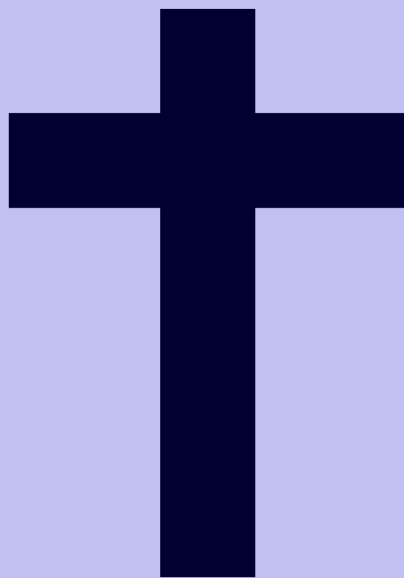

El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma piapoco

New Testament in Piapoco

**El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo en el idioma
piapoco
New Testament in Piapoco**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Piapoco

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Piapoco

pio

Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Piapoco

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
15b1335d-e064-57a2-9f7f-a5383125b741

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	79
SAN LUCAS	126
SAN JUAN	205
LOS HECHOS	261
ROMANOS	328
1 CORINTIOS	363
2 CORINTIOS	398
GÁLATAS	421
EFESIOS	435
FILIPENSES	447
COLOSENSES	455
1 TESALONICENSES	463
2 TESALONICENSES	470
1 TIMOTEO	474
2 TIMOTEO	484
TITO	491
FILEMÓN	496
HEBREOS	498
SANTIAGO	527
1 SAN PEDRO	536
2 SAN PEDRO	546
1 SAN JUAN	552
2 SAN JUAN	559
3 SAN JUAN	560
SAN JUDAS	561
EL APOCALIPSIS	564

SAN MATEO

Los antepasados de Jesucristo

¹ Yái cuyàluta icàlidaca Jesucristo yàawirináimi ípidená. Yái Jesucristoca yácata nataquerínami, yái rey David, Abraham nacái.

² Abraham ìiri ípidenáté Isaac. Isaac ìiri ípidenáté Jacob. Jacob ìiri ípidenáté Judá. Judá, nía nacái yéénánái once namanùbaca, níacata israelitanái yàawirináimi. ³ Judá yéenibe asíanái náipidenáté Fares, Zara nacái. Náatúa uípidenáté Tamar. Fares ìiri ípidenáté Esrom. Esrom ìiri ípidenáté Aram.

⁴ Aram ìiri ípidenáté Aminadab. Aminadab ìiri ípidenáté Naasón. Naasón ìiri ípidenáté Salmón. ⁵ Salmón ìiri ípidenáté Booz. Booz yáatúa uípidenáté Rahab. Booz ìiri ípidenáté Obed. Obed yáatúa uípidenáté Rut. Obed ìiri ípidenáté Isaí.

⁶ Isaí ìiri ípidenáté rey David. Rey David ìiri ípidenáté Salomón. Salomón yáatúa, úacata Urías yàacawéetúami quéechatécáwa.

⁷ Salomón ìiri ípidenáté Roboam. Roboam ìiri ípidenáté Abías. Abías ìiri ípidenáté Asa. ⁸ Asa ìiri ípidenáté Josafat. Josafat ìiri ípidenáté Joram. Joram ìiri ípidenáté Uzías. ⁹ Uzías ìiri ípidenáté Jotam. Jotam ìiri ípidenáté Acáz. Acáz ìiri ípidenáté Ezequías. ¹⁰ Ezequías ìiri ípidenáté Manasés. Manasés ìiri ípidenáté Amón. Amón ìiri ípidenáté Josías. ¹¹ Abéeri néená Josías yéenibeca asíanái ípidenáté Jeconías, yáté camuí Babilonia yàasu cáli néeséeyéi náibàacaalíté israelitanái natécaténá nía presoíri iyú Babilonia néré.

¹² Néeseté idècunitàacá israelitanái iyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli ínata, Jeconías idèniacaté ìiriwa ípidenéeri Salatiel. Salatiel ìiri ípidenáté Zorobabel. ¹³ Zorobabel ìiri ípidenáté Abiud. Abiud ìiri ípidenáté Eliaquim. Eliaquim ìiri ípidenáté Azor. ¹⁴ Azor ìiri ípidenáté Sadoc. Sadoc ìiri ípidenáté Aquim. Aquim ìiri ípidenáté Eliud. ¹⁵ Eliud ìiri ípidenáté Eleazar. Eleazar ìiri ípidenáté Matán. Matán ìiri ípidenáté Jacob. ¹⁶ Jacob ìiri ípidenáté José. Yái José yeedácaté iríwa María, úái Jesús yáatúaca. Wáimaca Jesús ìwali Mesíascani, ímáanáca wacuèrinásàiri Dios ibànuèricaté walí, wía israelitaca, icùacaténá wía.

¹⁷ Iná waputàaca catorce namanùbaca Abraham itaquénáinami ìyeyéícaté Abraham yàasu èeri idénáami, idènièyéícaté nacái yéenibewa àta rey David imusúacatalétaté iicá èeri. Néese rey David idénáami, nàyacaté catorce namanùbaca David itaquénáinami ìyeyéícaté David yàasu èeri idénáami, idènièyéícaté nacái yéenibewa àta Babilonia yàasu cáli néeséeyéi natécatalétaté israelitanái presoíri iyú Babilonia néré. Néeseté idécanáamité israelitanái nàyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli ínata, néese Mesías yàawirináimi catorce namanùbaca nàyacaté, nadèniacaté nacái néenibewa àta Mesías imusúacatalétaté iicá èeri, yái wacuèrinásàiri ípidenéerica Jesucristo.

Nacimiento de Jesucristo

¹⁸ Siùcade nucàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali yái imusúanácaté iicá èeri: Yáatúa María idècunitàacá ucùaca ucásàanápínátéwa José yáapicha, càmicíhúaca iimá yáapicha. Quéwa, udéericuca sùmài, Espíritu Santo íiwitáise iyú. ¹⁹ Néese José, cayábéerica íiwitáise, càmitaté iwàwa íbáiniadaca úa áibanái yàacuésemi. Iná íináidacawa imàacáanápíná íchawa úa íbàacanéeri iyú càmicáiná ìiri yái udéericuírica. Càmitaté José iwàwa ícháawàaca uináwaná ìwali ùyacàle mìnánái irí ipíchanaté nanúaca úa. ²⁰ Yá José íináidacatéwa imàacáanápíná íchawa úa, quéwa abéeri ángel Dios néeséeri yàanàaca José yàatalé. Yá ángel ímaca José irí: imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani irícuíse. Yá ángel ímaca José irí:

“José, rey David itaquérinami, picá cáalu peedáca María piacawéetúapináca úara, udéericucáiná sùmài Espíritu Santo íiwitáise iyú. ²¹ Sùmàiquéera yái imusuéripináca María íicha. Pimàni íipidená Jesús. Íipidenápiná càì yácáiná iwènúadapiná yàasu wenàiwicanáí íiwitáisewa nabáyawaná íichawa, ipíchaná Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa”, íimaca yái ángelca.

²² Càité ángel icàlidaca José iríni macáita ichàbáanápínátéwa càide iyúwaté profeta icàlidáanaté Dios itàacái wenàiwicanáí irí. ²³ Bàaluitécáiná Dios yàasu profeta íimacaté nalí Dios inùmaliçuíse:

“Abéechúa mànacàu càmíichúacáwaca iimá asiali yáapicha, udéericupináca. Imusúapináca uícha abéeri sùmài, namàníripiná íipidená Emanuel”, íimacaté yái profetaca. (Yái íipidená Emanuel íimáanáca: “Dioscata wáapicha”).

²⁴ Néeseté José icawàacawa, yá imànicaté càide iyúwa Dios yàasu ángel ichùullánani. Yáté èerica yeedácaté úái Maríaca yàacawéetúapináca. ²⁵ Càmíiritàacá quéwa José iimá úapicha àta uiri imusúacatalétaté iicá èeri yái idàbáanéerica uíríca. Yá José imànicaté íipidená Jesús.

2

La visita de los sabios de Oriente

¹ Jesús imusúacaté iicá èeri Belén iyacàlená irícu, Judea yàasu cáli íinata, rey Herodes icùacaalíté yái cálica. Néenialíté abénaméeyéi aslanáí cáalíacáiyéi nàanàaca Jerusalén iyacàlená irículé. Déecúiséeyéi nàanàaca, Oriente yàasu cáli néeséeyéi, yéewáidéeyéicawa nacái dùlupùta ìwali. ² Nasutáca néemíawa Jerusalén iyacàlená mìnánai:

—¿Alénásica judío icuèrinápiná siùquérica tàacáwa imusúaca iicá èeri? Wáalíacawa idéca asáicani waicácáinaté áiba dùlupùtaca íimáanáca idéca imusúaca iicá èeri, yái picuèrinápinácuéca, píacué judíoca. Iná wadéca wàanàaca wàacaténá icàaluíniná —námica.

³ Yá rey Herodes yéemíaca cáalíacáiyéi iináwaná, íná máini cáaluca íináidacawa, càmíicáiná iwàwa áiba yeedáca íicha yái cálica. Jerusalén iyacàlená mìnánai nacái cáaluca nía canánama, càmíicáiná nawàwa Herodes yàasu úwináí namànica úwi náipunita ìwalíse yái nacuèrinápináca wàlisáica. ⁴ Néese rey Herodes iwacáidaca sacerdote íiwacanánai, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Herodes imáidaca nía isutácaténá yéemíawa nía alénápinácaalíté Mesías imusúaca iicá èeri, yái judío icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí. ⁵ Yá námica Herodes irí:

—Belén iyacàlená néenipináca imusúaca iicá èeri, Judea yàasu cáli íinata, yácáinaté Dios yàasu profeta itànàaca càiri tàacáisi Dios inùmaliçuíse bàaluité. Dios íimacaté:

⁶ ‘Pía, Belén iyacàlenáca, Judea yàasu cáli íinatéeri iyaca, caináwanáca pía áiba yàcalé íicha canánama íyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, yácáiná Nacuèriná imusúapináca Belén iyacàlená irícu icuèripiná nùasu wenàiwica, níái Israel itaquénáinámica’,

càité itànàaca tàacáisi yái profetaca Dios inùmaliçuíse —námica.

⁷ Néese Herodes imáidaca cáalíacáiyéi ibàacanéeri iyú áibanáí íicha. Imáida isutáca yéemíawa nía yáalíacaténáwa cayába cànácaalíté èeri idàbacaté naicáca úái dùlupùtaca uchanàacawa. ⁸ Néese Herodes idécanáami yéemíacani, yá íimaca nalí:

—Píacuéwa picutáca cayábani, yáara sùmàica; néese pidécanáamicué pianàacani, yá picàlidacué nulí iináwaná, yéewanápiná nùacawa néré nubàlùacawa nùulù ipùata iyúwa irí nùacaténá nacái icàaluíniná —meedáta càì íimaca nalí, ichìwáidacáita nía meedá Herodesca. Yá ibànùaca nía Belén iyacàlená nérépiná.

⁹ Idécanáami néemiaca Herodes itàacái, yá nàacawa ícha níai cáaliacáiyéica. Yá néese, dùlupùta yàacawa napíchalépináta, úai dùlupùta naiquéechúacaté nàyacaalíté nàasu cáli néese. Yá uchanàacawa yàcalé iwicáu yái sùmài iyacátáica. ¹⁰ Néese naicácáiná dùlupùta, yá casímáica níai manuíswata. ¹¹ Yá nawàlùacatéwa capíi iriculé. Naicáca sùmài néré yáatúa María yáapichawa. Yá nabàlùacawa irí nàulù ipùata iyúwa nàacaténá sùmài icàaluíná. Néese nàacùaca nàasuwa nàacaténá irí oro, incienso nacái, mirra nacái, níai cawèniyéi pumènica isàni. ¹² Néese Dios yàalàaca níai nàamacani iricúsewa ipíchaná nèpùacawa Herodes yàatanabàa. Inaté nèpùacawa áiba àyapu iricubàata Herodes ícha nàasu cáli nérépináwa.

La huida a Egipto

¹³ Néese idécanáamité nàacawa níai cáaliacáiyéica, yá Dios ibànùaca ángel yàanápínatéwa José yàatalé. Yái ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani iricúse. Yá ángel ímaca irí: “Pimichàawa, pichùnà piasuwa pianáwa, pitéca yái sùmàica yáatúa yáapichawa, piacàatétawa Egipto yàasu cáli nérépiná. Piya néréwa àta numáidacataléta piawa, Herodescáiná icutápiná inúawa yái sùmàica”, ímaca yái ángelca.

¹⁴ Néese, José imichàacawa táiyápi, itécani yái sùmàica, yáatúa yáapichawa. Yá yàacàatécatawa náapicha Egipto yàasu cáli nérépiná. ¹⁵ Nàyacaté néré àta Herodes yéetácatalétatéwa. Inaté macáita ichàbacawa càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanaté tàacáisi Dios inùmalicúse: “Numáidaca Nuiriwa yàacaténáwa Egipto yàasu cáli ícha”, ímacaté yái Diosca.

Herodes manda matar a los niños

¹⁶ Néeseté Herodes yáaliacawa naináwaná iwali níai cáaliacáiyéica càmítaté neebáida itàacái, yá calúaca báawanamani yái Herodesca. Iná Herodes ibànùaca yàasu úwináwa nanúacaténá macái sùmanái asianái Belén iyacàlená iricúiyéica, áiba yàcalé nacái iyéeyéica mawiénibàa Belén irí. Nanúacaté macái sùmanái asianái idèniyéica àta pucháiba camuí, níacáinaté cáaliacáiyéica nacàlidacaté Herodes iríni nadàbacaté naicáca dùlupùta pucháiba camuí ipíchawáiseté nàanàaca Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁷ Càité ichàbacawa càide iyúwaté profeta Jeremías itànàanaté tàacáisi Dios inùmalicúse. Jeremías ímacaté:

¹⁸ “Náicháanípiná cachàini manuíswata níai Ramá iyacàlená mìnánáica, Raquel itaquénáinámica. Náicháanípináca, máini achúmaca nawàwa néenibe ínináwa. Canácata yáaliméeripiná isímáidaca níawa, néenibemi yéetácáináwa náicha”, ímacaté yái profetaca Jeremías.

¹⁹ Néese idécanáamité Herodes yéetácawa, Dios ibànùaca ángel yàacaténáwa José yàatalé Egipto yàasu cáli néré. Yá ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani iricúse. Yá ángel ímaca José irí: ²⁰ “Pimichàawa, pité yái sùmàica yáatúa yáapichawa, pèepùawa Israel itaquénáinámi yàasu cáli nérépiná. Nadéca neetácawa níara iwàwéeyéicaté inúacani”, ímaca yái ángelca.

²¹ Yá néese José imichàacatéwa, itécani yái sùmàica yáatúa yáapichawa Israel yàasu cáli nérépiná. ²² Quéwa, José yéemiaca Arquelao iináwaná iwali icùaca judiónái yàasu cáli yáanirimi Herodes yáamiricubàamiwa, íná cáaluca José yàacawa néré. Yá nàacawa Galilea yàasu cáli néré ángel icàlidacáiná José iríni yáamacani iricúse nàanápínáwa Galilea yàasu cáli néré. ²³ Nàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá nàacawa nàyacaténá Nazaret iyacàlená iricu. Nàyacaté néré càide iyúwaté profetanái ímáanaté Jesús iwali. Profeta ímacaté náimáanápínaté Jesús iwali Nazaret iyacàlená néeséricani.

3

Juan el Bautista en el desierto

¹ Néeseté madécaná camuí idénáami, néenialité Juan el Bautista idàbaca icàlidaca Dios itàacái alé manacúali yùucubàa càinàwàiri iyéerica Judea yàasu cáli íinata. ² Manùbéeyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé, néemìacaténá itàacái. Yá íimaca nalí: “¡Pìwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná, mesúnamáicáináta Dios icùapiná macáita!” íimaca yái Juanca.

³ Yái Juan el Bautista, yácata yái asìalica profeta Isaías itànèericaté tàacáisi iináwaná ìwali Dios inùmaliçuise. Isaías itànàacaté yái tàacáisica:

“Abéeri asìali icàlidapiná nalíwani cachàiníiri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipiná íimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píiwitáisewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwáaná’, càipiná íimaca”,
càité itànàaca tàacáisi yái profeta Isaíasca.

⁴ Yái Juan idèniacaté ibàlewa wáluma cáucuíri camello ichùna iwálumalená. Idacùacaté nacái ìwallabàawa pìrái íimamimi. Iyáa nacái iyáacaléwa wiríichu nacáiyéi, mába ituní nacái Juan yàanèerica manacúali yùucubàa càinàwàiri.

⁵ Néese manùbéeyéi Jerusalén iyacàlená mìnánái, madécaná nacái Judea yàasu cáli néeséeyéi, Jordán inanába yàasu cáli néeséeyéi nacái nàacatéwa Juan el Bautista yàatalé néemìacaténá itàacái. ⁶ Néese nacàlidaca náichawa yái báawéerica namànírira, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

⁷ Quéwa Juan iicáca manùbéeyéi fariseo, saduceo nacái manùba nàanàaca yàatalé ibautizácaténá nía, yá Juan yáaliacawa càmitaté nawènúada náiwitáisewa báawéeri íicha báisíiri iyú, íiná Juan yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Iima nalí: “¡Píacué, càiyéide iyúwa àapi iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàapiná mesúnamáita, yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúunáidacuéca píalimáaná pichúuliacawa íicha, yái yùuwichàacáisica, pibautizácaalicáitawa, éwitacué càmicáaníta píwènúada píiwitáisewa báisíiri iyú pibáyawaná íichacuéwa. ¡Càmitacué nucàlida pìrì càiri chìwái! ⁸ Iwàwacutácué pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú píwènúadacuéca píiwitáisewa báisíiri iyú Dios irípiná. ⁹ Picácué píima píriwa: ‘Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, ¡Abraham itaquénáinámicáiná wía!’ picácué càì píima. Péemìacué cayábani, éwita Dios imáalàida macáitacué pía pibáyawaná ìwalísewatá, càicáaníta Dios yáalimá iwènúadaca níái íbaca Abraham itaquénáinámipiná iyútá Dios yàasu wenàiwicapiná nía píamirìcubàamicuéwa. ¹⁰ Máiní mawiénica yái yùuwichàacáisi Dios imàaquéeripináca yàanàaca báawéeyéi ìwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yùuwichàacáisica. Péemìacué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeyéi irí iyacaná cayába weemácaténá nía quichái irìcu, càita nacái Dios yùuwichàidapiná wenàiwica quichái irìcu cawinácaalí wenàiwica càmlíyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Báisíta nubautizácué pía úni yáaculé, píasáidacaténácué pidéca píwènúadaca píiwitáisewa Dios irípiná, quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca núamirìcubàawa. Yátacué ibànùapiná Espíritu Santo abénaméeyéicué péená irí ibautizácaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèeripináca. Aibanáicué péená quéwa càmlíyéica yeebáida itàacái, ibautizápináca níawa quichái iyúwa, nàuwichàacaténáwa càiripináta. Máiní cachàiníiri íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripináca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmlíri cachàini

náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani. ¹² Péemìacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica natécaalí nàasu palawa nacáapi irìcuwa masacàcaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá nacái trigo iwìralèmi, càita nacái yái yàanèeripináca nùamirìcubàa yàanàaca iwàlisàidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáisewa, iseríacaténá nacái nía náicha áibanái càmiyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuúri capii irìculé ituínási yàaluca, càita nacái yái yàanèeripináca iwacáidapíná yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituínási iwìralèmi manuúri quichái irìcu, càita nacái yái yàanèeripináca yùuwichàidapíná macáita càmiyéica yàasu wenàiwica quichái irìcu, càimírìca ichacàwa càiripinéerita iyaca”, íimaca yái Juanca.

Jesús es bautizado

¹³ Néeseté Jesús yàacatéwa Galilea yàasu cáli íicha yàanàacaténá Juan yàatalé Jordán inanába néré, yéewacaténá Juan ibautizácani, yái Jesúsca. ¹⁴ Néese quéechatécáwa càmita Juan iwàwa ibautizáca Jesús, báicáiná iicáca yáawawa Jesús iwéré. Yá Juan íimaca Jesús irí:

—Nuwàwacutáca pibànùaca nulí Espíritu Santo ibautizácaténá nuíwitáise. Càmita cayába nubautizá pía úni yáaculé meedá, máinicáiná cachàinica nuícha pía —íimaca yái Juanca, yáalíacáinatéwa canáca Jesús ibáyawaná. ¹⁵ Quéwa Jesús íimaca irí:

—Siùcade iwàwacutáca pibautizáca núa, cayábacáiná wamànica macáita càide iyúwa Dios ichùullianá, yéewanápiná macáita náalíacawa nuebáidaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

Inaté Juan ibautizácani. ¹⁶ Néeseté idécanáami Jesús ibautizáca, yá imichàacawa úni yáacúise. Yáta capíraléeri cáli yàacùacawa, yá Jesús iicáca Espíritu Santo iricùacawa ìwali Dios yàatanáise càide iyúwa unùcu iricùanáwa. ¹⁷ Néese néemíaca Dios itàacái chènuníise. Dios íimaca: “Yácaṭa Nuúri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani”, íimaca yái Diosca.

4

Jesús es puesto a prueba

¹ Néeseté Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinàwàiri yéewacaténá Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná ibáyawanáwa, quéwa Jesús càmita yeebá Satanás irí. ² Jesús ìyacaté néré cuarenta èeri, catá nacái. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa. Yá máapicani. ³ Néese Satanás yàacawa Jesús yàatalé yáalimáidacaténá Jesús imànínápiná ibáyawanáwa. Yá íimaca Jesús irí:

—Dios íiricáiná pía, yá pichùulla níái íbaca nawènúanápináwa pan iyú piyáacaténáni —íimaca yái Satanásca. ⁴ Quéwa Jesús íimaca irí:

—Càmírìta. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacàsi ìwali Dios íicha. Néese iwàwacutácué weebáidaca macáita iyúwa Dios íimáaná yéewanápiná wàyaca machacàníiri iyú’, íimaca yái Dios itàacáica —íimaca yái Jesúsca, càmicáinaté iwàwa imànica wawàsi meedá irípináwa Dios íiwitáise iyú.

⁵ Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén ìyacàlená néré, yái yàcalé cáininéerica Dios iicáca. Yá Satanás imichàidaca Jesús templo ipùata íinatalé chènuníiri náicha canánama. ⁶ Néese Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná ibáyawanáwa. Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios íiricáiná pía, pipislawá templo íicha cáli íinatalépiná, yácáiná Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái piináwaná ìwali. Profeta íimacaté: ‘Dios ichùullápináca yàasu ángelnáíwa nacùanápiná pía. Namichàidapíná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúa píawawa íba iwéré’,

càité profeta itànàaca Dios itàacái piináwaná ìwali —íimaca yái Satanásca.

⁷ Néese Jesús íimaca Satanás irí:

—¡Càmíiri! Dios itàacái profeta itànèricaté íimaca nacái walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèriná Dioswa asáisi icùacaalí píá’, càité profeta itànàaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese àniwa Satanás itéca Jesús chènuníiri dúli íinatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús iicá macái cáli èeri irìcuíyéi, nachàini yáapicha nacái, nàasu cawèníiri nacái. ⁹ Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Nùapináca piriwa macáitani pibàlùacaalíwa nulí piùlù ipùata iyúwa piacaténá nucàaluíniná —íimaca yái Satanásca. ¹⁰ Jesús íimaca irí:

—¡Càmíiri! Pìawa nuícha, Satanás. Càmita nù picàaluíniná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèricaté íimaca walí: ‘Iwàwacutá piaca Picuèriná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái piaca abéerita Dios iyéininá’, càité itànàaca yái profetaca —íimaca yái Jesúsca. ¹¹ Ináté Satanás yàacawa Jesús íicha, yá abénaméeyéi ángelnái yàanàaca néré nayúudàacaténá Jesús.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹² Jesús yéemíacaté áibanái náucacaté Juan el Bautista presoíyéi ibànàliculé, íná Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli nérépiná. ¹³ Quéwa càmita iyamáawa Nazaret iyacàlená irìcu, néese yàacatéwa iyacaténá Capernaum iyacàlená irìcu, iyéerica Galilea icalisaniná idùlepiré, Zabulón itaquénáinámi yàasu cáli íinata, Neftalí itaquénáinámi yàasu cáli nacái. ¹⁴ Jesús imànicaté càì yéewacaténá macáita ichàbacawa càide iyúwa profeta Isaías itànàanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali. Isaías íimacaté Dios inùmalícuíse:

¹⁵ “Píacué israelita iyéeyéica Zabulón itaquénáinámi yàasu cáli íinata, Neftalí itaquénáinámi yáapicha, yái cáli iyéerica abémàalé Jordán inanába íicha, Galilea icalisaniná idùlepiré, alé càmiyéi israelita iyacataléca, Galilea yàasu cáli.

¹⁶ Píacué catéeyéica íiwitáise, càmiyéica yáalía Dios ìwali, áiba yàanàapinácué piatalé amalácaténácué imànica píiwitáise. Yéewáidapinácué píá, piyacaténácué Dios icamaláná irìcu, píacué canéeyéica icáuca càmiiri imáalàawa, iyéeyéica siùcade iyúwa yéetáními”,

íimacaté yái Isaíasca. ¹⁷ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca nía. Íimaca nalí: “Píwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná, mesúnamáicáináta Dios icùapiná macáita”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁸ Néeseté Jesús yèepunícawa Galilea icalisaniná icàinalená íinatabàa. Yá iicáca pucháiba asíanái. Ibèeri íipidená Simón, áibaalí íipidená Pedro nacái. Iméeréeri íipidená Andrés. Cubái inuérinánáica nía needácaténá nalíwa nàasu platawa. Náucaca nàacawa nàasu tarayawa nèepunícawa calisáacubàa. ¹⁹ Jesús íimaca nalí:

—Aquialécué sísaara, piacuéwa núapicha iyúwa nuéwáidacalénái. Pidécuéca píibaidaca píibàacaténácué cubái, quéwa siúcáisede nùacuéca píri wàlisài píibaidacalépiná piwacáidáanápínácué nulí wenàiwica yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúsca. ²⁰ Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa Jesús yáapicha.

²¹ Néese nàacawa àniwa calisa idùlepiré, yá Jesús iicáca áibanái asíanái pucháiba: Ibèeri íipidená Santiago, iméeréeri íipidená Juan. Zebedeo yéenibeca nía. Nachùnìaca nàyaca nàasu chinchorrowsa barca irìcu nàaniri yáapichawa. Yá Jesús imáidaca nía, nàanápínáwa yáapicha, iyúwa yéewáidacalénái. ²² Yá caquialéta namàacaca barca, nàaniri nacáíwa, yá nàacawa Jesús yáapicha.

Jesús enseña a mucha gente

²³ Jesús ipáchiaca yèepunícawa macái Galilea yàasu cáli ínatàbàa. Macái yàcalé irìcu nacái yéewáida yèepunícawa judíonái yéewáidacàalu irìcu. Yá icàlidaca nalí yái tàacáisi cayábéerica náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Yúucaca náicha nacái macái uláicái íiwitáaná. ²⁴ Macái Siria yàasu cáli néeséeyéi néemíaca Jesús iináwaná, yá natéca néenánáíwa Jesús yàatalé, macái yùuwichèeyéicawa uláicái iyú, cáiwíiri iyú nacái. Natéca nacái wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise, naté nacái áibanái idènièyéica tètacáimi nacái, máapinéeyéi nacái. Yá Jesús ichùnìaca nía macáita.

²⁵ Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáapicha: Galilea yàasu cáli néeséeyéi, áibanái nacái yàanèyéica diez namanùbaca yàcalé néese Decápolis yàasu cáli ínatéyéica iyaca, áibanái nacái Jerusalén iyacàlená mìnánái, Judea yàasu cáli néeséeyéi nacái, áibanái nacái iyéeyéica abéemàalé Jordán inanába íicha.

5

El sermón del monte

¹ Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica iwacáidáyaquéeyéiwa yàatalé néemíacaténá itàacái, yá yàacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa néré. Yéewáidacalénái nàacawa yàatalé. ² Yá idàbaca yéewáidaca nía. Iimaca nalí:

La verdadera dicha del hombre

³ “Cawinácaalí wenàiwica càmiyéica cachàini iicáca yáawawa, yáaliéyéi nacáíwa nawàwacutáaná Dios iyúudàaca nía, casímáica nía Dios icùacáiná nía.

⁴ “Cawinácaalí wenàiwica achúmèyéica iwàwa ibáyawaná ìwaliwa siùcade, èeri mìnánái ibáyawaná ìwali nacái, casímáipináca nía yácáiná Dios isímáidapiná nía.

⁵ “Cawinácaalí wenàiwica càmiyéica cáimacái iicáca yáawawa, itàaníyéi nacái casalíníiri tàacáisi iyú éeréeri iyú nacái, casímáipináca nía, yácáiná Dios imàacapiná nacùaca yáapicha èeri irìcuíri macáita.

⁶ “Cawinácaalí wenàiwica máníyéica iwàwa imànica abéerita cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, casímáica nía, yácáiná Dios imànipiná nalí macáita yái cayábéerica nawàwéerica imànica nalí.

⁷ “Cawinácaalí wenàiwica iiquéeyéica áibanái ipualé, casímáica nía, yácáiná Dios iicápiná napualé nacái.

⁸ “Cawinácaalí wenàiwica masaquèeyéica íiwitáise, casímáica nía, níacáiná iicápiná Dios natuí iyúwa.

⁹ “Cawinácaalí wenàiwica iwènúadéeyéica áibanái íiwitáise nalíwáaca nàyacaténá matuíbanáiri iyú náapichawáaca, casímáica nía, Dios yéenibecáiná nía.

¹⁰ “Cawinácaalí wenàiwica yùuwichèeyéicawa Dios irípiná neebáidacáiná itàacái, casímáica nía yácáiná Dios imàacapiná nacùaca yáapicha macáita.

¹¹ “Píacué nuéwáidacalénáica, áibanái icuísacaalícué pía peebáidacáinácué nutàacái, yá namànicaalícué píri báawéeri nùwalíise, yá nacháawàacaalícué piináwaná ìwali macái íiwitáaná nachíwa báawéeri iyúwa, peebáidacáinácué nutàacái, néese casímáipinácuéca píawa. ¹² Casímáícué píwàwa, piyanídacué nacáíwa manuísíwata, yácáiná Dios imàacapinácué píri cawèníiri manuísíwata pìanàapinácaalícué chènuniré. Casímáícué píwàwa, nàawirináimicáiná namànicaté báawéeri Dios yàasu wenàiwica profetanái irí, níái pípíchaléeyéimicuéca íibaidéeyéicaté Dios irípiná càide iyúwacué píyáaná”, iimaca yái Jesúsca.

Sal y luz del mundo

¹³ Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa iwidùma cháí èeri irìcu. Yái iwidùma pùiwaca imànica yàacàsi,

yéewanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama puìwa iwidùmaca, yá càmita idé puìwaca àniwani, yái iwidùmaca. Yá canápinéerica meedáni. Wáucacani bàacháwalé, néese wenàiwica nàipínánica ínatabàami. Càitacué nacái iwàwacutá pìyaca machacànìiri iyú, pimànicué cayábéeri nacái, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisìiri tàacáisica.

¹⁴ “Péemiacué áiba comparación: Càicuéca píade iyúwa camalási cháí èeri irìcu. Càide iyúwa camalási icànacaalí catéeri irìculé, càita nacáicué iwàwacutá picàlidaca yái báisìiri tàacáisica èeri m̀nanái irí amalácaténá náiwitáise, níái catéeyéica íiwitáise, càmiyéica yáalía Dios ìwali. Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa manuìri yàcalé iyéerica dúli ip̀atalìcu. Càide iyúwa macáita náalimácaalí naicáca manuìri yàcalé, càita nacái iwàwacutácué pimàacaca áibanái iicáca pìyaca machacànìiri iyú càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. ¹⁵ Péemiacué áiba comparación: Watùcunìacaalí lámpara, càmita wabàani yàalusi irìculé. Néese wamàacaca icànaca chènunibàa, yá icànaca nàwali macáita iyéeyéica cap̀i irìcu. ¹⁶ Càita nacái iwàwacutácué pimàacaca picamalá icànaca áibanái íiwitalìcu: pìyacué machacànìiri iyú macái wenàiwica iicápiná, náalícaténáwa ìwali yái cayábéerica pimàníricuéca, yéewanápiná nacái nàaca icàaluíná, Píaniri Diosca chènuníséerica”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la ley

¹⁷ Jesús íimaca: “Picácué píináidawa ǹnanàaca numáalàidacaténá tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios iǹmalìcuise, nía nacái profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios iǹmalìcuise. Picácué càì píináidacawa ǹwali. Càmita ǹnanàa numáalàidacaténá yái tàacáisica. Néese nudéca ǹnanàaca numànicaténá càide iyúwa íimáanáca yái tàacáisica icàlidéerica nuináwaná ìwali. ¹⁸ Péemiacué cayábani: Máiní cachàinìiricani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios iǹmalìcuise. Macáita ichàbapínacawa càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná. Aiba èeriwa Dios imáalàidapíná cap̀iraléeri cáli, yá nacái èeriquéi. Quéwa canácatáita yúucawa yái itàacái bàaluisàimica, ibatàa abéeri letra achúméerìina piná, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapínáwa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná. ¹⁹ Máinícáiná cachàinìirica macái tàacáisi natànèericaté Dios iǹmalìcuise, íná iwàwacutá wenàiwica neebáidaca macáitani. Canácata canéeri iwèni tàacáisi. Aibacaalí càmiìri yeebáida abéeri tàacáisi natànèericaté, càmicaalí nacái yéewáida áibanái neebáidáanápiná yái tàacáisica, yá canáca yéewanáwa iwàlùacawa Dios iyacàle irìculé ic̀acatalé macáita chènuniré. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica yái tàacáisi Moisés, profetanái nacái natànèericaté Dios iǹmalìcuise, yá yéewáidacaalí wenàiwica neebáidáanápináni, yásí máinìripiná cáimiétacanéeri yái wenàiwicaca Dios iyacàle irìcu ic̀acataléca macáita chènuniré. ²⁰ Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái fariseoca nacàlidaca naináwaná ìwaliwa namàínínasa macáita machacànìiri iyú càide iyúwa Dios ich̀uulianá namànica. Báisita namànica madécaná. Quéwa núumacué pirí: Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná máiní cachàiníwanái náicha níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, náicha nacái fariseonáica. Càmicaalícué pimàni máiní cachàiníwanái náicha, yá càmitacué yéewa Dios yéenibeca pía, Dios ic̀acaténácué pía”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el enojo

²¹ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemíaca néewáidaca pía càide iyúwaté profeta Moisés íimáanáaté Dios iǹmalìcuise. Íimacaté p̀lawirináimi irí: ‘Picá pinúa wenàiwica. Pinúacaalí wenàiwica, yá iwàwacutá péetácawa pibáyawaná ìwalísewa’, íimacaté yái Moisésca. ²² Siùcade núumacué pirí àniwa áibacaalí calúa iicáca áiba wenàiwica, yásí yéetápinácaawa ibáyawaná ìwalísewa. Aibacaalí itàani

báawéeri iyú áiba wenàiwica irí, yásí Dios yùuwichàida báawanamani, càide iyúwa Junta Suprema israelita íiwacanánái nàuwichàidáaná cabáyawanéeri wenàiwica. Aibacaalí icuísá íichawa áiba wenàiwica báawéeri iyú, yásí Dios yùuwichàidacani infierno irìcu, yái quichái cà mírica ichacàwa càiripinéerita ìyaca.

²³⁻²⁴ “Piwàwacaalí pité ofrenda altar néré piacaténá Dios icàaluíniná, yá cayábéeriquéi pimànlínáca cà. Quéwa ipíchawáise piaca Dios icàaluíniná, piínáidawa cayába asáisi cawàwanáta pimànicaalíté báawéeri áiba wenàiwica irí. Pimànicaalíté báawéeri áiba irí, yá piacàatétawa yàatalé ipíchawáise piaca Dios icàaluíniná. Yá pisutá wenàiwica íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa íicha yái báawéerica pimàníricaté irí. Néese píalimá piaca Dios icàaluíniná matuíbanáiri iyú. Càmicaalí cà pimàni, yá caná iwèni Dios iicáca yái planáca icàaluíniná.

²⁵ “Pisutá píawawa Dios íicha caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí cà pimàni, yásí Dios ìyaca pirí càide iyúwa piùwide. Péemla comparación: Piùwide itécaalí pía icháawàcaténá piínáwaná íwali nacuèrinánái irí, yá iwàwacutá pitàanica yáapicha éeréta àyapulcubàa. Pisutá íicha wawàsi caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá íicha cà, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapíná píawa presoíyéi ibànalìculé, nacapèedáidacaténá píawa. ²⁶ Péemla cayábani: Canácatáita namusúawa nàuwichàacái íichawa presoíyéi ibàna irìcuíse àta napáyaidacataléta náichawa namawènlacálewa macáita, àta abéeri centavo piná yái centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmita píalimá pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càiripináta”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el adulterio

²⁷ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemlaca tàacáisi nacàlidéericaté: ‘Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha cà mírchúaca píinusíwa, cà mírica nacái pinìrisíwa’, càité náimaca. ²⁸ Siúcade quéwa núumacué pirí áibacaalí iicáida ínanái irí, yá capicùlecaalíni iwàwacáiná iimáca úapicha, yá idéca imànica íbáyawanáwa úapicha iwàwallcuísewa, íná cabáyawanáca Dios iicácani.

²⁹ “Íná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí yéewápuwáiséechúa iyúwa, piicáanápíná wawàsi cà mírica Dios iwàwa piicáca, néese piúca píichawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí íichawa ituíwa, ipíchaná imànica íbáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa cà míri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuíri quicháica. ³⁰ Càita nacái piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi yéewápuwáiséechúa iyúwa, néese piúca píichawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí íichawa icáapiwa ipíchaná imànica íbáyawanáwa icáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa cà míri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuíri quicháica cà mírica ichacàwa càiripinéerita ìyaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

³¹ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemlaca tàacáisi nacàlidéericaté íiméerica: ‘Aibacaalí iwàwa imàacaca íichawa ínuwa, iwàwacutá yàaca ulí cuyàluta icàlidéerica áibanái irí imàacacaté uèpunicawa íicha’, càité náimaca. ³² Quéwa siúcade núumacué pirí cà micaalí uimá áiba asíali yáapicha cà mírica unìrisíwa, càmita yéewa unìri imàacaca íichawa úa. Quéwa yúucacaalí meedá úa, yá imàacaca umànica ubáyawanáwa idàbáanéeri unìri iríwa, uedácaalí ulíwa áiba asíali unìripinácawa àniwa. Aiba asíali yeedácaalí ínupináwa abéechúa náuquéechúami,

yá imànica ibáyawaná nacáíwa, iimácáiná áiba asiali ínu yáapicha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre los juramentos

³³ Jesús íimaca: “Pidécuéca nacái péemíaca tàacáisi nacàlidéericaté pìawirináimi irí íiméerica: ‘Pimàni macáita machacàníiri iyú càide iyúwa picàlidáaná báisi báisísíwata Dios yáaliéricawa pimàníinápinása’, càité náimaca. ³⁴ Quéwa núumacué pirí, picácué píima: ‘Báisi báisísíwata Dios yáaliéricawa’. Picácué nacái càí píimaca capiraléeri cáli ípidená ìwali, Dios iyacáiná chènuniré. ³⁵ Picácué nacái càí píimaca cáli ípidená ìwali, Dios iyacáiná cháí èeri irícu nacái. Picácué nacái càí píimaca Jerusalén iyacàlená ípidená ìwali, yácáiná Wacuèriná Dios cachàníiri yàasu yàcalécani. ³⁶ Picácué nacái càí píimaca píiwita ìwaliwa yácáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca píiwita ibáiná iwènúacawa cúulíri iyú, cabalèeri iyú áiba. ³⁷ Píimacaalícué ‘báisíta’, néese iwàwacutácué báisíca pitàacáica. Píimacaalícué ‘càmita’, néese iwàwacutácué báisíca pitàacáica. Báawéeriquéi píimáanácuéca ‘Báisi báisísíwata Dios yáaliéricawa’ ”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la venganza

³⁸ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemíaca tàacáisi nacàlidéericaté pìawirináimi irí, íiméerica: ‘Cawinácaalí imusúadéerica áiba wenàiwica ituí, iwàwacutácué pimusúadaca ituí, yái imàníríca báawéeri áiba irí, càita nacái cawinácaalí imalèeri áiba iyéi, iwàwacutácué pimalàaca iyéi nacái, yái imàníríca báawéeri áiba irí’, càité náimaca. ³⁹ Quéwa siúcade núumacué pirí: Picácué pipélicia íipunita cawinácaalícué imàníríca pirí báawéeri. Aiba inúacaalí pinàni ìwali, yá pimàaca inúaca pinàni ìwali abéemàawáise àniwa. ⁴⁰ Aibacaalí iwàwa icháawàaca piináwaná ìwali pimawènìacáinása íicha camisa, yá pimàaca iríni, yái camisaca. Yá pimàaca irí nacái piasu ruanawa. ⁴¹ Uwinái nachùulíacaalí pitéca nàasu abéeri kilómetro idècuni, yá pité nàasu pucháiba kilómetro idècuni, nawàwacaalí càí pimànica. ⁴² Cawinácaalí isutéerica píicha wawàsi, pimàaca iríni. Picá piwènúawa íicha cawinácaalí isutéerica pìanápíná ichàba wawàsi. Pìà ichàbani”, íimaca yái Jesúsca.

El amor a los enemigos

⁴³ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemíaca tàacáisi áibanái icàlidéericaté pìawirináimi irí, íiméerica: ‘Cáininá piicáca pìacawéeyéináwa. Báawa nacái piicáca piùwidenáíwa’, càité náimaca. ⁴⁴ Quéwa núumacué pirí: Cáininácué nacái piicáca piùwidenáíwa. Pisutácué nalí Dios imànínápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícué ibànuèyéica pìwali chàwicùli. Pimànicué cayábéeri nalí cawinácaalícué báawéeyéica iicáca pía. Pisutácué nalí Dios mamáalàacata cawinácaalícué icháawèeyéica piináwaná ìwali báawanama nachíwa iyúwa, cawinácaalícué nacái imàníyéica pirí báawéeri nùwalíise, peebáidacáinácué nutàacái. ⁴⁵ Càipíná pimàacacué nàalíacawa Wáaniri Dios chènuníiséeri yéenibecuéca pía. Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Dios imàníná: Dios imàacaca èeri icànaca báawéeyéi ìwali, cayábéeyéi ìwali nacái. Imàaca nacái unía yúuwàacawa nabànacale ìwali, níái imàníyéica cayábéeri, nía nacái imàníyéica ibáyawanáwa. ⁴⁶ Cáininácaalícué piicáca níawamita wenàiwica cáininéeyéicuéca iicáca pía, néese Dios càmita imàacacué pirí cawèníiri chènuniré, níacáiná macái èeri mìnánái namànica càí. Nía nacái báawéeyéica íiwitáise yeedéeyéica plata yéenánái íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, cáinináca naicáca cawinácaalí wenàiwica cáininéeyéica iicáca nía. Iná càmitacué máini cayábéeyéi náicha pía. ⁴⁷ Pitàidacaalícué nacái cayábéeri iyú níawamita péenánáíwa, néese càmitacué pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanái íicha, níacáiná macái èeri mìnánái namàni càí. Nía nacái càmíyéica judío, càmíyéica yáalía Dios ìwali, nía

nacái namànica càì. Iná càmítacué máíní cayábéeyéi náicha píá. ⁴⁸ Báisícaalícué Dios yéenibeca píá, néese iwàwacutácué cayábéeyéi píiwitáise náicha canánama èeri mìnánái. Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa Wáaniri Dios chènuníiséeri iyáaná, imàníríca cayábéeri nalí canánama, níái cáininéeyéica iicáca Dios, nía nacái càmíiyéica cáininá iicáca Dios”, ímaca yái Jesúsca.

6

Jesús enseña sobre las buenas obras

¹ Néeseté Jesús ímaca nalí àniwa, níái yéewáidacaléca: “Picácué píibaida Dios irípiná wenàiwica iicápiná meedá naináidacaténácué píwali cayábanameyéicuéca píiwitáise. Pimànicaalícué càì, néese Wáaniri Dios chènuníiséeri càmíta yàapíná píricué píasu cawèníiri chènuniré, canásíwa.

² “Iná piyúudàacué catúulécanéeyéi, quéwa picácué picàlida áibanái irí ìwali yái pimàíníaca. Aibanái pucháibéeyéi íiwitáise nacàlidaca naináwanáwa manùbéeyéi wenàiwica yàacuésemi, náimaca nadéCasa nayúudàaca catúulécanéeyéi. Aibanái nacái nabàlùacawa bàacháwalé, yá nàaca plata catúulécanéeyéi irí macái wenàiwica iicápiná, yéewacaténá wenàiwicanái icàlidaca naináwaná cayábéeri iyú. Péemíacué cayábani, cawínácaalí imàníiyéica càì, èeri mìnánái nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú, quéwa Dios càmíta imàacapíná nalí báisíiri cawèníirica iyéerica chènuniré. ³ Néese píacué nuéwáidacaléca, piyúudàacué catúulécanéeyéi, quéwa picácué picàlida áibanái iríni, ibatàa irípiná yái píacawéerináca cayábéeri náicha canánama, picácué picàlida iríni. ⁴ Piyúudàacué catúulécanéeyéi ibàacanéeri iyú. Yásí Wáaniri Dios, yái iiquéerica cainácaalícué pimàíníaca ibàacanéeri iyú, imàacapínácué píri píasu cawèníiri píanàcaalípiná chènuniré”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña a orar

⁵ Jesús ímaca: “Pisutácué píawawa Dios ícha, quéwa picácué pimàni càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise imàníná. Nawàwa wenàiwicanái iicáca nía meedá idècunitàacá nasutáca Dios ícha. Iná máíní nawàwa nabàlùacawa manùbéeyéi yàacuésemi judíonái yéewáidacàalu irícu, bàacháwalé nacái wenàiwicanái yàacuésemi nasutácaténáwa Dios ícha wenàiwicanái iicápiná meedá. Péemíacué cayába, cawínácaalí imàníiyéica càì, èeri mìnánái nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmíta imàacapíná nalí báisíiri cawèníirica iyéerica chènuniré. ⁶ Néese pisutá píawawa Dios ícha, quéwa píwàlùawa picapèe imàdàaná irículéwa, yá píbàlía inùma, néese pisutá píawawa Wáaniri Dios ícha iyéerica píapícha néré. Néese Wáaniri Dios yái iiquéerica macáita pimàníríca ibàacanéeri iyú, yàapíná píri píasu cawèníiri chènuniré.

⁷ “Pisutá Dios ícha, quéwa picá píma canéeri iwèni tàacáisi madécaná yàawíría càide iyúwa càmíiyéi judío imàníná càmíiyéica yáalía Dios ìwali, nía nacái iyúunáidéeyéica Dios yéemlaca nalí nasutáciná ícha déecuírí iyú.

⁸ Picácué píináidawa càì, Dios yáalíacáináwa píwalícué cainácaalí píamápuèrica ipíchawáise písutácuéca íchani. ⁹ Iwàwacutácué písutáca Dios càì:

‘Pía, Wáaniri Dios chènuníiséeri, pimàaca macái wenàiwica yàaca picàaluíná.

¹⁰ Pimàaca péenáiwaná yàanàaca caquialéta yái èerica píðabacatáipínáta picùaca macáita. Pimàaca èeri mìnánái namànica càide iyúwa píwàwáaná cháì èeri irícu càide iyúwa neebáidàaná pítàacái, níara iyéeyéica chènuniré.

¹¹ Pía wayáapíná wamápuèrica siùcade.

¹² Pimàaca píwàwawa wabáyawaná ícha, yái báawéerica wamàníríca càide iyúwa wamàacáaná wawàwawa nabáyawaná ícha cawínácaalí imàníiyéica walí báawéeri.

¹³ Picá pimàaca áibanái yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasàa wía báawéeri Satanás ícha. Píacáiná icuèripináca macáita, pía cachàiníríca íwítáise náicha canánama, icànéerica mèlumèluíri iyú càiripináta. Báisíta, amén’,
cài pisutácué píawawa Dios ícha.

¹⁴ “Pimàacacaalícué piwàwawa nabáyawaná ícha cawinácaalícué imàníyéica pirí báawéeri, néese Wáaniri Dios chènuníiséeri imàacapínacué iwàwawa pibáyawaná íchawa. ¹⁵ Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa áibanái íbáyawaná ícha, néese càmitacué nacái Wáaniri Dios imàacapíná iwàwawa pibáyawaná ícha”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el ayuno

¹⁶ Jesús ímaca: “Pimàacacaalícué píichawa piyáacaléwa pisutácaténacué píawawa Dios ícha manuísíwata, picácué cáimiétaquéeri iyú pimànica píawawa wenàiwica iicápiná meedá càide iyúwa pucháibéeyéi íwítáise imàníná. Nawàwa áibanái wenàiwica naicáca nía cáimiétaquéeri iyú, íná cáimiétaquéeri iyú namànica níawawa wenàiwica iicápiná meedá yéewacaténá macáita náalíacawa namàacaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios ícha. Péemíacué cayábani, cawinácaalí imàníyéica cà, èeri m̀nanái nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisíiri cawènírìca ìyéerica chènuniré. ¹⁷ Quéwa pía pimàacacaalí píichawa piyáacaléwa pisutácaténá píawawa Dios ícha manuísíwata, yá pipia cayába píiwita íbáináwa aceite iyú, píiba nacái pinàniwa. ¹⁸ Càita pimàni, ipíchaná áibanái náalíacawa pimàacaca píichawa piyáacaléwa pisutácaténá píawawa Dios ícha. Abéerita Wáaniri Dios, yái ìyéerica píapicha, yáalíacawa pimàacaca píichawa piyáacaléwa, íná Dios yàapíná pirí pìasu cawèníri chènuniré”, ímaca yái Jesúsca.

Riquezas en el cielo

¹⁹ Jesús ímaca: “Picácué pìwacáida piríwa manùba cawèníri wawàsi cháí èeri írìcu. Cuwée iyáaca meedá cawèníri bàlesi. Aiba wawàsi nacái namáalàacáitacué píichawa. Cayéedéeyéi nacái nawàlùacawa needácaténacué píichani. ²⁰ Cayába cachàini pirícuéni pimànínácuéca càide iyúwa Dios iwàwáaná pidèniacaténacué pìasu báisíiri cawèníriwa ìyéerica chènuniré, aléera càmicatalé cuwée iyáacué píichani, càmicatalé nacái cawèníri imáalàawa, càmita nacái cayéedéeri iwàlùawa néré. ²¹ Pimàacacaalícué piwàwawa pìasu ìwaliwa cháí èeri írìcuírìca, yásí pínáidapínácuécawa ìwali mamáalàacata. Quéwa piicácaalícué iyúwa cawèníri yái cayábéeri wawàsica Dios yèeripínácuéca piríwa chènuniré áiba èeriwa, yásí pínáidapínácuécawa ìwali mamáalàacata. Íná pimànicuè càide iyúwa Dios iwàwáaná peedácaténacué piríwani yái cawènírìca ìyéerica chènuniré. Càita pínáidapínácuécawa ìwali mamáalàacata”, ímaca yái Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

²² Jesús ímaca: “Pitúí iyaca pirí càide iyúwa lámpara pituícáiná imàacaca piicáca. Cayábacaalí pituú, yásí amalánamaca piicáca. ²³ Quéwa báawacaalí pituú, yásí catáca piicáidaca. Néese yái pínáidéericawa piwàwalícuésewa iyaca càide iyúwa catuúri íwítáise. Íná picúa cayába piwàwawa masaquèeri iyú, picá cáininá piicáca áiba wawàsi Dios ícha, ipíchaná catáca píiwítáise. Néese báawacaalí píiwítáise, yái pínáidéericawa piwàwalícuésewa, yásí ¡máini catáca píiwítáise báawanama! Càmita píalápiná cayábéeri ìwali báawéeri íchaná”, ímaca yái Jesúsca.

Dios y el dinero

²⁴ Jesús ímaca: “Péemíacué comparación: Canácata wenàiwica yáaliméeri imànica machacàníri iyú càide iyúwa íwacanánái pucháiba ichùuláná imànica,

báawacáiná iicáca abéeri íiwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapíná íiwacali áiba icàaluínináwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios irípináwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácaalícué piicáca plata”, íimaca yái Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

²⁵ Jesús íimaca: “Péemiácué cayábani: Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, piyacaténácué, càinácaalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca pibàlepináwa, piwalicaténácué pibàlewa. Máiníri cawènica wacáuca yàacàsi íicha. Wainá nacái máiníri cawènica bàlesi íicha. Dios idéca yàaca wacáuca, wainá nacái cawèníri, íná wáalíacawa yàanápiná walí yái cà míirica máiní cawènica cháí èeri írìcu, yái yàacàsica, yái bàlesica nacái. ²⁶ Piicáidacué nacái nalí, níái màsibèe yáaléyécawa chènunibàa. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèe nadènìacatalépiná nabànacale iyacanáwa. Quéwa Wáaniri Dios chènuníiséeri yàaca nayáacalépiná. Néeni, ¡máinícuéca cawèníyécica pía náicha níái màsibèeca! Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué pía nacái. ²⁷ Néese, éwitacué píináidáanícaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmitacué píalimá cáala pimànicuécica picáucawa pidènièrica piyacaténácué mamáalàacata cháí èeri írìcu, íbatàa abéeri horapíná càmitacué píalimá càì. Càmicáinácué píalimá pimànica càiri achúmèeri wawàsi, ínácué canèeri iwèni meedá píináidáanínícawa piwàwawa báawanama yàacàsi ìwali, bàlesi nacái.

²⁸ “¿Cánácué píináidawa piwàwawa mamáalàacata ìwali càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca pibàlepináwa? Piicáidacué càinácaalí iyú íiwinási nadàwinàacawa manacúalibàa: càmita náibaida, càmita nacái needá sáawáli namàníripíná nabàlewa. ²⁹ Quéwa núumacué pirí nadènìaca náíwináwa cayábèeri iicácanáwa rey Salomón ibàle íicha, éwitaté máinícaaníta càasuca Salomón. ³⁰ Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábèeri iicácanáwa, éwita masicái nàyacáaníta malééná èeri meedá manacúalibàa, néese táwicha, yá wenàiwica neemácani quichái iyú. Dios imànica cayábèeri irí yái masicái waiquèrica iyúwa canèeri iwèni, íná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué píawa nacái. ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa Dios ìwali icùanápinácué pía? ³¹ Iná picácué píináidawa piwàwawa mamáalàacata. Picácué càì pisutá péemíawa píawáaca: ‘¿Cawiná wayáa? ¿Cawiná wabàle wàwalíripíná?’ picácué píima. ³² Macái èeri mìnanaí càmiyécica yáalía Dios ìwali, achúmaca nánáidáanícawa nawàwawa nàwali macáita yái wawàsica. Quéwa pidèniácué Wáaniri Dios chènuníiséeri yáalièricawa càirínácaalícué wawàsi pimáapuèrica. ³³ Iná píalimáidacué pimànica càide iyúwacué Dios ichùulláná pimànica macái pichàini iyúwa, yásí Dios imàacacué pirí macáita yái pimáapuèrica. ³⁴ Siùca èeri, picácué achúma píináidáaníwa piwàwawa mamáalàacata pipíchaléwa, táwichacáiná pidèniácué áiba èeri píináidáanápináwa táwichéeri wawàsi ìwali. Macái èeri idènìaca yàasu wawàsi càulenèeriwa”, íimaca yái Jesúsca.

7

No juzgar a otros

¹ Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué máiní picháawàa áibanái iináwaná ìwali mamáalàacata ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía. ² Piwàwacaalícué piùwichàidaca áibanái caquialéta manuísíwata, yásí Dios yùuwichàidacué píawa manuísíwata. Néese piicácaalícué áibanái ipualé, yásí Dios iicácué pipualé nacái. ³ Pía idènìerica ibáyawaná manuíríwa, picá píináidawa

máiní cayábaca pía áiba wenàiwica ícha idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiacué comparación: Pibáyawaná manuíri, càicanide iyúwa manuíri àicu idéca nacáicaalí yúuwàacawa pituí irìculé. Néese áiba achúméeríwanái ibáyawaná, càicanide iyúwa imuluísi achúméeri yúuwàacaalíwa ituí irìculé. ⁴ Càmicáiná pialíawa cabáyawanáca pía manuísíwata, íná canáca yéewaná báawaca piicáca píchawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiacué comparación: Manuíri àicu yúuwàacaalíwa pituí irìculétá, yá càmita pidé piicáca cayába pimusúadacaténá imuluísi áiba wenàiwica ituí irìculétá. Càita nacái cabáyawanácaalí pía, picá píma áiba wenàiwica irí: ‘Nuénásàiri, pimàaca nucàlidaca pirí pibáyawaná ìwali, nuyúudàacaténá pimàacaca píchawani’, picá càì pímaca irí. ⁵ Píacáiná pucháibaca píiwitáise pìyaca. ¡Pidéca píimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá pimàacaca píchawa quéechacáwa yái pibáyawanáwa manuíríca. Yásí pidéca pìalàaca áiba wenàiwica imàacáanápíná íchawa ibáyawaná achúméeriwa”, ímaca yái Jesúsca.

⁶ “Picácué picàlida mamáalàacata Dios itàacái mabáyawanéeri áibanái irí áuli nacáiyéi íiwitáise máiníyéica báawaca iicáca Dios. Péemiacué comparación: Wàacaalí cayábéeri wawàsi áulinái irí, yásí nawènúa naamíaca wía, namàdáida nacái wainá. Wáucacaalí nacái perla cawèníiri íba marranonái irí, yásí nabawàida meedáni nàabàli yáapiréwa. Càita nacái, picácué picàlida mamáalàacata mabáyawanéeri Dios itàacái áuli nacáiyéi íiwitáise irí, marrano nacáiyéi íiwitáise nacái, níara wenàiwica máiníyéica báawaca iicáca Dios, casaquèeyéica íiwitáise nacái, ipíchanácué máiní calúaca nía píapicha, néese namànicuéca pirí báawéeri”, ímaca yái Jesúsca.

Pedir, buscar y llamar a la puerta

⁷ Jesús ímaca: “Pisutácué píawawa mamáalàacata Dios ícha, yásí imànicuéca piríwani. Péemiacué comparación: Picutácué mamáalàacatani, yásí pianàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capli inùma néeni, yásí yàacùacuéca piríwani. ⁸ Yácáiná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàapinácani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata capli inùma néeni, nàacùaca irí capli inùma. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica isutéerica mamáalàacata Dios ícha, Dios imànipíná iríwa càide iyúwa isutáaná.

⁹ “Péemiacué comparación: Pidèniacaalícué pìiriwa, càmítacué pìa irí íba isutácaalí pícha pan iyáapínáwa. ¹⁰ Càmitacué pìa iyáapíná àapi isutácaalí pícha cubái. ¹¹ Ewitacué báawéeyéicáníta íiwitáiseca pía, càicáníta cáininácuéca piicáca péenibewa, píalimácué nacái pìaca nalí cayábéeri wawàsi. Néeni, ¿càmítasicué píalíawa cayábéeri íiwitáise yái Wáaniri Dios chènuníiséerica? ¡Íná iwàwacutácué píalíacawa Dios imàníinápinácué pirí cayábéeri, pisutácaalícué ícha mamáalàacata!

¹² “Íná pimànicué áibanái irí cayábéeri càide iyúwa piwàwáaná namànica pirícué cayábéeri. Pimànicaalícué càì, yásí pimànipínácué machacàníiri iyú càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná pìawirináimi Dios inùmalícuíse, càide iyúwaté nacái profetanái natànàaná tàacáisi Dios inùmalícuíse”, ímaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

¹³ Néeseté Jesús ímaca nalí: “Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nulí yéewacaténá nùasu wenàiwicacuéca pía. Càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios ìyacàle irìculé, càide iyúwa càulenácaalí nawàlùacawa máucuíri capli inùma irìcubàa. Yácáiná èeri mìnánái íiwitáise báawéeri ìyaca càide iyúwa cáucuíri capli inùma, cáucuíri àyapu nacái, màulenácatalé manùbéeyéi wenàiwica nàacawa irìcubàa. Quéwa èeri

mìnanáí íiwitáise báawéeri itéca wenàiwica yéetácáisi irìculé, aláera infierno irìculé. Màulenáca nàyaca càide iyúwa èeri mìnánáí íiwitáise iyáaná cháí èeri irìcu, íná yéewa manùbéeyéi nàyaca èeri mìnánáí íiwitáise ìwali càide iyúwa manùbéeyéi nawàlùacaalíwa cáucuíri capìi inùma irìcubàa, cáucuíri àyapu nacái. ¹⁴ Quéwa càica núade iyúwa capìi inùma máucuíri. Nutàacái nacái càicanide iyúwa máucuíri àyapu, máinícáiná càulenáca neebáidaca nulí, càulenáca nacái nàyaca càide iyúwa núumáaná nawàlùacaténáwa Dios ìyacàle irìculé. Iná càmita máini madécaná yàawa néré”, íimaca yáí Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

¹⁵ Néseté Jesús íimaca nalí àniwa: “Picácué píichawa áibanái cachìwéeyéica. Náimaca nàwaliwa nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Càica níade iyúwa caluéyéi cuwèesi lobo ìwalíiyéica oveja íimamimi nachìwáidacaténá ovejanái nanúacaténá níai ovejaca. Níai cachìwéeyéica natàaníca càide iyúwacué pitàaníná nawàlùacaténácuéwa pèewiré, nawàwacáiná naméeráidacuéca pía Dios íicha, namáalàidacaténácué pía. ¹⁶ Píalimápinácué píalíacawa cachìwéeyéica nía piicácaalícué càinácaalí namànica. Péemíacué comparación: Wáalíacawa macái àicu ìwali waicácaalí ìyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacái, néese báawéericani. Càmita weedá cayábéeri uva ìyacaná áwa yúuba íicha. Càmita nacái weedá cayábéeri higuera ìyacaná tuíri íicha. ¹⁷ Macái cayábéeri àicu idèniaca ìyacanáwa cayábéeriwa, yá nacái macái báawéeri àicu idèniaca ìyacanáwa báawéerita nacái. ¹⁸ Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idèniaca ìyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idèniaca ìyacanáwa cayábéeri. Càita nacái píalimácué píalíacawa báawaca náiwitáise, níara cachìwéeyéica, piicácaalícué càinácaalí namànica. ¹⁹ Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeyéica irí ìyacaná cayába, weemácaténá nía quichái irìcu, càita nacái Dios yùuwichàidapiná nía quichái irìcu cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Càitacué píalimápiná píalíacawa báawaca náiwitáise, níara cachìwéeyéica, piicácaalícué càinácaalí namànica”, íimaca yáí Jesúsca.

No todos entrarán en el reino de Dios

²¹ Jesús íimaca: “Madécaná wenàiwica náimaca nulí: ‘Wáiwacali’, quéwa càmita macáita nawàlùapináwa Dios ìyacàle irìculé Dios icùacatalé macáita chènuniré. Cawinácaalí wenàiwica imàníiyéica càide iyúwa Núaniri Dios chènuníséeri iwàwáaná níawamita yáalimápiná iwàlùacawa néré. ²² Imáalàacaalípináwa yáí èeriquéi, yá madécaná náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, wacàlidacaté nalí pitàacái. Wàucacaté demonio wenàiwica íicha píipidená ìwali. Wamànicaté nacái píipidená ìwali madécaná wawàsi càmlíri wenàiwica idé imànica’, càipiná náimaca nulí. ²³ Quéwa núumapiná nalí: ‘Càmita núalíacué nuicáca pía. Píacuéwa nuícha, píacué imàníiyéica ibáyawanáwa’, càipiná núumaca nalí”, íimaca yáí Jesúsca.

Las dos bases

²⁴ Jesús íimaca: “Péemíacué comparación: Cawinácaalí wenàiwica yéemièrica nutàacái, imànicaalí nacái càide iyúwa núumáaná, yáí wenàiwica ìyaca càide iyúwa cáalíacáiri asíali imàníríca icapèewa. Quéechacáwa íicaca depuúwalé. Yá asíali yàanáca manuúri íba ìyéerica depuúwalé cáli irìcu ibàlùadacaténá icapèewa íinata. Yá imànica icapèewa íba íinata. ²⁵ Néese unía yúuwàacawa àta inanába yéesacatalétawa. Yá yéesacái yàacawa cachàiníri iyú capìi ìwali, yá cachàiníri cáuli ipùaca ìwali yáí capìica. Càmlíri quéwa yúuwàawa yáí capìica ibàlùacáináwa íba íinata. Càide iyúwa capìi ibàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacái cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nadèniapiná nacáucawa càmlíri imáalàawa.

²⁶ Néese cawinácaalí yéemièrica nutàacái, quéwa càmita imàni càide iyúwa nùumáaná, yá càicanide iyúwa máiwitáiséeri wenàiwica imànírira icapèewa càina ínata meedá. ²⁷ Yá unía yúuwàacawa. Néese inanába yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàiníri iyú capíi ìwali, yá cachàiníri cáuli ipùaca ìwali yái capíca. Néese yúuwàacawa yái capíca, yá imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capíi imáalàacaalíwa, càita nacái cawinácaalí wenàiwica càmiyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càmiiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

²⁸ Idécanáamité Jesús imáalàidaca icàlidaca nalíni, yá macáita wenàiwica iyéyéica néeni nánáidacawa néemìaca itàacái manuísíwata yéewáidacáiná nía cáalíacáiri iyú. ²⁹ Jesús yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idènièrica Dios íiwitáise icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalicuíse. Càmita yéewáida nía càide iyúwa néewáidáaná, níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu Dios itàacái ìwali, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté.

8

Jesús sana a un leproso

¹ Jesús iricùacatéwa dúli ínataíse, yá madécaná wenàiwica yàacawa yáapícha. ² Néese abéeri asíali cacháunéeri íimami lepra iyú yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúulécanáca Jesús iicácani. Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, núalíacawa píalimá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —íimaca. ³ Néese Jesús imàacaca icáapiwa cacháunéeri ìwali. Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra yáawacawa íicha. ⁴ Jesús íimaca irí:

—Péemì cayába. Picá picàlida áibanái iríni, nuchùnìaná pía. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacaténá iicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca pía picháuná íichawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùulìericaté wenàiwica namàacáanápíná Dios irí nachùnìacaalíwa lepra íicha, yéewacaténá macái wenàiwica yáalíacawa cayábaca pía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana al criado de un capitán romano

⁵ Néeseté Jesús iwàlùacawa Capernaum iyacàlená iriculé, yá abéeri romanonái yàasu úwi íiwacalíná yàacawa Jesús yàatalé isutácaténá Jesús íicha wawàsi imànínápiná irí cayábéeri. ⁶ Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nùasu wenàiwica irìawa nucapèe irìcu. Càmiiri yéewa imichàanicawa. Yùuwichàacawa manuísíwata cáiwíri iyú —íimaca. ⁷ Jesús íimaca irí:

—Uwé, wàawa. Nuchùnìacaténáni —íimaca yái Jesúsca. ⁸ Quéwa úwi íiwacalíná íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canáca yéewanáwa nuedáca nùataléwa pía, máinícáiná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré. Pichùulìacáita ichùnìanápináwa pitàacái iyúwa, yáara nùasu wenàiwicaca, yásí ichùnìacawa. ⁹ Núalíacawa píalimá pichùnìacani pitàacái iyúwa, níacáiná nuíwacanánái nachùulìa nacái núa. Núa nacái nuchùulìa nùasu úwináíwa. Nuchùulìacaalí abéeri yéepùacawa, yáta yéepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanáca. Nuchùulìacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imànínápiná áiba wawàsi, yáta imànicani. Iná yéewa núalíacawa píalimá pichùnìaca nùasu wenàiwica nacái pitàacái iyúwa —íimaca.

¹⁰ Idécanáami Jesús yéemìacani, yá cayábaca ínáidacawa yéemìaca úwi íiwacalíná itàacái. Néese Jesús iwènùacawa, yá íimaca nalí, níái wenàiwicaca yèeyéicawa yáamiwáise:

—Péemiacué cayábani, canácata nùanèeri càirica yeebáidéeri nulí manuísíwata, ibatàa Israel itaquénáinámi yéenápináta, càmitaacá nùanàa càiri.

¹¹ Núumacué nacái pirí, manùbaca áibanái wenàiwica íiwitáaná nàanàpiná áiba cáli néese. Nàwacáidáyacacawa nawàlùacaténáwa Dios iyacàle iriculé icùacataléca macáita chènuniré. Néré nàypináca plawirináimicué yáapichawa, níái Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. ¹² Píatacué quéwa, Dios imáidéeyéicaté quéechatécáwa, càmitacué pìypiná Dios yáapicha chènuniré, éwitacué Abraham itaquénáinámicáanítacué pía, càmicáinacué peebáida nulí. Dios yúucacué íchawa píawa catácatalé. Néré píicháanípínacuéca, píamíapínacuéca piyéiwa píuwichàacái iyúwa —íimaca yái Jesúsca. ¹³ Néese Jesús íimaca úwi íiwacalíná irí:

—Pèepùà picapèe néréwa, yácáiná idéca ichùnìacawa plasu wenàiwicaca iyúwa peebáidáaná nulí —íimaca yái Jesúsca. Yáta idéca cayábacani, yái úwi íiwacalíná yàasu wenàiwicaca.

Jesús sana a la suegra de Pedro

¹⁴ Néeseté Jesús yàacawa Pedro icapèe iriculé. Iicáca néré Pedro iyéeru iculuéchúawa mecuní iyú, irièchúawa yàalubái ínatawa. ¹⁵ Iná Jesús imàacaca icáapiwa ucáapi ìwali, yáta mecuní ichàbacawa uícha. Yá umichàacawa, udàbaca ùaca nayáapíná.

Jesús sana a muchos enfermos

¹⁶ Néeseté catácaalí yàacawa, yáta yàcalé mìnanaí natéca néenanáíwa Jesús yàatalé, manùbéeyéi wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise. Jesús ichùullacáita demonionái abéeri palabra iyú nàanápináwa wenàiwica íicha. Càita Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha. Ichùnìaca nacái macáita níái cáuláiquéeyéica. ¹⁷ Iná Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanaté tàacáisi Dios inùmallicúise. Isaías íimacaté Dios yàasu wenàiwica ìwali: “Ichùnìaca wía, wía machawàaquéeyéica, yeedáca wáicha uláicái”, íimacaté yái profeta Isaíasca.

Los que querían seguir a Jesús

¹⁸ Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéicawa itéese, íná ichùullaca yéewáidacalénáíwa itéenápináni Galilea icalìsaníná abéemàalé barca irìcu. ¹⁹ Ipíchawáiseté nawàlùacawa barca irìculé, abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irìcu yàacawa Jesús yàatalé. Yá íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénácaalí plawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —íimaca yái wenàiwicaca. ²⁰ Néese Jesús íimaca irí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asáisi píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácáiná wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemià comparación: Yàlidunái idènìaca ibànawa, cuìpìranái nacái nadènìaca namùlubèwa, núacata quéwa, yái asíali Dios néeséerica, càmita nudènìaca nuimácatáipínáwa —íimaca yái Jesúsca. ²¹ Néese áiba néená, níái Jesús yéewáidacaléca, íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, píimàaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núaniri yéetácatalépinátawa, néese idécanáami nubàllacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca irí. ²² Néese Jesús íimaca irí:

—Píawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé. Pimàaca nabàllaca níawáacata, cawínácaalí iyéeyéica matuíbanáita Dios íicha càide iyúwa yéetáními —íimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²³ Néeseté Jesús iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénáí yáapichawa. Yá nadàbaca nàacawa abéemàalé Galilea icalìsaníná íicha. ²⁴ Jesús iimáca íichawa barca irìcu. Yáta manuíri cáuli idàbaca ipùaca calìsa ìwali. Máiníri cachàinica

yái cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca irìculé, yá úni ipuniádaca yàacawa barca. Quéwa Jesús iimáca mamáalàacata. ²⁵ Iná yéewáidacalénái nacawàidacani, yái Jesúsca, yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali, piyúudàa wía! ¡Wasawíaca wàacawa! —náimaca Jesús irí. ²⁶ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué máini cáaluca pía? ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca nalí. Idécanáami icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa, ichùuliaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca. ²⁷ Néese níái yéewáidacaléca nánáidacawa manuísíwata naicáidaca irí. Yá nasutáca néemiawa níawáaca. Náimaca:

—¿Cawínásica yái asíalica ichùulìerica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùulláná nía? —náimaca nalíwáaca.

Los endemoniados de Gadara

²⁸ Néeseté Jesús yàanàaca abéemàalé Galilea icalìsaniná ícha, Gadara yàasu cáli néré, yéewáidacalénái yáapichawa. Idécanáami yàanàaca néré, yá pucháiba asíanái demonio idacuèyéi íiwitáise nàacawa yéetáními icàliculèená néese. Máiniyéi calúaca nía iyúwa caluèyéi cuwèesi, càmita nabatàa áiba wenàiwica ichàbacawa néenibàa àyapulìcubàa. Yá nàacawa Jesús yàatalé. ²⁹ Yá demonionái nadàbaca néemíanicawa asíanái isàna iyú:

—¡Picá pisàiwica walí wawàsi, Jesús, yái Dios íirica! ¿Pìanàsica piùwichàidacaténá wía ipíchawáise wéenáiwana yàanàaca? —náimaca.

³⁰ Mawiénita nalí manùbéyéi marranonái yèepuniwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa néenibàa. ³¹ Néese demonionái nasutáca Jesús ícha wawàsi. Náimaca:

—Piúcacaalí wía asíanái ícha, yá pimàaca wàacawa marranonái idèèrìculé — náimaca. ³² Jesús íimaca nalí:

—Pìacuéwa —íimaca yái Jesúsca. Yá demonionái yàacawa asíanái ícha, yá nawàlùacawa marranonái idèèrìculé. Yáta macáita marranonái nadàbaca napiacawa iyúwa máiwitáiséyéi demonio íiwitáise iyú. Napiacawa nacaláacawa quìratàli íinatáise. Yá nacaláacawa calisa yáaculé, nàisicùmacawa macáita, níái pìráica càmiyéica Dios imàaca wadèniaca, wía judíoca, casacàacáiná walí marrano iiná.

³³ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi napiacawa yàcalé nérépiná. Nàanàacaté néré, yá nadàbaca nacàlidaca yàcalé mìnánái iríni, macáita yái nàyáanáca, níái asíanái demonio idacuèyéicaté íiwitáise. ³⁴ Iná macáita yàcalé mìnánái namusúacawa yàcalé ícha, yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicàcani, yá nasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata yèepùanápináwa nàasu cáli ícha.

9

Jesús sana a un paralítico

¹ Néeseté, Jesús iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá nachàbacawa abéemàalé Galilea icalìsaniná ícha. Yá nàanàaca Capernaum iyacàlená néré, yái Jesús iyacàleca. ² Yá abénaméyéi wenàiwica natéca cáuláiquéeri asíali Jesús yàatalé, abéeri máapinéeri iiná macáita, càmiírca yáalimá imichàanicawa, irièricawa yàalubái íinatawa, iiméerica íinata. Néese Jesús yáalíacáiná náiwitáise manuíca nánáidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápináni, íná Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, picá achúma piwàwa. Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúsca.

³ Abénaméyéi yéewáidéyéi wenàiwica templo irìcu nàyaca néré. Néemiaca Jesús itàaníca cáuláiquéeri irí, íná nadàbaca nánáidacawa Jesús ìwali càì: “Yái

asiali Jesús itàanica báawéeri iyú Dios ìwali, yácáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cayábacaténá náapicha Dios”, náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalìcuísewa. ⁴ Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanácawa. Iná isutáca yéemìawa nía:

—¿Cánacué yéewa píináidacawa càì máiní báawéeri iyú? ⁵ Máiní màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asásí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máiní càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, píipìna’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asásí wadécaalí wachùnìlacani wataacái iyúwa, yái máapinéerica. ⁶ Iná núa, asiali Dios néeséerica, nuchùnìapiná yái máapinéerica píalíacaténacuéwa Dios idéca ichùulìaca núa numàacáanápíná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cháí èeri irìcu cayábacaténá náapicha Dios —ímaca yái Jesúsca. Néese Jesús ímaca máapinéeri irí:

—Pimichàawa, peedá píalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —ímaca yái Jesúsca. ⁷ Néese yái máapinéeri imichàacawa, yá yàacawa icapèe néréwa. ⁸ Níái wenàiwica iyéeyéica néré, naicáca iyúwa iyáaná, yá cáaluca nía. Nàaca Dios icàaluíniná imàacacáiná ichàiniwa abéeri wenàiwica irí ichùnìacaténá cáuláiqueeyéi.

Jesús llama a Mateo

⁹ Jesús yàacatéwa capìi ícha, yá iicáca núa, núa Mateoca, yáawinéericawa aléera nuedácatelécate plata nuénánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Néese Jesús ímaca nulí:

—Aqualé, píawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé —ímaca nulí yái Jesúsca. Yá numichàa nùacawa Jesús yáapicha.

¹⁰ Néese Jesús idècunitàacá iyáaca iyáacaléwa nucapèe irìcu, yá madécaná wenàiwica nàanàaca néré, áibanái yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, áibanái cabáyawanéeyéi nacái. Yá náawinacawa Jesús yáapicha, wáapicha nacái, wía Jesús yéewáidacaléca, nayáacaténá nayáacaléwa wáapicha. ¹¹ Néese fariseonái naicáca nía, íná náimaca walí, wía Jesús yéewáidacaléca:

—Yái yéewáidéericuéca pía, ¿cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái cabáyawanéeyéica wenàiwicaca? —náimaca. ¹² Quéwa Jesús yéemìlacani, yá ímaca fariseonái irí:

—Péemìacué comparación: Máláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnìèripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutácani, yái ichùnìèripináca nía. Càita nacái wenàiwica ínáidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnìèripiná náiwitáise nabáyawaná íchawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri ícha. ¹³ Càmitacué péewáidawa cayába Dios itàacái ìwali. Píacué péewáidacawa càinácaalí ímáaná yái tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmálicuise. Dios ímacaté: ‘Ewitacué pinúacáaníta madécaná pípirawa iyúwa sacrificio píacaténacué nucàaluíniná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca culto pimànìricuéca càmicáalíca wá píicáca áibanái wenàiwica ipualé, píyúudàacaténacué nía’, ímaca yái Diosca. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica, nuicácaténá napualé. Càmicáiná nùanàa numáidacaténá wenàiwica ínáidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca nawènúadáanápíná náiwitáise wá nabáyawaná íchawa —ímaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁴ Néseté Juan el Bautista yéewáidacalénái nàanàaca Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemàwawa Jesús. Náimaca irí:

—Wamàacaca wáichawa wayáacaléwa manùba yàawiría, fariseonái nacái, wasutácaténá wíawawa Dios ícha manuísíwata. ¿Cáná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, níái péewáidacaléca, nasutácaténá níawawa Dios ícha? —náimaca.

¹⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué comparación: Asìali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianái naicácaténá icásàacawa casíimáiri iyú. Idècunitàacá iyaca náapicha, càmita yéewa achúmaca nawàwa. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. Quéwa áiba èeriwa, áibanái itéca náichawani. Néese namàacapíná náichawa nayáacaléwa, níái yàacawéeyéinámica achúmacáiná nawàwa néenialípiná. Càita nacái nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

¹⁶ “Péemìacué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisài wáluma yéemami iyú. Wamànicaalí càì, yásí wàlisài wáluma yéemami imàacacawa, yá icacanàidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta manuíca icháuná. ¹⁷ Càita nacái càmita wadé wàucùaca wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi irìculé. Wamànicaalí càì, yásí uva ituní idàbaca isáacawa dàchidàchiwaca inàniacubàa, néese éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. Iná wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi irìculé. Yásí wacùaca nía cayába, yái uva ituníca, íimamisi nacái. Càita nacái nuéwáidacalénái yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya càide iyúwa fariseonái yàasu bàaluisàimi tàacáisi íimáaná”, íimaca yái Jesúsca.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

¹⁸ Idècunitàacá Jesús itàaníca nalí, yá abéeri judío íiwacalíná yàanàacaté Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùulul ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná. Néese judío íimaca Jesús irí:

—Nuídu idéca yéetácawa siùcasíwatàacáwa. Quéwa píacaalíwa ùatalé pimàacacaténá picáapiwa ùwali, yásí cáuca úa àniwa —íimaca.

¹⁹ Jesús yàacawa yáapicha, wía nacái yéewáidacalénái wàacatéwa Jesús yáapicha. ²⁰ Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cálúicacaté úa doce camuí, uíraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uái inanáica ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita irí, manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali. ²¹ Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí ìwali, éwita ibàle ìwalicáaníta meedáni, yásí báisíta cayábaca núatá”, càì úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalicuísewa. ²² Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca ulí, yá íimaca ulí:

—Picá achúma piwàwa. Pidéca pichùnìacawa pimàacacáiná piwàwawa nùwali —íimaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úa uláicái ícha.

²³ Néseté Jesús yàanàaca judío íiwacalíná icapèe néré, yá iicáca áibanái ipùlièyéi íwa. Nàwacáidáyacacatéwa nabàliacaténá yéetéechúamiwa. Aibanái nacái náicháaníca uíwitáiseimi, néemíaníca nacáíwa cachàiníri iyú càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ²⁴ Jesús yáaliacawa icáucàidáanápínaté úái yéetéechúamicawa, iná íimaca nalí:

—Pimusúacuéwa macáita, úacáiná sùmàuca càmíichúata yéetáwa, uimácáicata ùyaca —íimaca yái Jesúsca, yáaliacáináwa icáucàidáanápínaté úa. Néese níái wenàiwicaca naicáaníca Jesús iquíníná, náaliacáináwa báisíiri iyúcani uétácatéwa. ²⁵ Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama capíi ícha. Néese iwàlùacawa sùmàumi irìacatalécawa. Yá íibàaca ucáapi ìwali úái yéetéechúamicawa, yá umichàacawa, cáuca úa àniwa. ²⁶ Nésetécáwa macáita

wenàiwica iyéeyéica mawiénita irí yái yàcaléca néemìacaté uináwaná ìwali Jesús imichàidáanaté úa yéetácáisi ícha.

Jesús sana a dos ciegos

²⁷ Jesús imusúacatéwa nacapèe ícha, yá pucháiba matuíyéi nàacawa yáamíise. Yá náimaca irí cachàiníiri iyú:

—¡Pía rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, wía judíoca, piicá wapualé! —náimaca irí. ²⁸ Jesús iwàlùacawa capìi iriculé, néese níai matuíyéica nàacawa yàatalé. Yá Jesús isutáca yéemlawa nía:

—¿Peebáidasicué núalimá catuíca numànicuéca pía? —íimaca yái Jesúsca. Náimaca irí:

—Báisíta, Wáiwacali, weebáida càì —náimaca. ²⁹ Néese Jesús imàacaca icáapiwa natuí ìwali. Yá íimaca nalí:

—Pichùnìacuéwa càide iyúwa peebáidáanácué —íimaca yái Jesúsca. ³⁰ Yásí cayábaca natuí. Yá Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Íimaca nalí:

—Picácué pimàaca áibanái náalíacawa cawinácaalícué ichùnìaca pituí —íimaca yái Jesúsca.

³¹ Quéwa namusúacanacáitawa capìi ícha, yáta nacàlidaca Jesús iináwaná ichùnìaca nía nalí níai nayaquewéeyéicawa.

Jesús sana a un mudo

³² Néeseté idècunitàacá matuíyéimi namusúaca nàacawa capìi ícha, yá áibanái natéca matàacáiri asìali Jesús yàatalé. Demonio idacùaca matàacáiri íiwitáise, ínà càmita yáalimá itàaníca. ³³ Yá Jesús yúucaca demonio asìali iwàwalícuíse. Néese matàacáiri idàbaca itàaníca. Yá áibanái wenàiwica iyéeyéica néeni nánáidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canácaté waiquéricáwa càiri wawàsi cháì wàasu cáli Israel néenibàa! —náimaca. ³⁴ Quéwa abénaméeyéi fariseo náimaca Jesús ìwali:

—Demonio íiwacalináquéi idacùaca íiwitáise yái asìalica Jesús. Iná yéewa yúucaca demonio wenàiwica ícha demonio íiwacaliná íiwitáise iyú —náimaca Jesús ìwali.

Jesús tiene compasión de la gente

³⁵ Jesús yàacaté ipáchiaca macái manuírí yàcalé iriculé, púubéeri yàcalé iriculé nacái. Yá yéewáidaca wenàiwicanái macái judíonái imanùbaca yéewáidacàalu irícu. Yá icàlidaca nalí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Ichùnìaca nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica, cáiwíiri ícha nacái, macái íiwitáaná. ³⁶ Catúulécanáca Jesús iicáca nía máinícáiná achúmaca nawàwa nàuwichàacáinátéwa madécaná yàawiría. Càica níade iyúwa ovejanái canéeyéica icuèriná, iméerèeyéicawa meedá, canácáináté abéeri yéewáidéeripiná nía Dios ìwali, níai wenàiwicaca. ³⁷ Iná Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Báisíta, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemíacué comparación: Càica níade iyúwa bànacalé ituíná quíiréeri yéenáíwaná yàanàacaalí wenàiwica needácatáipiná nabànacalewa. Quéwa máisibáanatacué pía, icàlidéeyéipiná nalí nutàacái. ³⁸ Iná pisutácué Dios ícha, yái càiride iyúwa bànacalé íiwacali, ibànùnápíná yàasu wenàiwicawa íbaidéeyéipiná irí, nacàlidacaténá wenàiwicanái irí nuináwaná ìwali, yéewacaténá neebáidaca nulí. Yásí wàwacáidaca nía Dios yàasu wenàiwicanáipiná càide iyúwa wenàiwica needácaalí nabànacale iyacanàwa —íimaca yái Jesúsca.

10

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹ Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía, wía docéeyéica imanùbaca yéewáidacaléca. Yá imàacaca walí íiwitáisewa wáucacaténá demonio wenàiwicanáí íicha, wáucacaténá náicha nacáí macáí uláicáí íiwitáaná, cáiwíiri nacáí.

² Wía docéeyéica imanùbaca apóstolca ípidenéeyéica cà: quéecha Simón, ípidenéeri nacáí Pedro; yá nacáí iméeréeri ípidenéeri Andrés; nía nacáí Zebedeo yéenibeca, ibèeri ípidenéeri Santiago, yá nacáí iméeréeri ípidenéeri Juan; ³ yá nacáí Felipe; Bartolomé nacáí; Tomás nacáí; núa nacáí Mateo, núa yái yeedéericaté plata nuénánáí judío íichawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná; yá nacáí Santiago, yái Alfeo ìirica; Tadeo nacáí; ⁴ yá nacáí Simón, ípidenéeri nacáí celote; yá nacáí Judas Iscariote, yái itéeripinacaté Jesús yùuwidenáí náibàacaténáni, nanúawani.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

⁵ Jesús ibànùacaté wía doce wamanùbaca wacàlidacaténá itàacáí. Càì yàalàaca wía: “Picácué pìawa càmiyéi judío yàasu cáli íinatalé, picácué nacáí piwàlùawa yàcalé irìculé ìyéeyéica Samaria yàasu cáli íinata. ⁶ Pìacué nàatalé níawamita Israel itaquénánámica ìyéeyéica càide iyúwa ovejanáí iméerèeyéiwa, canéeyéica icuèriná, nawènùadacáiná náiwitáisewa Nacuèriná Dios íichawa, canáca nacáí abéeri yéewáidéeripiná nía Dios ìwali. ⁷ Pìacué picàlidaca nalíni Dios icúanápiná macáita mesúnamáita. ⁸ Pichùnìacué cáuláiquéeyéi wenàiwica, pimichàidacué nacáí yéetéeyéimiwa yéetácáisi íicha, pichùnìacué nacáí cacháunéeyéi íimami lepra iyú, piúcacué demonio wenàiwica íicha. Nudéca numàacacuéca pirí nuíwítáisewa mawèníiri iyú, íná picácué picobra nía cawinácaalí wenàiwica pichùnìeyéica.

⁹ “Picácué pité iwèni pìasu bolsa irìcuwa, orocáaníta, plata nacáí, cobre nacáí. ¹⁰ Picácué pité saco, pucháiba bàlesi nacáí; picácué peedá piríwa wàlisàì costiza nacáiri, àicu nacáí. Cawinácaalí wenàiwica piyúudèeyéipinácuéca iwàwacutá nàaca piyáapinácuéwa.

¹¹ “Pìacuéwa yàcalé irìculé, picutácué abéeri cáimiétacanéeri iwàwéerica yéemìaca picàlidáanácué nalí nutàacáí. Yá piyamáacuéwa icapèe irìcu àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irìcuíse. ¹² Piwàlùacuéwa icapèe irìculé, yá pitàidacué wenàiwicanáí ìyéeyéica néré, pisutácué nalí Dios imànínápiná nalí cayábéeri. ¹³ Cayábacaalí náiwitáise níái capìi irìcuíyéica, yásí Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwacué pisutáaná íicha. Quéwa, càmicaalí cayába náiwitáise, néese Dios càmita imànìpiná nalí cayábéeri. ¹⁴ Quéwa, càmicaalícué nawàwa needáca nàataléwa pía, càmita nacáí nawàwa néemìaca picàlidáanácué nalí nutàacáí, néese pimusúacuéwa capìi irìcuíse, yàcalé irìcuíse nacáí, yá pichùpìacué cáli ichùmalé pìabàli íichawa naicápiná, càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná, wía judíoca, píasáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápiná nía. ¹⁵ Péemìacué cayábani, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí yùuwichàidapiná níawa càmiyéicué yeedáca yàataléwa pía máiní yáwanáí Sodoma ìyacàlená mìnánáimi íicha, Gomorra ìyacàlená mìnánáimi nacáí”, íimaca walí yái Jesúsca.

Persecuciones

¹⁶ Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “¡Péemìacué cayába! Nubànùacué pía nèewiré níara èeri mìnánáica cuwèesi lobo nacáiyéi íiwitáise, báawéeyéica iicáca Dios, báawéeyéi nacáí iicáca Dios yàasu wenàiwica. Piyapinácuéca nèewibàa càide iyúwa oveja càmiyéi yáalimá ipéliaca caluéyèi cuwèesi lobo íipunita iwàwéeyéica iyáaca oveja. Íná iwàwacutácué cáalíacáica píiwitáise, piicácué píichawa piùwidenáicawa, càide iyúwa cáalíacáiri àapi iicáaná íichawa yùuwidenáíwa ípíchaná áibanáí ichìwáidacuéca pía. Quéwa

iwàwacutácué mabáyawanáca pía, càmitacué nacái pimàni áibanái irí báawéeri. Pìyacué càide iyúwa unùcu càmicáca imàni áibanái irí báawéeri. ¹⁷ Picácué píchawa áibanáicáiná náibàapínacuéca píawa nacháawàacaténacué piináwaná ìwali yàcalé íiwacanánái irí, nacapèedáidacaténacué nacái píawa judíonái yéewáidacàalu irícu. ¹⁸ Yá natépinácuéca píawa nacháawàacaténacué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, náiwacanánái irí nacáíwa, níái icuèyéica cáli, peebáidacáinácué nutàacái. Càita píalimápinácué picàlidaca nalí nuináwaná ìwali, níái èeri mìnánái icuèrinánáica, nía nacái càmiyéica judío. ¹⁹ Náibàapínacué natéwa pía nacháawàacaténacué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, quéwa picácué achúma píináidacawa piwàwawa ìwali yái tàacáisi iwàwacutéericuéca picàlidaca nalí, càinácaalí iyú nacái yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa. Néeseque péenáiwana yàanàacaalíwa picàlidáanápiná piináwaná ìwaliwa, yásí Dios imàacacué píalíacawa càinácaalí iyú iwàwacutáaná picàlidaca nalíni. ²⁰ Càmicáinácué pía yái càì icàlidéeripínacani, néese Espíritu Santo Wáaniri Dios ibànùèrica imàacapínacué pitàaníca Dios inùmalícuíse.

²¹ “Néenálípiná wenàiwicanái nacháawàapíná néenánáisiwawa áibanái irí néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nasèenái nacái nacháawàapíná néenibewa néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapíná náiwitáisewa nasèenái íchawa, yá nanúaca nasèenáiwawa. ²² Macái èeri mìnánái báawapínacué naicáca píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetáacatalétawa, Dios iwasàapíná níawa yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ²³ Namànicaalícué pirí báawéeri abéeri yàcalé irícu, néese píplacuéwa áiba yàcalé irículé. Péemíacué cayába, núa asíali Dios néeséerica nùanàapíná ipíchawáise pímalàidacué picàlidaca nuináwaná ìwali macái yàcalé irícu iyéeyéica Israel yàasu cáli ínata.

²⁴ Péemíacué comparación: Abéeri yéewáidacalé càmita yéewa cachàinica ícha yái yéewáidéericani, càmita yéewa nacái áiba íbaidéeri cachàinica íiwacali íchawa. Càitacué nacái càmita yéewa cachàinica pía nuícha. Wenàiwica náináidacawa píwalícué càide iyúwa náináidáanáwa nùwali. ²⁵ Píacué nuéwáidacaléca, iwàwacutácué piwàwaca pìyaca càide iyúwa nùyáaná, yái yéewáidéericuéca pía, càide iyúwa yàasu wenàiwica iwàwáaná iyaca càide iyúwa íiwacali iyáaná. Aibanái càmiyeyí yeebáida nutàacái náimaca nùwali Beelzebúcasa núa, yái demonio íiwacalináca. Iná nùlàacuéca pía náicha, náimáanápinácué píwali càiri báawéeri tàacáisi nacái, pìyacáinácué càide iyúwa nucapèe irícuíyéica, nuénánáisiwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

²⁶ Jesús íimacaté walí: “Iná picácué cáalu pía èeri mìnánái ícha, càmicáiná náalimá nabàaca nabáyawanáwa càiripínata. Aiba èeriwa macáita náalíacawa ìwali. ²⁷ Càita nacái, picácué píbàaca náicha nutàacái. Yái nucàlidéericuéca pirí íbàacanéeri iyú, iwàwacutácué picàlidaca nalíni amalánama. Yái nucàlidéericuéca pirí ìwali méetàuculé áibanái ícha, píacué picàlidaca cachàiníri iyúni àta macái néemíacatalétani. ²⁸ Picácué cáalu pía èeri mìnánái ícha yáaliméeyéica inúacuéca pía quéwa càmitacué náalimá nanúacuéca piwàwaca cáuri. Néese, iwàwacutácué cáaluca pía Dios ícha, yái yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténacué pía nacái infierno irículé, yái quichái càmirica ichacàwa càiripinéerita iyaca.

²⁹ Péemíacué comparación: Aibanái nawéndaca pucháiba màsibèe púbéeyéi abéeri moneda ìwalíná càmicáiná cawèni màsibèe púbéeyéica. Quéwa éwita càmiyeyéicáníta cawèni nía, càicáaná Wáaniri Dios yáalíacawa nàwali, icúa nacái nía. Càmita yéewa abéeri màsibèe achúmèeri yéetáacawa càmicáalíca Dios

imàacaca yéetácawa. ³⁰ Càita nacái Dios icùacuéca pía. Yáalíacuéca macáita pìwali, àta càisimalénácaalícué píwita ibáiná, yáalía nacáíwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abéerinamata; càita Dios yáalíacawa pìwalícué. ³¹ Iná picácué cáalu pía wenàiwicanái ícha, cawènicáiná Dios iicácuéca pía náicha níái màsibèe púubéeyéica manùbéeyéica”, ímaca walí yái Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

³² Jesús ímacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuéseemi, yásí núa nacái nucàlidapíná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníiséeri iríwa. ³³ Quéwa cawinácaalí càmírita icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuéseemi, yásí núa nacái nucàlidapíná iináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníiséeri iríwa”, ímaca walí yái Jesúsca.

Jesús, causa de división

³⁴ Jesús ímacaté walí nacái: “Picácué pínáidawa wenàiwicanái nàypíná matuíbanáita náapichawáaca nudécáníta nùanàaca. ¡Càmírita! Néese, càmítapíná abédanama náiwitáise nùwali. ³⁵ Nudéca nùanàaca, íná asíanái nàuwídeca namànipínáca nániriwa, inanái nacái nàuwídeca namànipíná náatúawa, nayéeru nacáíwa. ³⁶ Càita macáita nàuwídeca namànipíná néenánáisiwawa, níacáiná abénaméeyéi neebáidapíná nulí, quéwa áibanái càmita neebáida nulí.

³⁷ Cawinácaalí cáininéerica iicáca nuícha yáaniri, yáatúa nacáíwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. Aibacaalí nacái cáininéerica iicáca nuícha ìiriwa, íidu nacáíwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁸ Iwàwacutá nùasu wenàiwica matuíbanáiri iyú imàaca áibanái nàuwichàidacani nùwalíse, naicáaní nacái iquíniná, éwita nanúacaalíni cruz ìwali yeebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái imànica macáita càide iyúwa nuchùullaná. Cawinácaalí càmírica imàni cà, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁹ Aibacaalí càmírica iwàwa yeebáida nutàacái ipíchaná yùuwichàacawa nulípiná, canáca irí icáuca càmíri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica mamáalàacata nutàacái, éwita nanúacaalíni, yácata idènièripíná icáuca càmíri imáalàawa”, ímaca walí yái Jesúsca.

Premios

⁴⁰ Néeseté Jesús ímaca walí àniwa: “Cawinácaalí yeebáidéericuécaca pitàacái, yeebáidapíná nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáidapíná nacái itàacái, yái Dios ibànuèrica núa aléi. ⁴¹ Aibacaalí wenàiwicanái yeebáida Dios yàasu profeta itàacái, namànicaalí nacái profeta irí cayábéeri profeta icàlidacáiná nalí Dios itàacái, yásí Dios yàapíná nalí cawèníri càiride iyúwa Dios yàaná cawèníri yàasu profeta iríwa. Aibanái wenàiwica neebáidacaalí itàacái cayábéeri íiwitáise, namànicaalí nacái irí cayábéeri cayábacáiná íiwitáise, yásí Dios yàapíná nalí cawèníri càiride iyúwa Dios yàaná cawèníri cayábéeri íiwitáise irí. ⁴² Cawinácaalí imànírica cayábéeri nuéwáidacalénái càmíyeyéi cachàini irí, nùasunáicáiná nía, Dios yàapíná irí cawèníri iyúudàacáiná níái yeebáidéeyéica nutàacái. Ewita yáalimácáníta yàaca nàiraca meedá casalíníri úni, càicáníta Dios yàapíná irí cawèníri iyúudàacáiná nùasunái”, ímaca walí yái Jesúsca.

11

Los enviados de Juan el Bautista

¹ Néeseté Jesús idécanáamité yàalàaca wía docéeyéi yéewáidacaléca, yá yàacawa yéewáidacaténá wenàiwicanái áibanái ìyacàle irìcu, yáara cálica, icàlidaca nacái nalí yái cayábéeri tàacáisica.

² Néenialité Juan el Bautista, iyéerica presoíyéi ibànalicu, yéemíaca ìwali yái Cristo imànírica. Néese Juan ibànùaca yéewáidacalénáíwa abénaméeyéi nàacaténáwa Jesús yàatalé. ³ Juan iwàwacaté nasutáca néemíawa Jesús asáisi báisícaalí Dios néeséericani, yái wenàiwica Dios ibànùèripinácaté judío icuèrinápiná, néese càmiccaalí yání, yá iwàwacutá nacùaca áibata yàanàaca.

⁴ Néese Jesús íimaca nalí: “Pèepùacuéwa Juan yàatalé. Picàlidacué Juan iríni pidéénacuéca piicáca numànica, pidéénacuéca nacái péemíaca nucàlidaca wenàiwicanái irí. ⁵ Picàlidacué Juan iríni matuíyéimi idéca iicáidaca, éeruúyéimi yàabàli nacái nadéca nàipinánica, cacháunéeyéimi íimami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái íicha, màuwíyéimi nacái nadéca néemíaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi íicha, catúulécanéeyéi nacái nadéca néemíaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan iríni yáalíacaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica. ⁶ ¡Casíimáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata!” íimaca yái Jesúsca.

⁷ Néese idécanáamité Juan yéewáidacalénái yèepùacawa Jesús íicha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná ìwali. Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Bàaluité piacatécué piicáca wenàiwica yèepuníricawa chuìri cáli íinata, yáara Juanca. Càmirítaté machawàaca íiwitáise yái aslali piiquéericatécué, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá. ⁸ ¿Càinásicué piicáté néré? Càmirítaté aslali cawèníri ibàle yái piiquéericatécué. Píalíacuécawa cawinácaalí cawèníyéica ibàle iyéeyéica nacái càasuíri iyú, nàyaca cayábéeri capíi irìcu càide iyúwa reynái iyáaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica. ⁹ Néese piacuécawa bàaluité manacúali yùuculé càinàwàiri piicácaténaté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Báisíta profetacani, yái Juanca, quéwa máiníri cachàinica áibanái profeta íicha canánama. ¹⁰ Yái Juanca, yácata yáara nacàlidéericaté ìwali tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios íiméericaté líri iríwa. Dios íimacaté:

‘Nuchùulipiná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapínacawa pipíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùnìanápíná náiwitáisewa yéewanápíná natàidaca pía cayába pìanàacaalíwa nàatalé’, íimacaté yái Diosca. ¹¹ Péemíacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan íicha nèewíse macái èeri mìnánái. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái siucáisede, yéewanápíná Dios icùaca nía, máiní cachàinipináca nía Juan íicha, éwita càmicáaníta máiní cachàinica nía Dios ìyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

¹² “Bàaluité Juan el Bautista idàbacaalíté icàlidaca Dios itàacái àta siuca nacáide, èeri mìnánái namànica báawéeri Dios yàasu wenàiwicanái irí, yá náalimáidaca namáalàidaca cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái, iwàwéeyéica Dios icùaca nía. ¹³ Macái tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmalícuíse, áiba tàacáisi nacái Dios ichùulíericaté profeta Moisés itànàanápíná, macáita yái tàacáisica icàlidacaté walíni càinàcaalí iyú Dios icùanápínaté yàasu wenàiwicawa. Càité nacàlidaca Dios itàacái àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. ¹⁴ Cawàwanátacué píalimá peebáidaca yái tàacáisica: Juan el Bautista, yácata profeta Elías nacáiri, yái iwàwacutéericaté yàanàaca ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca. ¹⁵ Càuwíyéicaalícué pía, péemíacué nutàacái.

¹⁶ “Nucàlidacué pirí càiná píiwitáise, píacué wenàiwicaca iyéeyéica siuca. Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa sùmanái yáawinéeyéicawa

àyapulicubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi iríwa: ¹⁷ ‘Wadéca wapùliacuéca pírí íwa, quéwa càmitacué pilabàa; néese wadéca wacántàacuéca pírí canción càide iyúwa nacántàaná yéetéyeyéimiwa ìwali, quéwa càmitacué pícháaní’, càì náimaca. ¹⁸ Càita nacái pidécuéca pimànica. Juan el Bautista yàanàacaté, yá imàacaca íchawa iyáacaléwa isutácatená yáawawa Dios ícha manuísíwata, càmita nacái ìira uva ituní. Quéwa píimacatécué Juan ìwali demoniosa ìyaca iwàwalicu. ¹⁹ Siùcade nudéca nùanàaca, núa asìali Dios néeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuìra nacái uva ituní. Néese píimacuéca nùwali camùnìiricasa núa, cáanàirisa iyáaca iyáacaléwa núa, casímáicasa nacái nucàmaca, nùacawéeridáanása nacái cabáyawanéeyéi wenàiwica, nía nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma ìyacàlená yàasu go-bierno irípiná. Càita píimacuéca nùwali càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yàasu tàacáisi, nutàacái nacái, náasáidaca Dios idéca imàacaca cáalíacáica nía báisíri iyú”, ímaca yái Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

²⁰ Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú níai yàcalé mìnánáica aléera Jesús imànicatalécaté batéwa macáita yái càmirica wenàiwica idé imànica. Yàalàaca nía cachàiníri iyú càmicáináté nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Yá Jesús ímaca nàwali: ²¹ “¡Máinícué piùwichàapínacawa, píacué israelitaca ìyeyéica Corazín ìyacàlená ìricu, Betsaida ìyacàlená ìricu nacái! Ewitacué piicácaníta numànica pèewibàa madécaná yái càmirica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná íchawa. Piyúunáidacuéca máiníyeyéica cayábaca pía náicha níara càmiyeyéica israelitami ìyeyéicaté Tiro ìyacàlená ìricu, Sidón ìyacàlená ìricu nacái, ìyeyéica méetàuculé Israel yàasu cáli ícha. Quéwa càmitaté máini báawaca nía píchacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàníná pèewibàa. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmicáináté máini báawéeyéica nía iyúwacué pía, yá nacái nàwalicaté nabàlesíamiwa báawéeri iicácanáwatá, napusúa nacái nàwalisewa catáli náasáidacaténáté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá. ²² Quéwa núumacué pírí, áiba èeriwa Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínácuéca máini cachàiníwanái náicha, níara càmiyeyéica israelita ìyeyéicaté Tiro ìyacàlená ìricu, Sidón ìyacàlená ìricu nacái, máinícué báawéeyéica náicha pía. ²³ Píacué nacái Capernaum ìyacàlená mìnánáica, piyúunáidacuéca máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios ìyáaná chènuniré. ¡Càmírita! ¡Néese Dios yúucapínácué píawa ìriculé yáara utàwi máiníri depuíwaca, máinícatalé depuíwaca náicha canánama! Ewitacué piicácaníta numànica pèewibàa madécaná yái càmirica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná íchacuéwa. Piyúunáidacuéca máiníyeyéica cayábaca pía náicha níara càmiyeyéica israelita ìyeyéicaté Sodoma ìyacàlená ìricu. Quéwa càmitaté máini báawa nía píchacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàníná pèewibàacué. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmitaté nacái Dios imáaláidaca níatá, yá nacái nàyacàlemi Sodoma ìyacaté mamáalàacatatá àta siùca nacáide, càmicáináté máini báawéeyéi nía iyúwacué pía. ²⁴ Iná núumacué pírí, áiba èeriwa Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínácuéca máini cachàiníwanái náicha níara càmiyeyéica israelita ìyeyéicaté Sodoma ìyacàlená yàasu cáli ínata, máinícué báawéeyéica náicha pía”, ímaca yái Jesúsca.

Vengan a mí y descansen

²⁵ Néenialité Jesús ímaca Yáaniri Dios iríwa: “Pía, Núaniri Dios, nùaca pírí cayábéeri, pía Nacuèrinàsàirica macáita níai iyéeyéica chènuniré, cháí èeri irícuíyéica nacái. Nùaca pírí cayábéeri pimàacacáiná nalí píiwitáisewa, níai yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa sùmanái púubéeyéi neebáidáaná, yéewanápiná áiba èeri m̀nanái iyúunáidéeyéi cáalíacáica càmíta náalimá náalíacawa píiwitáise ìwali. ²⁶ Báisíta, Núaniri, pidéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, ímaca yái Jesúsca.

²⁷ Néese Jesús ímaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàacaca nùalíacawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíiri iyú nùwali, yái Iirica. Abéerita núa, yái Iirica, yáaliéri báisíiri iyú Núaniri ìwali, abéerita nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaquéeyéica yáalíaca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái Iirica. ²⁸ Aquialécué nùatalé, peebáidacué nutàacái, píacué macáita chamáléeyéica. Pidécuéca píibaidaca cachàiníiri iyú pimànicaténácué macáita càide iyúwa áibanái ichùulianácué pimànica càulenéeri wawàsi Dios irípiná. Píacué nacái achúméeyéica ínáidacawa iwàwawa ibáyawaná ìwaliwa, aquialécué nùatalé, yá numàacacué piyamáidaca píawawa càulenéeri wawàsi ícha, numàacacué nacái nuwàwawa píbayawaná ícha. ²⁹ Peebáidacué nutàacái, pimànicué nacái càide iyúwa nuchùulianácué pía. Pimàacacué nuéwáidaca pía, piyacaténácué càide iyúwa nùyáaná, núa càmíríca caluéri íiwitáise, núa càmíríca cáimacái iicá yáawawa. Nùacawéeridapínácué pía, wáibaida nacái wáapichawáaca. Càitacué píalímápiná piyamáidacawa píbayawaná íchawa, ícha nacái yái càulenéeri wawàsi áibanái ichùulièricuéca pimànica Dios irípiná. ³⁰ Càmita máiní càulenácué píicha peebáidáanápinácué nutàacái, pimàninápinácué nacái càide iyúwa nuchùulianácué pía, nùacawéeridacáinácué pía, numàacapínácué nacái casímáica pía”, ímaca yái Jesúsca.

12

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

¹ Néenialité áiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa Jesús yèepunícawa àyapulìcubàa bànacalé yèewibàa, wáapicha wía yéewáidacaléca. Yá máapica wía, íná weedáca achúmáanata trigo ituíná bànacalé ícha wayáapínáwa, judío íiwitáise imàacacáiná wenàiwica needáca nayáapínáwani achúmáanata iyacaná áibanái ibànacale yéená, máapicaalí nía. ² Fariseonái naicácaté weedáca bànacalé iyacaná, yá naicáca yái wamàníríca iyúwa íbaidacalési ínáté náimaca Jesús irí:

—Piicáca yái namànináca. Péewáidacalénái náibaidaca siùca sábadu wayamáidacatáicawa. Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca irí.

³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái irícuíse wàawirimi rey David ìwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi asíanáica.

⁴ David iwàlùacatéwa Dios yàasu manuírí caplíma ímamisíiri irículé, yái israelítanái isutácatáipíná Dios ícha. Yá iyáaca pan namànírícaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapíná. Ewita Dios imàacacáanáta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca, càicáanáta càmítaté yùuwicháida David, nía nacái asíanái yèepuníiyéicatéwa yáapicha, máapicáináaté nía, ínáté catúulécanáca Dios iicáca nía. ⁵ Pidécuéca piimáichaca nacái áiba tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Moisés íimacaté sacerdotenái càmita namàni nabáyawanáwa éwita náibaidacáanáta templo irícu sábadu wayamáidacatáicawa. Máiní iwàwacutáca náibaidaca Dios irípiná templo irícu namànicaténá macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cachàinica templo sábadu ícha iwàwacutáciná wenàiwica nàaca

Dios icàaluíniná èeri imanùbaca, sábadò nacái. ⁶ Quéwa núumacué pirí, núa iyéerica cháí pèewi, cachàinírira núa templo ícha. ⁷ Càmitacué péemìa càinácaalí ímáaná áiba tàacáisi profeta Oseas itànèericaté Dios inùmaliçuíse. Dios ímacaté: ‘Ewitacué pinúacáaníta madécaná pipirawa iyúwa sacrificio piacaténacué nucàaluíniná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca yái culto pimàníricuécasa nulí càmicaalícáwa piicáca áibanái ipualé, piyúudàcaténá nía’, ímaca yái Diosca. Báisícaalícué péemíacaté càinácaalí ímáaná yái tàacáisicatá, yá càmitacué picháawàa naináwaná ìwali báawéeri iyútá, níai nuéwáidacaléca càmiyéica imàni ibáyawanáwa. ⁸ Iná Dios idéca ichùullaca núa, asiali Dios néeséerica, numàacáanápíná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná, èeri imanùbaca, yái sábadò nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —ímaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁹ Néeseté Jesús yàacawa, yá iwàlùacawa judíonái yéewáidacàalu irìculé, iyéerica néré. ¹⁰ Iyacaté néeni abéeri asiali icáapi ituwièricawa ícha. Abénaméeyéi fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asáisí imànicaalípinaté áiba wawàsi náaliméerica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíse, fariseonái náimacáinaté íbaidacalésicani yái Jesús ichùnlanáca wenàiwicanái. Iná nasutáca néemiawani, náalimáidacaténá naicáwani. Yá náimaca Jesús irí:

—Wawàwa wáalíacawa càinácaalí píináidacawa. ¿Dios imàacasica wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica sábadò irìcu wayamáidacatáicawa? —náimaca náalimáidaca naicáwa Jesús. ¹¹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Péemíacué comparación: Pidèniacaalícué pipirawa oveja, néese yúuwàacaalíwa utàwi nacáichúa irìculé namusúadacatáise úni, ¿càmitasicué pimusúadacani caquialéta, éwita sábadò irìcucáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? ¹² Néeni, máiníri cawènica wenàiwica oveja ícha. Iná ¿cánácué càmita píalíawa Dios imàacaca wamànica cayábéeri áibanái irí siùca sábadò irìcu? —ímaca yái Jesúsca. ¹³ Néese Jesús ímaca irí yái asiali icáapi ituwièricawa ícha:

—Piducúa picáapiwa —ímaca yái Jesúsca. Yá asiali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi càide iyúwa abéemàa icáapi. ¹⁴ Quéwa fariseonái namusúacanacáitawa judíonái yéewáidacàalu ícha, yá nadàbacaté náináidacawa càinápinácaalíté iyú náalimáaná nanúaca Jesús.

Una profecía acerca de Jesús

¹⁵ Néeseté Jesús yáalíacawa náiwitáise nawàwáanáaté nanúacani, yá Jesús yàacawa náicha, manùba quéwa wenàiwica yàacawa yáamiwáise. Jesús ichùnìaca macáita cáuláiquéeyéi wenàiwica yàanèeyéicaté yàatalé. ¹⁶ Yá yàalàaca nía cachàiníri iyú ipíchaná nacàlidaca iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí ichùnlanaté nía. ¹⁷ Càité Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanaté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali Dios inùmaliçuíse. Dios ímacaté:

¹⁸ “Yácata nùasu wenàiwica íbaidéerica nulípiná, nuedéerica íbaidáanápíná nulí. Yácata cáininéerica nuicáca, yácata casímáirica nuicáca. Yá numàacapíná irí Espíritu Santo icùacaténá íiwitáise. Yá icàlidapíná nutàacái càmiyéi israelita irí, náalíacaténáwa nuwàwaca nàyaca machacàníri iyú.

¹⁹ Càmita itàanápíná ùuléeri tàacáisi iyú, càmita nacái yéemíanícawa. Canáca nacái yéemièri itàacái imáidáidáaná cachàiníri iyú calle irìcubàa bamuchúami yàcalé.

²⁰ Imànipíná cayábéeri machawàaquéeyéi irí, iicápiná nacái napualé, cawinácaalí iwàwéeyéica yéetácawa, àta imawènìadacataléta macáita báawéeri.

²¹ Càmiyéi israelita yeebáidapíná itàacái, yàasu wenàiwica nacái nía”,

íimaca yái Diosca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

²² Néeseté natéca matuíri asìali Jesús yàatalé, abéeri matuíri, matàacáiri, demonio idacùacáiná íiwitáise. Yá Jesús yúucaca demonio asìali íicha, íná catuíca àniwani, itàaní nacái àniwa. ²³ Néese macáita wenàiwica náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá nasutáca néemiawa níawáaca: “¿Yátasica rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica wacuèrinápiná, wía judíoca?” náimaca nalíwáaca.

²⁴ Néese fariseonái néemiacáináni, yá náimaca nalí: “Yái asìali Jesúsca idèniaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íiwacalináca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús ìwali.

²⁵ Jesús yáallacawa náináidáanáwa. Iná íimaca fariseonái irí: “Péemiacué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí íipunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. Càita nacái yàcalé mìnanáí, áibanái néenánái nacái napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita náalimá nàyaca náapichawáaca. ²⁶ Càita nacái, canácatáita Satanás yúuca yàasu demonionáíwa wenàiwica íicha. Satanás yúucacaalí demonio wenàiwica íichatá, yá ipéliaca meedá yáawatá. Yásí imáalàacawa nacái yái ichàinicatá, yái Satanásca. Iná ¿cánacué càmita píalíawa càmita núuca demonio wenàiwica íicha Satanás íiwitáise iyú? ²⁷ Pidécuéca píimaca núucacasa demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú. Picháawàacaalícué nuináwaná ìwali càì mamáalàacata, yásí iwàwacutácué picàlidaca nulíni cawinácaalí ichàini iyú péewáidacalénáicué náucaca demonio wenàiwicanái íicha. Píalíacuéwa càmita náuca demonio Beelzebú íiwitáise iyú. Iná níata péewáidacalécuéca náasáidaca càmitacué picàlida nuináwaná ìwali báisíri iyú. ²⁸ Núucaca demonio wenàiwica íicha Espíritu Santo íiwitáise iyú, íná nudéca núsáidacuéca pirí Dios icùaca abèechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa.

²⁹ “Núucaca demonio wenàiwica íicha nuíwítáise iyúwa, cachàinícainá núa Satanás íicha. Péemiacué áiba comparación: Càide iyúwa cayéedéeri iyáaná, càmita cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa irículé áiba cachàiníri asìali icapèeca iyéedùacaténá íicha yàasu, càmicaalíca cayéedéeri idacùca íichawa yái cachàiníri asìalica quèechacáwa. Iwàwacutá cayéedéeri imànica càì, yéewacaténá iyéedùaca cachàiníri asìali yàasu. Càita nacái núalimá nudacùaca nuíchawa Satanás nuwasàacaténá íicha wenàiwica. Pidécuéca pitàaníca báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali.

³⁰ “Píacué càmiyéica abédanamata íiwitáise núapicha, piùwídecuéca pimànica núa; càmitacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios irípiná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeràidacaténá wenàiwica Dios íicha meedá.

³¹ “Iná péemiacué cayába. Dios imàacapiná iwàwawa íichéi macái íiwitáaná báawéerica wenàiwica imàníríca, itàaníríca nacái Dios ìwali báawéeri iyú, nawènúadacaalí náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Quéwa wenàiwica itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha. ³² Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asìali Dios néeséerica, néese iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, yásí Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná íicha. Quéwa itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, néese càmita quirínama Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha cháì èeri irícu, càmita nacái wàlisàipiná èeri irícu”, íimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

³³ Jesús íimacaté fariseonái irí: “Péemiacué comparación: Cayábéeri àicu yàaca walí cayábéeri yàacàsi. Báawéeri àicu idèniaca iyacanáwa báawéeri. Càita wáalíacawa macái àicu ìwali. Càita nacái píalimácué píalíacawa nùwali piicáciná càinácaalí numànica. ³⁴ ¡Píacué càiyéide iyúwa àapi iculále! Càide iyúwa

àapi imusúadáaná iculálewa inùma irìcuísewa, càita nacái càmítacué píalimá pitàaníca cayábéeri wawàsi ìwali báawacáinácué píiwitáise. Iná yái báawéeri tàacáisi pitàanírìcuéca, pidécuéca pimusúadacani piwàwalìcuísewa, yácáinácué piwàwa idéca ipuníacawa báawéeri tàacáisi iyú. ³⁵ Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca nacái cayábéeri wawàsi ìwali, yácáiná íiwitáise cayábéeri ìyaca iwàwalìcu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca báawéeri wawàsi ìwali, yácáiná íiwitáise báawéeri ìyaca iwàwalìcu. ³⁶ Núumacué pírí, Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica èeri imáalàacaalípináwa, yá yùuwichàidapíná nía ìwalíse macái tàacáisi canéerica iwèni náiméericaté. ³⁷ Càide iyúwa pitàaníná, yásí Dios iicáanáca pía, yácáiná pitàacái yáasáidaca càinácaalí píiwitáise. Pitàanícaalí cayábéeri wawàsi ìwali, yásí cayábaca Dios iicáca pía iyúwa mabáyawanéeri, cayábacáiná píiwitáise, yá càmíta Dios yùuwichàidapíná pía. Quéwa pitàanícaalí báawéeri wawàsi ìwali, yá báawaca Dios iicáca pía, cabáyawanéeri, báawacáiná píiwitáise, yá Dios yùuwichàidapíná pía”, íimaca yái Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

³⁸ Néeseté abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wawàwa waicáca pimànica wawàsi càmírìca wenàiwica idé imànica —náimaca. ³⁹ Jesús íimaca nalí:

—Píacué báawéeyéica íiwitáise, píacué nacái iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha, pidécuéca písutáca nuícha numànínapíná piicá yái càmírìca wenàiwica idé imànica, quéwa càmíta numànicué pírí càiri wawàsi. Numàacacáita piicáca numànínapíná càide iyúwaté profeta Jonás ìyáanáté. ⁴⁰ Càide iyúwaté Jonás iyamáanátéwa manuúri cubái idèerìcu máisiba èeri, càita nacái núa asíali Dios néeséerica nùyapíná cáli irìcu máisiba èeri. ⁴¹ Níara càmíiyéica israelita ìyéeyéicaté Nínive ìyacàlená irìcu namichàapínácawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica. Nabàlùapínáwa Dios íipunita yéewacáténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namànírìcaté. Píacué israelita ìyéeyéica siùcade pimichàapínácué nacáíwa. Yásí Nínive ìyacàlená mìnánámi nacháawàacuéca piináwaná ìwali, bàaluitécáiná Nínive mìnánái nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná néemlàcáinaté profeta Jonás icàlidaca nalí tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Néese, éwita nùyacáaníta pèewibàa siùcade, núa cachàinírìca íiwitáise profeta Jonás ichàini íicha, càicáaníta càmítacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca pía. ⁴² Ua nacái Sur yàasu cáli íiwacalumi càmíichúa israelita umichàapínácawa yéetácáisi íicha ucháawàacáténácué piináwaná ìwali, píacué israelitaca èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéimi. Bàaluitécáiná ùanàaca máini déecuise cháí wàasu cáli ínatalépiná uemíacáténaté rey Salomón itàacái máini cáalíacáica, úalíacáinatéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáalíacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáanítacué pèewibàa, núa cachàinírìca íiwitáise rey Salomón ichàini íicha, càicáaníta càmítacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca pía —íimaca yái Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

⁴³ Jesús íimaca nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica íicha, yásí demonio iméeràacawa chuúri cáli ínata, yá icutáca iyamáacatáipínáwa. Càmícaalí demonio yàanàa iyamáacatáipínáwa, yásí íimaca ínáidacawa iríwa: ⁴⁴ ‘Nuèpùacawa àniwa nucapee néréwa yáara wenàiwica nudécatáiseca nùacawa íicha’, íimaca iríwa. Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiseeri càide iyúwa cayábéeri capli máiséeri natunuérica, nachùnìerica

nacái cayába. ⁴⁵ Néese demonio yàaca ìwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiniyéi báawaca ícha. Yá macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwaliculé, nadacùacaténá ìiwitáise. Yásí namànica irí báawéeri máini ícha yái báawéerica idàbáanéeri demonio imànírìcaté irí quéechacáwa. Càita nacái piacué wenàiwicaca báawéeyéica piùwichàapinácucawa máini cachàiníri ícha yái quéechéericaté piùwichàanácucawa”, ìimaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

⁴⁶ Idècunitàacá Jesús icàlidaca wenàiwicanái iríni, néese yáatúa yàanàaca néré, Jesús yéenanái yáapicha nacái, nawàwacáinaté natàanica Jesús yáapicha. Quéwa nabàlùacawa bàacháwáise capìi ícha. ⁴⁷ Iná áiba ìimaca Jesús irí:

—Píatúa, péenanái nacái nabàlùacawa bàacháwáise. Nawàwa natàanica piapicha —ìimaca. ⁴⁸ Quéwa Jesús ìimaca irí yái asìali icàlidéerica irí naináwaná:

—Péemà yái núumáanaca núatúa ìwaliwa, nuénánái ìwali nacáiwa —ìimaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Néese Jesús iicáidaca walí wía yéewáidacaléca ìyeyéica yáapicha, yá imichàidaca icáapiwa wapualé. Yá ìimaca:

—Níái wenàiwicaca nuicáca nía iyúwa núatúanáiwa, nuénánái nacáiwa. ⁵⁰ Yácáiná cawinácaalí wenàiwica imànírìca càide iyúwa Núaniri Dios chènuníiseri iwàwáaná, yácata nuiquéerica càide iyúwa nuénàsàiriwa, nuénàsàatúa nacáiwa, núatúa nacáiwa —ìimaca yái Jesúsca.

13

La parábola del sembrador

¹ Néeseté yáta èericaté Jesús imusúacawa capìi ícha yàacaténáwa Galilea icalisaniná néré. Yá yáawinacawa càina íinata. ² Yá máini manùbaca wenàiwicanái nàwacáidáyacacawa yàatalé, íná Jesús iwàlùacawa barca iriculé, yá yáawinacawa barca iricu. Níái manùbéeyéi wenàiwicaca nayamáacawa càina íinatata.

³ Néese Jesús yéewáidaca nía manùba comparación iyú. Yá ìimaca nalí: “Abéeri asìali ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànáaná ituínási, yá yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. ⁴ Yàaca icasáaca yàacawa, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulìcubàa, yá màsibèe yàanàaca néré, yá nayáaca íimi. ⁵ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába cáli ibaníiri. Yá bànacalé íimi ibacácawa ráunamáita, càmíicáiná ibaní néeni cáli. ⁶ Néese èeri imusúacawa, yá icànaca cachàini, yeemáca yái bànacalé, yá chuìcani canácáiná ipìchu cayába cáaléeri, íná yéetácawa. ⁷ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapicha, quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, càmìta ibatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸ Quéwa áiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Idàwinàacanáamiwa, yá idènìaca ìyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná nadènìaca natuínáwa cien namanùbaca, áibanái yéetaná nadènìaca natuínáwa sesenta namanùbaca, áibanái nacái nadènìaca treinta namanùbaca ituíná. ⁹ Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué nutàacái”, ìimaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

¹⁰ Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa Jesús yàatalé, yá wasutáca wéemìawani cáná yéewa icàlidaca wenàiwicanái iríni comparación iyú. ¹¹ Jesús ìimaca walí: “Dios imàacacué píalíacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmìta imàaca áibanái yáalíacawa, níái manùbéeyéi càmíiyéica yeebáida itàacái. ¹² Wenàiwica íináidacaalíwa cayába nutàacái ìwali, yá nacái yéemìacaalí càinácaalí íimáaná, yásí Dios imàacaca yáalíacawa mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmìta íináidawa cayába nutàacái ìwali, yásí ìimáicha nacái

yái achúmérica yáaliéricatéwa ìwali. ¹³ Iná nuéwáidacáita nía comparación iyú, níacáiná éwita naicácáaníta numànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, càicáaníta càmita nawàwa náaliacawa nùwali, cawinácaalí núa. Ewita néemiácáaníta nutàacái nàuwí iyúwa, càicáaníta càmita nawàwa néemiaca càinácaalí ímáaná yái nutàacáica. ¹⁴ Iná nàyaca càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáaná tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Dios ímacaté israelitanái irí:

‘Ewítacué péemiácáaníta mamáalàacata piùwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalápinácuéwa càinácaalí ímáaná. Ewítacué piicácáaníta madécaná wawàsi pituí iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalápináwa càinácaalí ímáaná yái piíquéricuéca’,

íimaca yái Diosca. ¹⁵ Néeseté Dios íimaca israelitanái ìwali:

‘Níái wenàiwicaca, Israel itaquénáinámi, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacái. Máuwica nía, càmíyeyí iwàwa yéemiaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natuíwa, càmíyeyí iwàwa yáaliacawa càinácaalí ímáaná yái nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha nuwasàacaténá nía nùasu yùuwichàacáisi íichawa’,

íimaca yái Diosca.

¹⁶ “Quéwa píacué nuéwáidacaléca, Dios imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata píaliácáinácué piicáca yái piíquéricuéca pituí iyúwa, pidécué nacái péemiaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisi péemièricuéca piùwi iyúwa. ¹⁷ Péemiacué cayába, madécaná profetanái, áibanái nacái cayábéeyéi íiwitáise nawàwacaté naicáca núa, yái piíquéricuéca, quéwa càmítaté naicá núa. Nawàwacaté nacái néemiaca yái nutàacái péemièricuéca, quéwa càmítaté néemlani”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹⁸ Jesús íimaca walí: “Péemiacué yái ímáanáca, yái comparación ibànéeri ìwali. ¹⁹ Cawinácaalí wenàiwica yéemièyéica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, quéwa càmita neebáidani, càica níade iyúwa bànacalé yúuwèericawa àyapulìcubàa. Yá Satanás yàanàaca, yá imàacaca naimáichaca Dios itàacái. ²⁰ Yái ituínási yúuwèericawa cáli íinata íba yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani casímáiri iyú. ²¹ Néeseta quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái báisíiri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bànacalé ipìchu cayába, íná neebáida itàacái maléená èeri, càide iyúwa bànacalé yéetácaalíwa ráunamáita. Iná nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalimáidacaalí nía namàníinápíná nabáyawanáwa, yásí nayamáidaca neebáidaca Dios itàacái. ²² Yái bànacaléca yúuwèericawa tuíri yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái ìwali, quéwa báawaca náináidacawa nawàwawa báawanama abéerita nàasu ìwaliwa, cháí èeri irìcuírìca. Cáiníná nacái naicáca nàasu cawèníriwa, nawàwacáiná càasuca nía. Macáita yái cháí èeri irìcuírìca ichìwáidaca nía, càmita íbatàa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita cayàcanáni, càita nacái níái wenàiwicaca. Neebáca Dios itàacái báawatata, càmírita quéwa nawàwalìcuísewa, íná càmita máiní namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²³ Quéwa yái bànacaléca yúuwèericawa cayábacatái cáli ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani tàí íméeri iyú. Yá namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí mamáalàacata ìyacanáwa cayábéeri. Abénaméyeyí namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí cien namanùbaca ìyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí sesenta namanùbaca ìyacanáwa, macái yéetaná

imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idènìacaalí treinta namanùbaca ìyacanáwa, macáí yéetaná imanùbaca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la mala hierba entre el trigo

²⁴ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Íimaca nalí: “Péemiacué càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Iyaca càide iyúwa asìali ibànacaalí yèpunícawa ibànacalewa. Ibànaca cayábanaméerita trigo ituíná. ²⁵ Néese táiyápi, yái bànacalé íiwacali yùuwide yàanàaca trigo ibànacalená yùuculé, yá ibànaca manùba báawéeri masicái íimi trigo nacáiri iicacánáwa, cayábéeri trigosíwa ínatabàa. Yá yèpùacawa íicha, yái yùuwideca. ²⁶ Iná yéewa macáita nadàwinàacawa, néese nadènìacaalí nàyacanáwa, átata báawanaméeri masicái yáasáidaca ìyacanáwa báawéeri meedá. ²⁷ Néese bànacalé íiwacali yàasu wenàiwica naicáca báawéeri masicái, yá nàacawa náiwacali yàataléwa nacàlidacaténá iríni yàasu bànacalé iináwaná ìwali. Náimaca irí: ‘Wáiwacali, pibànacaté cayábanaméerita ituínási. ¿Sísáaná yàanàa yái báawéeri bànacaléca imusuéricawa yèewibàa?’ náimaca. ²⁸ Yá náiwacali íimaca nalí: ‘Nùuwidequéera càì ibànaca néenibàa báawanaméeri ituínási trigosíwa yèewibàa’, íimaca nalí. Néese yàasu wenàiwicanái íimaca irí: ‘¿Piwàwasica wàaca wacacàaca íicha yái báawéerica?’ náimaca irí. ²⁹⁻³⁰ Quéwa náiwacali íimaca nalí: ‘Càmíirita. Picácué picacàa yái báawanaméerica, ipíchanácué picacàaca yáapichata yái cayábéeri trigoca. Tàacá idàwinàacawa abédanamata trigo yáapicha àta weedácatalépináta yái bànacaléca trigoca. Néese yàasu èeri tàacáwa, nuchùulìpiná nùasu wenàiwicawa yeedéeyéi bànacalé ìyacaná needáanápíná yái báawéerica bànacaléca quéechacáwa, nadacùadánápíná ibàpi iyúnama nía, yéewanápíná weemáca nía. Néese nuchùulìpináca needáanápíná yái cayábéeri trigoca nùasu manuírì capìi iriculé, trigo ituíná yàalu’, íimaca yái bànacalé íiwacalica”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³¹ Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwicanái áiba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Péemiacué càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa, càicanide iyúwa mostaza íimi, asìali ibànéerica ibànacale yèewiwa. ³² Ewita achúméerínacáaníta yái mostaza íimica, càicáaníta idécanáami idàwinàacawa, yá manuícani macáí bànacalé íicha, yá idàwinàacawa manuícani iyúwa àicusíwa. Iná yéewa màsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana ínata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la levadura

³³ Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicanáiwa càicanide iyúwa levadura ìyáaná. Inaná yèewìadaca levadura másibàawiríacatái harina yèewi, àta macáita íbesi ínìsàacawa”, íimaca yái Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³⁴ Jesús yéewáidaca wenàiwicanái macáí wawàsi ìwali comparación iyú. Yéewáidaca níai manùbéeyéi wenàiwicaca comparación yáawami iyúta. ³⁵ Jesús yéewáidaca nía càì imànicaténá càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanaté tàacáisi Jesús inùmalìcuíse. Yaté Jesús íimaca:

“Nucàlidapíná nalíwani comparación iyúwa; nucàlidapíná nalí manùba wawàsi ìwali, càímíyécáwa wenàiwica yéemì iináwaná ìwali, Dios idàbacatáiseté èeriquéi àta siùca nacáide”, íimaca.

Jesús explica la parábola de la mala hierba entre el trigo

³⁶ Néseté Jesús isutáca náicha wawàsi nèepùanápínáwa nacapèe néréwa, níai manùbéeyéi wenàiwicaca. Yá Jesús iwàlùacawa capìi irìculé wáapicha, wía yéewáidacaléca. Néese wàacawa Jesús yàatalé. Wasutáca wéemàwani càinácaalí ímáaná yái tàacáisi icàlidéerica walí báawéeri masicái ìwali. ³⁷ Yá Jesús ímaca walí: “Núa, asiali Dios néeséerica, núacata yái ibànéerica cayábéeri ituínási. ³⁸ Yái bànacalé yàalupináca ímáanáca càicanide iyúwa cháí èeriquéi. Yái cayábéeri ituínásica ímáanáca càicanide iyúwa Dios yàasu wenàiwica, yeebáidéeyéica itàacái. Yái báawéeri masicáica ímáanáca càicanide iyúwa báawéeri Satanás yàasu wenàiwica. ³⁹ Yái nùuwide ibànéerica báawéeri masicái, yácata Satanás. Yáta nacái èerica needácatáipínáca bànacalé iyacaná, yácata èeripiná imáalàacatáipínáca yái èeriquéi. Níai yeedéeyéica bànacalé iyacaná, níacata Dios yàasu ángelnái. ⁴⁰ Càide iyúwa needácaalí báawéeri masicái, neemáanápiná nía quichái irìcu, càipiná nacái iyaca imáalàacaalípináwa yái èeriquéi. ⁴¹ Núa, asiali Dios néeséerica, nuchùulápiná nùasu ángelnáíwa nàwacáidáanápíná nùasu wenàiwicanái nèewíse macáita ichìwáidéeyéica wenàiwica namàníinápiná nabáyawanáwa, nía nacái imàníiyéica ibáyawanáwa mamáalàacata. ⁴² Néese nùasu ángelnáíwa yúucapiná báawéeyéi wenàiwica manuiri quichái irìculéwa. Néré wenàiwica náicháanípíná, yá naamíapíná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa. ⁴³ Cawinácaalí imàníiyéica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùullianá, nacànapínáwa mèlumèluíri iyú càide iyúwa èeri icamaláná Wáaniri Dios iyacàle irìcuwa. Càuwíyéicaalícué pía, péemàlacué cayába nutàacái”, ímaca walí yái Jesúsca.

La parábola del tesoro escondido

⁴⁴ Jesús yéewáidacaté wía àniwa comparación iyú. Yá ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cawèníri wawàsi, áibanái wenàiwica ibèericaté cáli irìculé. Néese asiali yàanàacani, yá ibàllaca àniwani. Néese, casímáiri iyú, yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, yá iwèniaca iríwa yái cáli bànacalé yàalupináca”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la perla de mucho valor

⁴⁵ Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Yá ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cacharrerrosàiri, icutéerica yàacawa perla púubéeyéi íba cayábanaméeyéi cawèníyéi. ⁴⁶ Néese asiali yàanàaca perla máini yáwanáichúa cawènica, yá yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, néese iwèniaca iríwa úai perla cawèníchúa yáwanáica”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la red

⁴⁷ Néseté Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa chinchorro náibèeri iyú cubái. Yá asianái yúucaca chinchorro manuiri úni yáaculé. Yá náibàaca macái cubái íiwitáaná. ⁴⁸ Idécanáami ipuníacawa yái chinchorroca, yá asianái iwatàidacani úni yáacuise càina ínatalépiná. Yá náawinacawa nacutáca nèewíse níai cayábanaméeyéi cubáica. Needáca cayábanaméeyéi cubái nàalu irìculéwa. Quéwa náucaca náichawa méetàuculé níai báawanaméeyéica cubáica. ⁴⁹ Càita nacái èeri imáalàacaalípináwa, yásí ángelnái namusúacawa chènuníse naseríacaténá báawanaméeyéi wenàiwica cayábéeyéi wenàiwica íicha. ⁵⁰ Yá náucapiná báawéeyéi wenàiwica manuiri quichái irìculé. Néré wenàiwica náicháanípínáca, naamíapíná nacái nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, ímaca yái Jesúsca.

Tesoros nuevos y viejos

⁵¹ Néseté Jesús isutáca yéemàlawa wía:

—¿Péemiasicué càinácaalí íimáaná yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí? —íimaca walí yái Jesúsca. Néese wáimaca irí:

—Báisíta, Wáiwacali, wáalíacawa càinácaalí íimáaná —wáimaca irí. ⁵² Néese Jesús íimaca walí:

—Péemiacué comparación: Abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irícu, idécanáami yéewáidacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, càide iyúwa nucàlidáaná, yásí yáalimá yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái bàaluisàimi iyú, wàlisàì iyú nacái, càide iyúwa capíi íiwacali imusúadacaalí yàasu cawèníriwa icuèrica icapèe irícuwa, yái cawèníri bàaluisàimica, yá nacái cawèníri wàlisàica —íimaca yái Jesúsca.

Jesús en Nazaret

⁵³ Néeseté Jesús idécanáamité icàlidaca níai comparaciónca, yá yàacawa. ⁵⁴ Yá yàanàaca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Néese idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái judiónái yéewáidacàalu irícu, iyéerica Nazaret iyacàlená irícu. Níai wenàiwicaca nánáidacawa manuísíwata néemíaca icàlidáaná nalíni. Yá náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Càmita báisí imàni yái cànírica wenàiwica idé imànica. ⁵⁵ Yácata ìirimi meedá yámide yàalubáisi imàníirinámica. María ìirica meedáni. Nabèerica meedáni, níai Santiago, José nacái, Simón nacái, Judas nacái. ⁵⁶ Yéenanái inanái nàyaca wèewibàa meedá. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáalíawa cayába —náimaca. ⁵⁷ Inaté càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái. Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéeri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçúse. Níawamita yàasu cáli néeséeyéi, yéenanái nacái, icapèe irícuíyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nùasu cáli néeséeyéi, nuénánái nacái, nucapèe irícuíyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁸ Càmitaté Jesús imàni néré madécaná yái cànírica wenàiwica idé imànica, càmicáinaté neebáida itàacái.

14

La muerte de Juan el Bautista

¹ Néenialité rey Herodes, yái romanosàiri icuèricaté Galilea yàasu cáli, yéemíaca wenàiwicanái icàlidaca Jesús iináwaná ìwali. ² Yá Herodes íimaca yáapichéeyéi iríwa: “Yácata Juan el Bautistami, Juancáiná idéca imichàacawa yéetácáisi íicha. Iná yéewa yáalimá imànica yái cànírica wenàiwica idé imànica”, íimaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamiani, yái Jesúsca.

³ Càica Herodes íimaca ichùuliacáinaté yàasu úwináíwa náibàanápínaté Juan nadacùacaténáni cadena iyú, yá natéca náucacani presoíyéi ibànaliculé. Herodes imànicaté càì isímáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, caluéchúa iicáca Juan. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéenasàiri Felipe yàacawéetúa quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacadé úa yéenasàiri íichawa. ⁴ Inaté Juan yàalàaca rey Herodes. Juan íimacaté: “Báawéeriquéi peedáanáca péenasàiri yàacawéetúawa”, íimaca yái Juanca.

⁵ Yá rey Herodes iwàwacaté inúaca Juan isímáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, quéwa cáaluca Herodes iicáca wenàiwicanái iiquéeyéicaté Juan iyúwa profeta itàanírica Dios inùmaliçúse. ⁶ Quéwa áiba èerité rey Herodes imànica manuírí fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá Herodías íidu iwàlùacawa asíanái iyáacàalu irículé. Yá ulabàaca báawéeri iyú abéechúata asíanái yàacuésemi naicácaténá úa, níai asíanái rey Herodes imáidéeyéica fiesta néré. Herodes iicácainá ulabàaca, yá usímáidaca Herodes iwàwa manuísíwata. ⁷ Iná Herodes íimaca ulí báisí báisííwatasa Dios yáalíericawa

Herodes yàanápínaté ulí càinácaalí wawàsi usutéerica ícha. ⁸ Néese ùacawa utàanica úatúa Herodías yáapichawa quéechacáwa. Néese úái mànacàuca uèpùacawa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Pìa nulí Juan el Bautista íiwita quírapieli irìcu —úumaca, úacáiná úatúa Herodías uwàwacaté uicáca Juan íiwita utuí iyúwa úalíacaténáwa báisíiri iyúcani idéca yéetácawa, yái Juanca.

⁹ Yá achúmaca rey Herodes iwàwa, quéwa iwàwacutácaté imànica càide iyúwa ímáanaté mànacàu irí, níacáiná yáapichéeyéi néemíacaté ímáaná ulí báisí báisíiwatasa Dios yáaliéricawa. Yá Herodes ichùullaca úwinái nanúanápínaté Juan nàacaténaté ulí íiwitami. ¹⁰ Herodes ichùullacaté abéeri úwi yàaca iwichùaca Juan ícha íiwita presoíyéi ibànalìcu. Càité Juan yéetácawa. ¹¹ Yá natéca Juan íiwitami quírapieli irìcu. Yá nàaca ulíni úái mànacàuca. Néese utécani úatúa yàataléwa.

¹² Néese Juan yéewáidacalénáimi yàanàaca presoíyéi ibàna néré natécaténá Juan ichéecami. Yá nabàliacani. Néeseté nàaca nacàlidaca Jesús iríni.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹³ Idécanáamité Jesús yéemíaca Herodes iyúunáidaca Juan el Bautistamicani, yái Jesúsca, yá Jesús yàacawa barca irìcu abéemàalé Galilea icalisaniná ícha. Wía yéewáidacaléca wàacawa nacái yáapicha áibalé canácatalé wenàiwica. Quéwa madécaná wenàiwica yáaliacawa Jesús íináwaná ìwali yàanáwa néré, íná nàacawa cáli ínatabàa nérépiná manùba yàcalé ícha. ¹⁴ Néese Jesús imichàacawa barca ícha, yá iicáca madécaná wenàiwica néré. Catúulécanáca iicáca nía, yá ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica natéeyéica yàatalé. ¹⁵ Catáca yàacawa wàwali íná wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús irí:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canácatáica yàcalé. Iná pichùulla nèepùanápínáwa nawèniacaténá nayáapínáwa yàcalé irìcu —wáimaca irí. ¹⁶ Jesús íimaca walí:

—Càmita iwàwacutá nèepùacawa. Píatacué yàa nayáapíná —íimaca walí.

¹⁷ Néese wáimaca irí:

—Canáca walí nayáapíná. Wadèniaca cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imìdecaná meedá —wáimaca irí. ¹⁸ Jesús íimaca walí:

—Pitécué nulí nía —íimaca walí.

¹⁹ Yá néese Jesús ichùullaca náawinacawa masicái ínata macáita níái wenàiwicaca manùbéeyéi. Néese yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi irìculéwa, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Néese iicáida chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái yàacàsica. Néese isubèriadacani, yàaca walíni wía yéewáidacaléca, yái yàacàsica. Néese wawacùaca nalíni, níái wenàiwicaca. ²⁰ Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá weedáca doce mapíiri imanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaquéricawa. ²¹ Níái iyéeyéicaté yái yàacàsica, cinco mil namanùbaca aslanái. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéeyéicaté iyáacaléwa náapicha.

Jesús camina sobre el agua

²² Néeseté Jesús ichùullaca wawàlúanápínáwa barca irìculé wía yéewáidacaléca, wachàbacaténáwa ipíchalépiná abéemàalé Galilea icalisaniná ícha. Iwàwacaté wàacawa ipíchalépiná idécunitàacá imàacaca wenàiwicanái yèepùanápínáwa ícha. ²³ Néese idécanáamité ibànùaca íchawa nía, yá yàacawa dúli ínataalé abéerita isutácaténá yáawawa Dios ícha. Catácanáami ìwali, yá iyamáacawa abéerita néré. ²⁴ Quéwa wía yéewáidacaléca wàyaca barca irìcu déeculé cáli ícha. Màladàca yàacawa wàasu barca iwéré cachàini, cáulicáiná ipùa wáipunita. ²⁵ Néese táiyápiwanái, amalácaalí yàacawa wawicáu, Jesús yàacawa mawiénita walí, yèepuníiriwa úni inànìacubàa. ²⁶ Néese wía yéewáidacaléca

waicáca yàacawa úni inàniacubàa, yá cáaluca wía báawanama, càmicáinaté wáalía waicácani, yá wéemíanicawa wacalùniwa:

—¡Iwàwanásimica! —wáimaca. ²⁷ Yáta Jesús itàanica walí. Íimaca walí:

—¡Cayábacani, núaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Pedro íimaca irí:

—Nuíwacali, báisícaalí píacani, yá pimáida núa nùacaténáwa píatalé úni inàniacubàa —íimaca yái Pedroca. ²⁹ Néese Jesús íimaca irí:

—Aquialé —íimaca yái Jesúsca. Néese Pedro imusúacawa barca irícuise, yá idàbaca yàacawa yèepunícawa úni inàniacubàa Jesús yàatalépiná. ³⁰ Quéwa ipíchawáiseté Pedro yàanàaca Jesús yàatalé, yá iicáca cachàiníiri cáuli ipùaca ìwali, íná cáaluca Pedro íináidacawa iwàwawa. Cáalucanacáitani, yá idàbaca isawíacawa. Íná yéemíanicawa icalùniwa Jesús irí:

—¡Nuíwacali, piyúudàa núa! —íimaca yái Pedroca. ³¹ Yáta Jesús iducúa icáapiwa Pedro irí, yá íbàaca Pedro icáapi ìwali, imichàidacani úniácuise. Yá íimaca Pedro irí:

—¿Cáná càmita píibàa piwàwawa nuwéré tòi íiméeri iyú? Pidàbacanacáitaté píináidacawa piwàwawa càminápinaté nuyúudàa pía, yáta pidàbacaté pi-sawíacawa —íimaca yái Jesúsca.

³² Nawàlùacanacáitawa barca irículé, yáta wiúca cáuli canánama, Jesúscáiná iwàlùacatéwa wàatalé barca irículé. ³³ Néese wía iyéeyéica barca irícu, wabàlùacawa wàulul ipùata iyúwa Jesús irí, wàacaténá icàaluíniná. Wáimaca irí:

—¡Báisíta Dios íirica pía! —wáimaca irí.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

³⁴ Wachàbacatéwa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, yá wàanàaca Genesaret yàasu cáli néré. ³⁵ Genesaret yàasu cáli néeseeyéi náalía naicáca Jesús, íná nàaca nacàlidaca iináwaná ìwali macái néenánái iríwa iyéeyéica macái yàcalé irícu Genesaret yàasu cáli. Yá natéca macái cáuláiquéeyéi wenàiwica Jesús yàatalé. ³⁶ Yá nasutáca íicha wawàsi imàacáanápiná nadunùacáita ibàle ipùata ìwali nachùnìacaténáwa. Yá macáita idunuèyéica ibàle ìwali, yá cayábaca nía uláicái íicha.

15

Lo que hace impuro al hombre

¹ Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa fariseonái yáapicha. Néese macáita nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca néemiawani. Náimaca Jesús irí:

² —¿Cáná péewáidacalénái càmita namàni càide iyúwa wàawirináimi judío yéewáidáaná? Càmita namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise íimáaná ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa íná casacàaca Dios iicáca níái péewáidacaléca —náimaca. ³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta càmita namàni yáara canéeri iwèni wawàsi càide iyúwaté píawirináimicué yéewáidáaná, càmíirica Dios ichùullaca wamànica. Quéwa pimànicuéca áiba wawàsi báawéeri cachàiníwanái: Pidécuéca pimàacaca píichawa Dios itàacái pimànicaténácué meedá iyúwa píiwitáise íimáaná.

⁴ Bàaluitécáiná Dios íimaca: ‘Pía píaniri íimiétacanáwa, píatúa nacáiwá’, càì íimaca yái Diosca. Yá nacái íimacaté: ‘Aibacaalí itàanica báawéeri iyú yáaniri ìwaliwa, càmicaalí nacái, yáatúa ìwaliwata, yásí iwàwacutácué pinúacani’, càì íimaca yái Diosca. ⁵ Quéwa píacué fariseoca péewáidacuéca wenàiwica cayábacasa càì náimaca nàaniri iríwa, náatúa irí nacáiwá: ‘Càmita núalimá nuyúudàaca pía; nudéca nucùaca Dios irípináni, yái nuèripinámica pirí, íná canáca nulí cayába nuyúudèripiná iyú pía’, càì náimaca nasèenái iríwa.

⁶ Càita péewáidacuéca wenàiwica càmítasa iwàwacutá nayúudàaca nániriwa, náatúa nacáwa idécanáami càì nàimaca nasèenái iríwa. Iná píacué fariseoca píasáidacuéca piúcaca píchawa Dios itàacái pimànicaténacué iyúwa píiwitáise ímáaná meedá. ⁷ ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Profeta Isaías icàlidacatécué píwali machacàníri iyú Dios inùmalícuíse. Dios ímacaté:

⁸ ‘Níái israelitaca nàimacáita meedá nàacasa nucàaluíniná, quéwa càmita cáininá naicáca núa nawàwalícuísewa.

⁹ Caná iwèni nuicáca nàasu culto namànírícaşa nulí. Càmita néewáida wenàiwicanái nutàacái iyú, néese néewáidacáita nía náiwitáise iyúwa’, càì ímaca yái Diosca —ímaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese Jesús imáidaca yàataléwa áibanái wenàiwicanái iyéeyéica néeni. Yá ímaca nalí:

—Péemíacué nutàacái, píacué macáita. Píalimáidacué píalíacawa péemíaca cànínacaalí ímáaná yái núumeripínacuéca píri: ¹¹ Cànínacaalí yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inùmalículé, càmita yéewa casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios ícha. Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa nanùmalícuíse, yácata casaquèeri imànica náiwitáise Dios ícha —ímaca yái Jesúsca. ¹² Néese wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí.

—¿Càmítasica píalíawa máini báawaca fariseonái néemíaca yái píimáanáca? — wáimaca. ¹³ Quéwa Jesús ímaca walí:

—Péemíacué comparación: Càide iyúwa bànacalé íiwacali iwatàacaalí báawéeri yéetaná imusuéricawa ibànacale yèewi, càita nacái Núaniri Dios chènuníiséeri yúucapíná íchawa cawinácaalí càmíiyéica itàaní Dios inùmalícuíse báisíri iyú, càmícáiná Dios ibànua nía. Dios imáalàidapíná nacái nàasu tàacáisi cachìwéeri.

¹⁴ Picácué píináidawa piwàwawa fariseonái itàacái ìwali. Níacata matuíyéi íiwitáise meedá, càmíiyéi yáalíawa báisíri tàacáisi, iná càmita náalimá néewáidaca wenàiwica machacàníri iyú Dios ìwali. Néewáidacáita áibanái càmíiyéi yáalíawa, iná càica níade iyúwa matuíri itéerica áiba matuíri. Néese pucháibanama náuwàacawa utàwi irículé. Càita nacái níara fariseoca naméeràidaca áibanái càmíiyéi yáalíawa —ímaca walí yái Jesúsca. ¹⁵ Néese Pedro ímaca Jesús irí:

—Picàlida walí cànínacaalí ímáaná yái tàacásica picàlidéerica yàacàsi ìwali — ímaca yái Pedroca. ¹⁶ Yá Jesús ímaca walí:

—¿Néeni, càmítasícué nacái píalía péemíaca cànínacaalí ímáaná? ¹⁷ ¿Càmítasícué píalíawa macáita yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inùma irículé yàanàaca idèrìculé, néese imusúacawa ícha? ¹⁸ Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa wenàiwica inùma irícuíse, imusúacawa iwàwa irícuíse. Yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios ícha. ¹⁹ Yácáiná macáita báawéeri íiwitáisesi imusúacawa wenàiwica iwàwa irícuíse. Càita báawéeri íiwitáisesi: Nanúaca wenàiwica; naimáca áiba yáapícha càmíichúaca nàinusíwa, càmíríca nanírísíwa nacái; naimáca áibanái yáapícha ipíchawáise needáca nalíwa nía; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càmíná Dios ibatàa wenàiwica imànica; nayéedùaca áibanái yàasu; nachìwáidaca wenàiwica, nacàlida nacái nachìwawa; natàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali. ²⁰ Yái báawéeri wawàsica wenàiwicanái imàníríca, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios ícha; néese, càmícaalí wamàni culto nacáiri wáibáaná wacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íiwitáise ímáaná ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa, càmita casacàa imànica wáiwitáise Dios ícha —ímaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²¹ Yá Jesús yàacatéwa náicha yàacaténáwa Tiro iyacàlená yàasu cáli néré, Sidón iyacàlená nacái. ²² Néese inanái yàanàaca néré, cananeasatúa, càmíichúa israelita, iyéechúa néré. Uacawa Jesús yàatalé. Yá umáidaca, úmaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica israelita icuèrinápiná, piicá nupualé! ¡Uacáiná nuíduca ùuwichàacawa demonio iyacáiná uwàwalicu! —úumaca. ²³ Jesús quéwa masànata uíchani. Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí:

—Pichùulla úa wáicha meedá, uémíanicáiná ùacawa wáamiwáise —wáimaca. ²⁴ Jesús íimaca:

—Dios idéca ibànùaca núa nuyúudàacaténá níawamita Israel itaquénáinámi iwènúadéyèica íiwitáisewa Dios íicha càide iyúwa ovejanái naméeràacaalíwa náucacawa canácalí nacuèriná. Nudéca nùanàaca numáidacaténá nía, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná —íimaca yái Jesúsca. ²⁵ Quéwa úái inanáica ùacawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacawa ùuluì ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíniná, yá úumaca irí:

—¡Nuíwacali, piyúudàa núa! —úumaca. ²⁶ Jesús íimaca ulí:

—Péemìa comparación: Càmita wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapíná; càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níái israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca píacué càmiyéica israelita —íimaca ulí, yáalimáidacaténá íicáwa úa, asáisí uebáidacaalí Dios imànínápiná ulí cayábèeri éwita càmicáaníta israelita úa. ²⁷ Néese úumaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái iyáacaalí yàacàsi yéenáimi yúuwèericawa náiwacali yàasu mesa yáapiré, càita nacái nuwàwa Dios imànica nulí cayábèeri éwita càmicáaníta israelita núa —úumaca. ²⁸ Néese Jesús íimaca ulí:

—¡Pía inanái, pidéca peebáidaca nulí manuísíwata! Yá nudéca numànica càide iyúwa pisutáaná nuícha —íimaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úái inanái íduca, demoniocáiná yàacatéwa uícha.

Jesús sana a muchos enfermos

²⁹ Néeseté Jesús yàacawa náicha, yá yàanàaca Galilea icalìsaniná icàinalená néré. Néesecáwa yàacawa dúli ínatale, yá yáawinacawa néré. ³⁰ Manùba wenàiwica yàanàaca yàatalé, natéca náapichawa wenàiwica éruíyéi yàabàli, matuíyéi nacái, cacháunéeyéi nacái, matàacáiyéi nacái, áibanái cáuláiquéeyéi nacái manùbéeyéi. Yá natéca nía, namàacaca nía cáli ínata Jesús íipunita. Yá Jesús ichùnìaca nía macáita. ³¹ Iná níái manùbéeyéi wenàiwicaca náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí, imànicáinaté cayábèeri wawàsi íiwitáise iyúwa. Néemìaca matàacáiyéimi itànica cayába. Naicáca nacái cacháunéeyéimi iiná cayábaca nía; níái éruíyéimi yàabàli nacái nàipínáanica cayába; nía nacái matuíyéimica naicáidaca cayába. Yá nadàbaca nàaca Dios irí cayábèeri, yái Dios Israel itaquénáinámi yèerica icàaluíniná.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

³² Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí:

—Catúulécánaca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca nàyaca núapicha máisiba èeri, idéca nacái imáalàacawa náicha nayáacalé. Càmita nuwàwa nubànùaca nía máapíiyéica nacapèe néréwa, ipíchaná nawàwachàbacawa àyapulìcubàa namápicawa —íimaca yái Jesúsca. ³³ Néese wáimaca irí:

—Quéwa, càmita wáalimá weedáca yàacàsi cayába nayáapínáwa, níái manùbéeyéica cháí, canácatáica yàcalé —wáimaca. ³⁴ Néese Jesús isutáca yéemìawa wía:

—¿Càisimalénácué pan ìya pirí? —íimaca walí. Néese wáimaca irí:

—Siete namanùbaca pan, máisibáanata cubái imèdecaná púubéeyéi nacái —wáimaca.

³⁵ Néese Jesús ichùuliaca náawinacawa cáli ínata níái wenàiwicaca. ³⁶ Néese yeedáca siete namanùbaca pan icáapi irìculéwa, cubái nacái. Yàaca Dios irí

cayábèeri yàacàsi ìwali. Néese isubèriadacani, yàaca walíni, wía yéewáidacaléca. Néese wawacùaca wenàiwicanáí iríni. ³⁷ Néese macáita nayáaca cadénamani, yá weedáca siete mapíiri imanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. ³⁸ Níái iyéeyéicaté yái yàacàsica, cuatro mil namanùbaca asianáica. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéeyéicaté iyáacaléwa asianái yáapicha. ³⁹ Néeseté Jesús imàacaca wenàiwicanáí nèepùacawa ícha. Yá iwàlùacawa wáapicha barca iriculé. Néese wàacawa Magadán yàasu cálré, iyéerica abéemàalé Galilea icalisaníná ícha.

16

Los fariseos y los saduceos piden una señal milagrosa

¹ Néeseté abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé saduceonái yáapicha. Yá nadàbaca natàaníca Jesús yáapicha, càmiyéi yeebáida Dios néeséericani yái Jesúsca. Yá nawàwacaté nàalimáidaca naicáwani imànicaténá áiba wawàsi nàaliméerica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíse. Yá nasutáca ícha imànínápiná naicá áiba wawàsi ichàini iyúwa, áiba wawàsi càmirica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisíiri iyúcani Dios néeséericatani.

² Quéwa Jesús ímaca nalí: “Péemlàcué comparación: Táicacaalícué pìwali cháí Israel yàasu cáli ínata, yá píimacuéca: ‘Táwicha cayába èeri waicácáiná quíiréeri acalèe siùca èeri’, càicué píimaca. ³ Néese áibaalícué amalácaalí piwicáu, yá píimacuéca: ‘Siúcata báawéeri èeri waicácáiná quíiréeri acalèe cháí Israel yàasu cáli ínata’, càicué píimaca. ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píalíacuécawa càinácaalí ímáaná yái capíraléeri cáli iicácanáwa. Iná iwàwacutácué píalíaca nacáíwa càinácaalí ímáaná yái numànínáca siúcade pèewibàa, quéwa picàlidacáitacué pichiwawa càmitasa píalíacuéwa cawinácaalí núa. ⁴ Píacué báawéeyéica íiwitáise, píacué nacái iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios ícha, pidécuéca pisutáca nuícha numànínápiná piicá yái càmirica wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué pirí càiri wawàsi. Numàacapínacué piicá abéerita numàníná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáaté”, ímaca yái Jesúsca. Néese Jesús yèepùacawa náicha.

La levadura de los fariseos

⁵ Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca, watéca wàacawa Jesús Galilea icalisaníná abéemàalé, quéwa waimáichacaté watéca pan wayáapínáwa. ⁶ Yá Jesús ímaca walí:

—Péemlàcué cayába comparación: Piicácué píichawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacái —ímaca yái Jesúsca. ⁷ Néese wía yéewáidacaléca càmita wéemà càinácaalí ímáaná yái comparación Jesús icàlidéerica walí íná wáimaca walíwáaca:

—¡Idéca càì ímaca walí càmicáiná waté pan wayáapínáwa! —wáimaca. ⁸ Jesús yáalíacawa wáináidáanáwa, íná ímaca walí:

—¿Cánácué píima canáca pirí pan? Càmita nutàaní pan ìwali. ¡Cánácué càmita píibàa piwàwawa nuwéré! ⁹ ¿Cánácué càmita peebáida nulí nùalimáca nùacuéca piyáapíná càinácaalícué píimáapuèrica? Iwàwacutácué piwàwalica càinácaalíté iyáaná nuwacùacaalíté wenàiwicanáí irí pan nayáapíná. Idécanáamité nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapíná níái cinco mil namanùbaca asianáica, yácué piwacáidacaté madécaná mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. ¹⁰ Néese àniwa idécanáamité nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapíná níái báinúaca mil namanùbaca asianáica, yá piwacáidacatécué madécaná mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. Iná ¿cánácué càmitàacáwa píalíawa nùalimáca nùaca piyáapíná? ¹¹ ¿Cánácué càmita píalíawa càmita nutàaní pan ìwali? Péemlàcué comparación: Piicácué píichawa

fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacái, ipíchanácué báawaca namànica píiwitáise nacái —íimaca yái Jesúsca.

¹² Ináté átata wáaliacawa Jesús càmita yàalàa wía pan yàasu levadura íchaná. Néese yàalàaca wía íchaná yái fariseonái yàasu tàacáisi cachìwéerica, saduceonái yéewáidáaná nacái. Yái tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica, càicanide iyúwa levadura. Càide iyúwa levadura imàníná ibàacanéri iyú, imàacaca macáita íbesi inísàacawa, càita nacái fariseonái, saduceonái nacái néewáidaca wenàiwica nachìwa iyúwa, quéwa ibàacanéri iyúta. Wenàiwicanái càmita náalíwawá cachìwéerica nàasu tàacáisi. Càita fariseonái iméeráidaca madécaná wenàiwica Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹³ Jesús idécanáamité yàanàaca Cesarea de Filipo ìyacàlená itéese, yá isutáca yéemíawá wía, wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí:

—¿Càiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawinása núa, núa asìali Dios néeséerica? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁴ Yá wáimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juan idécasa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèepuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali ibànùanápínaté àniwani. Aibanái íimaca profeta Jeremíascasa pía, imichèericasawa yéetácáisi íicha, càmicaalí nacái, náimaca áiba profetaca pía nacái, itàanírícaté Dios inùmalicúise bàaluité — wáimaca. ¹⁵ Néese Jesús íimaca walí:

—Néenicué pía, ¿càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶ Néese Simón Pedro íimaca irí:

—Mesíasca pía, yái cáuri Dios Íirica, yái icuèripínaca wía, Dios ibànùerica walí, wía israelitaca —íimaca yái Pedroca. ¹⁷ Néese Jesús íimaca Pedro irí:

—Dios idéca imànica pírí cayábéeri, Simón, Jonás íirica. Canácata wenàiwica yáaliméeri imàacaca píalíacawa nùwali cawinácaalí núa. Abéerita Núaniri Dios chènuníiséeri idé imàacaca píalíacawa nùwali. ¹⁸ Siúcade núumaca pírí Pedrocata píipidenáca íimáanáca “achúméeri íba”. Quéwa péemí comparación: Yái tàacáisi siùquéerica tàacáwa píimaca nùwali ìyaca càide iyúwa cachàiníiri íba manuírí nabàlùadéeripíná íinata manuírí capíi. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái nàyapíná càide iyúwa manuírí capíi ibàlùacaalíwa, abédanamapínáta náiwitáise neebáidaca iyúwa píimáaná nùwali Mesíasca núa, yái Dios Íirica. Péemí comparación: Càide iyúwa canáaná yáaliméeri imáalàidaca manuírí capíi ibàlùericawa cachàiníiri íba íinata, càita nacái canácata yáaliméeri imawèniadaca càiripínáta nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, éwita yéetácáisi piná, canácata yáaliméeri imáalàidaca nía, canásíwata. ¹⁹ Numàacapíná picàlidaca nutàacái wenàiwicanái irí, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná, yéewanápiná nawàlùacawa Dios ìyacàle irìculé Dios icùacataléca macáita chènuniré. Pìalàapíná nùasu wenàiwicanái namànínápiná cháí èeri irìcu càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ìyéerica chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Néese Jesús yàalàaca wía, wía yéewáidacaléca ipíchaná wacàlidaca áibanái irí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànùerica walí, wía israelitaca.

Jesús anuncia su muerte

²¹ Néenialité Jesús idàbaca icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, iwàwacutáanáte yàacawa Jerusalén ìyacàlená néré. Jesús íimaca israelita icuèrinánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nàuwichàidáanápínaté manuísíwatani, yá nanúanápínaténi yái Jesúsca. Quéwa Jesús íimaca imichàanápínatéwa yéetácáisi íicha máisiba èeri irìcu. ²² Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta wáicha, yá idàbaca yàalàaca Jesús cachàiníiri iyú ipíchaná icàlidaca càiri. Yá Pedro íimaca irí:

—¡Nuíwacali, Dios càmita iwàwa picàlidaca càiri wawàsi! ¡Canácatáita yéewa piùwichàacawa càì! —Íimaca yái Pedroca. ²³ Quéwa Jesús iwènúacawa Pedro ícha. Yá íimaca Pedro irí:

—¡Piawa nuícha, pía nùuwide Satanás nacáiri íiwitáise, píalimáidacáiná núa, numàníinápiná nubáyawanáwa! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mìnanáí íiwitáise iyáaná —Íimaca yái Jesúsca. ²⁴ Néesecháwa Jesús íimaca walí macáita, wía yéewáidacaléca:

—Abéericaalí péenacué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, néese càmita yéewa pímanica yái piwàwéerica pímanica. Iwàwacutá nacái pímanica mamáalàacata càide iyúwa nuchùullaná pía. Iwàwacutá matuíbanáiri iyú pímaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanicaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. ²⁵ Níacáiná cawinácaalí càmiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmiiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata, éwita áibanái inúacaalí nía, nadènapiná nacáucawa càmiiri imáalàawa. ²⁶ Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháì èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca íchawa ícaucawa càmiiri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni, macáita yái cawènírica yeedéerimica iríwa. Canácainá áiba wawàsi wenàiwica yáaliméeri yàaca yeedácaténá iríwa ícaucawa càmiiri imáalàawa, idécanáami yúucaca íchawani. ²⁷ Núacáiná, asìali Dios néeséerica, nùanàpiná àniwa Núaniri Dios íiwitáise yáapichawa mèlumèluíri iyú, Dios yàasu ángelnái yáapicha nacáiwá. Yá nùapiná macái èeri mìnanáí iwèni ìwalíise yái namànírica. ²⁸ Péemlacué cayábani, abénaméeyéicué péená iyéeyéica cháì siùcade, càmita néetápináwa ipíchawáise numàacaca núawawa naicáca núa càide iyúwa abéeri nacuèrinásàiri, núa asìali Dios néeséerica —Íimaca yái Jesúsca.

17

La transfiguración de Jesús

¹ Néeseté seis èeri natànicadénáami càì, yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái yái Santiago iméeréerica. Yá Jesús yàacawa wáicha dúli chènuníiri ínatalépiná, itéca máisiba wéená. ² Néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Yá mèlumèluwaca inàni icànaca càide iyúwa èeri icànaná, ibàle nacái iwènúacawa cabalèewaca càide iyúwa camalási. ³ Yáta níai máisiba wéenáca iyéeyéica néré naicáca profeta Moisés, profeta Elías nacái natànica Jesús yáapicha. ⁴ Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¡cayábéeriquéi wàyáanáca cháì! Piwàwacaalí, yásí numànica máisiba capli yána wawàwalínápinacué pía, abéeri pirípiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —Íimaca yái Pedroca.

⁵ Néese idècunitàacá Pedro itàanica, yá mèlumèluíri acalèe ibàliaca nía catámèeri iyú. Yá néemlaca Dios itàacái acalèe yèewíise. Càì íimaca: “Yácata Nuíri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemlacué itàacái”, íimaca yái Diosca. ⁶ Néemlacanacáitani níai yéewáidacaléca máisiba, yá náuwa nallacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús ípunita nàacaténá icàaluíniná. Yá cáaluca nía báawanama. ⁷ Néese Jesús yàacawa nàatalé. Yá imàacaca icáapiwa nàwali. Íimaca nalí:

—Pimichàacuéwa; picácué cáalu pía —Íimaca nalí. ⁸ Naicáidaca néré, yá canácata naiquéeri áibanáica, abéerita Jesús naicá. ⁹ Néese idècunitàacá nalícùacawa dúli íinatáise, Jesús yàalàaca nía. Íimaca nalí:

—Picácué picàlida áibanái iríni yái péemièricuéca, piiquéericuéca nacái, yái yéenáiwánási nacáirica àta numichàacatalépinátawa yéetácáisi ícha, núa asìali

Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca. ¹⁰ Néese Jesús yéewáidacalénái másisiba nasutáca néemìawani. Náimaca irí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yèepùa yàanàaca quéechacáwa aléi èeri irìculé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca, yái wacuèrináca Dios ibànuèripináca walí. ¿Cáná yéewa càì náimaca, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu? —náimaca.

¹¹ Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami iináwaná ìwali:

—Báisíta, iwàwacutácaté profeta Elías nacáiri yàanàaca quéechatécáwa. Yá iwènúadaca wenàiwicanái íiwitáise Dios irípiná àniwa, yéewanápiná néemìaca itàacái yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. ¹² Quéwa núumacué pírí abéeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanàaca, yái Juan el Bautistamica, quéwa càmítatè náalí ìwali Elías nacáiricaténi. Yátè namànica irí báawéeri càide iyúwaté nawàwáaná. Càita nacái núa, asialí Dios néeséerica, nùuwichàapináca namànicaalípiná nulí báawéeri —íimaca yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús yéewáidacalénái náalíacatéwa Jesús icàlidaca iyaca nalí Juan el Bautistami iináwaná ìwali.

Jesús sana a un muchacho que tenía un demonio

¹⁴ Nàanàacaté wenàiwicanái yàatalé, yá abéeri asialí yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

¹⁵ —Nuíwacali, piicácáwa nuìri ipualé, demoniocáiná idacùaca íiwitáise cachàiníiri iyú, yá yùuwichàacawa báawanama, yái nuìrica. Madécaná yàawiría yúuwàacawa quichái irìculé, úni yáaculé nacái. ¹⁶ Nudéca nutécani péewáidacalénái yàatalé nachùnìacaténáni, quéwa càmita nadé náucaca íicha demonio —íimaca. ¹⁷ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Píacué càmiyéica yeebáida Dios ìwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapicha quiríta? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéca pírí quiríta? Pìanàidacué cháni, yái ùucullirica —íimaca yái Jesúsca.

¹⁸ Néese Jesús yàalàaca demonio cachàiníiri iyú. Yá yúucaca demonio ùuculliri íicha. Yáta cayábaca yái ùucullirica.

¹⁹ Néesetécáwa wía Jesús yéewáidacaléca watàaníca Jesús yáapicha méetàucuta wenàiwicanái íicha. Yá wasutáca wéemìawani:

—¿Cánácáwa càmita wadé wáucaca demonio? —wáimaca. ²⁰ Néese Jesús íimaca walí:

—Càmíicáinácué peebáida Dios macái pichàini iyúwa. Péemìacué cayába, peebáidacaalícué Dios, éwita achúmacáaníta càide iyúwa achúméerína mostaza íimi, yásí píalímácué pichùulàca dúli isirùacawa méetàuculéta càì: ‘Pimichàawa, pìà pibàlùacawa áibacatalé’, yásí dúli yàacawa. Báisícaalícué peebáidaca Dios, yásí píalímácué pimànica macáita. ²¹ Quéwa máinícué càulenáca piúcaca yái demonio íiwitáanáca. Iwàwacutácué pisutá Dios quéechacáwa, pimàacacué píichawa nacái piyáacaléwa, pidéénápinácué piúcacani wenàiwica íicha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

²² Néeseté idècunitàacá Jesús yèepunícawa wáapicha, wía yéewáidacaléca Galilea yàasu cáli íinatabàa, yá icàlidaca walí yái tàacásica. Íimaca walí:

—Aiba wenàiwica presopináca namànica núa namàacacaténá áibanái asianái inúaca núa, núa asialí Dios néeséerica. ²³ Yá nanúapináca núa. Quéwa másisiba èeri irìcu yásí nucáucàacawa àniwa —íimaca yái Jesúsca. Néese wéemìacanáami yái tàacásica, yá achúmaca wawàwa manuísíwata.

El pago del impuesto para el templo

²⁴ Néseté Jesús, wía nacái yéewáidacaléca wàanàaca Capernaum ìyacàlená néré. Nàyaca néré abénaméeyéi ìwacáidéeyéica plata camuí imanùbaca nachùnìacaténá judíonái yàasu templo. Yá nàacawa natàaníca Pedro yáapicha. Yá nasutáca néemìawani:

—Yáara yéewáidéerica pía, ¿càmitasica ipáyaida íchawa camuí imanùbaca nachùnìacaténá templo? —náimaca.

²⁵ —Báisíta, ipáyaidéeri —ímaca yái Pedroca. Néese Pedro iwàlùacanacáitawa capii irìculé, yáta Jesús càì ímaca irí quéechacáwa:

—Simón, ¿càinásica píináidacawa? ¿Cawiná ícha needá plata níara icuèyéica cáli cháì èeri irìcu? ¿Needásica plata néenibe íchawa, áibanái íchatasica? —ímaca yái Jesúsca. ²⁶ Pedro ímaca irí:

—Aibanái ícha —ímaca. Néese Jesús ímaca irí:

—Iná néenibe càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawa. Càita nacái càmita iwàwacutá nupáyaidaca nachùnìacaténá Núaniri Dios icapèewa, yái templo, Irícáiná núa. ²⁷ Quéwa càmita wawàwa báawaca wamànica nawàwa. Piawa Galilea icalìsaniná néré. Piúca néré puìwi. Peedá yái idàbáanéerica pibaláca cubáica. Yásí pìanàaca moneda cubái inùmalìcu, abéechúa moneda cawènichúa pipáyaidacaténá nalí nulípináni, pirípiná nacáywa. Pidécanaami pìanàaca yái plataca, yá pitéca nàataléni pipáyaidacaténá nía —ímaca yái Jesúsca.

18

¿Quién es el más importante?

¹ Néenialíté, wía Jesús yéewáidacaléca, wàacawa Jesús yàatalé. Yá wasutáca wéemìawani:

—¿Cawináica wéená máini cachàinipiná náicha canánama icùacaténá macáita èeri mìnánái píapicha? —wáimaca. ² Néese Jesús imáidaca yàataléwa abéeri sùmài ibàlùacaténáwa wèewi. ³ Yá Jesús ímaca walí:

—Càmítacué píináidawa machacàniri iyú. Péemìacué cayába, càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa àniwa píináidacaténáwa càide iyúwa sùmài ínáidáanáwa, càníri cáimacái iicáca yáawawa, néese canácatáita yéewa Dios yéenibecuéca pía, Dios icùacaténácué pía. ⁴ Cawinácaalí wenàiwica iwènúadéerica íiwitáisewa ínáidacaténáwa càide iyúwa yái sùmài yána ínáidáanáwa, càníri cáimacái iicáca yáawawa, yácata máiniripiná cachàini náicha canánama áiba èeriwa Dios ìyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré. ⁵ Pimànicaalícué cayábéeri nuípidená ìwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimànírira sùmài irí càide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri —ímaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

⁶ Jesús ímaca: “Aibacaalí iméeràidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níái púbéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yùuwichàidapiná manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca sùmanái. Aibanái idacùacaalí manuíri íba ícanápi ìwalíse, náucacaténáni manuíri úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí íisicùmawawa. Quéwa ìyacaalí mamáalàacata cháì èeri irìcu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiníwanái yùuwichàapínacawa áibanái ícha infierno irìcu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púbéeyéi. ⁷ ¡Máini nàuwichàapínacawa níái èeri mìnánáica, nàyacáiná madécaná wawàsi cháì èeri irìcu imàaquéerica wenàiwica ínáidacawa namànínápiná nabáyawanáwa! Macái èeri imanùbaca ìyaca càiri wawàsi, quéwa ¡máini Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí wenàiwica yáalimáidéerica áibanái namànínápiná nabáyawanáwa!

8 “Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, pìabàli iyú nacáíwa pìanápínáwa aléera càmicatalé Dios iwàwa pìacawa, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa, yàabàli nacáíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa, yàabàli iyú nacáíwa. Càita nacáí iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmiri imáalàawa, ipíchaná nacáí Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuírì quicháica, càmirica ichacàwa, càiripinéerita iyaca. 9 Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmirica Dios iwàwa piicáca, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí ituíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacáí iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmiri imáalàawa, ipíchaná nacáí Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuírì quicháica”, ímaca walí yái Jesúsca.

La parábola de la oveja perdida

10 Jesús ímaca walí: “Picácué piicá níai sùmanáica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni meedá, picácué nacáí pimàni nalí báawéeri. Núumacué pirí Dios yùuwichàidapíná cawinácaalí càì imànírica, níacáiná Dios yàasu ángelnái icuèyéica níai sùmanáica náalimá nàacawa Núaniri Dios chènuníséeri yàatalé chácátáinápinácaalí nawàwa naicácani, natàanícáténá Dios yáapicha. 11 Iwàwacutácué cawènica piicáca sùmanái, núacáiná, asìali Dios néeséerica, nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé nuwasàacáténá níai Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, níai iméerèeyécawa Dios ícha.

12 “¿Càinácué píináidacawa ìwali yái comparaciónca? Asìali idèniacaalí cien namanùbaca ipìra ovejanáíwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa íiwacali íchawa, yásí náiwacali imàacaca ipìranáíwa noventa y nueve namanùbaca dúli inàliméeri yèewiré, yásí yàaca icutáca yái yúuquéricawa ícha. 13 Yàanàacaalíni, yásí iyanídacawa ipìra ìwaliwa manuísíwata ícha yái iyanídaánacawa noventa y nueve namanùbaca ìwali, níai càmiriyéica iméeràawa ícha. 14 Càitacué nacáí Píaniri Dios chènuníséeri cáinináca iicáca níai púubéeyéica. Càmita iwàwa áiba yúucacawa ícha, ibatàa abéeripináta”, ímaca yái Jesúsca.

Cómo se debe perdonar al hermano

15 Jesús ímaca walí àniwa: “Aibacaalí imàni pirí báawéeri, pía pitàanica yáapicha abéerita. Picàlida iríni machacànírì iyú, yái imànírica pirí báawéeri. Yeebácaalí pitàacái, yásí abédanamata íiwitáise píapicha àniwa.

16 Quéwa yái imànírica pirí báawéeri, càmicaalí yeebá pirí, yá pimáida áiba wenàiwica, cawàwanáta pucháiba wenàiwica nacáí, nàacáténáwa píapicha yàatalé náalíacáténáwa ibáyawaná ìwali. 17 Néese càmicaalí nacáí yeebá nalí, yái imànírica pirí báawéeri, néese picàlida iináwaná nalí níai ìwacáidáyaquéeyécawa yéemièyéica Dios itàacái. Néese càmicaalí yeebá mamáalàacata, yá iwàwacutá piicácani càiride iyúwa wenàiwica càmiri yeebáida Dios itàacái, càita nacáí càiride iyúwa wenàiwica yeedéeri plata yéénánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Iná iwàwacutá càmita pìwacáidáyacacawa yáapicha.

18 “Péemiàcué cayábani, càinácaalí wawàsi càmiricuéca pimàaca namànica cháí èeri irícu, yáta nacáí Dios chènuníséeri càmiri imàaca namànica. Càinácaalí wawàsi nacáí pimàaquéricuécawa namànica cháí èeri irícu, yáta nacáí Dios chènuníséeri imàaquéricuécawa namànica.

19 “Núumacué pirí pucháibacaalícué pía cháí èeri irícu abédanamacaalícué píiwitáise píapichawáaca pisutáanápínácué Dios ícha iyúudàanápíná plàlaca péenásàiriwa, yásí Núaniri Dios chènuníséeri imànicué pirí càide iyúwa

pisutáanacué Dios ícha. ²⁰ Ata alénacaalí nàyaca pucháiba yeebáidéeyéica nutàacái, ìwacáidáyaquéeyéicawa nuípidená ìwali, áibaalí nacái máisiba nàwacáidáyacacawa nuípidená ìwali, yásí nùyaca néré náapicha, íná Núaniri Dios yéemiacué pisutáaná ícha”, ímaca yái Jesúsca. ²¹ Néese Pedro isutáca yéemíawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿càisimaléná yàawiría iwàwacutá numàacaca nuwàwawa ibáyawaná ícha càinácaalí báawéeri áiba wenàiwica imànírica nulí? ¿Numàacasica nuwàwawa ibáyawaná ícha siete yàawiríasica? —Ímaca yái Pedroca. ²² Jesús ímaca irí:

—Càmita núuma pirí pimàacáanápíná piwàwawa ibáyawaná ícha siete yàawiría. Néese núuma pirí, pimàaca piwàwawa ibáyawaná ícha siete yàawiría setenta imanùbaca ímàanaca cuatrocientos noventa imanùbaca yàawiría iwàwacutá pimàacaca piwàwawa ícha càinácaalí báawéerica imànírica pirí —Ímaca yái Jesúsca.

La parábola del funcionario que no quiso perdonar

²³ Jesús ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa abéeri nacuèrinásàiri imàníná. Yái nacuèriná iwàwacaté yàasu wenàiwicaná ipáyaidaca íchawa imawèniacálecawa. ²⁴ Néese idàbáanéeri asìali needéerica nacuèriná yàataléwa, imawèniaca icuèriná íchawa manùba millones. ²⁵ Néese càmicáiná yáalimá ipáyaidaca íchawani, íná nacuèriná ichùullaca nawéndaca asìali áibaná irí, yàacawéetúa yáapichawa nacái, yéenibe yáapichawa nacái, macáita yàasumi nacái yéewanápiná nacuèriná yeedáca iríwa àniwa achúmáanata yéená yái platami yàasu wenàiwica imawènièrica ícha. ²⁶ Néese yái íbaidéerica yéemíacaalíni, yá ibàlùacawa yùlulù iyúwa yàacaténá icuèriná icàaluínináwa, yéewanápiná icuèriná iicáca ipualé. Yá isutáca icuèriná íchawa manuísíwata cà: ‘Nuíwacali, picùacáwa quiríta matuíbanáitàacáwa, nupáyaidapíná tàacáwa nuíchawa macáita’, ímaca. ²⁷ Néese catúulécanáca icuèriná iicácani. Yá iwasàacani, imàaca nacái iwàwawa asìali imawèniacálec ícha, yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá ipáyaidaca íchawani. Néese icuèriná imàacaca asìali yàacawa matuíbanáita.

²⁸ “Yái íbaidéerica idécanáami yàacawa icuèriná íchawa, yá yàanàaca in-acáiriwa íbaidéeri imawènièrica ícha achúmáanata plata. Néese idàbáanéeri asìali íbàaca inacáiriwa icanápi ìwalíse cachàiníri iyú, batéwa inúacani. Yá ímaca inacáiri iríwa: ‘Pía nulí nùasu plata yái pimawènièrica nuícha’, ímaca irí. ²⁹ Néese yái inacáiri ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa yàacaténá icàaluíniná, yái idàbáanéeri asìalica, isutácaténá iicáanápíná ipualé. Yá ímaca: ‘Picùacáwa quiríta matuíbanáitàacáwa, nupáyaidapíná tàacáwa nuíchawa macáita’, ímaca irí. ³⁰ Quéwa yái idàbáanéeri íbaidéerica càmirita iwàwa cà, yá yúucaca inacáiriwa presoíyéi ibànaliculé àta ipáyaidacataléta íchawa yái imawèniacálecawa. ³¹ Aibaná íbaidéeyéi naicácaté càinácaalí iyáaná, yá máini achúmaca nawàwa ìwalíse. Yá nàaca nacàlidaca iináwaná ìwali nacuèriná iríwa. ³² Iná nacuèriná imáidacani yàataléwani yái idàbáanéerica yàasu wenàiwicaca. Yá nacuèriná ímaca irí: ‘Pía nùasu wenàiwica báawéeri íiwitáise meedá. Numàacacaté nuwàwawa ícha macáita yái pimawèniacálemica, pisutácinaté nuícha manuísíwata. ³³ Nuicácaté pipualé, íná iwàwacutáca piicáca áibaná ipualé nacái, càide iyúwa nùyáaná’, ímaca yái nacuèrináca. ³⁴ Yá máini calúaca yái nacuèrináca, yá yúucaca asìali presoíyéi ibànaliculé nàuwichàidacaténáni mamáalàacata ipáyaidacaténá íchawa càiripínata yái imawèniacálemicawa”, ímaca yái Jesúsca. ³⁵ Néese Jesús ímaca:

—Càita nacái Núaniri Dios chènuníiséeri yùuwichàidapínacué pía canánama càmicaalícué pimàaca piwàwawa nabáyawaná ícha báisíiri iyú, càinácaalí báawéerica áibanái imànírícuéca pírí —íimaca walí yái Jesúsca.

19

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Idécanáamité Jesús icàlidaca nalíni, yá yàacawa Galilea yàasu cáli ícha wáapícha, wía yéewáidacaléca. Yá wàanàaca Judea yàasu cáli ínatalé, yái cáli iyéerica oriente iwéré èeri imusúacatáisewa, abéemàalé Jordán inanába ícha.

² Yá madécaná wenàiwica yàacawa yáamíise, nàwacáidáyacacawa yàatalé. Yá ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica néré.

³ Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicáwani itàanínápiná báawéeri iyú yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíise. Yá nasutáca néemìawani:

—¿Pimàacasica asìali imàacaca íchawa ínuwa àta càinácaalí wawàsi ìwalíise iwàwéerica imàacaca úa meedá? —náimaca náalimáidaca naicáwa Jesús. ⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piléeca Dios itàacái profeta itànèericaté, quéwa càmitacué piwàwa peebáidacani. Profeta itànàacaté tàacáisi íiméerica Dios idàbacaté wenàiwicanái quéechatécáwa. Dios ‘idàbacaté idàbáanéeri asìali, idàbáanéechúa inanái nacái’, càì itànàaca yái profetaca. ⁵ Dios íimaca nacái: ‘Iná asìali yàacawa yáaniri íchawa, yáatúa ícha nacáíwa iyacaténá abédanamata ínu yáapíchawa, yásí nuicáca níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica’, íimacaté yái Diosca. ⁶ Iná idécanáami asìali íimáca úapícha, yá càmita quirínama Dios iicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios iicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica. Iná càmita cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáaca nía, níái Dios imàaquéeyéica iyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —íimaca yái Jesúsca. ⁷ Néese nasutáca néemìawa Jesús àniwa:

—Quéwa, Dios imàacaca asìali yúucaca íchawa ínuwa, yácáiná profeta Moisés ichùullacaté asìali yàanápiná cuyàluta ínu iríwa, abéeri cuyàluta icàlidéerica áibanái irí idéca yúucaca úa, náalíacaténáwa manìrica úa. Yá idécanáami yàaca ulíni, yá yáalimá ibànùaca íchawa úa —náimaca. ⁸ Jesús íimaca nalí:

—Yái profeta Moisés càmitaté ichùulla náucáanápiná náichawa náinuwa, néese bàaluté imàacacué pibànùaca píichawa píinuwa máinícaalí báawaca piicáca úa, ipíchanacué pimànica ulí báawéeri cachàiníwanái mamáalàacata máinícáinacué báawaca píiwitáise píacué israelitaca. Quéwa quéechatécáwa Dios idàbacaalíte wenàiwica, càmitaté ibatàa namàacaca náichawa náinuwa, iná báawacuéca Dios iicáca yái piúcáanacuéca píinuwa siùcade. ⁹ Siùcade núumacué pírí, asìali imàacacaalí íchawa ínuwa cà míichúacáwa iimá áiba asìali yáapícha cà míirica unìrisíwa, yá yeedácaalí áiba ínupináwa, imànica ibáyawanáwa idàbáanéechúa ínu iríwa. Aiba nacái yeedácaalí ínupináwa abéechúa náuquéechúami, imànica ibáyawaná nacáíwa, iimácáiná úapícha, úái áiba asìali ínuca —íimaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese wía Jesús yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Càmicaalí Dios ibatàa asìali yúucaca íchawa ínuwa, yá máiní càulenáca náichani. Cayába cachàini nalítáni càmicaalí needá náinupináwa —wáimaca.

¹¹ Jesús íimaca walí:

—Báisíta, quéwa càmita macái wenàiwica náalimá nàyaca abéerita, níawamita Dios imàaquéeyéica iyaca càì casímáiri iyú. ¹² Abénaméeyéi càmita náalimá naduìca, namusúacáináwa càì, iná càmita needá nalíwa. Aibanái nacái càmita náalimá naduìca, áibanáicáiná náiríadacaté nía báawéeri iyú. Aibanái nacái nadéca náináidacawa nàyáanápiná càiripináta càide iyúwa wenàiwica cà míiyéi yáalimá iduìca yéewacaténá nàyaca matuíbanáiri iyú èeri ícha, náibaidáanápiná

abéerita Dios irípiná. Cawinácaalí yáaliméeyéica ìyaca còi abéerita casíimáiri iyú íbaidacaténá càiripináta Dios irípiná, yá cayábéeriquéi ìyáanáca còi —íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³ Néeseté áibanái natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutácaténá nalí Dios imànínápiná nalí cayábéeri. Quéwa wía Jesús yéewáidacaléca, wadàbaca wacuísaca níái itéeyéica yéenibewa, wáimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁴ Néese Jesús íimaca walí:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué pimáisanà nàanàaca, Dios icùacáiná wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáwi —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Yá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios. Néesecháwa yàacawa áibalé wáapicha wía yéewáidacaléca.

Un joven rico habla con Jesús

¹⁶ Néeseté abéeri ùuculliri yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemìawa Jesús:

—Pía, cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càirínásica cayábéeri iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. ¹⁷ Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába ìwali yái píimáanáca, càinácaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca irí yái Jesúsca, iwàwacáinaté asìali yeebáidaca ìwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Piwàwacaalí pìyaca càiripináta Dios yáapicha, yá iwàwacutá pìyaca càide iyúwa profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi bàaluté Dios inùmalicúise — íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Néese yái ùuculliri íimaca Jesús irí:

—Moisés ichùuliacaté namànica madécaná wawàsi. ¿Càiríná wawàsi pitàaní ìwali? —íimaca yái ùucullirica. Néese Jesús íimaca irí:

—Dios itàacái íimaca: ‘Picá pinúa wenàiwica, picá piimá áiba inanái yáapicha càimíchúaca píinusíwa, áiba asìali yáapicha nacái càmírira pinìrisíwa, picá piyéedua, picá picàlida pichìwawa, picá nacái pichìwáida áibanái. ¹⁹ Néese pía píaniri íimiétacanáwa, píatúa nacáwi, cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa, pimànicaténá nalí cayábéeri’, còi íimaca Dios —íimaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese ùuculliri íimaca:

—Nudéca numànica macáita càiri wawàsi càide iyúwa Dios ichùulianá wía. ¿Càinásica áiba iwàwacutá numànica quiríta? —íimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca irí:

—Piwàwacaalí pìyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná, pía piwènda macáita píasuwa, píacaténá iwènináami catúulécanéeyéi irí. Càita pidènipiná píasu cawèníriwa chènuniré. Néese pèepùawa píacaténáwa núapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

²² Yái ùuculliri idécanáami yéemìacani, yá achúmaca iwàwa, càasucáináni, yá yàacawa Jesús íicha, càmicáinaté iwàwa yàaca macáita yàasuwa áibanái irí.

²³ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Péemìacué cayábani, máini càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni. ²⁴ Núumacué píri àniwa, càide iyúwa camello càmíná yáalimá iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapuí irìcubàa, càita nacái máini càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni, máinicáiná cáinináca càasuíri iicáca yàasuwa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

²⁵ Wía yéewáidacaléca idécanáami wéemìacani, yá wáináidacawa manuísíwata wéemìacani, càmicáiná wáalíawa càinácaalí íimáaná. Yá wasutáca wéemìawani:

—Néeni, ¿cawinápinásica yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —wáimaca. ²⁶ Néese Jesús iicáidaca walí, yá íimaca walí:

—Càmita yéewa wenàiwicanáí nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Pedro íimaca irí:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía. Néeni, ¿càinásica wadèniapiná chènuniré? —íimaca. ²⁸ Néese Jesús íimaca walí:

—Péemìacué cayábani, áiba èeriwa Dios iwàlisàidapiná macáita. Néese núa, asìali Dios néeséerica, núawinapináwa nùasu yàalubáisi mèlumèluíri íinatawa, nucùacaténá macáita. Píacué nacái nuéwáidacaléca, píawinapínacuécawa doce namanùbaca yàalubáisi íinata picùacaténacué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi yàawiría. ²⁹ Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe íichawa nacàlidacaténá áibanái irí nutàacái. Aibanái péenacué nacái nàapínáwa néenánái íichawa, càmicaalí nacái néenánái inanái íichawa, càmicaalí nacái nàaniri íichawa, càmicaalí nacái náatúa íichawa, càmicaalí nacái néenibe béeyéi íichawa, càmicaalí nacái nabànacale yàaluná íichawa nacàlidacaténá nutàacái. Quéwa Dios yàapínacué pírí cien imanùbaca yàawiríapiná cayábéeri wawàsi. Pidèniapínacué nacái picáucawa càmiiri imáalàawa. ³⁰ Quéwa manùbéeyéi wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiniyéica cachàinica siùcade, càmita máini cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi nacái wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa càmiyéica máini cachàini siùcade, áiba èeriwa yásí máini cachàiniwanái cachàinica níawa áibanái íicha —íimaca yái Jesúsca.

20

La parábola de los trabajadores

¹ Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Dios imànipiná nalí cayábéeri, cawinácaalí íibaidéeyéica irípiná. Péemìacué yái tàacáisi comparaciónca: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa ìyaca càide iyúwa bànacalé íiwacali imàníná. Yái íiwacalica yàacawa mapisáisiwata icutácaténá wenàiwica íibaidéeyéipiná yàasu uva ibànacalená yèewiré. ² Néese idécanámi itàanica abénaméeyéi wenàiwica yáapicha ipáyaidacaténá nía abé èeri iwènicatái, yá ibànùaca nía náibaidáanápíná yàasu uva ibànacalená yèewiré. ³ Néese a las nueveta mapisáita, yàacawa àniwa, yá iicáca áibanái ibàluèyécawa bàacháwáise nacùaca nàyaca néré íibaidacalési. ⁴ Yá íimaca nalí: ‘Píacué píibaidaca nacái nùasu uva ibànacalená yèewiré, yásí nupáyaidacué pía cayába càide iyúwa píibaidáaná’, íimaca nalí. Iná nàacawa náibaidaca irí. ⁵ Néese machacànicaalí èeri, yá bànacalé íiwacali yàacawa àniwa. Yá itàanica áibanái yáapicha íibaidéeyéipiná irí. Yá nàacawa náibaidaca irí bànacalé yèewiré. Yá néese a las tresta táicalé, yá itàanica áibanái yáapicha àniwa náibaidacaténá irí bànacalé yèewiré nacái. Yá nàacawa néré. ⁶ Néese a las cincota táicalé àniwa, yá yèepùà iicáca áibanái icutéeyéica íibaidacalési. Yá íimaca nalí: ‘¿Cánacué pibàlùawa èeríapinama cháí canéeyéi meedá íibaidéeri?’ íimaca nalí. ⁷ Náimaca irí: ‘Wàya cháí canácáiná imáidéeri wía wáibaidacaténá’, náimaca irí. Néese íimaca nalí: ‘Píacué nacáiwa píibaidaca nulí nubànacale yèewiré’, íimaca nalí. Yá nàaca náibaidaca.

⁸ “Catácaalí nàwali, yái bànacalé íiwacali íimaca yàasu wenàiwica iríwa ipáyaidéerica wenàiwica: ‘Pimáida níara íibaidéeyéica, pípáyaidáaná níawa. Pípáyaida quéecha níái yàanèeyéica náamiwáise macáita, néese pípáyaida níái yàanèeyéicaté napíchalécáwa, àta níara idàbàanéeyéicaté yàanàaca’, íimaca yái íiwacalica. ⁹ Néese nàanàaca néré níái idàbéeyéicaté íibaidaca a las cincota táicalé, yá ipáyaidaca nía abé èeri iwènicatái. ¹⁰ Néese napáyaida nàacawa macáita àta nàanàacataléta néré níái idàbéeyéicaté íibaidaca mapisáisiwata, yá

nayúunáidaca ipáyaidapináca nía manuí yáwanáita. Càita quéwa ipáyaidaca nía macáita abé èeri iwènicatáita. ¹¹ Needácanáami yái plataca, yá nadàba natàaníca báawéeri iyú bànacalé íiwacali ìwali. ¹² Náimaca irí: ‘Níacata yàanèeyéicaté a las cinco táicalé, nadéca náibaidaca abéeri hora meedá. Yá pipáyaidaca nía abédanamata wáapicha, wía yùuwichèeyéicawa íibaidaca ùuléeri yáapiré èeríapinama’, náimaca irí. ¹³ Yá bànacalé íiwacali itàaníca àniwa yáapicha abéeri néená íibaidéeyéicaté èeríapinama. Yá íimaca irí: ‘Pía, nùacawéerináca, càmita numàni pirí báawéeri. Mapisáita bàwina nutàanícaté píapicha, yá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca nupáyaidacaténá pía abé èeri iwènicatái. ¹⁴ Peedá piasu platawa píacaténáwa matuíbanáita. Nuwàwa nùaca irí yái yàanèericaté a las cincota táicalé càitade iyúwa nupáyaidáaná pía. ¹⁵ Nùalimá numànica nùasu yáapichawa càide iyúwa nuwàwáaná. Picá báawa piicáca núa ìwalíse yái numànínáca cayábéeri áibanái irí mawèníri iyú’, íimaca yái bànacalé íiwacalica.

¹⁶ “Càita nacái, píacué idàbéeyéicaté íibaidaca nulí quéechatécáwa, áibanái nacái íibaidéeyéipiná nulí píamiwáise, numànipiná canánama irí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná numànica nalí cayábéeri”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

¹⁷ Jesús idéca idàbaca yàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Iná itéca wía yéewáidacalécawa doce wamanùbaca méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca walí:

¹⁸ —Càide iyúwacué piicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Aibanái presopináca namànica núawa, núa asìali Dios néeséerica, natécaténá núa sacerdote íiwacanánái yàatalé, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Yá nachùulíaca áibanái nanúanápíná núa. ¹⁹ Yá natépiná núa presoíri iyú càmiyéi judío yàatalé naicánícaténá nuquíniná, yá nacapèedáidapíná núa, yá natàtàapíná núa cruz ìwali nuétácaténáwa. Quéwa máisiba èeri irícu, yá numichàapínacawa yéetácáisi íicha —íimaca walí yái Jesúsca.

Lo que pidió la madre de Santiago y Juan

²⁰ Néeseté Zebedeo yéenibe yáatúa ùacawa Jesús yàatalé uénibe yáapichawa níái Santiago, Juan nacái. Yá ubàlùacawa ùuluì ipùata iyúwa Jesús irí usutácaténá íicha wawàsi imànínápíná ulí cayábéeri. ²¹ Yá Jesús íimaca ulí:

—¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. Néese úumaca irí:

—Pimàaca nuénibe pucháiba náawinacawa píapicha nacùacaténá píapicha macái wenàiwica áiba èeriwa picùacaalípiná macáita píiwitáise cachàiníri iyúwa. Pimàaca náawinacawa píapicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáullicuise pirí nacùacaténá píapicha macái èeri mìnánái —úumaca. ²² Quéwa Jesús íimaca nalí níái Santiago, Juan nacái:

—Càmitacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáanápiná pimànica Dios imàacacaténácué pirí yái pisutéericuéca nuícha, picùanápinácué núapicha macái wenàiwica. ¿Píalimásicué piùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanápináwa yéewacaténácué cachàiníyéica pía càide iyúwacué pisutáaná nuícha? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Báisíta, Wáiwacali, wáaliméeri wamànica —náimaca. ²³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisítacué piùwichàapínacawa càide iyúwa nùuwichàanápináwa, quéwa Dios càmita ibatàa numàacapínácué píawinacawa núapicha abéericué péená yáawinacaténáwa nuéwápuwáise, áibacué péená nacái yáawinacawa apáullicuise nulí, picùacaténácué núapicha macái wenàiwicata, yácáináta Núaniri Dios imàacapíná nalíni, cawinácaalí wenàiwicanái Dios ínádéeyéicatéwa náawináanápináwa núapicha wacùacaténá macái wenàiwica —íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Wía, Jesús yéewáidacaléca diez wamanùbaca, wéemìacaté yái nasutáanáca Jesús íicha wawàsi, yá calúaca wía náapicha, níái pucháiba Zebedeo yéenibeca.

²⁵ Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa wía. Yá íimaca walí:

—Píalíacuécawa càinácaalí iyú càmiíyéi judío imànica icuèyéica yàasu cáli néeseeyéiwa; casíimáica nacùaca wenàiwica cachàiníri iyú. Píalíacuéwa nacái casíimáica náiwacanánái nachùulíaca macái wenàiwica. ²⁶ Quéwa iwàwacutácué càmita pìya càide iyúwa nàyaaná. Néese cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníríca íiwitáise, iwàwacutá iyúudàacuéca pía macáita. ²⁷ Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníríca áibanái íicha, iwàwacutá íibaidacuéca píri macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali iríwa. ²⁸ Iwàwacutácué càì pimànica, núacáiná, núa asìali Dios néeséerica, éwitacué Píiwacalícaaná núa, càicáaná càmita nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuíibaidacaténá áibanái wenàiwica irípiná, numàacacaténá nacái nucáucawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái yàanèripináca nàwali nabáyawaná ìwalísewa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a dos ciegos

²⁹ Néeseté wamusúacawa Jericó ìyacàlená íicha, yá manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáamíise. ³⁰ Yá pucháiba matuíyéi nàyaca néeni, yáawinéeyéicawa àyapu idùlepi isutéeyéica plata náicha níái wenàiwicaca ichàbéeyéicawa néenibàa. Matuíyéi isutáca náicha plata yéewanápiná nawèniaca nayáapínáwa. Náalíacáináwa Jesús iináwaná ichàbáanáwa chábàì, yá namáidaca Jesús irí:

—¿Wáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèricaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca.

³¹ Manùbéeyéi wenàiwica nacuíscaca níái matuíyéica masànáanápiná nía, quéwa namáida quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú. Náimaca:

—¿Wáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèricaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca. ³² Iná Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá imáidaca níái matuíyéica. Néese isutáca yéemlawa nía:

—¿Càinásicué piwàwa numànica píri? —íimaca yái Jesúsca. ³³ Náimaca irí:

—Wáiwacali, wawàwa pimàaca catuíca wía —náimaca. ³⁴ Catúulécanáca Jesús iicáca nía, yá imàacaca icáapiwa natuí ìwali. Yáta matuíyéimi iicáidaca àniwa, yá nàacawa Jesús yáapicha.

21

Jesús entra en Jerusalén

¹ Wàanàacaté mawiénita Jerusalén ìyacàlená irí; quéechatécáwa wàanàaca Betfagé ìyacàlená néré, ìyéerica dúli ìwali ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchalépináwa pucháiba wéená wía yéewáidacaléca. ² Ipíchawáise Jesús ibànùaca nía, yá íimaca nalí:

—Píacuéwa irículé yái yàcaléca ìyéerica wapíchalé. Nérécué pìanàapínáca burro nadacuèchúa néré, ibàlùèchúawa uìri yáapichawa. Piwasàacué úa, pítecué nulí níawa. ³ Aibacaalícué isutá yéemlawa píawa càinácaalícué pimàni, picàlidacué iríwani nuwàwacutáca níái burroca, núa Píiwacalícuéca, nubànùanápiná nacái wenàiwica natécaténá irí nía àniwa caquialéta —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Càité Jesús imànica càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàanaté tàacáisi Dios inùmalícué. Dios íimacaté:

⁵ “Picàlidacué nalíni níái ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irícu, áibaalí ípidenácatalé Sión: ‘Piicácué, Picuèriná yàanàaca píatalécué, càimíri cáimacái iicáca yáawawa, cáimiétacanéri, matuíbanáiri iyú nacái, yáawinéeriwa burro

wàlisài íinata, uìrica abéechúa pìrái itéechúa yàasusi', càicué pìimaca nàlìwa",
 íimacaté yái Diosca. ⁶ Níái pucháiba yéewáidacaléca nàacawa, yá namànicaté càide iyúwa Jesús íimáanaté nali. ⁷ Natéca úái burroca, uìri nacái. Yá waliadaca wàasu ruana nacáiriwa nawaalírìcubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani. Yá Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ⁸ Manùbéeyéi wenàiwica iyaca néré wáapicha. Abénaméeyéi natéca nàasu ruana nacáiriwa náuquéeri nàwalísewa, yá naliadaca nía àyapulìcubàa Jesús ipíchalé, burro ipìnacaténá íinatabàa càide iyúwaté judío íiwitáise nàaná nacuèriná icàaluínináwa. Aibanái nacái nawichùaca wisìri nacáiri ibáiná, yá naliadaca nía àyapulìcubàa Jesús ipíchalé, nàasáidacaténá casíimáica naicácani. ⁹ Níái yèeyéicawa Jesús ipíchalé, níái nacái yèeyéicawa yáamiwáise namáidáidaca casíimáicáiná nía. Náimaca:

—¡Wàacué irí cayábéeri, yái rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, Dios ibànuèrica walí, icùacaténá wía! ¡Wàaca pirí cayábéeri, pía Dios chènuníiséerica! —náimaca.

¹⁰ Jesús iwàlùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá macáita wenàiwica namusúacawa nacapèe íichawa naicácaténáni. Manùbéeyéi nasutáca néemìawa wenàiwica yèeyéicawa Jesús yáapicha. Yá náimaca:

—¿Cawínásica yái wenàiwicaca? —náimaca. ¹¹ Néese níái wenàiwicaca yèeyéicawa Jesús yáapicha náimaca nali:

—Yácata profeta Jesús, yái Nazaret iyacàlená néeséerica, yàanèrica Galilea yàasu cáli néese, itàanírìca Dios inùmalìcuíse —náimaca.

Jesús purifica el templo

¹² Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé. Yá imusúadaca wenàiwicanái templo ibàacháwalená iricúise, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwènièyéica yàasusi templo ibàacháwalená iricu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyéica plata wenàiwica íicha needácaténá naliwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica níái iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéerica. ¹³ Yá Jesús íimaca nali:

—Pidécúeca péemìaca tàacáisi profeta itànèricaté Dios inùmalìcuíse. Dios íimacaté yàasu templo iwaliwa: 'Yái nucapèeca nasutácaalupináca nuícha', íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécúeca piwènúadacani cayéedéeyéi icapèe iyú, yái temploca, piyéedùacáinácué plata wenàiwica íicha pichìwa iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁴ Néese abénaméeyéi matuíyéi, áibanái nacái éeruíyéi yàabàli nàacawa Jesús yàatalé templo iricu. Yá ichùnìaca nía. ¹⁵ Quéwa sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu báawaca naicáca Jesús imàníináca yái càmirìca wenàiwica idé imànica, cayábacáiná wenàiwicanái iicáca náicha Jesús. Néemìaca nacái sùmanái isàna imáidéeyéica casíimáiri iyú templo iricu; sùmanái íimaca Jesús iwali: "¡Wàacué irí cayábéeri, yái rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí Wacuèrinápiná!" náimaca níái sùmanáica. Iná calúaca sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, yácáiná yái tàacáisi sùmanái icàlidéerica íimáanáca Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápiná Dios ibànuèrica nali. ¹⁶ Néese sacerdotenái íimaca Jesús irí:

—Picá pimàaca nacàlidaca pìwali yái tàacáisica. Pichùulla masàanápiná nía, ipíchaná áibanái nayúunáidaca Mesíasca pía —náimaca. Yá Jesús íimaca nali:

—Casíimáica nuemìaca yái náimáanáca. Pidécúeca piléeca tàacáisi Dios yàasu profeta itànèricaté nuináwaná iwali, íiméerica sùmanái nacàlidáanápinaté nuináwaná cayábéeri iyú. Profeta íimacaté:

'Pía Wacuèriná Dios, pidéca pimàacaca púubanaméeyéi sùmanái, quìraslínái nacái nàaca pirí cayábéeri',

cài íimacaté nùwali yái profetaca. ¿Cánácué càmita péemìa càinácaalí íimáaná yái Dios itàacái piléericuéca? —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néeseté Jesús yàacawa náicha. Yá imusúacawa wáapicha Jerusalén iyacàlená íicha, wía yéewáidacaléca. Néese macáita wàacawa Betania iyacàlená néré, yá waimáca néré.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹⁸ Néeseté mapisáináami àniwa Jesús, wía nacái yéewáidacaléca, idècunitàcá wàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná àniwa, yá máapicani, yái Jesúsca. ¹⁹ Néese iicáca higuera yéetaná ibàluèricawa àyapu idùlepi. Yá Jesús yàacawa higuera yéetaná yàatalé icutácaténá iyacaná. Quéwa canáca iyacaná, iicá ibáiná meedá. Néese Jesús íimaca àicu irí:

—¿Càmita quirínama càyacanáca píawa! —íimaca yái Jesúsca, yáasáidacaténá walí Dios yùuwichàidáanápínaté israelitanái. Yáta ichuìdacawa macáita yái higuera yéetanámica, yá yéetácawa. ²⁰ Néese wía, Jesús yéewáidacalénái waicácáináni, yá wáináidacawa manuísíwata waicáidaca higuera yéetanámi irí. Yá wasutáca wéemíawá Jesús:

—¿Càiná yéewaná ichuìdacawa abéerícuíseta, chuìcani yái higeraca yéetanámica? —wáimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca walí:

—Iwàwacutácué peebáidaca tàì íiméeri iyú Dios imànínapínácué pirí càinácaalícué cayábéeri pisutéerica íicha imànínapínácué pirí. Péemíacué cayába, píibàcaalícué piwàwawa Dios iwéré tàì íiméeri iyú, yásí píalímácué pimànica càide iyúwa núumáaná higuera yéetanámi irí. Píalímápinácué nacái pimànica cachàiníwanái. Píimacaalícué yái dúli irí: ‘Pimichàawa, picaláawa manuírì úni yáaculé’, càicaalícué píima, yásí yàacawa càide iyúwacué píimáaná irí, báisícaalícué peebáidaca Dios imànínapínácué piríni. ²² Núumacué pirí nacái, macáita càinácaalí cayábéeri pisutéericuéca Dios íicha imànínapínácué pirí, yá peebáidacaalícué tàì íiméeri iyú Dios imànínapínácué piríni, yásí Dios imànicuéca piríwani —íimaca yái Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²³ Néeseté Jesús iwàlùacawa templo irículé. Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemíawani:

—¿Cawiná ibànùa pía pimusúadáanápíná wenàiwica templo ibàacháwalená irícuíse níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulìa pía pimusúadáanápíná níái? —námaca Jesús irí. ²⁴⁻²⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca nuémíawá pía: ¿Cawiná ichùulìaté Juan ibautizáanápíná wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirínácaalí náicha ichùulìericaté Juan ibautizáanápíná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacaalícué nulíni, yásí nucàlidacué nacái piríwani cawinácaalí ichùulìaca núa numusúadáanápíná wenàiwica templo ibàacháwalená irícuíse níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca. Néese nadàbaca natàanica nalíwáaca. Námaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùulìeriquéera Juan, yásí isutáca yéemíawá wíatá: ‘Néeni, ¿cánácué càmitaté peebáidani?’ càipíná íimaca walí. ²⁶ Càmita nacái wawàwa wáimaca irí wenàiwica ichùulìeriquéera Juan, cáalucáiná wía wenàiwicanái íicha, macáita wenàiwica neebáidacáiná Juan itàanicaté Dios inùmalícuíse”, cài námaca nalíwáaca. ²⁷ Iná námaca Jesús irí:

—Càmita wáalíawá —námaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmitacué nucàlida piríni cawinácaalí ichùulìaca núa numusúadáanápíná wenàiwica templo ibàacháwalená irícuíse, níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los dos hijos

²⁸ Jesús isutáca yéemíawa judío íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái:

—¿Càinácué pínáidacawa ìwali yái comparaciónca? Péemíacuéni. Abéeri asìali idèniacaté yéenibewa pucháiba aslanái. Yá íimaca abéeri néená irí, yái idàbáanéérica: ‘Nuìri, siùcade pìla píibaidaca nùasu uva ibànacalená yèewiré’, íimaca yái nánirica. ²⁹ Néese ìiri íimaca yáaniri iríwa: ‘Càmita nuwàwa nuíbaidaca’, íimaca. Néseta quéwa iwènúadaca íiwitáisewa, yá yàaca íibaidaca néré. ³⁰ Néese nániri yàacawa imáidacaténá ìiri áibawa. Yá ichùuliaca íibaidaca uva ibànacalená yèewiré. Néese ìiri íimaca yáaniri iríwa: ‘Iyá, pápa. Yáca nùacawéera’, íimaca. Quéwa càmita yàawa néré —íimaca yái Jesúsca. ³¹ Néese Jesús isutáca yéemíawa judío íiwacanánái, nía nacái sacerdote íiwacanánáica. Yá íimaca nalí:

—¿Càiríná náicha níai asìali yéenibe pucháiba imànica càide iyúwa yáaniri iwàwáaná? —íimaca yái Jesúsca. Néese naimaca irí:

—Yái idàbáanéérica —naimaca. Néese, Jesús yèepùa íimaca nalí:

—Péemíacué cayába yái nutàacáica. Báisíta áibanái yeedéeyéicaté plata yéenanái íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái inanái íiméeyéicaté aslanái yáapicha plata ìwalinápiná, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, yá idéca Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios icuàcaténá nía. Quéwa, píatacué càmita Dios yàasunáica. ³² Yácáiná Juan el Bautistami yàanàacaté yéewáidacaténácué pía pìyáanápínácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càmitacué quéwa peebáida iríni. Néese áibanái yeedéeyéicaté plata yéenanái íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái inanái íiméeyéicaté aslanái yáapicha plata ìwalinápiná, níata yeebáidacaté Juan el Bautista itàacáimi. Yaté nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Quéwa píacué, éwita píicácanítacué neebáidaca, néese càmitacué quéwa píwènúada píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacaténá càide iyúwaté Juan el Bautistami icàlidáaná Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

³³ Néseté Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación iyú. Íimaca nalí: “Péemíacué comparación: Abéeri asìali idèniacaté ibànacale yàalunáwa uva yàalupiná. Yá ibànaca uva. Néese imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Ichùniaca nacái utàwi nacáichúa uva iyacaná yàalupiná, napisùacatalépiná uva ituní. Néese imànica chènuníiri capìi naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacalená yàalu. Yá imàacaca áibanái icuèyéipiná irí yái yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutácaté nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéenápíná, yàasu èerita needácatáipínaté iyacaná. Idécanáamité imànica náapicha càiri wawàsi, yá néese yàacawa náicha áibalépiná. ³⁴ Uva yàasu èeri yàanàacaté needácaténá iyacaná, yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa néré nacutácaténá icuèyéi íicha bànacalé íiwacali yàasu uva iyacaná yéenápíná. ³⁵ Quéwa níai icuèyéica bànacalé náibàaca nía; nacapèedáidaca abénaméeyéi, nanúaca áibanái, néese nanúaca abénaméeyéi wenàiwica íba iyú. ³⁶ Yá bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicanáíwa áibanái, manùba yáwanái idàbáanéeri yàawiría íicha. Quéwa càita nacái níai icuèyéica bànacalé namànica nalí báawéeri mamáalàacata.

³⁷ “Néese bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé ìiriwa, íináidacáináwa iríwa yái bànacalé íiwacalica: ‘Báisíta nàaca nuìri íimíétacanáwa’, íimaca íináidacawa iríwa.

³⁸ Quéwa níai icuèyéica bànacalé naicáca ìiri yàacawa napualé, yá naimaca nalíwáaca: ‘Yáara bànacalé íiwacalica yéetácalípináwa, yá yàaca bànacalé ìiri iríwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànacalé íiwacanánái’, naimaca.

³⁹ Càita náibàacani, yá nawatàidacani bànacalé yèewíise, yá nanúacani.

⁴⁰ “Siùcade píimacué nulí: Yái uva ibànacalená íwacalica, yàanàacaalípiná nàatalé, ¿càinásica imànìpiná nalí, níai icuèyèicaté bànacalé?” íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese níai wenàiwica ìyèyèica templo irìcu náimaca Jesús irí:

—Inúapíná níai báawéyèica, càmita nacái catúulécaná iicáca nía. Néese imàacapíná áibanái cayábéyèi íwítáise icuèyèipíná irí yái uva ibànacalenáca, ibànüeyèipíná irí yàasu uva iyacaná yéenápíná needácaalí bànacalé iyacaná — náimaca. ⁴² Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta. Pidécuéca piléeca nacái comparación Dios yàasu profeta itànèericaté Dios inùmalicúise. ¿Cánacué càmita peebáida itàacái? Itànàcaté tàacáisi ímèerica Dios ibànünánápináté nacuèrinápíná, níai israelitaca, quéwa báawáanápínaté naicácani. Càité profeta íimaca:

‘Níai imànìiyèica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníiri iwàwacutácawa capíi irípináni yái íba náuquéricaté. Càita Dios idéca imànica, íná wàaca Dios irí cayábèeri’,

càité profeta íimaca nùwali, núa càiride iyúwa íba, núa israelita icuèrinápínáca.

⁴³ Iná núumacué pirí, càicuéca píade iyúwa báawéyèi icuèyèica bànacalé. Càmitacué picùca cayába israelitanái càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmitacué nacái péewáida nía, íná càmita namàni cayábèeri. Siúcáisede Dios càmita quirínama íbatàacué picùaca yàasu wenàiwica, níai israelitaca. Yá Dios imàacapíná áibanái íbaidaca irípiná, yéewáidèyèipíná nía cayába, namànicaténá cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁴⁴ Iyaca nacái áiba comparación íba ìwali: Cawinácaalí wenàiwica yúuwèyèicawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese íba yúuwàacaalíwa áibanái ínatabàa, yásí náalacawa ichùmalési iyú —íimaca yái Jesúsca, náalíacaténáwa Dios yúuwichàidáanápíná manuísíwata cawinácaalí camíiyèica yeebáida Jesús itàacái.

⁴⁵ Níai sacerdote íwacanánaica, fariseonái nacái, idécanáami néemíaca comparación Jesús icàlidéerica, yá náalíacawa icàlidacatèni nàwali yái tàacáisica.

⁴⁶ Inaté nawàwaca náibàacani náucacaténáni presoíyèi ibànaliculé. Quéwa cáaluca nía manübèyèi wenàiwicanái íicha, níacáiná manübèyèi wenàiwica neebáidaca Jesús itàaníca Dios inùmalicúise. Iná càmita nadé náibàaca Jesús.

22

La parábola de la fiesta de bodas

¹ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí:

² “Péemíacué comparación: Yái Dios icùanáca wenàiwica càicanide iyúwa abéeri nacuèriná imàníná iwàwéerica imànica manuíri fiesta ìiri irípináwa, yàasu casamientopináwa, ìiri yeedácáiná iríwa yàacawéetúapínáwa. ³ Yá nacuèriná

ibànüaca yàasu wenàiwicanáiwa nàaca namáidacaténá wenàiwica nacuèriná icàlidèyèicaté iríni quéecha. Quéwa càmita nawàwa nàwacáidáyacacawa néré. ⁴ Néese nacuèriná ibànüaca yàasu wenàiwicanáiwa áibanái. Ipíchawáise nàacawa, yá íimaca nalí: ‘Píacué picàlidaca nalíni, níara numáidèyèica, nudéca nuchùnìaca yái nayáapínáca. Nùasu wenàiwica nadéca nanúaca nupìra pacá walíibèyèi, áiba nacái nupìra walíibèyèi. Macáicata idécawa canánama yái nayáapínáca. Pisutacué nàanápínáwa aléi fiesta casamiento nérépiná’,

íimaca yái nacuèrináca. ⁵ Néese nacuèriná yàasu wenàiwica namáidaca nía àniwa quéwa caná iwèni wenàiwicanái iicáca nacuèriná itàacáiwa. Abéeri néená yàaca iicáca ibànacalewa. Aiba yàacawa yàcalé néré iwéndacaténá yàasuwa. ⁶ Yá áibanái náibàaca nacuèriná yàasu wenàiwicawa. Yá nacúisaca nía, namànica nalí báawèeri, àta nanúacataléta nía nacái. ⁷ Yá néese máiní calúacani yái nacuèrináca. Yá ibànüaca néré yàasu úwináwa, yá úwinái

nanúaca níai inuéyéicaté meedá nacuèriná yàasu wenàiwicawa, yá úwinái yeemáca nàyacàlemi. ⁸ Néese àniwa nacuèriná ímaca yàasu wenàiwicanái iríwa: ‘Macáicata idéca ichùnàcanáca canánama fiesta casamientopiná quéwa níara numáidéeyéicaté quéchatécáwa, canáca yéewaná nàanàaca, càmicáinaté neebá numáidáaná nía. ⁹ Iná piacué picutáca mamáalàacata wenàiwicanái bamuchúamibàa yàcalé, àyapulìcubàa nacái pimáidacaténacué nía macáita pianèyéica’, ímaca yái nacuèrináca. ¹⁰ Néese níai yàasu wenàiwicanái nàacawa bamuchúamibàa yàcalé àyapulìcubàa, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica nàanèyéica néenibàa, cayábanaméeyéi, báawanaméeyéita nacái. Iná yéewa idéca capìi ipuníacawa madécaná wenàiwica iyú, yái manuírì capìi imàdáaná casamiento yàaluca.

¹¹ “Néeseta quéwa yái nacuèriná iwàlùacawa néré itàidacaténá wenàiwicanái yàanèyéica néré nayáacaténá nayáacaléwa, yá iicáca abéeri asìali nèewi ibàlesíami yáapichawa meedá. Càmitaté ìwali ibàlewa wàlisàwi, yái bàlesi cayábéerica nacuèriná iwacuèricaté macái wenàiwica irí, fiesta casamiento ibàlenápiná. ¹² Yá nacuèriná ímaca irí: ‘¿Néeni? ¿Cánásica yéewaná piwàlùacawa aléi, éwita càmicáanáta pìwali pibàlewa fiesta casamiento ibàlenápiná, yái bàlesica nuèrica nalí?’ ímaca yái nacuèrináca. Yá masànacani ícalùniwa nacuèriná ícha, yái asìalica. ¹³ Néese nacuèriná ímaca yàasu wenàiwicanái iríwa, níai iwacuèyéica yàacàsi wenàiwicanái irí: ‘Caquialéta, pidacùacué yái asìalica icáapi nacái, yàabàli nacái. Yá piúcacué wáichani aléera catéeri irìculé. Wenàiwicanái náicháanípiná manuísíwata néré, yá naamíapiná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa’, ímaca yái nacuèrináca. ¹⁴ Dios imáidacáiná manùbéeyéi wenàiwica, quéwa càmita yeedá macáita yàasu wenàiwicapináwa nía”, ímaca yái Jesúsca.

El asunto de los impuestos

¹⁵ Néesetécáwa, abénaméeyéi fariseo nàwacáidáyacacawa natàaníca náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa náalimáidáanápiná naicáwa Jesús icàlidacaténá áiba wawàsi báawéeri yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali romanonái yàasu gobiernonái irí. ¹⁶ Iná nabànùaca abénaméeyéi néenáwa Jesús yàatalé náapicha nacái áibanái cayábéeyéi iicáca rey Herodes íiwitáise. Yá náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíiri iyú, péewáidaca nacái wenàiwica báisíiri iyú nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios ichùulianá nàyaca. Wáalíacawa nacái piicáca macái wenàiwica abédanamata, íná càmita pibatàa áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènùadaca píiwitáise cayábéeri ícha. ¹⁷ Iná picàlida walíni càinácaalí pínáidacawa: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyéica wàasu cáli? —náimaca. ¹⁸ Quéwa Jesús yáalíca náiwitáise báawéeri nawàwáaná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Yá ímaca nalí:

—Piacué pucháibéeyéica íiwitáise, ¿cánacué píalimáida piicáwa núa picháawàacaténá nuináwaná ìwali nutàacái ìwalíse? ¹⁹ Néeni, píasáidacué nuicá moneda càichúaca nachùuliacuéca pipáyaidaca iyú nía —ímaca yái Jesúsca. Yá natéca irí denario, yái cawèníiri monedaca abé èeri iwènicatáica. ²⁰ Néese Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Cawiná yéenáiwaná ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái ípidená ichanàawa ìwali? —ímaca yái Jesúsca. ²¹ Yá náimaca irí:

—Emperador ípidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáiwaná nacái ichanàawa ìwali, yáara romano íiwacalíná, icuèrica macái èeri mìnánái —náimaca. Iná Jesús ímaca nalí:

—Pipáyaidacué píchawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulianácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica — ímaca yái Jesúsca. ²² Yá nánáidacawa manuísíwata néemiaca Jesús ímáaná, càmicáiná náalimá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Néese namàacacani, yá nàacawa ícha.

La pregunta sobre la resurrección

²³ Néese yáté èerica àniwa abénaméeyéi saduceo nàacawa Jesús yàatalé. Níái saduceo náimaca yéetéeyéimiwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái iicáanica Jesús iquíniná, íná nasutáca néemiawa Jesús, náalimáidacatená naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

²⁴—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi ímèerica Dios ichùulianácué wía judíoca wamànínápiná cà: Asìali yéetácaalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenasàiri yeedáca iríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapínáwa yéewacatená idèniaca úapicha yéenibewa naiquéeyéipiná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyeyéipiná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁵ Uwé, áibaalíté nàyaca wèewi siete namanùbaca yéenanái. Nabèeri yeedáca abéechúa ínupínáwa, quéwa yéetácaawa uícha méenibeta. Méenibecáináni, íná iméeréeri yeedáca úái ibèeri ínumicawa. ²⁶ Càita nacái iméeréerimi yéetácaawa uícha méenibeta. Néese iméeréeri yeedáca úa, càita nacái yéetácaawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanùbaca needáca úa. Yá néetácaawa uícha macáita méenibeta. ²⁷ Néese úanama yéetácaawa náami nacái. ²⁸ Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa idé icáucàacawa áibaalípinátá, càide iyúwa áibanái ínáidáanáwa, néese ¿càinápinásica unìri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawatá macáicáináta náinuca úa — náimaca, naicáanica Jesús iquíniná. ²⁹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca piméeràacawa báisíiri tàacáisi ícha càmicáinácué píalíawa càinácaalí ímáaná Dios itàacái profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise. Càmitacué nacái píalíawa Dios íiwitáise cachàiníiri ìwali imichàidáanápiná wenàiwica yéetácaisi ícha. ³⁰ Aiba èeriwa yéetéeyéimiwa nacáucàapínáca, quéwa càmita nacásàapínáwa, níái aslanáica, inanái nacái, nàyapínácainá càide iyúwa chènuníiseyeyéi ángel iyáaná càmiyeyéica icásàawa. ³¹ Aiba wawàsi nacái, piyúunáidacuéca càmita Dios icáucàidapíná wenàiwica áiba èeriwa, quéwa pidécuéca piléeca cuyàluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise, íná ¿cánácué càmita péemà càinácaalí ímáaná? ³² Dios ímacaté: ‘Núacata yái Dios icuèerica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, càité ímaca yái Diosca. ¡Dios càmita icùa yéetéeyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyeyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cáuca nía Dios yáapicha siúcade, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácaanítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáalíacawa Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa — ímaca yái Jesúsca. ³³ Néese wenàiwicanái nadécanáami néemiacani, yá nánáidacawa manuísíwata néemiaca Jesús yéewáidáaná nía.

El mandamiento más importante

³⁴ Néeseté fariseonái idécanáami néemiaca Jesús iináwaná imawènladacaté saduceonái yàasu tàacáisi, yá fariseonái nàwacáidáyacacawa. ³⁵ Néese abéeri fariseo yéewáidéeri wenàiwica templo irícu, ínáidacawa yáalimáidáanápiná iicáwa Jesús icàlidáanápiná áiba wawàsi báawéeri nacháawàacatená iináwaná ìwali ìwalíse. Yá ímaca Jesús irí:

³⁶—Pía yéewáidéerica wenàiwica, nàyaca madécaná wawàsi Dios ichùulíerica wamànínápináca. ¿Càiríná wawàsi máiníiri cachànica náicha canánama wamànínápiná? — ímaca. ³⁷⁻³⁸ Néese Jesús ímaca irí:

—Yái Dios ichùullianáca máiníríca cachàiníca náicha canánama wamànínápiná càì íimaca: ‘Cáininá piicáca Picuèriná Dios macái piwàwalícuísewa, macái picáuca iyú nacáíwa, macái píiwitáise iyú nacáíwa’, càì íimaca. ³⁹ Iyaca walí áiba inacáiri nacái, yái pucháibáanáca. Yá íimaca: ‘Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa’, càì íimaca yái Diosca. ⁴⁰ Canáca áiba tàacáisi cachàiníríca náicha níái pucháiba ichùulliacanáica. Macáita tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, profetanái nacái icàlidéericaté Dios inùmalícuíse, macáita yái tàacáisica yéewáidaca wía cáinináanápiná waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái —íimaca yái Jesúsca.

¿De quién descende el Mesías?

⁴¹ Néese idècunitàacá fariseonái ìyaca Jesús íipunita, yá Jesús isutáca yéemìlawa nía. ⁴² Íimaca nalí:

—¿Cáinacué píináidacawa Mesías ìwali, yái picuèrinápinácuéca Dios ibànùèripinácuéca pirí, píacué israelitaca? ¿Cawiná itaquérinámíni? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Rey David itaquérinámícani, yái Mesíasca —náimaca. ⁴³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta rey David itaquérinámícani yái Mesíasca. Quéwa rey Davidcaté íimaca áiba wawàsi nacái Mesías ìwali, yái israelita icuèrinápináca. David icàlidacaté Espíritu Santo inùmalícuíseni, yá David íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacalí’. Càité David íimaca:

⁴⁴ ‘Nucuèriná Dios íimacaté Nuíwacalí irí: Píawinawa nuéwápuwáise picùacaténá núapícha macáita, idècunitàacá numawèniadaca píícha macái píuwidenáíwa, íimaca yái Diosca’,

càité íimaca yái Davidca. ⁴⁵ Yái rey Davidca íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacalí’, íná éwita rey David itaquérinámícanítani, yái Mesíasca, càicáníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David liwacalí nacáicani —íimaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí ìwaliwa, yái Mesíasca.

⁴⁶ Canácata néená yáaliéri áiba tàacáisi náaliméerica namawèniadaca iyú Jesús, ibatàa abéeri tàacáisi piná, càmíta náalíawa, canásíwata. Iná cáaluca nasutáca néemìlawa Jesús àniwa, ipíchaná báica nía nacái wenàiwicanái yàacuésemi.

23

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

¹ Néeseté Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, áibanái nacái wenàiwicanái ìyéeyéica néeni. ² Yá íimaca walí: “Níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseoca nacàlidacuéca pirí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté bàaluité Dios inùmalícuíse. Néewáidacuéca pía píalíacaténácuéwa càinácaalí íimáaná yái Dios itàacáica. ³ Iná néewáidacaalícué pía Dios itàacái iyú, néese peebáidacué yái nacàlidáanáca, pímanícué nacái macáita càide iyúwa nacàlidáaná Dios itàacái irícuíse. Quéwacué picá pímaní càide iyúwa namàníná, nacàlidacáinácué pirí cayábéeri wawàsi, quéwa namànica áiba wawàsi méetàuculéeri, báawéeri meedá. ⁴ Nadèniaca nàasu tàacáisi nacáíwa, méetàuculéeri Dios itàacái íícha. Iná nachùullíca wenàiwicanái namànica wawàsi máiníríca càulenáca náicha, náimacáiná Dios iwàwacasa wenàiwicanái imànicani. Quéwa càmíta wenàiwica yáalímá ìdeníacani, néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica càmíta nawàwa nayúudàaca nía, càmíta nacái namàni càide iyúwa nachùullíaná áibanái imànica. ⁵ Macáita yái namàníríca, yá namànicani wenàiwicanái íicápiná meedá, yéewacaténá wenàiwica nàaca náimíétacaná meedá. Nawàwacué píyúunáidaca cáinináca naicáca Dios itàacái níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Iná nadacùaca nàwaliwa Dios itàacái yéená napùdàlicuwa, nàanàa ìwali nacáíwa, càide iyúwa Dios

ichùullaná wamànica, wía israelitaca, quéwa nadacùacani cáucuiri iwaalíbapi iyú yéewacaténacué piicácani ráunamáita, íná piyúunáidacuéca cáinináca naicáca Dios itàacái, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Cálalaca namànica nàasu chílanásiwa nasucuéri nabàle ipùata ìwaliwa yéewacaténacué piyúunáidaca nàaca Dios icàaluíniná macái nawàwalicuìsewa. ⁶ Nawàwa náawinacawa cayábéeri yàalubáisi ínata cáimiétacanéeyéi yáawinacatáicawa macái wenàiwicanái yàacuésemi nayáacaalí nayáacaléwa náapicha, namànicaalí culto nacái judiónái yéewáidacàalu irìcu, yéewacaténá áibanái naicáca nía iyúwa máiníyéica cachàinica. ⁷ Nawàwa macái wenàiwica natàidaca nía cáimiétaquéri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi naicácaténá nía. Máini fariseonái iwàwacué pitàidaca nía cà: Píamisícawa yéewáidéerica wía”, ímaca yái Jesúsca.

⁸ Néese Jesús ímaca walí, wía yéewáidacaléca: “Quéwa píacué nuéwáidacaléca, picácué piwàwa áibanái ímáaná pirí ‘pía, yéewáidéerica wía’, nuwàwacáinacué macáita piicáyacacawa càide iyúwa abémisana. Núacata yái abéericata yéewáidéericuéca pía. ⁹ Picácué píima áiba irí ‘Pía, Wáaniri, icuèrica wía’ cháí èeri irìcu pidèniacáinacué abéerita Píaniriwa Dios ìyéerica chènuniré. ¹⁰ Picácué piwàwa áibanái ímaca pirí ‘pía, Wáiwacali, yéewáidéerica wía’, abéericáináta núa Cristo Píiwacalicué. ¹¹ Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani iyúwa cachàinírira áibanái ícha, iwàwacutácué íbaidaca pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íbaidáaná íiwacali iríwa. ¹² Níacáiná macáita cachàiníyéica iicáca yáawawa, níacata Dios imàaqueyéyipiná báica nía, càmiyéica nacái cachàini. Néese cawinácaalí càmiyéica cachàini iicáca yáawawa, níacata Dios imàaqueyéyipiná cachàinica nía”, ímaca walí yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús yàalàaca fariseonái cachàiníri iyú, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Ímaca nalí: “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica ibàlièyéica capíi inùma, néese càmita nawàlùawa capíi irìculé, càmita nacái namàaca áibanái iwàlùacawa. Càitacué pía, éwitacué píalíacáanítawa càinácaalí Dios itàacái ímáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidáanápínáni, càmita nacái pimàaca áibanái yeebáidacani, ipíchaná Dios yàasu wenàiwicaca nía. ¹⁴ ¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, piyéedùacáinacué náicha nacapèemi, nàasumi nacái, níái catúulécanéeyéi inanáica inírimi yéetéyémicawa ícha. Néese, pisutácuéca Dios déecuiri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidacuéca cayábaca píiwitáise. Dios yùuwichàidapínacué píawa cachàiníri iyú náicha áibanái cabáyawanéeyéica.

¹⁵ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píacáinacuéwa áiba cáli néré manuiri úni abémàalé piwènúadacaténacué abéeri wenàiwica íiwitáise yeebáidacaténá càide iyúwa péewáidáaná nía. Néese pidécanáamicué piwènúadaca íiwitáise píasu tàacáisi iyúwa, yásí péewáidacuéca imànica ibáyawanáwa pucháiba yàawiriéricatái yáwanái ícha yái báawéerica pimànírícuéca, píacué yèeyéipináwa infierno irìculé, yái quichái càmirica ichacàwa càiripinéerita ìyaca.

¹⁶ “¡Dios yùuwichàidapínacué píawa! Càicuéca píade iyúwa matuíyéi itéeyéica áiba wenàiwica, píimacáinacué píwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ìwali, quéwa càmitacué báisi píalíacawa Dios ìwali. ¡Cáanáica péewáidacuéca wenàiwica chìwái iyú nachìwáidacaténá áibanái! Píacué fariseoca, pidécuéca cà píimaca nalí: ‘Píimacaalí báisi báisisíwatasa templo íipidená ìwali pimànínápíná áiba wawàsi, néese càmicaalí piwàwa pimànicaní machacàníri iyú càide iyúwaté

píimáaná, néese càmita iwàwacutá pimànicani, càmicáiná máiní cachàinírira yái templo ípidenáca; quéwa picàlidacaalíni templo yàasu oro ípidená ìwali, yásí iwàwacutá pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinícáiná cachàinírira oro templo ícha', càì péewáidacuéca wenàiwica pichìwa iyúwa nachìwáidáanápíná áibanái. ¹⁷ ¡Píacué fariseoca, càmiyéica yáalíawa, matuíyéi nacái íiwitáise! ¿Càmitasicué píalíawa cachàinica templo oro ícha? Bàaluitécáiná Dios ichùullaca wàawirináimi namàníinápínaté irípiná yái temploca, íná yéewa cachàinica templo imànica oro. Iná iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía. ¹⁸ Càita nacái, píacué fariseoca, pidécuéca càì píimaca altar ìwali: 'Píimacaalí báisí báisísíwata altar ípidená ìwali pimàníinápíná áiba wawàsi, néese càmicaalí piwàwa pimànicani machacàníriri iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá càì pimànicani, càmicáiná máiní cachàinírira altar ípidená; quéwa picàlidacaalíni ofrenda ípidená ìwali, yái píraí nanuérimica iyúwa sacrificio nàacaténá Dios icàaluíniná, yásí iwàwacutá pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinícáiná cachàinica ofrenda altar ícha', càì péewáidacuéca wenàiwica pichìwa iyúwa nachìwáidáanápíná áibanái, píacué fariseoca. ¹⁹ ¡Píacué fariseo matuíyéica íiwitáise! ¿Càmitasicué píalíawa cachàinica altar ofrenda ícha? Bàaluitécáiná Dios ichùullaca wàawirináimi namàníinápínaté irípiná yái altarca, íná yéewa cachàinica altar imànica ofrenda. Iná iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía. ²⁰ Píacué fariseoca. Càmitacué péewáida wenàiwica báisíriri tàacáisi iyú. Núumacué píri cawinácaalí íiméerica 'báisí báisísíwata altar ípidená ìwali', yá idéca nacái càì íimaca náipidená ìwali cawinácaalí ofrenda ìyéerica altar íinata. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa íimáanaté áibanái irí. ²¹ Yá nacái cawinácaalí íiméerica 'báisí báisísíwata templo ípidená ìwali', yá idéca nacái càì íimaca Dios ípidená ìwali, Dios imàacacáiná íiwitáise iyamáanápínáwa templo irícu. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa íimáanaté áibanái irí. ²² Yá nacái cawinácaalí íiméerica 'báisí báisísíwata capíraléeri cáli ípidená ìwali', yá idéca nacái càì íimaca Dios yàalubái ípidená ìwali ìyéerica chènuniré, idéca nacái càì íimaca Dios ípidená ìwali, Dios ìyacáiná chènuniré. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa íimáanaté áibanái irí. Canáta yéewaná ichìwáidaca áibanái càide iyúwacué péewáidáaná nía pichìwa iyúwa, píacué fariseoca.

²³ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pimàacacuéca bànacalé ofrenda iyú Dios irí, abéerinama néená níái diyéeyéica imanùbaca pibànacaleca púubéeyéica, níái menta, anís nacái, comino nacái, càide iyúwaté Dios ichùullánacué pimàacaca irí bànacalé ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. Quéwa, càmitacué picùwa wenàiwicanái machacàníriri iyú, càmitacué nacái píicá áibanái ipualé, càmitacué nacái píaca Dios icàaluíniná. Iwàwacutácué càì pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca píasu cawèníriwa ofrenda iyú Dios irípiná. ²⁴ ¡Càicuéca píade iyúwa matuíyéi itéeyéica áiba wenàiwica, píacué fariseoca, píimacáinácué píwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ìwali, quéwa càmitacué báisí píalíacawa Dios ìwali! Péemíacué comparaciòn: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica ichàbáidéerica ìrapínáwa úni wáluma yèewibàa imàacacaténáwa néeni awàsa, ipíchaná ìiraca iríwa casaquèeri única, néese ráunamáita meedá iwetúaca manuírri camello casaquèeri. Càitacué pía, pimànicáinácué cáalíacáiri iyú púubéeri wawàsica iyúwa píawirináimi íiwitáise íimáaná, quéwa matuíbanáiri iyú meedá píimáichacuéca Dios itàcái máinírira

iwàwacutáca weebáidaca.

²⁵ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pimànicuéca madécaná wawàsi cáaliacáiri iyú càide iyúwaté pìawirináimi yéewáidáaná, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píiwitáise. Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quírápieli nacái wáibéeyéica íinatabàawa. Quéwa máinicué báawaca píiwitáise piwàwalícu càide iyúwa bacàa ipuniéchúacawa casaquèeri iyú, peedácáinacué píriwa manùba wawàsi piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pimàníricuéca. ²⁶ ¡Píacué fariseo matuíyéica íiwitáise! Iwàwacutácué masacàaca pimànica píiwitáisewa piwàwalícuísewa quéechacáwa. Masacàacaalícué pimànica píiwitáisewa, yásí masacàaca Dios íicápiná macáita yái pimàníricuéca.

²⁷ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa càlicullimi nabàdéterica íinatabàa cayábawa cabalèeri iyú. Cayábéeyéi íicacánáwa íinatabàawa càlicullimica, quéwa ipuniacawa yéetáními yáapi iyú, macái íiwitáaná casaquèeri iyú nacái. ²⁸ Càitacué pía nacái píacué fariseoca: Macái wenàiwica nayúunáida cayábacuéca píiwitáise, quéwa máinicué píiwitáise pucháibéeri idéca ipuniádadacuéca piwàwa báawéeri iyú.

²⁹ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pidécuéca pimànica cayábanaméeyéi capli profetanáimi yàasu càlicullimi iwicáulé piwàwalicáinásacué níai Dios yàasu profetamica, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Pidécuéca pichùnìaca cayábéeri iyú nacái nàasu càlicullimica áibanái cayábéeyéimica íiwitáise. ³⁰ Néese pidécuéca càì píimaca: ‘Wàyacaalíté bàaluité wàawirináimi yàasu èerimité, yá càmitaté wayúudàa nanúaca Dios yàasu profetanáimicatá’, càicué pidéca píimaca. ³¹ Iná pidécuéca picàlidaca piináwanáwa píalíacawa pìawirináimicuéca nía, níara inuényéicaté Dios yàasu profetanáimica. ³² ¡Siùca nacáide mesúnamáita pimáalàidapínacué pimànica yái báawéerica pìawirináimi idàbéericaté imànica!

³³ “¡Píacué àapi nacáiyéica íiwitáise! ¡Píacué caculáléeyéica íiwitáise! ¡Càmitacué píalímá pichúuliacawa íicha yái yùuwichàacáisi iyéerica infierno irícu! ³⁴ Iná nubànùapínacué pìataléwa nùasu wenàiwicawa icàlidéeyéipíná tàacáisi nunùmalícuíse, nùasunái profetanái, nùasunái cáaliacáiyéi nacái, nùasunái yéewáidéeyéi wenàiwica nacái. Quéwa, núalíacawa pinúapínacuéca abénaméeyéi néená, pítàtàapínacué abénaméeyéi néená cruz ìwali, picapèedáidapínacué abénaméeyéi nacái judíonái yéewáidacàalu irícu, pipiadáidapínacué nía yàcalé íicha áiba yàcalé nérépiná. ³⁵ Iná Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca, nàwalíse macáita cayábéeyéimica íiwitáise pìawirináimicué inuényéicaté, nanúacatáiseté Abel, yái cayábéerimica íiwitáise, àta nanúacatalétaté nacái Dios yàasu profeta Zacarías, yái Berequías ìirimicaté, pìawirináimicué inuéricaté templo ibàacháwalená irícubàa, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. ³⁶ Péemíacué cayábani, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùcade ìwalíse macáita yái báawéerica pimàníricuéca nalí, níai nùasu wenàiwicaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³⁷ Néese Jesús íimaca: “¡Píacué Jerusalén ìyacàlená mìnanáica, píacué inuényéica Dios yàasu profetanái, pinúacuéca áibanái nacái íba iyú, níai wenàiwica Dios ibànùeyéica icàlidaca píricué tàacáisi inùmalícuíse! ¡Manùba yàawiría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide iyúwa cawámai ùwacáidacaalí

ucùaca uénibewa ubáiná yáapiréwa! Quéwa càmitacué piwàwa nucùaca pía.
³⁸ Iná péemìacué cayába, máiséeyéipiná picapèemicuéca, idécanáami piùwidenái imànicuéca ùwicái píipunita. ³⁹ Yá núumacué nacái pirí, siùcáisede càmitacué pi-
 icá núa quirínama àta píimacatalépinátacué nùwali: ‘¡Cayábéericani yái yàanèrica Wacuèriná Dios ípidená ìwali, Dios ibànuèrica walí!’ càipinacué píimaca nùwali”,
 íimaca yái Jesúsca.

24

Jesús anuncia que el templo será destruido

¹ Néeseté Jesús yàacawa templo ícha. Idècunitàacá yàacawa, wía yéewáidacaléca wàacawa yáapicha mawiénita irí. Yá wadàbaca watàaníca irí templo ìwali, nàwali nacái cayábanaméeyéi capíca iyéeyéica templo itéese.

² Quéwa Jesús íimaca walí:

—Péemìacué cayába yái núuméeyéicuéca pirí ìwali, níai capíca. Báisíta áiba èeriwa canácata capíi yàasu íba yáawinéeripinácawa áiba íba ínata. Macáita níai temploca itéeséeyéica namáalàapináta nacáiwa —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³ Néese Jesús yàacawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús yáawinacawa néré. Néese wía yéewáidacaléca wàacawa yàatalé watàanícaténá yáapicha méetàucuta áibanái ícha. Yá wáimaca irí:

—Wawàwaca picàlidaca walí chátáinácaalí ichàbapináwa yái picàlidéerica walí templo ìwali. ¿Càinásica iyú wadépiná wáaliacawa mawiénica péenáiwana pìanànapiná àniwa, èeri nacái imáalàanápínacawa? —wáimaca. ⁴ Néese Jesús íimaca walí: “Piicácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchwáise èeri imáalàapínacawa. ⁵ Manùbacáiná wenàiwica nàanàpiná icàlidéeyéipiná ichìwawa. Náimapiná núacasa níata. Yá nacàlidapiná nachìwawa. Càipiná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca ípidenéerica Jesucristo, israelita icuèrinápínaca’, càipiná náimaca namànica nachìwawa. Yá nachìwáidapiná manùba wenàiwica. ⁶ Nacàlidapínacué pirí madécaná ùwicái iináwaná ìwali, áibanái imànínása úwi mawiénita, déecubàata nacái. Quéwacué, picácué cáalu píawa iwàwacutácáiná càì namànica, quéwa càmitàacá imáalàapínáwa yái èeriquéi. ⁷ Manùbacáiná áiba cáli néeséeyéi ipéliapiná áiba cáli néeséeyéi ípunitawa, áibanái gobierno namànipináca ùwicái áibanái gobierno ípunitawa. Yá manùbéeyéi wenàiwica néetápinácawa máapicái iyú, cáli nacái icusúapínacawa madécaná cáliwa. ⁸ Quéwa macáita yái yùuwichàacáisica, yátanica idàbàanéerica yùuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inanái idàbacaalí ùuwichàacawa ùasu èeri umusúadacaténá iicá èeri.

⁹ “Néese náibàapínacué píawa nacháawàacaténacué piináwaná ìwali náiwacanánái iríwa peebáidacáinácué nutàacái. Yá namànipínacué pirí báawéeri, yá nanúapínacué píawa. Macái èeri mìnánái báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáinácué nutàacái. ¹⁰ Néenialípiná manùbéeyéi wenàiwica nawènúadapiná nuícha náiwitáisewa namànicaténá nabáyawanáwa. Yá báawapiná naicáyacacawa, nacháawàayacacawa. ¹¹ Madécaná iwicùlidéeyéi cachìwéeyéi yàanàpináca icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapiná natàanínása nacái Dios inùmalicuise, yásí nachìwáidapiná madécaná wenàiwica. ¹² Néenialípiná iyaca madécaná báawéeriwa, íná batéwa macáita càmitapiná cáininá naicáyacacawa. ¹³ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetacatalétawa, nuwasàapiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁴ Yá nàapínacawa macái cáli ínatale nacàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica ímèerica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa yéewacaténá macái èeri mìnánái néemìacani; néese èeri imáalàapínacawa macáita.

¹⁵ “Bàaluité profeta Daniel itànàacaté tàacáisi Dios inùmallicúise icàlidéerica walí áiba báawéeri casaquèeri wawàsi iináwaná ìwali abéeri wenàiwica imànìripináca templo irìcu, aléde càmicataléca Dios ibatàa wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacaténá imànica templo Dios ícha. Piicácaalípinácué yái báawéerica iyéeripináca templo irìcu —piácué iléeyéica yái tàacáisica, péemiacué cayábani —íná piicácaalípinácué yái wenàiwica iyaca néré, yásí iwàwacutácué pipiacawa Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁶ Yásí cawinácaalí iyéeyéica cháí Judea yàasu cáli íinata, iwàwacutá napiacawa dúli inàliméeri nérépiná. ¹⁷ Cawinácaalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri íinatawa néenialípiná, iwàwacutá càmita nèepùa nawàlùacawa nacapèe irìculéwa needácaténá nàasuwa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁸ Cawinácaalí iyéeyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepùawa nacapèe néréwa, ibatàa needáanápíná nabàlewata, iwàwacutá càmita nèepùawa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁹ ;Nàuwichàapínáwa manuísíwata cawinácaalí inanái idéerìcuíyéica, nía nacái inanáica yéeyéica quírasli lira ìnisi, càmicáiná náalimá napiacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa! ²⁰ Pisutácué Dios ícha ipíchanácué iwàwacutá pipiacawa unlabépi, máinicáinácué càulenáca piacawa, càmita nacái sábadò irìcu judíonái iyamáidacatáicawa, ipíchaná nabàliacuéca pícha yàcalé iwáiná inùma pimusúacatáisepináwa yàcalé ícha. ²¹ Néenialípiná wenàiwica yùuwichàapínácawa báawanama. Canácaté áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái ícha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siùca nacáide. Càmiripináta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeri ícha càiripinátawa cháí èeri irìcu. ²² Càmicaalí Dios imàaca maléenéeripináni yái yùuwichàacáisicatá, yásí macái èeri mìnánái yéetápinácawatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripinácani cáinináciná iicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa.

²³ “Néese néenialípiná áibanái ímapíná piríwa: ‘Aquialécué piicáca, chácata iyaca yái Mesíasca’, càipíná náimaca; áibanái nacái náimapínácué piríwa: ‘Piicácué Mesías iyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipíná náimaca. Quéwa, picácué peebáida nalíwani. ²⁴ Manùbacáiná cachìwéeyéi yàanàapíná, icàlidéeyéipíná ichìwawa Mesíasca nía, judío icuèrinápinása; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàaca icàlidéeyéipíná ichìwawa. Náimapíná natàanínása Dios inùmallicúise. Yá namànipíná yái càmirica wenàiwica idé imànica. Càita náasáidapíná nachàiniwa nachìwáidacaténá èeri mìnánái. Náalimáidapíná nachìwáidaca nacái Dios yàasu wenàiwica, níái Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. Càmicaalí Dios yàasunái iicá íchawa cayábani, yásí cachìwéeyéi náalimá nachìwáidaca nía nacái. ²⁵ Nudéca nùalàacuéca pía náicha, ipíchawáise ichàbapínácawa. ²⁶ Iná náimacaalícué pirí: ‘Aquialécué piicáca Cristo iyaca manacúali yùucubàa càináwàiri’, picácué plawa néré. Náimacaalícué nacái pirí: ‘Piicácué chácataníira Cristo iyaca capli imàdàaná irìcu, ibàacawa’, picácué peebáidani. ²⁷ Nùacáiná nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èeri mìnánái naicáca nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icànáaná macáita capìraléeri cáli ìwali chènuniré èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càicata nacái nùapínácawa néese àniwa nuénáiwana yàanàacatáíwa, núa aslali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéeri iyúwa. ²⁸ Màulenéri iyú piicápinácué chábàanácaalí nùacawa càide iyúwacué píalíanáwa alénácaalí yéetéerimiwa irìlawa piicácinácué manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa”, ímaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁹ Jesús ímaca walí: “Néenialípiná ichàbacanacáitawa yái yùuwichàacáisica, yá catápináca èeri icamaláná, yá nacái quéeri càmitapíná amalá icànaca. Dùlupùta nacái nacaláapínáwa chènuníise. Yásí cachàiniyéi wawàsi iyéeyéica

chènuniré nacusúacawa macáíwa. ³⁰ Néese macáí èeri mìnánái iicápiná abéeri wawàsi chènuníise imàaquéeripináca náalíacawa nùanàanápiná, núa asìali Dios néeséerica. Yá náicháanípiná nacalùniwa níái macáita èeri mìnánáica. Néese naicápiná núa, núa asìali Dios néeséerica, nùanàapíná acalèe yèewíise cachàiníiri nuíwítáise iyúwa, mèlumèluíri iyú nucùacaténá macáita. ³¹ Yá nubànùapíná nùasu ángelnáíwa napùllacaténá trompeta cachàiníiri iyú nàwacáidacaténá macáita wenàiwica nuedéeyéica nùasunáipínáwa. Càipíná nùwacáidaca nulíwa nía àta alénácaalí nàyaca macáí cáli imanúica cháí èeri irìcu, èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacatalécawa.

³² “Péemíacué cayába comparación higuera yéetaná ìwali: Càisinàcaalí higuera yàana, yá imusúadacaalí ibáináwa, yá píalíacuécawa mawiénica camuí. ³³ Càita nacáí piicácaalípinácué ichàbacawa macáita yái nucàlidéericuécá pirí ìwali, yásí píalíacuécawa mawiénica núa, nùanápináwa néese àniwa, núa asìali Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capíi inùma irìcu, iwàlùanápináwa capíi irìculé. ³⁴ Péemíacué cayábani, macáita yái siùquéerica tàacáwa nucàlidacuécá pirí ìwali, macáita ichàbáanápináca ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéipínáca néenialíwa. ³⁵ Yái capíraléeri cáli, èeriquéi nacáí namáalàapínácawa áibaalípiná, néese nutàacáí càmita imáalàapínáwa. Macáita ichàbapínácawa càiwade iyúwa nucàlidáaná piríni.

³⁶ “Quéwa canácata yáaliériwa chácátáinápinácaalí yái èerica, chènuníiséeyéi ángel nacáí càmita náalíawa, núa nacáí Dios Írica, càmita núalíawa chácátáinápinácaalí èeri, hora nacáí. Abéericata Núaniri Dios yáaliériwa.

³⁷ “Mawiénicaalípiná nuénáiwana nùanàacatáipínáta àniwa, núa asìali Dios néeséerica, yásí wenàiwicanáí nàypínáca càide iyúwaté èeri mìnánái iyáanáté Noé yàasu èerité. ³⁸ Bàaluité èeri ipíchawáiseté úni yéesacawa macáita cáliquéi, macáí èeri mìnánái nàyacaté matuíbanáita Dios ícha; nayáacaté nayáacaléwa, nàiracaté nacáí nàiracaléwa. Needácaté nacáí náinupínáwa. Càité namànica àta Noénái iwàlùacatalétatéwa arca irìculé. ³⁹ Càmitaté èeri mìnánái yeebáida mawiénicani yái yùuwichàacáisica. Néeseté yáta manuírí yéesacáí yàanàaca, yá macáita néetácawa càmíiyéicaté iwàlùawa arca irìculé Noénái yáapicha. Càita nacáí yùuwichàacáisi yàanàapínáwa ráunamáita èeri mìnánái ìwali áiba èeriwa nùanàacatáipínáta àniwa, núa asìali Dios néeséerica. ⁴⁰ Néenialípiná pucháiba asianáí yèepuníiyéipínácawa manacúalibàa. Angelnáí itépiná abéeri asìali, abéeripíná nacáí imàacawa néenita. ⁴¹ Yá pucháiba inanáí namulúapínáca nàyaca ituínási. Angelnáí itépiná abéechúa, abéechúapíná nacáí imàacawa néenita.

⁴² “Picùacáitacué nùanàaca, càmíicáinácué píalíawa nuénáiwana nùanàacatáipíná, núa Píiwacalícuécá, chácátáinápinácaalí nùanàaca àniwa. ⁴³ Péemíacué cayába comparación: Capíi íiwacali yáalíacaalíwa càinácaalípiná hora irìcu cayéedéeri yàanàa táiyápitá, yá càmita capíi íiwacali iimácatá, càmita nacáí ibatàa nawàlùacawa icapèe irìculé nayéedùacaténá yàasutá. Càmita quéwa capíi íiwacali yáalíawa càinácaalípiná hora irìcu cayéedéeri yàanàa. ⁴⁴ Càicata nacáicué pía. Pichùnìacué píiwítáisewa picùacaténácué nùacawa néese, núa asìali Dios néeséerica, nùacáináwa néese àniwa càmíicatáipínátaacué picúa nùanàa”, íimaca walí yái Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴⁵ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Péemíacué comparación: Iwàwacutácué píyaca càide iyúwa capíi íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yái yàasu wenàiwicaca, yeebáidéerica nacáí íiwacali itàacáíwa machacàníiri iyú. Iná yái capíi íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe íichawa, yá ichùullaca yàasu wenàiwicawa icùnápiná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá

nacái nayáapíná èeri imanùbaca. ⁴⁶ Néeseecáwa capìi íiwacali yèepùacaalípináwa néese àniwa, yá casímáica yàasu wenàiwica imànicaalícáwa càide iyúwa íiwacali íimáanáté irí. ⁴⁷ Péemìacué cayábani, capìi íiwacali imàacapíná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná yàasu wenàiwica íibaidacaté cayába íiwacali írípínáwa, idècunitàacá canáca yái íiwacalica. ⁴⁸⁻⁵⁰ Quéwa capìi íiwacali yàasu wenàiwica báawacaalí íiwitáise, yá iyúunáidacaalí íiwacali idècuniacawa càiripínáta, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéiwa íibaidéeyéi, yá iyamáidaca íibaidaca iyáacaténá manuí iyáacaléwa, ìiraca nacái, icàmáanápíná nacái icáméeyéi yáapicha, yáta íiwacali yèepùapínáca yàanàaca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùa yàanàaca, abéeri hora nacái càníiri yáalíawa ìwali íiwacali yàanàanápíná. ⁵¹ Yásí capìi íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica. Yá yùuwichàacawa càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise nàuwichàanáwa infierno irìcu. Yásí náicháanápíná báawanama, naamíapínáca nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, íimaca yái Jesúsca.

25

La parábola de las diez muchachas

¹ Néeseté Jesús yéewáidaca wía comparación iyú, yá íimaca walí: “Néenialípiná, ipíchawáise Dios icùaca macáita wenàiwicanái, yá abénaméeyéi nacùapíná nùacawa néese, quéwa áibanái càmita nacùa nùacawa néese. Càica níade iyúwa diez namanùbaca mánacanái. Péemìacué comparación: Mánacanái needáca nàasu lámparama nàacaténáwa fiesta casamiento néré. Yá nabàlùacawa bàacháwáise capìi íicha, nacùaca abéeri asiali yàanàaca idècanáami yeedáca iríwa yàacawéetúawa, yéewanápíná nawàlùacawa náapicha fiesta irìculé. ² Cinco namanùbaca mánacanái máiwitáiseeyéi. Aibanái cinco namanùbaca cáalíacáiyéi nacái. ³ Níái máiwitáiseeyéica meedá natéca nàasu lámparama, quéwa càmita naté lámpara ituní napuniadáanápíná àniwa nàasu lámparama. ⁴ Níái cáalíacáiyéica natéca ituní yàalupíná nàasu lámpara yáapichawa. ⁵ Néese idècuniacatéwa yái asiali yeedéericaté yàacawéetúawa, íná iwàwacutá mánacanái icùaca nía máadání. Yá cadapùleca macáita mánacanáica. Néese naimáca náichawa. ⁶ Néeseta quéwa catá bamuchúami yáta mánacanái yémìlaca áibanái imáidaca nalí cachàiníiri iyú. Yá náimaca mánacanái irí: ‘Aca níara, piacué píipunitáidaca nía’, náimaca. ⁷ Yá nacawàacawa macáita níái mánacanáica. Yá nachùnìlaca nàasu lámparama. ⁸ Níái máiwitáiseeyéica meedá náimaca cáalíacáiyéi irí: ‘Piùcùacué walí achúmáana ituní, wàasu lámparamáiná ichacàca yàacawa’, náimaca. ⁹ Quéwa cáalíacáiyéi íima nalí: ‘Càmíirita, canácáiná walí cayába wàasupíná, pirípínacué nacái. Pìacué picutáca piríwa aléera nawéndacataléca’, náimaca nalí. ¹⁰ Néese idècunitàacá máiwitáiseeyéi nàacawa nawèniacaténá nalíwa lámpara ituní, yá asiali yàanàaca yái yeedéericaté yàacawéetúawa. Néese níái cáalíacáiyéica mánacanáica ichùnìyèyèicaté yàasuwa, nawàlùacawa náapicha fiesta casamiento néré. Yá nabàlìlaca capìi inùma. ¹¹ Néese níái máiwitáiseeyéica nàanàaca néré. Yá namáidaca capìi inùma néeni. Náimaca: ‘Wáiwacali, piacùa walíni yái capìi inùmaca’, náimaca irí. ¹² Néese quéwa íimaca nalí: ‘Péemìacué cayábani, càmitacué nùalía nuicáca píá’, íimaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús íimaca walí iyéeyéica yáapicha: “Càita nacái iwàwacutácué picùaca nùanàaca néese àniwa. Picùacué cayába nùanàaca néese àniwa, núa, asiali Dios néeséerica, càmicáinácué píalíawa chácátáinápinácaalí èeri nùawa, cainácaalípiná hora irìcu nacái, càmitacué píalíawa”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del dinero

14 Néseté Jesús yéewáidaca wía áiba comparación iyú. Yá íimaca walí: “Néenialípiná ipíchawáise Dios icùaca macáita, càicanide iyúwa càasuíri asìali idènièrica yàasu wenàiwicanáíwa. Péemìacué comparación: Ipíchawáise càasuíri asìali yàacawa áiba cáli nérépiná, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yá yàaca nachàba yàasu platawa nacùanápíná iríni. 15 Yá náiwacali yàaca abéeri ichàba cinco mil namanùbaca moneda máiníiyéi cawènica. Yàaca nacái áiba ichàba pucháiba mil namanùbaca. Yàaca nacái áiba ichàba abéeri mil namanùbaca. Yái náiwacali yàaca nachàba càide iyúwa náalimáaná náibaidaca, namànicaténá nàasu wawàsiwa náiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yàacawa náicha áiba cáli néré. 16 Yái asìali idènièrica cinco mil namanùbaca, yàacawa caquialéta imànicaténá yàasu wawàsiwa íiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yeedáca áiba cinco mil namanùbaca moneda íiwacali irípináwa ipualé yái plata íiwacali yèericaté ichàba. 17 Càita nacái imànica yái áiba asìalica idènièrica pucháiba mil namanùbaca imàníiripiná iyú yàasu wawàsiwa. Yá yeedáca áiba pucháiba mil àniwa íiwacali irípináwa. 18 Quéwa yái asìali idènièrica abéeri mil meedá yàacawa, yá ícaca cáli yèewiré, yá ibàliaca plata cáli irìculé. Càita ibàacaca íiwacali yàasu platawa.

19 “Madécaná èeri idénáami, yá yèepùacawa néese àniwa yái náiwacalica. Néese imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa, níái yeedéeyéicaté íicha plata, yáaliacaténáwa náicha càisimalénácaalí needá náiwacali irípináwa. 20 Quéechacáwa yái asìali yàanàaca íiwacali yàataléwa, yái idènièricaté cinco mil namanùbaca moneda, yá yàaca diez mil namanùbaca moneda íiwacali iríwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, pìacaté nuchàba cinco mil namanùbaca. Siúcade pidèniaca áiba cinco mil namanùbaca àniwa nuedéerica pirípiná’, íimaca irí. 21 Néese íiwacali íimaca irí: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàníiri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàníiri iyú achúméeríina iyú, íná numàaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nùasu casímáicaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca irí. 22 Néese àniwa, yái asìali yàanàaca nacái íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba pucháiba mil namanùbaca moneda, yá yèepùadaca báinúaca mil namanùbaca íiwacali iríwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, pìacaté nuchàba pucháiba mil namanùbaca. Nudéca nuedáca pirípiná pucháiba mil namanùbaca àniwa’, íimaca irí. 23 Néese íiwacali íimaca irí: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàníiri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàníiri iyú achúméeríina iyú, íná numàacaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nùasu casímáicaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca irí.

24-25 “Néese nacái yái asìali yàanàaca íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba abéeri mil namanùbaca moneda. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, núaliacawa píwali caluérica píiwitáise, peedácaíná piríwa yàacàsi càmicataléca píbàna, píwacáida nacái piríwa càmicataléca píibaida. Iná cáaluca núa, yá nùaca nubàllaca píasu plata cáli irìculé. Siúcade nuèpùada pirí àniwa píasu plataca’, íimaca. 26-27 Néese íiwacali íimaca irí: ‘Báawéeri píiwitáise, càmita píibaida nulí cayába, ínua pía nacái. Pínáidacaalíwa nùwali nuedáaná yàacàsi càmicataléca nubàna, nùwacáidáaná nacái nulíwa càmicataléca nuíbaida, néese ¿cánaté càmita píwàaca nùasu plata caja néré, yéewanápiná inísàacawa nulípiná achúmáana quirítatá àniwa?’ íiwacali íimaca irí. 28 Néese náiwacali íimaca yàasu wenàiwicanáí iríwa: ‘Peedácué íicha níái abéeri mil namanùbaca monedaca. Pìacué iríni yái idènièrica diez mil namanùbaca’, íimaca yái náiwacalica. 29 ‘Níacáiná macáita íibaidéeyéica cayába nulípiná, yá numàacáanápíná nacùaca madécaná mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càmiyéica íibaida cayába, càmita numàaca náibaidaca nulípiná quirínama. 30 Pìacué píucaca yái wenàiwica canéerica iwèni méetàuculé máiníiri catácatelé. Wenàiwicanáí náicháanápíná manuísíwata, yá

naamíapiná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa' ”, ímaca yái Jesúsca.

El juicio de las naciones

³¹ Néeseté Jesús ímaca walí àniwa: “Núa asìali Dios néeséerica, nùanàapiná cachàiníiri iyú, nucamalá irìcuwa, cáimiétaquéri iyú nacái, cachàiníiri nuíwitáise nacái nucùacaténá macáita èeri mìnaná. Yá nùanàapiná macái ángelnái yáapichawa. Yá núawinacawa nùasu yàalubáisi mèlumèluíri ínatawa nucùacaténá macáita. ³² Nàwacáidapiná nùatalé macái èeri mìnaná. Yá nùwacáidapiná náichawáaca nía pucháiba yàalusipiná càide iyúwa pìrái icuèriná ìwacáidacaalí ipìra ovejanáwa cabranái ícha. ³³ Yá nùwacáidapiná nulípináwa nùasunái ovejaca nuéwápuwáise mawiénita nulí, quéwa nùwacáidaca cabranái nuíchawa apáuwáisepiná meedá. ³⁴ Néese núa, yái icuèrica macáita, núumapiná nalí iyéeyéica núapicha nuéwápuwáise. Yá núumapiná nalí: ‘Aqualécué núapicha, píacué Núaniri Dios yàasunáica, Dios imàaquéeyéica casímáica. Peedácué pìrìwa yái cayábèeri yàcaléca wamàníricatécué pìrìpiná wadàbacaalíté èeriquéi, yái yàcalé picùacatalépinácuéca macáita wenàiwica. ³⁵ Bàaluitécáiná, máapicaalíté núa, piacatécué nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, piacatécué nuìrapiná úni. Nùacaalítéwa déecuise nùasu cáli íchawa, peedácatécué pìataléwa núa. ³⁶ Canácaalíté nubàle, pìatécué nubàlepiná. Cáláicacaalíté núa, picùacatécué núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànalículé, pìanàcatécué písímáidaca núa’, càipiná núumaca nalí. ³⁷ Néese níái cayábanaméeyéica íiwitáise náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, ¿càicaalínaté waicá máapica pía, yáté wàaca piyáapiná? ¿Càicaalínaté waicá macàlaca piwàwa, yáté wàaca pìiraca úni? ³⁸ ¿Càicaalínaté waicá piacawa déecuise pìasu cáli íchawa, yáté weedáca wàataléwa pía? ¿Càicaalínaté waicá canáca pibàle, yáté wàaca pibàlepiná? ³⁹ ¿Càicaalínaté nacái waicá cáláicaca pía, yáté wacùaca pía? ¿Càicaalínaté nacái piyaca presoíyéi ibànalícu, yáté wàaca wasímáidaca pía?’ càipiná náimaca nulí. ⁴⁰ Néese núa, yái icuèrica macáita, núumapiná nalí: ‘Péemiácué cayába. Pimànicáinatécué cayábèeri nuénánái irí, éwita nalípiná níái càmiyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yái pimàníricuécá nalí càide iyúwacué pidéca nacáicaalí pimànica nulíni’, càipiná núumaca nalí.

⁴¹ “Néese núumapiná nalí níái iyéeyéica apáuwáise nuícha: ‘Píacuéwa nuícha, píacué báawéeyéica Dios iicáca íiwitáise. Píacuéwa quichái irículé cànírica ichacàwa càiripinéerita iyaca Dios imànírica nalípiná, yái Satanásca, nía nacái Satanás yàasu ángelnáica. ⁴² Bàaluitécáiná máapicaalíté núa, càmitatécué pía nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, càmitatécué pía nuìra úni. ⁴³ Nùacaalíté déecuise nùasu cáli íchawa, càmitatécué peedá pìataléwa núa. Canácaalíté nubàle, càmitatécué pía nubàlepiná. Cáláicacaalíté núa, càmitatécué picùa núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànalículé, càmitatécué pía písímáidaca núa’, càipiná núumaca nalí. ⁴⁴ Néese náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, ¿càicaalínaté waicá máapicaté pía, macàlacaalíté piwàwa nacái, cáláicacaalíté pía nacái? ¿Càicaalínaté waicá piacawa déecuise pìasu cáli íchawa? ¿Càicaalínaté waicá piyaca presoíyéi ibànalícu nacái? ¿Càicaalínaté waicá canáca pibàle? ¿Càicaalínaté càmita wayúudàa pía?’ càipiná náimaca nulí. ⁴⁵ Néese núumapiná nalí: ‘Péemiácué cayába, càmicáinaté pimàni cayábèeri nuénánái irí, éwita nalípiná níái càmiyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yái càmínácuéca pimànica nalí cayábèeri càide iyúwacué càmicaalí nacái pimàni nulítáni’, càipiná núumaca nalí. ⁴⁶ Néese níái báawéeyéica íiwitáise nàapínacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi irículé, yái yùuwichàacáisi cànírica imáalàawa. Níata quéwa cayábanaméeyéica íiwitáise nawàlùapínacawa yàcalé irículé nadèncataléca nacáucawa càníri imáalàawa”, ímaca yái Jesúsca.

26

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Idécanaamité Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá íimaca walí:

² —Píaliacuécawa ìyaca wapíchalé pucháiba èeri ipíchawáise namànica Pascua yàasuná culto. Yánica abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacaténá áibanái natàtàaca núa cruz ìwali, núa asìali Dios néeséerica — íimaca yáí Jesúsca.

³ Néenialité sacerdote íiwacanánái nàwacáidáyacacawa judío íiwacanánái yáapicha Caifás icapèe manuíri irìculé, yáí sacerdote íiwacaliná ípidenéericaté Caifás. ⁴ Yá nàináidacawa, natàaníca nacái, namànica wawàsi nàapichawáaca náibàanápínaté Jesús ibàacanéeri iyú nanúacaténáni. ⁵ Quéwa macáita náimaca nalíwáaca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níai manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicái yàcalé irìcu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

⁶ Néeseté Jesús ìyaca Betania ìyacàlená irìcu, Simón icapèe irìcu, yáí Simón ichùnìericatéwa cháunási lepra íicha. ⁷ Néese abéechúa inanái ùacawa Jesús yàatalé. Udènìaca achúméechúa catùca cawèníri íba alabastro icatùalená, ipuniéechúawa séenási pumèníri iyú, máiníri cawènica. Idècunitàacá Jesús iyáaca iyáacaléwa, yá ùcùaca yáí séenási pumènírica Jesús íiwita ìwali. ⁸ Néese wía, Jesús yéewáidacaléca, waicácáiná yáí umànírica, yá calúaca wía. Yá wadàbaca wáimaca:

—Máiní báawéeriquéi úucáanáca meedá canéeri iwèni iyú yáí pumènírica isàni cawènírimica. ⁹ ¿Cánaté càmita uwéndani, manùba platapínácáinatani, uyúudàanápíná catúulécanéeyéi wenàiwicatá? —wáimaca. ¹⁰ Jesús yéemìaca yáí wáimáanáca, yá íimaca walí:

—Picácué pisàiwica ulí wawàsi. Yáí umànírica nulí máiníri cayábacani. ¹¹ Catúulécanéeyéi wenàiwica nàyapínacué píapicha mamáalàacata càiripínáta íná yéewacué píalimá piyúudàaca nía piwàwacatáicacué piyúudàaca nía. Núa quéwa cànírita ìyapíná píapichacué càiripínáta cháí èeri irìcu. ¹² Udéca ùcùaca perfume nùwali, nusànipíná nabàlàcaténá nuinámi, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ¹³ Péemìacué cayábani, àta alénácaalí wenàiwica nacàlidaca nutàacái cháí èeri irìcu íiméerica nuwàwaca nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá nacàlidapíná uináwaná ìwali úái inanáica, umànicáiná nulí cayábéeri, yá nawàwalipíná úa —íimaca yáí Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

¹⁴ Néeseté abéeri wéená wía Jesús yéewáidacaléca docenácaté wamanùbaca, ípidenéerica Judas Iscariote, yàaca itànica sacerdote íiwacanánái yáapicha.

¹⁵ Judas íimaca nalí:

—¿Càinácué imanùbaca píca nulí nutécaalícué píca Jesús yàatalé píibàacaténácuéni? —íimaca yáí Judas Iscariote. Néese nacàlidaca iríni nàanápínaté irí treinta namanùbaca moneda, níai plata cawèníyéica, báinúaca quéeri iwènicatái. ¹⁶ Néese Judas idàbaca icutáca wawàsi càinácatáinápiná yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

La Cena del Señor

¹⁷ Idàbàanéeri èeri yàanàacaté judiónái yàasu culto Pascua yaalí, nayáacatáica pan càníri idènà levadura. Yáté èerica, wía Jesús yéewáidacaléca wasutáca wéemìawa Jesús. Yá wáimaca irí:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapiná nacáíwa yàacàsi Pascua pinéerica piyáacaténá wáapichani? —wáimaca. ¹⁸ Yá íimaca walí:

—Pìacuéwa Jerusalén iyacàlená irìculé, abéeri asìali icapèe néré, càide iyúwacué núumáanaté pirí. Píimacué irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía íima pirí: Mawiénica nùasu èeri nuétáanápínáwa. Yá nùacawa picapèe néré nuyáacaténá yàacàsi Pascua pinéerica nuéwáidacalénái yáapichawa, càì íimaca pirí’, càicué píimaca iríwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁹ Néese abénaméeyéi wééná wía yéewáidacaléca nàacawa néré, yá namànica càide iyúwa Jesús ichùulianaté nía. Yá nachùnìaca yàacàsi Pascua pinéerica.

²⁰ Néese catáca wàwali, yá Jesús ìyaca mesa iwéré wáapicha wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca. ²¹ Idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, yá íimaca walí:

—Péemiacué cayábani, abéeri péenacué itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca. ²² Yá idàbaca achúmaca wawàwa manuísíwata, yá wadàbaca wasutáca wéemìawani abéerinamata:

—Nuíwacali, ¿núasica? —wáimaca. ²³ Jesús íimaca walí:

—Yái yáapúadéerica núapicha pan quirápieli irìculé, yácata itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²⁴ Iwàwacutá nuétácawa càide iyúwaté profetanái itànàanaté tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalicúise, núa asìali Dios néeseerica; quéwa, ¡máiníripiná yùuwichàacawa yái asìalica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayábatésica irítáni càmicaalíté imusúa iicá èeritá —íimaca yái Jesúsca.

²⁵ Néese Judas yái ínáidéericatéwa itéénápiná Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, yá isutáca yéemìawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿núasica? —íimaca yái Judasca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisíta, píacatani —íimaca yái Jesúsca.

²⁶ Néese idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi irìculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái panca. Néese isubèriadacani, iwacùaca walíni. Iimaca walí:

—Peedácué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca walí.

²⁷ Néese yeedáca copa icáapi irìculéwa, abéechúa copa idènièchúa irìcuwa uva ituní. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái uva ituníca. Néese ichàbáidaca walíni, yá íimaca walí:

—Macáitacué pìiracuéni. ²⁸ Yácáiná yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripinácawa nuíchawa cruz ìwali manùbéeyéi wenàiwica irípináwa, imàaquéerica nacái báisíricani yái wàlisài wawàsi Dios imànírìca wenàiwicanái yáapicha iwasàanápíná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nuétácawa yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. ²⁹ Quéwa núumacué pirí càmita nuèpùà nuèrapináca quirínamani yái uva ituníca àta áiba èeripiná nuìracataléta wàlisài uva ituní píapichacué yàcalé irìcu Núaniri Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁰ Néese idècanáamité wacántàaca máisibáwanáita salmos, yá wàacawa dúli néré ìpidenéechúa Olivos, yái olivo inàlìmanáca. ³¹ Jesús íimaca walí:

—Macáitacué piwènúadapiná nuícha píiwitáisewa yáta catáquéi, néese pimàacapínacué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios íiméericaté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapiná yái icuèrica nupira ovejanáíwa, néese nupira ovejanái napiapínacawa nacàlálìacawa’, íimacaté yái Diosca. ³² Quéwa nudècanáami numichàacawa yéetácáisi íicha, yá nùapínacuéca pipíchalé Galilea yàasu cáli néré, yásí nuípunitáidacuéca píá néréwa —íimaca yái Jesúsca. ³³ Néese Pedro íimaca irí:

—Ewita macáita áibanái iwènúadacaalí pícha íiwitáisewa, càicáaníta càmita càì numànica —íimaca yái Pedroca. ³⁴ Jesús íimaca irí:

—Péemla cayába, yáta catáqueí, ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría càmínáca píalíawa nùwali, ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca. ³⁵ Quéwa Pedro íimaca:

—Ewita iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapichawa, càicáaníta càmitanica nucàlida nuchìwawa càmínáca núalíawa píwali —íimaca yái Pedroca. Yá macáita wía Jesús yéewáidacaléca càì wáimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

³⁶ Néese Jesús yàanàaca wáapicha wía yéewáidacaléca bànacalé inàlimaná néré íipidenácatalé Getsemaní. Yá íimaca walí:

—Píawinacuéwa cháì idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

³⁷ Yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, nía nacái Zebedeo yéenibeca pucháiba íipidenéyéica Santiago, Juan nacái. Yá Jesús yùuwichàacawa manuísíwata achúmácaíná iwàwa, cáalucáíná ínáidacawa, yái Jesúsca. ³⁸ Néese íimaca nalí:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwalícuísewa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué piimá pìyaca. Nuwàwacué píacawéeridaca núa —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Néese Jesús yàacawa napíchalé achúmáanata. Yá Jesús yúuwàa iríacawa inumáawawa cáli iwéré. Yá íimaca Dios irí: “Núaniri, cayábacaalí píwasàanáca núa íicha yái manuírì nùuwichàanápínacawa, yá píwasàaca núa. Quéwa càmicaalí cayába píwasàaná núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa píwàwáaná”, íimaca isutáca yáawawa Dios íicha yái Jesúsca.

⁴⁰ Néese cáwa Jesús yèepùacawa àniwa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía iiméeyéicáita. Yá Jesús íimaca Pedro irí:

—¿Cánácué càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapíná píacawéeridacaténácué núa? ⁴¹ Picácué piimá pìyaca. Pisutácué píawawa Dios íicha ipíchaná Satanás yáalímáidacuéca pía pimàníinápínácué píbáyawanáwa. Píwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicatacué piiná meedá —íimaca yái Jesúsca.

⁴² Néese àniwa Jesús yàacawa náicha pucháibáaná yàawiríapíná. Yá isutáca yáawawa Dios íicha. Íimaca: “Núaniri, càmicaalí cayába píwasàaná núa íicha yái yùuwichàacáisica, yásí pimàni nulí càide iyúwa píwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

⁴³ Néese Jesús yèepùa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yá iicáca nía iiméeyéica àniwa máinícáíná cadapùleca nía báawanama. ⁴⁴ Yásí Jesús imàacaca nía càita, yá yàacawa náicha àniwa isutácaténá yáawawa Dios íicha máisiba yàawiríanápíná àniwa càide iyúwa idéenáté isutácawaca. ⁴⁵ Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa. Yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Cánácué piimá pìyaca mamáalàacata? ¿Cánácué píyamáidacáitacuéwa? Idéca nùasu èeri yàanàaca, núa asialí Dios néeséerica, presocatáipíná namànica núa namàacacaténá cabáyawanéeyéi inúaca núa. ⁴⁶ Pimichàacuéwa wàanácuéwa. Aca néese yái asialica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴⁷ Idècunitàacá Jesús itàanica, yá Judas yàanàaca, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica wía. Yàanàaca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèeyéi. Naté espada machete nacáiri, àicu nacái áiba. Sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái nabànùacaté wenàiwica Judas yáapicha íibèeyéipínáca Jesús.

⁴⁸ Judas, yái itéeripínacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáténi, icàlidacaté

nalí quéecha càinápinácaalí iyú yáasáida Jesús. Càité Judas íimaca nalí quéechatécáwa: “Yái asìali nutàidéeripináca nusùsuèripináca nacái inàni ìwali, yácata Jesús. Yá píibàacuéni”, càité íimaca nalí yái Judasca. ⁴⁹ Iná Judas yàacawa Jesús yàatalé. Yá Judas íimaca Jesús irí:

—¿Catámiquéera, Nuíwacali! —íimaca yái Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesús inàni ìwali càide iyúwa wáiwitáise iyáaná watàidáaná wenàiwica cáininéerica waicáca, wía judíoca. ⁵⁰ Jesús íimaca irí:

—Pía nùacawéerináca, pimàni caquialéta yái piwàwéerica pìanàaca pimànica —íimaca yái Jesúsca. Néese níái yèeyéicawa Judas yáapicha nàacawa Jesús yàatalé, yá náibàacani. Yá nacùacani presoíri iyú.

⁵¹ Néese abéeri wéená wía Jesús yáapichéeyéica iwataàaca yàasu espadawa machete nacáiri. Yá yáalimáidaca ipéliacatátá, yá inúacatátáni espada iyú abéeri sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita yùuwi abéemàa.

⁵² Néese Jesús íimaca yéewáidacalé iríwa:

—Píiyàa pìasu espadawa yàalu irìculéwa. Càmita cayába càì pimànínáca, níacáiná macáita wenàiwica ipéliyéyéica espada machete nacáiri iyú néetápiná nacáywa espada iyúwa. ⁵³ ¿Càmita píalíawa nuwàwacaalí nusutáca Núaniri Dios íichawa iyúudàanápíná núatá, yásí ibànùaca nulí sesenta mil ichàbaníseta ángelnáicatá iyúudèeyéipíná núatá? ⁵⁴ Quéwa nupéliacaalí, nusutácaalí nacái Dios íicha yàasu ángelnái, yá càmita núalimá nùuwichàacawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios inùmalicúise — íimaca yái Jesúsca. ⁵⁵ Néese Jesús isutáca yéemíawa níái wenàiwicaca:

—¿Cánacué pìanàa nùatalé cacáapisàiwaca espada, àicu nacái píibàacaténá núa presoíri iyúpiná càide iyúwa píicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica càmicáinácué nupéliapíná píipunita. Macái èeri imanùbaca nudéca nùyaca templo irìcu, nuéwáidacaalíté wenàiwica, yáté càmitacué píibàa núa néeni. ⁵⁶ Quéwa píalimácué píibàaca núa siùcade yéewanápíná macáita ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios inùmalicúise —íimaca yái Jesúsca. Néese macáita wía Jesús yéewáidacaléca wamàacaca Jesús abéerita. Yá wapiacawa náicha.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵⁷ Níái íibèeyéicaté Jesús natécani Caifás icapèe néré, yái sacerdote íiwacalináca. Nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, judío íiwacanánái nacái nàwacáidáyacacatéwa Caifás icapèe irìculé. ⁵⁸ Pedro yàacawa náamiwáise déecuíseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa irìculé yái sacerdote íiwacaliná icapèe ibàacháwalenáca. Yá yáawinacawa úwinái yèewi, níái icuèyéica templo. Pedro iyamáacawa néré iicácaténá càinácaalí ichàbacawa yái Jesús.

⁵⁹ Sacerdote íiwacanánái, nía nacái Junta Supremanái israelita íiwacanánáica nacutáca cachìwéeri wawàsi Jesús ìwali, namàacáanápíná úwinái nanúaca Jesús. ⁶⁰ Quéwa canáta nàanèeri ìwali wawàsi nanúanápíná Jesús éwita madécaná nacàlidacáaníta nachìwawa nacháawàacaténá Jesús iináwaná ìwali. Atata nàanàaca pucháiba wenàiwica icàlidéeyéipínáté ichìwawa. ⁶¹ Náimaca:

—Yái asìali íimacaté: ‘Núalimá numáalàidaca Dios yàasu templo, yásí nubàlùadapínáni àniwa máisiba èeri irìcu’, càì íimaca —náimaca. ⁶² Néese yái sacerdote íiwacaliná imichàa ibàlùacawa. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita pitàaní? ¿Càiná píimaca ìwali yái nacàlidéerica píwali nacháawàanáca piináwaná ìwali? —íimaca. ⁶³ Quéwa, éwita càmicáaníta cabáyawanáca yái Jesúsca, càicáaníta masànata náichani mamáalàacata, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacaliná íimaca irí àniwa:

—Nuchùulla pía cáuri Dios ípidená ìwali picàlidáanápíná walí báisíiri iyúni. Picàlida walíni, ¿píatasica yái Mesíasca, judío icuèrinápináca, yái Dios Íirica? — íimaca. ⁶⁴ Jesús íimaca írí:

—Yáca núa yái càide iyúwa píimáaná. Núumacué nacái pírí áibaalípiná piicápinácuéca núa, núa asiali Dios néeséerica. Piicápinácuéca núa yáawinéericawa Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàiníríca náicha canánama nucùacaténá yáapicha macáita. Yá piicápinácuéca nacái nùanàaca àniwa acalèe yèewáise chènuníise —íimaca yái Jesúsca.

⁶⁵ Néese yái sacerdote íiwacalíná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná yáasáidacaténá báawaca yéemíaca yái Jesús íimáanáca Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacalíná íimaca nalí:

—¡Yái asiali itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali! ¡Càmita iwàwacutá wéemíaca áibanái icàlidáaná iináwaná ìwali! Pidécuéca péemíaca itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios Íiricasani. ⁶⁶ ¿Càinásicué wamànica írí? —íimaca. Néese náimaca:

—Cabáyawanácani. Iwàwacutá yéetácawa —náimaca. ⁶⁷ Néese abénaméeyéi nàapísáidaca Jesús inàni. Nacapèedáidacani nacái. Aibanái nanúadáidaca nacái inàni ìwali. ⁶⁸ Nabàlía nacái ituí, yá náimaca írí:

—Píasa Mesíasca, yái wacuèrinása Dios ibànuèrisa walí, ¡piwicùlida, picàlida walíni cawinácaalí níái inúadáidéeyéica pía! —náimaca naicáaníca iquíniná.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁹ Pedro yáawinacawa ìyaca bàacháwáise, yá inanái íbaidéechúa néré ùacawa Pedro yàatalé. Yá úumaca írí:

—Píca nacái yèepuníritéwa Jesús yáapicha, yái Galilea néeséerica —úumaca. ⁷⁰ Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa nèewi macáita níái wenàiwicaca. Yá íimaca:

—Càmita nualíawa ìwali yái pitàaníríca nulí ìwali —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná nanúacani Jesús yáapicha.

⁷¹ Néesecáwa Pedro yáacawa náicha iwáiná inùma néré, yái iwáiná bàacháwa itéeséerica. Yá áiba uicáca néréni, yá úumaca áibanái írí níái ìyèeyéica néré:

—Yái asialiquéi yèepunítéwa Jesús yáapicha, yái Nazaret néeséerica —úumaca nalí. ⁷² Yá Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa báisí báisícata càminása yáalía iicáca Jesús. Íimaca:

—¡Càmita nualía nuicácani yái asialica! —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani. ⁷³ Achúmáana tàacáwa àniwa, áibanái ìyèeyéica néré nàacawa Pedro yàatalé. Yá náimaca írí:

—Báisíta píaca néená níái Jesús yéewáidacaléca pitàanícáiná càide iyúwa Galilea yàasu cáli néeséeyéi —náimaca írí. ⁷⁴ Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichìwawa báawéeri tàacáisi iyú báawanama báisí báisísíwata Dios yáaliériwa. Pedro íimaca:

—¡Càmita nualía nuicácani yái asialica! —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni. Yáta cawámai itàaca. ⁷⁵ Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús íiméericaté írí: ‘Ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipíná pichìwawa máisiba yàawíría càmináca píalíawa nùwali’, càité íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro yàacawa náicha. Yá íicháaníca cachàinírí iyú.

27

Jesús es entregado a Pilato

¹ Amalácaalíte nawicáu, yá macáita sacerdote íiwacanáiná abédanamata náiwitáise náapicha níái judío íiwacanáiná béeyéica nanúanápiná Jesús. ² Yá nadacùaca náichawa Jesús. Néese natécani Pilato yàatalé, yái gobernador romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli.

La muerte de Judas

³ Néeseté Judas, yái itéericaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Judas iicáca natéca Jesús nadacuèrimi, gobernador romanosàiri yàatalé nasutácaténá gobernador ichùullianápiná úwinái inúaca Jesús. Iná Judas, iicácáiná nanúanápínaté Jesús, yá achúmaca Judas ínáidacawa iwàwawa, báawaca iicáca yái imànínacaté. Yá Judas iwàlùacawa nàatalé níai sacerdote íiwacanánáica, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Yá Judas iwàwacaté yèepùadaca nalí yái plataca nèericaté irí itéenacaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, níai treinta namanùbaca moneda plata cawèniyéi báinúaca quèeri iwènicatáica. ⁴ Judas íimaca nalí:

—Nuèpùadacué pirí yái plataca ipíchaná cabáyawanáca núa ìwalíse. Nudéca numànica nubáyawanáwa nutéenacué pía yàatalé píibàacaténáni pinúanápínacuéni, yáara asìali mabáyawanéerica —íimaca yái Judasca. Quéwa náimaca Judas irí:

—¡Canápináta walíni cabáyawanáanáca pía! ¡Piasu wawàsicatéera! —náimaca.

⁵ Iná Judas yúucaca íichawa níai monedaca templo irìculé. Néese yàacawa. Yá idacùaca icanápi ìwalísewa yéénulusi iyú idacuèricaté chènuníse. Yá ipisìacawa chènuníse, yéewacaténá yéénulusi isidua icanápi, yá yéetácawa.

⁶ Néese sacerdote íiwacanánái iwacáidaca níai monedaca Judasmi yúuquéricaté íichawa templo irìculé. Yá náimaca:

—Idéca yeedáca iríwa yái plata imàacacaténá nanúaca asìali, íná casacàaca Dios iicáca yái plataca. Canátacué yéewaná wamàacaca Dios iríni ofrenda iyú —náimaca.

⁷ Iná náináidacawa nawènianápiná cáli Judasmi yàasu plata iyú, abéeri cáli íipidenéri Campo del Alfarero (íimáanáca “yàasu cáli, asìali imànírica mapuwáa”). Néese nadécanáami nawèniacani, yá namàacaca yái cáli nabàliacatalépiná yéetéeyéimiwa càmíiyéica judío. ⁸ Iná Jerusalén iyacàlená mìnánái néemiácáinaté càinácaalíté namànica Judas yàasu platami iyú, yá nàaca íipidená yái cálica Campo de Sangre (íimáanáca “Irái yàalu”) Judasmi yeedácáinaté iríwa yái plataca imàacacaténáté nanúaca asìali. Mamáalàacata càì náimaca ìwali yái cálica, àta siùca nacáide. ⁹ Càité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmalicúise, abéeri néená níai profeta iyéeyéicaté profeta Jeremías yéetácadénáamitéwa. Yái profeta íimacaté: “Needáca treinta namanùbaca moneda plata cawèniyéi, yái asìali iwènináami càide iyúwa israelita íiwacanánái ipáyaidáaná nawèniacaténá asìali nàasu wenàiwicapínacawa. ¹⁰ Yá nawèniaca cáli platami iyú, yàasu cáli yái asìali imànírica mapuwáa, càide iyúwa Wacuèriná Dios ichùullianá núa”, càì íimacaté yái profetaca Dios inùmalicúise.

Jesús ante Pilato

¹¹ Néeseté natéca Jesús gobernador romanosàiri yàatalé, yá gobernador isutáca yéemlawa Jesús. Gobernador íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? —íimaca. Néese Jesús íimaca:

—Báisíta, núacani, pidéca càì píimaca —íimaca yái Jesúsca.

¹² Néese sacerdote íiwacanánáica, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica idècunitàacá nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata, yá masànacata náicha Jesús, éwita càmíicáanítaté imàni ibáyawanáwa iyúwa nacháawàaná iináwaná ìwali. ¹³ Iná yái Pilato gobernadorca isutáca yéemlawa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmíita picàlida nulí piináwanáwa? Péemlwa nacháawàaná piináwaná ìwali manùba wawàsi ìwalíse —íimaca yái Pilatoca.

14 Masànata quéwa yáí Jesúsca, càmita icàlida iináwanáwa gobernador irí, ibatàa abéeri tàacáisi pináta. Iná yáí Pilato gobernadorca iináidacawa manuísíwata iicáidaca Jesús irí.

Jesús es sentenciado a muerte

15 Camuí imanùbaca judíonái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yáté gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judíonái irípiná càirínácaalí presoíri nawàwéeri. 16 Néenialíté ìyaca caináwanéeri presoíri ìpidenéericaté Jesús Barrabás. 17 Néese idécanáami judíonái nàwacáidáyacacawa Pilato yàatalé, yá Pilato isutáca yéemìawa nía:

—¿Càirínácaalícué náicha piwàwa nuwasàaca pirí, Barrabástasica, càmicaalí nacái, Jesús áibatasica, yáí náiméerica ìwali Mesíascani, yáí nacuèrinásàirica Dios ibànùerica nalí? —cài ìimaca yáí Pilatoca.

18 Pilato icàlidaca nalíni, yáalíacáinatéwa báawaca judío ìiwacanánái iicáca Jesús, máinicáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca Jesús, iná judío ìiwacanánái náibàacaté Jesús nacháawàacaténá iináwaná ìwali gobernador irí.

19 Néese idècunitàacá Pilato yáawinacawa ìyaca néré yàasu manuíri yàalubáisi ìinatawa, yá Pilato yàacawéetúa ibànùaca irí tàacáisi. Yá úumaca irí: “Pìwasàa caquialéta yáara asìali mabáyawanéerica, núamacanicáiná táiyápi bàwina. Yá núamacani irìcuése máini cáaluca núa manuísíwata Jesús ìwalíise, ipíchaná pimànica irí báawéeri”, càì ubànùaca tàacáisi ùacawéeri Pilato iríwa.

20 Quéwa sacerdote ìiwacanánái, nía nacái judío ìiwacanánáica nawènúadaca manùbéeyéi wenàiwicanái ìiwitáise nasutáanápíná Pilato íicha iwasàacaténá nalípiná Barrabás, ichùullaca nacái yàasu úwináíwa nanúanápíná Jesús. 21 Néese gobernador Pilato isutáca yéemìawa nía àniwa:

—¿Càiríná asìali pucháibéeyéica íicha piwàwacué numàaca yèepunícawa pirícué? —ìimaca. Néese náimaca:

—¡Pìwasàa walí Barrabás! —náimaca. 22 Pilato isutáca yéemìawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pirí Barrabás, ¿càinásicué piwàwa numànica Jesús irí, yáí píiméericuéca ìwali, Mesíascani, yáí picuèrinápináca? —ìimaca. Néese macáita náimaca:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. 23 Néese Pilato isutáca yéemìawa nía:

—¿Cáná? ¿Càinásica báawéeri idé imànica? —ìimaca yáí Pilatoca. Quéwa nèepùà néemíanicawa:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

24 Atata Pilato yáalíacawa càmita yáalimá iwènúadaca náiwitáise, iicáca nacái máini calúaca nía cachàiníwanái mamáalàacata nawàwáanápínaté namànica ùwicái gobierno ìpunita yàcalé irìcu. Iná Pilato ichùullaca yàasu wenàiwicawa itéanápíná irí úni. Yá Pilato íibaca icáapiwa manùbéeyéi wenàiwica naicápiná yáasáidacaténá nalí yáawawa càide iyúwa canáca nacáiri ibáyawaná Jesús ìwalíise, quéwa cabáyawanéeri mamáalàacatani yáí Pilatoca. Yá Pilato ìimaca nalí:

—Canáca nubáyawaná pinúanácué yáí asialica. Pìasu wawàsitacué pinúani — ìimaca yáí Pilatoca. 25 Macáita wenàiwicanái náimaca irí:

—¡Wía cabáyawanéeyéica ìwalíise, wéenibe nacái! —náimaca. 26 Iná Pilato iwasàaca nalí Barrabás. Néese ichùullaca yàasu úwináíwa nacapèedáidaca Jesús mabàleta cachàiníri cabèesi iyú. Nadécanáami nacapèedáidaca Jesús báawanama àta ìimami ichalàacatalétawa íicha, yá Pilato yèepùadacani úwináí irí natàtáanápínáni cruz ìwali.

27 Néese gobernador yàasu úwináí natéca Jesús Pilato icapèe manuíri néré, bàacháwa irìculé. Yá namáidaca macáita néenánáíwa úwináica nàwacáidáyacacaténáwa Jesús itéese. 28 Needáca Jesús ibàle. Yá náucaca

ìwalìse cáaléeri ruana nacáiri quíiréeri càiride iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèriná naicácaténásatáni, quéwa naicáanicáita meedá Jesús iquíniná. ²⁹ Néese namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali. Namàacaca sitùà Jesús icáapi yéewápuwáiséeri irìculé càide iyúwaté romano icuèriná idèlianá yàasu àicu oroíriwa. Néese nabàlùacawa nàulù ipùata iyúwa Jesús irí càide iyúwa nàaca nacáicaalí icàaluíniná quéwa naicáanicáita meedá iquíniná. Càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca irí:

—¡Casíimái piwàwa, pìyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús iquíniná.

³⁰ Nàapísáidacani, yá needáca sitùà icáapi íicha, yá nanúadáidaca íiwita ìwali sitùà iyú. ³¹ Idécanáami càì naicáanica Jesús iquíniná, yá needáca íicha yái ruana nacáiri quíiréerica. Néese náiyàaca ìwali ibàle, yá natéca natàtàacaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

³² Nàacanáamiwa capìi íicha, càmita yéewa Jesús iwáacutaca yàasu cruz, canácáiná quirínama íchàini, úwináicáiná icapèedáidacani báawanama. Iná úwinái íibàaca asìali íipidenéerica Simón, Cirene ìyacàlená néeséeri. Yá nachùullaca Simón iwáacutaca cruz Jesús irípiná.

³³ Natéca Jesús méetàuculé Jerusalén ìyacàlená íicha. Nàanàacaté Gólgota néré (ímáanáca “íiwitasi yáapimi ìyacatalé”). ³⁴ Yá nawàwacaté nàaca Jesús ìira uva ituní ipuíri, nèewíadéerica dabé yèewi íipidenéeri hiel wéebacaténá Jesús iiná ipíchaná máini yùuwichàacawa cruz ìwali. Quéwa, idécanáami yáalimáidaca achúmáanata, yá càmiirita ìira náichani.

³⁵ Idécanáami úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá náibàaca ibàlemi, náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi. ³⁶ Néese úwinái iyamáa yáawinacawa néré nacùacaténáni ipíchaná áibanái yàanàaca yàatalé. ³⁷ Nachanàidaca tàacáisi cruz ìwali Jesús íiwita iwicáubàa. Yái tàacáisi icàlidacaté cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi íimaca: “Yácata Jesús, yái judío icuèrináca”, íimacaté yái tàacáisica.

³⁸ Natàtàaca nacái pucháiba cayéedéeyéi cruz ìwali mawiénita Jesús irí. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái ibàlùacawa apáuwáise Jesús irí. ³⁹ Níái ichàbéeyéicawa néenibàa àyapulicubàa natàanica Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa irí naicáanicaténá iquíniná. ⁴⁰ Yá náimaca irí:

—¡Píata imáalàidéeripinása templo, imichàidéeripinása nacái àniwani máisiba èeri irìcu, pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa! ¡Báisícaalí Dios lírica pía, yá pìricùawa cruz íicha! —náimaca naicáanica Jesús iquíniná.

⁴¹ Càita nacái naicáanica Jesús iquíniná níái sacerdote íiwacanánica, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái judío íiwacanánai béeyéica. Náimaca nalíwáaca:

⁴² —Ichùnìacaté áibanái ipíchanaté néetácawa, quéwa càmita yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi íicha. Báisícaalí Israel itaquénániami icuèrinácatáni, ¡yásí yáalimá iricùacawa cruz íichatá, weebáidacaténá itàacái!

⁴³ Imacaté manuícasa íináidacawa iwàwawa Dios ìwali, íibàacaténása nacái iwàwawa Dios iwéré Dios icùnápínaténi báawéeri íicha. Quéwa báisícaalí cáinináca Dios iicácatáni, ¡yá Dios ichàiniadacatáni yéetácáisi íicha ipíchaná yéetácawa! ¡Iná càmita yéewa Dios líricani càide iyúwaté icàlidáaná ichìwawa! —náimaca naicáanica Jesús iquíniná.

⁴⁴ Níá nacái cayéedéyéica natàtèyèyèica cruz ìwali mawiénita Jesús irí, natàaníca nacái ìwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

⁴⁵ Néseté machacànicaalíté èeri, yá catáca macáita cháí èeri irícu máisiba horapíná catáca, àta las tresta táicalé. ⁴⁶ Yásí horaquéi a las tres Jesús imáidaca cachàiníiri iyú itàacái iyúwa. Yá íimaca Dios irí: “Elí, Elí, ¿lema sabactani?”, íimaca yái Jesúsca. (Yái tàacáisi íimáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ¿cánásica pímàaca núa abéerita?” còi íimáanáca.)

⁴⁷ Abénaméeyéi néená níái ibàluyèyèicawa néré néemlàcáináni, yá náimaca nalíwáaca:

—Yái asíali imáidaca ìyaca profeta Elías —náimaca.

⁴⁸ Yá abéeri náicha yàaca yeedáca esponja wáluma nacáiri íisapiadacaténáni uva ituní iyú càméeri ìiracaná. Yá idacùaca esponja isàbéerica sitúa ipùatalícu. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá Jesús ibèrùacani.

⁴⁹ Aibanáita quéwa yáapichéeyéi náimaca irí:

—Tàacáwa, wacùacuécani waicáwa Elías yàanàacaalí yeedácani cruz íicha — náimaca naicáaníca Jesús iquíniná.

⁵⁰ Néese àniwa Jesús imáidaca cachàiníiri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa. ⁵¹ Jesús yéetácanacáitawa, yáta manuíri yáawàanáca templo irícuíríca icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama, pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièrica mabáyawanéeri Dios ìyacatáica wenàiwicanái ituí íicha. Yá icacanácawa chènuníise cáli iwérénama, yái yáawàanáca. Cáli icusúaca nacáiwa. Yá íba manuínáméeyéi nacái nasubèriacawa cáli icusúacái iyú. ⁵² Yáta madécaná càliculí inùma nàacùacatéwa, yá nacáucàacawa madécaná yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, níái yéetéeyéimicatéwa. ⁵³ Nésetécáwa namusúacawa càliculí irícuíse idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha. Yá nawàlùacatéwa Dios yàasu yàcalé irículé, yái Jerusalén ìyacàlenáca, yáté madécaná wenàiwica naicáca nía néré.

⁵⁴ Néese úwi íiwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica icuèyèicaté Jesús, naicácaná cáli icusúacawa, yái áiba wawàsi ichàbáaná nacáiwa, yá cáluca nía báawanama. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Báisícata yái asíalica Dios íirica! —náimaca.

⁵⁵ Nàyaca nacái néré manùba inanái iicáidéeyéica ìyaca Jesús irí déecuíseta quéwa. Níái inanáica nayúudàcaté Jesús yèepunícaalítéwa Galilea yàasu cáli íicha Jerusalén ìyacàlená nérépiná. ⁵⁶ Uyaca nèewi María Magdalenaca. Aiba María nacái ìya néré úái náatúaca, níái Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái ìya néré úái Zebedeo yéenibe yáatúaca.

Jesús es sepultado

⁵⁷ Néseté catáca yàacawa, yá abéeri càasuíri yàanàaca íipidenéerica José, Arimatea ìyacàlená mìnali. Yái Joséca yeebáidacaté Jesús itàacái. ⁵⁸ Yá José yàaca iicáca Pilato gobernador yàatalé. Yá isutáca Jesús iinámi Pilato íicha. Néese Pilato ichùuliaca namàacaca José itéca Jesús iinámi. ⁵⁹ Inaté José yàacawa cruz néré, yeedáca Jesús iinámi, yá yéepùacani masaquèeri wáluma linoíri iyú, càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná, wía judíoca. ⁶⁰ Yái José idèniaca yàasu càliculí wàlisàiwawa. Yá iriàdaca Jesús iinámi càliculí irículé. Yái càliculíca áibanái íiquéericaté dúli ibàlài irícu, yéewacaténá càliculícani, càide iyúwa capíi imàdàaná. José, áibanái nacái idécanáami nabàliaca càliculí inùma manuíri íba iyú, yá nàacawa íicha. ⁶¹ Quéwa María Magdalena, áiba María nacái nayamáacawa néré, náawinacáwacawa abémàawáise càliculí íicha.

La guardia ante el sepulcro de Jesús

⁶² Néseté mapisáita àniwa, yái sábadu judiónái iyamáidacatáicawa, sacerdote íiwacanánái, fariseonái nacái nàacawa Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté nàasu cáli. ⁶³ Yá nàimaca irí:

—Wáiwacali, pía icuèrica wía, wadéca wawàwalica yái íimáanacaté yáara cachìwéerica idècunitàacá cáucani. Imacaté imichàanápínacatéwa yéetácáisi íicha másiba èeri irìcu. ⁶⁴ Iná pichùulia úwinái nacùaca cayábani yái càlicullica àta imáalàacatáitawéi másiba èeri ipíchaná yéewáidacalénái yàanàaca táiyápi yá nayéedùaca iinámi càliculli irìcuise, ipíchaná nacái nacàlidaca nachìwawa wenàiwicanái irí idéénaca imichàacawa yéetácáisi íicha. Níacáiná yéewáidacalénái nacàlidacaalí iináwaná idéca imichàacawa yéetácáisi íicha, yásí máiní yáawanáica báawaca íichani yái quéechéeri chìwáica yái nacàlidáanacaté nachìwawa ìwali Mesíascasani, yái judío icuèrinápínaca —nàimaca. ⁶⁵ Néese Pilato íimaca nalí:

—Pidèniacuéca úwinái pichùulièyéipíná icùaca càliculli. Piacué pibàliacani picùacué píalimáanáta cayábani, yái càlicullica, ipíchaná áibanái yàanàaca néré —íimaca yái Pilatoca.

⁶⁶ Néese nàacawa càliculli néré. Yá nachanàidaca sello íyanási nacáiri íba ìwali, yái manuíri íba nabàlièrica iyú càliculli inùma. Canáca yéewaná wenàiwica iwàlùacawa càliculli irìculé càmicaalícáwa imàdáida sello quéechacáwa, yái sello íyanási nacáiri nachanàidéerica càliculli inùma ìwali. Yá namàacaca néré nacái úwinái icuèyéipínaca càliculli ipíchaná áiba wenàiwica iwàlùacawa néré.

28

La resurrección de Jesús

¹ Néese sábadu ichàbacatéwa judiónái iyamáidacatáicawa. Yáté amaláca yàacawa domingo, yá María Magdalena, áiba María úapicha nacái nàaca naicáca càliculli nérépiná. ² Yáta cáli icusúacawa cachàiníiri iyú, ángel Wáiwacali néeséeri yàanàacáiná chènuníise. Yàanàaca càliculli néré, yá yeedáca manuíri íba càliculli inùma íicha, yá yáawinacawa íba ínata. ³ Yái ángel icànaca càide iyúwa énu icamaláná icànáaná. Idèniaca nacái ibàlewa cabalèeri, mèlumèluíri càide iyúwa nieve. ⁴ Uwinái naicácani, yá natatáca nàcalùniwa, yá náuwàa naliacawa cáli íinatalé càide iyúwa yéetéyèimiwa. ⁵ Néese ángel íimaca inanái irí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núaliacawa picutácuéca piacawa Jesús iinámi, yái natàtèericaté cruz ìwali. ⁶ Canáca chání, idéca imichàacawa yéetácáisi íicha càide iyúwaté íimáaná. Aquialécué piacuéwa piicáca aléi càliculli irìculé naliadacatáimicani. ⁷ Néese piacàatétacuéwa picàlidaca yéewáidacalénái iríni. Càicué píimaca nalí: “Wáiwacali idéca imichàacawa yéetácáisi íicha. Siúcade yàacawa pipíchalécué Galilea yàasu cáli néré. Nérépinácué piicáni”, càicué píimaca yéewáidacalénái iríwa. Yácata tàacáisi iwàwacutéericuécá nucàlidaca pirí —íimaca yái ángelca.

⁸ Néese níai inanáica napiacawa càliculli íicha, yá cáaluca nía quéwa casímáica nawàwa manuísíwata. Yá napiacawa nàacaténá nacàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. ⁹ Yáta Jesús imàacaca yáawawa naicácani, yá itàidaca nía. Yá nàacawa Jesús yàatalé, náuwàa naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús íipunita, náibàaca yàabàli ìwali nàacaténá icàaluíniná, càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná, wía judíoca. ¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía. Piacué picàlidaca nuénánái iríni nàacaténáwa Galilea yàasu cáli néré, yásí néréca naicápiná núawa —íimaca yái Jesúsca.

Lo que contaron los soldados

¹¹ Néseté níai inanáica idècunitàacá nèepùaca nàacawa càliculli íicha, yá abénaméeyéi néená níai úwináica icuèyéicaté càliculli nèepùacawa Jerusalén

iyacàlená irìculé. Yá nacàlidaca sacerdote íiwacanánái iríni macáita yái ichàbáanácátéwa. ¹² Néese sacerdote íiwacanánái nàaca natàaníca judío íiwacanánái béeyéi yáapicha. Yáté abédanamacata náiwitáise. Néese nàaca madécaná plata úwinái irí masànacaténá níái úwináica. ¹³ Yáté náimaca úwinái irí:

—Picàlidacué áibanái iríni, táiyápi bàwina idècunitàacá piimácuéca pìyaca, yásasí níái Jesús yéewáidacalénáimica nàanàacaté needáca ichéecami, càicué piimaca wenàiwicanái iríwa. ¹⁴ Néese gobernador yéemìacaalícué piináwaná ìwali càminácué picùca cayába yái càlicullimica, yásí watàanícuéca yáapicha piwicáu ipíchanácué inúaca pía —náimaca nachùuliaca úwinái nacàlidáanápíná nachìwawa.

¹⁵ Néeseté úwinái needáca nalíwa yái plataca, yá nàacawa nacàlidaca nachìwawa càide iyúwa sacerdotenái ichùullianáté nía. Càita nacái madécaná judíonái nacàlidaca càiri cachìwéeri tàacáisi Jesús ìwali àta siùca nacáide.

El encargo de Jesús a los discípulos

¹⁶ Ináté wía Jesús yéewáidacaléca once wamanùbaca, wàacatéwa Galilea yàasu cáli néré, áiba dúli néré Jesús icàlidéericaté walí ìwali, wàwacáidáyacacatáipínacawa. ¹⁷ Waicácaté Jesús, yá wàaca icàaluíniná, quéwa abénaméeyéi wéená càmítatécáwa neebáida báisíca Jesús yái naiquérica. ¹⁸ Néese Jesús yàacawa wàatalé. Yá íimaca walí:

—Dios idéca imàacaca nulí íiwitáisewa nucùanápíná macáita iyéerica chènuniré, cháí èeri irìcu nacái. ¹⁹ Pìacuéwa macái cáli íinatalé, péewáidacué macái wenàiwicanái neebáidáanápíná nutàacái. Pibautizácué nacái cawinácaalí yeebáidéeyéica Wáaniri Dios, núa nacái yái Dios Iirica, Espíritu Santo nacái. ²⁰ Péewáidacué wenàiwica namànicaténá macáita càide iyúwa nuchùullianácué pía. Núatacué nacái píapicha, nùacawéeridapínácué píawa càiripínáta àta yái èeriquéi imáalàacatalépinátawa, nùanàapínácaalí àniwa —íimaca yái Jesúsca.

SAN MARCOS

Juan el Bautista en el desierto

¹ Yácata cayábéeri tàacáisi icàlidéerica walí Jesucristo ìwali, yái Dios Iirica. Yái tàacáisica idàba cà: ² Profeta Isaías itànàcaté tàacáisi Dios íméricaté Iiri iríwa. Dios ímacaté:

“Péemla cayába, nubànùapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapínacawa pipíchaléwa yàalàacaténá wenàiwica nachùnìanápíná náiwitáisewa yéewanápíná natàidaca pía cayábéeri iyú pìanàacaalípiná nàataléwa.

³ Icàlidapíná nalíwani cachàiníiri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipíná íimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pìchùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná, pìtàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pìchùnìacué píiwitáisewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca pìyaca machacànìiri iyú càide iyúwa iwàwáaná’, càipíná íimaca yái nùasu wenàiwicaca”, íimacaté yái Diosca.

⁴ Inaté macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Juan el Bautista yàanàcaté manacúali yùuculé càinàwàiri, yá ibautizáca yàacawa wenàiwicanái néenibàa. Yàalàaca nía nawènúadánápíná náiwitáisewa Dios irípiná, nabautizáanápíná nacáíwa, náasáidacaténá namàacacaté náichawa yái báawéerica namànírira, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. ⁵ Néese manùbéeyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé néemlacaténá itàacái, madécaná Judea yàasu cáli néeséeyéi, Jerusalén ìyacàlená mìnanaí nacái. Néese nacàlidaca náichawa yái báawéerica namànírira, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

⁶ Yái Juan idèniaca ibàlewa cáucuiri wáluma camello ichùna iwálumalená. Idèniaca nacái ìwaliabàawa pìrái íimamimi. Iyáa nacái iyáacaléwa wirìichu nacáiyéi, mába ituní nacái Juan yàanèerica manacúali yùucubàa càinàwàiri. ⁷ Càité Juan icàlidaca yèepunícawa nalíni: “Mesúnamáita áiba yàanàaca núamirìcubàa, máiníiri cachàinica íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripínaca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càimíiri cachàini náicha canánama máinícáiná cayábéerica nuíchani. ⁸ Nudéca nubautizácuéca pía úni yáaculé, yáta quéwa ibànuèripínácué pìrí Espíritu Santo ibautizácaténácué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú”, íimaca nalí yái Juanca.

Jesús es bautizado

⁹ Néenialité Jesús yàanàaca Nazaret ìyacàlená néese, ìyéerica Galilea yàasu cáli íinata. Jesús yàanàaca Juan yàatalé. Néese Juan ibautizáca Jesús Jordán inanába yáaculé. ¹⁰ Idécanáami Jesús imichàacawa úni yáacuíse, yáta iicáca capìraléeri cáli yàacùacawa. Yá iicáca Espíritu Santo iricùacawa ìwali càiride iyúwa unùcu iricùanáwa. ¹¹ Yá néemlaca Dios itàacái chènuníse. Dios íimaca Jesús irí: “Píacata Nuíri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía”, íimaca yái Diosca.

Jesús es puesto a prueba

¹² Yáta Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinàwàiri. ¹³ Jesús ìyaca néré cuarenta èeri manacúali yùucubàa. Néréca Satanás yáalimáida Jesús imànínápíná ibáyawanáwa, quéwa càmita Jesús yeebá. Yá Jesús ìyaca cuwèesináí yèewibàa. Angelnái nacái yàacawéeridaca néréni, nayúudàacani.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴ Néseté áibanái wenàiwica náucaca Juan el Bautista presoíyéi ibànaliculé. Néese Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli néré. Yá icàlidaca yèepunicawa yái tàacáisi cayábéerica Dios inùmaliçúse. ¹⁵ Jesús íimaca: “Idéca yàanàaca yéenáiwaná Dios icùacaténá canánama mesúnamáita. Iná piwènúadacué píiwitáisewa pibáyawaná íichawa, peebáidacué nacái yái tàacáisi cayábéerica”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁶ Néese Jesús yèepunicawa Galilea icalisaniná icàinalená íinatabàa. Yá iicáca pucháiba asíanái. Ibèeri íipidená Simón, iméeréeri íipidená Andrés. Yúuquéeyéi yàasu tarayawa yèepunicawa calisáacubàa, náibàacáiná cubái needácaténá nalíwa nàasu platawa. ¹⁷ Yá Jesús íimaca nalí:

—Aquialécué síisaara, piacuéwa núapicha yéewacaténá nuéwáidacalénáicuéca pía. Pidécuéca píibàaca cubái pìwacáidacaténácué nía, quéwa siúcáisede nuéwáidapínacué píawa pìwacáidáanápíná nulí wenàiwica yéewanápiná nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa yáapicha.

¹⁹ Néese nèepunicawa nàacawa àniwa calisa idùlepiré, yá Jesús iicá nacái Zebedeo yéenibe pucháiba asíanái, íipidenéeyéi Santiago, Juan nacái, ichùnièyèi yàasu chinchorowa, nàasu barca irìcuwa. ²⁰ Jesús iicácanacáita nía, yá imáidaca nía. Yá caquialéta namàacaca nániriwa barca irìcu, yàasu wenàiwicanái yáapichawa íibaidéeyéica Zebedeo irí. Yá Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yáapicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

²¹ Yá nàanàaca Capernaum iyacàlená néré. Néese áiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa, yá Jesús iwàlùacawa judíonái yéewáidacàalu irìculé, yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica. ²² Yá nánáidacawa néemiaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idènièrica Dios íiwitáise icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmaliçúse. Càmita yéewáida nía càide iyúwa judíonái yéewáidáaná wenàiwica, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèricaté. ²³ Néese iyaca nàasu néewáidacàalu irìcu abéeri asìali idènièrica demonio iwàwalìcuwa, abéeri demonio casaquèeri íiwitáise. Yái demonio idacùaca asìali íiwitáise. ²⁴ Yáta demonio idàbaca yéemíaníicawa asìali isàna iyú. Yá demonio íimaca Jesús irí:

—¿Cáná pisàiwica walí wawàsi, pía Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica? ¿Pianàasica pimáalàidacaténá wía? Núalíacawa nuicáca pía, núalíacawa pìwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —íimaca. ²⁵ Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníiri iyú. Yá íimaca demonio irí:

—¡Masànata pía! ¡Pimusúawa íicha yái asìalica! —íimaca yái Jesúsca.

²⁶ Néese demonio casaquèeri íiwitáise itatáidaca asìali cachàiníiri iyú, yá demonio yàacawa asìali íicha, yá demonio íicháaníca yàacawa cachàiníiri iyú. ²⁷ Néese macáita iyéeyéica néré nacalùadacawa manuísíwata, íná nasutáca néemiawa níawáaca, náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yái wàlisài yéewáidáanáca? Yéewáidaca wenàiwica, ichùullaca demonio nacái íiwitáise cachàiníiri iyúwa. Ichùullaca demonio casaquèeyéica íiwitáise, yá namànica càide iyúwa ichùullaná nía —náimaca nalíwáaca.

²⁸ Néese ráunamáita macái Galilea yàasu cáli néeséeyéi náalíacawa Jesús iináwaná ìwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

²⁹ Idécanáamité namusúacawa judíonái yéewáidacàalu irìcuíse, Jesús yàacawa Santiago yáapicha, Juan nacái. Yá nawàlùacawa Simón icapèe irìculé, Andrés ìyacatalé ibèeri Simón yáapichawa. ³⁰ Néenialíté Simón iyéeru uculúacawa mecuní iyú. Jesús iwàlùacadénáamiwa nacapèe irìculé, yáta nacàlidaca irí uculúanáwa. ³¹ Néese Jesús yàacawa ùatalé, ìbàaca ucáapi, imichàidaca úa, yáta mecuní ichàbacawa uícha. Néese ùaca nayáapiná.

Jesús sana a muchos enfermos

³² Néeseté catáca yàacawa, èeri idénáami iwàlùacawa, yáté yàcalé mìnánái natéca macái néenánáwa cáuláiquéeyéi Jesús yàatalé, áibanái wenàiwica nacái demonio idacuèyéi íiwitáise. ³³ Yá macáita nàwacáidáyacacawa capli inùma néeni Jesús ìyacatái. ³⁴ Jesús ichùnìacaté madécaná cáuláiquéeyéi macái uláicái íiwitáaná ícha. Jesús yúucaca madécaná demonio wenàiwicanái ícha, càmìta quéwa ibatàa demonionái icàlidaca iináwaná ìwali, náalíacáiná naicácani, yái Jesúsca.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

³⁵ Néese táiyápicáwa, cáala èeri ipíchawáise èeri imusúacawa, yá Jesús imichàacawa, yàacawa imusúacawa yàcalé irìcuíse yàacaténáwa canácatalé wenàiwica. Yá néré isutáca yáawawa Dios ícha. ³⁶ Néese Simón yàacawa yàacawéeyéiná yáapichawa nacutáca Jesús. ³⁷ Néese nàanàacani, yá náimaca Jesús irí:

—Macáita nacutáca nàyaca pía —náimaca. ³⁸ Yá Jesús íimaca nalí:

—Wàacuéwa áibanái ìyacàle néré ìyèeyéica mawiénibàa nucàlidacaténá nalíni yái tàacáisi cayábéerica. Nudéca nùanàaca nucàlidacaténá nalíni —ímaca yái Jesúsca.

³⁹ Iná Jesús yàacawa macái yàcalé ìyèeyéica Galilea yàasu cáli ínata. Icàlidaca nalíni nàasu néewáidacàalu imanùbaca irìcu. Yá yúucaca demonio wenàiwicanái ícha.

Jesús sana a un leproso

⁴⁰ Néeseté áiba asìali, cacháunéeri íimami lepra iyú, yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí, yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúulécanáca Jesús iicácani. Yá íimaca Jesús irí:

—Núalíacawa píalimá pichùnìaca núa, píwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa — íimaca. ⁴¹ Yá catúulécanáca Jesús iicáca cáuláiquéeri, yá imàacaca icáapiwa ìwali, yá Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —ímaca yái Jesúsca.

⁴² Yáta icháuná lepra ichàbacawa asìali ícha. Yáta cayábaquéi asìalica. ⁴³ Quéwa Jesús ichùulìaca asìali yèepùanápínáwa ícha caquialéta. Yá nacái yàalàaca asìali cachàiníiri iyú. ⁴⁴ Jesús íimaca asìali irí:

—Péemì cayába. Picá picàlida áibanái iríni nuchùnìaná pía. Néese, píawa caquialéta píasáida sacerdote iicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca pía picháuná íchawa. Pimàaca nacái ofrenda Dios irí càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìaná, cayábacáiná pía, yéewanápiná macái wenàiwica yáalíacawa pidéca pichùnìacawa —ímaca Jesús.

⁴⁵ Quéwa yái asìalica idàbaca icàlidaca macái wenàiwica irí Jesús iináwaná ichùnìanáni. Iná càmìta quirínama Jesús yéewa iwàlùacawa asáiwaca áiba yàcalé irìculé madécanácáiná wenàiwica nawàwa naicácani. Iná yèepunícawa náicha manacúali yùucubàa càinàwàiri canácatalé wenàiwicanái. Quéwa macái yàcalé mìnánái nàacawa yàatalé naicácaténáni.

2

Jesús sana a un paralítico

¹ Néeseté cawàwanáta máisiba èeri idénáami, yá Jesús yèepùà iwàlùacawa Capernaum iyacàlená iriculé. Quéwa manùbéeyéi yáalíaca iináwaná iyaca capiiricu. ² Yá madécaná wenàiwica iwacáidáyacacawa yàatalé íná napuniádaca capii, inùma nérénamata. Yá Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. ³ Néese báinúaca aslanái yàanàaca itéeyéica asiali máapinéeri iiná macáita, càmirica yáalimá imichàanicawa, irièricawa yàalubái ínatawa, iiméeri iricu. ⁴ Càmita náalimá nawàlùacawa Jesús nérépiná dàalacáiná máini wenàiwicanái néré, íná náiriacawa escalera ìwalibàa capii ínatalé, sàabadéeri, canéerica ipùata chènuniré. Néréca nawatàaca capii íbáiná Jesús iwicáu. Yá nalicùadaca néenibàani, yéenùlusi iwali, yái máapinéerica iiná yàalubái ínatawa. ⁵ Néese Jesús yáalíacawa náiwitáise manuúca náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápínani, yá Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúsca.

⁶⁻⁷ Yá abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nàyaca néré, yáawinéeyéicawa. Yá náináidacawa: “¿Cáná itàani càì yái asiali Jesúsca? Itàanica iyaca Dios ìwali báawéeri iyú, canácáiná asiali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná ícha cayábacaténá náapicha Dios. Abéericata Dios yáaliméeri imànica càiri wawàsi”, náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalicúsewa. ⁸ Yáta Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá íimaca nalí:

—¿Cánacué yéewa píináidacawa càì? ⁹ Máini màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asáisí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máini càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, píipìna’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asáisí wadécaalí wachùnìacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica. ¹⁰ Iná núa, asiali Dios néeséerica, nuchùnìapíná yái máapinéerica, píalíacaténacuéwa Dios idéca ichùulíaca numàacáanápíná nuwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná ícha cháì èeri iricu, cayábacaténá náapicha Dios —íimaca yái Jesúsca. Néese íimaca máapinéeri irí:

¹¹ —Pía asialica, pimichàawa, peedá píalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa — íimaca yái Jesúsca.

¹² Néese yái cáuláiquéerica imichàacawa. Yá itéca yàalubáíwa. Imusúacawa náícha idècunitàacá naicáidaca irí. Iná macáita náináidacawa naicáidaca manuísíwata Jesús irí. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Canácataté waiquéeri càiri wawàsica! —náimaca nalíwáaca.

Jesús llama a Leví

¹³ Néeseté Jesús yàacawa àniwa Galilea icalìsaniná idùlepiré. Yá wenàiwicanái nàacawa yàatalé. Néese yéewáidaca nía. ¹⁴ Néesecáwa idècunitàacá yèepunícawa àniwa, yá iicáca Leví, yái Alfeo ìirica. Yái Leví yáawinéerica aléera yeedácatalécate plata yéenanái judío íchawa romanonái yàasu gobierno irípiná. Yá Jesús íimaca irí:

—Aquialé. Píawa núapicha, yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca. Yá Leví imichàa yàacawa Jesús yáapicha.

¹⁵ Néese Jesús iyáaca iyáacaléwa Leví icapèe iricu. Nàyaca néré nacái mesa iwéré manùbéeyéi wenàiwica yeedéeyéica plata néenanái judío íchawa romanonái yàasu gobierno irípiná, manùbéeyéi nacái cabáyawanéeyéica wenàiwica. Macáita nayáaca nayáacaléwa Jesús yáapicha, yéewáidacalénái yáapicha nacái, madécanácáiná wenàiwica nèepunícawa Jesús yáapicha. ¹⁶ Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu,

naicáca Jesús iyáaca iyáacaléwa náapicha níái macáita cabáyawanéeyéica wenàiwicaca. Néese náimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—Yái yéewáidéericuéca pía, ¿cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níái cabáyawanéeyéica wenàiwicaca, náapicha nacái níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná? —náimaca. ¹⁷ Quéwa Jesús yéemiacani, yá íimaca fariseonái irí:

—Péemiacué comparación: Máuláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái cáuláiquéeyéi nawàwacutácani, yái ichùnièripináca nía. Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íchawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliyéicawa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéripiná náiwitáise báawéeri ícha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliyéicawa cabáyawanáca, nawènúadánápiná náiwitáise nabáyawaná íchawa. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íchawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁸ Aiba èeri càide iyúwaté náiwitáise ìyáaná, Juan el Bautista yéewáidacalénái, nía nacái fariseoca namàacacaté náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios ícha manuísíwata. Néese wenàiwicanái nàacawa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Juan yéewáidacalénái namàacaca náichawa nayáacaléwa càide iyúwa náiwitáise ìyáaná nasutácaténá níawawa Dios ícha manuísíwata, càita nacái fariseonái namànica càita. Néeni, ¿cáná càmita péewáidacalénái namàaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios ícha? —náimaca. ¹⁹ Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Asìali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianái naicácaténá icásàacawa casímáiri iyú. Idècunitàacá ìyaca náapicha, yá casímáica nía, iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. ²⁰ Quéwa áibaalípiná, áibanái itéca náichawani. Idécanáami natéca náichawani, yásí namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmáciná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

²¹ “Péemiacué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisài wáluma yéemami iyú. Wachanàidacaalí càì, yásí wàlisài wáluma yéemami imàacacawa, yá icacanàidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta manuíca icháuná. ²² Péemiacué áiba comparación: Càmita wadé wàucùaca wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi irìculé. Wamànicaalí càì, néese uva ituní isáacawa dàchidàchiwaca inànìacubàa, yásí éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmíciná yáalímá imulacàacawa yàacawa. Yásí yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. Iná iwàwacutá wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi irìculé. Càita nacái nuéwáidacalénái yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya fariseonái yàasu bàaluisàimi tàacáisi ìwali —íimaca yái Jesúsca.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

²³ Aiba sábadu judionái iyamáidacatáicawa Jesús yèepunícawa àyapulìcubàa yéewáidacalénái yáapichawa bànacalé yèewibàa. Néese yéewáidacalénái nadàbaca needáca achúmáanata trigo ituíná nayáapináwa, yáciná judío íiwitáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapináwani achúmáanata ìyacaná áibanái ibànacale yéená, máapicaalí nía. ²⁴ Néese abénaméeyéi fariseo naicácani iyúwa íbaidacalési, yái Jesús yéewáidacalénái imànírira, iná fariseonái íimaca Jesús irí:

—Péemìa, ¿cáná péewáidacalénái íbaida siùca sábado wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca. ²⁵ Yá Jesús ímaca fariseonái irí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái irìcuíse wàawirimi rey David ìwali. Bàaluité David iwàwacutáca yàacàsi, máapicáináni, áibanái nacái aslanái iyéeyéica yáapicha. ²⁶ Abiatar yàasu èerité, yái sacerdote íiwacalináca, néese David iwàlùacatéwa Dios yàasu manuíri capíima ímamisíiri mabayawanéeri irìculé, israelitanái isutácatáipiná Dios íicha. Yá David iyáaca pan namàníricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapiná. Dios itàacái imàacacaté níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca. Davidta quéwa iyáacani. Yàaca nacái yáapichéyeyí iríwa nayáacaténá nacái. Dios càmita yúuwicháida nía, máapicáiná nía, íná catúulécanáca Dios iicáca nía —ímaca yái Jesúsca. ²⁷ Jesús ímaca fariseonái irí nacái:

—Dios idéca imàacaca walí yái èeri sábado wayamáidacatáicawa iyúudàacaténá wenàiwicanái, catúulécanácáiná Dios iicáca wenàiwica. Dios càmirítaté idàba wenàiwica sábado irípiná. ²⁸ Iná Dios idéca ichùuliaca núa, asìali Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná èeri imanùbaca, yái èeri sábado nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —ímaca yái Jesúsca.

3

El hombre de la mano tullida

¹ Néese àniwa Jesús iwàlùacawa judíonái yàasu yéewáidacàalu irìculé. Iyaca néeni abéeri asìali icáapi ituwièricawa íicha. ² Abenaméeyeyí fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asáisi Jesús ichùnìacaalípináté asìali sábado irìcu nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali, ìwalíse yái imànínáca sábado irìcu Dios ichùuliacáináaté judíonái iyamáidacawa macái sábado imanùbaca. Néese fariseonái náimacaté íbaidacalésicani yái Jesús ichùnìanáca wenàiwicanái. ³ Néese Jesús ímaca irí yái asìalica icáapi ituwièricawa íicha:

—Pimichàawa, pibàlùawa nàacuésemi —ímaca yái Jesúsca. ⁴ Idécanáami asìali ibàlùacawa, yá Jesús isutáca yéemìlawa fariseonái:

—Siùcata nusutácué nuémìlawa pía: ¿Càinásica Dios imàaca wamànica siùca èeri sábado wayamáidacatáicawa? ¿Imàacasica wamànica cayábéeri, càmicáalí nacái báawéerisica? ¿Imàacasica wacáucàidaca wenàiwica, wamàacasica néetácawa? —ímaca yái Jesúsca. Quéwa masànata nía Jesús íicha. ⁵ Iná Jesús iicáidaca nalí, níái iyéeyéica itéesebàa. Máiní maséeca íináidacawa iwàwawa, yái Jesúsca, báawacáiná iicáca náiwitáise. Achúmaca iwàwa nacái càmicáiná fariseonái iwàwa yeebáidaca itàacái. Yá Jesús ímaca asìali irí:

—Piducúa picáapiwa —ímaca yái Jesúsca. Yá asìali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi. ⁶ Quéwa fariseonái namusúacanacáitawa judíonái yéewáidacàalu íicha, yá nàacawa caquialéta nàwacáidáyacacawa áibanái judío yáapicha, cayábéeyeyí iicáca rey Herodes, yái romanosàiri icuèrica Galilea yàasu cáli. Yá natàanica náapicha càinápinácalí iyú náalimáaná nanúaca Jesús.

Mucha gente a la orilla del lago

⁷ Néeseté Jesús yàacawa náicha yéewáidacalénái yáapichawa Galilea icalisaniná idùlepiré. Yá manùba wenàiwica Galilea yàasu cáli néeséeyeyí nàacawa Jesús yáamiwáise. ⁸ Aibanái néemìlacáiná iináwaná imàníná madécaná yái càmiríca wenàiwica idé imànica, yá nàacawa Jesús yàatalé nacái naicácaténáni. Manùbéeyeyí Judea yàasu cáli néeséeyeyí yàacawa, Jerusalén iyacàlená néeséeyeyí nacái, Idumea yàasu cáli néeséeyeyí nacái, áiba cáli néeséeyeyí nacái iyéerica

abéemàise Jordán inanába ícha, Tiro iyacàlená néeseéyéi nacái, Sidón iyacàlená néeseéyéi nacái, nía nacái yàcalé iyéeyéica natéesebàa. ⁹ Manùbacáiná wenàiwica néré, íná Jesús ichùulàca yéewáidacalénáíwa icùanápíná barca yàacaténáwa úni yáacubàa wenàiwicanái ícha déecuìsetatá calisa icàinalená ícha, ipíchaná wenàiwicanái iwesíaca iwéré. ¹⁰ Iwàwacutá càì imànica ichùnìacáinaté manùba wenàiwica, íná madécaná cáuláiquéeyéi nawesíaca Jesús iwéré, namàacacaténá nacáapiwa ìwali, yéewacaténá nachùnìacawa.

¹¹ Demonionái naicácaté Jesús, yá namàacaca wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise nabàlùacawa nàlulù ipùata iyúwa Jesús irí nàacaténá icàaluíná. Yá demonionái náimaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

—¡Píacata yái Dios Iirica! —náimaca irí. ¹² Quéwa Jesús yàalàaca demonionái cachàiníiri iyú, ipíchaná nacàlidaca cawínácaalíni.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹³ Néeseté Jesús yàacawa dúli ínatalé, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa cayábéeyéi Jesús iicáca íiwitáise. Néese nàanàaca yàatalé. ¹⁴ Néese Jesús yeedáca néená doce namanùbaca nàacaténáwa yáapicha, yéewacaténá nacái ibànùaca nía nacàlidáanápíná Dios itàacái. Yàaca náipidenápiná apóstolnái. ¹⁵ Imàaca nacái nalí íiwitáise náuacaténá demonio wenàiwicanái ícha. ¹⁶ Níái docéeyéica imanùbaca ípidenéeyéica càì: Simón, yái asìali Jesús yàaca ípidenápiná wàlisài, Pedro. ¹⁷ Nía nacái Zebedeo yéenibe pucháiba, ibèeri ípidená Santiago, iméeréeri nacái ípidená Juan. Jesús yàaca wàlisài náipidenápiná Boanerges (ímáanáca “Caluéyéi íiwitáise càide iyúwa énu isàna”, càì ímáanáca). ¹⁸⁻¹⁹ Andrés nacái, Felipe nacái, Bartolomé nacái, yá nacái Mateo, Tomás nacái, Santiago nacái, yái Alfeo iirica, Tadeo nacái, yá nacái Simón, áibaalí ípidenéeri nacái celote, yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, nanúawani.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

²⁰ Néese Jesús iwàlùacawa capìi irìculé yéewáidacalénáí yáapichawa. Néese àniwa madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá dàalaca wenàiwica capìi irìcu, íná càmita náalimá nayáaca nayáacaléwa, yái Jesús, nía nacái yéewáidacaléca. ²¹ Néese Jesús yéenanái yéemìaca iináwaná ìwali, yá nàacawa Jesús yàatalé needácaténá náichani, náimacáiná ìwali máiiwitáise casani, yái Jesúsca.

²² Nàyaca néré nacái abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, yàanèeyéicaté Jerusalén iyacàlená néese. Yá náimaca Jesús ìwali: “Beelzebúca, yái demonio íiwacalináca, yáquéi idacùaca íiwitáise yái asìalica Jesús. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús ìwali.

²³ Iná Jesús imáidaca yàataléwa nía. Yá icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Imaca nalí: “Satanás canácatáita iwàwa yúucaca yàasu demonionáíwa wenàiwica ícha. ²⁴ Càide iyúwa wenàiwicanái iyáaná, napéliacaalí náipunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. ²⁵ Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita náalimá nàyaca abéeri capìi irìcu. ²⁶ Càita nacái, Satanás yàasu demonionái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini quirínamatáni, yái Satanásca. Yá imáalàacawa ichàinicatá. Iná iwàwacutácué píalíacawa càmita núuca demonio wenàiwica ícha Satanás íiwitáise iyú.

²⁷ “Nudé quéwa núucaca demonio wenàiwica ícha nuíwitáise iyúwa, cachàiníicáiná núca Satanás ícha. Péemìacué comparación: Càide iyúwa cayéedéeri imàníná, càmita cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa irìculé áiba

cachàiníiri asìali icapèeca iyéedùacaténá ícha yàasu, càmicaalícáwa cayéedéeri idacùaca íchawa yá cachàiníiri asìalica quéechacáwa. Iwàwacutá cayéedéeri càì imànica, yéewacaténá iyéedùaca cachàiníiri asìali yàasu. Càita nacái nùalimá nudacùaca nuíchawa Satanás nuwasàacaténá wenàiwica Satanás ícha. Pidécuéca pitàaníca báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali.

²⁸ “Péemiacué cayába, Dios imàacapíná iwàwawa íchéi macái íiwitáaná báawéerica wenàiwica imàníríca, itàaníríca nacái Dios ìwali, nawènúadacaalí náiwitáisewa nabáyawaná íchawa. ²⁹ Quéwa wenàiwica itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa íbáyawaná ícha, néese cabáyawanáca càiripínátani èeri cà míiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

³⁰ Càita Jesús íimaca nalí níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, náimacáináté Jesús ìwali demoniosa idacùaca íiwitáise.

La madre y los hermanos de Jesús

³¹ Néeseté Jesús yáatúa yàanàca yàatalé, yéénánái nacái. Quéwa nabàlùacawa bàacháwáise capìi ícha. Yá nachùulíaca áiba imáidacaténá Jesús. ³² Néese áibanái yáawinéeyéiwa mawiénita Jesús írì náimaca írì:

—Píatúa, péénánái nacái, péénánái inanái nacái nabàlùacawa bàacháwáise. Nawàwacutáca pía —náimaca. ³³ Néese Jesús íimaca nalí ìyéeyéica itéesebàa:

—Péemiacué yái núumáanáca núatúa ìwaliwa, nuénánái ìwali nacáiwá —íimaca yái Jesúsca.

³⁴ Néese Jesús íicáidaca nalí níái yéewáidacaléca yáawinéeyéicawa itéese. Yá íimaca:

—Piicácué, níái wenàiwicaca nuicáca nía càiyéide iyúwa núatúanáiwa, nuénánái nacáiwá. ³⁵ Cawinácaalí wenàiwica imàníríca càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácata nuíquéri càiride iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúa nacáiwá, núatúa nacáiwá —íimaca yái Jesúsca.

4

La parábola del sembrador

¹ Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica àniwa Galilea icalìsaníná idùlepiré. Idècunitàacá yéewáidaca nía, yá manùbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús itéese. Iná Jesús iwàlùacawa barca írìculé ìyéechúa calìsa yáacu. Yá yáawinacawa yéewáidacaténá wenàiwica iyaméeyéicawa calìsa icàinalená íinata. ² Néese idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi ìwali. Icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Íimaca nalí:

³ “Péemiacué comparación: Abéeri asìali ibànacaté yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànáaná ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bàacalé. ⁴ Iná yàaca icasáaca yàacawani, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulìcubàa, yá màsibèenái yàanàca néré, yá nayáaca bàacalé íimi. ⁵ Aiba ituínási yééná yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába cáli íbaníiri. Yá bàacalé íimi íbacácawa ráunamáita, càmicáiná íbaní néeni cáli. ⁶ Néese quéwa èeri yàacáináwa chènuniré mamáalàacata, yá yeemáca púbéeyéi bàacalé, néese chuica nía, canáciná napìchu cayába cáaléeri, íná néetácawa. ⁷ Aiba ituínási yééná yúuwàacawa tuíri yèewiré. Néese tuíri idàwinàacawa dàalawaca bàacalé yèewibàa, íná yái bàacaléca càmita idàwinàawa cayába, canáca nacái bàacalé iyacaná. ⁸ Aiba ituínási yééná yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Yá idàwinàacawa cayába, idènlaca nacái iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná idènlaca iyacanáwa treinta namanùbaca. Abénaméeyéi yéetaná idènlaca iyacanáwa sesenta namanùbaca. Abénaméeyéi yéetaná idènlaca cien namanùbaca iyacaná”, íimaca yái Jesúsca.

⁹ Jesús íimaca nacái: “Càuwíyéicaalícué pía, péemíacué nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

El porqué de la parábolas

¹⁰ Néesetécáwa Jesús iyaca abéerita, yá níái yáapichéeyéica, nía nacái doce namanùbaca yéewáidacaléca nasutáca néemíawani càinácaalí íimáaná yái comparaciónca. ¹¹ Yá Jesús íimaca nalí: “Dios imàacacué pialíacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáallíacawa. Néese áibanái cà míyéica yeebáida Dios itàacái, nucàlidaca nalíni yáawami comparación iyú, ipíchaná náalía néemíaca càinácaalí íimáaná. ¹² Iná éwita naicácaníta yái numànírica, càicáaníta càmita náalíawa ìwali càinácaalí íimáaná. Ewita néemíacáaníta nutàacái, càicáaníta càmita náalíawa néemíaca càinácaalí íimáaná. Iná càmita nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹³ Jesús íimacaté nalí: “¿Cánásicué càmita pialía péemíaca càinácaalí íimáaná yái comparaciónca? Càmicaalícué pialíawa péemíacani, yásí càulenápinácuéca píichawa macáita comparación nucàlidéeripínácué piríwa. ¹⁴ Yá íimáanáquéera yái comparaciónca: Yái yèerica icasáaca yàacawa ituínási íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica icàlidacaalí Dios itàacái áibanái irí. ¹⁵ Abénaméeyéi wenàiwica càica níade iyúwa ituínási yúuwèericawa àyapulìcubàa: Néemíaca Dios itàacái, quéwa idécanáami néemíacani, yá Satanás yàanàacàatécata imàacaca naimáichaca Dios itàacái ibànacanéerimica nawàwalìculé. ¹⁶ Aibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási yúuwèericawa íba yèewiré: Néemíaca Dios itàacái, yá neebáidaca casímáiri iyúni. ¹⁷ Néese quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái tàì íiméeri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bànacalé ipìchu cayába, íná neebáidaca Dios itàacái malééná èeri meedá, càide iyúwa bànacalé yéetácaalíwa ráunamáita. Iná idàbacaalí áibanái yùuwichàidaca nía Dios ìwalíise, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalimáidacaalí nía namàníinápiná nabáyawanáwa, yásí naméyáacawa neebáidaca Dios itàacái. ¹⁸ Aibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási ibànacanéerimica tuíri yèewiré; néemíaca Dios itàacái. ¹⁹ Quéwa báawaca náináidacawa nawàwawa báawanama abéerita nàasu cawèníri ìwaliwa, yái èeri irìculírica wawàsi meedá. Cáinináca naicáca cawèníri, yái ichìwáidéerica wenàiwica. Nawàwa nacái needáca nalíwa macái cawèníri nàasupináwa. Iná náináidacáináwa ìwali macáita yái cawènírica, yá naimáichaca Dios itàacái. Càide iyúwa tuíri càmicaalí íbatàa bànacalé idèniaca iyacanáwa, càita nacái níái wenàiwicaca. Náináidacawa nawàwawa báawanama nàasu cawèníri ìwaliwa, íná càmita namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Quéwa áibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási ibànacanéerimica cayábéeri cáli irìculé. Néemíaca Dios itàacái, yá neebáidacani, yá namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa treinta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri manuísíwata náicha càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa sesenta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái nacái namànica cayábéeri náicha mamáalàacata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa cien namanùbaca macái yéetaná imanùbaca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

²¹ Jesús íimacaté nalí nacái: “Péemíacué comparación: Càmita watùcunla lámpara watécáténáni capìi irìculé wabàacáténáni yàalusi irìculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa yái waiméerica ínata. Càmita càì

wamàni. Néese watéca lámpara capìi irìculé, yá wamàacaca chènunibàani, icànacaténá capìi irìcuíyéi ìwali. ²² Yáí lámparaca íimáanáca càicanide iyúwacué piyáaná, piácué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yáí tàacáisi ibàacanéri píaliéricuécawa ìwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenàiwica ìwali, naicácaténá cayába. Dios iwàwa náaliacawa ìwali macáita yáí tàacáisi càmiricáwa náaliawa ìwali. ²³ Càuwíyéicaalícué pía, yá péemiacué nutàacái”, íimaca yáí Jesúsca.

²⁴ Jesús íimaca nalí nacái: “Píináidacuéwa cayába ìwali yáí nucàlidéericuéca pirí. Cayábacaalícué píináidawa nutàacái ìwali, yásí Dios imàacacué píaliacawa cayába ìwali, yáí núuméericuéca pirí. Yá imàacapínacué píaliacawa áiba wawàsi ìwali mamáalàacata. ²⁵ Wenàiwicacáiná íináidacaalíwa cayába nutàacái ìwali, yá nacái yáaliacaalí yéemíaca càinácaalí íimáaná, yásí Dios imàacaca yáaliacawa áiba wawàsi ìwali mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita íináidawa cayába nutàacái ìwali, yá íimáichapíná nacái càinácaalí achúméri wawàsi yáaliéricatéwa ìwali”, íimaca yáí Jesúsca.

La parábola de la semilla que crece

²⁶ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa. Íimaca nalí: “Yáí Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa càicanide iyúwa asìali ibànacaalí ituínási cáli yèewiré. ²⁷ Idécanáami ibànaca ibànacalewa, yá yàacawa icapèe néréwa íimácaténá. Eeri imanùbaca icawàacawa. Catá imanùbaca íimáca. Canácata imàníiri ituínási irí, quéwa yáí ituínási ibacácawa, néese bànacalé idàwinàacawa cayába, éwita asìali càmicáaníta yáaliawa càinácaalí iyú ibànacale idàwinàanáwa. ²⁸ Càita cáli imànica yàasu wawàsitawa meedá: Quéechacáwa cáli imàacaca ituínási ibacácawa, néese cabáinacani yáí bànacaléca, néese capùtunácani, néese càyacanácani. ²⁹ Néese quéwa míisicaalíni, yá asìali yeedáca iyacaná, yácáiná ibànacale iyacaná yàasu èeri idéca yàanàaca”, íimaca yáí Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³⁰ Jesús íimacaté nalí nacái: “Siùcade nucàlidacué pirí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú. ³¹ Yáí Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa càicanide iyúwa mostaza íimi wenàiwica ibanéerica cáli yèewiré. Yáí mostaza íimica máini achúméerínacani. ³² Ewita achúméerínacáanítani yáí mostaza íimica, càicáaníta idécanáami nabànacani, yásí idàwinàacawa manuúripíná náicha canánama bànacaléca. Idènìaca yàanawa manuúnaméeyéi, yásí màsibèe náalimá namànica namùlubèwa catámàacatalé”, íimaca yáí Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³³ Càité Jesús yéewáidaca wenàiwica Dios ìwali manùba comparación iyú càide iyúwa yáí tàacásica. Yéewáidaca wenàiwica càide iyúwa náalimáaná néemíaca. ³⁴ Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación yáawami iyúta. Néeseta idècunitàacá iyaca abéerita yéewáidacalénái yáapichawa, yá icàlidaca nalí macáita càinácaalí náimáaná níai comparaciónca canánama.

Jesús calma el viento y las olas

³⁵ Yáté èerica catácáiná yàacawa, íná Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: —Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha —íimaca nalí. ³⁶ Néese yéewáidacalénái nàacawa manùbéeyéi wenàiwica íicha. Nawàlùacawa barca irìculé, natéca Jesús yáawinacawa náapicha barca irìcu. Aibanái wenàiwica nàacawa náamiwáise barca irìcu, máisibáwanáita quéwa barcaca. Néesecáwa Jesús íimáca íichawa. ³⁷ Néese manuúri cáuli ipùaca nàwali. Máiniíri cachàinica yáí cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca irìculé, yá úni ipuníadaca yàacawa

barca. ³⁸ Jesús iimácáita quéwanáta. Abéeri íimamisi iriacawa barca yàapúa néese, Jesús irièri yàacawa íinata. Néese nacawàidacani, náimaca irí:

—¡Wáiwacali! ¿Cáná pimàaca wasawíacawa? —náimaca Jesús irí.

³⁹ Yá Jesús imichàacawa, yàalàaca cáuli cachàiníri iyú, yá íimaca nacái màladàca irí:

—¡Wiú pía! —íimaca yái Jesúsca. Yáta wiúca yái cáulica, màladàca nacái.

⁴⁰ Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¿Cánácué máini cáaluca pía? ¿Cánácué càmita manuí pínáidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca yái Jesúsca. ⁴¹ Máini cáaluca nía. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Cawinásica yái asílica ichùulìrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùulìaná nía? —náimaca nalíwáaca.

5

El endemoniado de Gerasa

¹ Néeseté nàanàaca abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, Gerasa yàasu cáli néré.

² Néese idècunitàacá Jesús imichàacawa barca irìcuise cáli ínatalépiná, yáta asíali yàanàaca Jesús yàatalé, abéeri asíali demonio idacuèri íiwitáise. Yái asíali yàacawa yéetáními icàliculèená néese. ³ Yái asíali iyacaté yéetáními icàliculèená yèewi. Canácata yáaliméeri idacùacani, ibatàa cadena iyú piná, càmita náalimá.

⁴ Ewitaté yàcalé mìnánái nadacùacáanítani madécaná yàawiría, yàabàli, icáapi nacái cadena iyú, càicáaníta macái èerita imàdáidacaté íchawa cadena, yá nacái iwaaléminamata imànica cadena. Iná canácata yáaliméeri idacùacani, canásiwata. ⁵ Yái asíali yèepunícawa yéemíanícawa táiyápinama, èeríapinama nacái yéetáními icàliculèená yèewiré, dúli yèewiré nacái. Yá inúadáidaca yáawawa íba iyú. ⁶ Quéwa iicácáiná Jesús déecuise, yá ipíacawa Jesús yàatalé. Ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. ⁷ Yá demonio yéemíanícawa asíali isàna iyú. Iimaca Jesús irí:

—¡Picá pisàiwica nulí wawàsi, Jesús Dios íirica yái Dios chènuníiséeri náicha canánama. Nusutáca píicha wawàsi Dios íipidená ìwali picá piùwichàida núa! —íimaca yái demonioca. ⁸ Càì demonio íimaca, Jesús íimacáinaté irí:

—Pía, demonio casaquèeri íiwitáiseca, píawa asíali íicha —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Néese Jesús íimaca demonio irí:

—¿Cawiná píipidená? —íimaca yái Jesúsca. Yá demonio íimaca Jesús irí:

—Nuípidená Legión, íimáanáca “Cawàwanáta cinco mil namanùbaca”, máinicáiná madécanáca wía —íimaca yái demonioca.

¹⁰ Néese demonionái isutáca Jesús íicha wawàsi manuísiwata ipíchaná ibànùaca nía méetàuculé íicha yái cálica. ¹¹ Mawiénita nalí dúli ìwali madécaná marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa. ¹² Iná demonionái nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísiwata:

—Pichùullacaténá wàanápináwa marranonái yàatalé, yá pimàaca wawàlùacawa marranonái idèericulé —náimaca. ¹³ Càita Jesús imàacaca nàacawa. Yá demonionái yàacawa asíali íicha. Yá nawàlùacawa marranonái idèericulé. Níái marranonái dos mil namanùbaca cawàwanáta. Napíacawa máiwitáisewaca demonio íiwitáise iyú, àta nacaláacatalétawa quìratàli íinatáise calísa yáaculé, yá nàisicùmacawa macáita, níái píráica càmiíyéica Dios imàaca judíonái idèniaca, casacàacáiná nalí marrano iiná.

¹⁴ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi napíacawa, yá nàaca nacàlidaca marrano iináwanámi manuíri yàcalé irìcu, yàcalé púubéeyéi irìcu nacái iyéeyéica mawiénibàa. Iná madécaná wenàiwica nàacawa néré naicácaténá cainácaalí iyáaná. ¹⁵ Néese nàanàaca Jesús yàatalé. Yá naicáca yái asíali madécanéeyéi demonio idacuèricaté íiwitáise. Yáawinéericawa iyaca, ibàle yáapichawa mawiénita

Jesús irí, cáiwitáise nacáicani. Yá cáaluca níái wenàiwicaca. ¹⁶ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi, iiquéeyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnánái iríni, càinácaalíté iyú Jesús ichùnìacani, yái asìalica demonio idacuèricaté íiwitáise. Nacàlidaca nalí nacái marranonáimi iináwaná ìwali. ¹⁷ Iná nadàbaca nasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata yèepùanápínáwa nàasu cáli ícha.

¹⁸ Yá Jesús yèepùacawa barca yàatalé, néese yái asìali demonionái idacuèricaté íiwitáise isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata imàacáanápíná yàacawa yáapicha. ¹⁹ Quéwa Jesús càmita imàaca asìali yàacawa yáapicha. Néese Jesús íimaca asìali irí:

—Pèepùawa picapèe néréwa, péenánái yàataléwa. Picàlida nalíni macáita yái cayábéerica Wacuèriná Dios imànírira pirí, iicá nacái pipualé manuísíwata — íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Néese yái asìali yàaca icàlidacani diez namanùbaca yàcalé irícu iyéeyéica Decápolis yàasu cáli íinata. Icàlidaca Jesús imànicaté irí cayábéeri, yá macáita néemìacaalíténi, yá náináidacawa manuísíwata néemìacani.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

²¹ Néeseté idécanámi Jesús ichàbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalisaníná ícha barca irícu yéewáidacalénái yáapichawa, yá manùba wenàiwica ìwacáidáyacacawa yàatalé. Yá Jesús iyamáacawa calisa icàinalená íinata. ²² Néese áiba asìali yàanàaca, abéeri néená níái judíonái yéewáidacàalu íiwacanánái, íipidenéerica Jairo. Yá Jairo iicáca Jesús. Yá yúuwàa irìacawa inùmáawawa Jesús irí, yàacaténá Jesús icàaluíná, yéewanápíná Jesús iicáca ipualé. ²³ Yá isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata. Jairo íimaca Jesús irí:

—Nuídu iculúacawa, uwàwa uétácawa nuícha. Iná nuwàwacutáca pía nucapèe néréwa, pimàaca picáapiwa ùwali, ipíchaná uétácawa —íimaca.

²⁴ Néese Jesús yàacawa Jairo yáapicha yéewáidacalénái yáapichawa. Madécaná wenàiwicanái nacái nàacawa yáamiwáise. Máinícáiná manùbaca wenàiwica, íná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré. ²⁵ Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cálúacacaté úa doce camuí, uíraná imusúacawa uícha mamáalàacata. ²⁶ Uuwichàacatéwa báawanama idècunitàacá manùba cadèpiacáiyéi idèplaca úa. Ewitaté úucacáaníta úasu platawa macáita upáyaidacaténá cadèpiacáiyéi, càicáaníta càmita cayába úa, mamáalàacata quéwanáta cúlúacaca yáwanái úa. ²⁷ Uémìacaté Jesús iináwaná ichùnìaná wenàiwica, íná ùaca nacáiwá manùbéeyéi wenàiwica yáapicha. Yá ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita irí manùbéeyéi wenàiwica yèewi, yá udunùaca Jesús ibàle ìwali. ²⁸ Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí ìwali, éwita ibàle ìwalicáaníta meedáni, yásí báisíta cayábapínáca núawa”, càì úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalicúsewa. ²⁹ Udécanacáita udunùaca ibàle ìwali, yáta uíraná iyamáacawa uícha, yá úalíacawa uwàwalicúsewa udéca uchùnìacawa uláicái ícha. ³⁰ Yáta Jesús yáalíacawa iwàwalicúsewa ichùnìacaté áiba wenàiwica íiwitáise iyúwa. Iná iwènúacawa iicáidacaténá manùbéeyéi wenàiwica irí. Néese Jesús isutáca yéemìawa nía. Íimaca nalí:

—¿Cawiná idunùa nubàle ìwali? —Íimaca yái Jesúsca. ³¹ Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—¿Càmita piicá níái madécanéeyéi wenàiwicaca nacàbadàayacacawa nàacawa piwéré? ¿Cánásica yéewa pisutá péemìawa cawinácaalí idunùa pìwali? —námaca Jesús irí.

³² Quéwa Jesús iicáida itéesewa mamáalàacata iicácaténá yái wenàiwica idunùericaté ìwali. ³³ Iná úái inanáica umusúacawa wenàiwicanái yèewíse. Yá ùanàaca itatéechúawa icalùniwa, úalíacawa uchùnìacatéwa. Yá ubàlùacawa ùulù

ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíniná. Yá ucàlidaca irí macáita uináwanáwa báisíri iyú. ³⁴ Néese Jesús íimaca ulí:

—Pía, inanáica, pimàacacáiná piwàwawa nùwali, íná yéewa pidéca pichùnìacawa. Piawa matuíbanáita. Pidéca pimusúacawa càiripináta ícha yái uláicáica —íimaca yái Jesúsca. ³⁵ Idècunitàacá Jesús icàlidaca ulíni, yá áibanái nàanàaca judiónái yéewáidacàalu íiwacali icapèe néese. Yá náimaca Jairo irí:

—Píidumica yéetáwa. Picá pisàiwica quirínama irí wawàsi, yái yéewáidéerica wenàiwica —náimaca. ³⁶ Jesús yéemìaca natàaníná, quéwa càmita itàaní náapicha. Jesús itàanicáita abéerita Jairo yáapicha, yái judiónái yéewáidacàalu íiwacalica. Jesús íimaca irí:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata —íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Néese càmita Jesús imàaca áibanái nàacawa náapicha Jairo icapèe nérépiná. Imàaca nàacawa náapicha níawamicata Pedro, Santiago nacái, Santiago iméeréeri nacái, ípidenéeri Juan. ³⁸ Yá néese nàanàaca judiónái yéewáidacàalu íiwacali icapèe néré, yá Jesús íicáca manùbéeyéi wenàiwica cachàiníyéi isàna, íicháaníyéica báawanama, nacántàa canción cachàiníri iyú yéetáními ìwali, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ³⁹ Jesús yáaliacawa icáucàidáanápíná úa yéetéechúamicawa. Yá iwàlùacawa nacapèe irìculé, íimaca nalí:

—¿Cánácué pimàni pisànawa báawanama, píicháanicué nacái máini? Uara sùmàuca càmicáicata ùyaca —íimaca yái Jesúsca, yáaliacáináwa icáucàidáanápínaté úa.

⁴⁰ Néese naicáaníca Jesús iquíniná, náaliacáináwa báisíri iyúcani uétácatéwa. Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama capli ícha. Néese itéca yáapichawa yéetéechúami yáaniri, úatúami nacái, nía nacái yéewáidacaléca iyéeyéica yáapicha. Yá nawàlùacawa sùmàumi irìacataléca. ⁴¹ Néese íibàaca ucáapi ìwali, úái yéetéechúamicawa, yá íimaca ulí:

—Talita, cum (íimáanáca judiónái itàacái iyú: “Pía, mànacàuca, núuma pirí, pimichàawa”, càì íimáanáca) —íimaca yái Jesúsca.

⁴² Yáta úái sùmàuca, idènièchúaca doce camuí, umichàacawa, yá uipìna nacái. Yá naináidacawa manuísíwata naicáidaca ulí, níái wenàiwicaca iyéeyéica néré.

⁴³ Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú ipíchaná nacàlidaca áibanái iríni, icáucàidáanaté úa. Néese ichùulìaca nacái nàaca uyáapíná, úái sùmàuca.

6

Jesús en Nazaret

¹ Néeseté Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená yàasu cáli ícha, yá yàanàaca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Yéewáidacalénái nàaca nacáiwa yáapicha. ² Yá sábadu irìcu judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica judiónái yéewáidacàalu irìcu. Manùbéeyéi wenàiwica yéemìacáináni, yá báawaca naináidacawa nawàwalícuísewa. Náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáaliáwa cayába. Càmita báisí imàni yái càmicáica wenàiwica idé imànica. ³ Yácata ìrimi meedá yámide yàalubáisi imànírinámica. María ìrica meedáni. Nabèerica meedáni, níái Santiago, José nacái, Judas nacái, Simón nacái. Yéenanái inanái nacái nàyaca wèewibàa meedá —náimaca nalíwáaca. Iná càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái. ⁴ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéeri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Quéwa yàasu cáli néeséeyéi, yéenanái nacái, icapèe irìcuíyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nùasu cáli néeséeyéi, nuénánái nacái, nucapèe irìcuíyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁵ Càmita Jesús imàni néré yáì càmírica wenàiwica idé imànica, càmícáiná neebáida itàacái. Quéwa imàacaca icáapiwa abénaméeyéi cáuláiquéeyéi ìwali, cawàwanáta máisiba, yá ichùnìaca nía. ⁶ Yá achúmaca ínáidacawa iwàwawa manuísíwata càmícáiná neebáida itàacái.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

Néseté Jesús yèepuníca yéewáidaca wenàiwica áiba yàcalé iricubàa iyéeyéica mawiénita Nazaret iyacàlená irí. ⁷ Jesús imáida yàataléwa níai doce namanùbaca yéewáidacalécawa. Néese idàbaca ibànùaca nía pucháibanamata nàacaténáwa yàcalé imanùbaca. Ichàiniadaca nía náucáanápíná demonio wenàiwicanái íicha. ⁸ Càmita imàaca natéca wawàsi nàasu àyapu imàluwenáwa. Imàacaca natéca abéerita nàasu àicuwa natéeripíná àyapulicubàa. Càmita imàaca natéca saco, yàacàsi nacái, plata nacái. ⁹ Imàacaca nàwalica nàasu costiza nacáiriwa nàabàli ìwaliwa, quéwa càmita imàaca nadèniaca pucháiba nabàlepináwa, abéerita meedá. ¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

—Piwàlùacuéwa abéeri capíi iriculé, yá piimácué néréta àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé iricuise. ¹¹ Aibalé càmicaalícué namàaca piwàlùacawa, càmicaalí nacái nawàwa néemiaca picàlidacuéca nalí nutàacái, yá iwàwacutácué piacawa náicha. Pichùpiacué cáli ichùmalé piabàli íichawa naicápiná càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía israelitaca, píasáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápíná níawa —íimaca yéewáidacalénái iríwa, yáì Jesúsca.

¹² Iná yéewáidacalénái nàacawa nàalàacaténá wenàiwica nawènúadánápíná náiwitáisewa Dios irípiná. ¹³ Yá náucaca nacái madécaná demonio wenàiwicanái íicha. Nàucàaca olivo isééná manùbéeyéi cáuláiquéeyéica ìwali, yá nachùnìaca nía.

La muerte de Juan el Bautista

¹⁴ Néseté rey Herodes yéemiaca wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, manùbacáiná wenàiwica nacàlidaca nàyaca ìwali, yáì Jesús imànínáca, càinácaalí iyú yéewáidaca wenàiwica nacái. Yá Herodes íimaca Jesús ìwali:

—Juan el Bautistami idéca icáucàacawa, íná yéewa yáalimá imànica yáì càmírica wenàiwica idé imànica —íimaca yáì rey Herodesca, iyúnáidacáiná Juan el Bautistamiani yáì Jesúsca. ¹⁵ Aibanái íimaca Jesús ìwali:

—Yácata profeta Elías yàanèrica àniwa —náimaca. Aibanái íima:

—Yácata áiba profeta càiride iyúwaté profetanáimi wapíchaléeyéimi —náimaca.

¹⁶ Quéwa rey Herodes yéemiacaalíté nacàlidaca Jesús iináwaná, yá Herodes íimaca:

—Yácata Juanmi, yáì nuchùulièricaté nawichùaca íicha íiwita. Idéca icáucàacawa —íimaca yáì rey Herodesca.

¹⁷ Càica Herodes íimaca ichùuliacáinaté yàasu úwináíwa náibàanápínaté Juan calúacáiná Herodes yàacawéetúa iicáca Juan, úái Herodes yàacawéetúa íipidenéechúaca Herodías. Yá úwináí nadacùacaté Juan cadena iyú presoíyéi ibànalìcu. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéenasàiri Felipe yàacawéetúa quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacadé úa yéenasàiri íichawa. ¹⁸ Iná Juan íimacaté rey Herodes irí: “Báawéeriquéi peedáanáca péenasàiri yàacawéetúawa”, íimacaté yáì Juanmica.

¹⁹⁻²⁰ Iná báawacaté Herodías uicáca Juan, yá uwàwacaté unúacani, quéwa càmita úalimá unúacani, cáalucáiná rey Herodes iicáca Juan, yáalíacáináwa cayábéericani, yáì Juanca, mabáyawanéeri nacái. Iná Herodes icùaca Juan ipíchaná Herodes yàacawéetúa Herodías inúacani. Ewita rey Herodes càmícáaníta yáalíawa càinácaalí iwàwacutáaná imànica macái èerita idécanáamité yéemiaca Juan icàlidaca irí Dios itàacái, càicáaníta casímáica rey Herodes yéemiaca Juan itàacái. ²¹ Quéwa áiba èerité Herodías úalimáca umànica Juan irí

càide iyúwaté uwàwáaná. Rey Herodes imànica manuíri fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá imáidaca yáapichéeyéiwa iyúudéeyéica Herodes icùaca Galilea yàasu cáli, nía nacái yàasu úwi íwacanánaica, nía nacái yàacawéeyéinaica asianáica caináwanéeyéica Galilea yàasu cáli néeséeyéica, nayáacaténá nayáacaléwa yáapicha, namànicaténá yáapicha nacái manuíri fiesta. ²² Yá Herodías úidu iwàlùacawa asianái iyáacàalu irìculé. Yá ulabàaca báawéeri iyú abéechúata asianái yàacuésemi naicácaténá úa. Naicácaíná ulabàaca, íná usímáidaca nawàwa macáita rey Herodes, nía nacái yáapichéeyéica iyéeyéica iyáacaléwa yáapicha. Iná rey Herodes ímaca mànacàu irí:

—Pisutá nuícha càinácaalí piwàwéerica. Yásí nùaca piríwani —ímaca ulí.

²³ Yá Herodes ímaca ulí àniwa pucháiba yàawiríata báisí báisísíwatasa Dios yáaliéricawa Herodes yàanápínaté ulí càinácaalí wawàsi uwàwéerica ícha, éwitasa uwàwacaalíté ícha cáli yéema, yái Galilea yàasu cálica Herodes icuèrica, yásí yàanápínása ulítáni báisíta, ímaca. ²⁴ Yá ùacawa náicha, úumaca úatúa iríwa:

—¿Càirínásica wawàsi nusutá ícha? —úumaca úatúa iríwa. Yá Herodías úumaca ulí:

—Pisutá ícha Juan el Bautista íwita —úumaca ulí úái Herodíasca, uwàwacáináté uicáca Juan íwita utuí iyúwa úalíacaténáwa báisíiri iyúcani Juan yéetácawa. ²⁵ Néese úái mànacàuca uèpùu uwàlùacàtétawa àniwa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Siúcata nuwàwa piaca nulí Juan el Bautista íwita quírapieli irìcu —úumaca irí.

²⁶ Néese, éwita achúmacáaníta manuísíwata rey Herodes iwàwa, yéemíacáiná usutáaná ícha, càicáaníta càmita Herodes idé imáisanàica uíchani, ímacáináté ulí nàacuésemi níai wenàiwicaca yàanápínása ulí càinácaalí wawàsi usutéerica ícha. ²⁷ Yá rey Herodes ichùullaca úwisàiri iwichùanápíná Juan ícha íwita, itécaténáni rey Herodes irí. ²⁸ Néese úwisàiri yàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá iwichùaca Juan ícha íwita. Càité Juan yéetácawa. Yá úwisàiri itéca íwitami quírapieli irìcu. Yá yàaca íwitami ulí úái mànacàuca. Néese úái mànacàuca utécani úatúa iríwa, uicácaténá báisíiri iyúcani Juan yéetácátéwa.

²⁹ Néese Juan yéewáidacalénáimi yéemíaca iináwanámi, yá nàacawa presoíyéi ibàna néré needácaténá Juan ichéecami. Yá natéca nabàllawani.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

³⁰ Néeseté apóstolnái yèepùu ìwacáidáyacacawa Jesús yàatalé, idécanáami nacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí. Néese nacàlidaca Jesús irí macáita namàníricaté, néewáidéerica iyú wenàiwicanái nacái. ³¹ Jesús ímaca nalí:

—Wàacuéwa wàanácuéwa walínáamitawa áibalé canácatalé wenàiwica, yéewanápíná wayamáidacawa achúmáanacáwa —ímaca nalí, madécanácaíná wenàiwica yàanàaca yàacawa nàatalé, áibanái nacái yèepùacawa yàacawa náicha, íná càmita yéewa nayamáidacawa, ibatàa nayáanápíná nayáacaléwa, càmita náalimá. ³² Iná Jesús yàacawa barca irìcu yàasu apóstolnái yáapichawa abéemàalé Galilea icalisaniná ícha, canácataléca wenàiwica. ³³ Quéwa madécaná wenàiwica iicáca nàanáwa, náalía nacái naicáca nía. Iná wenàiwicanái imusúacawa macái yàcalé ícha, yá napíacawa néré. Yá manùbéeyéi wenàiwica nàanàaca napíchalé néré. ³⁴ Néese Jesús imichàacawa barca irìcuíse néré, yá iicáca madécaná wenàiwica. Canáca nalí abéeri yéewáidéeripíná nía Dios ìwali, íná catúulécanáca Jesús iicáca nía, càide iyúwa waicácaalí canéeyéi icuèriná ovejaca. Yá idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi ìwali. ³⁵ Néese catáca yàacawa nàwali, yá yéewáidacalénái yàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canácatáica yàcalé. ³⁶ Pichùulla nèepùanápínáwa nàacawa bànacalé yèewiré, yàcalé iriculé nacái iyéeyéica mawiénita nawèniacaténá nayáapínáwa —náimaca. ³⁷ Quéwa Jesús ímaca nalí:

—Píatacué yàa nayáapíná —ímaca nalí. Néese yéewáidacalénái ímaca irí:

—¿Càmita píalíawa canáca walí doscientos namanùbaca denario ocho quéri iwènicatái? Ewita wadèniacaalí yáara platatá, càicáaníta càmita wáalimá wawèniaca cayába pan wèeripínáca nayáapínátá, níai manùbéeyéi wenàiwicaca —náimaca. ³⁸ Jesús ímaca nalí:

—¿Càisimalénácué pan pidèna? Picutácuécáwani —ímaca nalí. Néese idécanáami náalíacawa, yá náimaca irí:

—Cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imèdecaná nacái —náimaca.

³⁹ Néese ichùullaca nía manùbéeyéi wenàiwicaca náawináanápínáwa nàwacacawa ipuléeri masicái ínata. ⁴⁰ Néese náawinacawa nàwacacawa manùbéeyéi yàalusipíná, cien namanùbaca abénaméeyéi, cincuenta namanùbaca áibanái nacái. ⁴¹ Néese Jesús yeedáca cinco imanùbaca pan icáapi iriculéwa, pucháiba cubái imèdecaná nacái. Yá iicáida chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri iwali yái yàacàsica. Néese isubèriadacani, iwacùaca pan yéewáidacalénái iríwa nawacùacaténá wenàiwicanái iríni. Néese iwacùaca cubái imèdecaná nacái yéewáidacalénái iríwa macáita. ⁴² Yá macáita wenàiwicanái iyáaca cadénamani. ⁴³ Néese yéewáidacalénái needáca doce mapíiri imanùbaca pan yéenáimi, cubái nacái imàaquéricawa. ⁴⁴ Níai wenàiwica iyéeyéica pan, cinco mil namanùbaca asíanái. Càmita naputàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái.

Jesús camina sobre el agua

⁴⁵ Yáta Jesús ichùullaca yéewáidacalénáiwa nawàlúanápínáwa caquialéta barca iriculé nachàbacaténáwa ipíchalépiná abémàalé Galilea icalisaniná ícha nàanàacaténá Betsaida iyacàlená néré. Iwàwa nàacawa ipíchalé idècunitàacá imàacaca wenàiwicanái yèepùacawa ícha. ⁴⁶ Néeseté idécanáami ibànùaca wenàiwicanái yèepùanápínáwa ícha canánama, yá Jesús yàacawa dúli ínatale isutácaténá yáawawa Dios ícha. ⁴⁷ Néese idécanáami catáca nawicáu, Jesús yéewáidacalénái nàyaca barca irícu bamuchúami calisa. Yá Jesús iyaca abéerita cáli ínataísecáwa. ⁴⁸ Néese iicáca máadání natenáca cachàiníri iyú cáulicáiná ipùaca náipunita, ína càmita náalimá nachàbacawa abémàalé. Amalácaalí yàacawa nawicáu, yá Jesús yàacawa mawiénita nalí yèepuníriwa úni inàniacubàa. Iwàwaca ichàbacawa náicha machacàníri iyú. ⁴⁹ Quéwa naicáca ìpínáníca úni inàniacubàa, yá nayúunáidaca wenàiwica iwàwanámicani. ⁵⁰ Yá néemáníca macáicáiná naicácani. Cáaluca nía báawanama, càmicáiná náalía naicácani. Yáta quéwa Jesús ímaca nalí:

—¡Matuíbanáicué pía, núaquéi, picácué cáalu pía! —ímaca yái Jesúsca.

⁵¹ Néese Jesús iwàlùacawa nàatalé barca iriculé. Yáta wiúca cáuli, Jesús iwàlùacáináwa nàatalé barca iriculé. Yá nánáidacawa manuíswata naicáidaca irí. ⁵² Càmitàacáwa nadé náalíacawa cayába Jesús íwitáise iwali, éwitaté naicácaníta imàníná pan iyú yái càmíríca wenàiwica idé imànica, càulenáciná náicha náalíanápínáwa néemàca càinácaalí ímáaná.

Jesús sana a los enfermos de Genesaret

⁵³ Nachàbacatéwa abémàalé Galilea icalisaniná ícha, yá nàanàaca Genesaret yáasu cáli néré. Yá nadacùaca barca calisa idùlepiré. ⁵⁴ Namichàacanacáitawa barca irícuise, yá wenàiwicanái náalía naicáca Jesús. ⁵⁵ Yá wenàiwicanái napiacawa macái yàcalé iriculé iyéeyéica néré nacàlidacaténá nalí Jesús yàanàaca. Néese manùbéeyéi wenàiwica nadàbaca natéca cáuláiquéeyéi wenàiwica yàalubái ínatawa náalíacataléca Jesús iyaca. ⁵⁶ Néese àta alénácaalí

Jesús yàawa achúméri yàcalé iriculé, manuiri yàcalé iriculé nacái, manacúaliré nacái, yá natéca naliadaca cáuláiquéeyéi wenàiwica àyapulicubàa Jesús ichàbacatabàapináwa. Yá cáuláiquéeyéi nasutáca Jesús ícha imàacáanápíná nadunùaca ìwali, càmicaalí nacái, ibàle ipùata ìwalita. Yá macáita idunuèyéica Jesús ìwali, yá cayábaca nía uláicái ícha.

7

Lo que hace impuro al hombre

¹ Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa abénaméeyéi fariseo yáapicha. Néese macáita nàacawa Jesús yàatalé. ² Naicácaté abénaméeyéi Jesús yéewáidacaléca nayáaca nayáacaléwa càmiyécáwa íba icáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íiwitáise ímáaná. Càmita Jesús yéewáidacalénái imàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa càide iyúwa fariseonái imàníná. Iná fariseonái itàaníca Jesús yéewáidacalénái ìwali, náimaca casacàaca Dios iicáca Jesús yéewáidacalénái. ³ (Níái fariseoca, áibanái judío nacái macáita namànica càide iyúwaté nàawirináimi imàníná. Càmicaalícáwa náiba nacáapiwa éeréeri iyú nayáacalé ipíchawáise, càmitàacá nayáa nayáacaléwa, canásíwata. Càmita nayáa nayáacaléwa càmicaalícáwa namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íiwitáise ímáaná. ⁴ Idécanáami nacái nawènìaca yàacàsi yàcalérìcu, yá nèepùacawa nacapèe néréwa namànicaténá culto nacáiri nàapìdàanápíná náichawa ipíchawáise nayáa nayáacaléwa. Neebáidaca nacái madécaná càide iyúwaté nàawirináimi yéewáidáaná, iná namànica culto nacáiri náibacaténá éeréeri iyú macái íiwitáaná bacàa, catùa nacái, mapuwáa nacái, nàasu cama nacái, naiméerica ínata.) ⁵ Iná fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu náimaca Jesús irí:

—Níái péewáidacaléca, ¿cáná càmita namàni càide iyúwaté wàawirináimi yéewáidáaná? Càmita namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa wàawirináimi ichùllanáté wía wamànínapíná ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa, iná casacàaca Dios iicáca níái péewáidacaléca —náimaca. ⁶ Jesús íimaca nalí:

—Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi machacànìiri iyú pìwalicué, píacué pucháibéeyéica íiwitáise. Isaías itànàacaté tàacáisi piináwaná ìwalicué Dios inùmalicuése. Dios íimacaté:

‘Níái israelitaca náimacáita meedá nàacasa nucàaluíniná, quéwa càmita cáininá naicáca núa báisìiri iyú nawàwalicuésewa.

⁷ Caná iwèni nuicáca nàasu culto namàníricasa nulí. Càmita néewáida wenàiwica nutàacái iyú, néese néewáidacáita wenàiwica náiwitáise iyúwa’,

càica íimaca yái Diosca. ⁸ Pidécuéca meedá pimàacaca píchawa Dios itàacái, peebáidacaténácué wenàiwicanái yàasu tàacáisi meedá —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Pidécuéca pimànica máini báawéeri wawàsi, pimàacacáinácué píchawa Dios itàacái, pimànicaténácué meedá iyúwa píiwitáise ímáaná. ¹⁰ Profeta Moisés íimacaté Dios inùmalicuése: ‘Pía píaniri ímiétacanáwa, píatúa nacáiwa’, íimaca yái Diosca. Yáté íimaca nalí àniwa: ‘Aibacaalí itàaníca báawéeri iyú yáaniri ìwaliwa, càita nacái itàanícaalí báawéeri iyú yáatúa ìwaliwa, yá iwàwacutácué pinúacani’, íimacaté yái Diosca. ¹¹ Quéwa píacué fariseoca, pidécuéca péewáidaca wenàiwicanái cayábacasa càì náimaca nàaniri iríwa, náatúa irí nacáiwa: ‘Càmita núalimá nuyúudàaca pía. Nudéca nucùaca Dios irípiná yái plataca, yái nuèripinámica pírì, iná canáca nulí cayába nuyúudèripiná iyú pía’,

cài náimaca nasèenái iríwa. ¹² Càita pidécuéca péewáidaca wenàiwica càmítasa iwàwacutá nayúudàaca nániriwa, náatúa nacáwa, náimacaalí cài nasèenái iríwa.

¹³ Iná pidécuéca píasáidaca piúcaca píchawa Dios itàacái, peebáidacáinacué piawirináimi íwitáisewa, yái péewáidéericuéca iyú wenàiwicanái Dios itàacái ícha. Pimànicuéca mamáalàacata madécaná càyéi wawàsi —ímaca yái Jesúsca.

¹⁴ Néese Jesús imáidaca yàataléwa níai wenàiwicaca ibàluèyéicawa mawiénita irí. Yá ímaca nalí:

—Péemiacué nutàacái piacué macáita. Píalimáidacué píalíaca péemíaca cainácaalí ímáaná yái tàacáisi nucàlidéeripinacuéca piriwa. ¹⁵⁻¹⁶ Macái yàacàsi iwàluèriwa wenàiwica idèèrìculé, canáca yéewaná casacàaca imànica wenàiwica íwitáise Dios ícha. Abéerita wenàiwica ibáyawaná, yá nacái itàacái báawéerica imusuéricawa iwàwalicúise, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íwitáise Dios ícha —ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese Jesús yàacawa wenàiwicanái ícha, yá iwàlùacawa capíi irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese yéewáidacalénái nasutáca néemíawani cainácaalí ímáaná yái tàacáisica Jesús icàlidéerica yàacàsi ìwali. ¹⁸ Yá Jesús ímaca nalí:

—¿Néeni, càmítasicué nacái píalíaca péemíacani yái nucàlidéerica? ¿Càmítacué píalíaca canácata yàacàsi yáaliméeri casacàaca imànica wenàiwica íwitáise Dios ícha? ¹⁹ Yái yàacàsi càmítaca iwàlùacawa wenàiwica iwàwa irìculé. Iwàlùacáitawa idèèrìculé. Néese yàacawa ícha meedá —ímaca nalí yái Jesúsca. Càita Jesús yéewáidaca nía yàacàsi ìwali, Dios imàacaca wenàiwica iyáaca macái íwitáaná yàacàsica, masacàacáiná macáita nía. ²⁰ Néese Jesús ímaca nalí àniwa:

—Yái nabáyawaná namànírica, yá nacái tàacáisi báawéerica imusuéricawa wenàiwica iwàwa irìculé, yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái íwitáise Dios ícha. ²¹ Macáita íwitáisesi báawéeri imusúacawa wenàiwica iwàwa irìculé. Càita báawéeri íwitáisesi: Namànica náalaniwa; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càmíná Dios imàaca wenàiwica imànica; nayéedùaca áibanái yàasu; nanúaca wenàiwica; ²² naimáca áiba wenàiwica yáapicha càmíichúaca náinusíwa, càmíirica nacái nanìrisíwa; máini nawàwa needáca nalíwa manùba wawàsi; namànica áibanái irí báawéeri; nachìwáidaca áibanái wenàiwica; mabáiníiri iyú namànica báawéeri nainá iyúwa máaléquéeri iyú áibanái wenàiwica yàacuésemi; báawaca naicáca áibanái wenàiwica ìwalíise yái cawènírica áibanái idènièrica; natàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali; máini cachàinica naicáca níawawa; càmítaca nàalí cayábéeri ìwali báawéeri íchaná. ²³ Macáita yái íwitáaná báawéerica imusúacawa wenàiwica iwàwa irìculé. Yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái íwitáise Dios ícha —ímaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²⁴ Néeseté Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli ícha yàanàcaténá Tiro ìyacàlená yàasu cáli néré. Yá iwàlùacawa capíi irìculé. Idècunitàacá ìyaca néré, càmítaca iwàwa yàcalé mìnanaí nàalíacawa alénácaalí ìyaca. Càmítaca quéwa yáalimá íbàaca iináwanáwa. ²⁵ Ráunamáita abéechúa inanái uémíaca iináwaná ìwali ìyaca capíi irìcu. Udènià uíduwa demonio idacuèchúa íwitáise. Uái inanáica ùacàatécatawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacawa ùlulù ipùata iyúwa Jesús ípunita, usutácaténá iicáanápíná upualé. ²⁶ Càmíichúata israelita úái inanáica. Néese Sirofenicia yàasu cáli néeséechúaca úa. Yá ùanàaca usutácaténá Jesús ícha wawàsi yúucáanápíná demonio uídu ícha. ²⁷ Quéwa Jesús ímaca ulí:

—Péemíaca comparación: Càmítaca wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapíná, càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níai israelitaca. Càmítaca cayába nuyúudàaca piacué càmíiyéica israelita —íima ulí, yáalimáidacaténá iicáwa úa, asáisi uebáidacaalí Dios imànínápíná ulí cayábéeri éwita càmíicáníta israelita úa. ²⁸ Yá úumaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái yáawinacaalíwa mesa yáapíise, sùmanái yúucacaténá nayáapíná yàacàsi yéénáimi, càita nacái nuwàwaca Dios imànica nulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita núa —úumaca. ²⁹ Néese Jesús íimaca ulí:

—Pidéca píasáidaca nulíni pitàacái iyúwa peebáidaca nulí, íná càmita iwàwacutá pisutáca nuícha quirínama nuyúudàanápíná píawa. Yá numàaca pèepùacawa picapèe néréwa, demoniocáiná idéca yàacawa píidu íicha —íimaca ulí yái Jesúsca. ³⁰ Néese uèpùacawa ucapèe néréwa, yá ùanàaca uíduwa irièchúawa matuíbanáita uimácataléca. Quéwa demonio yàacatéwa uícha.

Jesús sana a un sordomudo

³¹ Néeseté Jesús yèpùa yàacawa Tiro iyacàlená yàasu cáli íicha. Yá ichàbacawa Sidón iyacàlená yèewibàa. Yá ichàbaca nacái diez namanùbaca yàcalé Decápolis yàasu cáli íinatéyeyéica iyaca. Yá yànàaca Galilea icalìsaniná néré. ³² Néese áibanái natéca asìali Jesús yàatalé, abéeri asìali màuwíiri, cà míiri yáalimá itàaníca machacàníiri iyú. Yá nasutáca Jesús íicha wawàsi imàacáanápíná icáapiwa màuwíiri ìwali ichùnìacaténáni. ³³ Jesús itéca màuwíiri méetàucuta wenàiwicanái íicha, yá Jesús iwàlùadaca báipunitácanama icáapi ipùatawa asìali yùuwíapuná irìculé pucháibanama. Néese Jesús yàapìsaca icáapi ipùata ìwaliwa, yá idunùaca asìali inène ìwali icáapi ipùata iyúwa. ³⁴ Néese Jesús iicáidaca chènuniré, yá yeedáca icalésawa. Yá íimaca asìali irí: “¡Efata!” (íimáanáca hebreo itàacái iyú: “¡Yàacùacawéi piùwica!” íimáanáca.)

³⁵ Yá yáalimá yéemìaca cayába yái asìalica, yá cayábaca nacái inène, yáalimá itàaníca machacàníiri iyú. ³⁶ Néese Jesús yàalàaca níái wenàiwicaca ipíchaná nacàlidaca áibanái irí iináwaná ichùnìanáni, quéwa éwita ichùullacáaníta nía manùba yàawiría, càicáaníta nacàlidaca iináwaná mamáalàacata. ³⁷ Macái wenàiwica yéemièyeyéica Jesús iináwaná ìwali nánáidacawa manuísíwata néemìacani. Yá náimaca nalíwáaca: “Imànica macáita cayábéeri iyú. ¡Imàacaca màuwíiyéi yéemìaca! ¡Imàacaca nacái matàacáiyéi itàaníca!” náimaca Jesús ìwali.

8

Jesús da de comer a cuatro mil personas

¹ Aiba èerité madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa àniwa Jesús yàatalé. Néese canáca nayéeripíná néeni. Yá Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa. Yá íimaca nalí:

²—Catúulécánáca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca nàyaca núapícha máisiba èeri. Siùcade canáca nalí nayáapíná. ³ Nubànùacaalí nía máapíiyéica nacapèe nérépínáwa, cawàwanáta nawàwachàbacawa àyapulicubàa namáapicawa, abénaméeyéi nàanàacáiná déecuise —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Néese yéewáidacalénái náimaca irí:

—Canácata yáaliméeri yàaca nayáapíná cháí, canácatáica wenàiwicanái ibànacale —náimaca. ⁵ Jesús isutáca yéemìawa yéewáidacalénáíwa:

—¿Càisimalénácué pan ìya píri? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca irí:

—Iyaca walí siete namanùbaca pan —náimaca.

⁶ Néese Jesús ichùullaca wenàiwicanái yáawinacawa cáli íinata. Yá yeedáca níái siete namanùbaca panca icáapi irìculéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali, yái yàacàsica. Yá isubèriadacani, yàaca yéewáidacalénái iríwani. Néese, yéewáidacalénái iwacùaca pan wenàiwicanái irí. ⁷ Iyaca nacái nalí cawàwanáta máisiba cubái imìdecaná púubéeyéi. Jesús yàaca Dios irí cayábéeri ìwali, yái cubáica. Yá ichùullaca nacái yéewáidacalénáíwa iwacùanápínáni wenàiwicanái irí. Yá nawacùaca nalíni. ⁸ Yá macáita nayáaca cadénamani, yái yàacàsica. Néese Jesús yéewáidacalénái needáca siete mapíiri namanùbaca yàacàsi yéénáimi

imàaquéricawa. ⁹ Batéwa báinúaca mil namanùbaca asìanái iyáacaté yái yàacàsica. Càmita naputàa inanáinái, sùmanái nacái. Néese Jesús imàacaca nèepùacawa ícha, níai manùbéeyéi wenàiwicaca. ¹⁰ Yá Jesús iwàlùacàtétawa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese nàacawa abéemàalé Galilea icalisaniná ícha, yá nàanàaca Dalmanuta yàasu cáli néré.

Los fariseos piden una señal milagrosa

¹¹ Néeseté abénaméeyéi fariseo nàanàaca Jesús yàatalé. Yá nadàbaca natàaníca cachàiníri iyú Jesús yáapicha. Nawàwa náalimáidacani imàinínápiná áiba wawàsi báawéeri. Yá nasutáca ícha imàinínápiná naicáca wawàsi íiwitáise iyúwa càmirica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisíta Dios néeséericatani. ¹² Yá Jesús yeedáca icalésawa cachàiníri iyú máinícáiná báawaca íináidacawa iwàwawa. Yá íimaca nalí:

—¿Cánácué písutá numàinínápiná càì? Pidécuéca piicáca numànica manùba, quéwa càmitacué peebáida nutàacái. Péemìacué cayába, càmitacué núasáida piicáca càiri wawàsi —íimaca yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús yèepùacawa náicha, yá iwàlùacawa àniwa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacawa àniwa abéemàalé Galilea icalisaniná ícha.

La levadura de los fariseos

¹⁴ Jesús yéewáidacalénái naimáichacaté natéca náapichawa nayáapináwa. Nadèniacáita abéeri pan meedá náapichawa barca irìcu. ¹⁵ Néese Jesús yàalàaca nía ipíchaná nàyaca càide iyúwa báawéeyéi íiwitáise fariseo iyáaná, rey Herodes nacái. Íimaca nalí:

—Péemìacué cayába comparación: Piicácué píchawa fariseonái yàasu levadura, yá nacái rey Herodes yàasu levadura —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶ Yá yéewáidacalénái càmita náalíawa Jesús yàalàaná nía fariseonái yàasu tàacáisi ícha, rey Herodes íiwitáise ícha nacái. Iná yéewáidacalénái náimaca nalíwáaca:

—Idéca càì íimaca walí canácáiná walí pan —náimaca. ¹⁷ Jesús yáalíacawa náináidáanáwa, íná íimaca nalí:

—¿Cánácué píima canácasa pirí pan? Càmita nutàaní pan ìwali. ¿Cánácué càmita peebáida nulí núalimáca nùacuéca piyáapiná càinácaalícué pimáapuèrica? ¿Néenicué, máinísica càulenáca píchani? ¹⁸ Pidèniatacué pituúwatatá. ¿Cánácué càmita píalía péemiaca ìwali yái piiquéerica? Pidèniatacué nacái piùwíwatatá. ¿Cánácué càmita píalía péemiaca càinácaalí ímáaná yái núuméericuéca pirí? Báisíta iwàwacutácué piwàwalica càinácaalíté iyáaná nuwacùacaalíté pan wenàiwicanái irí nayáapiná. ¹⁹ Idécanáamité nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapiná, níai cinco mil namanùbaca asìanáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáatéwa yéenáimi pìwacáidéericatécué? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Doceca mapíiri imanùbaca iyamáacatéwa —náimaca. ²⁰ Néese íimaca nalí:

—Néeni, idécanáamité nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapiná, níai cuatro mil namanùbaca asìanáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáawa yéenáimi pìwacáidéericatécué? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca irí:

—Sietecaté mapíiri imanùbaca yái imàaquéricawa —náimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Néeni, cánácué càmitàacáwa píalíawa núalimá nùaca piyáapiná? —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un ciego en Betsaida

²² Néeseté nàanàaca Betsaida iyacàlená néré. Yá Betsaida mìnánái natéca matuíri asìali Jesús yàatalé. Yá nasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata ichùnìanápináni. ²³ Néese Jesús itéca matuíri icáapi ìwali, yá imusúadacani yàcalé

irìcuíse. Jesús yàapìsáidaca icáapi irìculéwa, néese ipusúa yáawiruníwa matuíri ituí íimami ìwali. Yá Jesús imàacaca icáapiwa matuíri ìwali. Yá isutáca yéemíawa matuíri asáisi yáalimácaalí iicáidaca. ²⁴ Néese yái matuírica idàbaca iicáidaca, yá íimaca Jesús irí:

—Nuiquéeyéitatá wenàiwica càide iyúwa waicácaalí àicu, ìpìnáníyeyí quéwa —íimaca. ²⁵ Néese Jesús imàacaca icáapiwa àniwa matuíri ituí ìwali. Asáita iicáca cayába yái asíalica, idéca ichùnìacawa, íná idé iicáca macáita cayába ituí iyúwa. ²⁶ Néese Jesús ichùulìaca asíali yèepùanápínáwa icapèe néréwa. Yá íimaca asíali irí:

—Picá piwàlùawa yàcalé irìculé —íimaca yái Jesúsca.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

²⁷ Néeseté Jesús yàacawa Betsaida ìyacàlená íicha yéewáidacalénái yáapichawa nachàbacaténá naicáca yàcalé iyéeyéica mawiénita Cesarea de Filipo ìyacàlená irí. Ipíchawáise nàanàaca néré, idècunitàacá nèepunícawa àyapulicubàa, yá Jesús isutáca yéemíawa yéewáidacalénáiwa. Iimaca nalí:

—¿Càiná náimaca nùwali níara wenàiwicaca? ¿Cawinása núa? —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Yá náimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idécasa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèepuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali ibànùnápínaté àniwani. Aibanái àniwa náimaca pìwali áiba profetanái yéénácasa pía, níái icàlidéyeyéicaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalìcuíse —náimaca. ²⁹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Néenicué pía, ¿cawinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. Néese Pedro íimaca irí:

—Mesíasca pía, yái Dios icàlidéericaté ìwali wàawirináimi israelitanái irí, Dios ibànùnápínaté walí wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca. ³⁰ Quéwa Jesús yàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca iináwaná áibanái irí, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

³¹ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca yéewáidacalénáiwa náalíacaténátéwa iwàwacutáanaté yùuwichàacawa manuísíwata, yái Jesúsca, yái asíali Dios néeséerica. Iwàwacutácaté nacái yùuwidenái iicácani iyúwa canéeri iwèni, càmita nacái neebáida itàacái, níái israelita icuèrinánáica, nía nacái sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéyeyéica wenàiwica templo irícu. Jesús icàlidaca yéewáidacalénái iríwani náalíacaténátéwa iwàwacutáanápínaté yùuwidenái inúacani, quéwa máisiba èeri irícu, yá icáucàanápínatéwa. ³² Càita Jesús icàlidaca nalí amaléeri iyúni. Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta náicha. Yá Pedro yàalàaca Jesús cachàiníiri iyú, ipíchaná icàlidaca càiri wawàsi. ³³ Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca yéewáidacalénái áibanái iríwa. Yá Jesús yàalàaca Pedro cachàiníiri iyú. Jesús íimaca Pedro irí:

—¡Piawa nuícha, pía nùuwide Satanás nacáiri íiwitáise! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise iyáaná —íimaca yái Jesúsca.

³⁴ Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa, áibanái nacái wenàiwica yèepuníyeyéicawa náapicha. Yá íimaca nalí:

—Abéericaalí péenácué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, yá càmita yéewa pímanica yái piwàwéerica pímanica. Iwàwacutá matuíbanáiri iyú pímaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanícaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái pímanica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulianá pía. ³⁵ Níacáiná cawinácaalí càmiyeyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmiiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéyeyéica nutàacái

mamáalàacata, nacàlida nacái nutàacái áibanái irí, éwita áibanái inúacaalí nía, nadènapiná nacáucawa càmiri imáalàawa. ³⁶ Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháí èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca íchawa icáucawa càmiri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni, macáita yái cawènírica yeedéerimica iríwa. ³⁷ Canácáiná áiba wawàsi wenàiwica yáaliméeri yàaca yeedácaténá iríwa icáucawa càmiri imáalàawa, idécanáami yúucaca íchawani. ³⁸ Cawinácaalí wenàiwica báiyéica icàlidaca cayábéeri nùwali, nutàacái ìwali nacái èeri mìnánái irí, níái èeri mìnánái iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha, cabáyawanéeyéi nacái, néese càmita nùmapiná nàwaliwa nùsunáica nía, núa asìali Dios néeséerica, nùanàpinácaalí Núaniri Dios íiwitáise iyúwa icamaláná mèlumèluíri irìcu, mabáyawanéeyéi ángel yáapicha nacáwa, nucúacaténá macáita —ímaca yái Jesúsca.

9

¹ Jesús íimacaté nalí nacái:

—Péemìacué cayába, abénaméeyéicué péená iyéeyéica cháí siùca, càmita néetápináwa ipíchawáise naicáca càinácaalípiná iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa íiwitáise iyúwa —ímaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁻³ Néesetécáwa seis èeri Jesús icàlidacadénáami nalíni, yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. Yá yàacawa náapicha dúli chènuníri ínatalé. Yá néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Máiníri mèlumèluwaca ibàleca cabalèeri máiní íicha cháí èeriquéi caná idéeri íibaca cà. ⁴ Naicáca nacái pucháiba profetanái iyéeyéicaté bàaluité, yái Elías, Moisés nacái, itàaníyéica iyaca Jesús yáapicha. ⁵ Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¡máiní cayábéeriquéi wàyáanáca cháí! Siùcade wamànica máisiba capíi yáana wawàwalínápinácué pía, abéeri píasupiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —ímaca yái Pedroca.

⁶ Càica Pedro íimaca máinícáiná cáaluca níái yéewáidacaléca máisiba, íná Pedro càmita yáalíawa càinácaalí iwàwacutáaná íimaca Jesús irí. ⁷ Yáta acalèe iricùacawa, yá ibàliaca nía catámèeri iyú. Néese néemìaca Dios itàacái acalèe yèewíise. Íimaca nalí: “Yácata Nuíri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca: Péemìacué itàacái”, íimaca yái Diosca. ⁸ Yáta naicáidaca natéesewa, níái yéewáidacaléca. Yá canácata naiquéri áibanáica. Naicá abéerita Jesús ibàluèricawa néeni.

⁹ Néesetécáwa idècunitàacá nalicùacawa dúli ínatáise, Jesús yàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca áibanái iríni, yái naiquéricaté dúli ínatalé, àta Jesús imichàacatalétawa yéetácáisi íicha, yái asìali Dios néeséerica. ¹⁰ Iná càmita nacàlida áibanái iríni, quéwa nasutáca néemìawa níawáaca ìwali càinácaalí ímáaná yái tàacáisi íiméerica icáucàanápínásawa. ¹¹ Néese nasutáca néemìawa Jesús:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yèepùa yàanàaca quéechacáwa aléi èeri irìculé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca, yái wacuèrináca Dios ibànuèripináca walí. ¿Cána yéewa càí náimaca, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu? —náimaca. ¹² Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami ìwali:

—Báisita, iwàwacutáca profeta Elías nacáiri yàanàaca quéechacáwa. Yá iwènúadaca wenàiwicanái íiwitáise Dios irípiná àniwa, yéewanápiná néemìaca itàacái yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. Aiba wawàsi nacái israelita icuèrinápiná ìwali, iwàwacutácué píináidacawa ìwali yái tàacáisi profetanái itànèericaté nuináwaná ìwali, núa asìali Dios néeséerica. Natànàcaté tàacáisi nuináwaná ìwali píalíacaténácuéwa iwàwacutáanápiná nùuwichàacawa

manuísíwata, israelitanái nacái caná nuwèni naicáanápíná núa, báawapíná nacái naicáca núa. ¹³ Quéwa núumacué pirí, abéeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanàaca, yái Juan el Bautistamica. Yá namànicaté irí báawéeri iyúwaté nawàwáaná, càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi iináwaná ìwali càinácaalíté iyáanápíná —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

¹⁴ Néeseté Jesús, nía nacái yáapichéeyéica, nèepùacawa Jesús yéewáidacalénái áibanái yàatalé. Yá naicáca manùba wenàiwica Jesús yéewáidacalénái itéese. Nàyaca nacái néré abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Níái yéewáidéeyéica wenàiwica, nía nacái Jesús yéewáidacaléca natàaníca nàyaca nalíwáaca ùuléri wawàsi iyú. ¹⁵ Néese wenàiwicanái iicáca Jesús, yá macáita napíacawa ípunita natàidacaténáni, máiníyéi íináidacawa iicáidaca Jesús irí. ¹⁶ Néese Jesús isutáca yéemíawa yéewáidacalénáiwa:

—¿Càinácué ìwali pitàani píriwáaca chàinisíiri iyú, píacué nacái nía nacáide? —íimaca nalí.

¹⁷ Yá abéeri néená níái wenàiwica iyéeyéica néré íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nudéca nutéca pìatalé nuíriwa demonio idacuèri íiwitáise. Yái demonioca masànaca imànica nuíri. ¹⁸ Ata alénácaalí nuíri iyaca, yá demonio yàaca irí tètacáimi, yá yúucaca nuíri cachàiníiri iyú cáli ínatalé, yá cacàlica inùmálicuíse yái nuíríca, yá nacái yaamíadaca iyéiwa, yá pumùluca iiná macáita. Nudéca nusutáca péewáidacalénái íicha wawàsi náucáanápíná demonio nuíri íicha, quéwa càmita náalimá náucaca íichani —íimaca yái yáaníríca. ¹⁹ Néese Jesús íimaca:

—¡Píacué càníyéica yeebáida Dios! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapícha quiríta? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéca píri quiríta? Pianàidacué nùataléni yái ùucullíríca —íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Yá natéca ùucullíríca Jesús yàatalé. Quéwa demonio iicácanáami Jesús, yá demonio yàaca tètacáimi ùucullíríca irí. Yá ùucullíríca yúuwàacawa cáli ínatalé. Yá italíaníca, cacàlica inùmálicuíse. ²¹ Néese Jesús isutáca yéemíawa ùucullíríca yáaníríca:

—¿Càisimaléná èeri idé idèniacani íisacadénáamini? —íimaca yái Jesúsca. Néese yáaníríca íimaca Jesús irí:

—Sùmàicaalítàacáwani idàbaca íisacani bàaluité. ²² Manùba yàawíríca nacái demonio yúucacani quichái irículé, úni yáaculé nacái inúacaténáni. Quéwa, pídecaalísíca píchùnìacani, néese píicá watúulécana, yá piyúudàaca wía —íimaca yái yáaníríca. ²³ Jesús íimaca irí:

—¡Píca càí píimaca ‘pídecaalísíca’! Iwàwacutá manuíca píináidacawa piwàwawa nùwali. Aibacaalí yeebáida nulí, Dios imànìpíná irí macái íiwitáaná cayábéeríca —íimaca yái Jesúsca. ²⁴ Yá ùucullíríca yáaníríca íimaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

—Nuebáidaca píri. ¡Piyúudàa nuebáidacaténá píri cachàiníiri iyú mamáalàacata! —íimaca yái yáaníríca.

²⁵ Néese Jesús iicácaíná madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa yàatalé caquialéta, íná yàalàaca demonio cachàiníiri iyú. Jesús íimaca demonio irí:

—Pía demonio, matàacáíríca màuwíríca nacái imànica wenàiwica, píawa íicha yái ùucullíríca. Píca pèepùca piwàlùacawa àniwa iwàwalículé —íimaca yái Jesúsca.

²⁶ Yá demonio yéemíaníca, yàaca tètacáimi ùucullíríca irí àniwa, yá imàacaca ùucullíríca itatáca cachàiníiri iyú àniwa. Néese yàacawa ùucullíríca íicha, yá ùucullíríca iríacáitawa cáli ínatalé càide iyúwa yéetéerimiwa. Iná madécaná náimaca ùucullíríca yéetácasawa. ²⁷ Quéwa Jesús íibàaca icáapi ìwali imichàidacaténáni. Yá íbàlùacawa yái ùucullíríca.

²⁸ Nésetécáwa Jesús iwàlùacawa capìi irìculé yéewáidacalénái yáapichawa méetàucuta áibanái ícha. Yá nasutáca néemìawa Jesús:

—¿Cánácáwa càmita wadé wáucaca demonio? —náimaca. ²⁹ Yá Jesús ímaca nalí:

—Máinicué càulenáca piúcaca yái demonio íiwitáanáca. Iwàwacutácué pisutáca píawawa Dios ícha quéechacáwa, pimàacacué píichawa nacái piyáacaléwa, pidéénápinácué piúcacani wenàiwica ícha —ímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

³⁰ Néese Jesús yàacatéwa náicha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nèepunícawa Galilea yàasu cáli ínatabàa. Jesús càmita iwàwa áibanái yáaliacawa alénácaalíni.

³¹ Jesús yéewáidacáiná yàacawa yéewáidacaléwa. Yá icàlidaca nalíni:

—Abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacaténá áibanái asianái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica. Yá nanúapiná núawa. Quéwa máisiba èeri irìcu, yásí nucáucàacawa àniwa —ímaca yái Jesúsca.

³² Quéwa níai yéewáidacaléca càmita náalía néemìaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí. Yá cáaluca nasutáca néemìawani ìwali.

¿Quién es el más importante?

³³ Néseté nàanàca Capernaum iyacàlená néré. Yá nawàlùacanáamiwa capìi irìculé, yá Jesús isutáca yéemìawa nía:

—¿Càiná wawàsi ìwalicué pitàaní siùcatàacáwa idècunitàacá pèepunícawa àyapulìcubàa? —ímaca nalí.

³⁴ Masànata quéwa nía Jesús ícha báicáiná nía náiwitáise báawéeri ìwalísewa, natàanicáinaté chánácaalí néená máiníri cachàinica áibanái ícha canánama.

³⁵ Néese Jesús yáawinacawa, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa. Yá ímaca nalí:

—Aibacaalí iwàwa Dios iicácani iyúwa cachàiníirica áibanái ícha canánama, iwàwacutá yái wenàiwica iicáca yáawawa iyúwa càníri cachàini náicha canánama. Iwàwacutá nacái iyúudàaca nía áibanái canánama —ímaca yái Jesúsca.

³⁶ Néese Jesús yeedáca sùmài ibàlùadacaténáni nèewi. Yá Jesús yeedáca sùmài yàanalìculéwa. Yá ímaca yéewáidacalénái iríwa:

³⁷ —Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéerica nutàacái, imànicaalí cayábéeri sùmài irí nuípidená ìwali, càiride iyúwa yái sùmàica, yásí nuicáca yái cayábéerica imàníirica sùmài irí càide iyúwa idéca nacáicaalí imànica nulí cayábéeri. Càmita imàni abéerita nulí cayábéeri, néese imànica nacái irí cayábéeri yái Diosca ibànuèrica núa —ímaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

³⁸ Néseté Juan ímaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba yúuquéeri demonio wenàiwica ícha píipidená ìwali ímacáiná pimàacasaca càì imànica, quéwa càmita yèepuníwa wáapicha, íná wadéca wàalàacani cachàiníri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica ícha —ímaca yái Juanca. ³⁹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Picácué pialàa wenàiwica càníinápiná namàni cayábéeri, canácáiná yáaliméeri itàanáca báawéeri iyú nùwali idécanáami imànica nuípidená ìwali yái càníirica wenàiwica idé imànica, icàlidacaalí nacái iináwanáwa imànínísa càì nuíwítáise iyú. ⁴⁰ Macáicáiná càníiyéita yùuwidaca imànica wía, nayúudàaca wía. ⁴¹ Péemìacué cayába, áibacaalícué iyúudàaca pía pèebáidacáiná nutàacái, núa Cristoca, éwita yáalimácaalí yàaca píiraca úni yáawami, càicáaníta Dios imànìpiná irí cayábéeriwa —ímaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

⁴² Jesús íimacaté: “Aibacaalí iméeràidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níái púubéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yùuwichàidapináca manuísíwatani. Cayába cachàini irítani yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca sùmanái. Aibanái idacùacaalí manuiri íba icanápi ìwalíse náucacaténáni manuiri úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí ìsicùmacawa. Quéwa ìyacaalí mamáalàacata cháí èeri irìcu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiniwanái yùuwichàapinácawa áibanái ícha infierno irìcu, yái manuiri quicháica. Iná cayába cachàini irítani yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púubéeyéi. ⁴³ Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa ipíchaná imànica íbáyawanáwa icáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmiri imáalàawa, ipíchaná nacái piacawa infierno irìculé, yái manuiri quicháica càmirica ichacàwa càiripinéerita ìyaca. ⁴⁴ Infierno irìcu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái ichacàwa càiripináta. ⁴⁵ Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa piabàli iyúwa, planápináwa áibalé càmicataléca Dios iwàwa piacawa, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí yàabàliwa ipíchaná imànica íbáyawanáwa yàabàli iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuiri quicháica càmirica ichacàwa càiripinéerita ìyaca. ⁴⁶ Infierno irìcu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái ichacàwa càiripináta. ⁴⁷ Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmirica Dios iwàwa piicáca, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí ituíwa ipíchaná imànica íbáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuiri quicháica càmirica ichacàwa càiripinéerita ìyaca. ⁴⁸ Infierno irìcu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái ichacàwa càiripináta.

⁴⁹ “Dios icasáapiná quichái nàwali macáita. ⁵⁰ Péemìacué comparación: Cayábéeri iwidùma piyáacalé yáapichacué, quéwa càmicaalí quirínama puíwa yái iwidùmaca, yá càmitacué píalimá cayábéerica pimànica àniwani. Càita nacái iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa, càide iyúwa cayábéeri iwidùma puíwacaalí imànica walí wayáacalé. Cáininácué piicáyacawa yéewanápinácué piyaca matuíbanáiri iyú píapichawáaca”, íimaca yái Jesúsca.

10

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Néeseté Jesús yàacawa Capernaum ìyacàlená ícha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacawa Judea yàasu cáli néré, áiba cáli néré nacái ìyéerica oriente iwéré èeri imusúacatáisewa, abéemàalé Jordán inanába ícha. Néré manùbéeyéi wenàiwica iwacáidáyacacawa àniwa Jesús yàatalé, yá idàbaca yéewáidaca nía àniwa càide iyúwaté íiwitáise ìyáaná. ² Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicáwani, icàlidáanápiná áiba wawàsi báawéeri, yéewacaténá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Yá nasutáca néemàwani asáisi cayábacaalí asìali imàaca íchawa íinuwa. ³ Jesús íimaca nalí:

—Picàlidacué nulí cainácaalíté profeta Moisés ichùullaca pìawirináimi imànnínápiná bàaluité —íimaca yái Jesúsca. ⁴Néese náimaca irí:

—Profeta Moisés imàacacaté asiali yúucaca íchawa ínuwa. Càité iwàwacutá namànica. Quéechacáwa asiali itànàaca cuyàluta irícu cáná yéewaná iwàwa yúucaca íchawa úa. Néese yàaca ulí yái cuyàlutaca, yéewacaténá úasáidaca áibanái iríni, náalícaténáwa manìrica úa. Yá ichùullaca ùanápínáwa ícha —náimaca irí. ⁵Néese Jesús íimaca nalí:

—Bàaluité profeta Moisés imàacacué pimànica càì mánicáinácué báawaca píiwitáise, píacué israelitaca, càmiyéica iwàwa imànica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùullanácué pía. Imàacacatécué pibànùaca píichawa pínuwa báawacaalícué piicáca úa, ipíchanácué piùwichàidaca úa cachàiniwanái mamáalàacata. ⁶Quéwa bàaluité Dios càmitaté ibatàa wenàiwicanái imànica càì. Iná báawaca Dios iicáca yái piúcáanácuéca pínuwa siùcade. Profeta Moisés itànàacaté cainácaalíté iyáaná bàaluité Dios idàbacaalíté wenàiwica. Moisés itànàacaté: ‘Dios idàbacaté idàbáanéeri asiali, idàbáanéechúa inanái nacái. ⁷Iná siùcade, asiali iwàwacaalí icásàacawa, yásí yàacawa yáaniri íchawa, yátúa ícha nacáiwá, iyacaténá abédanamata ínu yáapichawa. ⁸Iná idécanáami asiali iimáca úapícha, càmita quirínama Dios iicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios iicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica’, càité itànàaca yái profeta Moisésca. Iná càmita quirínama pucháibaca nía, néese abéericata nía. ⁹Iná càmita cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáaca nía, níái Dios imàaqueyéica iyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —íimaca nalí yái Jesúsca.

¹⁰Néeseté nàyaca capíi irícu, yá Jesús yéewáidacalénái nasutáca néemìawani ìwali àniwa yái tàacáisica. ¹¹Néese Jesús íimaca nalí:

—Asiali imàacacaalí íchawa ínuwa, yá yeedácaalí nacái iríwa ínupínáwa áibata, yásí imànica ibáyawanáwa ulí, úái idàbáanéechúaca ínucawa, iimácáiná áiba inanái yáapícha càmiichúaca ínusíwa. ¹²Càita nacái inanái umàacacaalí uíchawa unìriwa, yá uedácaalí unìripínáwa áibata, yásí umànica nacái ubáyawanáwa irí yái idàbáanéeri unìricawa, uimácáiná áiba asiali yáapícha càmiirica unìrisíwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³Néese wenàiwica natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios ícha imànnínápiná nalí cayábéeri. Quéwa Jesús yéewáidacalénái nadàbaca nacuíscaca wenàiwica itéeyéica sùmanái, yéewáidacalénái íimaca sùmanái nasàiwicaca Jesús irí wawàsi. ¹⁴Jesús iicáca yái yéewáidacalénái imànnínáca, iná báawaca iicáca náiwitáise. Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué pimáisanà nàanàaca, Dios icùacáiná wenàiwica neebáidacaalí itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáiwa. ¹⁵Péemiacué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáiwa. Càmicaalí càì wenàiwica neebáida, yá canácatáita Dios yéenibeca nía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶Néese Jesús yeedáca níái sùmanáica yàanaliculéwa. Imàacaca icáapiwa nàwali, yá isutáca nalí Dios ícha imànnínápiná nalí cayábéeri.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁷Jesús idàbacaté yèepunícawa àniwa, yá abéeri asiali yàanàaca ipíacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná. Yá isutáca yéemìawa Jesús:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripínáta Dios yáapícha chènuniré? —íimaca. ¹⁸Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába ìwali yáí píimáanáca, càinácaalí íimáaná yáí tàacáisi íiméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca irí yáí Jesúsca, iwàwacáiná aslali yeebáidaca ìwali, Diosceni yáí Jesúsca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

¹⁹—Píalíacawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Càité ichùuliaca nía: ‘Picá pinúa wenàiwica, picá piimá áiba inanái yáapicha càmicáhuaca píinusíwa, áiba aslali yáapicha nacái càmirica pinírísíwa, picá piyéedua, picá picàlida pichìwawa, picá nacái pichìwáida áibanái, néese pía píaniri íimiétacanáwa, píatúa nacáíwa’, càì itànàacaté yáí Moisésca —íimaca yáí Jesúsca. ²⁰ Néese aslali íimaca Jesús irí:

—Pía yéewáidéerica wía, nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios ichùullianá wamànica sùmàicatáiseté núa àta siùca nacáide —íimaca. ²¹ Yá Jesús iicáidaca irí, cáinináca nacái Jesús iicácani, yá Jesús íimaca irí:

—Iyaca abéeri wawàsi iwàwacutéericáwaca pimànica: Pía piwéndaca macáita piasuwa. Néese pía iwènináami catúulécaneeyéi irí. Càita pidènapíná piasu cawèníriwa chènuniré. Néese pèepùawa pìacaténáwa núapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yáí Jesúsca.

²² Yáí asialica, idécanaami yéemiacani, yá máini achúmaca iwàwa, íná yàacawa Jesús íicha, máinicáiná càasucani, càmicáinaté nacái iwàwa yàaca áibanái irí macáita yàasuwa. ²³ Néese Jesús iicáidaca wenàiwica irí ibàluèyécawa itéese, néese íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¡Máini càulenáca càasuýéi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! —íimaca yáí Jesúsca. ²⁴ Yá yéewáidacalénái máini náináidacawa néemíaca Jesús itàacái, càmicáinatécáwa néemíaca càiri tàacáisi, quéwa Jesús íimaca nalí àniwa:

—Píacué nuénánáca, ¡máini càulenáca neebáidaca Dios itàacái Dios yéenibecaténá nía, cawinácaalí imàaquéeyéica iwàwawa yàasu cawèníri ìwaliwa! ²⁵ Càide iyúwa camello càminá yáalimá iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapuí irìcubàa, càita nacái máini càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios isùmàirecaténáni, máinicáiná cáinináca càasuíri iicáca yàasuwa Dios íicha —íimaca yáí Jesúsca.

²⁶ Idécanaami yéewáidacalénái yéemiacani, yá máini cachàiníwanái náináidacawa Jesús itàacái ìwali, yá nasutáca néemíawa níawáaca. Yá náimaca nalíwáaca:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —náimaca nalíwáaca. ²⁷ Néese Jesús iicáidaca nalí, yá íimaca nalí:

—Càmita yéewa wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía, Dios yáalimáciná imànica macáita —íimaca yáí Jesúsca. ²⁸ Néese Pedro íimaca irí:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapicha iyúwa péewáidacalénái —íimaca yáí Pedroca. ²⁹⁻³⁰ Jesús íimaca nalí:

—Péemíacué cayába, píacué nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái. Numáidacué abenaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe íichawa nacàlidacaténá yáí cayábéeri tàacáisica èeri mìnánái irí. Áibanái péenacué nacái nàapínacawa néenánái íichawa, càmicaalí nacái náatúa íichawa, càmicaalí nacái néenibenái béeyéi íichawa, càmicaalí nacái nániri íichawa, càmicaalí nacái nabànacale yàaluná íichawa, neebáidacáiná nutàacái, nacàlidacaténá nacái yáí tàacáisi cayábéerica. Quéwa Dios yàapínacué pirí cháí èeri irìcu cien imanùbaca yàawiríapíná àniwa picapèepínacué, manùbéeyéi nacái wenàiwica iyéeyéipínacué pirí càide iyúwa péenánái, píatúanái nacái, péenibe nacái, pidènapínacué nacái pibànacale yàaluná nacái. Ewita áibanái yùuwichàidacaalícué píawa cháí èeri irìcu, peebáidacáinácué nutàacái, càicáaníta áiba èeriwa pìyapínacué càiripínáta èeri imàalàacanáamiwa. ³¹ Quéwa manùbéeyéi

wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiniyéica cachàinica siùcade, càmita máini cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi wenàiwica nacái áibanái iiquéeyéica iyúwa càmiyéica máini cachàini siùcade, áiba èeriwa yásí máini cachàiniwanái cachàinica níawa áibanái ícha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

³² Néseté nadàbaca nàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá Jesús yàacawa yéewáidacalénái ipíchaléwa. Jesús yéewáidacalénái icalùadacawa manuísíwata, yá nacái áibanái wenàiwica yèeyéicawa náamiwáise, cáaluca nánáidacawa ìwali yái yùuwichàacáisica yàanèripinácátéwa nàwali Jerusalén iyacàlená irìcu. Néese Jesús iwènúacawa, imáidaca yàataléwa níai yéewáidacalécawa doce namanùbaca méetàucuta áibanái wenàiwica ícha. Yá idàbaca icàlidaca nalíni càinácaalíté yùuwidenái imàninápináté iri Jerusalén iyacàlená irìcu. Yá íimaca nalí: ³³ “Càide iyúwacué piicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén iyacàlená nérépiná. Aibanái presopináca namànica núawa natécáténá núa sacerdote íiwacanánái yàatalé, nàatalé nacái níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, núa aslali Dios néeséerica. Yá nachùulipiná càmiyéi judío nanúanápiná núa. ³⁴ Néese naicáanípiná nuquínináwa, yá nacái nàapísáidapiná núawa, nacapèedáidapiná núa, yá nanúapináca núa. Quéwa másiba èeri irìcu, yá numichàapinácaawa yéetácáisi ícha”, íimaca yái Jesúsca.

Santiago y Juan piden un favor

³⁵ Néseté Zebedeo yéenibe ípidenéeyéi Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, wawàwaca pimànica walí cayábéeri càide iyúwa wasutáanápiná píchawa wawàsi siùcade —náimaca. ³⁶ Néese Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Càinásicué piwàwa numànicuéca pirí? —íimaca. ³⁷ Náimaca irí:

—Wawàwaca pimàacaca wáawinacawa píapicha wacùacáténá macái wenàiwica píapicha áiba èeriwa picùacaalípiná macáita píiwitáise cachàiníri iyúwa. Wawàwaca wáawinacawa píapicha, abéeri yáawinacáténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáulicuise pirí wacùacáténá píapicha macái èeri mìnánái —náimaca. ³⁸ Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáanápiná pimànica Dios imàacacáténácué pirí yái pisutéericuéca nuícha, picùanápínacué núapicha macái wenàiwica. ¿Píalímásicué piùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa, iyúwa nacái nuétáanápínáwa yéewacáténácué cachàiníyéica pía càide iyúwacué pisutáaná nuícha? —íimaca yái Jesúsca. ³⁹ Yá náimaca:

—Wáiwacali, wáaliméerica wamànica —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisítacué piùwichàapinácaawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa, péetápinácuéwa càide iyúwa nuétáanápínáwa. ⁴⁰ Quéwa Dios càmita ibatàa numàacapínacué píawinacawa núapicha abéericué péená yáawinacáténáwa nuéwápuwáise, áibacué péená nacái yáawinacawa apáulicuise nulí, picùacáténápinácué núapicha macái wenàiwicata, yácáináta Dios imàacapiná nalíni, cawinácaalí wenàiwicanái Dios ínáidéeyéicatéwa náawináanápínáwa núapicha wacùacáténá macái wenàiwica —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese yéewáidacalénái áibanái diez namanùbaca, néemíacaalíté càinácaalí nasutáaná Jesús ícha wawàsi, yá calúaca nía pucháiba asianái yáapicha, níai Santiago, Juan nacái. ⁴² Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa nía macáita. Yá íimaca nalí:

—Píalíacuécawa naináwaná ìwali, níai càmiyéica judío icuèyéica yàasu cáli néeséeyéiwa, casímái nacùaca wenàiwica cachàiníri iyú. Píalíacué nacáywa casímáica náiwacanánái nachùulíaca áibanái wenàiwica. ⁴³ Quéwa iwàwacutácué càmita píya càide iyúwa nàyaná. Néese cawinácaalí péenacué iwàwéerica

Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníríca íiwitáise, iwàwacutá iyúudàacuéca pía macáita. ⁴⁴ Cawinácaalí péenacué iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníríca áibanái íicha, iwàwacutá íbaidacuéca pírí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íbaidáaná íiwacali íríríwa. ⁴⁵ Iwàwacutácué càì pimànica, núacáiná, núa asíali Dios néeséerica, éwitacué Píiwacalicáaná núa, càicáaná càmíta nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuíbaidacaténá áibanái wenàiwica írípíná, numàacacaténá nacái nucáucawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha yàanèeripínácawa nàwali nabáyawaná ìwalísewa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a Bartimeo el ciego

⁴⁶ Nàanàacaté Jericó ìyacàlená néré. Néesetécáwa Jesús yàacawa yàcalé irìcuíse, yá yéewáidacalénái yàacawa yáamiwáise, manùbéeyéi wenàiwica nacái nàacawa náapicha. Matuíri asíali ìyaca néeni, ípidenéeri Bartimeo, íimáanáca Timeo ìiri, yáawinéericawa àyapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanái íicha ichàbéeyécawa néenibàa, yéewanápiná iwènàaca iyáapínáwa. ⁴⁷ Bartimeo yéemìaca náimaca Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerica yái càì ichàbacawa chábàì, yá matuíri idàbaca imáidaca Jesús írì:

—¡Jesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, píicá nupualé! —íimaca. ⁴⁸ Madécaná wenàiwica icuísacani yái matuírica masànánápináni, quéwa imáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàinírí iyú:

—¡Pía, rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, píicá nupualé! —íimaca. ⁴⁹ Iná Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá íimaca wenàiwicanái írì:

—Pimáidacué nùataléni —íimaca yái Jesúsca. Iná namáidaca matuíri, yá náimaca írì:

—Píicá achúma piwàwa, pimichàawa, pìanáwa yàatalé; imáidaca ìyaca pía — náimaca. ⁵⁰ Yáta matuíri yúucaca íichawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéeri ìwalísewa, yéewacaténá ipìacawa, yá ipisìaca ibàlùacawa, yàacawa Jesús yàatalé.

⁵¹ Jesús isutáca yéemìawani:

—¿Càinásica piwàwa numànica pírí? —íimaca yái Jesúsca. Yá matuíri íimaca:

—Nuíwacali, nuwàwaca pimàacaca catuíca núa —íimaca. ⁵² Jesús íimaca írì:

—Pìawa matuíbanáita, Dios idéca ichùnàaca pía peebáidacáiná nuchùnàanápiná pía —íimaca yái Jesúsca. Yáta matuírimi iicáidaca àniwa, yá yàacawa Jesús yáapicha àyapulìcubàa.

11

Jesús entra en Jerusalén

¹ Jesús yàanàacaté néré yéewáidacalénái yáapichawa mawiénita Jerusalén ìyacàlená írì. Nàyacaté bamuchúamibàa náicha pucháiba yàcalé ípidenéeyéica Betfagé, Betania nacái, ìyéeyéica mawiénita dúli írì ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlìmanáca. Jesús ibànùaca ipíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa, idécanáami càì íimaca nalí:

² —Píacuéwa irìculé yái yàcaléca ìyéerica wapíchalé. Piwàlùacuéwa néré, yá pìanàapínacué burro nadacuèrica néré, canéeritàacáwa wenàiwica yèeriwa íinata. Piwasàacuéni, pitécué nulíwani. ³ Aibacaalícué isutá yéemìawa píawa cánacué yéewa piwasàacani, picàlidacué írìwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalicuéca, nubànùanápiná nacái wenàiwica natécaténá burro nàatalé àniwa caquialéta —íimaca yái Jesúsca.

⁴ Néese níái yéewáidacaléca pucháiba nàacawa yàcalé irìculé, yá nàanàaca burro nadacuèrica ibàlùacawa bàacháwalé calle irìcubàa, mawiénita capìi inùma írì. Yá nawasàacani. ⁵ Abénaméeyéi wenàiwica ìyéeyéica néeni nasutáca néemìawa nía:

—¿Càinácué pimàni cháí? ¿Cánácué piwasàa burro? —náimaca.

⁶ Yá yéewáidacalénái icàlidaca nalíni càide iyúwa Jesús ímáanáté nalí, íná wenàiwica imàacaca natéca burro. ⁷ Naliada nàasu ruana nacáiriwa burro iwaalìricubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro ínata. ⁸ Idècunitàacá Jesús yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá manùbéeyéi wenàiwica naliada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulicubàa nàacaténá Jesús icàaluíniná. Aibanái nacái iriada wisìri nacáiri íbáiná àyapulicubàa, yái báinási nawichuèrica manacúalibàa, burrocaténá ìpìna ínatabàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápiná nacuèriná icàaluínináwa. ⁹ Yá macáita wenàiwica yèeyéicawa Jesús ipíchalé, áibanái nacái yèeyéicawa yáamiwáise namáidaca casímáiri iyú:

—¡Wàacué Dios irí cayábéeri! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, yái wenàiwica Dios ibànùèrica walí, icùacaténá wía! ¹⁰ ¡Dios imànica irí cayábéeri yái yàanèerica icùacaténá wía càide iyúwaté wàawirimi rey David icùanáté wàasu cáli! ¡Wàacué irí cayábéeri, yái Dios chènuníiséerica! —náimaca namáidaca nàacawa casímáica nía.

¹¹ Jesús iwàlùacawa Jerusalén iyacàlená irìculé, yá yàacawa templo néré. Iicáca macáita yái namàníináca templo irìcu. Néese yàacawa Betania iyacàlená néré yéewáidacalénái yáapichawa doce namanùbaca, táicacáinaté yàacawa.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹² Néese mapisáita àniwa, Jesús yàacawa Betania iyacàlená ícha yéewáidacalénái yáapichawa, yá máapicani yái Jesúsca. ¹³ Yá iicáca déecuise higuera yéetaná idènièrica íbáináwa. Yá Jesús yàacawa néré icutácaténá iyacaalí higuera iyacaná nacái. Quéwa canáca iyacaná, idèniacáita íbáiná meedáwa, càmícaíná higuera yàasu èeri càyacanáanápinátáni. ¹⁴ Néese Jesús ímaca àicu irí:

—¡Càmita quirínama càyacanáca píawa! —ímaca yái Jesúsca, yáasáidacaténá yéewáidacalénái iríwa Dios yùuwichàidáanápináté israelitanái. Yá yéewáidacalénái yéemiaca tàacáisi Jesús icàlidéerica àicu irí.

Jesús purifica el templo

¹⁵ Nàanàacaté Jerusalén iyacàlená irìculé, yá Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé. Yá idàbaca imusúadaca wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuise, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwènièyéica yàasusi templo ibàacháwalená irìcu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyéica plata wenàiwica ícha needácaténá nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica áibanái iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéerica. ¹⁶ Càmita nacái ibatàa wenàiwica yèepunídaca iwéndawa yàasusi templo ibàacháwalená irìcubàa. ¹⁷ Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. Iimaca nalí:

—Píalíacuécawa tàacáisi ìwali profeta itànèericaté Dios inùmalìcuise. Dios ímacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutácàalupináca nuícha, macái èeri mìnánáica’, ímacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadaca cayéedéeyéi icapèe iyúni, yái temploca, piyéedùacáinácué plata wenàiwica ícha pichiwa iyúwa —ímaca yái Jesúsca.

¹⁸ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu néemiacaíná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nàwali, yá nawàwa nanúacani. Yaté nadàbaca nánáidacawa càinápinácaalí iyú náalimáaná nanúaca Jesús, cáalucáiná naicácani, máinicáiná cayába macái wenàiwica yéemiaca Jesús yéewáidáanáca nía íiwitáise cachàiníri iyúwa. ¹⁹ Quéwa catácáinaté yàacawa, íná Jesús imusúacawa yàcalé irìcuise yéewáidacalénái yáapichawa.

La higuera sin fruto se seca

²⁰ Néseté amaláca nawicáu mapisáináami àniwa, yá nàaca nachàbacawa mawiénita higuera yéetanámi irí. Yá naicáca àicumica chuìcani báawanama macáita, ipìchumi nacái. ²¹ Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidéericaté higuera yéetaná irí, yá Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, piicá higuera yéetanámi piùwichàidéerimica. Idéca chuìcani — íimaca yái Pedroca. ²² Néese Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutácué peebáidaca Dios irí imàníinápinácué pirí càinácaalícué cayábéeri pisutéericuéca íicha. ²³ Péemíacué cayába, cawinácaalí càì íimaca yái dúli irí: ‘Pimichàawa, picaláawa manuírí úni yáaculé’, íimacaalí, yeebáidacaalí nacái manuísíwata macáita ichàbáanápínáwa càide iyúwa isutáaná Dios íicha wawàsi, yásí Dios imànica iríwani. ²⁴ Iná núumacué pirí càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéericuéca Dios íicha imàníinápinácué pirí, yá peebáidacaalícué manuísíwata càide iyúwa Dios idéca nacáicaalí imànicuéca piríni, yásí Dios imànicuéca piríwani. ²⁵ Pisutácaalícué piacawa Dios íicha, yá áiba wenàiwica imànicaalíté pirí báawéeri, pimàacacué piwàwawa íicha yái báawéerica imàníricaté pirí, yéewanápínácué Píaniri Dios chènuníséeri imàacaca iwàwawa pibáyawaná íichacuéwa. ²⁶ Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa íicha yái báawéerica áibanái imàníricuéca pirí, càmitacué nacái Wáaniri Dios chènuníséeri imàaca iwàwawa pibáyawaná íichawa —íimaca yái Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²⁷ Néseté nèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré. Yá idècunitàacá Jesús ìipinánica templo irícu, yá sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca néemíawa Jesús. ²⁸ Yá náimaca irí:

—¿Cawiná ibànua pía pimusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irícuíse, níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulí pía pimusúadánápiná nía? —náimaca. ²⁹⁻³⁰ Néese Jesús íimaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca nuemíawa pía: ¿Cawiná ichùulíaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanásica? Píimacué nulí càirínácaalí náicha ichùulíacaté Juan ibautizáanápíná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacaalícué nulíni, yásí nucàlidacué nacái piríwani cawinácaalí ichùulíaca núa numusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irícuíse, níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

³¹ Néese nadàbaca natàanica nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùulíèriquéera Juan, yásí isutáca yéemíawa wíatá: ‘Néeni, ¿cánácué càmita peebáidani?’ càipiná íimaca walí.

³² Càmita nacái wawàwa wáimaca irí wenàiwica ichùulíèriquéera Juan”, càì náimaca nalíwáaca, cáalucáiná nía wenàiwicanái íicha, macáita wenàiwica neebáidacáiná Juan itàanicaté báisíri iyú Dios inùmalícuíse. ³³ Iná nacàlidaca Jesús iríni:

—Càmita wáalíawa —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmitacué nucàlida piríni cawinácaalí ichùulíaca núa numusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irícuíse níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

12

La parábola de los labradores malvados

¹ Néseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asíali idènicaté ibànacale yàalunáwa uva ibànacaléná yàalupiná. Yá ibànaca uva. Néese imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Yá íicaca íba irículé imànicaténá utàwi nacáichúa uva iyacaná yàalupiná, napisúacatalépiná uva ituní. Néese

imànicaté chènuníiri capli naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacalená yàalu, ipíchaná cayéedéeri iwàlùacawa néré. Yá imàacaca áibanái icuèyèipiná irí yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéénápiná yàasu èerita, needácatáipináté iyacaná. Idécanáami imànica náapicha càiri wawàsi, néese yàacawa náicha áibalépiná. ² Néeseté uva yàasu èeri yàanàaca needácaténá uva iyacaná, yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré. Ibànùaca néréni icutácaténá icuèyéi íicha bànacalé íiwacali yàasu uva iyacaná yéénápiná. ³ Quéwa níái icuèyéica bànacalé yàaluná náibàacani, nacapèedáidacani, yá nachùullaca yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva iyacanáca. ⁴ Yá bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicawa áibata. Yá náibàacani. Yá namànica icháuná íiwita ìwali. Yá namànica irí báawéeri manuísíwata. ⁵ Yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa áibata àniwa. Yá nanúacani. Néesecáwa íiwacali ibànùaca mamáalàacata yàasu wenàiwicawa áibanái àniwa manùbéeyéi. Yá níái icuèyéica uva ibànacalená nacapèedáidaca abénaméeyéi, nanúacaté nacái áibanái.

⁶ “Néeseté yái bànacalé íiwacalica idènìacaté ìiriwa abéerita, yáta máini cáininéerica yáaniri iicáca. Atata bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé ìiriwa, íimacáiná íináidacawa iríwa yái bànacalé íiwacalica: ‘Báisíta nàapináca nuìri íimíétacanáwa’, íimaca íináidacawa iríwa. ⁷ Quéwa níái icuèyéica uva ibànacalená náimacaté nalíwáaca: ‘Yáara bànacalé íiwacalica yéetápinácaalíwa, yásí yàaca uva ibànacalená ìiri iríwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànacalé íiwacanánái’, náimaca nalíwáaca. ⁸ Càita náibàacani, yá nanúacani. Yá náucacaté ichéecami uva ibànacalená yèewíse.

⁹ “Siùca nucàlidacué pirí càinácaalí bànacalé íiwacali imànínápiná nalí, níái icuèyéicaté bànacalé. Yàanàpiná nàataléwa, yá inúapiná níawa. Néese imàacapiná áibanái icùaca irí uva ibànacalená.

¹⁰ “Pidécuéca piléeca áiba comparación Dios yàasu profeta itànèericaté Dios inùmalicuise. ¿Cánacué càmita peebáida itàacái? Itànàacaté Dios ibànùanápínáté israelita icuèrinápiná, quéwa íimaca báawáanápínáté naicácani. Càité profeta itànàaca:

‘Níái imàníyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníiri iwàwacutácawa capli irípiná yái íba náuquéricaté.

¹¹ Dios imànicáiná càì, íná wàaca Dios irí cayábéeri’, càité profeta íimaca nùwali”, íimaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí iináwanáwa, yái càiride iyúwa íba, israelita icuèrinápináca.

¹² Néeseté abénaméeyéi néená níái judío íiwacanánáica nawàwa náibàaca Jesús náucacaténáni presoíyéi ibànaliculé, náalíacáináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciónca. Cà míirita quéwa nadé náibàacani, cáalucáiná naicáca níái manùbéeyéi wenàiwicaca cayábéeyéica iicáca Jesús. Iná nàacawa Jesús íicha.

El asunto de los impuestos

¹³ Néeseté judío íiwacanánái ibànùaca abénaméeyéi fariseo nàacaténáwa Jesús yàatalé, áibanái nacái cayábéeyéi iicáca rey Herodes íiwitáise. Nawàwacaté nasutáca néemiawa Jesús càulenéeri wawàsi ìwali, náalimáidacaténá naicáwani icàlidáanápíná báawéeri iyúni yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali romanonái yàasu gobierno íiwacanánái irí. ¹⁴ Yá nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí cáimiétaquéri iyúta:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíiri iyú, càmita nacái cáalu pía wenàiwica íicha càmicáiná pimàaca áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènúadaca píiwitáise cayábéeri íicha, néese péewáidaca wenàiwica báisíiri iyú nàyacaténá càide iyúwa Dios ichùullaná nàyaca. Iná picàlida walíni báisíiri iyú

ìwali yái wasutéeripináca wéemìlawa píawa: ¿Cayábasica wapáyaida wáichawa nía plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobierno ìiwacanánái icuèyéica wàasu cáli, càmicaalí nacái báawasicani? ¿Iwàwacutásica wapáyaidaca wáichawa níara romanoca, càmitasica iwàwacutá wapáyaidaca wáichawa nía? —náimaca.

¹⁵ Quéwa Jesús yáaliacawa càmita báisi nawàwa náaliacawa, nawàwacáita nacháawàaca iináwaná ìwali meedá itàacái ìwalíse. Iná ìimaca nalí:

—¿Cánacué píalimáida piicáwa núa picháawàacaténá nuináwaná ìwali ìwalíse yái núumérica? Néeni, pitécué nulí moneda nuicácaténáni —ìimaca yái Jesúsca.

¹⁶ Yá natéca iríni. Néese Jesús ìimaca nalí:

—¿Cawiná yéenáiwana ichanàawa, cawiná nacái ípidená ichanàawa moneda ìwali? —ìimaca yái Jesúsca. Náimaca irí:

—Emperador ípidenáquéi ichanàawa, yéenáiwana nacái ichanàawa ìwali, yái romano ìiwacalináca, icuèrica macái èeri mìnanaí —náimaca. ¹⁷ Iná Jesús ìimaca nalí:

—Pipáyaidacué píchawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulianacué pipáyaidaca. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanacué pimànica — ìimaca yái Jesúsca. Yá máini náinídacawa néemìlaca manuísíwata Jesús ìimáaná, càmicáiná náalimá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíse.

La pregunta sobre la resurrección

¹⁸ Néeseté abénaméeyéi saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái náimaca yéetéyéimiwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwacaté wenàiwicánái iicánica Jesús iquíniná, íná nasutáca néemìlawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

¹⁹ —Pía yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise ìimérica wíacué judíoca iwàwacutáca càì wamànica: Asìali yéetácaalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenasàiri yeedáca iríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapináwa yéewacaténá idènlaca úapicha yéenibewa naiquéeyéipiná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipiná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁰ Uwé, áibaalíté nàyaca siete namanùbaca yéenanái. Yá nabèeri yeedáca ínupináwa. Yá yéetáca uícha méenibeta.

²¹ Yá iméeréerimi yeedáca úa ínupináwa. Yá yéetáca uícha méenibeta. Càita nacái iméeréerimi àniwa yeedáca iríwa úa, yá yéetáca uícha méenibeta.

²² Càité níái sietéeyéica imanùbaca needáca úa quéwaté méenibecata néetáca uícha macáita. Néese uétácawa átata náami. ²³ Uwé, báisícaalí yéetéyéimiwa icáucàacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái ínáidáanáwa, néese ¿càinápinásica unìri náicha níái sietéeyémica? Càmita náalimápiná náaliacawa macáicáináta náinucaté úa —náimaca naicáanica Jesús iquíniná. ²⁴ Néese Jesús ìimaca nalí:

—Pidécuéca piméeràacawa báisíiri tàacáisi ícha càmicáinácué píalíawa càinácaalí ìimáaná Dios itàacái profetanái itànèericaté Dios inùmalicúise. Càmitacué nacái píalíawa Dios íwítáise ìwali, yái yáalimérica imichàidaca wenàiwica yéetácaisi ícha. ²⁵ Aibaalípiná yéetéyéimiwa nacáucàapináca, quéwa càmita nacásàapináwa, níái aslanáica, inanái nacái, nàyapinácáiná càiwade iyúwa chènuníseeyéi ángel iyáaná càmiyéica icásàawa. ²⁶ Aiba wawàsi nacái, piyúunáidacuéca càmita Dios icáucàidapiná wenàiwica áibaalípiná, quéwa pidécuéca piléeca cuyàluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise, íná ¿cánacué càmita píalía péemìlaca càinácaalí ìimáaná? Moisés ibàlùacatéwa Dios ípunita mawiénita maléenéeri àicu irí yeeméericawa quichái iyú, yá Dios ìimacaté Moisés irí: ‘Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, càité ìimaca yái Diosca. ²⁷ ¡Dios càmita icùa yéetéyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cáuca nía Dios yáapicha, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácaánítatéwa madécaná

camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáaliacawa Dios icáucàidáanápíná yéeteyéimiwa áibaalípiná. Pidécuéca piméeràacawa máini déeculé báisíri tàacáisi ícha —ímaca yái Jesúsca.

El mandamiento más importante

²⁸ Abéeri néená níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu yéemiacaté saduceonái isutáaná yéemíawa Jesús, yá nacái yáaliacawa Jesús icàlidacaté nalíni cayábéeri iyú. Néese yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemíawa Jesús:

—Nàyaca madécaná wawàsi Dios ichùulièrica wamàníinápínáca. ¿Càiríná náicha máiníri cachàinica náicha canánama wamàníinápíná? —ímaca. ²⁹ Néese Jesús ímaca irí:

—Yái Dios ichùullánáca máiníríca cachàinica náicha canánama wamàníinápíná càì ímaca: ‘Péemiacué, piacué israelitaca. Iyaca abéerita Wacuèrinásàiri, yái Wacuèriná Dios. ³⁰ Cáininá piicáca Picuèrináwa Dios macái piwàwalicuísewa, macái picáuca iyú nacáíwa, macái piíwítáise iyú nacáíwa, macái pichàini iyú nacáíwa’, càì ímaca yái Dios ichùullánáca máiníríca cachàinica náicha canánama wamàníinápínáca. ³¹ Yá pucháibáaná tàacáisi Dios ichùullánáca máiníri cachàinica náicha canánama wamàníinápíná càì íma: ‘Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca piawawa’, càì ímaca yái Diosca. Canáca áiba tàacáisi cachàiníri náicha níai pucháiba tàacáisica —ímaca yái Jesúsca. ³² Néese yái yéewáidéerica wenàiwica templo irìcu ímaca Jesús irí àniwa:

—Cayábéeri yái picàlidéerica walí, pía yéewáidéerica wía. Pidéca picàlidaca walí báisíri iyúni. Iyaca abéerita Dios. Canácata ícha áiba. ³³ Yá nacái cáininácaalí waicáca Dios macái wawàwalicuísewa, macái wáiwítáise iyú nacáíwa, macái wachàini iyú nacáíwa, yá nacái cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná waicáca wíawawa, yásí máini cawènica Dios iicácani náicha macái pìrái íiwítáaná wanuéyéica Dios irí iyúwa sacrificio, macái ofrenda íiwítáaná nacái wamàaquéerica Dios irí neemácaténá sacrificio altar ínata —ímaca yái yéewáidéerica wenàiwica templo irìcu.

³⁴ Cayábaca Jesús yéemíaca icàlidáanácani, yái yéewáidéerica wenàiwica icàlidacáináténi cáaliacáiri iyú, íná Jesús ímaca irí:

—Yá batéwata pimàaca Dios icùaca pía —ímaca yái Jesúsca. Néese cáaluca macáita níai Jesús yùuwideca. Càmita nawàwa nasutáca néemíawa quirínamani, yái Jesúsca, náalimáidacaténá naicáwani, yéewanápíná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Cáaluca nasutáca néemíawani, ipíchaná báica nía nacái wenàiwicanái yàacuésemi.

¿De quién desciende el Mesías?

³⁵ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái templo irìcu, yá ímaca nalí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu càmita néewáida nía macái tàacáisi iyú Dios itàacái icàlidéerica Mesías ìwali, yái Picuèrinápínácuéca Dios ibànuèripínácuéca píri, piacué judíoca. Náimacáita rey David itaquèrinámicani. Quéwa rey David ímacaté áiba wawàsi nacái Mesías ìwali. ³⁶ Espíritu Santo imàacacaté David itànàaca yái tàacáisica:

‘Nucuèriná Dios ímacaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picúacaténá núapícha macáita, idècunitàacá numawèniadaca píícha macái piùwidenáíwa, ímaca yái Diosca’,
càité ímaca yái Davidca.

³⁷ Yái rey David ímacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquèrinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David íiwacali nacáicani —ímaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí iináwanáwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

³⁸ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca nía, yá ímacaté nalí: “Piicácué píchawa níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Picácué pìyaca càide iyúwa nàyaná. Casímáica nèepunícawa nanáawani cáaléeri yáapichawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná casímáica Dios íicáca nía. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi wenàiwica naicáténá nía. ³⁹ Máini nawàwa náawinacawa cayábéeri yàalubáisi íinata cáimiétacanéeyéi wenàiwica yáawinacatáicawa macái wenàiwica yàacuésesemi judiónái yéewáidacàalu irìcu. Nacutá nacái cayábanaméeyéi yàalubáisi cáimiétacanéeri yáawinacatáicawa macái wenàiwica yàacuésesemi nayáacaténá nayáacaléwa náapicha, yéewacaténá áibanái naicáca nía iyúwa máiniyéica cachàinica. ⁴⁰ Níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nayéedùaca nacái nacapèemi, nàasumi nacái, náicha níái catúulécanéeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha. Néese nasutáca Dios íicha déecuiri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidaca cayábaca náiwitáise. Níacata Dios yúuwichàidéeyéipiná cachàiníiri iyú náicha áibanái cabáyawanéeyéica”, íimaca yái Jesúsca.

La ofrenda de la viuda pobre

⁴¹ Aiba èerité Jesús yáawinacawa templo irìcu, abémàalé ofrenda yàalu íicha wenàiwica iwàlùadacataléca plata namàaquéerica Dios irí. Yá íicáca wenàiwicanái irìadaca yàasu platawa ofrenda yàalu irìculé namàacacaténáni Dios irí. Yá íicáca madécaná càasuíyéi nalladaca néré manùba plata. ⁴² Néese inanái yàanàaca néré, catúulécanéechúa, inìrimi yéetéechúamicawa íicha. Yá uliadaca moneda ofrenda yàalu irìculé, pucháiba moneda cobréeyéi púubéeyéi, càmiíyéica máini cawènica. ⁴³ Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa. Yá íimaca nalí:

—Péemiácué cayába, úái manìríchúami catúulécanéechúaca udéca umàacaca ùasu ofrendawa Dios iiquéri iyúwa manuiri iwèni náicha canánama yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu irìculé. ⁴⁴ Macáita níái áibanái nàacaté ichàbéericawa meedá, máisibáwanáita nàasu cawèníiri íichawa, quéwa úái catúulécanéechúaca, udéca umàacaca ofrenda Dios irí macáita yái udènièrimica uwènianápináca uyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

13

Jesús anuncia que el templo será destruido

¹ Jesús imusúacatéwa templo íicha, yá abéeri yéewáidacalé íimaca irí:

—Wáiwacali, ipiicácawa níái templo yàasu íba cayábanaméeyéica, nía nacái capìi manuínaméeyéica, cayábanaméeyéi íicácanáwa templo itéeséeyéica! — íimaca. ² Quéwa Jesús íimaca irí:

—Péemla cayába yái núuméeyéica pirí ìwali, níái capìi manuínaméeyéica. Aibaalípiná canácata capìi yàasu íba yáawinéeripinácawa áiba íba íinata. Macáita níái capìi templo itéeséeyéica namáalàapináta nacáíwa —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³ Néeseté Jesús yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, íimáanáca olivo inàlimaná. Uái dúli iyéechúaca abémáise templo íicha. Yá Jesús yáawinacawa. Néese Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, Andrés nacái nàacawa yàatalé méetàucuta áibanái íicha. ⁴ Nasutáca néemíawa Jesús càicaalínápinácaalí ichàbawa yái wawàsi Jesús icàlidéericaté nalí templo ìwali, càinácaalí iyú nacái nadépinaté náalíacawa templo imáalàanápínacatéwa mesúnamáita.

⁵ Néese Jesús íimaca nalí: “Piicácué píichawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchwáise èeri imáalàapínacawa. ⁶ Manùbacáiná wenàiwica nàanàapíná icàlidéyèipíná ichìwawa. Náimapíná núacasa níata. Yá nacàlidapíná nachìwawa. Càipíná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenéerica Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipíná náimaca namànica nachìwawa. Yá nachìwáidapíná manùba wenàiwica.

⁷ “Picácué cáalu piwàwa péemàpinácaalícué áibanái itàaníca ùwicái iináwaná ìwali, namànínása ùwicái mawiénita, déecubàata nacái. Càita iwàwacutá namànica, quéwa càmitàacá imáalàapínáwa yái èeriquéi. ⁸ Manùbacáiná áiba cáli néeséeyéi ipéliapíná áiba cáli néeséeyéi ípunitawa, áibanái gobièrno namànipíná ùwicái áibanái gobièrno ípunitawa. Yá canánama cáli icusúapínacawa. Yá nacái manùbéeyéi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú. Quéwa macáita yái yùuwichàacáisica, yátanica idàbàanéeri yùuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inanái idàbacaalí ùuwichàacawa ùasu èeri umusúadacaténá iicá èeri.

⁹ “Piicácué píichawa áibanáicáiná judíonái náibàapínácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nàyacàle icuèrinánái iríwa. Aibanái icapèèdáidapínácué píawa judíonái yéewáidacàalu irícu. Yá áibanái náibàapínácué píawa nacháawàacaténá piináwaná ìwali càimíyèi judío icuèrinánái irí, reynái irí nacáywa peebáidacáinácué nutàacái. Càipíná Dios imàacacué namànica píri, yéewanápiná picàlidaca nalí nutàacái. ¹⁰ Ipíchwáise imáalàapínacawa yái èeriquéi, yá iwàwacutápiná macái èeri mìnánái yémìaca nutàacái cayábèeri. ¹¹ Néenialípiná náibàapínácué píawa nacháawàacaténácué pía náiwacanánái iríwa, quéwa picácué achúma píináidacawa piwàwawa ìwali càinácaalí iyú píalimá picàlidaca nalí nutàacái. Pibàlùapínácué náipunita, yá picàlidacué nalí càinácaalí tàacáisi Dios ichùulìeripínácuéca picàlidaca nalí, càmicáinácué picàlidapíná nalí piasu tàacáisiwa meedá, néese picàlidapínácué nalí nutàacái Espíritu Santo imàaquéeripínácuéca píalíacawa. ¹² Néenialípiná wenàiwicanái nacháawàapíná néenánáisiwawa áibanái irí, néenánái néetáanápínáwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nacái nasèenái nacháawàapíná néenibewa néetáanápínáwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapíná náiwitáisewa nasèenái íchwawa, yá nanúaca nasèenáiwawa. ¹³ Macái èeri mìnánái báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetácatalétawa, níacata nuwasèeyéipíná Dios yàasu yùuwichàacáisi íchwawa.

¹⁴ “Aibaalípiná piicápinácué wenàiwica imànica áiba báawèeri casaquèeri wawàsi templo irícu, aléde càmicataléca Dios imàaca wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacaténá imànica templo Dios ícha —píacué iléeyéica yái tàacáisica, péemíacué cayábani —íná piicápinácaalícué yái wenàiwica iyaca néré, yásí macáita wenàiwica iyéeyéica cháí Judea yàasu cáli iwàwacutá napíacawa dúli inàlimèeri nérépiná. ¹⁵ Cawinácaalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa iyaca icapèè ipùata sàabadèeri ínatawa néenialípiná, iwàwacutá càmita nèepùa nawàlùacawa nacapèè irículéwa needácaténá nàasuwa ipíchwáise napíacawa Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁶ Cawinácaalí iyéeyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepùawa nacapèè néréwa, ibatàa needáanápíná nabàlewata, iwàwacutá càmita nèepùawa ipíchwáise napíacawa Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁷ ¡Nàuwichàapínacawa manuíswata cawinácaalí inanái idéerìcuíyéica, nía nacái inanáica yèeyéica quìrasì lira ìnisi!, càmicáiná náalimá napíacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. ¹⁸ Pisutácué Dios ícha ipíchanácué iwàwacutá pípiacawa unìabépi, máinicáinácué càulenáca píacawa. ¹⁹ Néenialípiná wenàiwicanái yùuwichàapínacawa báawanama. Canácaté áiba yùuwichàacáisi báawèeríwanái ícha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siùca

nacáide. Càmiripináta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái ícha càiripináta cháí èeri irícu. ²⁰ Càmicaalí Wacuèriná Dios imàaca maléenéeripinátáni yái yùuwichàacásica, yásí macái èeri mìnánái yéetápinácawatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripinácani cáininácáiná iicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa.

²¹ “Néese néenialípiná áibanái ímapinácué piríwa: ‘Aquialécué, piicáca chácata iyaca yái Mesíasca’, càipiná náimaca; áibanái nacái náimapinácué piríwa: ‘Piicácué Mesías iyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipiná náimaca. Quéwa picácué peebáida nalíwani. ²² Manùbacáiná cachìwéeyéi yàanàpináca, icàlidéeyéipiná ichìwawa, náimapiná Mesíasca nía, judío icuèrinápiná; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàpiná icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapiná natàanínása Dios inùmaliçué. Namànipiná yái càmirica wenàiwica idé imànica. Càipiná náasáidaca nachàiniwa nachìwáidacatená èeri mìnánái. Náalimáidapiná nachìwáidaca Dios yàasu wenàiwica, Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Càmicaalí Dios yàasunái iicá íchawa cayábani, yásí cachìwéeyéi náalimá nachìwáidaca nía nacái. ²³ Iná ipiicácué píchawa cayábani! Nudéca nucàlidacuéca piríni, macáita yái iwàwacutéericuécaca píalíacawa ipíchánacué nachìwáidaca pía. Nudéca nùalàacuéca pía náicha, ipíchawáise ichàbapinácawa”, íimaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁴ Jesús ímacaté nalí àniwa: “Néenialípiná idécanáami ichàbacawa yái yùuwichàacásica, yá catápináca èeri, quéri nacáiwaca càmita amalá icànaca. ²⁵ Dùlupùta nacái nacaláapináwa chènuníse. Yásí cachàiniyéi wawàsi iyéeyéica chènuniré nacusúacawa macáiwaca. ²⁶ Néese macái èeri mìnánái iicápiná núa, núa asìali Dios néeséerica, nùanàpiná acalèe yèewíse cachàiníri nuiwítáise iyúwa, nucamaláná mèlumèluíri irícuwa nucúacatená macáita. ²⁷ Nubànùapiná nùasu ángelnáiwaca, yá nàwacáidapiná nulí nùasunái nuedéeyéica èeri mìnánái yèewíse àta alénácaalí nàyaca macái cáli imanùbaca cháí èeri irícu.

²⁸ “Péemíacué cayába comparación higuera yéetaná ìwali: Càisinàcaalí higuera yàana, yá imusúadacaalí ibáináwa, yá píalíacuécawa mawiénica camuí. ²⁹ Càita nacái piicápinácaalícué ichàbacawa macáita yái nucàlidéericuécaca pirí ìwali, yásí píalíacuécawa mawiénica núa, nùanápínáwa néese àniwa, núa asìali Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwaca capíi inùma irícu, iwàlùanápínáwaca capíi irículé. ³⁰ Péemíacué cayábani, macáita yái siùquéerica tàacáwaca nucàlidacuéca pirí ìwali, macáita ichàbáanápínáwaca ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéipínáca néenialíwa. ³¹ Yái capíraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapínáwaca áiba èeriwa, néese nutàacái càmita imáalàapínáwa. Macáita ichàbapínáwaca càiwade iyúwaca nucàlidáanacué piríni.

³² “Quéwa canácata yáaliériwaca chácátáinápínácaalí yái èerica, chènuníiséeyéi ángelnái nacái càmita náalíwaca, núa nacái Dios írica, càmita nùalíwaca chácátáinápínácaalí yái èerica, hora nacái. Abéericata Núaniri Dios yáaliériwaca.

³³ “Iná picùacué pìyacani, yái èeripínáca, pisutácué nacái Dios ícha, càmicáinácué píalíwaca chácátáinápínácaalí nuénáiwana yàanàaca. ³⁴ Péemíacué comparación: Nuénáiwánápiná iyaca càide iyúwaca asìali yàacaalíwaca ipáchiacatená déeculé. Ipíchawáise imusúacawa icapèe íchawa, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáiwaca. Yá ichùulíaca nacùanápíná icapèe, yàasu nacái. Macái icàlida nalí náibaidéeripínáca. Yá ichùulíaca yàasu wenàiwicawa icuèripíná capíi inùma ipíchána iimáca, ituíyàanápíná mamáalàacata àta náiwacali yàanàacataléta àniwa. ³⁵ Iná núumacué pirí, picùacué cayába nùanàaca àniwa, càmicáinácué píalíwaca nuénáiwana, núa iyéerica càide iyúwaca capíi íiwacali, chácátáinápínácaalí nùanàaca àniwa, nùanàapínácaalí táicalé, càmicaalí nacái catá bamuchúami,

càmicaalí nacái cawámai itàacaalí, càmicaalí nacái mapisáita. ³⁶ Picùacué cayába nùanàaca ipíchanácué nuèpùapinácaalí nùanàaca àniwa, yáta nùanàacuéca pía meedá càmíiyéica íbaida nulí cayába, càide iyúwa wenàiwica iiméeyéica meedá. ³⁷ Yái núméricuéca pirí, núuma nacái macáita nùasu wenàiwica iríwa: Picùacué cayába nùanàaca àniwa”, ímaca yái Jesúsca.

14

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Iwàwacutácaté pucháiba èeri ipíchawáise judíonái yàasu culto ípidenéri Pascua, nayáacaalíte pan càmíiri idènia levadura. Sacerdote íiwacanánái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nacutáca càinápinácaalí iyú yéewanápiná náibàaca Jesús ibàacanéri iyú nanúanápináni. ² Abénaméeyéi náimaca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níai manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicái yàcalé irícu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

³ Jesús yàacatéwa Betania iyacàlená néré, yá iwàlùacawa Simón icapèe irículé, yái Simón ichùnìericatéwa cháunási lepra íicha. Néese idècunitàacá Jesús iyaca mesa idaní iyáacaténa iyáacaléwa, yá abéechúa inanái yàanàaca itéechúaca catùu ucáapi irícuwa, abéechúa catùu cawèníiri íba alabastro icatùalená, ipuniéechúawa séenási pumèníiri isàni iyú, ípidenéri nardo, máiníiri cawènica. Yá ubacáca catùu inùma, yá ùucùaca séenási Jesús íiwita ìwali, yái séenási pumèníirica isàni. ⁴ Néese abénaméeyéi néená níai iyéeyéica néeni, yá calúaca nía ìwalíise yái umànínáca. Náimaca nalíwáaca:

—Máiní báawéeriquéi úcáanáca meedá yái pumèníirica isàni cawèníirimica.

⁵ Yái pumèníirica isàni iwèníiri trescientos ichàbaníseta denario, cawèníiyéi plata abéeri camuí iwènicatái. Iná ¿cánácáwa càmita uwéndani ùcaténá iwènináami catúulécanéeyéi irí? —náimaca nalíwáaca. Yá nacúisaca náichawa úai inanáica. ⁶ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Pimàacacué umànica càide iyúwa uwàwáaná. Picácué pisàiwica ulí wawàsi. Udéca umànica nulí cayábéeri. ⁷ Catúulécanéeyéi wenàiwica nàyacuéca pèewi càiripináta, íná yéewa píalimá piyúudàaca nía càinácaalí èeri piwàwacatáicacacué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmíirita iyapiná píapichacué càiripináta cháí èeri irícu. ⁸ Uara inanáica udéca umànica nulí yái cayábéerica úaliméerica umànica. Udéca ùucùaca nùwali perfume nusànipiná ipíchawáise nuétácawa, yéewanápiná nabàliaca núa, càide iyúwa judíonái imàníná yéetéeyéimiwa irí. ⁹ Péemlàcué cayába, àta alénácaalí wenàiwica nacàlidaca nutàacái cháí èeri irícu, yái tàacáisi íiméerica nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yásí nacái nacàlidaca uináwaná ìwali càinácaalí iyú úai inanáica umànínáté nulí cayábéeri. Càipiná nawàwalica úawa —ímaca yái Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

¹⁰ Néeseté Judas Iscariote, abéeri néená níai docéeyéica imanùbaca Jesús yéewáidacaléca, yàaca itàaníca sacerdote íiwacanánái yáapicha, itéenápiná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ¹¹ Níai sacerdote íiwacanánáica néemlàcaalíni, yá máiní casímáica nawàwa. Yá nacàlidaca Judas irí nàanápináté irí plata itéenápináca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. Néese Judas idàbaca icutáca wawàsi càicaalínacatáipináta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

La Cena del Señor

¹² Idàbàanéeri èeri yàanàacaté judiónái yàasu culto yaalí íipidenéerica Pascua nayáacaalíte pan càmiiri idènià levadura. Yáté èerica nanúacaté oveja wàlisài iyúwa sacrificio càide iyúwaté náiwitáise ìyáaná nayáacaténá oveja iiná Pascua yàasuná culto yaalí. Yáté èerica Jesús yéewáidacalénái isutáca yéemìawani. Náimaca irí:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapíná nacáíwa yàacàsi Pascua pinéerica piyáacaténáni wáapicha? —náimaca irí. ¹³ Iná Jesús imáidaca yàataléwa pucháiba yéewáidacaléwa ibànùacaténá núa. Yá íimaca nalí:

—Pìacuéwa Jerusalén ìyacàlená irìculé. Abéeri asìali íipunitáidapínacué píawa, itéerica úni catùalìcu. Pìacuéwa yáamiwáise, ¹⁴ àta iwàlùacatalétawa capìrìculé, néese píimacué capìi íiwacali irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemìawa pía alénácaalí capìi imàdáaná ìya iyáacatáipíná iyáacaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénái yáapichawa’, píimacué irí. ¹⁵ Néese yáasáidapínacué píriwani, capìi imàdáaná manuírì ìyéerica chènunibàa cáli inàni íicha, nachùnìerica cayába. Pichùnìacué walíni néré wayáapíná Pascua piná —íimaca yái Jesúsca.

¹⁶ Néese nàacawa Jesús íicha níai yéewáidacaléca, yá nawàlùacawa Jerusalén ìyacàlená irìculé. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí. Néese nachùnìaca yàacàsi Pascua pinéerica. ¹⁷ Néeseté catáca yàacawa, yá Jesús yàanàaca néré doce namanùbaca yéewáidacalé yáapichawa. ¹⁸ Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa mesa iwéré, Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, abéeri péenacué, iyéerica iyáacaléwa núapicha siùcade, itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca nalí.

¹⁹ Yá idàbaca achúmaca nawàwa, íná nadàbaca nasutáca néemìawani abéerinamata. Náimaca Jesús irí:

—¿Núasica? —náimaca. ²⁰ Jesús íimaca nalí:

—Abéeri péenacué docenacué pìmanùbaca pía, yái yáapúadéerica pan núapicha quírapieli irìculé, yácata itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²¹ Báisíta núa, asìali Dios néeséerica, nuétápinácawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nùwali Dios inùmalìcuise; quéwa ìmáiníiripíná yùuwichàacawa yái asìalica itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayába cachàinitésica irítáni càmicaalíte imusúa iicáca èeritá —íimaca yái Jesúsca.

²² Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi irìculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái panca. Néese isubèriadacani, iwacùaca nalíni. Íimaca nalí:

—Peedacué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca nalí.

²³ Néese yeedáca copa icáapi irìculéwa, abéechúa copa idènièchúa irìcuwa uva ituní. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái uva ituníca. Néese ichàbáida nalíni, yá macáita nàiracani. ²⁴ Jesús íimaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripínácawa nuíchawa cruz ìwali manùbéeyéi wenàiwica irípináwa, imàaquéeri nacái báisíiricani yái wàlisài wawàsi Dios imàníirica wenàiwicanái yáapicha iwasàacaténá níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁵ Péemìacué cayába, càmita nuèpua nuìrapínáca quirínamani yái uva ituníca àta áiba èeripíná nuìracataléta wàlisài uva ituní yàcalé irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

²⁶ Néeseté idécanáami nacántàaca salmos, yá nàacatéwa dúli nérépiná íipidenéechúa Olivos, íimáanáca olivo inàlimaná. ²⁷ Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué piwènúadapíná nuícha píiwitáisewa, yá pìmàacapínacué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios icàlidéericaté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapíná yái icuèerica nupìra ovejanáíwa, néese nupìra

ovejanáí naplapiná nacàlèliacawa', ímacaté yáí Diosca. ²⁸ Quéwa idécanáami numichàacawa yéetácáisi íicha, yásí nùacuéwa pipíchalé Galilea yàasu cáli néré, yá nuípunitáidapinácué píá néréwa —ímaca yáí Jesúsca. ²⁹ Néese Pedro ímaca irí:

—Ewita macáita áibanáí iwènúadacaalí pícha íiwitáisewa, càicáaníta càmita numànipiná càì —ímaca yáí Pedroca. ³⁰ Jesús ímaca irí:

—Péemà cayába, yáta catáquéi, ipíchwáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawiríapiná, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapiná càmítasa píalía nùwali, ipíchaná nanúaca píá núapicha —ímaca yáí Jesúsca. ³¹ Quéwa Pedro ímaca irí cachàiníri iyú mamáalàacata:

—Ewita iwàwacutácaalí nacáí nuétácawa píapichawa, càicáaníta càmita nucàlida nuchìwawa càmínása nualía píwali —ímaca yáí Pedroca. Yá macáita níái áibanáí càì náimaca nacáí Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

³² Néeseté nàanàaca bànacalé inàlima néré ípidenácataléca Getsemaní. Yá Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa:

—Píawinacuéwa cháí idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —ímaca yáí Jesúsca.

³³ Yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacáí, Juan nacáí. Yá Jesús idàbaca icalùadacawa báawanama, máiní achúmaca iwàwa ínáidacawa icalùniwa. ³⁴ Yá ímaca nalí:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwalìcuísewa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué píimá píyaca —ímaca nalí.

³⁵ Néese Jesús isirùacawa napíchalé achúmáanata. Jesús yúuwàa iríacawa inùmáawawa cáli iwéré. Yá isutáca Dios íicha wawàsi asáisi cayábacaalí iwasàanápíná Jesús yùuwichàacáisi íicha, yáí yùuwichàacáisica yàanèeripinácatéwa ìwali mesúnamáitaté. ³⁶ Càité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha: “Núaniri, píacata yáaliméerica imànica macáí wawàsi. Iná píwasàaca núa íicha yáí nùuwichàanápínacawa yàanèeripínacawa nùwali siùcade; quéwa, càmicaalí cayábani yáí píwasàanáca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáaná”, ímaca isutáca Dios íicha yáí Jesúsca.

³⁷ Néese yèpùacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía iiméeyéicáita. Néese ímaca Pedro irí:

—Simón, ¿cáná píimá? ¿Cáná càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapíná? ³⁸ Picácué píimá píyaca, písutácué nacáí píawawa Dios íicha yéewacaténácué pimawènladaca píchawa báawéeri, Satanáscáiná yáalimáidapinácué píá pimàníinápíná píbáyawanáwa. Píwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicatacué píiná meedá —ímaca yáí Jesúsca.

³⁹ Néese Jesús yèpùa yàacawa náicha àniwa. Yá yèpùa isutáca Dios íicha càide iyúwa idéenáté isutácáwaca. ⁴⁰ Néese yèpùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yásí yàanàaca nía iiméeyéicáita àniwa, máinícáiná cadapùleca nía báawanama. Idécanáami icawàidaca nía, yá báica naicáca níawawa iwéré.

⁴¹ Yá Jesús yèpùa iwènúacawa náicha àniwa, yá isutáca yáawawa Dios íicha àniwa. Néese yèpùa yàacawa nàatalé àniwa máisiba yàawiríánápíná. Yá Jesús ímaca nalí:

—¿Cánácué píimá píyaca? ¿Cánácué píyamáidacáitacuéwa meedá nacáí? Pídecuéca píimáca, íná pimichàacuéwa, nuénáiwánacáiná idéca yàanàaca presocatáipínáca namànica núa namàacacaténá cabáyawanéeyéi wenàiwica inúaca núa, núa asìali Dios néeséerica. ⁴² Pimichàacuéwa, wàanácuéwa; áca néese yáí asìalica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —ímaca yáí Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴³ Idècunitàacá Jesús itàaníca, yáté Judas yàanàaca, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Yàanàaca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèeyéi. Natéca espada machete nacáiri, wacàba nacái áiba. Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, judío íiwacanánái nacái nabànùacaté wenàiwica Judas yáapicha íibèeyéipináca Jesús. ⁴⁴ Judasca, yái itéeripinacaté Jesús yùuwidenái náibàacáténáténi, icàlidacaté nalíni quéechacáwa càinápinácaalí iyú yáasáida Jesús. Càité Judas íimaca nalí quéechatécáwa: “Yái asiali nutàidéeripináca, nusùsuèripináca nacái inàni ìwali, yácata Jesús. Iná píibàacuéni, pitécué piacawa cachàiníri iyúni”, càité íimaca nalí yái Judasca. ⁴⁵ Ináté Judas yàacawa Jesús yàatalé. Yá íimaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali! —íimaca yái Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesús inàni ìwali càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná natàidáaná wenàiwica càininéerica naicáca. ⁴⁶ Néese níai manùbéeyéi wenàiwicaca náibàaca Jesús, nacùacani presoíri iyú.

⁴⁷ Quéwa abéerita néená níai yéewáidacaléca iyéeyéica néré Jesús yáapicha iwatàaca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipéliacatátá, yá inúacatátá abéeri asiali ìwali espada iyú, quéwa isasàacáita meedá yùuwi abémàa, yái sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca. ⁴⁸ Néese Jesús isutáca yéemíawa níai wenàiwicaca:

—¿Cánacué pìanàa nùatalé cacáapisàiwaca espada machete nacáiri, wacàba nacái píibàacáténacué núa presoíri iyúpiná càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica, càmicáinacué nupéliapiná píipunita. ⁴⁹ Macái èeri imanùbaca, nùyacatécué pèewi idècunitàacá nuéwáidaca wenàiwica templo irìcu, yá càmitatécué píibàa núa néenibàa. Quéwa píalimácué píibàaca núa siúcade yéewanápiná macáita ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalícuíse —íimaca yái Jesúsca.

⁵⁰ Néese macáita Jesús yéewáidacalénái namàacaca Jesús abéerita néré. Yá napiacawa. ⁵¹ Núa Marcos quéwa, ùuculiricaté núa, nùacatéwa Jesús yáamiwáise. Nudèniacaté nùwaliwa manuíri wáluma meedá, núuquéericaté nùwalísewa. Néese níai wenàiwica náibàaca núa. ⁵² Quéwa numusúacàatécatawa nùasu wálumami íchawa, yá nupíacawa náicha mabàleta meedá.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵³ Néeseté natéca Jesús sacerdote íiwacaliná icapèe néré. Néese nàwacáidáyacacawa macáita sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. ⁵⁴ Yá Pedro yàacawa Jesús yáamiwáise déecuíseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa irìculé, yái sacerdote íiwacaliná icapèe ibàacháwalenáca. Yá Pedro yáawinacawa úwinái yèewi, níai icuèyéica templo. Pedro yáawinacawa mawiénita quichái irí yàanabàcaténá néeni.

⁵⁵ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái macáita Junta Supremanái israelita íiwacanánái nacutáca wawàsi Jesús ìwali namàacáanápíná úwinái inúacani. Quéwa càmitaté náalimá nàanàaca báisíri wawàsi ìwali. ⁵⁶ Yácáiná éwita manùbéeyéi wenàiwica nacàlidacáaníta nachìwawa Jesús ìwali, càicáaníta càmita abédanama natàaníca. ⁵⁷ Aibanái nabàlùacawa nacàlidacáténá nachìwawa. Yá náimaca:

⁵⁸ —Wadéca wéemíaca càì íimaca: ‘Numáalàidapíná yái temploca asianái imàníríca, néese máisiba èeri irìcu, yá numichàidapíná áiba templo càmlíríta asianái imàni’, càì íimaca —náimaca nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali.

⁵⁹ Quéwa éwita nacàlidacáaníta càiri chìwái, càicáaníta càmita abédanama natàaníca àniwa. ⁶⁰ Néese sacerdote íiwacaliná imichàacawa ibàlùacawa nàacuésemi. Yá isutáca yéemíawa Jesús:

—¿Cáná càmita picàlida piináwanáwa? ¿Càiná píimaca ìwali yáí nacàlidéerica pìwali nacháawàanáca piináwaná ìwali? —íimaca Jesús irí.

⁶¹ Quéwa, éwita càmicáaníta cabáyawanáca yáí Jesúsca, càicáaníta masànata náicha mamáalàacatani, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacaliná isutáca yéemlawa àniwani. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica yáí Mesíasca, yáí judío icuèrinápináca, yáí cayábéeri Dios Iirica? —íimaca. ⁶² Jesús íimaca irí:

—Báisíta, yáca núa yáí. Yá áibaalípiná piicápinácué núawa, aslali Dios néeséerica. Piicápinácué núawinacawa nùyaca Dios yéewápuwáise, yáí Dios cachàiníirica náicha canánama nucùacaténá yáapicha macáita. Yá piicápinácué nacái nùanàaca àniwa acalèe yéewíise chènuníise —íimaca yáí Jesúsca.

⁶³ Néese sacerdote íiwacaliná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise ìyáaná yáasáidacaténá báawaca yéemlaca yáí tàacáisi Jesús íiméerica Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacaliná íimaca nalí:

—¿Càmita iwàwacutá wéemlaca áibanái icàlidáaná iináwaná ìwali! ⁶⁴ Pidécuéca péemlaca itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios Iiricasani. ¿Càinásicué wamànica irí? —íimaca. Yá abédanamata náiwitáise macáita cabáyawanáca naicácani, iwàwacutáanása nacái yéetácawa, náimaca.

⁶⁵ Néese abénaméeyéi néená nadàbaca nàapísáidaca Jesús inàni, nabàlì nacái ituí, yá nacapèedáidacani, náimaca irí:

—¿Píwicùlida, picàlida walíni cawinácaalí yáí inúadáida pía! —náimaca irí, naicáaníca iquíniná. Yá nacái úwinái icuèyéica templo nanúadáidaca Jesús inàni ìwali.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁶ Pedro ìyacaté capli yàapumàalìcubàa, bàacháwáise. Néese inanái yàanàaca néré, sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca. ⁶⁷ Uicáca Pedro yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úumaca irí:

—Pía nacái yèepuníiritéwa Jesús yáapicha, yáí Nazaret ìyacàlená néeséerica —úumaca. ⁶⁸ Pedro quéwa imànica ichìwawa, íimaca càmitasa yáalía Jesús ìwali. Yá íimaca ulí:

—Càmírita núalía ìwali. Càmita nacái núalía càinácaalí ìwali pitàaníca pìyaca —íimaca icàlidaca ichìwawa yáí Pedroca, cáalucáináni. Yá Pedro yàacawa náicha iwáiná inùma néré, yáí iwáiná bàacháwa itéeséerica. Néese cawámai itàaca.

⁶⁹ Néese úái íibaidéechúaca uicáca Pedro àniwa. Yá udàbaca ucàlidaca Pedro iináwaná ìwali wenàiwicanái irí ìyéeyéica néeni. Yá úumaca nalí:

—Yá asìaliquéi abéeri néená níai Jesús yáapichéeyéica —úumaca. ⁷⁰ Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa càmlínása yáalía Jesús ìwali ipíchaná náibàacani nacái, yáí Pedroca. Néese achúma yáwanáitàacáwa àniwa áibanái ìyéeyéica néeni náimaca Pedro irí àniwa:

—Báisíta píaca abéeri néená níai Jesús yáapichéeyéica, Galilea yàasu cáli néeséericáiná nacái pía —náimaca. ⁷¹ Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichìwawa cachàiníiri tàacáisi iyú, báawéeri nacái báawanama báisí báisísíwata Dios yáaliéricawa. Yá íimaca nalí:

—¿Càmita núalía ìwalíira aslali pitàaníricuéca ìwali! —íimaca icàlidaca ichìwawa yáí Pedroca, ipíchaná náibàacani, cáalucáináni, yáí Pedroca.

⁷² Yáta cawámai itàaca àniwa pucháibáaná yàawiríapiná. Néese Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús íiméericaté irí: ‘Ipíchawáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawiríapiná, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali’, càité idéca íimaca yáí Jesúsca. Yá Pedro ícháaníca cachàiníiri iyú.

¹ Néeseté amalácaalí nawicáu, yá nàwacáidáyacacawa, níái sacerdote íiwacanánáica, judío íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía macáita Junta Supremanái, israelita íiwacanánáica, nánáidacaténáwa càinácaalí namànínapínaté Jesús irí. Yá nadacùaca náichawa Jesús. Yá natécani presoíri iyú Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli, yéewacaténá Pilato yéemíaca Jesús iináwaná ìwali, ichùullianápiná úwinái inúaca Jesús. ² Néese Pilato isutáca yéemíawa Jesús:

—¿Báisisica judío icuèrinásàirica pía? —Íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisíta, núacani. Pidéca càì píimaca —Íimaca yái Jesúsca.

³ Néese sacerdote íiwacanánái nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali. Náimaca Jesús imànicasa madécaná wawàsi báawéeri. ⁴ Iná Pilato isutáca yéemíawa Jesús àniwa. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí piináwanáwa càinácaalí pidééná pimànica? Péemíaca nacháawàaná piináwaná ìwali manùba wawàsi ìwali —Íimaca yái Pilatoca.

⁵ Canácata quéwa Jesús íimáaná irí, iná Pilato íináidacawa manuísíwata iicáidaca Jesús irí, càmita Pilato yáalíawa íináidéeripináwa Jesús ìwali.

Jesús es sentenciado a muerte

⁶ Camuí imanùbaca judíonái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yá Pilato gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judíonái irípiná, càirínácaalí presoíri nawàwéerica. ⁷ Néenialíté iyaca asìali ípidenéerica Barrabás presoíyái ibànallcu, náapicha áibanái wenàiwica inuényéicaté wenàiwica ùwicái irícuná, namànicaalíté ùwicái romanonái yàasu gobierno íipunita. ⁸ Iná áibanái wenàiwica yàanàaca, yá nadàbaca nasutáca Pilato íicha wawàsi iwasàanápíná nalí abéeri presoíri càide iyúwaté íiwitáise iyáaná. ⁹ Yá Pilato íimaca nalí:

—¿Piwàwasicué nuwasàaca pirí Jesús, yái judío icuèrináca? —Íimaca yái Pilatoca Jesús ìwali. ¹⁰ Càica Pilato isutáca yéemíawa nía, Pilato yáalíacáinátéwa báawaca sacerdote íiwacanánái iicáca Jesús, máinicáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca náicha Jesús, iná sacerdote íiwacanánái náibàacaté Jesús nacháawàacaténá iináwaná ìwali Pilato irí. ¹¹ Quéwa sacerdote íiwacanánái nawènúadaca wenàiwicanái íiwitáise Jesús íicha nasutácaténá Pilato íicha wawàsi iwasàanápíná nalí Barrabás. ¹² Pilato isutáca yéemíawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pirí Barrabás, ¿càinásicué piwàwa numànica Jesús irí, yái píiméericuéca ìwali judío icuèrinásàirica? —Íimaca yái Pilatoca. ¹³ Yá náimaca Pilato irí néemíanícawa:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca madécaná yàawiría. ¹⁴ Pilato íimaca nalí:

—¿Cáná? ¿Càinásica báawéeri imàni? —Íimaca yái Pilatoca. Quéwanáta néemíanícawa àniwa:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. ¹⁵ Iná Pilato iwàwacáiná cayábaca nía yáapicha, níái judíoca, iná iwasàaca nalí Barrabás. Yá ichùullíaca yàasu úwináíwa icapèedáidáanápíná Jesús mabàleta cachàiníiri cabèesi iyú. Idécanáami nacapèedáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa íicha, yá Pilato yèepùadacani úwinái irí natàtàacaténáni cruz ìwali.

¹⁶ Néese úwinái natéca Jesús bàacháwáise capíi íicha, yái Pilato icapèe manuírca. Yá namáidaca macáita néenánáíwa úwinái nàwacáidáyacacaténáwa Jesús itéese. ¹⁷ Néese náucaca ruana Jesús ìwalíise, abéeri ruana nacáiri cáaléeri, quíiréeri càiride iyúwa romano icuèriná ibàle. Néese namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, quéwa naicáanícáita meedá Jesús iquíniná. ¹⁸ Yá nadàbaca néemíanícawa irí. Náimaca:

—¡Casíimái piwàwa, pìyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanícáténá meedá Jesús iquíniná.

¹⁹ Néese nanúadáidaca Jesús íiwita ìwali àicu iyú. Yá nàapìsáidacani. Néese nabàlùacawa nàulù iyúwa Jesús irí càide iyúwa nàacaalí icàaluíninátá, quéwa naicáanícáita Jesús iquíniná meedá. Càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. ²⁰ Idécanáami càì naicáaníca Jesús iquíniná, yá nawatàaca íicha ruana nacáiri cáaléeri quíiréerica. Néese nàwalica Jesús ìwali ibàle àniwa. Yá natécani yàcalé íicha, natàtàcaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

²¹ Néeseté abéeri asìali Cirene ìyacàlená néeséeri yàanàaca manacúali néese, íipidenéerica Simón, yái náanirica níái Alejandro, Rufo nacái. Yàacawa àyapulìcubàa yái Simónca, néese úwinái íibàacani, nachùuliaca iwáacutaca cruz Jesús irípiná, càmicáináté Jesús yáalimá iwáacutacani, canácáiná quirínama ichàini, úwináicáiná nacapèedáidacaté báawanamani.

²² Natéca Jesús Gólgota néré méetàuculé Jerusalén ìyacàlená íicha. (Yái íipidená Gólgota íimáanáca: “Íiwitasi yáapimi ìyacatalé”.) ²³ Yá nawàwa nàaca Jesús ìira uva ituní ipuíri, nèewiàdéerica dabé yèewi íipidenéeri mirra wéebacáténá Jesús iiná ipíchaná máini yùuwichàacawa cruz ìwali. Quéwa càmlírita ìira náichani. ²⁴ Néese natàtàaca Jesús cruz ìwali. Yá úwinái íbàlùadaca cruz utàwi irìculé. Yá úwinái náucaca náichawa suerte náalíacáténá chánácaalí néená yeedápiná iríwa Jesús ibàle yéénámica, càiyéinácaalí néená úwinái namanùbaca nawàwacani, yái íbàlemica.

²⁵ Mapisái yáwanái tàacáwa a las nueveta mapisáita, yaté natàtàaca Jesús cruz ìwali. ²⁶ Nachanàidacaté tàacáisi Jesús yàasu cruz ìwali icàlidéerica cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi íimaca: “Judío icuèriná”, íimaca yái tàacáisica. ²⁷ Natàtàaca nacái pucháiba cayéedéyeyéi mawiénita Jesús irí. Abéeri cruz íbàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái íbàlùacawa apáullicuise Jesús irí. ²⁸ Càité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmallicuise Jesús yéetáanápínátéwa. Càité profeta itànàacaté: “Yá nàuwichàidapínacani báawéeyéi yáapicha”, íimacaté yái profetaca.

²⁹⁻³⁰ Aibanái wenàiwica ichàbéyeyéicawa néenibàa àyapulìcubàa natàaníca Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa irí naicáanícáténá iquíniná. Yá náimaca irí:

—¿Néeni?, píata ímáalàidéeripínása templo, pimichàidéeripínása nacái àniwani máisiba èeri irìcu, ¿cáná càmita pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa, yá pìricùawa cruz íicha? —náimaca, naicáaníca Jesús iquíniná.

³¹ Càita nacái naicáaníca iquíniná níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái yéewáidéyeyéica wenàiwica templo irìcu. Náimaca nalíwáaca:

—Ichùnìacaté áibanái ipíchanáté néetácawa, quéwa càmlírita yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi íicha ipíchaná yéetácawa —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná. ³² Náimaca nacái Jesús irí:

—¡Pìricùawa cruz íicha, píasa Mesíasca, yái Israel itaquénáinámi icuèrináca, yéewacáténá waicáca, yásí weebáidaca pitàacái! —náimaca naicáaníca iquíniná. Nía nacái pucháiba aslanái natàtèeyéica cruz ìwali mawiénita Jesús irí, natàaníca ìwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

³³ Machacànicalíté èeri, yaté catáca macáita cháí èeri irìcu máisiba hora, catáca èeri àta las tresta táicalé. ³⁴ Yá horaquéi a las tresta, táicaca yàacawa, yá Jesús ímáidaca cachàiníiri iyú itàacái iyúwa. Yá íimaca Dios irí: “Eloi, Eloi, ¿lema

sabactani?” íimaca yái Jesúsca. (Yái tàacáisi íimáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ¿cánásica pimàaca núa abéerita?” càì íimáanáca.) ³⁵ Abénaméeyéi ibàluèyéiwa néré néemìaca isàna. Yá náimaca nalíwáaca, naicáaníca Jesús iquíniná:

—Péemìacué, imáidaca ìyaca profeta Elías —náimaca naicáaníca iquíniná.

³⁶ Iná abéerita néená iplaca íisapiadaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú càméeri ìiracaná. Yá idacùaca esponja sitù ipùatalìcu, yái wáluma nacáiri isàbéerica. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá Jesús ibèrùacani. Néese yái asìalica íimaca yáapichéeyéi iríwa:

—Wacùacué waicáwa Elíasmi yàanàacaalí yeedácaténáni cruz íicha —íimaca, íicáaníca Jesús iquíniná.

³⁷ Quéwa Jesús imáidaca cachàiníiri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa. Càité yéetácawa. ³⁸ Yáta manuíri yáawàanáca templo irìcúirica ica-canácawa bamuchúamibàa cáli iwérenama pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièrica mabáyawanéeri Dios iyacatáica wenàiwicanái ituí íicha. Yáta ica-canácawa chènuníise cáli iwérenama, yái yáawàanáca. ³⁹ Néese úwi íiwacaliná romanosàiri ibàluèricawa Jesús yàasu cruz íipunita íicácáináté càinácaalí iyú Jesús yéetáanátéwa, ínáté íimaca:

—Báisíricata Dios íiricaténi yái asìalica —íimaca yái úwi íiwacalináca.

⁴⁰ Nàya nacái néré abénaméeyéi inanái, íicáidéeyéica ìyaca Jesús irí déecuíseta quéwa. Nàyaca nèewi níái íipidenéeyéica María Magdalena, áiba María nacái, úái náatúaca ùuculliri Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái ubàlùacawa néeni, íipidenéchúaca Salomé. ⁴¹ Níái inanáica, Jesús yéewáidacaléca nacái nía, nayúudàacaté Jesús yèepunícaalítéwa Galilea yàasu cáli íinata. Nàyaca náapicha néré nacái manùba inanái yàanèeyéicaté Jesús yáapicha Jerusalén ìyacàlená néré.

Jesús es sepultado

⁴² Catáca yàacawa yáté èerica iwàwacutácaalíté namáalàidaca náibaidaca ipíchawáise judiónái yàasu sábadò idàbaca, nayamáidacatáicawa. Yáté iwàwacutá nabàliaca yéetéeyéimiwa sábadò ipíchawáise. ⁴³ Aiba asìali yàanàaca íipidenéerica José, Arimatea ìyacàlená mìnali. Yái Joséca, abéeri néená nacáicani, níái Junta Supremaca, israelita íiwacanánáca. Máini cáimiétaquéri iyú wenàiwica íicáca yái Joséca, iwàwéerica nacái Dios icùaca macáita. Yá José yàacawa macáaluínináta Pilato yàatalé. Yá isutáca Pilato íicha Jesús iinámi. ⁴⁴ Yá Pilato yéemìacáiná Jesús yéetácatéwa, íná Pilato imáidaca úwi íiwacaliná isutácaténá yéemìawani, asáisi báisícaalíté Jesús yéetáwa. ⁴⁵ Yá úwi íiwacaliná icàlidaca írini báisícani Jesús yéetácatéwa, ínáté Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. ⁴⁶ Néese José iwèniaca manuíri wáluma lino yáawamíirica. Yá yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. Yá yéepùacani wáluma linoíri iyú, càide iyúwaté judío íiwitáise ìyáaná. Néese írìadaca Jesús iinámi càliculli irìculé. Yái càlicullica áibanái íicacaténi dúli íbéeri ibàlài irìcu, yéewacaténá càlicullìcani càide iyúwa capìi imàdáaná. Yá José ibàliaca càliculli inùma manuíri íba iyú. ⁴⁷ María Magdalena, áiba María nacái, úái José yáatúaca, naicácaté alénácaalí nalìada Jesús iinámi.

16

La resurrección de Jesús

¹ Néeseté sábadò idénáami, judiónái iyamáidacatáicawa, catáca yàacawa yáté sábadoca, yá María Magdalena, áiba María nacái, úái Santiago yáatúaca, áiba inanái nacái íipidenéchúaca Salomé, nawèniaca pumèníiri isàni nacàlìliacaténáni Jesús iinámi ìwalíise, càide iyúwaté judío íiwitáise

iyáaná. ² Yá domingo mapisáisiwa tàacáwa, níái inanáica nàacawa càlicullì nérépiná mapisáisiwata idécanáamité èeri imusúacawa. ³ Yá náimaca nalíwáaca idècunitàacá nàacawa àyapulicubàa:

—¿Cawináica iyúudàapiná wía weedácaténá manuíri íba càlicullì inùma ícha?
—náimaca nalíwáaca.

⁴ Quéwa nàanàaca néré, yá naicáca manuíri íba cà míri ibàlùawa inùma irìcu. Náináidacawa manuísíwata naicáidaca íba irí máinicáiná manuírìcani yái íbaca.

⁵ Yá nawàlùacawa naicáwa càlicullì irìculé. Naicáca néré ùucullìri yáawinéericawa néewápuwáise cabalèeri ináawani cáaléeri. Yá cáaluca naicácani, níái inanáica.

⁶ Quéwa ímaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núalíacawa picutácuéca piacawa Jesús, Nazaret iyacàlená néeseericaté, yái natàtèericaté cruz ìwali. Yáta idéca icáucàacawa. Canáca chání. Piicácuéca cháí nallíadacatáimicani. ⁷ Píacué picàlidaca yéewáidacalénái iríni, Pedro irí nacái. Càicué píimaca nalí: ‘Jesús yàapínácuéwa pípíchalé Galilea yàasu cáli néré. Yá piicápinácué néréni càide iyúwaté icàlidáanácué píriní’, càicué píimaca nalí —ímaca yái ángelca.

⁸ Néese níái inanáica namusúacawa naplacawa càlicullì ícha, cáalucáiná nía. Yá quéechacáwa càmita nacàlida áibanái iríni, cáalucáinaté nía.

Jesús se aparece a María Magdalena

⁹ Jesús imichàacatéwa yéetácáisi ícha domingo irìcu amalácaalíté yàacawa. Yaté èerica, quéechacáwa imàacaca yáawawa María Magdalena iicácani, úái inanái Jesús yúuquéechúacaté ícha siete namanùbaca demonio idacuèyéicaté uíwitáise. ¹⁰ Néese uicácanáamité Jesús, yá ùacawa ucàlidaca nalíni níái yèepuníyéicatéwa Jesús yáapícha, achúmèeyéica iwàwa, ícháaníyéica iyaca nacái. ¹¹ Néemíaca ucàlidáaná cáuca Jesús, uicácani nacái quéwa càmita neebáida utàacái.

Jesús se aparece a dos de sus discípulos

¹² Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa áiba iicácanásita pucháiba yéewáidacalénái iicácani, pucháiba wenàiwica yèepuníyéicatéwa iyaca àyapulicubàa Jerusalén iyacàlená ícha, manacúalibàa. ¹³ Nadécadénáami naicácani, yá nèepùacawa Jerusalén iyacàlená irìculé, nacàlidaca Jesús yéewáidacalénái iríni. Càmita quéwa Jesús yéewáidacalénái yeebáida nàasu tàacáisi.

El encargo de Jesús a los apóstoles

¹⁴ Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa naicácani, níái once namanùbaca yéewáidacaléca idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa. Yàalàaca nía cachàiníri iyú càmicáinaté neebáidacáwa icáucàacatéwa, càmicáinaté nacái nawàwa néewáidacawa, càmicáinaté nacái neebáida néenánái itàacáíwa, níái iiquéeyéicaté Jesús idécanáamité icáucàacawa. ¹⁵ Néese Jesús ímaca nalí: “Píacuéwa macái cáli ínatalé. Picàlidacué tàacáisi macái wenàiwica irí, yái tàacáisi íméerica nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁶ Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, ibautizéeyéica nacáíwa, níacata nuwasèeyéipínaca Dios yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Áibanái càmiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái, Dios yùuwichàidapíná níawa nabáyawaná ìwalísewa. ¹⁷ Níái yeebáidéeyéica nutàacái namànipíná yái càmírìca wenàiwica idé imànica, náasáidacaténá báisírìcani, yái tàacáisica nacàlidéerica nalí nùwali. Càipíná namànica nuíwitáise iyúwa nasutácáiná níawawa nuícha: Náucapíná demonio wenàiwica íchawa nuípidená ìwali; nataànípiná áiba tàacáisi iyú, càmiyéicáwa náalíawa ìwali. ¹⁸ Yá namàacacaalí nacáapiwa àapi ìwali, nàuwidenái nàacaalí nàiraca iculále, càmita néetáwa iyú. Namàcapíná nacái nacáapiwa cáuláiquéeyéi

ìwali nasutácaténá nalí Dios ícha, yá nachùnìapiná cáuláiquéeyéi, nuípidená ìwali”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús sube al cielo

¹⁹ Néseté Wáiwacali Jesús idécanáamité icàlidaca nalí yái tàacáisca, yá Dios itécani náicha chènuniré. Yá Jesús yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá yáapicha macáita. ²⁰ Nésetécáwa Jesús yéewáidacalénái nàacatéwa Jerusalén iyacàlená ícha, nacàlidacaténaté Jesús itàacái macái cáli íinata. Yá Wáiwacali iyúudàaca nía, imàacaca namànica yái càmírìca wenàiwica idé imànica, náasáidacaténaté áibanái irí báisírìcani yái Dios itàacáica.

SAN LUCAS

Prólogo

¹ Manùbéeyéi wenàiwica nadéca natànàaca tàacáisi nacàlidacaténá cainácaalíté Jesucristo iyáaná wèewi yèepunícaalítéwa cháí èeri irìcu. ² Jesús yáapichéeyéi naicácaté natuí iyúwani macáita yái Jesucristo imànírica. Néese Dios ichùullacaté nía nacàlidáanápíná áibanái iríni yái báisíiri tàacáisica Jesucristo ìwali iyúwaté naicáaná macáita. Néseté néewáidaca wía. Iná madécaná wenàiwica nadéca natànàaca tàacáisi càide iyúwaté Jesús yáapichéeyéi yéewáidáanáté nía. ³ Núa, Lucas, nubànù pirí cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máini cáimiétacanéri. Nudéca nuéwáidacawa Jesucristo iináwaná ìwali macáita cayábéeri iyú. Yá nuínáidacawa cawàwanáta cayábaca nutànàacaalí pirí tàacáisi Jesucristo iináwaná ìwali machàcaníiri iyú. ⁴ Iná nutànàaca pirí yái cuyàlutaca yéewanápiná píaliacawa cayába yái báisíiri tàacáisica Jesucristo ìwali càide iyúwaté áibanái yéewáidáaná pía.

Un ángel anuncia el nacimiento de Juan el Bautista

⁵ Bàaluité rey Herodes icùacaalíté Judea yàasu cáli, néenialí iyacaté sacerdote ípidenéri Zacarías, abéeri Abías itaquénáinámi yéená, Aarón itaquérinámi nacái. Sacerdotenáica níai Abías itaquénáinámica íbaidéeyéicaté Dios irípiná templo irìcu. Zacarías yàacawéetúa uípidená Elisabet, abéechúa Aarón itaquétúanámica nacái úa. ⁶ Zacarías, Elisabet nacái nàyacaté machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, namàni nacái macáita càide iyúwaté Dios ichùullaná israelitanái imànica, íná canácata yáaliméeri icháawàaca naináwaná ìwali. ⁷ Quéwa méenibeca nía càmicáiná yéewa quéenibeca Elisabet. Máini nacái béeyéica nía.

⁸ Yái sacerdote Zacaríasca íbaidacaté Dios irípiná imanùbaca yáapichawa templo irìcu. Aiba èerité iwàwacutá namànica culto Dios irípiná templo irìcu nàacaténá Dios icàaluíná. ⁹ Càide iyúwaté sacerdote íiwitáise iyáaná, náucaca náichawa suerte náaliacaténátéwa chánácaalí néená iwàluèripináwa templo irìculé. Yá needáca Zacarías iwàlùanápínáwa yeemácaténá pumèníiri isàni Dios yàasu templo irìcu. ¹⁰ Iná Zacarías iwàlùacawa templo irìculé. Idècunitàacá yeemáca pumèníiri isàni, manùba wenàiwica nasutáca Dios íicha templo ibàacháwalená irìcu. ¹¹ Néese abéeri ángel Dios ibànùeri chènuniise imàacaca yáawawa Zacarías iicácani. Yái ángel ibàlùacawa altar yéewápuwáise, yái altar neemácatáica íinata pumèníiri isàni. ¹² Iicácaná ángel, yá Zacarías íináidacawa iicáidaca irí manuísíwata, máini cáalu nacáicani, yái Zacaríasca. ¹³ Quéwa ángel íimaca irí:

—Píca cáalu pía nuícha, Zacarías, Dioscáiná idéca yéemíaca pisutáaná íicha. Píacawéetúa Elisabet quéenibéechúapíná piríwa abéeri sùmáíwa; pimàni ípidená Juan. ¹⁴⁻¹⁵ Imusúacaalípiná iicá èeriwa, yá máini casímáica piwàwa, cayábasíwata piicácani. Casímáipíná nacái nawàwa áibanáica madécaná, máinicáiná cachàníirica píiri íiwitáise Dios ìwali. Càmiripináta ìira ipuíri, uva ituní nacái, canásíwata. Espíritu Santo icùapíná íiwitáise càiripináta, icùapíná íiwitáise nacái ipíchawáise imusúaca iicá èeri. ¹⁶ Néese iwènúadapíná náiwitáise àniwa Nacuèriná Dios irípináwa, níai manùbéeyéi Israel itaquénáinámica, neebáidacaténá àniwa Nacuèriná Dios itàacáíwa. ¹⁷ Yái píirica Juanca icàlidapíná nalíwa Wáiwacali iináwaná ìwali ipíchawáise Wáiwacali yàanàaca. Máini cachàníiri íiwitáise yái píirica, càide iyúwaté profeta Elías bàaluité. Iwènúadapíná nasèenái íiwitáise cáininácaténá naicáca

néenibewa. Iwènúadapíná nacái náiwitáise, níái càmiyéica yeebáida Dios itàacái, náalíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita pìiri iwènúadapíná wenàiwicanái íiwitáise yéewacaténá neebáidaca Wáiwacali itàacái yàanàacaalípiná nàatalé —íimaca yái ángelca. ¹⁸ Néese Zacarías isutáca yéemíawa ángel:

—¿Càináca yéewaná núalíacawa asáisi báisícaalí yái tàacáisi picàlidéerica nulí? Máinicata béerica núa, càita nacái nùacawéetúa béeruta nacái úa —íimaca yái Zacaríasca. ¹⁹ Yá ángel íimaca irí:

—Núacata Gabriel, nuíbaida nacái Dios irípiná. Dios idéca ibànùaca núa nutàanicaténá píapicha nucàlidacaténá pirí yái tàacáisi cayábéerica. ²⁰ Quéwa siúcade càmita yéewa pitàanica àta pìiri imusúacatalétawa, yásí yéewa pitàanica àniwa, càmicáiná peebáida yái núumáanáca pirí. Néese, yái núumáanáca pìiri ìwali piiquéeripínacawa yéenáiwaná yàanàacaalíwa —íimaca yái ángelca. Néese ángel yàacawa Zacarías íicha.

²¹ Idécunitàacá Zacarías itàanica ángel yáapicha, áibanái wenàiwica bàacháwáiseyéica nacùaca Zacarías imusúacawa. Náináidacawa manuísíwata cáná yéewa càmita imusúacatétawa templo irícuíse. ²² Atata Zacarías imusúacawa, yáté càmita yéewa itàanica náapicha, íná náalíacawa iicácaté yéenáiwanási nacáiri Dios néeseéri templo irícu, itàanicáiná náapicha icáapi iyúwa, càmicáiná yéewa itàanica. Yá matàacáica mamáalàacatani.

²³ Idécanáamité imáalàidaca imànica íibaidacaléwa Dios irípiná templo irícu, yá Zacarías yèepùacawa icapèe néréwa. ²⁴ Néesecháwa yàacawéetúa Elisabet udéericuca sùmài. Yá cinco quéeri càmicáicáata imusúawa icapèe irícuísewa. Uumaca uínáidacawa ulíwa: ²⁵ “Dios idéca iicáca nupualé yéewanápiná càmita quirínama wenàiwicanái iicáanica nuquíniná méenibéenaca núa”, úumaca.

Un ángel anuncia el nacimiento de Jesús

²⁶ Elisabet udèlàcaté seis quéeri udéericúuná, yáté Dios ibànùaca ángel íipidenéri Gabriel yàanápináwa Nazaret iyacàlená néré, iyéerica Galilea yàasu cáli ínata. ²⁷ Dios ibànùacaté Gabriel icàlidacaténá tàacáisi abéechúa mànacàu irí, íipidenéechúa María, càmicáicáacáwa iimá asíali yáapicha, quéwa imàníicáicácaté matrimonio ùyacàle mìnaná yàacuése. Uacawéeripíná íipidená José, abéeri rey David itaquérinámi. ²⁸ Yái ángel yàanàaca María yàatalé, yá íimaca ulí:

—Péemí cayába, Dios imànipíná pirí cayábéeri manuí. Dios iyaca píapicha. Dios iyúudàapíná píawa manuísíwata áibanái inanái íicha canánama —íimaca yái ángelca.

²⁹ María iicácaalí ángel, yá ucalùadacawa manuísíwata uémíaca íimáaná ulí. Yá uínáidacawa càinácaalísica íimáaná yái tàacáisi ángel itàidéerica iyú úa. ³⁰ Néese ángel íimaca ulí àniwa:

—María, picá cáalu pía nuícha, cayábacáiná Dios iicáca píiwitáise. ³¹ Iná péemí cayábani, mesúnamáita pidéericuca. Pidèlàpiná pìiriwa. Pimàni íipidená Jesús. ³² Nacuèrinápinácani, cachàiníiri íiwitáise, icùapíná níawa. Náimapíná ìwali Dios chènuníiséeri Iiricani. Wacuèriná Dios imàacapíná pìiri icùaca Israel itaquénáinámi càide iyúwaté yàawirimi rey David icùanaté nía. ³³ Icùapíná nía càiripínáta, níái Israel itaquénáinámica. Càmiripínáta iyamáida icùaca nía — íimaca yái ángelca. ³⁴ María íimaca ángel irí:

—¿Càináca yéewaná quéenibeca núa càmicáicáacáwa ìya asíali yáapicha? — úumaca úái Maríaca. ³⁵ Yá ángel íimaca ulí:

—Espíritu Santo yàanàapíná pìataléwa. Dios chènuníiséeri íiwitáise iyamáapínacawa piwicáulé iyúwa acalèe. Iná yéewa yái sùmài pimusúadéeripínáca iicá èeri íipidená Mabáyawanéri. Íipidená nacái Dios

liri. ³⁶ Ua nacái péenásàatúaná ípidenéechúaca Elisabet udèniapiná uìriwa, éwita máinicáaníta béeruca úa. Uái nacàlidéechúacaté ìwali cànmíchúasa yáalimá quéenibeca, úata udéca udéericuca sùmài seis quéri siùcade udécadénáami udéericuca. ³⁷ Dios yáalimácáiná imànica macáita, íná canácata máiníri càulenáca Dios ícha —ímaca yái ángelca. ³⁸ Iná Maríá ímaca:

—Núacata yái Wacuèriná Dios yàasu wenàiwicaca. Yá numàacaca Dios imànica nulí càide iyúwa píimáaná nulí —úmaca úái Maríaca. Néese, ángel yèpùacawa úícha.

María visita a Isabel

³⁹ Néenialité Maríá ùacàatécatawa áiba yàcalé néré iyéerica Judea yàasu cáli dúlinaméeri ínata. Zacarías, Elisabet nacái nàyacaté néré. ⁴⁰ Yá Maríá uwàlùacawa nacapèe iriculé, níái Zacaríasnáica. Yá utàidaca Elisabet. ⁴¹ Elisabet uémìacanácaíta Maríá itàidaca úa, yá mùlimùlicani yái sùmài achúmèeríinaca Elisabet idéericúrica. Yá Espíritu Santo icùaca Elisabet íiwitáise. ⁴² Néese Elisabet úumaca cachàiníri iyú Maríá irí Espíritu Santo inùmàlicúise:

—¡Dios idéca imànica pirí cayábéeri áibanái inanái ícha canánama! ¡Idéca nacái imànica cayábéeri pìiri irí! ⁴³ Càmita núalíawa cáná yéewa Dios imànica nulí yái cayábéerica imàacáaná Nuíwacali yáatúa ùanàaca nùatalé upáchiaca núa. ⁴⁴ Nuémìacanácaíta pitàidaca núa, yáta nuìri imùlimùliacawa nudèericu casímáicáináni. ⁴⁵ ¡Dios imàacaca casímáica piwàwa peebáidacáinaté imànínápiná pirí cayábéeri càide iyúwa ímáaná pirí! —úmaca úái Elisabetca.

⁴⁶ Néese Maríá ímaca:

“Nucàlidaca manuísíwata Wacuèriná Dios iináwaná ìwali, máini cayábéericani;

⁴⁷ Casímáica nuwàwa Dios yáapicha, yái iwasèerica núa yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

⁴⁸ Casímáica nuwàwa Dios yáapicha, Dioscáiná idéca iicáca nupualé, núa yàasu wenàiwica cànmíchúa máini cachàini. Yá siùcáisede macái wenàiwica nacàlidapiná nuináwaná ìwali Dios idéca imàacaca casímáica núa.

⁴⁹ Casímáica núa, yácáiná yái Dios Cachàiníríca náicha canánama idéca iyúudàaca núa manuísíwata. ¡Yácata yái Mabáyawanéerica, yái Diosca!

⁵⁰ Dios iicáca napualé càiripináta cawinácaalí wenàiwica yèeyéica icàaluíniná.

⁵¹ Dios imànipiná madécaná ichàini manuírí iyúwa. Imawèniadapiná wenàiwica cachàiníyéica iicáca yáawawa.

⁵² Níái icuèyéica èeri mìnánái, Dios yúucapiná níawa nàalubái ínatáisewa, yá càmita ibatàa nacùaca wenàiwicanái quirínama. Yá Dios imichàidapiná áibanái càníyéi máini cachàini icuèyéipináca wenàiwica náamirìcubàami.

⁵³ Dios yàapiná madécaná cayábanaméeri wawàsi máapliyéi wenàiwica irí. Ichùullapiná càasuíyéi wenàiwica nèepùanápínáwa ícha. Yásí nèepùacawa ícha canéeyéi irí wawàsi icáapi irìcuwa.

⁵⁴ Dios iyúudàapináca wíawa, wía yàasu wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica. Càmiripináta iimáicha iicáca wapualé icùacaalípiná wía.

⁵⁵ Dios icàlidacaté càiri tàacáisi wàawirináimi irí, yá imànipiná càiripináta càide iyúwaté ímáaná nalí, yái Abrahamca, wía nacái itaquénáinámica”, úumaca úái Maríaca.

⁵⁶ Maríá iyamáacawa Elisabet yáapicha máisiba quéri, néese máisiba quéri idénáami, yá Maríá uèpùacawa ucapèe néréwa.

Nacimiento de Juan el Bautista

⁵⁷ Néeseté yàanàaca Elisabet yéenáiwana umusúadánápiná iicá èeri, yá umusúadaca uìriwa. ⁵⁸ Néese uyaquewéeyéi, uénánái nacái néemìaca uináwaná ìwali Dios iicácaté upualé manuísíwata. Iná nàaca napáchiaca úa, nàacawéeridacaténá úa casímáiri iyú. ⁵⁹ Néeseté yái sùmàica idèniacanámíté

ocho èeri, yá natécani namànicaténaté irí circuncisión. Yá néese nawàwa namànica ípidená Zacarías càide iyúwa yáaniri ípidená. ⁶⁰ Quéwa yáatúa ímaca nalí:

—Càmírita, néese ípidenápiná Juan —úumaca nalí. ⁶¹ Yá náimaca ulí:

—¿Cáná? Canámita péenánái càiri ípidená —náimaca.

⁶² Néese natàanica nacáapi iyúwa sùmài yáaniri irí nasutácaténá néemlawani càinácaalí iwàwáaná yàaca ípidená. ⁶³ Yá yáaniri isutáca náicha achúmèeri tablero itànàacatáipiná sùmài ípidená. Yá itànàacani: “Ípidenápiná Juan”, ímaca itànàaca. Yá macáita nánáidacawa naicáidaca manuísíwata Zacarías irí. ⁶⁴ Yáta yéewa itàanica yái Zacaríasca. Yá idàbaca yàaca Dios irí cayábèeri. ⁶⁵ Néese cáaluca nánáidacawa macáita níai nayaquewéeyéica. Yá macái wenàiwica iyéeyéicaté Judea yàasu cáli dúlinamèeri íinata nacàlidaca nalíwáaca càinácaalíté Zacaríasnáí ichàbáanáwa. ⁶⁶ Yá macáita yéemièyéica naináwaná ìwali nánáidacawa nawàwalicuíséwa manuísíwata, náimaca nalíwa: “¿Càináica imànipiná béericaalíni, yái sùmàica?” càì nánáidacawa. Báisícáináta mamáalàacata Dios iyúudàacani manuísíwata íiwitáise cachàiníri iyúwa.

El canto de Zacarías

⁶⁷ Néeseté Espíritu Santo icùaca Zacarías íiwitáise, yái sùmài yáanirica. Yá Zacarías icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise. Yá ímaca:

⁶⁸ “¡Wàacué irí cayábèeri, yái Wacuèriná Dios, yái icuèrica wía, wía Israel itaquénáinámica, yàanàapinácáiná wàatalé iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, wía yàasu wenàiwicaca!

⁶⁹ Dios ibànùapiná walí abèeri cachàiníri íiwitáise iwasèeripiná wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yái yànèeripináca wàatalé, yácata rey David itaquèrinámica, yái David Dios yàasu wenàiwicaca bàaluité.

⁷⁰ Dios idéca imànica walí càide iyúwaté yàasu profetanái icàlidáaná tàacáisi Dios inùmaliçuise.

⁷¹ Nacàlidacaté Dios iwasàanápínaté wía wàuwidenái íichawa, náicha nacái macáita wenàiwica báawéeyéica iicáca wía.

⁷² Profetanái icàlidacaté nacái Dios iicáanápínaté wàawirináimi itúulécana, yá nacái càmita iimáicha wawàsi mabáyawanéerica imàníricaté wàawirináimi yáapicha.

⁷³ Yácata tàacáisi Dios icàlidéericaté máini cáimiétacanéeri iyú wàawirimi Abraham irí:

⁷⁴ Iwasàapiná wíawa wàuwidenái íichawa wáibaidacaténá irípiná macàaluínináta,

⁷⁵ wàyacaténá nacái Dios iicápiná machacàníri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái macái èeri idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu.

⁷⁶ Néese pía, nuírca, béericaalípiná pía, yásí Dios chènuníiséeri, cachàiníri náicha canánama, ímapiná pìwali yàasu profetaca pía, picàlidacáiná wenàiwicanái irí Wáiwacali iináwaná ìwali ipíchawáise yànàaca, pimichàidacaténá irípiná wenàiwicanái íiwitáise, nacùanápíná Wáiwacali yànàaca nàatalé, neebáidáanápíná Wáiwacali itàacái.

⁷⁷ Péewáidapiná Wáiwacali yàasu wenàiwica náalífacaténáwa Dios imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha, iwasàanápíná nía nacái yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

⁷⁸ Yácáiná Wacuèriná Dios iicáca wapualé manuísíwata, yá nacái ibànùapiná walíni chènuníise yái ichàiniadéeripináca wawàwa càide iyúwa èeri ícamaláná isímáidacaalí wawàwa èeri ímusúacanáamiwa amalácaténá wawicáu àniwa.

⁷⁹ Yácata yànèeripiná amalácaténá imànica wáiwitáise wía catéeyéica íiwitáise, cáaluíyéica iicáca yéetácáisi. Yànàaca yéewáidacaténá wía wàyacaténá machacàníri iyú yéewanápíná matuíbanáica wía”,

íimaca yái Zacaríasca. ⁸⁰ Néese yái sùmàica idàwinàacawa, cachàinica nacái íiwitáise Dios ìwali. Néese béericanáami yái Juanca, yáté ìyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri canácatalé wenàiwica, àta Dios ichùullacataléta icàlidaca tàacáisi Dios inùmàlicuise israelitanái irí.

2

Nacimiento de Jesús

¹⁻² Néenialité, Cirenio icùacaalíté Siria yàasu cáli, néese emperador Augusto idàbacaté ichùullaca natànàaca náipidenáwa, macái èeri mìnánái imanùbaca, yéewacaténá romanonái iputàaca nía. ³ Iwàwacutá macáita nèepùacawa nàawirináimi ìyacàle néréwa àniwa natànàacaténá náipidenáwa néenibàata. ⁴ Ináté José yàaca nacáwa Nazaret ìyacàlená íicha, Galilea yàasu cáli néese, yàacaténáwa Judea yàasu cáli néré, Belén ìyacàlená iriculé, rey David imusúacatáicaté iicá èeri. Rey David itaquérinámica yái Joséca, ináté yèepùacawa néré àniwa. ⁵ Yá yàacawa Belén ìyacàlená néré yái Joséca itànàacaténá íipidenáwa María yáapicha úái yàacawéetúapínaca. Idéerìcuíchúacáwa úái Maríaca. ⁶ Néese idécunitàacá nàyaca Belén ìyacàlená néré, yáté yàanàaca María yéenáwaná umusúadánápiná iicá èeri. ⁷ Canáca nalí naimácatáipíná, manùbacáiná wenàiwica yàanàacaté Belén ìyacàlená iriculé. Atata nàanàaca pírái yàalu, naimácatáipíná. Yá umusúadaca iicá èeri yái idàbàanéerica uírca. Yá uèpùacani wáluma iyú. Néese uliadaca uírwa pírái iyáacàalu iriculé, canácaíná áiba naimácatáipíná.

Los ángeles y los pastores

⁸ Mawiénita Belén ìyacàlená irí nàyacaté abénaméeyéi aslanái icuèyécate ipìranáwa oveja. Nàyaca manacúalibàa táiyápinama, nacùacaténá napìranái ovejawa. ⁹ Yáta Dios yàasu ángel imàacaca yáawawa naicácani. Yá Dios icamaláná icànaca natéese, yá máiní cáaluca nía. ¹⁰ Quéwa ángel íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha, nutécáinacué pírí cayábéeri tàacáisi, isíimáidéeripíná manuísíwata macái wenàiwica: ¹¹ Siùca èeri idéca imusúaca iicá èeri, yái iwasèeripínacuéca píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Belén ìyacàlená irícu rey David imusúacatáicaté iicá èeri, idéca asáica yái Wáiwacalica, yái Mesíasca, judío icuèrinápináca. ¹² Pìanèeripínacué néepuèri wáluma iyú, iríacawa pírái iyáacàalu irícu, píalíacaténacuéwa càirínácaalíni yáara quíraslìca —íimaca nalí yái ángelca.

¹³ Yáta madécaná ángelnái namàacaca níawawa chènuníse aslanái iicácaténá nía ángel yáapicha, yèeyéica Dios irí cayábéeri. Náimaca:

¹⁴ “¡Píacué Dios chènuníseeri irí cayábéeri! ¡Máiní matuíbanáiri iyú nàyaca cawinácaalí èeri mìnánái casíimáiyéica Dios iicáca íiwitáise!”

náimaca ángelnáica.

¹⁵ Idécanáamité ángelnái nèepùacawa náicha chènuniré, néese níái icuèyéica ovejanái náimaca nalíwáaca:

—Wàacuéwa Belén ìyacàlená néré waicácaténá càinácaalí iyáaná, Wacuèriná Dios icàlidéerica walí iináwaná ìwali —náimaca nalíwáaca níái icuèyéica ovejanái.

¹⁶ Yáté nàacàatécatawa néré. Yá nàanàaca María, José nacái, quíraslì nacái iríeriwa pírái iyáacàalu irícu. ¹⁷ Néese naicácaínáni, íná nacàlidaca áibanái iríni yái tàacáisi ángel icàlidéericaté nalí quíraslì ìwali. ¹⁸ Yá macáita wenàiwica yéemièyéica quíraslì iináwaná, nánáidacawa manuísíwata càinácaalí íimáaná yái tàacáisi nacàlidéerica quíraslì ìwali, níái icuèyéica ovejanái. ¹⁹ Maríata quéwa, canácatáita uimáicha quírinama càinácaalíté náimáaná uírì ìwali, uínáidacawa mamáalàacata nàasu tàacáisi ìwali. ²⁰ Néese níái icuèyéica ovejanái nèepùacawa

náicha napìranáí yàatalépináwa. Casímáiri iyú nacàlidaca Dios iináwaná ìwali cayábéericani, nàaca nacáí Dios irí cayábéeri ìwali macáita yáí naiduérica, néemiaca nacáí, macáicáináta ichàbacatéwa càide iyúwaté ángel ímáaná nali.

El niño Jesús es presentado en el templo

²¹ Ocho èeri imusúacadénáamiwa yáí sùmàica, yáté namànica irí circuncisión. Yá nàaca ípidená Jesús, càide iyúwaté ángel icàlidáanáté María irí ípidenápiná, ipíchawáiseté udéericuca sùmài.

²² Néese cuarenta èeri imusúacadénáamiwa, yáté iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianáté israelitanáí imànica Dios inùmalicúise, masacàacaténá Dios iicáca nía àniwa, nasutáanápíná Dios ícha àniwa templo irícu. Iná natéca sùmài Jerusalén iyacàlená néré, yáasáidacaténáni Dios irí. ²³ Càité namànica yácáiná profeta Moisés itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmalicúise: “Asílicaalí idàbáanéerica uírca, yásí Dios yáasu wenàiwicapínacani yáí sùmàica”, càì itànàacaté profeta Moisés. ²⁴ Ináté nàacawa namànicaténá sacrificio Dios irípiná, nanúanápíná pucháiba unùcu, càide iyúwaté Dios ichùullianá judíonáí imànica catúulécanácaalí nía. Iwàwacutá nàaca pucháiba unùcu púubéeyéi, càmicaalí nacáí, nàaca pucháiba unùcu manuínaméeyéi yéenibe. Ináté José, María nacáí namàacaca pucháiba unùcu Dios irípiná ofrenda iyú catúulécanácáiná nía.

²⁵ Néenialíté iyaca asiali Jerusalén iyacàlená mìnali ípidenéeri Simeón. Yáí asiali máiníiri cayábaca íiwitáise, iyéerica machacàníiri iyú, yèeri nacáí Dios icàaluíniná, icùa nacáí Dios iwasàaca Israel itaquénáinámi nàuwichàacáí íchawa. Espíritu Santo nacáí yàacawéeridaca Simeón. ²⁶ Espíritu Santo imàacacaté Simeón yáallíacawa càminápínáté yéetáwa àta idécataléta iicáca Mesías, yáí asiali Dios ibànuèripínacaté israelita icuèrinápínaca. ²⁷ Néese Espíritu Santo ichùullíaca Simeón yàanápínáwa templo néré. Yáté Simeón iyaca templo irícu nàanàacaalíté néré níái sùmài isèenáica, yáí sùmàica ípidenéerica Jesús. Natécaté Jesús templo néré namànicaténá càide iyúwaté profeta Moisés itànàaná Dios itàacáí israelitanáí imànínápíná néenibe asianáí iríwa. ²⁸ Simeón yeedáca Jesús yàanalículéwa, yá Simeón yàaca Dios irí cayábéeri. Néese Simeón íimaca:

²⁹ “Pía, Nucuèriná Dios, siùca pidéca pimànica càide iyúwa píimáanáté nulí; yásí cayábaca pimàacaca nuétácawa matuñbanáiri iyú, núa pìasu wenàiwicaca.

³⁰ Nudéca nuicácani nutuí iyúwa, yáí iwasèeripínaca wenàiwicanáí Dios yáasu yùuwichàacáisi ícha,

³¹ càide iyúwa pichùullianá imànica macáí èeri mìnanáí yàacuésemi.

³² Amaláca imànipíná náiwitáise, níara càmiíyéica israelitaca, náallíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá càide iyúwa piwàwáaná. Cáimiétacanápíná nacáí imànica wíawa, wía pìasu wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica”,

íimaca yáí Simeónca.

³³ Néese José, úa nacáí Jesús yáatúaca náináidacawa néemiaca manuísíwata yáí tàacáisica Simeón icàlidéerica sùmài ìwali. ³⁴⁻³⁵ Néese Simeón isutáca nalí Dios ícha imànínápíná nalí cayábéeri. Yá íimaca María irí àniwa úái Jesús yáatúaca:

—Péemla cayábani Dios idéca ibànùaca yáí sùmàica yéewanápíná Israel itaquénáinámi néemiacani. Quéwa néemiacaalípináni, yá manùbéeyéi nacaláapínacawa Dios ícha càmicáiná neebáida itàacáí, yáí sùmàica. Quéwa áibanáí manùbéeyéi nawènúadapíná náiwitáisewa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacáí, yáí pìirica. Dios idéca ibànùacani yáasáidacaténá nalí càinácaalí Dios iwàwáaná nàyaca íná manùbéeyéi wenàiwica nàuwideca namànipínacani. Càita yáasáidapíná càinácaalí ìwali manùbéeyéi wenàiwica náináidacawa

nawàwalicuísewa. Quéwa pía, piicápiná iyúwa macáita ichàbáanáwa, yási achúmaca piwàwa manuísíwata càide iyúwa espada machete nacáiri idéca nacáicaalí isutàaca pía —ímaca yái Simeónca.

³⁶ Uyaca nacái inanái templo irìcu icàlidéechúa tàacáisi Dios inùmallicuíse íipidenéechúa Ana. Uanirimi íipidenáté Fanuel, abéeri Aser itaquéerinámi. Máini béeruca úai Anaca. Ucaasàacatéwa mànacàucaalíté úa. Yáté ùyaca siete camuí ùacawéerimi yáapichawa. ³⁷ Néseté yéetácawa uícha ùacawéerimica, yáté ùyaca templo irìcu ochenta y cuatro camuí idécanáamité ùacawéerimi yéetácawa uícha. Càmita umusúawa templo ícha, uíbaida quéwanáta èeríapinama, táiyápinama nacái Dios irípiná. Umàacaca uíchawa uyáacaléwa, usutá nacái úawawa Dios ícha, ùacaténá icàaluíniná. ³⁸ Yáté Ana yàanàaca néré. Uicácanacáita yái sùmài Jesúsca, yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri ìwali. Yá ucàlidaca áibanái irí Jesús iináwaná ìwali, cawinácaalí wenàiwica icuèyéicaté Dios iwasàanápíná Jerusalén ìyacàlená minaná nàuwichàacái íchawa.

El regreso a Nazaret

³⁹ Néese isèenái namáalàidacaté namànica macáita càide iyúwaté Dios ichùullaná israelitanái imànica, yá nèepùacawa Galilea yàasu cáli néré, nàyacàle nérépináwa, íipidenacatalé Nazaret. ⁴⁰ Néese yái sùmài idàwinàacawa cachàiníripiná, cáalíacáiri yáwanái nacái. Dios nacái imànica irí cayábéeri.

El niño Jesús en el templo

⁴¹ Càide iyúwaté Jesús isèenái íiwitáise ìyáaná, nàacawa napáchiaca camuí imanùbaca Jerusalén ìyacàlená néré naicácaténá néré náapicha judíonái yàasu culto íipidenéeri Pascua. ⁴² Jesús idèniacáinaté doce camuí, yá nàacawa macáita Jerusalén ìyacàlená néré càide iyúwaté náiwitáise ìyáaná Pascua yàasuná culto ìwali. ⁴³ Néese Pascua yàasuná culto idénáami nèepùacawa nàyacàle nérépináwa. Yái sùmài Jesús iyamáacawa Jerusalén ìyacàlená irìcuta. Isèenái quéwa càmita náalíawa iyamáanátéwa náicha. ⁴⁴ Nayúunáidaca Jesús yàacawa imanùbaca yáapichawa, íná nàacawa èeríapinama. Néese nacutáca Jesús namanùbacanái yèewibàawa, néenánái yèewibàa nacáiwa. ⁴⁵ Néese, càmicáinaté nàanàa Jesús, yá nèepùaca nàacaténá nacutácani Jerusalén ìyacàlená néré.

⁴⁶ Néese másiba èeri irìcu, yá nàanàaca Jesús átata templo irìcu. Yái Jesús yáawinéeriwa nèewi níai yéewáidéeyéicaté wenàiwica Dios itàacái iyú templo irìcu. Yéemíaca ìyaca néewáidáaná wenàiwica. Isutáca yéemíawa nía nacái. ⁴⁷ Néese macáita yéemièyéica Jesús ímáaná, yá nánáidacawa néemíacani manuísíwata, máinicáiná cáalíacáicani, yáalíacáiná nacái icàlidaca nalíni cáalíacáiri iyú, nasutácaalí néemíawani Dios itàacái ìwali. ⁴⁸ Néese, isèenái nàanàacani, yá nánáidacawa manuísíwata naicáidaca irí. Yá María ímaca Jesús irí:

—Nuiri, ¿cáná pidé càì pimànica walí? Píaniri, núa nacái wadéca wacutáca pía máadáini, máini nacái achúmaca wawàwawa wáináidacawa píwali —úumaca.

⁴⁹ Jesús ímaca nalí:

—¿Cánásicué picutá núa áibalé? ¿Càmitasicué píalíawa iwàwacutáaná nuíbaidaca Núaniri irípináwa icapèe irìcu? —ímaca yái Jesúsca. ⁵⁰ Càmita quéwa náalía néemíaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí.

⁵¹ Néese, Jesús yèepùacawa náapicha Nazaret ìyacàlená néré. Yá imànica macáita càide iyúwa nachùullanáni. Quéwa yáatúa íináidacawa mamáalàacata uwàwallicuísewa ìwali, yái wawàsica. ⁵² Jesús idàwinàacawa yàacawa, cáalíacáica yáwanái nacáicani. Casímái nacái Dios iicáca íiwitáise. Yá macáita wenàiwica cayábaca naicáca Jesús.

3

Juan el Bautista en el desierto

¹ Idécanáamité emperador Tiberio icùaca macái cáli catorce camuí, néese yàasu quincéena camuí irìcu, yá gobernador Poncio Pilato icùaca ìyaca Judea yàasu cáli. Herodes icùaca ìyaca Galilea yàasu cáli. Herodes yéenasàiri ìpidenéeri Felipe icùaca ìyaca Iturea yàasu cáli, Traconite yàasu cáli nacái. Gobernador Lisaniás icùaca ìyaca Abilinia yàasu cáli. ² Sacerdote Anás, sacerdote Caifás nacái, níacata sacerdote ìwacanánáica. Néenialíté Dios ichùuliaca Juan el Bautista icàlidáanápíná itàacái wenàiwicanái irí. Iyacaté manacúali yùucubàa càinàwàiri yái Juanca, Zacarías ìirimica. ³ Inaté Juan yèepunícawa yàacawa mawiénibàa Jordán inanába irí. Yá icàlidaca wenàiwicanái irí iwàwacutáaná nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, namàacáanápíná náichawa yái báawéerica namànírica, nabautizáca nacáiwa neebáidacaténá Dios itàacái, yéewanápíná Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha, yái báawéerica namàníricaté. ⁴ Bàaluité profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse Juan el Bautista ìwali. Càité Isaías itànàaca:

“Abéeri asìali icàlidapíná naliwani cachàiníiri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipíná ìimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càita nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píiwitáisewa yéewacaténá yéewáidacuéca pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Pichùnìacué píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná càide iyúwa wenàiwica nachùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa yéewacaténá yàanàaca nàatalé. Napuníadaca macái manuínaméeyéi utàwi cáli iyú. Náicaca macái dúli, sàabadacaténá nía. Machacànica namànica macái éeruíri àyapu. Cayábaca namànica báawéeri àyapu.

⁶ Yá macái èeri mìnánái naicápiná yái wenàiwica Dios ibànùerica aléi èeri irìculé iwàsàacaténá èeri mìnánái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha’, càipíná ìimaca”,

ìimacaté yái profeta Isaíasca.

⁷ Manùbéeyéi wenàiwica namusúacawa nàyacàle imanùbaca néesewa, yá nasutáca Juan ícha ibautizáanápíná nía. Quéwa Juan yáaliacawa abenaméeyéi càmita nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íchawa báisíiri iyú, inaté Juan yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Ìimaca nalí: “¡Píacué, càiyéide iyúwa àpì iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàaca mesúnamáita yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúnáidacuéca píalimáaná pichúuliacawa ícha, yái yùuwichàacáisica, pibautizácaalícaítawa, éwitacué càmicáaníta piwènúada píiwitáisewa báisíiri iyú pibáyawaná íchacuéwa. ¡Càmita nucàlidacué pirí càiri chiwái! ⁸ Iwàwacutácué pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápíná macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú piwènúadacuéca píiwitáisewa báisíiri iyú Dios irípiná. Picácué càì píima piríwáaca: ‘Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, ¡Abraham itaquénáinámicáiná wíala!’ picácué píima. Péemiacué cayába, éwita Dios imáalàida macáitacué pía pibáyawaná ìwalíisewatá, càicáaníta Dios yáalimá iwènúadaca níái íbaca Abraham itaquénáinámipíná iyútá, Dios yàasu wenàiwicapíná nía píamirìcubàacué. ⁹ Máiní mawiénica yái yùuwichàacáisica Dios imàaquéeripíná yàanàaca báawéeyéi ìwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yùuwichàacáisica. Péemiacué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeri ìyacaná cayába weemácaténá nía quichái irìcu, càita nacái Dios yùuwichàidapíná wenàiwica quichái irìcu, cawínacaalí

wenàiwica càmíiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Juanca.

¹⁰ Ináté manùbéeyéi wenàiwica yàanèyéicaté Juan el Bautista yàatalé, nasutáca néemìawa Juan. Náimaca irí:

—¿Càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca irí. ¹¹ Juan íimaca nalí:

—Pidèniacaalícué pucháiba bàlesi, piacué abéeri bàlesi áiba wenàiwica irí canéerica ibàle. Pidèniacaalícué yàacàsi, piacué nayáapiná, canéeyéica irí yàacàsi —íimaca yái Juanca.

¹² Nàyaca néeni abénaméeyéi yeedéeyéica plata néenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Nàacatéwa néré nabautizácaténáwa. Nasutáca néemìawa Juan:

—Pía yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. ¹³ Juan íimaca nalí:

—Picácué picobra nía ichàbanamawa. Peedácué náicha càitade iyúwa romanonái ichùulianá peedáca —íimaca yái Juanca. ¹⁴ Abénaméeyéi úwinái nacái nasutáca néemìawa Juan:

—Wía nacái, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. Juan íimaca nalí:

—Picácué pibáulia pinúaca wenàiwica piyéedúacaténá nàasu. Picácué picháawàa naináwaná iwali pichíwa iyúwa, peedácaténá piríwa nàasu. Casíimáicué nacái piicáca piwèniwa romanonái yàasu gobierno yèericuéca pirí —íimaca yái Juanca.

¹⁵ Níái wenàiwicaca náináidacawa cawàwanáta Dios imàníinápinaté naicá áiba wawàsi máiniiri cachàinica. Náináida nacáwa nawàwalícuésewa Juan iwali cawàwanáta Mesíascani, yái judío icuèrinápináca, Dios ibànuèrica nalí. ¹⁶ Quéwa Juan íimaca macái wenàiwicanái irí: “Báisíta nubautizácuéca pía úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca. Yáta ibànùapiná Espíritu Santo abénaméeyéi péenácué irí ibautizácaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèeripináca. Quéwa áibanái péenácué càmíiyéica yeebáida itàacái, ibautizápiná níaawa quichái iyú nàuwichàacaténáwa càiripináta. Máini cachàinírira íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripináca; nuicáca núawawa càiride iyúwa yàasu wenàiwica càmírira cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani. ¹⁷ Càide iyúwa wenàiwicanái itécaalí yàasu palawa nacáapi irícuwa, masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá nacái trigo iwàralèmi, càita nacái yái yàanèeripináca núamirìcubàa yàanàaca iwàlisàidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáisewa, iseríacaténá nacái nía náicha áibanái càmíiyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuírì capíi irículé, ituínási yàaluca, càita nacái yái yàanèeripináca iwacáidapiná yàataléwa yàasu wenàiwicanáwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituíná iwàralèmi manuírì quichái irícu, càita nacái yái yàanèeripináca yùuwichàidapiná nía quichái irícu, càmíiyéica yàasu wenàiwica; yùuwichàidapiná nía quichái irícu càmírira ichacàwa càiripinéerita iyaca”, íimaca yái Juanca.

¹⁸ Càité Juan icàlidaca nalíni. Yàalàaca nía déecuírì iyú icàlidacaténá wenàiwicanái irí cayábéeri tàacáisi Dios ichùulièrica icàlidaca nalí. ¹⁹ Juan yàalàaca gobernador rey Herodes nacái cachàiniiri iyú, Herodes imelùdacáinaté yéenasàiri Felipe íinuwa, íipidenéechúa Herodías, Herodes imànicáinaté nacái manùba báawéeri. ²⁰ Herodes quéwa imànica áiba wawàsi máiniiri báawaca náicha canánama: Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànaliculé.

Jesús es bautizado

²¹ Quéwa ipíchawáiseté Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànaliculé, Juan ibautizácaté manùbéeyéi wenàiwica. Juan ibautizá nacái Jesús. Yái Jesúsca,

idècunitàacá isutáca yáawawa Dios ícha, yáta capìraléeri cáli yàacùacawa. ²² Yá Espíritu Santo iricùacawa Jesús ìwali càiride iyúwa waicáaná unùcu iricùanáwa. Néese néemàca Dios itàacái chènuníse. Dios íimaca Jesús irí:

—Píacata Nuìri nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía —íimaca yái Diosca.

Los antepasados de Jesucristo

²³ Jesús idèniacaté cawàwanáta treinta camuí idàbacaalíté yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi wenàiwica nayúunáidaca José ìrimicaténi, yái Jesúsca. José yàacawéetúa yáaniri ípidenáté Elí. ²⁴ Elí yáaniri ípidenáté Matat. Matat yáaniri ípidenáté Leví. Leví yáaniri ípidenáté Melqui. Melqui yáaniri ípidenáté Jana. Jana yáaniri ípidenáté José. ²⁵ José yáaniri ípidenáté Matatías. Matatías yáaniri ípidenáté Amós. Amós yáaniri ípidenáté Nahúm. Nahúm yáaniri ípidenáté Esli. Esli yáaniri ípidenáté Nagai. ²⁶ Nagai yáaniri ípidenáté Maat. Maat yáaniri ípidenáté Matatías. Matatías yáaniri ípidenáté Semei. Semei yáaniri ípidenáté Josec. Josec yáaniri ípidenáté Judá. ²⁷ Judá yáaniri ípidenáté Joanán. Joanán yáaniri ípidenáté Resa. Resa yáaniri ípidenáté Zorobabel. Zorobabel yáaniri ípidenáté Salatiel. Salatiel yáaniri ípidenáté Neri. ²⁸ Neri yáaniri ípidenáté Melqui. Melqui yáaniri ípidenáté Adi. Adi yáaniri ípidenáté Cosam. Cosam yáaniri ípidenáté Elmadam. Elmadam yáaniri ípidenáté Er. ²⁹ Er yáaniri ípidenáté Josué. Josué yáaniri ípidenáté Eliezer. Eliezer yáaniri ípidenáté Jorim. Jorim yáaniri ípidenáté Matat. ³⁰ Matat yáaniri ípidenáté Leví. Leví yáaniri ípidenáté Simeón. Simeón yáaniri ípidenáté Judá. Judá yáaniri ípidenáté José. José yáaniri ípidenáté Jonam. Jonam yáaniri ípidenáté Eliaquim. ³¹ Eliaquim yáaniri ípidenáté Melea. Melea yáaniri ípidenáté Mena. Mena yáaniri ípidenáté Matata. Matata yáaniri ípidenáté Natán. ³² Natán yáaniri ípidenáté rey David. Rey David yáaniri ípidenáté Isaí. Isaí yáaniri ípidenáté Obed. Obed yáaniri ípidenáté Booz. Booz yáaniri ípidenáté Sala. Sala yáaniri ípidenáté Naasón. ³³ Naasón yáaniri ípidenáté Aminadab. Aminadab yáaniri ípidenáté Admin. Admin yáaniri ípidenáté Arni. Arni yáaniri ípidenáté Esrom. Esrom yáaniri ípidenáté Fares. Fares yáaniri ípidenáté Judá. ³⁴ Judá yáaniri ípidenáté Jacob. Jacob yáaniri ípidenáté Isaac. Isaac yáaniri ípidenáté Abraham. Abraham yáaniri ípidenáté Taré. Taré yáaniri ípidenáté Nacor. ³⁵ Nacor yáaniri ípidenáté Serug. Serug yáaniri ípidenáté Ragau. Ragau yáaniri ípidenáté Peleg. Peleg yáaniri ípidenáté Heber. Heber yáaniri ípidenáté Sala. ³⁶ Sala yáaniri ípidenáté Cainán. Cainán yáaniri ípidenáté Arfaxad. Arfaxad yáaniri ípidenáté Sem. Sem yáaniri ípidenáté Noé. Noé yáaniri ípidenáté Lamec. ³⁷ Lamec yáaniri ípidenáté Matusalén. Matusalén yáaniri ípidenáté Enoc. Enoc yáaniri ípidenáté Jared. Jared yáaniri ípidenáté Mahalaleel. Mahalaleel yáaniri ípidenáté Cainán. ³⁸ Cainán yáaniri ípidenáté Enós. Enós yáaniri ípidenáté Set. Set yáaniri ípidenáté Adán, yái asìali Dios idàbéericaté.

4

Jesús es puesto a prueba

¹ Néeseté Espíritu Santo icùaca Jesús íiwitáise. Jesús yèepùacawa Jordán inanába ícha, yá Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinàwàiri.

² Jesús ìyacaté néré cuarenta èeri. Satanás yáalimáidaca Jesús imàniínápiná ibáyawanáwa quéwa càmita Jesús imàni càì. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa cuarenta èeri, yáté máapicani. ³ Néese, Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios ìiricáiná pía, píwènúada yái íbaca pan iyú piyáacaténáni —íimaca yái Satanásca. ⁴ Jesús íimaca irí:

—Càmírita. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacàsi ìwali Dios íicha. Néese iwàwacutá weebáidaca macáita iyúwa Dios íimáaná yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú’, íimaca yái Dios itàacáica —íimaca yái Jesúsca, càmicáiná iwàwa imànica wawàsi meedá irípináwa Dios íiwitáise iyú.

⁵ Néese, Satanás itéca Jesús chènuníri dúli íinatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús iicá aquialénamata macái cáli èeri irìcurica. ⁶ Yá Satanás íimaca Jesús irí:

—Nùapiná piríwa macáita ìyéerica cháí èeri irìcu cawènírira, yá picùapiná macái cáliwa; núacata yèeri canánama nuwàwéeyéi iríwa núacáináta icuèrica macáitani. ⁷ Iná pibàlùacaalíwa nulí piùlulù ipùata iyúwa piacaténá nucàaluíniná, yásí piapupiná macáitani —íimaca yái Satanásca. ⁸ Jesús íimaca irí:

—Núa, càmicáiná yá picàaluíniná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca: ‘Iwàwacutá piaca Picuèriná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái piaca abéerita Dios iyéininá’, càité itànàaca yái profetaca —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré. Yá Satanás imichàidaca Jesús templo ipùata íinatalé chènuníri náicha canánama. Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios íiricáiná pía, pipisìlawa templo íicha cáli íinatalépiná. ¹⁰ Yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté càí íimaca pìwali:

‘Dios ichùullapiná yàasu ángelnáíwa nacùanápiná pía.

¹¹ Namichàidapiná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúaca píawawa íba iwéré’,

càité profeta itànàaca Dios itàacái piináwaná ìwali —íimaca yái Satanásca.

¹² Quéwa Jesús íimaca Satanás irí:

—¡Càmíri! Dios itàacái profeta itànèericaté càí íimaca walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèriná Dios asáisi icùacaalípiná pía’, càité profeta itànàaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca. ¹³ Ináté idécanaami Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná macái íiwitáaná báawéeri, yáté Satanás yàacawa Jesús íicha àta áiba èeripináta àniwa.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴ Néeseté Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli néré. Espíritu Santo icùaca Jesús íiwitáise. Néese macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi néemiaca Jesús iináwaná ìwali. ¹⁵ Jesús yèepunícatéwa yéewáidaca wenàiwica judiónái yéewáidacàalu irìcubàa yàcalé imanùbaca. Macáita wenàiwica nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali cayábéerica íiwitáise.

Jesús en Nazaret

¹⁶ Jesús yàacatéwa Nazaret iyacàlená néré, yái yàcalé isèenái idàwinàacatáicaténi. Yá sábadu irìcu judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacawa judiónái yéewáidacàalu irìculé càide iyúwaté íiwitáise iyáaná. Néese ibàlùacawa wenàiwicanái yàacuéseemi iléecaténá nalí Dios itàacái. ¹⁷ Nàaca irí cuyàluta yéewacaténá iléeca nalíni, yái cuyàluta idènièricaté itànàawa profeta Isaías yàasu tàacáisi itànèericaté Dios inùmalicúise. Jesús yàacùaca cuyàluta iwawanèericawa, yá yàanàaca tàacáisi Jesús íimáanápinácaté ìwaliwa, yái Dios yàasu wenàiwicaca. Càita íimaca ìwaliwa:

¹⁸ “Espíritu Santo, Dios ibànùerica nulí, yàacawéeridaca núa siùca, ichùulliacáiná nucàlidáanápiná cayábéeri tàacáisi catúulécanéeyéi irí. Idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái iríni Dios iwàwaca iwasàaca núa nabáyawaná íichawa. Ibànùaca núa catuícaténá numànica matuíyéi, nuwasàacaténá wenàiwica nàuwichàacái íichawa nacái,

¹⁹ nucàlidacaténá nacái nalíni Dios iwàwaca iyúudàaca núa siùcade”, càité profeta Isaías itànàaca tàacáisi Jesús ìwali.

²⁰ Néese idécanáamité Jesús iléeca nalíni, yá iwawanàacani yái cuyàlutaca, yá yèpùadaca cuyàluta asìali irí icuèrica cuyàluta. Néese Jesús yáawinacawa nèewi yéewáidacaténá nía. Macáita iyéeyéica néré naicáidaca irí mamáalàacata.

²¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Siùca idéca yàanàaca pèewiré yái wenàiwicaca Dios itàacái icàlidéericaté iináwaná ìwali profeta Isaías yàasu cuyàluta irìcu —ímaca yái Jesúsca, icàlidaca iináwaná ìwaliwa. ²² Macáita níai wenàiwicaca natàaníca cayábéeri iyú ìwali. Náináidacawa manuísíwata néemìaca icàlidaca nalíni máini cáaliacáiri iyú. Náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewaná càì icàlidacani? José ìirimi meedá yái —námaca. ²³ Inaté Jesús íimaca nalí:

—Báisíta piwàwacué picàlidaca nulí yái tàacáisica: ‘Báisícaalí píalimá pichùnìaca cáuláiquéeyéi, néese pichùnìaca píawawa waicápiná, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, piwàwacáinacué piicáca numànica yái càimírìca wenàiwica idé imànica. Piwàwacué nacái píimaca nulí: ‘Báisícaalí pimànicaté yái càimírìca wenàiwica idé imànica Capernaum ìyacàlená néenibàa càide iyúwa wéemianá nacàlidaca piináwaná ìwali, néese pimàni nacái càiri wawàsi cháì, pìasu cáli íinatawa, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, càmicáinacué piwàwa peebáidaca nutàacái báisíiri iyú —ímaca nalí yái Jesúsca. ²⁴ Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Báisíta, núaliacawa càminápinacué peebáida nutàacái, càmicáiná wenàiwica nawàwa néemìaca profeta itàacái nàasu cáli néeséericaalíni. ²⁵⁻²⁶ Quéwa, péemìacué cayába, Dios imànipiná cayábéeri áibanái wenàiwica irí báawéeyéicuéca piicáca, níara càmiyéica judío, neebáidapinácáiná nutàacái, càide iyúwaté Dios imàníná nalí cayábéeri bàaluité profeta Elías yàasu èerité. Càmitaté unía yúuwàawa máisiba camuí y mediopináté, ìyacaté nacái manuiri máapicái cháì Israel yàasu cáli imanuíca. Ewitaté nàyacáaníta manùbéeyéi inanái inìrimi yéetéyémicawa íicha cháì Israel yàasu cáli íinata, càicáaníta Dios càmitaté ibànùca profeta Elías iyúudàacaténá nía. Néese, Dios ibànùcaté Elías iyúudàacaténá abéechúa inanái inìrimi yéetéechúamiwa íicha, càmicáiná israelita, Sarepta ìyacàlená m̀nalu, iyéechúacaté mawiénita Sidón ìyacàlená irí, méetàuculé Israel yàasu cáli íicha. ²⁷ Càita nacái profeta Eliseo yàasu èerité nàyacaté nacái manùbéeyéi cacháunéeyéi íimami lepra iyú cháì Israel yàasu cáli íinata, quéwa Dios càmitaté ichùnìaca nía, ibatàa abéeri pináta, càmitaté ichùnìaca nía. Néese ichùnìacaté áiba càimíri israelita, íipidenéri Naamán, Siria yàasu cáli néeséri. Càita nacái Dios imànipiná cayábéeri nalíwa áibanái wenàiwica báawéeyéicuéca piicáca, càmiyéica judío, neebáidapinácáiná nutàacái —ímaca yái Jesúsca.

²⁸ Níai israelitaca, néemìaca Jesús íimáaná càmiyéi israelita ìwali, yá calúaca nía báawanama canánama, níai iyéeyéica judiónái yéewáidacàalu irìcu, báawacáinaté naicáca càmiyéi israelita. ²⁹ Yá namichàacawa náibàaca Jesús, natécani cachàiníri iyú yàcalé íicha. Nawatàidaca Jesús quìratàli ipùata nérépiná, yái quìratàli nàyacàle iyéerica íinata, nawàwacáiná náucaca Jesús chènuníri quìratàli íinatáise, yéetácaténáwa. ³⁰ Quéwa Jesús iwatàa yáawawa náicha, yá ichàbacawa nèewibàa, yá yàacawa náicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

³¹ Néeseté, Jesús yàacawa Capernaum ìyacàlená néré iyéerica Galilea yàasu cáli íinata. Aiba sábado judiónái iyamáidacatáicawa, yá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái judiónái yéewáidacàalu irìcu. ³² Yá náináidacawa manuísíwata néemìaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía iyúwa abéeri cachàiníri íiwitáise, Dios ibànùerica yéewáidacaténá wenàiwicanái.

³³ Iyacaté áiba asìali néewáidacàalu irìcu. Yáì asìali demonio idacuèrica íiwitáise. Yá demonio yéemíanicawa asìali isàna iyú. Yá íimaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

³⁴ —¡Pèepùà píichawa! ¡Picá pisàiwica walí wawàsi, píà Jesúsca, Nazaret iyacàlená néeséeri! ¿Pianàasica pimáalàidacaténá wía? Núalía nuicáca píà, núaliacawa píwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica píà —íimaca. ³⁵ Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníiri iyú. Yá Jesús íimaca demonio irí:

—¡Masànata píà! ¡Pimusúawa íicha yáì asìalica! —íimaca yáì Jesúsca. Yá demonio yúucaca asìali cáli íinatalé macái wenàiwicanáì yàacuésemi, néese yàacawa asìali íicha. Canáta demonio imàníná asìali irí. ³⁶ Macáita wenàiwica iyéeyéica néeni, nánáidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yáì yéewáidáanáca? ¡Yáì asìali Jesús yàalàaca demonionáì cachàiníiri iyú íiwitáise cachàiníiri iyúwa, yá ichùulìacaalí nía nàanápínáwa wenàiwica íicha, yáta nàacawa! —náimaca nalíwáaca. ³⁷ Yá macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

³⁸ Néeseté Jesús imusúacawa néewáidacàalu irìcuíse, yá yàaca iwàlùacawa Simón icapèe irìculé. Yá Simón iyéeru iculuéchúawa cáiwíiri mecuní iyú. Yá nasutáca ulí Jesús íicha ichùnìanápíná úa. ³⁹ Néese Jesús yàacawa ùatalé, yá yáawiaca iicáidaca ulí. Jesús yàalàaca mecuní cachàiníiri iyú. Yá mecuní ichàbacawa uícha. Yáta umichàacawa, yá udàbaca umànica nayáapíná.

Jesús sana a muchos enfermos

⁴⁰ Néese idècunitàacá èeri iwàlùacawa, yá macáita idènièyéica cáuláiquéeyéi néenánáìwa natéca nía Jesús yàatalé. Natéca néenánáìwa idènièyéica macái uláicái íiwitáaná. Jesús imàacaca icáapiwa nàwali macáita, yá ichùnìaca nía. ⁴¹ Demonionáì nàacawa nacái manùbéeyéi cáuláiquéeyéi íicha. Yá demonionáì náimaca néemíanicawa cachàini:

—¡Píacata yáì Dios íirica! —náimaca. Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú, níái demonioca, càmita ibatàa natàaníca, náaliacáináwa ìwali Mesíascani, yáì judío icuèrinápíná Dios ibànuèrica nalí.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

⁴² Amalácaalíté nawicáu àniwa, Jesús imusúacatéwa yàcalé irìcuíse, yá yàacawa canácatalé wenàiwica. Néese madécaná wenàiwica icutácani. Yá nàanàaca yàatalé. Càmita nawàwa namàacaca yàacawa náicha. ⁴³ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Íwàwacutá nucàlidaca nalí cayábéeri tàacáisi áibanáì iyacàle néenibàa nacái, yáì tàacáisi íiméerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáìwa, Dioscáiná ibànùaca núa numànicaténá càì —íimaca yáì Jesúsca. ⁴⁴ Càité Jesús yàaca icàlidaca yáì tàacáisica judíonáì yéewáidacàalu irìcubàa, iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata.

5

La pesca milagrosa

¹ Aiba èerité Jesús ibàlùacawa Genesaret icalìsaniná yàasu càina íinatalé, áibaalí íipidenéeri Galilea icalìsaniná. Madécaná wenàiwica nàyaca néré nawàwacáiná néemiaca Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. Máini manùbaca wenàiwica, yá nacàbadàayacacawa Jesús iwéré. ² Néese Jesús iicáca pucháiba barca mawíénita iríwa càina íinatalé. Canáca wenàiwica barca irìcu namusúacáinátéwa barca irìcuíse níái asìanáì íibèeyéica cubái, náibacaténá nàasu chinchorowa. ³ Jesús iwàlùacawa barca irìculé, Simón yàasu barcaca. Néese isutáca Simón íicha wawàsi iwesíanápíná barca àanama íicha. Néese Jesús

yáawinacawa barca irìcu, yá yéewáidaca wenàiwica barca irìcuise. ⁴ Néese idécanámité yéewáidaca nía, yá Jesús íimaca Simón irí:

—Piwesía barca depuíwacatalé calisa. Piúacué pìasu chinchorowa píibàacaténá cubái —íimaca yái Jesúsca. ⁵ Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, wadéca wacamáaca táiyápinama, canácata weedéeri, quéwa píalàacáiná núa, íná nuchùuliaca náucaca chinchorro àniwa —íimaca yái Simónca.

⁶ Néese idécanáami namànica càide iyúwa Jesús íimáaná nali, yá náibàaca madécaná cubái. Nàasu chinchorro icacanácawa yàacawa. ⁷ Íná náucaca nacápiwa namáidacaténá nàacawéeyéináwa ìyéeyéica áiba barca irìcu nàacaténá nayúudàaca nía. Néese nàanàaca Simónnái yàatalé, yá napuniadaca pucháibanama nàasu barcawa cubái iyú àta nawàwacataléta napulùnacawa cubái iyú, níái barcaca. ⁸ Quéwa Simón Pedro iicácáiná madécaná cubái, yá cáaluca íináidacawa íbáyawaná ìwalísewa, yá íbàlùacawa yùulù iyúwa yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

—¡Iwàwacutá píacawa nuícha, Nuíwacali, cabáyawanácáiná núa! —íimaca yái Simón Pedroca.

⁹ Càica Simón íimaca Jesús irí cáalucáiná Simón íbáyawaná ìwalísewa, yáalíacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise. Cáaluca nacái níái Simón Pedro yáapichéeyéica, naicácáiná madécaná cubái needéeyéica. ¹⁰ Cáaluca nacái Simón imanùbaca náica nabáyawaná ìwalísewa níái ípidenéeyéica Santiago, Juan nacái, níái Zebedeo yéenibeca, náalíacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise. Quéwa Jesús íimaca Simón irí:

—Picá cáalu pía nuícha. Pidéca peedáca cubái. Siùcáisede quéwa píwacáidapíná nulíwa wenàiwicanái yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúsca.

¹¹ Íná natéca nàasu barcawa cáli iwéré. Yá namàacaca macáita nàasuwa, yá nàacawa Jesús yáapicha, yéewacaténá yéewáidacaléca nía.

Jesús sana a un leproso

¹² Aiba èerité, Jesús ìyacaté áiba yàcalé irìcu, néese asìali yàanàaca néré cacháunéeri íimami lepra iyú. Iicáca Jesús, yá yúuwàa irìacawa inùmáawawa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúulécanáca Jesús iicácani. Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata:

—Nuíwacali, núalíacawa píalímá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —íimaca yái asìalica. ¹³ Néese Jesús imàacaca icáapiwa ìwali. Yá Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra yáawacawa íicha. ¹⁴ Néese Jesús ichùuliacani. Íimaca irí:

—Picá picàlida áibanái iríni nuchùnìaná pía. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacaténá iicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca pía picháuná íichawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùulièricaté wenàiwica namàacáanápíná Dios irí ofrenda iyú nachùnìacaalíwa lepra íicha, yéewacaténá macái wenàiwica yáalíacawa cayábaca pía —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Quéwa éwita Jesús ichùuliacáanítani càì, càicáaníta manùbéeyéi wenàiwica nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata macái wenàiwica irí. Yá madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néemiacaténá Jesús itàacái, ichùnìacaténá nía nacái. ¹⁶ Quéwa áibalíté Jesús yàacawa méetàuculé wenàiwicanái íicha isutácaténá yáawawa Dios íicha.

Jesús sana a un paralítico

¹⁷ Aiba èerité Jesús yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéyéica wenàiwica templo irìcu nàanàacaté néré, madécaná yàcalé

mìnanái nacái iyéeyéicaté Galilea yàasu cáli íinata, Judea yàasu cáli íinata nacái. Aibanái nàanàaca Jerusalén iyacàlená néese nacái. Náawinacatéwa néré Jesús yéewáidacatalé wenàiwicanái. Yá Jesús ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica Dios íiwitáise cachàiníri iyú. ¹⁸ Néese áibanái asianái nàanàaca néré itéeyéica máapinéeri asìali irièricawa yàalubái íinatawa iiméerica íinata. Nawàwa natéca asìali capìi irìculé, naliadacaténáni Jesús íipunita, Jesús ichùnìacaténáni. ¹⁹ Càmita quéwa náalimá nawàlùacawa Jesús yàatalépiná dàalacáiná máiní wenàiwicanái néré. Iná náiríacawa escalera ìwalibàa capìi íinatalé, sàabadéeri, canéeri ipùata chènuniré. Néese nawatàaca capìi ibáiná Jesús iwicáu. Yá nalicùadaca cáuláiquéeri asìali yàalubái íinatawa yéenułusi ìwali Jesús yàatalé, nàacuésemi macáita wenàiwica iyéeyéica néeni. ²⁰ Jesús yáaliacawa náiwitáise manuica náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápínani, yá Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúsca.

²¹ Néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái fariseonái nadàbaca náináidacawa. Náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalìcuìsewa: “¿Cáná yéewa itàaní càì yái asìali Jesúsca? Itàanica iyaca Dios ìwali báawéeri iyú, canácáináta asìali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cayábacaténá náapicha Dios. Abéerita Dios yáaliméeri imànica càì”, càì náimaca náináidacawa nalíwa. ²² Quéwa Jesús yáaliacawa náináidáanácawa. Yá isutáca yéemìawa nía:

—¿Cánácué píináidawa càì? ²³ Máiní màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asásí básiacaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máiní càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, pìipìna’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asásí wadécaalí wachùnìacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica. ²⁴ Iná núa, asìali Dios néeséerica, nuchùnìapíná yái máapinéerica píaliacaténácuéwa Dios idéca ichùulìaca núa numàacáanápíná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cháì èeri irìcu cayábacaténá náapicha Dios —íimaca nalí yái Jesúsca. Néeseca Jesús íimaca máapinéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, núuma pirí, pimichàawa, peedá píalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —íimaca yái Jesúsca.

²⁵ Yáta yái asìalica imichàacawa nàacuésemi, yá yeedáca yàalubáíwa irièricatéwa íinata, néese yàacawa icapèe nérépináwa, casímáiri iyú, yàaca Dios irí cayábéeri idècunitàcá yèepunícawa. ²⁶ Macáita iyéeyéica néré náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí, nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Cáaluca nacái náináidacawa, yá náimaca:

—Siùca èeri wadéca waicáca cayábéeri wawàsi Dios imànírìca cà míricáwaca waicá quéechacáwa —náimaca.

Jesús llama a Leví

²⁷ Néesetécáwa Jesús imusúacawa capìi irìcuíse. Yá iicáca asìali íipidenéeri Leví, yeedéericaté plata yéenanái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Yái Leví yáawinéericawa aléera yeedacatalécaté plata wenàiwica ícha. Néese Jesús íimaca irí:

—Aquialé, píawa núapicha yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Yái Leví imàacaca yàasuwa macáita, yá imichàacawa, yàacawa Jesús yáapicha.

²⁹ Néese Leví ichùulìaca yàasu wenàiwicanáíwa nachanàacaténá manùba yàacàsi icapèe irìcu. Imáidaca yàataléwa Jesús iyáacaténá iyáacaléwa Leví yáapicha, Leví iwàwacáiná yàaca Jesús íimiétacaná. Leví imáida nacái

manùbéeyéi yeedéeyéi plata yéenanái judío íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná. Aibanái nacái nayáaca nayáacaléwa náapicha néré.
³⁰ Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu natàanica báawéeri iyú Jesús yéewáidacalénái ìwali. Yá náimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánacué piyáa piyáacaléwa náapicha, níai cabáyawanéeyéica, náapicha nacái níai yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná? —náimaca.

³¹ Quéwa Jesús íimaca fariseonái irí:

—Péemiacué comparación: Máláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutáca abéeri ichùnièripiná nía. ³² Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íchawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri íicha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyécawa cabáyawanáca, nawènúadánápiná náiwitáisewa nabáyawaná íchawa. Iná yéewa cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níai cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íchawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

³³ Néese fariseonái nasutáca néemíawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista yéewáidacalénái, nía nacái wéewáidacaléca, wía fariseoca, namàacaca náichawa nayáacaléwa manùba yàawiría nasutácaténá Dios íicha manuísíwata. ¿Cáná càmita péewáidacalénái namàni càì? Nayáaca nayáacaléwa mamáalàacata —náimaca. ³⁴ Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Asíali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianái naicácaténá icásàacawa casíimáiri iyú. Càmita nawàwa namàacaca náichawa nayáacaléwa idècunitàacá ìyaca náapicha, yái nàacawéeriná imàníirica matrimonio, casíimáicáiná nawàwa. ³⁵ Quéwa áiba èeriwa, áibanái itépiná náichawani. Néenialípiná namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmacáiná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénái, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁶ Jesús icàlidaca nalí nacái áiba comparación yéewáidacaténá nía:

—Càmita wadalúa wáluma yéemami wàlisài bàlesi íicha wachanàidacaténá iyú éwisàimi bàlesita. Wamànicaalí càì, yásí báawaca wamànica wàlisài bàlesimi. Yá nacái wàlisài yéemami càmita abédanama éwisàimi bàlesi yáapichani. ³⁷ Péemiacué áiba comparación: Càmita wàucùca wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi irìculé yácáiná wàlisài uva ituní idàbaca isáacawa dàchidàchiwaca inànìacubàa, yásí éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Wamànicaalí càì, yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. ³⁸ Iná iwàwacutá wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi irìculé. Càita nacái níai nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya piasu bàaluisàimi tàacáisi ìwali, píacué fariseoca. ³⁹ Aiba wawàsi nacái, péemiacué comparación: Idécanáami wenàiwica ìiraca éwisàimi uva ituní ipuúri, yá càmita iwàwa ìiraca wàlisài uva ituní càmíirica ipuú íimacáiná: ‘Cayábéeri yáwanái yái ipuúrica’, càì íimaca. Càita nacái píacué: Pìyacáinácué éwisàimi tàacáisi ìwali, iná piyúunáidacuéca cayábéericani wàlisài tàacáisi íicha. Iná càmítacué piwàwa peebáidaca yái nutàacái wàlisàica —íimaca yái Jesúsca.

6

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

¹ Néeseté áiba sábadu judiónái nayamáidacatáicawa, Jesús yèepunícawa àyapulicubàa yéewáidacalénái yáapichawa bànacalé yèewibàa. Yá yéewáidacalénái needáca achúmanamata trigo ituíná nayéeripiná. Yá naquiría trigo ituíná nacáapi iricuwa needácaténá ícha ími nayáacaténáni, yácáiná judío íiwitáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapináwani achúmanamata iyacaná áibanái ibànacale yééná máapicaalí nía. ² Abénaméeyéi fariseo iicáca Jesús yéewáidacalénái imàníiná, yá fariseonái iicácani iyúwa íbaidacalési. Iná fariseonái ímaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánacué píibaida siùca sábadu wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —námaca. ³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái irícuíse wàawirimi rey David ìwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi asìanáca.

⁴ David iwàlùacatéwa Dios yàasu ímamisíiri capìima mabáyawanéeri irículé, yái israelitanái isutácatáipiná Dios ícha. Yá David yeedácaté pan namàníricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapináwa. David iyáaca pan, néese yàaca yáapichéeyéi iyáapináwa nacái, éwita Dios imàacacáaníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca. Dios càmitaté yùuwichàida Davidnái, máapicáiná nía, ínáté catúulécanáca Dios iicáca nía —ímaca yái Jesúsca. ⁵ Néese Jesús ímaca fariseonái irí àniwa:

—Dios idéca ichùulìaca núa, núa asìali Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná èeri imanùbaca, siùca èeri sábadu nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —ímaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁶ Aiba sábadu judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacatéwa néewáidacàalu irículé, yá idàbaca yéewáidaca nía néré. Iyaca néeni abéeri asìali icáapi yéewápuwáiséeri ituwièricawa ícha. ⁷ Nàyaca nacái néeni abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, áibanái nacái fariseonái. Naicáidaca Jesús irí mamáalàacata naicácaténá asásí ichùnìacaalípiná asìali, sábadu irícu, nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali, fariseonáicáiná námamacaté íbaidacalésicani yái Jesús ichùnìanáca wenàiwicanái. ⁸ Quéwa Jesús yáaliacawa náináidáanáwa. Yá Jesús ímaca asìali irí icáapi ituwièricawa ícha:

—Pimichàawa, pibàlùawa nàacuésemi —ímaca yái Jesúsca. Yá asìali imichàa ibàlùacawa. ⁹ Néese Jesús ímaca fariseonái irí:

—Siùcata nusutacué nuémìlawa pía: ¿Càinásica Dios ibatàa wamànica siùca èeri sábadu wayamáidacatáicawa? ¿Imàacásica wamànica cayábéeri, càmicaalí nacái, báawéerisica? ¿Imàacásica wacáucàidaca wenàiwica, càmicaalí wéetáidasica wenàiwica? —ímaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese iicáidaca nalí macáita iyéeyéica itéese. Yá néeseca iwènúacawa asìali irí àniwa, yái báawéerica icáapi. Yá Jesús ímaca irí:

—Piducúa picáapiwa —ímaca yái Jesúsca. Yá asìali imànica iyúwa Jesús ímáaná irí. Yáta cayábaca icáapi. ¹¹ Quéwa fariseonái máiní calúaca nía. Nadàbaca nasutáca néemìlawa níawáaca càinácaalí náalimáanápínaté namànica Jesús irí.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹² Néenialíté Jesús yàacawa dúli ínatalé. Iyamáacawa néenibàa isutácaténá Dios ícha táiyápinama abéeri catá. ¹³ Amalácanáami yàacawa, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa canánama. Yeedáca nèewíise doce namanùbaca Jesús yéeyéica ípidenápiná apóstolnái. ¹⁴ Níái docéeyéica náipidená càì: Simón, yái asìali Jesús yèerica ípidenápiná nacái Pedro; yá nacái Andrés, yái Simón

iméeréerica; Santiago nacái; Juan nacái; Felipe nacái; Bartolomé nacái. ¹⁵ Yá nacái Mateo; Tomás nacái; Santiago nacái, yái Alfeo ìirimica; yá nacái Simón, áibaalí ípidenéeri celote; ¹⁶ Yá nacái Judas, yái Santiago yéenasàirica; yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinácaté Jesús yùuwidenáí náibàacaténáténi, nanúawani.

Jesús enseña a mucha gente

¹⁷ Néseté Jesús iricùacawa dúli ínatáise yéewáidacalénáí yáapichawa. Yá iyamáaca ibàlùacawa néeni manacúalibàa. Idéca nàwacáidáyacacawa néré madécaná Jesús yéewáidacaléca áibanáí, madécaná nacái wenàiwica yàanèeyéica macái Judea yàasu cáli néese, Jerusalén ìyacàlená néeséeyéi nacái, Tiro ìyacàlená néeséeyéi nacái, Sidón ìyacàlená néeséeyéi nacái, níái yàcalé ìyèeyéica manuíri úni idùlepi. Níái manùbéeyéi wenàiwicaca nàanàacaté néré néemìacaténá Jesús itàacái, yúucacaténá náicha nacái uláicái. Yáté ichùnìaca nía. ¹⁸ Aibanáí nacái yùuwichèeyéicawa demonio idacùacáiná náiwitáise, Jesús ichùnìaca nía nacái. ¹⁹ Iná macáita wenàiwica nawàwaca namàacaca nacáapiwa Jesús ìwali ichùnìacáiná nía canánama íiwitáise iyúwa, níái cáuláiquéeyéica.

La felicidad y la infelicidad

²⁰ Néese Jesús iicáidaca yéewáidacalénáí iríwa. Yá íimaca nalí: “Casímáipínacuéca piwàwa, piacué catúulécanéeyéica, pimàacacáinácué Dios icùaca pía siúcáisede.

²¹ “Casímáipínacuéca nacái píawa, piacué máapíiyéica siùca, Dioscáiná yàapínacué piyáapíná cadénama.

“Casímáipínacuéca nacái píawa, piacué achúméyeyéica iwàwa siùca, Dioscáiná imàacapínacué casímáica píawa.

²² “Casímáipínacuéca nacái píawa, báawacaalícué wenàiwica iicáca pía, náucacaalícué nacái pía náichawa, nacúisacaalícué pía nacái, natàanícaalícué báawéeri iyú piwali, peebáidacáinácué nutàacái, núa asiali Dios néeséerica.

²³ Casímáicué piwàwa manuísíwata, piyanídacuéwa casímáiri iyú namànicaalícué píri còi, yácáiná Dios imàacapínacué píri manuísíwéeri cawèníri pìanàacaalípinacué chènuniré, bàaluitécáiná níái wenàiwica yàawirináimica namànicaté báawéeri nacái profetanáí irí, níái Dios yàasu wenàiwica profetanáí íbaidéeyéicaté Dios irípiná càide iyúwacué piyáaná”, íimaca yái Jesúsca yéewáidacalénáí iríwa.

²⁴ Néese Jesús íimaca áibanáí wenàiwica irí: “Quéwa, ¡máinícué piùwichàapínacawa, piacué càasuíyeyéica! Yácáiná Dios yùuwichàidapínacué píawa, néese càmitacué quirínama casímái piwàwa píasu cawènírimi ìwaliwa, yái pidènièricuéca siùca.

²⁵ “¡Máinícué piùwichàapínacawa, piacué ìyèeyéica iyáacaléwa cadénama, mesúnamáicáináta piùwichàapínacué máapicái!

“¡Máinícué piùwichàapínacawa piacué iicáaníyeyéica siùca. Aiba èeriwa píicháanípinacuéca achúmáicáiná piwàwa!

²⁶ “¡Máinícué piùwichàapínacawa pitàanícáinácué méetàuculéeri tàacáisi ìwali, càmlíri Dios itàacái, íná yéewa macái èeri m̀nanáí càmlíyeyéica iwàwa Dios natàanícuéca piwali cayábéeri iyú. Càité nacái píawirináimicué itàanícaté cayábéeri iyú áibanáí cachìwéeyéi iwicùlidéeyéi ìwali itàaníyeyéicasa Dios inùmalicuíse, quéwa nachìwáidacaté wenàiwica meedá!”, íimaca yái Jesúsca.

El amor a los enemigos

²⁷ Néese Jesús íimaca yéewáidacalénáí iríwa: “Quéwa núumacué nacái píri piacué yéemièyeyéica nulí: Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidenáíwa. Pimàni nacái nalí cayábéeri cawinácaalícué báawéeyéica iicáca pía. ²⁸ Pisutácué

nalí Dios ícha imàninápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícué ibànuèyéica piwali chàwicùli. Pisutácué nalí Dios ícha cawinácaalícué icuíséeyéica pía. ²⁹ Aiba inúacaalí pinàni ìwali, pimàaca inúaca pinàni ìwali abéemàawáise àniwa. Aiba yeedácaalí pícha piasu ruana nacáiri, pimàaca yeedáca picamisani nacái. ³⁰ Aiba isutácaalí pícha wawàsi, pimàaca iríni; imelúdacaalí pícha piasu, picá pisutá yèepùadánápiná piríni. ³¹ Pimànicué áibanái irí cayábéeri, càide iyúwacué piwàwáaná namànica pirí cayábéeri.

³² “Cáininácaalícué piicáca níawamita cáininéeyéicuéca iicáca pía, càmítacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái ícha, macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise namànica càì. Iná càmítacué máini cayábéeyéi náicha pía. ³³ Càita nacái pimànicaalícué cayábéeri nalí níawamita imàniyéicuéca pirí cayábéeri, càmítacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái ícha, macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise namànica càì. Iná càmítacué máini cayábéeyéi náicha pía. ³⁴ Pìacaalícué nacái áibanái ichàba piasuwa níawamita píináidéeyéicuéca nèepùadánápiná pirí cawèníri àniwa, càmítacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái ícha macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise nàaca áibanái báawéeyéi ichàba wawàsi needácaténá náicha cawèníri àniwa. Iná càmítacué máini cayábéeyéi náicha pía. ³⁵ Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidenáiwá, pimànicué nacái nalí cayábéeri, piacué nacái nachàba piasuwa, éwita càmicaalí nèepùada pirícuéni. Yásí Dios imàacapínácué pirí cawèníri manuísíwata chènuniré, yá nacái Wáaniri Dios yéenibepínácuéca píawa, yái Wáaniri Dios chènuníisérica, imànírica cayábéeri èeri mìnánái irí, éwita càmicáanáta nàaca irí cayábéeri, níái báawéeyéica íiwitáise. ³⁶ Iwàwacutácué catúulécanáca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwacué Wáaniri Dios catúulécanáaná iicáca pía”, íimaca yái Jesúsca.

No juzgar a otros

³⁷ Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué máini picháawàaca áibanái iináwaná ìwali mamáalàacata, néese Dios càmítacué yùuwichàida píawa. Picácué píináidawa piùwichàidáanápiná áibanái imàniyéica pirí báawéeri, néese Dios càmítacué yùuwichàida píawa. Pimàacacué piwàwawa nabáyawaná ícha, yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná ícha. ³⁸ Pìacué áibanái irí càinácaalí wawàsi namáapuèrica pícha, yásí Dios yàacuéca piríwa càinácaalí wawàsi pimáapuèrica. Péemíacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica cayábéeri íiwitáise ipuníadacaalícué cayába piasu saco ituínási iyú, icusúa nacáicani, icàbadàa nacái néréni yéewanápiná ipuníadaca saco àta ituínási itúadacatalétawa saco inùma irícuíse, càita nacái Dios imànicuéca piríwa cayábéeri manuísíwata. Pimànicaalícué áibanái irí cayábéeri manuísíwata, yásí Dios imànicuéca piríwa cayábéeri àniwa manuísíwata. Quéwa pimànicaalícué áibanái irí cayábéeri achúméri meedá, néese Dios imànicuéca nacái pirí cayábéeri achúmáana meedá”, íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Jesús yéewáidaca nía áiba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Matuíri wenàiwica càmita idé itéca áiba matuíri àyapulicubàa, ipíchaná pucháibanama náuwàacawa utàwi irículé. Càita nacái càmítacué yéewa matuíyéica píiwitáise, iwàwacutáciná péewáidaca wenàiwica matuíyéi íiwitáise náalícaténá càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníri iyú. ⁴⁰ Cawinácaalícué wenàiwica péewáidéeyéica, càmítacué yéewa cáalíacáica pícha nía, néese idécanáamicué péewáidaca nía, yásí náalíacawa abéerita yái píalíericuécawa. Iná iwàwacutácué máini cáalíacáica pía yéewacaténá piyúdàaca nía cayába.

⁴¹ “Pía, idènièrica ibáyawaná manuíriwa, picá píináidawa máini cayábaca pía áiba wenàiwica ícha idènièrica ibáyawanáwa achúméri meedá. Péemíacué

comparación: Pibáyawaná manuíri càicanide iyúwa manuíri àicu idéca nacáicaalí yúuwàacawa pituí irìculé. Néese áiba achúméeriwanái ibáyawaná càicanide iyúwa achúméeri imuluísi yúuwàacaalíwa ituí irìculé. ⁴² Máinícáiná cabáyawanáca pía manuísíwata, íná canáca yéewaná báawaca piicáca píchawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiácué comparación: Manuíri àicu yúuwàacaalíwa pituí irìculétá, yá càmita pidé piicáca cayába pimusúadacaténá imuluísi áiba wenàiwica ituí irìcuísetá. Càita nacái cabáyawanácaalí pía, picá càì píima áiba wenàiwica irí: ‘Nuénàsàiri, pimàaca nucàlidaca pirí pibáyawaná ìwali, nuyúudàacaténá pimàacaca píchawani’, picá càì píimaca irí; pucháibaca píiwitáise piyaca. ¡Pidéca píimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá pimàacaca píchawa quéechacáwa yái báawéeri manuíríca pimànírica. Yásí pidéca píalàaca áiba wenàiwica imàacáanápíná íichawa achúméeri báawéeri imànírica”, íimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

⁴³ Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Íimaca nalí: “Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idèniaca ìyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idèniaca ìyacanáwa cayábéeri. ⁴⁴ Càita wáalíacawa macái àicu ìwali, waicácaalí ìyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacái, yá báawéericani. Càmita weedá cayábéeri higuera ìyacaná tuíri íicha. Càmita nacái weedá cayábéeri uva ìyacaná áwa yúuba íicha. ⁴⁵ Càita nacái wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íiwitáise ìwali nacái: Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca cayábéeri tàacáisi iyú, yácáiná íiwitáise cayábéeri ìyaca iwàwalícu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca báawéeri tàacáisi iyú, yácáiná íiwitáise báawéeri ìyaca iwàwalícu. Wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íiwitáise ìwali wéemiacaalí càinácaalí wawàsi nataaníca ìwali yácáiná nawàwa idéca ipuníacawa iyú, yái cayábéerica, càmicaalí nacái, yá báawéerica meedáni. Iná iwàwacutácué cayábéeri píiwitáise piwàwalícuísewa, yéewanápínácué péewáidaca wenàiwicanái báisíiri tàacáisi iyú”, íimaca yái Jesúsca.

Las dos bases

⁴⁶ Jesús íimaca: “Canéeri iwèni meedá píimáanácuéca nùwali ‘Wáiwacali’, càmicaalíca wáwacawá pimànicué càide iyúwa núumáaná pirí. ⁴⁷ Siúcade nucàlidacué pirí comparación píalíacaténáwa càinácaalí wenàiwica ìyaca yeebáidéerica nulí, yéemièrica nacái nutàacái, imànírica nacái càide iyúwa nuchùulianáni. ⁴⁸ Yái wenàiwicaca càicanide iyúwa asíali imànírica capíi. Quéechacáwa íicaca depuíwalé. Yá asíali yàanàaca manuíri íba ìyéerica depuíwalé cáli irícu, ibàlùadacaténá icapèewa íinata. Idécanáami imànica icapèewa íba íinata, yá inanába yéesacawa. Yái yéesacái yàacawa cachàiníiri iyú asíali icapèe ìwali. Càmita idé quéwa yéesacái icusúadaca capíi, asíali imànicáinaté dàalawaca icapèewa. Càide iyúwa capíi ibàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacái cawínácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nadèniapíná nacáucawa càníiri imáalàawa. ⁴⁹ Aiba wenàiwica quéwa yéemiacaalí nutàacái, néese càmita imàni càide iyúwa núumáaná irí. Yái wenàiwicaca càicanide iyúwa wenàiwica imànírica icapèewa cáli íinata, canéeri irí íba ibàlùèripínáwa íinata, yái capíica. Inanába yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàiníiri iyú capíi ìwali. Yá caquialéta capíi yúuwàacawa, imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capíi imáalàanáwa, càita nacái cawínácaalí wenàiwica càmiyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càníiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

7

Jesús sana al criado de un oficial romano

¹ Idécanáamité Jesús icàlidaca wenàiwicanái iríni, yáté yàacawa Capernaum ìyacàlená néré. ² Iyaca néré abéeri romanonái yàasu úwi íiwacaliná, idènièrica yàasu wenàiwicawa cáininéerica iicáca. Cáláicaca úwi íiwacaliná yàasu wenàiwica, iwàwéeri yéetácawa íiwacali íichawa. ³ Néese úwi íiwacaliná yéemìaca Jesús iináwaná ìwali ichùnìaná wenàiwica, yá ibànùaca abénaméeyéi judío íiwacanánái nasutácaténá Jesús íicha wawàsi manuísíwata yàanàanápíná ichùnìaca yàasu wenàiwica. ⁴⁻⁵ Néese judío íiwacanánái nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca íicha wawàsi manuísíwata, náimaca Jesús irí:

—Cayábaca piyúudàacani, yáara úwi íiwacalináca, cáininácáiná iicáca wía judíoca. Ipáyaidacáinaténi namànicaténá walí wàasu wéewáidacàalu —náimaca.

⁶ Néese Jesús yàacawa náapicha, quéwa mawiénicaalíte Jesús ìyaca úwi íiwacaliná icapèe irí, yá úwi íiwacaliná ibànùaca yàacawéeyéináwa náimacaténá Jesús irí: “Nuíwacali, càmita nuwàwa nusàiwicaca pirí wawàsi, canácáiná yéewaná nuedáca pía nùataléwa máinicáiná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré. ⁷ Báica nuicáca núawawa piwéré, íná càmítaté nua nucutáca pía, máinicáiná cayábéerica nuícha pía. Pichùullacáita ichùnìanápínáwa yái nùasu wenàiwicaca, yásí ichùnìacawa. ⁸ Núalíacawa píalimá pichùnìacani pitàacái iyúwa, níacáiná nuíwacanánái nachùulla nacái nua. Nua nacái nuchùulla nùasu úwináíwa. Nuchùullacaalí abéeri yèepùacawa, yáta yèepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàaca. Nuchùullacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imànínápíná áiba wawàsi, yáta imànicani. Iná yéewa núalíacawa píalimá pichùnìacani nacái pitàacái iyúwa yái nùasu wenàiwicaca”, íimaca yái úwi íiwacalináca.

⁹ Yá cayábaca Jesús íináidacawa yéemìaca úwi íiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá íimaca nalí, níái manùbéeyéi wenàiwicaca yèeyéicawa yáamíise.

—Péemìacué cayába, canácata nùanèeri càirica yeebáidéeri nulí manuísíwata, ibatàa Israel itaquénáinámi yéenápínáta, càmítacá nùanàa càiri —íimaca yái Jesúsca. ¹⁰ Néese níái wenàiwicaca úwi íiwacaliná ibànùeyéicaté nèepùacawa úwi íiwacaliná icapèe néré, yá nàanàaca yàasu wenàiwica idééná cayábacani.

Jesús resucita al hijo de una viuda

¹¹ Néeseté àniwa, Jesús yàacawa Naín ìyacàlená nérépiná. Yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa, madécaná nacái áibanái wenàiwica yáapicha.

¹² Jesús ìyacaalíte mawiénita yàcalé irí, yá iicáca manùba wenàiwica namusúacawa ípunita yàcalé irícuíse. Nawáacutáida nàacawa yéetéerimiwa. Nàacawa nabàliacaténáni. Yácata abéerita uírca úái yáatúaca inírimi yéetéchúamicawa íicha. Madécaná wenàiwica namusúacawa yàcalé irícuíse nacái nàacawéeridacaténá úa. ¹³ Yá Wáiwacali iicáca uíchááníca, yá catúulécanáca iicáca úa. Yá íimaca ulí:

—Picá pícháaní —íimaca ulí yái Jesúsca.

¹⁴ Néese Jesús yàacawa nàatalé, níái itéeyéica yéetéerimiwa. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yàalubái ìwali, chéecáisi irièriwa íinata. Yá wenàiwicanái nayamáa nabàlùacawa. Yá néese Jesús íimaca yéetéerimi iríwa:

—Pía ùuculírca, núuma pirí: ¡Pimichàawa! —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Néese yái ùuculírca imichàa yáawinacawa, cáuca àniwani. Yá idàbaca itàaníca àniwa. Néese Jesús itéca ùuculíri yáatúa yàataléwa yèepùadacaténá ulí àniwani.

¹⁶ Macáita naicáca cáucani, yá cáaluca nía, náalíacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise cachàiníiri. Yá nàaca Dios irí cayábéeri. Náimaca nalíwáaca:

—Idéca yàanàaca wàatalé cachàiníiri profeta icàlidéerica Dios itàacái — náimaca Jesús ìwali. Yá náimaca nacái:

—Dios idéca yàanàaca yàacawéeridacaténá wía —náimaca.

¹⁷ Néese macáita iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, nía nacái iyéeyéica áiba yàcalé irícu mawiéníyéica néemíaca Jesús iináwaná ìwali, icáucàidacaté yéetéerimiwa.

Los enviados de Juan el Bautista

¹⁸ Juan el Bautista iyacaté mamáalàacata presoíyèi ibànalícu. Néese yéewáidacalénái nacàlidaca irí macáita yái Jesús imànírica. Yáté Juan imáidaca pucháiba yéewáidacaléwa. ¹⁹ Juan ibànùaca nía Jesús yàatalépiná nasutácaténá néemíawa Jesús asáisi báisícaalí Dios néeséericani, yái wenàiwica Dios ibànùèripinácaté judío icuèrinápiná, néese càmiccaalí yání, yá iwàwacutá nacùaca áiba yàanàaca. ²⁰ Níái Juan ibànùeyéica nàacatéwa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista ibànùaca wía wasutácaténá wéemíawa pía, asáisi Dios néeséericcaalí pía, yái iwàwacutéericaté yàanàapínaca, quéwa càmiccaalí píani, ¿iwàwacutásica wacùaca áiba yàanàaca? —náimaca.

²¹ Idécanáamité Jesús yéemíaca natàacái, yáta èerica Jesús ichùnìaca madécaná cáuláiquéeyéi nàuwichàacái íichawa, idècunitàacá Juan yéewáidacalénái iyaca néré. Jesús yúucaca demonio abénaméeyéi wenàiwica íicha. Imàaca nacái manùbéeyéi matuíyèi iicáidaca nacái. ²² Néese Jesús íimaca nalí níái Juan ibànùeyéica:

—Pèepùacué picàlidaca Juan iríni pidéénacuéca piicáca, péemíaca nacái. Picàlidacué iríni matuíyéimi idéca iicáidaca, éeruíyéimi yàabàli nacái nadéca nàipínáníca, cacháunéeyéimi íimami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái íicha, màuwíyéimi nacái nadéca néemíaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi íicha, catúulécanéeyéi nacái nadéca néemíaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan iríni yáalíacaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica. ²³ ¿Casímáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nulí mamáalàacata! —íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Néese idécanáamité Juan yéewáidacalénái yèepùacawa Jesús íicha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná ìwali. Jesús íimaca: “Bàaluité piacatécué piicáca wenàiwica iyéericaté manacúali yùucubàa càinàwàiri, yáara Juanca. Càníritaté machawàaca íiwitáise yái asíali piiquéericatécué, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá. ²⁵ ¿Càinásicué piicá néré bàaluité? Càníritaté asíali cawèníri ibàle yái piiquéericatécué. Píalíacuéwa cawinácaalí cawèníyéica ibàle, iyéeyéica nacái càasuíri iyú, nàyaca cayábéeri capíi irícu càide iyúwa reynái iyáaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica. ²⁶ Bàaluité piacuécawa manacúali yùuculé càinàwàiri piicácaténaté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Báisíta profetacani, yái Juanca, quéwa máiníri cachàiníca áibanái profeta íicha canánama. ²⁷ Yái Juanca, yácata yáara nacàlidéericaté ìwali tàacáisi Dios inùmalícuíse. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios íiméericaté líri iríwa. Dios íimacaté:

‘Nuchùullapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapínacawa pipíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùnìanápíná náiwitáisewa yéewanápíná natàidaca pía cayába pìanàacaalíwa nàatalé’, íimacaté yái Diosca. ²⁸ Péemíacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan íicha nèewíise macái wenàiwica imusuéyécawa inanái íicha. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái siúcáisede, yéewanápíná Dios icùaca nía, máiní cachàinípínaca nía Juan íicha, éwita càmiccáníta máiní cachàiníca nía Dios iyacàle irícu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²⁹ “Manùbéeyéi wenàiwica yéemièyécaté Juan itàacái, abénaméeyéi nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, nawènúadacaté náiwitáisewa nabáyawaná íichawa, yá namàacaca Juan

ibautizáca nía. Càité náasáidaca náalíacawa Dios icùaca wenàiwica machacàníri iyú. ³⁰ Quéwa fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, càmitaté namàaca Juan ibautizáca nía, càmicáináté nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Càité caná iwèni meedá naicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica nalí.

³¹ “Nucàlidacué pirí càiná píiwitáise, píacué wenàiwicaca iyéeyéica siùca. ³² Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa sùmanái yáawinéeyéicawa àyapulicubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi iríwa, ‘Wadéca wapùliacuéca pirí íwa, quéwa càmitacué pilabàa; néese wadéca wacántàaca pirícué canción càide iyúwa nacántàaná yéetéeyéimiwa ìwali, quéwa càmitacué píicháaní’, càì nàimaca. ³³ Càita nacái pimànicuéca. Juan el Bautista yàanàacaté, yá imàacacaté íchawa iyáacaléwa isutácaténá Dios ícha manuísíwata, càmita nacái ìira uva ituní. Quéwa píimacuéca Juan ìwali demoniosa iyaca iwàwalícu. ³⁴ Siùca nudéca nùanàaca, núa asiali Dios néeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuíra nacái uva ituní. Néese píimacuéca nùwali camùnírícasá núa, cáanárisa iyáaca iyáacaléwa núa, casímáicásá nacái nucàmaca, nùacawéeridáanása nacái cabáyawanéeyéi wenàiwica, nía nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Càita píimacuéca nùwali càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái. ³⁵ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yàasu tàacáisi nutàacái nacái, náasáidaca Dios imàacaca cáalíacáica nía báisíri iyú”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús en casa de Simón el fariseo

³⁶ Abéeri fariseo ípidenéri Simón imáidaca yàataléwa Jesús iyáanápíná iyáacaléwa yáapícha, íná Jesús yàacawa fariseo icapèe irículé, yá yáawinacawa iyáacaténá iyáacaléwa. ³⁷ Néese inanái ùanàaca néré, iyéechúa yàcalé irícu, íiméechúacaté nacái asíanái yáapícha plata ìwalínápíná. Uémíacaté Jesús íináwaná ìwali iwàlùanáwa fariseo icapèe irículé iyáacaténá iyáacaléwa. Íná ùanàaca néré utéca catùu ucáapi irícuwa, abéechúa catùu cawèníchúa alabastro icatùalená, ipuniéchúawa perfume pumèníri isàni iyú. ³⁸ Uícháaníca ùacawa ubáyawaná ìwaliwa, yá ùacawa Jesús yàatalé. Uawinacawa mawíenita yàabàli irí. Néese udàbaca uíbaca Jesús yàabàli utuíyáa iyúwa. Néese uchuidaca yàabàli uíwita íbáiná iyúwa, usùsùaca nacái Jesús yàabàli càide iyúwaté judío íiwitáise nàanáté náiwacali icàaluínináwa. Néese ùucùaca perfume pumènírica isàni yàabàli ìwali. ³⁹ Néese yái fariseo imáidéerica yàataléwa Jesús, íicácáiná inanái imàníríca Jesús irí, íná fariseo ímaca íináidacawa iríwa iwàwalícuísewa: “Báisícaalí profetasíwa yái asialítá, yá yáalíacawa càinácaalí uíwítáisetá úái imàaquéechúaca ícáapiwa ìwali, úái imàníchúaca íbáyawanáwa”, ímaca íináidacawa iríwa yái fariseo Simónca. Quéwa Jesús yáalíacawa Simón íináidáanáwa iwàwalícuísewa. ⁴⁰ Íná Jesús ímaca fariseo irí:

—Simón, nuwàwaca nucàlidaca pirí wawàsi —ímaca yái Jesúsca. Néese fariseo ímaca:

—Picàlida nulíni, pía yéewáidéerica wenàiwica —ímaca yái fariseoca.

⁴¹⁻⁴² Néese Jesús ímaca fariseo irí:

—Péemíca comparación. Iyacaté asiali yèerica plata áibanái íchàba maléená èeripíná. Néesetéçáwa iwàwacutá nèepùadaca irí àniwani. Nàyacaté pucháiba asíanái imawènièyéica ícha plata. Abéeri imawèniaca ícha quinientos namanùbaca denario. Aiba imawèniaca ícha cincuenta namanùbaca denario. Càmicáiná náalímá napáyaidaca náichawa yái namawèniacálecawa, íná catúulécanáca íicáca nía, yá imàacaca iwàwawa namawèniacále ícha, yéewacaténá càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawani. Picàlida nulíni, Simón,

¿cawiná náicha cáininéeripiná yáwanái iicáca asiali yèerica wenàiwica ichàba plata? —íimaca yái Jesúsca. ⁴³ Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Cawàwanáta yáara asiali imawènièricaté íicha manùba plata íicha áiba asiali imawènièricaté. Yácata cáininéerica yáwanái iicácani, cawàwanáta —íimaca yái Simónca. Néese Jesús íimaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁴ Néese Jesús iwènúacawa, iicáca upualé, úái inanáica, yá íimaca Simón irí:

—¿Piicásica úái inanáica? Nudéca nùanàaca pìatalé picapèe irìculé, quéwa càmita pité nulí úni nuíbacaténá nùabàliwa, néese úái inanáica udéca uíbaca nùabàli utuíyáa iyúwa, yá uchuidacani uíwita ibáiná iyúwa. ⁴⁵ Càmita písùsua nunàni ìwali pitàidacaténá cayába núa càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca; quéwa úái inanáica, nudécanáami nuwàlùacawa capìi irìculé, càmita uyamáida usùsùaca nùabàli ùacaténá nucàaluíniná, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ⁴⁶ Càmita piùcua mawèníiri olivo iséená nuíwita ìwali píasáidacaténá casíimáica piicáca núa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná; quéwa úái inanáica udéca ùucùaca cawèníiri perfume pumèníiri isàni nùabàli ìwali. ⁴⁷ Iná núuma pirí nudéca numàacaca nuwàwawa ubáyawaná íicha, yái ubáyawanáca manuírca, máinicáiná cáinináca uicáca núa; quéwa pía iyúunáidéerica càmita máiní cabáyawanáca càmita máiní cáinináca piicáca núa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁸ Néese Jesús íimaca ulí úái inanáica:

—Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Néese áibanái wenàiwica fariseo imáidéeyéica néré, nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—Càmírca Dios yái, íná canéerica iwèni meedá imàacáanácasa iwàwawa ubáyawaná íicha —náimaca náináidacawa nalíwa. ⁵⁰ Quéwa Jesús íimaca ulí, úái inanáica:

—Nudéca nuwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, peebáidacáiná nulí. Píawa matuíbanáita —íimaca yái Jesúsca.

8

Mujeres que ayudaban a Jesús

¹ Néeseté Jesús yàaca ipáchiaca yèepunícawa yàcalé manùbéeri irìculé, manuírca yàcalé, pùubéeri nacái. Yá icàlidaca nalí Dios itàacái cayábéeri náalíacaténátéwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Níái doce namanùbaca apóstolca nàacawa Jesús yáapicha. ² Abénaméeyéi inanái nàacawa náapicha nacái, Jesús yúuquéeyéica íicha demonio, uláicái nacái. Abéechúa néená íipidenéechúa María Magdalena, úái Jesús yúuquéechúacaté íicha siete namanùbaca demonio. ³ Uacawa náapicha nacái Cuza yàacawéetúa íipidenéechúa Juana. Uacawéeri Cuza ichùulíaca rey Herodes yàasu wenàiwica íibaidéeyéica Herodes icapèericu; áiba inanái íipidenéechúa Susana ùacawéeridaca nía nacái; áibanái nacái manùbéeyéi inanái nàacawa náapicha nayúudàacaténá nía nàasu iyúwa.

La parábola del sembrador

⁴ Néeseté manùbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa naicácaténá Jesús. Namusúacawa mamáalàacata manùba yàcalé néese, yá nàanàaca Jesús yàatalé. Yá Jesús icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Yá íimaca nalí: ⁵ “Péemiacué comparación: Abéeri asiali ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànáaná ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. Abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulicubàa, néese áibanái wenàiwica nabawàidaca ituínási. Néese màsibèená yàanàaca néré, yá nayáaca íimi. ⁶ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré. Néese ituínási ibacácaalíwa, yá yéetácawa chuicáiná cáli. ⁷ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuírca yèewiré.

Yá idàwinàacawa tuíri yáapicha. Quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yéewibàa, càmita ibatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli ínata. Idàwinàacanámiwa, yá idènìaca ìyacanáwa manùba. Madécaná yéetaná nadènìaca natuínáwa cien namanùbaca”, càité Jesús yéewáidaca nía. Néese Jesús ímaca nalí cachàiníri iyú: “¡Càuwíiyéicaalícué pía, péemìacué nutàacái!” ímaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

⁹ Néese Jesús yéewáidacalénái nasutáca néemìawani càinácaalí ímáaná yái comparaciónca. ¹⁰ Yá Jesús ímaca nalí: “Dios imàacacué píalíacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa. Nucàlida quéwa áibanái iríni comparación iyú, yéewanápiná càmita náalimá náalía néemìacani càinácaalí ímáaná. Ewita naicácáaníta yái numànírica, càicáaníta càmita náalía ìwali càinácaalí ímáaná. Ewita néemìacáaníta nutàacái, càicáaníta càmita náalíawa néemìaca càinácaalí ímáaná”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹¹⁻¹² Jesús ímaca nalí: “Yácata ímáanáca yái comparaciónca. Yái ituínásica ímáanáca càicanide iyúwa Dios itàacái. Yá ituínásica yúuwèericawa àyapulìcubàa ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yéemìacaalí Dios itàacái, quéwa Satanás yàanáca imàacaca naimáichaca Dios itàacái ipíchaná neebáidacani, ipíchaná nacái namusúacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ¹³ Yái ituínásica yúuwèericawa íba yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemìacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca casímáiri iyúni, quéwa neebáidaca maléená èeri meedáni. Càide iyúwa ituínási ibacácaalíwa, yá idàwinàacawa maléená èeri, néese yéetácawa canácáiná ipìchu cayába cáaléeri, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica yéemièyéica Dios itàacái. Neebáidaca Dios itàacái maléená èeri. Néese nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, càmicaalí nacái, Satanás yáalimáidacaalí nía namàníinápiná nabáyawanáwa, yásí nacaláacawa Dios itàacái ícha, yá nawènúadaca náiwitáisewa Dios ícha. ¹⁴ Yái ituínásica yúuwèericawa tuíri yèewiré, yácata ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemìacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái ìwali, quéwa càmita máini namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa càmicaalí bànacalé idàwinàacawa cayába dàalacáiná tuíri ìyaca itéesebàa, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica. Náináidacawa nawàwawa nàasu ìwaliwa, yái èeri irìcúrica. Náináidacawa nacái plata ìwali meedá càasucaténá nía. Náináidacawa nacái nàwali macái wawàsi isímáidéeripináca níawa cháí èeri irìcu. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita càyacanáni, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica. Neebáca Dios itàacái báawatata, càmirita quéwa nawàwalícuísewa, íná càmita máini namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁵ Néese yái ituínásica yúuwèericawa cayábéeri cáli ínata ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica cayábéeri íiwitáise néemìacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca Dios itàacái tàí íméeri iyú náiwitáise cayábéeri yáapichawa machiwéeri nacái. Néese namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idènìacaalí mamáalàacata cayábéeri ìyacanáwa manùba”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

¹⁶ Néese Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú: “Càmita watúcunía lámpara wabàacaténáni yàalusi irìculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa, yái waiméerica ínata. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa yéewacaténá icànaca wenàiwica ìwali iwàluèyécawa capíi irìculé. ¹⁷ Yái lámpara ímáanáca càicanide iyúwacué pìyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi ibàacanéeri píalíericuécawa

ìwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenàiwica ìwali, naicácaténá cayába. Dios iwàwaca náalíacawa ìwali macáita yái tàacáisi càmíricáwaca náalíawa ìwali.

¹⁸ “Iná péemiacué cayába nutàacái. Píináidacuéwa cayába ìwali yái péemièricuéca nucàlidaca pirí. Píináidacaalícuéwa cayábéeri iyú nutàacái ìwali, yásí Dios imàacacué píalíacawa mamáalàacata. Quéwa càmicaalícué píináidawa cayába nutàacái ìwali, yásí piimáichacuéca nacái àta cànácaalí wawàsi piyúunáidéericuéca píalíacawa ìwali”, íimaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

¹⁹ Néseté Jesús yáatúa yàanàaca yàatalé, Jesús yéénánái yáapicha. Càmita quéwa náalimá nawàlùacawa capii irìculé manùbacáiná wenàiwica néré. ²⁰ Aiba wenàiwica icàlidaca Jesús iríni. Yá íimaca Jesús irí:

—Píatúaca úara ibàlùawa bàacháwáise péenánái yáapicha. Nawàwa naicáca pía —íimaca. ²¹ Quéwa Jesús íimaca:

—Cawinácaalí wenàiwica yéemièyéica Dios itàacái, imàníyéica nacái càide iyúwa Dios íimáaná, nuicáca nía càide iyúwa núatúanáíwa, nuénánái nacáíwa — íimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²² Aiba èerité Jesús iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá íimaca nalí:

—Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalísaniná íicha —íimaca. Iná nàacawa. ²³ Idècunitàacá nachàbacawa calisa ìwaliabàa, yá Jesús íimáca íichawa. Yáta manuírí cáuli idàbaca ipùaca nàwali. Yá màladàca idàbaca ipuníadaca barca úni iyú, yá nasawíaca nàacawa. ²⁴ Iná nacawàidaca Jesús, yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali! ¡Wasawíaca wàacawa! —náimaca Jesús irí. Néese Jesús imichàaca ibàlùacawa, yá ichùuliaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca. ²⁵ Nésecáwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca. Quéwa cáaluca nía, nánáidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí nacái. Yá nasutáca néemíawa níawáaca:

—¿Cawínásica yái asíalica, ichùulièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùulíaná nía? —náimaca nalíwáaca.

El endemoniado de Gerasa

²⁶ Atata nàanàacaté abéemàalé Galilea icalísaniná íicha, aléera Gerasa yàasu cáli néré, iyéerica abéemàise Galilea yàasu cáli íicha. ²⁷ Jesús iricùacawa barca irìcuíse cáli ínatalé, yá asíali imusúacawa yàcalé íicha, demonio idacuèrica íiwitáise, yá yàacawa Jesús yàatalé. Madécaná camuí yèepunícawa mabàleta yái asíalica. Càmita ìya capíirícu. Néese ìyaca yéetáními icàliculèená yèewibàa. ²⁸ Néese asíali iicáca Jesús, yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí, yá demonio yéemíanicawa asíali isàna iyú:

—¡Picá pisàiwica nulí wawàsi, pía Jesús, yái Dios chènuníiséeri Iirica! Nusutáca píicha wawàsi, picá piùwichàida núa —íimaca.

²⁹ Isutáca Jesús íicha càì, yácáiná Jesús ichùullaca ìyaca demonio yàanápináwa asíali íicha. Demonio idacùacaté asíali íiwitáise manùba yàawiría. Yá éwita áibanái idacùacáanáta asíali cadena iyú, icáapi, yàabàli nacái ipíchaná imusúacawa, càicáanáta imàdáidacaté íichawani yái cadenaca. Yá demonio ipiàadáidaca asíali manacúali yùuculépiná cànáwàiri canácatalé wenàiwica.

³⁰ Néese, Jesús isutáca yéemíawa demonio:

—¿Càiná píipidená? —íimaca yái Jesúsca. Néese demonio íimaca:

—Nuípidená Legión, íimáanáca “cawàwanáta cinco mil namanùbaca” — íimaca yái demonioca. Càité íimaca madécanáciná demonio nawàlùacatéwa iwàwalículé, yái asíalica. ³¹ Néese, demonionái isutáca Jesús íicha

wawàsi manuísíwata ipíchaná ichùuliaca nàacawa depuúwéeri utàwi irìculé nàuwichàacatalépinácawa. ³² Mawiénita nalí manùbéeyéi marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa dúli ìwali. Iná demonionái isutáca Jesús ícha wawàsi imàacáanápíná nawàlùacawa marranonái idèèrìculé. Yá Jesús imàacaca nàacawa. ³³ Iná demonionái yàacawa asiali ícha. Yá nawàlùacawa marranonái idèèrìculé. Néese macáita marranonái napiacawa iyúwa máiwitáiséeyéi demonio íiwitáise iyú, nacaláacawa quìratàli íinatáise calísa yáaculé. Yá macáita nàisicùmacawa, níái pìráica càmiyéica Dios imàaca judíonái idèniaca, casacàacáiná nalí marrano iiná.

³⁴ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi naicácaalíté marranonái yéetáanáwa, yá napiacawa, nacàlidaca nalíni yàcalé irìcu, nalí nacái áibanái wenàiwica iyéeyéica yàcalé itéese. ³⁵ Néese wenàiwicanái namusúacawa yàcalé ícha naicácaténá nàyáaná. Yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicáca asiali demonio yèericatéwa ícha. Yáawinéeriwa Jesús yàabàli néenibàa, cabàleta, cáiwitáisewaca. Yá cáaluca níái yàcalé mìnánáica. ³⁶ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi iiquéeyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnánái irí Jesús ichùnìacaté asiali demonionái iyéericaté iwàwalicu. ³⁷ Néese macáita Gerasa yàasu cáli néeséeyéi nasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata yèepùanápínáwa náicha, máinicáiná cáaluca naicácani. Iná Jesús iwàlùacawa barca irìculé, yèepùacaténáwa náicha, yéewáidacalénái yáapichawa. ³⁸ Yái asiali demonio yèericatéwa ícha isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata imàacáanápíná yàacawa yáapicha. Quéwa Jesús ichùuliacani iyamáanápínáwa. Yá Jesús íimaca irí:

³⁹ —Pèepùawa picapèe néréwa, picàlida péenánái iríwa ìwali yái cayábéerica Dios imàníríca pírí —íimaca yái Jesúsca. Néese, yái asiali yàaca icàlidaca macáita iyacàle mìnánái iríwani, Jesús imànínáté irí cayábéeri manuísíwata.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

⁴⁰ Néese Jesús idécanáamité ichàbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalisaniná ícha barca irìcu, yá madécaná wenàiwica itàidacani casíimáiri iyú, nacùacáinaté Jesús yàanàaca néré. ⁴¹ Néese áiba asiali yàanàaca Jesús yàatalé, ípidenéeri Jairo. Judíonái yéewáidacàalu íiwacalìcani, yái Jairoca. Yá yúuwàa iríacawa inùmáawawa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewanápíná Jesús iicáca ipualé. Yá isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata yàanápínáwa icapèe néré. ⁴² Jairo idèniacáiná abéechúata íiduwa, idènièchúa doce camuí, iculuéchúawa, iwàwéechúa yéetácawa Jairo ícha. Yá Jesús yàacawa Jaironái yáapicha madécaná wenàiwica yéewi. Máinicáiná manùbaca wenàiwica, íná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré. ⁴³ Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yéewi. Cálúacaca úa doce camuí, uíraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uucacaté macáita ùasu platawa upáyaidacaténá cadèpiacáiyéi quéwa canácata yáaliméerité ichùnìaca úa. ⁴⁴ Uái inanáica ùacawa Jesús yáamíise mawiénita irí. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali. Yáta uíraná iyamáacawa uícha. ⁴⁵ Néese Jesús isutáca yéemíawa níái wenàiwicaca:

—¿Cawiná idunùa nùwali? —íimaca nalí. Yá macáita náimaca càmitasa nadunùa ìwali. Iná Pedronái íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, dàalaca wenàiwica yéeyéicawa wáapicha, nawesíaca nàacawa pía macái píwalíseta. ¿Cáná pisutáca péemíawa cái? —íimaca yái Pedroca.

⁴⁶ Quéwanáta Jesús íimaca mamáalàacata:

—Aibanáica níara idunùa nùwali. Núalíacawa nuchùnìaná wenàiwica nuíwítáise iyúwa cawinácaalí idunuèrica nùwali —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁷ Néese úái inanáica uémíacani, yá úalíacawa càmita udé ubàacawa uináwanáwa Jesús ícha. Néese ùanàaca itatèechúawa icalùniwa, yá ubàlùacawa ùulù ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíniná. Yá ucàlidacani nàacuésemi

macái níái iyéeyéica néeni cáná yéewa udunùaca Jesús iwali. Yá ucàlidaca nacái uchùnìanàwa udécanacáita udunùaca ibàle iwali. ⁴⁸ Néese Jesús ímaca ulí:

—Píá inanáica, pidéca pichùnìacawa pimàacacáiná piwàwawa nùwali. Píawa matuíbanáita —ímaca yái Jesúsca.

⁴⁹ Idècunitàacáwa Jesús icàlidaca inanái iríni, yá áiba wenàiwica yàanàaca nàatalé, itéerica tàacáisi Jairo irí, yái judíonái yéewáidacàalu íiwacalica. Yá asìali ímaca Jairo irí:

—Píidumica yéetáwa. Picá pisàiwica quirínama irí wawàsi, yái yéewáidéerica wenàiwica —ímaca. ⁵⁰ Quéwa, Jesús yéemìacani, yá ímaca Jairo irí:

—Picá cáalu píá. Peebáidacáita nulí mamáalàacata, yásí cayábaca píidu àniwa —ímaca yái Jesúsca.

⁵¹ Néese nàanàcaté Jairo icapèe néré, yá canácata Jesús imàaquéeri iwàlùacawa yáapicha. Níawamicata iwàlùacawa Jesús yáapicha, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, úanirimi nacái, úatúami nacái, úái sùmàu yéetéechúamicawa. ⁵² Nàyaca capli irícu madécaná wenàiwica ícháaníyéica báawanama yéetéechúamiwa íwitáise, càide iyúwa judío íwitáise iyáaná. Quéwa Jesús yáaliacawa icáucàidáanápínaté úa, íná Jesús ímaca nalí:

—Càmita iwàwacutácué pícháanica. Uái mànacàuca, cà míchúata yéetáwa. Uimácáita ùyaca —ímaca yái Jesúsca. ⁵³ Néese naicáanica Jesús iquíniná, náaliacáináwa báisícata uétácatéwa. ⁵⁴ Néese Jesús íbàaca ucáapi iwali úái yéetéechúamicawa. Yá ímaca ulí:

—¡Píá, mànacàuca, pimichàawa! —ímaca ulí. ⁵⁵ Yáta uwàwa cáuri yèepùacawa uiná irículé àniwa. Yáta upisìaca ubàlùacawa. Néese Jesús ichùullaca nàaca uyáapíná. ⁵⁶ Néese usèenái náináidacawa naicáidaca ulí manuísíwata naicácáiná cáuca úa, quéwa casímáica nawàwa manuísíwata. Jesúsca quéwa yàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca áibanái irí icáucàidacaté úa.

9

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

¹ Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa níái doce namanùbaca yéewáidacalécawa. Yá imàaca nalí ichàiniwa náucacaténá macái demonio íwitáaná wenàiwicanái íicha, náucacaténá nacái náicha macái uláicái. ² Jesús ibànùaca nía nacàlidacaténá wenàiwicanái irí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, nachùnìacaténá nacái cáuláiquéeyéi. ³ Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa:

—Picácué peedá piríwa wàlisài àicu, saco nacái, yàacàsi nacái, iwèni nacái. Picácué pité pucháiba bàlesi. ⁴ Píacuéwa yàcalé irículé, néese càirínácaalícué capli piwàlùawa irículé, píimácué néenibàata, àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irícuíse. ⁵ Aibalé càmicaalícué nabatàa piwàlùacawa yàcalé irículé, néese píacuéwa íicha. Pichùpíacué cáli ichùmalé píabàli íichawa naicápiná càide iyúwa judío íwitáise iyáaná, píásáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápíná nía — ímaca yái Jesúsca.

⁶ Néese nàacawa Jesús íicha. Yá nàacawa macái yàcalé. Nacàlidaca nàacawa yái tàacásica íméerica Jesús iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nachùnìaca nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica nacái.

Incertidumbre de Herodes

⁷ Néeseté rey Herodes yéemìaca abénaméeyéi wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná iwali, macáita nacái Jesús imànírira. Iná càmita Herodes yáaliawa íináidéeripínáwa, máini càulenáca íichani; abénaméeyéi wenàiwica náimacáiná Jesús iwali Juan el Bautistamicani, náináidacawa Juanmi icáucàacatéwa.

⁸ Aibanái nacái náimaca Jesús iwali profeta Elíascani, yèepuèricasa yàanàaca

àniwa; áibanái nacái náimaca Jesús ìwali bàaluisàimi profetanáimi yéénàcani, imichèericasawa yéetácáisi íicha. ⁹ Quéwa Herodes íimaca:

—Nuchùulìacaté nùasu úwináíwa nawichùnápíná Juan íicha íiwita yéetácáténátéwa. ¿Cawináica yáara asialica nuemièrica nacàlidaca ìwali madécaná? —íimaca yái Herodesca. Ináté Herodes iwàwa iicáca Jesús.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹⁰ Néese té apóstolnái nèepùacawa Jesús yàatalé àniwa, yá nacàlidaca Jesús irí ìwali yái namáníricaté. Néese Jesús itéca nía méetàuculé áibanái wenàiwica íicha, Betsaida iyacàlená néré. ¹¹ Quéwa madécaná wenàiwica yáalíacawa Jesús yàanàaná néré, yá nàacawa yàatalé. Jesús itàidaca nía cayába. Icàlidaca nalí cainácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. Ichùnà nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica.

¹² Néese táicaca yàacawa, íná yéewáidacalénái doce namanùbaca nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí:

—Pichùulia wenàiwicanái nèepùnápínáwa nacutácaténá naimácatáipíná, nayáacatáipíná nacái yàcalé iriculé, bànacalé iyacatalé nacái iyéeyéica mawiénita. Wàyacáiná cháí canácatái wenàiwicanái iyáapíná —náimaca.

¹³ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Píatacué yàa nayáapíná —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Canáca walí nayáapíná. Wadènia cinco namanùbaca pan meedá, pucháiba cubái imìdecaná nacái. ¡Càmita wáalimá wàaca wawèniaca nayáapíná, níái madécanéeyéi wenàiwicaca! —náimaca. ¹⁴ Nàyacáiná néeni cawàwanáta cinco mil namanùbaca asianái. Càmita naputàa inanái, sùmanái nacái. Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pichùuliacué náawinacawa cincuantanama nàwacaca náawinacawa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Néese nachùuliaca càí nía, yá macáita náawinacawa. ¹⁶ Néese Jesús yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi iriculéwa, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Yá iicáidaca chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali. Néese isubèriadaca nía, yàaca yéewáidacalénái iríwani, yéewacaténá nawacùaca yàacàsi wenàiwicanái irí.

¹⁷ Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá needáca doce namanùbaca mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹⁸ Aiba èerité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha méetàuculé wenàiwicanái íicha. Yéewáidacalénái nàyaca yáapicha. Yá isutáca yéemìawa nía:

—¿Càiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawinása núa? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹ Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idécaica icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèepuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali ibànùnápínáté àniwani. Aibanái íimaca nacái pìwali bàaluisàimi profetanái yéénàcaca pía, imichèericasawa yéetácáisi íicha, níái profetami itàaníyéicaté Dios inùmalícuíse —náimaca. ²⁰ Néese Jesús isutáca yéemìawa nía:

—Néenicué pía, ¿càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro íimaca irí:

—Píacata yái Mesíasca, yái wacuèrinápíná Dios icàlidéericaté iináwaná ìwali wàawirináimi israelitanái irí, ibànùnápínáté walí wacuèrinápíná —íimaca yái Pedroca. ²¹ Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca iináwaná áibanái irí, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

²² Néese Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata, núa asìali Dios néeséerica. Yá wenàiwica íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, náucapíná náichawa núa iyúwa canéeri iwèni. Yá nanúapíná núawa, quéwa máisiba èeri irìcu nucáucàapínáwa —íimaca yái Jesúsca.

²³ Néese Jesús íimaca nalí macáita wenàiwica iyéeyéica néré:

—Abéericaalí péenacué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, càmita yéewa pimànica abéerita yái piwàwéerica pimànica. Macái èeri imanùbaca iwàwacutá matuìbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanicaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulìaná pía. ²⁴ Níacáiná cawinácaalí càmiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nullípiná, canáca nalí nacáuca càmiri imáalàawa. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalí nía, nadèniapíná nacáucawa càmiri imáalàawa. ²⁵ Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháí èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca íichawa icáucawa càmiri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni macáita yái cawènírica yeedéerimica iríwa. ²⁶ Aibacaalí wenàiwica báica icàlidaca cayábéeri nùwali áibanái irí, nutàacái ìwali nacái, càmita nùumapíná ìwali nùasu wenàiwicacani, núa asìali Dios néeséerica, nùanàacaalípiná áiba èeriwa cachàiníiri iyú nacamalá irìcu, yái Núaniri Dios, nía nacái mabáyawanéeyéi ángel, nucùacaténá macáita èeri mìnaná. ²⁷ Péemiacué cayába, abénaméeyéi péenacué iyéeyéica cháí siùca èeri, càmita néetápináwa ipíchwáise naicáca cainácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁸ Néeseté abéeri semana natàanícadénáami càì, yáté Jesús yàacawa dúli ínatale isutácaténá yáawawa Dios íicha. Máisiba asianái nàacawéeridaca Jesús, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. ²⁹ Idècunitàacá Jesús isutáca Dios íicha, yá mèlumèluwaca inàni icànaca áibata iicácanáwa. Ibàle nacái cabalèeri icànaca, icànéeri mèlumèluwaca. ³⁰ Yá pucháiba asianái namàacaca níawawa apóstolnái iicácaténá nía. Pucháiba nabàlùu natàaníca Jesús yáapicha, níacata profeta Moisés, profeta Elías nacái. ³¹ Níái pucháiba asianáica cacamalánáca nía chènuníséeri camalási iyú. Natàaníca nalíwáaca Jesús yáapicha càinácaalí iyú Jesús yùuwichàanápínátéwa, yéetáanápínaté nacáiwa Jerusalén iyacàlená néeni. ³² Ewita cadapùlecáaníta Pedro, nía nacái yàacawéeyéináca, càmitàacá máiní naimásíwaca, yá naicáca Jesús icamaláná chènuníséerica. Naicá nacái níái pucháiba asianáica ibàluèyécawa yáapicha. ³³ Néese idécanáamité nàacawa Jesús íicha níái pucháiba asianáica, yá Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¡cayábéeriquéi wàyáanáca cháí! Siùcata wamànica máisiba capìi yáana wawàwalínápinácué pía, abéeri piasupíná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —íimaca yái Pedroca. Quéwa Pedro càmita ínáidawa cayába ipíchwáise itàaníca.

³⁴ Yá idècunitàacá Pedro itàaníca, yáta acalèe yàanàaca nàatalé. Yá acalèe ibàlìaca nía. Cáaluca nía manuísíwata acalèe yèewi, níái Pedronáica. ³⁵ Néese néemíaca Dios itàacái acalèe yèewíise, yá íimaca nalí: “Yácata Nuìri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemiacué itàacái”, íimaca yái Diosca.

³⁶ Idécanáami néemíaca yái tàacáisica, yá naicáca Jesús ibàluèricawa néenibàa abéerita. Néese masànacata níái Pedronáica. Néenialíté càmiyéi icàlida áibanái iríni, yái naiquéricaté.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

³⁷ Néseté mapisáináami àniwa idécanáami nalicùacawa dúli ínatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa náipunitáidacatená Jesús. ³⁸ Yá áiba asìali ìyaca manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Íimaca cachàiníri iyú Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pimàni nulí cayábéeri, pìa piicá nuìri, yácáináta abéerita nuìricani. ³⁹ Demonio idacùaca nuìri íiwitáise, yàaca irí tètewacáimi, yá imàaca yéemánicawa, yá itatáidacani àta cacàlicataléta inùmalicúise. Imàaca nacái nuìri inúadáidaca yáawawa cachàiníri iyú, cà míri iwàwa iwasàaca nuìri. ⁴⁰ Nudéca nusutáca péewáidacalénái íicha wawàsi náucáanápíná demonio nuìri íicha, quéwa càmita náalimá nachùnìlacani —íimaca. ⁴¹ Yá Jesús íimaca:

—¡Píacué cà míyéica yeebáida Dios ìwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapicha quiríta? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéca píri quiríta? —íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús íimaca asìali irí:

—Pìanàida cháni, yái pìirica —íimaca yái Jesúsca. ⁴² Yái ùuculliri yàacawa Jesús yàatalé, yá demonio yúucaca ùuculliri cáli ínatalé itatáidacani. Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníri iyú, ichùullìaca demonio yàacawa ùuculliri íicha. Càita Jesús ichùnìaca yái ùucullirica, yèepùadacani yáaniri iríwa nacái. ⁴³ Yá macáita ìyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí idèniacáiná Dios íiwitáise manuíri.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

Macáita ìyéeyéica néré náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí mamáalàacata, natàanica nàyaca náapichawáaca ìwali yái Jesús imànìirica, quéwa Jesús itàanicaté yéewáidacalénái yáapichawa méetàucuta wenàiwicanái íicha. Íimaca nalí:

⁴⁴ —Péemiacué cayábani, picácué píimáichani: Abénaméeyéi wenàiwica pre-sopináca namànica núawa namàacacatená áibanái asianái inúaca núa, núa asìali Dios nééseerica —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁵ Càmita quéwa náalía néemìaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisica Jesús icàlidéerica nalí càmicáiná Dios imàaca náalíaca néemìaca càinácaalí íimáaná. Yá cáaluca nasutáca Jesús íicha wawàsi icàlidáanápíná nalíni càinácaalí íimáaná.

¿Quién es el más importante?

⁴⁶ Néenialíté Jesús yéewáidacalénái nadàbaca natàanica náapichawáaca ùuléeri wawàsi iyú, chánacaalí néená máiníri cachàini áibanái íicha canánama.

⁴⁷ Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá yeedáca sùmài, yá ibàlùadaca sùmài mawiénita iríwa. ⁴⁸ Yá Jesús íimaca nalí:

—Pimànicaalí cayábéeri nuípidená ìwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutaacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimànìirica sùmài irí càide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri. Càmita pimàni abéerita nulí cayábéeri, néese pimànica nacái irí cayábéeri yái Diosca ibànuerica núa. Yái péená píiquéericuéca càiride iyúwa cà míri cachàini náicha canánama càide iyúwa yái sùmàica, yácata Dios iiquéerica càiride iyúwa máiníri cachàinica náicha canánama níái péenáca. Iná yéewa yái cayábéerica pimànìiricuéca sùmài irí cà míri cachàini náicha canánama, yá nuicápiná càinide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulíni, yái cayábéerica —íimaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

⁴⁹ Néese Juan íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba asìali yúuquéeri demonio wenàiwica íicha píipidená ìwali íimacáiná pimàacasa càì imànica, quéwa càmita yèepuníwa wáapicha, íná wadéca wàalàacani cachàiníri iyú ipìchaná yúucaca demonio wenàiwica íicha —íimaca yái Juanca. ⁵⁰ Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué pichùulìa càminápiná imàni cayábéeri, macáicáiná càmlíyéica yúuwide imànica wía, nayúudàaca wía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús reprende a Santiago y a Juan

⁵¹ Mawiénicaté Jesús yéénáiwana yàanàaca imichàacatáipinátéwa chènuniré, ínáté Jesús ínáidacawa iwàwalicúisewa yàanápináwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. ⁵² Yá ibànùaca ipíchaléwa tàacáisi aslanái yáapicha. Yá nawàlùacawa yàcalé iriculé Samaria yàasu cáli ínata nacutácaténá irí naimácatáipiná. ⁵³ Quéwa, báawaca samaritanonái iicáca judiónái íná níái samaritanoca càmita nabatàa Jesús iwàlùacawa nàyacàle iriculé náalíacáináwa Jesús yàanápinátéwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. ⁵⁴ Néese Jesús yéewáidacalénái Santiago, Juan nacái néemlacani, yá náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿piwàwasica wachùuliaca quichái yúuwàanápináwa chènuníse nàwali imáalàidacaténá nía càide iyúwaté profeta Elías imáidáanáté quichái yúuwàanápináwa chènuníse imáalàidacaténáté báawéeyéi wenàiwica? — náimaca. ⁵⁵ Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca nalí, yá yàalàaca nía cachàiníri iyú. Yá íimaca nalí:

—Càmitacué píináidawa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵⁶ Càmita nuwàwa nùuwichàidaca nía, núa asiali Dios néeséerica, càmicáiná nùanàa numáalàidacaténá wenàiwicanái, néese nùanàaca nuwasàacaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha —íimaca yái Jesúsca. Néese nàacawa áiba yàcalé iriculé.

Los que querían seguir a Jesús

⁵⁷ Idècunitàacá nèepunícawa àyapulicubàa, áiba asiali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénácaalí píawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —íimaca. ⁵⁸ Jesús íimaca irí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asáisi píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácáiná wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemìa comparación: Yálidunái idèniaca ibànawa, cuipìranái nacái nadèniaca namùlubèwa, nùacata quéwa, yái asiali Dios néeséerica, càmita nudèniaca nuimácatáipináwa —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁹ Néese Jesús íimaca áiba irí:

—Píawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca. Quéwa yái asiali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pimàaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núaniri yéetacatalépinátawa, néese idécanáami nubàllacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca irí. ⁶⁰ Néese Jesús íimaca irí:

—Pimàaca nabàllaca níawáacata, cawinácaalí iyéeyéica matuíbanáita Dios íicha. Píata quéwa, pía picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca. ⁶¹ Néese áiba íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé. Quéwa pimàni nulí cayábéeri, pimàacaca nuèpùacawa quéechacáwa nucapèe néréwa, nucàlidacaténá nùanáwa nuénánái iríwa. Yásí nùacawa néese nùacaténáwa píapicha —íimaca irí. ⁶² Néese Jesús íimaca irí:

—Péemìa comparación: Aibacaalí idàbaca íibaidaca ibànacale yàalunápináwa, néese ínáidacaalíwa imàninápiná áiba wawàsi, yá iwènúacawa íibaidacalé íichawa, yásí canéerica iwèni meedáni yái wenàiwicaca, càmita íibaida machacàníri iyú. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwènuéyécawa nuícha idécanáami nadàbaca náibaidaca nulípiná, canáca yéewanáwa Dios yéenibeca nía, Dios icùacaténá nía —íimaca yái Jesúsca.

10

Jesús envía a los setenta y dos

¹ Néeseté Wáiwacali yeedáca yéewáidacalénáíwa áibanái setenta y dos namànùbaca. Yá ibànùaca nía ipíchaléwa pucháibanamata. Yá ibànùaca nía nàacaténáwa macái yàcalé irìculé, wenàiwicanái ìyacatái nacái, níái yàcaléca iwàwacutácataléca Jesús ipáchiaca.

² Yá ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Báísíta, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemìacué comparación. Càica níade iyúwa bànacalé ituíná yàasu èeri yàanàacaalí wenàiwica needácatáipiná nabànacale ìyacanáwa, quéwa máisibáanatacué pía, icàlidéeyéipiná nalí nutàacái. Iná pisutácué Dios ícha, yái càiride iyúwa bànacalé íiwacali, ibànùanápiná yàasu wenàiwicawa íbaidéeyéipiná irí, nacàlidacaténá nalí nuináwaná ìwali, yéewacaténá neebáidaca nutàacái, yásí wàwacáidaca nía Dios yàasunáipiná, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé ìyacaná quíiracaalíni. ³ Pìacuéwa. Péemìacué cayába áiba comparación: Nubànùacué pía èeri mìnánái yèewiré cuwèesi lobo nacáiyéi íiwitáise, báawéyeyéica iicáca Dios. Càicuéca píade nèewi iyúwa ovejanái yéenibe, càmiyeyéica yáalimá ipélicaca caluýeyéi cuwèesi lobo ípunita iwàwéyeyéica iyáaca oveja yéenibe. ⁴ Picácué pité sacco, moneda yàalu nacái, áiba pìasu costizapiná nacáíwa. Pìacàatétacuéwa, picácué piyamáa pibàlùacawa déecuíri iyú àyapulicubàa pitàanícacaténá áibanái yáapicha. ⁵ Piwàlùacuéwa nacapèe irìculé, yá pitàidacué nía quéechacáwa. Càicué píimaca nalíwa: ‘¡Nusutáca Dios ícha imàníinápínacué pirí cayábéeri, piacué ìyeyeyéica capíi irìcu!’ càicué pitàidaca níawa. ⁶ Cayábacaalí náiwitáise níái capíi irìcuíyeyéica, yásí Dios imànica nalíwa cayábéeri càide iyúwacué pisutáaná ícha. Quéwa, càmicaalí cayába náiwitáise, néese Dios càmita imànipiná nalí cayábéeri. ⁷ Piimácué nacapèe irìcu. Piyáacué nacái piyáacaléwa náapicha àta càirínácaalí yàacàsi nadènièrica nawacùacaténácué pìasu, yácáiná cawinácaalí wenàiwica íbaidéerica, iwàwacutá namàacaca yeedáca iríwa íbaidacalé iwèniwa. Picácué pichàbawa áibanái icapèe irìculé, picutácaténácué cayábéeri yáwanái yàacàsi, pìyacatáipiná nacái. ⁸ Pìacuéwa áiba yàcalé irìculé, needácatalécué nàataléwa pía, yá piyáacué piyáacaléwa náapicha àta càirínácaalícué yàacàsi nèerica piyáapiná. ⁹ Pichùnìacué nacái cáuláiquéyeyéi wenàiwica ìyeyeyéica néenibàa. Càicué píimaca nalíwa: ‘Dios icùaca wenàiwica ìyeyeyéica mawiénita pirícué’, càicué píimaca nalíwa. ¹⁰ Quéwa, pìanàacaalícué áiba yàcalé irìculé, néese càmita nawàwa néemìaca pitàacái, pìmusúacuéwa capíi irìcuíse calle irìculé. ¹¹ Yá píimacué nalí: ‘¡Càmita wawàwa wàyaca píapichacué, ipíchaná Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca wàwali nacái! ¡Iná wàacuécawa pícha, wachùpìaca cáli ichùmalé wàabàli íchawa, yái pìyacàle yàasu calle ichùmaléca, càide iyúwacué wáiwitáise ìyáaná, wía judíoca, wàasáidacaténácué pirí Dios yùuwichàidáanápínacué píawa! Quéwa péemìacué cayába quiríta, Dios icùaca wenàiwica ìyeyeyéica mawiénita pirícué’, càicué píimaca nalíwa. ¹² Núumacué pirí, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yùuwichàidapiná báawéyeyéi wenàiwica, yásí yùuwichàidapiná níawa càmiyeyéicu yeedáca yàataléwa pía máiní yáwanái Sodoma ìyacàlená mìnánáimi ícha”, ímaca yái Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

¹³ Jesús ímaca: “¡Máinícué piùwichàapínacawa, piacué israelitaca ìyeyeyéica Corazín ìyacàlená irìcu, Betsaida ìyacàlená irìcu nacái! Ewitacué piicácaáníta numànica pèewibàa madécaná yái càmirica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná íchacuéwa. Piyúunáidacuéca máiníyeyéica cayábaca pía náicha níara càmiyeyéica israelitami ìyeyeyéicaté Tiro ìyacàlená irìcu, Sidón ìyacàlená irìcu nacái, ìyeyeyéica méetàuculé Israel yàasu cáli ícha. Quéwa càmitaté máiní báawaca nía píichacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàníná pèewibàa. Quéwa

naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmicáináté máiní báawéeyéica nía iyúwacué pía, càita nacái nàwalica nabàlesíamiwa báawéeri iicácanáwatá, náawinaca nacáíwa catáli yèewirétá náasáidacatenáté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá. ¹⁴ Quéwa áiba èeriwa Dios yúuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuéwa máiní cachàiníwanái náicha níara càmiíyéica israelita iyéeyéicaté Tiro iyacàlená irìcu, Sidón iyacàlená irìcu nacái, máinícáinacué báawéeyéica náicha pía. ¹⁵ Píacué nacái Capernaum iyacàlená mìnanáica, piyúnáidacuéca máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. ¡Càmírita! ¡Néese Dios yúucapínacué píawa irìculé yáara utàwi máiníri depuíwaca, máinícatalé depuíwaca náicha canánama!” càì yàalàaca nía cachàiníri iyú yái Jesúsca, càmicáináté neebáida itàacái.

¹⁶ Néese Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Cawinácaalí yeebéyéicuéca pitàacái, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí neebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí iiquéeyéicuéca pía iyúwa canéeri iwèni, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni nacái. Cawinácaalí iiquéeyéica núa càiride iyúwa canéeri iwèni, Dios iicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí caná iwèni naicáca Dios, yái Dios ibànuèrica núa”, ímaca yái Jesúsca. Néese níái setenta y dos namanùbaca nàaca nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.

Regreso de los setenta y dos

¹⁷ Néeseté idécanáami nacàlidaca wenàiwicanái iríni, yáté Jesús yéewáidacalénái setenta y dos namanùbaca nèepùacawa Jesús yàatalé, casíimáica nawàwa manuíswata. Yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali, Dios idéca iyúudàaca wía manuíswata, imàacacaté nacái demonio yàacawa wenàiwicanái ícha, wachùulliacáináté demonio pípidená ìwali nàanápínáwa wenàiwica ícha! —náimaca. ¹⁸ Jesús ímaca nalí:

—Núalíacatéwa pimawèniadánápinacué Satanás, piúcacatenácué yàasu demonionái wenàiwica ícha, bàaluitécáiná nuicáca Satanás icaláacawa chènuníise càide iyúwa énu icamaláná icaláanáwa Dios yúucacáináté Satanás chènuníise.

¹⁹ Nudéca nuchàiniadacuéca pía, píalimáanápínacué plípìnaca àapi ínatabàa, chália ínatabàa nacái, canátacué picháuná. Nudéca nuchàiniadacuéca pía pimawèniadánápiná macáita wàuwidesàiri Satanás ichàini macháunéeri iyú.

²⁰ Quéwa, picácué piyanídawa ìwali yái píalimáanáca piúcaca demonio wenàiwica ícha. Néese, piyanídacuéwa Dios itànàacáináté pípidená yàasu cuyàluta irìcuwa yái cuyàluta iyéerica chènuniré —ímaca yái Jesúsca.

Jesús se alegra

²¹ Yáté Espíritu Santo imàacaca casíimáica Jesús iwàwa manuíswata. Jesús ímaca Dios irí: “Pía, Núaniri Dios, nùaca pirí cayábéeri, pía Nacuèrinásàirica macáita iyéeyéica chènuniré, cháì èeri irìcuiyéica nacái. Nùaca pirí cayábéeri pimàacacáiná nalí píiwitáisewa, níái yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái neebáidáaná, yéewanápiná áibanái èeri mìnánái iyúnáidéeyéi cáalíacáica, càmita náalimá náalíacawa píiwitáise ìwali. Báisíta, Núaniri, pídéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, ímaca yái Jesúsca.

²² Néese Jesús ímaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàacaca núalíacawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíri iyú nùwali, yái Iirica. Abéerita núa, yái Iirica, yáaliéri báisíri iyú Núaniri ìwali, níawamita nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaqueeyéica yáalíaca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái Iirica”, ímaca yái Jesúsca.

²³ Néese cáwa Jesús iwènúacawa, icàlidaca yéewáidacalénái iríwani, méetàucuta áibanái ícha. Jesús ímaca nalí: “Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata, imàacacáinácué piicáca yái numànírica. ²⁴ Péemiácué cayába, bàaluité madécaná profetanái, madécaná nacái nacuèrinánái nawàwacaté naicáca yái piíquéericuéca, quéwa càmitaté naicáni. Nawàwacaté néemiaca yái péemièricuéca, quéwa càmitaté néemiáni”, ímaca yái Jesúsca.

Parábola del buen samaritano

²⁵ Néese iyacaté abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irìcu. Yá yàacawa Jesús yàatalé itàanicaténá yáapicha, yáalimáidacaténá iicáwa Jesús. Yá ímaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —ímaca. ²⁶ Néese Jesús ímaca irí:

—Pidéca piléca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise. Picàlidaca nulí càinácaalí ímaca yáara —ímaca yái Jesúsca. ²⁷ Yái yéewáidéerica wenàiwica templo irìcu ímaca:

—Yái tàacáisi Moisés itànèericaté, càì ímaca: “Iwàwacutá cáinináca piicáca Picuèriná Dios macái piwàwalicuisewa, macái picáuca iyú nacáiwa, macái pichàini iyú nacáiwa, macáita piíwitáise iyú nacáiwa. Iwàwacutá nacái cáinináca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, ímaca yái tàacáisi Moisés itànèericaté —ímaca yái yéewáidéerica wenàiwica. ²⁸ Néese Jesús ímaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani. Pimànicaalí mamáalàacata càide iyúwa yái tàacáisica ímáaná, yá pidènlapiná picáucawa cà míri imáalàawa —ímaca yái Jesúsca.

²⁹ Néese quéwa yái yéewáidéerica wenàiwica templo irìcu iwàwacaté cayábaca áibanái iicácani, níái áibanái wenàiwicaca iyéeyéica néeni. Iná isutáca yéemiawa Jesús:

—¿Néeni, cawinásica níara áibanái wenàiwicaca iwàwacutéeyéicasa cáinináca nuicáca? —ímaca.

³⁰ Iná Jesús icàlidaca iríni comparación iyú. Jesús ímaca irí: “Abéeri asíali judío yàacatéwa àyapulicubàa Jerusalén iyacàlená ícha yàanàcaténá Jericó iyacàlená néréwa. Néese quéwa abenaméeyéi cayéedéeyéi náibàacani. Yá namelùdaca ícha yàasu macáita, ibàle nacái macáita. Yá nacapèedáidacani báawanama. Yá nàacawa ícha, namàacaca batéwéeri yéetácawa, yái judíoca.

³¹ Néese cáwa àniwa áiba judíosàiri sacerdote yàanàaca irìcu yái àyapuca àniwa. Quéwa idécanacáita iicáca inacáiriwa judíoca, yái asíalica máinírira, yá sacerdote ichàbaca yàacawa ícha déecubàata abémàabàa àyapu ícha. ³² Càita nacái áiba judíosàiri levita íbaidéerica templo irìcu yàanàaca néré, yá iicácani, yái inacáiricawa judíoca máinírira, néese levita ichàbaca yàacawa abémàabàa àyapu ícha. ³³ Néese áiba asíali Samaria yàasu cáli néeséeri, abéeri néená níái wenàiwicaca judíonái iiquéeyéi iyúwa báawéeyéi, yácata cà míri judío yàacawa nacái irìcubàa yái àyapuca. Yái asíalica samaritanosàiri iicáca judío máinírira, yá catúulécanáca iicácani. ³⁴ Yá yàacawa máinírira yàatalé. Yá idèpiaca ícha icháuná olivo iséená iyú, uva ituní iyú nacái, dabé nacáirica. Yá ibàliaca icháuná wáluma iyú. Néese samaritanosàiri imichàidacani ipíra ínataléwa. Yá itécani áiba capíi néré, naimácatáipiná. Yá icuacani táiyápinama.

³⁵ Néese mapisáináami àniwa, yái Samaria yàasu cáli néeséerica ipáyaidaca capíi íiwacali pucháiba moneda dracma iyú, cawèníyeyéi yáawami plata quíramenírira, pucháiba èeri iwènicatáica. Yá samaritanosàiri ímaca capíi íiwacali irí: ‘Picúa cayába yái máinírira. Piúcacaalí plata mamáalàacata ícha yái nuèrica pirí picuánápinátani, yásí nupáyaidaca pía àniwa yái piúquéerica nùanàcatáipináta

àniwa', íimaca yái Samaria yàasu cáli néeséerica", íimaca yái Jesúsca. ³⁶ Néese Jesús íimaca irí yái yéewáidéerica wenàiwica:

—Máisiba asìanái iicáca yái máinírìca asìalica àyapulìcubàa. ¿Chánácaalí néenà cáinináca iicáca áiba wenàiwica, yái asìali cayéedéeyéi imànírica irí báawéeri?

—Íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Néese yái yéewáidéerica wenàiwica íimaca Jesús irí:

—Yáara asìalica iiquéericaté ipualé —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Pìawa, pìmàni mamáalàacata càita, áibanái irí nacái càmiyéica péenánái — íimaca yái Jesúsca.

Jesús en casa de Marta y María

³⁸ Néeseté Jesús yèepùà yèepunícawa àniwa yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàanàaca áiba yàcalé irìculé. Inanái ùyacaté néré ípidenéechúa Marta. Uedáca nía ucapèe irìculéwa, ùacaténá nayáapíná uénánái yáapichawa. ³⁹ Marta idèniaca yùuchawa ípidenéechúa María. Uái Mariaca úawinacawa mawiénita Jesús yàabàli irí uémìacaténá yéewáidáaná yéewáidacalénáiwa. ⁴⁰ Martata quéwa máini càulenáca úa, uíbaidacáiná nayáacalé. Máadání uíbaidaca nayáapíná. Néese ùacawa Jesús yàatalé. Yá úumaca irí:

—Nuíwacali, ¿cáná pibatàa nùucha umàaca nuíbaidaca nulínáamitawa macáita wayáapíná? Pichùulia uyúudàanápíná núa —úumaca úái Martaca. ⁴¹ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Marta, péemìa cayába, ¿cáná máini maséeca píináidacawa piwàwawa, achúma nacái piwàwa manùba wawàsi ìwalíise? ⁴² Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeriwa wenàiwicanái irí, yái nutàacáica. Pìùcha María udéca uínáidacawa uémìanápíná yái nutàacáica, cayábéeri áiba wawàsi íicha canánama. Canácata yáaliméeri yeedáca uíchani —íimaca yái Jesúsca.

11

Jesús y la oración

¹ Aiba èerité Jesús iyaca áibalé, yá isutáca yáawawa Dios íicha. Idécanáami isutáca Dios íicha, néese abéeri yéewáidacalé íimaca irí:

—Wáiwacali, péewáida wía wasutáanápíná Dios íicha càide iyúwaté Juan el Bautista yéewáidáanáté yéewáidacalénáiwa nasutáanápínáté Dios. ² Jesús íimaca nalí:

—Pisutácué Dios íicha, yá càicué píimaca pisutácawa:

‘Pía, Wáaniri Dios chènuníiséeri, pìmàaca macái wenàiwica yàaca picàaluíniná.

Pìmàaca péenáiwáná yàanàaca caquialéta yái èerica pidàbacatáipínáta picùaca macáita. Pìmàaca èeri mìnánái namànica càide iyúwa piwàwáaná cháí èeri irìcu càide iyúwa neebáidáaná pitàacái, níara iyéeyéica chènuniré.

³ Pìa wayáapíná wamáapuèrica èeri imanùbaca.

⁴ Pìmàaca piwàwawa wabáyawaná íicha, wíacáiná nacái wamàacaca wawàwawa nabáyawaná íicha cawinácaalí imàníyéica walí báawéeri. Picá pìmàaca áibanái yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasàa wía báawéeri Satanás íicha’,

càicué píimaca Dios iríwa”, íimaca yái Jesúsca. ⁵⁻⁶ Jesús íima nacái yéewáidacalénái iríwa:

—Péemiacué comparación: Aiba asìali idèniaca yàacawéerináwa, yá yàanàaca icapèe néré catá bamuchúami. Yá isutáca íicha mamáalàacata: ‘Pía nùacawéeriná, pìa nuchàba máisiba pan yácáiná áiba nùacawéeriná idéca yàanàaca nucapèe néré, idéca yàacawa déecuise. Canáca nulí nuèripíná iyáapíná’, íimaca irí. ⁷ Néese yái iyéerica capìi irìcu càmita íima irí: ‘Picá pisàiwica nulí wawàsi. Nudéca nubàllaca capìi inùma. Nuénibe nadéca

nacùacawa, waimácaténá íná càmita núalimá numichàacawa nùacaténá pirí quirínamatani', càmita càì íma irí. ⁸ Néese núumacué pirí, éwita càmicáaníta imichàawa yàacaténá iríni yàacawéerinácáanítani, càicáaníta yàaca irí macáita yái imáapuèrica, isutácáiná ícha mamáalàacata cachàiníri iyú. ⁹ Càita nacái núumacué pirí: Pisutácué mamáalàacata Dios ícha, yásí imànicuéca piríwani. Càide iyúwa comparación ímáaná, picutácué mamáalàacatani, yásí pìanàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capì inùma néeni, yásí yàacùacuéca piríwani. ¹⁰ Yácáiná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàapinácani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata capì inùma néeni, nàacùaca iríni. Càita nacái cawinácaalí isutéerica mamáalàacata Dios ícha, Dios imànica iríwa càide iyúwa isutáaná.

¹¹ “Péemiácué comparación: Pidèniacaalícué pìiriwa, càmitacué pìa irí íba isutácaalí pícha pan iyáapináwa. Càmitacué pìa iyáapiná àapi isutácaalí pícha cubái. ¹² Càmitacué pìa iyáapiná chália isutácaalí pícha cawámai yéewé. ¹³ Ewitacué báawéeyéicáaníta íiwitáiseca pía, càicáaníta cáininácuéca piicáca péenibewa, píalimácué nacái píaca nalí cayábéeri wawási. Néeni, ¿càmitasicué píalíawa cayábáaná íiwitáise yái Wáaniri Dios chènuníséerica? ¡Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios ibànùanápíná nalí Espíritu Santo, cawinácaalí isutéeyéica Dios íchani! —ímaca yái Jesúsca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

¹⁴ Aiba èerité Jesús yúucaca demonio asìali ícha. Yái demonio matàacáica imànicaté asìali. Néese demonio yàacadénáamiwa asìali ícha, yáta asìali yáalimá itàaníca àniwa. Níái wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí ìwalíse yái imànínáca. ¹⁵ Quéwa abénaméeyéi náimaca: “Yái asìali Jesúsca idèniaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íiwacalínáca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús ìwali.

¹⁶ Aibanái nawàwa náalimáidaca naicáwa Jesús asásí idèniacaalí Dios íiwitáise, íná nasutáca ícha imànínápíná yái cànírica wenàiwica idé imànica. ¹⁷ Yá Jesús yáalíacawa náináidáanáwa nawàwáaná náalimáidaca naicáwani. Yá ímaca nalí:

“Péemiácué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí íipunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, càmita náalimá nàyaca abéeri capì irícu. ¹⁸ Càita nacái Satanás yàasu demonionái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini Satanás quirínamatá. Càicuéca núumaca pirí pímacáinácué nùwali núucáanása demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú, yái demonio íiwacalínáca. ¹⁹ Quéwa picháawàacaalícué nuináwaná ìwali mamáalàacata núucáanása demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú, néese iwàwacutácué picàlidaca nulí cawinácaalí ichàini iyú péewáidacalénáicué yúucaca demonio wenàiwica ícha. Píalíacawa càmita náuca demonio Beelzebú íiwitáise iyú. Iná péewáidacalénái nadéca náasáidaca càmitacué picàlida nuináwaná ìwali báisíiri iyú. ²⁰ Nudéca núucaca demonio wenàiwica ícha Dios íiwitáise iyú. Iná nudéca núasáidacuéca pirí Dios icùaná abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa.

²¹⁻²² “Núucaca demonio wenàiwica ícha nuíwítáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás ícha. Péemiácué comparación: Cachàinicaalí asìali, idèniacaalí cayába icáapisàíwa, yásí icùaca icapèewa cachàiníri iyú, yàasu nacáíwa iyéerica icapèe irícu, ipíchaná cayéedéeri yàanàaca imelùdacaténá íchani. Quéwa cawàwanáta áiba asìali yàanàaca cachàiníríca capì íiwacali ícha, néese imawèniadaca íchawa capì íiwacali, yásí imelùdaca ícha icáapisàimi, yàasumi nacái yàacaténá

yáapichéeyéi iríwani. Càita nacái Satanás idacùaca wenàiwica íiwitáise, cachàiníri iyú ipíchaná namusúacawa íicha. Quéwa núata iwasaàaca wenàiwica Satanás íicha cachàinicáiná núa Satanás íicha.

²³ “Píacué càmiyéica abédanama íiwitáise núapicha, piùwideducéca pimànica núa; càmitacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios irípiná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeràidacaténá wenàiwica Dios íicha meedá”, íimaca yái Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

²⁴ Jesús íimaca nali: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica íicha, yásí demonio iméeràacawa chuiri cáli ínata, yá icutáca iyamáacatáipináwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipináwa, néese íimaca ínáidacawa iríwa: ‘Nuèpùacawa àniwa nucapèe néréwa yáara wenàiwicaca nùacatáiseocatéwa íicha’, íimaca iríwa yái demonioca. ²⁵ Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiseeri càide iyúwa cayábéeri capli natunuérica, nachùnièrica nacái cayába. ²⁶ Néese demonio yàaca iwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiniyéi báawaca íicha. Néese macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwaliculé nadacùacaténá íiwitáise. Yásí namànica wenàiwica irí báawéeri máini íicha yái idàbàanéerica demonio imàníricaté irí quéechacáwa”, íimaca yái Jesúsca.

La felicidad verdadera

²⁷ Idècunitàacá Jesús icàlidaca nalíni, yá abéechúa inanái úumaca cachàiníri iyú:

—¡Casíimáica pìwali úara inanáica imàaquéechúacaté pimusúaca piicá èeri, úara idàwinèechúacaté pía! —úumaca. ²⁸ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—¡Báisíta, quéwa cachàini yáwanái casíimáica uícha nía, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái, namànica nacái càide iyúwa íimáaná! —íimaca yái Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

²⁹ Néeseté manùba wenàiwica nàwacáidáyacacawa mamáalàacata Jesús itéese. Yá Jesús idàbaca icàlidaca nalíni: “Báawaca náiwitáise níai wenàiwicaca iyéeyéica siùcade; nasutáca nuícha numànínápiná naicá yái càmirica wenàiwica idé imànica. Càmita quéwa numànipiná nalí càiri wawàsi. Numàacacáita naicáca numànínápiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáaná. ³⁰ Càide iyúwaté Nínive iyacàlená mìnánáimi náalíanáwa Dios ibànùacaté nàatalé profeta Jonás, càita nacái numàacapiná wenàiwica náalíacawa nùwali, núa asiali Dios néeséerica, numànipinácáiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáaná. ³¹ Aiba èeriwa, Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí níai wenàiwicaca iyéeyéica siùcade nabàlùapináwa Dios íipunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namàníricaté. Néese Sur yàasu cáli icuèchúami càmicáhua israelita umichàapinácawa ucháawàacaténá naináwaná ìwali níai israelitaca iyéeyéica siùca. Bàaluitécáiná ùanàaca máini déecuise wàasu cáli ínatalépiná uémàcaténáté rey Salomón itàacái máini cáalíacáica, úalíacáinatéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáalíacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáaníta nèewibàa, níai israelitaca, núa cachàinírica íiwitáise rey Salomón ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacái. Iná cabáyawanáca Dios iicáca nía. ³² Nía nacái càmiyéica israelita iyéeyéicaté Nínive iyacàlená irìcu namichàapinácawa èeri imáalàacaalíwa Dios yùuwichàidapinácaalí báawéeyéi wenàiwica. Néese níai israelitaca iyéeyéica siùca nabàlùapináwa Dios íipunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namàníricaté. Yásí Nínive iyacàlená mìnánáimi nacháawàapiná israelitanái iináwaná ìwali,

bàaluitécáiná Nínive ìyacàlená mìnanáimi nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná néemiácáinaté profeta Jonás icàlidaca nalíni Dios inùmaliçuise. Néese, éwita nùyacáaníta nèewibàa siùcade, níái israelitaca, núa cachàiníríca íiwitáise profeta Jonás ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacái. Iná máini cabáyanáca Dios iicáca nía”, íimaca yái Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

³³ Jesús íimaca nalí: “Péemiácué comparación: Watùcunìacaalí lámpara, càmita wabàani catácatalé, càmita nacái yàalusi iriculé. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa amalácaténá wenàiwicanái irí iwàluèyéicawa néré. ³⁴ Pituí nacái iyaca pirí càide iyúwa lámpara pituícáiná imàacaca piicáca. Cayábacaalí pituú, yásí amalánamaca piicáca. Quéwa, báawacaalí pituú, néese catáca piicáidaca. ³⁵ Néese, yái píináidéericawa piwàwalçuisewa iyaca càide iyúwa catuúri íiwitáise. Iná picúa cayába piwàwawa, masaquèeri iyú, picá cáininá piicáca áiba wawàsi Dios íicha, ipíchaná catáca píiwitáise. ³⁶ Amalácaalí píiwitáise, canásíwacaalí catá píiwitáise, yásí píalíaca piicáca cayábèeri báawèeri íichaná, càide iyúwa lámpara icànacaalí pìwali”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

³⁷ Idécanáamité Jesús icàlidacani wenàiwicanái irí, yá abèeri fariseo imáidaca Jesús iyáacaténá iyáacaléwa. Inaté Jesús iwàlùacawa fariseo icapèe iriculé, yá yáawinacawa mesa iwéré. ³⁸ Yái fariseo íináidacawa manuísíwata iicáidaca Jesús irí iicáciná Jesús càmita imàni culto nacáiri íibacaténá icáapiwa éerèeri iyú, iyúwa fariseonái íiwitáise ìyáaná ipíchawáise iyáaca iyáacaléwa. ³⁹ Quéwa Wáiwacalí íimaca irí:

—Píacué fariseoca, pimànicuéca madécaná wawàsi éerèeri iyú càide iyúwaté piawirináimi yéewáidáanácúé pía, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píiwitáise. Péemiácué comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quirápieli nacái wáibéeyéica íinatabàa. Quéwa máini báawaca píiwitáise piwàwalçuisewa càide iyúwa bacàa ipuniéchúacawa casaquèeri iyú, peedácinácúé piríwa manùba wawàsi piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawèerica pimàníricuéca. ⁴⁰ ¡Píacué càmiyéica yáalíawa! ¿Càmitacué píalíawa Dios yáalimá iicáca piwàwalculéwa càide iyúwa iicáaná nacái macái wawàsi wenàiwica yáaliméerica iicáca ituú iyúwa? ⁴¹ Quéwa, iwàwacutácúé masacàaca pimànica píiwitáisewa piwàwalçuisewa quéechacáwa yéewanápinácúé píaca catúulécanéyèi irí cayábèeri ofrenda Dios irípiná. Masacàacaalícué pimànica píiwitáisewa, yásí masacàaca Dios iicácué macáita yái pimàníricuéca.

⁴² “¡Dios yùuwichàidapínácúé píawa, píacué fariseoca! Pimàacacuéca bànacalé ofrenda iyú Dios irí abèerinama néená níái diyéica imanùbaca pibànacaleca púubéeyéica, níái menta ibáiná, ruda ibáiná nacái, macái bànacalé íiwitáaná nacái, càide iyúwaté Dios ichùulianácúé pimàacaca irí nía ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. Quéwa, càmitacué picúa wenàiwicanái machacàníiri iyú, càmitacué nacái cáininá piicáca Dios. Máinicué iwàwacutá càì pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca píasu cawèníriwa Dios irípiná ofrenda iyú.

⁴³ “¡Dios yùuwichàidapínácúé píawa, píacué fariseoca!, iwàwéeyéica máini yáawinacawa macái wenàiwica yàacuéseimi chènunibèeri yàalubáisi ínata néewáidacàalu irícu pimànicaténácúé culto, yéewacaténácúé naicáca pía iyúwa máiniyéica cachànica. Casímáicuéca piwàwa nacái natàidacáinácué pía máini cáimiétaquèeri iyú bamuchúamibàa yàcalé áibanái wenàiwica naicácaténácúé natàidaca pía.

⁴⁴ “¡Dios yùuwichàidapínácúé píawa! Péemiácué comparación: Càicuéca píade iyúwa càliculli càmiyéi wenàiwica yáalíawa alénacaalí càliculli iyaca,

néese wenàiwica nàipìnaca càliculli ìnatabàa, quéwa càmita náalíawa nàipìnaca casaquèeri ìnatabàa. Càita nacái áibanái néemiaca péewáidáanacué nía quéwa càmita náalíawa casacàacuéca píiwitáise”, ímaca yái Jesúsca.

⁴⁵ Iná abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irìcu ímaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, picàlidacáiná càiri tàacáisi fariseonái irí, íná pitàanica pìyaca wàwali nacái báawéeri iyú, wía yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu —ímaca. ⁴⁶ Quéwa Jesús ímaca:

—¡Dios yùuwichàidapínacué pía nacái, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa náiwacanánái ichùulièyéica wenàiwica iwáacutáidaca máini imiéri wawàsi, néese càmita nayúudàa iwáacutáidacani, ibatàa nacáapi ipùata achúméerína iyúpináta, càmita nayúudàa iwáacutáidacani. Càita nacái pichùuliacuéca wenàiwica namànínapíná madécaná càulenéri wawàsi pímacáinácué Dios iwàwacasa càì namànica, néese càmitacué pimàni càide iyúwa pichùullaná áibanái imànica.

⁴⁷ “¡Dios yùuwichàidapínacué píawa!, píacué imàniyéica cayábanaméeyéi iicacánawa capíi profetanáimi yàasu càlicullimi iwicáubàa, piwàwacáináscué piwàwalica nía, Dios yàasu wenàiwica profetanáimica piawirináimi inuéyéicaté.

⁴⁸ Iná píasáidacuéca abédanama píiwitáise piawirináimi yáapichawa, cayábaca piicácuéca yái namàníricaté; nanúacáinaté profetanái, néese cayábacuéca pimànica profetanáimi yàasu càlicullimi.

⁴⁹ “Iná Dios ímaca cáalíacáiri iyú: ‘Nubànùapíná profetanái, apóstolnái nacái nacàlidacaténá nutàacái israelitanái irí. Néese israelitanái namànipíná báawéeri abénaméeyéi irí, nanúapíná nacái áibanái néená’, càité ímaca yái Diosca. ⁵⁰ Yáacáiná Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùca ìwalíise yái piawirináimicué inúanacaté Dios yàasu wenàiwica profetanái, Dios idàbacatáiscaté èeriquéi àta siùca nacáide. ⁵¹ Yáara idàbáanéerica nanúacaté ípidenéericaté Abel. Néese nanúacaté áibanái manùbéeyéi. Yáara nanuéricaté namáalàidáaná canánama ípidenáté Zacarías, yái profeta nanuéricaté templo ibàacháwalená irìcu, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. Iná núumacué pirí, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùca ìwalíise yái piawirináimicué inúanacaté profetanái, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçúise.

⁵² “¡Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica iyéeduèyéica capíi yàasu llave, néese càmita nawàlùawa capíi irìculé, càmita nacái nabatàa áibanái iwàlùacawa. Càita nacái píacué: Ewitacué píalíacáanítawa càinácaalí Dios itàacái ímáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidacaténáni, càmita nacái pibatàa áibanái yeebáidacani”, ímaca yái Jesúsca.

⁵³ Idécanáami càì Jesús ímaca nalí, yá calúaca nía báawanama, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái fariseoca. Néese nadàbaca nasutáca néemiawa Jesús manùba wawàsi ìwali nasàiwicacaténá irí wawàsi.

⁵⁴ Náalimáidaca naicáwani ímáanápiná áiba wawàsi báawéeri yéewanápiná nacháawàaca ìináwaná ìwali itàacái ìwalíisewa.

12

Jesús enseña contra la hipocresía

¹ Néenialíté madécaná mil namanùbaca wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús yáatalé naicácaténáni. Máinicáiná dàalaca néré wenàiwica, íná nabawàidáyacacawa. Yá Jesús idàbaca icàlidaca quéechacáwa yéewáidacalénái iríwani. Yá ímaca nalí: “Picácué píichawa fariseonái yàasu levadura. Yái levadura ímáanáca càicanide iyúwa náiwitáise pucháibéeri, ipíchanacué nacái

pucháibacuéca píiwitáise. ² Càmítacué píalimá pibàaca pibáyawanáwa càiripináta. Aibaalípiná macáita náalíacawa ìwali. ³ Iná macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali catéeri irìcu, áibaalípiná macáita néemìapínáca amalánama ìwali. Macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali ibàacanéeri iyú áibanái ícha, picapèe imàdáaná irìcuwa, yásí áiba èeriwa náiríacawa capli ipùataliculé, yá nacàlidapínácani cachàinírí iyú macái yàcalé mìnánái irí”, íimaca yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

⁴ Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Píacué nùacawéeyéiná, núumacuéca pirí, càmíta iwàwacutá cáalucuéca pía náicha èeri mìnánái yáaliméeyéica inúacuéca pía, quéwa idécanáamicué nanúaca pía, néese càmíta quirínama náalimá namànica pirí báawéeri. ⁵ Quéwa nucàlidacuéca pirí ìwali cawinácaalí iwàwacutá cáalucuéca pía ícha: Iwàwacutácué cáaluca pía Dios ícha, yái yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténácué pía infierno irìculé. Báisíta, iwàwacutácué cáaluca pía ícha manuísíwata, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa, pìacaténácué nacái icàaluíniná.

⁶ “Péemìacué comparación: Nawénda cinco namanùbaca púubéeyéi màsibèe pucháiba moneda ìwalínápiná càmícáiná máini cawènica màsibèe. Quéwa Dios càmíta iimáicha nía ibatàa abéeripiná, càmíta Dios iimáichani, yái màsibèeca. ⁷ Càita nacái Dios icùacuéca pía. Dios yáalíacuécawa macáita pìwali, àta càisimalénácaalícué píiwita ibáiná, yáalía nacáiwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abénamata. Iná picácué cáalu píináidacawa piwàwawa, Dioscáiná iicácuéca pía iyúwa cawèníri yáwanái náicha macái púubéeyéi màsibèe manùbéeyéi”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

⁸ Jesús íimaca nalí: “Núumacué pirí, cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái, asìali Dios néeséerica, nucàlidapíná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi. ⁹ Aibacaalí quéwa càmíta icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, néese nucàlidapíná iináwaná ìwali, càmíta nùasu wenàiwicani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi.

¹⁰ “Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asìali Dios néeséerica, néese iwènúadacaalí íiwitáisewa báawéeri ícha, yásí Dios imàcapiná iwàwawa ibáyawaná ícha. Quéwa áibacaalí itàaní báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, néese càmíta Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná ícha.

¹¹ “Náibàapínácué píawa nacháawàcaténácué piináwaná ìwali judiónái yéewáidacàalu irìcu, jueznái yàatalé nacái, yàcalé íiwacanánái yàatalé nacái, quéwa picácué achúma píináidawa piwàwawa ìwali càinácaalí iyú yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa, ìwali nacái yái tàacáisi iwàwacutéerícuéca picàlidaca nalí. ¹² Iwàwacutácaalípiná picàlidaca piináwanáwa, yásí Espíritu Santo yéewáidacué píawa, càinácaalícué iwàwacutáanápíná picàlidaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

El peligro de las riquezas

¹³ Néeseté áiba asìali ibàluèricawa wenàiwicanái yèewi íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pichùulia nuénásàiri yàaca nulí nùasupiná wáaniri yàasumi yéená —íimaca. ¹⁴ Jesús íimaca irí:

—Pía, nùacawéerínáca, càmíta nùanàa càide iyúwa juez imàníná nuemìacaténá wenàiwicanái nacháawàaca áibanái iináwaná ìwali, càmíta nacái nùanàa nuseríacaténá náaniri yàasumi yèewi —íimaca yái Jesúsca. ¹⁵ Néese Jesús íimaca nacái:

—Piicácué píichawa cayába. Picácué piwàwa peedáca piríwa mamáalàacata cawèníri wawàsi. Wáalimáca wàyaca casímáiri iyú éwita canácaalí walí manùba cawèníri. Ewita wenàiwica idènìacaalí yàasuwa madécaná cawèníri, càicáaníta càmíta yáalimá yáalíacawa asásí ìyacaalípiná madécaná camuí —ímaca yái Jesúsca.

¹⁶ Néese Jesús yéewáidaca nía. Yá íimaca nalí: “Péemiacué comparación: Iyacaté càasuíri asíali, idènìericaté madécaná ibànacalewa. Néese áiba camuíté càasuíri yeedáca manùba ìyacanási ibànacale íichawa. ¹⁷ Néese càasuíri íináidacawa, yá íimaca iríwa: ‘¿Càinásica iwàwacutá numànica? Canáca nulí cayába capíi imanùbaca nùwacáidacatalépiná yàacàsi yái nuedéerica nubànacale íichawa’, íimaca iríwa. ¹⁸⁻¹⁹ Néese íimaca iríwa àniwa: ‘Siùca nùalíacawa càinácaalí numàinínápiná. Nucàlìlapiná nucapèewa nuchùnìacaténá àniwa manuínaméyeyéi iyú nabàlùacawa yéewanápiná nucùaca nalìcu macáita yái nubànacaleca nuedéerica, macáita nùasu nacáiwá. Nésecáwa, yásí nùumaca nulíwa: Pía, nùacawéerináca, siùcade pidènìaca manùba cawèníri picuèrica pirípináwa piyacaténá iyú madécaná camuípiná. Iná piyamáida píawawa, piyáa piyáacaléwa, píira nacái, casímái nacái piwàwa’, íimaca iríwa yái càasuíríca. ²⁰ Quéwa Dios íimaca irí: ‘Pía asíali máiwitáiséerica. Yáta catáquéi péetáwa. Néese macáita yái píwacáidéerica pirípináwa, áibanái needápiná nalíwani macáita, áibanái wenàiwica càmíiyéica píalía ìwali’, íimaca yái Diosca. ²¹ Càita ìyaca cawínácaalí wenàiwica ìwacáidéericáita iríwa meedá cawèníri yàasupínáwa, càmíiri quéwa imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

²² Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Péemiacué cayába: Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa ìwali càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, piyacaténácué, càinácaalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca píbalépináwa, píwalicaténácué píbaléwa. ²³ Máiníri cawènica wacáuca yàacàsi íicha. Wainá nacái máiníri cawènica bàlesi íicha. Dios idéca yàaca wacáuca cháii èeri irícu, wainá nacái cawèníri íná yéewa wáalíacawa yàanápiná walí wawàsi càmíríca máiní cawènica, yái yàacàsica, yái bàlesica nacái. ²⁴ Piicáidacué nalí níái cuípíraca. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèe nadènìacatalépiná nabànacale ìyacanáwa. Quéwa Diosta yàaca nayáapíná. Néeni, ¡máinícuéca cáinináca Dios iicáca pía náicha níái màsibèeca! Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué pía nacái. ²⁵ Néese, éwítacué píináidáanícaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmítacué píalímá cáala pímanícuéca picáucawa, ibatàa abéeri hora piná, càmítacué píalímá càii. ²⁶ Càmicáinácué píalímá pímaníca càiri achúméeri wawàsi, íná canéeri iwèni meedá píináidacaalícuéwa piwàwawa báawanama yàacàsi ìwali, bàlesi nacái.

²⁷ “Piicáidacué càinácaalí íiwinási nadàwinàacawa: Càmita náibáida. Càmita nacái needá sáawáli namànírípiná nabàlewa. Quéwa nùumacué píri nadènìaca náiwínáwa cayábéeri iicácanáwa rey Salomón ibàle íicha, éwítaté máinícaaníta càasuca Salomónca. ²⁸ Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábéeri iicácanáwa, éwita masicái nàyacáaníta maléena èeri meedá manacúlibàa, néese táwícha, yá wenàiwica neemácani quichái iyú. Dios imànica cayábéeri masicái irí waiquéerica càiride iyúwa canéeri iwèni, íná iwàwacutácué píalíacawa Dios yàanápinácué píbalépiná nacái. ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa Dios ìwali icùanápinácué pía? ²⁹ Picácué píináidáaníwa mamáalàacata càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa. Picácué máiní achúmaca píináidacawa piwàwawa ìwali mamáalàacata. ³⁰ Níacáiná macái èeri mìnánái càmíiyéica Dios yéenibeca náináidáanícawa nawàwawa ìwali, yái wawàsica. Quéwa ìyacué píri Wáaniri Dios yáaliéricawa càirínácaalí

wawàsi pimáapuèricuéca. ³¹ Píalimáidacué pimànica càide iyúwacué Dios ichùulianá pimànica, macáí pichàini iyúwa, yásí Dios yàacué pirí nacáí macáita càinácaalícué pimáapuèrica”, íimaca yáí Jesúsca.

Riqueza en el cielo

³² Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué cáalu pía, piácué nùasu ovejanáica; máisibáwanáitacué pía, quéwa Wáaniri Dios idéca yeedácuéca pía imàacáanápínacué yàasunáica pía, icùacaténacué pía. ³³ Piwéndacué piasuwa. Piácué iwènináami catúulécanéeyéi irí. Yásí pidèniapínacué cawènisíwéeri càmírica imáalàawa Dios yèeripínacué pirí chènuniré, aléera càmicaléca éwisàimipínacué píchani, càmicalé cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa, càmita nacáí cuwée imáalàidacuéca píchani. ³⁴ Yásí piasucué cawènírisíwa iyapíná chènuniré, íná piwàwapínacué pìyaca chènuniré”, íimaca yáí Jesúsca.

Hay que estar preparados

³⁵ Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Pichùnìacué píiwitáisewa picùacaténacué nùacawa néese. Péemìacué comparación: Pìyacué càide iyúwa wenàiwica idécanáami ìwalica ibàlewa, ipucúadaca nacáí yàasu lámparawa. ³⁶ Picùacué nùacawa néese càide iyúwa áibanái íbaidéeyéica nacùacaalí náiwacaliwa yèepùacawa casamiento néese, áibanái imànicatalé fiesta nacásàacadénáamiwa. Nacùaca náiwacaliwa yàacawa néese àta yàanàacataléta casamiento néese, yéewanápiná nàacùaca irí capìi inùma ráunamáita yàanàacaalípiná imáidaca. ³⁷ Yáí náiwacali yàanàacaalípiná, yá yàanàacaalí nía càmíiyéica íimá, yásí casímáica yàasu wenàiwicanái. Péemìacué cayába, yáí náiwacali ichùnìapínáca yàasuwa iwacùacaténá nalí nayáapíná. ³⁸ Casímáica níawa, náiwacali yàanàacaalí nía càmíiyéi íimá, éwita yàanàacaalí néré catá bamuchúami, càmicaalí nacáí, cacámalaléwa nacáí. ³⁹ Péemìacué comparación: Capìi íiwacali yáalíacaalítéwa càinácaalípiná hora irìcu cayéedéeri yàanàacatá, néese càmita ibatàa nàacùaca capìinùma nayéedùanápíná íicha yàasutá. Càmita quéwa capìi íiwacali yáalíawa càinácaalípiná hora irìcu cayéedéeri yàanàa. ⁴⁰ Càita nacáicué pía. Pichùnìacué píiwitáisewa picùacaténacué nùacawa néese, núa asìali Dios néeséerica, nùacáináwa néese càmicatáipínátacué picùa nùanàa”, íimaca yáí Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴¹ Néeseté Pedro isutáca yéemiawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿picàlidasica yáí comparaciónca péewáidacaténá wíawamita wía péewáidacaléca, càmicaalí nacáí, péewáidasica canánama wenàiwica? —íimaca yáí Pedroca.

⁴² Néese Wáiwacali íimaca: “Péemìacué comparación: Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa capìi íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yáí yàasu wenàiwicaca, yeebáidéeri nacáí íiwacali itàacáíwa machacànìiri iyú. Iná yáí capìi íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe íichawa, yá ichùuliaca yàasu wenàiwicawa icùanápiná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacáí nayáapíná èeri imanùbaca. ⁴³ Néesecáwa íiwacali yàanàacaalípiná àniwa, yá casímáica yàasu wenàiwica imànicaalícawa iyaca càide iyúwa íiwacali íimáanáté irí. ⁴⁴ Péemìacué cayába, yáí íiwacali imàacapíná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná yàasu wenàiwica íbaidaca cayába íiwacali iríwa, idècunitàacá canáca yáí íiwacalica. ⁴⁵⁻⁴⁶ Quéwa yáí íiwacali yàasu wenàiwicaca iyúunáidacaalí íiwacali idècuniacawa mamáalàacata, yá nacáí idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéiwa íbaidéeyéica, yá iyamáidaca íbaidaca iyáacaténá manuí iyáacaléwa, ìiraca nacáí, icàmáanápíná nacáí, yáta íiwacali yàanàapínáca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùa yàanàaca, áiba hora nacáí càmíiri yáalíawa ìwali íiwacali yàanàanápíná. Yásí

íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica, càide iyúwa yùuwichàidáaná wenàiwica càmiyéica yeebáida itàacái.

⁴⁷ “Cawinácaalí yàasu wenàiwicanái yáaliyéicawa càinácaalí náiwacali iwàwáaná namànica, quéwa càmiyéica icùa íiwacali yàanàaca, càmiyéica yeebáida nacái íiwacali itàacáiwa, yá náiwacali icapèedáidapiná níawa manùba yàawiría cachàiníiri cabèesi iyú. ⁴⁸ Néeseta quéwa cawinácaalí yàasu wenàiwica càmirica yáaliawa cayába càinácaalí íiwacali iwàwáaná yàasu wenàiwica imànica, néese imànicaalí ibáyawanáwa, yásí íiwacali icapèedáidaca báawatatàani. Cawinácaalí yáaliyéicawa cayába, iwàwacutá namànica máini machacàiníiri iyú. Cawinácaalí yàasu wenàiwica íiwacali imàaqueeyéica icùaca manùba, iwàwacutá nacùaca nía máini cayábéeri iyú náicha áibanái càmiyéica icùaca manùba”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús es causa de división

⁴⁹ Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé, íná càulenéri wawàsi yàanàapínaca macái èeri mìnanaí ìwali càide iyúwa quichái yeemácaalí wenàiwica; yá ¡máini nuwàwa quichái idàbaca ipucúacawa ráunamáita! ⁵⁰ ¡Iwàwacutápiná nùuwichàacawa cáiwíiri yùuwichàacáisi iyú, yá máini báawaca nuínáidacawa nuwàwawa siùcade àta numáalàidacatalépináta nùuwichàacawa! ⁵¹ Picácué pínáidawa wenàiwicanái nàypíná matuìbanáita náapichawáaca nùanàacáaníta aléi èeri iriculé. ¡Càmírita! Néese, càmita abédanama náiwitáise nùwali. ⁵² Siúcáisede nàyacaalí cinco namanùbaca néenánái, yásí máisiba càmita abédanama náiwitáise pucháiba yáapicha, càita nacái, càmita abédanama pucháiba íiwitáise máisiba yáapicha. ⁵³ Asíali yùuwideca imànipínaca ìriwa. Iiri nacái yùuwideca imànipíná yáaniriwa. Inaná ùuwideca umànipínaca úiduwa. Úidu nacái ùuwideca umànipíná úatúawa. Ua nacái ucuíruca ùuwideca umànipíná uinìruwa. Uinìru nacái ùuwideca umànipíná ucuíruwa, níacáiná abénaméeyéi néená neebáidapíná nutàacái, quéwa áibanái càmita neebáidapíná nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

Las señales de los tiempos

⁵⁴ Yá Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Péemíacué comparación: Chái Israel yàasu cáli íinata, piicácaalícué manùba acalèe namichàacawa èeri iwàlùacatáisewa, yásí píimacuéca piríwáaca: ‘Aca uníara wàatalé’. Yásí yúuwàacawa. ⁵⁵ Néese cáuli ipùacaalí sur néese, yásí píimacuéca ùuleca cáminá walíwa. Yásí ùulecani. ⁵⁶ ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Píalíacuécawa càinácaalí íimáaná yái acalèe iicácanáwa, cháí cáli nacái. Iná píalíacuéca nacáiwa càinácaalí íimáaná yái Dios imànírira siùca, quéwa picàlidacáitacué pichìwawa càmitasacué píalíawa cawinácaalí núa”, íimaca yái Jesúsca.

Procura ponerte en paz con tu enemigo

⁵⁷ Jesús íimaca nalí: “¿Cánácué càmita pínáidawa machacàiníiri iyú pimàinínápinácué cayábéeri? ⁵⁸ Pisutá Dios íicha caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí càì pimàni, yásí Dios ìyaca pirí càiride iyúwa piùwide. Péemí comparación: Piùwide itécaalí pía icháawàcaténá piináwaná ìwali nacuèrinánái irí, yá iwàwacutá pitàaníca yáapicha éeréta àyapulicubàa. Pisutá íicha wawàsi caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá íicha càì, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapíná píawa presoíyéi ibànalículé, nacapèedáidacaténá píawa. ⁵⁹ Péemí cayába. Canácatáita namusúawa nàuwichàacái íichawa presoíyéi ibàna irícuíse àta napáyaidacataléta náichawa namawènàcálewa macáita, àta abéeri centavo piná, yái centavo

namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmita píalimá pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càiripináta”, ímaca yái Jesúsca.

13

Importancia de la conversión

¹ Néenialíté abénaméeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yàatalé, yá nacàlidaca Jesús iríni, Pilato gobernador imàacacaté yàasu úwináiwica inúaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néeséeyéi. Yáté Galilea néeséeyéi íiranámi yèewiacawa napìra íiranámi yèewiwa, níai píráimica nanuéyéicaté sacrificio piná nàacaténá Dios icàaluíniná. Uwinái inúacáiná nía mawiénita irí yáni nanúacatái napìrawa, íná yéewa náiranámi yèewiacawa napìra íiranámi yèewiwa.

² Néese Jesús ímaca nalí: “Níara Galilea yàasu cáli néeséeyéica néetácatéwa máini báawéeri iyú. Iná cawàwanátacué piyúunáidaca cabáyawanácaté nía náicha canánama ìyéeyéica nàasu cáli ínata. ³ Núumacué píri, càmitaté cabáyawaná nía áibanái ícha. Néese càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa Dios irípiná, yásí péetápinácué nacáiwica méetàuculé Dios ícha. ⁴ Péemiacatécué nacái naináwaná ìwali áibanái dieciocho namanúbaca yéetéeyéicatéwa Siloé néré chènuniiri capli yúuwàacáinatéwa náinatabàa. Picácué píináidawa cabáyawanéeyéica nía náicha macáita Jerusalén ìyacàlená mìnanáica. ⁵ Núumacué píri, càmitaté cabáyawaná nía áibanái ícha. Néese càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa Dios irípiná, yásí macáita péetápinácué nacáiwica méetàuculé Dios ícha”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la higuera sin fruto

⁶ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa, náalícaténáwa mesúnamáita Dios yùuwichàidáanápínaté israelitanái. Yá ímaca nalí: “Aiba asiali idèniacaté higuera yéetaná yàasu uva ibànacalená yèewiréwa. Yàaca iicácaténá idènièricaalí ìyacanáwa yái àicuca, quéwa canáca yàanèeri ìyacanáca. ⁷ Iná bànacalé íiwacali ímaca yàasu wenàiwica iríwa icuèrica uva ibànacalená: ‘Píicá yái àicuca. Nudéca nucutáca ìyacaná máisiba camuí imanúbaca. Yá canáca ìyacaná. Iná piùcani. Canápináta meedá wamàaca ibàlùacawa cháí màyacanéeri’, ímaca. ⁸ Quéwa yái icuèrica bànacalé ímaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, pimàaca ibàlùacawa cháí quirítàacáwa abéeri camuípiná. Yá nubàsabàsáidaca itéesebàa cáli, nùwacáidapíná nacái pírái ìyami cayábacaténá irí cáli. ⁹ Yá cawàwanáta càyacanácani. Néese quéwa màyacanácaalí mamáalàacatani, yásí piùcacani’, ímaca íiwacali iríwa”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús sana en el día de reposo a una mujer jorobada

¹⁰ Aiba sábado judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús yéewáidacaté nía néewáidacàalu irìcu. ¹¹ Uyaca néeni cáuláiquéechúa inanái. Demonio yùuwichàidacaté úa dieciocho camuí. Càmita demonio ibatàa ubàlùacawa machacànita, canásíwa, cawaalíca úa mamáalàacata. ¹² Néese Jesús iicáca úa, yá imáidaca yàataléwa úa. Ímaca ulí:

—Pía inanái, nuwasàaca pía uláicái ícha —ímaca yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús imàacaca icáapiwa ùwali úái inanáica. Yáta cayábaca úa. Yá úalímáca ubàlùacawa machacànita. Yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri. ¹⁴ Quéwa yái néewáidacàalu íiwacali iicáca Jesús ichùnlaná úa càide iyúwa íbaidacalési, íná calúacani Jesús yáapicha Jesús ichùnìacáiná úa sábado irìcu nayamáidacatáicawa. Yá néewáidacàalu íiwacali ímaca wenàiwicanái irí:

—Iyaca walí seis èerita wáibaidacatáipíná. Iwàwacutácué pìanàaca quéechacáwatá ichùnìacaténácué píatá, càmita siùca èeri sábado wayamáidacatáicawa —ímaca. ¹⁵ Néese Jesús ímaca nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íiwitáise, péemiacué comparación: Macáitacué piwasàaca pipìranáwa pacá itéeyéica yàasusi, burro nacái pitécaténacué nàiraca úni siùca èeri wayamáidacatáicawa. ¹⁶ Néeni, ¿cánacué càmita pibatàa uèpunícawa cayába siùca èeri wayamáidacatáicawa úái Abraham itaquétúanámica, úái inanái Satanás idacuèchúa uláicái iyú dieciocho camuí? —Íimaca yái Jesúsca.

¹⁷ Idécánáami Jesús icàlidaca nalíni, yá báica yùuwidenái wenàiwicanái yàacuésemi. Quéwa macáita wenàiwica casímáica nawàwa naicácáinaté yái Jesús imànírira íiwitáise cachàiníri iyúwa, yái càmirica áibanái wenàiwica idé imànica.

La parábola de la semilla de mostaza

¹⁸ Jesús íimaca nalí nacái: “Siùcade nucàlidacué pirí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú. ¹⁹ Yái Dios icùaná yàasu wenàiwicawa ìyaca càide iyúwa achúméerína mostaza íimi, asìali ibànérica ibànacale yèewiwa. Máini achúméerínaca yái íimica, quéwa idàwinàcawa manuìripiná mamáalàacata càiride iyúwa àicusíwa. Máiníri manuícani, ínà yéewa màsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana íinata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la levadura

²⁰ Jesús íimaca nalí nacái: “Siùcade nuéwáidacué pía comparación iyú píalíacaténacuéwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. ²¹ Càicanide iyúwa levadura ìyáaná. Inaná yèewíadaca levadura másibàawíracatái harina yèewi, yéewanápiná macáita íbesi inísàcawa”, íimaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

²² Néeseté idécunitàacáwa Jesús yèepunícawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná, yá ichàbacawa áibanái ìyacàle irìcubàa imanùbaca, manuínaméeri, pùbéeri nacái yàcaléca. Yá yéewáidaca wenàiwicanái néenibàa nacái. ²³ Aiba wenàiwica isutáca yéemíawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿másibáwanáitasica wenàiwica níara Dios iwasèeyéipináca yàasu yùuwichàacáisi íchawa? —Íimaca. ²⁴ Jesús íimaca irí:

—Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nutàacái. Máini càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios ìyacàle irìculé, càide iyúwacué càulenáná wawàlùacawa máucuíri capìi inùma irìcubàa. Númacué pirí madécaná wenàiwica nawàwapiná nawàlùacawa Dios ìyacàle irìculé iyéerica chènuniré Dios icùacataléca macáita, quéwa càmita náalimápiná, càmicáinaté neebáida nutàacái báisíri iyú. ²⁵ Numànipiná càide iyúwa capìi íiwacali imàníná. Nudécánáami nubàllaca capìi inùma chènuniré, yásí píacué ìyéeyéica méetàuculé capìi íicha, pìanàpinácuéca inùma néré, yá pímaidapínácuéca nulíwa: ‘Wáiwacali, piàcua walíni’, càipínácué píimaca nulí. Quéwa núumacuéca piríwa: ‘Càmitacué nùalía nuicáca pía síisáanéeyéicalícué pía’, càì núumacuéca pirí. ²⁶ Néese píimapínácuéca nulí: ‘Wayáacaté wayáacaléwa píapicha. Péewáidacaté wía wàyacàle yàasu calle irìcubàawa’, càipínácué píimaca nulí. ²⁷ Quéwa núumapínácué pirí àniwa: ‘Nudéca núumacuéca pirí, càmitacué nùalía nuicáca pía síisáanéeyéicalícué pía. Píacuéwa nuícha macáita píacué imàníyéica ibáyawanáwa’, càipínácué núumaca pirí. ²⁸ Yá píicháanípínácuéca néenibàawa, píamíadapínácuéca piyéiwa piùwichàacái iyúwa, píicácáinácué píawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái, macái profetanái nacái nàyaca Dios ìyacàle irìcu, icùacataléca macáita chènuniré, píacué quéwa piúcapínácuéca méetàuculé. ²⁹ Madécánáciná wenàiwica nàanàpiná néréwa, macái cáli néeséeyéica, norte néeséeyéi, sur néeséeyéi nacái, este

néeséeyéi nacái, oeste néeséeyéi nacái, nayáacaténá nayáacaléwa Dios iyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré. ³⁰ Néese abénaméeyéi càmíiyéica máiní cachàini siùcade cháí èeri irìcu áiba èeriwa máiní cachàinica níata áibanái íicha. Aibanái nacái cachàiníiyéica siùcade, áiba èeriwa càmíta máiníiyéi cachàinica níata èeri imáalàacaalípináwa —ímaca yái Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³¹ Yáté èerica abénaméeyéi fariseonái nàanàaca Jesús yàatalé. Yá náimaca Jesús irí:

—Ara, piacàatétawa, rey Herodes iwàwacáiná inúaca pía —náimaca. ³² Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Píacuéwa rey Herodes yàatalé, yáara cachìwéerica. Píimacué irí càì: ‘Péemí cayába, malééná èeri quirítàacáwa núuca demonio wenàiwicanái íicha, nuchùnìà nacái cáuláiquéeyéi. Néese mesúnamáita numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa’, càì píimacué iríwa. ³³ Quéwa iwàwacutá nuèpunícawa malééná èeri quirítàacáwa àta nùanàacataléta Jerusalén iyacàlená irìculé, níacáiná israelitanái nanúacaté batéwa macáita Dios yàasu profetanái Jerusalén iyacàlená irìcu. Iná iwàwacutá núa nacái nuétácawa néenibàa.

³⁴ “¡Píacué Jerusalén iyacàlená mìnánica, píacué inuényéica Dios yàasu profetanái, inuényéica nacái wenàiwica íba iyú, níái wenàiwica Dios ibànuéyéica icàlidacaténácué píri tàacáisi inùmalícuíse! ¡Manùba yàawiría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide iyúwa cawámai ùwacáidacaalí uénibewa ubáiná yáapíisewa! Quéwa càmítacué píwàwa nucùaca pía. ³⁵ Iná péemíacué cayába, máiséeyéipiná picapèemicuéca idécanáami piùwidenái imànicuéca píipunita ùwicái; núumacué nacái píri, càmítacué píicá núa quirínama àta píimacatalépinátacué nùwali: ‘¡Cayábéericani yái yàanèerica Wacuèriná Dios íipidená ìwali, Dios ibànuèrica walí!’ càipínacué píimaca nùwali —ímaca yái Jesúsca.

14

Jesús sana a un enfermo de hidropesía

¹ Aiba sábadò judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús yàacawa iyáacaténá iyáacaléwa abéeri fariseo íiwacalíná icapèe irìcu. Nàyaca néenibàa áibanái fariseo nacái iicáidéeyéica ìyaca Jesús irí, naicácaténá asáisi imànicaalí áiba wawàsi nacháawèeripiná iináwaná ìwali ìwalíse. ² Iyaca abéeri cáuláiquéeri nacái Jesús íipunita. Yái cáuláiquéerica yéenéeriwa macáita ìwalísewa. ³ Néese Jesús isutáca yéemíawa níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái fariseonái. Yá íimaca nalí:

—¿Càinácué píináidacawa? ¿Dios imàacasica wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica siùca èeri sábadò wayamáidacatáicawa? —ímaca yái Jesúsca.

⁴ Quéwa masànata íicha nía meedá. Néese Jesús imàacaca icáapiwa ìwali yái cáuláiquéerica, yá ichùnìacani. Yá Jesús imàacaca asíali yèepùacawa náicha matuíbanáiri iyú. ⁵ Néese Jesús íimaca fariseonái irí:

—Nucàlidacué píri comparación: Abéericaalícué píiri, càmicaalí nacái, píipira pacá, yúuwàacaalíwa utàwi nacáchúa irìculé namusúadacatáise úni, ¿càmítasicué pímusúada caquialétani, éwita sábadocáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? Iná ¿cánácué càmíta píalíawa Dios imàacaca wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica macái èeri imanùbaca, sábadò nacái? —ímaca yái Jesúsca.

⁶ Néese báica nía, càmíta náalimá nacàlidaca iríni, Jesús imawènìadacáinaté nía.

Los invitados a la fiesta de bodas

⁷ Níái aslanái fariseo imáidéeyéicaté néré nacutáca náawinacatáipináwa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi ínata, cáimacáicáiná naicáca níawawa, nawàwacáiná nacái áibanái naicáca nía cáimiétaquéri iyú. Jesús iicáicáiná namàníiná, íná yàalàaca nía comparaciòn iyú. Ímaca nali:

⁸ –Aiba imáidacaalí pía fiesta casamiento nérépiná, picá píawinawa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi ínata yácáiná cawàwanáta áiba wenàiwica yàanàaca, capíi íiwacali imáidéerica néré, cachàinírira píicha. ⁹ Néese capíi íiwacali, yái imáidéericuécá pía pucháiba, yàanàapíná platalé, yá ímapínáca piríwa: ‘Pimàaca áiba yáawinacawa platalé’, càipíná ímaca pirí. Néese báica pía meedá naicáicáiná piwàwacutáaná piaca píawinacawa yàalubáisi ínata namáalàidáaná canánama, càmiyéi cáimiétacaná yáawinacatáíwa, déeculé capíi íiwacali ícha. ¹⁰ Iwàwacutá càì pimànica: Namáidacaalí pía, yá píawinawa yàalubáisi ínata namáalàidáaná canánama, càmiyéi cáimiétacaná yáawinacatáíwa, yéewanápiná capíi íiwacali yàanàaca néré, yásí ímaca pirí: ‘Nùacawéeriná, pichàbawa áibacatalé cáimiétacanéeyéi yáawinacatáicawa’, càipíná ímaca pirí. Càita áibanái yáawinéeyéicawa píapícha mesa iwéré naicápiná capíi íiwacali iicáca pía cáimiétaquéri iyú. ¹¹ Cawinácaalí wenàiwica cáimacáiyéica iicáca yáawawa, Dios imàacapíná báica nía, càmiyéi nacái cachàini. Néese cawinácaalí wenàiwica càmiyéica cáimacái iicáca yáawawa, Dios imàacapíná cáimiétacanáca nía, cachàini nacái –ímaca yái Jesúsca.

¹² Néese Jesús ímaca capíi íiwacali irí imáidéericaté Jesús néré:

–Pimáidacaalí áibanái nayáacaténá nayáacaléwa píapícha, picá pimáida piacawéeyéináwa, nía nacái péenánáíwa, nía nacái píawiría yéenáca, nía nacái càasuíyéica iyéeyéica mawiénita pirí; níacáiná áibaalípiná náalíacawa iwàwacutáaná namáidaca nàataléwa pía nacái piyáacaténá piyáacaléwa náapícha. Càita napáyaidaca pía yàacàsi ìwalíná pièricaté nali. Quéwa càmita cayába càì pimànica. ¹³ Néese pichùnìacaalí manùba yàacàsi áibanái iyáapíná, yá pimáida catúulécanéeyéi wenàiwica, báawéeyéi iiná nacái, éeruíyéi yàabàli nacái, matuíyéi nacái. ¹⁴ Yásí casíimáipínáca piwàwa càmicáiná náalimá napáyaidaca pía àniwa. Yásí Dios imàaca piríwa cayábasíwéeri cawèníri chènuníiséerica áiba èeriwa namichàacaalípináwa yéetácáisi ícha macáita wenàiwicanáimi cayábéeyéica íiwitáise –ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la gran cena

¹⁵ Néeseté idécanáami Jesús icàlidaca nalíni, yá áiba yáawinéericawa néenibàa iyáacaténá iyáacaléwa náapícha ímaca Jesús irí:

–¡Casíimáipínácani cawinácaalí wenàiwica iyéeripínáca iyáacaléwa manùbéeyéi yáapícha Dios iyacàle irícu Dios icùacataléca macáita chènuniré! –ímaca. ¹⁶ Néese Jesús ímaca irí:

–Péemla comparaciòn: Càasuíri aslali ichùnìacaté madécaná yàacàsi icapèe irícuwa iwacùacaténá manùbéeyéi wenàiwica yèewi nayáapínáni. Yá imáidaca néré manùba wenàiwica. ¹⁷ Néese yéenáíwaná yàanàaca nayáanápiná nayáacaléwa, yá ibànùaca yàasu wenàiwicawa icàlidacaténá nalíni níái wenàiwicaca càasuíri aslali imáidéeyéicaté. Yá ímaca nali: ‘Aquialécué macái, nudéca nuchùnìaca macáita’, ímaca nali. ¹⁸ Néeseta quéwa macáita nacàlidaca càmitasa náalimá nàacawa néré. Yái idàbáanéerica ímaca: ‘Nudéca nuwènìaca cáli bànacalé yàalupíná. Iwàwacutá nùacawa néré nuicácaténá néréni. Pimàni nulí cayábéeri picàlidaca píiwacali iríwani càmita núalimá nùacawa icapèe néré’, ímaca irí. ¹⁹ Aiba ímaca irí nacái: ‘Nudéca nuwènìaca diez namanùbaca pacá íbaidéeyéipíná. Iwàwacutá nùacawa néré núalimáidacaténá nía asáisi náibaidacaalí cayába. Pimàni nulí cayábéeri, picàlidaca píiwacali iríwani càmita núalimá nùacawa icapèe néré’, ímaca irí. ²⁰ Aiba ímaca irí àniwa: ‘Nudéca

nuedáca nùacawéetúapináwa, íná càmita núalimá nùacawa néré', ímaca irí.
²¹ Néese yái yàasu wenàiwicaca yèepùacawa íiwacali yàataléwa. Yá icàlidaca irí naináwaná. Néese calúaca yái íiwacalica. Yá ímaca yàasu wenàiwica iríwa: 'Pìacàatétawa yàcalé néré. Picutáca wenàiwica carretera manuínaméeyéi irìcubàa, àyapu pùubanaméeyéi irìcubàa nacái. Pimáida catúulécanéeyéi yàanàacaténá nucapèe néré, nía nacái éeruíyéi yàabàli, nía nacái yàana ituwièyèicawa íicha, nía nacái macàwéeyéica', ímaca yái íiwacalica. ²² Néese yàasu wenàiwica imáidaca nía. Yá ímaca íiwacali iríwa: 'Nuíwacali, nudéca numànica càide iyúwa píimáná nulí, quéwa càmitàacá ipuníawa yái picapèeca', ímaca irí. ²³ Néese íiwacali ímaca irí: 'Pìawa macái àyapu imanùbaca chuítaliré yàcalé íicha, ànalimalé nacái àta alénacaalí nàyaca wenàiwica. Pité néese wenàiwica nawàlùanápínáwa, yéewanápíná ipuníacawa yái nucapèeca', ímaca yái íiwacalica. ²⁴ Níacáiná idàbàanéeyéica wenàiwicaca numáidéeyéicaté quéecha, núumacuéca pírí, canácata néená iyáapíná iyáacaléwa nuchùnièrica nucapèe irìcuwa", ímaca yái Jesúsca.

Lo que cuesta seguir a Cristo

²⁵ Madécaná wenàiwica yèepunícatéwa Jesús yáapicha, yéewáidacalécáténá nía. Yá Jesús iwènúa iicáidaca nalí. Ímaca nalí: ²⁶ "Pìwàwacaalícué nuéwáidacaléca pía, néese iwàwacutácué cáinináca piicáca núa íicha yái cáinináanáca piicáca píaniricuéwa, píatúa nacáiwa, piacawéetúa nacáiwa, péenibe nacáiwa, péenánái nacáiwa, íichacué nacái yái cáinináanáca piicáca picáucawa. Càmicaalícué cáininá piicáca núa íicha yái cáinináanáca piicáca nía, néese càmitacué yéewa nuéwáidacalécuéca pía. ²⁷ Pìwàwacaalícué piacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, iwàwacutácué matuíbanáiri iyú pimàacaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanícaalícué piquíniná, éwita nanúacaalícué píawa peebáidacáiná nutàacái, càide iyúwa iwàwacutácaalí nawáacutáidaca nàasu cruzwa cawínacaalí yéetéeyéipínacawa cruz iwali. Iwàwacutácué nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùllíanácué pía. Càmicaalícué càì pimànica, néese càmitacué píalimá nuéwáidacalécuéca pía. Iná iwàwacutácué píináidacawa cayába quéechacáwa asásí píalimácaalícué nuéwáidacaléca pía. ²⁸ Péemíacué comparación: Abéericaalí péenácué iwàwa imànica chènuníiri capíi, quéechacáwa yáawinacawa iputàaca cayába capíi iwènipíná yáalíacáténáwa asásí idèniacaalí iwènipíná imáalàidacáténá imànica capíi. ²⁹ Néese, càmicaalí càì imàni, néese idécanáami dàalaca imànica cáli ibàlùadacáténá capíi íba íinata, càmita yáalimá imáalàidaca imànica capíi. Yásí macáita wenàiwica iiquéeyéica capíi yéenámi, nadàbapíná naicáaníca asíali iquíniná. ³⁰ Yá náimapínáca iwali: 'Yái asíali idàbacaté imànica chènuníiri capíi, néese càmita yáalimá imáalàidaca imànicani', càipíná náimaca, naicáaníca iquíniná. ³¹ Péemíacué áiba comparación: Aiba nacuèrinásàiri iwàwacutácaalí imànica ùwicái áiba cáli íipunita, quéechacáwa yáawinacawa íináidacáténáwa cayába asásí yàasu úwinái diez mil namanùbaca náalimácaalí namawèniadaca náichawa áiba cáli icuèriná yàasu úwinái veinte mil namanùbaca. ³² Néese càmicaalí yáalimá imawèniadaca íichawa nía, yásí ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa áiba cáli icuèriná yàatalé, ipíchawáise yàanàaca mawiénita, nasutácaténá néemlawani càisimalénacaalí iyú iwàwacutá ipáyaidaca íichawani, yéewanápíná imàacaca nàyaca matuíbanáita. ³³ Càita nacái iwàwacutácué píináidacawa cáalíacáiri iyú asásí píalimácaalícué pimànica càide iyúwa nuchùllíaná pía, yácáiná, càmicaalícué pimàaca pìwàwawa íicha macáita píasumica, néesequé canáca yéewanáwa nuéwáidacaléca pía", ímaca nalí yái Jesúsca.

Cuando la sal deja de estar salada

³⁴ Jesús íimaca nalí: “Péemìacué comparación: Nuéwáidacalénái nàyaca machacànìiri iyú, namàni nacái cayábéeri. Càica níade iyúwa cayábéeri iwidùma, puìwéerica imànica yàacàsi yéewanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama puìwa iwidùmaca, yá càmita yáalimá puìwaca àniwani. ³⁵ Canéeri iwèni meedáni yái iwidùmaca. Càmita cayába cáli iríni. Càmita cayába irí nacái yání nàwacáidacataléca pìrái ìyami. Wáuca meedáni, yái iwidùmamica. Càita nacái iwàwacutácué pìyaca machacànìiri iyú, pimànicué cayábéeri nacái, píacué nuéwáidacaléca, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisìiri tàacáisica. Càuwíyéicaalícué pía, péemìacué nutàcái”, íimaca yái Jesúsca.

15

La parábola del pastor que encuentra su oveja

¹ Néenialité madécaná yeedéeyéicaté plata néenánái judío íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobièrno irípiná, áibanái nacái báawéeyéi íiwitáise, nàcawa Jesús yàatalé, néemìacaténá itàacái. ² Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, natàaníca báawéeri iyú Jesús ìwali. Náimaca Jesús ìwali:

—Yái asìalica itàidaca cayába báawéeyéi íiwitáise, yá iyáaca iyáacaléwa náapicha —náimaca.

³ Iná Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: ⁴ “Péemìacué comparación: Abéeri péenácué idèniacaalí cien namanùbaca ipìra ovejanáíwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa, yásí náiwacali imàacaca ipìranáíwa noventa y nueve namanùbaca manacúalibàa yàacaténá icutáca oveja yúuquéricawa íicha àta yàanàacatalétani. ⁵ Néese yàanàacaalíni, yásí casímáiri iyú imichàidaca oveja iwáacutaléwa. ⁶ Néese yàanàaca icapèe néréwa, yá ìwacáidaca yàacawéeyéináwa, áibanái nacái iyaquewéeyéicawa. Yá íimaca nalí: ‘Casímáicué piwàwa núapicha, nudéca nùanàaca yái nupìra ovejawa yúuquéricatéwa nuícha’, càipiná íimaca yái oveja íiwacalináca”, íimaca yái Jesúsca. ⁷ Néese Jesús íimaca nalí: “Péemìacué cayába. Càita nacái abéeri wenàiwica iwènúadacaalí íiwitáisewa báawéeri íicha, yásí ángelnái ìyéeyéica chènuniré nayanídacawa abéeri wenàiwica ìwali manuísíwata íicha yái nayanídáanácawa noventa y nueve namanùbaca ìwali íináidéeyéicawa mabáyawanáca, íináidéeyéica nacáíwa càmita iwàwacutá nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha càide iyúwacué píináidáanáwa pìwaliwa. Iná yéewa cayábacata nàwacáidáyacacawa nùatalé níái yáaliyéeyéicawa cabáyawanáca nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná íichawa”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la mujer que encuentra su moneda

⁸ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Inanáí idèniacaalí diez namanùbaca moneda máiníyéi cawènica yáawamíyéi plata quíramenìiri, néese abéechúa monedacaalí yúucawa uícha, yásí upucúadaca lámpara ucutácaténá moneda yúuquéechúacawa uícha. Yá utunúaca ucapèe irícubàawa éeréeri iyú àta ùanàacataléta moneda cawèníchúaca. ⁹ Néese ùanàacanáami úa, yá ùwacáidaca uyaquewéeyéiwa inanái, áibanái nacái ùacawéeyéináca inanáica. Yá úumaca nalí: ‘Casímáicué piwàwa núapicha, nudéca nùanàaca cawèníchúca moneda yúuquéechúacatéwa nuícha’, úumaca nalí. ¹⁰ Núumacué pirí, càita nacái casímáica Dios yàasu ángelnái abéeri wenàiwica ìwali, cawínácaalí báawéericaté íiwitáise iwènúadéerica íiwitáisewa báawéeri íicha Dios irípiná”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del padre que perdona a su hijo

11 Néseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Càasuíri asìali idèniacaté yéenibewa pucháiba asìanái. 12 Néese iméeréeri íimaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, pía nùasu yéená yái piasucawa pièripináca nulí péetácaalípináwa’, íimaca yáaniri iríwa. Yá néese náaniri iwacùaca macáita yàasu yèewiwa nalí. 13 Néeseacáwa cawàwanáta máisiba èeri idénáami, iméeréeri iwéndaca íichawa yáaniri yàasuwa, yá itéca iwènináami, néese yàacawa déeculé áiba cáli néré. Yá yúucaca macáita yàasu platawa iyacaténá máini máiwitáiséeri iyú. 14 Néese idécanáami yúucaca macáita, yá idàbaca canáca nayáacalé cachàiniiri iyú néenibàa. Yá iméeréeri idàbaca máapicani. 15 Yá icutáca íibaidacalépináwa áiba asìali yáapicha yái cáli néeséeri. Yái asìali ichùuliaca iméeréeri yàacawa yàasu manacúaliré yàacaténá ipira marranonái iyáapiná. 16 Máini iméeréeri iwàwaca iyáaca marranonái iyáacalé yéenáca anáica, quéwa càmita wenàiwica ibatàa iyáaca nía, ibatàa abéeri pináta, càmita nàa iyáapiná. 17 Atata ùuculiiri idàbaca íináidacawa cáaliacáiri iyú àniwa. Yá íimaca iríwa: ‘Núaniri idèniaca yàasu wenàiwicawa manùbéeyéi. Nadèni nayáacaléwa cayábata, imàacaca nacáiwá nalí manuí. Quéwa, núa cháí nuétácawa máapicái iyú. 18-19 Siúcade nuèpùacawa núaniri icapèe néréwa àniwa. Yá núumapiná iríwa: Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, pirí nacái. Siúcade càmita quirínama cayábaca nuíwitáise, íná canáca yéewaná quirínama núumáanápina pirí núanirica píata. Pimàaca nùyaca càide iyúwa piasu wenàiwica, yásí nuíbidaca pirí, càipiná núumaca núaniri iríwa’, íimaca íináidacawa iríwa yái iméeréerica. 20 Iná yàacawa, yèepùacawa yáaniri icapèe néréwa.

“Quéwa déecuésecaalí tàacáwani, yá yáaniri iicácani. Yá catúulécanáca iicáca ìiriwa. Yá yáaniri ipiàcawa ípunitáidaca ìiriwa. Yá yàanalicuca ìiriwa itàidaca cayábani. Isùsùaca ìiri inàni ìwaliwa càide iyúwa náiwitáise nataidáaná wenàiwica cáininéerica naicáca. 21 Néese yái ìiri iméeréeri íimaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, pirí nacái. Siúcade càmita quirínama cayába nuíwitáise, íná canáca yéewaná quirínama núumáanápina pirí núanirica píata’, íimaca. 22 Yáanirita quéwa íimaca yàasu wenàiwicanái iríwa: ‘Caquialétacué, peedácué ibàlepiná cayábanaméeri áiba bàlesi íicha. Pìwalicué ìwalini. Pìwalicué anillo icáapi íiduná ìwali. Pìwalicué nacái izapatonipiná yàabàli ìwali. 23 Peedácué nacái pacá íidu walíibèechúaca. Pinúacué wayáapináni. Siúcade wamànicué fiesta. 24 Yácáiná nuírca, nuyúunáidéericaté yéetácatéwa nuícha, siúca quéwade idéca yèepùacawa nùatalé àniwa. Yúucacatéwa nuícha, quéwa siúca nudéca nùanàaca àniwani’, íimaca nalí yái yáanirica. Néese nadàbaca namànica fiesta.

25 “Idècunitàacá namànica fiesta, yá ìiri béeri íibaidaca yèepunícawa yáaniri yàasu manacúali néenibàawa. Yá yèepùaca yàacawa capìi nérépiná, yásí yéemíaca namànica música, abènaméeyéi nacái nalabàaca casímáiri iyú. 26 Yái ìiri béerica imáidaca yàataléwa abéeri íibaidéeri. Yá isutáca yéemíawa càinácaalí namàníná capìi írìcu. 27 Yá íibaidéeri íimaca írì: ‘Idéca yèepùacawa néese àniwa piméeréerica, íná píaniri idéca ichùuliaca nanúanápina wayáapiná pacá íidu walíibèechúaca yáwanái, yácáiná piméeréeri idéca yàanàaca cayábata’, íimaca írì. 28 Néese calúacani, yái ìiri béerica. Càmita iwàwa iwàlùacawa capìi írìculé, íná iwàwacutá yáaniri imusúacawa isutácaténá íicha iwàlùanápina néré náapicha. 29 Quéwa ìiri béeri càmita yeebá, yá íimaca yáaniri iríwa: ‘Nudéca nuíbidaca pirí madécaná camuí. Nudéca numànica mamáalàacata càide iyúwa pichùulianá numànica. Canácatáita pía nulí ibatàa abéeri cabra achúméeríinapináta, numànicaténá fiesta nùacawéeyéiná yáapichawa. 30 Siúca idéca yàanàaca yái píirica, yúuquéricaté macáita piasu platami máaléquéeri iyú nalípiná inanáica íiméeyéica asìanái yáapicha plata ìwalinápina, yá pidéca pinúaca írì iyáapiná

pacá ìidu walíibèechúa', íimaca yáí ìiri béerica.

³¹ “Néese yáaniri íimaca irí: ‘Nuìri. Pidéca piyamáacawa núapicha càiripináta. Piasucata macáita yáí nudènièrica. ³² Siùcade quéwa máini cayábaca wamàníináca fiesta, casímáica nacái wía. Piméeréericáiná idéca yàanàaca, yáí iyéericaté càide iyúwa yéetéerimiwa, quéwa idéca yèepùacawa wàatalé càide iyúwa idéca nacáicaalí yèepùacawa cáuca àniwani; yúucacatéwa nuícha, yá wadéca wàanàaca àniwani’, íimaca yáí yáanirica. Càita nacái Dios itàidaca cayába cawinácaalí wenàiwica iwènúadéerica íiwitáisewa ibáyawaná íchawa”, íimaca yáí Jesúsca.

16

La parábola del mayordomo que abusó de la confianza

¹ Néeseté Jesús yéewáidaca yéewáidacalénáíwa comparación iyú. Íimaca nali: “Iyacaté abéeri náiwacali càasuíri. Idèniaca yàasu wenàiwicawa icuèrica càasuíri yàasu cawèníri. Yá áibanái nàanàaca nacháawàaca yàasu wenàiwica íináwaná ìwali yáí wenàiwicaca icuèrica íiwacali yàasuwa. Náimaca yúucáanáca meedá íiwacali yàasu platawa máiwitáiseeri iyú. ² Néese íiwacali imáidaca yàataléwani. Yá íiwacali íimaca irí: ‘Nudéca nuémíaca piináwaná piúcaca nùasu plata. Siùcade pichùnà nùasuwa picàlidacaténá nulí macáita píibaidacalé ìwaliwa càmicáiná nubatàa picùaca nùasu quirínama’, íimaca yáí íiwacalica. ³ Néese yáí asíali yàacawa íiwacali íichawa. Yá íimaca iríwa: ‘¿Càinásica numàni siùcade nuíwacali iwàwacáiná yúucaca núa? Canáca nuchàini nubànacaténá nubànacalewa. Báica nacái nusutáca plata áibanái íicha nuwènièripiná iyú nuyáapínáwa. ⁴ Uwé, siùca núalíacawa càinácaalí numàníinápiná àniwa yéewanápiná áibanái yeedáca yàataléwa núa, idécanáami nuíwacali yúucaca núa’, íimaca iríwa. ⁵ Néese yáí asíali imáidaca wenàiwica imawènièyéica íiwacali íicha plata nàanàanápiná abéerinamata namanùbaca iyúwa. Yá íimaca idàbáanéeri irí: ‘¿Càisimaléná pimawènià nuíwacali íicha?’ íimaca. ⁶ Néese idàbáanéeri wenàiwica íimaca: ‘Numawènià píiwacali íicha cien namanùbaca yàalu olivo iséená’, íimaca. Néese íiwacali yàasu wenàiwica íimaca irí: ‘Cháta iyaca pimawèniàcáleca cuyàluta ibáiná irícu. Piúca meedáni. Ara, píawinacàatétawa pitànàa àniwa áiba cuyàluta ibáiná irícu cincuenta namanùbaca pimawèniánápiná nuíwacali íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca irí cincuenta namanùbaca meedá’, íimaca irí. ⁷ Néese yáí íiwacali yàasu wenàiwicaca íimaca áiba irí: ‘¿Néeni pía? ¿Càisimaléná pimawènià?’ íimaca irí. Yáí áiba asíali íimaca irí: ‘Cien namanùbaca yàalu trigo ituíná’, íimaca irí. Néese íiwacali yàasu wenàiwica íimaca irí: ‘Cháta iyaca pimawèniàcáleca cuyàluta ibáiná irícu. Piúca meedáni. Pitànàa áiba cuyàluta ibáiná irícu àniwa ochenta namanùbaca pimawèniánápiná íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca irí ochenta namanùbaca meedá’, íimaca irí. Càita imànica náapicha macáita wenàiwica imawènièyéica íiwacali íicha yàasusi. ⁸ Néese yáí íiwacali yáalíacawa bàsabàsaca yàasu wenàiwica íiwita, yáí báawéerica íiwitáise icuèricaté íiwacali yàasuwa, iwènúadacáiná namawèniàcále. Nudéca nucàlidacuéca pirí yáí comparaciónca píalíacaténáwa máiniyéi cáalíacáica èeri mìnánáica càmiyéica yeebáida Dios itàacái namànicaalí wawàsi nanacáiyéi yáapichawa, cáalíacáica nía píchacué, píacué yeebáidéyéica Dios itàacái.

⁹ “Iná nùalàacuéca pía pimàníinápinácué cayábéeri áibanái irí píasu plata iyúwa, yéewanápinácué cáinináca naicáca píawa. Néesecáwa, plata imáalàacaalípináwa píchacué, yásí needácué nàataléwa pía aléera chènuniré nàyacatalé càmirica imáalàawa.

¹⁰ “Aiba wenàiwica icùacaalí achúméeri wawàsi machacàníri iyú, yá icùapínáca cayába nacái manùba wawàsi. Quéwa imànicaalí ibáyawanáwa

idèniacaalí achúmanamata, yá imànipináca ibáyawanáwa nacái idèniacaalí manùba. ¹¹ Iná càmicaalícué pimàni cayábéeri piasu plata iyúwa cháí báawéeri èeri irìcu, néese càmitacué namàcapiná picùaca báisíri cawènírica ìyéerica chènuniré. ¹² Néese àniwa càmicaalícué picùà áibanái yàasu machacàníri iyú, néese càmita nàacué pirí piasusíwapináwa.

¹³ “Péemìacué comparación: Canácata yàasu wenàiwica yáaliméeri imànica machacàníri iyú càide iyúwa íiwacanánái pucháiba ichùuláná imànica, báawacáiná iicáca abéeri íiwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapiná íiwacali áiba icàaluínináwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios irípináwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácaalícué piicáca plata”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁴ Néese abénaméeyéi fariseo cáininéeyéica iicáca plata, néemìacáiná macáita Jesús íimáaná plata ìwali, íná naicáánica Jesús iquíniná. ¹⁵ Quéwa Jesús íimaca nalí: “Pidécuéca picàlidaca piináwaná ìwaliwa wenàiwicanái irí cayábáaná píiwitáise. Neebáidacué nacái pichíwa. Quéwa Dios yáalíacuécawa píiwitáise ìwali, càinácaalí iyáaná. Casímáica èeri mìnánái iicácuéca píiwitáise báawéeri, quéwa Dios iicácuéca píiwitáise iyúwa yáséerimi isàni meedá”, íimaca yái Jesúsca.

La ley y el reino de Dios

¹⁶ Jesús íimaca: “Bàaluité iwàwacutá wenàiwica neebáidaca iyúwa profeta Moisés itànàanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse, iyúwa nacái profetanái itànàanáté Dios itàacái. Càité iyaca àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. Néese Juan, núa nacái wadéca wacàlidaca wenàiwicanái iríni yái cayábéeri tàacáisica náalícaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Siùca madécaná wenàiwica nawàwa nàuwichàidaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica yái tàacáisica.

¹⁷ “Quéwa máiníri cayábacani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios inùmalícuíse. Macáita ichàbapínacawa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná. Aibaalípiná Dios imáalàidapiná capíraléeri cáli, yá nacái èeriquéi. Néese càmirípináta itàacái bàaluisàimi imáalàapináwa, ibatàa abéeri letra achúméerína pináta, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapínacawa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

¹⁸ Jesús íimaca: “Asìali imàacacaalí íichawa íinuwa, néese yeedácaalí iríwa áiba, imànica ibáyawanáwa, iimácáiná áiba inanái yáapicha càmlíchúaca íinusíwa. Aiba asìali yeedácaalí íinupináwa abéechúa namàaqueechúami, imànica ibáyawaná nacáíwa, iimácáiná úapicha, úara áiba asìali íinuca”, íimaca yái Jesúsca.

El rico y Lázaro

¹⁹ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa. Yá íimaca nalí: “Iyacaté càasuíri asìali. Cayábanaméeri ibàle iicácanáwa cawèníri nacái. Macái èeri imanùbaca imànica fiesta máiníri cawènica. ²⁰ Iyacaté nacái catúulécanéeri asìali cacháunéeri ìwalíise íipidenéeri Lázaro. Yái Lázaro yáawinacawa càasuíri icapèe inùmalícu. ²¹ Yái catúulécanéerica iwàwacaté iyáaca àta càinácaalí yàacàsi ituériwa càasuíri yàasu mesa íinatáise. Aulinái nacái nàanàaca Lázaro yàatalé nabèrùcaténá icháuná ituí yái catúulécanéerica. ²² Aiba èerité, catúulécanéeri yéetácawa. Yá ángelnái itécani iyacaténá paraíso irìcu, aléera Abraham yàatalé Dios yáapicha. Yá nacái càasuíri yéetácawa. Yá nabàlìacani, yái càasuírìmica.

²³ “Yái càasuírìmica yùuwichàacawa mamáalàacata néenibàa báawéeyéimi nàacatalépináca néesetácaalíwa, íipidenácatalé infierno. Càasuírìmi iicáidaca

déeculé, yá iicáca Abraham, Lázaro nacái, ìyéeyéica Dios yáapicha paraíso irìcu. ²⁴ Iná yá cãasuírìmica imáidaca cachàinìiri iyú Abraham irí. Yá íimaca Abraham irí: ‘¡Nùawiri, Abraham, piicá nupualé! Pibànùà síisa Lázaro nùatalé idupíadacaténá úni nunène ìwali icáapi iyúwa, nùuwichàacáináwa báawanama cháí quichái irìcu’, íimaca. ²⁵ Quéwa Abraham íimaca irí: ‘Pía nutaquérinámica, iwàwacutá piwàwalica piyáanáté máini cayábéeri iyú idècunitàacá cáuca pía, quéwa yá Lázaro cayába cháí, píata quéwa yùuwichèeriwa ìyaca néenibàa. ²⁶ Càmita nùalimá nubànùaca pìatalé Lázaro, ìyacáiná manuiri yàawa nacáiri depuúwéeri béecaná cháí bamuchúamicué wáicha, pía, wía nacái. Iná canáta yéewaná náalimá nachàbacawa aléera. Píacué nacái síisaara, càmìtacué píalimá piacawa síisa nacáira’, íimaca yá Abrahamca.

²⁷⁻²⁸ “Néese cãasuírìmi íimaca àniwa: ‘Uwé, néese pimàni nulí cayábéeri, pía nùawiri Abraham, pimàaca Lázaro imichàacawa yéetácáisi íicha, yá pibànùà Lázaro núaniri icapèe nérépiná. Nàyaca néeni cinco namanùbaca nuénánái. Pichùulla Lázaro yàalànápiná nuénánái ipíchaná nàacawa aléi yùuwichàacáisi irìculé’, íimaca yá cãasuírìmica. ²⁹ Quéwa Abraham íimaca irí: ‘Péenanái nadènìaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté bàaluité, profetanái itànèericaté nacái Dios inùmalicúise. Iwàwacutá péenanái yeebáidaca natàacái’, íimaca yá Abrahamca. ³⁰ Néese yá cãasuírìmica íimaca: ‘Báisita, quéwa iwàwacutácawa nalí áiba wawàsi quiríta. Lázaro imichàacaalíwa yéetácáisi íicha imàacacaténá yáawawa naicácani, yásí nawènùadaca náiwitáisewa báawéeri íicha’, íimaca yá cãasuírìmica. ³¹ Quéwa Abraham íimaca irí: ‘Càmicaalí neebáida Dios itàacái càide iyúwa Moisés, profetanái nacái natànàanáté, néese càmita nacái neebáidapíná Dios itàacái, éwita yéetéerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi íicha yàalàacaténá nía’, íimaca yá Abrahamca”, íimaca yá Jesúsca.

17

El peligro de caer en pecado

¹ Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Macái èeri imanùbaca ìyaca madécaná wawàsi imàaquéerica wenàiwica nawàwaca namànica nabáyawanáwa. Quéwa, ¡máini Dios yùuwichàidapíná cawinácaalí wenàiwica yéewáidéerica áibanái namànicaténá nabáyawanáwa! ² Aibacaalí wenàiwica iméeràidaca áibanái namànicaténá nabáyawanáwa, yásí Dios yùuwichàidapíná manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca wenàiwica. Aibanái idacùacaalí manuiri íba icanápi ìwalíise, náucacaténáni manuiri úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí ìsicùmacawa. Quéwa ìyacaalí mamáalàacata cháí èeri irìcu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiniwanái yùuwichàapínácawa áibanái íicha infierno irìcu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca pùubéeyéi. ³ ¡Piicácué píichawa cayába piméeràidacáichacué pùubéeyéi Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa!

“Aibacaalí imàni pirí báawéeri, pitàani yáapicha ìwali. Néese iwènùadacaalí íiwitáisewa báawéeri íicha, pimàaca piwàwawa íicha yá báawéerica imànírìca pirí. ⁴ Ewita imànicaalí pirí báawéeri siete imanùbaca yàawiría abé èeri irìcu, yá yàanàacaalí pìatalé siete imanùbaca yàawiría nacái, yá íimacaalí pirí: ‘Càmita quirínama numàni pirí báawéeri àniwa’, càicaalí íima pirí, iwàwacutá pimàacaca piwàwawa íicha yá báawéerica imànírìca pirí”, íimaca yá Jesúsca.

El poder de la fe

⁵ Néese apóstolnái nasutáca Wáiwacali íicha wawàsi. Náimaca irí:

—Piyúudàa wía manuícáténá wáináidacawa wawàwawa pìwali cachàinìiri iyú mamáalàacata —náimaca. ⁶ Néese Wáiwacali íimaca nalí:

—Càmitàacáwacué manuí pínáidacawa piwàwawa nùwali, ibatàa achúméerína iyúpináta. Manuícáalicué pínáidacawa nùwali achúméerína iyútá, càide iyúwa mostaza ímínaca achúméerína iyáaná, yásí yéewanápinácué càì píimaca irí yái manuiri morera yéetanácatá: ‘Píwatàa píawawa cáli íicha, néese píbàna píawawa manuiri úni yáaculé’, yásí àicu imànica càide iyúwacué píimáaná irítá —ímaca yái Jesúsca.

El deber del que sirve

⁷ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú, yá íimaca nalí: “Abéeri náiwacali idèniacaalí yàasu wenàiwicawa ichùnìerica bànacalé yáapíise, cawàwanáta nacái icùaca íiwacali ipirawa, néese idécanáami íibaidaca, yá yèepùacawa bànacalé néese, yá iwàlùacawa íiwacali icapèe iriculéwa. Néese, íiwacali càmita íima yàasu wenàiwica iríwa: ‘Caquialéta, píawinawa, piyáa piyáacaléwa’, càmita càì íima. ⁸ Néese íiwacali íimapiná irí meedá: ‘Pichùnà nuyáapiná. Pìwali cayába píbàlewa pitécaténá nulí nuyáapiná, idècunitàacá nuyáaca nuyáacaléwa. Néesecáwa idécanáami nuyáaca nuyáacaléwa, yásí numàaca piyáaca piyáacaléwa’, càipiná íimaca yái íiwacalica yàasu wenàiwica iríwa. ⁹ Càmita nacái íiwacali yàaca cayábéeri tàacáisi yàasu wenàiwica iríwa idécanáami imànica càide iyúwa íiwacali ichùulianáni, yàasu wenàiwicacáiná meedáni, íná iwàwacutá íibaidaca íiwacali iríwa càide iyúwa ichùulianá imànica. ¹⁰ Càita nacái idécanáamicué pímanica macáita càide iyúwa Dios ichùulianácué pía, picácué cáimacái piicáca píawawa íwalíise, néese píimacué Dios irí: ‘Wíacata píasu wenàiwicanái canéeyéica iwèni meedá. Wadéca wamànica càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica, càide iyúwa pichùulianá wamànica’, càicué píima Dios iríwa”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a diez leprosos

¹¹ Néeseté Jesús idècunitàacá yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá yèepunicawa bamuchúamibàa náicha Samaria yàasu cáli, Galilea yàasu cáli nacái. ¹² Jesús yàanàacaté mawiénita áiba yàcalé irí, yá diez namanùbaca asianái cacháunéeyéi íimami lepra iyú nàanàaca Jesús íipunita. Déecuíseta quéwa nabàlùacawa Jesús íicha, càmicáiná judíonái ibatàa nàanàaca mawiénita áibanái irí. ¹³ Yá namáidaca cachàinìiri iyú Jesús irí:

—¡Pía Jesús, Wáiwacali, catúulécaná piicáca wía! —náimaca Jesús irí. ¹⁴ Jesús iicáca nía, yá íimaca nalí:

—Píacué píimàacaca sacerdotenái iicáca píimami náalíacaténáwa pidécuéca pichùnìacawa —ímaca nalí. Yá idècunitàacá nàacawa, yá ichàbacawa náicha yái uláicáica. ¹⁵ Yá abéeri néená níái cacháunéeyéimica iicácainá masacàaca íimami lepra íicha, íná yèepùacawa Jesús yàatalé. Idècunitàacá yèepùacawa, yàaca cayábéeri Dios irí cachàinìiri iyú. ¹⁶ Yàanàaca Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí. Yáawiada inàniwa cáliaculé yàacaténá Jesús icàaluíniná, yàacaténá nacái irí cayábéeri. Yái asìali Samaria yàasu cáli néeséerica, càmirica judío. ¹⁷ Yá néeseca Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Nudéca nuchùnìacáwa diez namanùbaca cacháunéeyéi. Níara nueve namanùbacaca càmita nèepùawa, éwita israelitacáaníta nía, nàacaténá cayábéeri Dios irí. ¹⁸ Abéerita yái càmirica judío yèepùacawa nùatalé yàacaténá cayábéeri Dios irí —ímaca yái Jesúsca. ¹⁹ Néese Jesús íimaca Samaria yàasu cáli néeséeri irí:

—Pimichàawa. Píawa. Uláicái idéca ichàbacawa píicha, peebáidacáiná nulí —ímaca yái Jesúsca.

Cómo llegará el reino de Dios

²⁰ Fariseonái nasutáca néemíawa Jesús càicaalínápinácaalí Dios icùa macáita wenàiwicanái. Néese Jesús ímaca nalí:

—Càmitacué píalimá piicáca càinácaalí iyú Dios icùaca wenàiwicanái. ²¹ Càmita náimapiná: ‘Piicácué, Dios icùaca wenàiwica cháí cáli’; càmita nacái náimapiná: ‘Aiba cáli íinata nacái Dios icùaca wenàiwica’, càmita náimapiná càmicáiná náalimá naicáca natuí iyúwani càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáiwa, icùacáiná náiwitáise, icùa nacái abéechúanaméyeyéi wenàiwica pèewibàa —ímaca yái Jesúsca. ²² Néese Jesús icàlidacaté yéewáidacalénái iríwani:

—Máadáinícuéca piwàwa piicáca núa áiba èriwa, éwitasica píalimácaalí piicáca núa abé èri piná meedátá, piwàwapinácuéca piicáca núa, núa asíali Dios néeséerica. Máinícué piwàwapiná piicáca nuanàaca nucúacaténá macáita, quéwacué càmitàacá piicápiná núa. ²³ Aibanái nacàlidapiná nachíwawa, náimapiná nudéca nuanàaca. Náimapináca: ‘Mesías idéca yàanàaca cháí’; áibanái náimapinácué pirí: ‘Mesías idéca yàanàaca néré’. Quéwa picácué piawa néré, picácué nacái piawa náapicha. ²⁴ Péemíacué, nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èeri mìnánái naicápiná nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icànáná macáita capíraléeri cáli ìwali chènuniré èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càipiná nacái nùacawa néese àniwa nuénáiwana yàanàacatáíwa, núa asíali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéeri iyúwa. ²⁵ Quéwa iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata quéechacáwa, yá iwàwacutá èeri mìnánái iyéyeyéica siùca báawaca naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni meedá. ²⁶ Mawiénicaalípiná nuénáiwana nuanàacatáipiná àniwa, núa asíali Dios néeséerica, yásí wenàiwicanái nàypiná càide iyúwaté èeri mìnánái iyáaná Noé yàasu èerité. ²⁷ Matuíbanáicaté nàyaca Dios íicha bàaluité. Nayáacaté nayáacaléwa, néese nàiraca nacái, needácaté náinupináwa, àta Noénái iwàlùacatalétawa arca iriculé. Yáté manuiri yéesacái yàanàaca, yá néetácatéwa macáita wenàiwica càmiíyéicaté iwàlùawa Noénái yáapicha arca iriculé. ²⁸ Càité nacái Lot yáapichéyeyéimi Sodoma iyacàlená mìnánái nàyacaté matuíbanáita Dios íicha. Nayáacaté nayáacaléwa, nàiraca nacái nàiracaléwa. Nawèna nacái nàasupináwa. Nabànacaté nabànacalewa, nawénda nacái nàasuwa. Namànicaté nacái nacapèewa. ²⁹ Quéwa idécanáamité Lotnáí namusúacawa Sodoma iyacàlená íicha, yáté quichái yèewièricawa azufre yèewi yúuwàacatéwa chènuníise Sodoma mìnánái ìwali. Yáté néetáca macáita. ³⁰ Càita nacái yúuwichàacáisi yàanàapináwa ráunamáita èeri mìnánái ìwali áibaalípiná numàacacaalípiná núawawa naicáca núa, núa asíali Dios néeséerica.

³¹ “Néenialípiná áibacaalí iyamáidapináwa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri íinatabàawa, idèniacaalí nacái yàasuwa capíi irícu, iwàwacutá càmita yèepùa iwàlùacawa icapèe iriculéwa yeedácaténá yàasuwa ipíchawáise ipíacawa Jerusalén iyacàlená íicha. Aibacaalí nacái yèepunípináwa manacúalibàa, iwàwacutá càmita yèepùawa icapèe néréwa ipíchawáise ipíacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ³² Piwàwalícué càinácaalíté Lot íinumi yéetáca, cáininéechúacaté iicáca yàasumiwa èeri irícuírica, úái yéetéechúamicatéwa càmicáínaté upíacawa yàcalé íicha càide iyúwaté Dios yàalàaná úa. ³³ Cawinácaalí càmiírica yeebáida nutàacái iwàwacáiná icùaca icáucawa cháí èeri irícu, yúucapiná icáucawa càmiíri imáalàawa, quéwa cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalíni, idèniapiná icáucawa càmiíri imáalàawa.

³⁴ “Néese núumacué pirí nuanàacaalí táiyápi, yá pucháiba wenàiwica naimápiná nàyaca cama irícu. Angelnái itépiná abéeri wenàiwica, áibapiná nacái imàacawa néenita. ³⁵ Yá pucháiba inanái namulúapináca nàyaca ituínási. Angelnái itépiná abéechúa inanái, abéechúapiná nacái imàacawa néenita.

³⁶ Pucháiba asianái yèepuníyéipinácawa manacúalibàa. Angelnáí itépiná abéeri asìali, abéeripiná nacái imàacawa néenita —íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Néese yéewáidacalénái nasutáca néemàawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿chábàanásica nàanàa needácaténá nía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Màulenéeri iyú piicápinácué chábàanácaalí nàacawa càide iyúwacué pialíanáwa chábàanácaalí yéetéerimiwa iriawa piicácaalí manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa —íimaca yái Jesúsca.

18

La parábola de la viuda y el juez

¹ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú náalíacaténáwa iwàwacutáaná nasutáca Dios íicha mamáalàacata, yàalàacaténá nía nacái ipíchaná naméyáacawa nasutáca Dios íicha. ² Yá Jesús íimaca nalí: “Iyacaté juez áiba yàcalé irìcu. Càmita yàa Dios icàaluíniná. Càmita nacái yàa wenàiwica íimiétacaná. ³ Uyacaté nacái yàcalé irìcu abéechúa inanái inìrimi yéetéechúamicatéwa íicha. Aiba wenàiwica iwàwacaté yeedáca uícha ùacawéeri yàasumi. Iná usutáca juez íicha wawàsi manùba yàawiría iyúudàanápíná úa. Yá úumaca juez irí: ‘Piyúudàa núa. Pichùulìa nàuwichàidàanápíná nuícha nùuwidaca yeedéerica nuícha nùacawéeri yàasumi’, úumaca juez irí. ⁴⁻⁵ Manùba èeri càmita juez yebá usutáaná íicha. Néese maséeca iwàwa idècuni yéemàaca usàna. Yá íimaca iríwa: ‘Ewita càmicáaníta nua Dios icàaluíniná, éwita nacái càmicáaníta nua wenàiwicanái íimiétacaná, càicáaníta siùcade nuyúudàaca úara inanáica, nùuwichàidaca uícha ùuwide, máinicáiná usàiwicaca nulí wawàsi, ipíchaná ùanàaca mamáalàacata, yá usàiwica nulí wawàsita àta nuétácatelétawa’, càica íimaca iríwa yái juez báawéerica íiwitáise”, íimaca nalí yái Jesúsca.

⁶ Yá Wáiwacali íimaca nalí àniwa: “Pidécuéca péemàaca itàacái yái juez báawéerica íiwitáiseca. Ewita báawéericáaníta íiwitáiseni, càicáaníta átata iyúudàaca manìrìchúami. ⁷ Néeni, ¿càmitasicué pialíawa cayábéeri Dios íiwitáise? Iná iwàwacutácué pialíacawa Dios iyúudàapíná cawinácaalí wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa, cawinácaalí isutéeyéica yáawawa íicha manuíswata mamáalàacata èeríapinama, táiyápinama nacái. Yá Dios imawènìadapíná náicha nacái nàuwidenái. Càmita Dios idècunìapínáwa déecuíri iyú iyúudàanápíná nía. ⁸ Nuumacué pirí, Dios iyúudàapíná níawa caquialéta, imawènìadapíná náicha nàuwidenái. Núa asìali Dios néeséerica, nùanàapíná àniwa aléi èeri irìculé, quéwa càmita nùanàapíná manùbéeyéi yebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del fariseo y el cobrador de impuestos

⁹ Néeseté Jesús yéewáidaca abénaméeyéi wenàiwica comparación iyú, níara cachàiniyéica iicáca yáawawa nayúunáidacáiná mabáyawanéeyéica nía, íná báawaca naicáca náichawa áibanái wenàiwica. Jesús íimaca nalí: ¹⁰ “Pucháiba asianái nàacatéwa templo irìculé nasutácaténá níawawa Dios íicha. Abéeri fariseo, áiba asìali nacái yeedéeri plata yéenanái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. ¹¹⁻¹² Yái fariseo ibàlùacawa abéerita méetàucuta áibanái íicha, isutáca yáawawa Dios íicha. Càì íimaca: ‘Pía Dios, nùaca pirí cayábéeri nùacáiná càníirica iyúwa áibanái wenàiwica canánama. Núa nacái càmita nuyéedua. Càmita báawa nuíwítáise nacái. Càmita nuimá áiba inanái yáapicha càníichúaca nuínusíwa. Càmita numàni nubáyawanáwa càide iyúwa imàníná yái asìali yeedéerica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná. Núa nacái numàaca nuíchawa nuyáacaléwa pucháiba èeri semana ìwali nusutácaténá Dios íicha. Macái néená níái diéyéica wawàsi nuedéerica nulíwa, numàaca abéeri

néená Dios irípiná ofrenda iyú', càì íimaca ìwaliwa yái fariseoca. ¹³ Néeseta quéwa yái asìalica yeedéerica plata yéénánáí judío íchawa romanonáí yàasu go-bierno irípiná, yáta ibàlùacawa déecuìseta fariseo ícha. Máinícáiná báica iicáca yáawawa Dios iwéréé ibáyawaná ìwalísewa, íná càmita iicáida chènuniré. Néese, ibàbàida yùucutawa mamáalàacata icáapi iyúwa máinícáiná achúmaca iwàwa ibáyawaná ìwaliwa. Yá íimaca mamáalàacata Dios irí: 'Pía Dios, piicá nupualé, cabáyawanéerica núaquéí', càì íimaca isutáca Dios ícha", íimaca yái Jesúsca. ¹⁴ Néese Jesús íimaca nalí àniwa: "Núumacué pirí, Dios imàacacaté iwàwawa ibáyawaná ícha, yái asìali yeedéerica plata yéénánáí íchawa romanonáí yàasu go-bierno irípiná, néese asìali yèepùacawa matuíbanáita icapèe néréwa. Quéwa yái fariseoca, càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná ícha, níacáiná caw-inácaalí wenàiwica icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa máiníinása cayábaca nía áibanáí ícha, Dios imàacapíná báica nía. Cawinácaalí quéwa icàlidéeyéica íchawa ibáyawanáwa, Dios imànipíná irí cayábéeriwa", íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹⁵ Néeseté àniwa áibanáí natéca néenibewa púubéeyéi Jesús yàatalé yéewacaténá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutácaténá nalí Dios ícha imàníinápíná nalí cayábéeri. Quéwa, Jesús yéewáidacalénáí naicáca nía, yá nadàbaca nacúisaca náichawa wenàiwica itéeyéica yéenibewa Jesús yàatalé, yéewáidacalénáí náimaca sùmanáí nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁶ Quéwa Jesús imáidaca sùmanáí nàanápínáwa yàatalé. Yá íimaca yéewáidacalénáí iríwa:

—Pimàacacué sùmanáí yàacawa nùatalé, picácué pimáisanà nàanàaca, Dioscáiná icùaca wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanáí yeebáidáná nàaniri itàacáiwa. ¹⁷ Péemlacué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanáí yeebáidáná nàaniri itàacáiwa. Càmicaalí wenàiwica neebáida càì, néese canácatáita Dios yéenibeca nía —íimaca yái Jesúsca.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁸ Néeseté abéeri judío íiwacalíná isutáca yéemlawa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. ¹⁹ Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá pínáidacawa cayába ìwali yái píimánáca, càinácaalí íimáná yái tàacáisica íiméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca yái Jesúsca, iwàwacáiná asìali yeebáidaca Dioscani yái Jesúsca. ²⁰ Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Píalíacawa Dios itàacái ichùullaná wía: 'Picá piimá áiba inanáí yáapicha cà míchúaca píinusíwa, áiba asìali yáapicha nacái cà mírica pinìrisíwa; picá pinúa wenàiwica; picá piyéedua; picá nacái pichìwáida áibanáí; pía náimiétacaná píaniri, píatúa nacái' —íimaca yái Jesúsca. ²¹ Néese asìali íimaca irí:

—Nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios íimáná sùmàicatáiseté núa àta siuca nacáide —íimaca. ²² Jesús yéemlacani, yá íimaca irí:

—Iyaca abéeri wawàsi iwàwacutéeri pimànica quiríta: Pía piwéndaca macáita piasuwa, pía nacái iwènináami catúulécanéeyéi irí. Càipíná pidèniaca piasu cawèniiriwa chènuniré. Néese pèepùawa piàcaténáwa núapicha nuéwáidacalécáténá pía —íimaca yái Jesúsca.

²³ Yái asìali quéwa, yéemlacanáami, yá máiní achúmaca iwàwa máinícáiná càasucani, càmicáiná nacái iwàwa yàaca áibanáí irí macáita yàasuwa. ²⁴ Jesús yáalíacáináwa achúmaca iwàwa yái asìalica, íná Jesús íimaca yáapichéeyéi iríwa:

—¡Máiní càulenápínáca càasuýéi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! ²⁵ Càide iyúwa camello càmíiná yéewa iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapuí

irìcubàa, càita nacái càulenáca càasuíri wenàiwica yeebáidaca Dios itàacái Dios icùacaténáni —íimaca yái Jesúsca. ²⁶ Níái yéemièyéica Jesús íimáaná, náimaca Jesús irí:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —náimaca. ²⁷ Jesús íimaca nalí:

—Canáca yéewaná wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía, Dios yáalimácáiná imànica macáita —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca wamàacaca wàasuwa macáita wàacaténáwa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía —íimaca. ²⁹ Yá Jesús íimaca nalí:

—Péemiàcué cayába, píacué nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái. Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe íichawa namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aibanái péenàcué nacái nàapínáwa maléena èeri nàacawéeri íichawa, càmicaalí nacái néenánái íicha nacáíwa, càmicaalí nacái naséenái íicha nacáíwa, càmicaalí nacái néenibenái béeyéi íicha nacáíwa, namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³⁰ Yásí Dios yàapínacué pirí madécaná wenàiwica piiquéeyéipiná càiyéide iyúwa péenánáíwa cháí èeri irìcu. Néese, èeri imáalàacaalípináwa, yásí Dios yàacué picáuca càmiri imáalàawa chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

³¹ Yaté Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa doce namanùbaca méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca nalí:

—Siùcade wàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Namànipiná nulí macáita càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali, núa asìali Dios néeséerica. ³² Yá presopináca namànica núawa namàacacaténá càmiyéi judío inúaca núa, yá naicáanípiná nuquíniná, yá natàanípiná báawéeri iyú nùwali, yá nàapisáidaca núawa. ³³ Nanúadáidapiná nacái núawa, yásí nanúaca núa. Quéwa máisiba èeri irìcu núcáucaapínáwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁴ Quéwa, Jesús yéewáidacalénái càmita náalía néemiàca càinácaalí íimáaná yái tàacáisica, càmita nacái náalimá náalíacawa ìwali.

Jesús sana a un ciego de Jericó

³⁵ Néeseté, Jesús iyaca mawiénita Jericó iyacàlená irí, yá matuíri asìali iyaca néeni, yáawinéericawa àyapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanái íicha ichàbéeyéicawa néenibàa. Isutáca náicha plata yéewanápiná iwèniaca iyáapínáwa. ³⁶ Yái matuírica yéemiàca manùbéeyéi isàna nachàbáanáwa, yá isutáca yéemiàwa nía, cawinácaalí yàawa náapicha néeni. ³⁷ Nacàlidaca iríni Jesús Nazaret iyacàlená néeséericani yái càì ichàbacawa chábàì. ³⁸ Iná yái matuírica imáidaca:

—¡Jesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca.

³⁹ Néese áibanái yèeyéicawa Jesús ipíchalé nacuísaca náichawani, yái matuírica, masàanáapínáni. Imáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú:

—¡Pía, rey David itaquérinámica, Wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca. ⁴⁰ Néese Jesús iyamáaca ibàlùacawa. Yá Jesús ichùullaca natéénápiná matuíri Jesús yàatalé. Néese matuíri yàacawa néré, yá Jesús íimaca irí:

⁴¹ —¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. Néese matuíri íimaca:

—Nuíwacali, pimàaca catuíca núa —íimaca. ⁴² Jesús íimaca irí:

—Catuíca píawa, peebáidacáiná nuchùnìanápíná pía. Iná yéewa cayábaca píawa —íimaca yái Jesúsca.

⁴³ Yáta matuírimi iicáidaca àniwa. Yá yàacawa Jesús yáapicha. Yàaca nacái Dios irí cayábéeri. Néese áibanái iiquéeyéicani, nàaca nacái Dios irí cayábéeri.

19

Jesús y Zaqueo

¹ Néeseté, Jesús iwàlùacawa Jericó iyacàlená irìculé. Ichàbacáitawa néenibàa. ² Abéeri asiali càasuíri iyaca néeni, abéeri Jericó mìnali, ípidenéri Zaqueo. Yái Zaqueo, náiwacalìceni, níái yeedéeyéica plata yéenanái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. ³ Yái Zaqueo iwàwa iicáca Jesústàatá, yáalíacaténá iicáca Jesús. Quéwa, càmita yáalimá iicácani, manùbacáiná wenàiwica Jesús itéesebàa. Maléenéeri nacái yái Zaqueoca, íná càmita yáalimá iicáca Jesús. ⁴ Iná yái Zaqueo ipìacawa Jesús ipíchalépiná. Yá íriacawa sicómoro yéetaná yàana íwalibàa yéewanápiná idéca iicáca Jesús. Yái àicu ibàlùericawa àyapu idùlepita, Jesús ichàbacatabàapínacawa. ⁵ Quéwa, Jesús ichàbaca yàacawa sicómoro yéetaná yáwibabàa, yá iicáidaca chènuniré. Iicáca Zaqueo yáawinéeriwa àicu yàanalìcu. Néese Jesús íimaca Zaqueo irí:

—Zaqueo, piricùawa caquialéta, siùcacáináta iwàwacutá nuyamáacawa picapèe néré —íimaca yái Jesúsca.

⁶ Yá Zaqueo iricùacàatétawa néese. Yá casímáiri iyú yeedáca Jesús yàataléwa. ⁷ Néese áibanái, naicácáiná Jesús iwàlùacawa néré, yá natàaníca báawéeri iyú Jesús íwali. Yá náimaca nalíwáaca Jesús iwàlùacasawa icapèerìculé asialiquéi báawéerica, cáanáiricasa ibáyawaná, yái Zaqueoca. ⁸ Néesezáwa Zaqueo imichàa ibàlùacawa nàacuéseemi. Yá Zaqueo íimaca Jesús irí:

—Péemíacáwa, Nuíwacali, macáita yái nudènièrica, nùapínaca yéema catúulécanéeyéi iríwa. Níara wenàiwica nucobréeyéica ichàbanamawa nuchìwa iyúwa, nuèpùadapíná nalíwani báinúaca yàawiriéicatái yáwanái ícha yái platami nuedéericaté náicha ichàbanamawa —íimaca. ⁹ Yá Jesús íimaca irí:

—Siùca èeri Dios idéca iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa —íimaca yái Jesúsca. Néese, Jesús iwènúacawa íimaca áibanái irí:

—Yácáiná asialica, Abraham itaquérinámiquéi nacái, éwitaté iméeràacáanítawa Dios ícha. ¹⁰ Núacáiná, núa asiali Dios néeséerica, nudéca nùanàaca nucutácaténá níái cabáyawanéeyéica, nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha —íimaca yái Jesúsca.

La parábola del dinero

¹¹ Néeseté idécanáami wenàiwicanái yéemíaca Jesús ímáaná, yá Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Icàlidaca nalíni yái comparaciónca Jesús iyacáinaté mawiénita Jerusalén iyacàlená irí ínáté nayúunáidaca Jesús icuèyèipínaté israelitanái caquialétatá.

¹² Yá íimaca nalí: “Péemíacué comparación: Iyacaté abéeri náiwacali, yèeripínacatéwa áiba cáli néré déeculé, yéewanápiná icuèriná imàacaca náiwacali icùaca yàasu cáli néeséeyéiwa, yásí yèepùanápinatéwa néese icùacaténá nía.

¹³ Ipíchawáise náiwacali yàacawa, yá imáidaca yàataléwa diez namanùbaca yàasu wenàiwicawa. Yá yàaca nachàba manùba plata náalimáwanama. Yá íimaca nalí: ‘Píacué pimànicaténá píasu wawàsiwa iyú yái plataca àta nùanàacataléta àniwa’, íimaca nalí. Néese yàacawa náicha. ¹⁴ Aibanáita quéwa náiwacali yàasu cáli néeséeyéi máiní báawaca naicácani. Yá nabànùaca áibanái wenàiwica náiwacali yáamiwa néré nacàlidacaténá nacuèriná iríwani. Náimaca: ‘Càmita wawàwa wacuèrinápiná yái asialica’, náimaca.

¹⁵ “Quéwa, idéca nacuèriná imàacaca náiwacali icùaca yàasu cáli néeséeyéiwa, yá náiwacali yàanàaca néese àniwa. Yá imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa, níái yeedéeyéicaté ícha plata, yáalíacaténáwa náicha càisimalénácaalí needá

náiwacali irípináwa. ¹⁶ Yá yàasu wenàiwicaca idàbàanéerica yàanàaca íiwacali yàataléwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawàsiwa iyú yá pìasu plataca. Nuedácaté pirípiná diez namanùbaca yàawiría ipualé yá plata pièricaté nuchàba’, íimaca. ¹⁷ Néese náiwacali íimaca irí: ‘Cayábacáani. Cayábéeri nùasu wenàiwicaca pía. Pimànicáiná machacàníri iyú achúméerína iyú càide iyúwa nuwàwáaná, íná yéewa siùcade numàaca picùaca diez namanùbaca yàcalé mìnánái’, íimaca yá náiwacalica. ¹⁸ Néese yàasu wenàiwica áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawàsiwa iyú yá pìasu plataca. Nuedácaté pirípiná cinco namanùbaca yàawiría ipualé yá plata pièricaté nuchàba’, íimaca. ¹⁹ Néese náiwacali íimaca irí nacái: ‘Numàaca picùaca cinco namanùbaca yàcalé mìnánái’, íimaca yá náiwacalica.

²⁰⁻²¹ “Néeseta quéwa náiwacali yàasu wenàiwica áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, yáca pìasu platéi. Nuépùacaténi wáluma iyú nucáapica cayábani, cáalucáiná nuicáca pía, máinicáiná caluéri píiwitáise, peedáca yá càmiricaté píibaida piríwa. Peedáca piríwa nacái áibanái íbànacale, càmiricaté píbàna piríwa’, íimaca. ²²⁻²³ Iná náiwacali íimaca irí: ‘Pía, nùasu wenàiwica báawéerica íiwitáise, pitàacái iyúwa nucháawàaca piináwaná íwali nùuwichàidacaténá píawa. Píalíacaalítéwa caluérisa nuíwítáise, píalíacaalíte nacáwa nuedáaná nulíwa yá càmiricaté nuíbaida nulíwa, nuedáaná nacái áibanái íicha nabànacale càmiricaté nubànacaleta, néese, ¿cáná càmita pimàaca nùasu plata caja néré inisàacaténátéwa nulípiná quirítatá àta nùanàacatalétaté àniwa?’ íimaca yá náiwacalica. ²⁴ Néese náiwacali íimaca áibanái irí iyéeyéica néeni: ‘Peedácué íicha yá plataca. Pìacué iríni yá asíalica idènièrica diez namanùbaca yàawiría ipualé yá plataca’, íimaca nalí yá náiwacalica. ²⁵ Yá náimaca náiwacali iríwa: ‘Wáiwacali, ¿cánásica càì pimàni? Yáì asíali idéca idèniaca diez namanùbaca yàawiría ipualé yá plataca’, náimaca. ²⁶⁻²⁷ Néese náiwacali íimaca nalí: ‘Péemíacué cayába. Cawinácaalí íibaidéeyéica nulí cayába, numàacáanápíná náibaidaca nulí mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càmiyéica íibaida cayába, nuedápiná náicha náibaidacalémica. Níata quéwa, nùuwidenáica càmiyéicaté iwàwa núa nacuèrinápináwa, pìacué píibàaca nía. Peedácué nía nùatalé cháta, yá pinúacué nía’, íimaca nalí yá nacuèrináca”, íimaca yá Jesúsca.

Jesús entra en Jerusalén

²⁸ Idécanáamité càì Jesús íimaca nalí, yá yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yéewáidacalénái yáapichawa. ²⁹ Yá batéwata nàanàaca iyacatái pucháiba yàcaléca. Abéeri yàcalé íipidenéeri Betfagé, áiba nacái íipidená Betania. Iyaca nacái néeni abéechúa dúli íipidenéechúa Olivos, yá olivo inàlimanáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa idécanáami càì íimaca nalí:

³⁰ —Pìacuéwa irìculé yá yàcaléca iyéerica wapíchalé. Piwàlùacuéwa néré, yá pìanàapínacué burro nadacuèrica néeni, canéeritàacáwa wenàiwica yèeriwa íinata. Piwasàacuéni, pitécué nulíwani. ³¹ Aibacaalícué isutá yéemíawa píawa cánacué yéewa piwasàacani, néese picàlidacué iríwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalícuéca —íimaca nalí yá Jesúsca.

³² Néese níái pucháiba yéewáidacaléca nàacawa íicha. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí. ³³ Idàbaca nawasàaca burro, yá burro íiwacanánái isutáca yéemíawa nía:

—¿Cánacué piwasàa wapíra? —náimaca. ³⁴ Náimaca nalí:

—Wáiwacalica iwàwacutáni —náimaca.

³⁵ Néese yéewáidacalénái iríadaca yàasu ruana nacáiriwa burro iwaalírìcubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ³⁶ Idécunitàacá Jesús yàacawa

burro íinata Jerusalén iyacàlená nérépiná, manùbéeyéi nallada nàasu ru-ana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulicubàa burrocaténá ìpìna íinatabàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápíná nacuèrinásàiri icàaluínináwa. ³⁷ Yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná Olivos yàasu dúli yàasu yàawa irìculé, yá canánama nía Jesús yéewáidacaléca, níai nacái yèepuníiyéicawa yáapicha, macáita nadàbaca namáidaca casíimáiri iyú. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri naicácáinaté Jesús imànica madécaná íiwitáise iyúwa yái càmlírica wenàiwica idé imànica.

³⁸ Nacàlidaca nèepunícawa:

—¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, Dios ibànuerica walí icùacaténácué wía! ¡Píacué canánama iyéeyéica chènuniré, casíimáicué piwàwa! ¡Wàaca pirí cayábéeri, pía Dios chènuníiséerica! —náimaca. ³⁹ Néese abénaméeyéi fariseo yèepuníiyéicawa náapicha wenàiwicanái yèewi náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, pialàa nía cachàiníiri iyú níai péewáidacalécawa, masànanápiná nía, nacàlidacáiná piináwaná ìwali Dios inacáiricasa pía —náimaca. ⁴⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

—Péemíacué cayába, masànacaalí níai nuéwáidacalécatá, yáta níai íbaca nacàlidaca nuináwaná ìwali Diosca núatá —ímaca nalí yái Jesúsca.

⁴¹ Néese Jesús iyamáa ibàlùacawa mawiénita Jerusalén iyacàlená irí, yá iicáca Jerusalén, néese ícháaníca manuísíwata ìwali yái yàcaléca, catúulécanácáiná iicáca yàcalé mìnanaí, yácáiná Jesús yáalíacatéwa manuíri yùuwichàacáisi yàanàanápínaté nàwali. ⁴² Yá íimaca: “¡Máiní nuwàwa píalíacuécawa siùca èri càinácaalícué iwàwacutáaná pimànica cayábacaténácué píapicha Dios! Cayábacaalícué píapicha Diostá, néese càmitacué yàanàa piwali yàasu yùuwichàacáisitá. Quéwa càmitacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáaná pimànica.

⁴³ Yàanàapínácué pirí báawéeri èeri. Piùwidenáicué namànipínácué iwáiná piyacàle itéesebàa macáita, ipíchanácué pimusúacawa yàcalé íicha. Macáitacué nàawapínácuéca píawa. Yá namànipíná ùwicái píipunitacué pitéesebàa macáita. ⁴⁴ Yásí namáalàidacué piyacàle macái, nanúapíná macáita wenàiwica iyéeyéica yàcalé irìcu. Nacàlilàpinácué picapèe. Càmita namàacapíná capìi yàasu íba yáawinacawa áiba íba íinata, yá nacàlilàacuéca macáita yái piyacàlecuécawa. Piicácáinácué càiride iyúwa canéeri iwèni pirí yái nuénáiwána siùca èeri Dios ibànùacatáita núa pìatalécué, nuwasàacaténácué pía yàasu yùuwichàacáisi íicha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús purifica el templo

⁴⁵ Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé. Yá idàbaca imusúadaca macáita wenàiwica iwéndéeyéicaté yàasusi templo ibàacháwalená irìcu. ⁴⁶ Yá íimaca nalí:

—Pidécuéca péemíaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalícuíse; Dios íimacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutácàalupínáca nuícha’, íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadacani cayéedéeyéi icapèe iyú, yái temploca, piyéedùacáinácué plata wenàiwica íicha píchìwa iyúwa —ímaca yái Jesúsca.

⁴⁷ Néese èeri imanùbaca Jesús yéewáidaca wenàiwicanái templo irìcu. Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, judío íiwacanánái nacái, nàináidacawa nàyaca càinápinácaalí iyú náalimá nanúaca Jesús. ⁴⁸ Càmitàacá quéwa náalimá náibàacani, níacáiná canánama wenàiwica cayábaca néemíaca Jesús itàacái.

¹ Aiba èerité Jesús iyaca templo irìcu. Yá yéewáidaca iyaca wenàiwicanái, icàlidaca nalí nacái Dios itàacái cayábéerica, yái tàacáisi íméerica Jesús iwàwa iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yá sacerdote íiwacanánái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. ² Yá náimaca irí:

—¿Cawiná ibànù pía pimusúadánápiná nía templo ibàacháwalená irìcuíse, níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùullia pía pimusúadánápiná nía? — náimaca. ³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Nuwàwa nusutácuéca nuémìawa pía nacái. Picàlidacué nulíni: ⁴ ¿Cawiná ichùulliaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica; Diossica, wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirínácaalí náicha ichùullia Juan ibautizáanápínaté wenàiwica —íimaca yái Jesúsca.

⁵ Nadàbaca natàaníca nalíwáaca. Yá náimaca nalíwáaca: “¿Càinásica wáimaca? Wáimacaalí irí, ‘Dioscaté ichùulliacani’, yásí isutáca yéemiawa wía, ‘¿Cánácué càmita peebáidani?’ càipíná íimaca walí. ⁶ Néese wáimacaalí irí, ‘Wenàiwicacaté ichùullia meedáni’, yásí wenàiwica macáita nanúaca wía íba iyú, níacáiná macáita neebáidaca tàì íméri iyú Juan itàanicaté Dios inùmalicuíse”, càì natàaníca nalíwáaca. ⁷ Néese nacàlidaca Jesús iríni càmitasa náalíawa cawinácaalí ichùulliaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica. ⁸ Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmita nucàlidacué piríwani cawinácaalí ichùullia núa numusúadánápiná nía templo ibàacháwalená irìcuíse, níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

⁹ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asiali ibànacaté uva ibànacalená. Yá imàacaca áibanái icuèyèipíná irí yàasu uva ibànacalená, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéenápíná, yàasu èeripíná needácatáita iyacaná. Idécanáamité imànica náapicha càiri wawàsi, yá yàacawa náicha áibalé madécaná èeri. ¹⁰ Uva yàasu èeri yàanàacaté needácaténá iyacaná, yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré icutácaténá náiwacali yàasu uva iyacaná yéenápínáwa icuèyèi ícha. Quéwa níái icuèyèica bànacalé nacapèedáidacani, yái náiwacali yàasu wenàiwicaca. Yá nachùullia yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva iyacanáca. ¹¹ Néese bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé yàasu wenàiwicawa áibata. Quéwa àniwa natàaníca irí báawéeri iyú, nacapèedáidacani. Yá nachùullia yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva iyacanáca. ¹² Néese bànacalé íiwacali yèepù ibànùaca áibata àniwa. Yá àniwa níái icuèyèica uva ibànacalená cacháunáca namànicani. Yá náucacani méetàuculé bànacalé yàaluná ícha.

¹³ “Néese yái uva ibànacalená íiwacali íimaca íináidacawa iríwa: ‘¿Càinásica numàni? Siùcade nubànù nuèriwa, yái cáininéerica nuicáca. Cawàwanáta nàaca ímíétacaná’, íimaca íináidacawa iríwa. ¹⁴ Quéwa níái icuèyèica uva ibànacalená naicácani, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yácata yái yeedéeripíná iríwa uva ibànacalená yáaniri yéetácaalípináwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni weedácaténá walíwa yàasu bànacalé’, náimaca nalíwáaca. ¹⁵ Iná náibàacani, yá nawatàida náucacani méetàucuta bànacalé yàaluná ícha. Yá nanúacani”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Néese Jesús íimaca nalí níái wenàiwicaca: “¿Càinásicué pínáidacawa? ¿Càinásica uva ibànacalená íiwacali imànipíná nalí níái icuèyèicaté irípiná bànacalé? ¹⁶ Siùcade nucàlidacué piríni: Yàanàapíná nàatalé, yá inúapíná níawa. Yásí imàaca áibanái icùaca irípiná yàasu uva ibànacalená —íimaca yái Jesúsca. Néese wenàiwicanái idécanáami néemìacani, yá náimaca Jesús irí:

—¿Càmírita, canácatáita Dios imànipíná walí càì! —náimaca. ¹⁷ Quéwa Jesús iicáidaca nalí, yá íimaca:

—Néeni, càmicaalícué piwàwa Dios yùuwichàidacuéca pía, néese iwàwacutácué píináidacawa cayába càinácaalí ímáaná yái tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalícuíse. Icàlidacaté Dios ibànùanápínaté israelitanái irí nacuèrinápiná, quéwa báawáanápínaté naicácani. Càité ímaca:

‘Níái imàníyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa siùcade máiníiri iwàwacutácué capíi irípiná yái íba náuquéricaté’,
cài itànàacaté profetaca”, ímaca nalí yái Jesúsca, yéewacaténá náalíacawa yái íba ímáanáca càicanide iyúwa Jesús, yái nacuèrinápiná Dios ibànùérica judíonái irí.
¹⁸ Néese Jesús ímaca nalí àniwa:

—Péemíacué áiba comparación íba ìwali: Cawinácaalí wenàiwica yúuwèyéicawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese íba yúuwàacaalíwa áibanái ínatabàa, yásí náalacawa ichùmalési iyú —ímaca yái Jesúsca, náalíacaténáwa Dios yùuwichàidáanápínaté manuísíwata cawinácaalí càníyéica yeebáida Jesús itàacái.

¹⁹ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nawàwaca náibàaca Jesús yáté èrica náucacaténáni presoíyéi ibànàliculé, náalíacáináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciónca. Càníiri nadé náibàaca quéwani cáalucáiná naicáca wenàiwicanái, manùbacáiná níái yéemièyéica Jesús itàacái casímáiri iyú.

El asunto de los impuestos

²⁰ Néeseté sacerdote íiwacanánái nachùuliaca áibanái aslanái nàacawa Jesús yàatalé, natàanicaténá cáimiétaquéri iyú Jesús yáapicha, iyúwa cayábéeyéi íiwitáise iwàwéyéica yéemíadaca Dios itàacái. Quéwa cachìwéyéica nía meedá, nàacawa néré náalímáidacaténá Jesús itàanínápiná báawéeri iyú romanonái yàasu gobierno ìwali yéewanápínáta meedá náibàacani nacháawàacaténá iináwaná ìwali gobernador romanosàiri irí. ²¹ Iná nasutáca néemíawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíiri iyú, péewáidaca wenàiwica nacái báisíiri tàacáisi iyú càiripináta. Wáalíca nacáiwa piicáca macái wenàiwica abédanamata, péewáida nacái wenàiwica nàyacaténá càide iyúwa Dios ichùulláná nàyaca. ²² Siùcade picàlida walíni: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyéica wàasu cáli? —náimaca.

²³ Quéwa Jesús yáalíca náiwitáise báawéeri nawàwáaná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíise. Yá ímaca nalí:

²⁴ —Píasáidacué nuicá abéechúa moneda. ¿Cawiná yéenáiwaná ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái ípidená ichanàawa ìwali? —ímaca yái Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Emperador ípidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáiwaná nacái ichanàawa ìwali, yáara romano íiwacalíná, icuèrica macái èeri mìnánái —náimaca. ²⁵ Yá Jesús ímaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùullánácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica — ímaca yái Jesúsca. ²⁶ Iná canácata báawéeri tàacáisi Jesús íméerica wenàiwicanái yàacuésemi yéewanápíná nacháawàaca iináwaná ìwali. Néese náináidacawa néemíaca manuísíwata Jesús ímáaná, yá masànacáicata nía ícha.

La pregunta sobre la resurrección

²⁷ Néeseté abénaméeyéi saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái náimaca càmitasa yéetéeyéimiwa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái

iwàwaca wenàiwicanáí iicáaníca Jesús iquíniná, íná nasutáca néemlawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

²⁸—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi íméerica Dios ichùulianácué wía judíoca wamàninápiná cà: Asìali yéetácaalíwa méenibeta, néese iwàwacutá yéenasàiri yeedáca iríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapináwa yéewacaténá idènlaca úapicha yéenibewa naiduéeyéipiná càiyéide iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipiná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁹Uwé, áibaalíte nàyaca siete namanúbaca yéenanái. Nabèeri yeedáca abéechúa ínupináwa, quéwa yéetácawa uícha méenibeta. ³⁰Inaté iméeréerimi yeedáca ibèeri ínumicawa. Néese yéetácawa uícha méenibeta. ³¹Néese iméeréerimi àniwa yeedáca úa, càita nacái yéetácawa uícha méenibeta. Càité níai sietéeyéicaté imanúbaca needáca úa. Yá néetácawa uícha macáita méenibeta. ³²Néese úanama yéetáwa náami nacái. ³³Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa icáucàacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái ínáidáanáwa, ¿càinápinásica unìri náicha níara sietéeyémica? Càmita náalimápiná náalíacawatá, macáicáináta náinuca úa —náimaca, naicáaníca Jesús iquíniná. ³⁴Néese Jesús ímaca nalí:

—Chái èeri irícu, asianái, inanái nacái nacásàacawa. ³⁵Quéwa cawinácaalí wenàiwicanáí Dios imàaquéeyéipináca icáucàacawa áiba èeriwa nàacaténáwa chènuniré, asianái, inanái nacái, càmita nacásàapináwa. ³⁶Càmita nacásàapináwa càmicáiná náalimá néetácawa quirínama, nàypinácainá càide iyúwa ángelnái iyáaná. Níacáiná Dios yéenibepináca nía, Dios ímichàidacáiná nía yéetácaisi íicha. ³⁷Profeta Moisés nacái yáasáidacaté walí yéetéeyéimiwa nacáucàanápináca áiba èeriwa. Moisés itànàacaté tàacáisi wáalíacaténáwa maléeneri àicu ìwali yeeméericatéwa ìyaca quichái iyú, Dios ìyacáinaté néré, yaté Moisés yéemlaca tàacáisi íméerica: Yái Wacuèriná Dios, yácata Nacuèrináca, níai wàawirinámica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. ³⁸¡Dios càmita icúa yéetéeyéimi ichéeca meedá! ¡Néese Dios icúaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cáuca nía Dios yáapicha siùca, níara Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácaánítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés ìyaca, cáucáiná macáita wenàiwica Dios icuèyéica. Iná yéewa wáalíacawa Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa —ímaca yái Jesúsca.

³⁹Néese áibanái yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu náimaca Jesús irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani, pía yéewáidéerica wenàiwica —náimaca. ⁴⁰Yá cáaluca níai Jesús yùuwidenáica. Càmita nawàwa nasutáca néemlawani quirínama, ipíchaná báica nía wenàiwicanáí yàacuésemi.

¿De quién desciende el Mesías?

⁴¹Jesús ímaca nalí:

—Càmitacué píalíawa cayába Mesías ìwali, yái picuèrinápinácuéca Dios ibànùeripinácuéca pirí, píacué judíoca. Píimacáitacué rey David itaquéerínámica meedáni. Quéwa rey David ímacaté nacái áiba wawàsi Mesías ìwali. ⁴²David itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuise, yái tàacáisi waléerica cuyàluta Salmos irícuise. Càité David ímaca:

‘Nucuèriná Dios ímacaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picúacaténá núpicha macáita,

⁴³idècunitáacá numawèniadaca píicha macái piùwidenáíwa, ímaca yái Diosca’, càité ímaca yái Davidca. ⁴⁴Yái rey Davidca ímacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquéerínámicáanítani, yái Mesíasca, càicáanáta iwàwacutá náimaca ìwali rey David liwacali nacáicani —ímaca nalí yái Jesúsca, icàlidaca nalí ìwaliwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

⁴⁵ Macái wenàiwicanái iyéeyéica néeni néemlaca nàyaca Jesús itàacái, yá Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: ⁴⁶ “Picácué píchawa níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Picácué piyaca càide iyúwa nàyáaná. Casímáica nèepunícawa nanáawani cáaléeri yáapichawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná nasímáidaca Dios. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi wenàiwica naicácaténá nía. Máini nawàwa náawinacawa yàalubáisi ínata náawinacatáicawa níara cáimiétacanéeyéica wenàiwicaca judiónái yéewáidacàalu irìcu. Nacutá nacái yàalubáisi cayábanaméeyéi macái wenàiwica yàacuésemi nayáacaténá nayáacaléwa náapicha, yéewacaténá áibanái naicáca nía càiyéide iyúwa máiniyéica cachàinica. ⁴⁷ Nayéedùa nacái náicha nacapèemi, náasumi nacái níái catúulécanéeyéi inanáica manìríiyémica. Néese nasutáca Dios déecuiri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidaca cayábaca náiwitáise. Níacata Dios yùuwichàidéeyéipiná cachàiníiri iyú yáwanái náicha áibanái cabáyawanéeyéica”, ímaca nalí yái Jesúsca.

21

La ofrenda de la viuda pobre

¹ Jesús iyacaté templo irìcu, yá iicáidaca wenàiwica irí iriadéeyéica yàasu platawa ofrenda yàalu irìculé namàacacaténá Dios iríni. Yá iicáca càasuíyéi naliadaca plata. ² Néese Jesús iicáca inanái yàanàaca néré, máini catúulécanéechúa, inìrimi yéetéechúamicatéwa ícha. Yá ulladaca ùasu ofrendawa ofrenda yàalu irìculé, pucháiba moneda cobréeyéi púubéeyéi, càmiyyéica máini cawènica. ³ Néese Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa:

—Péemiacué cayába, úái catúulécanéechúa manìríchúamica udéca umàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú Dios iiquéeri càiride iyúwa manuiri iwèni náicha canánama, níái yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu irìculé. ⁴ Macáita níái áibanái nàaca ichàbéericawa meedá, máisibáwanáita nàasu cawèníri íchawa; úata quéwa éwita catúulécanácánita úa, càicánita ùaca macáita yái udènièrimica uwènìanápínaca uyáacaléwa —ímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que el templo será destruido

⁵ Aibanái natàaníca nàacawa templo ìwali cayábéeri iicacánawani, yàasu cawèniyyéi íba ìwali nacái, áiba cawèníri wawàsi nacái wenàiwica imàaquéerica Dios irípiná ofrenda iyú. Néese Jesús ímaca nalí:

⁶ —Aibaalípiná imáalàacawa macáitacué piiquéerica yái temploca. Yásí canácata capii yàasu íba yáawinéeripínacawa áiba íba ínata. Namáalàidapíná macáita —ímaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin del mundo

⁷ Néese nasutáca néemlawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, ¿chácaalínásica ichàbapínawa yái picàlidéerica walí templo ìwali? ¿Càinásica iyú wadépiná wáalíacawa mawiénica yéenáiwana, yái templo imáalàacatáipínacawa? —náimaca.

⁸ Néese Jesús ímaca nalí: “Picácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàacawa. Manùbacáiná wenàiwica nàanàapíná icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapíná núacasa níata. Yá nacàlidapíná nachìwawa. Càipíná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenéri Jesucristo, israelita icuèrinápínaca’, càipíná náimaca namànica nachìwawa. Aibanái nacái náimapíná: ‘Idéca Jesucristo yàanàaca icùacaténá macáita’, càipíná náimaca. Quéwa picácué peebáida nalíwani. ⁹ Nacàlidapínacué pirí ùwicái iináwaná ìwali, náimapíná nacái namànínása ùwicái nacuèrinánái ípunitawa, quéwa picácué

cáalu píawa. Càita iwàwacutápiná namànica quéechacáwa, quéwa càmitàacá imáalàapínáwa yáì èeriquéi”, ímaca yáì Jesúsca.

¹⁰ Néese Jesús ímaca nalí àniwa: “Aiba cáli néeseéeyéi napéliapíná áiba cáli néeseéeyéi ípunitawa. Aibanái gobierno namànipíná ùwicái áibanái go-bierno ípunitawa. ¹¹ Yá cáli icusúapínáwa cachàiníri iyú madécaná yàcalé. Manùbéeyéi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú, uláicái iyú nacái, madécaná cáli néeseéeyéi. Capìraléeri cáli irìcuwa naicáwa wawàsi icalùadéeripíná naicáca, áiba wawàsi nacái manuínaméeyéi yáasáidéeyéipínáca èeri mìnánái irí mawiénica yáì èeriquéi imáalàanápínácawa.

¹² “Quéwa ipíchawáise naicáca càiri wawàsi, yá áibanái náibàapínácué píawa, namànipínácué pirí báawéeri peebáidacáinácué nutàacái. Nawatàidapínácué píawa judiónái yéewáidacàalu néréwa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali. Yá náucapínácué píawa presoíyéi ibànaliculé. Natépinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, náiwacanánái irí nacáíwa peebáidacáinácué nulí. ¹³ Càita Dios imàacapínácué picàlidaca nalí nuináwaná ìwali, peebáidacuéca nutàacái. ¹⁴ Ipíchawáise náibàacuéca pía, picácué péewáidawa càinácaalípinácué picàlidáaná nalí piináwanáwa. ¹⁵ Néenialícáiná numàacapínácué pitàanica máini cáalíacáiri iyú, yéewanápiná càmitacué piùwidenái nadé namawèladacuéca pìasu tàacáisi. ¹⁶ Quéwa, písèenáicué, péenánáisiwacué nacái, piawiría yéenánái nacái, piacawéeyéiná nacái, nacháawàapínácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa. Nanúapínácué abénaméeyéi péenáwa. ¹⁷ Yásí macái èeri mìnánái báawacuéca naicáca píawa peebáidacáinácué nutàacái. ¹⁸ Quéwa càmitacué yúucapínáwa nuícha abéeri péená, ibatàa achúméerína pináta, càmita yúucapínáwa nuícha. ¹⁹ ¡Peebáidacué mamáalàacata tàì íméeri iyú, piideníacué piùwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú, yéewacaténácué peedáca piríwa picáucawa càmiiri imáalàawa!

²⁰ “Piicácaalípinácué úwinái ibàlùacawa Jerusalén iyacàlená itéese, yásí píalíacuécawa mesúnamáita namáalàidáanápíná yáì Jerusaléna. ²¹ Iná iwàwacutápiná cawinácaalí wenàiwica iyéeyéica cháì Judea yàasu cáli íinata napiacawa dúli inàliméeri nérépiná. Cawinácaalí iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irìcu iwàwacutápiná napiacawa yàcalé irìcuíse. Cawinácaalí nacái iyéeyéica manacúalibàa, iwàwacutápiná càmita nèepùawa Jerusalén iyacàlená irìculé. ²² Néenialícáiná Dios yàasu manuiri yùuwichàacáisi yàanàpiná israelitanái ìwali. Macáita ichàbapínácawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Dios inùmalicuíse. ²³ ¡Néenialípiná inanái nàuwichàapínáwa manuísíwata, cawinácaalí idéericuíyéica, nía nacái inanáica yéeyéica quìrasli ìiraca ìinisi!, càmicáiná náalimá napiacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. Yá nàuwichàapínácawa báawanama níái Israel yàasu cáli néeseéeyéica, yácáiná Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàpiná nàwali. ²⁴ Abénaméeyéi néetápináwa espada machete nacáiri iyú. Uwinái íibàapíná áibanái, yá natépiná níawa macái cáli imanùbaca ínatalépiná. Néese càmiíyéi judío namáalàidapíná Jerusalén iyacàlená, yá nacùapínácani àta imáalàacatalépinátawa nàasu èeri Dios imàaquéeripíná nalí nacùanápínáni, ipíchawáise yéepùadacani judiónái irí àniwa, yáì Jerusaléna”, ímaca yáì Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁵ Jesús ímaca nalí: “Néese wenàiwica naicápiná wawàsi capìraléeri cáli irìcuwa, manuínaméeyéi wawàsi nacalùadéeripíná naicáca, èeri ituírìcu, quéeri nacáíwa, dùlupùta nacáíwa náalíacaténáwa mawiénica yáì èeriquéi imáalàanápínácawa. Cháì èeri irìcu nacái, èeri mìnánái máini cáaluca nánáidapínáwa, càmita náalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná namànica, manuiri únicáiná imànipíná isànawa cachàini, manuínaméeyéi màladàca nacái

ipìlapinácawa cachàiníiri iyú. ²⁶ Néenialípiná achúma wenàiwica néetápináwa nacalùniwa, cáalucáiná nàináidapinácawa idècunitàacá nacùaca yàanàaca yái manuíri yùuwichàacáisi yàanèripinácawa èeri mìnanaí ìwali. Níacáiná cachàiniyéi wawàsi iyéeyéica chènuniré, nacusúacawa macáíwa. ²⁷ Néese macáí èeri mìnanaí iicápiná núa, núa asiali Dios néeséerica, nùanàapiná acalèe yèewíise cachàiníiri nuíwitáise iyúwa, nucamaláná mèlumèluíri irìcuwa nucùacaténá macáita. ²⁸ Idàbacaalípiná ichàbacawa macáita yái wawàsica, yásí pichàiniadacué piwàwawa, pimichàidacué píiwitáisewa nuípunita, piicáidacué chènuniré, caquialécáináta nùanàapináca nuwasàacuéca pía”, íimaca yái Jesúsca.

²⁹ Néese Jesús icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Yá íimaca nalí: “Piicácué higuera yéetaná, áibanáí àicu íiwitáaná nacáí iyéeyéica cháí Israel yàasu cáli íinata. ³⁰ Piicácaalícué àicu imusúadaca ibáináwa, yásí píalíacuécawa mawiénica camuí. ³¹ Càita nacáicué piicácaalípiná ichàbacawa yái nucàlidéericuéca pirí ìwali, yásí píalíacuécawa mawiénica Dios yàasu èeri icùacaténá macáita.

³² “Péemlacué cayába, macáita yái siùquéerica tàacáwa nucàlidacuéca pirí ìwali, macáita ichàbáanápínáwa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéica néenialíwa. ³³ Yái capíraléeri cáli, èeriquéi nacáí namáalàapínáwa áibaalípiná, néese nutàacáí càmita imáalàapínáwa. Macáita ichàbapínácawa càide iyúwa nucàlidáanácué piríni.

³⁴ “Piicácué píichawa cayába ipíchaná piwènúadacuéca nuícha píiwitáisewa pimànínapínácué pibáyawanáwa, picàmáanápíná nacáí, píináidáanápíná nacáíwa mamáalàacata èeri irìcuíri wawàsi ìwali. Picácué càì pimànica, néese picùacué nùanàaca àniwa. ³⁵ Yácáiná yùuwichàacáisi yàanàapíná ráunamáita macáí èeri mìnanaí ìwali càide iyúwa trampa íbàaná cuwèesi isicúasíwata. ³⁶ Pichùnìacué cayába píiwitáisewa. Pisutácué Dios íicha mamáalàacata cachàinicaténácué píiwitáise píidenánápínácué macáita yái ichàbáanápínácawa, yéewacaténácué pianàaca pibàlùacawa nuípunita, núa asiali Dios néeséerica”, íimaca yái Jesúsca.

³⁷ Néenialíté Jesús yéewáidaca wenàiwica èeríapinama templo irìcu. Néese catá imanùbaca yàaca iyamáacawa dúli néré ípidenacatalé Olivos, yái olivo inàlimanáca. ³⁸ Yá èeri imanùbaca macáita wenàiwica nàanàaca templo irìculé mapisáisiwata néemiacaténá Jesús itàacáí.

22

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Mawiénicaté judiónáí yàasu culto ípidenéeri Pascua nayáacaalíté pan càmíiri idènià levadura. ² Sacerdote íiwacanánáí, nía nacáí yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nacutáca càinápinácaalí iyú yéewanápíná nanúaca Jesús, ibàacanéeri iyúta quéwa cáalucáiná nía wenàiwicanáí íicha.

³ Néese Satanás iwàlùacawa Judas iwàwalìculé, ichùulíaca Judas imànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná, yái ípidenéerica Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacaléca docenacaté nía. ⁴ Néese Judas yàacawa itàaníca sacerdote íiwacanánáí yáapicha, náapicha nacáí úwi íiwacanánáí templo néeníiyéica. Yá Judas itàaníca náapicha Jesús ìwali yéewanápíná itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁵ Yá casímáica nawàwa, náimaca irí nàanápínáté irí plata itéenápíná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁶ Cayábaca Judas yéemiaca náimáaná irí. Yá Judas idàbaca icutáca wawàsi càinácaalícatáipínáta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, càmicaléta máini manùba wenàiwica iyaca Jesús yáapicha.

La Cena del Señor

⁷ Néeseté yéenáiwana yàanàaca judiónái imànicatáica yàasu cultowa ìpidenéri Pascua, nayáacatáita pan càmiri idènià levadura. Yáté èerica iwàwacutá nanúaca oveja wàlisài nayáacaténá oveja iiná Pascua yàasuná culto yaalí. Càita judiónái iwàwalica càinácaalíté iyú Dios iwasàaca nàawirináimi Egipto yàasu cáli ícha. ⁸ Néese, Jesús ichùulíaca Pedro, Juan nacái, yá ímaca nalí:

—Piacué pichùnià walípiná yàacàsi Pascua pinéerica wayáacaténáni —ímaca yái Jesúsca. ⁹ Yá nasutáca néemíawani:

—¿Alénásica piwàwa wachùniàcani? —námaca. ¹⁰ Jesús ímaca nalí:

—Piwàlùacuéwa Jerusalén ìyacàlená irìculé, yá pianàapínacuéca asìali iwáacutéeri úni catùalìcu. Piacuéwa asìali yámíise aléera iwàlùacatalécawa.

¹¹ Pímacué capíi íiwacali irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemíawa pía, alénacaalí capíi imàdáana ìya iyáacatáipíná iyáacaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénái yáapichawa’, pímacué irí. ¹² Néese yáasáidapínacué piríwani, manuíri capíi imàdáana ìyéerica chènunibàa cáli inàni ícha, nachùnièrica cayába. Pichùniacué walí wayáapíná néeni Pascua piná —ímaca yái Jesúsca.

¹³ Iná nàacawa, yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús ímáanáté nalí. Néese nachùniàca yàacàsi Pascua pinéerica.

¹⁴ Néesecáwa catácanáami nàwali, iwàwacutácaalíté nayáaca, yá Jesús yàanàaca yáawinacawa mesa iwéré apóstolnái yáapicha. ¹⁵ Néese, Jesús ímaca nalí:

—¡Máadainí nuwàwacatécué nuyáaca píapicha yái yàacàsi Pascua pinéerica ipíchawáise nuétácawa! ¹⁶ Càmicáiná nuyáapíná quirínamani àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Pascua ímáaná, yásí nuyáapíná àniwani píapichacué, Dios ìyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré —ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese Jesús yeedáca abéechúa copa icáapi irìculéwa, idènièchúa irìcuwa uva ituní. Idécanáami yàaca Dios irí cayábéeri, yá ímaca nalí:

—Peedácuéni, píiracuéni, piwacùacué píwaliwáacawani; ¹⁸ càmicáiná nuìrapíná quirínamani yái uva ituníca àta Dios idàbacatalépináta icùaca macáita —ímaca yái Jesúsca.

¹⁹ Néese Jesús yeedáca pan icáapi irìculéwa. Idécanáami yàaca Dios irí cayábéeri, yá isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni. Néese ímaca nalí:

—Yácata nuiná yái, yéetéeripínacuécawa píchawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía píbáyawaná ìwalísewa. Piyáacué yái panca piwàwalicaténacué nuétáanacuéwa píchawalíná —ímaca yái Jesúsca.

²⁰ Néesecáwa idécanáami nayáaca yái yàacàsi Pascuaca, Jesús yeedáca copa icáapi irìculéwa, abéechúa copa idènièchúa irìcuwa uva ituní. Yá ímaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripínacawa nuíchawa cruz ìwali píripínacuéwa, ipíchanacué Dios yùuwichàidacuéca pía píbáyawaná ìwalísewa. Yái uva ituníca yáasáidacuéca pírí báisíricani yái wàlisài wawàsi Dios imànírica wenàiwicanái yáapicha nuwasàanápíná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, nuíranácáiná imusúapínacawa nuíchawa nalípináwa.

²¹ Quéwa, siúcata yái asìalica itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa, yácata yái yáawinéericáwacawa iyáaca iyáacaléwa núapicha. ²² Núacáiná, núa asìali Dios néeséerica, nuétápinácawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali. ¡Quéwa máini yùuwichàapínacawa yái asìalica itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa! —ímaca yái Jesúsca.

²³ Néese Jesús yéewáidacalénái nadàbaca nasutáca néemíawa níawáaca chánaaalísica néená yái càì itéeripínacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, càmicáinatécáwa náalíawa càinácaalí Judas imànínapínaté.

Quién es el más importante

²⁴ Néese níái yéewáidacaléca natàaníca nalíwáaca ùuléri wawàsi iyú chánacaalí néená wenàiwicanái iiquéeripináté càiride iyúwa máiníri cachàini áibanái ícha canánama. ²⁵ Quéwa Jesús ímaca nalí: “Chái èri irìcu, cà míiyéi judío icuèrinánái nacùaca nàasu cáli néeséeyéiwa cachàiníri iyú, nachùulla nacái nàasu wenàiwicawa nacàlidáanápíná nàwali: ‘Cayábéeriquéi wacuèrinásàirica, imànírica walí cayábéeri’, cà nachùullaca nàasu wenàiwicawa nacàlidáanápíná. ²⁶ Quéwa, iwàwacutácué càmita pìya càide iyúwa nàyáaná. Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicàceni càiride iyúwa cachàinírica náicha canánama, néese iwàwacutá iicáca yáawawa càiride iyúwa máiníri càmita cachàini náicha canánama, iyúwa piméeréericué, íbaidáanápíná áibanái irí canánama. Cawinácaalícué péená nacái iwàwéerica Dios imàcaca ichùullaca áibanái wenàiwica, iwàwacutá íbaidacuéca pírí canánama càide iyúwacué pìasu wenàiwica imàníiná. ²⁷ Chái èri irìcu níara máiníyéica cachàini áibanái ícha náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, néese áibanái cà míiyéi cachàini náibaidaca nalí, natéca nalí nayáapínáwa. Quéwa càmitacué nuwàwa pimànica càide iyúwa èri mìnanaí icuèrinánái imàníiná. Nudéca núsáidacuéca pírí càinácaalí iwàwacutáanácué pìyaca. Núa, Píiwacalícuéca, nudéca nùyaca pèewibàa càide iyúwa cà míiri cachàini, iyúwa wenàiwica íbaidéerica áibanái irí canánama.

²⁸ “Pidécuéca pìyaca núapicha mamáalàacata, pìideníacuéca nacái núapicha nuuwichàacái. ²⁹ Iná numàacapínácué picùaca núapicha wenàiwicanái càide iyúwa Núaniri Dios imàcáanáté nucùanápíná wenàiwicanái. ³⁰ Yá piyáapínácuéca piyáacaléwa núapicha Dios iyacàle irìcu nucùacatalépináca macáita. Néenialípiná píawinacuécawa pìasu yàalubáisi ínatawa picùacaténácué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi yàawíríaca”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³¹ Néese àniwa Jesús ímaca Pedro irí:

—Simón, péemla cayábani. Satanás idéca isutáca Dios ícha wawàsi imàcáanápíná Satanás yáalimáidacuéca iicáwa pía cachàiníri iyú. ³² Quéwa, nudéca nusutáca pírí Dios ícha, imàcáanápíná peebáidaca nulí mamáalàacata. Néese idécanáami piwènúadaca píiwitáisewa nulípiná àniwa, yá pichàiniada nawàwa, níái péenánáicawa neebáidacaténá nulí tàì íméeri iyú —ímaca yái Jesúsca. ³³ Néese Simón ímaca Jesús irí:

—Nuíwacali, abédanama nuíwitáise píapicha nùanápíná presoíyéi ibànalículé píapicha, éwita iwàwacutácaalí nuétácawa nacái píapichawa —ímaca yái Simón Pedroca. ³⁴ Jesús ímaca Pedro irí:

—Pedro, péemla cayába, ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipíná pichíwawa máisiba yàawírí, píimapíná càmitasa píalía nùwali ipíchaná nanúaca pía núapicha —ímaca yái Jesúsca.

Se acerca la hora de la prueba

³⁵ Néese Jesús isutáca yéemla nía:

—Bàaluité nubànùacué pía picàlidacaténá nalí nutàacái, yáté càmitacué nubatàa pitéca saco, plata yàalu nacái, áiba costiza nacáiripíná nacái. Néeni, ¿iwàwacutéerísícuéwa pírí quirítani néenialíté? —ímaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Cà míiri —náimaca irí. ³⁶ Néese Jesús ímaca nalí àniwa:

—Quéwa, siùca péemlacué comparación: Siùcade cawinácaalí idènièrica saco, iwàwacutá itéca yáapichawani, itéca nacái plata yàalu. Cawinácaalí canéerica irí espada machete nacáiri, iwàwacutá iwéndaca yàasu ruana nacáiriwa yúuquéeri ìwalísewa, iwènìacaténá iríwa espada. ³⁷ Nudéca nucàlidacuéca pírí yái comparaciónca píalíacaténácuéwa càulenápínáca pícha yái ichàbáanápínáca

mesúnamáita iwàwacutácáiná namànica nulí macáita iyúwaté profetanái itànàanaté tàacáisi Dios inùmaliçuise. Abéeri profeta ímacaté nùwali: ‘Yá nàuwichàidapinàcani báawéeyéi yáapicha’, càité itànàaca tàacáisi nuináwaná ìwali. Macáita tàacáisi natànèericaté nùwali Dios inùmaliçuise, iwàwacutá ichàbacawa càitade iyúwaté natànàaná —íimaca yái Jesúsca. ³⁸ Néese náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ìyaca walí pucháiba espada machete nacáiri —náimaca. Yá Jesús íimaca nalí:

—Yácata, wadéca watàaníca —íimaca yái Jesúsca, càmicáinaté náalía néemíaca cainácaalíte íimáaná yái comparación Jesús icàlidéerica nalí.

Jesús ora en Getsemani

³⁹ Néesetécáwa Jesús imusúacawa Jerusalén ìyacàlená irìçuise. Càide iyúwaté íiwitáise ìyáaná néenialíte, yàacawa táiyápi dúli néré, ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yéewáidacalénái nàacawa yáamiwáise. ⁴⁰ Jesús yàanàaca néré, yá íimaca nalí:

—Pisutácué píawawa Dios íicha, càminápiná imàaca Satanás yáalimáidacuéca pí ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese Jesús yàacawa náicha càita meedá idècuni iyúwa asìali yúucacatalé íba. Yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa néeni isutácaténá Dios íicha. ⁴² Yá Jesús íimaca Dios irí: “Núaniri, piwàwacaalí, yá piwasàaca núa íicha yái nùuwichàanápínacawa. Quéwa, càmicaalí piwàwa piwasàaca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáanáwa”, íimaca yái Jesúsca.

⁴³ Yáta abéeri ángel chènuníiséeri imàacaca yáawawa Jesús iicàceni. Yá ángel ichàiniadaca Jesús iwàwa. ⁴⁴ Máini Jesús yùuwichàacawa manuísíwata idècunitàacá isutáca Dios íicha manuísíwata. Yá isìabèdeca imusúacawa íicha iyúwa iráí idupíacaalíwa cáli iwéré.

⁴⁵ Idécánáami Jesús isutáca Dios íicha, yá imichàa ibàlùacawa, yàacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía íiméeyéicáita máinicáiná achúmaca nawàwa, ínáté naimáca nàyaca. ⁴⁶ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué piimá piyaca? Pimichàacuéwa pidapùle íichawa. Pisutácué píawawa Dios íicha, càminápiná imàaca Satanás yáalimáidaca pí ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴⁷ Idècunitàacá Jesús itànánica nalí, yá madécáná wenàiwica yàanàaca nàatalé. Judas yàacawa náiwitápu, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Néese Judas yàacawa Jesús yàatalé isúsúacaténá Jesús inàni ìwali càide iyúwaté náiwitáise ìyáaná natàidáanaté wenàiwica cáininéerica naicáca. Càica Judas imànica yáasáidacaténá nalí cawinácaalíni, yái Jesúsca. ⁴⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—Judas, ¿cáná picháawàa núa nùuwidenái iríwa iyú yái pisúsùanáca nunàni ìwali, càide iyúwa cáinináca nacáicaalí piicá núa, núa asìali Dios néeséerica? — íimaca yái Jesúsca.

⁴⁹ Níái yéewáidacaléca ìyéeyéica Jesús yáapicha naicácáiná cainácaalí Judas imànínápinaté, ínáté náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿piwàwasica wanúaca nía espada iyú? —náimaca.

⁵⁰ Néese abéeri néená níái yéewáidacaléca iwatàaca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipélicatató, yá inúacatàatáni espada iyú sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita asìali yùuwi yéewápuwáiséechúa.

⁵¹ Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacuéni, picácué pipélicia —íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yùuwi ìwali yái asìalica, yá ichùnìacani. ⁵² Néese Jesús isutáca yéemíawa

sacerdote íiwacanánái, nía nacái úwinái icuèyéica templo, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica yàanèyéicaté náibàacaténáni. Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué pìanàa nùatalé cacáapisàiwaca, espada, wacàba nacái, càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica càmicáinacué nupéliapiná píipunita. ⁵³ Macái èeri imanùbaca nùyacatécué píapicha templo irìcu, quéwa càmitatécué píibàa núa, ibatàa pidunùanápínacué nùwalita, càmitacué píibàa núa. Quéwa, siùcade Dios imàacacué píibàaca núa, yácata nacái Satanás yàasu èeri ichùullacatáicuéca píiwitáise catéeri —íimaca yái Jesúsca.

Pedro niega conocer a Jesús

⁵⁴ Néese náibàaca Jesús. Yá natéca Jesús sacerdote íiwacaliná icapèe néré. Pedro yàacawa náamiwáise déecuìseta. ⁵⁵ Ipíchawáiseté nàanàaca néré áibanái napucúadacaté quichái bamuchúami bàacháwalicu. Níái úwinái náawinaca nàanabàca quichái. Néese Pedro yàanàaca néré yáawinaca nacáywa yàanabàca náapicha. ⁵⁶ Néese inanái íibaidéechúa néeni uicáca Pedro yáawinacawa iyaca yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úumaca nalí:

—Yá asìaliquéi Jesús yáapichéeri —úumaca nalí. ⁵⁷ Quéwa, Pedro icàlidaca ichìwawa, íimaca càmitasa yáalía Jesús ìwali. Yá Pedro íimaca ulí:

—Pía, inanái, càmita nualía ìwali —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni. ⁵⁸ Néese áiba iicácani, yá íimaca Pedro irí:

—Pía nacái néená, níara yáapichéeyéica —íimaca. Quéwa Pedro íimaca irí:

—Càmíirita, asìali, càmirica néená nuaquéi —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani. ⁵⁹ Néese batéwa abéeri hora idénáami àniwa áiba íimaca nalí àniwa cachàiníiri iyú:

—Báisíta, yáapichéerimicani yái asìalica, yácáiná Galilea yàasu cáli néeséeri nacáicani —íimaca nalí Pedro ìwali. ⁶⁰ Quéwa Pedro íimaca irí:

—Pía, asìali, càmita nualíawa càinácaalí íimánaca yái píiméerica —íimaca yái Pedroca. Idècunitàacá Pedro itàanica nalí, yáta cawámai itàaca. ⁶¹ Néese Jesús iwènúa iicáidaca Pedro irí, yáta Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidéericaté irí: “Ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipiná pichìwawa máisibàawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali”, càité Jesús íimaca Pedro irí. ⁶² Yá Pedro imusúacawa náicha, yá íicháanica cachàiníiri iyú.

Se burlan de Jesús

⁶³ Néese níái úwica icuèyéica Jesús, naicáanica iquíniná, nanúadáidaca nacái Jesús. ⁶⁴ Nabàlìaca Jesús ituí, yá nanúadáidaca inàni ìwali. Néese náimaca Jesús irí:

—Píwicùlida, picàlida walíni, ¿cawínásica níara inúadáidéeyéica pía? —náimaca, naicáanica iquíniná. ⁶⁵ Yá natàanica ìwali madécaná báawéeri iyú, mamáalàacata naicáanica Jesús iquíniná, nabáiniadacaténáni.

Jesús ante la Junta Suprema

⁶⁶ Néeseté amaláca yàacawa nawicáu, yá úwinái natéca Jesús Junta Suprema yàatalé iwacáidáyaquéeyéicawa, judío íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Yá nasutáca néemìawa Jesús:

⁶⁷ —Picàlida walíni, ¿píatasica yái Mesíasca, judío icuèrináca Dios ibànùeripínacaté walí? —náimaca. Néese Jesús íimaca:

—Nucàlidacaalícué píri nùacatáni, néese càmitacué peebáida nulítáni.

⁶⁸ Nusutácaalícué nuemìawa píatá, càmitacué picàlida nulítáni. ⁶⁹ Mesúnamáita quéwa núa, asìali Dios néeséerica, núawinapínawa yéewápuwáise yái Dios cachàinírira náicha canánama, nucùacaténá macáita Dios yáapicha chènuniré —íimaca yái Jesúsca. ⁷⁰ Yá macáita nasutáca néemìawani:

—Néeni, ¿Dios Iirisica pía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Yáca núa yái càide iyúwacué píimáaná —íimaca yái Jesúsca. ⁷¹ Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canácata iwàwacutáaná wéemìaca áiba icháawèeri iináwaná ìwali quirínama! ¡Wadéca wéemìaca itàacái báawéeri, icàlidaca ìwaliwa Dios Iiricasani! —náimaca nalíwáaca.

23

Jesús ante Pilato

¹ Néese macáita namichàacawa natéca Jesús Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli. ² Néese nadàbaca nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali Pilato irí, yá náimaca Pilato irí:

—Wadéca wàanàaca yái asìalica báawéerica imànica wàasu cáli néeséeyéi íiwitáise namàníinápiná ùwicái gobierno ípunita. Íimaca càmìtasa cayába wapáyaidaca wáichawa emperador plata iyú, yái romano icuèrinásàirica. Íiméerica ìwaliwa nacái Mesíascani, yái judío icuèrinácasa —náimaca. ³ Néese Pilato íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinásàirica? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisíta, núacani, càide iyúwa píimáaná —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Néese Pilato íimaca sacerdote íiwacanánái irí, áibanái nacái ìyéeyéica néeni:

—Càmìta nuicá ìwali íbáyawaná, yái asìalica —íimaca yái Pilatoca. ⁵ Náimaca quéwa cachàiníri iyú mamáalàacata:

—Báawaca imànica macái wenàiwica íiwitáise náináidáanápíná namànica ùwicái gobierno ípunita. Idéca yéewáidaca macáita Judea yàasu cáli néeséeyéi. Idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néré. Siùcade iwàwa yéewáidaca wenàiwica cháí Jerusalén ìyacàlená irícu —náimaca.

Jesús ante Herodes

⁶ Néese Pilato yéemìaca nalíni, íná isutáca yéemìawa nía asáisí Galilea yàasu cáli néeséericaalíni, yái Jesúsca. ⁷ Néese idécanáami Pilato yáalíacawa Galilea néeséericani, yá Pilato ichùuliaca natéca Jesús rey Herodes yàatalépiná, Herodes icuàcáinaté Galilea yàasu cáli. Néenialíté Herodes iyaca Jerusalén ìyacàlená irícu iicácaténá náapicha Pascua yàasuná culto. Íná natéca Jesús Herodes yàatalé. ⁸ Néese Herodes iicácaíná Jesús, yá casíimáica Herodes iwàwa, madécaná èericáinaté Herodes iwàwaca iicáca Jesús. Herodes yéemìacáinaté Jesús iináwaná ìwali, ínaté iwàwa iicáca Jesús imànica áiba wawàsi íiwitáise iyúwa, càmírica wenàiwica idé imànica. ⁹ Néese Herodes isutáca yéemìawa Jesús madécaná yàawiría. Quéwa Jesús càmírìta itàani. ¹⁰ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu ìyéeyéica néeni, nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata cachàiníri iyú. ¹¹ Néese Herodes, nía nacái yàasu úwinái yáapichéeyéica namànica Jesús irí báawéeri nabáiniadacaténáni, natàanica nacái ìwali báawéeri iyú. Néese náucaca cayábéeri bàlesi Jesús ìwalíise, cawèníri nacái càide iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, yái Jesúsca. Càité úwinái imànica naicáanícáténá Jesús iquíniná. Néese Herodes ichùuliaca natéca Jesús àniwa Pilato yàatalépiná. ¹² Quéchatécáwa Pilato, Herodes nacái nàuwidaca namàníiyéicacawa. Yáté èerica Pilato, Herodes imànica yàacawéeriná iyúwani.

Jesús es sentenciado a muerte

¹³ Néeseté Pilato ìwacáidaca sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái, madécanáca áibanái wenàiwica náapicha néeni. ¹⁴ Yá Pilato íimaca nalí:

—Pidécuéca pitéca nùatalé yái asìalica. Pidécuéca picàlidaca nulí iináwaná. Pidécuéca picháawàaca iináwaná ìwali píimacáinacué yéewáidacasa wenàiwica namàníinápiná ùwicái gobierno ípunita. Quéwa, nudécata nusutáca

nuémìawani pìacuéseemicué, yá canácata nuiquéeri ìwali ibáyawanáca càide iyúwacué picháawàaná iináwaná ìwali. ¹⁵ Herodes nacái canácata iiquéeri ìwali ibáyawaná, íná Herodes idéca ibànùacani néese àniwa wàataléta. Pidécuéca piicáca canácata ìwali ibáyawaná wanúanápínátáni. ¹⁶ Iná siúcata nuchùuliaca nacapèedáidáanápínáni. Idécanáami nacapèedáidacani, yásí numàaca yèpunícawa —ímaca yái Pilatoca. ¹⁷ Càide iyúwaté náiwitáise Pascua yàasuná culto imanùbacata, iwàwacutá Pilato iwasàaca nalí abéeri presoíri yèpunícáténáwa casímáicaténá judiónái. Inaté Pilato iwàwaca imàacaca Jesús yàacawa. ¹⁸ Quéwa, macáita néemíanícawa macáita namanùbaca iyúwa:

—¡Pinúacuéni! Pimàacacué Barrabás yèpunícawa —náimaca.

¹⁹ Iyacáinaté presoíri ípidenéerité Barrabás imànírícaté ùwicái yàcalé irìcu gobierno ípunita, íná náibàacaténi, inúacáinaté nacái wenàiwica. ²⁰ Néese Pilato itàaníca judiónái yáapicha àniwa iwàwacáiná imàacaca Jesús yèpunícawa.

²¹ Néemíanícawa quéwanáta máiní cachàiníiri nasàna iyúwa. Càica náimaca:

—¡Pinúacuéni! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

²² Néese Pilato itàaníca náapicha máisiba yàawiríanápiná itàaníca náapicha. Ímaca nalí:

—Néeni, ¿càinásica ibáyawanácué pirí? Canácata nuiquéeri ibáyawanáca numàacáanápíná nanúacatáni. Siúcata nuchùulì nacapèedáidacani. Idécanáami nacapèedáidacani, yásí numàaca yèpunícawa —ímaca yái Pilatoca.

²³ Néemíanícawa àniwa lúasi iyú, nasutáca Pilato ícha ichùulianápiná úwinái inúanápíná Jesús. Máinícáiná néemíanícawa mamáalàacata, íná Pilato imàacaca nalíni átata, càide iyúwa nasutáaná íchani. ²⁴ Càité Pilato iwènúadaca íiwitáisewa imàacáanápíná nanúaca Jesús càide iyúwa nasutáaná íchani. ²⁵ Iná Pilato imàacaca Barrabás yèpunícawa, yái presoíri nasutéerica Pilato ícha, iyéericaté presoíyéi ibànàlicu imànicáinaté ùwicái yàcalé irìcu, inúacáinaté nacái wenàiwica. Quéwa, Pilato yèpùadaca nalí Jesús namànicaténá irí càide iyúwa nawàwáaná.

Jesús es crucificado

²⁶ Néese, idècunitàacá úwinái itéca Jesús nanúacaténáni, yá náibàaca asìali Cirene iyacàlená néeseérica, ípidenéerica Simón, yèeriwa manacúali néese. Nachùulìaca Simón iwáacutaca Jesús yàasu cruz yàacaténáwa Jesús yáamiwáise, canácáiná quirínama Jesús ichàini, úwinái icapèedáidacáinaté báawanamani.

²⁷ Madécaná wenàiwica, inanái nacái manùbéeyéi, nàacawa Jesús yáamiwáise. Níái inanái náicháaníca manuísíwata Jesús ìwali, máinícáiná achúmaca nawàwa.

²⁸ Néese, Jesús iwènúa iicáidaca nalí, níái inanáica. Yá ímaca nalí:

—Píacué inanái Jerusalén iyacàlená mìnánái. Picácué pícháaní nùwali. Néese pícháanícué pìwaliwata, péenibe ìwali nacáiwica. ²⁹ Aibaalípiná piùwichàacuéwa báawanama. Yá pímapínácué piríwáaca: ‘Casímáica cawinácaalí inanái càmiyéica yáalimá quéenibeca. Casímáica nacái cawinácaalí càmiyéicaté idéericuca. Casímáica nacái cawinácaalí càmiyéicaté yàaca quìrasì ìira ìinisi’, càipíná pímacuécaca piríwáaca, níacáiná inanái quéenibéeyéica náicháanípináca néenibemi ìwaliwa. ³⁰ Néese áibanái péenácué náimapíná manuínaméeyéi dúli irí: ‘¡Picaláawa wáinatabàa, yéewacaténá wéetácawa ráunamáita!’, càipíná náimaca. Néese àniwa náimaca áiba dúli irí: ‘¡Pibàllacué wíala!’ càipíná náimaca.

³¹ Nanúaca núa mabáyawanéerica siúca èeri càmicatái namàni úwi. ¡Cáanáica nàuwichàidapínácué píawa namànicaalípiná ùwicái píipunitacué! —ímaca yái Jesúsca.

³² Níái úwinái natéca pucháiba cabáyawanéeyéi nanúacaténá nía Jesús yáapicha. ³³ Néese nàanàaca aléera ípidenacataléca La Calavera, ímáanáca “Íiwitási yáapimi iyacatalé”. Yá natàtàaca Jesús cruz ìwali. Natàtàaca nacái

pucháiba báawéeyéi íiwitáise. Néese úwinái nabàlùadaca máisiba cruz nàasu utàwi irìculéwa. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise. Aiba cruz nacái ibàlùacawa apáulicuíse Jesús irí. ³⁴ Idècunitàacá úwinái natàtàaca Jesús, yá Jesús íimaca Dios irí:

—Núaniri, pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha càmicáiná náalíawa caw-ínácaalí núa yái nanuérica —íimaca yái Jesúsca.

Néese úwinái náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi. ³⁵ Madécaná wenàiwica nabàlù naicáidaca Jesús irí. Níata nacái judío íiwacanáiná iicáanica Jesús iquíniná. Yá náimaca nalíwáaca:

—Ichàiniadacaté áibanái yéetácáisi íicha ipíchanaté néetácawa. Báisícaalí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, néese ¿cáná càmita ichàiniada yáawawa ipíchaná yéetácawa? —náimaca nalíwáaca, naicáanica Jesús iquíniná.

³⁶ Nía nacái úwináica naicáaní nacái iquíniná, nabáiniadacaténáni. Nàa nabàlùacawa mawiénita irí, namichàidaca mawèníri uva ituní càaméeri ìiracaná mawiénita inùma irí náimacáiná nàacasa icàaluíniná iyúwa nacuèriná nacáiricasani. Càita namànica naicáanícáténá Jesús iquíniná meedá, bàaluitécáiná romanonái yàaca icuèrináwa ìirapiná uva ituní. ³⁷ Náimaca Jesús irí:

—¡Báisícaalí judío icuèrináca pía, yá pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa! —náimaca Jesús irí, naicáanica iquíniná.

³⁸ Nachanàidaca tàacáisi Jesús íiwita iwicáubàa. Máisiba tàacáisi íiwitáaná ichanàawa néeni, griego itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, hebreo itàacái iyú nacái. Yái tàacáisi íimáanáca: “Yái ibàluèricawa cháí, yácata judío icuèrináca”, íimáanáca yái tàacáisica.

³⁹ Néese abéeri báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yàasu cruz ìwaliwa, mawiénita Jesús yàasu cruz irí, itàanica báawéeri iyú Jesús irí. Íimaca Jesús irí:

—Báisícaalí Mesíasca pía, yái judío icuèrinápináca, néese pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha. Pichàiniada nacái wía yéetácáisi íicha ipíchaná wéetácawa —íimaca. ⁴⁰ Néese áiba báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yàalàaca yáapichéeriwa cachàiníri iyú. Íimaca:

—¿Cáná càmita cáalu piicá Dios?, pía nàuwichàidéerica càide iyúwa nàuwichàidáaná yái asìalica. ⁴¹ Wàuwichàacawa wàyaca wabáyawaná ichùullacawa wamànicáinaté wabáyawanáwa. Quéwa, yái asìaliquéi, mabáyawanéerita —íimaca. ⁴² Néese isutáca Jesús íicha wawàsi:

—Jesús, piwàwali núa nùyacaténá píapicha pidàbacaalípiná picùaca canánama wenàiwica —íimaca. ⁴³ Néese Jesús íimaca irí:

—Péemla cayába, siùca èeri pìyapináca núapicha paraíso irìcuwa —íimaca yái Jesúsca.

Muerte de Jesús

⁴⁴ Néese machacànicaalíté èerica, yá catáca báawanama èeri icamaláná macái cháí èeri irìcu. Máisiba horaca catáca, àta las tresta táicalé. ⁴⁵ Yái èeri icamalánáca càmita icàna. Yá nacái manuíri yáawàanáca templo irìcuírca ica-canácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièrica mabáyawanéeri Dios ìyacatáica wenàiwica ituí íicha. Yá icacanácawa chènuníise cáli iwérénama yái manuíri yáawàanáca. ⁴⁶ Néese Jesús íimaca cachàiníri iyú Dios irí:

—¡Núaniri, nubànua nucáucawa pirí aléera picáapi irìculé! —íimaca yái Jesúsca. Idécanáami càì íimaca, yá imàacaca icáucawa yàacawa, yá yéetácawa. ⁴⁷ Yái úwi íiwacalináca romanosàiri iicácináté càinácaalí ichàbáanáwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Néese íimaca:

—Báisícata mabáyawanéerica yái asialimica —íimaca.

⁴⁸ Macáita wenàiwica iyéeyéica néeni idécanáami naicáca yéetácawa, yá nèepùacawa néese, máini achúmaca nawàwa, cáaluca nía nacái. ⁴⁹ Macáita quéwa níai yáaliyéica Jesús iwali, nía nacái inanáica yéeyéicatéwa yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nabàlùaca naicáidaca irí déecuíseta naicácaténá cainácaalí ichàbáanápínatéwa.

Jesús es sepultado

⁵⁰⁻⁵¹ Iyacaté áiba asiali cayábéeri íiwitáise, yeebáidéerica Dios itàacái, íipidenéeri José, Arimatea iyacàlená mìnali, yái yàcalé iyéerica Judea yàasu cáli ínata. Yái José abéeri néenáca, níai judío íiwacanánáica, Junta Supremanáica. José iwàwacaté Dios icùaca macáita. Inaté càmita yéewa abédanama José íiwitáise judío íiwacanánái yáapicha iwàwéeyéicaté inúaca Jesús. ⁵² Iná José yàacawa Pilato gobernador yàatalé. Isutáca Pilato íicha wawàsi yàanápíná irí Jesús iinámi. Yá Pilato imàacaca José iríni. ⁵³ Néese José yàacawa cruz yàatalé. Yá iricùadaca Jesús iinámi cruz ìwallíse, yá yéepùacani linoíri wáluma iyú, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. Néese iwàlùadaca Jesús iinámi càlicullí iriculé. Yái càlicullí áibanái náicacaténi dúli ibàlàirìcu yéewanápíná càlicullicani, iyúwa capíi imàdàaná. Yái càlicullí wàlisàicatàacáwa, canácatái nabàlièricáwa. ⁵⁴ Yáté èerica viernesca nachùnàcatáipíná yàacàsi sábadu piná, ipíchawáise sábadu judiónái iyamáidacatáicawa. Catácalicubàa yàacawa, yá idàba sábadu nayamáidacatáipínáwa. Inaté iwàwacutá nawàlùadaca Jesús iinámi caquialéta càlicullí iriculé.

⁵⁵ Abénaméeyéi inanái yéeyéicatéwa Jesús yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nàaca naicáca càlicullí, yá naicáca cainácaalí iyú nawàlùadaca Jesús iinámi càlicullí iriculé. ⁵⁶ Néese nèepùacawa nacapèe néréwa, yá nachùnàca pumèníri isàni, pomada nacáiri nacái napusúadacaténáni Jesús iinámi iwali, càide iyúwa judiónái imàníiná yéetéerimiwa irí. Néese nayamáidacawa sábadu irìcu càide iyúwaté Dios ichùullianá judiónái.

24

La resurrección de Jesús

¹ Néeseté, domingo irìcu, níai inanáica nàacatéwa càlicullí nérépiná mapisáisiwata. Natéca pumèníri isàni nachùnèricaté. Áibanái inanái nacái nàacawa náapicha. ² Nàanàaca càlicullí néré, yá naicáca íba ibàlùèricawa méetàucuta càlicullí inùma íicha, nabàlianáca càlicullí inùma. ³ Yá nawàlùacawa néré, yá canáta naiquéeri néeni Wáiwacali Jesús iinámica. ⁴ Cáaluca nía, càmita náaliáwa cainácaalí íimáaná. Yáta naicáca pucháiba asianái mèlumèluíyéi ibàle ibàlùèyèicawa mawiénita nalí. ⁵ Máini cáaluca níai inanáica, yá naicáidaca cáliaculé. Quéwa níai asianáica náimaca nalí:

—¿Cánacué picutá yáara cáuri wenàiwicaca cháí yéetáními yèewiré?
⁶ Canáca chání. Idéca icáucàacawa. Piwàwalicué yái tàacáisi icàlidéericatécué pirí idècunitàacá iyaca Galilea yàasu cáli néese. ⁷ Iimacatécué pirí iwàwacutáanápínaté presoca namànicani namàacacaténaté cabáyawanéeyéi wenàiwica natàtaacani cruz iwali yéetácáténatéwa, yái asiali Dios néeséerica. Iimacatécué pirí nacái icáucàanápínatéwa máisiba èeri irìcu —náimaca.

⁸ Yá inanái nawàwalica yái tàacásica Jesús icàlidéericaté nalí. ⁹ Néese nèepùacawa càlicullí íicha. Nacàlidaca nalíni níai oncéeyéica imanùbaca apóstolca, áibanái irí nacái náapichéeyéica. ¹⁰ Níai inanái icàlidéeyéica tàacáisi Jesús yéewáidacalénái irí náipidená María Magdalena, Juana nacái, Santiago yáatúa nacái, íipidenéechúa María, áibanái inanái náapichéeyéi nacái. ¹¹ Quéwa,

apóstolnái càmita neebáida nalíni, nayúunáidacáita canéeri iwèni tàacáisica meedáni.

¹² Quéwa Pedro ipìacawa càliculli néré. Néese yáawiaca iicáidaca càliculli imàdàaná irìculé, yá iicáca níawamita ibàlemi néepùanaté Jesús iinámi. Néese Pedro yèepùacawa icapèe néréwa. Iináidacawa iwàwalicúisewa càinácaalísica ichàbàanatéwa.

En el camino a Emaús

¹³ Yáté èericaté pucháiba Jesús yéewáidacalénái nèepùacawa nàyacàle nérépináwa, ípidenácatalé Emaús. Once namanùbaca kilómetro idècuni iyaca Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁴ Natàaní nàacawa nalíwáaca ìwali yái Jesús yéetáanácawa. ¹⁵ Idècunitàacá natàaníca nàacawa nalíwáaca Jesús iináwaná ìwali, yá Jesús yàacawa mawiénita nalí àyapulìcubàa. Yá yàacawa náapicha. ¹⁶ Ewita naicácaanítani, càicáaníta càmita náalía Jesúsca. ¹⁷ Néese Jesús isutáca yéemìawa nía:

—¿Càiná ìwalicué pitàaní pìacawa àyapulìcubàa? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Yá nayamáa nabàlùacawa, achúmaca nawàwa. Abéeri néená ípidenéeri Cleofas íimaca Jesús irí:

—Macáita Jerusalén iyacàlená mìnanáí náalíacawa ìwali yái namàníricaté Jerusalén iyacàlená irìcu áténama, siùca nacáide. ¿Abéeritasica pía càmíirita yáalíawa nèewíise macáita iyéeyéica Jerusalén iyacàlená néeni? —íimaca. ¹⁹ Jesús isutáca yéemìawa nía:

—¿Càináté iyaca néeni? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Wadéca watàaníca walíwáaca Jesús iináwaná ìwali yái Nazaret iyacàlená néeséerica, abéeri profeta icàlidéerica Dios itàacái cáimiétacawaca macái wenàiwica irí, imàníirica nacái nalí yái càmíirica wenàiwica idé imànica. ²⁰ Watàaníca nacái sacerdote íiwacanánái ìwali, judío íiwacanánái ìwali nacái, yái presonáca namànicani namàacacaténá romanonái inúacani, yéewanápiná nanúacani cruz ìwali. ²¹ Quéwa, wíacaté nacái watuíyàacaté Jesús iwasàanápinaté wía, wía Israel itaquénáinámica, wàuwidenái íchawa. Siùca èeri idéca idèníaca máisiba èeri nanúacadénáamini. ²² Quéwa abenaméeyéi inanái iyéeyéica wèewi siùca èeri nacalùadaca wía bàwinacáiná mapisáisiwata nàaca naicácaténá càliculli néré. ²³ Canáta quéwa nàanèeri Jesús iinámica néeni. Yá nèepùacawa nacapèe néréwa. Néese nacàlidacaté walíni naicácasa ángelnái yéenáiwánási nacáiri irìcuíse. Angelnái náimaca inanái irí cáucasa Jesús. ²⁴ Néese áibanái asíanái wáapichéeyéi nàacawa càliculli néré, yá nàanàaca néeni càide iyúwa inanái icàlidáanaté walíni, càmíiritàacá quéwa naicá Jesús —náimaca Jesús irí.

²⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Càmíiyéicué yáalíawa pía, máinícué càulenáca píichani, peebáidáanápinácué macáita tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmalìcuíse! ²⁶ Nacàlidacatécué piríni machacàníiri iyú iwàwacutáanápinaté Mesías yùuwichàacawa ipíchawáiseté wenàiwica nàaca icàaluíniná, yái judío icuèrinápináca —íimaca yái Jesúsca.

²⁷ Néese Jesús idàbaca icàlidaca nalíni macáita iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Quéechacáwa icàlidaca nalí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Jesús ìwali, áibanái profeta nacái icàlidéeyéicaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalìcuíse. Yéewáidaca nía náalíacaténá néemìaca càinácaalí íimáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Mesías ìwali, yái judío icuèrinápináca.

²⁸ Néeseté nàanàaca nàyacàle néréwa. Quéwa Jesús iwàwacaté yàacawa áibaléta. ²⁹ Yá nasutáca ícha wawàsi iyamáanápináwa náapicha nacapèe irìculé. Yá náimaca irí:

—Piyamáawa wáapicha máinicáiná catáca yàacawa —náimaca. Yá Jesús iwàlùacawa nacapèe irìculé náapicha iyamáacaténáwa.

³⁰ Néese náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca pan icáapi irìculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri, néese isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni, yái panca. ³¹ Yáta náalíaca naicácani, yá náalíacawa Jesús cani. Yáta ichalíacawa natuí ícha. ³² Yá náimaca nalíwáaca:

—Báisícata Jesús cani. Yácata Jesús yái càì icàlidéerica walíni càinácaalí ímáaná Dios itàacái àyapulìcubàa, íná yéewa wawàwa yáalanícatéwa ìyaca —náimaca nalíwáaca.

³³ Yá càmita nayamáawa nacapèe irìcuwa, néese nèepùacàatécatawa Jerusalén ìyacàlená néré àniwa. Nàacawa once namanùbaca apóstolnái yàatalé ìwacáidáyaquéeyéicawa, áibanái yáapicha. ³⁴ Néese apóstolnái náimaca nalí, níái pucháiba yàanèeyéica nàatalé:

—Báisíta, Wáiwacali idéca icáucàacawa. Simón Pedro idéca iicácani —náimaca nalí.

³⁵ Néese níái pucháiba Emaús ìyacàlená néeséeyéica nacàlidaca nalí càinácaalíté ichàbáanáwa àyapulìcubàa. Nacàlidaca nacái nalíni náalíacatéwa Jesús cani isubèriadacaalíté pan.

Jesús se aparece a los discípulos

³⁶ Idècunitàacá natàaníca, yáta Jesús yàanàaca ìyaca nèewi. Yá íimaca nalí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca.

³⁷ Cáaluca nía manuísíwata nayúunáidacáiná iwàwanásicani yái càì naicáca. ³⁸ Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué cáalu pía? ¿Cánácué càmita peebáida núacani? ³⁹ Piicácué yái nucáapíca, nùabàli nacái, útuwi yáami, núacata yái. Pimàacacué picáapiwa nùwali piicáwa. Canáca wenàiwica icáucami iiná, yáapi nacái, quéwa núa, cáapíca núa, caináca nacái núa, ínácué yéewa píalimá píalíacawa cáuca núa —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁰ Idècanáami icàlidaca nalíni, yá yáasáidaca naicá icáapiwa, yàabàli nacáiwa, útuwi yáami. ⁴¹ Càmitàacá neebáida Jesús cani máinicáiná nayanídacawa casíimáicáiná nía. Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Pidènlasicué yàacàsi? —íimaca yái Jesúsca.

⁴² Yá nàaca irí cubái imìdecaná yéená, mába ituní nacái nàaca irí. ⁴³ Yá yeedáca yàacàsica, yá naicáca iyáacani. ⁴⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Idècunitàacá nùyaca píapichacué, nucàlidacatécué pirí macáitani càinácaalíté nuchàbáanápínátéwa. Iwàwacutáté numànica càitade iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali. Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nùwali càide iyúwa Dios ichùullianáté itànàaca. Profetanái nacái, áibanái nacái itànèeyéicaté Salmos nacàlidacaté tàacáisi nuináwaná ìwali. Yá macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté natànàaná —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁵ Néese Jesús imàacaca náalíacawa cayába càinácaalí ímáaná yái Dios itàacáica. ⁴⁶ Yá íimaca nalí àniwa:

—Natànàacaté tàacáisi íiméerica iwàwacutáanápínáté nuétácawa, núa Mesíasca, judío icuèrinápínáca. Quéwa, náimacaté numichàanápínátéwa yéetácáisi ícha máisiba èeri irìcu. Bàaluité profetanái itànàacaté nacái tàacáisi íiméerica iwàwacutáanápínácué picàlidaca nuináwaná ìwali canánama èeri mìnánái irí. ⁴⁷ Quéechacáwa iwàwacutácué picàlidaca nalíni cháì Jerusalén ìyacàlená irìcu. Picàlidacué nacái macáita wenàiwicanái iríni neebáidacaténá nutàacái, namàacacaténá náichawa nacái yái báawéerica namànírica yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha. ⁴⁸ Píacué nuéwáidacaléca, pidécuéca piicáca macáita yái numàníríca. ⁴⁹ Aibaalípiná nubànùacuéca Espíritu Santo piwàwa irìculé càide iyúwa Núaniri Dios

íimáanátécué pirí, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piyamáacuéwa cháta Jerusalén iyacàlená irìcu. Picácué pimusúawa ícha àta Espíritu Santo yàanàacatalépináta iwàlùacawa piwàwalìculécué, yèeripinácué pichàini chènuníisèerica —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sube al cielo

⁵⁰ Nésetécáwa Jesús itéca nía méetàuculé Jerusalén iyacàlená ícha. Yá nàanàaca Betania iyacàlená néré. Yá imichàidaca icáapiwa napualé. Yá isutáca nalí Dios ícha imàníinápíná nalí cayábéeri. ⁵¹ Idècunitàacá isutáca nalí Dios ícha, yá yàacawa náicha, imichàacawa náicha chènuniré. ⁵² Nàaca icàaluíniná, néese nèepùacawa Jerusalén iyacàlená irìculé casíimáiri iyú. ⁵³ Yá nàyaca èeri imanùbaca templo irìcu, yèeyéica Dios irí cayábéeri.

SAN JUAN

La Palabra de Dios hecha hombre

¹ Jesucristo iyacaté bàaluité ipíchawáise idàbacawa yái èeriquéi. Yái Jesucristoca, yácata Tàacáisi imàaquéerica wáalíacawa Dios ìwali. Iyacaté abédanaméeri íiwitáise Dios yáapicha, yái Dios yáapichéerica Jesucristo. Yácata Wacuèriná Dioscani, yái Jesucristoca, bàaluité èeri, siuca nacáide. ² Yái Jesucristoca, yáté iyaca Dios yáapicha èeri ipíchawáise. ³ Dios imàacacaté Jesucristo idàbaca macái wawàsi. Canácata wawàsi iyéerica càmíirité Jesucristo idàba, canásíwa. Yácata imàníricaté macáita. ⁴ Yái Jesucristoca, yácata yèerica nacáuca, macáita yái iyéerica. Yái Jesucristo yèerica macái wawàsi icáuca, yácata nacái imàaquéerica wenàiwica náalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníiri iyú báisíiri tàacáisi ìwali càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca amaláwaca. ⁵ Yái Jesucristoca imàacaca wáalíacawa iyaca càide iyúwa camalási icànéeri catéeri irìculé. Yàanàcaté aléi èeri irìculé amalácaténá imànica wenàiwicanái íiwitáise yéewanápiná càmita quirínama namàni càide iyúwa catéeri íiwitáise Satanás ichùulianá nía. Satanás càmítaté idé imawèniadaca íichawa Jesucristo.

⁶ Néeseté idècunitàacá Jesucristo iyaca cháí èeri irìcu, néenialíté iyaca asìali Dios ibànùericaté íipidenéeri Juan el Bautista. ⁷ Dios ibànùacaté Juan icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalìcuíse, icàlidacaténá nacái wenàiwicanái irí Jesucristo yàanàcaté, yái amaléerica imànica wenàiwicanái íiwitáise náalíacaténáwa càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníiri iyú. Dios ibànùacaté Juan, yéewacaténá wenàiwicanái neebáidaca Jesucristo itàacái idécanáamité néemíaca Juan icàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. ⁸ Yái Juanca càmítaté amalá imànica wenàiwica íiwitáise. Quéwa Dios ibànùacaté Juan icàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali, yái imàaquéerica wenàiwica náalíacawa càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníiri iyú. ⁹ Yái Jesucristoca, yácata abéerita amaléerica imànica macái wenàiwica íiwitáise yeebáidéeyéica itàacái náalíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníiri iyú; yácata yàanèericaté aléi èeri irìculé.

¹⁰ Yái báisíiri Tàacáisica íipidenéerica Jesucristo yèepunícatéwa cháí èeri irìcu. Ewita Dios imàacacáanítaté Jesucristo idàbaca canánama cháí èeri irìcuírica, càicáaníta èeri mìnanaí càmítaté náalíawa cawinácaalíni, càmita nacái cayába naicácani. ¹¹ Jesucristo yàanàcaté aléi èeri irìculé idàbéericaté irípináwa, néese níái wenàiwica Jesucristo imàníiyéicaté càmítaté natàida cayábani.

¹² Quéwa cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica Jesucristo, yeebáidéeyéi nacái itàacái, yá Jesucristo imàacaca Dios yéenibeca nía. ¹³ Dios yéenibeca nía, quéwa càmita càide iyúwa wenàiwica imàníná yéenibewa, càmita nacái iyúwa wenàiwica iwàwáaná imànica iiná iyúwa. Dios càmíiri imàni càide iyúwa wenàiwica imàníná. Dios yeedácáita nía yéenibepináwa iyúwata iwàwáaná imànica.

¹⁴ Yái báisíiri Tàacáisica íipidenéerica Jesucristo, yàanàcaté aléi èeri irìculé, yá yèepunícatéwa iyúwa asìali. Yá yèepunícatéwa wáapicha achúma èerínata, idènièri abéerita cayábéeri íiwitáisewa, icàlidéeri nacái abéerita yái báisíiri tàacáisica. Wadéca waicáca máiníiri cachàinica íiwitáise, icànéeri icamaláná chènuníiséeri iyúwa, yácáináta abéerita Dios Iirica, yái Jesucristoca. ¹⁵ Juan el Bautista icàlidacaté cachàiníiri iyúni Jesucristo iináwaná ìwali. Juan íimaca: “Yácata nucàlidéericatécué pirí ìwali núumacaalíté áiba máiníiri cachàinica

nuícha yàanàanápínaté núamirìcubàa. Cachàinírìca nuíchani, ìyacáináté bàaluitésíwa nupíchawáise, ipíchawáiseté numusúaca nuicá èeri”, ímaca yái Juanca.

¹⁶ Máiní cayábéeri íiwitáise, yái Jesucristoca, yá imànica walí madécaná cayábéeri quéwanáta mamáalàacata, macáita wía yeebáidéeyéica itàacái. ¹⁷ Dios imàacacaté profeta Moisés yéewáidaca wàawirináimi israelitanái namànicaténaté càide iyúwa Dios ichùullianá nía quéwa Jesucristo idéca yáasáidaca walí cáinináca Dios iicáca wenàiwica. Jesucristo yéewáida wía nacái macái Dios itàacái báisíiri iyú. ¹⁸ Canácatàacá áiba Jesucristo íicha iiquéri Dios, quéwa Jesucristo, yái Dios Iiri abéerita, yácata Wacuèriná Dioscani, yái Jesucristoca, cáininéerica Dios iicáca; yái Jesucristo yácata abéerita imàaquéerica wáalíaca Wáaniri Dios ìwaliwa, càinácaalí Dios íiwitáise ìyaca.

Juan el Bautista da testimonio de Jesucristo

¹⁹ Bàaluité Juan el Bautista icàlidacaté Dios itàacái wenàiwicanái irí. Néese judío íiwacanánái ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu nabànùaca wenàiwica Juan yàatalé, abénaméeyéi sacerdote, levita nacái íibaidéeyéica templo irìcu. Nabànùaca nía nasutácaténá néemìawa Juan cawinácaalíni. ²⁰ Yá Juan icàlidaca nalí iináwanáwa machacànita báisíiri iyú. Ímaca nalí:

—Càmìta Mesías núaquéi, yái wacuèrinápináca Dios ibànùèripiná walí, wía israelitaca —ímaca yái Juanca. ²¹ Néese nasutáca néemìawa àniwani:

—Néeni, ¿cawiná pía? ¿Profeta Eliásica pía yàanèerica àniwa càide iyúwaté áiba profeta íimáaná? —náimaca. Néese Juan ímaca nalí:

—Càmìta núa yái —ímaca yái Juanca. Néese náima irí mamáalàacata:

—Néese, ¿píasica profeta Dios ibànùèripináca walí càide iyúwaté profetanái íimáaná wàawirináimi irí? —náimaca. Néese Juan ímaca:

—Càmíiri —ímaca yái Juanca. ²² Néese náimaca irí:

—Néeni, ¿cawiná pía? Iwàwacutá wáalíacawa machacàníiri iyú wacàlidacaténá nalíni, níái ibànùèyéica wía. ¿Càiná píimaca pìwaliwa? —náimaca irí. ²³ Néese Juan ímaca nalí:

—Núaca yái asìali icàlidéerica nalí cachàiníiri iyúni, manacúali yùucubàa càináwàiri, càide iyúwaté profeta Isaías itànàaná tàacáisi Dios inùmalícuíse. Yá núumaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí machacàníiri àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni’, càì núumaca nalí —ímaca yái Juanca. ²⁴ Níái wenàiwica yèeyéicatéwa Juan yàatalé, fariseonái ibànùacaté nía. ²⁵ Yá nasutáca néemìawa Juan:

—Néeni, càmiccaalí Mesías pía, yái wacuèrinápináca Dios ibànùèripináca walí, wía israelitaca, càmiccaalí nacái profeta Elías pía, yàanèerica àniwa, càmiccaalí nacái profeta pía Dios ibànùèripinácaté walí càide iyúwaté profeta Moisés íimáaná wàawirináimi irí, néese, ¿cáná pibautizá wenàiwica? —náimaca. ²⁶ Juan ímaca nalí:

—Nubautizá wenàiwica úni yáaculé, quéwa ìyaca pèewi áiba càimírìcuéca píalía ìwali. ²⁷ Yàanàaca núamirìcubàawa. Máiní cachàiníiri íiwitáise nuícha. Nuíwacalìcani, yái yàanèeripináca; nuicáca núawawa càiride iyúwa yàasu wenàiwica càimíiri cachàini náicha canánama, máinícáiná cayábéerica nuíchani —ímaca yái Juanca.

²⁸ Càité Juan icàlidaca nalíni aléera ípidenácataléca Betania, ìyéerica abémàalé Jordán inanába íicha, Juan ibautizácatelé wenàiwica.

Jesús, el Cordero de Dios

²⁹ Néseté mapisáináami àniwa Juan iicáca Jesús yàacawa ipualé. Juan íimaca Jesús iwali: “¡Piicácué Dios yàasu Cordero, yéetéeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wàlisài iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa. Yácata yùuwichèeripinácawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú èeri mìnanaí ibáyawaná ìwalíse! ³⁰ Nudéca nucàlidacuéca pírí iináwaná iwali núumacaalítécué pírí: ‘Aiba yàanàapinácawa núamirìcubàawa, yácata cachàiníiri nuícha, ìyacáinaté bàaluité nupíchawáise ipíchawáiseté numusúaca nuicá èeri’, càité núumacué pírí. ³¹ Núa nacái càmitaté núalía càirínacaalíni, yái Dios ibànuèeripinácate walí, quéwa nudéca nùanàaca nubautizácate ná wenàiwica úni yáaculé yéewanápiná Israel itaquénáinámi náalía naicácani”, íimaca yái Juanca.

³² Néese Juan el Bautista íimaca àniwa: “Nudéca nuicáca Espíritu Santo iricúacawa chènuníse càiride iyúwa unùcu iicacánáwa, yá Espíritu Santo iyamáacawa iwali. ³³ Néese càmitàacáwa núalíawa mamáalàacata cawinácaalíni, quéwa Dios, yái ibànuèrica núa nubautizáanápina wenàiwica úni yáaculé íimaca nulí: ‘Piicápiná Espíritu Santo iricúacawa iyamáacawa abéeri asialí iwali, yásí píalíacawa yácata yái ibànuèeripináca Espíritu Santo wenàiwicanái irí, yái Espíritu yàacawéeridéeripináca níawa, ibautizácate ná náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, càì íimaca nulí yái Diosca. ³⁴ Nudéca nuicáca càide iyúwa Dios íimáanaté nulí iwali, íná nucàlidacué píriní, Dios líricani”, íimaca yái Juanca.

Los primeros discípulos de Jesús

³⁵ Néseté mapisáináami àniwa, Juan el Bautista ìyaca néeni àniwa pucháiba yéewáidacalé yáapichawa. ³⁶ Juan iicáca Jesús yèepunícawa néenibàa, yá Juan íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¡Piicácué Dios yàasu Cordero yéetéeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wàlisài iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa! —íimaca yái Juanca.

³⁷ Néese níai pucháiba Juan yéewáidacaléca idécanáami néemíaca Juan íimáaná nalí, yá nàacawa Jesús yáamísewa. ³⁸ Néese Jesús iwènúa iicáidaca nalí, nàacawa yáamísewa, yá íimaca nalí:

—¿Càinásicué piwàwa? —íimaca nalí. Néese náimaca irí:

—Pía yéewáidéerica wía, ¿alénásica picapèe? —náimaca irí. ³⁹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Wàaculé waicáca —íimaca nalí. Iná nàacawa yáapicha, yá naicáca alénacaalí ìya. Yá nayamáacawa yáapicha yátè èerica déecucáiná èeri a las cuatrota táica nàanàacaalíté néré.

⁴⁰ Abéeri néená ípidená Andrés, níai pucháiba yéemièyéica Juan el Bautista íimáaná néese nàacawa Jesús yáamísewa. Yái Andrésca, yácata Simón Pedro iméeréerica. ⁴¹ Néese Andrés yàacawa caquialéta icutáca ibèeriwa Simón. Yá Andrés íimaca Simón irí:

—Wadéca wàanàaca yái Mesíasca (ímáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacuèrinápiná Dios ibànuèerica walí, wía israelitaca —íimaca yái Andrésca.

⁴² Néese Andrés itéca Simón Jesús yàatalé. Yá Jesús iicáidaca Simón irí, yá íimaca irí:

—Píacata Simón, Juan ìiri. Quéwa siúcade numàaca píipidená Cefas (ímáanáca Pedro griego itàacái iyú) —íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a Felipe y a Natanael

⁴³ Néseté mapisáináami àniwa Jesús iwàwa yàacawa Galilea yàasu cáli néré, yá Jesús yàanàaca Felipe. Yá íimaca Felipe irí:

—Aquialé, píawa núapicha, yéewacate ná nuéwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁴ Yá Felipe Betsaida iyacàlená néeseéri alé nacáide Andrés, Pedronái iyacataléca. ⁴⁵ Néese Felipe yàaca icutáca Natanael, yá Felipe íimaca Natanael irí:

—Wadéca wàanàaca yáì asìali profeta Moisés itànèericaté iináwaná ìwali. Yácata Jesús, yáì Nazaret iyacàlená néeseérica náiméérica ìwali José ìirimica — íimaca. ⁴⁶ Néese Natanael íimaca:

—Canáca cayábéeri wenàiwica Nazaret iyacàlená irícu —íimaca yáì Natanaelca. Quéwa Felipe íimaca irí:

—Aquialé, píaca piicácani —íimaca. ⁴⁷ Néese Jesús iicáca Natanael yàacawa ipualé, yá Jesús íimaca Natanael ìwali:

—Aca néese israelitasíwa, iyéérica machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, canácatáita ichìwáida áibanái —íimaca yáì Jesúsca. ⁴⁸ Néese Natanael íimaca Jesús irí:

—¿Càinásica pidéena píalía nùwali? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Nuicácaté pía ipíchawáise Felipe imáidaca pía pìyacaalíté higuera yéetaná yáamibàa —íimaca yáì Jesúsca. ⁴⁹ Néese Natanael íimaca irí:

—Nuíwacali, ¡Dios ìirica pía! ¡Píacata yáì icuèripináca wía, wía Israel itaquénáinámica! —íimaca. ⁵⁰ Jesús íimaca irí:

—¿Peebáidasica nutàacái nùumacáinácáita píri nuicácaté pía higuera yéetaná yáamibàa? Mesúnamáita piicápiná áiba wawàsi cachàiníwanái —íimaca yáì Jesúsca. ⁵¹ Jesús íimaca nacái:

—Péemiacué cayába, áibaalípiná piicápiná capìraléeri cáli yàacùacawa, yásì Dios yàasu ángelnái namichàacawa nuícha, nalicùacawa àniwa nùwali, núa asìali Dios néeseérica —íimaca yáì Jesúsca.

2

Una boda en Caná de Galilea

¹ Néeseetécáwa máisibáaná èeri irícu, abéeri asìali icásàacawa áiba yàcalé irícu íipidenacatalé Caná, Galilea yàasu cáli íinata. Yá namànica irí fiesta. Jesús yáatúa iyaca fiesta néré. ² Néese Jesús iyaca nacái néeni wáapicha, wía yéewáidacaléca, namáidacáiná wía wàacatená waicáca náapicha fiesta. ³ Néese uva ituní imáalàacawa náicha, yá Jesús yáatúa úumaca irí:

—Idéca imáalàacawa náicha uva ituníca —úumaca. ⁴ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Núatúa, ¿cánásica càì píimaca nulí? Càmitàacá nuénáiwana yàanàa —íimaca yáì Jesúsca. ⁵ Quéwa Jesús yáatúa íimaca nalí níái iwacuèyéica nalí yàacàsi:

—Pimànicué macáita iyúwata ichùullánacué pía —úumaca. ⁶ Nàyacaté néré seis namanùbaca catùa manuínaméeyéi íba icatùalená, nàucùacaténá naliculé úni, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, iwàwacutácáiná judíonái imànica culto nacáiri náibacaténá nàasuwa, nacáapi nacáíwa ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa masacàacaténá Dios iicáca nía. Abénaméeyéi catùa manuínaméeyéi náalimá napuníacawa cincuenta litro imanùbaca úni iyú, áibanái setenta litro imanùbaca iyú náalimá nacái napuníacawa. ⁷ Néese Jesús íimaca nalí níái íibaidéeyéica néré:

—Pipuníadacué níái catùa úni iyú —íimaca yáì Jesúsca. Yá napuníadaca nía macáita, àta catùa inùma nérénama. ⁸ Néese Jesús íimaca nalí:

—Siùca peedacué achúmanamata catùa irícuíse, yá pitécuéni fiesta íiwacali irí, yáalimáidacaténáni —íimaca yáì Jesúsca. Yá namànica iyúwata Jesús íimáaná.

⁹ Yá fiesta íiwacali yáalimáidaca úni iwènuericatéwa uva ituní iyú, quéwa càmita yáalíawa sísaanácaalíté needá yáì uva ituníca. Níawamita íibaidéeyéica néré náalíacawa ìwali napuníadacáinaté catùa yáawami úni iyú. Néese fiesta íiwacali imáidaca yàataléwa yáì asìali wàlisàiri cáinuca imàníricaté matrimonio.

¹⁰ Yá fiesta íiwacali íimaca irí:

—Aibanái namànicaalí fiesta, yá nàaca nàirapiná quéechacáwa cayábéeri yáwanái uva ituní, néese idécanáami nàiraca madécaná, yá yàaca nàirapiná áiba báawatéerita. Quéwa pidéca pidèniaca yái cayábéeri yáwanái àta siùca nacáide —ímaca.

¹¹ Yái cayábéeri wawàsi Jesús imànírira nalí Caná ìyacàlená néré Galilea yàasu cáli íinata, yácata idàbáanéeri cayábéeri imànírira càmirira wenàiwica idé imànica. Càita yáasáidaca nalí íiwitáise chènuníséeriwa. Ináté wía yéewáidacaléca weebáidaca itàacái cachàiníwanái.

¹² Néese cáwa Jesús yàacawa Capernaum ìyacàlená néré. Jesús yáatúa ùacawa yáapicha, yéenanái nacái, wía nacái yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. Yá wàyaca néeni máisiba èeritasica.

Jesús purifica el templo

¹³ Néenialité mawiénica judiónái yàasu culto ípidenéeri Pascua wawàwalicaténá càinacaalité iyú Dios iwasàaca wàawirináimi Egipto yàasu cáli íicha. Wàacawa Jesús yáapicha Jerusalén ìyacàlená néré. ¹⁴ Néese Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé, yá iicáca wenàiwicanái iwéndéeyéica pacá, oveja nacái, unùcu nacái. Nawéndaca pìrái wenàiwica irí iwàwéeyéica imànica sacrificio Dios irí nabáyawaná ìwalísewa, ofrenda piná nacái. Nàyaca nacái áibanái icambiéyéica plata wenàiwica íicha. Yáawinéeyéicawa yàasu mesa iwéréwa nacambiacaténá náicha plata. ¹⁵ Néese Jesús ìwacáidaca íyanási, yá imànica cabèesi nacáiri, yá icalùadaca namusúawa macáita wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuíse, nàasu pìrái yáapichawa, ovejanái, pacá nacái. Néese níái icambiéyéica plata wenàiwica íicha needácaténá nalíwa plata, yá Jesús yúucaca nàasu moneda canánama cáli íinatalé, yá nacái itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama. ¹⁶ Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú níái iwéndéeyéica unùcu:

—¡Pitécué yái yàasusi templo íicha! ¡Picácué pimàni Núaniri Dios icapèe iyúwa nawéndacàalu! —ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté tàacáisi rey David itànèericaté Dios Iiri inùmalìcuíse cuyàluta Salmos irìcu. Imacaté: “Máiní báawa nuicáca yái namàinínaca báawéeri wawàsi piasu templo irìcu, pía Nucueriná Dios; namànipiná nulí báawéeri máinícáiná cáinináca nuicáca picapèe”, íimacaté yái Dios Iirica. ¹⁸ Néese abénaméeyéi judío íiwacanánái ibàluèyéicawa néeni náimaca Jesús irí:

—¡Canáca yéewaná pimusúadaca nía templo ibàacháwalená íicha! Báisícaalí Mesíasca pía, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca, néese pimàni waicá áiba wawàsi càmirira wenàiwica idé imànica piasáidacaténá pidèniaca Dios íiwitáise —náimaca. ¹⁹ Jesús íimaca nalí:

—Ewitanica pimáalàidacáanítacué yái temploca, càicáaníta numichàidapiná ibàlùawa àniwani máisiba èeri irìcuwa —ímaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese níái judío íiwacanánái náimaca irí:

—Nadéca náibaidaca cuarenta y seis camuí namànicaténá yái temploca. Càmita pidé pimichàidaca ibàlùawa àniwani máisiba èeri irìcu —náimaca irí.

²¹ Quéwa Jesús itàanícaté ìyaca ìwaliwata iyúwa templo. ²² Iná idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha, néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté yái tàacáisi Jesús icàlidéericaté nalí, ínáté weebáidaca manuíswata Dios itàacái profetanái itànèericaté Jesús ìwali. Weebáidacaté nacái Jesús itàacái.

Jesús conoce a todos

²³ Idècunitàacá Jesús ìyaca Jerusalén ìyacàlená néeni iicácaténá náapicha judiónái yàasu culto Pascua, yáté madécaná neebáidaca Mesíascani, yái Jesúsca, israelita icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí, naicácáinaté Jesús imànica yái

càmírica wenàiwica idé imànica. ²⁴ Quéwa Jesús yáaliacawa càmita neebáida itaacái báisíiri iyú yáaliacáiná macáita náiwitáise. ²⁵ Càmitaté iwàwacutá áibanái icàlidaca Jesús irí nàwali níái wenàiwicaca, yácáiná Jesús yáaliacawa macáita wenàiwica íiwitáise.

3

Jesús y Nicodemo

¹ Iyacaté fariseo ípidenéeri Nicodemo, abéeri judío íiwacanánái yéená máiníiri cámiétacanáca. ² Yái Nicodemo yàacawa ipáchiaca Jesús yàatalé táiyápi itàanicaténá yáapicha. Nicodemo yàacawa néré táiyápicáwa ipíchaná yàacawéeyéiná fariseo náaliacawa ìwali ipáchaná Jesús. Yá Nicodemo íimaca Jesús irí:

—Pía yéewáidéerica wía, wáaliacawa pìwali Dios idéca ibànùaca pía péewáidáanápíná wía. Càì wáaliacawa càmicáiná yáalimá áiba imànica yái càmirica wenàiwica idé imànica, càide iyúwa pìmaníná, càmicaalí Dios yàacawéerida nía —íimaca yái Nicodemoca. ³ Néese Jesús íimaca irí:

—Péemì cayábani, càmicaalí Dios imàaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú, néese càmita yéewa yáaliacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Néese Nicodemo isutáca yéemìlawa Jesús:

—¿Càinásica béeri asiali yáalimá imusúacawa wàlisài iyú àniwa? ¿Yáalimásica iwàlùacawa yáatúa idèèrìculéwa imusúacaténá iicá èeri wàlisài iyú àniwa? — íimaca yái Nicodemoca. ⁵ Jesús íimaca irí:

—Péemì cayábani, macái wenàiwica namusúaca naicá èeri idàbáanéeri yàawiría úni nacáiri yèewi. Néeseta quéwa iwàwacutá Espíritu Santo imàacaca wàlisài náiwitáise, nadèniacaténá nacáucawa chènuníséeri Espíritu Santo yèerica nalí. Càita yéewa Dios yàasunáica nía, Dios icùanápiná nía. ⁶ Cawinácaalí wenàiwica imusuéricawa inanái íicha, idèniaca iináwa cháì èeri irìcuírca, quéwa cawinácaalí wenàiwica Espíritu Santo imàaquéerica wàlisài íiwitáise, idèniaca Espíritu Santo. ⁷ Píalimáida péemìaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi núuméerica píri: ‘Iwàwacutá Dios imàacaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú’, càì núumaca píri. ⁸ Péemì comparación: Cáuli ipùaca àta alénacaalí Dios imàacaca cáuli yàacawa. Yá péemìaca cáuli isàna quéwa càmita píalíawa síisáanácaalí yàawa yái cáulica. Càmita nacái píalía ìwali alénacaalí yàawa. Càita nacái càmita píalimá píalíacawa càinácaalí iyú Espíritu Santo wàlisài imànica wenàiwica íiwitáise, nadèniacaténá nacáucawa chènuníséeri Espíritu Santo yèerica nalí —íimaca yái Jesúsca. ⁹ Néese Nicodemo isutáca yéemìlawa Jesús àniwa:

—Néeni, ¿càinásica yéewaná càicani? —íimaca. ¹⁰ Jesús íimaca irí:

—Píacata caináwanéeri yéewáidéerica Israel itaquénáinámi, ¿cáná càmita píalíawa ìwali yái núumáanáca? ¹¹ Péemì cayábani, watànica ìwali yái wáliérica ìwali, wacàlidacué nacái píriní, yái waiquéerica, quéwa càmitacué peebáida wataacái. ¹² Càmicaalícué peebáida nucàlidacaalícué píri ìwali yái Dios imànírca cháì èeri irìcu, néese, ¿càinásicué píalimá peebáidaca nucàlidacaalícué píri ìwali yái Dios imànírca chènuniré?

¹³ “Canáca áiba nuícha cháì èeri irìcu iyéericaté chènuniré icàlidacaténá càinácaalí iyáaná néré, abéerita núa yái irìcuèricatéwa chènuníise, núa asiali Dios néeséerica, núa chènuníséerica. ¹⁴ Péemìacáwa comparación: Bàaluité madécaná wàawirináimi iwàwacaté yéetácawa àapi iyú àpinái yaamíacáinaté nía manacúali yùucubàa càináwàiri. Néese profeta Moisés imànicaté àapi yéenáiwana bronce imànicaná. Néeseté Moisés imichàidaca àapi yéenáiwana àicu cáaléeri ìwali yéewanápinaté macáita wenàiwica naicáidaca irí, níái àapi

yaamiyéicaté. Naicáidacaalíté yéenáwanási irí, yáté cáuca nía iculále ícha. Càita nacái iwàwacutá wenàiwicanái imichàidaca núa chènuniré cruz ìwali, núa asìali Dios néeséerica, yéewanápiná macái wenàiwica naicáidaca nulí. ¹⁵ Càita Dios imàacapiná namànica nulí yéewanápiná macáita cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái càmita náucawa Dios ícha càiripináta, néese nadèniaca nacáucawa càmiri imáalàawa Dios yáapicha —ímaca yái Jesúsca.

El amor de Dios para el mundo

¹⁶ “Máini cáinináca Dios iicáca macái èeri mìnaná íná càì imànica nalí: ibànùaca nalí Iiriwa abéerita yéewanápiná macáita cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái càmita náucawa Dios ícha càiripináta, néese nadèniaca nacáucawa càmiri imáalàawa Dios yáapicha. ¹⁷ Càmicáinaté Dios ibànùaca Iiriwa aléi èeri iriculé yùuwichàidacaténá èeri mìnaná nabáyawaná ìwalíise. Néese Dios ibànùacaté Iiriwa iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

¹⁸ “Càmita Dios yùuwichàidapiná càiripináta cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái. Quéwa Dios idéca ínàidacawa yùuwichàidáanápiná càiripináta cawinácaalí càmiyéica yeebáida Dios Iiri itàacái, yái Dios Iirica abéerita, càmicáiná neebáidani. ¹⁹ Dios idéca ínàidacawa yùuwichàidáanápiná nía, cawinácaalí càmiyéica yeebáida Dios Iiri itàacái. Péemla comparación: Yái Dios Iiri iyaca càide iyúwa camalási cháì èeri irícu, imàaquéri waicáca cayába yácáiná Dios Iiri yáasáidaca wenàiwicanái irí cabáyawanáca nía. Quéwa níai èeri mìnánáca càmiyéica yeebáida Dios Iiri itàacái casímáica namànica nabáyawanáwa catácáiná náiwitáise, íná càmita cayába naicá Dios Iiri yáasáidéerica cabáyawanáca nía. ²⁰ Péemla comparación: Cawinácaalí wenàiwica imàníyéica íbáyawanáwa càmita nàawa camalási yàatalé ipíchaná áibanái naicáca yái báawéerica namànírira, càita nacái cawinácaalí càmiyéica yeebáida Dios Iiri itàacái báawaca naicáca Dios Iiri manuíswata, náuca nacái náichawani, ipíchaná yáasáidaca áibanái iicá nabáyawaná. ²¹ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica báisiri tàacáisi càmita càì namàni. Néese, namàacaca áibanái iicáca macáita namànírira yéewacaténá áibanái náalíacawa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná”, ímaca yái Jesúsca.

Juan el Bautista vuelve a hablar de Jesús

²² Néeseté Jesús yàacawa wáapicha, wía yéewáidacaléca Judea yàasu cáli ínatalé. Yá wàyaca néeni máisibáwanái èeri. Yá Jesús imàacaca wabautizáca wenàiwicanái, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. ²³ Juan el Bautista ibautizácaté yàacawa wenàiwica nacái Enón iyacàlená néré mawiénita Salim iyacàlená irí iyacáiná néeni manùba úni. Inaté wenàiwica yàanàaca néré. Yá Juan ibautizáca nía. ²⁴ Càité imànica ipíchawáiseté romanonái icuèyéicaté wàasu cáli náucaca Juan el Bautista presoíyéi ibànàlìculé.

²⁵ Néese abénaméeyéi néená Juan yéewáidacalénái, abéeri judío nacái nadàbaca natàanica nalíwáaca ùuléeri wawàsi iyú, ìwali càirínácaalí ibautizá cayábáwanái, Juan el Bautistasica, càmicaalí nacái Jesús yéewáidacalénáisica.

²⁶ Iná Juan yéewáidacalénái yàacawa Juan yàatalé. Yá náimaca irí:

—Pía yéewáidéerica wía, yáara asìali iyéericaté píapicha abéemàalé Jordán inanába ícha, yái picàlidéericaté walí ìwali, siùca macáita nàacawa yàatalé nabautizácaténáwa, yá nàacawa yáapicha, yéewáidacalécaténá nía —náimaca.

²⁷ Néese Juan ímaca nalí:

—Dios imàacaca walí íbaidacalési iyúwata iwàwáaná imàacaca wáibaidacalépiná, íná yéewa wáalíacawa Dios idéca imàacaca cachàinírira nuíchani, yái Jesúsca. ²⁸ Bàaluité péemlacuécaca nucàlidáanaté nalí machacàníri iyúni càmirita Mesías núa, yái wacuèrinápináca Dios ibànùerica walí,

wía israelitaca. Néese, núumacatécué piri núata yái wenàiwica Dios ibànuèrica Mesías ipíchalé. ²⁹ Péemiacué comparación: Asìali yeedácaalí yàacawéetúapináwa, yá natéca úa ùacawéeri yàataléwa, yá casímáica iwàwa, itàaníca casímáiri iyú náapicha. Néese yái asìali yàacawéeriná ibàluèricawa néeni, máini casímáica yéemíaca yàacawéeriná itàacáwa. Yá casímáica ínáidacawa yàacawéeriná ìwaliwa mànacàu yàanàcáiná ùyacaténá ùacawéeri yáapichawa. Càita nacái núa. Casímáica nuínáidacawa wenàiwica nàacáináwa Jesús yàatalé, yàasunáicaténá nía. ³⁰ Iwàwacutá macáita nuéwáidacalé manùbéeyéi nàacawa nuícha nàacaténá Jesús icàaluíniná cachàinicáiná nuícha càiripínatani —ímaca yái Juanca.

El que viene de arriba

³¹ Juan el Bautista ímaté nacái: “Yái Dios Iiri yàanèrica chènuníse, yácata cachàiníiri náicha canánama. Quéwa núa, imusuéricaté iicá èeri càide iyúwa macái wenàiwica ìyáaná, nùyaca cháí èeri irícu càide iyúwa asìali ìyáaná meedá, nucàlida nacái ìwali yái wawàsi Dios imàaquéerica núalíacawa ìwali cháí èeri irícu. Quéwa yái Dios Iiri yàanèrica chènuníse, yácata cachàiníiri náicha canánama. ³² Icàlida nacái ìwali yái iiquéerica chènuniré, yá nacái yéemièrica quéwa máisibáwanáita nía càì yeebáidéeyéica itàacái. ³³ Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yái wenàiwicaca yáasáidaca yeebáidaca Dios itàaníca báisíiri iyú. ³⁴ Yái Jesús Dios ibànuèrica itàaníca Dios inùmallícuise, Dioscáiná idéca yàaca irí Espíritu Santo manuísíwata, càmita Dios imáisaní Espíritu Santo Jesús íicha. ³⁵ Cáinináca Wáaniri Dios iicáca Iiriwa, idéca nacái Dios imàacaca Iiri icùanápiná macáita. ³⁶ Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, idèníaca icáucawa càníiri imáalàawa Dios yáapicha, quéwa cawinácaalí càníirica iwàwa yeebáidaca Dios Iiri itàacái, canáca icáuca càníiri imáalàawa, néese yùuwichàapínacawa manuísíwata Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú”, ímaca yái Juanca.

4

Jesús y la mujer de Samaria

¹⁻² Néeseté fariseonái náalíacawa Jesús idèníaca yéewáidacalénáwa manùbéeyéi Juan el Bautista íicha: Náalíacaté nacáiwa Jesús imàacaca wabautizáca manùbéeyéi wenàiwica Juan el Bautista íicha. Jesús càmitaté ibautizá wenàiwica, néese imàacaca wabautizáca nía. ³ Jesús yáalíacawa fariseonái ínáidacawa caluéri iyú ìwali, íná Jesús yàacawa Judea yàasu cáli íicha. Yá yèepùacawa yàacawa Galilea yàasu cáli nérépiná.

⁴ Jesús iwàwacutácaté ichàbacawa Samaria yàasu cáli ínatalé. ⁵ Iná yàanàca wáapicha, wía yéewáidacaléca, Sicar ìyacàlená néré Samaria yàasu cáli ínata. Yái yàcaléca ìyaca mawiénita Jacob yàasu cáli irí, yái cálica Jacob yèericaté ìiri iríwa íipidenéericaté José. ⁶ Iyaca néeni utàwi nacáiri nàisèeri irícuise úni íipidenéeri Jacob yàasumi. Jesús yàanàca néré chamàléeri yàacawa àyapu iyú, yá yáawinacawa mawiénita utàwi nacáiri irí, yái nàisèerica irícuise úni. Wàanàcaté néré batéwacaalíté machacànica èeri. ⁷⁻⁸ Néese wàacawa yàcalé irículé, wía Jesús yéewáidacaléca, wawèniacaténá wayáapináwa. Néese inanái Samaria yàasu cáli néeséechúa ùanàca uisàacaténá úni. Yá Jesús ímaca ulí:

—Píia nuíra úni —ímaca ulí.

⁹ Quéwa càmita cayába judiónái, samaritanonái nacái naicáyacacawa. Càmita nacái nàira náapichawáaca bacàa irícuise úni. Iná úái Samaria yàasu cáli néeséechúaca úumaca Jesús irí:

—Píacata judíosàiri, ¿cáná pisutá nuícha úni, núa Samaria yàasu cáli néeséechúaca? —úumaca. ¹⁰ Néese Jesús ímaca ulí:

—Càmita pialíawa ìwali yái cayábéerica Dios iwàwéerica imànica pirí. Càmita nacái pialíawa cawinácaalí núa, núa isutéerica pícha úni. Píalíacaalí cawinácaalí núatá, yásí pisutáca nuícha únitá, yá nùaca pirí cáuri únitá —ímaca yái Jesúsca.

¹¹ Néese úumaca irí:

—Néeni, canáca pirí úni yàalu peedácaténá úni, máini depuíwalécani yái única. ¿Sísáaná peedápiná cáuri úni? ¹² Wàawirimi Jacob imàacacaté walí yái utàwica wàisèeripiná irìcuíse úni. Yeedácatáicaté ìrapináwa úni. Càita nacái Jacob yéenibe, ipìranái nacái nàiracaté úni cháí. ¿Píasica cachàiníiri wàawirimi Jacob ícha? —úumaca. ¹³ Néese Jesús ímaca ulí:

—Cawinácaalí wenàiwica ìréeyéica yái única iyéerica cháí, mamáalàacata nèepùaca macàlaca nawàwa àniwa. ¹⁴ Quéwa cawinácaalí ìréerica úni nuèrica irí càmita quirínama yèepù macàlaca iwàwa àniwa. Néese úni nuèrica irí, imichàapinácaawa mamáalàacata iwàwalicu yàacaténá irí icáuca càmíiri imáalàawa —ímaca yái Jesúsca. ¹⁵ Uái inanáica úumaca Jesús irí:

—Uwé, pìà nulí única yéewanápiná càmita nuèpùawa macàlaca nuwàwa àniwa, càmita nacái iwàwacutá nuèpùaca nuèsàaca úni àniwa —úumaca. ¹⁶ Jesús ímaca ulí:

—Pìà pimáidaca pìacawéeriwa. Pité néeseni —ímaca yái Jesúsca. ¹⁷ Néese úumaca irí:

—Canácata nunìri —úumaca. Néese Jesús ímaca ulí:

—Pidéca picàlidaca nulí báisíiri iyúni canáca pinìri. ¹⁸ Pidéca pidèniaca cinco namanùbaca pinìrináíwa, yá pidéca piúcaca píchawa macáita nía. Asìali piyéerica yáapícha càmíirita pinìri. Iná pidéca picàlidaca nulí báisíiri iyúni —ímaca yái Jesúsca. ¹⁹ Néese úái inanáica idécanáami uémìacani, yá úumaca irí:

—Siùca nuínáidacawa cawàwanáta profetaca pía, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmàlicuíse. ²⁰ Wàawirináimi samaritano nàacaté Dios icàaluíniná cháí manuíri dúli ínata, quéwa píacué judíoca, píimacuéca iwàwacutáanása macái wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná Jerusalén iyacàlená néenibàata —úumaca.

²¹ Néese Jesús ímaca ulí:

—Péemìa nulí cayába, peebáida nutàacái. Mesúnamáitacué pìapíná Wáaniri Dios icàaluíniná, quéwa càmítacué iwàwacutápiná pìanàaca aléi dúli ínatalé, càmítacué nacái iwàwacutá pìacawa Jerusalén iyacàlená irìculé. ²² Píacué samaritanoca càmítacué píalía Dios ìwali pièricuéca icàaluíniná. Quéwa wía judíoca wáalíaca Dios ìwali yái wèerica icàaluíniná, yácáiná judíosàiricani yái iwasèeripináca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ²³ Quéwa máini mesúnamáita, siùca èeri nacái, cawinácaalí báisíiyéica iwàwa yàaca Wáaniri Dios icàaluíniná nàapíná icàaluíniná báisíiri iyú manuísíwata macái nawàwalicuísewa càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácáiná Wáaniri Dios iwàwa cà wenàiwica yàaca icàaluíniná. ²⁴ Canáca Dios iiná càide iyúwa wenàiwica iiná èeri irìcuírca íná càmita idé wenàiwica iicáca Dios. Càita nacái càmita wáalimá waicáca watuí iyúwa cainácaalí iyú wenàiwica yàaca Dios icàaluíniná, nàacáiná icàaluíniná nawàwalicuísewa. Iwàwacutá wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná báisíiri iyú macái nawàwalicuísewa, càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná —ímaca yái Jesúsca. ²⁵ Néese úái inanáica úumaca:

—Núalíacawa Mesías yàanàanápiná (ímáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacuèerínápináca Dios ibànuèeripiná walí. Mesías yàanàacaalípiná, yásí icàlidaca walíwa macáita, wáalíacaténá wéemìaca cayába —úumaca. ²⁶ Jesús ímaca ulí:

—Núacata yái, itàanírca píapícha —ímaca yái Jesúsca.

²⁷ Idécanacáita cà Jesús ímaca, wíacata Jesús yéewáidacaléca wàanàaca néré, yá wáináidacawa waicáidaca Jesús irí itàanicáiná inanái yáapícha. Quéwa cáaluca wasutáca wéemìawani íná canáca wéená isutéeri yéemìawa Jesús cáná

yéewaná itàaní úapicha. ²⁸ Néese úái inanáica umàacaca ùasu úni yàaluwa, yá uèpùacàatécatawa yàcalé iriculé. Yá úumaca wenàiwicanái irí:

²⁹ —Aquialécué, piicá abéeri asialiquéi icàlidéerica nulí macáita nudéená numànica. ¿Píináidasicué cawàwanáta Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí? —úumaca. ³⁰ Néese namusúacawa yàcalé iricuíse, yá nàacawa Jesús yàatalépiná. ³¹ Quéwa ipíchawáiseté yàcalé mìnaná nàanàca Jesús yàatalé, yá wía, yéewáidacaléca wasutáca Jesús íicha wawàsi manuíswata. Yá wáimaca irí:

—Wáiwacali, piyáa piyáacaléwa —wáimaca. ³² Quéwa Jesús íimaca walí:

—Nudènia nuyáapináwa áibata càmiricuéca píalíawa ìwali —íimaca yái Jesúsca.

³³ Néese wía yéewáidacaléca wáimaca walíwáaca:

—¿Cawàwanáta áibanái idéca yàaca iyáapiná? —wáimaca. ³⁴ Quéwa Jesús íimaca walí:

—Casímáipináca núa idécanáami numànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa, idécanáami numáalàidaca numànica yái íibaidacalésica Dios ichùulièricaté numànica, càide iyúwacué casímáiná pía pidécanáamicué piyáaca piyáacaléwa. ³⁵ Péemiacué comparación: Picácué píima piríwáaca: ‘Iwàwacutéeri báinúaca quéeri àta needácataléta bànacalé iyacaná’, picácué píima. Núumacué pirí, piicácué macáita níái wenàiwicaca yàanèyeyéca wàatalépiná. Càica níade iyúwa bànacalé iyacaná quíiréeri, mesúnamáicáináta neebáidapiná nutàacái, yásí wàwacáidaca nía nulípiná nùasunáicaténá nía, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé iyacaná. ³⁶ Cawinácaalí iwacáidéerica nulí wenàiwica nùasunáipiná, càipiná nùaca iwèniwa: Numàacaca casímáicani iicácáiná wenàiwica neebáidaca nutàacái. Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéca nutàacái needápiná nalíwa nacáucawa càmiri imáalàawa. Péemiacué comparación: Bànacalé íiwacali ichùullaca yàasu wenàiwicanáíwa náibaidáanápiná bànacalé yùucubàa. Abéeri wenàiwica ibànacaalí ituíná, yásí casímáipinácani áiba íibaidéeri yáapicha yeedéeripiná iyacanási quíiracaalíni. Càita nacái cawinácaalí icàlidéerica nutàacái idàbáanéeri yàawiría wenàiwicanái irí, yá nacái áiba wenàiwica iwènúadéerica nulípiná náiwitáise, yá casímáica nawàwa abédanamata, níái pucháibaca íibaidéeyéca nulí. ³⁷ Báisíta iyaca càide iyúwa comparación íimáaná wataacái iyú: ‘Abéeri náiwacali yàasu wenàiwica ibàna ituíná, néese náiwacali yàasu wenàiwicanái áibanái needáca bànacalé iyacaná quíiracaalíni’, íimaca yái comparaciónca. ³⁸ Càita nacái nudéca nubànùacuéca pía piwènúadáanápiná nulí wenàiwica íiwitáise nùasunáicaténá nía, càide iyúwa náiwacali yàasu wenàiwicanái yeedácaalí bànacalé iyacaná aléera náiwacali yàasu wenàiwica áibanái ibànacatalécaté. Càide iyúwa comparación íimáaná: Náiwacali yàasu wenàiwica idéca ibànaca ituínási, néese náiwacali yàasu wenàiwicanái áibanái needápiná bànacalé iyacaná quíiracaalíni. Càita nacái píacué: Uái inanáica udéca ucàlidaca yàcalé mìnaná irí nuináwaná ìwali, càide iyúwa udéca nacáicaalí ubànaca ituínási, néese cué piwènúadapiná nulíwa náiwitáise, níái yàcalé mìnanáica. Yásí pìwacáidacué nulí níawa nùasunáipiná càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé iyacaná quíiracaalíni —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Uái inanáica ucàlidacaté Jesús iináwaná ìwali nalí níái iyéeyéca yàcalé iricu iyéerica Samaria yàasu cáli íinata. Uumaca nalí: “Idéca icàlidaca nulí macáita nudéená numànica”, úumaca. Iná yéewa madécaná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái Mesíascani, yái nacuèrinápiná Dios ibànuèripinácaté nalí. ⁴⁰ Inaté níái samaritanoca idécanáami nàanàca Jesús yàatalé, yá nasutáca íicha wawàsi iyamáanápináwa náapicha. Jesús iyacaté náapicha pucháiba èeri. ⁴¹ Yá madécaná áibanái yeebáidaca Jesús itàacái néemiacáiná icàlidáaná nalíni. ⁴² Yá náimaca ulí úái inanáica:

—Siùca weebáidaca Jesús itàacái càmirita abé pitàacái ìwaliise, néese wadéca wéemìaca itàacái. Yá wáaliacawa báisiiri iyú Jesús ìwali Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, yái iwasèeripináca èeri mìnanaí Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha —náimaca.

Jesús sana al hijo de un oficial del rey

⁴³ Néeseté idécanáami Jesús ìyaca náapicha pucháiba èeri, yá yàacawa Samaria yàasu cáli íicha, yá idàbaca yàacawa àniwa Galilea yàasu cáli nérépiná. ⁴⁴ Jesús íimacáiná: Profeta yàasu cáli néeséeyéi càmita neebáida profeta itàacái, yái itàanírira Dios inùmaliçuise, càmita nacái naicácani cáimiétaquéri iyú. ⁴⁵ Jesús yàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá níái iyéeyéica néeni natàidaca Jesús cayábéeri iyú nàyacáinaté Jerusalén ìyacàlená néeni naicáténá Pascua yàasuná culto, íná yéewa naicátaté macáita yái Jesús imàníricaté néenibàa, yái càmirica áiba wenàiwica idé imànica.

⁴⁶ Néese Jesús yàanàaca áiba yàcalé néré ípidenácatalé Caná, Galilea yàasu cáli ínatale imàacacataléca úni iwènúacawa uva ituní iyú. Aiba yàcalé ípidenácatalé Capernaum ìyaca mawiénita Caná ìyacàlená irí. Iyacaté Capernaum ìyacàlená mìnali, gobierno yàasu wenàiwica máiniiri cachàinica íbaidéerica rey irí, yái reyca icuèricaté nàasu cáli. Yá cáuláicaca gobierno yàasu wenàiwica ìiri. ⁴⁷ Yái gobierno yàasu wenàiwica yéemìacanacáita Jesús íináwaná ìwali yàanàanaté Galilea yàasu cáli néré Judea yàasu cáli íicha, yá yàaca iicáca Jesús. Isutáca Jesús íicha wawàsi yàanápínáwa icapèe néré ichùnìacaténá ìiri iwàwéeri yéetácawa.

⁴⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutácué peebáidaca nutàacái éwita càmicáaníta piicá numànica yái càmirica wenàiwica idé imànica. Quéwa, càmitacué piwàwa peebáidaca nulí àta piicáaalítacué numànica áiba wawàsi imàaquéericuécaca píináidacawa piicáidaca nulí —ímaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Quéwa gobierno yàasu wenàiwica íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, piacàatétawa nucapèe néré ipíchaná nuìri yéetácawa —ímaca.

⁵⁰ Néese Jesús íimaca irí:

—Pèepùawa picapèe néréwa. Cáuca pìirica. Idéca mecuní ichàbacawa íicha —ímaca yái Jesúsca. Yá asìali yeebáidaca Jesús itàacái, íná yèepùacawa icapèe nérépináwa. ⁵¹ Néese mawiénicaalíténi icapèe iríwa, yá yàasu wenàiwicanái namusúacawa icapèe iríçuise náipunitáidacani. Yá náimaca irí:

—¡Cayábaca pìirica! ¡Cáucáni! —náimaca. ⁵² Néese isutáca yéemìawa nía càinácaalíté hora irícu idé mecuní ichàbacawa íicha. Yá náimaca irí:

—Táquicha a la unata táicalé mecuní ichàbacawa íicha —náimaca.

⁵³ Néese yáaniri yáaliacawa hora ìwali, yáta horaca Jesús íimacatáicata irí: “Cáuca pìirica. Idéca mecuní ichàbacawa íicha”, càité íimaca yái Jesúsca. Yá yeebáidaca Jesús itàacái, macái yéenanái yáapichawa.

⁵⁴ Yácata pucháibáaná wawàsi Jesús imànírica, yái càmirica wenàiwica idé imànica idécanáamité yèepùacawa Judea yàasu cáli íicha Galilea yàasu cáli néré.

5

Jesús sana al paralítico de Betzata

¹ Néeseté àniwa judiónái namànica áiba culto Jerusalén ìyacàlená irícu, íná Jesús yàacawa néré àniwa. ² Jerusalén ìyacàlená néeni ìyacaté abéeri úni yàalu manuìri náiquéericaté cáli yèewiré mawiénita Jerusalén iwáiná inuma irí, abéeri inuma ípidenéri Ovejanái yàasu. Yái úni yàalu manuìrica ípidenéri Betzata hebreo itàacái iyú idènièri itéesewa cinco namanùbaca capìima nacáiyéi manuínaméeyéi. ³ Madécaná cáuláiquéeyéi wenàiwica nàyaca macái capìima irícu mawiénita úni yàalu manuìri irí. Nàyaca néeni matuíyéi, éeruúyéi yàabàli nacái, máapinéeyéi nacái. Yá naliacawa cáli ínata natuíyàacaténá úni

icusúanicawa. ⁴ Yácáiná áibaalíté ángel iricùacawa chènunlise yèewi adacaténá úni. Néese cawinácaalí idàbáanéeri cáuláiquéeri iricùacawa úni yáaculé, yá sí cayábacani, yá uláicái ichàbacawa ícha càinácaalí uláicái wenàiwica idènièrica. ⁵ Néese ìyaca cáuláiquéeri asìali cáuláiquéeyéi yèewi. Cáuláicacatèni treinta y ocho camuí. ⁶ Néeseté Jesús yàanàaca néré, yá iicáca yái cáuláiquéeri irièricawa néenibàa. Jesús yáaliacáinatéwa iináwaná ìwali yái cáuláiquéerica yùuwichàacatéwa madécaná camuí, íná Jesús íimaca irí:

—¿Piwàwasica cayábaca pía àniwa? —íimaca yái Jesúsca. ⁷ Yái cáuláiquéerica íimaca irí:

—Néeni, canáca nulí áibanái itéenápíná núa úni yáaculé icusúacaalíwa yái única. Macái yàawiríata nuwàwacaalí nulicùacawa néré, yá áiba iricùacawa nupíchalé —íimaca. ⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—Pimichàawa. Pichùnìa pìalubáíwa, pìanáwa —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Yáta cayábaca yái asìalica. Néese yeedáca yàalubáíwa, yá idàbaca yèepunícawa. Quéwa Jesús ichùnìacani sábadu iricu judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁰ Iná abénameeyéi judío íiwacanánái náimaca irí yái cáuláiquéerimica:

—Siùca sábadu wayamáidacatáicawa, íná càmita wàawirináimi íiwitáise imàaca pèepunídaca pìalubáíwa —náimaca. ¹¹ Néese yái asìali íimaca nalí:

—Yáara ichùnìèrica núa íimaca nulí: ‘Pichùnìa pìalubáíwa, pìanáwa’, íimaca nulí —íimaca yái cáuláiquéerimica. ¹² Néese nasutáca néemiawani:

—¿Cawiná ichùullia pichùnìaca pìalubáíwa, pìanápináwa? ¿Cawiná càì íimaca pirí? —náimaca. ¹³ Quéwa yái asìali càmita yáalíawa cawinácaalíni yái ichùnìèricatèni madécanácáiná wenàiwica ìyaca néeni, Jesús nacái yàacatéwa ícha. ¹⁴ Néesecáwa Jesús yàanàaca yái asìalica templo iricu. Yá Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába. Idéca cayábaca pía uláicái ícha. Picá pimàni pibáyawanáwa quirínama ipíchaná áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái yàanàaca pìwali —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Néese yái asìali yàacawa icàlidaca judío íiwacanánái irí Jesús iináwaná ìwali ichùnìacatèni. ¹⁶ Iná níai judío íiwacanánáica nàuwideca namànica Jesús, nasàiwicaca irí wawàsi nacái mamáalàacata ichùnìacáinaté wenàiwica sábadu iricu judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁷ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Núaniri Dios íibaidaca mamáalàacata, càita nacái nuíbaidaca —íimaca yái Jesúsca.

¹⁸ Iná níai judío íiwacanánáica máini cachàiníwanái nawàwaca nanúacani. Yá báawaca naicácani ichùnìacáiná wenàiwica sábadu iricu judíonái iyamáidacatáicawa. Icàlidaca nacái iináwaná ìwaliwa càide iyúwa abéeri Dios inacáiri, íimacáiná Dios ìwali yáaniricani.

La autoridad del Hijo de Dios

¹⁹ Néeseté Jesús íimaca judío íiwacanánái irí: “Péemìacué cayábani, núaquéi Dios Iiri càmita yéewa numàni wawàsi nulínáamitawa. Numànica abéerita yái nuiquéerica Núaniri Dios imànica. Macáita yái Núaniri Dios imànírìca, càita nacái numànica, núa Dios Iirica. ²⁰ Cáininácáiná Núaniri Dios iicáca núa, íná yáasáidaca nulí macáita yái imànírìca. Yáasáidapíná nacái nuicá wawàsi cachàiníwanái, imàaquéeripínacué pínáidacawa piicáidaca nulí. ²¹ Càide iyúwa Núaniri Dios imichàidáaná wenàiwica yéetácáisi ícha yàacaténá nacáuca àniwa, càita nacái numànica, núa Dios Iirica: Nùaca nacáuca cawinácaalí nuwàwéeyéica idènlaca icáucawa. ²² Canácatáita Núaniri icàlida wenàiwica iináwaná ìwali yùuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa, Dioscáiná idéca imàacaca nucàlidáanápíná naináwaná ìwali macáita wenàiwica báawéeyéica, nuuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa, núa Dios Iirica. ²³ Idé càì Núaniri Dios imànica yéewacaténá macái wenàiwica nàaca nucàaluíná, núa

Dios Iirica, càide iyúwa nàaná Núaniri Dios icàaluíniná. Cawinácaalí wenàiwica càmírica yàa nucàaluíniná, càmita nacái nàaca Núaniri Dios icàaluíniná, yái ibànuèrica núa.

²⁴ “Péemiàcué cayábani, cawinácaalí yéemièrica nutàacái cayábèeri iyú, yeebáida nacái Dios itàacái, yái ibànuèrica núa, yái wenàiwicaca idènìaca siùcáisede icáucawa càmíri imáalàawa, yá iyapíná càiripínáta Dios yáapicha. Iná càmita iwàwacutápiná nuémìaca áibanái icháawàanáca iináwaná ìwali càinácaalíté imàni ibáyawanáwa, iyacáiná càide iyúwa wenàiwica imichèericawa yéetácáisi ícha, idènìacáiná siùcáisede icáucawa càmíri imáalàawa. ²⁵ Péemiàcué cayábani, máini mesúnamáita wenàiwicanái canéeyéi icáuca càmíri imáalàawa néemiànapíná nutàacái. Yá néemiàca nàyaca nutàacái siùca, núa Dios Iirica. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, nadènìapíná nacáuca càmíri imáalàawa Dios yáapichawa. ²⁶ Càide iyúwa Núaniri Dios idènìaná ichàiniwa yàacaténá nacáuca càmíri imáalàawa, càita nacái idéca imàacaca nudènìaca nuchàiniwa, núa Iirica, nùacaténá nacáuca càmíri imáalàawa. ²⁷ Núaniri Dios idéca ichùullaca nucàlidaca èeri mìnánái iináwaná nùuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa, núa Dios Iirica, wenàiwicacáiná nacái núa, núa asìali Dios néeséerica. ²⁸ Picácué plínáidawa máini càulenéericani yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí, yácáiná áiba èeriwa macáita yéetéyéimiwa néemiàpiná nutàacái, núa Dios Iirica, numáidacaalípiná níawa. ²⁹ Néemiàcaalípiná numáidáaná nía, yásí namichàacawa càliculli irìcuise. Cawinácaalí imàniyéicaté cayábèeri, namichàapínacawa nàyacaténá càiripínáta Dios yáapicha, quéwa cawinácaalí imàniyéicaté ibáyawanáwa, namichàapínacawa nàuwichàacaténáwa càiripínáta”, ímaca yái Jesúsca.

Pruebas de la autoridad de Jesús

³⁰ Jesús ímacaté judío íiwacanánái irí: “Càmita yéewa numànica wawàsi nulínáamitawa. Nucàlidapíná wenàiwicanái iináwaná ìwali nùuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa càide iyúwa Núaniri Dios ichùullaná. Nucàlidapíná nacái naináwaná ìwali machacànìiri iyú nùuwichàidáanápíná níawa, càmíciná numàni càide iyúwa nuwàwáaná. Néese numànica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná yái ibànuèrica núa aléi èeri irìculé. ³¹ Nucàlidacaalí nuináwaná ìwaliwa máiníná cachàinica nùatá, yásí yéewaná piyúunáidacuéca canéerica iwèni meedátáni, yái nutàacáica. ³² Quéwa iyacaté áiba icàlidéericaté nuináwaná ìwali cawinácaalí núa, yácata Juan el Bautistami. Yá núaliacawa icàlidacaté nùwali báisìiri iyú. ³³ Pibànùacatécué wenàiwica nasutácaténáté néemiàwa Juan el Bautista càinácaalíté ímaca nùwali. Yáté icàlidaca nuináwaná ìwali báisìiri iyú. ³⁴ Quéwa càmíri máini iwàwacutéeriwa nulí wenàiwicanái itàacái. Nucàlidacáitacué pirí ìwali yái tàacáisi Juan icàlidéericaté nùwali yéewanápínácué peebáidaca nutàacái nuwasàacaténácué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ³⁵ Péemiàcué comparación: Juan iyacaté càide iyúwa lámpara ipucuéricawa, icànéeri wenàiwicanái ìwali. Càita Juan yéewáidacatécué pía amalácaténácué píiwitáise piyáanápínácué machacànìiri iyú. Yáté achúma èerita casímáicatécué piwàwa péemiàca Juan itàacái. ³⁶ Quéwa iyaca áiba wawàsi cawènìiri Juan itàacái ícha. Yái numànìirica càmírica áiba wenàiwica idé imànica, càide iyúwa Núaniri Dios ichùullaná numànica, yácata yásáidaca báisìiri iyúcani Dios idéca ibànùaca núa. ³⁷ Núaniri Dios, yái ibànuèrica núa, yácata nacái imàaquéericaté profetanái itànàaca tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios imàacacáináaté natànàaca itàacái, éwitacué càmícaníta píalimá péemiàca Núaniri Dios itàaníca, càmítacué nacái píalimá piicácani. ³⁸ Quéwa càmítacué piwàwa peebáidaca Dios itàacái Dios ibànuèricatécué pirí, càmícinácué piwàwa peebáidaca nutàacái, núa asìali Dios

ibànuèrica. ³⁹ Pidécuéca péewáidacawa cayábéeri iyú Dios itàacái ìwali profetanái itànèericaté Dios inùmalicúise piyúunáidacáinácué pìyapináca càiripináta ìwalíse yái péewáidáanácuécawa meedá Dios itàacái ìwali, quéwa Dios itàacái icàlidaca nuináwaná ìwali. ⁴⁰ Quéwa éwita Dios itàacái icàlidacáaníta nùwali, càicáanítacué càmita piwàwa peebáidaca nulí pidèniacaténácué picáucawa càmiri imáalàawa Dios yáapicha.

⁴¹ “Càmita nucutá mamáalàcata wenàiwicanái naicáanápíná núa càiride iyúwa máiníríca cachàinica cháí èeri irícu. ⁴² Núalíacuéca nuicá píiwitáise. Yá núalíacawa càmitacué cáininá piicáca Dios. ⁴³ Núaniri Dios idéca ibànùacuéca nua pítalé, quéwa càmitacué pitáida núa cayába, càmitacué nacái peebáida nutàacái. Quéwa áibacaalí péenácué yàanà icàlidéeri yàasu tàacáisiwa meedá, yásí peebáidacuéca itàacái nutàacái íicha. ⁴⁴ Càmitacué píalimá peebáidaca nutàacái, piwàwacáinácué meedá pimànica iyúwa pinacáiyéi iwàwáaná cayábacaténácué naicáca pía. Càmitacué piwàwa pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái abéerita Diosca, yéewacaténácué casímáica iicáca pía. ⁴⁵ Picácué píináidawa nucháawàanápínácué piináwaná ìwali Núaniri Dios iríwa. Càmita iwàwacutá nucháawàacuéca piináwaná ìwali, iyacáiná áiba icháawèericuéca piináwaná ìwali, yái profeta Moisés itànèericaté tàacáisi pibáyawaná ìwalicué, éwitacué piyúunáidacáaníta Moisés yàasu tàacáisi iwasàanápínácué pía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ⁴⁶ Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalicúise. Quéwa càmitacué peebáida Moisés yàasu tàacáisi báisíiri iyú. Báisícaalícué peebáidaca Moisés yàasu tàacáisitá, yá peebáidacuéca nutàacái nacáitá Moiséscaíná itànàacaté nuináwaná ìwali. ⁴⁷ Quéwa càmitacué peebáida tàacáisi profeta Moisés itànèericaté nuináwaná ìwali, íná càmita nacáicué peebáidapíná yái tàacáisi nucàlidéeripínácuéca pírí”, íimaca yái Jesúsca.

6

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹ Néesetécáwa, Jesús yàacawa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, áibaalí íipidenéri Tiberias. Wía yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. ² Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáamiwáise àta alénacaalí yàawa, naicácináté imànica madécaná yái càmiríca wenàiwica idé imànica ichùnìacaténá cáuláiquéeyéi. ³ Néese Jesús yàacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa wáapicha wía yéewáidacaléca. ⁴ Mawiénicaté Pascua yàasu èeri judiónái imànicatáicaté yàasu cultowa máiníiri iwàwacutáca nali íipidenéri Pascua. ⁵ Néese Jesús iicáidaca nali níai manùbéeyéi wenàiwicaca yèeyécawa yàatalépiná. Iná Jesús íimaca Felipe irí:

—¿Alénásica yéewa wawèniaca nayáapíná níai manùbéeyéi wenàiwicaca? — íimaca yái Jesúsca. ⁶ Jesús isutáca yéemìawani yáalimáidacaténá iicáwa Felipe, yáalíacaténáwa càinácaalí Felipe íináidáanáwa, Jesúscaíná yáalíacatéwa càinácaalí imànínápináté wàacaténá wenàiwica iyáapíná. ⁷ Néese Felipe íimaca:

—Càmita wáalimá wàaca nayáapíná. Ewita wadèniacaalí doscientos denario imanùbacatá, yái doscientos èeri iwènicatái, càicáaníta caná yéewanáwa wawèniaca pan cayába yáaliméeripíná wàaca nayáatá, ibatàa pùubanamáanápínátá —íimaca. ⁸ Néese abéeri wéená, wía yéewáidacaléca, íipidenéri Andrés, yái Simón Pedro iméeréerica, íimaca Jesús irí:

⁹ —Iyaca cháí abéeri sùmài idènièri cinco namanùbaca cebadéeri panca, pucháiba cubái imidecaná nacái, quéwa càmita náalimá níai manùbéeyéi wenàiwicaca —íimaca yái Andrésca. ¹⁰ Néese Jesús íimaca walí:

—Pichùullacué náawinacawa canánama —íimaca yái Jesúsca. Iyacatái madécaná masicái, yá náawinacawa. Nàyaca cawàwanáta cinco mil namanùbaca asianái. Càmita waputàa càisimalénacaalí inanái, sùmanái nacái. ¹¹ Néese

Jesús yeedáca níái panca icáapi irìculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Néese isubèriadaca nía, yàaca walíni, wía yéewáidacaléca, yéewacaténá wawacùaca wenàiwicanái iríni, níái yáawinéeyéicawa néeni. Càita nacái Jesús imànica cubái imìdecaná yáapicha, yá wawacùaca nalíni, càinácaalíté imanuíca nawàwa nayáaca. ¹² Idécanáami nayáaca cadénama, yá Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Piacué peedá yéenáimi imàaquéricawa, ipíchaná yúucacawa —íimaca yái Jesúsca. ¹³ Iná wàaca weedáca pan yéenáimi imàaquéricawa, yá wapuniádaca doce namanùbaca mapíiri pan yéenáimi iyú, yái imàaquéricawa cinco namanùbaca cebadéeri pan íicha. ¹⁴ Níái wenàiwicaca naicácáiná Jesús imànica yái càmirica áiba wenàiwica idé imànica, íná náimaca nalíwáaca:

—Báisíta yácata yái profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicúise, yái wacuèrinápiná càide iyúwaté profeta Moisés itànàanáté tàacáisi ìwali yànèeripináté aléi èeri irìculé —náimaca. ¹⁵ Quéwa Jesús yáalíacawa nawàwáaná náibàacani cachàiníiri iyú namàacacaténá Jesús iyúwa nàasu rey icùanápiná nía, íná Jesús yàacawa náicha dúli ínatalé iyacaténá abéerita.

Jesús camina sobre el agua

¹⁶ Táicacaalíté yàacawa, néese wía yéewáidacaléca walicùca wàacawa Galilea icalisaniná néré. ¹⁷ Néese wawàlùacawa barca irìculé, yá wadàbaca wachàbaca wàacawa abémàalé calisa íicha wàanàacaténá Capernaum iyacàlená nérépiná. Idé catáca wàwali quéwa Jesús càmiritàacá yànàa wàatalé. ¹⁸ Néese manuiri màladàca imichàacawa cáulicáiná ipùca wía cachàini. ¹⁹ Néese máadáini watenácaté cawàwanáta cinco kilómetro, seis kilómetro idècuni cawàwanáta, yá waicáca Jesús yèepuníiriwa úni inànìacubàa, mawiénita yàacawa wàasu barca irí. Yá cáaluca wía báawanama, càmicáiná wáalí waicàceni. ²⁰ Quéwa Jesús íimaca walí:

—¡Núaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca walí. ²¹ Néese casímáiri iyú weedáca Jesús barca irìculé, yáta barca yànàaca wawàwacataléca wàacawa.

La gente busca a Jesús

²² Mapisáita àniwa níái manùbéeyéi wenàiwicaca wamàaquéeyéicaté abémàalé Galilea icalisaniná íicha nawàwacaté nacutáca Jesús. Náalíacawa càmitaté Jesús yàawa wáapicha, wía yéewáidacaléca táicalémi watécaalíté yái abéeri barcaca iyéericaté néeni. ²³ Quéwa abénaméeyéi wenàiwica Tiberias iyacàlená néeséeyéi nàanàaca barca irìcu mawiénita cáli irí yái cálica wenàiwica iyáacatáicaté pan idécanáamité Wáiwacali yàaca Dios irí cayábéeri. ²⁴ Néese wenàiwicanái càmicáinaté nàanàa Jesús, càmicáiná nacái nàanàa wía, wía Jesús yéewáidacaléca, ínáté nawàlùacawa madécaná barca irìculé nachàbacaténá calisa nàanàanápiná Capernaum iyacàlená néré nacutácaténáni, yái Jesúsca. Yá nachàbaca calisa.

Jesús, el pan de la vida

²⁵ Idécanáamité nàanàaca abémàalé calisa íicha, yá nàanàaca Jesús. Náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, ¿càicaalínáté pìanàa aléi? —náimaca. ²⁶ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, càmitàacáwa píalía péemíaca càinácaalí íimáaná yái numànírira càmirita áiba wenàiwica idé imànica. Píalíacáitacuéwa piyáacaté piyáacaléwa cadénama meedá, íná picutácuéca núa yàacàsi ìwalinápiná meedá. ²⁷ Picácué máini cáinináca piicáca piyáacaléwa cháí èeri irìcu imáalàapinácáináwa meedá caquialéta yái yàacàsica. Néese, iwàwacutácué cawènírira piicáca yái yàacàsica yèerica picáuca càmiri imáalàawa, yái Dios yúuleca nuèripinácuéca pirí, núa asìali Dios néeséerica. Yácáiná Núaniri Dios

idéca imàacaca nudèniaca nuchàiniwa nùacaténacué picáuca càmliri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese náimaca Jesús irí:

—¿Càinásica iwàwacutá wamànica wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná? —náimaca. ²⁹ Jesús íimaca nalí:

—Dios iwàwacué peebáidaca nutàacái, núa wenàiwica Dios ibànuèrica —íimaca yái Jesúsca. ³⁰ Néese nasutáca néemiawani:

—¿Càiríná wawàsi áiba wenàiwica càmliri idé imànica pimàníripiná waicá yéewanápiná weebáidaca pitàacái? ¿Càinásica píalimá pimànica? ³¹ Wàawirináimi nayáacaté pan nacáiri èeri imanùbaca ípidenéericaté maná nèepunícaalítéwa manacúali yùucubàa càinàwàiri, càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái Salmos írìcu: ‘Imàacacaté pan nacáiri yúuwàacawa chènuníise èeri imanùbaca nayáapiná’, càì profeta itànàacaté Moisés iináwaná ìwali —náimaca. ³² Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, Moisés càmitaté yàa nayáapiná pan chènuníiséeri. Yácata Núaniri Dios yèericaté nalíni, èeri imanùbaca, quéwa siúcáisede yàacué pirí yái báisíiri yàacàsi chènuníiséerica. ³³ Núacata yái Dios yúule cáurica Dios yèericuéca pirí, núa írìcuèricawa chènuníise, yá nùaca nacáuca càmliri imáalàawa níái èeri mìnánica —íimaca yái Jesúsca. ³⁴ Néese nasutàcani:

—Uwé, pìà wayáa yái yàacàsica mamáalàacata —náimaca. ³⁵ Jesús íimaca nalí:
—Núacata yái yàacàsica yèerica wenàiwicanái icáuca càmliri imáalàawa. Ewita piyáacáanítacué piyáacaléwa èeri írìcuíri yàacàsi, càicáaníta máapitacué píà àniwa, macàlacué nacái piwàwa àniwa. Quéwacué peebáidacaalí nulí, pimànicaalícué nacái càide iyúwa nuwàwáaná, yásí matuìbanáicuéca piwàwa Dios yáapicha càiripináta, càide iyúwa casímáiná wenàiwica càmliyéica máapi, càmliyéi nacái macàla iwàwa. ³⁶ Quéwa nudéca nucàlidacuéca píriní, éwitacué piicácaníta yái numànírica, càicáanítacué càmita peebáida nutàacái mamáalàacata. ³⁷ Cawinácaalí Núaniri Dios imàaquéeyéica nùasunáipiná, níata yeebáidapiná nutàacái. Néese macáita yeebáidéeyéica nutàacái, canácatáita núuca nuíchawa nía. ³⁸ Càmita nùanàa chènuníise numànicaténá meedá iyúwa nuwàwáaná. Néese nudéca nùanàaca numànicaténá càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa. ³⁹ Núaniri Dios yái ibànuèrica núa càmita iwàwa yúucacawa nuícha abéeri nùasu wenàiwicanái yéená, Dios imàaquéeyéica yeebáidaca nutàacái. Néese Dios iwàwa numicháidaca nía yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁰ Yácáiná Núaniri Dios iwàwa nadèniaca nacáucawa càmliri imáalàawa Dios yáapicha macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Dios írìca núa, yeebáidéeyéi nacái nutàacái. Néese numicháidapiná níawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese níái judío íiwacanánica nadàbaca natàanica báawéeri iyú Jesús ìwali íimacáinaté: “Núacata yái Dios yúuleca chènuníiséeri Dios yèericuéca pirí, nùacaténacué picáuca càmliri imáalàawa”, íimaca. ⁴² Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Yácata Jesús meedá, yái José ìrimica! Wáalíaca waicáca isèená, yáanirimi, yáatúa nacái. ¡Ichìwaca meedá yái icàlidacáiná írìcùacasawa chènuníise! —náimaca. ⁴³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué càì pitàaní píriwáaca. ⁴⁴ Abéerita Núaniri Dios imàaquéeri wenàiwica neebáidaca nutàacái, yéewanápiná nùasu wenàiwicaca nía. Yá numicháidapiná níawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁵ Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càité íimaca: ‘Dios yéewáidapiná macái wenàiwica’, càì itànàaca. Iná yéewa macáita yéemièyéica Núaniri Dios itàacái, yéewáidéeyéi nacáwa ìwali, neebáidapiná nutàacáwa.

⁴⁶ “Canácatàacá áiba nuícha iiquéeri Núaniri Dios. Abéerita núa, yái Dios ibànuèrica chènuníise, nudéca nuicàcani. ⁴⁷ Péemiacué cayába, cawinácaalí

yeebáidéerica nutàacái idènlaca siùcáisede icáucawa cà míri imáalàawa.
⁴⁸ Núacata yái yàacàsica yèerica wenàiwica icáuca cà míri imáalàawa.
⁴⁹ Pìawirináimicué nayáacaté nayáacaléwa èeri imanùbaca, yái pan nacáirica ípidenéericaté maná Dios ibànuèricaté nalí chènuníise idècunitàacá nèepunícawa manacúali yùucubàa càinàwàiri. Nayáacaté maná èeri imanùbaca, quéwa béeyéicalité nía, yáté néetácawa càide iyúwa macái èeri mìnanaí yéetánáwa.
⁵⁰ Quéwa nucàlidacué pirí nùwaliwa, núacata yái yàacàsica iricuèricawa chènuníise: Cawinácaalí wenàiwica iyéerica yái yàacàsica, ìyapiná càiripináta Dios yáapicha. ⁵¹ Núacata yái yàacàsi cáurica iricuèricawa chènuníise: Cawinácaalí iyéerica yái yàacàsi cáurica, idènlapiná icáucawa cà míri imáalàawa Dios yáapicha. Yái yàacàsi nuèripináca nalí, yácata nuiná yái. Yá numàacapiná nuináwa nuétácáténáwa yéewanápiná èeri mìnanaí nadènlaca nacáucawa cà míri imáalàawa Dios yáapicha —ímaca yái Jesúsca yéewáidacáténá nía imàacáanápínaté icáucawa.

⁵² Néese níai judío íiwacanánáca nadàbaca natàaníca nalíwáaca chàinisíri iyú. Yá néemíanicawa, náimaca nalíwáaca:

—¡Canáca yéewaná yàaca wayáa iináwa yái asíalica! —náimaca. ⁵³ Jesús íimaca nalí:

—Péemíacué cayábani, càmicaalícué piyáa nuiná, núa asíali Dios néeséerica, càmicaalícué nacái pìira nuíraná, càmitacué pidènlapiná picáucawa cà míri imáalàawa. ⁵⁴ Cawinácaalí iyéerica nuiná, ìrèeri nacái nuíraná, idènlaca siùcáisede icáucawa cà míri imáalàawa; néese numichàidapínacani yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa. ⁵⁵ Cayábéeri yàacàsi yái nuináca. Cayábéeri nacái nuíraná wenàiwica ìrapiná. ⁵⁶ Cawinácaalí iyéeri nuiná, ìrèeri nacái nuíraná, ìyaca abédanamata núapicha, núa nacái nùyaca abédanamata yáapicha. ⁵⁷ Núaniri Dios yái ibànuèrica núa ìyaca càiripináta. Núa nacái nùyaca càiripináta Núaniricáiná yàaca nucáuca. Càita nacái cawinácaalí iyéerica nuiná, yá nùaca nacái icáuca cà míri imáalàawa. ⁵⁸ Nucàlidacué pirí nùwaliwa yái yàacàsica iricuèricawa chènuníise. Yái yàacàsica cà míricata càide iyúwa maná yái pan nacáirica pìawirináimi iyéericatécué, quéwaté béeyéicalí nía, yá néetácátéwa càmicáiná yéewa maná yàaca nacáuca cà míri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí iyéerica yái yàacàsica nuèripináca írí, idènlapiná icáucawa cà míri imáalàawa — cà Jesús icàlidaca nalí comparación, yéewáidacáténá nía iwàwacutáanápínaté imàacaca icáucawa yéewacáténá yàasu wenàiwica nadènlaca nacáucawa cà míri imáalàawa.

⁵⁹ Càité Jesús yéewáidaca judiónái nàwacáidáyacacaalítéwa néewáidacàalu írìcuwa Capernaum ìyacàlená néeni.

Palabras de vida eterna

⁶⁰ Néeseté manùbéeyéi néená níai yèepuníiyéicatéwa Jesús yáapicha quéechatécáwa, idécanáamité néemíaca Jesús itàacái yéewáidéerica iyú nía, yá náimaca nalíwáaca:

—Máini càulenáca weebáidaca yái tàacáisi icàlidéerica walí. ¡Càmìta wawàwa weebáidaca itàacái! —náimaca. ⁶¹ Quéwa Jesús yáalíacawa natàaníca báawéeri iyú itàacái ìwali. Yá íimaca nalí:

—¿Cánácué báawa péemíacani, yái nucàlidéericuéca pirí? ⁶² Néese, ¿càinásicué píináidacawa píicácalícué núa, asíali Dios néeséerica, numichàacawa chènuniré àniwa, aléera nùyacataléca bàaluité? ⁶³ Abéerita Espíritu Santo yèeri wenàiwica icáuca cà míri imáalàawa. Canácaalí Espíritu Santotá, yásí canéerica iwèni meedá yái nuínacatá. Yái comparación nucàlidéericuéca pirí yàacàsi ìwali íimáanáca Espíritu Santo yàacuéca picáuca cà míri imáalàawa peebáidacaalícué nutàacái báisíri iyú. Càmita íimáaná iwàwacutácué piyáaca nuínásíwa. ⁶⁴ Quéwa nàyaca abénaméeyéi pèewi cà míiyéipiná idènlaca icáucawa cà míri imáalàawa

càmicáiná neebáida nutàacái —íimaca yái Jesúsca. Càì Jesús íimaca yácáiná idàbacatáiseté imáidaca yéewáidacalénáíwa quéechatécáwa, yáté yáalíacawa caw-inácaalí nía càmiyéipinacaté yeebáida itàacái, yáalía nacáíwa chánácaalí wéená itéeripinacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni. ⁶⁵ Néese Jesús íimaca nalí nacái:

—Iná nudéca nucàlidacuéca piríni canácata yáaliméeri nùasu wenàiwicapiná càmicaalícáwa Núaniri Dios imàaca yeebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁶⁶ Néese madécaná néená níái yèepuníyecatéwa quéechatécáwa Jesús yáapicha nèepùacawa íicha. Càmita quirínama nàacawa yáapicha. ⁶⁷ Néese Jesús isutáca yéemíawa wía, wía yéewáidacaléca, doce wamanùbaca. Yá íimaca walí:

—¿Néenicué nacái pía yèeyéipináta nacáíwa? —íimaca yái Jesúsca. ⁶⁸ Quéwa Simón Pedro íimaca irí:

—Wáiwacali, canácata áiba yéewáidéeri wía. Abéerita pía icàlidéeri walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wadènlacaténá wacáucawa càmliri imáalàawa. ⁶⁹ Weebáidaca pitàacái. Wáalíaca nacái mabáyawanéeri Mesíasca pía, yái wacuèrináca, yái cáuri Dios Iirica —íimaca yái Pedroca. ⁷⁰ Jesús íimaca walí:

—Nudéca nuedácuéca pía, píacué docéeyéica imanùbaca. Quéwa abéeri péenacué Satanás yàasu —íimaca yái Jesúsca.

⁷¹ Càité Jesús icàlidaca Judas ìwali, yái Simón Iscariote ìrimi. Ewita abéeri wéenácáanítani, wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càicáaníta Judas itéenápinacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni.

7

Los hermanos de Jesús no creían en él

¹ Néese Jesús yèepunícatéwa Galilea yàasu cáli ínatabàa. Càmitaté iwàwa ìyaca Judea yàasu cáli ínata, níacáiná judío íiwacanánái nawàwacaté nanúacani.

² Quéwa mawiénicaté judíonái yàasu culto abéeri semanéerica ípidenéeri Enramadas, nàyacaténáté capíima irícu. ³ Iná Jesús yéenanái náimaca irí:

—Píca piyamáawa cháí, néese píawa Judea yàasu cáli néré yéewacaténá píasu wenàiwica ìyéeyéica néeni naicáca yái pimàníricasa càmlirica áiba wenàiwica idé imànica. ⁴ Aiba iwàwacaalí manùba wenàiwica náalía naicácani, néese càmita imàni wawàsi ibàacanéeri iyú. Báisícaalí píalimá pimànica yái càmlirica wenàiwica idé imànica, yá iwàwacutá pimànicanani manùba wenàiwica yàacuésesemi —náimaca. ⁵ Càica Jesús yéenanái icàlidaca iríni, càmicáiná nacái neebáida irí. ⁶ Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmitàacá nuénáiwaná yàanàa, quéwacué píalimá píibaidaca píasu wawàsiwa macái èeri imanùbaca. ⁷ Aibanái èeri mìnánái càmiyéica yeebáida nutàacái càmitacué yéewa báawaca naicáca pía, quéwa báawaca naicáca núa numàacacáiná náalíacawa nabáyawaná ìwaliwa. ⁸ Píacuéwa culto néré, núa quéwa càmitàacá nùawa siùca, càmicáinatàacá nuénáiwaná yàanàa cayába —íimaca yái Jesúsca. ⁹ Néese idécanáami càì icàlidaca nalíni, yá Jesús iyamáacawa náicha Galilea yàasu cáli néré.

Jesús en la fiesta de las Enramadas

¹⁰ Néeseté idécanáami Jesús yéenanái yàacawa, yá Jesús yàacawa nacái Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Càmita quéwa yàawa manùba wenàiwica yáapicha; yàacawa batéwa ibàacanéeri iyú. ¹¹ Néese judío íiwacanánái nacutácani culto yaalí, Jerusalén ìyacàlená irícu. Yá nasutáidaca néemíawa wenàiwicanái:

—¿Alénásica yáara asíalica? —náimaca. ¹² Nía nacái wenàiwicaca natàaníca ibàacanéeri iyú nalíwáaca Jesús ìwali: “Cayábéeri íiwitáise”, náimaca. Quéwa áibanái náimaca: “Càmíirita cayába, ichìwáidacáiná wenàiwica meedá”, náimaca.

¹³ Quéwa macáita natàaníca Jesús ìwali ibàacanéeri iyú cáalucáiná naicáca judío

íiwacanánái, níái báawéeyéica iicáca Jesús. ¹⁴ Idècunitàacá namànica culto semana ìwallabàacatái, yáté Jesús iwàlùacawa templo irìculé. Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. ¹⁵ Níái judío íiwacanánáica náináidacawa manuísíwata néemìaca Jesús yéewáidáaná. Yá náimaca ìwali:

—¡Canéeri iwèni meedá yàasu tàacáisi càmicáináté yéewáidawa wàasu escuela irìcu! —náimaca nawènúadacaténá wenàiwica íiwitáise Jesús íicha. ¹⁶ Néese Jesús íimaca nalí:

—Yái nuéwáidéericuéca pía ìwali càníirita nùasu tàacáisi. Nucàlidacué pirí yàasu tàacáisi yái Núaniri Dios, yái ibànuèrica núa. ¹⁷ Aibacaalí iwàwa imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yáalíacawa nuéwáidaca nía Dios yàasu tàacáisi iyú; nàalía nacáíwa càmita nuéwáida nía nùasu tàacáisi iyúwa meedá. ¹⁸ Cawinácaalí itàanírica íiwitáise iyúwa meedá iwàwa wenàiwicanái yàaca íimiétacaná, quéwa núa iwàwéeri wenàiwicanái yàaca Núaniri Dios íimiétacaná, yái ibànuèrica núa. Iná nutàanica báisíiri iyú, núacáináta yái báisíirica, càmita nacáí nuchíwa.

¹⁹ “Profeta Moisés icàlidacaté piawirináimicué iríni càinácaalí Dios iwàwáanácué pimànica. Quéwa canácatacué pèewi áiba imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¿Cánácué piwàwa pinúaca núa? —ímaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese níái wenàiwicanáica náimaca irí:

—¡Demonio ìyaca piwàwalìcu idacuèri píiwitáise, íná máiwitáiseca pía meedá! ¡Canácata iwàwéeri inúaca pía! —náimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué píináidacawa manuísíwata piicáidaca yái numàníricaté áiba sábadò bàaluité piyamáidacatáicuécawa, nuchùnìacaalíté cáuláiquéeri asialí, íná báawacuéca piicáca núa numànicáiná yái wawàsi píiméericuéca ìwali càníirica Dios imàaca wamànica sábadò irìcu judíonái iyamáidacatáicawa. ²² Quéwa Dios imàacaca wáibaidaca sábadò irìcu iwàwacutácaalí wamànica áiba cayábéeri wawàsi Dios ichùulièrica wamànica. Càita ìyaca circuncisiónca. Profeta Moisés yéewáidacaté nía circuncisión ìwali, càide iyúwaté wàawirináimi imànínáté circuncisión néenibe aslanái iríwa madécaná camuí Moisés ipíchawáise. Yái Moisés yéewáidacaté nía iwàwacutáanácué pimànica circuncisión sùmài irí abéeri semana idénáami imusúaca iicá èeri éwita iyacáaná sábadò piyamáidacatáicuécawa. Iná pimànicuéca circuncisión péenibe aslanái iríwa càinácaalí èeri iwàwacutácatáicué pimànicaní, yéewacaténácué pimànica machacàníiri iyú càide iyúwa Dios ichùulianá. ²³ Càita pimànicuéca càide iyúwa profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi Dios inùmalìcuíse, yá pimànicuéca circuncisión péenibe aslanái iríwa éwitacué iwàwacutácaanáta pimànicaní sábadò irìcu wayamáidacatáicawa, idèniacaalí abéeri semana yái sùmàica. Néese, ¿cánácué báawa piwàwa núapicha ìwalíse yái nuchùnìanáca macáí iiná yáara asialica cáuláiquéerimica sábadò piyamáidacatáicuécawa? ²⁴ Picácué picháawàa wenàiwica iináwaná ìwali ipíchawáisecué píalía nàwali cayába càinácaalí namàníiná. Iwàwacutácué píináidacawa cáalíacáiri iyú ipíchawáise picàlidacuéca naináwaná ìwali. Néese, pítaanícué báisíiri iyú —ímaca yái Jesúsca.

Jesús habla de su origen

²⁵ Idécanáamité néemìaca Jesús íimáaná, néese abénaméeyéi iyéeyéica Jerusalén ìyacàlená néeni nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—¡Yácata Jesús, yái asialí judío íiwacanánái nacutéerica nanúacaténání! ²⁶ Piicácué yái, itàanica iyúwa iwàwáaná itàanica macáí wenàiwica yàacuésemi, quéwa wáiwacanánái càmita nàalàa cachàiníiri iyúni. Cawàwanáta wáiwacanánái náináidacawa ìwali Mesíascani, wacuèrinápiná wía judíoca, Dios ibànuèrica walí.

²⁷ Quéwa càmita yéewa Mesíascani, wáalíacáináwa ácatáiséericaalí yái asialica,

quéwa Mesías yàanàacaalípiná, yá canáca yáaliéripiná ìwali síisáanéericaalíni — náimaca. ²⁸ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwica templo irìcu, yá yéemìaca yái náiméerica ìwali. Néese Jesús íimaca cachàiníiri iyú:

—Piyúunáidacuéca pialíacawa nùwali. Piyúunáidacué nacái pialíacawa síisáanéericaalí núa. Quéwa càmita nùanàa numànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná, néese nudéca nùanàaca Dios ibànùacáiná núa, yái Dios báisíríca, càmirícué pialía ìwali. ²⁹ Nualíaca Dios ìwali nùanàacáiná yàatanáise. Ibànùa nacái núa néese —íimaca yái Jesúsca.

³⁰ Néese judío íiwacanánái nawàwa náucaca Jesús presoíyéi ibànàliculé, quéwa càmitaté náibàani càmicáinátàacá Jesús yéenáiwana yàanàa nanúacatáipínacaténí. ³¹ Quéwa madécaná wenàiwica neebáidaca Mesíascani, yái judío icuèrinápináca Dios ibànùerica nalí. Yá náimaca nalíwáaca:

—Iwàwacutá Mesíascani yái asialica imànicáiná macái íiwitáaná yái càmiríca áiba wenàiwica idé imànica càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Mesías ìwali Dios inùmalícuíse, yái Mesías yàanèripínacaté icùacaténá wía, wía israelí-taca —náimaca.

Los fariseos intentan arrestar a Jesús

³² Néeseté abénaméeyéi fariseo néemìaca wenàiwicanái itàaníca ibàacanéeri iyú nalíwáaca Jesús ìwali. Iná fariseonái, sacerdote íiwacanánái yáapicha nabànùaca nàasu úwináíwa icuèyéica templo náibàacaténá Jesús náucáanápináni presoíyéi ibànàliculé. ³³ Iná Jesús íimaca:

—Nùyacué pèewi achúma èerita. Néese nuèpùacawa Dios yàataléwa yái ibànùericaté núa. ³⁴ Néese picutápinácué núawa, quéwacué càmita pidé pìanàaca núawa càmicáinácué yéewa pìanàaca néré nùyacatalépináca —íimaca yái Jesúsca.

³⁵ Néese judíonái náimaca nasutáca néemìawa níawáaca:

—¿Alénásica yàawa yái asialica càmicatalépináca wadé wàanàacani? Cawàwanáta yàacawa wéenanái yàatalé iyéeyéica càmiyéi judío yèewiré yéewáidacaténá càmiyéi judío. Quéwa canápináta meedá yàacawa, càmicáiná neebáida itàacái. ³⁶ ¿Càinásica íimáaná? ‘Picutápinácué núawa quéwacué càmita pidé pìanàaca núawa càmicáinácué yéewa pìanàaca néré nùyacatalépináca’, càí íimaca —náimaca, naicáaníca Jesús iquíná.

Ríos de agua viva

³⁷ Aiba èerité namáalàidáanápiná namànica culto, máiníiri iwàwacutáca nali yái èerica. Yá Jesús ibàlùacawa nàacuése, yá íimaca cachàiníiri iyú, icàlidaca nalí comparación:

—Pìwàwacaalícué picáucawa càmirí imáalàawa càide iyúwa macaléeyéi iwàwa nawàwacaalí úni, néese peebáidacué nutàacái. Yásí nùacué picáuca càmirí imáalàawa, càide iyúwa wàacaalí nàiraca úni, cawinácaalí macaléeyéica iwàwa.

³⁸ Càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta itànèricaté Dios inùmalícuíse, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéerica nutàacái, idènàpiná cáuri úni iwàwalícuwa, yái úni cáurica yèerica icáuca càmirí imáalàawa càide iyúwa cayábéeri únibàa depuúwéeri canácatáita chuini —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Jesús icàlidaca nalí yái comparaciónca yéewáidacaténá nía Espíritu Santo ìwali, yái icuèripínacaté náiwitáise cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yái úni cáurica íimáanáca càicanide iyúwa Espíritu Santo. Quéwa néenialité càmitàacá Espíritu Santo yàanàaca aléi èeri irìculé càmicáinátcá Jesús yéetáwa, càmicaalítécá nacái imichàawa chènuniré iyacaténá cáimíétacanéeri iyú Dios yáapicha. Inaté càmitàacá yéewa Espíritu Santo yàanàaca aléi èeri irìculé.

División entre la gente

⁴⁰ Néeseté abénaméeyéi néená níái wenàiwicaca idécanáami néemìaca Jesús itàacái, yá náimaca:

—Báiscata profetacani yái Jesúsca, càide iyúwa profeta Moisés itànàanaté tàacáisi profeta ìwali yàanèripinácate yéewáidacaténá wía —náimaca. ⁴¹ Aibanái íimaca:

—Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, wía judíoca —náimaca. Quéwa áibanái íima:

—Càmita yéewa wacuèrinápiná Mesías yàanàaca Galilea yàasu cáli néese. ⁴² Iwàwacutá rey David itaquérinámicaní yái Mesíasca, càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná profetanái itànèricaté. Iwàwacutá nacái imusúaca iicá èri Belén ìyacàlená ìrìcu, yái yàcaléca David imusúacatalécate iicá èri. Quéwa yái asialica Jesús, Nazaret ìyacàlená néeséeri meedá. Iná càmita yéewa Mesíascani —náimaca, càmicáináté néemìaca Jesús iináwaná ìwali imusúacaté iicá èri Belén ìyacàlená ìrìcu, rey David itaquérinámi nacáicani, yái Jesúsca. ⁴³ Càita nánáidacawa Jesús ìwali, íná càmita abédanama náiwitáise náapichawáaca níái wenàiwicaca. ⁴⁴ Aibanái nawàwa náibàacani quéwa càmitaté náibàani.

Las autoridades no creían en Jesús

⁴⁵ Néeseté úwinái icuèyéica templo nèepùacawa fariseonái yàatalé, sacerdote íiwacanánái nacái. Yá náimaca úwinái irí:

—¿Cánacué càmita pité néeseni? —náimaca. ⁴⁶ Néese úwinái íimaca nalí:

—¿Canátàacá áiba wenàiwica itànírira àta siuca nacáide càide iyúwa itàníná yáara asialica! —náimaca. ⁴⁷ Néese fariseonái náimaca nalí:

—¿Pimàacasicué ichìwáidaca pía nacái càide iyúwa ichìwáidáaná áibanái?

⁴⁸ Canácata wéená wía náiwacanánáica, wía nacái fariseoca, canácata wéená yeebáidéeri itàacái. ⁴⁹ Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, canéeyéica iwèni meedá nía, càmiyéi yáalíawa Dios itàacái ìwali, Dios yúuquéyèipiná íchawa meedá —náimaca.

⁵⁰ Néese Nicodemo yái fariseo ipáchiéricaté Jesús yàatalé áiba catá ìyaca néeni fariseonái yèewi, judío íiwacanánái nacái. Yá Nicodemo íimaca nalí:

⁵¹ —Dios itàacái càmita ibatàa wanúaca wenàiwica àta wéemìacataléta icàlidaca iináwanáwa, wáalíacaténáwa ìwali yái imànínáca —íimaca yái Nicodemoca.

⁵² Néese náimaca Nicodemo irí:

—¿Píatasica Galilea yàasu cáli néeséeri nacái? Pitàaníca máiwitáiséeri iyú meedá càide iyúwa canéeyéi iwèni Galilea yàasu cáli néeséeyéica. Pía péewáidacawa Dios itàacái ìwali profetanái itànèricaté, yásí píalíacawa canáca profeta imusuéricatéwa Galilea yàasu cáli néese —náimaca naimáchacáináté abénaméeyéi profeta nàanàacaté Galilea yàasu cáli néese. ⁵³ Néese nèepùacawa macáita nacapèe néréwa.

8

La mujer adúltera

¹ Quéwa Jesús yàacatéwa dúli néré ípidenéchúa Olivos, íimáanáca olivo inàlimaná. ² Néese mapisáita àniwa amalácaalí yàacawa nawicáu, yá Jesús yèepùacawa templo néré. Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa yàatalé, yá Jesús yáawinacawa yéewáidacaténá nía.

³ Néese abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo ìrìcu, fariseonái nacái natéca inanái Jesús yàatalé, abéechúa inanái caníríchúa. Nàanàacaté úa idècunitàacá uimáca áiba asiali yáapicha càmiríca unìrisíwa. Yá nabàlùadaca úa nàacuésemi níái ìyéeyéica néeni. ⁴ Yá náimaca Jesús irí:

—Pía yéewáidéerica wenàiwica, wadéca wàanàaca úái inanáica idècunitàacá uimáca áiba asiali yáapicha càmiríca unìrisíwa. ⁵ Dios itàacái profeta Moisés

itànèricaté Dios inùmallicuise íimaca iwàwacutáanápíná wanúaca úa íba iyú cawinácaalí inanái iiméechúaca áiba asìali yáapicha càmlírica unìrisíwa. Néeni pía, ¿càinásica píimaca ùwali úái inanáica? —náimaca.

⁶ Nasutáca néemíawa Jesús yéewanápíná náalimáidaca naicáwa Jesús nacháawàacaténá iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli ìwali icáapi ipùata iyúwa. ⁷ Quéwa nasutáca néemíawa Jesús mamáalàacata. Néese Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa, yá íimaca nalí:

—Néeni, cawinácaalícué péenáquéi mabáyawanéeri, yásí iwàwacutá idàbaca inúaca úa íba iyú —íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli ìwali àniwa icáapi ipùata iyúwa. ⁹ Quéwa idécanáami néemíacani, yá nadàbaca nawàwalica macái báawéeri namànírica, Dios imàacacáiná nawàwalica nabáyawanáwa. Yá nàacawa náicha abéerinamata namanùbaca iyúwa. Níái béeyéica náicha canánama, yá idàbaca nàacawa náicha quéechacáwa, néese ùculliyéi nàacawa náicha. Idécanáamité fariseonái macáita nèepùacawa náicha, yá Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa. Yá iicáca úái inanáica ibàlùechúacawa abéechúata. ¹⁰ Néese Jesús isutáca yéemíawa úa:

—¿Néeni níái icháawèeyéica piináwaná ìwali? ¿Canátasica iwàwéeri inúaca pía pibáyawaná ìwalísewa? —íimaca yái Jesúsca. ¹¹ Néese úumaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canácata iwàwéeri yùuwichàidaca núa —úumaca. Néese Jesús íimaca ulí:

—Uwé, núa nacái càmita nùuwichàida pía. Siùcade piawa, picá pimàni pibáyawanáwa àniwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús, la luz del mundo

¹² Néeseté wenàiwicanái ìwacáidáyacacawa Jesús yàatalé àniwa, yá íimaca nalí:

—Péemíacué comparación: Càica núade iyúwa camalási cháí èeri irìcu nuéwáidacáiná èeri mìnánái náalíacaténá Dios ìwali. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái càmita nèepuníwa catéeri náiwitáise yáapichawa iyúwa wenàiwica càmlíyéica yáalía Dios ìwali, íná càmita namàni mamáalàacata nabáyawanáwa. Néese, amaláca numànica náiwitáise, náalíacaténá Dios ìwali, nùacáiná nacáuca càmlíri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca. ¹³ Néese fariseonái náimaca Jesús irí:

—Canéeri iwèni meedá pitàacái picàlidacáiná piináwaná ìwaliwata, íná caná yéewaná wenàiwica yáalíacawa asáisi báisícaalíni —náimaca. ¹⁴ Jesús íimaca nalí:

—Cawèníriquéi yái nucàlidéerica éwita nucàlidacáaníta nuináwaná ìwaliwani, nualíacáináwa síisáanácaalí nùanàa, nualía nacáwa alénácaalípiná nùawa. Quéwa càmitacué píalíawa síisáanácaalí nùanàaca, alénácaalí nacái nùapínáwa.

¹⁵ Pidécuéca píimaca áibanái ìwali iwàwacutáanása Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa. Quéwa píináidacuéca meedáwa èeri mìnánái íiwitáise iyú. Néese càmita càì nuínáidacawa. Càmita nacái nuémia naináwaná ìwali cháí èeri irìcu nùuwichàidacaténá nía. ¹⁶ Quéwa núumacaalí siùca nàwalítá iwàwacutáaná nùuwichàidaca níatá, yásí nùuwichàidaca nía machacàníri iyútá, càmicáiná nuínáidawa nulínáamitawa nùuwichàidáanápíná níatá, néese nuínáidacawa abédanamata Núaniri Dios yáapichawa càide iyúwa iwàwáaná.

¹⁷ Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté bàaluité íimaca: Abédanamacaalí pucháiba wenàiwica íiwitáise náapichawáaca nacàlidáanápíná áibanái iináwaná ìwali, yásí cawènica natàacái. ¹⁸ Uwé, nàyaca pucháiba icàlidéeyéica nuináwaná ìwali cawinácaalí núa: Núacata icàlidéerica nuináwaná ìwaliwa, yácata nacái Núaniri Dios, yái ibànuèrica núa, icàlida nacái nuináwaná ìwali cawinácaalí núa. Yá abédanamacata wáiwitáise wáapichawáaca, íná yéewa cawènírica watàacái pucháibacáiná wía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹ Néese náimaca Jesús irí:

—Wadéca wéemíaca piináwaná ìwali càmita píalíawa cawinácaalíté píanirimica —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Núaliacawa càmitacué pialíawa cawinácaalí núa, càiná nacái nuíwitaíse. Núaliacawa nacái càmitacué pialía Núaniri Dios ìwali. Píaliacaalícuéwa cawinácaalí núatá, yá pialíacuécawa nacái Núaniri Dios ìwalitá —ímaca yái Jesúsca.

²⁰ Càité Jesús ímaca idècunitàcá yéewáidaca wenàiwicanái templo irícu, mawiénita ofrenda yàalu irí náucacataléca nàasu platawa namàaquéricaté Dios irípiná ofrenda iyú. Quéwa càmitaté náibàani càmicáinatécáwa Jesús yéenáiwana yàanàa nanúacatáipinaténi.

“A donde yo voy, ustedes no pueden ir”

²¹ Néseté Jesús ímaca nalí àniwa, níai judío íiwacanánáica:

—Yá núacawa mesúnamáita, néese picutápinácué núawa, nuwasàacaténácué pía yùuwichàacáisi íicha, quéwa càmitacué pidé pianàaca núa, íná péetápinácuécawa méetàuculé Dios íicha pibáyawaná yáapichacuéwa. Núacawa aléera canácatalépináca yéewanácué piwàlùacawa —ímaca yái Jesúsca. ²² Néese judío íiwacanánái náimaca nalíwáaca:

—Cawàwanáta inúapináca yáawawa íná càì ímaca yàanápináwa alénácaalí caná yéewaná wawàlùacawa —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná. ²³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Eeri mìnanáicuéca pía, quéwa núaquéi chènuníiséeri. Piyacuéca cháì èeri irícu quéwa càmita èeri mìnali núa. ²⁴ Iná nudéca núumacuéca pirí péetáanápináca méetàuculé Dios íicha pibáyawaná yáapichawa. Càmicaalícué peebáida iyúwa núumáanácué pirí cawinácaalí núa, yásí péetácuécawa pibáyawaná yáapichawa —ímaca yái Jesúsca. ²⁵ Néese náimaca Jesús irí:

—¿Cawiná pía? —náimaca. Néese Jesús ímaca nalí:

—Nudàbacaalíte nuéwáidaca wenàiwica, nucàlidacatécué piríni mamáalàacata nuináwanáwa cawinácaalí núa. Siùcade canápináta meedá nutàanícuéca píapicha càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái. ²⁶ Iyaca madécaná wawàsi nucàlidacaténácué pirí péemíacaténácué pibáyawaná ìwaliwa. Quéwa yái ibànuèrica núa itàaníca báisíiri iyú, yá nacái tàacáisi nucàlidéerica èeri mìnánái irí yácata tàacáisi nuémíerica icàlidaca, yái ibànuèrica núa —ímaca yái Jesúsca.

²⁷ Quéwa níai judío íiwacanánáica càmita náalíawa Jesús icàlidaca ìyaca Yáaniri Dios ìwaliwa. ²⁸ Iná Jesús ímaca nalí:

—Pimichàidacaalípinácué núa cruz ìwali pinúacaténácué núa, núa asialí Dios néeséerica, yásí píaliacuécawa nùwali núacata yái càide iyúwacué núumáaná pirí. Píaliapinácué nacáíwa càmita numàni wawàsi nulínáamitawa, néese, nucàlidaca càide iyúwa Núaniri Dios yéewáidáaná núa. ²⁹ Yái Núaniri Dios ibànuèrica núa ìyaca núapicha. Càmita Núaniri imàaca núa abéerita numànicáiná mamáalàacata càide iyúwa iwàwáaná —ímaca yái Jesúsca.

³⁰ Jesús idécanáami càì ímaca, yá madécaná wenàiwica neebáidaca itàacái.

Los hijos de Dios y los esclavos del pecado

³¹ Néseté Jesús ímaca nalí abénaméeyéi judío icàlidéeyéica neebáidáanása itàacái:

—Peebáidacaalícué mamáalàacata nutàacái pimànicaténácué càide iyúwa nuchùulíanácué pía, yásí nuéwáidacalécuéca pía báisíiri iyú. ³² Yásí píaliacuécawa ìwali yái nutàacái báisíirica. Yá nutàacái báisíirica iwasàapinácué píawa —ímaca yái Jesúsca. ³³ Náimaca irí:

—Wíaquéi Abraham itaquénáinámi, canácatáita áibanái yàasu wenàiwica wía. ¡Canáca yéewaná píimaca walí piwasàanápinása wíawa! —náimaca. ³⁴ Jesús ímaca nalí:

—Péemíacué cayába, cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, namànica meedá càide iyúwa nabáyawaná ichùulíaná nía, càide iyúwa áibanái wenàiwica íbaidáaná mawèníiri iyú náiwacali iríwa, yàasu wenàiwicacáiná nía.

³⁵ Náiwacali càmita íma yàasu wenàiwica ìwaliwa: ‘Nuénàsàiriquéi’, càmita íma. Néese ímaca yéenibe ìwaliwa: ‘Nuìrica yái’, càì ímaca. ³⁶ Iná núa Dios Iirica, nuwasàacaalícué pía pibáyawaná íchawa, yásí càmitacué iwàwacutá pimànica càide iyúwa pibáyawaná ichùulianácué pía, Dios yéenibecáinácué pía báisíta. ³⁷ Núaliacawa Abraham itaquénáinámicuéca pía, quéwa piwàwacué pinúaca núa càmicáinácué peebáida nutàacái. ³⁸ Nucàlidacué pirí ìwali yái báisíiri tàacáisica Núaniri Dios yáasáidéerica nulí. Quéwa núaliacawa pimànicuéca càide iyúwa píaniri ímáanácué pirí —ímaca yái Jesúsca. ³⁹ Náimaca Jesús irí:

—Abrahamquéi wàawirimica, canáca áiba wáaniri —náimaca. Quéwa Jesús ímaca nalí:

—Báisícaalícué Abraham itaquénáinámica pía piwàwalícuísewatá, yá pimànicuéca càide iyúwaté Abraham imàínátá. ⁴⁰ Quéwa éwita nucàlidacáanítacué pirí báisíiri iyúni càide iyúwa Dios yéewáidáaná núa, càicáaníta piwàwacué pinúaca núa meedá. ¿Càmitaté Abraham iwàwa inúaca wenàiwica Dios ibànuéyécáté Abraham yàatalé! ⁴¹ Pimànicuéca meedá càide iyúwa píaniri imàíná —ímaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Càmíyéica wáatúa yéenibe úalani írícúise wíaquéi. Wadènià abéerita Wáaniriwa wèerica icàaluíniná, yái Diosca. Càmita wáuca wáichawani wàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana icàaluíniná —náimaca. ⁴² Néese Jesús ímaca nalí:

—Báisícaalícué Diosquéi píaniricatá, yásí cáininácuéca piicáca núatá, Dios néeséericáiná núa, ìyéerica cháí. Càmita nùanàa nùasu wawàsi ìwaliwa meedá, néese Dioscata yái ibànuèrica núa numànicaténá càide iyúwa iwàwáaná. ⁴³ ¿Cánácué càmita píalimá píalíaca péemíaca yái nucàlidéericuéca pirí? Núaliacawa càmitacué meedá piwàwa peebáidaca nutàacái, íná càmitacué píalimá píalíaca péemíaca cáinacaalí ímáaná. ⁴⁴ Píanirícué yácata Satanásca. Píacué nacái yàasu wenàiwicaca. Piwàwacué nacái pimànica càide iyúwa iwàwáaná. Satanás idéca iwàwaca inúaca wenàiwica mamáalàacata èri idàbacatáisewa àta siùca nacáide. Càmita íináidawa báisíiri tàacáisi ìwali, báawacáiná Satanás iicácani. Itàaníca yáawamita chìwái mamáalàacata càide iyúwa íiwitáise iyáaná, cachìwéericáiná meedáni. Yácata chìwái yáanirica, yái Satanásca, imàacacáiná wenàiwica itàaníca chìwái. ⁴⁵ Quéwa nucàlidacáinácué pirí báisíiri tàacáisi, íná càmitacué peebáida nutàacái. ⁴⁶ Macáitacué píaliacawa nùwali mabáyawanéerica núa. Nucàlidacué pirí báisíiri iyúni, íná ¿cánácué càmita peebáida nutàacái? ⁴⁷ Dios yéenibe neebáidaca itàacái quéwa càmitacué Dios yéenibe pía, íná càmitacué piwàwa peebáidaca itàacái —ímaca yái Jesúsca.

Cristo existe desde antes de Abraham

⁴⁸ Néese judío íiwacanánái náimaca Jesús irí:

—Báisíta wacàlidacaté pìwali machacàníiri iyúni wáimacaalíté pìwali samaritanosàirica pía, càníiri judío ìiri meedá. Iyaca nacái demonio piwàwalícu idacuèrica píiwitáise, íná máiwitáiseca pía meedá —náimaca. ⁴⁹ Jesús ímaca nalí:

—Canáca demonio nuwàwalícu. Yái numànírica numànicani nùasáidacaténá cayábéerica Núaniri Dios yéewanápiná wenàiwicanái yàaca icàaluíniná. Quéwa càmitacué piicá núa cáimiétaquéri iyú. ⁵⁰ Càmita nucutá wenàiwica nacàlidacaténá cayábéeri nùwali, quéwa Núaniri Dios iwàwaca wenàiwicanái yàaca nulí cayábéeri, yá Dios yáasáidapiná cawinácaalí cabáyawanéeyéi. ⁵¹ Péemíacué cayábani, cawinácaalí wenàiwica imànírica càide iyúwa nutàacái ímáaná, idèniaca siúcáise icáucawa càníiri imáalàawa —ímaca yái Jesúsca.

⁵² Néese judío íiwacanánái ímaca irí:

—Siùca wáaliacawa báisíiri iyú demonio ìyaca piwàwalícu. Néetácatéwa macáita profetaca icàlidéeyécáté tàacáisi Dios inùmalícuíse bàaluité, Abraham nacái yéetácatéwa. Néese, ¿cáná càì píimaca: ‘Cawinácaalí imànírica càide

iyúwa nutàacái ímáaná, idèñlaca siùcáisede icáucawa càmliri imáalàawa', cána càì píimaca? ⁵³ ¡Pía càmliri cachàini ícha yái wàawirimi Abrahamca! Abraham yéetácatéwa, nía nacái profetaca néetácatéwa nacái. Càmita yéewa cachàiníri náicha pía. ¡Càmita máini cachàinírira pía càide iyúwa piyúunáidáaná! —námaca. ⁵⁴ Jesús íimaca nalí:

—Nucàlidacaalí nuináwaná ìwaliwa cayábéerica núatá, yásí canéerica iwèni meedátani, yái nutàacáica. Quéwa Núaniri Dios icàlidaca nùwali cayábéerica núa, yácata Dios picàlidéericué ìwali Picuèrinásacué Dioscani. ⁵⁵ Quéwa càmitacué pialía Dios ìwali càinácaalí íiwitáise iyaca. Núacata yái yáaliéerica Dios ìwali. Núumacaalí càmitasa núalía Dios ìwalitá, yásí nucàlidaca nuchìwawatá càide iyúwacué pía. Quéwa núalíaca Dios ìwali báisíri iyú, nuebáida nacái càide iyúwa ímáaná. ⁵⁶ Píawirimicué Abraham casímáica iwàwa bàaluité Dios imàacacáinaté Abraham yáaliacawa nuénáiwánápiná ìwali, nùanàcatáipinaté aléi èeri irìculé. Yáté Abraham yáaliacawa nùanàanápinaté, íná yéewa casímáicaté Abraham iwàwa manuísíwata —ímaca yái Jesúsca. ⁵⁷ Néese judío íiwacanánái námaca Jesús irí:

—Càmitàacá pidènia cincuenta camuí. Càmita yéewa pidé piicáca wàawirimi Abraham, Abrahamcáiná iyacaté néese siùca dos mil camuí —námaca. ⁵⁸ Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayábani, núacata yái iyéericaté càiripináta ipíchawáiseté Abraham imusúaca iicá èeri, núacáiná yái Diosca —ímaca yái Jesúsca icàlidacaténá íináwanáwa Dioscani, yái càmlírira imáalàawa.

⁵⁹ Néese náibàaca íba nanúacaténá Jesús íba iyú quéwa Jesús ibàacawa náicha. Yá imusúacawa templo irìcuíse. Yá yàacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewibàa; càité Jesús ichàbacawa náicha.

9

Jesús da la vista a un hombre que nació ciego

¹ Néeseté Jesús idècunitàacá yèepunícawa áibalépiná wáapicha wía yéewáidacaléca, yá iicáca matuíri asíali. Quéwa yáta asáináni matuírita. ² Néese wasutáca wéemíawa Jesús, wía yéewáidacaléca. Wáimaca irí:

—Wáiwacali, ¿cánásica imusúawa matuíri iyú yái asíalica? ¿Isèenái ibáyawaná ìwalísesica càì matuíca yái asíalica, càmicaalí nacái, ibáyawaná ìwalísetasicawa? —wáimaca. ³ Néese Jesús íimaca walí:

—Càmita ibáyawaná ìwalísewéera, càmita nacái isèenái ibáyawaná ìwalísewéera. Yái asíalica imusúacawa matuíri iyú yéewanápiná macái wenàiwica yáaliacawa Dios ichùnìacani, naicácaténá Dios cáimiétaquéri iyú. ⁴ Péemiacué comparación: Iwàwacutá wenàiwica náibaidaca èeríapi idècunitàacá amaláca nawicáu. Catácaalí nàwali, yá càmita náalimá náibaidaca. Càita nacái iwàwacutacué wamànica cayábéeri siùca èeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa. Nuénáiwáná yàanàaca mesúnamáita nuétácatáipináwa, néese càmita yéewa nuíbidaca. ⁵ Idècunitàacá nùyaca cháí èeri irìcu, yá càica núade iyúwa camalási icànéeri wenàiwica ìwali, amalácáiná numànica náiwitáise náalícaténá Dios ìwali —ímaca yái Jesúsca.

⁶ Néese Jesús idècanáami càì íimaca, néese yàapìsáidaca cáli yèewiré. Yá yèewìadaca cáli isàbecaténáni. Néese ipusúaca cáli matuíri ituí íimami ìwali. ⁷ Néese Jesús íimaca irí:

—Pía píibaca pituíwa úni yáaculé namusúadacatáiseca úni ípidenéeri Siloé náiquéericaté cáli yèewiré —ímaca yái Jesúsca. (Yái ípidenéerica Siloé ímáanáca: “Ibànuèri”.) Néese matuíri yàaca íibaca yáawawa néré. Néese idècanáami yèepùacawa icapèe néréwa, yá catuícani. ⁸ Néese áibanái wenàiwica matuírimi

imanùbacanái naicácani. Aibanái nacái náalíaca naicácani naicácáináté isutáca plata wenàiwica ícha iwènìacaténáté iyáapínáwa. Néese níái yáaliéyéica iicácani nasutáca néemìawa níawáaca:

—¿Càmitasica yái asìalica matuíri yáawinéericatéwa àyapu idùlepi isutácaténá plata wenàiwica ícha yéewanápiná iwènìaca iyáapínáwa? —náimaca.

⁹ Abénaméeyéi íima:

—Yácata yái —náimaca. Aibanái náima:

—Càmíiri, áibacata yái, quéwa càiride iyúwa iicácanáwa —náimaca. Quéwa yái asìali íimaca:

—Núacata yái matuírimica —íimaca. ¹⁰ Néese náimaca irí:

—¿Néeni? ¿Cáná yéewa catuíca pía? —náimaca. ¹¹ Yá íimaca nalí:

—Yáara asìali íipidenéerica Jesús yèewìadaca cáli yáawiruní yèewiwa. Yá ipusúaca cáli nutuí íimami ìwali, yá íimaca nulí: ‘Pìawa úni yàalu néré namusúadacatáiseca úni íipidenéeri Siloé, yái manuíri yàaluca náiquéericaté cáli yèewiré. Píiba pituíwa úni iyú’, íimaca nulí. Yá nùacawa néré. Yá idécanáami nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —íimaca yái asìalica. ¹² Néese nasutáca néemìawani:

—¿Alénásica yáara asìalica? —náimaca. Yá íimaca nalí:

—Càmita núalíawa —íimaca.

Los fariseos interrogan al ciego que fue sanado

¹³⁻¹⁴ Sábado yáté èerica, judiónái iyamáidacatáicawa Jesús yèewìadacaalíté cáli catuícaténá imànica matuíri. Iná abénaméeyéi wenàiwica natéca matuírimi fariseonái yàatalé. ¹⁵ Néese fariseonái nasutáca néemìawa matuírimi cáná yéewaná iicáidaca. Yá íimaca nalí:

—Idéca ipusúaca cáli nutuí íimami ìwali. Néese nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —íimaca. ¹⁶ Néese abénaméeyéi fariseo náimaca irí:

—Yáara asìali imànírica càì càmita yéewa Dios néeséericani, íibaidacáiná sábadò wayamáidacatáicawa, wíá judíoca —náimaca. Quéwa áibanái fariseo náimaca:

—Cabáyawanácaalítáni, néese càmita yéewa imàniquéi càmíirica wenàiwica idé imànicatá —náimaca. Iná càmita abédanama náiwitáise Jesús ìwali, níái fariseoca.

¹⁷ Yá nasutáca néemìawa matuírimi àniwa. Yá náimaca irí:

—¿Néeni pía? ¿Càiná píimaca ìwali yáara asìali catuírica imànica pía? —náimaca irí. Néese íimaca nalí:

—Núumacué pírì profetacani, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicuíse —íimaca.

¹⁸ Quéwa judío íiwacanánái càmita neebáida matuínáani, néese catuíceni íná namàacaca matuírimi yàacawa náicha, néese namáidaca matuírimi isèenái.

¹⁹ Nasutáca néemìawa matuírimi isèenái:

—¿Pìirisica yáara asìalica? ¿Idésica imusúacawa matuíwaca? Néeni, ¿cáná yéewa catuí siùcanide? —náimaca. ²⁰ Néese isèenái náimaca nalí:

—Wáalíacawa wàiriquéera. Wáalíaca nacáywa imusúacatéwa matuíwaca.

²¹ Quéwa càmita wáalíawa càinácaalí iyú yéewaná catuíca siùcanide. Càmita nacái wáalíawa cawinácaalí ichùnà ituí. Pisutácué péemìawani. Béericáináni íná yáalimá icàlidacuéca pírìni —náimaca.

²² Càité isèenái náimaca, cáalucáiná naicáca judío íiwacanánái. Níái judío íiwacanánáica abédanamata náiwitáise náucacaténá wenàiwica judiónái yéewáidacàalu ícha, cawinácaalí icàlidéerica Jesús ìwali Mesíascani yái judío icuèrinápináca Dios ibànuèrica. ²³ Iná matuírimi isèenái náimaca: “Pisutácué péemìawani béericáináni”, càì náimaca. ²⁴ Néese judiónái namáidaca matuírimi àniwa. Náimaca irí:

—Picàlida walí báisíiri iyúni Dios iicápiná. Wáalíacawa cabáyawanéerica yáara asìalica Jesús —náimaca. ²⁵ Néese íimaca nalí:

—Càmita nùalíawa ìwali cabáyawanéericasicani mabáyawanéericaalíni. Abéerita nùalíawa báisíri iyú matuúricaté núa quéwa siùcade catuúca núa —íimaca.

²⁶ Néese náimaca irí àniwa:

—¿Càiná imàni pirí? ¿Càiná imàni ichùnìacaténá pituí? —náimaca. ²⁷ Yá íimaca nalí:

—Nudéca nucàlidacuéca piríni, néese càmitacué peebáida. ¿Cánácué piwàwa nucàlidaca pirícué iináwaná ìwali àniwa? Cawàwanáta piwàwacué piacawa yáapicha nacái yéewáidacalénáipiná —íimaca iicáaníca naquúiníná. ²⁸ Néese nacuíscaca náichawa matuúrimi báawéeri iyú, yá náimaca irí:

—¡Píacata yáara asìali yéewáidacaléca meedá! Wía quéwa, profeta Moisés yéewáidacaléca wía. ²⁹ Wáalíacawa Dios itàaníca Moisés yáapicha bàaluité, quéwa càmita wáalíawa síisáanéericaalí yáara Jesúsca, cawinácaalí íiwitáise iyú nacái imàni wawàsi, íná càmita yéewa idé yàanàca Dios néese —náimaca. ³⁰ Néese yái matuúrimi íimaca nalí, iicáaníca naquúiníná:

—¡Yée, canácatàacá nuémièri càiri wawàsi àta siùca nacáide! Píatacué icàlidéeyéica iináwanáwa píalíanásacué Dios ìwali, siùca píimacuéca càmitasacué píalíawa síisáanéericaalí Jesús, cawinácaalí íiwitáise iyú nacái imàni wawàsi, quéwa idéca ichùnìaca nutuí, nuicáidacaténá àniwa. ¿Cánácué càmita píalíawa? ¿Dàalasicué píiwita? ³¹ Wáalíacawa cayábéeri iyú Dios càmita yéemìca cabáyawanéeyéi isutáaná íicha. Yeebáida abéta nasutáaná íicha cawinácaalí yèeyéica icàaluíníná, imàníyeyí nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³² Canácatàacá wéemièri àta siùca nacáide áiba wenàiwica iináwaná ìwali chái èeri irìcu yáaliméeri ichùnìaca wenàiwica imusuéricawa matuúri iyú. ³³ Càmicaalí yàanàca Dios yàatanáisetá, néese càmita idé imànica càiri wawàsítá —íimaca. ³⁴ Néese judío íiwacanánái nacuíscaca náichawa matuúrimi báawéeri iyú àniwa, yá náimaca irí:

—Pía cáanáiri ibáyawaná, imusuériwa cabáyawanéeri, canáca yéewaná péewáidaca wía, wía yáaliyéyéica madécaná píicha —náimaca. Yá náucacani néewáidacàalu íichawa.

Ciegos espirituales

³⁵ Néeseté Jesús yáalíacawa matuúrimi iináwaná ìwali, judío íiwacanánái náucacani néewáidacàalu íichawa. Iná Jesús yàanàca yái matuúrimica, yá íimaca irí:

—¿Néeni, peebáidasica Dios Iiri itàacái, yái asìali Dios néeséerica? —íimaca ìwaliwa yái Jesúsca. ³⁶ Yá asìali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, picàlida nulí cawinácaalíni yáara asìalica Dios néeséerica, nuebáidacaténá itàacái —íimaca. ³⁷ Jesús íimaca irí:

—Pidéca piicácani. Núaca yái Dios néeséerica, yái itàaníríca píapicha —íimaca yái Jesúsca. ³⁸ Néese asìali ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíníná. Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái —íimaca. ³⁹ Néese Jesús íimaca:

—Nudéca nùanàca aléi èeri irìculé nùasáidacaténá cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, cawinácaalí nacái càmiyéyéica yeebáida. Nùanàca catuúcaténá numànica náiwitáise cawinácaalí yáaliyéyéica cabáyawanáca. Néese cawinácaalí iyúunáidéeyéica catuúca íiwitáise, càica níade iyúwa matuúyeyí càmiyéyí yáalimá iicáidaca nayúunáidacáiná mabáyawanáca nía —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁰ Néese abénaméeyéi fariseo ibàlùeyéicawa mawiénita Jesús irí néemíacani, íná náimaca Jesús irí:

—Wíata quéwa càmiyéyí matuú íiwitáise, wía yéewáidéeyéica wenàiwica Dios ìwali —náimaca. ⁴¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisícaalícué càmita píalíawa pibáyawanáwa ìwalítá, yásí càmita máini cabáyawanácuéca píatá, quéwa éwitacué píalíacáanítawa pibáyawaná ìwaliwa, càicáaníta càmítacué peebáida nutàacái, íná cabáyawanácuéca pía —íimaca yái Jesúsca.

10

El pastor y sus ovejas

¹ Néeseté Jesús íimaca: “Péemíacué cayába comparación. Aibanái iwàwacaalí iwàlùacawa oveja icorralni irìculé càmírica nàasu, càmita nawàlùawa corral inùma irìcubàa, néese náiríacawa meedá iwáiná ìwali. Yá wáimaca nàwali cayéedéeyéica nía. ² Quéwa áiba iwàlùeriwa inùma irìcubàa, yá wáimaca ìwali pastor, yái icuèrica ipira ovejanáwa. ³ Aiba wenàiwica icuèrica corral inùma, yàacùaca inùma yéewacaténá oveja icuèriná iwàlùacawa. Yàasu ovejanái yéemíaca nacuèriná itàacáiwa. Yá imáidaca yàasu ovejanáwa náipidená ìwali. Yá yeedáca nía corral irìcuíse. ⁴ Idécanáami yeedáca macáita yàasu ovejanáwa corral irìcuíse, néese yàacawa napíchalé. Yàasu ovejanái nàacawa yáamíse náalíacáiná néemíaca isàna. ⁵ Càmita nàawa yáamíse yái càmírica náalía néemíaca itàacái. Napíanicawa meedá íicha càmíciná náalía néemíaca itàacái cawinácaalí càmírica náalía naicá”, íimaca yái Jesúsca.

⁶ Càité Jesús yéewáidaca nía comparación iyú quéwa càmita náalía néemíaca càinácaalí íimáaná.

Jesús, el buen pastor

⁷ Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa: “Péemíacué cayába nucàlida piríni càinácaalí íimáaná yái comparaciónca: Càica núade iyúwa corral inùma ovejanái iyacatáica. Níái ovejaca íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nùasunáipiná. ⁸ Macái cachìwéeyéi yàanèeyéicaté nupíchatécáwa icàlidéeyéicaté ichìwawa Dios ibànùacasa nía, càica níade iyúwa cayéedéeyéi meedá, quéwa nùasu wenàiwica càmítaté néemíaca nalí, càide iyúwa ovejanái càmícaalí neebáida itàacái càmírica nacuèriná. ⁹ Càica núade iyúwa corral inùma. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái nuwasàapiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yásí nucùapiná nùasu wenàiwicawa, yá nàypiná matuíbanáita càide iyúwa ovejanái imusúacaalíwa èeríapi, yá nàanàaca nayáapináwa cayábéeri, néese nèepùa nawàlùacawa táiyápi nayamáidacaténáwa.

¹⁰ “Aibanái cachìwéeyéica càica níade iyúwa cayéedéeyéi, yàanèeyéica iyéedùaca, nanúacaténá nacái, namáalàidacaténá nacái ovejanái. Càita nacái cachìwéeyéi nawàwaca namànica báawéeri áibanái irí. Quéwa nudéca nàanàaca nùacaténá èeri mìnánái icáuca càmíri imáalàawa yéewanápiná nàyaca casímáiri iyú. ¹¹ Càica núade iyúwa cayábéeri pastor icuèrica yàasu ovejanáwa, nucùacáiná nùasu wenàiwicawa yeebáidéeyéica nutàacái. Yá nacái numàacapiná nucáuacawa nùasu wenàiwicanái íichawalínáwa. ¹² Quéwa áiba íibaidéeri icuèrica áibanái irí napíra ovejanái yeedácaténá iríwa plata meedá, càmita icùa oveja cayába. Néese iicácaalí caluéri cuwèesi lobo yàanàaca, yá imàacaca ovejanái, yá ipíacawa náicha icalùniwa càmíciná oveja icuèrináni, càmita nacái náiwacalini. Néese caluéri cuwèesi lobo íibàaca abéeri oveja, yá áibanái oveja napíra nacàlìliacawa. ¹³ Yái asiali ipíacawa náicha íibaidacáiná meedá plata ìwalínápiná. Càmita nacái cáininá iicáca ovejanái. Càita nacái nàyaca abénaméeyéi icàlidéeyéica iináwanáwa nawàwáanása nacùaca nùasu wenàiwica. Càmita namàaca nacáuacawa nùasu wenàiwicanái íichawalíná.

¹⁴⁻¹⁵ “Núacata yái cayábéeri pastor icuèrica cayába yàasu wenàiwicanáwa. Càide iyúwa Núaniri Dios yáalíaná iicáca núa, càide iyúwa nacái núalíaná nuicáca Núaniri Dioswa, càita nacái núalía nuicáca nùasu wenàiwicanáwa,

náalía nacái naicáca núa. Yá numàacapiná nucáucawa nùasu wenàiwicanái íchawalínáwa. ¹⁶ Nudènià nacái nùasu wenàiwica áibanái càmiyéica israelita, iwàwacutéeyéica nacái nuedáca. Yá neebáidapiná nutàacáwa, yásí nùwacáidaca níawa abédanamacaténá macáita náiwitáise náapichawáaca níái nùasu wenàiwicaca yéewanápiná abéerita núa icuèripiná nía.

¹⁷ “Cáinináca Núaniri Dios iicáca núa numàacapiná cáiná nucáucawa nùasunái íchawalínáwa, yéewanápiná nuedáca nulíwa nucáucawa àniwa, nucáucàacaténáwa. ¹⁸ Canácata yáaliméeri inúaca núa àta numàacacaalíta nanúaca núa. Quéwa numàacapiná nanúaca núa. Dios idéca ichùullaca numàacáanápiná nucáucawa. Nudènià nacái nuchàiniwa nuedáanápiná nulíwa nucáucawa àniwa, nucáucàacaténáwa Núaniri Dioscáiná idéca ichùullaca numànínápiná càí”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁹ Néese judiónái idécanáami néemíaca yàasu tàacáisi, yáté càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca. ²⁰ Madécaná náimaca:

—¡Picácué péemíaca irí! Demonio idacùaca íiwitáise íná máiwitáise caní — náimaca. ²¹ Quéwa abénaméeyéi íimaca:

—Demonio idacùacaalí íiwitáisetá, néese càmita yéewa itàaní cáalíacáiri iyútá, càmita nacái yáalimá ichùnà matuíyéitá —náimaca.

Los judíos rechazan a Jesús

²² Néeseté àniwa unìabépi, Jerusalén iyacàlená mìnanáí namànicaté culto nawàwalicaténá áiba èerimité masacàacatái namànicaté templo Dios irípiná. ²³ Yá Jesús iyaca templo irícu, ìipínaca abéeri imàdáná irícubàa ìipidenáacatalé Pórtico de Salomón. ²⁴ Néese judío íiwacanánái nàwacáidáyacacawa, nabàlùacawa Jesús itéesebàa. Yá náimaca irí:

—Picá máini pídecuníacawa picàlidáanápiná walí báisíiri iyúni cawinácaalí pía. Báisícaalí Mesíasca pía, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, néese picàlida walí amaléeri iyúni —náimaca irí. ²⁵ Jesús íimaca nalí:

—Nudéca nucàlidacuéca piríni quéwa càmitacué peebáida nutàacái. Yái numàníríca Núaniri Dios íiwitáise iyúwa, yásáidaca amaléeri iyúni cawinácaalí núa. ²⁶ Quéwa càmitacué peebáida nutàacái càmicáinácué nùasu wenàiwica pía. ²⁷ Nùasu wenàiwicanái náalía néemíaca nutàacái càide iyúwa ovejanái náalíaná néemíaca nacuèriná itàacáwa. Núalía nacái nuicáca nía, yá namànica càide iyúwa nuchùullaná nía. ²⁸ Yá nùaca nacáuca càmiri imáalàawa, íná càmita namáalàapínáwa. Canácata áiba yáaliméeri yeedáca nía nucáapi irícuíse. ²⁹ Cachàinírí náicha canánama yái Núaniri Dios, yái yèerica nulí nùasu wenàiwicanái. Yá canácata yáaliméeri yeedáca nía Núaniri icáapi irícuíse. ³⁰ Càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, càita nacái nùyaca —íimaca yái Jesúsca. ³¹ Néese judío íiwacanánái náibàaca íba àniwa nanúacaténá Jesús íba iyú. ³² Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Nudéca numànica madécaná wawàsi cayábéeri píacuéseemicué Núaniri Dios ichàini iyúwa. ¿Càirínácué ìwalíse píwàwa pinúaca núa íba iyú ìwalíse yái numànínáca? —íimaca yái Jesúsca. ³³ Judío íiwacanánái íimaca irí:

—Càmita wanúaca pía ìwalíse yái pimànínáca cayábéeri, néese wawàwa wanúaca pía pitàanicáiná báawéeri iyú Dios ìwali. Eeri mìnalicáiná meedá pía quéwa picàlidaca piináwaná ìwaliwa Dioscasa pía —náimaca. ³⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pídecuéca picàlidaca piináwanáwa piléecasa Dios itàacái. Uwé, yái cuyàluta profetanái itànèericaté Dios inùmalícuíse íimaca: ‘Núumacatécué pirí càicuéca píade iyúwa Dios iyáaná’, càité íimaca yái Diosca israelitanái irí, yàacaalíte nalí itàacáwa. ³⁵ Wáalíacawa canácata yáaliméeri imáalàidaca Dios itàacái, néese báisícatani càiripináta. Yáté Dios íimaca càica níade iyúwa Dios iyáaná,

níái wenàiwicaca Dios yèeyéicaté irí itàacáíwa nacàlidacaténá áibanáí iríni. ³⁶ Càita nacáí núa. Dios idéca imàacaca nuíbaidaca irípiná, yá ibànùaca núa aléi èeri iriculé nuyúudàacaténá èeri mìnánáí. Iná, ¿cánácué yéewa càì píimaca nùwali nutàanínása Dios ìwali báawéeri iyú núumacáiná Dios írìca núa? ³⁷ Càmicaalí numàni càide iyúwa Núaniri Dios imànínátá, néese càmitacué iwàwacutá peebáidaca nutàacáítá. ³⁸ Quéwa numànicáiná càide iyúwa Núaniri Dios imàníná, íná iwàwacutácué peebáidaca nutàacáí ìwalíise yáí numànínáca éwitacué càmicáaníta peebáida yáí tàacáisi nucàlidéerica. Néese peebáidacaalícué nutàacáí ìwalíise yáí numànínáca, yásí píalíacuécawa amaléeri iyú càica núade iyúwa Núaniri Dios ìyáaná, Núaniri Dios nacáí càicanide iyúwa núa —ímaca yáí Jesúsca.

³⁹ Néese Jesús idécanáami icàlidaca nalíni, yá nawàwa náibàacani àniwa, quéwa càmita nadé náibàacani Jesús yàacáináwa náicha.

⁴⁰ Néese Jesús yèepùacawa abéemàalé Jordán inanába íicha. Yá iyamáacawa néré Juan el Bautista ibautizácatelécaté wenàiwica. ⁴¹ Madécaná wenàiwica yàacawa néré néemiacaténá Jesús itàacáí. Yá náimaca nalíwáaca:

—Ewitaté càmicáaníta Juan imànica yáí càmírìca wenàiwica idé imànica, càicáaníta báisírìcata macáita tàacáisi Juan icàlidéericaté ìwali yáí asìalica — náimaca Jesús ìwali. ⁴² Yá madécaná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacáí idècunitàacá yéewáidaca nía néenibàa.

11

Muerte de Lázaro

¹ Néese ìyacaté áiba asìali iculuériwa ípidenéeri Lázaro, abéeri Betania ìyacàlená mìnali. Nàyaca néeni nacáí Lázaro yéenanáí inanáí pucháiba. Uucha ípidenéechúa María, ubèeru ípidenéechúa nacáí Marta. ² Uái Mariaca, úacata Lázaro yéenasàatúa, yùucuèchúapínacaté pumèníiri isàni Wáiwacali yàabàli ìwali. Yá uchuídaca yàabàli uíwita íbáiná iyúwa. ³ Níái Lázaro yéenanáí pucháibaca nabànùaca tàacáisi Jesús irí ìyéerica abéemàalé Jordán inanába íicha. Náimaca:

—Wáiwacali, píacawéeriná iculúacawa —náimaca irí. ⁴ Idécanáami Jesús yéemiacani, yá íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Yáara mecuní càmita inúapínáni. Néese mecuní yáasáidapíná wenàiwicanáí iicá Dios íiwitáise cachàiníiri, nàacaténá Dios icàaluíniná; yáasáidapíná nacáí wenàiwicanáí iicá nuíwítáise cachàiníiri, núa Dios írìca —ímaca yáí Jesúsca.

⁵⁻⁶ Ewita Jesús cáininéeyéicáaníta iicáca Martanáí, Lázaro nacáí, càicáaníta idécanáami yéemíaca iináwaná iculúacawa yáí Lázaroca, yá Jesús iyamáacawa néeni pucháiba èeri, abéemàalé Jordán inanába íicha. ⁷ Yá néese íimaca walí wía yéewáidacaléca:

—Wàacuéwa Judea yàasu cáli néré àniwa —ímaca walí. ⁸ Néese wáimaca irí:

—Wáiwacali, táquicha tàacáwa judío íiwacanánái ìyèeyéica néeni nawàwacaté nanúaca píá íba iyú. ¿Cáná piwàwa píacawa néré àniwa? —wáimaca irí. ⁹ Néese Jesús íimaca walí:

—Péemiacué comparación: Iyaca doce imanùbaca hora camalási èeri imanùbaca; wenàiwica yèepunícaalíwa èeríapi, yá càmita yúuwàawa amalácáiná iicáca chái èeri írìcu. ¹⁰ Quéwa yèepunícaalíwa táiyápi, yásí yúuwàacawa càmicáiná asái iicáidaca —ímaca walí yáí Jesús wáalíacaténáwa judío íiwacanánái càmitaté náalimápiná nanúacani àta Dios imàacacatalépináta nanúacani. ¹¹ Néese Jesús íimaca walí àniwa:

—Yáí wàacawéerináca Lázaroca iimáca ìyaca, quéwa nùacawa néré nu-cawàidacaténáni —ímaca walí yáí Jesúsca, yáalíacáináwa yéetácatéwa yáí

Lázaro. ¹² Néese wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús irí, wayúunáidacáiná Lázaro iimácáita meedá:

—Wáiwacali, iimácaalí iyaca, yásí mecuní ichàbacawa ícha —wáimaca irí. ¹³ Quéwa Jesús iwàwaca wáaliaca wéemíaca Lázaro yéetácatéwa, néese wayúunáidaca Jesús itàaníca iimácái ìwali meedá. ¹⁴ Yá Jesús íimaca walí amaléeri iyú:

—Lázaro idéca yéetácawa. ¹⁵ Casímáica nuwàwa, canácáiná néeni núa nuchùnìacaténani idècunitàacá cáucani, cayábacáiná cachàini pirícuéni, yéewanápinácué peebáidaca nulí manuísíwata. Quéwa, wàacué waicácani — íimaca yái Jesúsca. ¹⁶ Iná Tomás, áibaalí náiméerica ìwali Gemelo, íimaca walí wía Jesús yéewáidacaléca áibanái:

—Wàacué nacái wéetácawa yáapicha yái Wáiwacalicawa —íimaca yái Tomásca.

Jesús, la resurrección y la vida

¹⁷ Néeseté wàacawa Jesús yáapicha Betania iyacàlená néré. Yá wàanàcaté néré, wéemíaca Lázaromi iináwaná iríacawa báinúaca èeri càliculí irícu. ¹⁸ Yái Betania iyacàlená iyaca mawiénita Jerusalén iyacàlená ícha, másiba kilómetro idècuni iyaca íchawáaca. ¹⁹ Madécaná judiónái nàanàcaté nàacawéeridacaténá María, Marta nacái yéetácáinatéwa náicha néenásàirimica. ²⁰ Yá nacàlidaca Marta irí Jesús yàanàaca. Yá Marta imusúacawa capìirícuíse ùaca uípunitáidaca Jesús. María uyamáacawa capìi irícuta. ²¹ Yá Marta íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pìyacaalíté wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénásàirimica. ²² Quéwa núaliacawa Dios imàníinápiná pirí siùcade macáita iyúwata pisutáanaca íchawa, éwita nuénásàiri idéca yéetácawa —úumaca. ²³ Jesús íimaca ulí:

—Péenasàiri yèepùapiná cáuca —íimaca yái Jesúsca. ²⁴ Marta íimaca:

—Báisíta, núaliacawa yèepùanápiná cáuca àniwani namichàacaalípináwa macái yéetéeyéimicawa èeri imáalàacaalíwa canánama —úumaca. ²⁵ Jesús íimaca:

—Núacata yái imichàidéeripináca yéetéeyéimiwa. Núacata yái yèeripináca nacáucawa èeri imáalàapinácaalíwa. Cawinácaalí yeebáidéerica núa, éwita yéetácaalíwa, càicáníta yèepùapináta cáuca àniwa èeri imáalàapinácaalíwa. ²⁶ Néenialípiná macáita cáuyécáwaca yeebáidéeyéica núa, èeri imáalàacatáipináwa, canácatáita néetápináwa. ¿Marta, peebáidasica nutàacái? —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Yá úumaca:

—Báisíta, Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái. Núaliacawa Mesíasca pía, judío icuèerínápináca, yái Dios Iirica, wacuèricaté Dios ibànuèeripináca walí aléi èeri irículé —úumaca.

Jesús llora junto al sepulcro de Lázaro

²⁸ Néeseté utàanícadénáami Jesús yáapicha, yá Marta yàacawa umáidaca uénásàatúa Maríawa. Yá úumaca ulí ibàacanéeri iyú:

—Wáiwacali iyaca aléde, iwàwacutáca pía —úumaca ulí.

²⁹ Néese María uémíacaalíni, yá ùacawa uípunitáidacani, yái Jesúsca. ³⁰ Quéwa Jesús càmita iwàlùawa yàcalé irículé, iyacáwaca alé Marta íipunitáidacatáicani.

³¹ Néese níái judío úapichéeyéica iyéeyéica capìi irícu, naicácanacáita umusúacawa capìi irícuíse, yá nàaca nacáíwa úamiwáise nayúunáidacáiná ùacawa càliculí nérépiná uícháanícáténá néenibàa. ³² Néese María ùanàaca Jesús yàatalé, yá ubàlùacawa ùuluì ipùata iyúwa irí. Yá María íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pìyacaalíté wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénásàirimica —úumaca irí. ³³ Jesús iicácáiná uícháaníca úái Maríaca, nía nacái judío úapichéeyéica, yá achúmaca íináidacawa iwàwawa manuísíwata, yái Jesúsca. ³⁴ Yá íimaca nalí:

—¿Aléná nabàlliani? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Wáiwacali, aquialé, pìà piicáca néréni —náimaca irí. ³⁵ Néese Jesús ituíyáa imusúaca nacáíwa. ³⁶ Iná judíonái náimaca nalíwáaca:

—Piicácué, cáininácaté iicáca yáara yéetéerimicawa —náimaca. ³⁷ Quéwa áibanái judíonái yéená náimaca:

—Yái ichùnièricaté matuíri, ¿cáná càmita ichùnìa Lázaromi ipíchanaté yéetácawa? —náimaca nalíwáaca.

Resurrección de Lázaro

³⁸ Néese, máini báawaca Jesús yéemíaca natàacái. Yá máini báawaca iwàwa. Yá yàacawa càliculì yàatalé, yái utàwi nabàlièrica inùma manuíri íba iyú. Yái càliculì náicacaté dúli ibàlài irícu, yéewanápiná càlicullicani, càide iyúwa capì imàdàaná. ³⁹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Peedácué íba càliculì inùma ícha —íimaca yái Jesúsca. Uái Martaca, yéetéeriwa yéenasàatúamica, úumaca Jesús irí:

—Wáiwacali, yáséeriquéera, idèniacáiná báinúaca èeri yéetácadénáamiwa —úumaca. ⁴⁰ Jesús yàalàaca úa:

—Núumacaté pirí, peebáidacaalí núa, yásí piicáca Dios íiwitáise cachàiníri —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese needáca manuíri íba càliculì inùma ícha. Jesús iicáidaca chènuniré, íimaca Dios irí:

—Núaniri, nùaca pirí cayábéeri peebácáiná nulí iyúwa nusutáaná pícha.

⁴² Nualíacawa báisíri iyú peebáca càiripináta nulí iyúwata nusutáaná pícha. Quéwa càì nùumaca pirí yéewacaténá níái wenàiwicaca neebáidaca pidéca pibànùaca núa —íimaca yái Jesúsca. ⁴³ Néese Jesús idécanáami càì íimaca Dios irí, yá iicáidaca càliculì irículé. Yá íimaca cachàiníri iyú:

—¡Lázaro, pimusúawa síisaara! —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁴ Yá yéetéerimiwa imusúacawa nadacuèri macáita ìwalíise wáluma iyú, yàabàli, icáapi nacái, néepuèri nacái inàni wáluma iyú, càide iyúwa judíonái yéepùaná yéetéerimiwa. Yá Jesús íimaca nalí:

—Piwasáacué íchani. Pimàacacué yèepunícawa —íimaca yái Jesúsca. Yá nawasàaca ícha yái néepùanácani.

Conspiración para arrestar a Jesús

⁴⁵ Idécanáamité naicáca Jesús imichàidaca Lázaro yéetácáisi ícha, yá madécaná judío neebáidaca Jesús itàacái, níái judío yàacawéeridéeyéicaté María, naicáca nacái yái Jesús imàníríca. ⁴⁶ Quéwa abénaméeyéi nàacawa fariseonái yàatalé, yá nacàlidaca fariseonái irí ìwali yái Jesús imàníríca. ⁴⁷ Iná fariseonái, sacerdote íiwacanánái nacái nàwacáidáyacacawa Junta Suprema yáapícha, níái israelita íiwacanánáica béeyéica. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yéewa wamànica? Yáara asìalica imànica ìyaca madécaná wawàsi cachàiníri cà míri áiba wenàiwica idé imànica. ⁴⁸ Wamàacacaalí imànica càì mamáalàacata, yásí macáita wàasu càli néeséeyéi neebáidapiná Mesíascani, yái wacuèrinápináca wía judíoca. Néese namànipiná ùwicái wacuèrinánái romanonái íipunitawa, íná romanonái nàanàapiná wáipunita, yásí namáalàidaca wàasu templo, wàasu càli néeséeyéi nacái —náimaca. ⁴⁹ Quéwa abéeri néená íipidenéeri Caifás, yácata sacerdote íiwacaliná yáté camuíca, íimaca nalí:

—Píacué càmiyéita yáalíawa, dàaléeyéicuéca íiwita pía meedá. ⁵⁰ Càmitacué nacái píalíawa cayábáanápiná cachàini pirícuéni wanúacaalí abéeri asìali ipíchaná macái wàasu càli néeséeyéi imáalàacawa —íimaca yái Caifásca.

⁵¹ Quéwa yái Caifásca càmita icàlida càiri tàacáisi íiwitáise iyúwata, néese ìyacáinaté sacerdote íiwacaliná yáté camuíca, ínaté Dios imàacaca Caifás icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuíse íiméerica Jesús yéetáanápinátéwa judíonái íichawalíná. ⁵² Càmita yéetáanápinátéwa abéta judíonái íichawalíná, néese macái

èeri mìnanaí íchawalíná yéewanápiná nàyaca Dios yéenibe macái cáli ínatabàa.
⁵³ Iná yáté èerica judío íiwacanánái náináidacawa nanúanápináté Jesús.

⁵⁴ Iná Jesús càmita yèepuníwa judiónái yèewibàa, néese yàacawa Judea yàasu cáli ícha wáapicha wía yéewáidacaléca. Yáté wàacawa Efraín iyacàlená néré iyéerica mawiénita manacúali yùucu càinawàiri, canáatalé máini wenàiwica. Jesús iyamáacawa néeni wáapicha wía yéewáidacaléca.

⁵⁵ Mawiénicaté judiónái yàasu culto Pascua, íná madécaná yàcalé mìnanaí nàacawa Jerusalén iyacàlená néré namànicaténá quèechacáwa áiba culto nacáiri masacàanápiná Dios iicáca nía, ipíchawáiseté namànica Pascua yàasuná culto. ⁵⁶ Yá macái wenàiwica nacutáca Jesús Jerusalén iyacàlená iricubàa. Nabàlùacawa templo irìcu, yá nasutáca néemlàwáaca. Yá náimaca:

—¿Càiná píináidacawa? ¿Yàanàsica aléi iicácaténá culto, càmitasica yàanàa? —náimaca. ⁵⁷ Fariseonái, sacerdote íiwacanánái nacái nachùuliacaté macái wenàiwica nacàlidáanápiná nalíni náalíacaalí alénácaalí iya Jesús, náibàacaténáni.

12

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

¹ Seis èeri ipíchawáiseté judiónái yàasu culto Pascua, Jesús yàacatéwa Betania iyacàlená néré, yái yàcaléca iyacatáiquéi Lázaro, yái asìali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi ícha. Wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. ² Aibanái imànica yàacàsi Jesús iyáacalépiná. Uái Martaca uwacùaca nalí nayáapiná. Lázaro abéeri néená níai yáawinéeyéicawa iyáaca iyáacaléwa Jesús yáapicha mesa iwéré. ³ Néese María itéca catùa idènièchúa trescientos gramos, batéwa medio litro yái séenásica pumènírica isàni yáawamíiri ípidenéri nardo, quéwa máiniiri cawènica. Yá ùcùaca pumèniiri isàni Jesús yàabàli ìwali. Néese uchuidaca yàabàli àniwa uíwita ibáiná iyúwa. Yá macáita wenàiwica capìi irìcuíyèi namìaca isàni pumèniwaca. ⁴ Néese Simón ìrimi ípidenéri Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacalé yéená itéeripináté Jesús yùuwidenái, náibàacaténáni, íimaca Jesús irí:

⁵ —¿Cáná pimàaca úcaca plata meedá máiwitáiséeri iyú? ¿Cánaté càmita pichùulla uwéndacani yái séenási pumènírimica trescientos denario ìwalinápiná, yái abéeri camuí iwènicatáica, yéewanápiná wayúudàaca catúulécanéyèi? —íimaca yái Judas Iscariote.

⁶ Yái Judas quéwa càmita catúulécaná iicáca wenàiwica. Cayéedéericáita meedáni, iwàwéeri iyéedùaca plata wàasu plata yàalu irìcuíse, Judascáiná icùacaté wàasu plata, wía Jesús yéewáidacaléca, yáté áibaalí iyéedùaca yàacawa wàasu plata púubanamataté. ⁷ Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Pimàaca umànica iyúwa uwàwàaná. Picá pisàiwica ulí wawàsi. Udèniacaté yái pumènírica isàni ùcùacaténá nùwalini nusànipiná nabàlìacaténá nuinámi càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ⁸ Catúulécanéyèi wenàiwica nàyacuéca píapicha mamáalàacata càiripináta íná yéewacué píalimá piyúudàaca nía piwàwacatáicacatué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmirita iyapiná píapichacué càiripináta chái èeri irìcu —íimaca yái Jesúsca.

Conspiración contra Lázaro

⁹ Madécaná judío yáalíacatéwa Jesús iyaca Betania iyacàlená irìcu. Nàacawa néré naicácaténá Jesús, yá nawàwacaté naicáca Lázaro nacái, yái asìali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi ícha. ¹⁰ Iná sacerdote íiwacanánái náináidacawa nanúanápiná Lázaro nacái. ¹¹ Madécanácáiná judío nayamáidacaté neebáidaca sacerdote íiwacanánái itàacái, neebáidáanápiná Jesús itàacái. Càité neebáidaca Jesús itàacái naicácáiná cáuca Lázaro.

Jesús entra en Jerusalén

¹² Madécaná wenàiwica nàanàcaté Jerusalén iyacàlená néré naicácaténá Pascua yàasuná culto. Néese mapisáita àniwa néemìaca tàacáisi Jesús iináwaná ìwali yàanàanápínaté Jerusalén iyacàlená néré. ¹³ Iná nawichùaca wisìri nacáiri ibáiná, yá natéca báinási nacáapi irìcuwa náasáidacaténá casíimáica nía Jesús ìwali. Yá namusúacawa Jerusalén iyacàlená irìcuise náipunitáidáanápíná Jesús natàidacaténáni. Yá namáidaca nàacawa casíimáiri iyú:

—¡Wàacué Dios irí cayábéeri! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, yái wenàiwica Dios ibànuèrica walí, icùacaténá wía! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, wía Israel itaquénáinámica! —náimaca.

¹⁴ Jesús yàanàaca burro, yá yáawinacawa burro ínata, iwàlùacaténáwa Jerusalén iyacàlená irìculé, càide iyúwaté profeta itànàanaté tàacáisi Dios inùmalicuise. Dios ímacaté:

¹⁵ “Picácué cáalu pía, píacué iyéyéica Jerusalén iyacàlená irìcu, áibaalí íipidenácatelé Sión. Piicácué, Picuèriná yàanàaca píatalécué, cáimiétacanéeri, matuíbanáiri iyú nacái, yáawinéericawa burro wàlisài ínata”,

ímacaté yái Diosca. ¹⁶ Quéechatécáwa, wía Jesús yéewáidacaléca càmítaté wáallá wéemìaca càinácaalíté ímáaná yái wenàiwicanái imànírica Jesús irí. Quéwa néesecáwa idécanáamité Jesús imichàacawa chènuniré iyacaténá cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha, átata wawàwalica profetanái itànàacaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalicuise càinácaalíté wenàiwica namànìpináca Jesús irí.

¹⁷ Néese níai wenàiwica iyéyéicaté Jesús yáapicha imáidacaalíté Lázaro càlicullí irìcuise, imichàidacaténáni yéetácáisi íicha, yá nacàlidaca áibanái irí Jesús iináwaná, yái naicáanacaté Jesús icáucàidaca Lázaro. ¹⁸ Iná manùbéyeyéi wenàiwica nàaca náipunitáidaca Jesús néemìacáinaté iináwaná Jesús imàníiná yái càmírica áiba wenàiwica idé imànica. ¹⁹ Quéwa fariseonái náimaca nalíwáaca:

—¿Cánácué pidècunìawa mamáalàacata? Iwàwacutá wamáalàidacani caquialéta. Piicácué, ¡macái èeri mìnánái yàacawa yáapicha! —náimaca.

Unos griegos buscan a Jesús

²⁰ Manùbéyeyéi wenàiwica yàanàcaté nàacaténá Dios icàaluíniná Pascua yàasuná culto yaalí Jerusalén iyacàlená irìcu. Nàyaca nèewi abénaméyeyéi Grecia yàasu cáli néeséyeyéi, càmíyeyéi judío. ²¹ Yá nàacawa natàaníca Felipe yáapicha yái Betsaida iyacàlená mìnalica Galilea yàasu cáli íinatéerica iyaca. Yá nasutáca Felipe íicha wawàsi manuísíwata. Náimaca irí:

—Néeni, pimàni walí cayábéeri, pité wía Jesús yàatalé watàanícáténá yáapicha —náimaca. ²² Yá Felipe yàacawa icàlidaca naináwaná Andrés irí. Néese Felipe, Andrés nacái nàaca nacàlidaca Jesús iríni. ²³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Nuénáiwaná idéca yàanàaca nuétáanápínáwa yéewacaténá Dios imàacaca cáimiétacanéerica núa chènuniré, núa asìalica Dios néeséerica. ²⁴ Péemìacué comparación. Càica núade iyúwa trigo ituíná íimi. Càmicaalí ituíná yúuwàawa cáli yèewiré iyacaténá iyúwa yéetéerimiwa, néese iyaca abéerita càiripínáta. Quéwa iwàlùacaalíwa cáli yèewiré iyúwa yéetéerimiwa, yásí idàwinàacawa needácaténá manùba iyacaná quíiracaalíni. Càita nacái núa, iwàwacutá nuétácawa yéewacaténá madécaná wenàiwica nadèniaca nacáucawa càmíiri imáalàawa. ²⁵ Cawínácaalí càmíirica iwàwa yeebáidaca nutàacái cáininácáiná iicáca icáucawa cháí èeri irìcu, imáalàidaca íichawa icáucawa. Quéwa cawínácaalí yeebáidéerica nutàacái éwita nanúacaalíni cruz ìwali càmíicáiná cáininá iicáca nuícha icáucawa, idèniapíná icáucawa càmíiri imáalàawa Dios yáapicha càiripínáta. ²⁶ Aibacaalí iwàwa íibaidaca nulípiná iwàwacutá yeebáidaca nutàacái

imànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná. Cawinácaalí íbaidéerica nulípiná ìyapíná núpicha nùyacatalé chènuniré. Cawinácaalí íbaidéerica nulípiná, Núaniri Dios imàacapíná cáimiétacanéericani, yái wenàiwica íbaidéerica nulípiná —ímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia su muerte

²⁷ Néeseté Jesús ímaca: “¿Siùca máini cáaluca nuínáidacawa nuwàwawa! ¿Càinásica núumapíná Núaniri Dios iríwa? ¿Núumasica irí: ‘Núaniri, píwasàa núa ícha yái yùuwichàacáisica’, núumasica irí? ¿Càmírita! Nudéca nùanàaca nùuwichàacaténáwa”, ímaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Jesús ímaca Dios irí: “Núaniri, pimàaca wenàiwica náalíacawa máiniri cachàinica pía”, ímaca yái Jesúsca. Néese níái wenàiwica ibàluèyéicawa néenibàa néemìaca tàacáisi chènuníse. Yá tàacáisi ímaca: “Nudéca numàacaca wenàiwica náalíacawa cachàinica núa, yá càì numàacapíná náalíacawa àniwa”, ímaca yái tàacáisica.

²⁹ Néese áibanái wenàiwica ibàluèyéicawa néenibàa idécanáami néemìaca tàacáisi, yá náimaca néemìacasa énu nacáiri isàna, càide iyúwa tiríricaalí èri isàna. Abénaméeyéi quéwa náimaca:

—Angel itàanica yáapicha —náimaca. ³⁰ Néese Jesús ímaca nalí:

—Dios idéca itàanica nulí, éwita núalíacáaníta yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná ícha, quéwa itàanica nulí píalíacaténácuéwa Dios yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná ícha. ³¹ Mesúnamáita Dios yùuwichàidapíná macái èri mìnanáì càmíiyéi yeebáida nutàacái, yásí Dios yúucapíná méetàuculé báawéeri Satanás, yái ichùulièrica èri mìnanáì íiwitáise siùcade. ³² Yá namichàidacaalípiná núawa cruz ìwali chènunibàa, yásí wenàiwica macái cáli néeséeyéi neebáidapíná nutàacái —ímaca yái Jesúsca.

³³ Càité Jesús icàlidaca walíni wáalíacaténáwa yéetáanápínátéwa cruz ìwali. ³⁴ Níái wenàiwicaca náimaca Jesús irí:

—Wadéca waléeca Dios itàacái profetanái itànèericaté Mesías ìwali Mesías ìyáanápíná càiripínáta, yái wacuèrinápínáca Dios ibànuèrica walí wía judíoca. Quéwa pidéca picàlidaca pìwaliwa, yái asìali Dios néeséericasa, iwàwacutáanápínása nanúaca pía cruz ìwali. ¿Cawínásica yáara asìali Dios néeséerica? —náimaca. ³⁵ Néese Jesús ímaca nalí:

—Achúma èritacué nuéwáidaca pía amalácaténácué píiwitáise. Peebáidacué nutàacái siùcata. Picácué pichàbáida péenáiwánáwa, ipíchanácué piúcacawa méetàuculé Dios ícha càiripínáta. Cawinácaalí càmíiyéica yeebáida nutàacái, catáca náiwitáise, càmita náalíawa náucáanápínáca càiripínáta. Càica níade iyúwa wenàiwica yèepuníriwa catéeri irícu, càmíiri yáalíawa alénácaalí yàawa. ³⁶ Núata càiride iyúwa camalási íná peebáidacué nutàacái idècunitàacá nùyaca píapicha, amalácaténácué píiwitáise, pèepunínápíná Dios yáapicha —ímaca yái Jesúsca. Jesús idécanáami icàlidaca nalíni, yá yàacawa náicha. Iyamáacawa náicha ibàacanéri iyú.

Por qué los judíos no creían en Jesús

³⁷ Ewita Jesús imànicáanítaté madécaná yái càmíirica wenàiwica idé imànica judíonái yàacuésemi, càicáaníta manùbéeyéi càmita neebáida itàacái. ³⁸ Inaté macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Isaías ímacaté:

“Pía, Wacuèriná Dios, canácata yeebáidéeri walí wàasu tàacáisi wacàlidéerica nalí pinùmaliçuíse. Canácata yáalíeriwa píiwitáise ìwali, càmíicáiná neebáida pitàacái”,

ímaca yái Isaíasca. ³⁹ Isaías icàlidacaté cáná yéewa càmita náalimá neebáidaca. Isaías ímacaté:

40 “Dios imàacacaté matuíca náiwitáise, càmiyéi nacái yáalíawa. Iná càmíta náalimá náalíaca néemíaca itàacái càinácaalí íimáaná, càmíta nacái neebáida báisíiri iyú; càmíta náalimá nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, íná càmíta Dios iwàlìsàida nawàwa”,

íimacaté yái Isaíasca. 41 Càité Isaías icàlidacaté nalíni, iicácáinaté yéenáiwánási nacáiri íimáanáca Jesús iyáanápinaté cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha chènuniré. Yáté Isaías icàlidaca tàacáisi Jesús iwali.

42 Quéwa madécaná judío neebáidaca Jesús itàacái. Abénaméeyéi judío íiwacanáiná neebáida nacái quéwa ibàacanéeri iyúta, cáalucáiná naicáca nanacáiyéiwa fariseo ipíchaná náucaca nía judiónái yéewáidacàalu ícha.

43 Náimaca nawàwáanása cayábaca Dios iicáca náiwitáise, quéwa máini cachàiniwanái nawàwaca cayábaca nanacáiyéi iicáca nía, íná nabàaca naináwanáwa neebáidáaná Jesús itàacái, ipíchaná nanacáiyéi báawaca naicáca nía Jesús ìwallíse.

Las palabras de Jesús juzgarán a la gente

44 Jesús íimacaté cachàiníiri iyú: “Cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, càmíta yeebáida abéerita nutàacái, néese yeebáida nacái Núaniri Dios itàacái yái ibànuèrica núa aléi. 45 Cawinácaalí yáaliéerica nùwali càinácaalí nuíwítáise iyaca, yáalíaca iwali nacái yái Núaniri Diosca, yái ibànuèrica núa aléi. 46 Càica núade iyúwa camalási. Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé yéewanápiná amaláca náiwitáise cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, yéewacatéiná càmíta nàya càide iyúwa wenàiwica càmiyéi yáalí Dios iwali.

47 Aibacaalí yéemíaca nutàacái quéwa càmiiri yeebáida, càmítacá nùuwichàida siùcanide, càmicáiná nùanàa aléi èeri irìculé nùuwichàidacatéiná wenàiwica, néese nudéca nùanàaca nuwasàacatéiná wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. 48 Aibacaalí báawa iicáca núa, càmiiri nacái yeebáida nutàacái, iyaca áiba wawàsi yáasáidéeripiná cabáyawanácani: Yái tàacáisi nucàlidéerica, yácata yáasáidéeripiná cabáyawanácani, èeri imáalàacaalípináwa. 49 Càmicáiná nutàaní nùasu wawàsiwa. Núaniri Dios yái ibànuèrica núa aléi, yácata ichùulièrica núa nucàlidáanápiná tàacáisi inùmaliçúise, nuéwáidáanápiná nacái wenàiwica. 50 Yá nùalíacawa nadènánápiná nacáucawa càmiiri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica iyúwa Núaniri Dios ichùulíaná. Iná yái nucàlidéericuéca pirí, yá nucàlidacuéca piríni càide iyúwa Núaniri Dios ichùulíaná núa”, íimaca yái Jesúsca.

13

Jesús lava los pies de sus discípulos

1 Iwàwacutácaté abé èeri ipíchawáise judiónái imànicaté nàasu cultowa íipidenéeri Pascua. Jesús yáalíacawa yéenáiwáná yàanàacaté yàanápináwa èeri ícha yèepùacatéináwa Yáaniri Dios yàataléwa. Cáininácaté Jesús iicáca wía, mamáalàacata manuísíwata, wía yàasu wenàiwica iyéeyéica cháí èeri irìcu, càita nacái cáininácaté iicáca wía àta yéetacatalétawa.

2-4 Satanás imàacacaté Judas íináidacawa itéénápiná Jesús yùuwidenái náibàacatéináni. Yái Judas, Simón Iscariote ìiricani.

Jesús nacái yáalíacatéwa yàanàacaté Dios yàatanáise, yáalíacaté nacáiwá yèepùanápinatéwa Dios yàatalé àniwa. Jesús nacái yáalíacatéwa Dios imàacacaté Jesús icùaca macáita Dios íiwitáise iyú. Néese idécunitàacá Jesús iyáaca iyáacaléwa wáapicha, wía yéewáidacaléca, yá yàacawa mesa ícha, imàacaca íchawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéri ìwallísewa. Yá idacùaca wáluma ìwallàbàawa. 5 Néese Jesús yùucùaca úni ponchera irìculé. Yá imànica walí cayábéeri, idàbaca íbaca wàabàli, wía yéewáidacaléca, yá ichuìdaca wàabàli

wáluma iyú, yái wáluma idacuèrica ìwallabàawa càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná wía judíoca, càmicáináte wamàni walíwáaca yái cayábéerica. ⁶ Yàanàaca Simón Pedro yàatalé íbacaténá Pedro yàabàli, quéwa Pedro ímaca Jesús irí:

—Nuíwacali, ¡càmita cayába píba nùabàli, càmicáiná nùasu wenàiwica pía! — ímaca yái Pedroca. ⁷ Jesús ímaca irí:

—Siùca càmita píalía péemíaca càinácaalí ímáaná yái numànírica píricué quéwa áibaalípiná yásí píalía péemíacani —ímaca yái Jesúsca. ⁸ Quéwa Pedro ímaca irí:

—¡Canácatáita nubatàa píibaca nùabàli! —ímaca yái Pedroca. Jesús ímaca irí:

—Càmicaalí nuíba píabàli, néese càmita nùasu wenàiwica pía —ímaca yái Jesúsca. ⁹ Néese Simón Pedro ímaca irí:

—Iyá, Nuíwacali, píapídáida núa, píiba nùabàli, nucáapi nacái, nuíwita nacái macáita, numànicáiná nubáyawanáwa nucáapi iyúwa, nuíwitáise iyú nacáwa — ímaca yái Pedroca. ¹⁰ Quéwa Jesús ímaca irí:

—Péemí comparación: Aibacaalí yàapídáníca quéchatécáwa, yá masacàacani. Casacàaca meedá yàabàli, ìpìnacáiná àyapulcubàa, íná íbacáita yàabàliwa. Càita nacái píacué. Nudéca nùapídáidacuéca píiwitáise masacàacaténacué Dios iicáca pía, numàacacáináte nuwàwawa píbayawaná íichacué peebáidacáinácué nutàacái. Néese pímanícaalícué píbayawanáwa áibaalí àniwa, iwàwacutácué picàlidaca píichawani nuíbacaténacué píicha yái báawéerica pímanírica áibaalípiná cháí èeri írìcu, càide iyúwa wáibacaalí wenàiwica yàabàli. Quéwa abéeri péenacué casaquèeri meedá íiwitáise mamáalàacata —ímaca yái Jesúsca. ¹¹ Jesús yáalíacatéwa chánácaalí wéená itéeripínaté yùuwidenái náibàacaténáni, ínaté Jesús ímaca: “Abéeri péenacué casaquèeri meedá íiwitáise mamáalàacata”, càì ímaca yái Jesúsca.

¹² Néese idécanáami Jesús íbaca wàabàli, yá yúucaca ìwalísewa yàasu ruana nacáiriwa àniwa. Yá yáawinacawa mesa iwéré àniwa. Ímaca walí:

—Siùcade nucàlidacué píríni càinácaalí ímáaná yái nuíbáanacuéca píabàli.

¹³ Píimacuéca nùwali yéewáidéeri wía, Wáiwacali nacái. Yá cayábéeriquéi píimáanacuéca càì nùwali, núacáináta càiri. ¹⁴ Núa, yái yéewáidéericuéca pía, Píiwacalícuéca nacái, nudéca nuíbaidaca pírípinacué càiride iyúwacué píasu wenàiwica càmíiri cachàini náicha canánama íbaidéericué pírípiná, numànicaténacué pírí yái cayábéerica nuíbáanacuéca píabàli. Nudéca nuíbaidacuéca pírípiná càide iyúwa píasu wenàiwica càmíiri cachàini náicha canánama íbaidéericué pírí, éwitacué Píiwacalícaníta núa, íná iwàwacutácué píibaidaca pírípináwáaca pímanícaténacué píríwáaca cayábéeri. ¹⁵ Nudéca càì nùasáidacuéca píríni pímanícaténacué cayábéeri píríwáaca càide iyúwa numànínacué pírí. ¹⁶ Péemíacué comparación: Canáca yàasu wenàiwica cachàiníiri íiwacali íichawa. Íná píacué píináidawa cachàiníiyéicuéca nuícha pía. Càide iyúwa nuíbaidáanacuéca pírípiná, càita nacái iwàwacutácué píibaidaca pírípináwáaca. ¹⁷ Píalíacaalícué péemíaca càinácaalí ímáaná yái nùuméericuéca pírí, píibaidacaalícué nacái pírípináwáaca càide iyúwa nuchùulíanacué pía, yásí casíimáicuéca píwàwawa.

¹⁸ “Càmita macáicué càì nùumaca píwaliwa. Nùalíacawa nàwali níái nuedéeyéica nùasunáipínáwa. Quéwa iwàwacutá macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàaná tàacáisi nùuwide ìwali Dios inùmalícuíse bàaluité. David ímacaté: ‘Yái nùacawéeriná iyéericaté iyáacaléwa nùapícha, yácata idé yùuwideca imànica núa, imànicaténá nulí báawéeri’, ímacaté yái Davidca. ¹⁹ Yá nucàlidacuéca píríni ípíchawáise nùuwide imànica nulí báawéeri. Néese idécanáami càì imànica nulí, yásí peebáidacuéca nutàacái, Diosca núa, yái càmíirica imáalàawa. ²⁰ Péemíacué cayába, cawinácaalí yeebáidéerica

nùasu wenàiwica itàacái, yeebáida nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáida nacái Dios itàacái yái Dios ibànuèrica núa aléi —íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Judas lo traicionará

²¹ Idécanáamité Jesús icàlidaca walíni, néese máini achúmaca iwàwa. Yá íimaca walí amaléeri iyú:

—Péemiacué cayába, abéeri péenacué itéeripiná nùuwidenái náibàcaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

²² Néese wía yéewáidacaléca waicáidáidaca walíwáaca. Càmita wáaliáwa càirínácaalí yái càì Jesús íimaca iwali. ²³⁻²⁴ Núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca, núawinacawa nùyaca mawiénita Jesús irí. Iná Simón Pedro yúucaca icáapiwa nulí nusutáanápina nuémíawa Jesús càirínácaalí yái càì Jesús íimaca iwali. ²⁵ Iná núawiacawa Jesús ipualé, nusutácaténá nuémíawani. Yá núumaca irí:

—Nuíwacali, ¿càiríná yái càì píimaca iwali? —núumaca irí. ²⁶ Jesús íimaca nulí:

—Yácata yái núapúadéerica irípiná pan quirápieli irìculé —íimaca yái Jesúsca. Iná idécanáami yáapúadaca pan, yá yàaca Judas iríni, yái Simón Iscariote írìca. ²⁷ Néese Judas yeedácanacáita iríwa pan yéená isàbéeri, yá Satanás iwàlúacawa Judas iwàwaliculé ichùullacaténá Judas íiwitáise. Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Yáara wawàsi pimàníripináca, pía pimànica ráunamáitani —íimaca yái Jesúsca.

²⁸ Yaté èerica canáta wéenáquéi yáaliériwa cáná yéewa Jesús icàlidaca Judas iríni. ²⁹ Abénaméeyéi wéená nayúunáidaca Jesús ichùulíaca Judas iwèlanápináté yàacàsi wamáapuèrica Pascua piná. Aibanái wéená nayúunáida nacái Judas yàacaténá plata catúulécanéeyéi irí. Judascáiná icuèrité wàasu plata.

³⁰ Iná Judas idécanáami iyáaca iríwa pan yéená isàbéerica, yá imusúacawa wáicha machacànita. Yá catáca iwali.

El nuevo mandamiento

³¹ Inaté idécanáami Judas yèepùacawa wáicha, yá Jesús íimaca walí:

—Siúcáise de wenàiwica naicápiná núa cáimiétaquéri iyúwa, núa asìali Dios néeséerica. Núasáidapiná nalíwa nacái cachàinica Dios íiwitáise. ³² Càide iyúwa núasáidáanápina nalíwa cachàinica Dios íiwitáise, càita nacái Dios yáasáidapiná nalíwa cachàinica nacái nuíwitáise, núa asìali Dios néeséerica. Càicatanica Dios imànipiná mesúnamáisiwata. ³³ Péemiacué nulí pía nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, nùyacué píapicha achúma èerita. Yá picutápinacué núawa quéwa núumacué pirí càide iyúwa núumáanáté judío íiwacanánái irí: Càmitacué yéewa píacawa núapicha siùca aléera núcatalépináca. ³⁴ Nuchùuliacué pía pimànínapiná áiba wawàsi wàlisàita: Cáininacué piicáyacacawa. Càide iyúwa cáinináanacué nuicáca pía, càita nacái iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa. ³⁵ Cáininácaalícué piicáyacacawa, yásí macái èeri mìnánái yáaliacuécawa píwali nuéwáidacalécuéca pía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁶ Néese Simón Pedro isutáca yéemíawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿alénápinásica píawa? —íimaca yái Pedroca. Yá Jesús íimaca irí:

—Aléera núcatalépinácawa càmita yéewa píacawa núapicha siùca, quéwa áibaalípiná yásí píacawa núami néréwa —íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Yá Pedro íimaca irí:

—¡Càmírita, Nuíwacali! Núalimáca núcacawa píapicha siúcasiwata. Ewita iwàwacutáca nuétácawa píchawalíná, yá cayábaca nuétácawa —íimaca yái Pedroca. ³⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—¿Báisisitasica pimàacaca nanúaca pía nuíchawalíná? Càmirita, máinicáiná càulenáca píchani. Péemìà cayába, ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapiná càmitasa pialía nùwali ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca.

14

Jesús, el camino al Padre

¹ Néeseté Jesús íimaca walí wía yéewáidacaléca: “Picácué cáalu pía. Manuícué píináidaca piwàwawa Dios ìwali, nùwali nacái. ² Núaniri Dios ícapèe ìyéerica chènuniré idèniaca imàdàanáwa madécaná wenàiwica ìyacatáipiná. Canácaalí ìyéeri nérétá, yá càmitacué nucàlida piritáni. Yá nùacawéera nuchùnìacaténácué piyacatáipiná. ³ Nudécanáamicué nùacawa pícha, yá nuchùnìacuéca nacái piyacatáipiná, yásí nuèpùacawa néese àniwa, yá nutécué pía núapichawa, yéewacaténácué piyapináca núapicha aléera nùyacataléca. ⁴ Píaliacuécawa alénácaalí nùawa. Píaliacué nacáíwa càinácaalí iwàwacutáaná pimànica piacaténácuéwa néré nacái”, íimaca yái Jesúsca. ⁵ Néese Tomás íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, càmita wáaliáwa alénácaalí piawa. Iná càmita yéewa wáaliacawa càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wàacaténáwa néré —íimaca. ⁶ Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutácué peebáidaca nutàacái piacaténácuéwa Núaniri Dios yàatalé. Núaliacawa, nuémìaca nacái macáita báisíiri tàacáisi Dios ìwali. Nùacata yái yèerica nacáuca càmiri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Canácata yáaliméeri yàacawa Núaniri Dios yàatalé àta yeebáidacaalíta nutàacái. ⁷ Píaliacáinácué nùwali, íná píaliapinácué nacáíwa Núaniri Dios ìwali, yá siúcáisede píaliacuécawa Dios ìwali. Piicácatécué Dios madécaná èeri, íná píaliacuéca ìwali —íimaca yái Jesúsca. ⁸ Néese Felipe íimaca irí:

—Wáiwacali, pimàaca waicáca Píaniri Dios, yásí casímáica wawàwa. Yácata abéerita wawàsi iwàwacutáwa walí —íimaca. ⁹ Jesús íimaca irí:

—Felipe, nudéca nùyacuéca piápicha madécaná èeri. ¿Cáná càmitàacáwa píaliáwa cawinácaalí núa? Cawinácaalí wenàiwica yáaliéerica nùwali yáalía nacái Núaniri Dios ìwali. Iná iwàwacutá càmita pisutá nuícha numàacáanápínácué piicáca Núaniri Dios. Pidécuéca piicácani. ¹⁰ Iwàwacutá peebáidaca nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios ìyáaná, Núaniri Dios nacái ìyaca càide iyúwa nùyáaná. Yái nucàlidéericuéca píri càmita nutàaní nunùmaliçuésewa. Néese nutàanica Núaniri Dios inùmaliçuésewa. Càmita nacái numàni nùasu wawàsiwa cháí èeri irícu, néese Núaniri Dios ìyaca nuwàwalicu, yácata imànírira iyúwa iwàwáaná imànica. ¹¹ Peebáidacué nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios ìyáaná, Núaniri Dios nacái ìyaca càide iyúwa nùyáaná. Càmicaalícué píalimá peebáidaca yái nùuméerica píricué nùyáaná iyúwa Núaniri Dios ìyáaná, néese peebáidacué piicácainá yái numànírira càmirita áiba wenàiwica idé imànica. ¹² Péemìacué cayába, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, imànipiná càide iyúwa numàníná. Imànipiná nacái cachàiníiri íicha yái numànírira nùacáináwa Núaniri Dios yàataléwa. ¹³ Macáita cayábèeri wawàsi pisutéeripinácué Dios íicha nunùmaliçuése càide iyúwa nuwàwáaná nuchùuliacáinácué pisutáanápiná Dios íichani, yá numànipinácuéca píriwani yéewacaténá núa yái Dios írira nùasáidaca macái wenàiwica irí máini cachàinica Núaniri Dios íiwitáise. ¹⁴ Macáita cayábèeri wawàsi pisutéeripinácué nuícha càide iyúwa nuwàwáaná, yá numànipinácuéca píriwani —íimaca yái Jesúsca.

Jesús promete enviar el Espíritu Santo

¹⁵ Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí: “Báisícaalícué cáinináca piicáca núa, yásí pimànicuéca càide iyúwa nuchùulianá

pía. ¹⁶ Yá nusutápiná Núaniri Dios íchawa ibànùanápínacué pirí áiba Yàacawéeridéeripínacué píawa, yái Espíritu Santo yéewáidéeripínacuéca pía báisíri tàacáisi iyú Dios ìwali, yàalèeripínacué pía nacái. Yásí Espíritu Santo yàacawéeridacué píawa càiripínáta. Canácatáitacué imàaca píawa. ¹⁷ Quéwa èeri mìnánái càmiyéi yeebáida nutàacái, càmita náalimá needá nawàwalìculéwani, yái Espíritu Santoca, càmicáiná náalimá naicácani, càmíri nacái náalía ìwali, quéwa píalíacué ìwali ìyacáinacué píapicha siùca. Yásí mesúnamáita iyamáacuéwa piwàwalìcuwa càiripínáta icùacaténacué píiwitáise.

¹⁸ “Càmita numàacapínacué pía abéerita iyúwa canéeyéi isèenái. Nuèpùà nùanàaca nùyacaténacué píapicha àniwa. ¹⁹ Achúma èeri áibanái èeri mìnánái càmiyéica yeebáida nutàacái, càmitanica naicápiná núawa quirínama, quéwacué piicácata núa àniwa. Yásí cáuca núa àniwa íná yéewa picáucàapínacuéca nacáiwa. ²⁰ Néenialípiná idécanáami Espíritu Santo yàanàaca, yásí píalíacuécawa nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios ìyáaná, pìyacué abédanamata nacái núapicha, nùya nacái piwàwalìculécué. ²¹ Cawinácaalí yeebáidéerica iyúwa nuchùulianáni, yá nacái imànírica càide iyúwa núumáaná, yácata yáasáidéerica báisíri iyú cáinináca iicáca núa. Núaniri Dios nacái cáininéeripíná iicáca cawinácaalí wenàiwica cáininéerica iicáca núa. Yá nacái cáinináca nuicápinácani, yá nùanàapínáca yàatalé numàacacaténá yáalíaca nùwali báisíri iyú”, íimaca walí yái Jesúsca.

²² Néese Judas, (càmírita quéwa Iscariote), íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿cánásica pimàacapíná píawawa waicácaténá pía, quéwa càmita pimàacapíná píawawa èeri mìnánái naicácaténá pía? —Íimaca irí. ²³ Néese Jesús íimaca irí:

—Càmícáiná cáininá naicáca núa. Cawinácaalí cáininéerica iicáca núa, yeebáidaca nutàacái; Núaniri Dios nacái cáininéeripíná nacái iicácani. Yá nacái Núaniri Dios, núa nacái wàanàapínáca wàyacaténá yáapicha. ²⁴ Quéwa, cawinácaalí càmirica cáininá iicáca núa, càmita nacái yeebáida nutàacái. Yái tàacáisi péemièricuéca nucàlidaca pirí, càmirita nutàacái, néese Núaniri Dios itàacáicani, yái ibànuèrica núa.

²⁵ “Nucàlidacuéca pirí macáita yái tàacáisica idècunitàacá nùyaca píapicha. ²⁶ Quéwa nudécanáamicué nùacawa pícha, yá nusutápiná Núaniri Dios íchawa, yásí ibànùacué pirí yái Yàacawéeridéeripínacuéca píawa, yái Espíritu Santoca, iyúdanápínacué pía nulípiná, yàalèeripínacué pía nacái. Yá Espíritu Santo yéewáidapínacuéca píawa píalíacaténáwa macáita wawàsi ìwali. Yá imàacapínacuéca piwàwalica macáita yái nucàlidéericuéca pirí.

²⁷ “Nùacaalípináwa, yá numàacacué matuíbanáica piwàwa càide iyúwa matuíbanáiná nuwàwa, càmita càide iyúwa áibanái èeri mìnánái ìyáaná càmiyéica yeebáida nutàacái. Picácué achúma píináidacawa piwàwawa, picácué nacái cáalu piwàwa. ²⁸ Nucàlidacué pirí nùanápínacuéca pícha, néese nuèpùapínacué nùyaca píapicha àniwa. Báisícaalícué cáinináca piicáca núa manuísíwatatá, yásí casímáicuéca piwàwatá péemìacáinacué nùanápínáwa Núaniri Dios yàataléwa cachàinicáiná nuícha Núaniri Dios. ²⁹ Nucàlidacuéca píriní ipíchawáise nùacawa yéewanápíná idécanáami nùacawa, yásí peebáidacuéca yái nucàlidéericuéca pirí.

³⁰ “Siùca canáca nulí èeri nutàanínápínacué déecuíri iyú píapicha, Satanáscáiná yàanàaca mesúnamáisiwata, yái ichùulièrica èeri mìnánái íiwitáise càmiyéica yeebáida nutàacái. Quéwa Satanás càmita yáalimá imawèniadaca íchawa núa. ³¹ Néese, éwita Satanás càmicáanáita yáalimá imawèniadaca núa, càicáanáita numàacapíná càì imànica, núasáidacaténá macái èeri mìnánái irí

cáinináca nuicáca Núaniri Dioswa, numàni nacái càide iyúwa ichùullianá núa. Pimichàacuéwa. Wàanàcuéwa —ímaca walí yái Jesúsca.

15

La vid verdadera

¹ Idècunitàacá wàacawa, Jesús ímacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Péemiacué comparación: Càica núade iyúwa abéyéeri uva yéetaná máiníiri cawènica. Núaniri Dios iyaca càide iyúwa icuèrica abéyéeri uva yéetaná. ² Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái càica níade iyúwa abéya yàana. Macái wenàiwica càmiyéica imàni càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná càica níade iyúwa abéya yàana màyacanéeri. Néese Núaniri Dios yúucaca nía méetàuculé càide iyúwa wawichùacaalí yàana abéya ícha, macái yàana màyacanéerica. Néese cawinácaalí wenàiwica imàniyéica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, càica níade iyúwa abéya yàana càyacanéeri. Níai yeebáidéeyéica nutàacái, Dios itéca náicha càinácaalí báawéeri iyaca nalí, namànicaténá cayábéeri cachàiníwanái, càide iyúwa wawichùacaalí cáaléeri yàana ipùata cayábéeri yàana ícha masacàacaténá yái yàanaca yéewanápiná idènlaca iyacanáwa cayábéeri manùbéeri nacái. ³ Siúcáisede masacàacuéca píiwitáise, Núaniri Dioscáiná idéca imàacaca iwàwawa pibáyawaná íchacué, peebáidacáinácué nutàacái. ⁴ Picácué piwènúada píiwitáisewa nuícha yéewanápinácué nùyaca piwàwallicu mamáalàacata. Péemiacué comparación: Abéya yàana càmita yéewa càyacanáni méetàuculé abéya ícha. Càita nacái càmitacué píalimá pimànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná píináidacaalícuéwa nuícha.

⁵ “Càica núade iyúwa abéyéeri uva yéetaná. Píatacué càiyéide iyúwa abéya yàana. Cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata, yá nùyaca iwàwallicu, yásí imànica madécaná cayábéeri. Càmicáinácué píalimá pimànica cayábéeri méetàuculé nuícha. ⁶ Cawinácaalí càmirica yeebáida nutàacái mamáalàacata, Núaniri Dios yúucapiná méetàuculéni, càide iyúwa wáucacaalí yàanami méetàuculé, macáita yàana màyacanéeri àta míisicatalétani, néese wenàiwica yeedáca yàanami náucacaténá nía quichái irìculé neemácaténani.

⁷ “Peebáidacaalícué nutàacái mamáalàacata, càmicáalícué nacái piimáicha tàacáisi nuéwáidéeri iyú pía, yá pisutácué nuícha numàníinápinácué pirí càinácaalí cayábéeri piwàwéericuéca, yá numànicuéca piríwani. ⁸ Pimànicaalícué madécaná cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí áibanái naicápiná Núaniri Dios cáimiétaquéeri iyú. Càita nacái píasáidapínácuéca nuéwáidacalécuéca pía. ⁹ Cáininácuéca nuicáca pía càide iyúwa cáinináaná Núaniri Dios iicáca núa, íná peebáidacué mamáalàacata nutàacái píasáidacaténácué cáinináca piicáca núa càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía. ¹⁰ Pimànicaalícué iyúwa nuchùullianá pía, yásí cáininácuéca nuicáca píawa càide iyúwa cáinináaná Núaniri iicáca núa numànicáiná iyúwa ichùullianá núa.

¹¹ “Càicuéca núumaca pirí casímáicaténácué piwàwa núapicha, yéewanápiná nacái casímáicuéca pía manuísíwata. ¹² Nuchùulliacué càì pimànica: Cáininácué piicáyacawa càide iyúwa cáinináanácuéca nuicáca pía. ¹³ Péemiacué comparación: Aibacaalí imàacaca icáucawa yàacawéeriná íchawalínáwa, yásí wáalíacawa báisíiri iyú cáinináca iicáca yàacawéerináwa macái iwàwallicúsewa. Càita nacái numàacapiná nucáucawa píchawalínácué cáininácáinácué nuicáca pía. ¹⁴ Néese, pimànicaalícué mamáalàacata iyúwa núumáaná, cáininácaténácué piicáyacacawa, yásí nùacawéeyéinácuéca pía. ¹⁵ Càmitacué quirínama núuma píwali nùasu wenàiwicacuéca pía, càmicáiná yàasu wenàiwica yáalíawa ìwali yái íiwacali imànínáca. Néese núumacué píwali nùacawéeyéinácuéca pía nucàlidacáinácué pirí macáita yái Núaniri Dios ímáanáca nulí. ¹⁶ Càmitaté

peedácué núa píiwacalipináwa. Néese nuedácatécué pía nùasunáipináwa, yá nudéca nuchùullacuéca pía pimànínapiná cayábéeri, yéewacáténácué nacái yái cayábéerica pimàníricuéca iyamáacawa càiripináta. Yásí Núaniri Dios imànicuéca piríwa càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéeripinácuéca ícha nunùmalicuése, pisutácaalícué càide iyúwa nuwàwáaná. ¹⁷ Iná nuchùullacué càì pimànica: Cáininácué piicáyacacawa”, íimaca walí yái Jesúsca.

El mundo odia a Jesús y a los suyos

¹⁸ Jesús íimacaté walí: “Aibanái èeri mìnanaí càmíiyéi yeebáida nutàacái báawapiná naicácuéca píawa, iná piwàwalicué báawáanáte naicáca núa quéechaté ipíchawáiseté báawaca naicácuéca pía. ¹⁹ Piyacaalícué càide iyúwa èeri mìnanaí iyáanáta, yá cáininácuéca èeri mìnanaí iicáca píatá, càide iyúwa cáinináaná naicáyacacawa. Quéwa nudéca nuedácuéca pía èeri mìnanaí yèewíse, peebáidacáténácué nutàacái, iná báawaca naicácuéca pía càmíicáinácué pìya càide iyúwa nàyáaná. ²⁰ Piwàwalicué yái númèericatécué pirí: ‘Canáca yàasu wenàiwica cachàiníiri íiwacali íichawa’, càité núumaca. Càita nacái càmíita yéewacué cachàinica nuícha pía. Iwàwacutácué piùwíchàacawa càide iyúwa nùuwichàanáwa. Abénaméeyéi nàuwídeca namànica núa, iná nàuwídecuéca nacái namànica píawa. Quéwa áibanái yeebáidaca nutàacái, iná neebáidapiná nacái iyúwa péewáidáanácué nía. ²¹ Quéwa áibanái càmíiyéi yeebáida nutàacái namànipiná pirí báawéeriwa peebáidacáinácué nutàacái càmíicáiná náalía Dios íwali, yái ibànuèerica núa aléi.

²² “Càmíicáalíte nùanáatá nucàlidacáténá wenàiwicanái irí nutàacáiwatá, yá càmíita cabáyawaná nía nùwalísetá. Quéwa siùcáisede canáca yéewaná náimaca càmíínápinása cabáyawaná nía nùwalíse néemíicáináte núumaca nalí nudéca nùanáca Dios yàatanáise. ²³ Máiníiyéi cabáyawanáca níara wenàiwicaca càmíiyéica yeebáida nutàacái, yácáiná cawinácaalí báawéerica iicáca núa, idéca báawaca iicáca núa báawacáináte iicáca Núaniri Dios quéechatécáwa. ²⁴ Càmíicáalíte numàni nàacuése yái càmíirica áiba wenàiwica idé imànicatá, yá càmíita cabáyawaná nía nùwalísetá. Quéwa éwita naicácaáníta càì numànica, càicááníta báawaca naicáca núa, báawa nacái naicáca Núaniri Dios. ²⁵ Quéwa iwàwacutá macáita ichàbacawa càide iyúwaté rey David icàlidáaná tàacáisi nunùmalicuése bàaluité. David íimacaté: ‘Máiní báawacaté naicáca núa éwita canácaáníta íwalíse báawáanápiná naicáca núa’, càì íimacaté nunùmalicuése yái Davidca.

²⁶ “Quéwa nudécanáami nuèpùacawa Núaniri Dios yàataléwa, yásí nubànùacué piríwa Espíritu Santo, yái Espíritu Dios yàatanáiseerica, itàánírica báisíiri iyú, yái Yàacawéeridéericuéca pía. Espíritu Santo yàanápiná, yásí yéewáidacuéca píawa nùwali yéewanápinácué picàlidaca nuináwaná íwali. ²⁷ Pidécúéca pìyaca núapícha mamáalàacata nudàbacatáiseté nuéwáidaca wenàiwica àta siùca nacáide, iná picàlidapinácué nuináwaná íwali èeri mìnanaí iríwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

16

¹ Jesús íimaca walí àniwa: “Nudéca nucàlidacuéca piríni ipíchána piwènúadacuéca píiwitáisewa nuícha isicúata, nadàbacaalípiná nàuwídeca namànicuéca pía. ² Yásí náucacué píawa judíonái yéewáidacàalu ícha, càmíitacué quirínama nabatàa piwàlùacawa néré àniwa. Aibaalípiná nayúunáida nacái náibaidaca nàyaca Dios irípiná nanúacaalícué píawa. ³ Yá namànipinácué pirí báawéeri càmíicáiná náalía Núaniri Dios íwali, nùwali nacái. ⁴ Nucàlidacuéca piríni siùcata yéewanápinácué nadàbacaalípiná namànicuéca pirí báawéeri, yásí piwàwalicuéca nudéca nucàlidacuéca piríni”, íimaca yái Jesúsca.

Lo que hace el Espíritu Santo

Jesús ímacaté walí àniwa: “Idàbacaalíté nuéwáidaca wenàiwica, càmitaté nucàlidacué piríni piùwichàanápínacuéwa nulípiná, nùyacáinatécué píapicha. ⁵ Quéwa siúcáade yá nùacawa nùyacaténá yáapicha yái Dios ibànuèricaté núa aléi. ¿Cánácué càmita pisutá péemìlawa núa siúcade ìwali yái nùanápínacawa Núaniri Dios yàataléwa? Iwàwacutácué casímáica piwàwa núapicha. ⁶ Quéwa, máini achúmacuécá piwàwa siúca nucàlidacáinácué piríni. ⁷ Quéwa, péemìlacué cayába. Cayába cachàiníwanái pirícuéni nuèpùanápínacawa Núaniri Dios yàataléwa. Càmicaalí nuèpùawa Núaniri Dios yàataléwa, néese càmita yàanàa yái Yàacawéridéeripínacuécá pía, yái Espíritu Santoca. Quéwa nùacaalípináwa, yá nubànùacuécá piríwani. ⁸ Espíritu Santo yàanàapíná, yásí imàacaca èeri mìnanaí náalíacawa cabáyawanáca nía. Imàacapíná náalíacawa nacái nudéca nùyaca machacàníiri iyú Dios iicá. Espíritu Santo imàacapíná náalíacawa nacái càinácaalí iwàwacutáanápíná namànica nàyacaténá machacàníiri iyú. Espíritu Santo imàacapíná nacái náalíacawa Dios yùuwichàidáanápíná cabáyawanéeyéi wenàiwica. ⁹ Espíritu Santo imàacapíná náalíacawa cabáyawanáca nía càmicáiná neebáida nutàacái. ¹⁰ Yá Espíritu Santo imàacapíná èeri mìnanaí náalíacawa nudéca nùyaca machacàníiri iyú Dios iicá íná yéewa nùacawa Núaniri Dios yàataléwa. Espíritu Santo imàacapíná nacái náalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníiri iyú Dios iicá, càmicáinácué piicá núa cháí èeri irícu. ¹¹ Espíritu Santo imàacapíná èeri mìnanaí náalíacawa nacái Dios yùuwichàidáanápíná níawa càiripínáta. Càipíná náalíacawa Dioscáiná idéca íináidacawa yùuwichàidáanápíná Satanás càiripínáta, yái ichùulìerica èeri mìnanaí íiwitáise.

¹² “Iyaca madécaná nucàlidéeripínacué pirí, quéwacué siúca càmita píalimá píalíaca péemíaca macáita, càinácaalí íimáaná. ¹³ Quéwa Espíritu Santo yàanàapíná, yái itàaníríca báisíiri iyú, yásí yéewáidacuécá píawa macái báisíiri tàacáisi ìwali, càmicáiná icàlidapíná yàasu wawàsiwa, néese icàlidapíná macáita càinácaalí tàacáisi Dios icàlidéeri írì. Néese Espíritu Santo imàacapínacué píalíacawa càinácaalí ichàbáanáwa áiba èeriwa. ¹⁴ Espíritu Santo imàacapíná wenàiwica náalíacawa cachàinica nuíwítáise, icàlidacáinácué pirí nutàacái péemíacaténácué càinácaalí íimáaná. ¹⁵ Macáita yái Núaniri Dios idènièrica nudèniata nacái yáapichani, íná núumacué pirí Espíritu Santo icàlidapínacué piríwa nutàacái, imàacacué nacái píalíaca péemíacani, càinácaalí íimáaná.

¹⁶ “Achúmáanataàcá càmitacué piicápiná núa, néese mesúnamáita piicápinácué núa àniwa nùacáináca Núaniri Dios yàataléwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

La tristeza se cambiará en alegría

¹⁷ Néeseté abénaméeyéi wéenanái wía yéewáidacaléca, náimaca nalíwáaca:

—¿Càinástica íimáaná yái tàacáistica? Idéca íimaca walí achúmáanataàcá càmíinápínása waicáni, néese mesúnamáitasa yèepùa waicápináca àniwani, yàacáináscáwa Yáaniri Dios yàataléwa. ¹⁸ ¿Càinástica íimáaná yái tàacáistica ‘achúmáanataàcá’? Càmita wáalíawa càinácaalí ìwali itàaní —náimaca.

¹⁹ Néese Jesús yáalíacawa wawàwaca wasutáca wéemìlawa ìwalini. Yá íimaca walí:

—Nudéca núumacuécá pirí achúmáanataàcá càmitacué piicápiná nùawa, néese cué mesúnamáita piicápinácué núa àniwa. ¿Pisutásicué péemìlawa píawáaca ìwali yái tàacáistica? ²⁰ Péemìlacué cayábani. Achúmáanataàcá píicháanápínacuécá, yá achúmapínacuécá piwàwa nanúacaalí nùawa, quéwa áibanái èeri mìnanaí càmiyéi yeebáida nutàacái, casímáipínáca nawàwa. Quéwa éwita achúmacáanítacué piwàwa maléenaí èeri nuétácaí ìwalíise, càicáanáta mesúnamáita casímáicuécá piwàwa nuétácaí ìwaliwa.

²¹ Péemiacué comparación: Achúmaca inanái iwàwa ùasu èericaalí yàanàaca umusúadánápiná iicá èeri. Yá achúmaca uwàwa ùuwichàacáináwa cáiwíiri iyú, quéwa idécanáami asáica ùiri, yásí uimáichaca yái cáiwíríca, máinicáiná casímáica uwàwa umusúadacáiná iicá èeri. ²² Càita nacái siùcade achúmacuéca piwàwa. Quéwa nuèpùapinácawa nuicácuéca pía àniwa, yásí máinicué casímáica piwàwa, yá canácata yáaliméeripiná achúmaca imànicuéca piwàwa àniwa.

²³ “Néenialípiná càmítacué iwàwacutá pisutáca péemíawa núa, yácáiná Espíritu Santo yéewáidapínacué píawa. Péemiacué cayába, Núaniri Dios imànipínacué piríwa càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéericuéca imàníinápiná pirí, pisutácaalícué Dios ícha nunùmálicuíse càide iyúwa nuwàwáaná.

²⁴ Càmitàacá pisutácué Núaniri Dios ícha nunùmálicuíse imàníinápinácué pirí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná. Pisutácué Dios ícha nunùmálicuíse imàníinápiná pirí cayábéeri, yásí imànicuéca piríwani càide iyúwa nuwàwáaná, yéewacaténacué casímáica piwàwa manuísíwata —ímaca walí yái Jesúsca.

Jesucristo, vencedor del mundo

²⁵ Jesús ímacaté walí àniwa: “Nudéca nuéwáidacuéca pía càulenéeri comparación iyú. Quéwa áibaalípináwa càmítacué nutàaní pirí comparación iyú. Néese nutàanípinácué pirí amaléeri iyú Núaniri Dios iwaliwa, píalíacaténacué péemíaca ráunamáitani, càinácaalí ímáaná. ²⁶ Néenialípiná pisutápinácué Dios ícha nunùmálicuíse imàníinápinácué pirí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, yá càmita iwàwacutá nusutáca Dios ícha manuísíwata pirípinácué. ²⁷ Cáininácáiná Dios iicácuéca pía, íná càmita iwàwacutá nusutáca Dios ícha manuísíwata pirípinácué. Cáininácuéca Dios iicáca pía cáininácáinácué piicáca núa, peebáidacuéca nacái nùanàcaté Dios yàatanáise. ²⁸ Nudéca nùacawa Núaniri Dios yàatanáise nùanàcaténá aléi èeri iriculé. Siùcade nuèpùacawa èeri ícha nùacaténáwa àniwa Núaniri Dios yàataléwa”, ímaca walí yái Jesúsca.

²⁹ Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Siùca pitàaníca piyaca amaléeri iyú, càmita picàlida piyaca càulenéeri comparación. ³⁰ Siùca wáalíacawa píalíacawa macáita wawàsi. Càmita iwàwacutá wasutáca wéemíawa pía píalíacáinátawa càinácaalí wáináidáanáwa wawàwalícuésewa píalíacáináwa wáiwitáise iwali. Iná weebáidaca pìanàcaté Dios yàatanáise —wáimaca irí. ³¹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Piyúunáidacuéca peebáidaca nutàacái tàì íméeri iyú macái piwàwalícuésewa, quéwa càmitàacáwa cachànicué píiwitáise nùwali. ³² Mesúnamáísíwatacué pipíacuécawa picàlàliacawa nuícha, yá pimàacapínacuéca núa abéeritawa. Quéwa càmita máini abéerisíwa núa, Núaniricáiná iyaca núapícha. ³³ Nucàlidacuéca pirí macáita yái tàacáisica yéewacaténacué matuíbanáica pía peebáidacáinácué nutàacái. Chái èeri irícu piùwichàapínacawa, quéwa pichàiniadacué piwàwawa. Nudéca numawèniadaca Satanás íiwitáise cachàiníiri, yái ichùulièrica èeri mìnánái íiwitáise namàníinápiná nabáyawanáwa, íná yéewacué píalimápiná pí-mawèniadaca píchawa Satanás nacái —ímaca walí yái Jesúsca.

17

Jesús ora por sus discípulos

¹ Néeseté idécanáami Jesús icàlidaca walíni, yá iicáidaca chènuniré, yá ímaca Dios irí: “Núaniri, idéca nuénáiwana yàanàaca. Pimàaca èeri mìnánái náalíacawa cachàinica nuíwítáise, núa Píirica, yéewanápiná numàaca nacái náalíacawa cachàinica píiwítáise. ² Pidéca pimàacaca nulí píiwítáise núcùanápiná èeri mìnánái canánama, nùacaténá nacáuca càníiri imáalàawa, níái piyèyèica nulí nùasunáipíná, núa Píirica. ³ Nadèniápiná nacáucawa càníiri imáalàawa níái

yáaliyéica wàwali, pía abéerita Dios báisírira, núa nacái Jesucristo yái pibànuèrica aléi èeri irìculé.

⁴ “Nudéca núsáidaca nalí cachàinica píiwitáise cháí èeri irìcu, íná nudéca numáalàidaca numànica macáita càide iyúwaté pichùullaná numànica. ⁵ Iná Núaniri siùcade pimàaca cáimiétacanéerica núa píapicha chènuniré càide iyúwaté nùyáaná píapicha bàaluitésíwa èeri ipíchawáise.

⁶ “Pidéca peedáca níái wenàiwicaca èeri mìnaná yèewíise píacaténá nulí nía nùsunáipiná. Yá nudéca numàacaca náalíaca píwali iyúwa píyáaná. Quéechatécáwa píasunáica nía, yá pidéca píaca nulí nía nùsunáipiná, nadéca nacái namànica càide iyúwa pichùullaná nía. ⁷ Siùca náalíacawa macáita yái numànírira, yá nacái tàacáisi nuéwáidéerica iyú nía, nudéca numànicani pichàini iyú, yái pichàini pimàaquéerica nulí. ⁸ Nudéca nucàlidaca nalíni yái tàacáisica pièricaté nulí, yá neebáidaca nulíni. Náalíacawa báisíiri iyúcani nùanàacaté píatanáise. Neebáida nacái pibànùanáté núa.

⁹ “Nusutáca nalí píicha manuísíwata. Càmita nusutá píicha áibanái èeri mìnaná irípiná càmiyéi yeebáida nutàacái. Néese nusutáca píicha nalí níái pièyéica nulí píasunáicáiná nía. ¹⁰ Macáita níái nùsunáica níacata píasunái nacái. Macáita níái píasunáica níacata nùsunái nacái. Nàyacáiná machacàníiri iyú, íná násáidaca cachàinica núiwitáise.

¹¹ “Siùcáade càmita nuyamáawa cháí èeri irìcu, quéwa nayamáapínacawa cháí èeri irìcu, idècunitàacá nùyaca píapicha. Pía, Núaniri mabáyawanéerica, picùu nía píripináwa pichàini iyúwa neebáidáanápiná mamáalàacata pitàacái, níái pièyéica nulí nùsunáipiná, yéewacaténá abédanamaca náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná núiwitáise píapicha. ¹² Idècunitàacá nùyaca náapicha cháí èeri irìcu, yá nucùacaté nía píripiná pichàini iyú, níái pièyéica nulí nùsunáipiná. Canácata néená yúuquéeriwa núicha, abéerita meedá yáara yúuquéericatéwa quéechatécáwa. Iná yéewa macáita ichàbapínacawa iyúwa profetanái itànàanáté tàacáisi ìwali pinùmalícuíse bàaluité.

¹³ “Siùcáade nùacawa píatalé, Núaniri. Quéwa idècunitàacá nùyaca cháí èeri irìcu, yá nusutáca píicha nalí casímáicaténá nawàwa manuísíwata càide iyúwa casímáiná nuwàwa. ¹⁴ Nudéca nucàlidaca nalí pitàacái quéwa báawaca èeri mìnaná iicáca nía càmicáiná nàya càide iyúwa èeri mìnaná iyáaná, càide iyúwa núa nacái càminá nùya càide iyúwa èeri mìnaná iyáaná. ¹⁵ Càmita nusutá píicha pitéanápiná nía èeri íicha, néese nusutáca píicha picùuanápiná nía Satanás íicha yái báawéerica. ¹⁶ Càide iyúwa càminá nùya èeri mìnaná íiwitáise ìwali, càita nacái níái yeebáidéeyéica nutàacái càmiyéita nacái ìya èeri mìnaná íiwitáise ìwali. ¹⁷ Masacàaca pimànica náiwitáise pitàacái báisíiri iyúwa náibaidacaténá píri càide iyúwa píwàwáaná. Báisíiri tàacáisica yái pitàacáica. ¹⁸ Càide iyúwa pibànùanáté núa èeri mìnaná yèewiré, càita nacái nubànùaca níái nùsunáicawa èeri mìnaná yèewiré càmiyéica yeebáida nutàacái. ¹⁹ Yá siùcáade numàacapínaca nucáucawa náichawalíná numànicaténá càide iyúwa píwàwáaná yéewanápiná masacàaca pimànica náiwitáise pitàacái báisíiri iyúwa náibaidacaténá píripiná càide iyúwa píwàwáaná.

²⁰ “Càmita nusutáca píicha abéta nalí níái yeebáidéeyéica nutàacái, néese nusutáca píicha nacái áibanái irípiná yeebáidéeyéipiná nutàacái áibaalípiná néemíacaalípiná nuéwáidacalénái icàlidaca nalíni. ²¹ Núaniri, nusutáca píicha pimàacáanápiná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca macáita manuísíwata, càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca. Càide iyúwa píyáaná núpicha, nùyáaná nacái píapicha, càita nacái pimàacaca abédanamaca náiwitáise náapichawáaca nàyacaténá abédanamata wáapicha, yéewanápiná áibanái èeri mìnaná neebáidaca pidéca pibànùaca núa aléi. ²² Pidéca pimàacaca núsáidaca

nalí cháí èeri irìcu cachàinica píiwitáise. Núa nacái, nudéca numàacaca náasáidaca áibanái irí cachàinica píiwitáise yéewanápiná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca. ²³ Nùyaca nawàwalicu, pía nacái iyaca nuwàwalicu abédanamacaténá náiwitáise náapichawáaca manuísíwata, yéewanápiná èeri mìnánái càmiyéi yeebáida nutàacái náalíacawa pidéca pibànùaca núa, yéewanápiná nacái náalíacawa cáinináca piicáca níái nùasunáica càide iyúwa cáinináaná piicáca núa.

²⁴ “Núaniri, pidéca pìaca nulí nía nùasunáipiná. Nuwàwaca nàyaca núpicha aléera nùyacatalépiná naicácaténá pimàacáaná macáita naicáca núa cáimiétaquéri iyú nùyacaalípiná píapicha chènuniré, cáininácáinaté piicáca núa bàaluitésíwa èeri ipíchawáise. ²⁵ Pía, Núaniri mabáyawanéeri, áibanái èeri mìnánái càmiyéi yeebáida nutàacái càmita náalía pìwali, quéwa núalíaca pìwali. Níái nacái nùasunáica náalíacawa pibànùacaté núa aléi. ²⁶ Nudéca numàacaca náalíacawa píiwitáise ìwali. Yá numàacapiná mamáalàacata náalíaca pìwali càiripináta yéewanápiná cáinináca naicáyacacawa càide iyúwa cáinináaná piicáca núa, yéewanápiná nacái nùyaca nawàwalicu”, íimaca yái Jesúsca isutáca walípiná Yáaniri Dios íichawa.

18

Arrestan a Jesús

¹ Jesús idécanaámi isutáca walípiná Dios íicha, yá yàacawa wáapicha wía yéewáidacaléca, wàacaténáwa abéemàalé únibàa íicha, íipidenéeri Cedrón. Iyaca néeni bànacalé inàlimaná. Yá Jesús iwàlùacawa néré wáapicha wía yéewáidacaléca. ² Judas, yái yèericatéwa wáicha itécaténá Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, yáalíacawa ìwali yái bànacaléca, Jesús iyacáinaté néeni wáapicha madécaná yàawiría, wía yéewáidacaléca. ³ Iná Judas yàanàaca bànacalé inàlimaná néré, itéeri yáapichawa madécaná romanonái yàasu úwinái, áibanái nacái judiónái yàasu úwinái icuèyéica templo. Sacerdote íiwacanáni, fariseonái nacái nabànùacaté nàasu úwináiwa Judas yáapicha. Nadèniaca nacáapisàíwa. Naté nacái nàasu béeriasiwa, lámpara nacái nacamalápináwa, catácaíná nàwali. ⁴ Quéwa Jesús yáalíacawa càinácaalí namàníinápináté irí, iná imusúacawa náipunita, yá isutáca yéemíawa nía:

—¿Cawinácué picutá? —íimaca yái Jesúsca. ⁵ Náimaca irí:

—Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica wacutá —náimaca irí. Néese Jesús íimaca nalí:

—Núaquéi —íimaca yái Jesúsca. Judas, yái itéerica Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, ibàlùacawa néeni úwinái yáapicha. ⁶ Idété Jesús íimaca: “Núaquéi”, yáta cáaluca nía Jesús íicha, yá néerúacawa íicha, yá náuwàacawa cáli ínatalé nacalùniwa. ⁷ Néese Jesús isutáca yéemíawa nía àniwa:

—¿Cawinácué picutá? —íimaca. Néese náimaca àniwa:

—Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica wacutá —náimaca irí. ⁸ Iná Jesús íimaca nalí àniwa:

—Nudéca nucàlidacuéca piríni nuináwanáwa núaquéi. Picutácaínacué núa, néese pimàacacué nèepùacawa níái núapichéeyéica —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Yá macáita ichàbacawa càide iyúwaté Jesús íimáanáté: “Núaniri, níái pièyéica nulí nùasunáipiná canácata néená yúuquériwa nuícha”, càité íimaca yái Jesúsca, iwàwacáinaté icùaca wía yùuwichàacáisi íicha, wía yéewáidacaléca.

¹⁰ Néese Simón Pedro, idènièrica espada machete nacáiri, yá iwatàaca espada yàalu irícuísewa, yáalimáidaca ipélicatata quéwa isasàacáita meedá asìali yùuwi yéewápuwáiséchúa yái íipidenéerica Malco, sacerdote íiwacalíná yàasu wenàiwicaca. ¹¹ Quéwa Jesús íimaca Pedro irí:

—Píiyàa piasu espadawa yàalu iriculéwa. Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná —íimaca yái Jesúsca.

Jesús ante Anás

¹² Néseté níái úwinái, náiwacali yáapichawa, nía nacái judíonái yàasu úwinái icuèyéica templo náibàaca Jesús. Yá nadacùaca náichawa icáapi. ¹³ Néese quéechacáwa natéca Jesús Anás icapèe néré. Caifás icuírìciani yái Anásca. Néenialité sacerdote íiwacalinácani yái Caifásca. ¹⁴ Yái Caifás, yácata icàlidéericaté judío íiwacanánái irí cayábáanápínaté cachàiniwanái nalíni abéeri asìali yéetáaalpínatéwa macái wenàiwica íichawalíná, ipíchaná romanonái inúaca macáita judíonái.

Pedro niega conocer a Jesús

¹⁵ Néese Simón Pedro, núa Juan nacái, wàacawa Jesús yáamiwáise déecuta. Wàanàaca sacerdote íiwacaliná icapèe néré, yá namàacaca nuwàlùacawa Jesús yáamiwáise capìi ibàacháwalená iriculé, yácáiná sacerdote íiwacaliná yáalía iicáca núa. ¹⁶ Pedro ibàlùacawa bàacháwáiséeri inùma íicha. Iná nùacawa bàacháwa íicha nutécaténá Pedro núapichawa bàacháwa iriculé. Yá nusutáca wawàsi inanái íicha icuèchúaca capìi inùma bàacháwáise umàacáanápíná Pedro iwàlùacawa. Yá umàacaca iwàlùacawa. ¹⁷ Néese usutáca uémìawa Pedro:

—¿Píasica nacái abéeri néená níái Jesús yéewáidacaléca? —úmaca Pedro irí. Néese Pedro íimaca ulí:

—Càmita núani —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani.

¹⁸ Néese casalinícaté nàwali níái sacerdote yàasu wenàiwicaca iyéeyéica néeni, úwinái nacái icuèyéica templo, íná napucúadacaté quichái, yá nàanabàca. Pedro yàanabàca nacái náapicha quichái.

El sumo sacerdote interroga a Jesús

¹⁹ Idècunitàacá Pedro iyaca bàacháwáise manuírì capìi íicha, yá capìi irìcu sacerdote íiwacaliná idàbacaté isutáca yéemìawa Jesús wàwali macáita wía yéewáidacaléca. Isutáca yéemìawa Jesús nacái càinácaalí ìwali yéewáida wenàiwica. ²⁰ Jesús íimaca irí:

—Càmita nuéwáida nía ibàacanéeri iyú. Nudéca nucàlidaca tàacáisi macái wenàiwica yàacuésemi. Nudéca nuéwáidaca wenàiwica mamáalàacata judíonái yéewáidacàalu irìcu, templo irìcu nacái, aléde nàwacáidáyacacatalécawa macái judíoca. ²¹ ¿Cáná pisutá péemìawa núa? Pìa pisutáca péemìawa áibanái yéemièyícaté nutàacái càinácaalí ìwali nuéwáidaca nía. Nàalíacawa ìwali yái nucàlidéerica nalí —íimaca yái Jesúsca. ²² Idécanáami Jesús càì íimaca nalí, néese abéeri néená níái úwi icuèyéica templo inúaca Jesús inàni ìwali. Yá íimaca Jesús irí:

—Picá càì pitàaníca sacerdote íiwacaliná irí —íimaca. ²³ Jesús íimaca irí:

—Nutàanícaalí báawéeri iyú, picàlida nulíni càinácaalí báawéeri nutàaní. Quéwa càmicaalí nutàaní báawéeri iyú, néese canácata yéewaná picapèedáidaca núa —íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Néese Anás ichùullaca úwinái natéca Jesús nadacuèrimi Caifás yàatalé yái áiba sacerdote íiwacaliná.

Pedro niega otra vez a Jesús

²⁵ Idècunitàacá Pedro ibàlùaníca yàanabàca iyaca, yá áibanái iyéeyéica néeni nasutáca néemìawani:

—¿Càmitasica pía nacái abéeri néená níái Jesús yéewáidacaléca? —náimaca. Quéwa Pedro imànica ichìwawa àniwa. Yá íimaca nalí:

—Càmíirita núa —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná náibàacani.

²⁶ Néese sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica, abéeri yéenasàiriná yái asìali Pedro isasèricaté yùwi, yácata isutáca yéemìawa Pedro nacái. Yá íimaca Pedro irí:

—¿Càmitasica pía yái nuiquéricaté Jesús yáapicha bànacalé inàlimaná néeni? —íimaca. ²⁷ Yá Pedro imànica ichìwawa àniwa, íimaca càmitasa yáalía Jesús ìwali, yáta cawámai itàaca.

Jesús ante Pilato

²⁸ Néeseté natéca Jesús Caifás icapèe íicha gobernador romanosàiri icapèe nérépiná. Amaláca yàacawa nawicáu, íná càmita nawàlùawa gobernador càníri judío icapèe irìculé, náimacáiná càmitasa nawàwa casacàaca nía Dios íicha ìwalíise yái nawàlùanácawa càníri judío icapèe irìculé. Càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá nía, casacàacaalí Dios íicáca nía yáté èerica, yá càmita náalimá nayáaca nayáacaléwa Pascua yàasuná culto yaalí. ²⁹ Iná gobernador Pilato imusúacawa icapèe íichawa itàanicaténá náapicha. Yá íimaca nalí:

—¿Càinácué ibáyawaná pirí yái asìalica? —íimaca. ³⁰ Néese náimaca irí:

—Càmicaalí imàni ibáyawanáwatá, néese càmita waté pìatalétáni —náimaca.

³¹ Pilato íimaca nalí àniwa:

—Pitécuéni piùwichàidacuéni càide iyúwa pìawirináimi íiwitáise íimáaná — íimaca yái Pilatoca. Níái judíoca náimaca Pilato irí àniwa:

—Píacué romanonái icuèyéica wàasu cáli càmitacué pibatàa wanúaca wenàiwica cruz ìwali, wía judíoca —náimaca irí.

³² Càité namànica càide iyúwaté Jesús icàlidáanaté ìwaliwa nanúanápínaténi cruz ìwali, níái càmiyéica judío. ³³ Pilato yèepùa iwàlùacawa icapèe manuíri irìculéwa. Yá imáidaca yàataléwa Jesús. Pilato íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? —íimaca. ³⁴ Jesús íimaca irí:

—¿Pisutásica péemìawa núa pínáidacáináwa pisutáanápíná péemì núa, càmicaalí nacái, pisutásica péemìawa núa áibanái icàlidacáiná piríni? —íimaca yái Jesúsca. ³⁵ Pilato íimaca irí àniwa:

—¡Núa cànírita judío! Péenánái judíonái, nía nacái sacerdote íiwacanánái nadéca natéca pía nùatalé nacháawàacaténá piináwaná ìwali. ¿Càiná báawéeriquéi pimànica? —íimaca. ³⁶ Néese Jesús íimaca irí:

—Càmita nucua wenàiwica càide iyúwa èeri mìnánái icùaná yàasu wenàiwicawa cháí èeri irìcu. Nucùacaalí càì nùasu wenàiwicawatá, yá nudèniaca nùasu úwináiwatá imàníyéipíná úwi ipíchaná nùuwidenái íibàaca núa presoíri iyú natécaténá núa judío íiwacanánái yàatalétá. Quéwa càmita nucua nùasunáywa èeri mìnánái íiwitáise ìwali —íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Néese Pilato isutáca yéemìawa Jesús àniwa:

—¿Néeni, píatasica abéeri nacuèriná? —íimaca. Néese Jesús íimaca.

—Báisíta, núaquéi càide iyúwa píimáaná. Nacuèrináca núa. Numusúacaté nuicá èeri nucàlidacaténá nalí báisíri tàacáisi. Cawinácaalí wenàiwica iwàwéyéica yáalíacawa báisíri tàacáisi ìwali, néemíaca cayába nucàlidáanáca nalíni —íimaca yái Jesúsca. ³⁸ Néese Pilato íimaca Jesús irí:

—Canácata yáaliméeri yáalíacawa càirínácaalíni, yái píiméerica ìwali báisíricasa tàacáisica —íimaca yái Pilatoca.

Jesús es sentenciado a muerte

Néese Pilato idécanáamité càì isutáca yéemìawa Jesús, yá Pilato imusúacawa icapèe íichawa àniwa itàanicaténá judíonái yáapicha. Íimaca nalí:

—Càmita nuicá ìwali ibáyawaná yái asìalica. ³⁹ Quéwa, càide iyúwacué píiwitáise iyáaná, nuwasàapínacué piríwa abéeri presoíri Pascua yàasuná culto yaalíwa. ¿Piwàwasicué numàacaca yèepunícawa pirí Jesús, yái judío icuèrináca? —íimaca yái Pilatoca. ⁴⁰ Néese macáita néemíanicawa:

—¡Càmíirita! ¡Piwasàa walí Barrabás! —náimaca néemíanícawa. Yái Barrabásca abéeri presoíri imàníricaté ùwicái romanonái yàasu gobierno ípunita.

19

¹ Néeseté Pilato ichùuliaca yàasu úwináwa nacapèedáidaca Jesús mabàleta cachàiníri cabèesi iyú. Yá nacapèedáidaca Jesús báawanama àta ímami ichalàacatalétawa ícha. ² Néese úwinái namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, naicáanícáténá meedá Jesús iquíniná. Néese náucaca ruana nacáiri Jesús ìwaliise, abéeri ruana nacáiri cáaléeri quíiréeri nacái càiride iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni. ³ Néese nàacawa yàatalé abéerinamata namanùbaca iyúwa, càide iyúwa nàaca nacáicaalí icàaluíniná, quéwa naicáanícáita iquíniná meedá, càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca irí:

—¡Casíimái piwàwa, pìyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanícáténá meedá Jesús iquíniná. Yá nanúadáidaca Jesús inàni ìwali.

⁴ Néese Pilato imusúacawa àniwa itàanícáténá judíonái irí. Yá ímama nalí:

—Piicácué yái, nudéca nutécuéca pìataléni, yéewacáténácué píalíacawa càmita nuicá ìwali ibáyawaná, canásíwa —ímama.

⁵ Néese namusúadaca Jesús capíi irícuíse idènièri tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná íiwita ìwaliwa, idènièri ìwalísewa bàlesi quíiréeri nacái. Yá Pilato ímama nalí:

—¡Piicácuéni, yácata yái aslálíca! —ímama.

⁶ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái judíonái yàasu úwi icuèyéica templo, naicácanacáita Jesús, yá nadàbaca néemíanícawa. Náimaca:

—¡Pinúacuéni! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. Néese Pilato ímama nalí:

—Píatacué ité itàtàawani cruz ìwali, càmicáiná nuicá ìwali ibáyawaná, canásíwa —ímama. ⁷ Níái judíoca náimaca:

—Wadèniaca wàawirináimi yàasu tàacáisiwa ímérica iwàwacutáaná yéetácawa icàlidacáiná iináwanáwa Dios Iiricasani —náimaca.

⁸ Néese idécanáami Pilato yéemíaca natàacái, yá cáaluca manuíswatani. ⁹ Yèepùà iwàlùacawa icapèe manuíri irículéwa àniwa, yá Pilato isutáca yéemíawa Jesús:

—¿Síséeríiná píá? —ímama. Quéwa Jesús cà míirita itàaní. ¹⁰ Néese Pilato ímama irí:

—¿Cáná càmita pitàaní nulí? Píalíacawa núalimá nuchùuliaca natàtàaca píá cruz ìwali, íná iwàwacutá picàlidaca nulí piináwanáwa numàacáanápíná pèepunícawa càmicáalí piwàwa péetácawa —ímama. ¹¹ Néese Jesús ímama irí:

—Càmicaalí Dios ibatàa pimànica càide iyúwa iwàwáanátá, yá canácata píaliméeri pimànica nulítá, íná yáara wenàiwica ibànuèricaté núa presoíri iyú pìatalé, máini yáwanái ibáyawaná pícha —ímama yái Jesúsca.

¹² Yáta Pilato icutáca càinápinácaalí iyú yáalimá imàacaca Jesús yèepunícawa, quéwa judío íiwacanánái néemíanícawa:

—¡Pimàacacaalí yèepunícawa yái aslálíca, néese càmita quirínama cayába píapícha emperador romanosàirica, yái píiwacalisíwa icuèrica macái cáli imanùbaca! ¡Cawinácaalí wenàiwica iwàwéerica icùaca wenàiwica iyúwa nacuèriná, yùuwideca imànica píiwacali emperador! —náimaca.

¹³ Néese, idécanáami Pilato yéemíaca natàacái, yá ichùullaca úwinái natéénápíná Jesús capíi irícuíse. Yá Pilato yáawinacawa yàasu yàalubáisi íinatawa yéemíacataléca wenàiwica iináwaná, ípidenacatalé Gabata hebreo itàacái iyú, áibaalí ípidenacatalé íba sàabadanaméeyéi. ¹⁴ Yáté èerica Pascua yàasuná culto

ipíchawáiséeri, yáté judíonái nachùniaca yàacàsi nayáacaténá nayáacaléwa Pascua yaalí, càmicáiná yéewaná náibaidaca Pascua yàasuná culto yaalí. Néese mawiénicaalíté machacànica èeri, yá Pilato ímaca judíonái irí:

—¡Piicácué yái picuèrináca! —ímaca. ¹⁵ Quéwa néemíanícawa:

—¡Pinúacuéni! ¡Pinúacuéni! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. Pilato ímaca nalí:

—Càmita cayába nutàtàacué picuèriná cruz ìwali —ímaca. Quéwa sacerdote íiwacanánái náimaca:

—¡Canáca áiba wacuèriná emperador romanosàiri ícha! —náimaca.

¹⁶ Inaté Pilato yèpùadaca nalí Jesús natàtàacaténáni cruz ìwali. Yá natécani.

Jesús es crucificado

¹⁷ Néeseté natéca Jesús yàcalé ícha. Jesús itéca yàacawa yàasu cruzwa. Néese nàanàaca néré ípidenácatalé La Calavera ímáanáca “Iiwítasi yáapimi iyacatalé” (áibaalí ípidenácatalé Gólgota hebreo itàacái iyú). ¹⁸ Néese natàtàacani cruz ìwali. Yá natàtàaca nacái áibanái cruz ìwali. Nabàlùadaca abéeri cruz Jesús inanàcubàa, abéeri cruz nacái abéemàawáise. Yá nabàlùadaca Jesús yàasu cruz bamuchúamibàa nalí. ¹⁹ Pilato gobernador ichùuliacaté nachanàidaca tàacáisi Jesús yàasu cruz ìwali. Yá tàacáisi ímaca: “Jesús, Nazaret iyacàlená néeséeri, yái judío icuèrináca.” ²⁰ Yá madécaná judío iléeca tàacáisi úwináicáiná natàtàacaté Jesús cruz ìwali mawiénita Jerusalén iyacàlená irí. Yá náalimá naléeca tàacáisi natànàacáinaté máisiba tàacáisi iyúni: hebreo itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, griego itàacái iyú nacái. ²¹ Inaté judíonái yàasu sacerdote íiwacanánái nàacawa Pilato yàatalé. Yá náimaca irí:

—Báawéeriquéi meedá yái tàacáisica pichùulièrica natànàaca íméerica ‘Judío icuèriná’, íná pichùullia natànàaca áibata àniwa. Pichùullia càì natànàanápíná: ‘Yái íméerica ìwaliwa judío icuèrinácasani’, càì pichùullia natànàanápínáni — náimaca. ²² Quéwa Pilato ímaca nalí:

—Numàacaca càitanide iyúwa natànàanácani —ímaca.

²³ Néese idécanáami úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá nàwacáidaca ibàlemi, naseríaca báinúacanama nàwaliwáacani, yá macái úwisàiri imanùbaca yeedáca iríwa abéeri yéená. Néese úwinái yeedáca ináawanimi cáaléeri càníiri isucúacaná, yái wáluma ináawaniná iyàacanéeri chènuníse àta cáliaculénama.

²⁴ Iná úwinái náimaca nalíwáaca:

—Picácué wacacanáidani, waseríanápiná wàwaliwáacani. Cayába wáucaca wáichawa suerte ìwalinápiná wáaliacaténáwa càinácaalí wéená yeedéeripiná wáichani —náimaca. Càita namànica càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Jesús inùmalicúise bàaluité. Càité ímaca “Naseríaca nàwaliwáaca nubàlemi, yá náucaca náichawa suerte nunáawanimi ìwalinápiná nacái, càinácaalí néená yeedéeripiná iríwani”, càì profeta itànàacaté tàacáisi Jesús inùmalicúise. Càité namànica níái úwináica.

²⁵ Jesús yáatúa ibàlùacawa mawiénita Jesús yàasu cruz irí, uénásàatúa nacái. Uyaca náapicha nacái María, úái Cleofas yàacawéetúaca. María Magdalena iyaca náapicha nacái. ²⁶ Jesús iicáca yáatúawa ibàlùèchúacawa núapicha mawiénita cruz irí, núa yéewáidacaléca cáininéerica Jesús iicáca, yá Jesús ímaca yáatúa iríwa:

—Yái nuéwáidacaléca, piicá càinide iyúwa pìiriwa —ímaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Jesús ímaca nulí, núa Juanca:

—Picúa úa càide iyúwa píatúawa —ímaca yái Jesúsca. Yá nucùacaté úa nuénánái yáapichawa nucapèericuwa idécanáamité Jesús yéetácawa.

Muerte de Jesús

²⁸ Néeseté Jesús yáaliacawa imáalàidacaté imànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá imànica, íná Jesús ímaca:

—Macàlaca nuwàwa —ímaca nalí imànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàanáté Dios itàacái bàaluité.

²⁹ Uyaca néeni catùà ipuniéchúawa uva ituní iyú càaméeri ìiracaná. Yá nàisapiaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú. Yá nadacùaca wáluma nacáiri isábéeri hisopo yéetaná yàana ipùatalicu, yái hisopo sitùà nacáirica. Néese namichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá ibèrùacani. ³⁰ Yá Jesús ibèrùaca achúmanamata íisapiacaténá inùmawa iyú yái uva ituníca càaméeri ìiracaná, yéewacaténá itàaníca cachàiníri iyú. Néese Jesús ímaca:

—Nudéca numáalàidaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá numànica —ímaca yái Jesúsca. Néese icùadaca íiwitawa, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa.

Un soldado abre con su lanza el costado de Jesús

³¹ Yáté èerica viernes ipíchawáiseté judiónái iyamáidacawa Pascua yàasuná culto yaalí. Iná judiónái càmítaté nawàwa yéetéeyéimiwa ichéecami ichanàacawa cruz ìwali nàasu sábadò irìcu nayamáidacatáicawa. Yáté èerica nayamáidacatáicawa máiníríca iwàwacutácawa nalí namànicaténá nàasu cultowa ípidenéeri Pascua. Iná nasutáca Pilato íicha wawàsi ichùulianápiná úwinái inúaca imalàawa nacàwa yáapi, níái ichanèeyéicawa cruz ìwali néetácaténáwa ráunamáita, yéewacaténá áibanái nalicùadaca nachéecami cruz íicha. ³² Iná úwinái yàaca inúaca imalàawa icàwa yáapi yái idàbàanéerica nàanàaca. Namalàata nacái icàwa yáapi yái áiba natàtèerica mawiénita Jesús irí. ³³ Quéwa nàacawa Jesús yàatalé, yá naicáca yéetácatéwa, íná càmítá nanúa namalàawa icàwa yáapi.

³⁴ Quéwa abéeri úwi isutàaca Jesús ibàlài irìcu ùlibàna iyú. Yáta íiranámi imusúacawa icháuná irìcuíse úni nacáiri yèewi. ³⁵ Nudéca nucàlidacani iyúwaté nuicáanáténi, núa Juanca, nuicácaínaté Jesús yéetácatéwa ipíchawáiseté úwi isutàaca ibàlài irìcu ùlibàna iyú. Iná yéewa nucàlidacuéca pirí báisírí iyúni. Núaliacawa nucàlidacuéca pirí báisírí iyúni, peebáidacaténácué nacái Jesús itàacái. ³⁶ Namànicaté macáita Jesús irí càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi bàaluité Dios inùmalícuíse Mesías ìwali, yái judío icuèrinápiná Dios ibànùèripinácaté nalí. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios ímacaté: “Picácué pimalàa yáapi, yái oveja wàlisàica pinuéricuéca Pascua yàasuná culto piná”, ímacaté yái Diosca. ³⁷ Aiba profeta nacái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse Mesías ìwali. Profeta ímacaté: “Naicáidapíná irí, yái asiàli nasutèericaté”, càité itànàaca yái profetamica.

Jesús es sepultado

³⁸ Néesetécawa José, abéeri Arimatea ìyacàlená mìnali, yàacawa Pilato gobernador yàatalé, yá isutáca Pilato íicha Jesús iinámi. Yái Joséca yeebáidacaté Jesús itàacái quéwa ibàacanéeri iyúta quéechacáwa cáalucáínaté José judío íiwacanánái íicha. Yá Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi, íná José yàaca yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. ³⁹ Nicodemo nacái, yái yèericatéwa áiba catá itàanícaténá Jesús yáapícha, yàanàaca néré itéeri nacái treinta kilo pumèníri isàni, yèewladéericaté pucháiba pumèníyèi isàni íiwitáaná iyú, ípidenéeyéi mirra, áloe nacái áiba. ⁴⁰ Càité Nicodemo yeedáca Jesús iinámi José yáapícha. Yá néepùacani cáaléeri wáluma iyú nàisapièricaté pumèníri isàni iyú, Nicodemo itéerica. Namànicaté càide iyúwa judiónái imàníná yéetéeyéimiwa irí ipíchawáise nabàliaca nía. ⁴¹ Iyacaté bànacalé inàlimaná mawiénita irí yái nanúacatáica Jesús. Bànacalé inàlimaná yèewi ìyaca wàlisài càliculí canácáwa nabàlièri yéetéerimiwa néré. Yái càliculíca áibanái íicacaté dúli ibàlài irìcu

yéewanápiná càlicullicani, capli imàdàaná nacáiri. ⁴² Naliadaca Jesús iinámi càliculli iriculé mawiénicáiná cruz iríni yái càlicullica, catácáiná nacái yàacawa yáté èerica viernesca, ipíchawáise sábadu judiónái iyamáidacatáicawa.

20

La resurrección de Jesús

¹ Mapisáisiwata domingo iricu, María Magdalena ùacatéwa càliculli néré catácatái tàacáwa. Yá uicáca manuíri íba ibàluèricawa méetàucuta càliculli inùma íicha, yái íba nabàlianáca càliculli inùma. Yái càlicullica áibanái íicacaté dúli ibàlài iricu yéewanápiná càlicullicani, capli imàdàaná nacáiri. ² Néeseté upiàcawa wàatalé, yái Simón Pedro, núa Juan nacái yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Yá úumaca walí:

—¡Nadéca needáca Wáiwacali iinámi càliculli iricuíse, yá càmita wáalíawa alénácaalí náucani! —úumaca.

³ Néese Pedro, núa nacái Juan, wàaca waicácaténá càliculli nérépiná. ⁴ Wía asianái wapiàcawa pucháibanamata. Nupiacawa cachàini Pedro íicha. Yá idàba nùanàaca càliculli néré. ⁵ Yá núawia nuicáidaca càliculli iriculé, yái càliculli náiquéericaté dúli ibàlài iricu iyúwa capli imàdàaná. Nuicáca ibàlemi, yái néepùanacaté Jesús iinámi. Càmita quéwa nuwàlùawa càliculli iriculé. ⁶ Néese, Simón Pedro yàanàa núamiwáise, yá iwàlùacawa càliculli imàdàaná iriculé. Pedro nacái iicáca yái ibàlemica. ⁷ Iicáca nacái wáluma néepuèricaté iyú Jesús íiwitami. Méetàucuta iriàwa áiba wáluma íicha ituwièriwa cayába. ⁸ Néese núa Juan, yái idàbàanéerica yàanàaca càliculli néré, nuwàlùacawa nacái nuicácaténá néré. Nuicáca iyúwa iyáaná, yá nuebáidaca Jesús imichàacatéwa yéetácáisi íicha. ⁹ Càmicáinaté wáalía wéemíaca cayába quéechatécáwa càinácaalíté Dios itàacái íimáaná íiméericaté íwali iwàwacutáanápínaté Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha. ¹⁰ Néese, wía pucháiba yéewáidacaléca wèepùacatéwa wacapèe néréwa.

Jesús se aparece a María Magdalena

¹¹ Quéwa María Magdalena uyamáacatéwa mawiénita càliculli irí. Idècunitàacá uícháanica, yá úawia uicáidaca càliculli imàdàaná iriculé. ¹² Yá uicáca pucháiba ángel cabalèenaméeyéi ibàle yáawinéeyéicawa Jesús iinámi iriàcatáicawa. Abéeri yáawinéeriwa Jesús íiwitami néeni. Aiba nacái yáawinéeriwa yàabàlimi néeni. ¹³ Níái ángelca náimaca ulí:

—Néeni, ¿cáná pícháaní? Càmita iwàwacutá pícháanica —náimaca. Yá úumaca nalí:

—Nadéca natéca Nuíwacali iinámi, yá càmita núalíawa alénácaalí náucani —úumaca úái María Magdalenaca.

¹⁴ Udécanacáita càì úumaca, néese uwènúaca uicáidaca uémaléwa báawata, yá abéeri wenàiwica ibàlùacawa néeni. Càmita quéwa úalíawa Jesúsca. ¹⁵ Néese Jesús íimaca ulí:

—¿Néeni? ¿Cáná pícháaní? Càmita iwàwacutá pícháanica. ¿Cawiná picutá? —íimaca yái Jesúsca. Uyúunáidéeri meedá icùaca bànacalé inàlimaná càliculli iyacatáica. Iná úumaca irí:

—Píatasica idéca itécani, néese pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni alénácaalí piriàdani, nutécaténáni —úumaca irí. Yá uwènúacawa íicha àniwa. ¹⁶ Néese Jesús íimaca ulí:

—¡María! —íimaca ulí. Yá uèpua uwènúa uicáidaca irí àniwa, yá úumaca irí hebreo itàacái iyú:

—¡Raboni! —úumaca irí (íimáanáca “Nuíwacali”). Yá úuwàa uliàcawa unùmáawawa Jesús irí, úbàaca yàabàli íwali ùacaténá icàaluíniná, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ¹⁷ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—¡Picá píibàa nùwali!, iwàwacutácáiná numichàacawa Núaniri Dios yàataléwa. Piawa picàlidacaténá nuénánái iríni, níara nuéwáidacaléca, siùcasíwata numichàapínacawa Núaniri Dios yàataléwa, Píaniri Dios yàatalécué nacái —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Iná María Magdalena ùacawa ucàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. Yá úumaca walí:

—¡Wáiwacaliquéi nudéca nuicáca siùcasíwatàacáwa! —úumaca walí. Ucàlidaca nacái walí yái íimánáca ulí.

Jesús se aparece a los discípulos

¹⁹ Néeseté idécanáami catáca walí yái domingomica, wía Jesús yéewáidacaléca wàwacáidáyacacawa capíi irícu. Yá wabàliacaté macái capíi inùma llave iyú cáalucáiná wía ipíchaná judío íiwacanánái nanúaca wía nacái. Yáta Jesús iyaca wèewi. Yá íimaca walí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Idécanáami càì íimaca walí, yá yáasáidaca waicá icáapiwa, útuwi yáami, ibàlèirícu nacáiwa ùlibàna yáami. Yá casíimáica wawàwa waicáciná báisícata Wáiwacalícani. ²¹ Néese Jesús íimaca walí àniwa:

—Matuíbanáicué pía. Càide iyúwa Núaniri Dios ibànùanáté núa, càita nacái nubànùapínacué píawa pimànicaténacué càide iyúwa nuchùullaná —íimaca walí yái Jesúsca.

²² Néese Jesús ipùa icalésawa wapualé yáasáidacaténá wadèniánápiná wacáucawa wàlisàiwá. Yá íimaca walí:

—Peedácué nuícha Espíritu Santo, icuèripínacué píiwitáise. ²³ Aibanái iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios irípiná, yá numàacaca píricué nuíwítáisewa picàlidáanápínacué nalí Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. Quéwa cawínácaalí càmíiyéica iwènúada íiwitáisewa Dios irípiná, yá numàacaca píricué nuíwítáisewa picàlidáanápínacué nalí Dios càmíta imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha —íimaca walí yái Jesúsca.

Tomás ve al Señor resucitado

²⁴ Tomás áibaalí íipidenéeri Gemelo, abéeri wééná wía Jesús yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càmítaté ìya wáapicha Jesús yàanàcaalíté wèewiré.

²⁵ Néese wía Jesús yéewáidacaléca áibanái wáimaca Tomás irí:

—Wadéca waicáca Wáiwacaliwa —wáimaca. Quéwa Tomás íimaca walí:

—Càmicaalícawa nuicá icáapi icháuná útuwi yáamica, yá nacái càmicaalíca numàaca nucáapi ipùatawa néeni útuwi yáami irícu, yá nacái càmicaalíca numàaca nucáapiwa ibàlèi icháunálícu ùlibàna yáami, yá càmítàacá nùalimá nuebáidaca cáucani —íimaca.

²⁶ Néeseté abéeri semana idénáami, wía Jesús yéewáidacaléca wàwacáidáyacacawa àniwa capíi irícu. Tomás iyacaté néeni wáapicha. Néese éwita wabàliacáanítaté capíi inùma llave iyú, macái capíi inùma, càicáaníta Jesús yàanàaca néré, ibàlùacawa wèewi. Yá itàidaca wía. Íimaca walí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Jesús íimaca Tomás irí:

—Pimàaca picáapi ipùatawa nucáapi icháuná irícu útuwi yáamica, yá píicáida nucáapi irí. Pimàaca picáapiwa nubàlèi icháuná irícu, ùlibàna yáamica. Picá píináidawa mamáalàacata càide iyúwa wenàiwica càmíiri yeebáida, néese ¡peebáida nudéca numichàacawa yéetácáisi íicha! —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Tomás íimaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali, píacata Nucueríná Dios! —íimaca yái Tomásca. ²⁹ Jesús íimaca irí:

—Tomás, siùca peebáidaca átata píicáciná núa. Casíimáipínáca áibanái yeebáidéeyéipíná nutàacái éwita càmíiyéicáaníta íicá núa —íimaca yái Jesúsca.

El porqué de este libro

³⁰ Wía Jesús yéewáidacaléca waicácaté Jesús imànica madécaná wawàsi ìiwitáise cachàiníri iyúwa. Quéwa càmita nutànàa macáita cháí cuyàluta irìcu. ³¹ Nudéca nutànàaca yái tàacáisica peebáidacatenácué Jesús itàacái Mesíascani, yái judío icuèrinápináca Dios ibànuèricaté walí, Dios Iiricani, yéewanápinácué pidèniaca picáucawa càmfiri imáalàawa chènuniré, piacué yeebáidéyéica Jesús itàacái.

21

Jesús se aparece a siete de sus discípulos

¹ Nésetécáwa àniwa Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wía yéewáidacaléca Galilea icalìsaniná néeni, áibaalí ípidenéri Tiberias icalìsaniná. Càité imànica: ² Siete wamanùbaca wía ìyéeyéicaté néeni: Simón Pedro; Tomás nacái, áibaalí ípidenéri Gemelo; Natanael nacái, Caná iyacàlená mìnali, Galilea yàasu cáli íinatéeri yàcaléca; wía nacái Zebedeo yéenibe pucháibaca; áibanái nacái Jesús yéewáidacalé pucháiba. ³ Yá Simón Pedro íimaca walí:

—Nùcá nuíbàaca cubái —íimaca yái Pedroca. Néese wáimaca irí:

—Uwé. Wàata nacáwa piápicha —wáimaca. Yá wàaca wawàlucawa barca irìculé. Yá máadainí wacamáaca wèepunícawa táiyápinama. Quéwa canácata wacaméerica. ⁴ Néseté amalácaalí yàacawa, yá Jesús imàacaca yáawawa waicácani càina íinata idècunitàacá wàyaca úni yáacubàa barca irìcu. Quéwa wía yéewáidacaléca càmitaté wáalía waicácani. ⁵ Néese Jesús imáidaca walí calisa icàinalená íinatáise. Imaca walí:

—¡Néenicué, nùacawéeyéin! ¿Canátacué picaméeri? —íimaca imáidaca walí. Néese wáimaca irí:

—Canáca wacaméeri —wáimaca irí. ⁶ Néese Jesús íimaca walí:

—Piúcacué piasu chinchorrowa yéewápuwáise barca íicha, yásí píibàacuéca nía —íimaca. Néese wamànica càide iyúwa íchùullaná wía, quéwa càmita wáalimá weedáca wàasu chinchorrowa úni yáacuíse manùbacáiná níái cubáica ìyéeyéica irìcu. ⁷ Néseté núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca, núumaca Pedro irí:

—¡Yácata báisí Wáiwacali! —núumaca. Simón Pedro yéemìacanaacáita Wáiwacalìcani, yá ìwalica ibàlewa iwatàacáinaté íichawani idècunitàacá íibaidaca. Yá Simón Pedro ipisiacawa úni yáaculé, yá imàlacawa càina íinatalépiná yàanàacaténá Jesús yàatalé ráunamáita wapíchalépiná. ⁸ Wía yéewáidacaléca áibanái wàanàaca càina néré barca irìcu. Yá wawatàidaca chinchorro ipuniériwa cubái iyú barca yáamísewa. Càmita máiní déeculé wía càina íicha, cawàwanáta wàyaca cien metro idècuni càina íicha weedácaalíté níái cubáica. ⁹ Wamusúacanáamiwa barca irìcuíse, yá waicáca abéeri cubái irìadéeri quichái imení íinata pan yáapicha. ¹⁰ Jesús íimaca walí:

—Peedácué néená níái cubáica píibèyéica —íimaca yái Jesúsca.

¹¹ Yá Simón Pedro iwàlucawa barca irìculé, yá iwatàidaca chinchorro càina íinatalé, yái chinchorro ipuniéricawa manuínaméeyéi cubái iyú. Yá waputàaca nía, ciento cincuenta y tres namanùbaca manuínaméeyéi cubáica. Ewita manùbacáaníta nía, càicáaníta càmita namàdá chinchorro. ¹² Néese Jesús íimaca walí:

—Aquialé, piacué piyáaca piyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca. Yá canácata wééná wía yéewáidacaléca isutéeri yéemlawa cawinácaalíni wáalíacáináwa Wáiwacalìcani. ¹³ Néese Jesús yàacawa quichái néré, yá yeedáca pan icáapi irìculéwa, yá iwacùaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá iwacùaca nacái walí yái cubáica.

¹⁴ Yácata máisibáaná yàawiría Jesús imàacaca yáawawa waicácani wía yéewáidacaléca, idécanáamité imichàacawa yéetácáisi íicha.

Jesús habla con Simón Pedro

¹⁵ Néseté wadécanáami wayáaca wayáacaléwa, yá Jesús ímaca Simón Pedro irí:

—Simón, Jonás ìiri, ¿cáininásica piicáca núa náicha? —Ímaca yái Jesúsca. Pedro ímaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, pialíacawa cayábaca nuicáca pía —Ímaca yái Pedroca. Néese Jesús ímaca irí àniwa:

—Péewáida nùasu wenàiwica siùquéeyéica tàacáwa idàba yeebáidaca nutàacái. Picùa nía càide iyúwa oveja icuèriná icùacaalí oveja cáininéeri iyú, níái oveja púubanameeyéi yáanaca —Ímaca yái Jesúsca. ¹⁶ Néese Jesús isutáca yéemíawa Pedro àniwa. Jesús ímaca irí:

—Simón, Jonás ìiri, ¿cáininásica piicáca núa? —Ímaca yái Jesúsca. Pedro ímaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, pialíacawa cayábaca nuicáca pía —Ímaca yái Pedroca. Néese Jesús ímaca irí:

—Picùa nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Picùa nía càide iyúwa oveja icuèriná icùacaalí oveja cayábéeri iyú —Ímaca yái Jesúsca. ¹⁷ Néese Jesús isutáca yéemíawa àniwani máisiba yàawiríanápíná. Jesús ímaca Pedro irí:

—Simón, Jonás ìiri, ¿cayábasica piicáca núa? —Ímaca yái Jesúsca. Yá achúmaca Pedro iwàwa, Jesús isutácáiná yéemíawani máisiba yàawiría cáinináaná iicácani. Yá Pedro ímaca irí:

—Nuíwacali, pialíacawa macáita ìwali. Pialíacawa cayábaca nuicáca pía —Ímaca yái Pedroca. Néese Jesús ímaca irí:

—Péewáida nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Péewáida nía nutàacái iyú càide iyúwa oveja icuèriná icutácaalí ipìra iyáapínáwa. ¹⁸ Péemí cayába. Bàaluité ùuculìricaalíté pía, yáté pìwalica pibàlewa, yá pìacatéwa àta alénácaalíté piwàwa pìacawa, quéwa béericaalípiná pía, yásí piducúaca pìanawa, yá áibanái nadacùapíná pìwaliabàa, yá natépiná píawa càmicatalé piwàwa pìacawa —Ímaca yái Jesúsca.

¹⁹ Jesús icàlidaca Pedro iríni wéemíacaténá Pedro yéetáanápínátéwa cruz ìwali, yáasáidacaténá èeri mìnánái irí cachàinica Dios íiwitáise Pedro yéetácaalípinátéwa Jesús ìwali yeebáidacáiná Jesús itàacái. Néese Jesús ímaca Pedro irí:

—¡Píawa núamiwáise! —Ímaca yái Jesúsca.

El discípulo a quien Jesús quería mucho

²⁰ Néseté Pedro iwènúacawa iicáidaca ínataléwa, yá iicáca nùacawa námísewa, núa Juanca. Núacata yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Núacata yái yáawinéericatéwa mawíénita Jesús irí wayáacaalíté wayáacaléwa Pascua yaalí Jesús yáapicha; núacata yái isutéericaté yéemíawa Jesús: “Nuíwacali, ¿cawiná yái itéeripínáca piùwidenái náibàacaténá pía?” núumacaté Jesús irí.

²¹ Néese Pedro iicáca núa, yá isutáca yéemíawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿néeni yái asíalica? ¿Càinácaalí ìyáanápíná? —Ímaca yái Pedroca.

²² Jesús ímaca Pedro irí:

—Nuwàwacaalí ìyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita iwàwacutá pialíacawa nuíwitáise. Iwàwacutá peebáidaca nutàacái mamáalàacata —Ímaca yái Jesúsca.

²³ Iná áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúunáidaca càmíinápíná nuétáwa. Quéwa Jesús càmita càì íima. Néese ímacaté: “Nuwàwacaalí ìyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita iwàwacutá pialíacawa nuíwitáise”, càité ímaca yái Jesúsca.

²⁴ Núacata yái Juanca, Jesús yéewáidacalécaté, yái icàlidéerica Jesús iináwaná ìwali. Nudéca nutànàacuéca píríni. Macáita wáalíacawa nudéca nucàlidaca báisíri iyúni.

²⁵ Jesús imànicaté manùba cà míri nutànàa ìwali. Natànàacaalí macáita yái Jesús imàníricatá, yá cuyàluta napuníadaca macái cháí èerítá.

LOS HECHOS

La promesa del Espíritu Santo

¹ Nubànua pirí cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máiníri cáimiétacanáca. Bàaluté nutànàaca pirí yáara idàbáanéericaté cuyàlutaca nucàlidacaténa pirí macáita Jesús imànináté, yéewáidáanáté nacái quéechatécáwa. ² Nucàlidacaté piríni nùasu idàbáanéerité cuyàluta irícu càinácaalíté Jesús imànica yèepunícaalítéwa chái èeri irícu àta imichàacatalétatéwa chènuniré. Ipíchawáiseté yàacawa èeri ícha, yá imáidaca yàataléwa yàasu apóstolnáiwa, íbaidéeyéipináté irí yáamirícubàa. Néese Espíritu Santo íiwitáise iyú, Jesús yàalàaca nía náalíacaténa cànícaalípináté iwàwacutáaná namànica. ³ Jesús yéetácadénaamitéwa, néese imichàacatéwa yéetácáisi ícha. Yá imàacaca yáawawa apóstolnái iicàceni. Cuarenta èeri imàacacaté yàacawa yáawawa naicàceni náalíacaténa básiiri iyú cáuceni. Yéewáidaca nía nacái neebáidáanápíná Dios itàacái namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁴ Idècunitàacá iyaca yàasu apóstolnái yáapichawa, yáté Jesús yàalàaca nía ipíchanáté namusúacawa Jerusalén iyacàlená ícha. Ímacaté nalí:

—Picùacué Espíritu Santo yànàaca, yái Núaniri Dios íméericaté ìwali ibànùanápínacué piríwani, càitade iyúwa núumáanáuéca pirí. ⁵ Básiita Juan el Bautista ibautizacaté wenàiwicanái úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùacué piríwa Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripínacuéca píawa, ibautizacaténa picúacué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú —ímaca yái Jesúsca.

Jesús asciende al cielo

⁶ Néeseté idècunitàacá nàwacáidáyacacawa Jesús yáapicha, yá apóstolnái náimaca nasutáca néemlawani:

—Wáiwacali, ¿siúcatisica piwasàa wía romanonái ícha, wía judíoca, yéewacaténa píata icùaca wàasu cáli néeséeyéi? —náimaca. ⁷ Néese Jesús ímaca nalí:

—Càmítacué iwàwacutá píalíacawa càiná èeri irícucaalí Núaniri Dios imànipínacué pirí wawàsi. Abéerita Núaniri Dios yáliéricawa. Càmita icàlida áibanái iríni càiná èeri irícucaalípináni. Càmitacué iwàwacutá píalíacawa. ⁸ Quéwa Espíritu Santo iwàlùapínacué piwàwalìculéwa, yái yèeripínacuéca pichàiniwa chènuníiséericawa, yéewanápínacué pía picàlidaca nuináwaná ìwali, ipíchanacué cáaluca piicáca wenàiwicanái. Càitacué nacái picàlidapíná nuináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená irícu, Judea yàasu cáli néenibàa nacáwa, Samaria yàasu cáli néenibàa nacái, nía nacái yàcalé déecubàanaméeyéica, chái èeri irícu —ímaca nalí yái Jesúsca.

⁹ Idécánáamité càì ímaca, idècunitàacá naicáidaca irí, yá imichàacatéwa náicha chènuniré. Yá iwàlùacawa acalèe yèewiré, càmita quirínama nadé naicàceni.

¹⁰ Idècunitàacá Jesús imichàacawa, yá naicáidaca yáamísewa chènuniré. Yá pucháiba aslanái cabalèenaméeyéi ibàle namàacacaté níawawa apóstolnái iicáca nía. ¹¹ Yá náimaca apóstolnái irí:

—Píacué Galilea yàasu cáli néeséeyéica, ¿cánacué pibàlùu piicáidaca chènuniré? Yái Jesús siùquéerica tàacáwa imichàacawa chènuniré pèewísecué, yànàapíná àniwa acalèe yèewíse càide iyúwa pidéénacué piicácawa imichàacawa —náimaca níái ángelca.

Se escoge a Matías para reemplazar a Judas

¹² Néeseté apóstolnái yèepùacawa dúli ínatáise, ípidenéechúa Olivos, olivo inàlimanáca. Yá nàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Uái dúli yáawinéechúacawa

mawiénita Jerusalén iyacàlená ícha, batéwa abéeri kilómetro idècuni, càiride iyúwaté judíonái íiwitáise imàacáaná nèepunícawa sábadu irìcu nayamáidacatáicawa. ¹³ Nàanàacaté yàcalé néré, yá macáita nayamáacawa abéeri capíi imàdáná irìcu iyéerica chènunibàa cáli inàni ícha. Once namanùbaca níái asíanáica iwàluèyéicawa néré: Pedro, Juan nacái, Santiago nacái, Andrés nacái, Felipe nacái, Tomás nacái, Bartolomé nacái, Mateo nacái, Santiago nacái yái Alfeo ìirica, Simón nacái, áibaalí íipidenéeri Celote, Judas nacái, yái Santiago yéénásàirica. ¹⁴ Abédanamata náiwitáise náapichawáaca canánama nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios ícha mamáalàacata, náapicha nacái abéenaméeyéi inanáica, María nacái, Jesús yáatúaca, Jesús yéénánái nacái.

¹⁵ Néenialíté Pedro imichàa ibàlùacawa nàacuéseme, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, ciento veinte namanùbaca iwacáidáyacuéeyéicawa néré. Yá íimaca nalí: ¹⁶ “Píacué nuénánáica, idéca ichàbacawa macáita càide iyúwa rey David itànàanáté Dios itàacái, Espíritu Santo inùmaliçuise. Bàaluitécáiná David itànàaca tàacáisi Judas Iscariotemi iináwaná ìwali, yái yèericatéwa náiwitápu níái úwinái íbèeyéicaté Jesús presocaténáté namànicani. ¹⁷ Yèepunícáinatéwa wáapicha, yái Judasmica. Íbaidacaté nacái Dios irí wáapicha”, íimaca yái Pedroca. ¹⁸ Sacerdote íiwacanánái iwènìacaté abéeri cáli Judas yàasu plata iyú yái nèericaté irí platamica imànìiricaté ìwalíise íbáyawanáwa. Imulacàacatéwa yái Judas ichéecamica, yá yúuwàacawa isubèriacawa ìwaliabàawa balánamá, iyapicúami imusúacawa ícha canánama. ¹⁹ Néese, Jerusalén iyacàlená mìnánái yéemìacaalíté Judasmi iyáaná, yá nàaca íipidená yái cálica Acéldama, ímáanáca natàacái iyú: “Írái yàalu”. ²⁰ Pedro itàanica nalí àniwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pedro íimaca nalí: “Càité rey David itànàacaté tàacáisi Judas Iscariotemi ìwali cuyàluta Salmos irìcu. David íimacaté:

‘Máisapínaca icapèemica, canácata iyéeripíná icapèemi irìcu’,
càité David itànàaca. Itànàacaté àniwa:

‘Aiba wenàiwica àniwa íbaidapíná yáamirìcubàami’,
càité David itànàaca Salmos irìcu”, íimaca yái Pedroca.

²¹ Pedro idécanáamité icàlidaca nalíni Judasmi iináwaná ìwali, yá íimaca nalí àniwa: “Iyéeyéica wèewi níái asíanáica yèepuníyéicatéwa wáapicha èeri imanùbaca idècunitàacá Wáiwacali Jesús iyaca wáapicha. ²² Yèepuníyéicawa wáapicha Juan ibautizácatáiseté Jesús àta Wáiwacali imichàacatalétatéwa wáicha chènuniré. Càide iyúwaté rey David itànàanáté tàacáisi íiméerica: ‘Aiba wenàiwica àniwa íbaidapíná yáamirìcubàami’, càita nacái iwàwacutá abéeri íbaidaca Dios irípiná wáapicha Judas yáamirìcubàami icàlidacaténá Jesús iináwaná ìwali idéca imichàacawa yéetácáisi ícha”, íimaca yái Pedroca.

²³ Iná macáita Jesús yéewáidacaléca manùbéeyéi needáca nèewísewa pucháiba asíanái. Abéeri íipidená José, áibaalí íipidená Barsabás, áibaalí íipidená nacái Justo, máisibaca íipidená. Yá nacái yàacawéerináca íipidená Matías. ²⁴⁻²⁵ Yá macáita nasutáca níawawa Dios ícha macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wáiwacali, píacata yái yáaliéerica macái wenàiwica íiwitáise. Píasáida walí càirínácaalí néená níái pucháiba asíanáica piwàwéeri íbaidaca pirí iyúwa apóstol Judas yáamirìcubàami, yái Judas íbaidacalémica Judas yúuquéricaté íchawa íbáyawaná ìwalísewa, yàacaténátéwa yúuwichàacatalépináacawa, yái infiernoca”, náimaca nasutáca Dios.

²⁶ Néese, iyúwaté judío íiwitáise iyáaná, náucaca náichawa suerte púubanaméeyéi íba, náaliacaténátéwa càirínácaalí néená Dios yeedéericaté íbaidéeripínáté Dios irí náapicha níái apóstolca. Yá needáca náicha Matías, íbaidéeripíná Dios irí náapicha. Yácata doce apóstol yéénáca, yái Matíasca.

2

La venida del Espíritu Santo

¹ Néenialíté judiónái namànicaté nàasu cultowa ípidenéerica Pentecostés, yá macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa abéeri capíi irícu. ² Yátaté néemíaca manuíri sànsi chènuníiséeri càide iyúwa wéemianá cachàiníiri cáuli isàna. Macáita yáawinéeyéicawa capíi irícu néemíaca yái sànsica. ³ Yá naicáca quichái nacáiri ipèrúa manùba càide iyúwa waicáaná quichái. Yá quichái ipèrúa iseríacawa náiwita ìwali náalimáwanama, macáita níái wenàiwicaca. ⁴ Yá Espíritu Santo iwàlùacawa nawàwalìculé canánama, icùacaténá náiwitáise. Yá nadàbaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuíse áiba cáli néeséeyéi itàacái iyú, yái tàacáisica càmíiritécáwa nadé náalíaca natàaníca iyú, càide iyúwa Espíritu Santo imàacáaná nacàlidacani.

⁵ Néenialíté áibanái judío iyaca néeni Jerusalén iyacàlená irícu, yàanèeyéicaté macái cáli néese. Níái judíoca neebáidacaté Dios itàacái cáalíacáiri iyú. ⁶ Judiónái yéemíacanacáita yái sànsi chènuníiséerica, yá manùba nàwacáidáyacacawa capíi néré. Néemíaca apóstolnái, áibanái nacái náapichéeyéica, nacàlidaca nalíni natàacái imanùbaca iyú. Macái wenàiwica yéemíaca itàacáíwa. Náináidacawa manuísíwata néemíaca natàacáíwa, níái manùbéeyéica judíoca yàanèeyéicaté capíi néré. ⁷ Yá judiónái nasutáca néemíawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná natàaníca watàacái imanùbaca iyú? Ewita Galilea yàasu cáli néeséeyéicáníta nía canánama, càicáaníta natàaníca watàacái imanùbaca iyú. ⁸ ¿Càinásica yéewaná náalimá nacàlidacani watàacái iyú? ⁹ Manùba cáli néeséeyéi wía: Partia yàasu cáli, Media yàasu cáli nacái, Elam yàasu cáli nacái, Mesopotamia yàasu cáli nacái, Judea yàasu cáli nacái, Capadocia yàasu cáli nacái, Ponto yàasu cáli nacái, Asia yàasu cáli nacái, ¹⁰ Frigia yàasu cáli nacái, Panfilia yàasu cáli nacái, Egipto yàasu cáli nacái, Libia yàasu cáli néeséeyéi nacái, iyéeyéica mawiénita Cirene yàasu cáli irí, Roma iyacàlená mìnánái nacái ipáchiéyéica iyaca cháí, ¹¹ áibanái nacái judíosíwanái, áibanái nacái càmíiyéica judío iwènúadéeyéicaté íiwitáisewa neebáidacaténá Dios itàacái iyúwa judíosíwanái, Creta yàasu cáli néeséeyéi nacái, Arabia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Manùba cáli néeséeyéica wía, quéwa macáita wáalimáwanama wéemíaca natàaníca watàacái iyú nacàlidaca ìwali yái Dios imàníníca cayábéeri íiwitáise cachàiníiri iyúwa —náimaca nalíwáaca.

¹² Níái manùbéeyéi wenàiwicaca, càmítaté náalíawa càinácaalí iyú yéewaná apóstolnái càì natàaníca madécaná tàacáisi iyú yéewanápiná manùbéeyéi cáli néeséeyéi yéemíaca itàacáíwa. Nasutáca néemíawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná càì natàaníca? —náimaca nalíwáaca. ¹³ Abénaméeyéi quéwa naicáanácaíta apóstolnái iquíníná meedá. Iná náimaca:

—¡Càméeyéica nía meedá! —náimaca naicáaníca.

Discurso de Pedro

¹⁴ Néeseté Pedronái, níái docéeyéica imanùbaca apóstolca, namusúacawa manùbéeyéi yèewíise, níái ciento veinte namanùbaca yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidacaténá manùbéeyéi wenàiwica iríni. Yá Pedro icàlidaca nalíni cachàiníiri tàacáisi iyú. Imaca nalí: “Píacué, nuénánái judíoca, macáitacué pía nacái Jerusalén iyacàlená mìnáníca, péemíacué cayábani yái nucàlidéeripínacuéca piríwa. ¹⁵ Piyúunáidacuéca nacàmaca níái wenàiwicaca. ¡Càmírita! Canácata icàméeri mapísái yáawanáitàacáwa a las nueveta. ¹⁶ Néese Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo càide iyúwa profeta Joel icàlidáanáténi bàaluité, itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçuíse nacái. Dios ímacaté:

- 17 ‘Mawiénicaalí yái èeri imáalàacatáipináwa, yá nubànùapiná Espíritu Santo wenàiwicanái irí canánama, yàacawéeridacaténá nía; Iná yéewanápinácué péenibe nacàlidaca tàacáisi nunùmaliçuise; nubànùapiná tàacáisi ùuculliyéi irí yéenáiwánási nacáiri iyú, béeyéi irí nacái náamacani iríçuisewa.
- 18 Néenialípiná nubànù Espíritu Santo nùasu wenàiwicanái iwàwalìculéwa, yàacawéeridacaténá nía, asianái, inanái nacái, yéewanápiná nacàlidaca tàacáisi nunùmaliçuise.
- 19 Capìraléeri cáli irícuwa nùasáidapiná naicá wawàsi nacalùadéeripiná naicáca, ínata nacái cáliquéi—irái, quichái, acalèe nacáiri ísaca nacái.
- 20 Yái èeri icamaláná catéeripináwa, quéri nacáywa naiquéechúapiná quíirawaca càide iyúwa waicáaná irái, ipíchawáise nùasu èeri máini cayábéeri yàanàaca, caiyéininéeri nacái.
- 21 Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yáawawa nuícha nuicáanápiná napualé, nuwasàapiná níawa nùasu yùuwichàacáisi íchawa’,

íimacaté yái Diosca, càité profeta Joel itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise.

22 “Iná péemiácué cayábani yái nucàlidéeripinácuéca piríwa, piácué israelitaca: Píaliácuéca machacàniri iyú càinácaalíté iyáaná pèewibàa, yái Jesúsca, Nazaret iyacàlená néeséerica. Dios idéca yásáidacuéca piríni, píaliácaténáwa Jesús ìwali, abéeri Dios néeséericani, yái Jesúsca. Dios imàacacaté Jesús imànica máiniri cayábanaméeri wawàsi, càmirica wenàiwica idé imànica, yásáidacaténácué pirí Dios ibànùacani. 23 Ewitacué píaliácaanítatéwa ìwali Dios néeséericani, càicáanítacué píibàacaténi, pinúacaténáni. Quéwa bàalutésíwa Dios ínáidacatéwa imàacáanápiná áiba wenàiwica iyúudàacuéca píibàaca Jesús presoiri iyú, yéewanápinácué pimàacaca báawanaméeyéi asianái itàtàacani cruz ìwali. 24 Quéwa Dios iwasàacaté Jesús yéetácáisi ícha, yaté imichàidaca Jesús yéetácáisi ícha càmicáiná yéetácáisi yáalimá imawènàdacani. 25 Yaté rey David icàlidacaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmaliçuise. Jesús íimacaté Dios irí:

‘Nucuèriná Dios, nualíacawa piyáanápiná núapicha càiripináta, piacawéeridaca nacái núa. Iná canácata yáaliméeri imàacaca nualíacawa píicha, píá Nucuèriná Diosca.

26 Iná yéewa casímáica nuwàwa, yásí nucántàa nacái casímáiri iyú. Yá máini manuíca nuínáidapinácawa nuwàwawa píwali,

27 càmicáiná pimàacapiná núa càliculli irícu. Càmita nacái pimàacapiná ibadácawa yái nuináca, núa píasu wenàiwicaca mabáyawanéerica.

28 Pidéca pimàacaca cáuca núa, yá nuyanídapinácawa nùyacaalípináta píapicha’, íimacaté yái Jesúsca, càité David itànàaca Jesús itàacái.

29 “Píacué nuénánáica, macáitacué wáaliacawa wàawirimi rey David yéetacatéwa, yaté nabàliacani. Siùcade macáita wía judíoca wáaliacawa alénacaalí David yàasu càliculimi iyaca cháí wèewibàa. 30 Profetacaté yái rey Davidmica, yá yáaliacatéwa nacái Dios imànicaté wawàsi David yáapicha cáimiétacanéeri iyú imàacáanápináté rey David itaquéerinámi icùaca israelitanái David yáamirìcubàami. 31 David icàlidacaté yái tàacáisi Dios inùmaliçuise, càide iyúwa David idéca nacáicaalí iicáca macáita yái ichàbáanápináacawa. Iná yéewa rey David icàlidacaté tàacáisi íiméerica Mesías icáucàanápinátéwa, yái israelita icuèrinápináca. David íimacaté nacái Mesías càminápináté iyamáawa càliculli irícu, càminápináté nacái iinámi ibadáwa. 32 Yái Jesúsca, Dios idéca icáucàidacani, yá nacái macái wía, wadéca waicáca cáucani. 33 Dios idéca imichàidaca Jesús chènuniré, imàaca nacái yáawinacawa yéewápuwáise Dios irí, icùacaténá macáita Dios yáapicha chènuniré. Yá càide iyúwaté Jesús icàlidáaná walíni, Wáaniri Dios idéca imàacaca Jesús ibànùaca walí Espíritu

Santo. Siùca èeri pidécuéca péemlaca, piicáca nacái càinácaalí iyú Espíritu Santo icùaca wenàiwicanái íiwitáise. ³⁴ Wáaliacawa Mesíascani yái Jesúsca, Dios ibànùèripinacaté icùacaténá wía, yácáiná rey David càmitaté imichàawa chènuniré icáuca yáapichawa, quéwa David icàlidacaté tàacáisi Mesías ìwali Dios inùmalicuíse. David íimacaté:

‘Wacuèriná Dios íimacaté Nuíwacali irí: Píawinawa núapicha nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita,

³⁵ idècunitàacá numawèniadaca píicha macái piùwidenáíwa, íimaca yái Diosca’, càité David íimaca.

³⁶ “Píacué macái Israel itaquénáinámica, iwàwacutácué píaliacawa báisírircani: Yái Jesúsca, pinuéricatécué cruz ìwali, yácata Dios imàaquéerica Wáiwacalipiná, Mesías nacái, yái wacuèrinápináca, wía judíoca”, íimaca yái Pedroca.

³⁷ Néese níái wenàiwica iwacáidáyaquéeyéicawa néré, néemlacáná Pedro yàasu tàacáisi, íná máini achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwa. Yá nasutáca néemlawa Pedro, apóstolnái nacái. Yá náimaca nalí:

—Píacué wéénánáica, ¿càináica iwàwacutá wamànica? —náimaca. ³⁸ Néese Pedro íimaca nalí:

—Piwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná. Pibautizácué nacáíwa Jesucristo íipidená ìwali píasáidacaténácué peebáidaca itàacái. Yásí Dios imàacacué iwàwawa píbayawaná íicha. Ibànùapínácué píri Espíritu Santo icùacaténácué píiwitáise. ³⁹ Yái Espíritu Santoca, Dios iwàwéericuéca yàaca píri, péenibe irí nacái, nalí nacái macáita iyéeyéica déeculé, yácáiná Dios ibànùapíná Espíritu Santo nalí canánama, cawinácaalí Wacuèriná Dios iwàwéeyéica imáidaca yàasunáipínáwa —íimaca yái Pedroca. ⁴⁰ Càita Pedro icàlidaca nalíni déecuíri iyú, yàalàa nacái nía. Iimaca nalí:

—Piwènúadacué píiwitáisewa ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía náapicha níái cabáyawanéeyéi wenàiwicaca —íimaca yái Pedroca.

⁴¹ Inaté níái yeebáidéeyéicaté Pedro yàasu tàacáisi, nabautizácawa. Tres mil namanùbaca níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái yáté èerica.

⁴² Nàwacáidáyacacawa náapicha áibanái yeebáidéeyéica néemlaceténá apóstolnái yéewáidáná nía. Yá macáita neebáidaca cachàiniwaca. Abédanamata nacái náiwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa. Nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios íicha, nawacùacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca, nawàwalicaténá Jesús yéetácatéwa náichawalíná.

La vida de los primeros cristianos

⁴³ Néeseté apóstolnái ichùnàaca yàacawa manùbéeyéi cáuláiquéeyéi Dios íiwitáise iyú. Dios imàaca nacái namànica manùba cachàiníri iyú càníri wenàiwica idé imànica. Iná Jerusalén iyacàlená mìnánái cáaluca nawàwa náináidacáwacawa canánama. ⁴⁴ Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, abédanamata náiwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa. ⁴⁵ Yá nawéndaca nàasuwa càinácaalí nadènièrica nawacùacaténá iwènináami catúulécanéeyéi irí yeebáidéeyéica Jesús. ⁴⁶ Eeri imanùbaca nàwacáidáyacacawa templo iriculé nàacaténá Dios irí cayábéeri. Nàwacáidáyaca nacáíwa nacapèe iriculéwa nawacùacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca nawàwalicaténá Jesús yéetácatéwa náichawalíná. Yá nayáaca nayáacaléwa náapichawáaca casímáiri iyú nawàwalicuísewa. ⁴⁷ Jerusalén iyacàlená mìnánái cáimiétaquéri iyú naicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Eeri imanùbaca Wáiwacali iwàsàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha néenánáicaténá nía, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

3

Un cojo es sanado

¹ Aiba èerité Pedro, Juan nacái nàacawa templo néré a las trescatáica táicalé càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná nasutáca níawawa Dios ícha èeri imanùbaca.

² Macái èeri imanùbaca iyacaté néré abéeri asìali éeruiri yàabàli, quéwa yáta imusúanátawa. Eeri imanùbaca áibanái itécani templo inùma nérépiná, yái templo inùma ípidenátáica Hermosa. Néré isutáca plata wenàiwicanái ícha, níái iwàluèyéicawa templo irìculé. Isutáca náicha plata iwènìacaténá iyáapináwa.

³ Iicáca Pedro, Juan nacái iwàluèyéiwa templo irìculépiná, yá isutáca náicha plata. ⁴ Idècunitàacá isutáca náicha plata, yá naicáidaca irí. Pedro ímaca irí:

—Piicáida walí —ímaca yái Pedroca. ⁵ Yái asìali éeruiri yàabàli iicáidaca nalí machacànita, iyúunáidacáiná nàapínaca irí plata. ⁶ Quéwa Pedro ímaca irí:

—Canáca nulí plata, orocáaníta canácata nulíni. Numànica piríwa yái núaliméerica numànica. Núumaca pirí Jesucristo Nazaret iyacàlená néeséeri inùmalicuíse, yái ichàiniadéerica núa, nuchùnìacaténá pía, pimichàawa piipíná —ímaca yái Pedroca.

⁷ Yá Pedro íbàaca asìali icáapi yéewápuwáiséeri, yá Pedro imichàidaca ibàlùawa yái asìalica. Idècunitàacá imichàacawa yái asìalica, yáta cachàinica yàabàli. ⁸ Yá ipisìa ibàlùacawa. Yá idàbaca ìpìnaca. Iwàlùacawa Pedronái yáapicha templo irìculé, ipisìanica nacái yàacawa, yàaca Dios irí cayábéeri néeninamata. ⁹ Macáita wenàiwica iyéeyéica templo irìcu naicáca ìpínánica. Néemìa nacái itàacái yàaca Dios irí cayábéeri. ¹⁰ Náináidacawa manuísíwata naicáidaca irí, cáalu nacái náináidacawa nawàwawa ìwali, yái asìali ichàbàanácawa, náalíacáinatéwa Dios íiwitáise iyaca néré, náalíacáiná naicácani yái asìalica, náalíacáiná nacáiwa ìwali yáawinánírimicawa isutáca náicha plata templo inùma néré ípidenátáica Hermosa.

Discurso de Pedro en el Pórtico de Salomón

¹¹ Yái asìali éeruicaté yàabàlimi, ichùnìericatéwa, càmita iwàwa nàacawa ícha yái Pedroca, Juan nacái. Nabàlùacawa abéeri imàdàaná néeni templo irìcuíri. Yái imàdàanáca ípidenátaté Pórtico de Salomón. Madécaná wenàiwica náináidacawa manuísíwata néemíaca Pedronái iináwaná, íná napiacawa néré naicácaténá nía. ¹² Néese Pedro iicácainá nàwacáidáyacacawa, yá ímaca nalí: “¿Cánásicué máini píináidacawa manuísíwata piicáidaca walí, píacué israelitaca? Picácué píináidawa wadéca wachùnìaca yái asìalica wáiwitáise iyúwa meedáta. ¡Càmíirita! Càmita nacái wadé wamàacaca ìpìnaca ìwalíise yái wamàníníaca culto Dios irí. ¹³ Achúmataacáwa nucàlidacué piríwani càinácaalí yéewaná ìpìnaca. Péemìlacué cayába quéechacáwa: Wacuèriná Dios, yái Dios wàawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái nèericaté icàaluíniná, yácata imàaquéerica Jesús iyaca cáimiétacanéri iyú náicha canánama, íbaidéerica Dios irípiná. Yái Jesúsca presocatécué pimànicani, pimàacacaténáté càmiyéi judío inúacani, níái icuèyéica wàasu cáli. Néeseté gobernador Pilato iwàwacaalíte iwasàaca Jesús, yá pitàanicatécué báawéeri iyú Jesús ìwali, íná càmitatécué pimàaca Pilato iwasàacani. ¹⁴ Càmitacué pisutá Pilato iwasàanápínaténi, yái Jesús mabáyawanéerica imànírira càide iyúwa Dios ichùulianá. Néeseté pisutácuéca Pilato ícha iwasàanápínatécué pirí abéeri inuéricaté wenàiwica. ¹⁵ Càita pinúacatécué yái yèerica wacáuca càmiri imáalàawa. Quéwa Dios imichàidacaténi yéetácáisi ícha. Wía nacái, wadéca waicáca cáucani, yái Jesúsca. ¹⁶ Siùcade yái asìali piiquéricuéca cháí, píalíericué nacái piicáca, idéca ichùnìacawa cachàinícaténáni Jesús ípidená ìwali, ìpìnacaténá, yeebáidacáiná Jesús itàacái. Dios idéca imàacaca wachùnìacani cayába, càide iyúwa piicáanacué macáitani, weebáidacáiná Jesús itàacái.

17 “Píacué nuénánáica, núaliacuécawa pìwali, píwacanánái nacái pinúacaalítécué Jesús, càmitacué báisíiri iyú píaliacawa cawinácaalí yái pinuéricatécuéca. 18 Quéwa Dios imàacacatécué pimànica càide iyúwaté yàasu profetanái canánama nacàlidaca tàacáisi Dios inùmallicuise ìwali yái yàasu Mesíasca. Náimacaté iwàwacutáanápínaté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápináca Dios ibànùèrica walí, wía israelitaca. 19 Iná, piwènúacuéwa Dios irí àniwa, piwènúadacué nacái píiwitáisewa Dios irípiná yéewacaténácué imàacaca iwàwawa pibáyawaná ícha. Piwènúadacaallicué píiwitáisewa pibáyawaná íchawa caquialéta, yá cawàwanáta Wacuèriná Dios imàacapínácué piyaca matuíbanáiri iyú. 20 Piwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná yéewanápinácué Dios ibànùaca pìatalé Jesús, yái Mesíasca. Bàaluité Dios íináidacawa imàacáanápínácué picuèrinápinácani, píacué israelitaca. 21 Quéwa iwàwacutá Jesucristo iyamáacawa chènuniré àta Dios ichùnàacataléta macái wawàsi càide iyúwaté profetanái ímáaná Dios inùmallicuise, níái Dios yàasu profetaca íbaidéeyéicaté Dios irípiná bàaluité èeri. 22 Càité profeta Moisés íimaca wàawirináimi irí: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios ibànùapínácué pirí profeta péenátacuéwa, nuíwitáise nacáirica. Peebáidacué macáita càide iyúwa ichùullaná pimànica. 23 Macái cawinácaalí càmiyéica yeebáida iyúwa yái profetaca ichùullánápiná, Dios yùuwichàidapíná níawa càiripínáta’, íimacaté yái Moisésca.

24 “Yá macáita profetanái, yái Samuel, nía nacái profetanái Samuel yáamísàna nacàlidacaté Mesías yéenáiwana ìwalipínaté. 25 Profetanái nacàlidacaté tàacáisi Dios inùmallicuise íméricaté Dios ibànùanápínácué pìatalé picuèrinápiná. Siùca idéca ibànùacuéca pìataléni càide iyúwaté ímáaná. Dios imànicaté wawàsi cáimiétacanéri iyú wàawirináimi yáapicha imànínápinácué pirí cayábéeri, píacué nataquénáinámica. Siùcade idéca imànicuéca pirí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná. Yácáiná Dios íimacaté wàawirimi Abraham irí: ‘Pitaquénáinámi ìwalíse numànipíná cayábéeriwa macái èeri mìnánái irí’, càité íimaca yái Diosca. 26 Idécanáamité Dios imichàidaca Iiriwa yéetácáisi ícha, yá ibànùaca wía wacàlidacaténácué pirí iináwaná ìwali quéechatécáwa, imànicaténácué pirí cayábéeri, píacué israelitaca, yéewanápiná macáitacué piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná íchawa”, íimaca yái Pedroca.

4

Pedro y Juan ante las autoridades

1 Idècunitàacá Pedro, Juan nacái nacàlidaca yái tàacáisi wenàiwicanái irí, yá sacerdotenái nàanàaca néré, yá nacái úwi íiwacaliná, níái úwi icuèyéica templo, abénaméeyéi saduceo nàanàaca náapicha nacái. 2 Calúaca nía yácáiná Pedro, Juan nacái néewáidaca wenàiwicanái tàacáisi iyú íimérica Dios idéca yáasáidaca báisíiri iyú icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa, Dios icáucàidacáinaté Jesús. 3 Yá úwinái náibàaca nía, presoca namànica Pedro, Juan nacái. Namàacaca nía pre-soíyéi ibànalicu, máinicáiná catáca yàacawa, íná namàacaca nía néré táiyápinama. 4 Quéwa manùbéeyéi néená yéemièyéicaté Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidaca Jesús itàacái. Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái batéwa cinco mil namànùbaca níawami aslanáita. Càmita naputàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái yeebáidéeyéica Jesús.

5 Néese mapisáináami àniwa, judío íiwacanánái sacerdotenái, judío icuèrinánái béeyéi nacái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nàwacáidáyacacawa Jerusalén ìyacàlená néré. 6 Iyacaté néré náiwacanánái yèewi Anás, yái sacerdote íiwacalináca. Nàyaca néré áibanái sacerdote nacái: Caifás, Juan nacái, Alejandro nacái, áibanái nacái sacerdote íiwacanánái yéenanáisiwa

macáita. ⁷ Néese nachùuliaca natéca nàatalé Pedro, Juan nacái. Yá namàacaca Pedronái nabàlùacawa nàacuésemi. Yá nasutáca néemlawa Pedronái. Náimaca Pedronái irí:

—¿Cawiná íiwitáise iyú pidécué càì pimànica? ¿Cawinácué ichùulla pimànica càiri wawàsi? —náimaca. ⁸ Néese Espíritu Santo icùaca Pedro íiwitáise. Yá icàlidaca nalíni:

—Píacué nuénánái judío íiwacanánáica, wacuèrinánái béeyéica nacái: ⁹ Pidécuéca pisutáca péemlawa wía ìwali yái wamànínáca cayábéeri cáuláiquéeri irí, píaliacáténácuéwa càinácaalí yéewaná aslali ichùnìacawa. ¹⁰ Uwé, wacàlidacué piríni yéewanápiná macáita Israel itaquénáinámi náaliacawa. Yái aslìlica ìyéerica cháì macáita wenàiwicanái yàacuésemi, idéca ichùnìacawa Jesucristo Nazaret ìyacàlená néeséeri íipidená ìwali, Jesús ichùullacáiná wachùnìacani, yái Mesíasca Dios ibànuèrica walí wacuèrinápináca, wía judíoca. Pinúacatécué Jesús cruz ìwali, quéwa Dios icáucàidacaténi. ¹¹ Píacué nuénánáica israelita íiwacanánáica, báawacatécué piicáca Jesús, piyúunáidacáinácué canáca iwèni, quéwa Dios idéca imàacaca máini cachàiníiri náicha canánama, yái Jesúsca. Péemlacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica imàníiyéica íba icapèená. Nayúunáidaca báawaca abéeri íba, íná náucaca náichawani. Néese yái íbaca máini iwàwacutácawa capíi irípiná áiba íba íicha canánama. Càita nacái Dios idéca imàacaca máiníiri cáimiétacanáca náicha canánama yái Jesúsca, éwitacué piyúunáidacáaníta canáca iwèni. ¹² Canácata áiba Jesús íicha yáaliméeri iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, canácáiná áiba Jesús íicha cháì èeri irìcu Dios imàaquéeri iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha —ímaca yái Pedroca.

¹³ Idécanáami náiwacanánái yéemlaca Pedro, Juan nacái nacàlidáaná macàaluínátani Jesús iináwaná ìwali, yá náiwacanánái náináidacawa manuísíwata néemlaca Pedronái itàaníca cáaliacáiri iyú, níacáiná náiwacanánái náaliacawa càmitaté Pedronái yéewáidawa judíonái yàasu escuela irìcu, íbaidéeyéica meedá nía nacái. Yá nawàwalica Pedronái nèepunícátéwa Jesús yáapicha. ¹⁴ Yái éeruícáté yàabàlimi nacái ichùnìericatéwa ibàlùacawa néré náapicha, íná judío íiwacanánái càmitaté náalimá natàaníca báawéeri iyú Pedronái ìwali. ¹⁵ Néeseté níái iwacáidáyaquéeyéicawa nachùullaca úwinái namusúadaca Pedronái méetàucuta náicha achúmáanata. Yá namusúadaca Pedronái. Néese sacerdotenái natàaníca náapichawáaca Pedronái ìwali. ¹⁶ Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinápinásica wamàni nalí, níara aslanáica? Macáita Jerusalén ìyacàlená mìnánái náaliacawa nadéca namànica yái càmirica wenàiwica idé imànica. Iná càmita yéewa wáimaca càmitasa namàni càiri wawàsi. ¹⁷ Quéwa iwàwacutácué wàalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca siúcáise de Jesúsmi iináwaná ìwali, ipíchaná macái wenàiwica nacàlidaca nalíwáaca mamáalàacata aslali iináwaná ìwali, yái éeruícáté yàabàlimi nachùnìerica —náimaca.

¹⁸ Néese namáidaca Pedronái àniwa. Yá nàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali, ipíchaná nacái néewáidaca wenàiwica Jesús ìwali. ¹⁹ Quéwa Pedro, Juan nacái náimaca nalí:

—Wadéca wáináidacawa wamànínápiná càide iyúwa Dios ichùullaná wía. Néese píaliacuécawa càmita wadé weebáidacuéca pitàacái Dios itàacái íicha. ²⁰ Càmita yéewa masànaca wía. Iwàwacutá wacàlidaca ìwali yái waiquéerica, wéemièri nacái —náimaca níái Pedronáica.

²¹ Néese náiwacanánái nàalàaca nía cachàiníiri iyú, nabáuliaca nàuwichàidáanápiná Pedronái càmicaalí namàni càide iyúwa nachùullaná nía. Néese namàacaca Pedronái namusúacawa náicha. Càmita náalimá nàuwichàidaca Pedronái yácáiná macái wenàiwica yàaca Dios irí cayábéeri

ìwali yáì asìali ichùnìanácawa. ²² Yáì asìali ichùnìericatéwa Dios íiwitáise iyú idènìacaté cuarenta camuí ichàbaníse.

Los creyentes piden confianza y valor

²³ Néeseté Pedro, Juan nacáì idécanáamité nàacawa náicha, yá nàacawa nàwacáidáyacacawa nàacawéeyéiná yáapichawa. Pedronáì icàlidaca nalí macáita yáì sacerdote íiwacanánáì íimáanacaté, nía nacáì judío icuèrinánáì béeyéica.

²⁴ Néemìacanáami, yá macáita nasutáca níawawa Dios íicha abédanamata macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama, píacata yáì imàníricaté capìraléeri cáli, chá nacáì èeriquéi, manuíri únì nacáì, canánama wawàsi nacáì iyéerica. ²⁵ Pía Wacuèriná Diosca, bàaluité Espíritu Santo icùaca plasú wenàiwica rey David íiwitáise, yáara wàawirimica, yéewacaténaté icàlidaca tàacáisi pinùmaliçúise. David íimacaté:

‘Canápináta meedá camíiyéi israelita namànica ùwicáì Dios íipunita. Canápináta meedá israelitanáì nánáidacawa namànínápiná ùwicáì, càmíicáiná nàalimá namawèniadaca náichawa Dios.

²⁶ Aibanáì èeri mìnánáì icuèrinánáì, náiwacanánáì nacáì nàwacáidáyacacawa namànicaténá ùwicáì Wacuèriná Dios íipunita, íipunita nacáì yáì Dios yàasu Mesíasca, Dios ibànuèripináca icùacaténá israelitanáì’, càité íimaca yáì Davidca.

²⁷ “Báisíta macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profeta rey David itànàanaté tàacáisi Dios inùmaliçúise: rey Herodes, gobernador Poncio Pilato nacáì nàwacáidáyacacawa cháì Jerusalén iyacàlená irícu náapicha níái camíiyéica israelita, israelitanáì nacáì, nanúacaténá Pìiri Jesús, plasú wenàiwica mabáyawanéerica, yáì Mesíasca pibànuèricaté icùacaténá israelitanáì. ²⁸ Càité namànica macáita càide iyúwaté pínáidáanáwa iwàwacutáanápinaté ichàbacawa. ²⁹ Siùcade pía Wacuèriná Diosca, péemìà natàacáì yáì nabáulianáca nàuwichàidáanápiná wía. Pichàiniada wía, wía plasú wenàiwicaca wacàlidacaténá pitàacáì mamáalàacata, macàaluínínátani nacáì yáì Jesús iináwanáca. ³⁰ Pimàaca wachùnìaca cáuláiquéeyéi pichàini iyúwa. Pimàaca nacáì wamànica yáì camíirica wenàiwica idé imànica Jesús íipidená ìwali weebáidacáiná yáì Pìiri Jesús mabáyawanéerica, íibaidéerica nacáì pirípiná”, càì nasutáca níawawa Dios íicha.

³¹ Néeseté idécanáami nasutáca níawawa Dios íicha, yá icusúacawa yáì capìica nàwacáidacàaluca, yá Espíritu Santo icùaca náiwitáise macáita. Yá cachàinica nawàwa, nacàlidaca Dios itàacáì macàaluínínáta.

Todas las cosas eran de todos

³² Abédanamata náiwitáise náapichawáaca níái manùba wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacáì. Canácata néená imáisanieri yàasuwa áibanáì íicha, áibanáì imáapùacaalíté wawàsi. ³³ Apóstolnái nacáì namànicaté madécaná Dios ichàini iyú, mamáalàacata nacàlidaca nacáì Wáiwacali Jesús iináwaná ìwali icáucàacatéwa. Yá Dios imànica cayábéeri nalí macáita manuísíwata.

³⁴⁻³⁵ Canácata nèewi áiba imáapuèri wawàsi, níacáiná cawinácaalí idènièyécaté bànacalé yàaluná, capìi nacáì, nawéndaca nía, yá natéca iwènináami apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái nawacùaca iwènináami catúulécanéeyéi irí, àta càisimalénácaalí namáapuèrica. ³⁶ Càité iyaca nèewi abéeri levita íipidenéerica José, íibaidéericaté Dios yàasu templo irícu, abéeri Chipre yàasu iwàwata néeséeri. Apóstolnái nàacaté nacáì íipidená Bernabé. (Yáì íipidená Bernabé íimáanáca: “Yáì asìali ichàiniadéerica wawàwa” íimáanáca). ³⁷ Yáì Bernabé idènìacaté bànacalé yàaluná, yá iwéndacani. Yá itéca iwènináami apóstolnái yàatalé nayúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacáì.

5

El pecado de Ananías y Safira

¹ Quéwa, iyacaté áiba aslali ípidenéericaté Ananías, yàacawéetúa nacái ípidenéchúa Safira. Náináidacawa nawéndáanápíná bànacalé yàaluná, yá nawéndacani. ² Yái aslali yeedáca iríwa iwènináami yéená, yá itéca nacái yéená apóstolnái yàatalé, yá imàacaca nalíni nawacùacaténáni catúulécanéeyéi irí, icàlidaca nacái nalíni idéCasa imàacaca macáita iwènináami. Yàacawéetúa nacái úalíacawa iwali ùacawéeri yeedáanáca iríwa yéená. ³ Néese Pedro íimaca irí:

—Ananías, ¿cáná pimàaca Satanás ichùuliaca píiwitáise pimànicaténá pichìwawa Espíritu Santo irí? Pidéca picàlidaca walí piináwanáwa pitéCasa wàatalé macáita iwènináami, quéwa pidéca peedáca piriwa iwènináami yéená yái piwéndéerica piasu cálimicawa. ⁴ Yáara bànacalé yàalunámica piususíwataté, càmítaté iwàwacutá piwéndacani, càmicaalí càì piwàwa. Néese pidécanáamité piwéndacani, yáté piususíwata yái iwènináamica. Càmítaté iwàwacutá pimàaca macáitani ofrenda iyú càmicaalí càì piwàwatá. ¿Cáná yéewa piináidacawa pimànica yái báawéerica? Càmítaté pimàni pichìwawa abéta wenàiwicanái iríta, néese pidéca pimànica pichìwawa Dios irí nacái —íimaca yái Pedroca.

⁵ Yéemiacanacáitani, yáta Ananías yéetácawa ibàlùacawa, yá ichéecami yúuwàacawa. Macáita yéemièyéica iináwaná yéetáanáwa, yá cáaluca nía macáita manuísíwata. ⁶ Néese abénaméeyéi ùuculiyéi yàanàaca, yá néepùaca ichéecami wáluma iyú. Yá natéca nabàliawani.

⁷ Másiba hora idénáami, yá Ananías yàacawéetúami ùanàaca uwàlùacawa néré nàwacáidacàalu irìculé. Càmíchúaca yáalíawa yái ichàbáanácawa. ⁸ Néese Pedro isutáca yéemíawa úa:

—Picàlida nulíni, ¿piwéndacaalítécué yáara bànacalé yàaluná, peedátésicué yái iwènináamica picàlidéerimicué walíni? —íimaca yái Pedroca. Yá úumaca irí:

—Báisíta, wadéca wamàacaca ofrenda iyú macáita yái iwènináamica weedéerica —úumaca. ⁹ Néese Pedro íimaca ulí:

—¿Cánacué yéewa abédanamata píiwitáise píapichawáaca píalimáidáanápínacué piicáwa Espíritu Santo, yái Wáiwacali ibànuèrica walí? Aca néese níara siùquéeyéica tàacáwa yàaca ibàlìaca piacawéerimi. Siùca nacáide natépiná nabàliawa pía —íimaca yái Pedroca.

¹⁰ Yáta uétácawa ubàlùacawa, yá uchéecami yúuwàacawa Pedro yàabàli idaní. Nawàlùacawa néré níái ùuculiyéica, yá nàanàaca uchéecami. Yá natéca nabàliawa úa ùacawéerimi idaníbàawa. ¹¹ Néese macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái, macáita nacái áibanái yéemièyéica yái ichàbáanácawa, yá cáaluca nía manuísíwata.

Muchos milagros y señales

¹² Apóstolnái namànicaté nàacawa madécaná cayábéeri wawàsi wenàiwicanái irí, Dios íiwitáise iyú. Nàwacáidáyacacawa abéeri imàdáná irìculé templo irìcuírca. Yái imàdánáca ípidenácaté Pórtico de Salomón. ¹³ Abénaméeyéi cáaluca nèepunícawa apóstolnái yáapicha. Aibanái wenàiwica cayábaca naicáca apóstolnái cáimiétaquéeri iyú. ¹⁴ Manùbéeyéi wenàiwica neebáidacaté Wáiwacali itàacái, aslanái, inanái nacái manùbéeyéi. ¹⁵ Iná nèepunída nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica àyapulicubàa. Néese náawináidaca cáuláiquéeyéi yàalubáisi ínata, naliadaca nacái nía cusíduma nacáiri ínata. Nacùaca Pedro ichàbacawa néenibàa, imàacacaténá icáapiwa nàwali, càmicaalí nacái Pedro itáaná ichàbawa nàwalíise, yéewacaténaté uláicái ichàbacawa náicha. ¹⁶ Manùbéeyéi wenàiwica nàanàaca iyéeyéica mawiénita Jerusalén iyacàlená irí, natéca nacái néenánaiwa cáuláiquéeyéi, nía nacái wenàiwica demonio yúuwichàidéeyéica. Yá macáita cáuláiquéeyéi nachùnìacawa.

Pedro y Juan perseguidos

¹⁷ Néeseté sacerdote íiwacaliná, nía nacái saduceo yéénaca ìyéeyéica yáapicha, calúaca naicáca apóstolnái, cayábacáiná wenàiwica naicáca apóstolnái sacerdotenái íicha. ¹⁸ Yá sacerdotenái náibàaca apóstolnái, yá náucaca nía presoíyéi ibànalìculé. ¹⁹ Táiyápita quéwa Wáiwacali yàasu ángel yàanàaca yàacùaca presoíyéi ibàna inùma. Yá imusúadaca nía néese. Yá ángel íimaca nalí: ²⁰ “Pìacuéwa templo irìculé. Picàlidacué wenàiwicanái iríni yái tàacáisica íiméerica Wáiwacali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha”, íimaca nalí yái ángelca. ²¹ Idécanáami néemìacani, yá nawàlùacawa templo irìculé mapisáita. Yá nadàbaca néewáidaca wenàiwicanái ìyéeyéica néeni. Idècunitàacá nàyaca néré, néese sacerdote íiwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica nàanàaca templo néré, áiba imàdàaná irìculé quéwa. Yá nàwacáidaca Junta Suprema, níái israelita íiwacanánáica macáita. Yá nachùullaca úwinái yàaca yeedáca apóstolnái presoíyéi ibàna irìcuíse, natécaténá nía sacerdotenái yàatalépiná. ²² Uwináita quéwa nàanàaca presoíyéi ibàna néré, yá canáca néeni níái apóstolca. Yá úwinái yèepùà icàlidaca náiwacanánái iríwani. ²³ Uwinái íimaca nalí:

—Wàanàaca presoíyéi ibàna ibàlièricawa cayába yái inùmaca. Níái úwi nacùaca cayábani, yái inùmaca. Quéwa, wàacùaca waicáwa presoíyéi ibàna inùmaca, yá canáca ìyèeri irìcu —náimaca níái úwica.

²⁴ Idécanáami néemìacani, néese sacerdote íiwacaliná, úwi íiwacaliná nacái, níái úwi icuèyéica templo, nía nacái sacerdote íiwacanánáica, càmita náalimá náalíacawa ìwali càinácaalí íimáaná, yá nasutáca néemìawa níawáaca càinácaalísica apóstolnái ìyáaná. ²⁵ Néese áiba asìali yàanàaca. Yá íimaca nalí:

—Níara asìanáica pibàlièyèicatécué presoíyéi ibànalìcu, nabàlùacawa áiba imàdàaná irìcu, cháí templo irìcuírca. Néewáidaca nàyaca wenàiwica templo irìcu —íimaca.

²⁶ Néese úwi íiwacaliná yàacawa úwinái yáapicha. Yá yeedáca níái apóstolca. Càmita quéwa inúadáida nía, cáalucáiná úwinái iicáca wenàiwica, ípíchaná wenàiwica nanúaca úwinái íba iyú. ²⁷ Natéca apóstolnái Junta Suprema yàatalé. Néese sacerdote íiwacaliná íimaca apóstolnái irí:

²⁸ —Wadéca wachùullacuéca pía machacànita cachàiníiri iyú càmínápiná quirínama péewáidaca wenàiwicanái ìwali yáara asìalimica Jesúsca. Quéwa pidécuéca péewáidaca Jerusalén ìyacàlená mìnánái canánama. Pìwàwacué nacái picháawàaca waináwaná ìwali cabáyawanácasa wía ìwalíise yái yéetánácawa, yáara asìalimica —íimaca nalí. ²⁹ Quéwa Pedro, apóstolnái yáapichéeyéi nacái náimaca sacerdotenái irí:

—Iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái, éwita wenàiwicanái ichùullàcáanáita càmínápiná càì wamàni. ³⁰ Wàawirináimi yàacaté Dios icàaluíniná, yái Dios imichèidèericaté Jesús yéetácáisi íicha, yái Jesús pinuéricatécué cruz ìwali. ³¹ Quéwa Dios idéca imàacaca Jesús wacuèrinápiná, yéewanápiná Jesús icùaca wenàiwicanái canánama. Dios imàacaca Jesús Wáiwacalipiná, wía Israel itaquénáinámica. Dios nacái imàacaca Jesús iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewanápiná wawènúadaca wáiwitáisewa wabáyawaná íichawa, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná íicha. ³² Wáalíacawa báisíiricani yái tàacáisica, wacàlida nacái wenàiwicanái iríni, waicácáináni watuí iyúwa, yái Jesús, imichèericatéwa yéetácáisi íicha. Wacàlida ìwali yái waiquéerica. Espíritu Santo nacái iicátaté macáita yái ichàbàanácatéwa, íná yéewa wacàlidacani Espíritu Santo inùmalìcuíse, yái Espíritu Santoca Dios ibànuèrica walí canánama, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái —íimaca nalí yái Pedroca.

³³ Néese, idécanáami judío íiwacanánái néemìacani, yái Pedro itàacáica, yá calúaca nía. Nawàwa nanúaca Pedronái. ³⁴ Iyacaté quéwa judío íiwacanánái

yèewi áiba asìali fariseonái yéená, ípidenéericaté Gamaliel. Yéewáidéeri wenàiwicanái Dios itàacái iyú, profeta Moisés itànèericaté. Cáimiétacanéeri yái Gamalielca. Yá imichàa ibàlùacawa. Yá ichùuliaca úwinái namusúadaca náichawa níái apóstolca achúmáanata. Yá úwinái imusúadaca apóstolnái. ³⁵ Néese, Gamaliel ímaca judío íiwacanánái irí:

—Píacué nuénánáica Israel itaquénáinámica. Péemlàcué cayába. Cayábacué, píináidacuéwa cayába ìwali quéechacáwa, yái píináidéericuéca pimàníinápíná nali, níara asianáica. ³⁶ Píwàwalicué yáara asialimica Teudas. Yàacatéwa icàlidaca ìwaliwa máinírisa cachàinicaní, íná áibanái asianái cuatrocientos namanùbaca nèepunícawa yáapicha. Quéwa, áibanái nanúacani, yái Teudasmica, yá macáita yáapichéeyéimi naseríacawa. Yáté imáalàacawéi wawàsica. ³⁷ Néese àniwa, néenialíté watànàacaalíté wáipidenáwa gobierno irí, naputàacatéwá wía, ìyacaté néeni Judasmi, Galilea yàasu cáli néeséeri. Abénaméeyéi nàacatéwa yáapicha. Néese áibanái inúacani. Yá macáita naseríacawa níái yáapichéeyémica. ³⁸ Iná nùalàacuéca pía, pimàacacué matuíbanáica níara asianáica apóstolca. Picácué pisàiwica nali wawàsi. Wenàiwica íiwitáise iyúcaalí meedáni, yái tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwicanái, yásínica imáalàacawa. ³⁹ Quéwa Dios íiwitáisecaalíni, yá càmítacué píalimá pimáalàidacani. Iná cayábacué nuénánái, ipíchanácué pimànica ùwicái Dios íipunita —ímaca nali yái Gamalielca. Néese judío íiwacanánái neebáca iyúwa Gamaliel yàalàaná nía.

⁴⁰ Yá namáidaca apóstolnái nàatalépináwa àniwa. Yá needáca apóstolnái ibàle, nanúadáidaca nía àicu iyú, treinta y nueve yàawiría nacapèedáidaca nía àicu iyú. Yá nachùuliaca apóstolnái càmínápíná quirínama nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali. Néese namàacaca namusúacawa. ⁴¹ Níái apóstolca nèepùacawa judío íiwacanánái íicha. Casímáica nawàwa, nàaca nacái Dios irí cayábéeri, Dios iicácáinaté nía cáimiétaquéeri iyú, imàacáanápínaté nàuwichàacawa Jesús irípiná, neebáidacáiná itàacái. ⁴² Apóstolnái càmítaté nayamáida néewáidaca wenàiwica, nacàlidaca nacái Jesús iináwaná ìwali, yái Mesíasca Dios ibànuèricaté icùacatéwá israelitanái. Néewáidacaté wenàiwica èeri imanùbaca templo irícu, wenàiwicanái icapèè irícu nacái.

6

Se nombra a siete diáconos

¹ Néenialíté manùbáwanái nàacawa mamáalàacata níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Madécaná judíonái itàaníyéica griego itàacái iyú nàanàacaté áiba cáli néese naicácaténaté judíonái yàasu culto Jerusalén ìyacàlená néré. Nadécanáami neebáidaca Jesús ìwali, yá nayamáacawa néré. Nàyaca nèewi abénaméeyéi inanái inìrimi yéetéyémicawa íicha, íná canáca nali nayáapíná. Apóstolnái iwacùacaté nayáapíná èeri imanùbaca níái imáapuèyéica yàacàsi, quéwa nawàwacutácaté quiríta yàacàsi níái itàaníyéica griego itàacái iyú. Iná níái itàaníyéica griego itàacái iyú natàaníca áibanái judíonái ìwali báawéeri iyú, itàaníyéica hebreo itàacái iyú. ² Néese níái doce namanùbaca apóstol nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá apóstolnái ímaca nali:

—Càmíta cayába wayamáida wacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí wawacùacatéwá yàacàsi catúulécanéeyéi irí. ³ Iná píacué wéenanáica, picutácué siete namanùbaca asianái pèewiwa. Iwàwacutá cayába náiwitáise, càmíyeyéi áibanái icháawàa ibáyawaná ìwali. Iwàwacutá nacái cáalíacáica nía, iwàwacutá nacái Espíritu Santo icùaca náiwitáise. Yásí wachùulla nawacùanápíná yàacàsi catúulécanéeyéi irí. ⁴ Néese wía apóstolca wasutápiná wíawawa Dios íicha

mamáalàacata, wéewáidaca nacái wenàiwica Dios itàacái iyú, Jesús iináwaná ìwali —námaca níái apóstolca.

⁵ Yá abédanamata náiwitáise canánama ìwali yái apóstolnái icàlidéerica nalí ìwali. Yá needáca Esteban, abéeri yeebáidéerica Jesús itàacái manuísíwata, Espíritu Santo icuèri nacái Esteban íiwitáise. Needáca nacái Felipe, Prócoro nacái, Nicanor nacái, Timón nacái, Parmenas nacái, Nicolás nacái, yái Antioquía ìyacàlená mìnalica, abéeri càmíiri israelita quéwa iwènúadéericaté íiwitáisewa Dios irípiná yeebáidacaténá càide iyúwa judiónái yeebáidáaná. ⁶ Néese natéca níái siete namanùbaca asíanái apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái isutáca nalí Dios, namàacaca nacáapiwa sietéeyéi ìwali náasáidacaténá macái wenàiwica irí náibaidáanápinaté Dios irí, níái sietéeyéica imanùbaca diáconoca.

⁷ Néeseté macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca Dios itàacái Jesús iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí cachàiníwanái mamáalàacata. Yá máini manùbaca nía mamáalàacata Jerusalén ìyacàlená mìnaná yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Manùbéeyéi nacái sacerdotenái judiónái neebáidaca Jesús itàacái.

Arrestan a Esteban

⁸ Abéeri diácono, ípidenéericaté Esteban, itàaníri cayába Dios íiwitáise iyú, ichùniaca cáuláiquéeyéi wenàiwica. Imàni nacái yái càmíirica wenàiwica idé imànica, Dios íiwitáise iyú. ⁹ Nàyacaté Jerusalén ìyacàlená irícu abenaméeyéi Esclavos Libertados nàasu yéewáidacàalu néená, Cirene yàasu cáli néeséeyéi, Alejandría ìyacàlená néeséeyéi nacái, Cilicia yàasu cáli néeséeyéi nacái, Asia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Macáita natàanica Esteban yáapicha, chàinisíiri iyú wenàiwicanái yàacuésemi. Nasutáca néemíawa Esteban, náalimáidacaténá naicáwani, nawàwacáinaté náasáidaca càmítasa báisíiritáni, yái Esteban itàacáica. ¹⁰ Quéwa, canácata yéewaná namawèniadaca Esteban yàasu tàacáisi, itàanicáiná cáalíacáiri iyú, Espíritu Santo íiwitáise iyú. ¹¹ Néeseté nàaca áibanái irí plata nacàlidáanápiná nachìwawa néemíacasa Esteban itàanica báawéeri iyú profeta Moisés ìwali, Dios ìwali nacái. ¹² Càité báawaca namànica Jerusalén ìyacàlená mìnaná íiwitáise, nía nacái Jerusalén íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú. Yá napiacatéwa Esteban yàatalé, náibàacani, yá natécani nacháawàacaténá iináwaná ìwali, Junta Suprema yàacuésemi, níái judío íiwacanánái béeyéica. ¹³ Needáca áibanái àniwa natàanicaténá nachìwawa Esteban ìwali. Yá námaca Esteban ìwali:

—Yái asialica itàanica mamáalàacata báawéeri iyú wàasu templo ìwali, yái wàasu templo mabáyawanéerica. Itàanica báawéeri iyú Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèericaté. ¹⁴ Wadéca wéemíaca icàlidáaná Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerimi imáalàidapínasa wàasu templo, iwènúadapínasa nacái wáiwitáise profeta Moisés itàacái íicha —námaca namànica nachìwawa.

¹⁵ Néese macáita náiwacanánáica, nía nacái yáawinéeyéicawa néré naicáidaca Esteban irí. Yá naicáca Esteban inàni icànaca càiride iyúwa ángel inàni icánáaná.

7

Defensa de Esteban

¹ Néeseté, sacerdote íiwacaliná isutáca yéemíawa Esteban asáisi báisícaalíni, yái námáanáca nacháawàanáca Esteban iináwaná ìwali. ² Néese Esteban íimaca nalí: “Píacué nuénánáica, wacuèrinánái béeyéi nacái, péemíacué nulí: Wacuèriná Dios icànéeri máini mèlumèluíri iyú, yácata imàaquéericaté yáawawa wàawirimi Abraham iicácani Abraham ìyacaalíté Mesopotamia yàasu cáli íinata, ipíchawáiseté yàacawa ìyacaténá Harán ìyacàlená irícu. ³ Dios íimacaté Abraham irí: ‘Pimàaca pìasu cáliwa, péenánái nacáywa. Pìawa áiba cálire núasáidéeripiná pirí’, íimacaté yái Diosca. ⁴ Néese Abraham yàacatéwa Caldea

yàasu cáli íicha, yàacawa ìyacaténá Harán ìyacàlená irìcu. Néese Abraham yáaniri yéetácadénáamiwa, yá Dios itéca Abraham ínatalépiná yái cáliquí càuicéca pìyacuéca siùcade. ⁵ Quéwa Dios càmitaté imàaca Abraham idèniaca yái cálica, ibatàa ibàlùacatáipináwa yàabàli iyúwa, càmitaté Dios yàaca cáli Abraham irí. Dios ímacáita Abraham irí yàanápinaté iríni, yéewanápiná Abraham itaquénáinámi idèniaca yái cálica, Abraham yéetácadénáamitéwa, éwitaté méenibecáanítàacáwa yái Abrahamca yáté èrimicaté. ⁶ Dios icàlidacaté Abraham iríni nacái itaquénáinámi nàyáanápinaté iyúwa canéeyéi yàasu cáli áiba cáli íinata. Dios ímacaté nàyáanápinaté néré càulenáwaca, áibanái yàasu wenàiwicapinaté nía, yá nacái yáara cáli néeséeyéica nàuwichàidáanápinaté Abraham itaquénáinámi cuatrocientos camuípínaté. ⁷ Quéwa Dios ímacaté Abraham irí: ‘Nùuwichàidapíná níara ìyéeyéica áiba cáli íinata imàniyéipínáca yàasu wenàiwicawa pitaquénáinámi. Yá pitaquénáinámi namusúapínáwa íicha yáara cálica, yásí nàapíná nucàaluíná chái Canaán yàasu cáli’, càité ímaca yái Diosca. ⁸ Dios imànicaalíté wawàsi Abraham yáapicha, yáté ichùuliaca Abraham imàniínápiná circuncisión yéenibe asíanái iríwa nawàwalicaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía, yéeyéica icàaluíná. Iná idécanáamité Abraham ìiri Isaac imusúaca iicá èeri, yáté Abraham imànica circuncisión Isaac irí Isaac idèniacaalíté ocho èeri. Càita nacái Isaac imànicaté circuncisión ìiri iríwa íipidenéericaté Jacob. Jacob imànicaté nacái circuncisión yéenibe asíanái iríwa doce namanùbaca. Néese Jacob yéenibe docéeyéica imanùbaca, níacata wàawirináimica, wía doce wamanùbaca Israel itaquénáinámi yàawiríaca.

⁹ “Wàawirináimica níai Jacob yéenibecaté. Néeseté báawaca naicáca naméerériwa José, cayábacáiná náichani. Yáté nawéndaca José áibanái irí natécáténáni Egipto yàasu cáli néré. Quéwa Dios yàacawéeridacaté José Egipto yàasu cáli néeni. ¹⁰ Yáté Dios iwasàaca José yùuwichàacáisi íicha. Dios imàacaca cáalíacáicani, yái Joséca, iná faraón, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli, cayábacaté iicáca José. Yáté faraón imàacaca José icùaca yáapicha Egipto yàasu cáli. Imàaca nacái José icùaca faraón icapèe manuíri.

¹¹ “Néeseté máapicái ìyacaté Egipto yàasu cáli imanuíca, chái wàasu cáli íinata nacái, íipidenáacatalécaté Canaán. Yá macái wenàiwicanái yùuwichàacatéwa báawanama máapicái iyú. Wàawirináimi nacái càmitaté nàanàa nayáapínáwa chái nàasu cáli íinatawa. ¹² Quéwa Jacob yéemíacaté Egipto yàasu cáli iináwaná nàwacáidacaté trigo ituíná Egipto yàasu cáli néeni. Iná Jacob ibànùacaté néré yéenibewa, níai wàawirináimica. Néeseté nàacawa Egipto néré idàbáanaté nàacawa. ¹³ Néeseté nàacawa néré pucháibáanaté yàawiríapíná, yáté José icàlidaca iináwanáwa yéenanái iríwa néenasàiricani. Iná yéewa, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli, yáalíacawa nacái José ìwali, càinácaalí íiwitáaná wenàiwicacani. ¹⁴ Néeseté José ibànùacaté tàacáisi yáaniri Jacob iríwa itéenápinaté yáapichawa yéenanáiwá macáita Egipto yàasu cáli nérépinaté. Nàyacaté setenta y cinco namanùbaca asíanái Jacob yéenibeca, itaquénái nacái, manùbéeyéi inanái nacái. ¹⁵ Càité Jacob yàacawa ìyacaténá Egipto yàasu cáli íinata. Jacob yéetácawa néré máinícaalíté béericani. Wàawirináimi nacái béeyéicaalíté nía, yá néetáté nacáiwa Egipto yàasu cáli íinata. ¹⁶ Néeseté Jacob yáapimi natécawa Siquem néréni nabàllíacaténáni càlicullí irìcu, yái càlicullí Abraham iwènièricaté Hamor yéenibe íicha níai Siquem mìnánáica.

¹⁷ “Mawiénícaalíté néenáiwaná Dios imànicatáipínaté càide iyúwaté íimáaná Abraham irí, yáté madécanáca nía, níai Israel itaquénáinámica Egipto yàasu cáli néré. ¹⁸ Néeseté madécaná camuí idécanáamité José yéetácawa, yá áiba nacuèriná Egipto mìnali idàbaca icùaca Egipto yàasu cáli càmirícaté yáalíawa José iináwanámi ìwali. ¹⁹ Néese nacuèriná ichìwáidacaté wàawirináimi. Yáté

imànica nalí báawéeri. Ichùuliaca náuca néenibewa quìraslinái néetácaténátéwa. ²⁰ Yáté èerica Moisés imusúaca iicá èeri. Yá cayábéeri Dios iicáca yái quìraslica. Moisés isèenái icùacani máisiba quéeri nacapèe irìcuwa. ²¹ Néese iwàwacutá namàacaca méetàuculétani. Quéwa faraón ídu yàanàaca yái sùmàica, yá uedácani uiripináwa, yá udàwinàacani càide iyúwa uìrisíwa. ²² Càité Moisés yéewáidacawa macái wawàsi ìwali Egipto yàasu cáli néeséeyéi yáalíanácawa. Yá Moisés itàaníca cáallíacáiri iyú, cachàiníri nacái íiwitáise.

²³ “Néese idécanáamité idèniaca cuarenta camuí, yá Moisés iwàwacaté ipáchiaca yéenanái yàataléwa, níai israelitaca. ²⁴ Néré iicáca Egipto yàasu cáli néeséeri icapèedáidéeri israelitasàiri. Yá Moisés yàacawa iyúudàcaténá catúulécanéeri israelita. Moisés inúaca Egipto yàasu cáli néeséerica. ²⁵ Moisés iyúunáidacáiná yéenanái yáalíacawa Dios imàacáanápínaté Moisés iwasàaca nía nàuwidenái íchawa, níai Egipto yàasu cáli néeséeyéica. Càmitaté quéwa càì nánáidacawa, níai israelitaca. ²⁶ Néese mapisáináami àniwa Moisés yàanàaca pucháiba israelitanái ipéliayaquéeyéiwa. Yá Moisés iwàwa namàacáyacacawa. Iná íimaca nalí: ‘Abémisanacuéca pía, ¿cánacué pimàni báawéeri piríwáaca?’ íimaca yái Moisésca. ²⁷ Néese yái aslali imàníricaté báawéeri yéenasàiri iríwa iwesíaca íchawa Moisés. Yá íimaca Moisés irí: ‘¡Pía cà mírita icùa wía! ¿Cáná yéewaná pìalàa wáichawáaca wía? ²⁸ ¡Càmita píalimá pinúaca núa càide iyúwa pinúaná Egipto mìnali táquicha!’ íimaca. ²⁹ Néese Moisés yéemìacaalíni, yá ipíacawa Egipto yàasu cáli íicha. Yá yàacawa Madián yàasu cáli néré. Moisés iyacaté néré càide iyúwa canéeri yàasu cáli. Néeseté yeedáca yàacawéetúapínáwa. Yá idèniaca yéenibewa pucháiba asíanái.

³⁰ “Néese áiba cuarenta camuí idénáami, yáté Moisés iyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri mawiénita manuírí dúli irí ípidenéeri Sinaí. Yá Moisés iicáca Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaquéerica yáawawa Moisés iicácani quichái yèewíise, maléenéeri àicu yèewíise, yeeméeriwa quichái iyú. ³¹ Yá Moisés icalùadacawa iicáca yái yéenáiwánási nacáirica. Néese yàacawa mawiénita iicácaténá cayábani, yá yéemiaca Wacuèriná Dios itàacái. Dios íimacaté Moisés irí: ³² ‘Núacata yái Dios pìawirinái yèerica icàaluíniná. Núacata yái Dios icuèerica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, íimacaté yái Diosca. Yá Moisés itatácawa icalùniwa. Yá cáaluca iicáidaca néré. ³³ Néese Wacuèriná Dios íimaca irí: ‘Píwatàa píichawa pìzapatoníwa pìacaténá nucàaluíniná, pìbàlùacáináwa nuípunita, núa mabáyawanéerica. ³⁴ Báisíta nudéca nuicáca nàuwichàanáwa, níai wenàiwica cáininéeyéica nuicáca iyéeyéica Egipto yàasu cáli néré. Nudéca nuémìaca nasàna náicháaníca manuísíwata. Iná nudéca nulicùacawa nuwasàcaténá nía nàuwidenái íchawa. Iná aquialé, nubànùapíná pía Egipto yàasu cáli néré’, íimaca yái Diosca.

³⁵ “Ewitaté canácáaníta iwèni naicáca Moisés náimacaalíte irí: ‘¡Pía cà mírita icùa wía, canáca yéewaná pìalàa wáichawáaca wía!’ càì náimacaté, càicáaníta Dios ibànùacaté nalí Moisés nacuèrinápináca iwasèeripínacaté nía nàuwidenái íchawa. Yái Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaquéerica yáawawa Moisés iicácani maléenéeri àicu yèewíise yeeméericawa quichái iyú, yácata yái Diosca yàacawéeridéericaté Moisés iwasàcaténaté, icùaca nacái níai israelitaca. ³⁶ Yáté Moisés yàacawa Egipto yàasu cáli néré. Néese Moisés iwasàcaté wàawirináimi Egipto yàasu cáli íicha. Moisés imànicaté madécaná Dios ichàini iyú cà míri idé áiba wenàiwica imànica, iwasàcaténaté israelitanái. Càité Moisés imànicani Egipto yàasu cáli néeni, Mar Rojo yàasu manuírí úni néré nacái, manacúali yùucubàa càinàwàiri nacái idècunitàacá nèepunícawa chuìri cáli íinatabàa cuarenta camuí. ³⁷ Yácata Moisés icàlidéericaté wàawirináimi irí nacái: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios ibànùapínácué piríwa

profeta péenátacuéwa, nuíwítáise nacáirica', ímacaté yái Moisésca. ³⁸ Yácata Moisés nacái iyéericaté Israel itaquénáinami yáapicha ìwacáidáyaquéeyéicawa chuiri cáli néré néemíacaténá Dios itàanica nalí. Moisés itàanícaté Dios yáapicha càiri iicácanáwade iyúwa ángel Sinaí yàasu manuiri dúli ipùatalìculé, yá Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse wàawirináimi irí. Yácata Moisés nacái yéemièricaté Dios itàacái icàlidéerica càinácaalí iyú Dios yàaca wenàiwica nacáuca càmiiri imáalàawa, yéewacaténá Moisés icàlidaca walíni yái tàacáisica.

³⁹ “Wàawirináimi quéwa càmitaté nawàwa neebáidaca Moisés itàacái. Nawàwacaté náucaca náichawa meedáni, nawàwaté nacái nèepùacawa Egipto yàasu cáli néré. ⁴⁰ Inaté idècunitàacá Moisés iyaca Dios yáapicha Sinaí yàasu manuiri dúli ipùatalìculé, yá wàawirináimi náimacaté Aarón irí, yái Moisés ibèerica: ‘Pimàni walí wàasu cuwáináipiná icuèyéipiná wía, càmicáiná wáalíawa càinácaalí iyáaná yáara Moisésca yeedéerimicaté wía Egipto yàasu cáli ícha’, náimaca. ⁴¹ Néeseté namànica ídolo, pacá yéenibe yéenáiwana, nàasu cuwáisàiripináwa. Yá nanúaca napìrawa iyúwa sacrificio ídolo irí, nàacaténá cuwáisàiri icàaluíniná. Yá casímáiri iyú namànicaté manuiri fiesta ídolo irípiná, nàacaténá cayábéeri nàasu cuwáisàiri iríwa, yái ídolo namàníricaté nacáapi iyúwa. ⁴² Inaté Dios iwènúadaca íiwítáisewa náicha, yá imàacaca nàaca dùlupùta icàaluíniná yéewacaténá nàuwichàacawa nabáyawaná ìwalísewa. Càité Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Dios ímacaté:

‘Píacué israelitaca, bàaluité càmitacué pìa cayába nucàaluíniná sacrificio iyú, ofrenda iyú nacái, idècunitàacá pèepunícawa cuarenta camuí manacúali yùucubàa càináwàiri:

⁴³ ¡Càmíirita! Núalíacatéwa pìacuéca mamáalàacata cuwáisàiri Moloc icàaluíniná, yá nacái cuwáisàiri Refán yàasu dùlupùta nacái, níara cuwáiná yéenáiwana pimàniyéicatécué picáapi iyúwa, pimànicaténácué nuícha culto nalípiná. Iná núcapinácué píawa pìasu cáli íchawa, máini déeculé Babilonia ìyacàlená ícha’,

ímacaté yái Diosca.

⁴⁴ “Manacúali yùucubàa càináwàiri, wàawirináimi nadèniacaté Dios yàasu manuiri capìima mabáyawanéeri ímamisíri, yái nasutácatáipináca Dios ícha. Nacùacaté pucháiba íba sàabadéeyéi capìima irìcu, níai íbaca Dios itànèeyéicaté ìwali itàacáíwa. Namànicaté Dios yàasu manuiri capìima ímamisíri càide iyúwa Dios ichùulianaté Moisés. Yaté Moisés ichùulíaca namànicani càide iyúwa iicáanaté yéenáiwana nacáiri irìcuíse Dios imàaquéericaté Moisés iicáca Sinaí yàasu manuiri dúli ipùatalìculé. ⁴⁵ Néeseté wàawirináimi yeedáca Dios yàasu capìima nasèenáimi íchawa. Néese wàawirináimi yàanèeyéicaté Josué yáapicha, natéca Dios yàasu capìima aléi wàasu cáli ínatalé idécanáamité namawèniadaca áibanái wenàiwica wàasu cáli ícha. Níara áibanái wenàiwicanái íiwítáanaca, Dios yúucacaté nía wàasu cáli ícha yàacaténaté nàasu cáli wàawirináimi irí. Wàawirináimi nadèniacaté yái manuiri capìima ímamisíri àta rey David yàasu èeripinaté. ⁴⁶ Néeseté Dios imànica cayábéeri rey David irí, cayábacáiná iicáca David íiwítáise, íná David iwàwacaté imànica wàlisài caplísíwa Dios ìyacatáipiná, yái Dios Jacob itaquénáinami nèericaté icàaluíniná, níai wàawirinámica. ⁴⁷ Quéwa Dios imàacacaté rey David ìiri Salomón imànica Dios yàasu templo. ⁴⁸ Quéwa Dios chènuníseeri càmita iya templo irìcu wenàiwicanái imànírica icáapi iyúwa. Càité Dios yàasu profeta Isaías ímacaté Dios inùmalìcuíse. Dios ímacaté:

⁴⁹ ‘Núacata yái Dios ìyéerica chènuniré, máini nacái achúméeri nuícha èeriquéi. Canácata wenàiwica yáaliméeri imànica nucapèe, nuyamáacatáipináwa,

⁵⁰ núacáiná máini manuiri náicha macáita yái wawàsi nudàbéericaté’, ímacaté yái Diosca”, ímaca nalí yái Estebanca.

⁵¹ Yá Esteban icàlidaca nalíni àniwa níai judío íiwacanánáica: “Píacué quéwa, mamáalàacatacué càmita piwàwa peebáidaca Dios itàacái. Càmitacué piwàwa péemíaca Dios itàacái. Píináidacuécawa piwàwalìcuísewa càide iyúwa wenàiwica càmíiyéi yáaliáwa Dios ìwali. Piùwidecuéca pimànica Espíritu Santo càiripináta. Píináidacuécawa càide iyúwa piawirináimi nánáidáanáwa bàaluité. ⁵² Piawirináimicué namànicaté báawéeri macáita Dios yàasu profetanái irí, níai icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Piawirináimicué nanúacaté wenàiwica icàlidéeyéicaté tàacáisi íiméericaté Jesús yàanàanápínaté yái mabáyawanéerica. Néese siúcade idéca yàanàaca yái mabáyawanéerica Jesucristo, quéwa picháawàacatécué Jesucristo, yáté pinúacuécani. ⁵³ Péemíacatécué Dios itàacái ángelnái icàlidéerica wàawirináimi irí, quéwa càmitacué peebáida yái tàacáisica”, íimaca yái Estebanca.

Muerte de Esteban

⁵⁴ Néeseté idécanáami judío íiwacanánái yéemíaca Esteban icàlidáaná nalíni, yá máini calúaca nía. Yá naamíaca nayéiwa nalúa iyúwa. ⁵⁵ Quéwa Espíritu Santo icùaca Esteban íiwitáise, yá Esteban iicáidaca chènuniré, yá iicáca Dios ìyacàle irìculé icànéerica Dios icamála iyú. Esteban iicáca nacái Jesús ibàluèricawa Dios yéewápuwáise. ⁵⁶ Yá Esteban íimaca:

—Piicácué nacái núapichani. Nuicá capiraléeri cáli yàacuèricawa. Nuicá nacái yái asìali Dios néeséerica ibàluèricawa Dios yéewápuwáise —íimaca yái Estebanca.

⁵⁷ Quéwa judío íiwacanánái nabàllacáita meedá nàuwíwa nacáapi iyúwa Esteban itàacái íicha. Néemíaníacawa quéwanáta cachàiníiri iyú. Yá napíaca náibàaca Esteban. ⁵⁸ Yá namusúadacani yàcalé íicha. Néese níai icháawèeyéica Esteban iináwaná ìwali náucaca náichawa nàasu ruana nacáiriwa. Abéeri asìali íipidenéeri Saulo icùaca nalípiná nàasu ruana nacáiri. Yá nadàbaca nanúaca Esteban íba iyú.

⁵⁹ Idècunitàacá nanúaca Esteban íba iyú, Esteban isutáca yáawawa Jesús íicha mamáalàacata, íimaca Jesús irí: “Nuíwacali Jesús, peedácàatéta nucáuca”, íimaca yái Estebanca. ⁶⁰ Néese Esteban yúuwàa ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa, yá íimaca cachàiníiri iyú: “¡Nuíwacali, pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha yái nanúanáca núa!” íimaca yái Estebanca. Idécanáamité càì íimaca, yá yéetácawa Estebanca.

8

Saulo persigue a la iglesia

¹ Yái Saulo abédanamata íiwitáise náapicha, níai inuéyéicaté Esteban. Yáté èerica manùbéeyéi nàuwídeca namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Jerusalén ìyacàlená irìcu. Nadàbaca namànica ùwicái cachàiníiri iyú yeebáidéeyéi íipunita. Iná macáita yeebáidéeyéica Jesús nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená íicha Judea yàasu cáli nérépiná, Samaria yàasu cáli nérépiná nacái. Níawamita apóstolnái càmíiyéi yèepùawa Jerusalén íicha. ² Abénaméeyéi asianái yeebáidéeyéi Dios itàacái cáaliacáiri iyú natéca nabàllawa Estebanmi. Yá náicháanica íiwitáise cachàiníiri iyú. ³ Quéwa Saulo iwàwacaté imáalàidaca macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá itéca úwinái, iwàlùacawa nacapèe irìculé macáita íibàacaténá asianái, inanái nacái, yá úwinái iwatàidaca nía nacapèe irìcuísewa, yá Saulo ibànùaca nía presoíyèi ibànaliculépiná.

Anuncio del evangelio en Samaria

⁴ Quéwa áibanái iwàwacutéeyéicaté ipíacawa Jerusalén ìyacàlená íicha, nàacatéwa nacàllàlacawa madécaná yàcalé néré, yá àta alénacaalíté nàacawa nacàlidaca yái tàacáisi íiméerica Jesús iwasàaca wenàiwica Dios yàasu

yùuwichàacáisi ícha. ⁵ Aiba Felipe, abéeri néená níái imusuéyéicatéwa Jerusalén ìyacàlená ícha, yàacawa manuíri Samaria ìyacàlená néré. Yá idàbaca icàlidaca nalí Cristo iináwaná ìwali. ⁶ Madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá néemìaca cayábéeri iyú yái tàacáisi Felipe icàlidéerica, naicácáiná Felipe imànica madécaná Dios ichàini iyú yái càmírica wenàiwica idé imànica. ⁷ Felipe yúucacaté demonio madécaná wenàiwica ícha. Yá demonionái yàacawa yéemíaniyéiwa wenàiwicanái ícha. Felipe ichùnìaca nacái madécaná maa pinéeyéi iiná, áibanái nacái éeruýéi yàabàli. ⁸ Iná yéewa casímáica nawàwa manuísíwata níái Samaria ìyacàlená mìnánica.

⁹ Quéwa ìyacaté néeni abéeri asìali ípidenéerica Simón. Quéechatécáwa imànicaté imàliyéidewa yàcalé irìcu, yácáiná camàliquéericaní, yái Simónca. Ichìwáidacaté Samaria ìyacàlená mìnánái, ímacáinaté ìwaliwa máiniírìsa cachàinica íiwitáise. ¹⁰ Quéechatécáwa macáita Samaria ìyacàlená mìnánái, sùmanái, béeyéi nacái macáita neebáidacaté Simón itàacái. Yá náimacaté nalíwáaca: “Yácata náiméerica ìwali idènièricasa Dios íiwitáise manuíri”, náimacaté Simón ìwali.

¹¹ Quéechatécáwa néemìaca irí cayábéeri iyú yái Simónca, ichìwáidacáinaté wenàiwica imàlica iyúwa madécaná camuí. ¹² Quéwa neebáidacaté yái cayábéeri tàacáisi Felipe icàlidéerica nalí, íméerica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, yái tàacáisi Jesucristo ìwali nacái, ínáté nabautizácawa, níái asianáica, inanái nacái, yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. ¹³ Yái Simónca nacái yeebáidacaté Jesús iináwaná ìwali, yá ibautizácawa. Néese Simón yàacawa Felipe yáapicha, Simón íináidacáináwa manuísíwata iicáidaca Felipe irí Felipe imànicáiná manuísíwata madécaná wawàsi càmíri wenàiwica idé imànica.

¹⁴ Néeseté apóstolnái ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu, néemìaca naináwaná Samaria ìyacàlená mìnánica neebáidacaté Dios itàacái Jesús ìwali, íná apóstolnái nabànùaca Pedro, Juan nacái nàacaténáwa Samaria ìyacàlená néré. ¹⁵ Idécanáami nàanàaca Samaria ìyacàlená néré, yá Pedronái nasutáca nalí Dios ibànùanápíná Espíritu Santo nawàwaliculé. ¹⁶ Càité apóstolnái isutáca Dios ícha càmíicáinácáwa Espíritu Santo yàanàa Samaria ìyacàlená mìnánái ìwali, ibatàa abéeri ìwalipíná, càmítàacáwa yàanàa nàwali. Nabautizácáitawa Wáiwacali Jesús ípidená ìwali, náasáidacaténá neebáidaca itàacái. ¹⁷ Néese Pedro, Juan nacái namàacaca nacáapiwa nàwali níái Samaria ìyacàlená mìnánica. Càité Espíritu Santo yàanàaca nàwali yàacawéeridacaténá nía.

¹⁸ Simón iicáca càinácaalí iyú Espíritu Santo yàanàaca nàwali apóstolnái namàacacaalíté nacáapiwa nàwali, yá Simón iwàwacaté yàaca plata apóstolnái irí nawéndacaténá irí yái Espíritu Santo ichàinica. ¹⁹ Simón íimaca nalí:

—Piacué nacái nulí yái pichàinicawa yéewanápiná nacái numàacacaalí núcáapiwa cawínácaalí ìwali, yásí yàanàaca nàwali yái Espíritu Santoca —ímaca yái Simónca. ²⁰ Yá Pedro íimaca irí:

—¡Pía imáalèeripínacawa yàasu plata yáapichawa!, càmícaalí piwènúada píiwitáisewa báawéeri ícha, piyúunáidacáiná píalimápiná piwèniaca Espíritu Santo ichàini píasu plata iyúwa, yái Espíritu Santo Dios yéerica wenàiwicanái irí mawèniiri iyú. ²¹ Canáca yéewaná peedápiná piríwani, càmíicáiná cayába píiwitáise Dios iicápiná. ²² Piúca píichawa yái píiwitáisecawa báawéerica. Pisutá píawawa Dios ícha manuísíwata. Cawàwanáta imàaca iwàwawa píbáyawaná ícha, yái píináidáanácawa báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali. ²³ Núalíacáináwa ípisírìca píwàwa lúasi iyú càide iyúwa ípisírìculáli, yá nacái píiwitáise báawéeri idacùaca pía —ímaca yái Pedroca. ²⁴ Yá Simón íimaca nalí:

—Pisutácué Dios ícha nulípiná ípíchaná imàacaca yàanàaca nùwali yái píiméerica nulí ìwali —ímaca.

²⁵ Néese níái apóstolca, nadécanámité nacàlidaca naináwanáwa neebáidaca Jesús itàacái, nadécanáami nacái néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yá nàacawa náicha. Nacàlidaca nacái yái cayábéeri tàacáisica Jesús ìwali áiba yàcalé irìcubàa Samaria yàasu cáli ínatéeyéica iyaca. Càité nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená néré àniwa.

Felipe y el funcionario etiope

²⁶ Néeseté àniwa Wáiwacali yàasu ángel ímaca Felipe irí: “Pìawa sur iwéré àyapu irìcubàa yèericawa Jerusalén ìyacàlená ícha Gaza ìyacàlenámi nérépiná”, ímaca yái ángelca. Yáara àyapu yèericawa manacúali yùuculé càinàwàiri, canácatalé wenàiwica. ²⁷ Yá Felipe yàacawa. Néese Felipe yàanàaca asìali àyapulìcubàa, Etiopía yàasu cáli néeséeri. Yácata nàasu wenàiwica cachàinìiri, gobiernosàiri, íbaidéerica Etiopía yàasu cáli icuèrinásàatúa irí, icùaca ùasu cawèníiri. Quéechatécáwa yàacawa Jerusalén ìyacàlená néré yàacaténá Dios icàaluíniná. ²⁸ Néeseté yái asìali yèepùacawa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa. Yàacawa yàasu carro irìcuwa, caballonái iwataidéerica yèepunìcawa yáamiwáisewa. Yáawinéericawa iyaca yàasu carro irìcuwa iléeri néeni Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta irìcu.

²⁹ Yá Espíritu Santo ímaca Felipe irí àniwa: “Pìawa yàatalé yái carroca”, ímaca yái Espíritu Santoca. ³⁰ Iná Felipe ipìacawa néré, yàanàaca carro yàatalé, yá Felipe yéemìaca etiopesàiri itàacái iléeca Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta irìcu. Yá Felipe isutáca yéemìawani:

—¿Péemìasica càinàcaalí ímáaná yái piléerica? —Ímaca yái Felipeca. ³¹ Yá etiopesàiri ímaca irí:

—Càmita yéewa nuemìaca càinàcaalí ímáaná canácáiná yéewáidéeri núa — ímaca. Yá isutáca Felipe ícha wawàsi iwàlùanápíná yáawinacawa yáapìcha carro irìculé Felipe yéewáidacaténáni. ³² Yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté ímaca:

“Natéca nanúawani càide iyúwa nanúacaalí napìrawa ovejawa iyúwa sacrificio, càide iyúwa cordero ibàlùacaalíwa nàacuésemi níái idaluéyéica ichùna. Quéwa càmita itàaní nalí báawéeri iyú, níái imàníiyéica irí báawéeri, càmita nacái icuísá íchawa nía.

³³ Yá nawàwaca nabáiniadacani, naicáaníca iquíniná. Ewita càmìcáanítaté imàni ibáyawanáwa, càicáaníta nàuwichàidacani. Canácata itaquénáinápiná nanúacáináni”,

càité itànàaca yái profeta Isaíasca. ³⁴ Néese yái gobierno icuèriná etiopesàiri ímaca Felipe irí:

—Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni cawinácaalí wenàiwica ìwali profeta icàlidaca yái tàacáisica. ¿Icàlidasica ìwaliwata, áiba ìwalitasica nacái? —Ímaca.

³⁵ Néese Felipe icàlidaca irí yái cayábéeri tàacáisi Jesús ìwali. Quéechatécáwa Felipe icàlidaca iríni càinàcaalí ímáaná yái tàacáisi profeta Isaías itànèericaté. Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse íméerica Jesús yàanàanápínaté yùuwichàacaténátéwa, yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté. ³⁶ Néese nachàbaca nàacawa úni néenibàa, yá gobierno icuèriná ímaca Felipe irí:

—Piicá úni; ¿cayábasica pibautizáca núa? —Ímaca. ³⁷ Néese Felipe ímaca irí:

—Uwé, peebáidacaalí Jesús itàacái macái piwàwalìcuísewa —Ímaca yái Felipeca. Néese asìali ímaca:

—Nuebáidaca Dios Iiricani yái Jesucristoca —Ímaca.

³⁸ Néese etiopesàiri ichùuliaca nayamáidaca carro, yá nalicùacawa úni yáaculé, yá Felipe ibautizácani. ³⁹ Namichàacatéwa úni yáacuíse, yáta Espíritu Santo Wáiwacali ibànuerica, itéca Felipe. Gobierno icuèriná càmita quirínama iicáca Felipe. Néese etiopesàiri yèepùa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa casímáica iwàwa manuísíwata. ⁴⁰ Yáta Felipe yàanàaca Azoto ìyacàlená néré,

yá icàlidaca nalíni yáí tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali. Néese Felipe ipáchiaca yèepunícawa macáí yàcalé irìcubàa ìyéeyéica àyapu ìwalibàa, yá icàlidaca macáí yàcalé irìcuni àta yàanàacatalétaté Cesarea ìyacàlená néré.

9

Conversión de Saulo

¹ Quéwa Saulo icutácaté mamáalàacata inúanápiná wenàiwicanáí yeebáidéeyéica Jesús itàacáí. Iná Saulo yàacawa sacerdote ìiwacaliná yàatalé. ² Saulo isutáca ícha ibànùanápiná tàacáisi Damasco ìyacàlená néré, judiónáí yéewáidacàalu imanùbaca ìiwacanánáí irí, namàacacaténá Saulo ìibàaca yeebáidéeyéí, aslanáí, inanáí nacáí, ìyéeyéica Damasco irìcu, itécaténá nía presoíri iyú Jerusalén ìyacàlená néré. ³ Idécanáamité Saulo yeedáca iríwa cuyàluta namanùbaca, yá yàacawa Damasco ìyacàlená nérépiná. Iyacaalíté mawiénita Damasco irí àyapulicubàa, yáta camalási chènuníiséeri icànacaté Saulo itéese máini mèlumèluíri iyú. ⁴ Yá Saulo yúuwàa irìacawa cáli ìnatale, yéemìaca tàacáisi. Yáí tàacáisi íimaca Saulo irí: “Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?” íimaca yáí tàacásica.

⁵ Saulo isutáca yéemìawani: “¿Cawiná pía, Nuíwacali?” íimaca yáí Sauloca. Yáí tàacáisi íimaca Saulo irí: “Núacata yáí Jesús. Núacata yáí piùwidéerica pimànica. Catúulécanáca pimànica píawawa báawanama, pipélicáiná nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáiréeri ipùatalìcu”, íimaca yáí Wáiwacalica. ⁶ Yá Saulo itatáca icalùniwa. Néese íimaca: “Nuíwacali, ¿càinásica piwàwa numànica?” íimaca yáí Sauloca. Néese Wáiwacali íimaca irí: “Pimichàawa pìanáwa yàcalé irìculé. Nérénica nacàlidaca piríwani càinácaalí iwàwacutá pimànica”, íimaca yáí Wáiwacalica.

⁷ Aibanáí Saulo yáapichéeyéica aslanáica cáaluca nía báawanama néemìacáiná sànasi quéwa canéeyéita iiquéeri wenàiwicaca. ⁸ Néese Saulo imichàacawa cáli ícha. Yá yàacùaca ituíwa, quéwa càmita yéewa iicáidaca. Iná náibàacáita natéwa Saulo icáapi ìwali Damasco ìyacàlená irìculépiná. ⁹ Saulo ìyaca Damasco ìyacàlená irìcu máisiba èeri, càmita idé iicáidaca. Càmirita iyáa iyáacaléwa, ibatàa únipiná ìira.

¹⁰ Iyaca néré Damasco ìyacàlená mìnali ípidenéerica Ananías. Néese, Wáiwacali imàacaca yáawawa Ananías iicácani yéenáíwanási nacáiri irìcuíse. Yá íimaca Ananías irí: “¡Ananías!” íimaca yáí Jesúsca. Néese Ananías íimaca: “¿Càiná, Nuíwacali?” íimaca yáí Ananíasca.

¹¹ Yá Wáiwacali íimaca Ananías irí: “Pìawa irìcubàa yáí àyapuca ípidenéerica Derecha. Piwàlùawa Judas icapèerìculé. Pisutá íichani, pitàaníinápiná áiba asìali yáapicha, Tarso ìyacàlená néeséeri, ípidenéeri Saulo. Siùca isutáca ìyaca yáawawa Dios ícha. ¹² Idéca iicáca áiba asìali yéenáíwanási nacáiri irìcuíse ípidenéeri Ananías, iwàluèricawa imàacaca icáapiwa ìwali yéewanápiná idé iicáidaca àniwa”, íimaca yáí Jesúsca.

¹³ Quéwa Ananías, idécanáami yéemìacani, yá íimaca: “Nuíwacali, madécaná nacàlidaca nulíni iináwaná ìwali, yáara asialica. Nadéca nacàlidaca nulíni ìwali imànica báawéeri nalí níara yeebáidéeyéica pitàacáí Jerusalén ìyacàlená néeni. ¹⁴ Sacerdote ìiwacanánáí nadéca nachùullaca yàanàanápiná aléi itécaténá macáita wía presoíri iyú, wía isutéeyéica yáawawa pícha”, íimaca yáí Ananíasca.

¹⁵ Quéwa Wáiwacali íimaca Ananías irí: “Pìawa matuíbanáiri iyú; nudéca nuedáca yáí asialica icàlidacaténá nuináwaná ìwali áibanáí wenàiwica irí, nalí nacáí áiba cáli néeséeyéica, nacuèrinánáí irí nacáí, israelitanáí irí nacáí. ¹⁶ Núasáidapiná iríwa nuíwítáisewa càinácaalí iyú iwàwacutápiná yùuwichàacawa nulípiná, yeebáidacáiná nutàacáí”, íimaca yáí Jesúsca.

¹⁷ Néese Ananías yàacawa capii néré, Saulo iyacatalé iyaca. Yá iwàlùacawa néré imàacaca icáapiwa Saulo ìwali. Yá Ananías íimaca Saulo irí:

—Nuénàsàiri Saulo, Wáiwacali Jesús imàaquéricaté yáawawa piicàcani àyapulìcubàa, yáquéi ibànùaca núa pìatalé yéewanápiná pidé piicáidaca àniwa, yéewanápiná nacái Espíritu Santo icùaca píiwitáise —íimaca yái Ananíasca.

¹⁸ Yáta cubái íimami nacáiri itúacawa Saulo ituírìcuíse, yá idé iicáidaca àniwa. Yá imichàacawa ibautizácawa. ¹⁹ Néese Saulo iyáaca iyáacaléwa, cachàinica àniwani. Iyamáacawa néeni máisibáwanáita èeri náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, iyéeyéica Damasco iyacàlená irìcu.

Saulo predica en Damasco

²⁰ Néeseté Saulo idàbaca yèepunícawa yéewáidaca wenàiwica judíonái yéewáidacàalu irìcu. Icàlidaca nalíni Dios Iiriquéi Jesúsca. ²¹ Macáita yéemièyéica Saulo icàlidáaná, náináidacawa manuísíwata néemiaca yàasu tàacáisi. Néese náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewa imàni còi? Yái asialica yùuwidecaté imànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesúsmi iináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená néeni. Yácata yái yàanèericaté aléi nacái itécaténá nía presoíri iyú, yéewanápiná sacerdote íiwacanánái yùuwichàidaca nía. ¿Cánásica ìwàwa icàlidaca Jesúsmi iináwaná ìwali? —náimaca nalíwáaca.

²² Quéwa Saulo icàlidaca yàacawa cachàiníwanái. Yéewáidaca wenàiwica náalíacaténáwa Mesíasca yái Jesús, israelita icuèrinápináca Dios ibànùèripinacaté nalí. Itàaníca cáalíacáiri iyú yái Sauloca, íná judíonái Damasco iyacàlená mìnánái càmítaté yéewa namawèniadaca Saulo yàasu tàacáisi. Yá càmíiyéi yáalíawa náiméeripiná irí. Iná masànacáicata nía íicha meedá.

Saulo escapa de los judíos

²³ Néesetéacawa madécaná èeri idénáami, yá judío íiwacanánái natàaníca náapichawáaca ibàacanèeri iyúta quéwa, abédanamacaténá náiwitáise nanúanápinaté Saulo. ²⁴ Quéwa Saulo yáalíacatéwa nawàwaca nanúacani. Nachùulíaca nàasu wenàiwicawa nacùanápiná yàcalé inuma imanùbaca, èeríapinama, táiyápinama nacái nanúacaténá Saulo. ²⁵ Iná níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàlùadaca Saulo manuíchúa mapíiri irìculé. Yá táiyápi nalicùadaca Saulo mapíiri irìcu yéenúlusi ìwali chènuníiséeri ventana irìcubàa yàcalé iwáiná íinatáise, yàanàacaténá cáli iwéré méetàucuta yàcalé íicha. Càita idéca imusúacawa náicha yái Sauloca.

Saulo en Jerusalén

²⁶ Néeseté Saulo, idécanáamité yàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, yá iwàwacaté iwacáidáyacacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Quéwa macáita cáaluca naicàcani, càmíciná neebáida iwènúadacaté íiwitáisewa báisíiri iyú yeebáidáanáca Jesús itàacái. ²⁷ Quéwa Bernabé itéca Saulo yáasáidacaténáni apóstolnái irí. Bernabé icàlidaca nalíni Saulo iicácaté Wáiwacali àyapulìcubàa, Wáiwacali itàanícaté nacái Saulo yáapicha, Saulo icàlidacaté nacái macàaluíninátani yái tàacáisica Jesús iináwaná ìwali Damasco iyacàlená irìcu. Iná idécanáamité apóstolnái yéemiaca Bernabé icàlidaca nalí Saulo iináwaná, yáté needáca nàataléwa Saulo. ²⁸ Néese Saulo iyamáacawa náapicha Jerusalén iyacàlená irìcu, yèepunícawa nacái náapicha. Icàlidaca cachàiníiri iyúni macàaluínináta Wáiwacali iináwaná ìwali. ²⁹ Itàaní nacái náapicha áibanái judío itàaníyéica griego itàacái iyú, càmíiyéica yeebáida Jesús ìwali. Saulo icàlidaca nalíni cachàiníiri iyú macàaluínináta. Quéwa nawàwacaté nanúaca Saulo. ³⁰ Néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, náalíacáináwa áibanái

nawàwaca nanúaca néenàsàiri Saulo, yá natéca Saulo Cesarea ìyacàlená néré. Yá nabànùacani Cesarea ícha yàacaténáwa Tarso ìyacàlená nérépiná.

³¹ Ináté yéewa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái ìyéeyéica macái Judea yàasu cáli imanuíca, Galilea yàasu cáli néeséeyéi nacái, Samaria yàasu cáli néeséeyéi nacái, nàyaca matuñbanáiri iyú. Cachàiniwanái náiwitáise Dios ìwali, neebáidaca itàacái tàì íiméeri iyú, nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú. Nàaca Wáiwacali icàaluíniná. Espíritu Santo nacái iyúudàaca nía nawènúadánápináté áibanái íiwitáise Wáiwacali irípiná, íná yéewa manùbáwanái nàacawa.

Curación de Eneas

³² Néenialíté Pedro yàaca ipáchiaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá yàaca ipáchiaca áibanái ìyéeyéica Lida ìyacàlená irìcu. ³³ Pedro yàanàaca áiba asìali ípidenéri Eneas. Irìaníricáitawa yàalubái íinatawa ocho camuí, máapínacáináni, yái Eneasca. ³⁴ Néese Pedro íimaca irí:

—Eneas, siúcade Jesucristo ichùnìaca píawa. Pimichàawa peedá pìalubáíwa — íimaca yái Pedroca. Yáta Eneas imichàacawa. ³⁵ Macáita Lida ìyacàlená mìnánái, Sarón ìyacàlená mìnánái nacái naicáca Eneas imichàacawa, yá nawènúadaca náiwitáisewa Wáiwacali irípiná.

Resurrección de Dorcas

³⁶ Uyacaté inanái Jope ìyacàlená irìcu yeebáidéechúa Jesús itàacái, ípidenéchúa Tabita, (ímáanáca Dorcas griego itàacái iyú). Uái inanáica umànicaté cayábéeri mamáalàacata. Uyúudàaca nacái catúulécaneeyéi wenàiwica. ³⁷ Néeseté, idècunitàacá Pedro ìyaca Lida ìyacàlená néeni, yá cáuláicaca Dorcas, yá uetácawa. Néese abénaméeyéi inanái nàapidáidaca uinámi, yá nàwalica ùwali ubàlemi, yá nalìadaca úa capìi imàdáná irìculé ìyéerica chènunibàa cáli inàni ícha. ³⁸ Yái Jope ìyacàlená ìyaca mawíénita Lida ìyacàlená irí, Pedro ìyacataléca. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái náalíacatéwa Pedro ìyaca Lida ìyacàlená irìcu, yá nabànùaca pucháiba asìanái yèeyéipiná imáidaca Pedro. Náimaca irí: “Aquialé Jope ìyacàlená néré aquialésíwata”, náimaca.

³⁹ Yáté Pedro yàacawa náapicha. Idècanáamité yàanàaca néré, yá natécani néré Dorcasmi irìacatalécawa. Madècaná inanái inìrimi yéetèeyéimicatéwa ícha nàyaca néré, nabàlùacawa Pedro itéese, ícháaníyéi, náasáidaca nacái Pedro iicá bàlesi, ruana nacái umàníyéicaté nalí, úái Dorcasmica idècunitàacá cáuca úa. ⁴⁰ Néese Pedro ichùuliacaté macáita namusúacawa capìi imàdáná irìcuíse. Yá ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa, yá isutáca Dios ícha. Néese iicáidaca yéetèechúamiwa irí. Yá íimaca ulí:

—¡Tabita, pimichàawa! —íimaca yái Pedroca. Yáta ùacùaca utuíwa. Uicáca Pedro, yá umichàaca úawinacawa. ⁴¹ Pedro íbàaca ucáapi ìwali, yá imichàidaca úa. Imáidaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nía nacái manìríyémica, yáasáidacaténá nalí úa, cáuca úa àniwa. ⁴² Macáita Jope ìyacàlená mìnánái néemìaca uináwaná, yá madècaná wenàiwica iwènúadaca íiwitáisewa Wáiwacali irípiná. ⁴³ Yá Pedro iyamáacawa Jope ìyacàlená irìcu madècaná èeri. Pedro ìyaca icapèe néeni áiba asìali ípidenéri Simón ichùnìerica pírái íimamimi iwéndacaténá nía.

10

Pedro y Cornelio

¹ Aiba asìali càmíiri judío ípidenéri Cornelio ìyacaté Cesarea ìyacàlená irìcu. Yái Cornelio, náiwacalìcani níái romanonái yàasu úwinái yéenáca ípidenéri el Italiano. ² Yái Cornelio yàaca Dios icàaluíniná cáalíacáiri iyú, macáita yéenánái yáapichawa. Imàaca nacái manùba plata ofrenda iyú iyúudàacaténá judíonái. Isutéeri yáawawa Dios ícha mamáalàacata. ³ Aiba èeri cawàwanáta a

las trescatáita táica, Cornelio iicáca yéenáwanási nacáiri: Yá iicáca amaléeri iyú Dios yàasu ángel iwàlùacawa Cornelio yàatalé. Yá íimaca Cornelio irí: “¿Cornelio!” íimaca yái ángelca. ⁴Yá Cornelio iicáidaca ángel irí manuísíwata icalùni iyúwa. Yá íimaca ángel irí: “¿Càinásica piwàwa numànica pirípiná?” íimaca yái Cornelio. Néese ángel íimaca irí: “Dios idéca yéemlaca yái pisutáanaca íicha, cayába nacái iicáca yái piyúudàanaca catúulécanéeyéi wenàiwica. ⁵ Siùcade pibànù wenàiwica Jope iyacàlená néré namáidacaténá néese Simón áibaalí íipidenéeri Pedro. ⁶ Yái Pedroca iyaca áiba asìali icapèe irícu íipidenéeri Simón ichùnièrica pìrái íimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuiri úni idùlepi. Yái Pedroca icàlidapíná piríwani càinácaalí iwàwacutá pimànica”, íimaca yái ángelca.

⁷ Idécanaami yàacawa yái ángel itàanírìca yáapicha, yá Cornelio imáidaca pucháiba yàasu wenàiwicawa. Imáidaca nacái abéeri úwi íibaidéeri Cornelio irí, yèerica Dios icàaluíniná manuísíwata, Cornelio yáalièrica cayábaca íiwitáise imànínápiná cayábéeri. ⁸ Cornelio icàlidaca nalíni macáita yái ángel icàlidéericaté irí. Yá Cornelio ibànùaca nía Jope iyacàlená nérépiná.

⁹ Néese mapisáináami àniwa, cawàwanáta machacànicaalíté èeri, yá nàyaca mawiénita Jope iyacàlená irí. Yáta hora nacái Pedro, iyéerica Simón icapèe irícu, yàacawa capíi ipùata sàabadéeri íinatalé, machacànicaalíté èeri. Pedro yàacawa néré isutácaténá yáawawa Dios íicha. ¹⁰ Máini máapicani íná iwàwa iyáaca iyáacaléwa. Quéwa idècunitàacá namànica iyáapíná, Pedro iicáca yéenáwanási nacáiri. ¹¹ Yá iicáca capíraléeri cáli yàacùacawa, yá áiba wawàsi iricùacawa chènuníse cáli íinatalépiná, abéeri wawàsi càiri iyúwa manuiri sávana idacùacanéeri ipùata báinúacanama yéenúlusi iyú. ¹² Chái sávana irícu nàyaca néeni macái cuwèesínái íiwitáaná, pìrái nacái, àapínái nacái, cuipìranái nacái, macái íiwitáaná iyéeyéica cháí èeri irícu. ¹³ Néese Pedro yéemlaca tàacáisi chènuníse. Yá tàacáisi íimaca: “Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía”, íimaca. ¹⁴ Néese Pedro íimaca: “Càmíri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níai casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùuliacáinaté wía judíoca pinùmalcuíse ipíchaná wayáaca nía”, íimaca yái Pedroca. ¹⁵ Néese tàacáisi íimaca irí àniwa: “Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, picá píima ìwali casacàacani”, íimaca yái tàacáisica.

¹⁶ Máisiba yàawiríaté Pedro iicáca sávana nacáiri iricùacawa, yéemlaca nacái tàacáisi. Néese sávana yèepùca imichàacawa chènuniré àniwa. ¹⁷ Pedro íináidacawa manuísíwata iwàwalicúsewa càinácaalí íimáaná yái yéenáwanási nacáirica, máinicáiná càulenáca íichani. Idècunitàacá íináidacawa ìwali, yá Cornelio yàasu wenàiwicanái nàanàaca capíi inùma néré. Nèepunícawa nasutáca néemlawa alénacaalí Simón icapèe iya. ¹⁸ Nàanàaca néré, yá namáidaca cachàini nasutácaténá néemlawa asáisi iyacaalí néeni áiba asìali íipidenéeri Simón, íipidenéeri nacái Pedro.

¹⁹ Idècunitàacá Pedro íináidacawa mamáalàacata ìwali yái yéenáwanási nacáirica, yá Espíritu Santo íimaca irí: “Piicá, máisiba asianáica níara icutá píca. ²⁰ Pimichàawa, píawa nàatalé pèepunínáwa náapicha. Picá achúma píináidacawa piwàwawa, néese manuí píináidaca piwàwawa; nudéca nubànùaca nía píatalé”, íimaca yái Espíritu Santoca. Iwàwacutácaté Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa bàaluitécáiná profeta Moisés ichùuliacaté judíonái càminápiná nèepuníwa càmiyeyéi judío yáapicha, íná Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa. ²¹ Néese Pedro yàacawa nàatalé, yá íimaca nalí:

—Núaquéi picutéericuéca. ¿Càinásicué piwàwa numànica pirípiná? —íimaca yái Pedroca. ²² Náimaca irí:

—Cornelio ibànùaca wía, abéeri úwi íiwacalíná, iyéerica machacànírìca iyú Dios iicá, yèeri nacái Dios icàaluíniná. Macái judíonái naicáca cáimiétaquéri

iyúni, yá nacái cáinináca naicácani. Dios yàasu ángel ichùuliacaté Cornelio ibànùanápíná wenàiwica namáidacaténá pía, yéewacaténá piacawa icapèe néré yéewanápíná Cornelio yéemíaca yái picàlidéeripínáca irí —námíaca.

²³ Néese Pedro yeedáca yàataléwa nía. Yá nayamáacawa néeni Pedro yáapicha abéeri catá. Mapisáita àniwa yá Pedro yàacawa náapicha. Abénaméeyéi Jope iyacàlená mìnanaí yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacawa náapicha.

²⁴ Néese mapisáita àniwa nàanàaca Cesarea iyacàlená néré, cháí Cornelio icùacatáica nàanàaca. Ipíchawáiseté nàanàaca, yáté Cornelio imáidaca néré yéenanáíwa, yàacawéeyéiná nacáíwa cáininéeyéica Cornelio iicáca.

²⁵ Pedro yàanàaca icapèe néré, yá Cornelio imusúacawa ípunita yeedácaténá yàataléwani. Cornelio ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Pedro irí yàacaténá icàaluíná. ²⁶ Quéwa Pedro imichàidacani. Yá íimaca irí:

—Pimichàa pibàlùacawa. Asíalicata nacái núaquéi càide iyúwa pía —íimaca yái Pedroca.

²⁷ Idècunitàacá Pedro itàaníca yáapicha, yá iwàlùacawa iicáca madécaná wenàiwica iwacáidáyaquéeyéiwa néré, càmiyeyéi judío. ²⁸ Néese Pedro íimaca nalí:

—Píalíacuécawa judío íiwitáise càmita ibatàa wàwacáidáyacacawa píapichacué, píacué càmiyeyéica judío, ibatàa wawàlùanápínátawa picapèe iriculé, càmitasa cayába càì wamàni. Quéwa Dios idéca yàalàaca núa càmínápíná quirínama casacàaca nuicáca áibanái, càmita nacái nuicá nía iyúwa canéeri iwèni Dios irípiná nía. ²⁹ Iná namáidacaalíté núa, yá nàanàaca néese aquialéta, càmita báawa nuínáidacawa nuwàwawa ìwali. Iná siùcade nuwàwa núalíacawa càiná ìwalicaalícué pimáida núa —íimaca yái Pedroca. ³⁰ Yá Cornelio íimaca irí:

—Báinúaca èerica néese siùcáade, chácataícaté èeri càide iyúwa siùcade, nùyacaté cháí nupapèe irícuwa, imàaquéeri íichawa iyáacaléwa, isutéeri yáawawa Dios íicha táicalénama. Yáté áiba asíali mèlumèluíri ibàle imàacaca yáawawa nuicácani. ³¹ Íimaca nulí: ‘Cornelio, Dios idéca yéemíaca yái pisutáanáca íicha. Cayábaca Dios iicáca yái piyúudàanáca catúulécanéeyéi wenàiwica. ³² Pibànùa wenàiwica Jope iyacàlená néré namáidacaténá néese áiba asíali íipidenéeri Simón, íipidenéeri nacái Pedro. Yái Pedro iyaca áiba Simón icapèe irícu, yáara ichùnièrica pírái íimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuírí úni idùlepi’, càì íimaca nulí. ³³ Iná nubànùacaté nía ráunamáita nacutáca pía, yá pidéca pimànica nulí cayábéeri pìanàacáiná. Siùcade macáita wàyaca cháí Dios iicápiná, yá wawàwaca wéemíaca macáita tàacáisi Wacuèriná Dios ichùulièrica picàlidáanápíná walíni —íimaca yái Cornelioca.

Discurso de Pedro en casa de Cornelio

³⁴ Néeseté Pedro idàbaca icàlidaca nalíni. Yá íimaca nalí:

—Siùcade núalíacawa báisíiri iyú Dios càmita iicá abéeri wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata. ³⁵ Néese, cayábaca Dios iicáca náiwitáise canánama, macái wenàiwica íiwitáaná yèeyéica icàaluíná, imàníyeyéica nacái cayábéeri. ³⁶ Dios idéca icàlidaca walí tàacáisi, wía Israel itaquénáinámica. Dios icàlidaca walí yái cayábéeri tàacásica íiméerica Jesucristo imàacáanápíná wàyaca Dios yáapicha matuíbanáiri iyú. Yái Jesucristo, yácata macái wenàiwicanái íiwacali. ³⁷ Píalíacuécawa cayába càinácaalíté iya judiónái yàasu cáli imanúica. Quéechatécáwa Juan el Bautista icàlidaca nalíni iwàwacutáaná wenàiwicanái íibautizáca, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. Néeseté Jesús idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli íinata. ³⁸ Píalíacué nacáíwa Dios ibànùacaté Espíritu Santo Jesús ìwali icùacaténá Jesús íiwitáise manuísíwata, ichàiniadacaténáni nacái, yái Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica. Píalíacué nacáíwa Jesús yèepunícaté imànica yàacawa cayábéeri wenàiwicanái

irí, ichùnìacaté nacái macáita wenàiwica Satanás yùuwichàidéeyéica. Càité Jesús idé imànica Dios yàacawéeridacáináni. ³⁹ Wadéca waicáca macáita yái Jesús imànìricaté Judea yàasu cáli ínata, Jerusalén iyacàlená irìcu nacái. Néese natàtaacani cruz ìwali, càité nanúacani. ⁴⁰ Néeseté máisiba èeri irìcu idécanáamité nanúacani, yá Dios icáucàidacani. Néese Dios ibànùacaté Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wáaliacaténáwa cáucani. ⁴¹ Jesús càmítaté imàaca yáawawa macái wenàiwica iicácani. Néeseté imàacaca yáawawa waicácani, wía Dios ínáidéeyéicatéwa ìwali bàaluité imàacáanápínaté iicáca cáucani, yái Jesúsca. Yá nacái wayáacaté wayáacaléwa yáapicha idécanáamité imichàacawa yéetácáisi ícha. ⁴² Néeseté Jesús ichùuliacaté wacàlidáanápíná israelitanái iríni, yái tàacáisi íméerica Dios idéca imàacaca Jesús icàlidáanápíná báawéeyéi iináwaná ìwali, cáuyéica, yéetéyéimiwa nacái, yùuwichàidacaténá níawa càiripínáta nabáyawaná ìwalísewa, èeri imáalàacaalípináwa. ⁴³ Ipíchawáiseté Jesús yàanàaca aléi èeri irìculé, yáté macáita profetanái nacàlidacaté iináwaná ìwali. Nacàlidacaté nacái Dios imàacáanápínaté iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha, Jesús yéetácáinátéwa nabáyawaná ìwalíse, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái —ímaca yái Pedroca.

Los no judíos reciben el Espíritu Santo

⁴⁴ Néeseté idécunitàacá Pedro icàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo iricùacawa nàwali icùacaténá náiwitáise macáita níái yéemiéyéica Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidacáiná yái tàacáisica. ⁴⁵ Níái judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái yàacawéeridéeyéica Pedro, náináidacawa manuísíwata naicáidaca càmíiyéi judío irí Dios yàacáinaté Espíritu Santo càmíiyéi judío irí nacái. ⁴⁶ Judíonái yéemiàaca nacái càmíiyéi judío itàaníca áiba tàacáisi iyú, càmíiri èeri mìnánái itàacái, nàaca nacái Dios irí cayábéeri. ⁴⁷ Néese Pedro ímaca:

—Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo nàwali yàacawéeridacaténá níái càmíiyéica judío càide iyúwaté ibànùaná Espíritu Santo wàwali, wía judíoca. Wàacué wabautizáca nacái nía. Canáca yéewaná wamáisaníaca náicha nabautizáanáwa —ímaca yái Pedroca.

⁴⁸ Yá Pedro ichùulíaca yáapichéeyéiwa ibautizáca níái càmíiyéica judío Jesucristo ípidená ìwali náasáidacaténá neebáidaca Jesús itàacái. Néese níái càmíiyéica judío nasutáca Pedro ícha iyamáanápínáwa náapicha máisibáwanái èeri.

11

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

¹ Néeseté apóstolnái, nía nacái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéicaté Judea yàasu cáli ínata néemiàaca càmíiyéi judío iináwaná ìwali neebáidacaté Dios itàacái càide iyúwa judíonái yeebáidáanáté. ² Quéwa idécanáamité Pedro yèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa, néese abénaméeyéi judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàaníca ìwali yái Pedro imànínáca càmíiyéi judío yáapicha. ³ Náimaca Pedro irí:

—¿Cánaté pía pipáchiaca nàatalé níara càmíiyéica judío? ¿Cáná piyáa piyáacaléwa náapicha? —náimaca. ⁴ Néese Pedro icàlidaca nalí macáita yái idàbáanacaté ichàbacawa. Yá ímaca nalí:

⁵ —Nüyacaté Jope iyacàlená irìcu. Idécunitàacá nusutáca núawawa Dios ícha, yá nuicácaté yéenáiwánási nacáiri. Nuicácaté áiba wawàsi càiri iyúwa manuírí sávana iricùacawa chènuníise, idacùacanéri ipùata báinúacanama yéenúlusi iyú. Yáté iricùacawa nùatalé. ⁶ Nuicáidacaté cayába irí nuicácaténá cainácaalí wawàsi iya sávana irìcu, yá nuicáca macái pírái íiwitáaná, cuwèesináí nacái, àapínái nacái, cuipìranái nacái, macái íiwitáaná iyéeyéica cháí èeri irìcu.

7 Yáté nuémìaca tàacáisi. Iimaca nulí: ‘Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía’, íimaca nulí. 8 Quéwa núumacaté irí: ‘Càmíri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níái casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùulìacáináté wía judíoca pinùmalicuíse ipíchaná wayáaca nía’, càì núumaca. 9 Néese yái tàacáisi chènuníiséerica íimacaté nulí àniwa. Iimaca nulí: ‘Masacàacaalí Dios imànica áiba wawási, yá picá píima iwali casacàacani’, íimaca. 10 Másiba yàawiría nuicácaté sávana nacáiri iricùacawa, nuémìaca nacái tàacáisi. Yáté macáita yèepùà imichàacawa chènuniré àniwa. 11 Yáta másiba asianái Cesarea iyacàlená néeseeyéi nàanàacaté nucapèe néré wàyacatáica. Náiwacali ibànùacaté nía nacutáanápíná núa. 12 Yáté Espíritu Santo ichùulìaca nùacawa náapicha, ipíchaná achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa iwali. Níái seis namanùbaca wéénánái nacái nàacatéwa núapicha. Macáita wawàlùacatéwa áiba asìali icapèe irìculé. 13 Yái asìalica icàlidaca walíni iicácaté ángel icapèe irìcu. Yá ángel íimacaté irí: ‘Pibànùà wenàiwica Jope iyacàlená nérépiná namáidacaténá néese Simón íipidenéri nacái Pedro. 14 Yái Pedroca icàlidapíná piríwani càinácaalí iyú píalímá piwasàaca píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, píá nacái, péénánái nacái’, íimacaté yái ángelca. 15 Néeseté idécanacáita nudàbaca nucàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo yàanàaca nàwali, yàacawéeridacaténá nía, càide iyúwaté Espíritu Santo yàanàanáté wàwali bàaluité. 16 Néeseté nuwàwalica tàacáisi Wáiwacali icàlidéericaté walí. Iimacaté: ‘Báisita Juan el Bautista ibautizácaté wenàiwicanái úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùapínacué piríwa Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripínacuéca píá, ibautizácaténacué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, íimaca yái Wáiwacalica. 17 Uwé, Dios idéca yàaca Espíritu Santo càmiyéi judío irí càide iyúwaté yàanáté walíni, wía judíoca, weebáidacaalíté Wáiwacali Jesucristo itàacáíwa, íná canáca yéewaná wapéliaca Dios íipunita, canáca yéewaná wamáisaníaca náichani, yái Espíritu Santoca — íimaca yái Pedroca.

18 Néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irìcu, nadécanáami néemìaca yái tàacáisica, yá càmita quirínama natàaníca báawéri iyú Pedro iwali, néese nàaca Dios irí cayábéeri. Yá náimaca:

—¡Dios idéca ibatàaca càmiyéi judío nawènúadaca nacái náiwitáisewa irípiná yéewacaténá nacái nadèniaca nacáucawa càmiiri imáalàawa, càide iyúwa wàyáaná, wía judíoca! —náimaca.

La iglesia de Antioquía

19 Nadécanáamité nanúaca Esteban Jerusalén iyacàlená néeni, yá nadàbacaté namànica ùwicái yeebáidéeyéi íipunita canánama. Iná napiàcatéwa áibalépiná. Abénaméeyéi yàacatéwa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Aibanái yàacatéwa Chipre yàasu iwàwata nérépiná. Aibanái yàacatéwa Antioquía iyacàlená nérépiná. Nacàlidacaté Jesucristo iináwaná iwali abéta judiónái irí. Càmita nacàlida càmiyéi judío iríni. 20 Aibanáita yeebáidéeyéi Jesús itàacái Chipre yàasu iwàwata néeseeyéi, Cirene iyacàlená mìnánái nacái áibanái, nàanàacaté Antioquía iyacàlená irìculé. Nadàbacaté nacàlidacani càmiyéi judío irí. Nacàlidaca nalí Jesús iináwaná Wáiwacalicaní. 21 Wáiwacali íiwitáise cachàiníiri iyacaté nalí, ínáté yéewa manùbéeyéi wenàiwica namàacaca náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa, yá neebáidaca Wáiwacali itàacái.

22 Néese, níái yeebáidéeyéica Jesús, Jerusalén iyacàlená néeníiyéica néemìaca Antioquía iyacàlená mìnánái iináwaná. Yá nabànùaca Bernabé yàacaténáwa Antioquía iyacàlená nérépiná. 23 Bernabé yàanàacaté néré, yá yáalíacawa Dios imànica nalí cayábéeri. Iná casíimáica Bernabé iwàwa, iyanídacawa náapicha. Yàalàaca nía, ichàiniadaca nacái nawàwa canánama, cachàinínápiná náiwitáise neebáidáanápíná mamáalàacata Wáiwacali itàacái tàì íiméeri iyú.

²⁴ Cayábéricáiná íiwitáise yái aslálíca, yái Bernabéca, Espíritu Santo icùacáiná íiwitáise. Yeebáida Dios itàacái manuísíwata tàì íiméeri iyú. Càita áibanái manùbéeyéi àniwa néemìaca Bernabé icàlidáaná nalíni, yá nawènúadaca náiwitáise neebáidacaténá Wáiwacali itàacái.

²⁵ Néeseté Bernabé yàacawa Tarso iyacàlená iriculé icutácaténá Saulo. Idécanáamité yàanàacani, yá itéca Saulo Antioquía iyacàlená néré. ²⁶ Bernabé, Saulo yáapicha nàyacaté néré abéeri camuí náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néewáidacaté madécaná wenàiwica. Antioquía iyacàlená néeni áibanái nàacaté yeebáidéeyéi ípidenápiná cristianonái, íimáanáca Cristo yéewáidacalénái, Cristo yáapichéeyéi nacái íimáanáca.

²⁷ Néenialíté abénaméeyéi profeta itàaníiyéica Dios inùmalícuíse nàacatéwa Jerusalén iyacàlená íicha, yá nàanàaca Antioquía iyacàlená néré. ²⁸ Abéeri néená, ípidenéeri Agabo, ibàlùacawa nàacuéseemi, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Espíritu Santo icùaca Agabo íiwitáise icàlidacaténá nalí tàacáisi Dios inùmalícuíse. Yá icàlidaca nalíni iyáanápínaté máapicái cachàiníiri iyú nàasu cáli néré, yái Israel yàasu cálica. Càité ichàbacawa néesetéca idécunitàacá emperador romanosàiri Claudio icùaca macái cáli imanùbaca. ²⁹ Iná Antioquía iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái náináidacatéwa nabànùanápínaté plata iyúwa ofrenda nayúudàacaténá áibanái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Judea yàasu cáli ínata. Macái wenàiwica imanùbaca nabànùaca plata iyúwata náalimáaná namàacaca ofrenda. ³⁰ Càité nàwacáidaca plata, yá nabànùacani iyúwa ofrenda náapicha níái Bernabé, Saulo nacái natécaténáni ancianonái irí icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Judea yàasu cáli ínata, nayúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéi Jesús itàacái.

12

Muerte de Santiago y encarcelamiento de Pedro

¹ Néenialíté rey Herodes idàbaca yùuwidaca imànica abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená néeníiyéica iyaca. Herodes idàbacaté yùuwichàidaca nía. ² Herodes ichùuliaca úwinái iwichùaca Santiago íicha íiwita, yéetácaténatéwa, yámi Juan ibèerimica. ³ Néese, yái Herodesca, yáalíacawa casíimáica judío íiwacanánái ìwali yái yéetánácawéi Santiagomica, íná ichùuliaca úwinái íibàaca Pedro nacái. Yá náibàacani judíonái yàasu culto Pascua yaalí nayáacaalíté pan camíiri idèna levadura. ⁴ Idécanáamité náibàaca Pedro, néese Herodes ichùuliaca nacùaca Pedro presoíyéi ibànalícu. Ichùuliaca nacùacani, níái úwinái báinúaca náiwitáaná imanùbaca. Nàyaca báinúacanama úwinái macái náiwitáaná imanùbaca. Herodes iwàwacaté ichàbáidaca Pedro judíonái irí nanúanápínáni Pascua yàasuná culto idénáami. ⁵ Càité Pedro iyaca presoíyéi ibànalícu. Nacùaca cayábani. Quéwa manùbéeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca Dios íicha Pedro irípiná manuísíwata mamáalàacata.

Dios libra de la cárcel a Pedro

⁶ Yáta catáca mapisáipínata Herodes ichàbáidapínaté Pedro judíonái irí, nanúanápínáni, yá Pedro íimáca iyaca bamuchúamibàa náicha pucháiba úwinái. Pedro nadacuèri pucháiba cadena iyú. Aibanái úwi ibàluèyéiwa presoíyéi ibàna inuma néeni nacùaca presoíyéi ibàna ipíchaná Pedro imusúacawa. ⁷ Yáta Dios yàasu ángel yàanàaca néré, ibàlùacawa mawiénita Pedro irí. Yá camalási ipuníada presoíyéi ibàna iriculé. Néese ángel icapèedaca Pedro ibàlài ìwali icawàidacani. Yá íimaca Pedro irí: “¡Caquialéta, pimichàawa!” íimaca yái ángelca. Yáta pucháiba cadena icaláacawa Pedro icáapi íicha. ⁸ Yá ángel íimaca Pedro irí: “Pìwali pibàlewa, pizapatoni nacáiwá”, íimaca yái ángelca. Idécanáami Pedro

imànica càide iyúwaté ángel ímáaná irí, yá ángel ímaca irí àniwa: “Peedá pìasu ruana nacáiriwa, piúca pìwalísewani. Pìawa núamiwáise”, ímaca irí yái ángelca.

⁹ Yá Pedro imusúacawa ángel yáamiwáise. Càmita yáalíawa asáisi báisícaalíni, ángel imusúadánácani presoíyéi ibàna irìcuíse. Pedro iyúunáidaca yéenáiwánási nacáiri càì iicáca meedá. ¹⁰ Nachàbacatéwa idàbáanéeyéi úwi ícha, néese nachàbacawa áibanái ícha àniwa icuèyéica presoíyéi ibàna. Nàanàaca inùma néré, yái manuiri inùma yáawami hierroírta, namusúacatáipinácawa carretera irìculé yàcalèricu, yá inùma yàacùacawa yàasu wawàsitawa meedá. Yá namusúacawa ícha. Nèepunícanámiwa abéeri carretera irìcubàa, yáta ángel imàacaca Pedro abéerita.

¹¹ Néese átata Pedro yáalíacawa imusúacatéwa náicha. Yá ímaca iríwa: “Siúcade núalíacawa báisíri iyú, Dios idéca ibànùaca yàasu ángelwa nùatalé imusúadacaténá núa Herodes ícha, náicha nacái níara judíoca iwàwéeyéica inúaca núa”, ímaca iríwa yái Pedroca.

¹² Idècanáami ínáidacawa ìwali macáita ìyáaná, néese yàacatéwa María icapèe néré, úai Juan yáatúaca. Yái Juanca áibaalí ípidená Marcos. Quéechatécáwa madécaná wenáiwica ìwacáidáyacacawa néré, yá nasutáca nàyaca Dios ícha.

¹³ Pedro inúacaté bàacháwáisérica iwáiná inùmaca, yá abéechúa mànacàu ípidenéechúa Rode umusúacawa capli ícha, ùacatéwa mawiénita iwáiná inùma irí uémíacaténá néré cawínácaalí càì isàna néese. ¹⁴ Ualíaca uémíaca Pedro itàacái, quéwa càmita ùacua irí iwáiná inùma, máinícáiná casímáica úa ínà uplacawa capli irìculé àniwa ucàlidaca nalíni Pedro ibàlùnánawa bàacháwáiséeri iwáiná inùma néeni. ¹⁵ Yá náimaca ulí:

—¡Máiwitáiseca pía! —náimaca ulí. Quéwa úumaca báisícatani. Néese náimaca:

—Canácani. Iwàwa cáurimica meedá yáara càì péemíaca isàna —náimaca ulí, nayúunáidacáiná úwinái nanúacaténí.

¹⁶ Idècunitàacá natàaníca capli irìcu, quéwanáta Pedro inúaca mamáalàacata bàacháwáiséeri iwáiná inùma. Néese nàacùaca bàacháwáiséeri iwáiná inùma, yá naicáca Pedro ibàluèricawa néeni. Yá náináidaca manuísíwata naicáidaca irí. ¹⁷ Néese Pedro yúucaca icáapiwa nalí masànacaténá nía. Yá icàlidaca nalíni càinácaalíté iyú Wáiwacali imusúadacani presoíyéi ibàna irìcuíse. Yá ímaca nacái nalí:

—Picàlidacué Santiago iríni, yái Wáiwacali iméeréerica. Picàlidacué nacái nalíni, níara yáapichéeyéica yebáidéeyéica Jesús itàacái —ímaca yái Pedroca. Néese Pedro yàacawa náicha áibalépiná.

¹⁸ Néeseté mapisáita àniwa, cáanáica úwinái naplaníacawa presoíyéi ibàna irìcubàa nacutáca Pedro, néemíaníca nacáiwá nalíwáaca lúasi iyú, càmicáiná nadé nàanàaca Pedro. ¹⁹ Herodes ichùulíacaté nacutácani, quéwa càmita náalimá nàanàacani. Iná Herodes isutáca yéemíawa naináwaná, níái úwi icuèyéicaté Pedro presoíyéi ibàna irìcu. Yá ichùulíaca yàasu wenáiwicawa nanúanápíná níái úwica. Néese Herodes yàacatéwa Judea yàasu cáli ícha ìyacaténá Cesarea ìyacàlená irìcu.

La muerte de Herodes

²⁰ Néeseté calúaca rey Herodes áibanái yáapicha, Tiro ìyacàlená mìnánáica, Sidón ìyacàlená mìnánái nacái. Iná níái pucháiba yàcalé mìnánáica natàaníca náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa nàanápínáwa Herodes yàatalé natàanícaténá yáapicha éeréeri iyú, yéewacaténá cayábaca iicáca nía àniwa. Nàaca plata Blasto irí, abéeri Herodes yáapichéeri máiníri cachàini, nawàwacáinaté Blasto itàaníca nawicáu Herodes yáapicha, yéewanápíná Herodes ibatàa nàyaca matuíbanáita. Iwàwacutácaté nàyaca cayába Herodes yáapicha nawèncaténáté yàacàsi áiba cáli néeni Herodes icuèricaté. ²¹ Herodes imàacaca nalí abé èeri nàwacáidáyacáanápínáwa yàatalé. Idéca èeri yàanàaca, yá

Herodes ìwalica ibàle cawèníriwa. Néese yàacawa wenàiwicaná yàacuésemi, yá yáawinacawa yàasu yàalubáisi chènuníri ínatawa. ²² Yá idàbaca icàlidaca nalíni. Néese níái wenàiwica yéemièyéica Herodes irí nadàbaca càì namáidáidaca: “¡Yái icàlidéerica walíni cà míirita asialì, néese abéeri chènunísericanì!” càì namáidáidaca mamáalàacata, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. ²³ Yáta Wáiwacali yàasu àngel ibànùaca uláicái Herodes ìwali, càmicáiná Herodes yàa Dios icàaluíniná, néese imàacacáita wenàiwicaná yàaca irí cayábéeri, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. Néeseté Herodes yéetácawa cáiwíri iyú, enìsi nacáiyéi iyáacáiná iyapicúa irìcuíse ipíchawáiseté yéetácawa.

²⁴ Quéwa níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca nàacawa Dios itàacái mamáalàacata áibanái wenàiwica irí. Yá manùbéeyéi neebáidacani macái yàcalé.

²⁵ Idécanáamité Bernabé, Saulo nacái namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, yáté nèepùacawa Jerusalén iyacàlená ícha. Yá natéca náapichawa Juan, ípidenéri nacái Marcos.

13

Bernabé y Saulo comienzan su trabajo misionero

¹ Madécaná Antioquía iyacàlená mìnaná nēebáidacaté Jesús itàacái. Abénamēeyéi profeta, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica nàyacaté yeebáidéeyéi yèewi. Càica náipidená: Bernabé; Simón nacái, áibaalí ípidená Negro; Lucio nacái, Cirene yàasu cáli néeséeri; Manaén nacái, idàwinèericatéwa rey Herodes yáapicha, yái Herodes icuèricaté Galilea yàasu cáli; Saulo nacái áiba. ² Aiba èeri namànicaté nàyaca culto Wáiwacali irí, namàacaca náichawa nacái nayáacaléwa. Yáté Espíritu Santo ímacaté nalí: “Peedácué pèewísewa nulípiná níái Bernabé, Saulo nacái namànicaténá càide iyúwa nuwàwáanà namànica”, ímaca yái Espíritu Santoca.

³ Néese nasutáca Dios ícha nalípiná àniwa, namàaca náichawa nacái nayáacaléwa mamáalàacata, yá namàacaca nacáapiwa nàwali, níái Bernabé, Saulo nacái. Néese nabànùaca nía, náibaidacaténaté Dios irípiná.

Los apóstoles en Chipre

⁴ Néeseté namànica càide iyúwa Espíritu Santo ibànùaná nía, yá Bernabé, Saulo nacái nàacatéwa Seleucia iyacàlená néré, mawiéníri iyaca manuíri úni irí. Néenita nawàlùacawa nave irìculé, yá nàacawa úni yàasu iwàwata ínatalé ípidenácatalé Chipre. ⁵ Idécanáamité nàanàaca néré, yá nawàlùacawa Salamina iyacàlená irìculé. Yá nadàbaca nacàlidaca nalí Dios itàacái judíonái yéewáidacàalu irìcu. Juan Marcos yàacawa náapicha nacái iyúudàcaténá nía.

⁶ Yá nàacawa iwàwata imanuíca macáita yàcalé imanùbaca iyéerica iwàwata ínata. Yá nàanàacaté Pafos iyacàlená néré. Nàanàaca judíosàiri ípidenéerica Barjesús. Yácata camàliquéri. Itànica ichìwawa. Ímaca ìwaliwa itànícasà Dios inùmalicuíseta, quéwa ichìwa meedá. ⁷ Yái camàliquéri iyaca gobernador yáapicha, yái gobernador ípidenéerica Sergio Paulo, abéeri cáaliacáiri icuèricaté manùbéeyéi wenàiwica. Yái gobernadorca imáidaca yàataléwa Bernabé, Saulo nacái, gobernador iwàwacáinaté yéemíaca Dios itàacái. ⁸ Quéwa yái camàliquéerica, ípidenéerica Elimas griego itàacái iyú, yùuwídeca imànica apóstolnái. Iwàwa nacái iwènùadaca gobernador íiwitáise ipíchana yeebáidaca Dios itàacái. ⁹ Néese Saulo, ípidenéri Pablo griego itàacái iyú, Espíritu Santo icuèri íiwitáise, yá iicáidaca machacàníri iyú Elimas irí. ¹⁰ Yá ímaca irí:

—Pía cachìwéerica, báawéeri meedá, Satanás nacáiri íiwitáise, pía, nàuwídeca canánama cayábéeyéi íiwitáise. ¿Cáná càmita piyamáida piwènùadaca Dios itàacái pichìwa iyúwa? ¹¹ Iná siùcade Dios yùuwichàidapiná píawa. Matuípináca

piawa maléena èerita. Càmita píalimá piicáca èeri icamaláwa —íimaca yái Pabloca. Yáta catáca Elimas iicáca. Yá icutáca wenàiwica itecaténani icáapi ìwali, càmicáiná yáalimá iicáca ituí iyúwa. ¹² Yá idécanáami gobernador iicáca càinácaalí iyáaná, yá yeebáidaca, ínáidacáináwa manuísíwata Wáiwacali itàacái ichàini ìwali.

Pablo y Bernabé en Antioquía de Pisidia

¹³ Néeseté Pablo iwàlùacawa nave iriculé iyéerica Pafos ídalutalená néeni yàacawéeyéiná yáapichawa. Yá nàacawa manuíri úni yáacubàa Perge ídalutalená néré, iyéerica Panfilia yàasu cáli ínata. Quéwa Juan Marcos yèepùacatéwa náicha Jerusalén iyacàlená nérépiná. ¹⁴ Yá Pablo, Bernabé nacái nachàbacatéwa Perge iyacàlená íicha, nàacawa machacànta Antioquía iyacàlená iriculé. Yái yàcalé iyaca Pisidia yàasu cáli ínata. Yá nawàlùacatéwa judiónái yéewáidacàalu iriculé, sábado, judiónái iyamáidacatáicawa. Pablo, Bernabé nacái náawinacawa néré néemiacaténá naléeca Dios itàacái. ¹⁵ Néese judiónái yéewáidacàalu íiwacanánái naléeca nalí Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, áibanái profeta itànèericaté nacái. Néese nabànùaca tàacáisi Pablonái irí. Yá náimaca Pablonái irí:

—Wéenanái, pidèniasicué tàacáisi píalèeripinácué iyú wenàiwica, ára picàlidacué walíni —náimaca Pablonái irí.

¹⁶ Néese Pablo imichàa ibàlùacawa, yá yúucaca nalí icáapiwa masànaanápiná nía. Yá íimaca nalí: “Péemiacué, píacué israelitaca, píacué nacái càmiyéica judío, yèeyéica Dios icàaluíniná. ¹⁷ Yái Dios icuèrica Israel itaquénáinami yeedacaté wàawirináimi yàasunáipináwa. Dios imàacacaté madécanáca nía idècunitàacá nàyaca Egipto yàasu cáli ínata, càmirica nàasu cáli. Néeseté Dios iwàsàaca nía ichàini iyúwa íicha yáara cálica. ¹⁸ Ewitaté nawènúadacáaníta náiwitáisewa Dios íicha, càicáaníta icùacaté nía cuarenta camuí idècunitàacá nèepunícawa chuiri manacúali yùucubàa càináwàiri, canácatalé wenàiwica. ¹⁹ Néeseté Dios imáalàidacaté siete namanùbaca wenàiwica íiwitáaná iyéeyéicaté Canaán yàasu cáli ínata yàacaténáté nàasu cáli wàawirináimi irí. ²⁰ Càité Dios imànica wàawirináimi irí cawàwanáta cuatrocientos cincuenta camuí.

“Néeseté Dios ibànùaca nalí náiwacanánáipiná nacùacaténáté nía àta profeta Samuel yàasu èeripináté. ²¹ Néeseté wàawirináimi nasutáca Dios íicha wawàsi imàacáanápináté nalí abéeri rey icuèripiná nía. Yá Dios imàacaca nalí rey icuèripinácaté nía cuarenta camuí. Yái idàbáanéeri reyca ípidenacaté Saúl, yái Cis írira, Benjamín itaquérinámi. ²² Néeseté Dios càmita quirínama ibatàa Saúl icùaca israelitanái. Yá Dios imàacacaté rey David icuèripináté israelitanái Saúl yáamirìcubàami. Dios íimacaté David ìwali: ‘Yái Davidca, Isaí írira, cayába nuicáca íiwitáise. Núalíacawa iwàwa imànica macáita càide iyúwa nuwàwáaná’, càí íimaca yái Diosca. ²³ Yái rey Davidca idèniaca itaquérinámiwa, ípidenéeri Jesús. Dios ibànùacaté Jesús iwàsàacaténá Israel itaquénáinami Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, càide iyúwaté Dios icàlidáaná bàaluité. ²⁴ Ipíchawáiseté Jesús yàanàaca, Juan el Bautista icàlidacaté tàacáisi macái Israel itaquénáinami irí. Icàlidaca nalíni iwàwacutáanáté nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, nabautizáanápiná nacáiwá, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa báawéeri íicha. ²⁵ Néese mawiénicaté Juan yàasu èeri yéetáanápinátéwa, yá íimaca: ‘Núa càmiri Mesías, icuèripiná israelitanái càide iyúwacué píináidáanáwa nùwali, néese áiba yàanàpiná núamirìcubàawa máiníiri cachàinica nuícha. Nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmiri cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani’, íimacaté yái Juan el Bautistaca.

²⁶ “Píacué nuénánáica, Abraham itaquénáinami, píacué nacái càmiyéica judío yèeyéica Dios icàaluíniná, Dios idéca ibànùacuéca pirí yái tàacáisica

píaliacaténacuéwa Jesús iwàwaca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁷ Siùcade nucàlidacué piríni. Níara Jerusalén iyacàlená mìnanáica, nía nacái náiwacanánáica, càmítaté náalíawa cawinácaalíni yái Jesúsca. Siùcade mamáalàacata càmíta náalía néemiaca càinácaalí íimáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Jesús iináwaná ìwali, éwita naléecáanítani néewáidacàalu irìcuwa sábadò imanùbaca nayamáidacatáicawa. Iná nachùuliacaalíté úwinái inúaca Jesús, yáté judiónái namànicaté macáita càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali. ²⁸ Ewitaté càmícáaníta nàanàa Jesús ìwali ibáyawaná nanuérípiná ìwalíseni, càicáaníta nasutáca Pilato gobernador íicha wawàsi ichùullanápináté úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali. Càité yéetácawa. ²⁹ Néese nadécanáamité namànica irí macáita càide iyúwaté Dios itàacái icàlidáanácani Jesús ìwali, yáté áibanái nalicùadacani cruz ìwalíse. Yá nabàllacani. ³⁰ Quéwa Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi íicha. ³¹ Yáté manùba èeri Jesús imàacacaté yáawawa naicácani níai yèpuníiyéicatéwa yáapicha Jerusalén iyacàlená néré Galilea yàasu cáli íicha. Siùcade nacàlidaca nàacawa Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.

³² “Càita wacàlidacuéca piríni yái cayábèeri tàacáisica: Dios idéca imànica macáita càide iyúwa icàlidáanáté cáimiétacanèeri iyúni wàawirináimi irí. ³³ Iná siùcade Dios idéca imànica walíni wía nataquénáinámica càide iyúwaté icàlidáaná tàacáisi wàawirináimi irí, íiméerica imichàidáanápináté Jesús yéetácáisi íicha. Yái rey Davidca nacái itànàacaté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali pucháibáaná salmo irìcu, David itànàacáináté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté Iiri iríwa: ‘Píacata Nuíríca; siùcade nudéca numàacaca èeri mìnánái náalíacawa Nuíríca pía’, càì íimacaté yái Diosca. ³⁴ Dios icàlidacaté walíni imichàidáanápináté Jesús yéetácáisi íicha ipíchaná iinámi ibadácawa. Càité Dios íimaca walí profeta Isaías yàasu tàacáisi iyú. Dios íimacaté israelitanái irí: ‘Nucàlidacaté rey David irí tàacáisi mabáyawanèeri, cáimiétacanèeri iyú machiwéeri nacái, íiméerica numànínápináté irí cayábèeri. Yá numànípinácué pirí macáita yái cayábèerica nucàlidéericaté ìwali David irí’, íimacaté yái Diosca. ³⁵ Báisíta Dios idéca imànica càide iyúwaté íimáaná, càmítaté imàaca Jesús iinámi ibadácawa, ínáté rey David itànàaca áiba salmo Dios Iiri inùmalícuíse. Dios Iiri íimacaté: ‘Càmíta pimàacapíná ibadácawa yái nuináca, núa piasu wenàiwicaca mabáyawanèerica’, íimacaté yái Dios Iirica. ³⁶ Uwé, siùcade macáita wáallíacawa rey David icùacaté israelitanái càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Néeseté béericalíténi, yá yéetácawa, yái Davidmica, yá nabàllacani yàawirináimi yàasu càliculli irìculéwa. Yáté ichéecami ibadácawa. ³⁷ Quéwa yái Jesús, Dios imichàidéericaté yéetácáisi íicha, càmítaté iiná ibadáwa. ³⁸⁻³⁹ Iná píacué nuénánáica, wacàlidacué pirí yái tàacáisica: Peebáidacaalícué Jesús itàacái, yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná íichawa. Bàaluité profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái, yái tàacáisica icàlidéericaté nalíni càinácaalíté Dios iwàwaca wàawirináimi nàyaca, wía nacái. Quéwa, éwita wamànicaalí macáita càide iyúwa Moisés itàacái íimáaná, càicáaníta càmíta Dios iicá wía iyúwa mabáyawanèerítá. Néese, siùcade weebáidacaalí Jesús itàacái, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, mabáyawanáca iicáca nacái wía, éwita càmícáaníta mabáyawaná wía. ⁴⁰ Iná cayábacué, nuénánái, ipíchanácué Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca pìwali càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

⁴¹ ‘Péemiácué cayába, píacué báawéeyéica iicáca núa. Picalùadacuéwa, néese péetácuéwa, mesúnamáicáináta nubànùacué pìwali manuírí yùuwichàacáisi, càulenéeripíná peebáidaca iináwaná ìwali, éwita áibanái icàlidacáaníta píricué yùuwichàacáisi iináwaná ìwali’,

càité íimaca yáí Diosca”, íimacaté nalí yáí Pabloca.

⁴² Yá Pablo imáalàidaca icàlidaca nalíni. Idècunitàacá namusúacawa judíonái yéewáidacàalu irìcuíse, yá càmíiyéi judío nasutáca Pablo íicha wawàsi yèepùanápínaté icàlidacaténá nalíni àniwa, yá tàacáisica, áiba sábadopináté nayamáidacatáicawa. ⁴³ Idécanáamité namáalàidaca namànica culto, yá namusúacawa macáita yéewáidacàalu íicha, yá manùbéeyéi judíonái yàacawa náapicha níái Pablo, Bernabé nacái; áibanái nacái càmíiyéi judío, yeebéeyéi quéwa càiyéide iyúwa judíonái yeebáidáaná Dios itàacái, níacata yèeyéicatéwa Pablonái yáapicha. Yá Pablonái yàalàaca nía neebáidáanápiná mamáalàacata Wáiwacali itàacái, yéewacaténá Dios imànica nalí cayábéeri.

⁴⁴ Néese áiba sábadò àniwa judíonái iyamáidacatáicawa, batéwa macáita wenàiwica ìyèeyéica yàcalé irìcu nàwacáidáyacacawa néré néemìacaténá Pablonái icàlidáaná nalí Wáiwacali itàacái. ⁴⁵ Quéwa abénaméeyéi judío íiwacanánái naicácáiná madécaná wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéicawa, yá calúaca níái judío íiwacanánáica, cayábacáiná wenàiwica iicáca náicha Pablonái, níái apóstolca. Yá judío íiwacanánái nadàbaca natàaníca casaquèeri iyú Pablo ìwali. Natàaní nacái báawéeri iyú ìwali, yá tàacáisi Pablo icàlidéerica wenàiwicanái irí. ⁴⁶ Iná Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca judíonái iríni macàaluínináta. Yá náimaca:

—Quéecháwanáimi iwàwacutácaté wacàlidacuéca piríni, píacué judíoca, quéwacué pidéca piwènúadaca píiwitáisewa Dios itàacái íicha, càmíicáinácué piwàwa picáucawa càmíiri imáalàawa. Iná péemìacué cayába, siùcade wàaca wacàlidaca Dios itàacái càmíiyéi judío irí. ⁴⁷ Wáiwacali idéca ichùullaca wía, càide iyúwaté profeta Isaías itànàaná Dios itàacái. Wáiwacali íimacaté:

‘Nudéca nuedáca pía péewáidacaténá càmíiyéi israelita, càide iyúwa camalási icànacaalí nàwali, náalíacaténáwa nùwali. Picàlidáanápiná nalíni, nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macái èeri mìnánái ìyèeyéica macái cáli déecuíséeyéi’,

íimaca walí yáí Wáiwacalica —náimaca níái Pablonáica.

⁴⁸ Néese idécanáami càmíiyéi judío yéemìacani, yá casímáica nawàwa. Yá nàaca Dios irí cayábéeri itàacái ìwali. Yá macáita wenàiwica Dios yèeyéica icáuca càmíiri imáalàawa, neebáidaca Pablonái yàasu tàacáisi. ⁴⁹ Càité manùbéeyéi wenàiwica ìyèeyéica Pisidia yàasu cáli íinata néemìlaca Wáiwacali itàacái. ⁵⁰ Quéwa abénaméeyéi judío natàaníca báawéeri iyú Pablonái ìwali. Judíonái itàaníca yàcalé íiwacanánái yáapicha, náapicha nacái abénaméeyéi inanái cáimiétacanéeyéica yeebáidéeyéica càide iyúwa judíonái. Càita judíonái nawènúadaca yàcalé íiwacanánái íiwitáise nàuwidecaténá namànica apóstolná. Yáté namusúadaca Pablonái nàasu cáli íichawa. ⁵¹ Néese, Pablonái nachùpiaca cáli ichùmalé nàabàli íichawa judíonái iicápiná càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná, náasáidacaténá Dios yùuwichàidáanápinaté níái judíoca. Yá Pablonái yàacawa Iconio ìyacàlená néré. ⁵² Níacata quéwa Antioquía ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, casímáica nawàwa manuísíwata, Espíritu Santo nacái icùaca náiwitáise.

14

Pablo y Bernabé en Iconio

¹ Néeseté Pablo, Bernabé nacái, nàanàaca Iconio ìyacàlená irìculé, yá nawàlùacawa judíonái yéewáidacàalu irìculé. Yá nacàlidaca nalí Wáiwacali itàacái cáalíacáiri iyú, íná yéewa manùbéeyéi yeebáidaca nalíni, abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmíiyéi judío. ² Aibanáita quéwa judío càmíiyéi yeebáida, nawènúadaca yàcalé mìnánái íiwitáise, càmíiyéica judío, nàuwidecaténá

namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ³ Iná apóstolnái iyamáacatéwa néeni madécaná èerisiwata. Nacàlidaca nalíni cáaliacáiri iyú Wáiwacali inùmaliçuise. Yá Wáiwacali imàacaca nalí ichàiniwa nachùnìacaténá cáuláiquéeyéi wenàiwica. Imàaca nacái namànica yái càmirica wenàiwica idé imànica. Ináté yéewa macáita náaliacawa Pablonái icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise, báisiri iyú. ⁴ Níái wenàiwica iyéeyéica yàcalé irìcu càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca. Abénaméeyéi yeebáidaca judío íiwacanánái itàacái, áibanái abédanamata náiwitáise apóstolnái yáapicha. ⁵ Néeseté abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmiyeyéi judío natàanica yàcalé íiwacanánái yáapicha. Yá abédanamaca nánáidacawa náibàanápíná Pablonái, nanúanápíná nacái nía íba iyú. ⁶ Quéwa Pablo, Bernabé nacái náaliacawa naináwaná iwali, ináté nàacawa náicha. Yá nàacawa áiba yàcalé néré ípidenéeyéi Listra, Derbe áiba iyéeyéica Licaonia yàasu cáli ínata. Ináté Pablonái nèepunícawa yàcalé imanùbaca iyéeyéica mawiénibàa Listra, Derbe nacái íicha. ⁷ Nacàlidaca yái cayábéeri tàacáisica, íiméerica Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

Apedrean a Pablo en Listra

⁸ Iyacaté áiba Listra iyacàlená mìnali, éeruiri yàabàli, càmiri idé íipinánica. Yáawinánicawa meedá yácáináta imusúanáwa yáatúa íichawa. Canácatáita íipinání. ⁹ Yái asìali yéemlaca tàacáisi Pablo icàlidéerica. Néese Pablo iicáidaca irí. Yá Pablo yáaliacawa éeruiri yàabàli yeebáidaca cayába yéewanápíná ichùnìacawa. ¹⁰ Néese Pablo íimaca irí cachàiníiri iyú:

—Pimichàawa pibàlùacawa machacàníiri iyú piabàli iyúwa —íimaca yái Pabloca. Yáta éeruiri yàabàli ipisia imichàa ibàlùacawa. Yá idàbaca íipinánica. ¹¹ Níái wenàiwica idécanáami naicáca yái Pablo imànírira, yá néemíanicawa cachàiníiri iyú. Néemíanicawa Licaonia yàasu cáli néeséeyéi itàacái iyú. Náimaca:

—¡Cuwáináica níái wenàiwicaca! ¡Nadéca nalicùacawa chènuníise wàatàna iyúwa asianái! —cài náimaca Pablonái iwali.

¹² Náimaca Bernabé iwali cuwáisàiricasani ípidenéerica Zeus. Náimaca Pablo iwali cuwáisàiricasani ípidenéerica Hermes, Pablo icàlidacáiná tàacáisi wenàiwicanái irí. ¹³ Iyaca néré sacerdote icuèrica templo iyéerica mawiénita yàcalé inùma irí, yái nasutàcaaluca nàasu cuwáisàiriwa ípidenéeri Zeus. Yái sacerdoteca itéca pacá idènièyéica ichílanáwa íiwinási. Yá itéca pacá Pablonái yàatalé. Yái sacerdoteca, wenàiwicanái nacái canánama nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio, nàacaténáté Pablonái icàaluíniná naicácáinaté Pablonái iyúwa chènuníiséeyéi. ¹⁴ Níái apóstolca, Bernabé, Pablo nacái idécanacáita náaliacawa wenàiwicanái nawàwáaná nàaca nacàaluíniná, yá Pablonái ica-canáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná máinícaalí achúmaca nawàwa. Yá Pablonái ipiacawa wenàiwicanái yèewiré, namáidáidaca napiacawa. Náimaca wenàiwicanái irí:

¹⁵ —Píacué wenàiwicaca, picácué cài pimàni. Wíacáiná wenàiwicanáita nacái càitade iyúwacué pía. Wadéca wàanàaca wacàlidacaténácué pirí tàacáisi cayábéeri íiméerica iwàwacutácué piwènúadaca píiwitáisewa íicha, yái canéerica iwèni wawàsica pisutácaténácué píawawa cáuri Dios íicha, yái imàníricaté macáita waiquéerica chènuniré, dùlupùta yàasu cáli nacái, yá nacái èeriquéi, manuírri úní nacái, macáita nacái iyéerica cháí èeri irìcu. ¹⁶ Bàaluité Dios imàacaca wenàiwicanái canánama nàyaca iyúwaté nawàwáaná. ¹⁷ Mamáalàacata quéwa imànicatécúé pirí cayábéeri imàacacaténácué píaliacawa cawinácaalíni. Ibànueri unía. Yèeri walí cayábéeri bànacalé yàasu èeri irìcuwa. Yèeri nacái wayáapíná casímáicaténá wawàwa —náimaca níái Pablonáica.

¹⁸ Ewita Pablonái icàlidacáaníta nalíni, níái wenàiwicaca, càicáaníta mamáalàacata máini wenàiwica nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio Pablonái irí nàacaténa apóstolnái icàaluíniná.

¹⁹ Néese abénaméeyéi judío yàanàaca Antioquía iyacàlená néese, iyéerica Pisidia yàasu cáli ínata. Aibanái judío yàanàaca Iconio iyacàlená néese nacái. Yá natàanica nawènúadánápiná yàcalé mìnanaí íiwitáise Pablo ícha nanúanápináni íba iyú. Ináté nanúadáida Pablo íba iyú nanúacaténaí. Nayúunáidaca néetáidacaténi, ína nawatáidacani yàcalé irícuíse, yái Pabloca. ²⁰ Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa Pablo itéesebàa, yá Pablo imichàacawa yèepùa iwàlùacawa yàcalé irículé àniwa. Néeseté mapisáináami àniwa, Pablo yàacatéwa Bernabé yáapicha Derbe iyacàlená nérépiná.

²¹ Nacàlidaca nalíni Derbe iyacàlená irícu yái tàacáisi íméerica Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yá manùbéeyéi yeebáidaca Wáiwacali Jesús itàacái. Idécanáami nacàlidacani Derbe irícu, yáté nèepùa napáchiaca Lистра iyacàlená néré, Iconio iyacàlená néré nacái, Antioquía iyacàlená néré nacái, iyéerica Pisidia yàasu cáli ínata. ²² Macái yàcalé imanùbaca Pablonái ichàiniadaca nawàwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pablonái yàalàaca nía cachàinínápiná náiwitáise neebáidánápiná mamáalàacata Wáiwacali itàacái tàí íméeri iyú. Nacàlidaca nalíni nacái iwàwacutá wàuwichàacawa Wáiwacali irípináwa manùba yàawiría ipíchawáise wawàlùacawa Dios iyacàle irículé, Dios icùacataléca macáita chènuniré. ²³ Yàcalé imanùbaca Pablonái ibàlùadaca ancianonái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nacuerinánápiná, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca. Apóstolnái namàacacaté náichawa nayáacaléwa, nasutácaténá Wáiwacali ícha nalípiná icùanápiná wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái.

Pablo y Bernabé vuelven a Antioquía de Siria

²⁴ Néeseté Pablo, Bernabé nacái nachàbacawa Pisidia yàasu cáli, yá nàanàacaté Panfilia yàasu cáli néré. ²⁵ Yá nacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí Perge iyacàlená irícu. Néeseté Pablonái yàacawa Atalia ídalutalená néré. ²⁶ Atalia néeni nawàlùacatéwa nave irículé, yá nàacawa manuírí úni yáacubàa àta nàanàacatalétaté Antioquía iyacàlená néré, namáalàidacáinaté namànica macáita náibaidacaléwa Dios irípiná. Antioquía néesecáinaté áibanái ibànùacaté nía, nasutácanáamité Dios ícha Pablonái irípiná, náibaidánápinaté irí. ²⁷ Pablonái yàanàacaté Antioquía iyacàlená néré, yá nàwacáidaca Antioquía mìnanaí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Pablonái icàlidacaté nalíni Dios iyúudàacaté nía manuísíwata, Dios imàacáanáté nacái camíiyéi judío neebáidaca itàacái. ²⁸ Pablo, Bernabé nacái nàyacaté néeni madécaná èeri náapicha, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

15

La reunión en Jerusalén

¹ Néenialité abénaméeyéi aslanái nàacatéwa Judea yàasu cáli ícha. Yáté nàanàaca Antioquía iyacàlená néré. Néese nadàbaca néewáidaca Antioquía iyacàlená mìnanaí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Náimacaté iwàwacutáanása camíiyéi judío namànica nalíwa circuncisión càide iyúwaté profeta Moisés ichùullánaté judíonái imànica, néese, càmicaalí namàni nalíwa circuncisión, yá camítasa Jesús iwasàa nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, náimaca. ² Pablo, Bernabé nacái nàalàaca nía cachàiníiri iyú báawacáiná Pablonái yéemìlaca nàasu tàacáisi. Néese macáita náimaca nalíwáaca chàinisíiri tàacáisi iyú. Atata níái Antioquía iyacàlená mìnanaí yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo, Bernabé nacái, áibanái nacái náapicha nàanápináwa Jerusalén iyacàlená néré.

Iwàwacutá Pablonái nasutáca néemìawa apóstolnái, ancianonái nacái icuèyèica Jerusalén ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyèica Jesús. Iwàwacutá Pablonái nasutáca néemìawa nía càinácaalí Pablonái iwàwacutáaná ichùulliacà càmiyéi judío namànica circuncisión ìwali.

³ Inaté Antioquía ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyèica Jesús itàacái nayúudàaca Pablonái nàasu àyapupiná, yá nabànùaca nía. Pablonái nàacatéwa nachàbacawa Fenicia yàasu cáli ìnatale, Samaria yàasu cáli nacái. Yá nacàlidacaté nalíni càmiyéi judío iináwaná ìwali namàacacaté náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa neebáidacaténá Dios itàacái. Macáita wenàiwica yeebáidéeyèica Jesús itàacái, idécanáami néemìacani, yá casímáica néemìaca yái tàacásica.

⁴ Néese Pablo, Bernabé nacái nàanàacaté Jerusalén ìyacàlená néré. Yá macáita wenàiwica yeebáidéeyèica Jesús itàacái Jerusalén ìyacàlená mìnánái, apóstolnái nacái, ancianonái nacái icuèyèica wenàiwica yeebáidéeyèica Jesús itàacái, macáita natàidaca Pablonái cayábèeri iyú. Néese Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca nalíni Dios iyúudàacaté nía manuísíwata. ⁵ Quéwa abénaméeyéi fariseo yeebáidéeyèica Jesús itàacái namichàacawa. Yá náimaca Pablonái irí:

—Iwàwacutácué wamànica circuncisión càmiyéi judío irí yeebáidéeyèica Jesús itàacái. Iwàwacutácué nacái wachùulliacà namàníinápíná càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianaté wàawirináimi imànica —náimaca níái fariseoca.

⁶ Iná apóstolnái, ancianonái nacái nàwacáidáyacacawa natàanícáténá ìwali yái wawàsica. ⁷ Idécanáami natàanica nalíwáaca déecuiri iyú, néese Pedro imichàacawa itàanica nalí. Yá íimaca nalí:

—Píacué nuénánáica, píaliacuécawa bàaluté Dios yeedáca núa pèewísecué nucàlidacaténá tàacási càmiyéi judío irí, yái cayábèeri tàacásica íimérica Wáiwacali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacási íicha, yéewanápiná neebáidaca Jesús itàacái. ⁸ Néese Dios, yái yáaliérica wenàiwica íiwitáise, yáasáidacaté walí cayábaca iicáca càmiyéi judío iwènúadéeyèica íiwitáisewa Dios irípiná. Càité Dios yáasáidaca walíni yàacáinaté nalí Espíritu Santo yàacawéeridacaténá nía càide iyúwaté yàaná walí Espíritu Santo. ⁹ Dios iicáca macáita wenàiwica abédanama, wía judíoca, nía nacái càmiyéica judío. Càica wáalíacawa Dios imàacacáiná iwàwawa nabáyawaná íicha neebáidacáiná Wáiwacali itàacái, íiná masacàaca Dios iicáca náiwitáise éwita càmicáaníta namàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùullianá wàawirináimi imànica. ¹⁰ Cayábaca Dios iicáca nía, íiná ¿cánásicué piwàwa pimànica iyúwa Dios càminá iwàwa? Pichùulliacalícué namànica circuncisión, níara càmiyéica judío yeebáidéeyèica Jesús itàacái, pichùulliacalícué nacái namànica macáita càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianá wàawirináimi, yásí píalimáidacuéca piicáwa Dios, Dios imàacacáinaté iwàwawa nabáyawaná íicha éwita càmicáaníta namàni iyúwa Moisés yàasu tàacási íimáaná, yái càulenéri wawàsica càmíríca wáalimá wamànica cayába, wàawirináimi nacái càmitaté náalimá namànica cayábani. ¹¹ Càmitacué cayába càì pimànica, macáicáinata wía judíoca weebáidaca Wáiwacali Jesús idéca imànica walí cayábèeri mawèníri iyú, iwasàanápínaté wía Dios yàasu yùuwichàacási íicha ìwalíse yái weebáidáanáca Jesús, càide iyúwa nacái iwasàaná níara càmiyéica judío —íimaca yái Pedroca.

¹² Néese masànacata nía macáita. Yá néemìacaté Bernabé, Pablo nacái nacàlidaca nalíni Dios imàacacaté nalí ichàiniwa nàyacaalíte càmiyéi judío yèewi namànicaténá madécaná wawàsi càmírí áiba wenàiwica idé imànica.

¹³ Idécanáami natàanica, yá Santiago íimaca nalí macáita:

—Píacué, nuénánáica, péemìacué nulí: ¹⁴ Simón Pedro idéca icàlidaca walíni càinácaalíte iyú Dios imànica cayábèeri càmiyéi judío irí quéecháwanáimi yeedácaténá nèewíse nacái yàasunáipínáwa, neebáidacáiná Jesús itàacái.

15 Càita nacái Dios yàasu profetanái náimacaté, nacàlidacaté Dios itàacái. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios ímacaté:

16 'Néenialípiná nuèpùawa néese àniwa, yá numàacapiná àniwa rey David itaquénáinámi icùaca Israel yàasu cáli,

17 yéewanápiná israelitanái imàaquéeyécawa nasutáca níawawa nuícha àniwa, càmiyéi israelita yáapicha yeebáidéeyéica nutàacái, níái wenàiwicaca numáidéeyéica nulípináwa.

18 Núa, Picuèrinácué Dios, núumacatécué piríni, yá báisíta numànipiná macáita càide iyúwaté núumáaná bàaluité',

ímacaté yái Diosca. 19 Iná nuínáidacawa càmita cayába wachùulia namànica circuncisión, yá nacái iyúwa profeta Moisés ichùullanáté, níara càmiyéica judío imàaquéeyéica íchawa íiwitáise bàaluisàimiwa neebáidacatená Dios itàacái. 20 Iwàwacutácáita watànàacuéca nalí tàacáisi wàlàacatenácué nía ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo irípiná, yái cuwáinái yéenáiwanáca; càminápiná nacái naimá áiba yáapicha càmicáhuaca náinusíwa, càmíríca nacái nanírísíwa; càminápiná nacái nayáa iinási càmíríca íiraná imusúawa ícha; càminápiná nacái nayáa irái. 21 Néese nawàwacaalí néewáidacawa ìwali yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise, yá cayábaca néewáidacawa ìwali, yácáiná idàbàanátatéwa bàaluitémi áibanái judío nadéca néewáidaca wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yá siuca nacáide macái yàcalé imanùbaca naléca Moisés yàasu cuyàluta néewáidacàalu írìcuwa sábadò imanùbaca judíonái iyamáidacatáicawa –ímaca yái Santiagoca.

La carta a los no judíos

22 Néese apóstolnái, ancianonái nacái, macái nacái ìwacáidáyaquéeyécawa néré Jerusalén iyacàlená minaná yeebáidéeyéi Jesús itàacái, macáita náináidacawa needáanápiná nëewísewa abenaméeyéi nabànùacatená nía Antioquía iyacàlená néré náapicha níái Pablo, Bernabé nacái. Yá needáca Judas, áibaalí ípidenéri Barsabás; needáca Silas nacái, pucháiba asíanái cáimiétacanéeyéi nëewi níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. 23 Yá nabànùaca náapicha cuyàluta. Yaté ímaca:

“Wía apóstolca, wía nacái ancianoca, péenánáicuéca Jesucristo ìwalísená, wawàwalicué pía wéenanái càmiyéica judío iyéeyéica Antioquía iyacàlená írìcu, Siria yàasu cáli ínata nacái, Cilicia yàasu cáli ínata nacái. 24 Wadéca wéemíaca áibanái iináwaná ìwali, càmiyéica wabànùacué píatalé, nasàiwicacuéca píri wawàsi nàasu tàacáisi iyúwa. Iná càmitacué píalíawa càinácaalícué iwàwacutáanápiná pimànica, nacàlidacáinácué píriini iwàwacutáanásacué pimànica circuncisión. Náima nacái iwàwacutáanása pimànicuécaca càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi imànica, wía judíoca, éwita càmicáaníta wachùulia néewáidáanápinácué pía càiri tàacáisi iyú. 25 Iná abédanamata wáináidacawa weedáanápiná asíanái wèewísewa nàacatenácué naicáca pía, náapicha níái wéenanáica Bernabé, Pablo nacái máiniyéica cáinináca waicáca. 26 Níái Pablonáica, nadéca nacái nacàlidaca Wáiwacali Jesucristo itàacái náibaidacatená irípiná, éwita áibanái iwàwacáaníta inúaca nía. 27 Iná wabànùacué píatalé Judas, Silas nacái natàanínápinácué píapicha, nacàlidáanápinácué píri machacàníri iyúni macáita yái watànèericuécaca píri cuyàluta írìcu. 28 Wíacáiná abédanamata wáiwitáise Espíritu Santo yáapicha càminápinácué wachùulia pimànica madécaná càulenéri wawàsi méetàuculé ícha yái máiníríca iwàwacutácuéca pimànica: 29 Picácué piyáa iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo irí, yái cuwáinái yéenáiwanáca. Picácué nacái piyáa irái. Picácué nacái piyáa iinási càmíríca íiraná imusúawa ícha. Picácué nacái píimá áiba yáapicha càmicáhuaca píinusíwa, càmíríca nacái pinírísíwa.

Piicácaalícué píichawa yái báawéerica, yásí pìyapínacué machacàníri iyú. Yácata imanùbaca. Wawàwalícuéca píá macáita”, càité íimaca yái cuyàlutaca.

³⁰ Càité Pablonái, idécanáamité natàaníca Jerusalén mìnánái yáapícha, yáté nàacawa náícha nèepùacaténáwa Antioquía iyacàlená néré cuyàluta yáapícha. Nàanàaca néré, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái néré. Yá nàaca nalí yái cuyàlutaca. ³¹ Idécanáamité naléecani, yáté casímáica nawàwa manuísíwata cuyàluta ichàiniadacáinaté nawàwa. ³² Yái Judas, Silas nacái profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Iná yéewa Judas, Silas nacái nachàiniadaca yàcalé mìnánái iwàwa manuísíwata, nàalàa nacái nía cayábéeri iyú, níái Antioquía iyacàlená mìnánáica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ³³ Judas, Silas nacái nayamáacawa néré máisibáwanáita semana. Néeseté níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa namàacacaténá nèepùacawa náícha matuíbanáiri iyú Jerusalén iyacàlená nérépiná àniwa, nacàlidacaténá nalíni níái ibànuèyéicaté nía. ³⁴ Silas quéwa ínáidacatéwa iyamáanápínacawa Antioquía iyacàlená írìcu. ³⁵ Pablo, Bernabé nacái nayamáacawa Antioquía iyacàlená néré. Néese Pablonái, áibanái nacái manùbéeyéi, néewáidaca wenàiwica, nacàlidaca nacái nalí Wáiwacali iináwaná ìwali.

Pablo comienza su segundo viaje misionero

³⁶ Aiba èerité Pablo íimaca Bernabé irí:

—Wàa wapáchiaca néré àniwa wéenanáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca wacàlidacatalécaté Wáiwacali iináwanáwa. Wàa waicáca càinácaalí nàyaca —ímaca yái Pabloca.

³⁷ Néese Bernabé iwàwacaté itéca náapícha Juan áibaalí íipidenéeri Marcos. ³⁸ Quéwa Pablo ínáidacawa càminápiná cayába natécani, Marcos yèepùacáinatéwa náícha Panfilia yàasu cáli néese, yá càmitaté iyamáawa náapícha íbaidacaténaté Dios irípiná náapícha, nacàlidacaalíté nàacawa Dios itàacái. ³⁹ Níái Pablo, Bernabé nacái, canáca yéewaná abédanama náiwitáise, canásiwa, íná nàacawa náichawáaca. Yá Bernabé itéca Marcos. Yáté nawàlùacawa nave írìculé nàacaténáwa manuíri úni yáacubàa, Chipre yàasu iwàwata nérépiná. ⁴⁰ Pablo nacái itéca Silas. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca nalí Dios iyúudàanápíná nía, yá nabànùaca náichawa Pablonái, náibaidáanápínaté Dios irípiná. ⁴¹ Yá Pablonái nachàbacawa Siria yàasu cáli ínatalé, Cilicia yàasu cáli nacái. Yá nachàiniadaca nawàwa néré níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca.

16

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

¹ Néeseté Pablo, Silas nacái nàanàacaté pucháiba yàcalé néré íipidenéeyéica Derbe, Listra nacái. Néréte nàanàaca áiba ùuculíri yeebáidéeri Jesús itàacái íipidenéeri Timoteo. Yáatúa judíosàatúa, yeebáidéechúa Jesús itàacái. Yáanirimi quéwa griegosàiri, càmíríca judío. ² Listra iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéi Jesús itàacái, Iconio iyacàlená mìnánái nacái nacàlidacaté Timoteo iináwaná ìwali, cayábéerica íiwitáise. ³ Yáté Pablo iwàwaca Timoteo yàacawa náapícha. Yá itéca Timoteo namànicaténá irí circuncisión báawacáicha judiónái íicáca Timoteo, níái judíoca iyéeyéica yàcalé írìcu Pablo iwàwéeyéica ipáchiaca, macái judíocáiná náalíacatéwa Timoteo yáanirimi ìwali griegosàirimicani, càmíríri judío. ⁴ Néese Pablonái ipáchiaca yèepunícawa yàcalé imanùbaca. Ata alénácaalí nàacawa nacàlidaca cuyàluta írìcuírí tàacáisi nalí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi apóstolnái, ancianonái nacái Jerusalén mìnánáica natànèericaté cuyàluta írìcu, nàalàacaténaté càmiyeyéi judío. ⁵ Iná yéewa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca, néemìaca

Pablonái yàalàaná nía, yá neebáidaca cachàiniwanái. Yá èeri imanùbaca áibanái mamáalàacata nawènúadaca náiwitáisewa neebáidáanápíná Jesús itàacái.

La visión que Pablo tuvo de un hombre de Macedonia

⁶ Néeseté Espíritu Santo càmita ibatàa Pablonái icàlidaca Dios itàacái Asia yàasu cáli néré. Iná nachàbacawa Frigia yàasu cáli ínatalé, Galacia yàasu cáli nacái. ⁷ Néese nàyacaalíté mawiénita Misia yàasu cáli irí, yá nàináidacatéwa nawàlùanápínáwa Bitinia yàasu cáli ínatalépiná quéwa Espíritu Santo Jesús ibànùèrica càmitaté imàaca nàacawa néré. ⁸ Néese nachàbacatéwa Misia yàasu cáli ínatalé. Yá nalicùacawa Troas ídalutalená néré. ⁹ Yá táiyápi Pablo iicácaté yéenáiwánási nacáiri, Dios néeséeri. Yá iicáca asiali Macedonia yàasu cáli néeséeri. Yái asiali ibàlùacawa isutáca Pablo ícha wawàsi manuísiwata. Yá ímaca Pablo irí: “Aquialé Macedonia yàasu cáli ínatalé, piyúudàa wía”, ímaca. ¹⁰ Néese Pablo iicácináté yái yéenáiwánási nacáirica, ínáté wachùnìaca wàasuwa àyapu piná caquialéta wàacaténáwa Macedonia yàasu cáli néré, wáalíacáináwa báisíiri iyú Dios imáidacaté wía wacàlidáanápíná nalí cayábéeri tàacáisi Jesús iináwaná ìwali.

Pablo y Silas en Filipos

¹¹ Néeseté Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, núa Lucas, wawàlùacatéwa nave irìculé, iyéerica Troas ídalutalená néré. Yá wàacawa machacànita manuírì ùni yáacubàa iwàwata néré ípidenéechúa Samotracia. Yá mapisáita àniwa wàacawa wàanàaca Neápolis iyacàlená néré iyéerica iwàwata ínata. ¹² Wàacawa cáli ínatabàa Neápolis iyacàlená ícha àta wàanàacataléta Filipos iyacàlená irìculé, nàyacataléca níái manùbéeyéi romanosíwa. Yái yàcaléca máiníiri cachàinica Macedonia yàasu cáli yéená ínata. Wàyaca néeni cawàwanáta máisiba èeri. ¹³ Aiba sábadò judiónái iyamáidacatáicawa, Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, wamusúacawa yàcalé ícha. Yá wàacawa inanábalé wéemíacáináté judiónái iináwaná ìwali nasutáca níawawa Dios ícha néré. Abénaméeyéi inanái nàyaca néré nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios ícha. Yá wáawinacawa néré, wacàlidaca nalí Dios itàacái. ¹⁴ Abéechúa néená ípidenéechúa Lidia, Tiatira iyacàlená mìnalu. Uái Lidia iwéndéechúa cawèníiri wáluma cúulíiri capiraléwaca iicácanáwa. Uái inanái, yèechúa Dios icàaluíniná, uémíaca wacàlidáaná nalíni. Yá Wáiwacali imàacaca uebáidaca yái tàacáisi cayábéerica Pablo icàlidéerica nalí. ¹⁵ Yá ubautizáca, áibanái nacái ucapèe irìcuíyéica. Néese úumaca walí:

—Pínáidacaalícuéwa nuebáidaca Wáiwacali itàacái báisíiri iyú, yásí aquialécué piyamáacuéwa nuénánái yáapicha —cài úumaca walí mamáalàacata àta wàacatalétatéwa wayamáacawa nacapèerìcu.

¹⁶ Néesetécawa áiba èeri àniwa, wàacawa inanába nérépiná wasutácaténá wíawawa Dios ícha, yá wàanàaca áiba mànacàu demonio idacuèchúaca íiwitáise, íná yéewa uwicùlidaca demonio íiwitáise iyú. Wenàiwicanái ipáyaidaca uwicùlidacaténá. Uíwacanánái needácaté nalíwa manùba plata ùwalíise úái iwicùlidéechúaca, nàasu wenàiwicacáiná úa. ¹⁷ Uái mànacàuca udàbaca ùacawa wáamiwáise, wía Pablonáica. Yá uémíáníca ùacawa:

—Níái aslanáica, náibaidaca chènuníiséeri Dios irípiná. Nàanàaca nacàlidacaténácué piríni Dios iwàwaca iwasàacuéca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa —úumaca wàwali, wía Pabloca.

¹⁸ Uémíáníca wacàlidacani madécaná èeri àta maséecataléta Pablo yéemíaca usàna. Yá Pablo iwènúacawa, yá ímaca demonio irí idacuèrica uíiwitáise:

—Jesucristo inùmalícuíse nuchùulla píacawa uícha —ímaca yái Pabloca. Yáta yàacawa uícha caquialéta yái demonioca.

¹⁹ Néese mànacàu ìiwacanánái nàaliácawa canácata quirínama needápináté nalíwa plata ùwalíise, íná náibàaca Pablo, Silas nacái, yá natéca nía yàcalé ìiwacanánái yàatalé, yàcalé mìnánái nàwacáidacàalu. ²⁰ Yá nacháawàaca Pablonái iináwaná ìwali jueznái irí. Yá náimaca Pablonái ìwali:

—Níái asìanáica judíonái meedá. Calúaca namànica wàyacàle mìnánái. ²¹ Néewáidaca wía wèepunínápináwa càide iyúwa áiba ìiwitáisesi ímáaná méetàuculéerica wáiwitáise íicha. Càmita cayába weebáidani, romanocáiná wía, íná canáca yéewaná weebáidacani —náimaca.

²² Iná yàcalé mìnánái canánama nadàbaca néemíanicawa báawéeri iyú Pablonái ìwali, yá jueznái nachùuliaca needáca Pablonái ibàle. Yá nanúadáidaca Pablonái àicu iyú manùba yàawiría àta náiraná imusúacatalétawa nàwalíise. ²³ Idécanáami nanúadáidaca nía báawanama, yá náucaca Pablonái presoíyéi ibànaliculé. Yá nachùuliaca yái icuèricaté presoíyéi ibàna icùanápiná nía cayába. ²⁴ Yeebáca yái nachùulianácani, íná yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca iwàlùadawa Pablo, Silas nacái presoíyéi ibànaná irìculé alé imáalàanácawa. Yá icàbadàaca nacàwa pucháiba tabla imiéyéi iwéré ipíchaná namusúacawa.

²⁵ Quéwa bamuchúami catá Pablo, Silas nacái nasutáca níawawa Dios íicha, nacántàaca nacái Dios irí, yá áibanái presoíyéi yéemíaca natàacái. ²⁶ Néese yáta cáli icusúacawa cachàiníri iyú, íná yái presoíyéi ibànaca icusúacawa macáita cachàiníri iyú. Yá presoíyéi ibàna inùma imanùbaca nàacùacawa macáita, cadena nacái nadacùanáca nía nacaláacawa náicha macáita níái presoíyéica iyéeyéica presoíyéi ibànalicu. ²⁷ Néeseté, yái asìali icuèrica presoíyéi ibàna icawàacawa. Yá iicáca presoíyéi ibàna inùma canánama yàacùacanéerica, yá imusúadaca yàasu espada machete nacáiriwa, inúacaténá yáawawa, iyúunáidacáiná nachùuliacatéwa íicha, níái presoíyéica. ²⁸ Quéwa Pablo imáidaca irí:

—¡Picá pinúa píawawa! ¡Wàyaca macáita! —ímaca yái Pabloca.

²⁹ Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna ichùuliaca yàasu wenàiwicawa itéenápiná irí quichái lámpara nacáiri, yá ipia iwàlùacawa Pablonái yàatalé itatácawa yàacawa icalùniwa. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Pablonái irí. ³⁰ Yá imusúadaca nía presoíyéi ibàna irìcuíse, níái Pablonáica. Yá isutáca yéemíawa nía:

—Píacué asìanáica, ¿càinásica iwàwacutá numànica yéewanápiná Dios iwàsàaca núa yàasu yùuwichàacáisi íichawa? —ímaca nalí. ³¹ Yá náimaca irí:

—Peebáidacaalí Wáiwacali Jesús itàacái, yásí Dios iwàsàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, nía nacái picapèe irìcuíyéica —náimaca irí.

³² Néese nacàlidaca irí Wáiwacali itàacái, nalí nacái iyéeyéica icapèe irìcu, yái icuèrica presoíyéi ibàna. ³³ Yá néese, yáté horaca, bamuchúami catá, yái icuèrica presoíyéi ibàna íibaca Pablonái icháuná, nanúadáidacatabàaca nía àicu iyú. Yá ibautizácawa, yéenanái canánama nacái nabautizácawa. ³⁴ Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca nía icapèe irìculéwa. Yá yàaca nayáapiná. Yá cayábaca iwàwa, yéenanái nacái, neebáidacáiná Dios itàacái.

³⁵ Amalácaté yàacawa nawicáu, yá jueznái nabànùaca úwinái presoíyéi ibàna néré nachùuliacaténá nawasàaca Pablonái. ³⁶ Yái icuèrica presoíyéi ibàna íimaca Pablo irí:

—Níara juezca nachùuliaca nuwasàacuéca pía, íná pimusúacuéwa matuíbanáita —ímaca Pablonái irí. ³⁷ Quéwa Pablo íimaca úwinái irí:

—Nadéca nanúadáidaca wía àicu iyú, wía romanosíwaca wenàiwicanái yàacuése. Càmitaté namàaca wacàlidaca waináwaná ìwaliwa. Canácaté nacái nàanèeri wàwali wabáyawaná nàuwichàidéeripiná wía ìwalíise. Yá nadéca náucaca wía presoíyéi ibànaliculé. Siùcade nawàwa nawasàaca wía ibàacanéri

iyú. Quéwa càmita wawàwa wamàni cà. Pìacué picàlidaca nalí níani juezca níacaténata iwasàa wía —íimaca yái Pablocà.

³⁸ Néese úwinái nacàlidaca jueznái iríni. Iná cáaluca jueznái néemìaca naináwaná ìwali romanonáicáiná níai Pablonáica. ³⁹ Néese níai juezca nàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá nasutáca Pablonái íicha wawàsi namàacáanápíná nawàwawa íicha yái báawéerica jueznái imàníricaté nalí. Yá jueznái iwasàaca nía presoíyéi ibàna íicha. Néese nasutáca Pablonái íicha wawàsi manuísíwata nèepùanápínáwà yàcalé íicha. ⁴⁰ Pablonái namusúacawa presoíyéi ibàna íicha, yá napáchiaca Lidia néré. Idécanáami nàwacáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá Pablonái nachàiniadaca nawàwa Dios itàacái iyú. Néese Pablonái nèepùacawa náicha.

17

El alboroto en Tesalónica

¹ Pablo, Silas nacái napáchiacaté nèepunicawa, yá nachàbacawa Anfípolis iyacàlená iricubàa, Apolonia iyacàlená nacái. Yáté nàanàaca Tesalónica iyacàlená néré. Iyaca néré judiónái yéewáidacàalu. ² Càide iyúwaté Pablo íiwitáise iyáaná, iwàlùacawa néewáidacàalu iriculé sábadò imanùbaca, máisiba sábadò irìcu judiónái iyamáidacatáicawa. Yá itàanica náapicha, icàlidaca nacái nalíni càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise. ³ Yá Pablo icàlidaca nalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise Mesías ìwali, yái israelita icuèrinápínáca Dios ibànuèripinacaté nalí. Pablo icàlidaca nalíni Mesías iwàwacutácaté yéetácawa, néese idécanáamité yéetácawa, yá iwàwacutácaté nacái icáucàacawa. Yá Pablo íimaca nalí:

—Yái Jesús nucàlidéericuéca pirí iináwaná ìwali, yácata yái Mesíasca Dios ibànuèripinacaté walí Wacuèrinápíná, wía judíoca —íimaca yái Pablocà.

⁴ Néese abenaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Yáté nèepunicawa Pablonái yáapicha. Madécaná griegonái yèeyéi Dios icàaluíniná, neebáidacaté Jesús itàacái, madécaná nacái inanái cáimiétacanéeyéi neebáida nacái. ⁵ Quéwa áibanái judío càmiyéi yeebáida Jesús itàacái, yá báawaca naicáca Pablonái, manùbacáiná wenàiwica nawàwa néemìaca Pablo itàacái. Yá judiónái nàwacáidaca áibanái báawéeyéi íiwitáise, níai machawàaquéeyéica iyéeyéica calle iricubàa, nawènúadánápíná yàcalé mìnánái íiwitáise canánama calúacaténá naicáca Pablonái. Yá wenàiwicanái ipìacawa, néemíanicawa, yá nawàlùacawa cachàiniíri iyú Jasón icapèe iriculé nacutácaténá Pablo, Silas nacái náibàacaténá nía natéenápíná nacái nía yàcalé íiwacanánái yàatalé nacháawàacaténá Pablonái iináwaná ìwali. ⁶ Quéwa canácaté néré níai Pablonáica, íná níai manùbéeyéi wenàiwicaca náibàaca Jasón, náibàaca nacái áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nawatàidaca Jasónnái nacháawàacaténá naináwaná yàcalé íiwacanánái irí. Yá náimaca néemíanicawa:

—¡Níara Pablo, Silas nacái nadéca báawaca namànica macái èeri mìnánái íiwitáise calúacaténá naicáca wacuèriná emperador! ¡Iná càmita èeri mìnánái nàyaca matuìbanáiwaca! ¡Siùca Pablonái nadéca nawàlùacawa wàyacàle iriculé nacái! ⁷ ¡Yái Jasón idéca yeedáca nía icapèe iriculéwa! Macái namànica máini méetàuculéeri wawàsi emperador itàacái íicha, yái wacuèriná emperador romanosàirica icuèrica macái cáli imanùbaca, náimacáiná iyacasa áiba wacuèrinápíná, yáara íipidenéerimica Jesús —náimaca.

⁸ Idécanáamité néemìacani, yá báawaca náináidacawa nawàwawa, níai wenàiwicaca, nía nacái yàcalé íiwacanánáica. ⁹ Quéwa Jasón, áibanái nacái iyéeyéica yáapicha, napáyaidaca náichawa plata iyú yàcalé íiwacanánái càide iyúwa yàcalé íiwacanánái ichùullaná napáyaidaca nía. Yásí namàacaca Jasónnái nèepunicawa.

Pablo y Silas en Berea

¹⁰ Néeseté níái Tesalónica ìyacàlená m̀nanaí yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudàaca Pablo, Silas nacái namusúacawa caquialéta nàcaténáwa táiyápi Berea ìyacàlená nérépiná. Nàanàaca néré, yá nawàlùacawa judíonái yéewáidacàalu irìculé. ¹¹ Abénaméeyéi judío ìyéeyéica Berea ìyacàlená irìcu cáimiétacanéeyéica nía Tesalónica ìyacàlená m̀nanaí íicha, íná néemìaca cáalíacáiri iyú yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Eeri imanùbaca Berea ìyacàlená m̀nanaí yéewáidacawa tàacáisi ìwali profetanái itànèericaté Dios inùmalicuise, náalíacaténáwa asásí b́asíiricaalíni, yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. ¹² Iná madécaná nawènúadaca náiwitáise nēebáidacaténá Jesús itàacái. Aibanái nacái griegonái manùbéeyéi nēebáida nacái, madécaná wenàiwica cáimiétacanéeyéi, inanái, asianái nacái. ¹³ Quéwa abénaméeyéi judío Tesalónica ìyacàlená néeséeyéi néemìacaté Pablo iináwaná ìwali icàlidáaná Dios itàacái Berea ìyacàlená irìcu nacái, yá nàacawa néré. Yá báawaca namànica yàcalé m̀nanaí íiwitáise nawàwacaténá náibàaca Pablonái nàuwichàidacaténá nía. ¹⁴ Yásí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo caquialéta áiba yàcalé nérépiná ìyéerica manuíri úni idùlepi. Silas, Timoteo nacái nayamáacatéwa Berea ìyacàlená irìcu. ¹⁵ Níái itéeyéicaté Pablo nàacawéeridacani àta nàanàacatalétaté Atenas ìyacàlená néré. Néese nèepùacawa íicha. Pablo ibànùaca náapicha tàacáisi imáidacaténá Silas, Timoteo nacái nàanápínátéwa caquialéta Pablo yàatalépiná.

Pablo en Atenas

¹⁶ Inaté Pablo ìyaca Atenas ìyacàlená irìcu. Icùaca ìyaca nàanàaca néré níái Silas, Timoteo nacái. Yá báawaca Pablo iwàwa iicácáiná manùbéeyéi ídolo, yái cuwáiná yéenaiwaná ibàlùeyéicawa néenibàa, Atenas ìyacàlená m̀nanaí isutéeyéica yáawawa íicha. ¹⁷ Iná Pablo itàanica judíonái yáapicha néewáidacàalu irìcu, náapicha nacái áibanái yèeyéica Dios icàaluíniná. Icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná ìwali. Nasutáca néemìawani nacái. Eeri imanùbacata nacái Pablo itàanica áibanái yáapicha càiyéinácaalí ibàlùeyéicawa yàcalé bamuchúamibàa. Pablo iwàwaca iwènúadaca náiwitáise nēebáidáanápíná Jesús itàacái. ¹⁸ Nàyaca néeni abénaméeyéi asianái yéewáidéeyéiwa epicureonái yàasu tàacáisi ìwali. Aibanái asianái nacái yéewáidéeyéiwa estoiconái yàasu tàacáisi ìwali. Aiba èeri nàanàaca Pablo. Yá nasutáca néemìawa níawáaca:

—¿Càinásica ìwali itàaní mamáalàacata yái asìalica? —náimaca nalíwáaca. Quéwa áibanái íimaca Pablo ìwali:

—Cawàwanáta itàanica áibanái cuwáiná inùmalicuise áiba íiwitáaná cuwáiná wàasu cuwáiná íicha —náimaca ìwali, Pablo icàlidacáiná nalí Jesús iináwaná ìwali imichàacatéwa yéetácáisi íicha. ¹⁹ Iná namáida natéwa Pablo nàwacáidacàalu néréwa ípidenacataléca Areópago, náiwacanánái ìwacáidáyacatalécawa, cáalíacáiyéi nacái. Yá nasutáca néemìawa Pablo:

—¿Cawínásica yái wàlisài tàacáisi picàlidéerica? ²⁰ Picàlidacáiná walí áiba tàacáisi càmiríicáwa wáalíawa ìwali. Iná wawàwa wáalíacawa càinácaalí íimáaná yái tàacáisica —náimaca Pablo irí.

²¹ Càité náimaca Pablo irí níacáiná Atenas ìyacàlená m̀nanaíca, áibanái nacái ìyéeyéica nēewi, casímáica néemìaca natàanica èeríapinama macái wàlisài tàacáisi ìwali.

²² Iná Pablo yàa ibàlùacawa nàacuése m̀ níái ìwacáidáyacquéeyéicawa Areópago néeni. Yá íimaca nalí:

“Píacué, Atenas ìyacàlená m̀nanaíca, núalíacuécawa piináwaná ìwali pianácué cuwáiná icàaluíniná manuísíwata. ²³ Nuchàbacáinaté nuicáca níara manùbéeyéi pisutácatáicuéca, yá nùanàaca áiba altar tàacáisi ichanèericawa ìwali. Yá tàacáisi íimaca: ‘Dios irípiná, yáara càmiríica wáalíawa ìwali’, íiméeri.

Quéwa péemiacué cayábani. Yái Dios pièricuéca irí cayábéeri càmiiricué pialá ìwali, yáca Dios yái nucàlidéericuéca piri iináwaná ìwali.

²⁴ “Dios idàbacaté cháí cáli. Idàbaté nacái macáita wawàsi iyéerica. Náiwacalica nacái macái cáli chènuníseeyéica, yá nacái cáliquéi. Càmita Dios ìya templo irìcu wamànírira wacáapi iyúwa. ²⁵ Canáca imáapuèri wáicha wamànírìpiná irí. Abéerita Dios yái yèerica wacáuca, yèeri wacalésa nacái, yèeri nacái macáita wàasu.

²⁶⁻²⁷ “Dios idàbacaté abéeri asìali, abéechúa inanái nacái. Wàawirináimicaté nía, wía èeri mìnánica canánama, iyéeyéica macái cáli. Dios ichùullacaté wàwali macáita càinápinácaalí wàasu èeri, càinápinácaalí nacái wàasu cáli, wacutácaténá wáaliacawa Dios ìwali, éwita càmicáaníta wáalimá waicácani watuí iyúwa. Quéwa càmita càulená wáaliacawa ìwali. ²⁸ Dios yèericáiná wacáuca, wachàini nacái, càide iyúwa nacái náimáaná níara abénaméeyéi pèewi itànèeyéica tàacáisi ímèerica: ‘Wíacata nacái Dios yéenibe’, càì natànàaca. ²⁹ Dios yéenibecáiná wía, íná càmita cayába wáináida Dios yéenáiwánaca yái ídoloca, yái yéenáiwánasi wenàiwica imànírira oro ícha ídolopiná, yá nacái platéechúa ídoloca, íbéechúa ídoloca nacái iyúwa nayúunáidáaná Dios yéenáiwánacani. ³⁰ Bàaluité èeri, càmitaté wàawirináimi yáalíawa, íná Dios ìidenàcaté yái namànínáca. Quéwa siúcade ichùullaca wawènúadánápiná wáiwitáisewa wabáyawaná íchawa, wamàacacaténá wáichawa yái wabáyawaná wamànírira. ³¹ Dios idéca ichùullaca wawènúadánápiná wáiwitáisewa; idéca imàacaca abé èeripiná icàlidáanápiná báisíiri iyú èeri mìnánái íbáyawaná ìwali, yéemiacaténá naináwaná ìwali cáaliacáiri iyú. Dios idéca imàacaca abéeri asìali icàlidáanápiná naináwaná ìwali yùuwichàidacaténá nía. Idéca yáasáidaca walí canánama càirínácaalíni, yái Jesúsca, Dios imichàidacáinaté Jesús yéetácáisi ícha”, ímaca nalí yái Pabloca.

³² Néese Atenas mìnánái idécanáami néemíaca iináwaná imichàanáwa yéetácáisi ícha, yá abénaméeyéi nèewi naicáanica Pablo iquíniná. Quéwa áibanái ímaca Pablo irí:

—Wawàwaca picàlidaca walí àniwani, áibaalípiná —náimaca Pablo irí.

³³ Iná Pablo yèepùacawa náicha. ³⁴ Quéwa abénaméeyéi nèewi nàacawa Pablo yáapicha, yá neebáidaca iríni. Abéeri ípidená Dionisio, abéeri néenaca, níái Areópogoca. Aiba yeebáidéechúa, uípidená Dámaris. Aibanái náapicha nacái neebáidacaté Jesús itàacái.

18

Pablo en Corinto

¹ Néeseté Pablo yàacawa Atenas ìyacàlená ícha Corinto ìyacàlená nérépiná. ² Corinto ìyacàlená irìcu Pablo yàanàaca abéeri judío ípidenéeri Aquila, abéeri Ponto yàasu cáli néeséeri. Achúma èerité ipíchawáiseté Pablo yàanàaca néré, Aquila yàanàacaté Italia yàasu cáli néese, yàacawéetúa Priscila yáapichawa. Iwàwacutácaté namusúacawa Italia yàasu cáli ícha, yácáiná emperador romanosàiri Claudio, icuèricaté macái cáli imanùbaca, ichùullacaté macái judiónái imusúacawa Roma ìyacàlená ícha. Inaté níái Aquilanáica nàacatéwa Italia yàasu cáli ícha, néese nàanàacaté Corinto ìyacàlená néré. Yá Pablo ipáchiaca níái Aquilanáica. ³ Pablo iyamáacatéwa íbaidacaténá náapicha náibaidacáiná yái wawàsi Pablo yáaliéerica íbaidaca, caplíma ímamisíirica. ⁴ Néese sábadó imanùbaca judiónái iyamáidacatáicawa, Pablo iwàlùacawa néewáidacàlu irìculé. Yá icàlidaca nalí Jesús iináwaná ìwali. Iwàwacaté nacái iwènúadaca náiwitáise neebáidáanápiná Jesús itàacái, níái judíoca, nía nacái càmiyéica judío.

⁵ Silas, Timoteo nacái nàanàacaalíté Pablo yàatalé Macedonia yàasu cáli néese, yáté Pablo imàacaca íchawa yàasu íbaidacalésiwa caplìma ímamisírica icàlidacaténá mamáalàacata Jesús itàacái, iwènúadacaténá nacái judíonái íiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, nàasu Mesíascani, yái nacuèrinápináca Dios ibànuèricaté judíonái irí. ⁶ Quéwa abénaméeyéi judío nàuwidaca namànica Pablo, yá nadàbaca natàanica ìwali báawéeri iyú. Néese Pablo icusúaca napualé yàasu ruana nacáiriwa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, yásáidacaténá Dios yùuwichàidáanápínaté nía. Yá íimaca nalí:

—Píacué judíoca, piùwichàapínáwa pibáyawaná ìwalísecuéwa. Canácata nubáyawaná ìwalíse yái piùwichàanápínácuécawa, nùalàacáinácué pía yùuwichàacáisi íchaná. Siúcade nùacawa nucàlidacaténá yái tàacásica càmlíyéi judío irí —íimaca yái Pabloca.

⁷ Yá Pablo imusúacawa judíonái yéewáidacàalu irícuíse. Yá iwàlùacatéwa áiba asìali icapèe irículé càmlíri judío, ípidenérica Ticio Justo. Yái asìali yèericaté Dios icàaluíniná. Idèniaca icapèewa judíonái yéewáidacàalu idaníbà. ⁸ Iyacaté áiba judío ípidenéri Crispo, yácata abéeri néewáidacàalu íiwacali. Yái Crispo yeebáidacaté Wáiwacali itàacái, macái yéénánái yáapichawa. Madécaná Corinto iyacàlená mìnánái nacái néemìaca Jesús iináwaná ìwali, yá neebáidaca Jesús itàacái, yá nabautizá nacáiwá, násáidacaténá neebáidaca Jesús. ⁹ Néese áiba catá Wáiwacali íimaca Pablo irí yéénáiwánási nacáiri irícuíse: “Píca cáalu pía. Picàlida nalí nutàacái mamáalàacata, píca masàna pía. ¹⁰ Núacáináta píapicha íná canácata yáaliméeri imànica píri báawéeri, nudèniacáiná madécaná nùasu wenàiwicawa judíonái yeebáidéeyéipíná nutàacái yá yàcaléquéi”, íimaca yái Wáiwacalica. ¹¹ Càité Pablo iyamáacawa abéeri camuí y medio Corinto iyacàlená irícu. Yá yéewáidaca wenàiwicanái Dios itàacái iyú.

¹² Quéwa néenialíté Galión gobernador icùacaté Acaya yàasu cáli. Néese madécaná judío nàwacáidáyacacawa, yáté náibàaca Pablo. Yá nawatàidaca Pablo nacháawàacaténá iináwaná ìwali Galión gobernador irí. ¹³ Yá náimaca gobernador irí:

—Yái asìalica icàlidaca yèepunícawa iwènúadaca wenàiwicanái íiwitáise nàacaténá Dios icàaluíniná iyúwa càmlíná romanonái ibatàa wamànica — náimaca.

¹⁴ Néese Pablo batéwa idàbaca itàanica, quéwa yái Galión íimaca judíonái irí:

—Isàiwicacaalí áiba wenàiwica irí wawàsítá, càmicaalí nacái, imànicaalí íbáyawanáwa manuísíwatatá, yásí báisíta nuìdenìaca quiríta nuémìacaténácué cayába písàna picháawàanácué iináwaná ìwali, píacué judíoca. ¹⁵ Quéwa píasu wawàsicué meedáni, pitàanicaténácué píriwáaca chàinisíri iyú, canéeri iwèni tàacáisi ìwali, náipidená ìwali nacái, ìwali nacái yái pichùullánácuéca. Pichùnìacué píawamitani yái wawàsica càmicáiná nuwàwa nuémìacuéca píasu wawàsi iináwaná ìwali —íimaca yái gobernadorca.

¹⁶ Yá yúucaca íchawa nía caplì irícuíse, yái caplì imàdàanáca gobernador yéemìacataléca wenàiwica iináwaná ìwali. ¹⁷ Néese macáita náibàaca Sóstenes, áiba judíonái yéewáidacàalu íiwacali. Yá nacapèedáidacani gobernador íipunita. Quéwa matuíbanái meedá Galión iicáca yái namànírica.

Pablo vuelve a Antioquía y comienza su tercer viaje misionero

¹⁸ Néeseté Pablo iyamáacatéwa Corinto iyacàlená irícu madécaná èeri mamáalàacata. Néese itàanica náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái icàlidacaténá nalí iináwanáwa yàanápínáwa náicha, yá namàacaca yàacawa matuíbanáita. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave irículé náapicha níái Priscila, Aquila nacái yàacaténáwa manuíri úni yáacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Quéechatécáwa nàanàaca Cencrea ídalutalená néré. Yá nayamáidacawa

néré malééná èerita. Ipíchawáiseté nawàlùacawa nave iriculé àniwa, Pablo idalúaca íiwita íbáináwa ímáalàidacáináaté imànica áiba íbaidacalési càide iyúwa icàlidáanáté Dios iríni, iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ¹⁹ Néeseté nàacawa àniwa manuíri úni yáacubàa àta nàanàcataléta Efeso ídalutalená néré. Yá Pablo yàacawa náicha, níái Priscila, Aquila nacái iwàlùacaténáwa judiónái yéewáidacàalu iriculé. Yá itàanica judiónái yáapicha iwacáidáyaquéeyécawa néré. ²⁰ Yá nasutáca Pablo íicha wawàsi manuísíwata iyamáanápínáwa náapicha quiríta yéewáidacaténá nía, quéwa càmítaté iwàwa iyamáacawa néré. ²¹ Ipíchawáiseté Pablo yàacawa náicha, yá íimaca nalí: “Iwàwacutá nùyaca Jerusalén iyacàlená irícu áiba èeriwa nuicácaténá náapicha mesúnamáita áiba culto namáníiripínáca. Quéwa Dios iwàwacaalí nuèpùacawa néese àniwa, yásí nuèpùacué nupáchiaca pía àniwa”, íimaca yái Pabloca. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave iriculé, yàacaténáwa manuíri úni yáacubàa. Yá yàacawa Efeso iyacàlená íicha. ²² Idécanáami Pablo yàanàaca Cesarea ídalutalená néré, yaté yàacawa cáli ínatabàa Jerusalén iyacàlená néré itàidacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Idécanáamité itàidaca nía néré, yaté yàacawa Antioquía iyacàlená néré. ²³ Néese ipáchiaca nía néré achúmáanata, yá yàacatéwa náicha àniwa, yèepunícáténáwa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ínatabàa, Frigia yàasu cáli ínatabàa nacái. Càité yèepuní ichàiniadaca nawàwa macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

Apolos predica en Efeso

²⁴ Néenialíté áiba judío ípidenéeri Apolos, Alejandría iyacàlená néeséeri yàanàacaté Efeso iyacàlená néré. Yái Apolos yáalíaca icàlidaca Dios itàacái cáalíacáiri iyú, yéewáidacaté nacáiwa cayábéeri iyú tàacáisi ìwali profetanái, áibanái nacái itànèricaté Dios inùmaliçuise, íná yéewa yáalíacawa ìwali cayába. ²⁵ Apolos yéewáidacatéwa tàacáisi ìwali icàlidéerica càinácaalí Wáiwacali iwàwáaná wáyaca. Yá icàlidaca Wáiwacali iináwaná ìwali manuísíwata macái iwàwalíçuisewa. Yéewáida wenàiwicanái amaláwaca Jesús ìwali, éwita yáalíacáanítawa abéerita ìwali yái Juan el Bautista ibautizáanáté wenàiwica iwènúadéeyéicaté íiwitáisewa Dios irípiná. ²⁶ Yá Apolos idàbaca icàlidaca macàaluínínátani judiónái yéewáidacàalu irícu. Quéwa Priscila, Aquila nacái idécanáamité néemíaca Apolos, yá natécani méetàucuta nàataléwa nacàlidacaténá amaláwaca iríni macáita yái Wáiwacali iináwanáca. ²⁷ Néese Apolos iwàwacaté yàaca icàlidaca Wáiwacali itàacái Acaya yàasu cáli néré. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàwacaté nayúudàacani yàasu àyapu piná. Yá nabànùaca yáapicha cuyàluta wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái Acaya yàasu cáli néeni, natàidáanápínáni cayábéeri iyú, yái Apolosca. Yàanàacaté Acaya yàasu cáli néré, yá Apolos iyúudàaca nía manuísíwata, níái Dios imàníiyéica irí cayábéeri mawèníri iyú imàacáanápíná neebáidaca Jesús itàacái. ²⁸ Yácáiná Apolos icàlidacani macái wenàiwica yàacuésemi, cachàníiri iyú nacái imawèniadaca nàasu tàacáisi níái judíoca. Icàlidacaté nalí machacàníiri iyúni càinácaalí ímáaná tàacáisi profetanái itànèricaté Dios inùmaliçuise, yáasáidacaténá Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápíná Dios ibànùericaté nalí.

19

Pablo en Efeso

¹ Idècunitàacá Apolos iyaca Corinto iyacàlená irícu, yá Pablo yàacawa ichàbacawa dúlinaméeri cáli néenibàa. Yá yàanàaca Efeso iyacàlená iriculé. Néré Pablo yàanàaca abénaméeyéi yeebáidéeyéi. ² Yá íimaca nalí:

—¿Dios ibànùasicué pirí Espíritu Santo, peebáidacaalítécué? —Íimaca yái Pabloca. Yá náimaca irí:

—Càmíiri. Canácata wéemièricáwa Espíritu Santo iináwaná ìwali yàanàaná — náimaca. ³ Néese Pablo isutáca yéemìawa nía àniwa:

—¿Càirínácaalícué tàacáisi peebáidatè ìwali, nabautizácaténácué píá? —Íimaca yái Pabloca. Néese náimaca irí:

—Weebáidacaté yái tàacáisi Juan el Bautista yéewáidéericaté iyú wenàiwica wawènúadánápináté wáiwitáisewa Dios irípiná —náimaca. ⁴ Pablo íimaca nalí:

—Juan ibautizácaté wenàiwica náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. Juan icàlidacaté nalí nacái iwàwacutáanápináté neebáidaca áiba itàacái, yái yàanèripinacaté Juan yáamirìcubàa, yái Jesúsca —íimaca yái Pabloca.

⁵ Idécanáami néemiacani, yá nabautizáca Wáiwacali Jesús íipidená ìwali, neebáidacáiná itàacái. ⁶ Néese Pablo imàacaca icáapiwa nàwali, yá Espíritu Santo yàanàaca yàacawéeridacaténá nía, yá natàaníca áiba tàacáisi iyú, càmlíri èeri mìnánái itàacái. Naçàlidaca tàacáisi Dios inùmalícuíse. ⁷ Cawàwanáta doce namanùbaca asíanáica níái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái.

⁸ Néese Pablo iyamáacatéwa nèewi Efeso ìyacàlená néré másiba quéeri. Eeri imanùbaca icàlidaca nalíni judíonái yéewáidacàalu irìcu. Icàlidaca nalíni macàaluínináta, itàaní nacái náapicha, iwènúadaca náiwitáise náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. ⁹ Quéwa abénaméeyéi judío báawaca néemìaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nawàwa neebáidacani.

Natàaníca wenàiwicanái irí báawéeri iyú tàacáisi ìwali, yái cayábéeri tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Iná Pablo yàacawa náicha, càmita quirínama icàlida nalíni judíonái yéewáidacàalu irìcu. Itécaté nacái yáapichawa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nàacawa Tirano yàasu yéewáidacàalu irìculé. Yáté Pablo icàlidaca nalí Dios itàacái èeri imanùbaca. ¹⁰ Pablo icàlidacaté nalíni pucháiba camuí. Ináté yéewa macáita Asia yàasu cáli néeséeyéi néemìaca Wáiwacali iináwaná ìwali. Judíonái, nía nacái càmiyéica judío néemìata nacái. ¹¹ Yá Dios imàacaca Pablo ichùnìaca manùbéeyéi máiniyéi cáuláicaca. ¹² Abénaméeyéi naliadaca Pablo yàasu panuelo, ibàle yéená nacái cáuláiquéeyéi ìwali, yá nachùnìacawa níái cáuláiquéeyéica. Pablo yúucaca demonio wenàiwicanái íicha nacái.

¹³ Quéwa áibanái judío yàanàacaté ipáchiaca néré náucacaténá demonio wenàiwicanái íicha. Nawàwacaté náucaca demonio wenàiwica íicha Wáiwacali Jesús íipidená iyú. Yá náimaca demonionái irí: “Jesús inùmalícuíse wachùullacuéca píacawa, yái Jesúsca Pablo icàlidéerica iináwaná ìwali”, náimaca.

¹⁴ Càité siete asíanái judíonái imànica. Náaniri íipidenáté Esceva, abéeri sacerdote íiwacalináca. ¹⁵ Quéwa áiba èeri náalimáidacaté náucaca demonio asiali íicha, yá demonio íimaca nalí: “Núalíaca nuicáca Jesús. Núalía nacáíwa Pablo ìwali. Càmitacué núalía nuicáca píá”, íimaca nalí yái demonioca.

¹⁶ Yáta yái asiali demonio idacuèri íiwitáise, ipisiacawa nàwali, níái sietéeyéica imanùbaca asíanáica. Yá inúadáidaca nía cachàiníiri iyú báawanama macáita, yá inúadáidaca nía canánama cáiwíiri iyú, àta nèepùacatalétawa napíacawa capíi irìcuíse, mabàleta, cacháunéeyéi báawanama. ¹⁷ Néese macáita Efeso ìyacàlená mìnánái, judíonái canánama, càmiyéi judío nacái, néemìacaté naináwaná ìwali, níái sietéeyéi asíanáica, iná yéewa cáluca macáita wenàiwica manuísíwata, yá naináidacawa cáimiétaquéeri iyú Wáiwacali Jesús ìwali.

¹⁸ Madécaná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nabàlùacawa wenàiwicanái yàacuésemi, yá nacàlidaca náichawa nabáyawanáwa namàníricaté.

¹⁹ Madécaná nacái camàliquéeyéi natéca nàasu cuyàlutawa manùbawaca, yái cuyàluta icàlidéerica sapíi ìwali, namàlica ìwali nacái. Yá neemáca nàasu cuyàlutawa macáita Efeso ìyacàlená mìnánái iicápiná náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa namàlica íichawa. Aibanái naputàacaté nawèni

níái cuyàlutamica, yá nawèni cincuenta mil namanùbaca dracma, yái cincuenta mil èeri iwènicatái. ²⁰ Càité manùbéeyéi wenàiwica yéemìaca Wáiwacali itàacái, yá neebáidacani, madécanéyeyéi wenàiwicaca.

²¹ Idécanáamité ichàbacawa yái wawàsica, yá Pablo íináidacatéwa ipáchíanápiná Macedonia yàasu cáli néré, Acaya yàasu cáli néré nacái yàacaténáwa àniwa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Iimacaté nacái idécanáamité ipáchiaa Jerusalén ìyacàlená néré, yá nacái iwàwacutápinaté yàacawa Roma ìyacàlená néré, íimaca. ²² Iná yéewa Pablo ibànùcaté pucháiba wenàiwica iyúudéeyéicani nàacaténáwa ipíchalépiná Macedonia yàasu cáli néré. Níái yàacawéeyéiná náipidená Timoteo, Erasto nacái. Idècunitàacá nèepunícawa nérépiná, yá Pablo iyamáacawa Asia yàasu cáli néré achúma èerita.

El alboroto en Efeso

²³ Néenialíté áibanái nadàbaca natàanica báawéeri iyú nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná abénaméeyéi Efeso ìyacàlená mìnanaí báawaca naicáca Dios itàacái, calúaca nacái náináidacawa. ²⁴ Abéeri asìali ípidenéri Demetrio báawacaté imànica Efeso mìnanaí íiwitáise nàuwidecaténá namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Demetriocáiná imàníirité platéeri yéenáwanási cawèníri. Imànicaté achúméri capìi platéeri, templo nacáiyéi iicacánáwa nasutácàalu níawawa nàasu cuwáisàatúa íichawa ípidenéchúa Artemisa. Aibanái imàníiyéi achúmanaméeyéi capìi platéeri, càasuca máini nía Demetrio yáapicha. ²⁵ Iná Demetrio ìwacáidaca nía, áibanái yáapicha imàníiyéica platéeri wawàsi, yá íimaca nalí canánama: “Píacué asianáica, píalíacuécawa wàyaca càasuíri iyú ìwalíise yái wáibaidacaléca. ²⁶ Pidécuéca piicáca, péemìaca nacái yáara Pablo icàlidéerica yèepunícawa tàacáisi. Itàaníirica wáibaidacalé ìwali, níái ídolo cuwáiná yéenáwaná wamàníiyéica, Pablo íimaca càmitasa báisi Diosca nía. Càita Pablo idéca iwènúadaca manùbéeyéi wenàiwica íiwitáise cuwáiná íicha cháí Efeso ìyacàlená irìcu, macái Asia yàasu cáli néenibàa nacái. ²⁷ Máiniíri báawaca, cawàwanáta imáalàacawa wáicha yái wáibaidacaléca, càmicáiná quirínama wenàiwica iwèniápiná yái ídoloca wamàníirica. Ua nacái wasutácàalu iináwaná imáalàapínacawa wáicha, úara manuíchúa temploca wasutácàalu wíawawa wàasu cuwáisàatúa íicha ípidenéchúaca Artemisa, wenàiwica iyamáidacaalí nàaca ucàaluíniná, úái macái wenàiwica yèechúaca icàaluíniná, wía wenàiwicanái canánama Asia yàasu cáli íinatéeyéica ìyaca, macái èeri mìnanaí nacái”, íimaca yái Demetrioca.

²⁸ Néese Demetrio yáapichéeyéi idécanáami néemìaca Pablo iináwaná, yá máini báawaca nawàwa ìwalíise. Yá nadàbaca néemíanicawa cachàiniíri iyú, néemíanicawa mamáalàacata: “¡Cayábéechúaca wàasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso ìyacàlená mìnanaíca!” càí néemíanicawa mamáalàacata.

²⁹ Yá manùbéeyéi wenàiwica naplacawa néemìaca nasàna àta máiwitáiscataléta madécaná Efeso ìyacàlená mìnanaí. Yá náibàaca Gayo, Aristarco nacái, níái Pablo yàacawéeyéináca, Macedonia yàasu cáli néeséeyéica. Yá naplacawa nawatàidaca nía manuíri nàwacáidacàalu irìculéwa, iyéerica Efeso ìyacàlená irìcu. ³⁰ Néese Pablo iwàwacaté iwàlùacawa néré icàlidacaténáni manùbéeyéi wenàiwica irí. Quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái càmita nabatàa Pablo iwàlùacawa néré. ³¹ Aibanái nacái, Asia yàasu cáli icuèrinánica, Pablo yàacawéeyéináca nía, nabànùaca tàacáisi Pablo irí isutacaténá íicha wawàsi manuísíwata ipíchánaté iwàlùacawa néré. ³² Yá nàwacáidacàalu irìcu abénaméeyéi néemíanicawa nàyaca abéeri wawàsi. Aibanái nacái néemíanicawa nàyaca áiba wawàsi nacái máiwitáiscáiná nía canánama meedá. Manùbéeyéi nèewi càmita náalíawa càinápinácaalí wawàsi ìwali nàwacáidáyacacatéwa. ³³ Néese abénaméeyéi judío ìyéeyéica néeni náibàaca nawesíaca asìali ípidenéri

Alejandro, ibàlùacaténáwa macái wenàiwica yàacuésesemi. Yá áibanái wenàiwica nacàlidacani Alejandro irí. Néese yái Alejandro yúucaca icáapiwa manùbéeyéi wenàiwica irí masànacaténá nía, Alejandro iwàwacáinaté icàlidaca judíonái iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí náaliacaténáwa canácasa judíonái imàníiri ibáyawanáwa. ³⁴ Quéwa idécanacáita manùbéeyéi wenàiwica náaliacawa judíocani, yái Alejandroca, yá nadábaca néemíanícawa. Pucháiba hora néemíanícawa mamáalàacata macáita namanùbaca iyúwa abéeri isàna iyú. Náimaca: “¡Cayábéechúaca wàasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso ìyacàlená mìnánáica!”, còi náimaca néemíanícawa mamáalàacata.

³⁵ Néeseté áiba Efeso ìyacàlená mìnánái icuèriná iwàwaca icàlidaca nalíni. Idécanáami masànaca imànica nía, yá íimaca nalí: “Píacué Efeso mìnánáica. Macái èeri mìnánái náaliacawa wàyacàle Efeso iináwaná, wía icuèyéica cayába templo wasutàcàalu wíawawa wàasu cuwáisàatúa Artemisa íichawa, náalía nacáiwaca wacùaca Artemisa uénáiwánami, yáara náiméerica ìwali yúuwèericasawa chènuníise bàaluité cuwáinái yàasu cáli íicha. ³⁶ Macái èeri mìnánái náaliacawa báisícani, íná matuíbanáicué pía. Picácué máiwitáise píawa, pimànicáichacué wawàsi máiwitáiséeri iyú. ³⁷ Níacáiná aslanáica pitéeyéicuéca aléi, càmita nayéedùu wawàsi irìcuíse, yáara wasutàcàalu wíawawa Artemisa íicha, càmita nacái natàaní báawéeri iyú ùwali. ³⁸ Yái Demetrioca, áibanái nacái íibaidéeyéica yáapicha nawàwacaalí nacháawàaca naináwaná ìwali jueznái irí, yá ìyaca jueznái yéemièripiná nataacái. Macáita náalimá nacháawàayacacawa machàcaníiri iyú yàcalé íiwacanánái irí. ³⁹ Píwàwacaalícué áiba wawàsi, yá iwàwacutácué pisutáca náicha wawàsi níara yàcalé íiwacanánáica, nàwacáidáyacapínacaalíwa, càide iyúwa wacuèrinánái romanonái ichùullianá wamànica. ⁴⁰ Máiníiri báawaca yái pimàníricuéca cháí. Cawàwanáta romanonái icháawàaca waináwaná ìwali, wía Efeso ìyacàlená mìnánáica, náimapiná wamànिकासà ùwicái wacuèrinánái romanonái íipunitawa. Náiwacanánái yéemiacaalí càinácaalícué pimàníná cháí bàwina, yásí nasutá néemiawa núawa cánácué yéewaná pimàni máiní máiwitáiséeri iyú. Càmita núalimápiná nucàlidaca nalíwani”, íimaca yái yàcalé icuèrináca. ⁴¹ Néese yái yàcalé icuèriná idécanáami icàlidaca nalíni, yá ichùulliacà nèepùacawa. Néese macáita namusúacawa nàwacáidacàalu irìcuísewa, yá nàca náichawáaca, nèepùacawa nacapèe néréwa.

20

Viaje de Pablo a Macedonia y Grecia

¹ Idécanáamité imáalàacawa yái Efeso ìyacàlená mìnánái imànínáca máiwitáiséeri iyú, yá Pablo imáidaca yàataléwa níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yàalàacaténá nía. Néese idécanáami ichàiniadaca nawàwa, yá yàacawa náicha Macedonia yàasu cáli nérépiná. ² Pablo ipáchiaca macái yàcalé imanùbaca ìyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata. Yá ichàiniadaca nawàwa manuísíwata, yàalàaca nía déecuiri iyú níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese Pablo yàanàaca Grecia yàasu cáli néré. ³ Yá iyamáacawa néré máisiba quéri. Néeseté mawiénica yéenáiwáná iwàlùanápínátéwa nave irìculé yàacaténáwa manuíri úni yáacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Yá yéemíaca judíonái iináwaná nánáidáanáwa namànínápiná irí báawéeri. Iná iwènúadaca íiwitáisewa, yá íináidacawa yèepùanápínátéwa cáli íinatabàa, ichàbacaténáwa àniwa Macedonia yàasu cáli íinatalé. ⁴ Nàa nacáiwaca yáapicha áibanái íipidenéeyéi: Sópater, yái Pirro íirica, Berea ìyacàlená mìnali; Aristarco nacái, Segundo nacái, níái pucháiba aslanáica Tesalónica ìyacàlená mìnánáica; Gayo nacái, Derbe ìyacàlená mìnalica; Timoteo nacái; Tíquico nacái, Trófimo nacái, níái pucháiba aslanáica Asia yàasu cáli néeséeyéica. ⁵ Níái aslanáica nàacatéwa wapíchalépiná, wía

Pablo, núa Lucas nacái, nacùacaténá wàanàaca Troas ídalutalená néré. ⁶ Néese idécanáamité ichàbacawa Pascua yàasuná culto, judiónái iyáacaalíté pan càmlíri idènià levadura, yáté wàacawa Filipos ídalutalená ícha manuírí úni yáacubàa nave irìcu. Néese báinúaca èeri idénáami, mapisáináami àniwa, yá wàanàaca níái wáapichéeyéicawa Troas ídalutalená néré. Yá wayamáacawa néré siete èeri.

Visita de Pablo a Troas

⁷ Néeseté domingo irìcu, wàwacáidáyacacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái wawacùacaténá wàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca. Yá Pablo icàlidaca nalí. Iwàwacutápináté Pablo yàacawa náicha mapisáita, íná icàlidaca nalí àta bamuchúamicataléta catá. ⁸ Wàwacáidáyacacatéwa abéeri imàdáná irìculé iyéerica chènunibàa cáli inàni ícha. Nàyaca néré madécaná lámpara ipucuèyéicawa nacamála piná. ⁹ Néese abéeri ùucullíri ípidenéri Eutico yáawinéeriwa iyaca ventana irìcu. Pablo itàanicáiná mamáalàacata, yá cadapùleca báawanama yái ùucullíríca. Yá íimáca íchawa yáawinacawa. Néese icaláacawa ventana irìcuíse, máisiba pisoírí ichènunica. Yá yéetáacawa. ¹⁰ Pablo irìcùacawa ùucullíri yàatalé. Néese Pablo yáawia iicáidaca ùucullírími irí, yá Pablo yeedácani yùucutaléwa. Yá íimaca nalí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái:

—Picácué cáalu pía. Cáucani —íimaca yái Pabloca.

¹¹ Néeseté Pablo yèepùa iwàlùacawa nàwacáidacàalu irìculé chènuniréerica. Yá iwacùaca nalí pan, yái Santa Cenaca, iyáaca iyáacaléwa náapicha nacái, yá Pablo icàlidacaté nalí mamáalàacata, àta amaláacataléta wawicáu. Néese yàacawa náicha. ¹² Néese yái ùucullíríca, yèepùacawa yéenanái yáapichawa, icáucàacáinatéwa, íná yéewa casímáica nawàwa manuísíwata.

Viaje desde Troas a Mileto

¹³ Néeseté wàacawa Pablo ipíchalépiná. Wàacawa nave irìcu manuírí úni yáacubàa àta wàanàacatalétaté Aso ídalutalená néré wáipunitáidacaténá Pablo néré càide iyúwaté iwàwáaná, iwàwacáinaté yàacawa néré cáli ínatabàa. ¹⁴ Wàanàaca Pablo Aso ídalutalená néré, yá iwàlùacawa wàatalé nave irìculé. Yá wàacawa manuírí úni yáacubàa Mitilene ídalutalená néré. ¹⁵ Néeseté wàacawa Mitilene ícha. Wàacawa abé èeri manuírí úni yáacubàa. Néese wàacawa mawiénita Quío yàasu iwàwata irí. Néese mapisáita àniwa wàanàaca Samos ídalutalená néré, idécanáamité wayamáidacawa Troguilio ídalutalená néré. Néese mapisáita àniwa wèepùa wàacawa. Yá wàanàaca Mileto ídalutalená néré. ¹⁶ Càité wèepunícawa càmicáinaté Pablo iwàwa idècunìacawa manùba èeri Asia yàasu cáli ínata. Càmitaté nacái iwàwa yàacawa Efeso iyacàlená néré. Néese, iwàwacaté yàanàaca caquialéta Jerusalén iyacàlená néré iwàwacáinaté iicáca náapicha judiónái yàasu culto ípidenérica Pentecostés.

Discurso de Pablo a los ancianos de Efeso

¹⁷ Idècunitàacá Pablo iyaca Mileto ídalutalená néré, yáté ibànùaca tàacáisi Efeso iyacàlená néré imáidacaténá ancianonái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Efeso iyacàlená mìnaná. ¹⁸ Idécanáamité ancianonái nàanàaca yàatalé, yá Pablo íimaca nalí: “Píalíacuécawa nuináwaná iwali, càinácaalíté nùyacuéca pèewi èeri imanùbaca nùanàacatáiseté Asia yàasu cáli ínatale àta siùca nacáide. ¹⁹ Macái èerité nùyaca pèewi íbaidéeri Wáiwacali irípiná. Càmitaté cachàini nuicáca núawawa. Máini achúmacaté nuwàwa nàwali níara càmlíyéicaté yeebáida Wáiwacali itàacái. Nùuwichàacaté nacáwa cáiwíri iyú judiónái nawàwacáinaté imànica nulí báawéeri. ²⁰ Ewitaté nùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta càmitaté numáisanla píichacué tàacáisi iyúudèeripinácuécaté pía, ibatàa abéeri tàacáisipináta idècunitàacá nucàlidacuéca píriní nàwacáidacàalu néré, nacapèe irìcu nacái. ²¹ Nùalàacaté

níara judíoca, càmiyéi judío nacái. Núumacaté nali iwàwacutáaná nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná neebáidáanápíná nacái Wáiwacali Jesús itàacái. ²² Iná siúcade nùacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Espíritu Santo idéca ichùuliaca nùanápínáwa néré, càmita quéwa núalíawa càinápínacaalí namànica nulí néré. ²³ Núalíacáitawa abéeri wawàsi. Yàcalé imanùbaca Espíritu Santo icàlidaca nulíni náucáanápíná núa presoíyéi ibànaliculé, nùuwichàanápíná nacáwa madécaná yàawiría. ²⁴ Quéwa càmita nuicá nucáucawa iyúwa máiníri cawènica nulí. Abéerita nuwàwacáita numàalàidaca numànica nuíbaidacaléwa casímáiri iyú, yái nuíbaidacalécawa Wáiwacali Jesús ichùulièrica numànica, nucàlidáanápíná tàacáisi wenàiwicanái irí, yái cayábéeri tàacáisi ímèerica cáinináca Dios iicáca wenàiwica.

²⁵ “Siúcade núalíacawa báisíri iyú càmitacué piicá núa quirínama, piacué nucàlidéeyéicaté irí yái tàacáisica icàlidéerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. ²⁶ Iná siúcade nuwàwacué nucàlidaca piríni, canáca nubáyawanacué pìwalíse, péetácaalícuéwa pibáyawaná yáapichawa, nùalàacáinátécué pía. ²⁷ Nucàlidacatécué pirí macái tàacáisi Dios iwàwéericuéca píalíacawa ìwali; càmitacué nubàa pícha tàacáisi, ibatàa abéeripínáta, càmitacué nubàa píchani. ²⁸ Iná piicacué píchawa cayába, picùacué píiwitáisewa báawéeri ícha. Picùacué nacái macáita níara yeebáidéeyéica Jesús itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa pìyacàle nérécué, yácáiná Espíritu Santo imàacacué picùaca Dios yàasu wenàiwica Dios iwènièyéicaté Iiri íiraná iyúwa. ²⁹ Núalíaca nacáwa nùacanáamiwa píchacué, yásí áibanái nàanàaca píatalécué iwàwéeyéica iwènúadacuéca píiwitáise Wáiwacali íchawa càide iyúwa caluéyéi cuwèesi lobo namàalàidacaalí ovejanái. ³⁰ Abénaméeyéi péenacué, áiba èeriwa néewáidaca wenàiwicanái nachìwa báawéeri iyúwa, nachìwáidacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacaténáwa cachìwéeyéi yáapicha. ³¹ Iná piicacué píchawa cayába. Piwàwalicué cayába nùalàacatécué pía máisiba camuí èeríapi, táiyápi nacái. Nùalàacatécué pía macáita manuísíwata, nuícháanicaté nacái pìwalicué.

³² “Siúcade nuénánái numàacacué Dios icùaca pía, péewáidáanápínacué nacáwa tàacáisi ìwali, yái nucàlidéericatécué pirí ímèerica cáinináca Dios iicáca èeri mìnánái. Dios itàacái yáalimácué ichàiniadaca píiwitáise Dios ìwali, yáalimácué nacái imàacaca píalíacawa cayába ìwali yái cawènírica Dios yèeripínacuéca piríwa áiba èeriwa, náapicha macáita yàasu wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. ³³ Càmitaté nuwàwa nùasupínáwa áibanái yàasu plata, nabàle nacái. ³⁴ Píalíacuécawa nuíbaidacaté cachàiníri iyú nucáapi iyúwa nuwèniacaténáté càinácaalí wawàsi wamáapuèricaté, núa nacái, núapichéeyéi nacái. ³⁵ Nucàlidacatécué pirí càiripínáta iwàwacutáanacué wáibaidaca, wayúudàacué nacái catúulécaneeyéi wenàiwica. Piwàwalicué Wáiwacali Jesús itàacái. Yá ímacaté walí: ‘Casímái cachàini wía wàacaalí áibanái irí yái namáapuèrica, ícha yái nàanàca walí cawèníri’, càité ímaca yái Wáiwacalica”, ímaca yái Pabloca.

³⁶ Idécanáami Pablo icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa. Yá isutáca Dios ícha náapicha. ³⁷ Néese macáita náicháanica achúmaca nawàwa Pablo yàacáinátéwa náicha. Yá asianái nàanalícuca Pablo nasùsua nacái inàni ìwali, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, namàacacaalí yèepùacawa náicha wenàiwica cáininéeri naicáca. ³⁸ Yá máini achúmaca nawàwa Pablo ímacáinaté nali càminápínáté yèepùa iicáca nía quirínama. Néese nàaca nàacawéeridaca Pablo àta nàanàacataléta nave néré.

Viaje de Pablo a Jerusalén

¹ Wàacanámítéwa náicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wawàlùacawa nave irìculé. Néese wàacawa manuírì úni yáacubàa machacànita Cos yàasu iwàwata nérépiná. Néese mapisáita àniwa wàacawa Rodas yàasu iwàwata néré. Néese wàacawa Pátara ídalutalená néré. ² Néese idècunitàacá wàyaca Pátara ídalutalená néré, yáté wàanàaca nave yèericawa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Yá wawàlùacawa irìculé. Yá wàacawa náapicha. ³ Wàacawa manuírì úni yáacubàa, yá waicáca Chipre yàasu iwàwata. Yá wàacatéwa yéewápuwáise ícha àta wàanàacalétaté Siria yàasu cáli néré. Yá wawàlùacatéwa Tiro ídalutalená néré iwàwacutácáinaté nave imàacaca yàasusi néré. ⁴ Néese Tiro iyacàlená néré wacutáca áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wayamáacawa náapicha néré siete èeri. Espíritu Santo icàlidacaté nalí Pablo yùuwichàanápínátéwa Jerusalén iyacàlená néré, íná nasutáca Pablo ícha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa néré. ⁵ Quéwa idécanáami wayamáacawa néré siete èeri, yáté wàacawa náicha. Macái níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nàacawéetúanái nacái, néenibe nacái, nàacawéeridacaté wía yàcalé ícha. Néese wabàlùacawa wàulù ipùata iyúwa càina ínatalé wasutácaténá wíawawa Dios ícha néré. ⁶ Néese wacàlidacaté nalí wàanápínáwa náicha. Yá wawàlùacawa nave irìculé. Nèepùacawa nacái nacapèe néréwa.

⁷ Yá wàacatéwa Tiro ídalutalená ícha manuírì úni yáacubàa àta wàanàacaléta Tolemaida ídalutalená néré. Yáté wadéca wamáalàidaca wèepunínáwa manuírì úni yáacubàa. Wàanàacaté Tolemaida iyacàlená néré, yá watàidaca abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái. Yá wayamáacawa náapicha abé èeri. ⁸ Néeseté mapisáita àniwa Pablo, wía nacái yèepuníyécawa yáapicha, wàacawa náicha cáli ínatabàa. Néese wàanàaca Cesarea iyacàlená néré. Yá wawàlùacawa Felipe icapèe irìculé, yái icàlidéerica Wáiwacali itàacái áibanái irí. Yái Felipe abéeri néená níái sietéeyéica imanùbaca diáconoca, iyúudèeyéicaté apóstolnái quéecháwanáimi Jerusalén iyacàlená irìcu. Yá wayamáacawa Felipe yáapicha. ⁹ Yái Felipe idèniacaté báinúaca yéenibe inanáwa maníríyeyéi. Níái inanáca, profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise. ¹⁰ Wayamáacatéwa néré máisibáwanái èerita, yá áiba profeta yàanàaca néré, Judea yàasu cáli néeséri ípidenéri Agabo, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuise. ¹¹ Idécanáami Agabo yàanàaca wàatalé, yá yeedáca Pablo yàasu cinturón. Néese yái profeta Agabo idacùaca yàabàliwa, icáapi nacáwa Pablo yàasu cinturón iyú. Yá Agabo ímaca walí:

—Espíritu Santo ímaca: Níara judío Jerusalén iyacàlená mìnánáca idacùapíná yái cinturón íiwacalica presocaténá namànicani, namàacacaténá càmiyeyéi judío yùuwichàidacani —ímaca yái profetaca.

¹² Wéemíacáináni, níái nacái Cesarea iyacàlená mìnánáca, íná wasutáca Pablo ícha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa Jerusalén iyacàlená néré. ¹³ Néese Pablo ímaca walí:

—¿Cánácué pícháaní? ¿Cánácué piwàwa cáluca pimànica núa? Nudéca nuínáidacawa numàacáanápíná nadacùaca núa, nanúacaténá nacái núa Jerusalén iyacàlená néré Wáiwacali Jesús ìwalíise, Dios iwàwacaalí càì namànica —ímaca yái Pabloca.

¹⁴ Yá càmita wáalimá wawènúadaca Pablo íiwitáise, íná masànaca wía. Wáimacáita walíwáaca:

—Wasutácué irí Wáiwacali íchawa imànínápíná irí càide iyúwa Dios iwàwáaná —wáimaca.

¹⁵ Néese wachùnìaca wàasuwa wàacaténáwa. Yá wàacawa Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁶ Nàa nacáwa wáapicha abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái Cesarea iyacàlená néeséeyéi. Wàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré, yá natéca

wía Mnasón icapèe néré, abéeri asiali béerína yeebáidéericaté Jesús itàacái madécaná camuí. Yá wayamáacawa yáapicha néré.

Pablo visita a Santiago

¹⁷ Idécanáamité wàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàidaca wía casímáiri iyú. ¹⁸ Néese mapisáita àniwa Pablo yàacawa wáapicha wapáchiacaténá Santiago. Nàyaca nacái néré macáita ancianonái, icuèyéica Jerusalén iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ¹⁹ Yá Pablo itàidaca nía. Néese icàlidaca nalíni éeréeri iyú macáita yái Dios imànírícaté càmíiyéi judío yèewi Pablo icàlidacaalíté nalí Wáiwacali itàacái. ²⁰ Níái ancianoca idécanáami néemlacani, yá nàaca Dios irí cayábéeri. Néese náimaca Pablo irí:

—Uwé, wéenàsàiri, péemìa cayábani, pialíacawa madécaná mil namanùbaca judíonái neebáidaca Jesús itàacái. Yá macáita náimaca mamáalàacata iwàwacutáanása wía judíoca wamànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianá wàawirináimi imànica, éwita weebáidacáaníta Jesús itàacái. ²¹ Níái judíoca yeebáidéeyéica Jesús itàacái nadéca néemíaca áibanái cachìwéeyéi icàlidaca piináwaná ìwali péewáidacasa macái judíonái iyéeyéica áiba cáli nayamáidáanápíná namànica càide iyúwa profeta Moisés ichùullianáté. Náimaca pìalàacasa judíonái ipíchaná namànica circuncisión néenibe aslanái iríwa, ipíchaná nacái namànica càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, náimaca. ²² ¿Càinásica wamàni? Báisíta néemíapíná piináwaná ìwali pianàaná aléi Jerusalén iyacàlená irìculé. ²³ Cawàwanáta cayábaca pimànicaalí càide iyúwa wàalàaná píá. Nàyaca wèewi cháí báinúaca aslanái iwàwacutéeyéica íbaidaca Dios irípiná càide iyúwaté nacàlidáaná irí. ²⁴ Pité nía píapichawa pimànicaténá náapicha culto càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, masacàanápínacué judíonái iicáca píá, piwàlúanápínacuéwa templo irìculé. Piwènia nacái nalípiná pírái nawàwacutéerica namàacaca ofrenda iyú sacrificio piná templo néré. Yásí náalimá nadalúaca náiwita íbáináwa, náasáidacaténá nadéca namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná. Càita macái judíonái náalípinácawa càmíinápíná báisíiri yái néemièricaté piináwaná ìwali pimànicáiná machacàníiri iyú càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianá wamànica, wía judíoca. ²⁵ Quéwa watànàacaté cuyàluta càmíiyéi judío irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái, náalíacaténáwa càmíita iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianá wamànica wía judíoca. Abéerita iwàwacutá càmíita nayáa iinási áibanái imàaquéerica ídolo irí iyúwa sacrificio, yái cuwáiná yéenáiwána. Iwàwacutá nacái càmíita nayáa irái. Iwàwacutá nacái càmíita nayáa iinási càmíirica íiraná imusúawa íicha. Iwàwacutá nacái càmíita naimá áiba wenàiwica yáapicha càmíichúaca náinusíwa, càmíirica nacái nanírisíwa —ímaca yái Santiagoca.

Arrestan a Pablo en el templo

²⁶ Néeseté mapisáita àniwa Pablo itéca níái báinúaca aslanáica. Imànica náapicha culto nacáiri, nàapída náichawa nacái càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná masacàanápíná judíonái iicáca nía. Néese iwàlùacawa templo irìculé icàlidacaténá sacerdotenái irí càiná èeri irìcucaalípináté namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, natécatáipínacaté nàasu ofrendawa namàacacaténá Dios iríni sacrificio piná.

²⁷ Iwàwacutácaté nacùaca siete èeri. Batéwacaalíté namáalàacawa níái si-eteca èeri, namàacacatáipínáté pírái ofrenda iyú, yá Pablo iyaca templo irìcu. Abénaméeyéi judío Asia yàasu cáli néeséeyéi naicáca Pablo templo irìcu. Yá natàanica báawéeri iyú Pablo ìwali báawacaténá namànica áibanái wenàiwica íiwitáise calúanápíná naicáca Pablo, níái wenàiwica iyéeyéica templo

irìcu. ²⁸ Càité judíonái néemíanicawa wenàiwicanái irí: “¡Píacué israelitaca, piyúudàacué wía! Yái aslìliquéi yèepuníriwa macái cárita, yéewáida yèepunícawa macái wenàiwica báawacáténá naicáca wía, wía judíoca. Yéewáidaca nía nacái nánáidacáténáwa báawéeri iyú Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèericaté. Yéewáidaca nacái báawáanápíná naicáca templo. Idéca nacái itéca càmiyéi judío aléi templo irìculé casacàacáténá imànica templo Dios ícha, yái Dios yàasu templo masaquèrica”, náimaca Pablo ìwali.

²⁹ Càité nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali, naicácáinaté Pablo Jerusalén iyacàlená irìcu, Trófimo yáapicha, Efeso iyacàlená mìnali, càmirica judío. Iná nayúunáidaca Pablo itécaté yáapichawa Trófimo templo irìculé.

³⁰ Iná madécaná wenàiwica nàanàaca napiacawa, néemíanicawa, máiwitáiséeri iyú, níai Jerusalén iyacàlená mìnánái manùbéeyéica. Yá náibàaca Pablo nawatàidacani templo irìcuise. Idécanacáita namusúadacani, yá áibanái nabàliaca ícha templo inuma imanùbaca. ³¹ Idècunitàacá nanúacani, yá romanonái yàasu úwi íiwacaliná yéemíaca naináwaná namànicasa máiwitáiséeri iyú, níai Jerusalén iyacàlená mìnánái macáita. ³² Yá ráunamáita itéca yàasu úwináiwá, náiwacanáiná yáapichawa, yá nalicùa napiacawa wenàiwicanái yèewiré. Níai manùbéeyéi wenàiwicaca, naicácanacáita úwi íiwacaliná, yàasu úwinái yáapichawa, yá nayamáidaca nanúadáidaca Pablo. ³³ Néese úwi íiwacaliná yàacawa nàatalé, yá íbàaca Pablo. Yá ichùullaca úwinái nadacùaca Pablo pucháiba cadena iyú. Néese úwi íiwacaliná isutáca yéemíawa nía cawinácaalíni, càinácaalí báawéeri nacái imànica yái Pabloca. ³⁴ Quéwa níai wenàiwicaca abenaméeyéi néemíanicawa nacàlidaca abéeri wawàsi. Aibanái yéemíanicawa nacàlidaca nàasu wawàsita nacáiwá áibalé áiba ícha. Yái úwi íiwacalináca càmita asái yéemíacani, namànicáiná madécaná nasànwá. Yá ichùullaca yàasu úwináiwá natéanápíná Pablo nacapèe irìculéwa. ³⁵ Nàanàaca escalera néré, úwinái icapèe yàasu yàawa irìculé, yá iwàwacutáca úwinái iwàacutáidaca Pablo nacàacáténá náichani, níai manùbéeyéi caluéyéi wenàiwicaca, iwàwéeyéica inúacani. ³⁶ Nàacáináwa Pablo yáamiwáise néemíanicawa mamáalàacata: “¡Pinúacuéni!” náimaca néemíanicawa.

Pablo se defiende delante de la gente

³⁷ Batéwa úwinái iwàlùadaca Pablo nacapèe irìculéwa, quéwa Pablo itàaníca griego itàacái iyú úwi íiwacaliná irí. Pablo íimaca irí:

—¿Càmitasica pimàaca nutàaníca píapicha abéeri wawàsi? —íimaca yái Pabloca. Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí:

—Càmita nùalía píalía pitàaníca griego itàacái iyú. ³⁸ Nuyúunáidacáita píaca Egipto yàasu cáli néeséeri, yái itéericaté báinúaca mil namanùbaca asianái inuéyéica wenàiwica manacúali yùuculé càinàwàiri imànicaténá úwi romanonái yàasu gobierno ípunita —íimaca. ³⁹ Néese Pablo íimaca irí:

—Judíocata núa. Numusúacatéwa Tarso iyacàlená irìcu, yái yàcalé máiníri cachàinica Cilicia yàasu cáli íinatéerica iyaca. Pimàni nulí cayábéeri, pimàaca nucàlidaca nalíni, níai wenàiwicaca —íimaca yái Pabloca.

⁴⁰ Néese úwi íiwacaliná imàaca Pablo itàaníca. Iná Pablo ibàlùacawa escalera íinata. Yá yúucaca icáapiwa nalí, masànacaténá nía, níai manùbéeyéi judíoca. Néese idéca masànwá nía, yá icàlidaca nalíni natàacái iyú, hebreo iyú.

22

¹ Pablo íimacaté nalí: “Péemíacué, nuénánái, siúcade nucàlidacué pirí nuináwanáwa”, íimaca nalí yái Pabloca.

² Idécanacáita néemíaca itàaníca natàacái iyú, hebreo iyú, yá masànwá cachàiníwanái nabàlùacawa néemíaca irí. ³ Íimaca nalí àniwa yái Pabloca: “Judíoca núaquéi. Numusúacatéwa Tarso iyacàlená irìcu, Cilicia yàasu cáli íinata.

Quéwa nudàwinàacatéwa cháí Jerusalén ìyacàlená néeni. Gamaliel yéewáidacaté núa. Nuéwáidacatéwa macáí tàacáisi ìwali Dios ichùulièricaté iyú wàawirináimi. Máini nuwàwaca numànica iyúwa Dios iwàwáaná càide iyúwa píacué siùcade. ⁴ Bàaluité numànica ùwicáí náipunita, níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacáí. Nubànùacaté nía yéewacaténá úwináí inúaca nía. Nudacùacaté nía, aslanáí, inanáí nacáí yéewacaténá úwináí itéca nía presoíyéí ibànaliculé. ⁵ Sacerdote ìiwacaliná, nía nacáí Jerusalén ìyacàlená ìiwacanánáí macáita náalimá nacàlidaca nuináwaná ìwali nuedacaté náicha cuyàluta judíonáí yéewáidacàalu ìiwacanánáí irípiná, ìyéeyéicaté Damasco ìyacàlená irìcu. Nùacatéwa néré nuíbàacaténá nía presoíri iyú nutécaténá nía Jerusalén ìyacàlená nérépiná nàuwichàacaténátéwa, níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacáí”, ìimaca yáí Pabloca.

Pablo cuenta su conversión

⁶ Pablo ìimaca nalí àniwa: “Nùacatéwa àyapulìcubàa Damasco ìyacàlená nérépiná, yá machacànicaalíté èeri nùyaca mawiénita Damasco irí, yáta camalási chènuníiséeri icànaca núa cachàiníiri iyú. ⁷ Inaté núuwàacawa nullacawa nucalùniwa cáli ìnatale. Néese nuémìaca tàacáisi chènuníise. Yá ìimaca nulí: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?’, ìimaca nulí. ⁸ Néese nusutáca nuémìawani: ‘¿Cawiná pía, Nuíwacali?’ núumaca irí. Yá tàacáisi ìimaca nulí: ‘Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerica núaquéí, yáí piùwidéerica pimànica’, ìimaca nulí. ⁹ Aibanáí núapichéeyéica naicáca camalási, íná cáaluca nía. Càmita quéwa neebá tàacáisi itàanírìca núapicha. ¹⁰ Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, ¿càiná iwàwacutá numànica?’, núumaca irí. Yá Wáiwacali ìimaca nulí: ‘Pimichàawa, pìanáwa Damasco ìyacàlená irìculé; nérénica nacàlidaca piríwani macáita iwàwacutéripiná pimànica’, ìimaca nulí. ¹¹ Yáí camalásica matuícaté imànica núa, íná núapichéeyéica natéca núa nucáapi ìwaliwa, yá wàanàacaté Damasco ìyacàlená irìculé.

¹² “Iyacaté néré áiba aslali ìipidenéeri Ananías. Níara judíoca ìyéeyéica Damasco ìyacàlená irìcu, natàanícaté cáimiétaquéeri iyú Ananías ìwali, cáaliacáiri iyúcáiná yeebáidaca Dios itàacáí, yáí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse. ¹³ Yá Ananías yàanàacaté nùatalé iicácaténá núa. Yàanàacaté itàidaca núa cayábéeri iyú. Yá ìimaca nulí: ‘Nuénásàiri Saulo, catuíca píawa’, ìimaca nulí. Yáta catuíca núa. Yáté núalimá nuicácani, yáí Ananíasca. ¹⁴ Néese ìimaca nulí: ‘Yáí Diosca, wàawirináimi yeebáidéericaté itàacáí, idéca yeedáca pía píaliacaténáwa càinácaalí iwàwáaná pimànica. Idéca imàacaca piicáca Jesús, yáí mabáyawanéerica. Idéca imàaca nacáí péemìaca Jesús itàaníca píapicha. ¹⁵ Iná picàlida macáita èeri mìnánáí iríwani, yáí piíquéerica, yáí péemièrica nacáí. ¹⁶ Siùcade picá pidècunìawa. Pimichàawa, pibautizáanáwa, pisutá píawawa Wáiwacali íicha imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha’, càité Ananías ìimaca nulí”, ìimaca yáí Pabloca.

Pablo cuenta cómo fue enviado a los no judíos

¹⁷ Néeseté Pablo ìimaca nalí àniwa: “Nuèpùacanámítéwa Jerusalén ìyacàlená irìculé, yá nùacatéwa templo irìculé nusutácaténá núawawa Dios íicha. ¹⁸ Idècunitàacá nusutáca Dios íicha, yá nuicáca Wáiwacali yéenáiwánási nacáiri irìcuíse. Yá ìimaca nulí: ‘Pèepùawa Jerusalén ìyacàlená íicha caquialéta, càmicáiná neebáidapíná piríwani, yáí picàlidéerica nunùmalicuíse’, ìimaca yáí Wáiwacalica. ¹⁹ Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, náaliacawa nuináwaná ìwali nùanátéwa néewáidacàalu imanùbaca irìculé, yáté nuíbàaca nutéwa wenàiwica presoíyéí ibànaliculé, níái yeebáidéeyéica pitàacáí. Nuchùuliacaté nacáí úwináí icapèedáidaca nía. ²⁰ Nanúacaalíté Esteban íba iyú, yáí icàlidéericaté tàacáisi pinùmalicuíse, yá nubàlùacatéwa néeni abédanamata nacáí nuíwitáise náapicha, nucùacaté nacáí nàasu ruana nacáiri, níara inuéyéicaté Esteban’, càité núumaca

Wáiwacali irí. ²¹ Quéwa Wáiwacali ímaca nulí: ‘Pìawa, nubànùacáiná pìacawa déeculé picàlidacaténá nacái nuináwaná ìwali càmiyéi judío irí’, càité ímaca nulí yái Wáiwacalica”, ímaca yái Pabloca.

Pablo en manos del comandante

²² Néemìacanacáita yái Pablo icàlidéerica càmiyéi judío ìwali, yá càmita quirínama judiónái yéemìaca Pablo iríni. Néese nadàbaca néemíanícawa cachàiníiri iyú Pablo ìwali. Náimaca néemíanícawa: “¡Pinúacuéni, yái asàlica! ¡Cayábéerica yéetácawéi!” náimaca néemíanícawa. ²³ Idècunitàcá néemíanícawa, yá nacusúa nàasu ruana nacáiriwa, náucaca nacái cáli ichùmalé chènuniré, máinicáiná calúaca nía. ²⁴ Iná úwi íiwacalíná ichùulíaca úwinái itéca Pablo nacapèe irìculéwa. Yá ichùulíaca nacapèedáidaca Pablo cabèesi iyú, icàlidacaténá nalí iináwanáwa, báisíiri iyúta, náalíacaténáwa cáná yéewa wenàiwicanái néemíanícawa Pablo ìwali. Úwi íiwacalíná càmitaté yáalíawa càmicáiná yéemìa hebreo itàacái, yái tàacáisi Pablo icàlidéericaté iyúni wenàiwicanái irí. ²⁵ Quéwa, idècanáami úwinái nadacùaca náichawa Pablo nacapèedáidacaténáni, yá Pablo ímaca áiba capitán irí ibàluèricawa néeni. Pablo ímaca capitán irí:

—Báawéeriquéi picapèedáidáanácúeca núa, romanosàiricáiná núa, càmiríicáwaca juez yéemìa icàlidáaná iináwanáwa —ímaca yái Pabloca. ²⁶ Iná capitán yàacawa úwi íiwacalíná yàatalé. Ímaca irí:

—Cayába, picá pimàni irí báawéeri, yái asàlica. Romanosàiriquéi —ímaca.

²⁷ Néese, úwi íiwacalíná yàacawa Pablo yàatalé, isutácaténá yéemìawa Pablo. Yá ímaca Pablo irí:

—¿Báisi romanosàirica pía? —ímaca. Néese Pablo ímaca irí:

—Báisíta, núaquéi —ímaca yái Pabloca. ²⁸ Néese úwi íiwacalíná ímaca Pablo irí àniwa:

—Iwàwacutácaté nupáyaidaca madécaná plata iyú, namàacacaténaté romanosàirica núa —ímaca. Quéwa Pablo ímaca irí:

—Emperador imànicaté cayábéeri nusèenáimi judiónái irí, imàacacaté romanonáica nía. Càicata romanonái ìricata núaquéi, íná yéewa romanosàirisíwacata núa —ímaca yái Pabloca.

²⁹ Níái úwinái idacuèyécaté Pablo nacapèedáidacaténáni, néemìacáiná iináwaná romanosàiricani, yá nèepùacasíwa Pablo ícha. Yá nacái cáaluca úwi íiwacalínáca, ichùulíacáináité úwinái idacùacani, yái Pabloca, romanosàirica.

Pablo ante la Junta Suprema de los judíos

³⁰ Néese mapisáináami àniwa, úwi íiwacalíná iwàwacaté yéemìaca machacàníiri iyú ìwali cáná yéewa judiónái icháawàaca Pablo iináwaná ìwali. Yá iwasàaca cadena Pablo ícha. Néese ichùulíaca nàwacáidáyacacawa macái sacerdote íiwacanánái, Junta Suprema nacái, níái judío icuèrinánái béeyéica. Néese itéca Pablo nàatalé, yá imàacaca Pablo ibàlùacawa nàacuésemi.

23

¹ Néeseté Pablo iicáidaca machacàníiri iyú nalí níái Junta Supremaca. Yá ímaca nalí:

—Píacué nuénánái, Dios yáalíacawa nudéca nùyaca machacàníiri iyú Dios iicá sùmàicaalíte núa àta siùca nacáide —ímaca yái Pabloca.

² Néeseté Ananías yái sacerdote íiwacalínáca ichùulíaca áiba ibàluèriwa mawiénita Pablo irí icapèedáanápiná Pablo inùma. ³ Néese Pablo ímaca irí:

—¡Dios yùuwichàidapíná píawa, pía pucháibéeri íiwitáiseca! Báisícaalí píawinawa néré péemìacaténá nuináwaná ìwali càide iyúwaté profeta Moisés ichùulíaná,

néese, ¿cáná pichùulia namànica, yái nacapèedáanáca núa? —Íimaca yái Pabloca. ⁴Néese níái ìyèeyéica néré náimaca Pablo irí:

—¡Picá picuísá píchawa Dios yàasu sacerdote íiwacaliná! —náimaca. ⁵Néese Pablo íimaca àniwa:

—Píacué nuénánáica, càmitaté núalíawa sacerdote íiwacalinácani, núaliacáináwa Dios itàacái íimaca: ‘Picácué pitàaní báawéeri iyú picuèriná ìwaliwa’, íimaca yái Dios itàacáica.

⁶Néese Pablo yáalíaca iicáca nía, níái Juntaca. Yáalíacawa saduceonái yéénaca abénaméeyéi nèewi, fariseonái yéénaca áibanái nèewi. Iná Pablo íimaca nalí cachàiníiri iyú:

—Píacué nuénánáica, fariseoca núaquéi. Fariseonáicaté nacái nùawirinámica. Nùyaca cháí presoíri iyú áibanáicáiná icháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios icáucàidáanápíná yéetéyéimiwa wenàiwica áiba èeriwa —íimaca yái Pabloca.

⁷Néese idécanacáita icàlidaca nalíni, yá níái fariseoca, saduceonái nacái nadàbaca néemíanicawa nalíwáaca ùlúeri tàacáisi iyú. ⁸Níacáiná saduceoca náimaca càmitasa yéetéyéimiwa nacáucàpináwa, canása nacái ángelnái, canása nacái wenàiwica iwàwa cáuri. Quéwa fariseonái neebáidaca macáita. ⁹Yá macáita néemíanicawa nalíwáaca lúasi iyú. Néese abénaméeyéi fariseo yéewáidéyeyéi wenàiwica templo irícu namichàacawa, yá náimaca:

—Yái asíali càmita imàni báawéeri. Cawàwanáta ángel idéca itàaníca yáapicha, càmicaalí nacái cawàwanáta wenàiwica iwàwa cáuri idéca icàlidaca irí tàacáisi —náimaca.

¹⁰Néese, nadàbaca napéliyacacawa, yá icalùadacawa yái úwi íiwacalináca íináidacawa namàdàidáanápíná náichawáaca yèewi yái Pabloca. Iná úwi íiwacaliná ichùullíaca yàasu úwináíwa nawasàanápíná Pablo judíonái íicha cachàiníiri iyú. Yá úwinái itéca Pablo úwinái icapèe néré.

¹¹Néeseté táiyápi Wáiwacali imàacaca yáawawa Pablo iicácani. Yá íimaca Pablo irí: “Picá cáalu pía, iwàwacutácáiná picàlidaca nuináwaná ìwali wenàiwicanái irí Roma ìyacàlená irícu, càide iyúwa picàlidáanácáwa nalíni cháí Jerusalén ìyacàlená irícu”, íimaca yái Wáiwacalica.

Planes para matar a Pablo

¹²Mapisáita àniwa abénaméeyéi judío abédanama namànica náiwitáisewa náapichawáaca nanúanápíná Pablo. Néese náimaca nalíwáaca Dios íipidená ìwali càmíinápínaté nayáa nayáacaléwa, ibatàa únipíná nàira àta nanúacataléta Pablo. Náimaca Dios inúanápínaté nía càmicaalí namàni càide iyúwa náimáanaté, náimacáinása càì Dios íipidená ìwali, náimaca. ¹³Càité náimaca cuarenta ichàbaníise asíanáica. ¹⁴Iná nàacawa sacerdote íiwacanánái yàatalé, yàcalé íiwacanánái néré nacái. Yá náimaca:

—Wadéca wamànica wawàsi wáapichawáaca Dios íipidená ìwali, Dios inúanápíná wía wayáacaalí wayáacaléwa ipíchawáise wanúaca Pablo. ¹⁵Iná píacué, nía nacái Junta Suprema, pisutácué úwi íiwacaliná íicha wawàsi yeedáanápíná píatalé Pablo táwicha. Píimacué úwi íiwacaliná irí piwàwáanácúe péemíaca Pablo iináwaná ìwali quiríta cayábéeri iyú. Yásí wacúacani wanúacaténáni ipíchawáise yàanàaca píatalécúe —náimaca.

¹⁶Quéwa Pablo yéénasàatúa ìiri yéemíacaté nawàwáanaté nanúaca Pablo. Yá yàacawa úwinái icapèe néré icàlidacaténá Pablo iríni. ¹⁷Néese Pablo imáidaca capitán. Yá Pablo íimaca capitán irí:

—Pité yái ùucullirica píiwacali yàataléwa, yáara úwi íiwacalináca, iwàwacutácáiná ùuculliri icàlidaca irí wawàsi —íimaca yái Pabloca.

¹⁸Yá capitán itéca ùuculliri úwi íiwacaliná yàatalé. Yá íimaca úwi íiwacaliná irí:

—Yái Pablo presoírca idéca imáidaca núa. Yá isutáca nuícha wawàsi nutéénápiná pìatalé yái ùucullirica. Iwàwacutása icàlidaca pirí wawàsi —íimaca.

¹⁹ Néese úwi íiwacaliná itéca ùuculliri icáapi ìwaliwa, yá itécani méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca ùuculliri irí:

—¿Càinásica piwàwa picàlidaca nulí? —íimaca. ²⁰ Néese ùuculliri íimaca irí:

—Abénaméeyéi judío nadéca abédanama namànica náiwitáisewa náapichawáaca nasutáanápíná píicha wawàsi pitéénápiná Pablo táwicha Junta Suprema yàatalé nawàwacáinása néemíaca Pablo iináwaná ìwali cayábéeri iyú. ²¹ Picánica quéwa peebá, nadèniacáiná cuarenta ichàbaníise asianáica icuèyèi ibàacanéeri iyú nanúacaténáni. Yá nadéca namànica wawàsi náapichawáaca Dios ípidená ìwali, Dios inúanápinása nía, nayáacaalí nayáacaléwa ipíchawáise nanúaca Pablo. Siùcade nadéca nachùnìlaca macáita. Abéta iwàwacutá nasutá píicha wawàsi —íimaca.

²² Néese úwi íiwacaliná imàacaca ùuculliri yàacawa íicha. Ichùullaca ùuculliri càminápiná icàlida áibanái iríni.

Envían a Pablo ante Félix el gobernador

²³ Néeseté úwi íiwacaliná imáidaca pucháiba yàasu capitánwa. Yá ichùullaca nàwacáidáanápíná doscientos namanùbaca úwi, yèeyéiwa yàabàli iyúwa, setenta namanùbaca úwi nacái yèeyéiwa caballo íinata, áiba doscientos namanùbaca úwi itéeyéica yàasu ùlibànawa. Ichùullaca namusúacawa Jerusalén ìyacàlená íicha nàacaténáwa Cesarea ìyacàlená nérépiná a las nuevecatái catá. ²⁴ Ichùullaca nacái nachùnìanápíná caballonái yéewacaténá Pablo yàacawa caballo íinata. Ichùullaca macáita nacùnánápiná cayábani yái Pabloca, natéénápináni gobernador Félix yàatalé. ²⁵ Yá ibànùaca náapicha cuyàluta. Yá cuyàluta íimaca:

²⁶ “Núa, Claudio Lisias, nuwàwalica pía manuísíwata, pía máiníiri cáimiétacanáca Félix gobernador. ²⁷ Níái judíoca náibàacaté yái asíalica, yá nawàwacaté nanúacani, quéwa nuémíacanacáita iináwaná ìwali romanosàiricani, yá nùacawa nàatalé nùasu úwinái yáapichawa nuwasàacaténáni judíonái íicha, yái asíalica. ²⁸ Néese nuwàwacaté nualíacawa càiná ìwalísecaalí nacháawàaca iináwaná ìwali, íná nutécani judíonái yàasu Junta yàatalé, níái judío íiwacanánáica. ²⁹ Càì meedá nacháawàaca iináwaná ìwali nàawirináimi íiwitáise ìwaliwa, quéwa càmita nàanàa ìwali ibáyawaná nanuérípiná ìwalíseni, càmita nacái wáuquéerípináni presoíyéi ibànàliculé. ³⁰ Quéwa nuémíacáinaté judíonái iináwaná ìwali nánáidacatéwa nanúanápináni, íná nubànùacani pìatalé. Nudéca nacái nusutáca náicha, níara icháawèeyéica iináwaná ìwali nàanápiná pìatalé nacàlidacaténá piríni càinácaalí báawéeri wawàsi nadèniaca yáapicha. Yácata imanùbaca, núa Claudio Lisias”, íimacaté yái cuyàlutaca.

³¹ Néeseté úwinái namànicaté càide iyúwa náiwacali ichùullanáté nía. Yá needáca natéwa Pablo táiyápicáwa Jerusalén ìyacàlená íicha àta nàanàacataléta Antípatris ìyacàlená néré. ³² Néese mapísáita àniwa, níái úwi yèepuníyécawa yàabàli iyúwa nèepùacawa úwinái icapèe néré Jerusalén ìyacàlená irìculé. Aibanái úwi yèeyéicawa caballo íinata nàaca natéca Pablo mamáalàacata. ³³ Nàanàacaté Cesarea ìyacàlená néré, yá úwinái yàaca cuyàluta gobernador irí. Nachàbáida nacái irí Pablo. ³⁴ Gobernador iléecanáami cuyàluta, yá isutáca yéemíawa síisáanéericaalí yái Pabloca. Néese gobernador yéemíacáiná Cilicia yàasu cáli néeséericani, yá gobernador íimaca Pablo irí:

³⁵ —Nàanàacaalípiná níara icháawèeyéica piináwaná ìwali, yásí nuémía piináwanáwa —íimaca. Néese gobernador ichùullaca úwinái icùaca Pablo cayába Herodes icapèe manuíri irícu.

24

Defensa de Pablo ante Félix

¹ Néseté cinco èeri idénáami, yáté Ananías, yái sacerdote íiwacaliná, yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré. Abénaméeyéi Jerusalén ìyacàlená íiwacananái yàanàaca Ananías yáapicha, abogado nacái íipidenéeri Tértulo. Yá nàacawa Félix gobernador yàatalé nacháawàacatená Pablo iináwaná ìwali. ² Néese úwinái natéca Pablo néré, yá Tértulo idàbaca icháawàaca Pablo iináwaná ìwali. Tértulo íimaca Félix gobernador irí:

—Cayábéeri píiwitáise, pía gobernador, pidéca picùaca wía cayába. Siùcade wàyaca matuíbanáiri iyú picùacáiná wía cayába, pidéca nacái pimànica madécaná cayábéeri wawàsi piyúudàacatená wàasu cáli néeseeyéi. ³ Iná macái wía àta alénacaalí wàyaca, wàaca pirí cayábéeri càiripináta, pía máiníiri cáimiétacanáca Félix. ⁴ Quéwa càmita wawàwa wasàiwicaca pirí wawàsi mamáalàacata, abéerita wasutáca píicha wawàsi pimàníinápíná walí cayábéeri péemianápiná wasàna quiríta. ⁵ Wadéca wáaliacawa máini báawéerica íiwitáise yái asialica. Macái cáli íinata báawaca imànica macái judío íiwitáise náapichawáaca. Yácata náiwitápu níara nazarenoca, yeebáidéeyéica áiba tàacáisi méetàuculéerica wàawirináimi íiwitáise íicha. ⁶ Iwàwacaté nacái casacàaca imànica wàasu templo Dios íicha. Iná wáibàacani wàuwichàidacatenáni càide iyúwa wàawirináimi yàasu tàacáisi ichùullaná wamànica. ⁷ Quéwa yáara úwi íiwacaliná Lisias iwàlùacatéwa wèewiré, yá itéca wáichani cachàiníiri iyú. ⁸ Néese Lisias icàlidacaté walí iwàwacutáanása nàanàaca pìatalé, níai iwàwéeyéica icháawàaca iináwaná ìwali. Quéwa píalimá pisutáca péemíawani, yái úwi íiwacalináca ìyéerica Jerusalén ìyacàlená irìcu, píalíacatenáwa machàcaníiri iyú ìwali yái wacháawàanáca iináwaná ìwali, yái asialica —íimaca yái abogadoca.

⁹ Càita nacái áibanái judío ibàlùeyéicawa néré náimaca Félix irí abédanamatasa náiwitáise nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali. ¹⁰ Néese gobernador yúucaca icáapiwa Pablo irí yáasáidacatená imàacaca Pablo icàlidaca iináwanáwa. Yá Pablo íimaca:

—Casíimáica nuwàwa nucàlidáanápíná pirí nuináwaná ìwaliwa, càinácaalí ìwalíise nacháawàaca núa. Pidéca picùaca wàasu cáli madécaná camuí, pidéca nacái péemíaca waináwaná, iná yéewa píaliacawa cayába càinácaalí wàyaca càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise ìyáaná, wía judíoca. ¹¹ Piwàwacaalí pisutáca péemíawa áibanái, yásí píaliacawa nùwali nùanàacaté Jerusalén ìyacàlená néré doce èeri néese siùcáade, nùacatenáté Dios icàaluíniná. ¹² Càmita nàanàa núa itàaníríca chàinisíiri tàacáisi iyú wenàiwicanái yáapicha templo irìcuta. Càmita nacái nuwènúada wenàiwicanái íiwitáise calúacatená nía namàníinápíná máiwitáiséeri iyú. Càmita nacái numàni càì judíonái yéewáidacàalu irìcu, áibacatalé Jerusalén ìyacàlená irìcubàa nacái. ¹³ Níai wenàiwica ìyéeyéica cháì càmita náalimá náasáidaca pirí báisícani yái nacháawèerica nuináwaná ìwali ìwalíise. ¹⁴ Quéwa nucàlida piríni nuíbaidaca Dios irípiná, yái Dios wàawirináimi nèericaté icàaluíniná. Yá nuebáidaca càide iyúwa íimáaná yái tàacáisi íipidenéerica Wàlisài Ayapu, yái tàacásica níai wenàiwicaca íiméerica ìwali càmirisa báisíta, quéwa nuebáidaca mamáalàacata macáita tàacáisi profeta Moisés icàlidéericaté, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmalícuise. ¹⁵ Nuebáida nacái Dios icáucàidáanápíná macái yéetéeyéimiwa, cayábéeyéi, báawéeyéi nacái, càide iyúwa níai judíoca yeebáidáaná nacái. ¹⁶ Iná nùalimáidaca numànica macáita machacàníiri iyú càiripináta amalácaténá nuíwítáise wenàiwicanái iicápiná, Dios iicápiná nacái.

¹⁷ “Táquicha tàacáwa, nuèpunícanáamiwa áiba cálire máisibáwanáita camuí, yá nuèpùacawa aléi nùasu cáli ínataléwa nutécaténá plata nuénánái

catúulécanéeyéi iríwa, numàacacaténá nacái plata ofrenda iyú Jerusalén ìyacàlená néeni. ¹⁸⁻¹⁹ Néese nùyacaté templo irìcu, numàacacaténáté ofrenda, idécanáamité namànica culto nacáiri, nùapìda nuíchawa nacái càide iyúwa judío ìiwitáise ìyáaná masacàacaténá naicáca núa, càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianá wàawirináimi imànica, ipíchawáise nawàlùacawa templo irìculé. Canáca máini wenàiwica núapicha, càmita nacái wawènúada wenàiwicanái ìiwitáise namànicaténá máiwitáiséeri iyú. Néseté abénaméeyéi judío Asia yàasu cáli néeséeyéi nàanàca núa néré. Níaté báawaca imànica wenàiwicanái ìiwitáise calúacaténáté naicáca núa. Iná iwàwacutá níata yàanàca aléi pìatalé nacháawàacaténá nuináwaná ìwali báisícaalíté naicáca numànica nubáyawanáwa. ²⁰ Càmicaalí níara Asia yàasu cáli néeséeyéica nàanàca, yá pimàaca níai judío ìyéeyéica cháí nacàlidaca piríni càirínácaalí nubáyawaná nàanàca nùwali nubàlùacaalítéwa judíonái yàasu Junta Suprema yàacuésemi, níai judío icuèrinánái béeyéica. ²¹ Abéerita wawàsi ìwalíse cawàwanáta náalimá nacháawàaca nuináwaná ìwali: Nubàlùacaalítéwa Junta Suprema yàacuésemi, yá nucàlidacaté nalíni cachàiníiri iyú: ‘Pidécuéca pícháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa’, càité núumaca”, ímaca yái Pabloca.

²² Néese Félix idécanáamité yémìacani, yá ichùullaca íchawa níai judíoca, yémìacaténása nacháawàaná Pablo ìináwaná ìwali quiríta áiba èripinása, yácáiná Félix yáaliacatéwa càinácaalíté nàyaca níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi áibanái yàaca ípidená Wàlisài Ayapu. Yá Félix ímaca nalí:

—Nucàaca yàanàca yàara úwi ìiwacaliná Lisiasca, yásí nuémìacué quiríta ìwali, yái pìasu wawàsica —ímaca yái Félixca.

²³ Néese Félix ichùullaca úwisàiri capitán icùanápiná Pablo presoíri iyú, quéwa imàacáanápíná Pablo yèepunícawa matuíbanáita capli irìcubàata, imàaca nacái Pablo yàacawéeyéiná napáchiacani, nayúudàacaténáni, càinácaalí wawàsi Pablo imáapuèri.

²⁴ Néseté máisiba èeríwanái idénáami, yá Félix yàanàca àniwa yàacawéetúa Drusila yáapichawa, abéechúa judíosaatúa. Yá Félix ichùullaca needáca yàatalé Pablo. Yá yémìaca Pablo icàlidaca nalí Jesucristo ìináwaná ìwali, yái tàacáisi ímérica iwàwacutáaná wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái.

²⁵ Néese Pablo icàlidaca nalíni iwàwacutá wàyaca machacàníiri iyú, iwàwacutá wacàaca wáiwitáisewa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, yá nacái Dios yùuwichàidáanápínáca báawéeyéi wenàiwica imáalàapínácaalíwa yái èeriquéi, ínaté cáaluca Félix. Yá ímaca Pablo irí:

—Siúcade pèepùawa wáicha. Aibaalípiná numáidaca pía àniwa nudèniacaalíta èeri —ímaca yái Félixca.

²⁶ Félix iwàwacaté nacái Pablo yàaca irí plata iwasàacaténáni, íná Félix imáidaca yàataléwa Pablo manùba yàawiría itàanicaténá yáapicha. ²⁷ Néseté pucháiba camuí idénáami, Félix càmita quirínama icùa yàara cálica. Yá Porcio Festo icùaca cáli Félix yáamirìcubàa. Félix iwàwacaté cayábaca judíonái iicàcani, ínaté imàacaca Pablo presoíyéi ibànalícu.

25

Pablo delante de Festo

¹ Néseté Festo yàanàca Cesarea ìyacàlená néré icùacaténá cáli. Yá máisiba èeri idénáami àniwa, Festo yàacatéwa Cesarea ìyacàlená ícha Jerusalén ìyacàlená nérépiná. ² Idécanáami Festo yàanàca Jerusalén néré, yá sacerdote ìiwacananái, níá nacái judío máiniyéi cachànica icháawàaca Pablo ìináwaná ìwali Festo irí. ³ Nasutáca Festo ícha wawàsi imànínápíná nalí cayábéeri ichùullaca

úwinái natéénápiná Pablo Jerusalén ìyacàlená néré, níacáiná judíoca nadèniaca nàasu wenàiwicawa icuèyéica Pablo yàanàaca àyapulìcubàa nanúacaténáni. ⁴ Quéwa Festo icàlidaca nalíni iwàwacutáanáté romanonái icùaca Pablo Cesarea ìyacàlená néeni, yá nacái Festo yèeripináté néréwa mesúnamáita, ímaca. ⁵ Yá Festo ímaca judíonái irí:

—Iná iwàwacutácué píiwacanánái nàacawa núapicha Cesarea ìyacàlená néré. Néese báisícaalíté Pablo imànica ibáyawanáwa, yásí yéewacué picháawàaca iináwaná ìwali —ímaca yái Festoca.

⁶ Festo iyamáacawa Jerusalén ìyacàlená irícu ocho èeri, cawàwanáta diez èeri. Yáté yèepùacawa Cesarea ìyacàlená néré. Néese mapisáináami àniwa yáawinacawa yàalubái íinatawa yéemìacaténá wenàiwicanái iináwaná. Yá Festo ichùullaca úwinái itéca yàatalé Pablo. ⁷ Pablo iwàlùacawa néré, néese níái judío yàanèeyéicaté Jerusalén ìyacàlená íicha nàacawa Pablo yàatalé. Yá nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali; náimaca Pablo imànicasa madécaná wawàsi báawéeri, éwita càmicáaníta náalimá náasáidaca báisícatani, yái náiméerica ìwali. ⁸ Néese Pablo ímaca Festo irí icàlidacaténá iináwaná ìwaliwa:

—Càmítaté numàni áiba wawàsi méetáuculéeri judío yàawirináimi íiwitáise íicha, càmita nacái numàni áiba báawéeri wawàsi judíonái yàasu templo irí, càmitaté numàni ùwicái emperador romanosàiri íipunita, yái icuèrica macái cáli imanùbaca —ímaca yái Pabloca.

⁹ Quéwa Festo iwàwacaté casímáica judíonái iicácani yái Festoca, íná isutáca yéemìawa Pablo:

—¿Piwàwasica placawa Jerusalén ìyacàlená néré nuémìacaténá piináwaná ìwali néré judío íiwacanánái yàacuésemi wáalíacaténáwa asásí iwàwacutácaalí wàuwichàidaca pía ìwalíise yái wawàsi nacháawèerica pía ìwalíise? —ímaca yái Festoca. ¹⁰ Néese Pablo ímaca irí:

—Nùyaca cháí emperador romanosàiri yàasu gobierno ichùullacataléca péemìaca nuináwaná ìwali, wenàiwica icháawàacaalí nuináwaná ìwali, càide iyúwa iwàwacutáaná péemìaca nulí, romanosàiricáiná núa. Canáca yéewaná judíonái néemìaca nuináwaná ìwali nàuwichàidacaténá núa. Píalíacawa cayábéeri iyú canáca nubáyawaná judíonái irí. ¹¹ Báisícaalí numànicaté nubáyawanáwa nanuéripiná ìwalíise núatá, yá càmita nusutá nawasàanápiná núa yéetácáisi íichatá. Càmita quéwa báisí yái nacháawèerica nuináwaná ìwalíise, íná iwàwacutá càmita pèepùada nalí núa. Nuwàwaca emperador romanosàiri yéemìaca nuináwaná ìwali —ímaca yái Pabloca.

¹² Néeseté Festo itàaníca áibanái asíanái yáapicha, níái yáapichéeyéica yàalèyèicani. Festo itàaníca náapicha, néese ímaca Pablo irí:

—Pidéca písutáca nuícha wawàsi nubànùanápiná pía emperador yàatalé yéemìacaténá piináwaná ìwali, íná nubànùanápiná pía néréwa —ímaca yái Festoca.

Pablo ante el rey Agripa

¹³ Néeseté máisibáwanáita èeri idénáami, rey Agripa yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré, Berenice yáapicha. Nàanàacaté natàidacaténá Festo, yái gobernadorca. ¹⁴ Yá nayamáacawa máisibáwanáita èeri, íná Festo icàlidaca rey Agripa irí Pablo iináwaná ìwali. Yá Festo ímaca rey Agripa irí:

—Iyaca cháí abéeri asíali Félix imàaquéericaté presoíyéi ibànalícu, íipidenéerica Pablo. ¹⁵ Nupáchiacaalíté Jerusalén ìyacàlená néré, níara sacerdote íiwacanánáica, nía nacái Jerusalén ìyacàlená íiwacanánáica, nacháawàaca nulí iináwaná ìwali. Nawàwacaté numàacaca nanúacani. ¹⁶ Yáté nucàlidaca nalíni càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía romanoca, càmita wachùullá nanúaca wenàiwica àta iicácataléta cawinácaalí icháawèeyéica iináwaná ìwali, yéewacaténá icàlidaca iináwaná ìwaliwa nacái, yái wawàsi nacháawèerica

iináwaná ìwalíse. ¹⁷ Iná idécanáamité nàanàaca aléi, yáté càmìta núuca èeri. Néseté mapisáita àniwa núawinacatéwa nùasu yàalubáisi ínatawa nuémìacataléca nacháawàaná wenàiwica iináwaná ìwali. Yá nuchùuliaca úwináí needáca nùataléwa yáí asìalica. ¹⁸ Néese níái icháawèeyéicaté iináwaná ìwali càmìta nacàlida ìwali báawéeri wawàsi càide iyúwa nuínáidáanátéwa nacháawàanápínaté iináwaná ìwali. ¹⁹ Nacháawàacáitaté iináwaná ìwali meedá ìwalíse yáí nàawirináimi íiwitáiseca. Nacháawàa nacái iináwaná ìwali icàlidacáinása tàacáisi áiba asìalimi ìwali ípidenéerimicaté Jesús, yéetéericatéwa quéwa náimaca Pablo icàlidacasa mamáalàacatani cáunásani, yáí Jesúsca. ²⁰ Càmicáiná núalíawa càinápinácaalí numàníripiná ìwali yáí wawàsica, yá nusutácaté nuémìawa Pablo asáisi iwàwacaalí yàacawa Jerusalén iyacàlená néré nuémìacaténá néré yàasu wawàsi. ²¹ Quéwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápínáni emperador yàatalé, yáí emperador romanosàiri wèericuéca íimiétacaná, icuèrica macái cáli imanùbaca, yéewacaténá emperador yéemìaca nacháawàaca yáí asìali iináwaná ìwali. Iná nuchùuliaca úwináí icùaca Pablo presoíyèi ibànalicu àta núalimácataléta nubànùacani emperador yàatalé — íimaca yáí Festoca.

²² Néese rey Agripa íimaca Festo irí:

—Núacáanítani nuwàwa nuémìaca yàara asìali icàlidáaná iináwaná ìwaliwa — íimaca yáí Agripaca. Yá Festo íimaca irí:

—Táwicha péemìawani — íimaca yáí Festoca.

²³ Néese mapisáináami àniwa Agripa, Berenice nacái nàanàaca máini cáimiétaquéri iyú, nabàle cawèníri yáapichawa, namanùbaca yáapichawa nacái manùbéeyéi. Yá nawàlùacawa capí imàdáná manuíri irìculé, nàwacáidacàalu néemìacataléca wenàiwica iináwaná ìwali. Uwi íiwacanánái nawàlùacawa náapicha, nía nacái Cesarea iyacàlená íiwacanánái máiníyéica cachàini. Néese Festo ichùuliaca úwináí yeedáca Pablo. Yá natéca Pablo. ²⁴ Néese Festo íimaca nalí, níái manùbéeyéi wenàiwicaca:

—Rey Agripa, píacué nacái iwacáidáyaquéeyéicawa wáapicha. Yácata asìalí. Madécaná judío nadéca nacháawàaca nulí iináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená néeni, cháí Cesarea iyacàlená nacái. Mamáalàacata néemíanicawa nulí, nasutáca numàacáanápíná nanúacani. ²⁵ Quéwa càmìta nùanàa ìwali ibáyawaná nuchùulìèripiná nanúacani ìwalíse. Táquicha tàacáwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápínáni emperador yàatalé, yáí emperador wèerica íimiétacaná, yéewacaténá emperador yéemìaca yàasu wawàsi, asáisi iwàwacutácaalí nàuwichàidacani. Iná nudéca nuínáidacawa nubànùanápíná Pablo yàacaténáwa emperador yàatalé. ²⁶ Quéwa càmìta núalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná nutànàaca nuíwacali emperador iríwa, càmicáiná nùanàa ìwali ibáyawaná, yáí Pabloca. Iná nudéca nùwacáidaca macáitacué pía, pía nacái rey Agripa wasutácaténá wéemìawa cayábani píacuésemi, píalàacaténá núa, yéewanápíná nutànàaca cuyàluta emperador irí, wacàlidacaténá irí càinácaalí ibáyawaná, yáí asìalica. ²⁷ Canápináta meedá nubànùaná presoíri càmicaalí nutànàa càiná ìwalísecaalí nacháawàaca iináwaná ìwali — íimaca yáí Festoca.

26

Pablo presenta su caso ante el rey Agripa

¹ Néseté rey Agripa íimaca Pablo irí:

—Yá numàacaca picàlida piináwaná ìwaliwa — íimaca yáí Agripaca. Néese Pablo imichàidaca icáapiwa napualé. Yá idàbaca icàlidaca nalíni: ² “Casíimáica nuwàwa nucàlidáanápíná piríni siùcade, pía rey Agripa, máiníri cáimiétacanáca, nucàlidáanápíná pirí nuináwaná ìwaliwa machacàníri iyú, nucàlidacaténá

ìwali yái wawàsi judíonái nacháawèrica núa ìwalíse. ³ Casímáica nuwàwa nucàlidáanápíná piríni, pialíacáináwa ìwali macáita yái wáiwitáiseca, wía judíoca; pialía nacáwa ìwali yái wawàsica càmirica abédanamata wáiwitáise ìwali. Iná nusutáca pimàníinápíná nulí cayábéeri péemíacaténácáwa cayába nuináwaná ìwali”, ímaca yái Pabloca.

La vida de Pablo antes de su conversión

⁴ Pablo ímacaté nalí: “Macái judíonái náalíacawa nùwali càinácaalíté nùyaca sùmàicaalíté núa àta siùca nacáide àniwa nùasu cáli néese, Jerusalén iyacàlená irícu nacái. ⁵ Càmita nawàwa nacàlidaca piríni, quéwa náalía nacáwa fariseonái yéénáca núa ùuculíricatáiseté núa àta siùca nacáide, yá nudéca nùyaca càide iyúwa fariseo íiwitáise ìyáaná madécaná camuí. Càide iyúwa pialíanáwa, wía fariseoca weebáidaca machacàniiri iyú macáita càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise íimáaná wàanápíná Dios icàaluíniná. Pialía nacáwa canáca áibanái judío yeebáidéeyéi macáita cáalíacáiri iyú cachàiníwanái wáicha, wía fariseoca. ⁶ Siùcade nadéca nacháawàca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios imàníinápíná walí cayábéeri càide iyúwaté icàlidáanáté cáimiétacanéeri iyúni wàawirináimi irí, icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa áiba èeripíná. ⁷ Macái wía Israel itaquénáinámi doce wàawiría wamanùbaca wacùaca Dios imàníinápíná càide iyúwaté icàlidáaná walíni, icáucàidáanápíná wía áiba èeriwa. Iná wàaca Dios icàaluíniná, wáibaida nacái irípiná èeríapinama, táiyápinama nacái. Yácata wawàsira ìwalíse yái judíonái icháawàca nuináwaná ìwali siùcade, pía rey Agripa, nuebáidacáiná càide iyúwa náimáaná neebáidacasa nacái, yái tàacáisi ímérica Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa. ⁸ ¿Cánásicué càmita peebáida Dios icáucàidáaná yéetéeyéimiwa?” ímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo perseguía a los cristianos

⁹ Pablo ímacaté nacái: “Bàaluté, éwita nuebáidacáaníta Dios icáucàidáanápínáté yéetéeyéimiwa, càicáaníta nuyúunáidaca iwàwacutáaná nùuwichàidaca wenàiwicanái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái, yái Nazaret iyacàlená néeseérica, càmicáinaté nuebáida icáucàacatéwa. ¹⁰ Càité numànica Jerusalén iyacàlená irícu. Yaté sacerdote íiwacanánái nabànùaca núa, núucacaténá nía presoíyéi ibànalículé, madécaná yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese úwinái inúacaalíté nía, yá abédanamata nuíwitáise náapicha, níai inuéyéicaté nía. ¹¹ Manùba yàawiría nùuwichàidaca nía núalimáidacaténá nuicáwa nía, nawènúadáanápíná náiwitáisewa Jesús íicha. Càité numànica macái judíonái yéewáidacàalu irícu namanùbaca. Máinicáiná calúaca báawanama nuíwitáise náapicha, ínáté càmita nuyamáawa cháí wàasu cáli ínata, néese nùaca nacái nucutáca nía àta áiba yàcalé iyéeyéica méetàuculé wàasu cáli íicha, nùuwichàidacaténáté nía”, ímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta otra vez su conversión

¹² Pablo ímacaté nalí nacái: “Núacatéwa nùuwichàidacaténá nía Damasco iyacàlená néré, idécanáamité sacerdote íiwacanánái nabànùaca núa nuíbàanápínáté wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ¹³ Péemíca cayába, pía rey, nuèpunícatéwa àyapulìcubàa machacànicaalíté èeri, yaté nuicáca camalási chènuníse icànéericaté cachàiníiri iyú èeri íicha. Yá icànaca núa mèlumèluwaca, nía nacái núapichéeyéica. ¹⁴ Néese macáita wáuwàacawa waliacawa wacalùniwa cáli ínatalé, yá nuémíaca tàacáisi. Yá ímaca nulí hebreo itàacái iyú: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa? Catúulécanáca pimànica píawawa báawanama, pipéliacáiná nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáiréeri ipùatalìcu’, ímaca nulí. ¹⁵ Néese núuma irí: ‘¿Cawiná pía, Nuíwacali?’ núumaca irí. Néese Wáiwacali ímaca nulí: ‘Núacata yái Jesús, yái piùwidéerica pimànica. ¹⁶ Siùcade pimichàa pibàlùacawa, nudéca numàaca núawawa piicáca núa píibaidacaténá

nulípiná, picàlidáanápíná nacái wenàiwicanái irí yái siùquéerica tàacáwa picáca, yá nacái núasáidéeripínáca pirí. ¹⁷ Yá nuwasàapínáca píawa judíonái íchawa, cà míyeyí judío ícha nacái. Siùcade nubànùa pía picàlidacaténá nutàacái cà míyeyí judío irí. ¹⁸ Nubànùapíná píawa nàatalé picàlidacaténá nalí nutàacái, amalácaténá náiwitáise, nàyacaténá Dios icamaláná iricu, ipíchaná nàyaca mamáalàacata càide iyúwa Satanás ichùulianá nía, néese nèepunicaténáwa Dios yáapicha; yéewanápiná nacái neebáidaca nutàacái, Dios imàacacaténá iwàwawa nabáyawaná ícha, numàacacaténá nacái Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa, neebáidacáiná nutàacái', càité íimaca nulí yái Wáiwacalica", íimaca yái Pabloca.

Pablo obedece a la visión

¹⁹ Pablo íimacaté àniwa: "Iná, pía rey Agripa, nudéca numànica càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá numànica irícuíse yái yéenáiwanási nacáiri chènuníséerica. ²⁰ Quéechatécáwa nucàlidaca itàacái Damasco iyacàlená mìnánái irí. Néese nucàlidacani Jerusalén iyacàlená mìnánái irí, macái Judea yàasu cáli imanuíca nacái. Nucàlidaca nacái cà míyeyí judío iríni nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná, namànínápiná cayábéeri náasáidacaténá nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná. ²¹ Càiri wawàsi ìwalité judíonái náibàacaté núa templo irícu nanúacaténá núa. ²² Quéwa Dios idéca iyúudàaca núa àta siùca nacáide. Yá nucàlidaca nuèpunicawa Dios itàacái mamáalàacata macái irí, púubéeyéi irí, béeyéi irí nacái. Nucàlidaca nalí abéerita yái tàacáisi profetanái itànèericaté, yá nacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, íiméerica càinácaalí Mesías imànínápináté, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèripínacaté walí. ²³ Níacáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse íiméerica iwàwacutáanápínáté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèripínacaté walí, wía judíoca. Profetanái íimacaté nacái idécanáamité Mesías yéetácawa, yáté Mesías iyáanápínáté idàbáanéeri wenàiwica Dios icáucàidéeripínacaté iyacaténá càiripínáta, icàlidéeripínáté tàacáisi judíonái irí, cà míyeyí judío irí nacái, yái tàacáisi íiméerica Dios iwàwa iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi íchawa", íimaca yái Pabloca.

Pablo trata de convencer a Agripa de que se haga cristiano

²⁴ Idècunitàacá Pablo icàlidaca nalí iináwanáwa, yá Festo íimaca Pablo irí cachàiníri iyú:

—¡Máiwitáiseca pía meedá, Pablo! Pidéca péewáidacawa báawanama madécaná wawàsi ìwali íná máiwitáiseca pía —íimaca yái Festoca. ²⁵ Quéwa Pablo íimaca irí:

—Càmíríca máiwitáise núaquéi, pía Festo máiníri cáimiétacanáca. Néese nucàlidaca báisíri tàacáisi cáiwitáiséeri iyú. ²⁶ Iyaca cháí rey Agripa, yáliéricawa cayába ìwali yái wawàsi nutàaníríca ìwali, íná yéewa manuúca nuínáidacawa nuwàwawa nucàlidáanápíná iríni, núalíacáináwa báisícata rey Agripa yáalíacawa cayába ìwali yái wawàsica, càmicáiná nutàaní wawàsi ìwali wenàiwicanái imàníríca ibàacanéeri iyú —íimaca yái Pabloca. ²⁷ Néese Pablo icàlidaca àniwa rey Agripa iríni. Pablo íimaca irí:

—Rey Agripa, máiníri cáimiétacanáca, ¿peebáidasica tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmalícuíse? Núalíacawa peebáidacani —íimaca yái Pabloca.

²⁸ Néese Agripa íimaca Pablo irí:

—¿Cánásica piwàwa piwènúadaca nuíwítáise ráunamáita meedá yéewanápiná cristianoca núa nuebáidáanápíná Jesús itàacái? —íimaca yái rey Agripaca.

²⁹ Néese Pablo íimaca irí:

—Núalímácaalí nuwènúadaca píiwítáise Jesús irípiná ráunamáita, càmicáalí nacái éeréeri iyú, yásí casímáipíná nuwàwa, nusutácáinácué pirí Dios, pía rey Agripa, macái nacái yéemièyéica nutàacái siùca, macáitacué peebáidacaténá

Jesús itàacái càide iyúwa nuebáidáaná, abéerita càmlínápinácué nadacùa pía cadena iyú càide iyúwa nùyáaná —ímaca yái Pabloca.

³⁰ Idécanáami càì Pablo ímaca, yá rey Agripa imichàa ibàlùacawa, gobernador nacái, Berenice nacái, macáita náapicha níái yáawinéeyéicawa néré. ³¹ Yá nàacawa méetàucuta natàanícáténá ìwali yái wawàsica. Yá náimaca nalíwáaca:

—Yáara aslali càmita imàni ibáyawanáwa nanuéripiná ìwalíseni, càmlíripiná nacái náucacani presoíyéi ibànalìculé —náimaca. ³² Néese rey Agripa ímaca Festo irí:

—Càmicaalíté isutá píicha wawàsità pibànùanápináté emperador yàataléni, emperador yéemànanápiná ìináwaná, yá píalimácaté pimàacaca yèepunícawa matuíbanáiri iyútá —ímaca yái rey Agripaca.

27

Pablo enviado a Roma

¹ Néeseté náináidacawa nabànùanápiná wía abéemàalé manuíri úni íicha, Roma ìyacàlená nérépiná, ìyéerica Italia yàasu cáli íinata. Iná nachàbáidaca presoíyéi áiba capitán irí, níái presoíyéi Pablo, áibanái nacái presoíyéi yáapicha. Yái capitán ípidená Julio, abéeri náiwacali níái úwi ípidenéeyéica Emperador yàasu úwinái. ² Núa nacái Lucas nùacawa náapicha. Yá wawàlùacawa nave irìculé, Adramitio ídalutalená néré. Yái nave yèeripinácatéwa madécaná ídalutale nérépiná, ìyéeyéica Asia yàasu cáli íinata. Iya nacái wáapicha yái Aristarco, Tesalónica ìyacàlená mìnali, yái yàcalé ìyéerica Macedonia yàasu cáli íinata. Yá wadàbaca wàacawa manuíri úni yáacubàa. ³ Mapisáináami àniwa wàanàaca Sidón ídalutalená irìculé. Yá capitán Julio imànicaté cayábéeri Pablo irí, imàacaca Pablo yàaca ipáchiaca yàacawéeyéiná néréwa nàacaténá irí càinácaalí wawàsi Pablo imáapuèri. ⁴ Wamusúacatéwa Sidón ídalutalená néese, yá wachàbacawa mawiénita Chipre yàasu iwàwata irí, ùyaca apáuwáise wáicha úái iwàwataca. Càité wàacawa cáulicáiná ipùa wáipunita. ⁵ Yá wàacatéwa manuíri úni yáacubàa náaliméerica machacànita níái cáli Cilicia, Panfilia nacái. Yá wàanàaca Mira ídalutalená irìculé Licia yàasu cáli íinatéeri ìyaca.

⁶ Mira néeni capitán Julio yàanàacaté áiba nave Alejandría ìyacàlená néeséeri, yèeripinácatéwa Italia yàasu cáli nérépiná. Yá capitán ichùulíaca wawàlùacawa nave irìculé, wàacaténáwa nave irìcu yáapicha. ⁷ Yáté wàacawa máisibáwanái èerita éérénamata, manuíri úni yáacubàa. Máini càulenáca wàacawa mawiénita Gnido ídalutalená íicha. Néese cáulicáiná ipùa wáipunita mamáalàacata, yá wàacawa mawiénita Salmón irí. Uyaca wéewápuwáise úái iwàwataca ípidenéechúa Creta. ⁸ Máini càulenáca wàacawa mawiénibàata cáli irí, yái Creta yàasu iwàwataca, àta wàanàacataléta ídalutale néré ípidenácataléca Buenos Puertos. Iyaca mawiénita Lasea ìyacàlená irí.

⁹ Wadéca wáucaca madécaná èeri. Càulenápinácaté wàanápinátéwa manuíri úni yáacubàa, mawiénicáináaté uníabé. Iná Pablo yàalàaca nave íiwacanánái.

¹⁰ Pablo ímaca nalí:

—Píacué, aslanáica, núalíacawa yái àyapuca máini yáwanáiripiná càulenáca. Iná imáalàapinácawa wáicha yái naveca, nave íisanái nacáiwa macáita. Yá cawàwanáta nacái wéetápinácawa —ímaca yái Pabloca.

¹¹ Quéwa capitán yeebáidaca nave íiwacanánái irí Pablo itàacái íicha.

¹² Báawaca yái ídalutaca uníabépi iná càmitaté yéewa wayamáacawa néenibàa. Yá manùbéeyéi néená nayúunáidaca cayábapináca wèepùacawa néeseté, yéewanápiná wàanàaca Fenice ídalutalená néré, Creta yàasu cáli íinatéeri ìyaca. Yái Fenice ídalutalená ìyaca síisíamàade èeri iwàlùacataléca iná càmita cachàini

cáuli ipùaca néeni unìabépi. Iná nawàwacaté nayamáacawa Fenice ídalutalená néré unìabépi.

La tempestad en el mar

¹³ Néeseté cáuli idàbaca ipùaca síisade cuculíawa èeri ìwali, íná nayúunáidaca cawàwanáta wáalimáaná wàacawa àniwa manuíri úni yáacubàatá. Yá wàacawa ídalutale ícha, yá wàacawa mawiénita Creta yàasu iwàwata irí. ¹⁴ Quéwa achúmáanata àniwa cáuli ipùaca nave ípunita àniwa. Yái cáuli máiníri cachàinica ípidenéeri Noreste. Yá cáuli iwesiáca nave déeculé cáli ícha. ¹⁵ Néese cáuli iwesiácáiná yái naveca, yá càmitaté wáalimá wàacawa alénácaalí wawàwa wàacawa. Iná iwàwacutácaté wamàacaca nave yàacawa. Yá úni yàalaca iwatàidaca wía. ¹⁶ Yá wachàbacatéwa úamísewa, úái iwàwata achúméchúaca ípidenéechúaca Cauda. Càmita máiní cachàini cáuli ipùaca néré, íná yéewa wamichàidaca barca achúméchúaca nave irìculé càulenéri iyú, úái barca achúméchúaca nave itéechúacaté yáamiwáisewa. ¹⁷ Nadécanáami namichàidaca barca nave irìculé, yá nadacùaca nave ìwallabàa ipíchaná nave isubèriacawa. Néese cáaluca nía nánáidacawa wàabáacawa càina ínatalé, yái càina ípidenéerica Sirte, iyéerica úni yáaculé mawiénita Libia yàasu cáli irí. Iná nalicùadaca macáita vela nave ícha ipíchaná cáuli itéca wía Sirte yàasu càina ínatalé. Yá namàacaca cáuli itéca nave éeréta. ¹⁸ Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca mamáalàacata cachàiníri iyú. Yá nadàbaca náucaca macái wawàsi iyéerica nave irìcu úni yáaculé, misàacaténá quiríta yái naveca. ¹⁹ Mapisáináami àniwa, yá wáucaca nave yàasunámi úni yáaculé. Càité cáuli ipùaca wía máisiba èeri. ²⁰ Madécaná èerita càmitaté wadé waicáca èeri, dùlupùta nacái catácáiná máiní íná wayúunáidaca wéetápináacawatá cachàinicáiná ipùaca wàwali yái cáulica.

²¹ Canáca wayéeri madécaná èeri, íná Pablo ibàlùacawa wèewi icàlidacaténá walíni. Yá ímaca walí:

—Píacué asianáica, cayába cachàinitésicué pirítáni peebáidacaalícuéca nutàacáitá, ipíchanaté wèepùacawa Creta yàasu iwàwata íchatá, yá càmita yúuwàawa wàwali yái báawéericatá, càmita nacái wáuca wàasuwatá. ²² Quéwa siúcade, picácué achúma piwàwa. Nave imáalàapináca, quéwa canáta yéetériwa wéenáca. ²³ Táiyápicáiná bàwina Dios, yái nuíbaidéerica irípiná, nuèrica nacái icàaluíniná ibànùaca ángel imàacáanápiná yáawawa nuicácani. ²⁴ Yá ángel ímaca nulí: ‘Picá cáalu píawa, Pablo, iwàwacutácainá picàlidaca piináwaná ìwaliwa emperador romanosàiri irí, yái icuèrica macái cáli imanùbaca. Dios idéca yéemíaca pisutáaná ícha, íná icùapiná canánama yéetácaisi ícha níái píapichéeyéica iyéeyéica nave irìcu’, ímaca nulí yái ángelca. ²⁵ Iná píacué asianáica, manuícué píináidacawa piwàwawa, nuebáidacáiná Dios itàacái, núalíacawa nacái báisíri iyú macáita ichàbáanápinácawa càiwade iyúwa ángel ímáaná nulí. ²⁶ Abéerita nave ibacápináwa áiba iwàwata iwéréwa —ímaca nalí yái Pabloca.

²⁷ Càité wachàbaca pucháiba semana wèepunínáwa manuíri úni yáacubàa, yá wàyaca manuíri úni yáacubàa ípidenéeri Adriático. Abéeri catá úni yàalaca iwatàidaca wía éeréta abéemàalé manuíri úni ícha. Bamuchúamibàa catá níái íbaidéeyéica nave irìcu nánáidacawa mawiénica wía cáli irí. ²⁸ Náalimáidaca idepuíwaca yái única. Idepuíwaca iyaca treinta y seis metros. Néese achúmáanata àniwa náalimáidaca idepuíwaca àniwa. Idepuíwaca àniwa veintisiete metros meedá. ²⁹ Inaté cáaluca nía nánáidacawa nave inúanápiná yáawawa íba iwéré iyéerica úni yáacubàa. Natúadaca báinúaca imiéyái ancla nave yàapùa néese cáaléyái cadena ìwali ipíchaná nave yàacawa máiní. Yá nasutáca níawawa Dios ícha manuísíwata amaláanápiná nawicáu. ³⁰ Néese níái íbaidéeyéica nave irìcu nawàwaca nachúuliacawa nave ícha ibàacanéri iyú

ipíchaná néetácawa. Iná nadàbaca nalicùadaca achúméechúa barca úni yáaculé, càide iyúwa natúadaca nacáicaalí áiba ancla nave íidacua néeni. ³¹ Quéwa Pablo icàlidacani úwinái irí, capitán irí nacái. Yá Pablo íimaca nalí:

—Nachúuliacaalíwa wáicha níái íibaidéeyéica nave irícu, yásí péetácucawa macáita —íimaca yái Pabloca. ³² Iná úwinái nadalúaca barca íiyaná, yá ucaláacawa úni yáaculé, úái barcamica.

³³ Amalácaté yàacawa wawicáu, yá Pablo yàalàaca wía wayáanápínaté wayáacaléwa. Yá íimaca walí:

—Pucháiba semana canátacué piyéeri, canátacué nacái piimáaná cayába. ³⁴ Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata piyáanápínacué piyáacaléwa achúmáanata, pichàinipínacuéwa. Canácata yéetéripínáwa. Canácatacué nacái picháunáwa —íimaca yái Pabloca.

³⁵ Idécanáami càí íimaca, yá Pablo yeedáca pan icáapi irículéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri wàacuésemi wía iyéeyéica nave irícu. Yá isubèriadaca iríwani, yá idàbaca iyáacani. ³⁶ Iná yéewa manuíca wáináidacawa wawàwawa macáita, yá wayáaca wayáacaléwa nacái. ³⁷ Wamanùbaca wía nave irícuíyéica, doscientas setenta y seis wamanùbaca wía wenàiwicaca. ³⁸ Néese idécanáamité macáita wayáaca wayáacaléwa càide iyúwaté wawàwáaná, yá wáucaca trigo ituíná imàaquéerimiwa macáita úni yáaculé, misàacaténá quiríta yái naveca.

Se hunde el barco

³⁹ Néeseté amaláca wawicáu, yá níái íibaidéeyéica nave irícu, càmitaté náalía naicáca yái iwàwataca. Yá naicáca úni iwènuériwa wiúcataléca úni quéwa càina iyacatalé. Yá nawàwaca nawàlùadaca nave néré càina ínatalépiná. ⁴⁰ Iná nadalúaca ancla íiyaná, yá namàacaca nacaláacawa úni yáaculé níái anclamica. Yá nawasàaca manuíri téna nacáiri namachacàniacaténá nave. Néese namichàidaca vela ibàlùawa nave íidacualé, cáuli itécaténá wía àniwa. Yá nave idàbaca yàacawa càina nérépiná. ⁴¹ Naveta quéwa yàabácawa dàalanama cáli iwéré, iyéerica úni yáacu cálica. Dàalanamacaca yàanàaca càina iwéré yái nave íidacuaca, canásíwa yéewaná imusúacawa càina íicha. Nave yàapùami íbacácawa màladàca ichàini iyú.

⁴² Inaté úwinái nawàwa nanúaca macáita presoíyái, ipíchaná nachúuliacawa namàlacawa náicha cáli nérépiná. ⁴³ Capitánta quéwa iwàwa icùaca Pablo náicha, íná càmita íbatàa úwinái inúaca nía. Néese capitán ichùuliaca cawinácaalí yáaliyéica imàlacawa napisianápínáwa nave íicha quéechacáwa namàlacaténátéwa cáli iwérépiná. ⁴⁴ Néese capitán ichùuliaca áibanái nawatácawa àicu ínata, níái àicu nave yéemamica, cawinácaalí càmiíyéica yáalía imàlacawa. Càité macáita wadéca wàanàaca cáli iwéré. Canáta wéená yéetáanáwa.

28

Pablo en la isla de Malta

¹ Idécanáamité macáita wàanàaca cáli iwéré, yá nacàlidaca walí iwàwata íipidenéechúaca Malta. ² Abénaméeyéi Malta néeséeyéi namànicaté walí cayábéeri, yá napucúadaca walí manuíri quichái, máinicáiná casalínica wàwali yúuwàacáiná wía uníaca. Yá namáidaca wía macáita wàanabàcaténá. ³ Yá Pablo yàanàidaca abéeri íbàpi quichái. Quéwa idécanacáita iríadacani quichái irículé, yáta àapi ipísla ipílacawa quichái yèewíse. Néese yaamía ichanàacawa Pablo icáapi íwali, yái àapica. ⁴ Níái Malta mìnanáica naicácáiná àapi yaamíaca Pablo icáapi íwali ichanàacawa, yá náimaca nalíwáaca: “Yá asìaliquéi cawàwacanéeri inúaca wenàiwica. Ewita cáucáanítani manuíri úni íicha, càicáaníta wàasu cuwáisàatúa càmita imàacapíná cáucani”, náimaca nalíwáaca.

⁵ Quéwa Pablo yúucaca àapi quichái iriculé icáapi ìwaliisewa. Yá canácata ìyáaná yái Pabloca. ⁶ Macáita nacùaca yéenacawa yái Pabloca àapi iyú. Nacùaca nacái yúuwàanápíná yéetácawa aquialéta. Idécanáami nacùaca mamáalàacata yéetácáténáwa, yá canácata naicá ìyáaná. Néese nadàbaca nàinàidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, cuwáisàirica cámináni, yái Pabloca, náimaca.

⁷ Iyacaté asiali ípidenéri Publio, yácata iwàwata icuèrináca, idèniaca ibànacalewa mawiénita néré. Yá Publio yeedáca wía yàataléwa, imànica walí cayábéeri, icùaca wía, yàaca nacái wayáapíná máisiba èeri. ⁸ Iyaca nacái néré Publio yáaniri. Irièricáitawa meedá yàasu cama ínatawa, iculuériwa, ísuadéeri nacái. Yá Pablo yàaca iicáca néréni. Idécanáami Pablo isutáca irí Dios, yá Pablo imàacaca icáapiwa Publio yáaniri ìwali, yá ichùnìacani. ⁹ Iná áibanái Malta yàasu iwàwata néeséeyéi cáuláiquéeyéi nàanàaca wàatalé, yá nachùnìacawa. ¹⁰ Iná nàaca walí manùba wàasupíná mawénìiri iyú. Néese, máisiba quéeri idénáami, wawàlùacawa áiba nave iriculé àniwa, yá nàaca walí macáita wawàsi wamápuèrica wàacáténáwa àniwa.

Pablo llega a Roma

¹¹ Wàyacaté máisiba quéeri Malta yàasu iwàwata ínata. Néeseté wawàlùacawa nave iriculé ìyéericaté unìabépinama Malta yàasu iwàwata néeni. Alejandría ìyacàlená néeséericani, yái naveca, ípidenéri Cástor, Pólux yáapicha, níara romanonái yàasu cuwáináica. Yá wàacatéwa Malta yàasu iwàwata íicha. ¹² Yá wàacatéwa manuíri úni yáacubàa àta wàanàacataléta Siracusa íidalutalená iriculé. Yá wàyaca yàcalé irìcu máisiba èeri. ¹³ Néeseté wawàlùacawa nave iriculé àniwa, yá wàacawa àniwa mawiénibàata cáli irí. Yá wàanàaca Regio íidalutalená néré. Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca cuculíawa èeri ìwali, yá iwesiaca nave wàacáténáwa manuíri úni yáacubàa àniwa. Yá pucháiba èeri idénáami, wàanàacaté átata Puteoli íidalutalená néré. Yá wamàacaca nave, wàacáténáwa cáli ínatabàa. ¹⁴ Abénaméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái ìyéeyéica néré nasutáca wáicha wawàsi wayamáanápínáwa náapicha abéeri semana. Iná wayamáacatéwa náapicha. Néese, abéeri semana idénáami, yá wàacawa náicha, cáli ínatabàa, Roma ìyacàlená nérépiná. ¹⁵ Abénaméeyéi Roma ìyacàlená mìnánái, yeebáidéeyéi Jesús itàacái, néemìacaté waináwaná ìwali. Iná namusúacawa yàcalé íicha náipunitáidacáténá wía àyapulicubàa. Yá wàanàaca nía Foro de Apio ìyacàlená irìcu. Macáita wàacawa àniwa, yá wàanàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesús itàacái Tres Tabernas ìyacàlená irìcu. Pablo iicácáiná nía, iná yàaca Dios irí cayábéeri, yá manuíca íinàidacawa iwàwawa. ¹⁶ Wàanàacaté Roma ìyacàlená iriculé, néese capitán ichàbáida presoíyéi áiba asiali irí, yái icuèrica presoíyéi ibàna. Quéwa capitán imàacaca Pablo ìyaca méetàuculé presoíyéi ibàna íicha áiba capìi irìcuta. Iyaca nacái Pablo yáapicha abéeri úwi icuèripináni.

Pablo en Roma

¹⁷ Idécanáami wàyaca néeni máisiba èeri, yá Pablo imáidaca yàataléwa judío íiwacanánái ìyéeyéica Roma ìyacàlená irìcu. Néese nàwacáidáyacacawa néré, yá Pablo íimaca nalí:

—Nuénánái, canáca nubáyawaná judiónái irí. Canáca nacái numànìiri áiba wawàsi càníiri wàawirináimi íiwitáise imàaca wamànica. Ewita canácaníta numànìiri nubáyawanácawa, càicáaníta abénaméeyéi judío Jerusalén ìyacàlená mìnánái nachàbáidacaté núa presoíri iyú romanonái irí. ¹⁸ Néese romano íiwacanánái nasutáca néemìawa nuináwaná ìwali, yá nawàwacaté nawasàaca núa, càmicáinaté nàanàa nùwali nubáyawaná nanuéripiná núa ìwalíise. ¹⁹ Quéwa

càmítaté judíonái iwàwa numusúacawa, ínáté iwàwacutácaté nusutáca romanonái ícha wawàsi nabànùanápínáté tàacáisi emperador irí emperadorcaténá yéemìaca nucàlidaca irí nuínáwaná ìwaliwa. Càmita quéwa nuwàwa nucháawàaca nuénánái judío iináwaná ìwaliwa. Canáca nudènièri náapicha báawéeri wawàsi. ²⁰ Iná nudéca numáidacuéca nùataléwa pía nucàlidacaténácué pirí nuínáwaná ìwaliwa, núalíacaténácué nacáíwa pìwali. Presocaté namànica núa, idacuèriwa cadena iyú, nucàlidacáináté nalí Mesías ìwali, yái wacuèricaté Dios ibànùanápínáté walí wacuèrinápiná, wía israelitaca —ímaca nalí yái Pabloca. ²¹ Néese níái judío íiwacanánáica náimaca Pablo irí:

—Canácatàacá wéemièri piináwaná ìwali, canácáiná nabànùèri walí cuyàluta Judea yàasu cáli néese. Aibanái wéénánái judíoca nadéca nàanàaca aléi, quéwa canáta nacháawèeri walí piináwaná ìwali. ²² Wawàwaca wéemiaca càinácaalí píináidacawa, wáalíacáináwa macái cáli imanùbaca abénaméeyéi judío nataánica báawéeri iyú nàwali, níara yeebáidéeyéica áiba tàacáisi wàawirináimi íiwitáise ícha —náimaca Pablo irí. ²³ Yá namàacaca abé èeri nàwacáidáyacacatáipínáwa néemiàcaténá Pablo icàlidaca iináwaná ìwaliwa. Néeseté madécaná wenàiwica ìwacáidáyacacawa Pablo ìyacatáica. Yá Pablo icàlidaca nalíni èeríapinama, yái tàacáisi ímérica Dios iwàwaca wenàiwicanái nawènúadaca náiwitáise nēebáidáanápíná Jesús iináwaná Mesíascani, yái nacuèrinápináca Dios ibànùèripinácaté nalí, càide iyúwaté Dios ichùullánaté profeta Moisés itànàaca tàacáisi Jesús ìwali, iyúwa nacái profetanái itànàanaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalìcuise. ²⁴ Néeseté abénaméeyéi judío nēebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica Jesús ìwali. Aibanái càmiyéita yeebáida iríni. ²⁵ Càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca íná nadàbaca nèepùacawa Pablo ícha. Iná Pablo íimaca nalí:

—Báisíiri iyúta profeta Isaías icàlidacaté tàacáisi Espíritu Santo inùmalìcuise píawirináimi irícué. Isaías íimacaté:

²⁶ ‘Dios ichùullíaca nucàlidacuéca piríni, yái tàacáisica: Ewitacué péemíacáaníta mamáalàacata piùwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapínácuéwa càinácaalí ímáaná. Ewitacué piicáacáaníta madécaná wawàsi pítuí iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapíná piicácani. Càì ibànùacuéca pirí tàacáisi yái Diosca. Yá íimaca nulí àniwa yái Diosca:

²⁷ Níái wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca nēebáca nutàacái. Càica níade iyúwa màuwíyeyéi, càmita nawàwa néemiaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natuíwa, càmiyeyéi iwàwa yáalíacawa càinácaalí ímáaná yái nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáise nēebáawéeri ícha, nuwasàacaténá nía nùasu yùuwichàacáisi íchawa. Càité íimaca nulí yái Diosca’,

íimacaté yái profeta Isaíasca. ²⁸ Péemíacué cayábani, siùcade Dios iwàwaca iwasàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, níái càmiyeyéica judío. Níata yeebáidapínácani yái Dios itàacáica —ímaca nalí yái Pabloca.

²⁹ Idécanáami càì Pablo íimaca, yá judíonái yēepùacawa ícha, namusúacawa itàaníyeyéica iríwáaca cachàiníiri iyú, náimaca nalíwáaca chàinisíiri iyú náapichawáaca.

³⁰ Néese pucháiba camuí macáinaméeri Pablo ìyacaté capíi irícu. Pablo ipáyaidaca capíi íiwacali. Yá Pablo itàidaca cayába macáita cawinácaalí yēeyéica ipáchiacani. ³¹ Matuíbanáiri iyú icàlida nalíni yái cayábéeri tàacáisica, ímérica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yēewáida nacái nía Wáiwacali Jesucristo ìwali. Canáca isàiwiquéeri Pablo irí wawàsi néré, néese namàacaca itàaníca matuíbanáita.

ROMANOS

Saludo

¹ Núa Pablo, Jesucristo yàasu wenàiwicaca núa, nutànàacué pirí cuyàluta. Dios imáidacaté núa, yàasu apóstolcaténá núa, ibànùacaténá núa nuíbaidáanápíná abéerita Dios irípiná. Dios imáidaca núa nucàlidacaténá itàacái cayábéeri áibanái irí, yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

² Bàaluité Dios icàlidacaté wenàiwicanái iríni, yái tàacáisi cayábéerica. Yaté Dios imàacaca yàasu profetanái itànàaca inùmaliçuíseni, yái tàacáisica. ³⁻⁴ Yácata tàacáisi icàlidéerica walí Dios Iiri ìwali, ípidenéeri Jesucristo, yái Wáiwacalica. Abéeri rey David itaquérinámicani, yái Wáiwacalica, imusuéricaté iicá èri càide iyúwa wenàiwica. Quéwa éwita wenàiwicacánítani, càicáníta idènìaca íiwitáisewa mabáyawanéeri càide iyúwa Dios iyáaná. Idécanáamité Wáiwacali yéetácawa, néese imichàacatéwa yéetácáisi ícha. Càité Dios yáasáidaca Dios Iiricani, yái Wáiwacali Jesucristo cachàiníirica íiwitáise.

⁵ Jesucristo yéetácatéwa nuíchawalíná, íná Dios idéca imànica nulí cayábéeri manuísíwata mawèníiri iyú ibànùanápíná núa iyúwa yàasu apóstol nucàlidacaténá tàacáisi inùmaliçuíse. Càité Dios imànica yéewanápiná iyaca wenàiwicanái macái cáli imanùbaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàníiyéica nacái càide iyúwa ichùulianá nía. ⁶⁻⁷ Píatacué nacái, peebáidacuéca Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica Roma iyacàlená irícu. Iná nutànàacué pirí cuyàluta. Cáininácué Dios iicáca pía, idéca nacái imáidacuéca pía yéewacaténácué Jesucristo yàasu wenàiwicaca pía. Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápínácué pirí cayábéeri manuísíwata, mawèníiri iyú, namàacáanápínácué nacái pìyaca matuíbanáita.

Pablo quiere visitar Roma

⁸ Quéechacáwa nuwàwa nùaca Dios irí cayábéeri pìwalicué Jesucristo ípidená ìwali, peebáidacáinácué Wáiwacali itàacái. Nùaca Dios irí cayábéeri pìwalicué canánama nuémìlacáiná wenàiwica nacàlidacué piináwaná ìwali macái cáli imanùbaca, náimaca peebáidacuéca Jesucristo itàacái. ⁹ Nuíbaida Dios irípiná macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápíná yái cayábéeri tàacáisica Dios Iiri iináwaná ìwali. Dios yáaliacawa nusutáca ícha pirípinácué mamáalàacata. ¹⁰ Nusutáca Dios ícha mamáalàacata imàacáanápínácué nupáchiaca pía átata bàaluitécáiná nuwàwacaté nupáchiacuéca pía àta siùca nacáide. ¹¹ Nuwàwacáiná nuicácuéca pía nuéwáidacaténácué pía iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná núa peebáidacaténácué mamáalàacata tàì íméeri iyú cachàiníwanái. ¹² Yá nuchàiniadapínácué piwàwa Dios itàacái iyú, càita nacáicué pichàiniadapíná nuwàwa Dios itàacái iyú, yái peebáidéericuéca, nuebáidéerica nacái.

¹³ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píaliacawa abéeri wawàsi: Madécaná yàawiría nuwàwacaté nùaca nuicácuéca pía, quéwaté càmítacá nudé nùalimá. Nuwàwatécué nùacawa pìatalé nuéwáidacaténácué pía Dios itàacái iyú yéewanápiná mamáalàacata áibanái wàlisàna neebáidaca pèewi càide iyúwaté áibanái yeebáidáaná áiba cáli ínata nucàlidacaalíté nalí Dios itàacái. ¹⁴ Nudènìaca manuíri numawèniacálewa Dios yáapicha, Dios imànicáiná nulí cayábéeri manuísíwata. Iwàwacutá nuéwáidaca cáimiétacanéeyéi wenàiwica, nía nacái càmíiyéica cáimiétacaná, nía nacái cáaliacáiyéica, nía nacái càmíiyéica cáaliacái. ¹⁵ Iná máinícué nuwàwaca nuéwáidaca pía nacái ìwali yái tàacáisi cayábéerica, píacué iyéeyéica Roma iyacàlená irícu.

El poder del evangelio

¹⁶ Càmita báí nuczàidaca yáí tàacáisi cayábéerica, Dios ichàini manuírícáináni, yáaliméerica iwasàaca wenàiwica Dios yáasu yùuwichàacáisi ícha, macáita caw-inácaalí yeebáidéeyéica itàacái. Wáaliacawa judíonái irípinéericani yáí tàacáisica, Dios yáasu wenàiwicacáinaté nía quéechatécáwa. Quéwa siùca càmiyéi judío nacái neebáidaca Dios itàacái. ¹⁷ Yáí tàacáisi yáasáidaca walí càinácaalí iyú mabáyawanáca Dios iicáca wía. Ewita cabáyawanácáaníta wía, càicáaníta mabáyawanáca Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios. Càité nacái áiba profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuise. Yaté ímaca: “Cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú iwalíise yáí yeebáidáanáca Dios, yácata iyéeripiná càiripináta càmiíri imáalàawa Dios yáapicha”, ímacaté yáí profetaca.

La culpa de la humanidad

¹⁸ Quéwa wáaliacawa Dios, yáí iyéerica chènuniré, yùuwichàidapiná manuísíwata macáita wenàiwica càmiyéica yàa icàaluíniná, imàniyéica nacái báawéeri áibanái irí. Níái wenàiwicaca imàniyéica ibáyawanáwa, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa báisíri tàacáisi ícha, càmicáiná nawàwa neebáidacani. ¹⁹ Nadéca náaliacawa cayába Dios íiwitáise iwali Dios yáasáidacáinaté nalíni, càinácaalí íiwitáise iyaca. ²⁰ Ewita càmicáaníta yéewa wenàiwica iicáca Dios, càicáaníta yéewa náaliacawa Dios íiwitáise iwali, iwaliíse macáita yáí Dios imànicaléca cháí èeri irícu. Bàaluité èeri Dios idàbacatáiseté macáita àta siùca nacáide, èeri mìnánái idéca iicáca amaléeri iyúni yáí Dios imànicaléca, íná canáca yéewaná báawéeyéi wenàiwica ímaca càmitasa náaliáwa cachàinírira Dios càiripináta. ²¹ Ewitaté náaliacáaníta Dios íiwitáise iwali, càicáaníta càmitaté nàa icàaluíniná, yáí Dios cachàinírira. Càmitaté nacái nàa irí cayábéeri. Néeseté nadàbacaté nàináidacawa máiwitáiséeri iyú meedá, báawéeri nacái, namàacacáiná nawàwawa canéeri iwèni wawàsi iwali, yá catéeyéica íiwitáise nía, càmiyéica yéewa yáaliacawa Dios iwali. ²² Náimacaté cáaliacáiyéicasa nía, quéwa máiwitáiséeyéica nía meedá. ²³ Càmitaté nawàwa nàaca Dios icàaluíniná, yáí cachàinírira íiwitáise, icànéeri mèlumèluíri iyú icamaláná irícuwa, càmiírira yéetáwa. Nàacáita meedá nàasu cuwáinái yéenáiwaná icàaluínináwa, wenàiwica yéetéeripináwa yéenáiwanáca, cuipiranái nacái, cuwèsinái nacái, àapinái nacái. Càité nàaca cuwáinái icàaluíniná Dios ícha.

²⁴ Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca càì nabáyawaná yáapichawa máinícáiná nawàwa namànica wawàsi càmiírira Dios ibatàa wenàiwica imànica. Yá nadéca namànica náapichawáaca máiní báawéeri iyú. ²⁵ Dios idéca iwènúacawa náicha càmicáiná nawàwa náaliacawa báisíri Dios iwali. Nadéca nàaca nacàaluíniná, níara wawàsi Dios idàbéeyéicaté. Càmita nàa Dios icàaluíniná, yáí báisíri Cadàbacáirica, éwita iwàwacutácáaníta wàaca irí cayábéeri càiripináta. Báisíta, amén.

²⁶ Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinícáiná nawàwa namànica wawàsi nainá iyúwa, yáí wawàsi càmiírira Dios ibatàa wenàiwica imànica. Inanái càmita quirínama naimá asianái yáapicha, néese naimáca inanái yáapicha meedá. ²⁷ Càité nacái asianái càmita quirínama naimáca inanái yáapicha. Yaté máiní nawàwaca naimáca asianái yáapicha meedá. Yá asianái naimáca nanacáiri yáapichawa, namànica máiní báawéeri iyú náapichawáaca. Nadéca naméeràacawa namànicaténá càiri báawéeri, íná Dios yùuwichàidaca nainá manuísíwata.

²⁸ Càmicáinaté nawàwa naicáca Dios cáimiétaquéeri iyú, íná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinícáiná nawàwa nàináidacawa casaquèeri iyú, canéeri iwèni wawàsi iwali nacái.

Càita namànica wawàsi càmírica cayába wenàiwica imàníná. ²⁹ Máini namànica macái báawéeri íiwitáaná. Máini namànica báawéeri áibanái irí. Máini nawàwa needáca nalíwa madécaná cawèníri. Máini náináidacawa mamáalàacata càinápinácaalí náalimá namànica báawéeri áibanái irí. Báawaca naicáca áiba wenàiwica idènièrica cawèníri wawàsica náicha. Nanúaca wenàiwica. Nacúsáyacaca nacáíwa. Nachiwáidaca nacái áibanái. Nacàlidaca báawéeri tàacáisi áibanái ìwali ibàacanéeri iyú náicha. ³⁰ Natàanica báawéeri iyú áibanái ìwali. Nàuwideca namànica Dios. Càmita nàa áibanái límiétacaná. Cachàiníyèi iicáca yáawawa áibanái íicha. Canùmaséeca nacái nía. Náináidacawa mamáalàacata namànicaténá áiba íiwitáaná báawéeri wàlisà. Càmita neebáida nasèenái itàacáíwa. ³¹ Càmita náalíwa Dios ìwali, canásíwata. Càmita namàni càide iyúwa náimáaná. Càmita cáininá naicáca néenánáíwa. Càmita nawàwa namàcaca nawàwawa áibanái ibáyawaná íicha. Càmita catúulécaná naicáca áibanái. ³² Níái báawéeyéica náalíacawa amaléeri iyú Dios idéca ímaca iwàwacutáaná néetácawa nabáyawaná ichùullacawa, cawinácaalí wenàiwica imàníyèica càiri báawéeri. Quéwa namànica nabáyawanáwa mamáalàacata. Casímáica nacái naicáca áibanái imànica càiri báawéeri iyúwa namàníná.

2

Dios juzga conforme a la verdad

¹ Iná cabáyawanáca pía nacái, judíocaalí pía, càmicaalí nacái, càmíricaalí judío pía. Pidéca cabáyawanáca piicáca áibanái íiwitáise. Pidéca picàlidaca nacái iwàwacutáanása Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa. Pidéca càì píimaca áibanái ìwali, iná pidéca càì píimaca pìwaliwata nacái pimànicáiná pibáyawanáwa càide iyúwata nacái namàníná. Iná cabáyawanáca pía nacái. ² Quéwa wáalíacawa Dios icàlidaca wenàiwica iináwaná ìwali machacàníri iyú, báisíri iyú nacái. Iná Dios ímacaalí cabáyawanáca wenàiwicanái, iwàwacutáaná nacái nàuwichàacawa nabáyawaná ichùullacawa, yá wáalíacawa Dios idéca icàlidacani báisíri iyú. ³ Néese pía, pidéca cabáyawanáca piicáca áibanái, quéwa pidéca pimànica càide iyúwa namàníná, iná càmita píalimá píwasàaca píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁴ Máini cayábéeri Dios íiwitáise, iwàwéeri imànica cayábéeri wenàiwicanái irí mamáalàacata. Càmíri yùuwichàida wenàiwica caquialéta namànicaalí nabáyawanáwa néese icùaca nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Càì Dios iicáca pipualé iwàwacáiná iwènúadaca píiwitáise báawéeri íicha. Quéwa caná iwèni piicáca yái cayábéeri Dios imànírica pirí. ⁵ Càmita piwàwa Dios imànica pirí cayábéeri, càmita nacái piwàwa piwènúadaca píiwitáisewa Dios irípiná, pimàcacaténá píichawa yái báawéeri pimànírica. Iná pìwacáida pìyaca piríwa piùwichàanápínáwa áibaalípiná Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica èeri imáalàacaalípináwa. Néenialípiná Dios yéemíaca macái wenàiwica imanùbaca iináwaná ìwali icàlidacaténá càinácaalípiná iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùullacawa. ⁶ Yásí Dios yàaca macái wenàiwica imanùbaca iwèni, ìwalíse yái namànírica cháì èeri irìcu. ⁷ Abènaméeyéi nadéca namànica cayábéeri mamáalàacata máinicáiná nawàwa nàyaca càiripináta, cáimiétacanéeri iyú chènuniré Dios yáapicha, nàyacaténá Dios icamaláná mèlumèluíri irìcu. Dios imàacapíná nadèniaca yáapicha nacáucawa càmíri imáalàawa. ⁸ Quéwa áibanái càmita nawàwa Dios icùaca nía, càmíyèi nacái yeebáida báisíri tàacáisi, néese neebáida meedá iyúwa náiwitáise báawéeri ichùulláná nía. Dios yùuwichàidapíná nía manuísíwata báawacáiná iicáca náiwitáise. ⁹ Nàuwichàapínacawa manuísíwata, máinípiná achúmaca nawàwa nacái, macáita níái wenàiwicaca imàníyèica ibáyawanáwa. Macáita wáalíacawa Dios yùuwichàidáanápíná judíonái, quéwa càmita yùuwichàida abéta nía, néese

yùuwichàidapiná càmíiyéi judío nacái. ¹⁰ Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica imàníiyéica cayábéeri, Dios imàacapiná nàyaca yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluíri irìcu, cáimiétaquéri iyú, matuìbanáiri iyú nacái càiripináta. Macáita wáalíacawa càipiná Dios imànica judíonái irí, quéwa càmita abéta judíonái irí, néese càmíiyéi judío irí nacái.

¹¹ Dios yàapiná macái wenàiwicanái iwèni machacàníiri iyú càmíicáiná Dios iicá áiba wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha. ¹² Iná macáita imàníiyéica ibáyawanáwa càmíiyéica yáalíawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, néetápinácawa méetàuculé Dios íicha càiripináta nabáyawaná ichùulíacawa, namàníríca méetàuculé Dios itàacái íicha. Nía nacái imàníiyéica ibáyawanáwa éwita náalíacáanáta Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, Dios yùuwichàidapiná nía càide iyúwa itàacái íimáaná. ¹³ Càmita mabáyawaná Dios iicá wenàiwica néemíacaalíicáita meedá itàacái. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí imàníiyéica càide iyúwa itàacái ichùulíaná nía. ¹⁴ Quéwa áibaalí abénaméeyéi càmíiyéi judío, éwita càmíicáanáta náalíawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, càicáanáta áibaalí namànica cayábéeri wawàsi càide iyúwa Dios itàacái ichùulíaná wía, áibaalíicáiná nawàwa namànica càì. Namànicaalí cayábéeri, yá náiwitáise iyaca nalí càiride iyúwa tàacáisi ichùulíerica namànica cayábéeri. ¹⁵ Namànicaalí cayábéeri, yá náasáidaca náalíacawa nawàwalícuísewa Dios iwàwaca wamànica cayábéeri. Náalíacáiná cayábéeri ìwali báawéeri íichaná, íná náasáidaca náalíacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wamànica. Náalíapínacawa nawàwalícuísewa nadéca namànica cayábéeri, càmíicáalí nacái nadéca namànica nabáyawanáwa. ¹⁶ Càipiná náalíacawa èeri imáalàacaalípináwa, càide iyúwa nucàlidáanácué pirí Dios itàacái cayábéeri; Dios imàacapiná Jesucristo yéemíaca macái báawéeyéi iináwaná ìwali yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalíise, yái báawéerica namàníríca ibàacanéri iyú.

Los judíos y la ley de Moisés

¹⁷ Picàlidaca pìacawa pìináwanáwa judíoca pía. Píimaca nacái cayábacasa Dios iicáca pía pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Cáimacáica piicáca píawawa áibanái íicha nacái píalíacáináwa báisíiri Dios ìwali, pìacáiná nacái icàaluíniná. ¹⁸ Picàlidaca pìacawa píalíánásawa càinácaalí Dios iwàwáaná pimànica. Picàlidaca nacái pìináwanáwa, Dios itàacái idécasa yéewáidaca pía, píalíacaténáwa cayábéeri ìwali báawéeri íichaná. ¹⁹⁻²⁰ Pidéca manuíca pìináidaca piwàwawa piwaliwa píalímáicáinása péewáidaca wenàiwica càmíiyéica yáalíawa Dios ìwali, càide iyúwa watécaalí matuúri icáapi ìwali. Càita nacái pìináidacawa píalímáaná amaláca pimànica áibanái íiwitáise, iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise catéeri ichùulíaná nía namànicáiná nabáyawanáwa. Càita pìináidacawa pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, yái báisíiri tàacáisi imàaquéerica cáalíacáica nía cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéicani. ²¹ Pía, yéewáidéerica áibanái, ¿cáná càmita péewáida píawawa? Pidéca píalàaca áibanái ipíchaná nayéedù. Néeni pía, ¿cáná piyéedù? ²² Pidéca píalàaca áibanái ipíchaná naimáca áiba yáapicha càmíichúuca náinusíwa, càmíirica nacái nanírísíwa. Néeni pía, ¿cáná pimàni càì? Pidéca picàlidaca báawacasa piicáca ídolonái, níara cuwáiná yéenáiwánaca, néese, ¿cáná piwàlùawa ídolo yàasu templo irículé, wenàiwica isutácàalu nàasu cuwáiná íichawa? Báawéeriquéi piwàlùanáca néré piyéedùcaténá nàasu cawèníiri. ²³ Máiní cáimacáica piicáca píawawa áibanái íicha pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, quéwa pidéca píasáidaca caná iwèni piicáca Dios càmíicáiná pimàni càide iyúwa itàacái íimáaná. ²⁴ Càité nacái áiba profeta icàlidacaté Dios itàacái machacàníiri iyú israelitanái irí. Iimacaté nalí: “Níara càmíiyéica israelita naicácáinácué

pimànica pibáyawanáwa, íná máini natàaníca báawéeri iyú Picuèrinácué Dios ìwali pibáyawaná ìwalíse, píacué israelitaca”, ìmacaté yái profetaca.

²⁵ Báisíta, áibacaalí judío yeebáida cayába Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté, yá cayábaca Dios iicáca íiwitáise náicha níara càmiyéica judío cabáyawanéeyéica. Quéwa càmicaalí judío imàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, néese éwita judíocáanítani, càicáaníta báawaca Dios iicáca íiwitáise càide iyúwa cabáyawanéeri càimíri judíocaalítani. ²⁶ Néese, áibacaalí càimíri judío imàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, yá cayábaca Dios iicáca íiwitáise càide iyúwa judíocaalítani, éwita càmicáaníta judíoni. ²⁷ Cawinácaalí càimíríca judío yeebáida Dios itàacái, profeta Moisés itànèricaté, yá éwita càmicáaníta judíoni, càicáaníta cayábaca Dios iicáca íiwitáise judíonái íicha càmiyéica imàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, éwita nadènìacáaníta Dios itàacái. ²⁸ Càmita Dios iicáca wenàiwica càide iyúwa yàasunáwa ìwalíse meedá yái nadènìanáca nasènéiwa judíonái, nadènìaná nacái judíonái iicácanáwa ínatabàawa meedá. ²⁹ Néese Dios iicáca iyúwa yàasunáwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái báisíri iyú. Canéeri iwèni meedáni judíonái namànicaalí circuncisión càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná judíonái imànica, càmicaalí nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná báisíri iyú. Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái báisíri iyú, yásí Dios iicáca nía iyúwa yàasunáwa, éwita càmicáaníta judío nía.

3

¹ Iná cawàwanáta áiba iwàwa isutáca yéemíawa núa: “¿Càinásica cayábéeri wawàsi judíonái idèniá áibanái wenàiwica íicha? ¿Dios imànicatésica cayábéeri cachàiniwanái judíonái irí imàniyéica circuncisión càide iyúwa Dios ichùullaná judíonái imànica?” càì áibanái iwàwa isutáca yéemíawa núa cawàwanáta. ² Báisíta, Dios idéca imànica madécaná cayábanaméeri wawàsi judíonái irí. Yái wawàsi cayábéeri náicha canánama, yácata Dios itàacái Dios imàaquéricaté quéechatécáwa judíonái irí. ³ Wáaliacawa abénaméeyéi judío nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Dios íicha. Quéwaté Dios càimíri imáalàida yái wawàsica imànírícaté nàawirináimi yáapícha bàaluité. ⁴ ¡Càmírita! Dios càimíri itàaní chìwái iyúwa. Ewitasica cachìwacaalí macái wenàiwicatá, càicáaníta Dios imànìpiná càirìpináta báisíri iyútáni, càide iyúwa íimáaná. Càitè nacái áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse, yá íimaca:

“Pía Dios, áibanái náimaca càmitasa báisí pitàacái, quéwa píasáidapíná macái wenàiwicanái irí báisírìcani yái pitàacáica pimànicaalípiná macáita machacànìiri iyú càide iyúwaté píimáaná”, ìmacaté yái profetaca.

⁵ Wía èeri mìnáníca wamànica wabáyawanáwa cháì èeri irìcu, quéwa canáca Dios ibáyawaná, canásíwa. Iná cawàwanáta abénaméeyéi judío báawéeyéi íiwitáise nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa manuísíwata yéewacaténá macái èeri mìnánái náaliacawa máini cayábéeri wáichani, yái Diosca. Càipíná wayúudàaca Dios, íná càmita Dios icùa wenàiwica machacànìiri iyú yùuwichàidacaalí wía, wayúudàacáináni”, càì abénaméeyéi judío náimaca. Núumacáita meedá càide iyúwa abénaméeyéi íináidáanápínáwa cawàwanáta. ⁶ ¡Càmírita! Báisícaalí càmita Dios imàni wenàiwica irí machacànìiri iyútá, yá canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísetá.

⁷ Aibanái báawéeyéi nacái nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wachìwawa áibanáicaténá yáaliacawa máini machìwéerica Dios, cayábéeri nacái èeri mìnánái íichani, yái Diosca. Iná canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca wía, wayúudàacáináni”, càì áibanái báawéeyéi náimaca. ⁸ Néese náima àniwa: “Wàacué wamànica báawéeri manuísíwata wayúudàacaténá Dios

manuísíwata”, còi áibanái báawéeyéi náimaca. Aibanái iwàwéeyéica imànica nulí báawéeri, nadéca nacàlidaca nachìwawa nùwali, náimaca nuéwáidacasa wenàiwica còi cachìwéeri tàacáisi iyú. Quéwa cawinácaalí càyéica ímaca, Dios yùuwichàidapíná níawa nabáyawaná ìwalísewa.

Todos somos culpables

⁹ Iná báisíta wía judíoca, càmita cayába wía áibanái ícha. Nudéca núsáidaca cabáyawanáca wía judíoca còi de iyúwa macái èeri mìnanaí cabáyawanáanaí nía. Macáita nacái wabáyawaná idéca idacùaca wía iyúwa presoíyéi. ¹⁰ Càité profetanái natànàacaté Dios itàacái. Náimaca:

“¡Canácata wenàiwica imàníríca cayábéeri! ¡Canásíwata, ibatàa abéeri piná!

¹¹ Canásíwata nacái yáaliériwa Dios íwitáise ìwali, canácata icutéeri yáaliacaténáwa Dios ìwali.

¹² Macáita nacái náucacawa nèepunícawa déeculé Dios ícha. Macáita nadéca nawènúadaca náiwitáisewa cayábéeri ícha, namànicaténá nabáyawanáwa meedá. Canácata imàníríca cayábéeri, canásíwata.

¹³ Càica nacanápide iyúwa càliculli yàcuèricawa, nacàlidacáiná casaquèeri tàacáisi còiride iyúwa yáaséeri chéecáimi isàni. Cánáica nachìwa. Namànica áibanái irí báawéeri nataacái iyúwa còi de iyúwa àpi yùuwichàidacaalí wía iculále iyúwa.

¹⁴ Cánáica nalúa, nacuísaca náichawa áibanái báawéeri tàacáisi iyú.

¹⁵ Caquialéta nàaca nanúaca wenàiwica canéerica ibáyawaná.

¹⁶ Ata alénacaalí nàya nàuwichàidaca wenàiwica.

¹⁷ Càmita náalimá nayúudàaca áibanái iyáanápíná matuíbanáiri iyú náapichawáaca.

¹⁸ Canásíwacatáita náalíawa iwàwacutá cáaluca naicáca Dios”, càité náimaca níai profetaca itànèeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse.

¹⁹ Wáaliacawa Dios imàacacaté profetanái itànàaca còi tàacáisi judíonái irí, wía idènièyéica Dios itàacái wáaliacaténáwa canáca yéewaná wáimaca mabáyawanáca wía, yácáiná Dios itàacái bàaluisàimi yáasáidaca walí cabáyawanáca macáita, wía èeri mìnanaíca, iwàwacutá nacái Dios yùuwichàidaca wía canánama wabáyawaná ìwalísewa. ²⁰ Iwàwacutá Dios yùuwichàidaca wía canánama canácáiná wenàiwica Dios iiquéeripíná mabáyawanéeri iyú, canácáiná wenàiwica yáaliméerica imànica macáita còi de iyúwa tàacáisi ímáaná profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Yái tàacáisi bàaluisàimica yáasáidacáita walí cabáyawanáca wía, wía imàníyéica ibáyawanáwa.

La salvación es por medio de la fe

²¹⁻²² Quéwa Dios idéca yáasáidaca walí áiba wawàsi wàlisài, cainácaalí yéewanápíná mabáyawanáca Dios iicáca wía, éwita càmícaníta wáalimá wamànica macáita còi de iyúwa itàacái bàaluisàimi ímáaná. Wáaliacawa báisícani, yái wawàsi wàlisàica, Dios itàacái bàaluisàimi icàlidacáiná walíni, yái Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, áibanái profeta nacái. Mabáyawanáca Dios iicáca wía cawinácaalí wéenaí yeebáidéerica Jesucristo. Càita Dios imànica abédanamata macái wenàiwica irí cawinácaalí yeebáidéerica, cáininacáiná Dios iicáca macái wenàiwica íwitáaná abédanamata. ²³ Dios imànica abédanamata macáita irí, níacáiná macáita namànica nabáyawanáwa, yá canácata imàníríca còi de iyúwa Dios iwàwáaná cayábáanápiná Dios iicáca nía. ²⁴ Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica mawèníiri iyú nacái: Mabáyawanáca iicáca wía. Càita Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús. ²⁵ Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wáichawalíiná. Cristo yéetácáinatéwa, íná Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo yéetacatéwa

nabáyawaná ìwalíse. Càita Dios imàalàidacaté wáicha wàuwichàanápínátéwa méetàuculé Dios ícha càiripínáta. Dios imànicaté càì yáasáidacaténáté imànica macáita machacàníiri iyú, éwitaté ìdenlàcáaníta wàawirináimi namàníiná nabáyawanáwa bàaluité. ²⁶ Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wabáyawaná ìwalíse yáasáidacaténá siùcade Dios imànica ìyaca macáita machacàníiri iyú, iwàwacutácáináté mabáyawanéeri wenàiwica yùuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú èeri mìnánáì ibáyawaná ìwalíse. Mamáalàacata nacáì Dios imànica macáita machacàníiri iyú mabáyawanácaalí iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesús yéetácatéwa nabáyawaná ìwalíse.

²⁷ Càì Dios imànica walí mabáyawanácaténá iicáca wía. Iná canáca yéewaná wáimaca wadécasa wamànica cayábéeri yéewanápinása mabáyawanáca Dios iicáca wía. ¡Canásiwa! Canáca yéewaná cáimacáì waicáca wíawawa áibanáì ícha. Càmita wamàni macáita càide iyúwa Dios itàacáì ichùullianá wía, yáì tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. ²⁸ Iná yéewa wadéca wáalíacawa cayábani: Mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanáì neebáidacaalí Jesucristo. Càmita mabáyawaná Dios iicá nía ìwalíse yáì namàníináca càide iyúwa Dios itàacáì bàaluisàimi ímáaná.

²⁹ Dios càimírira abéta judiónáì icuèrináca. Nacuèrináta nacáì níáì càimíyéica judío. ³⁰ Yácáiná abéerita yáì Diosca. Canácata ícha áiba, yáì Diosca iiquéerica mabáyawanéeri iyú macáì wenàiwica yeebáidéerica Jesucristo. Càì Dios imànica judiónáì irí, càimíyéì judío irí nacáì. ³¹ Quéwa, éwita wáalíacáanítawa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanáì neebáidacaalí Jesucristo, càicáaníta càmita caná iwèni waicáca yáì tàacáisi bàaluisàimica Dios imàaquéericaté wàawirináimi irí. Néese wawàwa wáasáidaca máiníiri cawènicani.

4

El ejemplo de Abraham

¹⁻² Néese, cawàwanáta abénaméeyéì judío nawàwa náimaca nulí: “Wàawirimi Abraham imànicaté cayábéeri ínáté yéewa cayábaca Dios iicácani”, càì nawàwa náimaca. Quéwa càmitaté Dios iicá Abraham mabáyawanéeri iyú ìwalíse yáì cayábéerica Abraham imàníiricaté. Mabáyawanácaalíté Dios iicáca Abraham ìwalíse yáì cayábéerica Abraham imàníiricatá, yáté yéewa Abraham cáimacáica iicáca yáawawa áibanáì íchatá. Quéwa, canácaté yéewaná Abraham cachàinica iicáca yáawawa Dios iicá. ³ Canácaté yéewaná Abraham cáimacáica iicáca yáawawa yácáiná Dios itàacáì profeta itànèericaté íimaca: “Abraham yeebáidacaté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham”, càì íimaca Dios itàacáì profeta itànèericaté. ⁴⁻⁵ Uwé, macáita wáalíacawa wenàiwica íbaidacaalí cháì èeri irìcu, yásì nàaca iwèni. Càmita nàa iríni mawèníiri iyú, néese iwàwacutá íbaidaca yeedácaténá iríwa plata. Quéwa càmita càì Dios yàaca yàasu wenàiwica iwèniwa. Dios imànica nalí cayábéeri mawèníiri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios, yáì Diosca iwàwéerica mabáyawanáca iicáca wenàiwica cabáyawanéeyéì, yásì mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí yeebáidéerica Dios, éwita càmicáanítàacá imàni wawàsi cayábéeri Dios iicáca. ⁶ Càité nacáì rey David itànàaca Dios itàacáì bàaluité. David íimacaté casímáica cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú éwita càmicáanítàacá imàni macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁷ Càité David itànàaca:

“¡Casímáica wenàiwicanáì Dios imàaquéeyéica iwàwawa ibáyawaná ícha, càinácaalí báawéeri namàníiricaté!

⁸ ¡Casímáica wenàiwica càimírira Wacuèriná Dios iicá cabáyawanéeri iyú!”
càité íimaca David.

⁹ David càmitaté icàlida wàwali abéta wía judíoca casíimáiná wía. Néese icàlidacaté nàwalini nacái níái cà míiyéica judío, cawinácaalí yeebáidéeyéipináté Jesucristo. Wadéca wacàlidaca mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios. ¹⁰ Mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham ipíchawáiseté namànica Abraham irí circuncisión. ¹¹ Quéechatécáwa mabáyawanáca Dios iicáca Abraham bàaluité Abraham yeebáidacaalíté Dios. Néeseté namànica circuncisión Abraham irí. Càité circuncisión iyú Dios yáasáidaca mabáyawanácaté iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios. Cayábacaté Dios iicáca Abraham íiwitáise Abraham yeebáidacaalíté Dios ipíchawáiseté judíocani yái Abrahamca. Iná yéewa yái Abrahamca, càicanide iyúwa nàawirimi macái cà míiyéi judío yeebáidéeyéica Dios. Càita mabáyawanáca Dios iicáca cà míiyéi judío nacái, neebáidacaalí Dios, éwita càmicáaníta namàni circuncisión. ¹² Yácata judíonái yàawirimi nacái, yái Abrahamca, cawinácaalí judíonái yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná ipíchawáiseté judíocani.

La promesa se cumple por medio de la fe

¹³ Píalíacuéwa Abraham ìyacaté cawàwanáta quinientos camuí ipíchawáiseté Moisés yàasu èerité. Bàaluité Dios icàlidaca Abraham irí cáimiétacanéeri iyúni yàanápínaté Abraham irí macái cáli ìyéerica cháí èeri irícu, itaquénáinámi irí nacái Abraham yáapicha. Quéwaté Dios cà míirita icàlida Abraham irí càiri tàacáisi cáimiétacanéeri iyú ìwalíise yái Abraham imànínáca càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta Moisés itànèericaté, bàaluitécáiná canátàacáwa Moisés yàasu cuyàluta Abraham yàasu èerité. Néese Dios icàlidacaté Abraham iríni Abraham yeebáidacaalíté Dios imànínápinaté Abraham irí cayábéeri. Yáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham. ¹⁴ Abénaméeyéi judío náimaca iwàwacutáanása wamànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta íimáaná yéewanápinása Dios imànica walí cayábéeri, yái cayábéerica Dios icàlidéericaté ìwali Abraham irí cáimiétacanéeri iyú. Quéwa càmita báisi nataacái. Báisícaalítáni, yá canéerica iwèni meedátáni, yái weebáidáanáca Dios, canéerica iwèni nacái yái tàacáisi Dios icàlidéericaté Abraham irítá, canácáináta wenàiwica yáaliméeri imànica macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta íimáaná. ¹⁵ Càmita yéewa cayába wáapicha Dios profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yácáiná Dios itàacái yáasáidaca cabáyawanáca wía, iwàwacutá nacái Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Dios itàacái ìyaca cháí èeri irícu, íná yéewa wáalíacawa cabáyawanáca wía macáita, wía èeri mìnanáca.

¹⁶ Wáalíacawa canácata wéená yáaliméerica imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. Iná iwàwacutá Dios imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú, wía yeebáidéeyéica Dios, yéewacaténá macáita wía Abraham itaquénáinámica, weedáca walíwa yái cayábéerica Dios icàlidéericaté ìwali cáimiétacanéeri iyú wàawirimi Abraham irí, wía judíoca, píacué nacái cà míiyéica judío. Yái cayábéerica, cà míiricata abéta walípiná, wía judíoca yeebáidéeyéica Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Néese Dios imànipiná cayábéeri cà míiyéi judío irí canánama nacái, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Càita Dios iicáca Abraham iyúwa wàawirimi, macáita wía yeebáidéeyéica Dios. ¹⁷ Dios icàlidacaté càiri tàacáisica Abraham irí bàaluité. Dios íimacaté: “Nudéca numàacaca pía madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawiripiná pía”, íimacaté yái Diosca. Iná mabáyawanáca Dios iicáca madécaná wenàiwica íiwitáaná cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Yácata Wacuèriná Dios wàawirimi Abraham yeebáidéericaté, yái Diosca icáucàidéerica yéetéeyéimiwa, yáaliméeri nacái idàbaca wawàsi cà míiricáwa ìya siùca.

¹⁸ Ewitaté máinicáaníta béericani yáí Abrahamca, càicáaníta Abraham yeebáidacaté Dios itàacái yéewanápinaté idèniaca ìiriwa. Inaté “Madécana wenàiwica íiwitáaná yàawiricani”, yáí Abrahamca, càide iyúwaté Dios icàlidáaná iríni: “Manùbéeyéipiná pitaquénáinámica”, íimacaté yáí Diosca. ¹⁹ Abraham idèniacaalíté batéwa cien camuí, yáté yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwitaté Abraham yáaliacáanítawa néetáanápinátéwa mesúnamáita, yáí Abrahamca, úa nacái yàacawéetúa Saraca. Càité Abraham yeebáidaca Dios, éwita máinicáaníta béeyéica nía nadèniánápinaté néenibewa. ²⁰ Abraham yeebáidacaté Dios mamáalàacata. Càmitaté Abraham iwènúada íiwitáisewa tàacáisi íicha Dios icàlidéericaté irí cáimiétacanéri iyú imàacáanápinaté quéenibeca Abraham. Yeebáidacaté Dios manuísíwata cachàiniwanái mamáalàacata. Yàacaté nacái Dios irí cayábéeri. ²¹ Yáté Abraham yeebáidaca macái ichàini iyúwa cachàinica Dios, yáaliméericaté imànica macáita càide iyúwaté íimáaná Abraham irí cáimiétacanéri iyú. ²² Abraham yeebáidacaalíté Dios tàì íiméeri iyú, yá mabáyawanácaté Dios iicácani.

²³ Càmitaté natànàa abéerita Abraham ìwali mabáyawanácaté Dios iicácani. ²⁴ Néese natànàacaté càiri tàacáisi wàwali nacái, mabáyawanáciná Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios, yáí Dios imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi íicha. ²⁵ Dios imàacacaté Jesús yéetácawa wabáyawaná ìwalíse iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néeseté Dios imichàidaca Jesús yéetácáisi íicha yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía.

5

Libres de culpa

¹ Iná siúcáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía, wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacáiwa. Mabáyawanáca Dios iicáca wía, iná cayábaca wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Wáiwacali Jesucristo ìwalíse, Wáiwacali yéetácáinatéwa wabáyawaná ìwalíse. ² Cristo yéetácatéwa wáichawalíná, iná cayábaca Dios iicáca wía, imànica walí cayábéeri, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Yá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali, casímái nacái wawàwa idècunitàacá wacùaca wàyáanápiná chènuniré Dios yáapicha icamaláná mèlumèluíri irícu, cáimiétaquéri iyú nacái, càide iyúwa Dios iyáaná. ³ Càita nacái casímáica wawàwa siúcáisede iwàwacutácaalí wàuwichàacawa. Wáaliacáináwa yùuwichàacáisi yéewáidaca wía yéewacaténá màulenáca wía, cachàini nacái wáiwitáise Wáiwacali ìwaliwa wàidenlanápiná wàuwichàanáwa mamáalàacata. ⁴ Màulenácaalí wía, yásí wáasáidaca weebáidaca Wáiwacali itàacáiwa tàì íiméeri iyú. Idécanáami càì wáasáidaca cachàinica wáiwitáise, yásí máini cachàiniwanái manuíca wáináidaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa wáalimáanápiná wàideniaca wàuwichàanáwa mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. ⁵ Néese manuícaalí wáináidaca wawàwawa, yá càmita báì wía, yáciná Dios imànipiná walí cayábéeriwa chènuniré càide iyúwaté íimáaná walí. Wáaliacawa Dios imàninápiná càì ibànùacáinaté Espíritu Santo wawàwaliculé, yáí Espíritu imàaquérica wáaliacawa macái wawàwalícuísewa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata.

⁶ Wáaliacawa cáinináca Dios iicáca wía, bàaluitécáiná càmicaalíté wáalimá wawasàaca wíawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yáté Cristo yàanàaca aléi èeri irículé yàasu èerité, yáté yéetácawa wáichawalíná, wía báawéeyéica. ⁷ Máini càulenáca wéetácawa áiba wenàiwica íichawalíná wayúudàacaténáni, éwita cayábéericáaníta íiwitáiseni. Quéwa cayábasíwéericaalí íiwitáise, yá cawàwanáta abénaméeyéi yéetápinácawa íichawalíná nayúudàacaténáni. ⁸ Quéwa Dios ibànùacaté Cristo yéetáanápinátéwa wáichawalíná éwitaté cabáyawanácináta wía. Càité Dios yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía. ⁹ Siúcáisede mabáyawanáca

Dios iicáca wía Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, íná yéewa wáallíacawa báisíiri iyúcani Cristo iwasàanápíná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, èeri imáalàapínácaalíwa. ¹⁰ Wáallíacawa Dios iwasàanápíná wíawa, bàaluitécáiná idècunitàacá wàuwideca wamànica Dios, yáté cáinináca Dios iicáca wía, iwàwacaté nacái imànica walí cayábéeri, Dios Iiri yéetácáinátéwa wabáyawaná ìwalíise. Íná yéewa cayábaca wáapicha Dios siùcáisede matuíbanáiri iyú. Néeseté Cristo imichàacatéwa yéetácáisi íicha, íná yéewa wáallíacawa báisíiri iyúcani Cristo iwasàanápíná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, íiwitáise cáuri iyúwa, cachàiníiri nacái, cayábacáiná wáapicha Dios siùcáisede matuíbanáiri iyú. ¹¹ Yá nacái casímáica wawàwa Dios yáapicha Wáiwacali Jesucristo ìwalíise, cayábacáiná wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná.

Adán y Cristo

¹² Bàaluité, yái idàbáanéericaté asialica imànicaté ibáyawanáwa; càité idàbaca wenàiwicanái imànica ibáyawanáwa cháí èeri irícu. Càité nacái idàbaca néetácawa méetàuculé Dios íicha nabáyawaná ichùullíacawa. Càité nacái yéetácáisi yàanàaca macái wenàiwicanái ìwali macáicáináta namànicaté nabáyawanáwa. ¹³ Ipíchawáiseté Dios imàacaca itàacáíwa profeta Moisés irí israelitanái irípiná, yáté macái èeri mìnanaí yàawirináimi namànicaté nabáyawanáwa. Ínaté néetácawa nabáyawaná ichùullíacawa. Càmicáalíté wenàiwica yáalíawa Dios iwàwáaná nàyaca machacàníiri iyútá, yá càmitaté cabáyawaná níatá. Quéwa náallíacatéwa. ¹⁴ Yáté wenàiwicanái yéetácawa Adán yàasu èericatáiseté àta profeta Moisés yàasu èerité nacái namànicáináté nabáyawanáwa éwita càmicáanítaté nayáa àicu iyacaná càide iyúwaté Adán iyáaná abéeri àicu iyacaná íiwitáaná càmirícaté Dios ibatàa wenàiwica iyáaca. Siùcade wéewáidacuéwa Adán ìwali, Cristo ìwali nacái, yái yàanèripínacaté madécaná camuí Adán idénáami.

¹⁵ Quéwa yái Adán ibáyawanámicaté, máini áiba íiwitáanáde íicha yái cayábéerica Dios imàníríca walí mawèníiri iyú. Madécaná wenàiwica néetácawa abéeri asiali ibáyawaná ìwalíise, yái Adánca, quéwa Dios idéca imànica walí cayábéeri manuísíwata mawèníiri iyú wía madécaná wenàiwicaca. Dios idéca imànica walí cayábéeri abéeri asiali ìwalíisená, yái Jesucristoca. ¹⁶ Abéeri asiali ibáyawaná, yái Adánca, máini áiba íiwitáanáde íicha yái cayábéerica Dios imàníríca walí mawèníiri iyú. Cabáyawanáca macáita wenàiwica Adán ibáyawaná ìwalíise quéwa Dios idéca imànica cayábéeri mawèníiri iyú wenàiwicanái irí abéeri asiali ìwalíisená, yái Jesucristoca, mabáyawanácaalíté Dios iicáca wenàiwica imàníiyéicaté ibáyawanáwa manuísíwata. ¹⁷ Báisíta wenàiwicanái néetácatéwa abéeri asiali ibáyawaná ìwalíise, yái Adánca. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri manuísíwata mawèníiri iyú, íná yéewa wáallíacawa báisíiri iyúcani, wía Dios iiquéeyéica mabáyawanéeri iyú, wàypíná cáimiétaquéri iyú, casímáiri iyú nacái wacáuca wàlisà yáapichawa abéeri asiali ìwalíisená, yái Jesucristoca.

¹⁸ Càité Adán ibáyawaná cabáyawanácaté imànica macái wía èeri mìnánaica Dios yùuwichàidáanápínáté wía. Quéwa Jesucristo imànicaté cayábéeri càide iyúwaté Dios iwàwáaná yéetáanápínátéwa wabáyawaná ìwalíise yéewacáténá mabáyawanáca Dios iicáca macáita wía. ¹⁹ Íimáanáca cabáyawanáca wía madécaná wenàiwicaca abéeri asiali ibáyawaná ìwalíise yái báawéerica abéeri asiali imànírícaté, yái Adánca, càmirícaté imàni càide iyúwaté Dios íimáaná. Càita nacái mabáyawanáca Dios iicápiná wía madécaná wenàiwicaca ìwalíise yái cayábéerica abéeri asiali imànírícaté, yái Jesucristoca, yái yeebáidéericaté iyúwa Dios ichùullíaná imànica.

²⁰ Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés irí yéewacaténa wenàiwicanái yáaliacawa máini cabáyawanáca nía. Quéwa éwita wamànicáanítaté wabáyawanáwa manuísíwata, càicáaníta Dios imànicaté walí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata cachàiniwanái wabáyawaná manuiri ícha. ²¹ Quéechatécáwa wenàiwica néetácatéwa méetàuculé Dios ícha càiripináta nabáyawaná ichùuliacawa. Quéwa siúcáisede Dios, yái cayábéeri íiwitáiseca, icùaca wía imànicaténa walí cayábéeri mawèníri iyú, yá mabáyawanáca Dios iicáca wía, yàaca nacái wacáuca càmiiri imáalàawa Wáiwacali Jesucristo yéetácaí ìwalíise.

6

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

¹ Cawàwanáta áibanái iyúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca cayábaca càicaalí wáimaca: “Wamànicué wabáyawanáwa mamáalàacata manuísíwata yéewanápiná macái èeri mìnánái náaliacawa máiníri cayábaca Dios íiwitáise néemiáciná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná manuiri ícha”, càì áibanái ínáidacawa. ² ¡Càmírita! Wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái càmita iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa quirínama. Péemiácué comparación: Wenàiwica yéetéerimiwa càmita yáalimá imànica quirínama ibáyawanáwa chái èeri irìcu. Càita nacái wía. Càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, íná iwàwacutá càmita quirínama wamànica wabáyawanáwa. Wamànicaalí wabáyawanáwa mamáalàacata, càmita wáalimá wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ³ ¿Càmitasicué píalíawa wadàbacaté wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa? Càité wadàbaca wàyaca weebáidacaalíté Cristo Jesús itàacái wabautizáanápinátéwa wáasáidacaténa weebáidaca. Siúcade wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, íná iwàwacutá wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, càminápiná quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁴ Yái wabautizáanácawa, yácata yéetácaísi yéenáiwana nacáiri. Càide iyúwa nabàliacaalí yéetéerimiwa càliculli irìculé, càita nacái walicùacatéwa úni yáaculé càide iyúwa wéetáca nacáicaalíwa Cristo yáapicha wabautizácaalítéwa wáasáidacaténa weebáidaca Cristo itàacái. Wabautizácaalítéwa, yáté wáasáidaca wadàbacaté wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa. Wabautizácaalítéwa, yáté wáasáidaca Dios yáacaté wacáuca wàlisài yéewanápiná wàyaca wàlisài wáiwitáise yáapichawa càide iyúwaté Wáaniri Dios cachàiníri íiwitáise imichàidáanáté Cristo yéetácaísi ícha.

⁵ Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, íná wadéca wadàbaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Càita nacái báisíri iyú wadèniaca siúcáisede wacáuca wàlisàiwa Cristo yáapicha. ⁶ Wáaliacawa Dios idéca ichuidaca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi ichànica, Cristo yéetácaí ìwalíise, yái natàtèericaté cruz ìwali, yéewanápiná chuica wáicha wabáyawaná, yéewanápiná nacái càmita wamàni mamáalàacata wabáyawanáwa, iyúwa áibanái yàasu wenàiwicanái iwàwacutáaná íbaidaca mawèníri iyú náiwacali iríwa. ⁷ Càide iyúwa yéetéerimiwa càminá imàni ibáyawanáwa quirínama chái èeri irìcu, càita nacái wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, íná iwàwacutá càmita quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁸ Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, íná wadéca wadàbaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Íná yéewa wáaliacawa báisíri iyúcani wàyaca abédanamata Cristo yáapicha. ⁹ Cristo idéca imichàacawa yéetácaísi ícha, íná yéewa wáaliacawa càmita quirínama

yéetáwa àniwa. Càmita quirínama yéetácáisi yáalimá imawèniadacani. ¹⁰ Cristo yéetácatéwa abé yàawiriáta ichùidacaténá wáicha wabáyawaná càiripináta, yái wabáyawaná ichàinica, quéwa siùcáisede Cristo iyaca càiripináta Dios yáapicha imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Càitacué nacái pía. Cristo Jesús yéetácatéwa píchawalínacué, néeseté icáucàacawa, íná iwàwacutácué piicáca píawawa iyúwa wenàiwica yéetéyéicatéwa ibáyawaná íchawa, pìyacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Íná picácué pimàni pibáyawanáwa. Néese pìyacué iyúwa cáuyéi wenàiwica Dios irípiná, iyúwa wenàiwica imichéeyéicatéwa yéetácáisi ícha, pìyacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapicha píibaidacaténacué Dios irípiná cáimiétaquéri iyú.

¹² Íná picácué pimàaca píiwitáise cabáyawanéri ichùuliaca pía pimàninápiná pibáyawanáwa iyúwa píiwitáise cabáyawanéri iwàwáaná. ¹³ Picácué pimàaca píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéri ichùuliaca pía iyúwa píiwacali pimàninápinácué mamáalàacata pibáyawanáwa piiná iyúwa, píiwitáise iyú nacáíwa. Néese pimàacacué píawawa Dios irí pimànicaténácué cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Bàaluitécáiná pìyacatécué déeculé Dios ícha iyúwa yéetéyéimiwa pibáyawanácué yáapichawa, quéwa siùcade iwàwacutácué pimàacaca píawawa Dios irí pìyacaténácué càide iyúwa píiwitáise wàlisài ímáaná picáuca wàlisài yáapichawa, pimànicaténácué cayábéeri macái píiwitáise iyúwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁴ Bàaluité píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéri ichùuliacatécué pía. Yá Dios ímacaté cabáyawanácuéca pía, iwàwacutáanacué nacái piùwichàacawa pibáyawaná ichùuliacawa. Quéwa Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri mawèníri iyú imàcáanápínáté iwàwawa pibáyawaná íchacué, íná siùcade iwàwacutácué càmita pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéri ichùullanácué pía, néese Dios ichàiniadapínacué píawa pimànicaténácué càide iyúwa iwàwáaná.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

¹⁵ Wáalíacawa Dios idéca imànica walí cayábéeri càì mawèníri iyú: Mabáyawanáca iicáca wía éwita càmicáaníta wamàni macáita càide iyúwa iwàwáaná. Néese siùcade cawàwanáta áibanái nayúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa Dios imàacacáiná iwàwawa wabáyawaná ícha éwita càmicáaníta wamàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùullaná. ¡Càmíirita! ¹⁶ Péemíacué comparación: Píalíacuéwa pimàacacaalícué píawawa áiba wenàiwica irí pimànicaténá càide iyúwa ichùullanácué pía, yásí yàasu wenàiwicaca imànicuéca pía íbaidéeripiná irí mawèníri iyú. Iwàwacutácué nacái pimànica càide iyúwa ichùullaná pía. Càita nacái píacué: Pimàacacaalícué pibáyawaná ichùuliaca pía, yásí pibáyawaná yàasu wenàiwicaca imànipínácuéca píawa, yá péetápinácuéca méetàuculé Dios ícha pibáyawaná yáapichawa. Quéwa pimànicaalícué càide iyúwa Dios ichùullaná pía, yásí Dios yàasu wenàiwicaca imànipínácuéca píawa, yá pìyapínácuéca machacàníri iyú. ¹⁷ Quéwa nùaca Dios irí cayábéeri píwalícué. Bàaluité pimànicatécué càide iyúwaté pibáyawaná ichùullanácué pía, quéwa siùcade peebáidacuéca tàì íméeri iyúni yái tàacáisi cayábéerica Dios ibànuèricaté wenàiwica irí néewáidacaténácué iyú pía. ¹⁸ Dios idéca iwasàacuéca pía píiwacali bàaluisàimi íchawa, yái pibáyawaná ichàinica ichùulièricatécué pía. Yá pidécuéca pidàbaca pìyaca machacàníri iyú càide iyúwacué Píiwacali wàlisài ichùullanácué pía, yái Wáiwacali Jesucristoca. ¹⁹ (Nucàlidacuéca nùyaca píríni càide iyúwa wenàiwica itàaníná aliséeri tàacáisi iyú càmicáinácué píalía péemíaca cayábani càinácaalí ímáaná, càulenácáinácué píichani.) Quéechatécáwa pimàacacatécué pibáyawaná ichùuliaca pía pimànicaténáté pibáyawanáwa casaquèeri manuísíwata. Quéwa siùcade iwàwacutácué pimàacaca píawawa Dios irí pìyacaténácué machacàníri

iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, píibaidacáténácué Dios irípiná mabáyawanáwaca macái pichàini iyúcuéwa.

²⁰ Pimànicaalítécué càide iyúwa pibáyawaná ichùulìanácué pía, yáté càmitacué píibaida Dios irípiná, ínáté càmitacué pimàni cayábéeri pìyacáténácué machacànìiri iyú. ²¹ Píalíacuéwa cayába càmitaté pìya casíimáiri iyú, néese pibáyawanácué itécaté yàacawa pía irìculé yái yéetácáisica càmirica imáalàawa. Báicuéca pía siùca ìwallise yái pimànìiricatécué, íná canéerica iwèni piríni yái iyúwaté pìyáaná bàaluité. ²² Quéwa Dios idéca ichuìdacuéca píicha pibáyawaná, yái píiwitáise bàaluisàimi ichàinica. Yá pidécuéca pidàbaca píibaidacuéca Dios irípiná iyúwa yàasu wenàiwica. Yá pidécuéca peedáca piríwa yái cayábéeri iwènica: Dios imàacacué píibaidaca irípiná mabáyawanéeri iyú chái èeri irìcu, yá nacái imàacapinácué pìyaca yáapicha chènuniré càiripináta. ²³ Abéericata nawèni needáca nalíwa cawínácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa. Needáca nalíwa meedá yéetácáisi. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri mawènìiri iyú, yàaca wacáuca càmiri imáalàawa Wáiwacali Cristo Jesús yáapicha, wía yeebáidéeyéica itàacái.

7

Un ejemplo tomado del matrimonio

¹ Píacué nuénánái judíoca, yáaliyéicawa tàacáisi ìwali profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalìcuíse. Píalíacuéwa yái tàacáisi ichùulìaca wenàiwica abéta idècunitàacá cáucani yái wenàiwicaca. ² Péemìacué comparación: Dios itàacái ímaca walí, caníríchúa inanái càmita udé uèpùacawa unìri íchawa àta yéetacatalétawa uícha, ímacáiná càì yái tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Quéwa unìri yéetacaalíwa uícha, yá imáalàacawa yái matrimonioca, yásí canáca ubáyawaná éwita uedácaalí ulíwa áiba àniwa. ³ Iná uimácaalí áiba asíali yáapicha càmirica unìrisíwa idècunitàacá cáuca yái unìrica, yá umànica ubáyawanáwa. Quéwa unìri yéetacaalíwa uícha, yá imáalàacawa yái matrimonioca. Yásí úalimá ucásàacawa áiba asíali yáapicha mabáyawanéeri iyú.

⁴ Càita nacái píacué nuénánáica. Bàaluité máini cabáyawanácuéca pía, ínáté càmitacué píalimá pimànica càide iyúwaté Dios itàacái ímáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté. Quéwa Cristo yéetacátéwa píichawalínácué, íná yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ícha. Càmitacué quirínama yáalimá ichùulìaca pía. Siúcáisede Cristo yàasu wenàiwicacuéca pía, yái imichèericatéwa yéetácáisi ícha. Càita wáalimá wamànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵ Bàaluité wàyaca wabáyawaná yáapichawa, yáté wéemìaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté íméerica càinácaalí Dios iwàwaca wàyaca machacànìiri iyú. Wáalícatéwa càirínácaalí wawàsi Dios imáisanìericaté wamànica, ínáté máini wawàwacaté wamànica càiri wawàsi. Iná yái wabáyawanáca itécaté yàacawa wía yéetácáisi irìculé méetàuculé Dios ícha càiripináta. ⁶ Quéwa idéca chuìca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi ichàinica, ichùulièricaté wamànica wabáyawanáwa méetàuculé Dios itàacái ícha. Iná Dios idéca iwasàaca wía wáibaidacáténá irípiná wacáuca wálisài yáapichawa Espíritu Santo yèerica walí. Càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùulìaná wía, yái wáiwitáise bàaluisàimica càmiri iwàwa wamànica càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yái bàaluisàimi tàacáisica profeta Moisés itànèericaté.

El pecado que está en mí

⁷ Cawàwanáta áibanái wenàiwica iyúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca báawaca meedáni yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. ¡Càmírita! Néese, máini cayábéericani yái tàacáisica, quéwa núalíacáinatéwa Dios imáisanìata nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, íná máini nuwàwacaté

numànica nubáyawanáwa. Càmicaalíté tàacáisi imáisanìa nuwàwaca numànica nubáyawanáwatá, yá càmítaté máini nuwàwa numànica nubáyawanáwatá.

⁸ Quéwa máini cachànicaté mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ìwalíse yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise, yái tàacáisi imáisanìericaté nuwàwaca numànica nubáyawanáwa. Yá nubáyawaná yáalimáidacaté núa ìwalíse yái Dios itàacáica, imàacáanápíná nuínáidacawa numànínápíná nubáyawanáwa macái íiwitáaná, macái wawàsi Dios imáisanìerica wamànica. Càmicaalí wáalíawa Dios imáisanìaca wamànica áiba wawàsi báawéeri, néese càmíta máini wawàwa wamànica yái wawàsi báawéerica. ⁹ Bàaluité càmíta núalía Dios imáisanìaca wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, ínáté nùyaca matuìbanáita, càmíta achúma nuínáidacawa nuwàwawa nubáyawaná ìwaliwa. Quéwa idécanáamité núaliácawa Dios càmíta iwàwa wáináidacawa wamànínápíná wabáyawanáwa, yá máini cachànicaté mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ichàini nuwàwáanápínáté numànica nubáyawanáwa. Yá núaliácatéwa cabáyawanáca núa, iwàwacutáanápínáté nacái nuétácawa méetàuculé Dios íicha càiripínáta nubáyawaná ichùullacawa.

¹⁰ Dios imàacacaté itàacái cayábéeriwa profeta Moisés irí yáasáidacaténá walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wàyacaténá casímáiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái Dios yáapicha. Quéwa nubáyawaná ichìwáidaca núa numànínápíná nubáyawanáwa, íná yái tàacáisica imàacacaté núaliácawa cabáyawanéerica núa, iwàwacutáanápínáté nacái nuétácawa méetàuculé Dios íicha càiripínátá. ¹¹ Yáté nubáyawaná yáalimáidaca núa Dios itàacái cayábéeri ìwalíse, yáté nubáyawaná ichìwáidacaté núa. Yá nubáyawaná cabáyawanáca imànicaté núa Dios itàacái iyú, nuétáanápínátéwa méetàuculé Dios íicha càiripínáta nubáyawaná ichùullacawa.

¹² Máini cayábéericani, yái tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí, imáisanìacáiná wamànica wabáyawanáwa. Máini cayábéerica nacái yái tàacáisi imáisanìerica wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. Yái tàacáisica yéewáidaca wía wàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cayábéericani yái tàacáisica iyúudàacáiná wía wàyacaténá casímáiri iyú. ¹³ Yái cayábéeri tàacáisica profeta Moisés itànèericaté, canáca yéewaná wayúunáidaca báawéericani ìwalíse yái íimáanáca iwàwacutáca wéetácawa méetàuculé Dios íicha càiripínáta wabáyawaná ichùullacawa. ¡Càmíríta! Néese máinícáiná cabáyawanáca núa, íná núaliácáinatéwa Dios itàacái cayábéeri imáisanìaca numànica nubáyawanáwa, ínáté máini nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, yá iwàwacutácaté nuétáanápínáwa méetàuculé Dios íicha càiripínáta. Iná yéewa núaliácawa amaléeri iyúni, máini báawacani yái nubáyawanáca, nubáyawanáciná ichùullaca numànica nubáyawanáwa éwita núaliácáanáta Dios itàacái cayábéeri imáisanìaca numànica càiri.

¹⁴ Wáaliácawa báisíiri iyú cayábéericani yái tàacáisica profeta Moisés itànèericaté yácáiná Espíritu Santo imàacacaté Moisés itànàacani. Quéwa báawéeri meedá nuíwítáise càide iyúwa macái èeri mìnánái íiwítáise iyáaná: Nubáyawaná ichùullaca núa cachàiníiri iyú numànínápíná nubáyawanáwa, càide iyúwa áiba náiwacali báawéeri íiwítáise ichùullaná cachàiníiri iyú yàasu wenàiwicawa íibaidéerica irí mawèníiri iyú càiripínáta. ¹⁵ Càmita núalía caná yéewa nuíwítáise càica iyaca; càmíta numàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese, numànicáita meedá báawéeri wawàsi càmírica nuwàwa numànica, yái máinírira báawaca nuicáca. ¹⁶ Báawaca nuicáca yái numànírira, càita nudéca núasáidaca núaliácawa cayábéerica Dios itàacái, báisírira nacái. ¹⁷ Iná núa, idènièrica wálisàì íiwítáisewa, càmíta nuwàwa numànica nubáyawanáwa. Quéwa éwita càmícáanáta nuwàwa numànica nubáyawanáwa, càicáanáta nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaca numànínápíná nubáyawanáwa.

¹⁸ Núaliácawa canáca irí cayábéeri, yái nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéerica.

Ewita nuwàwacáaníta numànica cayábéeri, càicáaníta càmita núalimá càì numànica nuchàini iyúwa. ¹⁹ Càmita numàni cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, néese numàni mamáalàacata nubáyawanáwa, yái cà mírica nuwàwa numànica. ²⁰ Iná numànicaalí yái cà mírica nuwàwa numànica, yá càmita núa yái iwàwéerica imànica ibáyawanáwa, néese nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri, yácata ichùulìerica numànínápiná nubáyawanáwa.

²¹ Càì ichàbaca núa, macáì èerita nuwàwacatáita numànica cayábéeri, càmita yéewa numànicani, néese numànicáita yáawami nubáyawanáwa. ²² Máini cáinináca nuicáca Dios itàacáì. ²³ Quéwa ìyaca nuwàwalìcu áiba chàinisi cà mírica imàaca nuínáidacawa machacànìiri iyú, ipéliéri nacáì nuíwítáise wàlisàì íipunita. Yácata nuíwítáise, yái cachàini, yái nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéerica, idacuèerica núa iyúwa presoíri.

²⁴ ¡Máini achúmaca nuwàwa! ¿Cawiná iwàsàapiná núa íicha yái nubáyawaná ichànica iwàwéerica itéca núa yéetácáisi irìculé, nuétácaténáwa méetàuculé Dios íicha càiripináta nubáyawaná ichùullacawa? ²⁵ Abéericata Dios yáaliméeri ichuìdaca nuícha nubáyawaná ìwalìise yái cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imàníricaté nulípiná, íná nùaca Dios irí cayábéeri. Càita nùyaca cháì èeri irìcu: Nuwàwaca numànica càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, quéwa nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaca núa mamáalàacata numànínápiná nubáyawanáwa. Quéwa Dios idéca ichuìdaca nuícha nubáyawaná.

8

La vida conforme al Espíritu de Dios

¹ Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita yùuwichàidapiná wíawa wabáyawaná ìwalìsewa infierno irìcu, yái manuíri quicháica, wía ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ² Yácáiná Espíritu Santo yàaca wacáuca cà míri imáalàawa, wía ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Yá Espíritu Santo ichàini ichuìdaca wáicha wabáyawaná, yéewanápiná càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa wabáyawaná ichùullaná wía, yái wáiwítáise bàaluisàimica iwàwéerica itéca wía yéetácáisi irìculé, wéetácaténáwa méetàuculé Dios íicha càiripináta. ³ Dios imàacacaté itàacáìwa profeta Moisés irí, quéwa wáalimáidacaalíté wamànica càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, yaté càmita wáalimá wachuìdaca wáichawa wabáyawanáwa máinicáinaté wawàwa wamànica wabáyawanáwa, wía èeri mìnanáica. Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica cà míricaté wáalimá wamànica: Dios ibànùacaté Iriwa càiride iyúwa waicácanáwa, wía èeri mìnanáì imàníiyéica ibáyawanáwa. Dios ibànùaca Iriwa yéetáanápináwa iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalìise. Càité Dios yùuwichàidaca Iriwa wabáyawaná ìwalìise ichuìdacadaténá wáicha wabáyawaná. ⁴ Dios imànicaté càì yéewanápiná wáalimá wàyaca machacànìiri iyú càide iyúwa ichùullaná wía irìcuìse yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Iwàwacutácáiná càmita wamàni càide iyúwa wáiwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri iwàwáaná, néese iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná wamànica.

⁵ Cawinácaalí wenàiwica imànírica càide iyúwa íiwítáise cabáyawanéeri iwàwáaná, ínáidacawa meedá wawàsi ìwali ísímáidéeripinácani báawéeri iyú. Quéwa cawinácaalí imànírica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, ínáidacawa imànicaténá wawàsi casímáiripináca Dios iicá. ⁶ Cawinácaalí wenàiwica imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwítáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yá náiwítáise itépiná níawa yéetácáisi irìculé méetàuculé Dios íicha càiripináta nabáyawaná ìwalìsewa. Quéwa cawinácaalí imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, nadènìlaca nacáucawa

càmíri imáalàawa, nàya nacái matuíbanáiri iyú, cayábacáiná náapicha Dios. ⁷ Cawinácaalí wenàiwica imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, nàuwideca namànica Dios, càmicáiná náalimá namànica càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, càmita nacái nawàwa namànica cà. ⁸ Iná cawinácaalí iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri ichùullianá nía, càmita náalimá namànica yái casímáirica Dios iicá.

⁹ Píacué quéwa, càmitacué pìya càide iyúwa bàaluisàimi íiwitáisesi iyáaná, néese nùalíacué pìyaca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácáiná Espíritu Santo iyacué piwàwalìcu yàacawéeridacaténácué pía. Cawinácaalí wenàiwica canéerica irí Espíritu Santo Cristo ibànuèrica walí, càmírica Cristo yàasu wenàiwicacani. ¹⁰ Cristo iyacaalícué piwàwalìcu, yá cáuca Espíritu Santo imànica píiwitáise càiripináta, éwitacué yái piináca pidènièricuécá cháí èeri irìcu yéetácáanitawa áibaalíwa, machawàacacáiná wainá macáita ìwalíse yái wàawirimi Adán ibáyawanáca. Cáuca Espíritu Santo imànicuécá píiwitáise, mabáyawanácáinácué Dios iicáca pía. ¹¹ Wáaniri Dios icáucàidacaté Jesús yéetácáisi íicha. Néeseté Dios ibànùaca Espíritu Santo iyacaténá wawàwalìcu. Espíritu Santo iyacaalícué piwàwalìcu, yásí Dios icáucàidapínácué píawa wàlisài iyú yéetácáisi íicha áibaalípiná càide iyúwaté Dios icáucàidáanáaté Cristo yéetácáisi íicha. Yá Dios icáucàidapínácué píawa Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu iyéericuécá piwàwalìcu.

¹² Iná nuénánái, wáalíacáináwa Dios icáucàidapíná wíawa, íná iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo ichùullianá wía. Píacué wamàni iyúwa wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullianá wía. ¹³ Pimànicaalícué piacawa càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullianá, yá péetápinácuécawa méetàuculé Dios íicha càiripináta. Quéwa pimàacacaalícué Espíritu Santo iyúudàacuécá pichuìdaca píichawa pibáyawanáwa, yái píiwitáise bàaluisàimi ichànica, yá piyapínácuécá càiripináta.

¹⁴ Macái imàniyéica càide iyúwa Espíritu Santo yàalàaná nía, níacata Dios yéenibe. ¹⁵ Yái Espíritu Santo Dios ibànuèrica walí càmita máini ichùulla wía cachàiníiri iyú, càmita nacái cáalu imànica wía, càide iyúwa áiba náiwacali ichùullianá yàasu wenàiwicawa cachàiníiri iyú. Néese Espíritu Santo imàacaca Dios yéenibeca wía, íná yéewa wamáidaca Dios irí: “¡Pía Wáaniri!” càí wáimaca Dios irí. ¹⁶ Yái Espíritu Santoca, yácata icàlidéerica walíni wawàwalìcuise, Dios isùmanáireca wía. ¹⁷ Dios yéenibecáiná wía, íná Dios yàapíná walí cawèníiri càide iyúwaté ímáaná cáimiétacanéeri iyú. Yá weedápiná yái cawèníirica Cristo yáapichawa, wàuwichàacáináwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, wàyacaténá cáimiétaquéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluíri irìcu.

La gloria que ha de venir

¹⁸ Nuicáca iyúwa achúméerína meedá yái wàuwichàanácawa cháí èeri irìcu nuínáidacáináwa ìwali yái wàyáanápináca cáimiétaquéeri iyú Wáiwacali yáapichawa chènuniré icamaláná mèlumèluíri irìcu wacùacaténá yáapicha macáita. ¹⁹ Macáita wawàsi Dios idàbéericaté cháí èeri irìcu, capíraléeri cáli íinata nacái, macáita máini natuíyàaca wéenáiwaná yàanáca caquialéta, Dios yáasáidacatáipínacata yéenibeca wía. ²⁰ Dios yùuwichàidacaté macáita wawàsi idàbéericaté, íná càmita máini cayábaca nàyaca siùcade, Dios íináidacáinatéwa yùuwichàidáanápináté nía. Quéwa Dios iwàwacaté iwasàaca macáita wawàsi yùuwichàacáisi íicha áibaalípiná. ²¹ Macái wawàsi Dios idàbéericaté, áibaalípiná Dios iwasàapíná níawa báawéeri íicha, càmita quirínama nacái nabadácawa, néese nàyapíná cayábéeri iyú wáapicha, wía Dios yéenibeca, wàyapínacáiná mabáyawanáwaca, cáimiétaquéeri iyú nacái Dios icamaláná mèlumèluíri irìcu. ²² Wáalíacawa macái wawàsi Dios idàbéericaté cháí èeri irìcu, capíraléeri

cáli íinata nacái, macáita yái iyéerica idéca yùuwichàacawa déecuiri iyú Dios idàbacatáiseté yùuwichàidaca nía àta siùca nacáide, èeri mìnánái ibáyawaná ìwalíise. Yá macáita nàuwichàacawa, càide iyúwa inanái ùuwichàacaalíwa umusúadacaténá iicá èeri. ²³ Càmita abéta yùuwichàacawa yái macáita wawàsi Dios idàbéerica, wíacáaníta nacái wàuwichàacawa, wía Dios yèeyéicaté irí Espíritu Santo wáaliacaténáwa Dios imànínapíná walí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná walí. Wàuwichàacawa wáináidacawa wawàwalicúsewa idècunitàacá watuíyàaca wéenáiwana yàanàaca, Dios yáasáidacatáipínáta yéenibeca wía imichàidacaalípiná wíawa yéetácáisi íicha. ²⁴ Dios idéca iwàsàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, imànicaténá walí cayábéeri áibaalípiná wapíchalécáwa. Imáalàidacaalíté imànica walí yái cayábéeritá, yá càmita iwàwacutá watuíyàacatáni. ²⁵ Quéwa càmitàacá yéewa waicáca yái cayábéeri watuíyèerica siùcade, íná iwàwacutá watuíyàaca mamáalàacatani, matuíbanáiri iyú, càmita nacái waméyáawa watuíyàacani.

²⁶ Càita nacái Espíritu Santo iyúudàaca wía, ichàiniadaca wáiwitáise, càmícáiná wáaliawa cayába cànácaalí iwàwacutáaná wasutáca Dios íicha càide iyúwa iwàwacutáaná wáaliacawa. Quéwa Espíritu Santo isutáca walípiná Dios íicha manuísíwata. Isutáca walí Dios íicha tàacáisi iyú càmíirica yéewa èeri mìnánái yáalimá icàlidaca natàacái iyúwa. ²⁷ Diosca, yái yáaliéerica wawàwa, yáalía nacái yéemíaca cànácaalí ímáaná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica, yácáiná Espíritu Santo isutáca walí Dios íicha càide iyúwa Dios iwàwáaná, wía Dios yéenibeca.

Más que victoriosos

²⁸ Wáaliacawa macáita yái wachàbáanácawa, wía Dios yàasunáica, Dios idéca imàacaca ichàbacawa, iyúudàacaténá wía, yéewanápiná wàyaca càide iyúwa iwàwáaná, wía cáininéeyéica iicáca Dios, Dios imáidéeyéica càide iyúwaté íináidáanáwa imáidáanápináté wía yàasunáipínáwa. ²⁹ Dios yáaliacatéwa wàwali bàaluitésíwa, yáté íináidacawa imàacáanápináté wadèniaca waicácanáwawa Dios Iiri iicácanáwa nacáiri, wadèniacaténá nacái wáiwitáisewa càide iyúwa Dios Iiri íiwitáise ìyáaná yéewanápiná wabèericani, yái Iirica, icuèerica wía manùbéeyéica. ³⁰ Wía Dios íináidéeyéicatéwa ìwali quèechatécáwa imàacáanápináté wàyaca càide iyúwa Iiri ìyáaná, wíacata Dios imáidéeyéicaté yàasunáipínáwa. Wía Dios imáidéeyéicaté yàasunáipínáwa, wíacata nacái mabáyawanéeyéicaté Dios iicá. Wía Dios iiquéeyéicaté mabáyawanéeri iyú, wíacata nacái Dios íináidéeyéicatéwa ìwali imàacáanápiná wàyaca cáimiétacanéeri iyú yáapicha chènuniré icànèeyéipíná Dios icamaláná mèlumèluíri iyú.

³¹ ¡Íná péemíacué cayábani, nuénánái! ¡Dios yàacawéeridacáiná wía, íná canácata yáaliméerica imáalàidaca wía! ³² Dios càmítaté imáisaníaca wáicha Iiriwa, càmítaté nacái icùa Iiriwa yùuwichàacáisi íicha, néese Dios ibànùacaté Iiriwa yéetáanápinátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise. Dios imànicáinaté walí yái cayábéeri manuísíwéerica, íná yéewa wáaliacawa báisíiri iyúcani Dios yàanápiná walíni Iiri yáapichawa, macáita yái wamáapuèerica. ³³ ¡Canácata yáaliméeripíná icháawàaca wabáyawanámi iináwaná ìwali Dios irí, wía Dios yeedéeyéicaté yàasunáipínáwa! Yácáiná idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía. ³⁴ ¡Canácata yáaliméeripíná yúucaca wía infierno iriculé wabáyawanámi ìwalíise!, yácáiná Cristo Jesús yéetácátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, imichàacaté nacáiwa yéetácáisi íicha. Yáté yàacawa chènuniré yáawinacaténáwa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. Jesucristo isutáca ìyaca Dios íicha walípiná mamáalàacata, itàaníca wawicáu Dios yáapicha. ³⁵ ¡Canácata yáaliméeripíná yeedáca wía Cristo íicha, yái cáininéerica iicáca wía! Ewita wàuwichàacaalíwa, éwita nacái máinícaalí achúmaca wáináidaca wawàwawa,

éwita nacái nàuwichàidacaalí wíawa Wáiwacali ìwallise weebáidacáiná itàacái, éwita máapicaalí wía manuísíwata, éwita catúulécanaalí wía, éwita máinácaalí nawàwa namànica walí báawéeri, éwita nanúacaalí wíawa, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Cristo ícha, yái cáininéerica iicáca wía. ³⁶ Aiba profeta icàlidacaté Dios itàacái bàaluité íméerica càinácaalí Dios yàasu wenàiwicanái yùuwichàanápínatéwa. Iimacaté:

“Mamáalàacata nawàwa nanúaca wía weebáidacáiná pitàacái. Càide iyúwa wenàiwica itécaalí ipirawa oveja alé yàatalé inuérica pírái, càita nacái nawàwa nanúaca wía”,
íimacaté yái profetaca.

³⁷ Quéwa éwita wàuwichàacáanítawa càiri wawàsi ìwallise, càicáaníta wamawèniadaca wàacawa macái báawéeri íwítáaná, cachàiníwanái mamáalàacata nacái wáiwitáise Wáiwacali Jesucristo ìwaliwa, ichàini iyú nacái, iyúudàacáiná wía, yái Wáiwacalica cáininéericaté iicáca wía, yéetáanápínatéwa wáichawalíná.

³⁸ Núalíacáináwa báisíiri iyúcani canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha yái cáininéerica iicáca wía. Ewita wéetácaalíwa, éwita wàyacaalí quiríta nacái, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha. Angelnái nacái, demonio íiwacanánái nacái càmita náalimá needáca wía Dios ícha. Canácata báawéeriquéi yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha, yái báawéerica iyéerica siúcade, càita nacái báawéeri iyéeripiná wapíchalécáwa, canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Dios ícha. ³⁹ Ewita wàacaalíwa dùlupùta yàasu cáli néré, càita nacái walicùacaalíwa depuúwalé cáli irìculé, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha. ¡Yá canáca áiba wawàsi Dios idàbéericaté yáaliméeripiná yeedáca wía Dios ícha, yái wáaliéricawa cáinináca iicáca wía ibànùacáináaté Wáiwacali Cristo Jesús yéetáanápínatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwallise!

9

Dios ha escogido a Israel

¹ Núa, yeebáidéerica Cristo itàacái, núumacué pirí báisíiri iyú, càmitacué nacái nuchìwáida pía. Espíritu Santo imàacacáiná matuúbanáica nuwàwa, íná yéewa núalíacawa nucàlidacani báisíiri iyú. ² Máiná catúulécanaaca numànica nuwàwawa nuénánái israelitanái ìwaliwa, achúma nacái nuwàwa mamáalàacata nàwali. ³ Máiná cáinináca nuicáca nuénánáisiwawa, nùawiría yéénánái, ínáté batéwa nuwàwacaté càmita Cristo yàasu wenàiwica núa Dios yùuwichàidáanápínaté núa càiripináta núalimácaalí nuétácawa nuénánái israelita íchawalínáwa, nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Quéwa càmita yéewa nuétácawa náichawalíná nabáyawaná ìwallise, éwita cáininácaaníta nuicáca nía manuísíwata. ⁴ Israel itaquénáinámic nía. Dios yeedácaté nía yàasunáipináwa iicácaténá nía iyúwa yéenibewa. Bàaluité Dios iyacaté nàacuésemi icamaláná mèlumèluíri irìcuwa. Imànicaté nacái náapicha wawàsi icùanápínaté nía. Imàacacaté nacái itàacáiwa profeta Moisés irí, yéewacaténá israelitanái yáalíacawa càinácaalíté Dios iwàwáaná nàyaca. Dios yéewáidacaté nía nacái namànicaténá culto nàacaténá Dios icàaluíná. Icàlidacaté nacái nalí cáimiétacanéeri iyúni imànínapínaté nalí cayábéeri manuísíwata. ⁵ Níái israelitaca, níacata wàawirináimi itaquénáinámic. Néeseté Wáiwacali, yácata israelitanái yàasu Mesías, yái nacuèrinápináca Dios ibànùericaté nalí. Wáiwacali yàanàacaté aléi èeri irìculé, yáté imusúaca iicá èeri iyúwa israelitasàiri. Yái Wáiwacali, yácata Wacuèriná Diosca cachàinírica náicha canánama, icuèrica nacái macáita, íná wàacué Wáiwacali iríwa cayábéeri càiripináta. Báisíta, amén.

⁶ Quéwa éwita càmicáaníta macáita Israel itaquénáinámi neebáida Dios itàacái, càicáaníta Dios càmita yúuca íchawa itàacáiwa icàlidéericaté nalí cáimiétacanéeri iyú, íméerica imànínapíná nalí cayábéeri. Quéwa càmita Dios

iicá macáita Israel itaquénáinámi iyúwa yàasunáíwa, báisi israelitanáisiwaca, níacáiná abénaméeyéi néená càmita neebáida Jesucristo itàacái. ⁷ Dios càmita iicá iyúwa yàasunáíwa macáita Abraham itaquénáinámi, yácáiná Dios càì ímacaté Abraham irí: “Nuicápiná iyúwa nùasunáíwa pìiri Isaac itaquénáinámi”, càì ímacaté yáí Diosca, éwita Abraham idèniacáanítaté yéenibewa áibanái. ⁸ Iná yéewa wáaliacawa Dios càmita iicá iyúwa yéenibewa macáita Abraham itaquénáinámi, néese níawamita cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái Dios icàlidéericaté Abraham irí cáimiétacanéeri iyú, íméerica Dios imàninápináté cayábéeri Abraham itaquénáinámi irí. ⁹ Dios icàlidacáináté Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imàcáanápináté quéenibeca Abraham. Yáté càì Dios ímaca: “Aiba camuúpiná numàacapiná quéenibeca pirí úara placawéetúaca Saraca, yá udèniápináca uúriwa”, ímacaté yáí Diosca.

¹⁰ Iyaca áiba wawàsi nacái: Wàawirimi Abraham ìiri ípidenéericaté Isaac idèniacaté yéenibewa yàacawéetúa Rebeca yáapichawa. Pucháiba aslanáica níara Isaac yéenibeca. Ibèeri ípidenáté Esaú, iméeréeri nacái ípidenáté Jacob. ¹¹⁻¹³ Quéwa ipíchawáiseté namusúa naicá èeri, ipíchawáiseté nacái namànica cayábéeri, báawéeri nacái, yáté Dios ímaca Rebeca irí: “Ibèeri íbaidapiná iméeréeri iríwa”, càité ímaca yáí Diosca. Càité nacái profeta itànàacaté tàacáisi nàwali Dios inùmalicuise. Dios ímacaté: “Cáininácaté nuicáca Jacob, quéwa càmitaté nuedá Esaú nùasu wenàiwicapináwa”, càité ímaca yáí Diosca. Càita wáaliacawa Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicanápináwa càide iyúwaté íináidáanáwa. Yásí imáidaca wenàiwica yàasunáipináwa quéwa càmita ìwalíse yáí namàníríca.

¹⁴ Iná cawàwanáta áibanái ímaca báawacasa Dios íwitáise càmicáiná imáida wenàiwica yàasunáipináwa ìwalíse yáí namàníríca. ¡Càmíríta! ¹⁵ Dios ímacáináté profeta Moisés irí: “Nuicápiná napualé cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca ipualé. Càita nacái catúulécanápiná nuicáca cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca itúulécaná”, càité Dios ímaca. ¹⁶ Iná yéewa wáaliacawa Dios càmita iicá wenàiwica ipualé ìwalíse yáí nawàwéerica, ìwalíse nacái yáí namàníríca macái nachàini iyúwa. Néese iicáca napualé íináidacáináté imàninápiná nalí cayábéeri. ¹⁷ Càité nacái bàaluité Dios ímacaté faraón irí, yáí icuèricaté Egipto yàasu cáli. Dios ímacaté: “Nudéca numàacaca picúaca plasu cáliwa nùasáidacaténá nuchàiniwa macái èeri mìnánái irí numànicaalípiná pirí wawàsi caiyéininéeri. Iná yéewa macái èeri mìnánái yéemàpiná nuínáwaná ìwali”, ímacaté yáí Diosca. ¹⁸ Càita wáaliacawa catúulécanáca Dios iicáca cawinácaalí Dios iwàwéeyéica iicáca itúulécaná. Dàalaca nacái imàacaca áibanái íwitáise dàalacaténá nánáidacawa nawàwalicuisewa.

¹⁹ Cawàwanáta píimaca plínáidacawa piríwa: “Dios imànicáiná càì, íná canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica Dios imàacacáiná namànica nabáyawanáwa”, càì plínáidacawa cawàwanáta. ²⁰ Picá càì píimaca. Wenàiwicacáiná píameedá, canáca yéewaná pisutáca péemàlawa Dios cáná yéewa imàni wawàsi. Péemà comparación: Canácatáita càì catúa ímaca irí yáí imàníríca úa: “¿Cáná càì pimànica núa?”, càmita yéewa úuma úái catúaca. ²¹ Yáí imàníríca catúa yáalimá imànica íbái iyúwata iwàwáaná imànicani. Iná imànica íbái yéená úasíwaná, yéenáta nacái imàni áiba iwàsape iyú.

²² Càita nacái báisírí iyú Dios yéewa imànica càide iyúwa iwàwáaná. Dios yéewa yùuwichàidaca manuísíwata ichàini manuírí iyúwa macáita wenàiwica Dios ínáidéeyéicatéwa yùuwichàidáanápiná nía, cawinácaalí imàníyéica íbáyawanáwa. Dios idéca ìidenìlaca yáí namànínáca nabáyawanáwa déecuírí iyú. ²³ Càita nacái Dios imànica yeedácaténá wía yàasunáipináwa. Dios ínáidacatéwa catúulécanáanápináté iicáca wía, imàninápináté nacái walí cayábéeri manuísíwata. Ínáidacaté nacáiwa imàcáanápiná wàyaca

cáimiétacanéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluíri irìcu. Càì imànica walí yáasáidacaténá íiwitáise cachàiníriwa macáì wenàiwica irí. ²⁴ Iná Dios idéca imáidaca wía yàasunáipináwa, abénaméeyéi wéenánái wía judíoca, abénaméeyéi nacáì càmíyéi judío. ²⁵ Càité nacáì profeta Oseas itànàcaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

“Aibanáì càmíyéité nucùà bàaluité, nucùapíná níawa áibaalípiná. Níá nacáì càmíyéica áibanáì iwàwa bàaluité, cáininápináca nuicáca níawa.

²⁶ Alé núumacatalécaté nalí: ‘Càmíyéicué píá nùasu wenàiwica’, alé núumapínáca nàwaliwa nuénibeca níá, núa cáuri Diosca”,

íimacaté yáì Diosca. ²⁷ Bàaluité profeta Isaías íimacaté israelitanáì ìwali: “Ewita manùbéyécáaníta níái Israel itaquénáinámica càide iyúwa càina imuluí, càicáaníta càmíyéipíná manùba níá Dios iwasèeyéipíná yàasu yùuwichàacáisi íichawa. ²⁸ Yácaíná Wacuèriná Dios imànipíná mesúnamáita macáita càide iyúwaté íimáaná imàninápináté cháì èeri irìcu”, càité íimaca yáì Isaíasca. ²⁹ Càité nacáì profeta Isaías íimaca bàaluité:

“Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama, càmicaalíté ichàiniada wéenibe yéetácáisi íichatá, wía israelitaca, yáté càica wíatáde iyúwa pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra nacáì, Dios imáalàidéyecaté nabáyawaná ìwalísewa”,

càité íimaca yáì profetaca Isaías.

Los judíos y el evangelio

³⁰ Péemíacué cayábani. Abénaméeyéi càmíyéi judío, càmíyéicaté nacáì icutá Dios cayábáanápiná iicáca níá, mabayawanáca Dios iicáca níá, cawinácaalí yebáidéyéica Jesucristo. ³¹ Quéwa, israelitanáì càmítaté càì namànica. Nadèniacaté tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse icàlidéerica càinácaalíté israelitanáì iwàwacutáaná nàyaca machacàníri iyú Dios iicápiná. Néese máiníté náalimáidaca namànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwa yáì tàacáisi íimáaná, náimacáinaté mabayawanáca Dios iicáca níá ìwalíse yáì cayábéerica namàníricaté. Quéwa càmítaté mabayawaná Dios iicáca níá.

³² Nucàlidacué piríni siùcade cáná yéewa càmita mabayawaná Dios iicáca níá: Nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca níá ìwalíse yáì namànínáca cayábéeri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùullanáté nàawirináimi. Càmita nawàwa cayábaca Dios iicáca níá ìwalísecáita yáì neebáidáanáca Dios. Iná yéewa nacaláacawa Dios íicha Jesucristo ìwalíse, báawacáiná naicáca Cristo yéetáanáwa cruz ìwali. Càita Jesucristo ìyaca nalí siùcade iyúwa manuíri íba wenàiwica yúuwèeriwa iwéré cáiwíri iyú. ³³ Càité nacáì áiba profeta itànàcaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalícuíse Jesucristo ìwali. Yáì Jesucristoca càicanide iyúwa manuíri íba. Dios íimacaté:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri íba manuíri idàbacaténá imànica capli dàalanama, càita nacáì nubànùapíná abéeri wenàiwica israelitanáì iríwa nacuèrinápiná máiníri cayábaca, níara ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu, áibaalí íipidenacatalé Sión. Quéwa abénaméeyéi néená càmítapíná neebáida itàacáì, calúa nacáì naicápinácani. Quéwa abénaméeyéi néená neebáidapíná itàacáì, íná càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, yácaíná Dios imànipíná nalíwa macáita càide iyúwaté íimáaná nalí”,

íimacaté yáì Diosca.

10

¹ Píacué nuénánáica, máiní nuwàwaca Jesucristo iwasàaca israelitanáì Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná nusutáca Dios íicha nalípiná mamáalàacata neebáidáanápiná. ² Nùalimá nucàlidaca nàwali yáì cayábéerica: Níái israelitaca máiní nawàwaca nàaca abéerita Dios icàaluíniná, quéwa càmita náalíawa cayába

càinácaalí Dios iwàwáaná. ³ Càmita nawàwa neebáidaca Cristo yéetácátéwa yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca nía. Nawàwaca meedá namànica nachàini iyúwani, cayábáanápínása Dios iicáca nía ìwalíse yái cayábéerica namànírira. Càmita nawàwa neebáidaca Cristo càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca nía. ⁴ Abéericata Cristo yái yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté. Iná yéewa macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo itàacái, mabáyawanáca Dios iicáca nía.

⁵ Bàaluité profeta Moisés itànàacaté càinácaalí wenàiwica náalimáaná nàyaca machacàníiri iyú namànicaalí macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná Moisés itànèericaté. Moisés ímacaté: “Cawinácaalí wenàiwica imànírira macáita càide iyúwa Dios ichùullaná, yácata iyéeripiná casímáiri iyú”, càité ímaca. ⁶ Quéwa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo. Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté ímaca: “Picá càì pínáidacawa: ‘Canácata yáaliméeripiná íríraca chènuniré’ ”, càité ímaca Moisés. Yái tàacáisi ímáanáca càmita iwàwacutá weedáca Cristo chènuníse iyúudàacaténá wía. ⁷ Moisés ímacaté nacái: “Picá nacái pínáidacawa: ‘Canácata yáaliméeripiná iricùacawa yéetéyéimiwa yèewiré’ ”, càité ímaca Moisés. Yái tàacáisi ímáanáca càmita iwàwacutá weedáca Cristo yéetácáisi ícha iyúudàacaténá wía. Càmita iwàwacutá wamànica càiri càulenáca wawàsi yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. ⁸ Péemì Dios itàacái íméerica: “Yái tàacáisi ìyaca mawiénita pírì pinùmálicu, piwàwalìcu nacái”, càì ímaca Dios itàacái. Yácata tàacáisi wacàlidéerica íméerica iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo, yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. ⁹ Picàlidacaalí áibanái irí Jesús iináwaná ìwali Wacuèriná Dioscani, peebáidacaalí nacái piwàwalìcuísewa Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi ícha, yásí Jesucristo iwasàaca píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁰ Weebáidacaalí wawàwalìcuísewa, yásí mabáyawanáca Dios iicáca wía. Càita nacái wacàlidacaalí áibanái irí waináwanáwa weebáidaca Jesucristo itàacái Wacuèriná Dioscani, yásí iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

¹¹ Aiba profeta itànàacaté Dios itàacái icàlidéerica tàacáisi Wáiwacali Cristo ìwali: “Cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, yácáiná Dios imànipiná nalí macáita càide iyúwaté ímáaná nalí”, càì ímaca Dios itàacái. ¹² Cáinináca Dios iicáca wía abédanamata, judíocaalí wía, càmicaalí judío wía nacái wadèniacáiná abéerita Wáiwacaliwa, macáita wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Cristo itàacáiwa. Wáiwacali imàni nacái cayábéeri manuíswata nalí macáita yèeyéica icàaluíná. ¹³ Càicáinaté áiba profeta itànàaca Dios itàacái Wáiwacali Cristo ìwali: “Macáita cawinácaalí isutéeyéica Wáiwacali ícha iicáanápíná napualé, yá Wáiwacali iwasàapínáca níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha”, ímacaté yái profetaca. ¹⁴ Iná yéewa wáalíacawa iwàwacutáaná wàaca wacàlidaca Wáiwacali iináwaná ìwali áibanái wenàiwica irí, càmicáiná náalimá nasutáca ícha iicáanápíná napualé, yái càmírícawaca neebáida itàacái. Càmita nacái náalimá neebáidaca ìwali yái càmírícawaca néemì iináwaná ìwali. Càmita nacái náalimá néemìaca iináwaná ìwali canácaalí áibanái icàlidéeyéipíná nalí itàacái. ¹⁵ Càmita nacái wenàiwicanái yà icàlidaca nalí itàacái càmicaalí áibanái ibànù nía. Càité profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité: “¡Máini casímáica waicáca nàanàanáca wàatalé, níái itéeyéica walí cayábéeri tàacáisi!” càité ímaca. ¹⁶ Quéwa càmita neebáida Jesucristo itàacái iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càité profeta Isaías itànàacaté Dios itàacái bàaluité. Ímacaté: “Wáiwacali, canácata yeebáidéerica walí wàasu tàacáisi, yái wacàlidéerica nalí pinùmálicuíse”, càité ímaca yái Isaíasca. ¹⁷ Iná yéewa wáalíacawa iwàwacutá wenàiwicanái yéemìaca áiba icàlidaca nalí Cristo itàacái yéewacaténá neebáidaca Cristo. ¹⁸ Quéwa nusutáca nuemìawa:

¿Cawàwanáta càmítaté néemla Dios itàacái, yái tàacáisi icàlidéerica Dios iináwaná ìwali? ¡Báisíta, nadéerica néemlaquéera! Yácáiná Dios itàacái áiba profeta itànèericaté ímaca:

“Macái èeri mìnánái àta alénacaalí nàyaca cháí èeri irìcu náalíacawa ìyaca abéeri Dios, naicácáiná macáita wawàsi Dios idàbéericaté cháí èeri irìcu, capìraléeri cáli ínata nacái”,

càité ímaca yái profetaca. ¹⁹ Yá nuèpua nusutáca nuémíawa àniwa: ¿Càmítasica israelitanái yáalíatéwa Dios yeedáanápínaté càmíiyéi israelita yàasunáipínáwa? Báisíta, nadéerica néemlaquéera, yácáiná profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios ímacaté:

“Píacué israelitaca, piicápinácué numànica cayábéeri càmíiyéi israelita irí, yásí máinicué báawaca pínáidacawa, calúacuéca nacái piicáca nía, níái piyúunáidéeyéicuéca càmíiyéica yáalímá yáalíacawa Dios ìwali”,

ímacaté yái Moisésca. ²⁰ Néese càmítaté cáalu profeta Isaías, yá itànàacaté càiri tàacásica àniwa Dios inùmaliçuise. Dios ímacaté:

“Nudéca numàacaca náalíacawa nùwali, níara càmíiyéica israelitaca, càmíiyéicaté iwàwa yáalíacawa nùwali. Nudéca nacái núsáidaca nuíwitáise cachàiníriwa nalí, níara càmíiyéicaté isutá yéemíawa nuináwaná ìwali”,

càité ímaca yái Diosca, càmíiyéi israelita ìwali. ²¹ Isaías itànàacaté Dios itàacái nacái israelitanái ìwali. Dios ímacaté: “Mamáalàacata núalimáidacaté nuwènúadaca náiwitáise báawéeri ícha, níái israelitaca càmíiyéica yeebáida nutàacái, càmíiyéi nacái iwàwa nucùaca nía”, ímacaté yái Diosca.

11

El Israel escogido

¹ Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íchawa yàasu wenàiwicawa cáininéeyéica Dios iicáca, níái israelitaca. ¡Càmíirita!, núacáiná nacái israelitaca núa, Abraham itaquérinámi, Benjamín yàawiría yéenaca núa.

² Bàaluitésíwa Dios yeedáca israelitanái yàasu wenàiwicanáipínáwa, yá siúcade càmíta yúuca íchawa nía. Píalíacuéwa càinácaalí Dios itàacái icàlidáaná profeta Elías ìwalité. Elías isutácaté Dios ícha, yaté Elías icháawàaca israelitanái iináwaná ìwali Dios irí. Elías ímacaté Dios irí: ³ “Nuíwacali, israelitanái nadéca nanúaca pìasu profetanái, nadéca namáaláidaca pìasu altar canánama, nàawirináimi nàacatalécaté picàaluíniná. Abéericata núa ìyaca quiríta. Nawàwata nacái quéwa nanúaca núa”, ímacaté yái Elíasca. ⁴ Quéwa Dios ímacaté Elías irí: “Nudéca nucùaca nía báawéeri ícha, nùasu wenàiwicawa israelitanái siete mil namanùbaca aslanái càmíiyéica yàa cuwáisàiri Baal yéenáiwana ícàaluíniná”, ímacaté yái Diosca. ⁵ Càita nacái siúcade nàyaca mamáalàacata máisibáwanáita israelitanái Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa ínáidacáinatéwa imànínápiná nalí cayábéeri mawèníiri iyú. ⁶ Dios càmíta yeedá nía yàasunáipínáwa ìwalíise yái cayábéerica namànírira irípiná nachàini iyúwa. Néese Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicapínáwa iwàwacáiná imànica nalí cayábéeri mawèníiri iyú. Dios imànicaté nalí cayábéeri mawèníiri iyú yeedácaalíte nía yàasunáipínáwa, éwita càmícáanítaté namàni cayábéeri.

⁷ Iná càica nàyaca: Madécaná israelitanái nawàwacaté Dios iicáca nía mabáyawanéeri iyú, quéwa Dios càmítaté càì imàni. Néese abénaméeyéi israelitanái Dios ínáidéeyéicatéwa yeedáanápínaté nía yàasunáipínáwa, mabáyawanáca Dios iicáca nía. Quéwa áibanáica, dàalacaté Dios imàacaca náiwitáise dàalacaténá nánáidacawa, càulenácaténaté neebáidacani, níái càmíiyéica iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. ⁸ Càité nacái profetanái itànàaca Dios itàacái israelitanái ìwali. Náimacaté: “Dios imàacacaté dàalaca náiwitáise, dàalacaténá nánáidacawa, càmíiyéipíná yáalía yéemíaca càinácaalí báisíiri tàacáisi

íimáaná. Càita nacái nía siùcade. Péemiàcué comparación: Càica níade iyúwa wenàiwica idènièyéica ituíwa càmlíri náalimá naicáidaca iyú, idènièyéica nacái yúuwiwa càmlíri náalimá néemiaca iyú”, càité náimaca níái profetaca. ⁹ Rey David itànàacaté nacái Dios itàacái israelitanái iwali. Imacaté:

“Nàasu cayábéeri yàacási, cawèníri wawàsi nacái ichìwáidapíná nía, nayúunáidacaténa cayábaca náapicha Dios. Néese, ráunamáita Dios yúuwichàidapíná nía nabáyawaná ìwalísewa.

¹⁰ Càipínaca níade iyúwa matuíyéi, càmicáiná náalíawa Dios yúuwichàidáanápíná níawa. Dios imàacapíná báawéeri yúuwàcawa nàwali, yá nàuwichàapínacawa mamáalàacata”, càité íimaca yái Dios itàacáica.

La salvación de los no judíos

¹¹ Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íchawa judíonái càiripínáta nabáyawaná ìwalíse, yái càmlínaca neebáida Jesús itàacái. ¡Càmírita! Dios càmitaté imàaca naméeràacawa yúucacaténa íchawa nía meedá càiripínáta. Néese Dios iwàwacaté càmiyéi judío yeebáidaca Jesús itàacái yéewanápíná judíonái iicáca càinácaalí càmiyéi judío nàyaná casímáiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténa judíonái iwènúadaca íiwitáisewa neebáidacaténa nacái Jesucristo itàacái. ¹² Càmitaté judíonái yeebáida Cristo itàacái, íná Dios idéca imàacaca càmiyéi judío yeebáidaca. Càita càmiyéi judío nadéca nàanàaca cayábéeri wawàsi càmicáiná judíonái yeebáida Cristo itàacái. Iná yéewa wáalíacawa Dios imànínápíná máini cayábéeri cachàiniwanái macái èeri mìnánái irí judíonái iwènúadapínacaalí íiwitáisewa Dios irípiná àniwa yéewacaténa manùbéyéi neebáidaca Cristo itàacái.

¹³ Quéwa siùcade nuwàwacué nucàlidaca pirí wawàsi, píacué càmiyéica judío. Dios idéca ibànùaca núa nucàlidacaténa itàacái càmiyéi judío irí, íná máini cawènica nuicáca yái nuíbaidacalécawa, nuwàwaca nacái nuíbaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú. ¹⁴ Nuwàwaca nuénánái judíonái iicáca càinácaalícué pìyáaná casímáiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténa nawàwaca neebáidaca Cristo itàacái càide iyúwacué peebáidáaná. Càita cawàwanáta núalimá nuwènúadaca náiwitáise Cristo irípiná iwasàacaténa nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha.

¹⁵ Dios idéca iwènúacawa judíonái íicha càmicáinaté nawàwa neebáidaca Cristo itàacái, íná siùcade yáalimá cayábaca Dios macái èeri mìnánái yáapicha. Iná yéewa wáalíacawa Dios imànínápíná máini cayábéeri cachàiniwanái mamáalàacata macái èeri mìnánái irí judíonái nawènúadacaalípiná náiwitáisewa Dios irípiná àniwa. ¡Yásí máinípiná cayábaca walíni càide iyú wenàiwica icáucàacaalíwa yéetácáisi íicha! ¹⁶ Péemiàcué comparación: Judíonái imànicaalí idàbánéeri pan ofrenda piná namàacacaténa Dios irí sacerdotenái iyáapíná, yásí Dios yàasucani, yái idàbánéeri panca namànírica íbesi íicha panpiná. Dios yàasucáináni, yái idàbánéerica panca, íná Dios yàasuca yái íbesica macáirita. Càita nacái wamàacacaalí àicu ipíchu ofrenda iyú Dios irí, yásí Dios yàasuca nacái àicu yàanaca canánama. Yái comparaciónca íimáanáca càicanide iyúwa judíonái yàawirináimi. Dios yàasu wenàiwicacaté nía idàbánéeyéicaté, íná yéewa wáalíacawa áibaalípiná Dios yàasu wenàiwicapínaca nacái nataquénáinámi, níái judíoca.

¹⁷ Péemiàcué áiba comparación: Dios iicáca yàasu wenàiwicawa càide iyúwa olivo yéetaná. Quéechatécawa yàasu wenàiwicaca níái judíoca. Néeseté abénaméeyéi néená nawènúadaca náiwitáisewa Dios íicha. Inaté càmita quirínama Dios yàasu wenàiwica nía, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha. Néese Dios imáidacaté píá, píá càmlírca judío yàasu wenàiwicacaténa píá judíonái yáamirìcubàa, càide iyúwa

wachanàidacaalí áiba íiwitáaná olivo yàanata ànalímáiséerica idàbáanéeri yàanamica yáamirìculé càyacanácáténáni olivo yéetaná ìwali. Yái yàanaca ànalímáiséeri wachanàidéerica olivo yéetaná ìwali ímáanáca càicanide iyúwa pía, pía càmirica judío yeebáidéerica Cristo itàacái, yéewacáténá Dios yàasu wenàiwicaca pía, càide iyúwaté judíonái ìyáaná quéechatécáwa. ¹⁸ Picá cáimacái piicáca píawawa náicha níái Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyémica, níái judíoca. Piyúunáidacaalí cayábaca pía judíonái íicha, néese piwàwali càmita yéewa cachàinica pía Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyéi íicha, níara judíonái yàawirináimi yeebáidéeyéicaté Dios itàacái bàaluité, càide iyúwa àicu yàana càminá yéewa càiyacanàcani ichàini iyúwa méetàuculé àicu ipíchu íicha.

¹⁹ Cawàwanáta càì píimaca: “Quéwa Dios iwichùacaté idàbáanéeri yàanami ichanàidacáténá núa olivo yéetaná ìwali. Càita Dios imàacaca yàasu wenàiwicaca núa, íná cayábéerica núa judíonái íicha”, càì piwàwa píimaca cawàwanáta. ²⁰ Cayába, nuénásàiri, picá càì píináidacawa. Piwàwali Dios yúucacaté íichawa nía càmiyéicaté yeebáida itàacái, idéca nacái imàacaca yàasu wenàiwicaca pía peebáidacáiná Jesucristo, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha wachanàidacáténá áiba íiwitáaná olivo yàana àicu ìwali. Càité Dios imànica pirí cayábéeri, íná picá cachàini piicáca píawawa judíonái íicha, néese píaca Dios icàaluíná, picá píichawa cayába nacái, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa. ²¹ Càmicáinaté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha níái idàbáanéeyémica yàanaca, níái judíoca càmiyéica yeebáida Cristo itàacái. Iná yéewa wáalíacawa càmita imàacapíná iwàwawa pibáyawaná íicha pimànicaalí pibáyawanáwa mamáalàacata càide iyúwaté judíonái imàníná. ²² Iná píináidawa cayába Dios ìwali máiníri cayábaca íiwitáise, quéwa máiníri cachàinica íiwitáise nacái. Dios imànicaté cachàini nalí icaléeyéicatéwa Dios íicha nabáyawaná ìwalísewa, néese imànicaté pirí cayábéeri. Quéwa iwàwacutá peebáidaca itàacái mamáalàacata, piwènúadacáténá píiwitáisewa pibáyawaná íichawa. Càmicaalí càì pimàni, yásí yúuca íichawa pía càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha. ²³ Quéwa judíonái nawènúadacaalí náiwitáisewa neebáidacáténá Cristo itàacái, yásí Dios yàasu wenàiwicaca nía àniwa, càide iyúwa wachanàidacaalí olivo yàanami àniwa olivo yéetaná ìwali wàlisàì iyú, cachàiníricáiná Dios imànicaténá càì. ²⁴ Péemìa comparación: Wáalimá wamànica càulenéeri wawàsi wachanàidáaná ànalímáiséeri àicu yàana cayábéeri olivo yéetaná ìwali idàwinàacáténáwa, íná yéewa wáalíacawa càmirica máiní càulenáca wachanàidaca olivo yàanamisíwa olivo yéetaná ìwali, yái yàanamica wawichuèricaté olivo yéetaná íicha. Càita nacái Dios imànica: Dios imàacacaté yàasu wenàiwicaca pía, éwita càmicáaníta judío pía, íná yéewa wáalíacawa imàacáanápíná yàasu wenàiwicapíná nía àniwa níái judíoca, neebáidacaalí Cristo itàacái, idàbáanéeyéicáinaté Dios yàasu wenàiwicaca nía bàaluité.

La salvación final de los de Israel

²⁵ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa wawàsi ibàacanéeri ìwali ipíchanacué máiní cáimacáica piicáca píawawa israelitanái íicha. Dios idéca imàacaca dàalaca náiwitáise achúma èerita, níái israelitaca. Càipíná israelitanái ìyaca àta macáita càmiyéi judío néená neebáidacataléta Jesucristo itàacái, macáita càmiyéi judío Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. ²⁶ Idécanáami càì ichàbacawa, yásí Dios iwasàapíná Israel itaquénáinámi canánama Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Càica wáalíacawa bàaluitécáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càité Dios íimaca: “Yái iwasèeripínáca israelitanái yàanàapíná Sión ìyacàlená néesewa. Yá iwènúadapíná náiwitáise nabáyawaná íichawa, níái Jacob itaquénáinámica.

27 Càipinà numànica nalíwa machacàníiri iyúni càide iyúwaté numàníináté wawàsi nàawirináimi yáapicha, numàacáanápínáté nuwàwawa nabáyawaná ícha”, ímacaté yái Diosca.

28 Siúcade manùbéeyéi judío yéená càmitàacáwa neebáida yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, íná Dios iicáca judíonái iyúwa yùuwidenáíwa. Nàuwidecaté namànica Dios, néeseté píacué càmíiyéica judío pidàbacatécué péemíaca Dios itàacái peebáidacaténácué náamirìcubàa. Quéwa cáinináca Dios iicáca judíonái mamáalàacata imànicáináté wawàsi nàawirináimi yáapicha yeedáanápínáté nía yàasunáipínáwa. 29 Cáinináca Dios iicáca judíonái mamáalàacata càmíicáiná Dios yèepùadapíná náichawa yái cayábéeri wawàsica imàníiricaté nàawirináimi yáapicha, càmita nacái Dios yúucapíná íchawa nía, níái wenàiwica Dios imáidéeyéicaté yàasunáipínáwa. 30 Bàaluité càmítacué pimàni càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Quéwa siúcade càmíicáiná judíonái imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná catúulécánáca Dios iicácuéca pía, píacué càmíiyéica judío. 31 Càide iyúwacué càmíináté pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, càita nacái siúcade judíonái càmita namàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa Dios iicáanácué pipualé càmíicáináté judíonái yeebáida, càita nacái Dios iicápiná judíonái ipualé àniwa. 32 Dios iicápiná judíonái ipualé Dioscáiná idéca cabáyawanáca iicáca macái wenàiwica íiwitáaná, yéewanápiná Dios iicáca macái wenàiwicanái ipualé abédanamata.

33 ¡Máini manuíswata Dios iicáca wenàiwicanái ipualé, imànicaténá nalí cayábéeri manuíswata! ¡Máiníiri cáalíacácani áibanái ícha canánama yái Diosca! ¡Máini nacái yáalíacawa macái wawàsi ìwali! Canácata yáaliméerica yáalíacawa macáita wawàsi Dios íináidéericawa ìwali; càita nacái canácata yáalíericawa cayába Dios íiwitáise ìwali macáiswata. 34 Càité áiba profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica: “Canácata yáaliméerica yáalíacawa cayába cànácaalí Wacuèriná Dios íináidáanáwa. Canácata nacái yáaliméerica yàalàaca Dios. 35 Macáita yái Dios idènièrica, càmítaté áibanái yàaca írini, íná Dios càmita imawènia áibanái ícha wawàsi, càmita nacái iwàwacutá ipáyaidaca íchawa imawèniacálewa”, íimacaté yái profetaca. 36 Canácata cachàiníirica Dios ícha, Dios idàbacáináté macáita wawàsi, yá nacái Dios icùaca macáitani, yá nacái macáita yái ìyéerica, ìyaca Dios írípiná. ¡Íná wàacué Dios írí cayábéeri càiripináta! Báisíta, amén.

12

La vida consagrada a Dios

1 Píacué nuénánáica, Dios idéca iicáca wapualé manuíswata imànicaténá walí cayábéeri, íná nùalàacué pía manuíswata pimàacáanápínácué píawawa Dios írí iyúwa cáuri ofrenda, mabayawanéeri nacái, casímáiri nacái Dios iicáca. Yácata báisíiri culto Dios iwàwéericuécaca pimànica írí, píacaténácué Dios icàaluíniná cáiwitáiséeri iyú. 2 Picácué quirínama pìyaca càide iyúwa èeri mìnanaí ìyáaná siúcade, níái càmíiyéica yáalíawa Dios ìwali. Néese piwènúadacué yái píináidáanáca yéewacaténácué pìyaca píiwitáise wàlisài yáapichawa, yéewanápinácué nacái píalíacawa Dios íiwitáise ìwali, cànácaalí Dios iwàwáanácué pimànica cayábéeri, mabayawanéeri iyú, casímáirica Dios iicáca.

3 Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèníiri iyú imàacáanápíná nuíbaidaca írípiná. Ichùullaca núa nùalàanápínácué pía. Íná núumacué píri: Picácué máini cachàini píicáca píawawa càmíicálicué máini cachàini pía. Néese, iwàwacutácué píináidacawa pìwaliwa cáiwitáiséeri iyú. Picácué píalimáida

pimànica áiba píibaidacaléwa Dios irípiná càmicaalí Dios imàaca pirí càiri chàinisi píibaidacaténá cà. Néese pimànicué píibaidacaléwa Dios irípiná, yái íbaidacalési Dios imàaquéricuéca pirí càiri chàinisi pimànicaténáni, yái chàinisi Dios imàaquéricatécué pirí idàbacaalítécué peebáidaca itàacái. ⁴ Péemìacué comparación: Abéericata yái waináca, quéwa wadènlaca wàwalíséeriwa madécaná. Iya nacái wáiwita, wacáapi nacái, wàabàli nacái, wàuwì nacái, watuí nacái. Macái wàwalíséeri imanùbaca nadènlaca náibaidacaléwa méetàucunamata náichawáaca. ⁵ Càita nacái wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Ewita manùbéeyéicáníta wía, càicáníta wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica Cristo ichàini iyú. Yá waicáyacacawa càide iyúwa abémisana, càide iyúwa wainá idèniáná ìwalíséeriwa madécaná quéwa abéericata yái waináca.

⁶ Dios imàacacaté walí chàinisi wáalimáwanama méetàucunamata wáichawáaca càide iyúwa iwàwáaná imàacaca walíni. Iná iwàwacutá wamànica cayábéeri walíwáaca wayúudàayacacaténáwa, wáibaidáanápíná Dios irí càide iyúwa Dios imàacáanaté walí chàinisi. Wadènlacaalí chàinisi Dios néeséeri wacàlidacaténá tàacáisi inùmalicúise, yásí iwàwacutá wacàlidaca tàacáisi inùmalicúise càide iyúwa Dios imàacáaná wáaliacani. ⁷ Wadènlacaalí chàinisi Dios néeséeri wayúudàacaténá áibanái, yásí iwàwacutá wayúudàaca nía cayábéeri iyú. Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéricaté irí chàinisi yéewáidacaténá áibanái wenàiwica Dios itàacái iyú, iwàwacutá yéewáidaca nía cachàiníiri iyú. ⁸ Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéricaté irí chàinisi yàalàanápíná áibanái ichàiniadacaténá nawàwa, iwàwacutá imichàidaca áibanái íiwitáise mamáalàacata. Cawinácaalí wéenáca yèerica caweníiri iyúudàacaténá áibanái, iwàwacutá càmiirica canùmasée yàasu ofrenda ìwaliwa. Cawinácaalí wéenáca icuèrica wía icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá icùaca wía cáaliacáiri iyú. Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéricaté irí chàinisi iicácaténá catúulécanéeyéi ipualé iyúudàanápíná nía, iwàwacutá iyúudàaca nía casímáiri iyú.

Deberes de la vida cristiana

⁹ Cáininacué piicáyacacawa báisíiri iyú. Pimàacacué píichawa píiwitáise báawéeriwa. Pimànicué mamáalàacata abéerita yái cayábéerica. ¹⁰ Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa iyúwa abémisana. Iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa cachàiníiyéi íichawáaca, cáimiétaquéri iyú nacái.

¹¹ Cachàiníicué píiwitáise, picácué ínu pía. Píibaidacué Wáiwacali irípiná cachàiníiri iyú macái pichàini iyúwa.

¹² Piyánídacuéwa casímáiri iyú wacùacáinacué wàyáanápíná càiripináta Dios yáapicha. Piideníacué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyúni piùwichàacaalícuéwa Wáiwacali irípiná peebáidacáinacué itàacái. Picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios íicha mamáalàacata.

¹³ Piyúudàacué wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái. Pimàacacué nalí yái namáapuèrica. Pitàidacué cayába cawinácaalícué ipáchiyéyéica pía, níái yeebáidéeyéica Jesucristo, peedácaténácué plataléwa nía.

¹⁴ Aibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, pisutácué nalí Dios imànínápíná nalí cayábéeri. Picácué pisutá Dios íicha yùuwichàidáanápíná nía.

¹⁵ Casímáicué piwàwa náapicha cawinácaalí casíméeyéica iwàwa. Píacawéeridacué nacái cawinácaalí achúméeyéica iwàwa.

¹⁶ Abédanamacué píiwitáise píapichawáaca. Picácué cachàini piicáca píawawa áibanái íicha, néese píacawéeridacué wenàiwica càmiíyéica cachàini áibanái íicha canánama. Picácué píináidawa máini cáaliacáica pía áibanái íicha.

¹⁷ Aibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pimàni nalí báawéeri píipuináwa. Piyacué machacàníiri iyú macái wenàiwica iicápiná. ¹⁸ Pimànicué

píalimáanáta piyacaténá matuibanáiri iyú áibanái yáapicha macáita. ¹⁹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, áibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pimàni nalí báawéeri pípuináwa, néese, pimàcacué Dios yúuwichàidaca nía. Càité áiba profeta itànàaca tàacáisi bàaluité Dios inùmalicúise. Dios ímacaté: “Núacata yái yúuwichàidéeripináca wenàiwica nabáyawaná ìwalisewa, yásí nùaca nawèniwa, macáita imàníyéica báawéeri áibanái irí”, ímacaté yái Diosca. ²⁰ Càité nacái Dios ímaca: “Máapicaalí piùwide, pìa iyáapiná. Macàlacaalí iwàwa, pìa ìira úni. Pimànicaalí irí càì cayábéeri, yásí báicani ibáyawaná ìwaliwa, yái yúuwidéenaca imànica pía”, ímacaté yái Diosca. ²¹ Picácué piwàwali yái báawéerica imàníricatécué pirí, ipíchaná imawènìadacuéca píiwitáise cayábéeri. Picácué pimàni irí báawéeri àniwa pípuináwa. Néese pimànicué irí cayábéeri pimawènìadacaténá íiwitáise báawéeri, piacawéeridacaténácué pimànicani.

13

¹ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutácué macái peebáidaca natàacái níái icuèyécuéca pìasu cáli, Dioscáiná idéca yàaca nachàini nacùanápínácué pìasu cáli, idéca nacái Dios imàacaca nacùaca wenàiwica. ² Iná cawinácaalí càmíyéica yeebáida yàasu cáli icuèrinánái itàacáiwa, nàuwideca namànica Dios yái imàaquéerica nàasu cáli icuèrinánái icùaca wenàiwica. Néese cawinácaalí càmíyéica càì yeebáida, nàuwichàapínacawa. ³ Níái icuèyéica wàasu cáli càmíta nàya nacalùadacaténá wenàiwica imàníyéica cayábéeri, néese nàyaca nacalùadacaténá wenàiwica imàníyéica báawéeri áibanái irí. Pìwàwacaalí piyaca macàaluínináta náicha níái icuèyéica pìasu cáli, néese piya machacànìiri iyú, yásí cayábaca naicáca píawa, níái icuèyéica pìasu cáli. ⁴ Níái icuèyéica pìasu cáli, idéca Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái, imànicaténá pirí cayábéeri. Quéwa pimànicaalí báawéeri, yásí iwàwacutá cáaluca pía náicha, Dioscáiná imàacaca nàuwichàidaca wenàiwicanái báawéeyéi íiwitáise. Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái nàuwichàidacaténá machacànìiri iyú cawinácaalí imànírica báawéeri áibanái irí. ⁵ Iná iwàwacutá wamànica càide iyúwa nachùullaná wía, níái icuèyéica wàasu cáli. Càmita meedá weebáidaca nía ipíchaná wàuwichàacawa, néese weebáidaca nía wáalíacáináwa wawàwalicúisewa Dios iwàwa wamànica càide iyúwa nachùullaná wía. ⁶ Dios imàacacué nacùaca pìasu cáli, íná iwàwacutácué pípayaidaca nía càide iyúwa gobierno ichùullanácué pípayaidaca píchawa nía, náibaidacáiná iyúwa Dios imàacáaná náibaidaca.

⁷ Pimànicué macái picuèrinánái iríwa càide iyúwa nachùullaná pía, níái icuèyécuéca pìasu cáli. Pipáyaidacué píchawa níái yeedéeyéica plata gobierno irípiná. Pipáyaidacué nacái níái yeedéeyéica plata pìasu cawèniyéi ìwalisecuéwa gobierno irípiná. Càita nacái piacué nacàaluíniná níái iwàwacutéeyéica píaca icàaluíniná. Càita nacái píaca náimiétacaná níái iwàwacutéeyéica píaca íimiétacaná.

⁸ Picácué pimawènìà áibanái íicha wawàsi mamáalàacata, plata nacái, idécanáamicué pimawènìacále yàasu èeri yàanàaca pípayaidáanápínácué píchawani. Iyacáinácué pirí abéeri wawàsi cayábéeri iwàwacutéericuéwa pimànica, yái cáinináanacuéca píicáyacacawa. Canácatáita wáaliméeripiná wamáalàidaca wapáyaidaca wáichawa macáita yái wamawènìacálecawa cáinináanápíná waicáca áibanái wenàiwica càiripináta càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. ⁹ Càité ímaca yái tàacáisica: “Picá píimá áiba wenàiwica yáapicha càmíchúaca píinusíwa, càmírira pínrísíwa nacái, picá pínúa wenàiwica, picá piyéedua, picá picàlida píchìwawa áibanái ìwali, picá píwàwa písupináwa áibanái yàasu”, càì ímaca yái Dios itàacáica. Nàyaca nacái áiba wawàsi Dios ichùulièyéica wamànica, quéwa macáita yái ichùullacanásica íimáanáca abéeri wawàsi,

càide iyúwa yái ichùuliacanási maléenéeri ímáaná: “Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa pimànicaténá nalí abéerita cayábéeri”, càì ímaca yái Dios itàacáica. ¹⁰ Cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica, càmita wamàni nalí báawéeri, íná cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica, yásí wamànica wàacawa macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná.

¹¹ Aiba wawàsi nacái, iwàwacutácué piwàwalica máini báawéerica yái èerica wàyáanáca siùcade, iwàwacutá nacái wacawàacawa wadapùle íchawa wáibaidacaténá cachàiníiri iyú Dios irípiná, yácáiná mawiéniwanáica wéeniwaná Wáiwacali iwasàacatáipiná wíawa. Mawiéniwanáica walíni íicha yáara èerimicaté wadàbacatáicaté weebáidaca itàacái. ¹² Mesúnamáita imáalàapinácawa wáicha yái èeriquéi, siùcade amaláca yàacawa wawicáu yáara wéeniwanápináca Wáiwacali iwasàacatáipináca wíawa, íná iwàwacutá wamàacaca wáichawa wáiwitáise catéeriwa ipíchaná wamànica càide iyúwa èeri mìnánái catéeyéi íiwitáise imàníiná. Yá wamànicué cayábéeri màulenácaténá wía Dios icamaláná irícu wamànicaténácué cayábéeri macái wenàiwica iicápiná. Càipiná wamànica ùwicái Satanás ípunita, càide iyúwa úwinái ìwalicaalí quírameníiri bàlesi dàaléeri nabàlùacaténáwa tàì íméeri iyú nàuwidenái ípunitawa. ¹³ Yá wamànicué machacàníiri iyú macái wenàiwica iicápiná càide iyúwa wenàiwica iyéeyéica Dios icamaláná irícu. Picácué wacàma wàyaca. Picácué nacái wamàni báawéeri fiesta máaléquéeri iyú. Picácué nacái waimáca náapicha níara iiméeyéica asíanái yáapicha plata ìwalinápiná; càita nacái picácué wamàni wáalaniwa. Picácué nacái wacuísáyacawa chàinisíiri iyú. Picácué nacái báawa waicáca áibanái nàasu cawèníiri ìwalísewa. ¹⁴ Néese pìyacué càide iyúwa Wáiwacali Jesucristo ìyáanáté, yásí Wáiwacali icùacué píawa wàuwide Satanás íicha, càide iyúwa úwinái ibàle dàaléeri icùacaalí úwinái nàuwidenái íchawa. Yá picácué picutá písímáidacaténá píiwitáise bàaluisàimiwa ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa.

14

No critiques a tu hermano

¹ Nàyaca abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa càmiyéi cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali càmicáiná náalíawa càinácaalí iwàwacutáaná náyaca, càmita nacái náalíawa cayába ìwali yái cayábéerica Dios imànírica walí mawèníiri iyú mabáyawanácaténá iicáca wía. Quéwa picácué báawa piicáca nía càmiyéica cachàini íiwitáise, néese pìacawéeridacué nía. Picácué pitàaní náapicha chàinisíiri iyú piwènúadacaténá náiwitáise nánáidáanápínáwa càide iyúwacué píináidáanáwa. ² Níacáiná abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nánáidacawa cayábacani nayáacaalí macái yàacàsi íiwitáaná, iinási nacái, quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nayáaca yáawami bànacalé, àicu ìyacaná nacái, ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá ídolo icàaluíniná, níái cuwáiná yéeniwanáca. Cáaluca nayáaca iinási càmicáiná cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Càmitàacá manuí nánáidacawa nawàwawa Wáiwacali ìwali. ³ Uwé, cawinácaalí iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná, iwàwacutá càmita cachàini iicáca yáawawa yéenasàiri íchawa, yái càmírira cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali. Yái iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná iwàwacutá càmita iicáaní yéenasàiri íquínináwa, càmita nacái caná iwèni iicácani, iyúwa càmíiri yáalíawa nacái. Càita nacái yái càmírira iyáa macái yàacàsi íiwitáaná iwàwacutá càmita itàaní báawéeri iyú ìwali yái wenàiwica iyéerica macái íiwitáaná, cayábacáiná Dios iicáca íiwitáise. ⁴ Péemla comparación: Canáca yéewaná pitàaníca báawéeri iyú áiba aslali yàasu wenàiwica ìwali. Cayábaaalí íiwacali iicáca yái íibaidacalési yàasu wenàiwica imànírica irí, càita nacái báawacaalí iicáca yái wawàsi

yàasu wenàiwica imànírica, yácata íiwacali yàasu wawàsica, càmirica pìasu wawàsi. Càita nacái canáca yéewaná pitàaníca báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Wáiwacali itàacái, Wáiwacali yàasu wenàiwicacáináni, càmirica pìasu. Quéwa Wáiwacali yáalimá iyúudàaca yàasu wenàiwicawa imànínapiná càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná.

⁵ Abénaméeyéi nacái nánáidacawa máiníri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca áiba èeri íicha canánama. Quéwa áibanái wenàiwica naicáca macái èeri imanùbaca abédanamata. Iwàwacutá náalimáwanama náalíacawa machacàníri iyú càinácaalí Dios iwàwáaná namànica. ⁶ Cawinácaalí íináidéericawa máiníri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná. Càita nacái cawinácaalí iiquéerica macái èeri imanùbaca abédanamata, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná. Cawinácaalí iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná, yàaca nacái Dios irí cayábéeri iyáacalé ìwaliwa. Áiba wenàiwica càmita iyáa macái yàacàsi íiwitáaná ipíchaná iyáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá ídolo icàaluíniná, níái cuwáináí yéenáiwanáca. Càmicaalí iwàwa iyáaca iinási, yá càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná, yàaca nacái Dios irí cayábéeri iyáacalé ìwaliwa.

⁷ Wía yeebáidéeyéica Wáiwacaliwa, càmita wàya walípináwa, càmita nacái wéetáwa walípináwa. ⁸ Néese wía yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacáiwa, idècunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu, yá wàyaca wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Càita nacái wéetácaalípináwa, yásí wéetácawa càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. Iná idècunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu, càita nacái wéetápinácaalíwa, yá Wáiwacali yàasunáica wía mamáalàacata. ⁹ Wáiwacali yàasunáica wía, yácáiná Cristo yéetácatéwa, yáté nacái yèepùaca cáuca àniwa Náiwacalicaténáni níara yéetéyémicawa, nía nacái cáuyéica cháí èeri irìcu.

¹⁰ Iná picá pitàaní báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Jesucristo itàacái. Picá nacái caná iwèni piicàceni. Iwàwacutácaíná macáita wàacawa áibaalípiná wabàlùacaténáwa Dios ípunita yéewanápiná Dios icàlidaca waináwaná ìwali, càinácaalíté wamàníná, wáináidaca nacáiwa cháí èeri irìcu. ¹¹ Wáalíacawa báisíricatani, áiba profetacáiná itànàacaté yái tàacáisi Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté:

“Péemíacué cayábani, núumacáiná cáimiétacanéeri iyúni, núa Picuèrinácuéca Dios, macái wenàiwicanái ibàlùapínacawa yùululí iyúwa nuípunita, yá nàapínaca nulí cayábéeriwa”,

íimacaté yái Diosca. ¹² Iwàwacutápiná macáita wía wacàlidaca waináwaná ìwaliwa Dios irí, càinácaalíté wamàníná, wáináidaca nacáiwa cháí èeri irìcu.

No hagas tropezar a tu hermano

¹³ Iná picácué watàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese píalimáidacué càminápiná pimàni áiba wawàsi imàaquéeripiná áibanái imànica ibáyawanáwa. ¹⁴ Núa, yeebáidéerica Wáiwacali Jesús itàacái, núalíacawa báisíri iyúcani càmita yáalimá casacàaca yàacàsi irínáamitawa, íná càmita báawa wayáacani. Quéwa áibacaalí wenàiwica casacàacaalí iicáca yái yàacàsica ídolo cuwáináí yéenáiwaná ìwalíse, yá casacàaca iríni, yái yàacàsica, íná báawaca iyáacani. ¹⁵ Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái naicácaalí piyáaca yàacàsi casaquéerica naicáca ídolo ìwalíse, níái cuwáináí yéenáiwanáca, nadàbacaalí nacái nayáacani càide iyúwa piyáaná piyáacaléwa, yá namànica nabáyawanáwa, achúma nacái nawàwa ìwalíse, nayúunáidacáiná Dios càmita iwàwa nayáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá cuwáináí icàaluíniná. Yá càmita pimàni cayábéeri, càmita nacái cáininá piicáca áibanái. ¡Picá pimàni càiri wawàsi imàaquéerica áiba wenàiwica icaláacawa Dios

itàacái ícha, piwàwacáiná piyáaca meedá áiba yàacàsi íiwitáaná! Picá piimáicha Cristo yéetácatéwa íchawalíná nacái. ¹⁶ Ewíta càmicáaníta báawa piríni yái wawàsica, càicáaníta càmíta cayába pimànicani áibanáicaalí itàaníca báawéeri iyú Dios itàacái ìwali ìwalíise yái pimànírica. ¹⁷ Dios càmítaté imáida wía icùacaténá wía iyúwa yàasu wenàiwicanái yéewanápiná meedá wayáaca yàacàsi, wàira nacái càide iyúwa wawàwáaná. Néese Dios icùaca wía wàyacaténá machacàníiri iyú, matuíbanáiri iyú nacái wáapichawáaca, casímáiri iyú nacái Espíritu Santo ìwalíise. ¹⁸ Cawinácaalí càì íbaidéerica Cristo irípiná, cayábaca Dios iicácani. Yá nacái áibanái wenàiwicanái iicáca cáimiétaquéeri iyúni.

¹⁹ Dios iwàwacáiná càì wàyaca, íná wamànicué wáalimáanáta macái wachàini iyúwa wàyáanápiná matuíbanáiri iyú wáapichawáaca yéewanápiná wachàiniadaca wawàwawáaca, yéewacaténá cachàiníwanái mamáalàacata wáiwitáise canánama Wáiwacali ìwaliwa. ²⁰ Dios imàacaca yàacawa cayábéeri wawàsi péenásàiri iwàwalículé, yái cànírica cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali. Iná picá pimàaca piyáacalé imáalàidaca yái cayábéerica Dios imàaquéerica péenásàiri iwàwalículé. Báisíta masacàaca macái yàacàsi, quéwa abéericaalí wéená icaláacawa Dios ícha wayáacalé ìwalíise, yá wamànica wàacawa irí báawéeri. ²¹ Aiba wenàiwica imànicaalí íbáyawanáwa iicácaíná piyáaca iinási, pìira nacái ìracalési ipuíri, pimàni nacái áiba wawàsi, yá cayába cachàiníwanái pimàacacaalí píchawa macáita yái wawàsica, ipíchaná áiba wenàiwica imànica íbáyawanáwa, icaláacáichawa Dios ícha ìwalíise yái pimànírica. ²² Píalíacaalíwa càmíta pimàni píbáyawanáwa piyáacaalí iinási áibanái inuérimica yàacaténá ídolo icàaluíniná, yá cayábaca càì píináidacawa abéerita Dios iicápiná, quéwa picá canùmasée pía ìwali áibanái yàacuése. Casímáica iwàwa cawinácaalí yáaliéricawa càmíta imàni wawàsi Dios iiquéerica báawéeri iyú. ²³ Quéwa áiba wenàiwica càmíta yáalíawa cayába asásí Dios imàacacaalí iyáaca áiba yàacàsi, ìira nacái. Néese iyáacaalí yái yàacàsica, yásí cabáyawanácani, càmicáiná yáalíawa cayába iwàwalícuísewa asásí Dios imàacacaalí iyáacani. Wamànicaalí wawàsi cànírica wáalíawa cayába wawàwalícuísewa Dios imàacáaná wamànicani, yá wamànica wàacawa wabáyawanáwa.

15

Agrada a tu prójimo, no a ti mismo

¹ Abénaméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmítacá náalíawa cayába, íná càmíta máini cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Uwé, wía yeebáidéeyéica tàì íiméeri iyú, iwàwacutá wàidenàcani matuíbanáiri iyú càmicaalítàacá abénaméeyéi wenàiwica náalíawa macáita, wayúudàacaténá nía, níái càmiyéica cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali. Iwàwacutá nacái càmíta wamàni càide iyúwa wawàwáanáwa meedá, wasímáidáanápiná meedá wíawawa. ² Macáita wía iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéewanápiná cachàinica náiwitáise Wáiwacali ìwali cachàiníwanái mamáalàacata. ³ Cristocáiná càmítaté imàni càide iyúwaté iwàwáaná isímáidáanápiná meedá yáawawa, néese imànicaté càide iyúwa áiba profeta itànàanáté tàacáisi Cristo inùmaliúise. Cristo ímacaté Dios irí: “Níái icuíséeyéica íchawa pía báawéeri iyú, nadéca nacuíse náichawa núa nacái”, ímacaté yái Cristoca. ⁴ Macái yái tàacáisi profetanái itànèericaté bàaluité Dios inùmaliúise Dios imàacacaté natànàcani yéewáidacaténá wía. Yái tàacáisi yéewáidaca wía, ichàiniada nacái wawàwa wàidenàcaténá wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú cachàiníwanái, àta wàanàacatalépináta chènuniré. ⁵⁻⁶ Yá nusutáca Dios ícha pirípinácué, yái iyúudèerica wàidenàca wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú, ichàiniadéerica nacái wawàwa. Nusutácué Dios ícha pirípiná

iyúudàanápínacué piyaca matuíbanáiwaca píapichawáaca, càide iyúwaté Cristo Jesús iyáaná, yéewanápínacué piaca Dios irí cayábéeri abédanamata càide iyúwa wenàiwicanái icántàacaalí abédanamata macáita namanùbaca iyúwa, piacáténacué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica.

El evangelio es anunciado a los no judíos

⁷ Iná iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa abémisana éwita abénaméeyéi càmíicáanítàacá náalíawa macáita, Cristocáiná yeedácatécué pía yàasunáipínáwa, macáitacué pía, yéewacáténá macáita náalíacawa máiní cachàinica Dios, nàanápíná irí cayábéeri. ⁸ Nuwàwacué nucàlidaca piríni Cristo yàanàacaté chènuníise iyúudàacáténá judíonái. Càité Cristo imànica càide iyúwaté Dios icàlidáaná wàawirináimi iríni cáimiétacanéeri iyú. Càité Cristo imànica yàasáidacáténá Dios imànica machacàníiri iyúni càide iyúwa icàlidáaná wenàiwicanái iríni cáimiétacanéeri iyú. ⁹ Cristo yàanàacaté yéewacáténá càmíiyéi judío nacái nàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái Dios iicáanáca wenàiwicanái ipualé. Càité profetanái itànàaca tàacáisi Cristo íméricaté Dios irí. Cristo ímacaté:

“Iná nùapíná pirí cayábéeriwa càmíiyéica israelita yàacuésemi, nucántàapíná nacái píipidená ìwaliwa nucàlidacáténá piináwaná ìwali cáimiétaquéeri iyú”,

ímacaté yái Cristoca. ¹⁰ Càita nacái profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise. Moisés ímacaté:

“¡Píacué càmíiyéica israelita, casímáicué piwàwa israelitanái yáapicha, Dios yàasu wenàiwicanáica!”

ímacaté yái Moisésca. ¹¹ Aiba profeta nacái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise. Yáté ímaca:

“¡Píacué Wacuèriná Dios irí cayábéeri, macáitacué pía càmíiyéica israelita!”

ímacaté yái profetaca. ¹² Profeta Isaías itànàacaté nacái tàacáisi Dios inùmalicúise. Isaías ímacaté:

“Isaí ìiri rey David itaquénáinámi nàyaca siùcade iyúwa àicumi yùuquériwa, càmíicáiná cachàini nía. Quéwa càide iyúwa wàlisài àicu achúméeri ìbacácaalíwa àicu ipìchu yèewíise, idàwinàacáténáwa wàlisài iyú àniwa, càita nacái abéeri rey David itaquérinámi imichàapínácawa icùacáténá càmíiyéi israelita, yásí neebáidapíná itàacáywa”,

ímacaté yái Isaíasca, icàlidacáténáté Cristo icùanápínáté càmíiyéi israelita.

¹³ Nusutácué Dios ícha pirípinácué yái imàaquéerica manuíca wáináidaca wawàwawa ìwali. Nusutáca Dios ícha imàacáanápínacué casímáica piwàwa manuísíwata, matuíbanáicaténacué píiwitáise, píacué yeebáidéeyéica itàacái. Nusutáca Dios ícha imàacáanápínacué manuíca píináidaca piwàwawa ìwali manuísíwata, Espíritu Santo ichàini iyú.

¹⁴ Píacué nuénánáica, núalíacawa máiní cayábacuéca píiwitáise, máiní cáalíacáiyéicuéca nacái pía, píalíacué nacái càinácaalí iwàwacutáanacué píalàayacacawa éeréeri iyú. ¹⁵ Quéwa nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca nucàlidacáténacué pirí abénaméeyéi wawàsi ìwali machacàníiri iyú, macàaluínináta, ipíchanácué píimáichaca nía. Nudéca càì numànicani Dios imànicáinaté nulí cayábéeri mawèníiri iyú imàacáanápíná nuíbaidaca Jesucristo irípiná. ¹⁶ Dios idéca ichùullaca nuíbaidáanápíná Jesucristo irí nuyúudàacáténá càmíiyéi judío. Nuíbaidaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote imàacacaalí ofrenda Dios irí. Nucàlidaca càmíiyéi judío iríni, yái Dios itàacáica íméricaca Jesucristo iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica nucàlidéerica nalí, càica níade iyúwa nùasu ofrenda numàaquéerica Dios irí. Casímáica Dios iicáca nía Espíritu Santocáiná idéca

masacàaca imànica náiwitáise, íná Dios iicáca nía iyúwa cayábéeri ofrenda, mabayawanéeri nacái.

¹⁷ Cristo Jesús idéca iyúudàaca núa, yái Cristo Jesús nuebáidéerica itàacái. Cristo iyúudàacáiná núa, íná càmiyéi judío nadéca neebáidaca itàacái; yá máini casímáica nuwàwa siúcade ìwalíse yái nuíbaidacaléca Dios irípiná. ¹⁸ Canácatáita nuwàwa nucàlidaca nuináwanáwa canùmaséeri iyú, néese nuwàwacáita nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali, càinácaalí cayábéeri wawàsi Cristo imànírica nuíbaidacalé ìwalíse, nùasu tàacáisi ìwalíse nacái, iwènùadacaténá càmiyéi judío íiwitáise neebáidacaténá Dios itàacái. ¹⁹ Neebáidaca Cristo itàacái naicácáinaté numànica Dios ichàini iyú yái càmirica wenàiwica idé imànica. Càité Cristo imáidaca nía Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Dios yàatanáiséerica. Càita nudéca numáalàidaca nucàlidaca nalíni yái tàacáisica íiméerica Cristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nudéca nucàlidacani Jerusalén ìyacàlená mìnanaí irí, nalí nacái ìyéeyéica áiba cáli íinata canánama, àta nùanàacatalétaté Iliria yàasu cáli néré. ²⁰ Càité núalimáidaca macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápínaté nalíni alé càmicatalécaté néemlàtécáwa Cristo iináwaná ìwali náalíacaténáwa Cristo iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càmitaté nuwàwa nuéwáidaca wenàiwica alé áibanái yéewáidacatalécaté nía Cristo ìwali, nuwàwacáinaté nucàlidaca abéta nalíni, cawinácaalí càmiyéicaté yéemlàcáwa Cristo iináwaná ìwali. ²¹ Càita nucàlidaca nalíni numànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalícuíse. Profeta itànàacaté wenàiwicanái néemlànápínaté Cristo iináwaná ìwali:

“Níai càmiyéicaté yéemlàcáwa iináwaná ìwali, náalíapínaca ìwali; yá néemlàpínaca iináwaná ìwali, yái càmiricaté néemlàcáwa”,
íimacaté yái profetaca.

Pablo piensa ir a Roma

²² Manùba yàawiría máadáini nuwàwacaté nupáchiacuéca pía, quéwa càmitaté núalimá máinicáinaté càulenáca núa nuèpunicáinatéwa nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali. ²³ Quéwa nudéca numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa Dios irípiná cháí áiba cáli íinata, íná yéewa nupáchiapínacuéca píawa càide iyúwaté nuwàwáaná numànica madécaná camuí. ²⁴ Nuínáidacawa núalimáanápíná nupáchiacuéca pía nùapínacaalíwa España yàasu cáli nérépináwa. Néese idécanáami nupáchiacuéca pía casímáiri iyú maléena èeripiná, yá nusutácué píicha wawàsi piyúudàanápínacué núa nùacaténáwa España yàasu cáli nérépináwa. ²⁵ Quéwa siúcade nùacáwacawa Jerusalén ìyacàlená nérépináwa nutécáténá nalí plata, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁶ Nutépiná nalí plata néré áibanáicáiná wéenanái càmiyéi judío, Macedonia yàasu cáli néeséeyéi, Acaya yàasu cáli néeséeyéi nacái, nadéca namàacaca plata ofrenda iyú nabànùacaténá nalíni níara wéenanái judío catúulécaneeyéica ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená néré. ²⁷ Nadéca nàwacáidaca plata casímáicáiná nawàwa nayúudàanápíná judiónái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Canácata ichùulìericaté nàwacáidáanápíná plata. Néese nadéca namànica cayábéeri, níacáiná càmiyéi judío imawènlaca judiónái íicha cayábéeri. Quéecháwanáimi judiónái neebáidacaté Jesucristo itàacái, néese nàacatéwa nacàlidáanápíná càmiyéi judiónái iríni. Càité judiónái iwacùacaté yái cayábéeri wawàsica càmiyéi judío irí, nayúudàacaténá càmiyéi judío íiwitáise. Íná càmiyéi judío imawènlaca judiónái íicha cayábéeri, íná siúcade iwàwacutá càmiyéi judío iyúudàaca judiónái nàasu wawàsi iyúwa èeri irìcuírìca, níara judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càipíná càmiyéi judío iwacùaca cayábéeri wawàsi judiónái iríwa, yái plataca iyúudèeripínaca judiónái. ²⁸ Íná nudécanáami

numáalàidaca numànica yái wawàsica nùanápíná nalí yái ofrendaca, yásí nùacawa España yàasu cáli nérépináwa, yá nupáchiapínácué píawa nùwaliwa ipíchawáise nùacawa España yàasu cáli nérépiná. ²⁹ Nùaliácawa cayába nùapínácaalícuéwa píatalé, yá Cristo imànipíná nulí cayábéeri manuísíwata.

³⁰ Píacué nuénánáica, nùaliácawa cáininácuéca piicáca Wáiwacali Jesucristo, nùaliaca nacáíwa Espíritu Santo idéca imàacaca cáinináca waicáyacacawa. Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pisutáanápínácué nulí Dios piyúudàacáténácué numànica ùwicái Satanás ípunita. ³¹ Pisutácué Dios ícha nulípiná icùanápíná núa náicha abénaméeyéica càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái iyéeyéica Judea yàasu cáli ínata. Pisutácué nacái Dios ícha yéewanápíná casíimáiri iyúca wéenanái judiónái Jerusalén iyacàlená mìnánái needáca nalíwa yái ofrendaca nutéeripínáca nalí. ³² Pisutácué Dios ícha nulípiná imàacáanápínácué nùacawa píatalé casíimáiri iyú, Dios iwàwacaalí càì numànica, nuicácaténácué pía, wachàiniadacáténá wawàwawáaca. ³³ Nusutácué Dios ícha pirípinácué imàacáanápínácué macáita piyaca matuíbanáiri iyú. Báisíta, amén.

16

Saludos personales

¹ Siúcade nucàlidacué pirí wéenasàatúa Febe iináwaná ìwali, cayábéechúa ìiwitáise, yeebáidéechúa Jesucristo itàacái. Udéca uíbaidaca Dios irípiná nèewiré níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Cencrea iyacàlená irìcu. ² Pitàidacué úa cayába Wáiwacali ípidená ìwali iyúwa péenasàatúacué, peedácaténácué píataléwa úa, càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica wéenanái iríwa, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Piyúudàacué nacái úa càirínácaalí wawàsi umáapuèri, uyúudàacáiná madécaná wéenanáíwa, nùacáaníta nacái.

³ Nuwàwali nacái úara Prisca, ùacawéeri Aquila nacái, níara yàacawéeridéeyéicaté núa wáibaidacaalíté Cristo Jesús irípiná. ⁴ Achúmacaté neetácawa nawasàacáténá núa áibanái ícha iwàwéeyéicaté inúaca núa. Iná nùaca nalí cayábéeri, càita nacái macáita wéenanái càmíiyéica judío nàaca nalí cayábéeri, níara wéenanái iyéeyéica yàcalé imanùbaca, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Càita nacái nuwàwali wéenanái alé ìwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto nacapèe irìcu, yái nacapèeca Prisca, Aquila nacái. Nuwàwali nùacawéerináwa cáininéerica nuicáca ípidenéeri Epenetoca. Yái Epenetoca, yácata idàbáanéeri wenàiwica yeebáidéericaté Cristo itàacái Asia yàasu cáli néeni. ⁶ Nuwàwali nacái María, íbaidéechúaca cachàiníiri iyú Dios irípiná pèewi. ⁷ Nuwàwali Andrónico, Junias nacái, nùasu cáli néeséeyéica. Nàyacaté núapicha presoíyéi ibànalìcu. Apóstolca nía, caináwanéeyéica, namànicáiná cayábéeri manuísíwata. Neebáidacaté Cristo itàacái nupíchawáise.

⁸ Nuwàwali Ampliato, nùacawéeriná cáininéerica nuicáca yeebáidéerica Wáiwacali itàacái. ⁹ Nuwàwali nacái Urbano, wàacawéeriná íbaidéerica wáapicha Cristo irípiná. Nuwàwali nacái yáara cáininéerica nuicáca Estaquis. ¹⁰ Nuwàwali nacái Apeles yáasáidéericaté manùbàawiría yeebáidaca Cristo itàacái tàì ìiméeri iyú yùuwichàacaalítéwa Cristo irípiná. Nuwàwali nacái Aristóbulo yéenanái. ¹¹ Nuwàwali nacái nùasu cáli néeséeri ípidenéerica Herodión, Narciso yéenanái nacái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. ¹² Nuwàwali nacái úara Trifena, úa nacái Trifosa, níara inanái íbaidéeyéica Wáiwacali irípiná. Nuwàwali nacái úara cáininéechúaca waicáca wéenasàatúa Pérsidaca, íbaidéechúaca cachàiníiri iyú Wáiwacali irípiná. ¹³ Nuwàwali Rufo yeebáidéerica Wáiwacali itàacái cayábéeri iyú. Nuwàwali nacái yáatúa imàníchúacaté nulí cayábéeri càide iyúwa núatúasíwa. ¹⁴ Nuwàwali nacái níara asíanáica Asíncrito, Flegonte nacái,

Hermes nacái, Patrobas nacái, Hermas nacái, nía nacái wéenánái iyéeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵ Nuwàwali nacái yáara Filólogo, úara Julia nacái, yái Nereo nacái, yéenasàatúa nacái, Olimpas nacái, macáita nacái iyéeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁶ Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú. Macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa imànica culto yàcalé imanùbaca, nawàwalicuéca pía.

¹⁷ Píacué nuénánáica, piicacué píchawa cayába cawinácaalí icàlidéeyéicuéca pírí áiba tàacáisi càmiricuéca imàaca abédanamata píiwitáise píapichawáaca, imàaquéericué nacái piseriácaawa píchawáaca. Nawàwacué náalimáidaca pía, pimànínapinacué pibáyawanáwa, pitàanícáténacué pìwaliwáaca báawéeri iyú. Piicacué píchawa nía, càmicáiná namàni càide iyúwa ímáaná yái tàacáisica péewáidéericatécuéwa ìwali. Píacuéwa náicha. ¹⁸ Iwàwacutácué piacawa náicha càmicáiná náibaida Wáiwacali Jesucristo irípiná. Néese náibaidacáita nasíimáidacaténá níawawa meedá. Nàaca wenàiwica icàaluíniná, natàanica éeréeri iyú, cayábéeri tàacáisi iyúca nacái casíimáiri wenàiwica yéemíaca. Càita natàanica nachiwáidacaténá wenàiwica bàsabàséeyéica íiwita, càmiyéica yáalíawa cayába báisíiri tàacáisi ìwali. ¹⁹ Ata alénácaalí nùacawa, yá macáita náalíacuéca piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái, íná casíimáica nuwàwa. Nuwàwacué cáalíacáica pía pimànínapiná cayábéeri mamáalàacata, ipíchanacué pimànica pibáyawanáwa. ²⁰ Pimànicaalícué cayábéeri mamáalàacata, càmicaalícué nacái peebáida cachìwéeyéi itàacái, yásí yái Dios imàaquéerica wàyaca matuíbanáiri iyú iyúudàapinacué pimawèniadaca píchawa Satanás, machawàacacaténacué píchani, càide iyúwa àapimi piàbàli yáapiré. Nusutacué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinacué imànínapinacué pírí cayábéeri.

²¹ Timoteoca, yái nùacawéerináca cháí íbaidéerica núapicha Dios irípiná, iwàwalicuéca pía. Níái nùasu cáli néeséeyéi Lucio, Jasón nacái, Sosípater nacái iyéeyéica cháí núapicha, nawàwalicuéca pía.

²² Núa, Tercio, nutànàaca yái cuyàlutaca Pablo irípiná, nuwàwalicué pía Wáiwacali ípidená ìwali, weebáidacáiná itàacái.

²³ Gayo nacái iwàwalicué pía, yái nùyéerica icapèe irícu, núa Pabloca. Yái Gayoca imàaquéerica nacái icapèewa nàwacáidáyacacaténáwa namànica culto macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Erasto iwàwalicué nacái pía, yái icuèrica gobierno yàasu plata cháí yàcalé irícu. Wéenàsàiri Cuarto iwàwalicué nacái pía. ²⁴ Nusutacué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinacué imànínapinacué pírí cayábéeri canánama. Báisíta, amén.

Alabanza final

²⁵ Wàacué Dios irí cayábéeri, yái yáaliméericuéca dàalanamaca imànica pía, pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi nucàlidéerica wenàiwicanái irí, yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Dàalanama Dios imànipinacué píawa pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná nuéwáidéerica iyú wenàiwica Jesucristo iináwaná ìwali. Yá nucàlidaca nalíni càinácaalíté Dios íináidáanáwa iwàwacutáanápínáté wamànica. Dios idéca yáasáidaca walíni yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái íicha bàaluitésíwa ipíchawáiseté idàbaca èeri. ²⁶ Quéwa siùcáisede Dios imàacaca wáalíacawa, waléecaalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalicuíse. Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi càide iyúwa Dios ichùullaná wía, yái Dios càmirica imáalàawa. Yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái íicha icàlidaca càinácaalíté Dios íináidáanáwa imànínapínáté. Siùcade Dios imàacaca wenàiwica macái cáli néeséeyéi yéemíaca yái tàacáisi Dios ibèericaté náicha. Siùcade Dios imàacaca wenàiwica yeebáidacani.

²⁷ ¡Iyaca abéerita Dios, canáca ícha áiba cáalíacíri, íná wàacué irí cayábéeri càiripináta Jesucristo ìwalíse! Báisíta, amén.

1 CORINTIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, nutànàacué pirí cuyàluta. Dios idéca imáidaca núa nuíbaidacatená Jesucristo irípiná iyúwa apóstol, Jesucristo ibànùacatená núa càide iyúwa Dios iwàwáaná nucàlidacatená Jesucristo iináwaná ìwali wenàiwicanáí irí. Yáí wéénàsàiri Sóstenes yeebáidéerica Jesucristo itàacáí iyaca nacáí núapicha cháí. Yá Sóstenes itànàacuéca pirí núapichani, yáí cuyàlutaca. ² Nutànàacué pirí cuyàluta píacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, iyéeyéica Corinto iyacàlená irícu. Peebáidacáinácué Cristo Jesús itàacáí, íná piyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá nacáí Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise yàasunáicaténácué píá, ílbaidéeyéipiná abéerita Dios irípiná. Dios idéca imáidacuéca píá yàasunáipináwa, náapicha macáita wenàiwica isutéeyéica yáawawa Wáiwacali Jesucristo ícha macáí cáli íinata, yáí Wáiwacali, Náiwacali nacáí. ³ Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípiná, Wáiwacali Jesucristo nacáí namàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, namàacáanápinácué piyaca matuíbanáiri iyú.

Bendiciones por medio de Cristo

⁴ Nùaca cayábéeri Dios irí pìwalicué mamáalàacata Dioscáiná idéca imànicuéca pirí cayábéeri mawèníri iyú Cristo Jesús ìwalíse, yáí pìyéricuéca abédanamata yáapicha. ⁵ Piyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha, íná Dios idéca càasuca imànicuéca píá madécaná chàinisi chènuníseeri iyú. Iná yéewa píalimácué picàlidaca Cristo iináwaná ìwali cayábéeri iyú. Píalíacué nacáíwa cayába ìwali yáí tàacáisi báisírira. ⁶ Càita peebáidacuéca tàì íiméeri iyú yáí tàacáisi icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali. Peebáidacuéca Cristo itàacáí, íná yéewa piyacuéca siúcade machacàníri iyú Dios iicápiná. Càita píasáidacuéca báisíriricani, yáí tàacáisica. ⁷ Iná canáta pimáapuèricuéca chàinisica quiríta Dios néeseeri idécunitàacá picùacuéca Wáiwacali Jesucristo yàanàaca àniwa. ⁸ Yá Dios ichàiniadapinácué piwàwawa peebáidacatenácué itàacáí àta èeri imáalàacatalépinátawa yéewanápiná canáta yéewanácué nacháawàaca píá Wáiwacali Jesucristo yàanàacaalí àniwa. ⁹ Dios imàni càiripináta càide iyúwa icàlidáaná. Yá idéca imáidacuéca píá yàasu wenàiwicapináwa piyacatenácué abédanamata Dios Iiri yáapicha, yáí Wáiwacali Jesucristoca.

Divisiones en la iglesia

¹⁰ Píacué nuénánáica, nusutácué pícha manuísíwata Wáiwacali Jesucristo ípidená ìwali yàasu wenàiwicacáinácué píá, abédanamacué pimànica píiwitáisewa; picácué quirínama piseríaca píchawáaca. Abédanamacué píiwitáise canánama píapichawáaca, abéeri íiwitáisesi iyúta. ¹¹ Càicuéca núumaca pirí, píacué nuénánáica, níacáiná Cloé uénánáí nacàlidaca nulíni picuísáyacáanásacuéwa piyaca. ¹² Nuémíacuéca piináwaná ìwali abénaméeyéi péená íimaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé píchacué”; áibanáí nacáí íima: “Núacata Apolos yéewáidacalé píchacué”; càita nacáí áibanáí náimaca: “Núacata Pedro yéewáidacalé píchacué”; áibanáí nacáí íima: “Núacata Cristo yéewáidacalé píchacué”, càì náimaca. ¹³ Quéwa abéericata yáí Cristoca, càimírira wáalimá waseríacani, wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itàacáí, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri irícu. Canáca yéewaná waseríaca Cristo iiná. Iná báawéeriquéi piseríanácuéca píchawáaca. Núa nacáí, Pablo, càmitaté nuétáwa píchawalínácué pibáyawaná ìwalíse. Càmitatécué nacáí pibautizáwa nuípidená ìwali. Iná báawéeriquéi picàlidáanácuéca pìwaliwáaca nuéwáidacalécuéca píá áibanáí ícha

yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁴ ¡Nùaca Dios irí cayábéeri canácáináté nubautizéerica péenácuéca, ipíchanácué píimaca pìwaliwa nuéwáidacalécuéca píá áibanái ícha! Níawamita Crispo, Gayo, níái nubautizéeyéicaté nùyacaalítécué píápicha. ¹⁵ Iná caná yéewaná náimaca nabautizáanásawa nuípidená ìwali. ¹⁶ Quéwa nubautizácaté nacái Estéfanos yéenanái, quéwa càmita núalimá nuwàwalica asásí nubautizácaalíté áibanái. ¹⁷ Càmicáináté Cristo ibànùacué núa piyacále néré nubautizáanápíná madécaná wenàiwica. Néese Cristo idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái iríni Cristo iwàwa iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Quéwa càmita nucàlida cayábanaméeri tàacáisi iyúni càide iyúwa casíimáiná èeri mìnánái yéemìaca càmiyéica yebáida Dios itàacái. Càmita nuwàwa nucàlidacani èeri mìnánái yáaliacái iyú, ipíchanácué wenàiwicanái iimáichaca abéerita yái Cristo yéetáanácawa iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yái Cristo yéetéericatéwa cruz ìwali wáichawalíná.

Cristo, poder y sabiduría de Dios

¹⁸ Wacàlidaca wèepunícawa yái tàacáisica: Cristo yéetácatéwa wáichawalíná cruz ìwali, íná yéewa yáalimá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Aibanái yèyèipínácawa infierno iriculé néemìacaalí yái tàacáisica, yá naicácani iyúwa máiwitáiséeyéi itàacái, náimaca càmitasa yéewa cáiwitáiséeyéi yebáidacani. Quéwa wía Cristo iwasèyèipíná Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, wéemìaca cáaliacáiri iyúni, yái tàacáisica, wáaliacáináwa weebáidacaalí yái tàacáisi Cristo ìwali, yásí Dios iwàlisàidaca wáiwitáise cayábéeri iyú íiwitáise cachàiníiri iyúwa. ¹⁹ Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái. Dios íimacaté: “Yá numáalàidapíná náicha náaliacái, níái íináidéeyéicawa cáaliacáica nuícha nía, cayábéeyéi nacái iicáca èeri mìnánái yáaliacái. Càipíná nacái núasáidaca càmita báisi náaliacawa”, íimaca yái Diosca.

²⁰ Iná canáca iwèni meedá yái náaliacáica, níái èeri mìnánái càmiyéica yebáida Dios, éwita náináidacáanítawa cáaliacáica nía, néewáida nacái áibanái, náalía nacái natàaníca èeri yàasu wawàsi ìwali. ¡Dios idéca yáasáidaca canáca iwèni meedá yái èeri mìnánái yáaliacáica càmiyéica yebáida Dios! ²¹ Máini cáaliacáica Dios áibanái ícha canánama. Dios íináidacatéwa càmínápináté imàaca èeri mìnánái yáaliacawa ìwali náaliacái iyúwa. Néese Dios íináidacatéwa iwasàanápínáté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, ìwalíse yái weebáidáanaca tàacáisi ímèerica Cristo yéetácatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Aibanái èeri mìnánái càmiyéica yebáida Cristo, caná iwèni naicáca yái tàacáisica.

²² Abénaméeyéi judío náimaca neebáidáanápínása Cristo itàacái naicácaalí wamànica áiba wawàsi càmirica wenàiwica idé imànica wáasáidacaténá wadèniaca Dios ichàini chènuníiséeri. Nía nacái càmiyéica judío, caná iwèni naicáca yái tàacáisica càmicáiná ìya abédanamata náaliacái yáapicha, yái èeri mìnánái yáaliacáica. ²³ Quéwa wacàlidaca yái tàacáisica: Yái Jesucristoca, yácata Mesías, Dios ibànùericaté icùacaténáté judíonái. Néese yái Mesíasca yéetácatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Judíonái yéemìacaalí yái tàacáisica, càmita nawàwa neebáidacani. Nía nacái càmiyéica judío néemìacaalí yái tàacáisica, yá caná iwèni naicácani iyúwa máiwitáiséeyéi itàacái. ²⁴ Quéwa wía Dios imáidéeyéica yàasunápináwa, judíocaalí wía, càita nacái càmicaalí judío wía, weebáidaca yái Mesíasca, ípidenéerica Cristo, yéetéericatéwa cruz ìwali, wáaliacáináwa Cristo idèniaca Dios ichàini manuíri, idènia nacái Dios yáaliacái iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ²⁵ Dios ibànùacaalíté Cristo yéetácaténáwa wáichawalíná, yaté caná iwèni èeri mìnánái iicáca yái Dios imànírira, quéwa Dios imànicaté máini cáaliacáiri iyú macái èeri mìnánái yáaliacái ícha. Naicácaté Cristo iyúwa machawàaquéeri wenàiwica, yéetácatéwa máini

báawéeri iyú cruz ìwali, quéwa wáalíacawa Cristo yáasáidacaté ìyaca walí Dios ichàini máiníri manuíca macái èeri mìnanaí ichàini ícha. ²⁶ Píacué nuénánáica, iwàwacutácué piwàwalica Dios imáidacatécué pía yàasunáipináwa nàyacaalítécué pèewi máisibáwanáita cáalíacáiri èeri mìnanaí íiwitáise iyú, máisibáwaná pèenácué nacái ichùulièyéicaté áibanáí wenàiwica, càitacué nacái pisèenáimi càmitaté máini càasuca nía, càmita nacái máini cachàinica nía cháí èeri írìcu. ²⁷ Aibanáí èeri mìnanaí càmlíyéi yeebáida Dios naicácuéca pía iyúwa máiwitáiséyéi, quéwa Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa íbáiniadacaténá wenàiwica íináidéeyéicawa cáalíacáica nía áibanáí ícha canánama. Càita nacái èeri mìnanaí íicácuéca pía iyúwa machawàaquéeyéi, quéwa Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa íbáiniadacaténá wenàiwica cachàiníyéica íicáca yáawawa. ²⁸ Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa, píacué áibanáí íiquéeyéica iyúwa báawéeyéica meedá, iyúwa canéeyéica iwèni nacái, iyúwa càmlíyéica máini cachàini cháí èeri írìcu, iyúwa wawàsi càmlírica ìya. Càita Dios yeedácatécué pía yáasáidacaténá caná iwèni íicáca èeri mìnanaí ichàini, cawinácaalí cáimacáiyéica íicáca yáawawa áibanáí ícha canánama. ²⁹ Iná canáca yéewaná cachàinica wenàiwica íicáca yáawawa Dios yàacuésemi, íbatàa abéeripiná. ³⁰ Quéwa Dios idéca imàacacué pìyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Dios imàaca nacái Cristo yáasáidaca walí Dios íiwitáise cáalíacáiri. Dios nacái mabáyawanáca íicáca wía ìwalíse yái Cristo yéetánacawa wáichawalíná. Cristo nacái masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná ícha yéewacaténá wáibaidaca abéerita Dios írìpiná, iwasàaca nacái wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ³¹ Iná canáca yéewaná cachàinica waicáca wíawawa. Càité profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica: “Picá picàlida piináwaná ìwaliwa máiníca cayábéerica pía áibanáí íicácaténá pía cáimiétaquéri iyú; néese picàlida Wáiwacali íináwaná ìwali, macáita yái cayábéerica Wáiwacali imánírica pirí, yéewacaténá áibanáí íicáca Wáiwacali cáimiétaquéri iyú”, íimaca yái Dios itàacáica.

2

El mensaje de Cristo crucificado

¹ Quéwacué nuénánáí bàaluté nùanàacaalítécué pìatalé, nucàlidacatécué pirí yái tàacáisi Dios íbèericaté wenàiwicanáí ícha; siùcáisede Dios imàacaca wacàlidacuéca piríni, íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càmitaté nucàlidacué piríni càulenéri tàacáisi iyú, càmita iyú nacái yái èeri mìnanaí yáalíacáica càmlíyéica yeebáida Dios. ² Néeseté nùyacaalítécué píapicha, yáté nuínáidacawa nucàlidáanápinácué pirí abéerita Jesucristo íináwaná ìwali, abéerita yái tàacáisi íiméerica Jesucristo yéetácatéwa cruz ìwali wáichawalíná, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ³ Càmitaté nucàlidacué piríni nuchàini iyúwa núalíacáinátéwa nuwàwacutáca Dios iyúudàaca núa. Nutatácatéwa nucalùniwa Dios íicá máiníacáináté nuwàwaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùullianá núa. ⁴ Nutàanícaalíté píapichacué, nucàlidacaalíté nacái pirí yái tàacáisica, càmitaté nuwàwa nuchìwáidacuéca pía èeri mìnanaí yàasu tàacáisi iyú, nuwènúadacaténáté píiwitáise. Néese, Espíritu Santoquéi iwènúadéericatécué píiwitáise Dios ichàini iyú peebáidacaténáté Jesucristo itàacái. ⁵ Càité Dios imàacaca nucàlidacuéca piríni yéewacaténá macáita náalíacawa càmitacué yáalimá èeri mìnanaí yáalíacái iwènúadaca píiwitáise Dios írìpiná, néese abéericata Dios ichàini idéca imàacacué peebáidaca Jesucristo.

Dios se da a conocer por medio de su Espíritu

⁶ Quéwa wacàlidaca tàacáisi yáasáidéerica Dios yáalíacái wenàiwicanáí írì wàyacaalí wenàiwicanáí yáapicha yeebáidéeyéica Jesucristo tàì íiméeri

iyú. Quéwa yái yáaliácáisi wacàlidéerica iyú nalíni, cà míricata èeri mìnánái yáaliácái, níái cà míiyéica yeebáida Dios, cà míricata nacái náaliácái níái icuèyéica yái èeriquéi, imáalèeripinácawa mesúnamáita. ⁷ Néese wacàlidaca nalí tàacáisi yáasáidéerica nalí Dios yáaliácái, yái tàacáisi Dios ibèericaté èeri mìnánái ícha. Bàaluité ipíchawáiseté Dios idàbaca èeriquéi, néenialíté Dios íináidacawa imàacáanápínaté wàyaca yáapicha chènuniré cáimiétacanéri iyú, icànéeyéipináca mèlumèluíri iyú nacái, wacùacaténá yáapicha macáita. Quéwa, quèe chatécáwa càmitaté Dios icàlida wenàiwicanái írini. ⁸ Níara èeri mìnánái icuèrinánáica inuèyéicaté Wáiwacali cruz ìwali, càmitaté náaliawa Dios íináidacatéwa imàníinápinaté walí cayábéeri. Náaliacaalítéwa ìwalitá, yá càmitaté nanúa Wáiwacalitá, yái máinírira cáimiétacanáca, cachàinírira nacái íiwitáise, icànéerica mèlumèluíri iyú chènuniré, icuèrica macáita Dios yáapicha. ⁹ Quéwa Dios idéca imàacaca wáaliácawa ìwali yái cayábéerica imàníripináca walí. Càité profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica:

“Dios idéca ichùnìaca nalípiná cayábéeri wawàsi, níái cáininéeyéica iicáca Dios, yái cayábéeri wawàsi cà míricáwaca wenàiwica iicá, cà míricáwaca nacái néemìca íináwaná ìwali, yá nacái cà míricáwaca náináidawa ìwali”, íimaca yái Dios itàacáica. ¹⁰ Yácata wawàsi Dios imàaquéerica Espíritu Santo yéewáidaca wía ìwali, yácáiná Espíritu Santo yáaliaca Dios íiwitáise ìwali macáita, àta càinácaalí Dios íináidáanáwa iwàwalicúsewa nacái, yái cà mírica áiba yáaliá yéemìca càinácaalí íimáaná.

¹¹ Canáca áiba wenàiwica yáaliériwa càinácaalí áiba wenàiwica íináidáanáwa iwàwalicúsewa. Abéericata yái wenàiwica yáaliéricawa càinácaalí íináidáanáwa iwàwalicúsewa. Càita nacái abéericata Espíritu Santo yái yáaliéricawa càinácaalí Dios íináidáanáwa iwàwalicúsewa. ¹² Dios càmitaté ibànùca wawàwaliculé áiba wenàiwica íiwitáise, néese ibànùcaté walí Espíritu Santo yéewacaténá Dios íiwitáise ìyaca wawàwalicu, yéewanápiná wáaliácawa ìwali yái wawàsi cayábanaméerica Dios yèerica walí. ¹³ Wéewáidacué pía píaliacaténácué ìwali yái cayábéerica Dios imànírica walí, yá wacàlidacuéca píriní càide iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná wía, yái Espíritu Dios néeséerica. Càmitacué wacàlida píriní èeri mìnánái yáaliácái iyú yái néewáidéericawa ìwali cháí èeri írìcu. Néese wacàlidacué píriní píaliacaténácuéwa Dios íiwitáise ìwali càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáanácué íimaca píri, píacué idènièyéica iwàwalicuwa yái Espíritu Santo.

¹⁴ Aibanái cà míiyéica idènìca Espíritu Santo nawàwalicuwa, càmita neebáida iyúwa Espíritu Santo Dios néeséeri yéewáidáaná wía, caná iwènìcáiná naicáca Espíritu Santo yàasu tàacáisi. Càmita nacái náaliá néemìca càinácaalí íimáaná, níacáiná níawamita cawinácaalí idènièyéica Espíritu Santo iwàwalicuwa, níata yáaliá yéemìca càinácaalí íimáaná yái Espíritu Santo yàasu tàacáisica. ¹⁵ Quéwa wía idènièyéica Espíritu Santo iwàwalicuwa wáaliaca cayábéeri ìwali báawéeri íichaná. Canáca yéewaná èeri mìnánái nayúunáidaca wáináidacawa máiwitáiséeri iyú wawàwalicúsewa. ¹⁶ Càulenáca náichani, yái iyúwa wáináidáanáwa càmicáiná nadènìca Cristo íiwitáise càide iyúwa wadènìaná. Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica: “Canáca wenàiwica yáaliériwa càinácaalí Wáiwacali íináidáanáwa iwàwalicúsewa. Eeri mìnánái nacái càmita náalimá náalàaca Wáiwacali nacàlidacaténá írini càinácaalí iwàwacutáanápíná imànica”, càí íimaca. Quéwa wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, wíata yáaliáwa ìwali yái Cristo íináidáanácawa iwàwalicúsewa wadènìacáiná Cristo íiwitáise.

3

Compañeros de trabajo al servicio de Dios

1 Néeni, piacué nuénánáica, ¿cánacué càmitàacá pibatàa Espíritu Santo yéewáidaca pía? ¿Cánacué pínáidawa mamáalàacata iyúwa èeri mìnánái canéeyéica irí Espíritu Santo? Iná càmitaté nùalimá nuéwáidacuéca pía càulenéri tàacáisi iyú Cristo ìwali, néeseté iwàwacutacué nuéwáidaca pía màulenéri tàacáisi iyú càide iyúwa sùmanáicaalícué pía, càmiyéica yáalía yéemíaca càinácaalí ímáaná, yái càulenéri tàacáisica. 2 Nuéwáidacatécué pía éeréeri iyú càide iyúwa nàacaalí quìrasìi ìiraca ìinisi càmicáiná yáalimá iyáaca iinási. Nuéwáidacatécué pía màulenéri tàacáisi iyú, càmicáinácué pialía péemíaca càinácaalí ímáaná yái càulenéri tàacáisica. ¿Siuca nacáide mamáalàacata càmitacué pialía péemíacani! 3 ¿Càmitacué pialía péemíaca càinácaalí càulenéri tàacáisi ímáaná pidèniacáinácué èeri mìnánái íiwitáise mamáalàacata! Nùaliacawa báawacuéca piicáyacacawa piasu cawèníiri ìwalísewáaca, báawacué nacái piicáyacacawa macáicáiná péenacué iwàwaca áibanái iicácani iyúwa cachàiníiri áibanái íicha canánama ichùulìacaténacué pía macáita. Iná picuísáyacacuéca pìyaca nacái, piseríacuéca píchawáaca nacái. Iná pidèniacuéca mamáalàacata èeri mìnánái íiwitáise, mamáalàacata nacái pimànicuéca placawa càide iyúwa èeri mìnánái imàníiná càmiyéica yeebáida Cristo itàacái. 4 Abénaméeyéi péenacué íimaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé píchacué”, càì nàimaca; áibanái nacái íimaca: “Núacata Apolos yéewáidacalé píchacué”, càicaalícué píimaca, yá pèepunícuéca càide iyúwa èeri mìnánái íináidáanáwa báawéeri iyú.

5 Càmitacué cayába càì pínáidacawa, càmiyéicáiná cachàini wía áibanái íicha, núa Pablo, yá nacái Apolos. Dios yàasu wenàiwicaca wía, íibaidéeyéica irípiná. Wacàlidacatécué pirí Wáiwacali iináwaná peebáidacaténacué itàacái. Wadéca wamànica yái wáibaidacalécawa Wáiwacali imàaquéericaté walí. 6 Péemíacué comparación: Abéeri náiwacali idèniaca ibànacale yàalunáwa. Yá ibànùaca yàasu wenàiwicawa ibànacaténá néré. Néese ibànùaca yàasu wenàiwicawa áiba yùucùacaténá néré úni, ipíchaná chuìca cáli. Yá Dios imàacaca bànacalé idàwinàacawa cayába. Càita nacái Wáiwacali ibànùacaté núa pìatalécué nuibaidáanápínaté irí pèewibàa nuéwáidáanápínacué pía itàacái iyú quéecháwanáimi; néeseté Wáiwacali ibànùacaté Apolos íibaidacaténá irípiná nùamirìcubàa yéewáidacaténacué pía mamáalàacata Cristo ìwali cachànicaténacué píiwitáise Cristo ìwali. Quéwa abéericata Dios yái imichàidéericuéca píiwitáise. 7 Iná núa ibànéericaté Dios itàacái piwàwalicu, Apolos nacái yái icuèricatécué pía nùamirìcubàa, càmiyéi cachàini wía áibanái íicha, yácáiná Diosca yái abéericata imichàidéericatécué píiwitáise. 8 Apolos, núa nacái wáibaidaca Dios irípiná wáapichawáaca, Dios yàasu wenàiwicacáiná wía. Càmita cachàini abéeri wéená áiba wéená íicha, néese Dios idéca imàacaca walí wáibaidacalépiná méetàucunamata wáichawáaca. Quéwa Dios yàapíná nawèni cawinácaalí íibaidéeyéica irípiná. Yàapíná nawèni ìwalíse yái namàníináca náibaidacaléwa Dios imàaquéerica nalí. 9 Wíata íibaidéeyéi Dios irípiná wáapichawáaca, quéwa piacué, càicuéca píade iyúwa Dios ibànacale, cáininéerica Dios iicáca, iyúwa nacái cayábéeri capìi Dios imàníirica iyaca. Iná Dios ibànùaca wía wáibaidacaténá irípiná wayúudàanápínacué pía. 10 Péemíacué comparación: Aiba wenàiwica iwàwacaalí imànica cayábéeri capìi íba icapèená, yásí quéechacáwa ibànùaca yàasu wenàiwicawa iriadacaténá néré cachàiníiri íba ibàlùadacatáipínáca íinata capìi iwáiná. Néese capìi íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa áibanái náawináidacaténá cayábanaméeyéi íba capìi iwáinápiná. Nabàlùadaca capìi iwáiná cachàiníiri íba íinata, yái íba idàbáanéeri wenàiwica iriàdéerica. Yái Dios, càicanide iyúwa náiwacali ichùulìerica namànica capìi. Quéechatécáwa Dios ibànùacaté núa yàasu

wenàiwica nucàlidacaténá wenàiwicanáí irí Jesucristo iináwaná ìwali. Siùcade Dios ibànùaca áibanáí yéewáidacaténá wenàiwica mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí Dios ibànùèrica yéewáidacaténá wenàiwica, iwàwacutá iicáca íchawa cayába imànicaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Yáí Jesucristoca, càicanide iyúwa idàbáanéeri íba cachàiníiri naliadéerica cayábéeri iyú nabàlùadacatáipináca íinata capíi iwáiná. Yáí nuéwáidáanáca wenàiwica Jesucristo ìwali, càicanide iyúwa naliadacaalí cayábéeri iyú idàbáanéeri íba cachàiníiri. Canáca yéewaná áibanáí yéewáidaca wenàiwica méetàuculé ícha yáí tàacáisica, canácáiná áiba Jesucristo ícha weebáidéeripiná itàacái iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹² Wéewáidacaalí wenàiwica cáalíacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, nàyacaténá machacàníiri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yásí càica wíade iyúwa wenàiwica ichanàidéeyéica cawèníiri wawàsi capíi iwáinápiná, yáí oroca, quírameníiri plata nacái, cawèníiri íba nacái, yáí cayábanaméeri wawàsi càníirica yéewa quichái imáalàidaca. Quéwa wéewáidacaalí nía canéeri iwèni tàacáisi iyú, càníirica iyúudàa nàyaca machacàníiri iyú Dios iicápiná, yásí càica wíade iyúwa wenàiwica ichanàidéeyéica púuba capíi iwáinápiná, masicái nacái, sitúa íbáiná nacái, yáí wawàsi quichái imáalàidéeripináca. ¹³ Aiba èeriwa, èeri imáalàacatáipinátawa, Dios yáasáidapiná amaláwacani yáí wáibaidéerica irípiná, quichái yéenáiwana yàanàapinácaalí. Néesequé quichái yáalimáidapiná iicáwa wáibadacalé wamàníirica Dios irípiná cawiná íiwitáanácaalíni. Càipiná Dios yáasáidaca asáisi cayábacaalíni, càmicaalí nacái caná iwèni, yáí wéewáidáanáca wenàiwica. ¹⁴ Wéewáidacaalí wenàiwica cayába nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yáí wáibaidéerica Dios irípiná ìidenìapiná quichái, càide iyúwa cawèníiri íba icapèená càníirica yeemáwa, yásí Dios yàapináca wawèniwa, wía yàasu wenàiwicawa. ¹⁵ Quéwa càmicaalí wéewáida wenàiwica cayába nàyacaténá machacàníiri iyú Dios iicápiná, yásí quichái imáalàidapiná yáí wáibaidéerica, càide iyúwa quichái yeemácaalí capíi idèníerica iwáináwa masicái meedá, yásí yáí wáibaidéerica imáalàapináca wáicha, càmita nacái Dios yàapiná wawèni. Quéwa éwita yáí wáibaidéerica imáalàacaalíwa wáicha, càicáaníta cáupiná wíawa quichái ícha iyúwa wenàiwica ipìacaalíwa quichái ipèrùà yèewíise, yá càmita wamáalàapináwa.

¹⁶ Abénaméeyéi wenàiwica namànica manuírí capíi ípidenéeri templo, yá nawàlùacawa nàacaténá Dios icàaluíniná. ¿Càmítasicué píalíawa Dios yàasu temploca pía Espíritu Santo ìyacáinácué piwàwalícu? ¹⁷ Abéerita Dios irípinácué pía, càide iyúwa Dios icapèe. Píacatacué yáí Dios yàasu temploca. Iná áibacaalí báawa imànicuéca pííwítáise cachìwéeri tàacáisi iyú, yásí Dios yùuwichàidapiná manuísíwatani.

¹⁸ Picácué píináidawa máiníná cáalíacáica pía. Aibacaalí péenácué íináidawa máiníná cáalíacáicani èeri mìnánáí yáalíacái iyú, iwàwacutá iwènúadaca íiwitáisewa ícha yáí ínáidáanácaawa iicácaténá yáawawa iyúwa càníirica cáalíacái áibanáí ícha. Càita yáalimá cáalíacáicani báisíiri yáalíacáisi iyú, yáí yáalíacáisi yàanèerica Dios néese. ¹⁹ Caná iwèni Dios iicáca èeri mìnánáí yáalíacái càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái íméerica: “Dios yùuwichàidapiná nía cawinácaalí cáimacáiyéica iicá yáawawa, níái icàlidéeyéica náalíánásawa manùba wawàsi ìwali cháí èeri mìnánáí íiwitáise iyú. Yáí báawéerica nawàwéerica namànica áibanáí irí, Dios imàacapiná yàanàca nàwali idècunitàacá nachìwáidaca áibanáí náalíacái iyúwa”, ímaca. ²⁰ Càité nacái áiba profeta itànàaca Dios itàacái íméerica: “Wacuèriná Dios yáalíacawa canáca iwèni meedá yáí náináidáanácaawa cawinácaalí ínáidéeyéica cáalíacáica èeri mìnánáí yáalíacái iyú”, ímaca. ²¹ Iná picácué cachàini píicáca píawawa

ìwalìise yáí áiba wenàiwica yéewáidáanáca pía, náiméerica ìwali cayábéericasani áibanái ícha yéewáidéeyéi wenàiwica. Iwàwacutácué cayábaca piicáca nía canánama abédanamata Dios imàacacáinácué pirí macáita. ²² Dios imàacacué pirí núa Pabloca, yá nacái Apolosca, yá nacái Pedro wéewáidacaténácué pía. Dios imàacacué pirí yáí èeriquéi piyacaténácué cháí èeri írìcu. Imàacacué pirípiná nacái yéetácáisi. Imàacacué pirí nacái siùca èeride, macái èerita wapíchalépinácáwa nacái. Càicué Dios imàacaca pirí macáita. ²³ Yá Cristo yàasu wenàiwicacuéca nacái pía, Cristocáiná nacái Dios yàasu wenàiwicaca.

4

El trabajo de los apóstoles

¹ Càita iwàwacutácué píináidacawa wàwali, wía apóstolca, íbaidéeyéica Cristo írìpiná, Cristo ibànùacáiná wía wéewáidacaténácué pía iyú yáí cayábéeri tàacáisca Dios ibèericaté áibanái ícha. Siùcáisede Dios imàacaca wáaliacawa cayábéeri tàacáisi ìwali. ² Wenàiwica íbaidacaalí áiba írì, iwàwacutá imànica càide iyúwa íiwacali ímáaná írì. ³ Iná càmita nuínáidawa ìwali yáí píimáanácuéca nùwali, píimacaalícué nùwali càmitasa nuíbaida cayába. Càita nacái càmita nuínáidawa ìwali yáí áibanái ímáanáca nùwali. Núa nacái canáca yéewaná nùumaca nuíbaidacasa cayába Dios írìpiná càmicáiná nùalimá nùalíaca nuíwítáisewa càide iyúwa Dios yáalíanáwa. ⁴ Càmita nuwàwali asáisi numànicaalíté áiba wawàsi báawéeri, quéwa cawàwanáta nudéca numànica áiba wawàsi càmirica nùalíawa ìwali. Abéericata Wáiwacali yáí yáaliéricawa, yácata yáí icàlidéeripináca nuínáwaná ìwali asáisi nuíbaidacaalíté írìpiná cayába, càita nacái canéerica iwènicaalí meedáni, yáí numàníricaté. ⁵ Iná picácué picàlida áibanái iináwaná ìwali càmitasa náibaida cayába Dios írìpiná. Picùacué Wáiwacali yàanàanápíná, yásí yáasáidapíná amaléeri iyú yáí wamànírìca ibàacanéeri iyú. Yáasáidapíná nacái càinácaalíté wáináidáanáwa wawàwalìcuísewa wèepunícaalíté wáibaidaca Dios írìpiná. Néese cayábacaalí Dios iicá yáí wamànírìca, yásí Dios icàlidapíná wamànicaté cayábéeri.

⁶ Píacué nuénánáica, nùlàacuéca pía càiri tàacáisi iyú nuyúudàacaténácué pía, yéewanápinácué nacái piyaca càide iyúwa Apolos iyáaná, núa nacái, ipíchanácué picutáca áiba tàacáisi Dios itàacái ícha, yéewanápinácué nacái cayábaca piicáca abédanamata macáita wenàiwica íbaidéeyéica Dios írìpiná, nía nacái yéewáidéeyéicuéca pía. Báawéeriquéi cachàinínácuéca piicáca píawawa ìwalìise yáí pidènanácuéca áiba yéewáidéericuéca pía píiméericuéca ìwali cayábéericasani áibanái ícha canánama. ⁷ Néeni, ¿cánácué yéewa cáimacái piicáca píawawa áibanái ícha canánama? ¿Càmitasicué píalíawa Dioscata yáí yèerica pirí macáita pidènièricuéca? Dios yàacáinácué piríni, néese ¿cánácué yéewa cachàinica piicáca píawawa càide iyúwa pidéca nacáicaalícué peedáca piríwani pichàini iyúwa?

⁸ Piyúunáidacuéca píalíacawa macáita wawàsi Dios ìwali. Piyúunáidacuéca piyaca càide iyúwa càasuíyéi idènièyéica manùba cawèníri, càmlíyéica iwàwacutá áibanái iyúudàaca. Piyúunáidacuéca píalíacawa macáita yáí iwàwacutéericuéca píalíacawa, íná càmitacué piwàwa wéewáidaca pía quirínama. Piicácuéca píawawa iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái càmlíyéica iwàwacutá wayúudàaca. Dios imàacacaalícué picùaca macái wenàiwica cachàiníri iyútá, yá nucùacuéca nía píapichatá. Quéwa càmita nacuèriná núa cháí èeri írìcu, canásíwata. ⁹ Wía apóstolca, càmita yéewa wàya iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái, nuínáidacáináwa cawàwanáta Dios idéca imàacaca wàuwichàacawa manuísíwata, wía apóstolca. Báawaca èeri mìnánái iicáca wía iyúwa presoíyéi imàníyéica ibáyawanáwa manuísíwata, yéetéeyéipínacawa máini báawéeri iyú nabáyawaná

ìwalísewa. Eeri mìnánái, ángelnái nacái náináidacawa manuísíwata naicáidaca walí idècunitàacá wàuwichàacawa. ¹⁰ Madécaná wenàiwica naicáca wía iyúwa máiwitáiséeyéi wàuwichàacáináwa Cristo irípiná. Quéwa piicácuéca píawawa iyúwa cáiwitáiséeyéi Cristo itàacái ìwalíse. Píimacuéca càmítasa pimàni iyúwa máiwitáiséeyéi ipíchanácué piùwichàacawa iyúwa wía. Eeri mìnánái iicáca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmícáiná wéewáida wenàiwica èeri mìnánái yáaliacái iyú. Néese piicácuéca píawawa iyúwa cachàiniyéica íiwitáise, cáimiétacanéeyéica nacái, quéwa èeri mìnánái iicáca wía iyúwa canéeyéi iwèni, wía apóstolca. ¹¹ Mamáalàacata àta siùca nacáide wàuwichàaca máapicái, macàlaca nacái wawàwa, canáca nacái wabàle cayába. Aibaalí nacapèedáidaca wía. Canáca nacái wacapèesiwa. ¹² Wáibaida nacái wacáapi iyúwa cachàiníiri iyú àta chamàlecataléta wía wawèniacaténá wayáawa. Aibanái icuísaca íichawa wía, quéwa wasutáca nalí Dios imàníinápiná nalí cayábéeri. Nàuwidaca namànica wía quéwa wàidenìaca yái báawéerica namàníirica walí. ¹³ Natàanica báawéeri iyú wàwali, quéwa càicáaníta watàanica nalí éeréeri iyú quéwanáta. Mamáalàacata àta siùca nacáide namànica walí càide iyúwa náucacaalí náichawa báawéeri yáaséerimi, casaquèeri wawàsi natunuérica bàacháwalícuíse.

¹⁴ Càmita núumacué pirí càì nubáiniadáanápínácué pía, néese nuwàwacáita nùalàacuéca pía càide iyúwa nuénibewa, cáininácáinácué nuicáca pía. ¹⁵ Yáicáiná éwitasica diez mil namanùbaca yàanàacaalí néewáidacaténácué pía Cristo ìwali, càicáaníta càmítacué pidènià madécaná pisèenáiwa. Nùacata càide iyúwacué píaniri, bàalutécáiná nucàlidacué pirí Cristo Jesús iináwaná, yáté peebáidacuéca itàacái, iwasàanápínácué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁶ Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pimànicaténácué càide iyúwa numàníiná, càide iyúwacué píaniricaalícué núa.

¹⁷ Nudéca nubànùacuéca pìatalé Timoteo, yái nuiquéerica iyúwa nuìriwa cáininéerica nuicáca Wáiwacali ìwalíse. Nùaliacawa Timoteo ìwali imàníinápiná cayábéeri mamáalàacata càide iyúwa nusutáaná íicha. Nubànùacaté Timoteo iwàwalicaténácué pía càinácaalí nùyaca mamáalàacata càide iyúwa iwàwacutáaná wenàiwica ìyaca yeebáidéerica Cristo Jesús itàacái. Càita nuéwáidaca wenàiwica nàyacaténá càì macái níái yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái macái cáli íinata, àta alénácaalí nuèpuníwa. ¹⁸ Abénaméeyéi péenácué cachàinica naicáca níawawa nayúunáidacáiná cáaluca nùaca nupáchiacuéca pía. ¹⁹ Quéwa nuwàwacué nùacawa nuicáca pía mesúnamáita Wáiwacali imàacacaalí numànica càì. Yásí nùacawa nuicácaténá yái náiméerica náalimáanása namànica náibaidacaténása Dios irípiná, náimaca, níara cachàiniyéica iicáca yáawawa. Càmita nùawa néré nuèmiacaténácaita nasàna meedá, náimaca cachàinínása nía. ²⁰ Càmita nuwàwa nuèmiaca nacàlidacáicata naináwanáwa, yáicáiná cawinácaalí wenàiwica Dios icuèyéica náasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca nía idènièyéica Dios ichàini náibaidacaténá Dios irípiná cachàiníiri iyú, nàyacaténá nacái machacàníiri iyú. Càmita nacàlidacáita meedá naináwaná ìwaliwa nadèniánása Dios ichàini. ²¹ Néeni, ¿càinásicué piwàwa numànica? ¿Piwàwasicué nùanàaca pìatalé nùuwichàidacaténácué pía pibáyawaná ìwalísewa, yái cachàinínácuéca piicáca píawawa? Càmicaalícué piwàwa nùacawa pìatalé nùuwichàidacaténácué pía, néese piwènúadacué píiwitáisewa píináidacaténáwa machacàníiri iyú, piicácaténácué píawawa iyúwa càmíiyéica cachàini, yéewacaténácué nùalàaca pía éeréeri iyú cáininácáinácué nuicáca pía.

5

Juicio sobre un caso de inmoralidad

¹ Macáita nacàlidacué naliwáaca piináwaná iwali báawéeri iyú iyacáiná abéeri péenácué yeedéericaté iríwa yáatúanáwa, úara yáaniri yàacawéetúaca. ¡Máini báawéerica yái namànírica pèewi! Ewita èeri mìnánái càmicáaníta neebáida Jesucristo itàacái, càicáaníta càmita máini namàni càiri báawasíwéeri wawàsi, càide iyúwacué péená imàníiná. ² ¿Cánácué cachàini piicáca piawawa mamáalàacata? ¡Iwàwacutácué máini achúmaca piwàwa manuísíwata pibáyawaná iwaliwa! Yái asìali imànírica càiri báawéeri, iwàwacutácué piúcaca pèewísewani yái asìalica. ³ Ewita càmicáaníta nùyaca piápichacué néré, càicáaníta nuicáca núawawa iyúwacué abéeri péená. Nudéca nuínáidacawa nùuwichàidáanápíná yái asìalica càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué piápicha néré. Yái Wáiwacali Jesucristo idéca ichùullaca núa nucàlidáanápíná càinácaalí iwàwacutáanápíná yùuwichàacawa yái imànírica càiri báawasíwéerica. ⁴ Pìwacáidáyacacuéwa, yá píináidacuéwa nùwali càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué piápicha, nùalàacaténácué pía. Yásí Wáiwacali Jesús cachàiníri íiwitáise iyapínácué piápichawa. ⁵ Iná iwàwacutácué pèepùadaca yái asìalica Satanás irí yéewanápíná Satanás imáalàidaca iiná uláicái iyú àta yéetácatalépinátawa ipíchaná yùuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú càiripinátawa Wáiwacali Jesús yàanàcaalípiná àniwa.

⁶ Picácué picàlida piináwanáwa canùmaséeri iyú cayábáanásacué pía idècunitàacá pimàacacué abéeri péená imànica càiri báawéeri. Píalíacuéwa comparación íiméerica: “Nèewìadacaalí achúmanamata levadura íbesi yèewi, yá levadura imàacaca macáita íbesi inísàapínacawa”, càì íimaca yái comparaciónca wabáyawaná iwali. Yái levadura ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica ibáyawaná. Iná pimàacacaalícué abéeri péená imànica ibáyawanáwa mamáalàacata, yásí mesúnamáita macáitacué pía pimànipíná piacawa pibáyawanáwa. ⁷ Iná piúcacué pèewísewa yáara levadura nacáirica íiwitáise, yái péenácuéca imànírica báawéeri, ipíchanácué báawaca imànica píiwitáise canánama. Yásí píalimácué piyaca wàlisài iyú, mabáyawanéeri iyú nacái. Càicuéca píade iyúwa wàlisài pan, càimíri idènia levadura, Dioscáiná idéca yúucacué píicha yái báawéerica pimàníricaté. Càide iyúwa judiónái nanúacaalí oveja wàlisài nàasu culto Pascua yaalíwa nawàwalicaténá iyúwaté Dios iwasàaná nía, càita nacái wàasu Cordero ípidenéerica Cristo yéetácatéwa iwasàacaténá wía, wàyacaténá wàlisài iyú. ⁸ Judiónái namànica nàasu Pascuawa, yá náucaca náichawa macáita levadura. Càita nacái, wáucacué wáichawa yái levadura nacáirica wáiwitáiseca bàaluisàimica. Picácué wàya quirínama wabáyawaná yáapichawa. Càide iyúwa pan càmicaalí idènia levadura, càita nacái iwàwacutá wàyaca masaquèeri wáiwitáise yáapichawa, watàanícué nacái báisíri iyú.

⁹ Bàaluité nutànàacatécué pirí áiba cuyàluta nùalàacaténácué pía ipíchanácué piacawéeridaca wenàiwica íiméeyéica áiba yáapicha càmicácué náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa. ¹⁰ Quéwa càmitacué píalía péemíaca cayábani càinácaalíte ímáaná yái nùuméericatécué pirí. Càmita nuchùullacué piánápínáwa déeculé náicha macái èeri mìnánái càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, níai íiméeyéica áiba yáapicha càmicácué náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa, nía nacái iwàwéeyéica yeedáca iríwa macái wawàsi cawèníri, nía nacái cayéedéeyéica, nía nacái yèeyéica ídolo icàaluíniná, yái cuwáiná yéenáiwanáca. Càmitàacá píalimácué piacawa náicha àta pèetácatalétaacuéwa piacaténáwa èeri íicha. ¹¹ Càmitaté càì nuchùullacuéca pía, néese nùalàacatécué pía ipíchaná piacawéeridaca wenàiwica icàlidéeyéica iináwaná iwaliwa neebáidáanása Jesucristo itàacái quéwa namàni nàacawa càiri báawéeri: Naimáca áiba yáapicha, càmicácué náinusíwa, càmírica

nacái nanìrisíwa; nawàwaca needáca nalíwa macái wawàsi cawèníri; nàaca ídolo icàaluíniná yái cuwáiná yéenáiwána; natàanica báawéeri iyú áibanái ìwali, áibaalí nacái nacàmaca; áibaalí nacái nayéedùaca, quéwa mamáalàacata nacàlidaca naináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái. Picácué piacawéerida nía; picácué piyáa piyáacaléwa náapicha. ¹²⁻¹³ Dios càmítacué ichùulia wàuwichàidaca èeri mìnanáì càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Néese Diosta yùuwichàidapiná nía. Quéwa cawinácaalí iyéeyéica pèewibàa, nacàlidacaalí naináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái, quéwa namànica nabáyawanáwa, néese iwàwacutácué picháawàaca naináwaná ìwali, pialàacaténácué nía cachàiníri iyú. Iná piúcacué pèewísewa yái imànírica ibáyawanáwa.

6

Pleitos ante jueces no creyentes

¹ Aiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànicaalícué pirí báawéeri, ¿cánácué picháawàa iináwaná ìwali jueznái irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái? Báawéeriquéi pimàníinácuéca cà. Néese iwàwacutácué picháawàaca iináwaná ìwali Dios yàasu wenàiwica irí, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa, nachùnìacaténácué pirí yái wawàsica. ² Píacué Dios yàasu wenàiwicaca, pialíacuéwa Dios imàacáanápínácué péemíaca èeri mìnanáì iináwaná ìwali èeri imáalàacaalípináwa picàlidacaténácué iwàwacutáanà nàuwichàacawa càiripinátawa nabáyawaná ìwalísewa. Iná yéewa pialímácué péemíaca piináwanáwáaca achúméeríina wawàsi ìwali cháì èeri irìcu pichùnìacaténácué wawàsi piríwáaca, piácué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³ Pialíacuéwa nacái wéemianápiná nacái ángelnái iináwaná ìwali wacàlidacaténá cayábaaalíni, báawacaalí nacái, èeri imáalàacaalípináwa. Iná màulenáca meedá péemíacuéca piináwanáwáaca cháì èeri irìcu, pichùnìacaténácué piríwáacani, yái achúméeri wawàsica. ⁴ Iná abéeri péenácué yeebáidéerica Jesucristo itàacái cháì èeri irìcu imànicaalícué pirí báawéeri, ¿cánácué picháawàa iináwaná ìwali jueznái irí picàlidéeyéica iináwaná canápinéeyéicasa nía, níara càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái? ⁵ Núumacué pirí càì báicaténácué pía, piwènúadacaténácué píiwitáisewa. ¿Càmítasicué ìya abéeri péená yáaliméeri yémíacuéca piináwaná, ichùnìacaténácué picháawàaca yái wawàsica? ⁶ ¡Báawéeriquéi pipélianácuéca, picháawàayaca nacáiwa jueznái irí, quéwa báawéeriquéi cachàníwanái picháawàanácuéca piináwaná ìwaliwáaca jueznái irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái!

⁷ Picháawàacaalícué piináwaná ìwaliwáaca, yá pidécuéca pimàacaca báawéeri icàbadàacuéca pía, càmítacué nacái pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, imànicaalícué pirí báawéeri, iyéedùacaalícué píicha pìasu nacái, yá cayába cachàníwanái pìidenìacaalícué piùwichàanáwa masànatatá, ipíchaná èeri mìnanáì càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái naicácuéca pipéliayacacawa. ⁸ ¡Quéwacué càmíta pìidenìani, néese pimànicuéca càì pibáyawanáwa cachàníwanái: Pimànicuéca áibanái irí báawéeri, piyéedùacuéca nàasu, éwita pimanùbacacáníta nía!

⁹⁻¹⁰ Pialíacuéwa báawéeyéi íiwitáise càmíta nawàlùapínáwa Dios ìyacàle irìculé, yái icùacataléca chènuníiséerica. Picácué pibatàa áibanái ichìwáidaca pía cachíwéeri tàacáisi iyú. Càmíiyéipiná iwàlùawa Dios ìyacàle irìculé cawinácaalí imàníiyéica yáalaniwa; nía nacái yéeyéica ídolo cuwáiná yéenáiwána icàaluíniná; nía nacái iiméeyéica inanái yáapicha càmíichúaca náinusíwa, nía nacái iiméeyéica asìali yáapicha càmíríca nanìrisíwa; nía nacái asìanáì imàaquéeyéica áiba asìali iduìca, áibanái nacái asìanáì iiméeyéica inacáiri yáapichawa; nía nacái

iyéduèyéica; nía nacái iwàwéyéica yeedáca iríwa macái wawàsi cawèníri, nía nacái icàméyéica; nía nacái itàanliyéica báawéeri iyú áibanái ìwali, nía nacái ipéliyéica áibanái nayéedùacaténá nàasu. Nía càmíiyéipináta iwàlùawa Dios iyacàle iriculé chènuniré. ¹¹ Càitécué abénaméeyéi péená iyacaté ipíchawáiseté piwènúadacuéca píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacaténácué Jesucristo itàacái. Quéwa Dios idéca imàacacué iwàwawa pibáyawaná ícha càide iyúwa idéca nacáicaalícué íbaca píichani. Idéca nacái yeedácuéca pía yàasu wenàiwicapináwa mabáyawanácaténá iicácuéca pía. Càita Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri Wáiwacali Jesucristo ípidená ìwali, yéetácáinátéwa wáichawalíná. Dios idéca imàacacué yàasu wenàiwicaca pía Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Dios ibànuèricuéca piwàwalículé.

La santidad del cuerpo

¹² Abénaméeyéi nacàlidaca: “Càmicaalí Dios imáisanà numànica áiba wawàsi, yásí cayábaca numànica macái wawàsi nuwàwéerica numànica”, càì nàimaca. Quéwa, núumacué pírí, éwita Dios càmíicáníta imáisanà wamànica áiba wawàsi, càicáaníta càmíta macái wawàsi iyúudàa wía, áibanái nacái. Báisíta Dios imàacaca wamànica càide iyúwa wawàwáaná càmicaalí báawa yái wawàwéerica wamànica, quéwa iwàwacutá wacùaca wíawawa ipíchaná yái wawàsi wawàwéerica wamànica idacùaca wía cachàiníri iyú àta càmíicataléta wáalimá wamàacaca wáichawani. Báawaca wamàacacaalí áiba wawàsi idacùaca wáiwitáise. ¹³ Nacàlidaca báisíri iyúni nàimacaalí yàacàsi ìwali watùra irípinéerica, watùra nacái wayáacalé irípiná. Báisíta, Dios imàacaca wayáaca macái yàacàsi wawàwéerica. Quéwa áibaalípiná Dios imáalàidapiná yàacàsi, watùra nacái càmíicáníta iwàwacutá wayáaca wayáacaléwa quirínama. Quéwa wainá càmíta ìya càide iyúwa yàacàsi; namànicáita nachìwawa meedá nàimacaalí cayábacasa waimáca áibanái yáapícha cawinácaalí wawàwéeri, càmíicáníta wáinusíwani, càita nacái càmíicáníta wanìrisíwani. Càmita báisí nataacái, néese, yái waináca, yácata Wáiwacali yàasu weebáidacaténá itàacái. Wáiwacali nacái wainá irípinéeri, ichàiniadacaténá wainá, yéewanápiná wáibaidaca irípiná. ¹⁴ Càide iyúwaté Dios imichàidáaná Wáiwacali yéetácáisi ícha, càita nacái imichàidapiná wíawa yéetácáisi ícha íiwitáise cachàiníri iyúwa, yái chàinisi imichàidéericaté iyú Wáiwacali.

¹⁵ ¿Càmítasicué píalíawa piiná ìwaliwa Cristo iiná ìwalíiséericani? Yácáiná wía yeebáidéyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháì èeri irícu. ¡Iná máini báawaca abéericaalí wéená imànica ibáyawanáwa inanái yáapícha iiméechúaca asianái yáapícha plata ìwalínápiná! ¡Picácué wamàni càiri báawéeri! ¹⁶ ¿Càmítasicué píalíawa asiali iimácaalí inanái yáapícha iiméechúaca asianái yáapícha plata ìwalínápiná, yásí níái pucháibaca abéericata nainá? Càité profeta itànàaca Dios itàacái nàwali cawinácaalí iiméeyéica yáapíhawáaca: “Dios iicáca níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica”, càì ímaca. ¹⁷ Quéwa wenàiwica yeebáidacaalí Wáiwacali itàacái, yásí ìyaca abédanamata Wáiwacali yáapícha.

¹⁸ Iná píacuéwa náicha caquialéta cawinácaalí iimáidéeyéicuéca pía pí-imáanápiná áiba yáapícha càmíirica pinìrisíwa, càmíichúaca nacái píinusíwa. Macái áiba nabáyawaná íiwitáaná càmíta imàni báawéeri nainá iríwa, quéwa cawinácaalí iiméeyéica áiba yáapícha càmíirica nanìrisíwa, càmíichúaca nacái náinusíwa, namànica nabáyawanáwa nainá iríwa. ¹⁹ ¿Càmítasicué píalíawa piiná ìwalícuéwa Espíritu Santo yàasu templocani, yái Espíritu Santo Dios imàaquéericatécué pírí, yá nacái Espíritu Santo ìyacuéca piwàwalícu? Càmitacué píiwacali píawawa. ²⁰ Yái Diosca, yácatacué Píiwacali, Dioscáiná iwènìacatécué pía cawèníri wawàsi iyú, yái Iiri íiranáca. Iná picácué píimàni pibáyawanáwa piiná

iyúwa, néese pìyacué mabáyawanéeri iyú yéewanápiná áibanái náalíacawa máini cayábéerica íwítáise yái Diosca.

7

Consejos sobre el matrimonio

¹ Siúcade nucàlidacué piríni yái pisutéericuécá péemlawa núa ìwali pibànùacaalítécué nulí cuyàluta. Báisíta cayábaca càmicaalí asìanái idunùà inanái ìwali. ² Quéwa madécaná wenàiwica nawàwaca naimáca áiba yáapicha, càmicíhúaca náinusíwa, càmicírìca nacái nanìrisíwa, ínà cayábacata macái asìanái yeedáca ínuwa, macái inanái nacái uedáca unìriwa. ³ Iwàwacutá asìali iimáca íinusíwa yáapichawa càide iyúwa iwàwacutáaná imànica. Càita nacái iwàwacutá inanái uimáca unìrisíwa yáapichawa. ⁴ Uái inanáica càmita uiná íiwacalu úa, néese unìri yàasucani. Càita nacái asìali, càmita iiná íiwacalini, néese ínu yàasucani. ⁵ Picácué pimáisanà piináwa píinu íchawa, pinìri ícha nacáiwa, càmicaalícué abédanama píiwítáise píapichawáaca quéechacáwa càmicínápiná piimá píapichawáaca maléénà èerita písutáanápinácué Dios ícha manuísíwata. Pidécanáamicué pimáalàidaca pimànica càì, néese iwàwacutácué pèpùà piimá píapichawáaca àniwa ipíchanácué càmita píalimá picùaca píawawa, yá Satanás yáalimáidacuécá píá pimànínapíná pibáyawanáwa áiba yáapicha.

⁶ Càmitacué nuchùulìà píá peedáanápiná piríwa píacawéeripináwa, quéwa piwàwacaalícué picásàacawa, yá cayábacani. ⁷ Macái wenàiwica náalimácaalí nàyaca abéeritatá càide iyúwa nùyaná canéeri ínutá, yá cayábacatáni, quéwa càmita macái náalimá nàyaca abéerita. Néese Dios imàacaca walí wáalimáwanama madécaná chàinisi íiwítáaná wáibaidacaténà irípiná, wadènanápiná wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Dios imàaca abénaméeyéi wéénà nàyaca abéerita casímáiri iyú. Imàaca áibanái wéénà nàyaca nàacawéeri yáapichawa casímáiri iyú.

⁸ Núumacué pirí píacué máinuíyéica, manìríyéi nacái, píacué nacái inìrimi yéetéyémicawa ícha, cayábaca piyamáacaalícuéwa abéerita càide iyúwa nùyaná abéerita. ⁹ Quéwa càmicaalícué píalimá picùaca píawawa ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, yásí iwàwacutácué peedáca pinìriwa, píinu nacáiwa, cayábacáiná cachàiníwanái picásàacaalícuéwa máinicáichacué píináidánicawa piimáanápiná áiba yáapicha.

¹⁰⁻¹¹ Quéwa nuchùulíacué píá, píacué cáinuíyéica, píacué nacái canìríyéica càide iyúwaté Wáiwacalí ímáaná walí, càmicínápiná inanái imàaca inìriwa, càita nacái càmicínápiná asìali imàaca ínuwa. Càmicírìcata núa meedá yái ichùulìericuécá píá, néese Wáiwacalícata yái ichùulìericuécá càmicínápiná pimàni càì. Quéwa inanái uèpùacaalíwa unìri íchawa, iwàwacutá uyamáacawa abéechúata, canáca yéewaná uedá ulíwa áiba àniwa. Néese càmicaalí quirínama uwàwa ùyaca abéechúata, yá iwàwacutá unìri, úa nacái nawènúadaca náiwítáisewa nalíwáaca nàyacaténà abédanamata náapichawáaca àniwa.

¹² Siúcade nuwàwacué nùalàaca píá quiríta càide iyúwa nuínáidáanáwa, píacué áibanái yeebáidéeyéica Wáiwacalí itàacái. Càmita Wáiwacalí ichùulìà núa nùalàanápinácué píá tàacáisi iyú númèeripinácuéca pirí, quéwa nuínáidacawa cayábacani. Péemíacué: Abéeri asìali yeebáidéeri Jesucristo itàacái ínucaalí càmicíhúà yeebáida, quéwa uwàwacaalí ùyaca yáapicha, iwàwacutá asìali yeebáidéerica Jesucristo càmita imàaca íchawa úa. ¹³ Càita nacái inanái yeebáidéechúà Jesucristo itàacái unìricaalí càmicíri yeebáida, quéwa iwàwacaalí ùyaca úapicha, iwàwacutá inanái yeebáidéechúà Jesucristo càmita umàaca úichawani. ¹⁴ Cayábaca nayamáacawa náapichawáaca, yácáiná Dios iicáca iyúwa yàasu wenàiwicapináwa yái asìalica ùwalíse úái ínuca yeebáidéechúaca

Jesucristo. Càita nacái Dios iicáca iyúwa yàasu wenàiwicapináwa úái inanáica ìwalíse yái unìrica yeebáidéeyéica Jesucristo. Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo, càmicaalícué piyamáawa piacawéeri yáapichawa càmíríca yeebáida, yá cawàwanátacué péenibe càmita neebáida Jesucristo itàacái; néese piyamáacaalícuéwa piacawéeri yáapichawa, péenibe yáapichawa nacái, yásí Dios iicácuéca péenibe iyúwa yàasu wenàiwicapináwa. ¹⁵ Quéwa yái unìrica, úa nacái ínuca, càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái máinícaalí nawàwaca nèepùacawa nàacawéeri íchawa yeebáidéeyéica, pimàacacué nèepùacawa náicha. Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá piyamáacawa piacawéeri yáapichawa càmíríca yeebáida nawàwacaalí nèepùacawa píchacué càmicáiná Dios iwàwa wapéliyacacawa, néese Dios idéca imáidaca wía wàyáanápíná matuíbanáiri iyú. ¹⁶ Nawàwacaalícué nèepùacawa pícha, pimàacacué nèepùacawa ipíchanácué pipéliyacacawa, càmicáinácué píalíawa, píacué inanáica, asáísí píalimácaalí piwènúadaca pinìri íiwitáisewa Dios irípiná. Càita nacái píacué aslanáica, càmitacué píalíawa asáísí píalimácaalí nacái piwènúadaca píinu íiwitáisewa Dios irípiná.

¹⁷ Píalimáwanama macáitacué iwàwacutáca pìyaca càide iyúwaté Wáiwacali imàacáanátécué pirí chàinisi píibaidacaténácué irí. Càmicaalícué báawa yái píibaidacaléca, néese pìyacué càide iyúwaté pìyáaná Dios imáidacaalítécué pía. Càita nùalàaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. ¹⁸ Dios imáidacaalí asìali namàníricaté irí circuncisión, càmita iwàwacutá iwènúadaca yàasu circuncisiónwa. Càita nacái Dios imáidacaalí asìali càmírícaté namàni irí circuncisión, càmita iwàwacutá imàacaca namànica írini siùcade. ¹⁹ Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa circuncisión ìwali, cáininácáiná Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata. Abéerita píináidacuéwa pimànínapíná machacànìiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Càmicaalícué báawa píibaidacalé, néese iwàwacutácué macáita pìyaca càide iyúwa pìyáanáté quéecha Dios imáidacaalítécué pía. ²¹ Aibanái yàasu wenàiwicacaalíté pía íibaidéericaté mawèníiri iyú Dios imáidacaalíté pía, picá achúma piwàwa ìwali. Quéwa namàacacaalí pèepunícawa matuíbanáita, yá cayábaca pèepunícawa máiwacalináwaca. ²² Cáinináca Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, íná áibanái yàasu wenàiwicacaalíté pía íibaidéerica mawèníiri iyú Dios imáidacaalíté pía pèebáidáanápínáté Wáiwacali itàacái, néese siùcade éwita áibanái yàasu wenàiwicacáaná pía mamáalàacata, càicáanáta iwàwacutá piwàwalica Wáiwacali idéca iwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha píibaidacaténá Wáiwacali irípiná; càita nacái pía yèepuníricatéwa máiwacalináwaca cháí èeri írìcu Dios imáidacaalíté pía, siùcáisede Cristo yàasu wenàiwicaca pía íibaidéeripíná Cristo irí càiripínáta. ²³ Dios iwèniacatécué pía cawèníiri wawàsi iyú, yái liri íiranáca. Íná picácué píináidáanícawa ìwali yái èeri mìnánái íimáanáca pìwali. Picácué nacái cáimacái piicáca píawawa iyúwa èeri mìnánái. ²⁴ Íná píacué nuénánáica, càmicaalícué báawa píibaidacalé, néese iwàwacutácué pìyaca mamáalàacata càide iyúwa pìyáanátécué Dios imáidacaalítécué pía.

²⁵ Siùcade nùalàacué pía nàwali níara càmiyéicáwaca icásàawa. Wáiwacali càmita imàaca nulí tàacáisi nuchùllanápíná nía quéwa nùalimá nùalàaca nía Dios iyúudàacáiná núa manuísíwata, iicáciná nupualé, yéewanápíná nùalàaca wenàiwica cáalíacáiri iyú. ²⁶ Nuínáidacawa cayábaca macáita wenàiwica nayamáacaalíwa càide iyúwa nùyáaná máinuta, manìrita nacái macáicáinácué càulenápíná wàasu èeri siùcade, nàuwichàidapínácaalí wía Cristo ìwalíse, weebáidacáiná itàacái. ²⁷ Quéwa cáinucaalí pía, picá pimàaca píchawa úa. Máinucaalí pía, cayábaca càmicaalí peedá píinuwa. ²⁸ Quéwa peedácaalí

píinupináwa, càmita pimàni pibáyawanáwa. Càita nacái mànacàu uedácaalí unìriwa, càmita cabáyawaná úa. Quéwa níái cáinuíyéica, nía nacái canìríiyéica nàypiná càulenéri iyú cháí èeri irìcu, iwàwacutácáiná nàuwichàacawa Cristo irípiná. Iná nùalàacuéca pía ipíchanácué máini píyaca càulenéri iyú.

²⁹ Píacué nuénánáica càicué nuwàwaca nùalàaca pía: Iyaca wapíchalé achúma èerínata meedá, íná siùcade cawinácaalí idènièyéica yàacawéeriwa, iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali irípiná càide iyúwa náalimáanáta cachàiníri iyú. ³⁰ Càita nacái cawinácaalí achúmèyéica iwàwa yéenanái yéetèyéimiwa ìwaliwa iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali irípiná càide iyúwa càmiyéi achúma iwàwa. Cawinácaalí nacái imàníyéica fiesta iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéri iyú càide iyúwa càmiyéi máini casímái iwàwa náibaidacaténá cáalácáiri iyú Wáiwacali irípiná. Cawinácaalí nacái iwènièyéica wawàsi iwàwacutá càmita máini cáinináca naicáca nàasuwa, néese iwàwacutá náináidacawa càide iyúwa canéyéica yàasu, náibaidacaténá cachàiníri iyú Wáiwacali irípiná. ³¹ Cawinácaalí nacái imàníyéica yàasu wawàsiwa cháí èeri irìcu needácaténá nalíwa plata, iwàwacutá càmita máini báawaca nawàwa náináidáníca nàasu cawèníri ìwaliwa cháí èeri irìcuírca, yácáiná mesúnamáita imáalàapínacawa macáita yái waiquéerica cháí èeri irìcu.

³² Càmitacué nuwàwa píináidánícawá báawanama cháí èeri yàasu wawàsi ìwali. Máinucaalí asiali, yásí ínáidacawa Wáiwacali yàasu wawàsi ìwali imànicaténá càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná casímáicaténá imànica Wáiwacali iwàwa. ³³ Quéwa cáinucaalí asiali, yá iwàwacutá ínáidacawa cháí èeri yàasu wawàsi ìwali casímáicaténá imànica ínu iwàwawa. Yái asiali càmita yáalimá íbaidaca macái ichàini iyúwa ínu irípináwa, Wáiwacali irípiná nacái. ³⁴ Càita nacái maníríchúa, áiba inanái nacái càmicáhuaca icásàawa, náináidacawa Wáiwacali yàasu wawàsi ìwali, casímáicaténá namànica Wáiwacali iwàwa, namàacacaténá naináwa, náiwitáise nacáiwa Dios irí, náibaidacaténá cachàiníri iyú irípiná. Quéwa áiba inanái caníríchúaca iwàwacutá uínáidacawa cháí èeri yàasu wawàsi ìwali usímáidacaténá unìriwa.

³⁵ Càita nùalàacuéca pía nuyúudàacaténácué pía. Càmita numáisanlacué picásàacawa, néese núumacué pirí càì píyacaténácué cáimiétaquéri iyú, píibaidánápinácué nacái Wáiwacali irípiná macái pichàini iyúwa.

³⁶ Quéwa áibacaalí asiali ínáidacawa càmita cayába imáisaníacaalí mamáalàacata íduwa ucásàacawa béerucáiná úa, uwàwacaalí ucásàacawa nacái, yásí cayábaca úaniri imàacacaalí ucásàacawa. Càmita namàni nàyaca nabáyawanáwa, níái icásèyéicawa. ³⁷ Quéwa áibacaalí idènià íduwa, càmicaalí iwàwacutá ídu icásàacawa asiali yáapicha, càmicaalí nacái uwàwa ucásàacawa, úaniri nacái ínáidacaalíwa càmínápiná imàaca ucásàacawa yáapicha yái asialica, yá úaniri imànica ìyaca cayábèeri wawàsi. ³⁸ Iná cawinácaalí imàaquéerica íduwa icásàacawa imànica cayábèeri wawàsi. Quéwa cawinácaalí càmírca imàaca ucásàacawa imànita nacái cayábèeri yáwanái.

³⁹ Uái caníríchúaca canáca yéewaná umàaca uíchawa unìriwa. Iwàwacutá uyamáacawa yáapicha idècunitàcá cáucani. Quéwa yéetácaalíwa uícha, yásí úalimáca udéca ucásàacawa àniwa yáapicha cawinácaalí asiali máinuírca uwàwéerica, quéwa iwàwacutá ucásàacawa abèeri yáapicha yeebáidéerica Jesucristo itàacái. ⁴⁰ Quéwa nuínáidacawa casímáinápiná cachàiníwanái uwàwa càmicaalí uedá unìripináwa àniwa. Càita nuínáidacawa, nuebáida nacái Espíritu Santo Dios néesèeri idéca iyúudàaca nuínáidánáwa càì.

8

Los alimentos consagrados a los ídolos

¹ Siùcade nucàlidacué piríni ìwali yái pisutéericuéca péemìlawa núa ìwali pìasu cuyàluta irìcuwa: yái iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná, càide iyúwa náiwitáise iyáaná, níara áibanáica càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Pidécuéca píimaca cáaliacáicasacué pía macáita. Cayábacué nuénánái, ipíchanácué cáimacáica piicáca píawawa píaliacái ìwalísewa. Cayába cachàiníwanái cáininácaalícué piicáyacacawa, yéewanápinácué píiwitáise idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú peebáidacaténácué itàacái tàì íiméeri iyú. ² Cawinácaalí iyúunáidéerica yáaliacawa madécaná wawàsi ìwali, càmitàacá yáaliáwa cayába càide iyúwa iwàwacutáaná yáaliacawa. ³ Quéwa cawinácaalí cáinináca iicáca Dios, yásí Dios yáaliá iicáca yái wenàiwicaca, cayábaca Dios iicáca íiwitáise nacái.

⁴ Pisutácatécué péemìlawa núa asáisi cayábacaalícué piyáaca iinási nanuérica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo ícàaluíniná, níái cuwáinái yéenáiwána. Càitacué núumaca pirí ìwali: Báisíta canéerica iwèni meedáni, canáca nacái ichàini yái ídoloca, cuwáisàiri yéenáiwána meedáni cháì èeri irìcu, canácáiná áiba báisíiri Dios íicha, abéerita yái Diosca. ⁵ Báisíta nàyaca madécaná demonio íiwacanánái cachàiníyeyéi báawéeyéi íiwitáise icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiséeri cáuli irìcubàa, cháì èeri irìcu nacái èeri mìnánái yéeyéica ípidená cuwáinái (ímáanáca diosnái). Madécaná wenàiwica nàaca demonio ícàaluíniná, wenàiwica icàlidéeyéica ìwali cuwáináicasa nía. ⁶ Quéwacué canáca walí áiba wèeripiná ícàaluíniná íicha yái abéerita Wáaniri Diosca. Wáaniri Dios imànicaté macáita, íná wawàwa wàyaca càide iyúwa iwàwáaná. Iya nacái abéerita Wacuèriná, yái Wáiwacali Jesucristoca, yái idàbéericaté macáita, àta wía nacái, Wáaniri Dios irípiná.

⁷ Quéwa càmítacué macái wéená náaliá néemìlaca cayába càinácaalí íimáaná yái tàacáisica. Càmita cachàini náiwitáise Dios ìwali càmícáináca náaliá cayába. Níái wéenanái yéewánéeyéita yàaca ídolo cuwáisàiri yéenáiwana ícàaluíniná ipíchawáiseté nawènúadaca náiwitáise nēebáidacaténá Jesucristo itàacái. Nayáacaalí nayáacaléwa áibanái yáapicha, nawèniacaalí iinási nacái yàcalé irìcu, yá náaliacawa áibanái nadéca nanúaca yái píraímica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo ícàaluíniná. Abéenaméeyéi wéená iyáacaalí yái iinásica, yá nayúunáidaca càmita báisí Dios imàaca nayáacani. Quéwa nayáacani quéwanáta. Iná nadàbaca náináidacawa méetàuculé Dios íicha, yá báawaca náiwitáise ìwalíse yái namàníináca wawàsi náináidéerica Dios imáisaníaca namànica. ⁸ Báisíta càmita cayába Dios iicáca wía ìwalíse meedá yái wayéerica, íná càmita cayábáwanái Dios iicáca wía áiba wawàsi ìwalíse wayáacaalíni. Càita nacái càmita báawa Dios iicáca wía ìwalíse yái càmíirica wayáa. ⁹ Quéwacué éwita Dios imàacacáanáta piyáaca iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo cuwáisàiri yéenáiwana írì, càicáanáta iwàwacutácué piicá píchawa cayába ipíchanácué abéeri wéenasàiri càmíirica yeebáida tàì íiméeri iyú imànica ibáyawanáwa iicácáinácué piyáacani, yái iinásica. ¹⁰ Píacáiná yáliéricawa Dios imàacaca piyáaca yái iinásica, néese píawinacaalíwa piyáacaténá piyáacaléwa ídolo yàasu templo néré, nawacùacataléca iinási nanuérimica iyúwa sacrificio ídolo írì, yá cawàwanáta abéeri wéená càmíiri yeebáida tàì íiméeri iyú iicáca pía néré, néese iwàlùacawa néré nacái iyáacaténá yái iinásica, éwita íináidacáanáitawa càmita Dios iwàwa imànica càì. ¹¹ Pidéca píimaca píwaliwa píalíánásawa madécaná, quéwa yái píaliacáica càmita iyúudàa péenasàiri yái càmíirica yeebáida tàì íiméeri iyú, néese pidéca pímaníca írì máini báawéeri píaliacái iyúwa, yá cawàwanáta yéetápináca méetàuculé Dios íicha ibáyawaná yáapichawa, yái péenasàirica, éwitaté Cristo yéetácanítawa nacái íichawalíná. ¹² Iná péewáidacaalícué péenánáiwa càmíiyéica yeebáida tàì íiméeri iyú namàníinápiná áiba wawàsi

náináidéerica ìwali cà mírica Dios iwàwa namànica, yá pimànicuéca piacawa pibáyawanáwa péenánái iríwa, Cristo irí nacái. ¹³ Iná yái nuyáanáca iinási imàacacaalí nuénásàiri imànica ibáyawanáwa nuyáacalé ìwalíse, yásí cayába cachàiniwanái cà mínapíná quirínama nuyáaca iinási, ipíchaná núalimáidaca nuicáwa nuénásàiriwa àta imànicataléta ibáyawanáwa.

9

Los derechos de un apóstol

¹ Ewita apóstolcáaníta núa, yái Dios ibànuèrica, càicáaníta càmita nuèpuníwa càide iyúwa isímáidáaná núa meedá, néese nuwàwaca nuyúudàaca áibanái. Báisíta Dios imàacacaté núa apóstolpiná, iná canáca ichùulièri núa cháí èri irícu. Nudéca nuicáca Wáiwacali Jesús. Píacué nacái yáasáidéeyéica apóstolca núa bàaluitécáiná piwènúadacuéca píiwitáisewa Dios irípiná nuíbaidacaalíte Wáiwacali irípiná pèewibàa, nucàlidáanápínacué pirí iináwaná ìwali. ² Cawàwanáta áibanái càmita naicá núa càide iyúwa apóstol, yái Dios ibànuèrica, quéwa píalíacuéwa báisíiri iyú apóstolca núa, bàaluitécáiná piwènúadacuéca píiwitáisewa peebáidacaténá Wáiwacali itàacái, nucàlidacaalítecué pirí iináwaná ìwali. Càita Dios yáasáidacuéca pirí apóstolca núa.

³ Natàanícaalí báawéeri iyú nùwali, náimacaalí nacái càmitasa apóstolca núa, yásí càì nùuma nalíwa: ⁴ Dios ibànùacaté núa iyúwa apóstol nucàlidacaténá Wáiwacali iináwaná, iná Dios imàacaca nusutáca nuyáapínáwa wenàiwicanái íicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Dios imàaca nacái macái apóstol idèniaca ínuwa yeebáidéechúa Jesucristo itàacái, imàaca nacái apóstol itéca yáapichawa úa idècunitàacá yèepunícawa icàlidacaténá Dios itàacái, càide iyúwa áibanái apóstol namàníná, nía nacái Wáiwacali yéenánái iméeréerináica, Pedro nacái. Iná nudèniacaalí nuínuwatá, yá cayábaca nutéca núapichawa úatá. ⁶ Dios imàaca nacái Bernabé, núa nacái wayamáidaca wáibaidaca wacáapi iyúwa, wasutácaténacué píicha wayáapínáwa idècunitàacá wacàlidaca pirícué Dios itàacái. Quéwa éwita Dios ibatàacáaníta wamànica càì, càicáaníta càmitaté wasutácué píicha wayáapínáwa, néese wíata ipáyaidatèni. ⁷ Péemíacué comparación: Píalíacuéwa úwinái càmita nawènià nayáapínáwa. Càita nacái wenàiwica ibànacaalí ibànacalewa abéyéeri uva yéetaná, càmita iwàwacutá ipáyaidaca iyáacaténá yàasu uva ìyacanáwa. Càita nacái abéeri icùacaalí áibanái ipira ovejanái, canáca imáisanieri ìiraca leche yeedéerica ovejanái íicha. Càita nacái Dios imàacaca apóstolnái isutáca iyáapínáwa wenàiwicanái íicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Dios ibànùacáiná apóstolnái nàatalé. ⁸ Picácué píináidawa núumáanáca càiri tàacáisi nuíwitàise iyúwa meedá, bàaluitécáiná Dios càì íimaca imàacacaalíte itàacáiwa profeta Moisés irí, Moisés icàlidacaténaté israelitanái iríni. ⁹ Càité Moisés itànàaca tàacáisi bàaluité Dios inùmalicuise: “Picácué pidacua pacá inuma ituínási íicha idècunitàacá uíbaidaca pirí ubawàidaca ituínási, ùlùacaténá ituínási iwìralè, néese pimàacacué uyáacani idècunitàacá uíbaidaca uèpunícawa”, íimaca. Dios íimacaté càì walí wáalíacaténáwa catúulécanáca iicáca pacá, quéwa iwàwacutácué wáalíacawa áiba wawàsi quiríta. ¹⁰ Dios íimacaté càì icàlidacaténá walí iwàwacutáanáca wayúudàaca wenàiwica iyúudèeyéica wía. Dios ichùulíacaté Moisés itànàanápínaté yái tàacáisi wamànicaténá cayábèeri nalí cawinácaalí yéewáidéeyéica wía Dios itàacái iyú. Péemíacué comparación: Asíali ichùnìacaalí cáli nabànacatáipíná, yá iwàwacutá namàacaca yeedáca yàasupínáwa quíiracaalí yái ìyacanásica. Càita nacái cawinácaalí yùuluèrica ituínási iwìralè, iwàwacutá namàacaca yeedáca yàasupínáwa. Càita nacái wía yéewáidéeyéicuéca pía, Dios imàacaca wasutácuéca píicha wayáapínáwa. ¹¹ Wabànacatécué Dios

itàacái piwàwalicu, íná cayábaca wasutácué pícha weedácaténá wàasupináwa, yái wayáapiná, wabàlepiná nacái, wayamáacatáipiná nacái cháí èri irìcu. ¹² Dios imàacacáiná áibanái yéewáidéeyéicuéca pía isutácuéca píchani, yá máiní cachàiniwanái Dios imàaca wasutácuéca píchani, wíacáináté idàbáanéeyéicaté icàlidacuéca pirí Jesucristo iináwaná. Quéwa, éwita Dios imàacacáanáta wasutácuéca pícha wayáapináwa, càicáanáta càmita càì wamànica. Néese wàidenlàcaté wàuwichàanáwa wáibaidaca wawèñanápiná wayáawa ipíchanácué báawaca péemíaca Cristo itàacái ìwalíse yái wasutáanácuéca wayáapináwa pícha.

¹³ Píalíacuéwa naináwaná ìwali, cawinácaalí íbaidéeyéica templo irìcu. Needáca nayáawa templo irìcuíse. Ímáanáca, cawinácaalí inuéyéica pírái iyúwa sacrificio, needáca nalíwa iinási yéenáimi, macái pírái yéená nanuérica neemácaténáni altar ínata. ¹⁴ Càita nacái Wáiwacali idéca ichùullíaca cayábaanápiná náyaca náibaidacalé ìwaliwa namánírica Dios irípiná, cawinácaalí icàlidéeyéica yái tàacáisi cayábéerica, íná cayábaca nasutáca nayáapináwa wenàiwicanái ícha yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Yácata nawèni, níái icàlidéeyéica Dios itàacái. ¹⁵ Quéwa canácatáita càì numànité nùyacaalítécué píapícha, càmita nacái nutànàacué pirí cuyàluta siùca pícaténácué nulí wawàsi. ¡Máiní casímáica nuwàwa nucàlidacué pirí Dios itàacái mawèñiri iyú! ¡Cayába cachàiniwanái nulítáni nuétácaalíwatá ipíchaná nuyamáidaca nucàlidaca Dios itàacái mawèñiri iyú!

¹⁶ Càmita cachàini nuicá núawawa ìwalíse yái nucàlidáanáca Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Néese nucàlidacani Cristo ichùullíacáiná núa. ¡Máiní báawéeri yùuwichàacáisi yàanèeripináca nùwali càmicaalí nucàlida yái tàacáisica wenàiwicanái irí! ¹⁷ Iná nucàlidacaalíté yái tàacáisica nuíwitáise iyúwa meedátá, yá nuedácaté wenàiwicanái ícha nuwènipináwatá. Quéwa càmita nucàlidani nuíwitáise iyúwa, néese Dioscata yái ichùulíerica nucàlidacani. ¹⁸ Yácata nuwèni yái: Casímáica nuwàwa nucàlidacáiná mawèñiri iyúni yái tàacáisica íméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càita nucàlidaca mawèñiri iyúni: Ewita Dios imàacacáanáta nusutácué pícha nuyáapináwa nucàlidacáinácué pirí itàacái, càicáanáta càmita càì nusutácuéca píchani.

¹⁹ Ewita càmicáanáta áibanái yàasu wenàiwica núa íbaidéerica mawèñiri iyú, càicáanáta numàacaca núawawa càide iyúwa macái wenàiwicanái yàasu wenàiwica íbaidéerica mawèñiri iyú nuyúudàanápiná áibanái wenàiwica manùbéeyéi nawènúadàanápiná náiwitáisewa Cristo irípiná. ²⁰ Nùyacaalí judíonái yáapícha, yá nùyaca càide iyúwa náiwitáise ìyáaná nuyúudàacaténá nawènúadaca náiwitáisewa Cristo irípiná. Càita nacái numànica nùyacaalí náapícha níái càmiyéica judío yeebáidéeyéica tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí bàaluité; yá nùaca Dios icàaluíniná náapícha càide iyúwa náiwitáise ìyáaná, yéewacaténá néemíaca nucàlidaca nalí Cristo iináwaná ìwali, éwitacué càmicáanáta iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná wàacaténá Dios icàaluíniná, wíya yeebáidéeyéica Cristo itàacái. ²¹ Càita nacái nùyacaalí náapícha níái càmiyéica judío, càmiyéica ìya Moisés yàasu tàacáisi ìwali, yá càmita numàni iyúwa wenàiwica imánírica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, nuwàwacáiná nuwènúadaca náiwitáise Cristo irípiná. Quéwa éwita càmicáanáta numàni càide iyúwa wenàiwica ìyéerica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, càicáanáta nuebáidaca mamáalàacata Dios itàacái càide iyúwa Cristo ichùullaná núa. ²² Nùyacaalí áibanái yáapícha càmiyéica yeebáida tàì íméeri iyú, yá nuèpùà nùyaca càide iyúwa abéeri néená, nuicá nacái cáimiétaquéeri iyú yái náináidáanáca, càmita nuicáaní

naquíniná. Càita nùyaca náapicha nuyúudàcaténá neebáidaca Jesucristo itàacái cachàiníwanái. Iná núalimáidaca nùyaca abédanamata náapicha macái wenàiwica íiwitáaná numànicaténá àta càinácaalí núalimáanáta numànica nuyúudàcaténá abénaméeyéi nawènúadaca náiwitáisewa Cristo irípiná yéewacaténá iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²³ Càita numànica yéewacaténá madécaná wenàiwica yéemìaca yái tàacáisi cayábéerica íiméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, nuwàwacáiná nacái Dios imànica nulí cayábéeri náapicha níái yeebáidéeyéica Cristo.

²⁴ Péemiacué comparación: Píaliacuéwa ìwali yái napianínacawa carrera ìwali, yá macáita napianícawa, quéwa abéerita yái imawèniadéerica áibanái yeedáca iríwa cawèníri. Càide iyúwa níái ipianíyécawa cachàiníri iyú carrera ìwali, càita nacái iwàwacutácué píibaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú, píalimáidacué macái pichàini iyúwa pimànicaténá càide iyúwa ichùulianácué pía. Càicué pimàni peedácaténácué piríwa yái cawènírica Wáiwacali yèeripináca yàasu wenàiwicanái iríwa chènuniré. ²⁵ Chái èeri irícu macáita iwàwéeyéica isàiwicaca deporte needácaténá nalíwa cawèníri, néewáidacawa cachàiníri iyú yéewacaténá cachàinica nainá; namàacaca náichawa macái wawàsi imànírira báawéeri nainá irí. Yá néewáidacawa cachàiníri iyú needácaténá nalíwa abéeri corona, laurel ibáiná icàyuwaniná. Quéwa báinásíri corona yèepùaca chuica ráunamáita, yá imáalàacawa, néese wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái wáibaidaca cachàiníri iyú Wáiwacali irípináwa weedácaténá walíwa áiba cawèníri càimírira imáalàawa iyéerica chènuniré. ²⁶ Núacata càimíri iyúwa matuíri ipianícaalíwa éeruwaca, càmita nacái iyúwa áiba inúadáidéeri cáuli meedá. Néese núaliacawa càinácaalí Wáiwacali iwàwáaná numànica, yá nuíibaidaca cachàiníri iyú Wáiwacali irípiná. ²⁷ Nucùaca núawawa, nuiná nacáiwa cachàiníri iyú ipíchaná numànica nubáyawanáwa, ipíchaná nacái numànica áiba wawàsi càimírira iyúudàa áibanái, càmicáiná nuwàwa Wáiwacali imáisaníaca nuíibaidáanápiná irí quirínama idécanáami nuéwáidaca áibanái.

10

Consejos contra la idolatría

¹ Píacué nuénánáica, picácué piimáicha macái wàawirináimi israelitanái namusúacatéwa profeta Moisés yáapicha Egipto yàasu cáli íicha. Néeseté idècunitàacá nèepunícawa nàacawa manacúali yùucubàa càináwàiri, yaté Dios imàacaca manuírira acalèe yàacawa napíchalépiná yásáidacaténaté alénácaalí iwàwacutá nàacawa. Macáita nèepunícatéwa acalèe yáapíise, catámèeri irícu ùuléri íicha. Macáitaté nàacawa Moisés yáapicha, yá nachàbacatéwa chuírira cáli íinatabàa Mar Rojo yàasu manuírira úni ìwallabàa. ² Càité macáita abédanama namànicaté náiwitáisewa Moisés yáapicha namànicaténaté iyúwa Moisés ichùulianá nía càide iyúwaté nadéca nacáicaalí nabautizácawa nèepunícáinatéwa Moisés yáapicha acalèe yáapíise, úni ìwallabàa nacái. ³ Càité nacái macáita nayáacaté chènuníséeri yàacási Dios yèericaté nalí, yái pan nacáirica ípidenéericaté maná. ⁴ Macáita nacái nairacaté úni Dios imàaquéericaté imusúacawa íba yèewíise. Yái Cristo yàacawéeridéericaté yèepunícawa nía, càicanide iyúwa cachàiníri íba Cristo yàacáinaté nacáuca. ⁵ Quéwaté báawaca Dios íicáca náiwitáise batéwa macáita, ínáté Dios inúaca nía, yá nachéecami icàlálíacatéwa manacúali yùucubàa càináwàiri.

⁶ Càité nachàbacawa. Dios yùuwichàidacaté nía yéewáidacaténá wía ipíchaná wawàwaca báawéeri càide iyúwaté nawàwáaná báawéeri. ⁷ Iná picácué píala ídolo cuwáiná yéenáiwana ícàaluíniná càide iyúwaté abénaméeyéi nanúanaté píraí, nayáaca nacái iinási nàacaténá ídolo ícàaluíniná. Càité profeta itànàaca

Dios itàacái íiméerica: “Níara wenàiwicaca náawinacatéwa nayáacaténa iinási, yáté nàiraca nacái, néese namichàacatéwa nasàiwicacaténa náapichawáaca, yá naimáca náapichawáaca”, íimaca. ⁸ Píacué nuénánái, picácué waimá áiba yáapicha càmlíchúaca wáinusíwa, càmlírira nacái wanìrisíwa, càide iyúwaté abénaméeyéi imàníináté. Yáté veintitres mil namanùbaca néetácawa Dios inúacáináté nía nabáyawaná ìwalíse. ⁹ Picácué nacái wáalimáida waicáwa Cristo càide iyúwaté abénaméeyéi namàníináté nabáyawanáwa mamáalàacata néese Dios yùuwichàidacaté nía. Yáté néetácawa àapi iyú Dios ibànuèyéica nèewiré. ¹⁰ Picácué picúisa píchawa Dios càide iyúwaté abénaméeyéi nacuísáidacaté Dios, yáté Dios ibànùaca yàasu ángelwa inuérica wenàiwica, yá inúacaté nía.

¹¹ Càité ichàbacawa. Dios yùuwichàidacaté wàawirináimi yéewáidacaténa wía ipíchaná wamànica càide iyúwa namàníináté. Néeseté áibanái profeta natànàacaté Dios itàacái nàalàacaténa wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, wía iyéyéica siùcade ipíchawáise èeri imáalàacawa. ¹² Iná píináidacaalícuéwa cachàinica píiwitáise, cáalíacáiri nacái, iwàwacutácué piicá píchawa cayába ipíchaná picaláacawa Dios íicha pimànicáichacué pibáyawanáwa. ¹³ Pidàbacaalícué piwàwaca pimànica pibáyawanáwa, néese piwàwalícué macái èeri mìnánái nachàbaca càiri wawàsi yáalimáidéerica nía namàníinápiná nabáyawanáwa. Quéwa cayábéeri Dios íiwitáise, imànírica nacái machacàníiri iyú càide iyúwa íimáaná, yá iyúudàapínacué pía ipíchaná pimànica pibáyawanáwa. Iná yéewa píalimácué manuíca píináidacawa piwàwawa Dios ìwali càmlínápinácué imàaca càulenéri wawàsi yáalimáidaca pía cachàiníwanái íicha yái píaliméericuéca píidenlaca. Néese càulenéri wawàsi yáalimáidacaalícué pía pimàníinápiná pibáyawanáwa, yásí Dios iyúudàacué píawa yéewacaténa píidenlaca mamáalàacatani ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Càipiná Dios iyúudàapínacué píawa, iná càmitacué iwàwacutá pimànica pibáyawanáwa.

¹⁴ Iná píacué nuénánái nuwàwéyéica, picácué piacawéerida wenàiwica yéyéica ídolo cuwáinái yéenáiwana icàaluíniná. Píyacué déeculé náicha cawinácaalí imàníiyéica cà. ¹⁵ Núalíacawa cáiwitáisecuéca pía, iná nutàanicué píri nuwàwacáinacué píináidacawa cáalíacáiri iyú ìwali yái núuméricuéca píri. Yásí píalíacuéwa báisicatani. ¹⁶ Macái imanùbaca wamànicaalí Santa Cena, yá wasutáca Dios íicha cayábacaténa imànica walí uva ituní, wàa nacái Dios irí ìwali cayábéeri, yácáiná uva ituní íimáanáca càicanide iyúwa Cristo íiraná imusuéricatéwa íicha cruz ìwali wáichawalíná. Macái imanùbaca wàiracaalí yái uva ituníca, yá wáasáidaca wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, yéetácáinátéwa cruz ìwali wáichawalíná. Macái imanùbaca wayáacaalí wáalimáwanama pan yéená wasubèriadéerica, yá wáasáidaca wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, Cristo iiná yùuwichàacáinátéwa cruz ìwali wáichawalíná. ¹⁷ Ewita manùbéyéicáaníta wía, càicáaníta macáita wayáaca abéeri pan yéená macáita wamanùbaca iyúwa. Càita wáasáidaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, éwita manùbéyéicáaníta wía.

¹⁸ Piwàwalícué Dios ichùulíacaté Israel itaquénáinámi bàaluité. Abédanamata namànica náiwitáisewa náapichawáaca nayáacaalíte iinási macáita namanùbaca iyúwa, yái píráimi nanuéricaté iyúwa sacrificio cáuri Dios irí. ¹⁹ Càmita núuma nàaca Dios icàaluíniná cawinácaalí inuéyéica pírái iyúwa sacrificio ídolo irí. Càmita básí cáurica yái ídolo cuwáisàiri yéenáiwána, iná canáca iwèni meedá. Yá nacái pírái iinámi neeméerica ídolo irí, càmlírira cachàini áiba iinási íiwitáaná íicha. ²⁰ Néese nuwàwacué píalíacawa nàwali níara áibanái yéyéica ídolo icàaluíniná. Namàaca iinási iyúwa sacrificio ídolo irí, quéwa càmita nàa Dios icàaluíniná, néese nàaca demonio icàaluíniná. Iná càmitacué nuwàwa piyáaca náapichani idècunitàacá nàaca ídolo íimiétacaná fiesta irícu, ipíchanácué

piyaca abédanamata demonio yáapicha, náapicha nacái níara yèyèica demonio icàaluíniná. ²¹ Càmitacué Dios imàaca pìiraca uva ituní Santa Cena yaalí Wáiwacali yàasu copa irìcuíse, pìiracaalícué nacái demonio yàasu copa irìcuíse. Càita nacái càmitacué Dios ibatàa piyáaca piyáacaléwa Santa Cenaca Wáiwacali yàasu mesa iwéré, piyáacaalícué piyáacaléwa nacái demonio yàasu mesa iwéré, aléera namànicataléca fiesta nadécanáami nanúaca pìrái iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana icàaluíniná.

²² ¡Picácué wamàni cà ipíchanácué máini báawaca Wáiwacali iicáca wáiwitáise! ¡Picácué wayúunáida cachàiniwanáica wía Wáiwacali íchawa! Canáca yéewaná wamànica irí càiri báawéeri wawàsi.

La libertad y el amor cristiano

²³ Abénaméeyéi nacàlidaca: “Càmicaalí Dios imáisanà wamànica áiba wawàsi, yásí cayábaca wamànica càinácaalí wawàsi wawàwéerica wamànica”, cà námaca. Quéwa núumacué pìrí, éwita Dios càmicáaníta imáisanà wamànica áiba wawàsi, càicáaníta càmita macái wawàsi iyúudàa wía, áibanái nacái. Báisíta Dios imàacaca wamànica càide iyúwa wawàwáaná, càmicaalí báawa yái wawàwéerica wamànica, quéwa càmita macái wawàsi imàaca wáiwitáise idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú weebáidacaténá itàacái tàì íiméeri iyú, wayúudàacaténá nacái áibanái neebáidáanápini. ²⁴ Picácué wacutácáita wasíimáidáanápini wíawawa meedá, néese wacutácué wayúudàacaténá áibanái nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú àta neebáidacataléta itàacái tàì íiméeri iyú.

²⁵ Piyáacué macáita cawinácaalí iinásica piwènièricuéca nawéndacataléca iinási; picácué pisutá péemíawa nía iwéndéeyéicani píalíacaténácuéwa asásí áibanái inúacaalíté yái pìráimica nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana icàaluíniná, achúmacáichacué piwàwa iwali. Dios imàacacué piyáacani íná piwèniacué matuíbanáiri iyúni. ²⁶ Càmitacué iwàwacutá achúmaca piwàwa yàacàsi iwali Wáiwacali yàasucáiná macái wawàsi èeri irìcuírca.

²⁷ Néese áibacaalí cà míri yeebáida Jesucristo itàacái, imáidacaalícué piyáaca piyáacaléwa yáapicha, piwàwacaalícué nacái piyáaca yáapicha, néese piyáacué macáita yàacàsi yèericuéca piyáa. Picácué nacái pisutá péemíawa nía iinási iwali píalíacaténácuéwa asásí áibanái inúacaalíté yái pìráimica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana icàaluíniná, achúmacáichacué piwàwa.

²⁸ Quéwa áibacaalícué cà yàalàaca pía: “Yái iinásica, nadéca nanúacani iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana icàaluíniná”, càicaalícué íma pìrí, néese picácué piyáani pimànicáichacué báawéeri irí yái yàalèericuéca pía ipíchaná iwènúadaca íiwitáisewa Dios íicha, càmicáiná yeebáida tàì íiméeri iyú néese iyúunáidaca Dios imáisanèrica wayáaca yái iinásica. ²⁹⁻³⁰ Abénaméeyéi càmitàacá neebáida tàì íiméeri iyú, íná machawàacaca nánáidacawa. Cáaluca namànica wawàsi cà míricué cáalu pimànica, càmicáiná náalíawa cayába càide iyúwacué píalíanáwa. Nayúunáidaca báawáanápini Dios iicáca nía yàacàsi iwálise. Quéwa cawàwanátacué piwàwa càì píimaca nulí: “Dios idéca imàacaca numànica càide iyúwa nuwàwáaná càmicaalí báawa yái nuwàwéerica numànica, íná canáca yéewaná áiba imáisanàca numànicani achúmacáicha meedá iwàwa. Nudéca nùaca Dios irí cayábéeri yàacàsi iwali, íná canáca yéewaná áiba itàanàca báawéeri iyú nùwali nuyáacalé iwálisewa”, càicué piwàwaca píimaca cawàwanáta. ³¹ Báisíta, quéwa péemíacué nulí, nuénánái. Càinácaalícué wawàsi piyáaca, càinácaalícué wawàsi nacái pimànica, pimànicué abéerita yái imàaquéerica áibanái iicáca Dios cáimiétaquéri iyú. ³² Picácué pimàni wawàsi càì áibanáicaalícué iicáca pimànicani yá nacaláacawa Dios íicha, yá namànica nabáyawanáwa, macáita cawinácaalí nía, judíocaalí nía, cà míyèicaalí judío nía,

nía nacái Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³³ Núa nacái, àta càinácaalí numànica, nùalimáidaca nuyúudàaca macái wenàiwica íiwitáaná. Càmita nucutá numànicaténá abéerita yái isímáidéeripiná núa, néese nucutáca numànicaténá yái iyúudèeripiná manùbéeyéi wenàiwica, yéewanápiná nawènúadaca náiwitáisewa Cristo iripiná iwasàcaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

11

Las mujeres en el culto

¹ Piyacué nacái càide iyúwa nùyáaná càide iyúwa nacái Cristo iyáanáté. ² Píacué nuénánáica, iyéeyéica Corinto iyacàlená irìcu, nadéca nacàlidacuéca nulí piináwaná iwali. Cayábéeriquéi piwàwalínacuéca núa mamáalàacata, pimànicuécaca nacái mamáalàacata càide iyúwa nucàlidáanátécué pirí tàacáisi. ³ Quéwa nuwàwacué píalíacawa áiba wawàsi: Càide iyúwa Dios ichùullaná Cristo, yá Cristo yeebáidaca Dios itàacái, càita nacái Cristo ichùullíaca macái asianái yeebáidéeyéica itàacái; néese càide iyúwa Cristo ichùullíaná macái asianái yeebáidéeyéica itàacái, yá neebáidaca itàacái, càita nacái macái asianái idènièyéica íinuwa iwàwacutá nachùullíaca náinuwa, yá iwàwacutá nacái inanái neebáidaca nàacawéeri itàacáiwa. ⁴ Asiali ibàliacaalí íiwitawa idècunitàacá isutáca yáawawa Dios íicha, icàlida nacái tàacáisi Dios inùmaliçuise, càmita yàa Cristo íimiétacaná. ⁵ Quéwa càmicaalí inanái ibàlía uíwitawa idècunitàacá usutáca Dios íicha, ucàlida nacái tàacáisi Dios inùmaliçuise, càmita ùa unìri íimiétacanáwa, néese càica úade iyúwa inanái nàuwisèechúaca íicha íiwita ibáiná macáita. ⁶ Càmicaalí inanái ibàlía uíwitawa, iwàwacutá udalúaca uíchawa uíwita ibáináwa. Quéwa báicaalí udalúaca uíwita ibáináwa macáita, iwàwacutá ubàllíaca uíwitawa. ⁷ Iwàwacutá asiali càmita ibàlía íiwitawa. Dios idàbacaté idàbáanéeri asiali quèchatécáwa iyúwa Dios iicácanáwa, íná iwàwacutá asianái yáasáidaca cachàiníirica Dios íiwitáise. Quéwa iwàwacutá inanái yáasáidaca cáimiétacanáca unìri. ⁸ Bàaluitécáiná Dios idàbacaalíté idàbáanéeri asialica, càmitaté Dios iwènúada inanái ibàlài yáapi asiali iyú uacawéeripiná, néese Dios yeedácaté asiali ibàlài yáapi, yá iwènúadacaté yáapi inanái iyú asiali yàacawéetúapiná. ⁹ Càmitaté Dios imàni asiali inanái iripiná. Néese Dios imànicaté inanái asiali iripiná. Iná iwàwacutá inanái uebáidaca unìri itàacáiwa. ¹⁰ Dios imànicaté inanái asiali iripiná, íná iwàwacutá inanái ubàllíaca uíwitawa, ángelnái iicácainá úa. ¹¹ Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, cáinináca Dios iicáca wía abédanamata: Asianái càmita nàya isicúa canácaalí inanái, càita nacái inanái càmita nàya isicúa canácaalí asiali. ¹² Ewitaté Dios iwènúadacáaníta asiali ibàlài yáapi idàbáanéechúaca inanái iyú, asiali yàacawéetúapiná, càicáaníta siùcade asianái imusúaca iicá èeri inanái íicha. Quéwa Dios idàbacaté macáita, wía èeri mìnánáica.

¹³ ¿Càinásicué píináidacawa? ¿Cayábasica inanái usutácaalí Dios íicha càmicaalíacáwa ubàllía uíwitawa? ¹⁴ ¿Càmitasica macáita wáalíacawa cáalacaalí asiali íiwita ibáiná idàwinàacawa, yásí báawaca áibanái iicácani? ¹⁵ Quéwa cáalacaalí inanái íiwita ibáiná idàwinàacawa, yá casímáica uicácani, úalíacáináwa Dios imàacaca ulí uíwita ibáiná uépùacaténá uíwitawa iyú. ¹⁶ Quéwa abénaméeyéi péenacué iwàwacaalí itàaníca chàinisíiri iyú iwali yái tàacáisica, càmicáiná nawàwa namànica càide iyúwa núumáanacué pirí, yá nùalàaca nía cachàiníiri iyú namàníinápiná iyúwa núumáaná. Wía apóstolca, macáita nacái Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wamàni càiri méetàuculéeri wawàsi, iyúwacué pimàníiná.

Abusos en la Cena del Señor

17 Siùcade nutànàacué pirí áiba wawàsi ìwali, quéwacué càmita núalimá núumaca cayábéeri pìwali càmicáinácué pimàni cayába. Macái imanùbaca pìwacáidáyacacaalícuéwa, yá pimànicuéca báawéeri piríwáaca, càmitacué piyúudàayacawa. 18 Quéechacáwa nuwàwacué nutànàaca piríni iyúwa áibanái icàlidáanácué piináwaná ìwali. Càì nàimaca: Pìwacáidáyacacuécawa pimànicaténá culto, quéwa càmitacué abédanama píiwitáise, íná piwènúadacuéca píiwitáisewa píichawáaca. Batéwa nuínáidacawa báisícani yái nàimáanácuéca pìwali. 19 ¡Pìwènúadacuéca píiwitáisewa píichawáaca cachàinicáinácué piicáca píawawa píichawáaca piwàwacáinácué áibanái nàináidacawa abéericatacué pía níai yeebáidéeyéica Cristo itàacái báisíri iyú! 20 Piseríacuécawa píichawáaca, íná éwitacué pìwacáidáyacacáanítawa, càicáaníta càmitacué pimàni Santa Cena machacàniri iyú càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. 21 Yàanàacáiná yàasu èericatái piyáacaténá piyáacaléwa píapichawáaca ipíchawáise pimànicuéca Santa Cena, yá ráunamáita piyáacuéca piyáacaléwa méetàucunamata píichawáaca, yái yàacàsi pitéericuéca píapichawa. Néese áibanái catúulécanéeyéica yàanèeyéicué píamísewa canéeyéica irí yàacàsi natéeripiná, yá máapica nía, quéwa áibanái càasuíyéi nacàmaca nàiracáiná manuí uva ituní. 22 Píacué càasuíyéica, ¿cánácué càmita piyáa piyáacaléwa picapèericutawa ipíchawáisecuéca pìanàaca? ¿Cánácué báawa piicáca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái? ¿Cánácué pibáiniada catúulécanéeyéi wenàiwica canéeyéica irí yàacàsi natéeripiná? Piyúunáidacuéca nucàlidáanápiná pirí pimànicuéca cayábéeri. ¡Càmírira! ¡Càmitacué pimàni cayábéeri!

La Cena del Señor

23 Bàaluité Wáiwacali yéewáidacaté núa càinácaalí iwàwacutáaná wamànica yái Santa Cenaca. Càita nacái nuéwáidacatécué pía: Yátaté catáca, ipíchawáiseté Judas itéca úwinái Wáiwacali Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Wáiwacali yeedáca pan icáapi irìculéwa. 24 Néese idécanáamité yàaca Dios irí cayábéeri pan ìwali, yá isubèriadacani. Yá ímaca: “Yácata nuiná yái, yéetéeripinácuécawa píichawalíná ipíchanácué Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalísewa. Piyáacuéni yái panca piwàwalíripinácué càinácaalí nuétácawa píichawalíná”, ímaca yái Wáiwacalica. 25 Càité nacái idécanáamité nayáaca nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca copa icáapi irìculéwa, abéechúa copa idènièchúa irìcuwa uva ituní. Yá ímaca: “Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéeripinácuéca nuíchawa cruz ìwali pirípinácué, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalísewa. Yái uva ituníca yásáidacuéca pirí báisíricani yái wàlisài wawàsi Dios imànírira wenàiwicanái yáapicha iwàsàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Macái imanùbaca pìiracaalícuéni, piwàwalicué càinácaalí nuétácawa píichawalíná”, ímacaté yái Wáiwacalica. 26 Iná nuénánái, piyáacáinácué yái panca, pìiracáinácué nacái yái uva ituníca, íná píasáidacuéca piacawa áibanái irí càinácaalíte iyú Wáiwacali yéetácawa wáichawalíná cruz ìwali. Pimànicué càì àta Wáiwacali yàanàacataléta àniwa.

Cómo se debe tomar la Cena del Señor

27 Iná macái imanùbaca pimànicaalícué Santa Cena, iwàwacutácué piwàwalica yái pan ímáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali iiná, yá nacái uva ituní copa irìcuírira ímáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali íraná. Néese abéericaalí péenácué càmita iyáa yái panca cáimiétaquéri iyú, ìira nacái yái uva ituníca, yá imànica ibáyawanáwa Wáiwacali irí, càmicáiná iicá cáimiétaquéri iyú Wáiwacali iiná, íraná nacái. 28 Iná ipíchawáise wayáaca pan, wàira nacái uva ituní copa irìcuíse, iwàwacutá wáináidacawa wáalimáwanama wawàwalícuísewa Dios iicápiná asásí iyacaalí áiba báawéeri wawàsi wamànírira iwàwacutéerica wacàlidaca wáichawa quéechacáwa Dios irí ipíchawáise wayáaca,

wàiraca nacái yái Santa Cenaca. ²⁹ Macái imanùbaca wayáacaalí yái panca, wàiracaalí nacái yái uva ituníca, iwàwacutá wawàwalica ímáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali iiná, íraná nacái, yéetácáinatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Càmicaalí càì wáináidacawa, néese wáalimáidaca Dios yùuwichàidáanápíná wíawa. ³⁰ Manùbéeyéi péenácué nadéca namànica càì, íná cáuláicaca nía, machawàacaca nacái nía. Abénaméeyéi nadéca néetácawa. ³¹ Quéwa wáináidacaalíwa wáalimáwanama wawàwalicuísewa cayába Dios iicápiná asáisi iyacaalí áiba wawàsi báawéeri wamàníríca iwàwacutéerica wacàlidaca wáichawa Dios irí, néese càmita iwàwacutá Wáiwacali yùuwichàidaca wía. ³² Quéwa Wáiwacali yùuwichàidacaalí wía, yá imànica càì yéewáidacaténá wía, wawènúadánápíná wáiwitáisewa báawéeri íicha, ipíchaná Dios yúucaca wía infierno irìculé náapícha áibanái èeri mìnánái càmlíyéica yeebáida itàacái.

³³ Iná nuénánái, macái imanùbaca pìwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténá piyáacaléwa píapichawáaca, iwàwacutácué picùaca macáita pimanùbacaaná yàanàaca. ³⁴ Máinícaalí máapíca abéeri péenácué, néese iwàwacutá iyáaca iyáacaléwa icapèe néenitawa, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía ìwalíse yái càmlínácuéca piyáaca piyáacaléwa machacànírí iyú macáita pimanùbaca iyúwa, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wenàiwica idènièyéica cayába yàacàsi nayáacáiná nayáacaléwa cadénama ipíchawáise catúulécanéeyéi yàanàaca. Néeni, nùanàapínácalícué nupáchiaca pía, yá nuchùnìaca áiba wawàsi, yái pisutéericuéca péemiawa núa ìwali piasu cuyàluta irìcuwa.

12

Los dones espirituales

¹ Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca píri áiba wawàsi píalíacaténácuéwa ìwali yái chàinisica Espíritu Santo imàaquéerica walí wáalimáwanama, wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa.

² Píalíacuéwa cayába bàaluité càmitacué peebáida Jesucristo itàacái, íná demonionái iméeràidacatécué pía iyúwa máiwitáiseeyéi píacaténaté madécaná ídolo icàaluíniná, níara cuwáiná yéenáiwánaca, càmlíyéica yáalimá itàníca.

³ Bàaluité càmitacué ídolo iyúudàa pía, íná siúcade nuwàwacué nucàlidaca píriní càinácaalícué píalimá píalíacawa asáisi wenàiwica itànícaalí Espíritu Santo inùmálicuise: Cawinácaalí itàníyéica báawéeri iyú Jesús ìwali, náimacaalí nacái càmitasa Dios yái Jesúsca, yásí píalíacuéwa càmita natàaní Espíritu Santo ichàini iyú. Néese áibanáicaalí íima: “Yái Wáiwacali Jesús, yácata Wacuèriná Dios”, càicaalí náima, yásí píalíacuéwa náimaca càiri tàacáisi Espíritu Santo ichàini iyú.

⁴ Càmita abédanama Espíritu Santo imàaca wáalimáwanama wachàini wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Quéwa abéerita yái Espíritu Santo imàaquéerica walí ichàiniwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Càmita abédanama macáita yái wáibaidacaléca Wáiwacali irípiná, néese wadèniaca wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Quéwa abéerita yái Wáiwacali ichùulièrica wáibaidáanápíná irí. ⁶ Wadèniaca chàinisi wáalimáwanama Dios imàaquéerica walí méetàucunamata wáichawáaca, wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa, quéwa abéerita yái Diosca ichàiniadéerica wía canánama, wamànicaténá macáita yái iwàwéerica wamànica. ⁷ Dios idéca imàacaca macái wáalimáwanama chàinisi yáasáidéerica wadèniaca Espíritu Santo, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéewanápíná wayúudáayacacawa.

⁸ Espíritu Santo ichàiniadaca abénaméeyéi wéená yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái natàanícáténá cáalíacáiri iyú nàalàacaténá áibanái. Néese Espíritu Santo ichàiniadaca áibanái wéená néewáidacaténáwa cachàinírí iyú nacàlidáanápíná Dios itàacái cayábéeri iyú áibanái irí. ⁹ Espíritu Santo

ichàiniadaca nacái abénaméeyéi wééná manuícáténá náináidaca nawàwawa Dios ìwali neebáidacáténá tàì ìmèeri iyú. Ichàiniadaca nacái abénaméeyéi nachùniapíná cáuláiquéeyéi. ¹⁰ Espíritu Santo ichàiniadaca nacái áibanái wééná namàníinápíná wawàsi cà míri wenàiwica idé imànica. Aibanái wééná nacái Espíritu Santo ichàiniadaca nía nacàlidacáténá tàacáisi Dios inùmaliúse. Espíritu Santo nacái imàacaca áibanái wééná yáaliacawa càirínácaalí wenàiwica icàlidaca iyaca tàacáisi báisíri iyú Espíritu Santo inùmaliúse, yá nacái càirínácaalí icàlidaca iyaca cachìwèeri tàacáisi demonio inùmaliúse. Aibaalí nacái Espíritu Santo imàaca abénaméeyéi wééná itàaníca áiba tàacáisi iyú cà mírica èeri mìnáná itàacái. Espíritu Santo ichàiniada nacái áibanái wééná yéewanápíná nacàlidaca walíni wataacái iyú càinácaalí ìmáaná yái tàacáisica áibanái icàlidéerica cà mírica èeri mìnáná itàacái iyú. ¹¹ Abéerita Espíritu Santo imàaquéerica walí chàinisi wáibaidacáténá Wáiwacali irípináwa. Yá Espíritu Santo iwacùaca walí chàinisi wáalimáwanama càide iyúwa iwàwáaná.

Todos pertenecemos a un solo cuerpo

¹² Péemìacué comparación: Wainá idèniaca ìwalíséeriwa madécaná: níái wacáapica, wacàwa nacái, wàabàli nacái, watuí nacái, wàuwu nacái, madécaná áiba ìwalíséeri nacái. Quéwa éwita wainá idèniacáaníta ìwalíséeriwa madécaná, càicáaníta abéericatani, yái waináca. Càica ìmaca yái comparaciónca. Uwé, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháì èeri irìcu. Càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná idèniáná ìwalíséeriwa madécaná, càita nacái iyaca madécaná wééná, madécaná wenàiwica íiwitáaná nacái. ¹³ Càica wíade iyúwa abéeri wenàiwica iiná, yácáiná Espíritu Santo abédanamata imànica wáiwitáise wáapichawáaca, macái wía judíocaalí wía, càita nacái cà míiyéica judíocaalí wía, càita nacái áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía, càita nacái yèepuníiyéicaalíwa máiwacalináwaca wía. Càica wíade iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Wabautizáanáwa iyú wáasáidaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná, iyacáiná abéerita Espíritu Santo iwàluèricatéwa wawàwaliculé macáita, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁴ Péemìacué comparación: Abéeri wenàiwica iiná càmita idèniaca ìwalíséeriwa abéerita, néese idèniaca ìwalíséeriwa madécaná. ¹⁵ Cawàwanáta yàabàli íima: “Cà míricata núa icáapi, íná canéerica iwèni núa meedá, cà míricata iiná ìwalíséeri”, càì ìmaca cawàwanáta. Quéwa éwita càì ìmaca, càicáaníta mamáalàacata iiná ìwalíséericani. ¹⁶ Càita nacái yùuwicaalí càì ìmaca: “Cà míricata núa ituí, íná canéerica iwèni núa meedá, cà míricata iiná ìwalíséeri”, càì ìmaca cawàwanáta. Quéwa éwita càì ìmaca, càicáaníta mamáalàacata iiná ìwalíséericani. ¹⁷ Iná ituícaalí macáita yái wainácatá, ¿càinásica wáalimá wéemìaca? Càita nacái yùuwicaalí macáita yái wainácatá, ¿càinásica wáalimá wamìaca pumèníri isàni? ¹⁸ Quéwa Dios idéca imàacaca macái wainá ìwalíséeyéi alénácaalí iwàwa imàacaca nía. ¹⁹ Abéeri ìwalíséericaalí yái waináca macáitatá, yá canáca wainá macáiritá. ²⁰ Báisíta, éwita wainá idèniacáaníta ìwalíséeriwa madécaná, càicáaníta abéerita yái waináca.

²¹ Canáca yéewaná watuí ìmaca wacáapi irí càì: “Càmita nuwàwacutá píá”; càita nacái canáca yéewaná wáiwita ìmaca wàabàli irí: “Càmita nuwàwacutá píá”. ²² Néese yái wainá ìwalíséeri waiquéerica iyúwa machawàaquéeri náicha canánama, yácata máiníri wawàwacutáca. ²³ Yá wainá ìwalíséeri cà mírica máiní cayábaca iicácanáwa, yáta wamànírira irí cayábéeri wáiyàanápíná ìwali cayába, cawèníri nacái. Yá nacái wainá ìwalíséeri báirica wamàacaca áibanái iicá, yáta iwàwacutéerica wamànica irí cáimiétaquéeri iyú cachàiníwanái, wáiyàanápíná ìwali ibàlepiná càiripínáta. ²⁴ Quéwa wainá ìwalíséeri cayábéerica

iicacánáwa, càmita máini iwàwacutá wàaca íimiétacaná, íná càmita wáiyàa ibàle. Càita Dios idéca ichùnìaca wainá wamànicaténá cáimiétaquéri iyú cachàiniwanái irí yái wainá ìwalíséerica waiquéerica iyúwa càmíri cachàini náicha canánama. Càita íimaca walí yái comparaciónca, wáalícaténáwa càica wíade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháí èeri irìcu. ²⁵ Dios imàacaca wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná yéewanápiná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, yéewanápiná nacái waicáyacacawa catúulécaneéri iyú, yéewacaténá nacái wamànica cayábéeri walíwáaca abédanamata, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁶ Abéericaalí wééná yùuwichàacawa, yá achúmaca wawàwa macáita. Càita nacái namànicaalí cáimiétaquéri iyú abéeri wééná irí, yásí casímáica wía macáita.

²⁷ Iná macáitacué pía, càicuéca píade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháí èeri irìcu, yá píacué canánama píalimáwanama abéeri Cristo iiná ìwalíséerica pía, yái Cristo iináca ìyéerica cháí èeri irìcu. ²⁸ Iná Dios iwàwaca wáibaidaca wáapichawáaca Wáiwacali irípináwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Quéechacáwa Wáiwacali ibànùaca abénáméeyéi wééná iyúwa apóstolnái, nèepunicaténáwa áibalé nacàlidacaténá Wáiwacali iináwaná ìwali, yéewanápiná áibanái iwènùadaca íiwitáisewa Jesucristo irípiná; abénáméeyéi wééná yàanàaca apóstolnái yáamirìcubàa, níai profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise. Néese Dios imàacaca áibanái wééná yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Dios imàaca nacái áibanái imànica yái càmírica wenàiwica idé imànica; imàaca nacái abénáméeyéi ichùnìaca cáuláiqueeyéi wenàiwica; imàaca nacái abénáméeyéi iyúudàaca áibanái; imàaca nacái abénáméeyéi wééná icùaca wenàiwica; imàaca nacái áibanái itàaníca áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacái. ²⁹ Càmita apóstol macái wía, Wáiwacali ibànùeyéica wacàlidacaténá iináwaná ìwali. Càmita nacái profeta macái wía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càmita nacái macái wéewáida wenàiwica. Càmita nacái macái wamànica yái càmírica wenàiwica idé imànica. ³⁰ Càita nacái càmita macái wadènià Dios ichàini wachùnìanápiná cáuláiqueeyéi. Càmita nacái macái watàaní áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacái. Càmita nacái macái wáalíca wacàlidaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi càmírica èeri mìnánái itàacái. ³¹ Pisutácué Dios íicha manuísíwata imàacáanápinácué píri chàinisi máiníri wamáapùaca náicha canánama, piyúudàacaténácué wía macáita, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Quéwa ìyaca áiba wawàsi máiníri cayábaca cachàiniwanái náicha canánama. Siùcade nuéwáidapínácué pía ìwali.

13

El amor

¹ Iyaca áiba wawàsi cayábéeri náicha canánama chàinisi. Yácata cáinináanáca waicáca áibanái wenàiwica. Nutàanícaalí áiba èeri mìnánái itàacái iyú càmíricáwaca nuéwáidawa ìwali, nutàanícaalí nacái ángelnái itàacái iyú, quéwa càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica, yá canéerica iwèni meedá nutàacái càide iyúwa báawéeri sànasi nanúadáidacaalí lata nacáiri, quirápieli nacái. ² Ewita nucàlidacaalí tàacáisi Dios inùmaliçuise, éwita nacái núalíacaalí macái wawàsi ìwali Dios ibèericaté áibanái íicha; éwita nacái nuémíacaalí càinácaalí íimáaná macái íiwitáaná Dios yáalíacáica; éwita nacái manuícaalí nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali tàí íiméeri iyú nuedácaténá manuíri dúli yàalu íichawa áibacatalépiná, càicáaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica. ³ Ewita nuwacùacaalí macáita nùasuwa catúulécaneeyéi irí, éwita nacái numàacacaalí neemáca núa Dios ìwalíse càmícaíná numéyáawa

nuebáidaca itàacái, càicáaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica.

⁴ Cawinácaalí cáininéerica iicáca wenàiwica, yácata yáaliméerica lidenàca yùuwichàanáwa matuúbanáiri iyú áibanái imànicaalí irí báawéeri, càmiríricata nacái calúa ráunamáita áibanái yáapicha. Iicáca áibanái ipualé iyúudàanápíná nía. Càmiríricata nacái báawa iicáca lichawa áibanái nàasu cawèníiri ìwalíise, Càmiríricata nacái canumasée, càmicáiná cachàini iicáca yáawawa. ⁵ Cawinácaalí cáininéerica iicáca wenàiwica, càmiríricata cáimacái iicáca yáawawa, càmirírica nacái imàni áibanái irí báawéeri; càmirírica nacái ichùulia áibanái cachàiníiri iyú namàníinápíná abéerita càide iyúwa iwàwáaná namànica. Ewita áibanái yáalimáidacáaníta iicáwani, càicáaníta càmita calúani, càmita nacái iwàwali mamáalàacata yái báawéerica áibanái imàníríca irí, néese imàacaca iwàwawa ícha. ⁶ Càmita casímái iicáca wenàiwica namànica nabáyawanáwa nàuwichàidacaténá áibanái, néese casímáica iwàwa iicáca wenàiwicanái iyaca machacàníiri iyú. ⁷ Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenàiwica, càmiríricata icháawàa naináwaná ìwali ráunamáita namànicaalí báawéeri, néese imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha; iicá nacái macáita wenàiwica iyúwa cayábéeyéipíná íiwitáise; ituíyàa nacái nawènúadàanápíná náiwitáisewa namànicaténá cayábéeri; yá lidenàca macáita càiripínáta matuúbanáiri iyú, éwita càulenácáaníta íchani.

⁸ Dios iwàwaca cáinináca waicáca áibanái càiripínáta chái èeri irícu, áibaalípiná nacái idécanáami èeri imáalàacawa. Yá áibaalípiná càmirípináta iwàwacutá wenàiwica nacàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càmirípináta nacái natàanica áiba tàacáisi iyú càmirírica èeri mìnánái itàacái. Càmirípináta nacái iwàwacutá néewáidaca wenàiwica Dios yáalíacái ìwali. ⁹ Aibaalípiná Dios imàacapíná nachàbacawa wáicha macáita yái wawàsica, yácáiná éwita Dios imàacacáaníta wáalíacawa siúcade, càicáaníta wáalía yéenáta meedá. Dios imàacaca abénaméeyéi wéená nacàlidaca tàacáisi inùmaliçuise, quéwa náalimá nacàlidaca yéenáta meedá nacái. ¹⁰ Quéwa Cristo yàanàapínácaalí cachàiníiri íiwitáise yáapichawa, icamalá irícu nacáiwa icùacaténá macáita, yásí wáalíacawa macáita, yá nacái imáalàapínácaawa yái càmínáca wáalíawa cayába siúcade.

¹¹ Péemiacué comparación: Sùmàicaalíté núa, yáté nutàanica sùmài íiwitáise iyú, càité nacái nuínáidacawa iyúwa sùmài, quéwa idécanáamité béerica núa, yáté numàacaca nuíchawéi sùmàináca nuíwítáise. ¹² Càita nacái wía, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái chái èeri irícu. Siúcade càmita wáalíawa Dios ìwali cayába, quéwa áiba èeriwa, yásí wáalíacawa cayába. Siúcade wáalía wéemíaca yéenáta meedá càinácaalí ímáaná yái Dios yáalíacáica, càide iyúwa waicácaalí wíawawa samànéechúa inàni chapúaca irículé, quéwa áiba èeriwa waicápiná Dios inàni amaláwaca. Siúcade wáalíacawa yéenáta meedá Dios ìwali, quéwa áiba èeriwa wapíchalépinácáwa, yásí wáalíacawa amaláwaca Dios íiwitáise ìwali càide iyúwa Dios yáalíanáwa wáiwítáise ìwali.

¹³ Càide iyúwa núumáaná, macáita yái chàinisi Dios imàaquéerica walí wáibaidacaténá irípiná, áiba èeriwa Dios imàacapíná nachàbacawa wáicha. Quéwa càmiyéipínáta nachàbawa wáicha níái máisiba wawàsica: yái weebáidàanáca Jesucristo, yá nacái wáalíanácaawa idéca iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yá nacái cáinináanáca waicáca áibanái. Níái máisiba wawàsica canácatáita nachàbawa wáicha, quéwa cachàinica náicha canánama yái cáinináanáca waicáca áibanái.

1 Píalimáidacué manuísíwata cáinináanápíná piicáca áibanái. Néese pituíyàacué nacái Dios imàacáanápínacué pirí chàinisi píibaidacaténá Wáiwacali irípiná. Cayába cachàiníwanái pituíyàacaalícué Dios imàacáanápíná pirí chàinisi picàlidáanápínacué tàacáisi Dios inùmaliçuise pimanùbacanái itàacái iyúwa, piyúudàacaténacué nía. ² Càì núumacuéca pirí yácáiná áibacaalí itàaní áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnanaí itàacái, càmita iyúudàa nía yàasu tàacáisi iyúwa, néese itàanicáita Dios yáapicha, canácáiná áibanái yáalianá yéemlacani càinácaalí ímáaná, éwita néemiácáaníta isàna. Espíritu Santo ichàiniadacani icàlidacaténá càiri tàacáisi ibàacanéri wawàsi ìwali càmirica èeri mìnanaí itàacái iyú, quéwa itàaníca tàacáisi càmirica yáalía càinácaalí ímáaná. Iná yái tàacáisi càmita iyúudàa áibanái. ³ Quéwa cawinácaalí icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyúcué, yáta iyúudàacué pía yéewáidacáinácué pía pidàwinàidacaténá píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú cachàinínápínacué píiwitáise Dios ìwali. Yái icàlidéericuéca pirí tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyú, yáta imichàidacuéca píiwitáise, ichàiniadacué nacái piwàwa peebáidacaténacué Dios tàì íméeri iyú. ⁴ Cawinácaalí itàanírira Dios yáapicha áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnanaí itàacái, yáta ichàiniadéerica íiwitáisewa Dios ìwali. Quéwa cawinácaalí icàlidéericuéca pirí tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyú, yáta iyúudàacué pía pidàwinàidacaténá píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú cachàinícaténacué píiwitáise Dios ìwali, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁵ Macáita péenácué idèniacaalí chàinisi itàanicaténá áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnanaí itàacái, yá cayábaca casíimáicáiná nuicáca yái pimàninácuéca càì. Quéwa cayába cachàiníwanái nuwàwa picàlidacaalícué tàacáisi Dios inùmaliçuise péenánái itàacái iyúwa. Cayába cachàiníwanái yái picàlidáanácuéca tàacáisi Dios inùmaliçuise péenánái itàacái iyúwa, íicha yái pitàanínácuéca áiba tàacáisi iyú, càmicaalícawa nacái picàlidacué nalí càinácaalí ímáaná yái tàacáisi picàlidéericuéca. Iwàwacutácué picàlidaca nalíni natàacái iyú, piyúudàacaténacué nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú, cachàinícaténá náiwitáise Dios ìwali. ⁶ Iná nuénánái nupáchiacaalícué pía, yá nutàanícaalícué pirí áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnanaí itàacái, yá càmitacué píalía péemíaca càinácaalí ímáaná nùasu tàacáisi. Numànicaalí càì, néese nùasu tàacáisi càmita iyúudàacué pía. Iná canéerica iwèni meedá pirícuéni, yái nùasu tàacáisica. Quéwa nucàlidacaalícué piríni machacàníri iyú pitàacái iyú, yái tàacáisi Dios imàaquéerica núalíaca ìwali, nucàlidacaalícué nacái pirí pitàacái iyúni càinácaalí ímáaná yái báisíri tàacáisica, nucàlidacaalícué nacái pirí tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyú, nuéwáidacaalícué pía nacái Dios ìwali, yásí nùasu tàacáisi iyúudàacuéca pía, yéewanápinácué peebáidaca Dios itàacái tàì íméeri iyú.

⁷ Péemíacué comparación: Napùliacaalí flauta íwa nacáiri namànicaténá música, nanúacaalí arpa nacái, càmicaalí namàni música machacàníri iyú, néese áibanái càmita náalía néemíaca cawinácaalí música íiwitáanáquéi càì namànica. ⁸ Néeni, nucàlidacué pirí áiba comparación ùwicái ìwali: Aiba-caalí ipùlla trompeta imáidacaténá úwinái, càmicaalí ipùlla amaláwaca, néese càmita náalíawa iwàwacutáaná nachùnìaca nacáapisàíwa namànicaténá ùwicái. ⁹ Càitacué nacái pía: Càmicaalícué pitàaní pitàacái iyúwa péewáidacaténá wenàiwica amaléeri tàacáisi iyú náalíerica néemíaca càinácaalí ímáaná, néese càmitacué náalía néemíaca píasu tàacáisi. ¡Yái tàacáisi picàlidéericuéca nalí càmita iyúudàapíná nía! ¹⁰ Báisíri iyúcata ìyaca madécaná íiwitáaná èeri mìnanaí itàacái cháì èeri írìcu. Nía nacái itàaníyéica càì náalíaca néemíacani, natàacáicáináni. ¹¹ Quéwa càmicaalí núalía nuemíaca càinácaalí tàacáisi ímáaná áiba wenàiwica icàlidéerica nulí, yásí nuínáidacawa ìwali áiba cáli néeséericani nùasu cáli íicha.

Càita nacái íináidacawa nùwali càmicáiná nùalía nuémìaca càinácaalí itàacái íimáaná. ¹² Càita nacái pitàanìcaalícué áiba tàacáisi iyú, càmirica èeri mìnánái itàacái, yásí áibanái càmita náalimá néemìaca càinácaalí plasú tàacáisi íimáaná, yá càmitacué piyúudàa nía. Iná piwàwacáinácué Dios imàacaca pirí chàinisi píibaidacaténacué irípiná cachàiníri iyú, yá pituíyàacué Dios imàacáanápínacué pirí chàinisi yéewacaténacué piyúudàaca wenàiwica manuísíwata yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadàwinàidacaténá náiwitáisewa Dios ìwali, neebáidacaténá itàacái tàì íiméeri iyú.

¹³ Iná cawinácaalí wenàiwica Dios imàaquéerica irí chàinisi itàanícáténá áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánái itàacái, iwàwacutá isutáca Dios ícha imàacáanápíná irí chàinisi icàlidacaténáni áibanái irí nataacái iyúwa càinácaalí íimáaná yái tàacáisica. ¹⁴ Càita nacái núa: Espíritu Santo imàacacaalí nusutáca Dios ícha áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánái itàacái, yá nusutáca Dios ícha manuísíwata, quéwa càmita nùalíawa càinácaalí nùasu tàacáisi íimáaná. Nutàanìcaalí càì, yá càmita nudé nuyúudàaca wenàiwica nùasu tàacáisi iyúwa. ¹⁵ Iná nucàlida pirí càinácaalí numàninápináca: Nusutápiná Dios ícha áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánái itàacái, nucántàa nacái Dios irí tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánái itàacái. Quéwa nusutápiná Dios ícha nacái wenàiwica itàacái iyú, nucántàa nacái Dios irí wenàiwica itàacái iyú. ¹⁶ Càita numànica yácaína, wàacaalí cayábéeri Dios irí manuísíwata áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánái itàacái, néese níái áibanái yéemièyéica wasàna càmicaalí náalíawa néemìacani yái tàacáisica, yá càmita yáalimá abédanama náiwitáise wáapicha iyúwa wàaná Dios irí cayábéeri, càmicáiná náalía néemìacani, càinácaalí íimáaná yái wasutéerica. ¹⁷ Cawàwanáta wàaca cayábéeri Dios irí cayábéeri iyú, quéwa áibanái wenàiwica íiwitáise càmita idé idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú, neebáidacaténá itàacái tàì íiméeri iyú, càmicáiná náalía néemìaca càinácaalí wàasu tàacáisi íimáaná. ¹⁸ Nùaca Dios irí cayábéeri nutàanícáiná Dios yáapicha cachàiníwanái píchacué canánama áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánái itàacái, idècunitàacá nùyaca nulínáamitawa méetàucuta áibanái ícha nusutácaténá núawawa Dios ícha. ¹⁹ Quéwa culto irícu, nùyacaalí áibanái yèewi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yásí cayába cachàiníwanái núumacaalí cinco namanùbaca palabra nataacái iyú náalíerica néemìaca càinácaalí íimáaná nuéwáidacaténá nía ícha yái núumáanáca diez mil namanùbaca palabra áiba tàacáisi iyú càmirica náalía néemìaca càinácaalí íimáaná.

²⁰ Píacué nuénánáica, picácué píináidawa càide iyúwa sùmài íináidáanáwa càmiyéi yáalíawa cayába. Piyacué càide iyúwa sùmanái càmiyéica yáalíawa madécaná báawéeri ìwali. Quéwa píináidacuéwa cáalíacáiri iyú càide iyúwa béeyéi, píalíacaténacué péemìaca yái núuméericuécá pirí ìwali yái tàacáisi càmirica èeri mìnánái itàacáica. ²¹ Bàaluté profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios ímacaté: “Nutàanípíná israelitanái yáapicha quéwa áiba cáli néeséeyéi itàacái iyú. Nubànùapíná càmiyéi israelitanái nacàlidacaténá tàacáisi nunùmalícuíse israelitanái irí, quéwa éwita numànicáaníta càì, càicáaníta níái israelitaca càmita neebáidapíná nutàacáíwa”, íimaca Wacuèriná Dios. ²² Iná watàanìcaalí áiba tàacáisi iyú, càmirica èeri mìnánái itàacái, yá càmita wáasáida Dios ichàini wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese wáasáidaca Dios ichàini áibanái irí càmiyéica yeebáida Jesucristo ìwali. Quéwa wacàlidacaalí tàacáisi Dios inùmalícuíse watàacái iyúwa, yá càmita wáasáida Dios ichàini áibanái irí càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, néese wáasáidaca Dios ichàini wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²³ Néese culto irícu, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, macáicaalícué pitàanìca áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánái itàacái iyú, yá cawàwanáta áiba wenàiwica iwàlùacawa

càmírica yáalíawa ìwali yái pimàníinacuéca, áiba nacái càmíri yeebáida Jesucristo itàacái. Yásí néemiacuéca pisàna, yá nánáidacawa máiwitáiseeyéicuéca pía macáita. ²⁴ Quéwa macáicaalícué picàlida tàacáisi Dios imàaquéerica pirí pitàacái iyúwa, yá nacái áibacaalí wenàiwica iwàlùawa càmírica yáalíawa ìwali yái pimàníinacuéca, áiba nacái càmírica yeebáida Jesucristo itàacái, yásí nawàwalica nadéca namànica nabáyawanáwa, náalíacáiná néemíaca macáita yái picàlidéericuéca, natàacái iyúcáináni. ²⁵ Iná néemíacáináni, yá náalíacawa Dios iicáca náiwitáise, iyúwa nánáidáanáwa nawàwalícuéca iwàwalícuéca ibàacanéri iyú áibanái ícha. Yásí nabàlùacawa nàulul ipùata iyúwa nàacaténá Dios icàaluíná, nàacaténá nacái irí cayábéeri. Yá nacàlidapínacué piínáwaná ìwali nacái Dios iyáanacué píapicha báisíri iyú.

Háganlo todo decentemente y con orden

²⁶ Uwé, píacué nuénánáica, macái imanùbaca pimànicaalícué culto, abénaméeyéi péenacué icántàapíná salmos nàacaténá Dios irí cayábéeri, abénaméeyéi péenacué nacái yéewáida wenàiwica Dios itàacái iyú, áibanái péenacué nacái icàlidaca tàacáisi Dios imàaquéerica náalíacawa, áibanái péenacué itàaníca áiba tàacáisi iyú, càmírica èeri mìnáná itàacái, áibanái péenacué nacái icàlidaca càinácaalí ímáaná yái tàacásica. Quéwa, piicacué píchawa cayába yéewanápiná macáita yái pimàníricuéca culto irícu iyúudàaca wenàiwica nadàwinàidacaténá náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú neebáidáanápiná Dios tàì íméeri iyú, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁷ Natàanicaalí culto irícu áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnáná itàacái, pimàacacué pucháiba itàaníca, áibacaalí ìya, néese pimàacacué máisiba wenàiwica itàaníca abéerinamata. Iwàwacutá nacái áiba ìyaca néré píapichacué icàlidacaténacué pirí càinácaalí ímáaná, yái tàacáisi nacàlidéerica. ²⁸ Quéwa canácaalí áiba icàlidéeripínacué pitàacái iyúni, càinácaalí ímáaná yái tàacáisi áibanái iwàwéerica icàlidaca, iwàwacutá masànaca nía culto irícu, ipíchaná natàaníca áiba tàacáisi iyú. Iwàwacutá natàaníca Dios yáapicha nàyacaalí nalínáamitawa méetàucuta áibanái ícha. ²⁹ Càita nacái nàyacaalí abénaméeyéi péenacué icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliúse, pimàacacué pucháibata itàaníca, áibacaalí ìya, néese pimàacacué máisiba wenàiwica itàaníca abéerinamata. Iwàwacutá áibanái yéemíacani yái nacàlidéerica, nánáidacaténáwa cáalíacáiri iyú ìwali, yéewanápiná náalíacawa asásí báisícaalí natàaníca Dios inùmaliúse. ³⁰ Quéwa Dios imàacacaalí tàacáisi áiba wenàiwica irí yáawinéericawa néré, yásí yái idàbáanéeri wenàiwicaca iwàwacutá yáawinacawa imàacacaténá áiba icàlidaca nacái nalíni. ³¹ Càita píacué macáita icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliúse, píalimacué picàlidacani abéerinamata yéewanápiná macáita néemíaca càinácaalí tàacáisi Dios imàaquéerica píalíacawa, nachàiniadacaténá nawàwawa. ³² Cawinácaalí icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliúse náalimá masànaca namànica níawawa ìyacaalí áiba iwàwéerica icàlidaca tàacáisi Dios imàaquéerica irí. ³³ Càita iwàwacutácué pimànica culto càmíricáiná Dios ibatàa macáita nacàlidaca tàacáisi macáita namanùbaca iyúwa, néese imàaca natàaníca abéerinamata. Càmita iwàwa wamànica culto canéerica iwèni iyúwa máiwitáiseeyéi. Iwàwacutácué pimànica nacái càide iyúwa macáita Dios yáasu wenàiwica imàníiná, níara áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. ³⁴ Iná iwàwacutá masànaca inanái culto irícu. Canáca yéewaná inanái itàaníca culto irícu. Néese iwàwacutá nàaca nàacawéeri ímiétacanáwa, neebáida nacái itàacái, càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté. ³⁵ Néeni, inanái nawàwacaalí náalíacawa wawàsi ìwali, iwàwacutá nasutáca néemíawa nàacawéeriwa nacapèe néenitawa, báawacáiná inanái itàaníca culto irícu.

³⁶ Piwàwalicué Dios itàacái càmírica píapicha idàbatéwa. Càmitacué nacái pía abéta yeebáidani. Iná iwàwacutácué peebáidaca càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ³⁷ Báisícaalícué píalimá picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí, càita nacái báisícaalícué Espíritu Santo imàacacaté pirí chàinisi cáalíacáicaténácué pía, yásí píalíacuéwa Wáiwacali ichùullacaté nutànàanápínácué pirí yái tàacáisica. Iná iwàwacutácué peebáidacani. ³⁸ Quéwa nàyacaalí abénaméeyéi càmíiyéica iicá nùasu tàacáisi iyúwa Wáiwacali itàacái, picácué péemla nalí, càmíicáiná natàani báisíri iyú Dios inùmalícuise.

³⁹ Iná nuénánái, pituíyácué Dios imàacáanápínácué pirí chàinisi picàlidacaténá tàacáisi inùmalícuise. Picácué pimáisanla áibanái itàaníca áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacái. ⁴⁰ Quéwa iwàwacutácué pimànica macáita machacàníri iyú culto irícu, pimàacacué wenàiwica icàlidaca tàacáisi abéerinamata, áiba itàaní áiba yámíise.

15

La resurrección de Cristo

¹ Siùcade píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidacuéca pirí àniwa piwàwalicaténáni yái tàacáisica nucàlidéericatécué pirí, yái tàacáisi íméerica Cristo iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yácata tàacáisi peebáidéericatécué, siùca nacáide peebáidacuéca pìyacani tàì íméeri iyú. ² Yásí Cristo iwasàacué píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha peebáidacaalícué mamáalàacata yái tàacáisi nucàlidéericatécué pirí, báisícaalícué peebáidacaté Cristo itàacái.

³ Quéechaté nucàlidacuéca pirí yái tàacáisi cachàiníri náicha canánama càide iyúwaté Cristo yéewáidáaná núa. Nucàlidacatécué pirí Cristo yéetacatéwa wáichawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profetanái itànèericaté. ⁴ Nucàlidacatécué pirí nacái nabàlìacaté Cristo càliculì irìculé, quéwa imichàacatéwa yéetacáisi ícha másíba èeri irícu càide iyúwaté ímáaná nacái Dios itàacái profetanái itànèericaté. ⁵ Nucàlidacatécué pirí nacái Cristo imàacacaté yáawawa Pedro iicàcani, néese imàacacaté yáawawa naicàcani, níai doce namanùbaca apóstolca, Cristo ibànùeyéicaté nacàlidacaténá itàacái. ⁶ Néeseté Cristo imàacaca yáawawa naicàcani, áibanái quinientos ichàbaníseeyéica yeebáidéeyéica itàacái. Yá batéwa macáita néená iyaca siùcade nutànàacaalíca yái cuyàlutaca, quéwa abénaméeyéi néená nadéca néetacawa. ⁷ Néeseté Cristo imàacaca yáawawa iméeréeri iicàcani, yái Santiagoca, néeseté macáita apóstolnái naicacaté Cristo nacái.

⁸ Néeseté idécanáami imàacaca yáawawa macái áibanái iicàcani, yaté átata imàacaca nacái yáawawa nuicàcani. Iná nuicàca núawawa càiride iyúwa sùmài càmíricáwa imusúawa yàasu èeri irícuwa, máinícáinaté námíseca Wáiwacali imáidaca núa ibànùacaténá núa iyúwa apóstol. ⁹ Núacata càmíri cachàini náicha canánama níai apóstolca, Wáiwacali ibànùeyéica nacàlidacaténá iináwaná. Canacaté yéewaná núumaca nùwaliwa apóstolca núa nupíadáidacáinaté Dios yàasu wenàiwica, nùuwichàidacaténaté nía, níai yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. ¹⁰ Quéwa Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú imáidáanápínaté núa yéewanápínaté apóstolca núa, éwita nùuwichàidacáanítaté yàasu wenàiwica manuísíwata. Yá càmíta caná iwèni yái imáidáanáca núa, nuíbaidacáiná irípiná cachàiníwanái macái áibanái apóstol ícha. Quéwa càmíta càì numànica nuchàini iyúwa, néese Dios yái imànírica nulí cayábéeri mawèníri iyú, yácata iyúudèerica núa. ¹¹ Quéwa éwita wáibaidacáaníta Dios irípiná, níai áibanái apóstol, núa nacái, càicáaníta iyaca áiba wawàsi

cachàiníiri wáicha canánama, yácata yái tàacáisi wacàlidéericuéca pirí, yái tàacáisi peebáidéericatécué nacái.

La resurrección de los muertos

¹² Wadéca wacàlidacuéca pirí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi ícha, quéwa abénaméeyéi péenacué náimaca càmítasa wenàiwicanái imichàawa yéetácáisi ícha. Báawéeriquéi nacàlidáanaca càiri cachìwéeri tàacáisi. ¹³ Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese iwàwacutá nacái wáimaca càmítaté báisi Cristo imichàacawatá. ¹⁴ Néese, càmicaalíté báisi Cristo imichàawatá, yá canéerica iwènitáni yái tàacáisica wacàlidéerica. Yá nacái canéerica iwèni meedáni yái peebáidáanaca Jesucristo itàacáitá. ¹⁵ Quéwa ìyaca áiba wawàsi báawéeri yáwanái: Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese àta wía apóstolca wadéca wacàlidaca wachìwawa Dios ìwalítá, wacàlidacáiná Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi ícha. Quéwa càmicaalípiná Dios imichàida yéetéeyéimiwatá, néese iwàwacutá wacàlidaca càmítaté Dios imichàida Cristotá. ¹⁶ Yáciná càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawatá, néese càmítaté báisi nacái Cristo imichàawatá. ¹⁷ Càmicaalí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi íchatá, néese iwàwacutá canéerica iwèni meedátáni yái peebáidáanacuéca Cristo itàacái, yá pìyacuéca mamáalàacata pibáyawaná yáapichawatá. ¹⁸ Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese áibanái yeebáidéeyéimicaté Cristo itàacái ipíchawáiseté néetácawa nadéca náucacawa Dios íchatá. ¹⁹ Wadéca wawènúadaca wáiwitáisewa ícha macáita yái èeri irìcuírìca, weebáidáanápiná Cristo itàacái wacúanápiná cayábéeri èerica yàanèripináca, wáalíacáináwa wamichàanápináwa yéetácáisi ícha. Iná càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, yá wadéca weebáidaca cachìwéeri tàacáisitá, iwàwacutá nacái áibanái iicáca wía càiyéide iyúwa yùuwichèeyéiwa catúulécanéeri iyú cachàini áibanái ícha canánama.

²⁰ ¡Quéwa Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi ícha báisíiri iyú! Yácata yái idàbáanéericaté imichàacawa yéetácáisi ícha càmíripiná quirínama yéetácawa àniwa. Càita nacái yácata Cristo idàbáanéerica wamanùbancanái yéenaca, wía manùbéeyéica imichèeyéipinácawa yéetácáisi ícha càide iyúwa bànacalé imusúacaalíwa cáli irìcuíse wenàiwica yeedácaténá ìyacaná manùba. ²¹ Bàaluité wàawirimi Adán, yái idàbáanéericaté wenàiwica, imànicaté ibáyawanáwa, ínáté yéetácáisi iwàlùacatéwa irìculé èeriquéi. Néese Cristo imànicaté cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná yéewa idéca iwàlùacawa aléi èeri irìculé yái wamichàanápinácawa yéetácáisi ícha. ²² Macáita wía Adán itaquénáinami wéetápinácawa wadèniacáiná wàawirimi Adán íiwitáise cabáyawanéeriwa. Càide iyúwa macáita wía wadèniáná abéeri wàawirimi, yái Adánca, càita nacái wía ìyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha wamichàapinácawa yéetácáisi ícha wadèniacáiná wacáuca wàlisàíwa càmíiri imáalàawa. ²³ Quéwa Dios idéca íináidacawa imàacáanápiná wamichàacawa yéetácáisi ícha Cristo yáamíise: Quéechatécáwa Cristo imichàacatéwa càide iyúwa idàbáanéeri needáca ìyacanásica nabànacale íchawa. Néese Cristo yàanàpiná àniwa, yásí macáita wamichàapinácawa, wía yàasu wenàiwicaca. ²⁴ Néese èeri imáalàacaalípináwa, yásí Cristo imáalàida nachàini, macái èeri mìnánái icuèrinánáica, demonio íiwacanánái nacái. Néese idécanáami Cristo imànica macáita càide iyúwa Dios ichùullanáni, yásí Cristo yèepùadapiná macáita Yáaniri Dios iríwa àniwa, Dios icùacaténá macáita. ²⁵ Iwàwacutácáiná Cristo icùaca macáita siùcáiside idècunitàacá Dios imawèniadaca macáita Cristo yùuwidenái. ²⁶ Yái wàuwide namáalàidáanaca canánama, yácata yái yéetácáisica; yá Dios imawèniadéeripiná, imáalàidapiná nacái yéetácáisi, iwasàapinácaalí wía yéetácáisi ícha. ²⁷ Dios idéca imàacaca Cristo icùaca macáita, íná yéewa wáalíaca ìyaca abéerita càmírìca

Cristo ichùulia, yáí Yáaniricawa yáí Diosca. ²⁸ Aibaalípiná idécanáami Dios imawèniadaca macáita Cristo yùuwidenáí, néese Cristo, yáí Dios Iirica, imàacapíná yáawawa Dios irí, imànicaténá càiripináta càide iyúwa Dios ichùulláná, yáí imàaquéericaté Cristo icùaca macáita. Yásí Dios icùaca macáita càiripináta, macáita yáí iyéerica.

²⁹ Néese abénaméeyéi péenácué nadéca neebáidaca Jesucristo itàacái, nawàwacáiná nadèniaca nacáucawa cà míri imáalàawa áiba èeriwa néenánámi yáapichawa, níara yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Yá nadéca nabautizácawa náasáidacaténá nàyanápiná àniwa néenánámi yáapichawa áiba èeriwa. Quéwa càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese canéerica iwèni meedátáni, yáí wenàiwicanáí ibautizáanácawa nàwalíná. ³⁰ Néeni càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese canéerica iwènitáni wèepunícaalíwa wacàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali áibalé nawàwacataléca nanúaca wía macái èeri imanùbaca. ³¹ Báisíta nuénánáí, áibanáí iwàwaca inúaca núa macái èeri imanùbaca; càita nacái báisíta máini casímáica nuicácuéca pía peebáidacáinácúé Wáiwacali Jesucristo itàacái. ³² Chá nacái Efeso iyacàlená irícu nawàwacaté nanúaca núa, níái áibanáí cà míiyéica yeebáida, caluéyéi cuwèesi nacáiyéi íwitáise, iwàwéeyéicaté imàdáidaca nuèwi. Quéwa càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, yá canéerica iwèni meedátáni yáí nùuwichàanácawa Wáiwacali irípiná. Piicácué píichawa cawinácaalí cà míiyéica yeebáida yéetéeyéimiwa imichàanápínáwa, náimacáiná càiri cachìwéeri tàacáisi: “Wàacué wayáaca wayáacaléwa cadénama, wàira nacái manuí, táwìchacáiná wéetápinácawa, néese canáca wía, canáca nacái yùuwichàidéeripíná wíawa wabáyawaná ìwalíise”, náimaca.

³³ Picácué pimàaca nachìwáidaca pía, néese pìacuéwa náicha, càide iyúwa áiba tàacáisi ímáaná cáaliacáiri iyú: “Wamàacacaalí báawéeyéi íwitáise yàacawéeridaca wía, yásí namáalàidaca wáicha wáiwitáise cayábéeri”, ímaca. ³⁴ Piwènúadacué píiwitáisewa báawéeri íicha píináidacaténácuéwa cáiwitáiséeri iyú càide iyúwacué iwàwacutáaná pìyaca machacàníri iyú; yá picácué pimàni quirínama pibáyawanáwa. Càì nùumacué píri báicaténácué pía, nùalíacáináwa abénaméeyéicué pèewi càmitàacáwa náalía Dios ìwali báisíri iyú.

Cómo resucitarán los muertos

³⁵ Abénaméeyéi péenácué càmita neebáida yéetéeyéimiwa imichàanápínáwa yéetácáisi íicha, íná namànica naquíniwa ìwali, yá náimaca: “Càmita náalímá nacáucàacawa, níái yéetéeyéimicawa. ¿Càirínásica chéecáisi íwitáaná iyú namusúapínáwa càliculli irícuíse?” càì náimaca naicáaníca. ³⁶ ¡Natàanicáita máiwitáiséeri iyú meedá! Péemíacué comparación: Wabànacaalí bànacalé ími cáli irículé, néese bànacalé ími iwàwacutá iyaca càiride iyúwa yéetéerimiwa yéewanápiná iyaca yáí bànacaléca. ³⁷ Yáí ími wabànéerica, cà mírita ími yáí imusuéricawa cáli irícuíse. Wabànacáita bànacalé ími, cawàwanáta trigo ituíná ími, cà micaalí áiba bànacalé ími nacái. ³⁸ Yáí ibaquéericawa Dios yáa iicácanáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Macái bànacalé ími íwitáaná, Dios idéca imàacaca idèniaca bànacalé iicácanáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³⁹ Càita nacái iinási càmita abédanamani. Wía èeri mìnánáica wadèniaca waináwa áiba íwitáanáta. Cuwèesínáí nadèniaca nacái naináwa áibata. Cuipíra iiná, áiba íwitáanáta nacái. Cubái iiná, áiba íwitáanáta nacái. ⁴⁰ Càita nacái níara iyéeyéica chènuniré nadèniaca naináwa áibata íicha yáí naináca macáita níái iyéeyéica cháí èeri irícu. Quéwa chènuníiséeyéi áibata nadèniaca cayábéeri naicácanáwa èeri irícuíyéi íicha, yácáiná chènuníiséeyéi iináca icànaca mèlumèluíri iyú. ⁴¹ Càita nacái níái iyéeyéica capíraléeri cáli íinata. Nadèniaca nacamaláwa áibata. Néese

èeri udènìaca ucamaláwa áibata. Néese quèeri udènìaca ucamaláwa áibata. Néese dùlupùta nadènìaca nacamaláwa áibata. Nía nacái dùlupùtaca nadènìaca nacamaláwa méetàucunamata náichawáaca. Càita ímaca comparaciónca.

⁴² Càipiná nacái namichàacawa níái yéetéeyéimicawa. Idécanáami nabàliaca wainámi cáli irìculé, yá wainámi ibadápinácawa, quéwa wainá imichèeripinácawa yéetácáisi ícha, cà míirita yéewa ibadácawa. ⁴³ Yá nabàliaca wainámi càliculli irìculé, chéecáisi báawéeri iicacánáwa, néese wainá icáuquèeripinácawa icànapiná mèlumèluíri iyú, cayábéeri iicacánáwa. Nabàliaca wainámi machawàaquéeri néese cachàinipinàcani yái waináca imichèeripinácawa càliculli ícha. ⁴⁴ Nabàliaca wainámi, cháí èeri irìcuírìca, néese wainá chènuníséeri imichàapinácawa, iyacáiná wainá èeri irìcuírì, càita nacái iyaca wainá chènuníséeri.

⁴⁵ Càité profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité: “Idécanáamité Dios imànica wàawirimi Adán iiná, yái idàbàanéericaté wenàiwicaca, yaté Dios cáucaté imànica Adán iyacáténaté cháí èeri irìcu iyúwa èeri mìnali”, ímaca yái Dios itàacáica. Quéwa máini cachànica Cristo íwitáise Adán ícha, yácáiná idécanáamité Cristo yéetácawa, yaté imichàacatéwa yéetácáisi ícha yàacáténá wacáuca cà míiri imáalàawa. ⁴⁶ Siùca càmita wadènì chènuníséeri iicacánáwa idécunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu. Wadènìaca èeri irìcuírì iicacánáwa quéechacáwa, néesepiná wadènìaca chènuníséeri iicacánáwa. ⁴⁷ Dios imànicaté cáli ichùmalé wàawirimi Adán iyú, yái asiali idàbàanéerimica. Yaté èeri mìnalicani, yái Adánca. Néeseté Cristo yàanàaca, yaté chènuníséericani. ⁴⁸ Wíá iyéeyéica cháí èeri irìcu, wadènìaca waináwa cháí èeri irìcuírìca càide iyúwaté yái asiali iiná Dios idàbéericaté cáli ichùmalé ícha asialipiná, yái wàawirimi Adánca. Néese, weebáidacaalí Cristo itàacái wàyacáténá chènuniré, yásí wadènìapiná waináwa chènuníséeri càide iyúwa Cristo iyáaná, yái chènuníséerica.

⁴⁹ Càide iyúwacué wadènìaná iicacánáwa yái wàawirimi Adán Dios idàbéericaté cáli ichùmalé ícha asialipiná, càita nacái wadènìapiná iicacánáwa yái Cristo yàanéericaté chènuníse.

⁵⁰ Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca pirí áiba wawàsi: Yái wainá idènìerica íiranáwa cháí èeri irìcu cà míiripiná yéewa iwàlùacawa Dios iyacàle irìculé Dios icùacataléca macáita, wainá imáalàacáináwa áiba èeriwa. Iná càmita yáalimá iwàlùacawa néré càmicatalépináca imáalàawa. ⁵¹ Quéwacué nuwàwa píalíacawa áiba wawàsi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha, quéwa siùcade imàacaca wáalíacawa. Wíá yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wéetápináwa canánama, quéwa Dios iwènúadapiná wíawa macáita wàlisanácaténá waicacánáwa. ⁵² Wéemìapiná trompeta isàna, yái trompeta namáalàidánáca canánama, yásí abéerícuíseta Dios iwàlisàidapiná waináwa ráunamáita càide iyúwa bàli ímacaalí watuí. Yácáiná wéemìapiná trompeta isàna, yásí namichàacawa càliculli irìcuíse macái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Namichàapinácawa yéetácáisi ícha nainá wàlisàì yáapichawa, cà míiyéipiná yèepùa yéetácawa quirínama. Yásí wíaca nacái cáuyéica Dios iwènúadapiná wíawa wàlisanácaténá waicacánáwa. ⁵³ Yácáiná wainá èeri irìcuírìca càmita yéewa iyaca càiripináta, iná iwàwacutá Dios iwàlisàidaca wainá wadènìacáténá waináwa wàlisàì cà míiri imáalàawa. ⁵⁴ Néese idécanáami Dios iwàlisàidaca wainá, wadènìacáténá waináwa wàlisàì cà míiri imáalàawa, yásí wàyapiná càiwade iyúwaté profetanái itànàanaté Dios itàacái bàaluité. Náimaca: “Yái yéetácáisi idéca imáalàacawa. Dios idéca imáalàidaca wáichani, yái wàuwideca yéetácáisica. ⁵⁵ Pía yéetácáisi, càmita quirínama yéewa pimawènìadaca wíá. Pía càliculli, càmita quirínama yéewa piùwichàidaca wíá, canácáiná quirínama píwi”, càipiná wáimaca. ⁵⁶ Yái wabáyawanáca iyaca càide iyúwa yéetácáisi íwica, yácáiná wabáyawaná ìwalíse, iwàwacutácaté

wéetáanápínácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta. Yá nacái yái tàacáisi Dios imàaquéricaté profeta Moisés irí càicanide iyúwa idéca nacáicaalí yàaca wabáyawaná ichàini, wíacáiná wáalíacaalítéwa càinácaalí wawàsi Dios imáisanieri wamànica, néese máinité cachàiniwanái wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. ⁵⁷ Quéwa Wáiwacali Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, íná idéca iwasàaca wía ícha yái wéetáanápínácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta; càita nacái Wáiwacali Jesucristo yéetáaná ìwalíse, Dios iyúudàaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. ¡Iná wàacué Dios irí cayábéeri!

⁵⁸ Iná píacué nuénánáica cáininéyéica nuicáca, cachàinicué píiwitáise, píibaidacué mamáalàacata Wáiwacali irípiná cachàiniwanái, píalíacáinácuéwa cawèníricani, yái píibaidéericuéca Wáiwacali ichàini iyú.

16

La colecta para los hermanos

¹ Siúcade nucàlidacué pirí ìwali yái ofrenda pìwacáidéeripínácuéca pibànùacaténácué plata iyúwa ofrenda catúulécanéyeyéi irí, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pìwacáidacué ofrenda càide iyúwa nucàlidáanáté nalí áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ínatéyeyéica iyaca. ² Domingo imanùbaca semana ìwali, macáitacué pía canánama iwàwacutácué pìwacáidaca yéená yái plata peedéericuéca piríwa. Yá picùacué méetàucutani. Iná nùanàpinácaalí néré, càmitacué iwàwacutá pimichàidaca plata picùacaalícué méetàucutani semana imanùbaca. ³ Néese nùanàpinácaalí néré, yásí nubànùaca wenàiwica natécaténá plata Jerusalén iyacàlená nérépiná, cawinácaalí wenàiwica peedéeyéicuéca pèewísewa natécaténá pìasu ofrenda néré. Yá nubànùapíná náapicha cuyàluta nalí níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, natàidacaténá nía cayába níái péenácuéca pibànùeyéipínácuéca néré. ⁴ Nuínáidacaalíwa cayábaca nùacaalíwa nacái, yásí nàacawa núapicha.

Planes de viaje de Pablo

⁵ Nùapínácuéwa pìatalé, yá iwàwacutá nuchàbaca Macedonia yàasu cáli néenibàa. Nudécanáami nuchàbacawa néenibàa, yá nùanàpinácué pìyacàle néréwa Corinto iyacàlená néré. ⁶ Cawàwanátacué nupáchiaca píawa achúma èerita, càmicaalí càì, yá nùyapínácué píapichawa unìabépinama. Néese píalímápinácué piyúudàaca núa nùwacáidacaténá wawàsi numàluwepínáwa alénácaalí iwàwacutápiná nùacawa. ⁷ Càmitacué nuwàwa nupáchiaca pía maléená èeri meedá, néese nuwàwacuéca nùyaca píapicha madécaná èeri Wáiwacali imàacacaalícué nùyaca píapicha. ⁸ Quéwa nuyamáapínácawa cháì Efeso iyacàlená irícu àta judíonái imànicatalépináta nàasu cultowa ípidenéerica Pentecostés. ⁹ Nuwàwa nuyamáacawa quirítacáwa cháì, nàyacáiná madécaná wenàiwica iwàwéeyéica yéemíaca Jesucristo iináwaná ìwali, íná nuíbaidacáwaca cháì Wáiwacali irípiná, éwita nàyacáaníta nacái madécaná wàuwídeca, càmiíyéica iwàwa nuéwáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú.

¹⁰ Timoteo yàanàacaalícué pìatalé, pítàidacué cayábani casímáicaténá iwàwa píapichacuéwa. Pimànicué irí cayábéeri íbaidacáiná Wáiwacali irípiná càide iyúwa núa. ¹¹ Iná piicácué píichawa cayába ipíchaná abéeri péenácué caná iwèni iicáca Timoteo. Néese piyúudàacué Timoteo yàasu àyapu ìwali yàanápínáwa matuíbanáiri iyú nùatalé, nucùacáiná yàanàaca náapicha níara áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹² Néeni, nudéca nusutáca wawàsi manuísíwata wéénàsàiri Apolos ícha yàanápínacué ipáchiaca pía áibanái wéénánái yáapicha. Quéwa siùca càmitàacáwa iwàwa yàcawa. Nésecáwa ipáchiapínacué píawa idè̀nìacatáita wawàsi.

Saludos finales

¹³ Piicácué píchawa cayába. Peebáidacué Jesucristo itàacái tàì íméeri iyú mamáalàacata. Picácué cáalu pía, néese píináidacuéwa cáiwitáiséeri iyú càide iyúwa béeyéi asìanái. ¹⁴ Macáita yái pimàníricuéca, pimànicué cáininéeri iyúni, piyúudàacaténacué áibanái.

¹⁵ Siùcade píacué nuénánáica, píalíacué naináwaná ìwali níara Estéfnas yéénánáica ìyéeyéicuéca píapicha. Níacata idàbáanéeyéicaté yeebáidaca Jesucristo itàacái Acaya yàasu cáli ínata. Yá nadéca namàacaca níawawa Dios irí nayúudàacaténacué pía, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁶ Nuwàwacué pimànica càide iyúwa nàalàanacué pía, níái Estéfnas yéénánáica, cawinácaalí nacái inacáiyéica iyúudèyèyèica wenàiwica, íbaidéeyéica nacái Wáiwacali irípiná.

¹⁷ Casímáica nuwàwa níacáiná áibanái péenacué nadéca nàanàaca nùatalé, níái Estéfnas, Fortunato nacái, Acaico nacái. Nadéca namànica nulí cayábéeri càmirícué píalimá pimànica canácáinácué pía núapicha. ¹⁸ Nadéca nachàiniadacuéca piwàwa, nuwàwa nacái. Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéri iyú macái wenàiwica ìyéeyéica càide iyúwa nàyaná.

¹⁹ Nawàwalicué pía níái ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca cháì Asia yàasu cáli ínata, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Yái Aquila, úái nacái yàacawéetúaca Prisca nawàwalicué pía manuísíwata Wáiwacali ípidená ìwali, náapicha macáita ìwacáidáyaquéeyéicawa nacapèe irìcu namànicaténá culto. ²⁰ Macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cháì nawàwalicué pía. Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú.

²¹ Núa Pablo nutànàacué pirí yái achúméerína tàacáisica nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía.

²² Aibanáicaalí càmita cáininá iicáca Wáiwacali Jesucristo, Dios yùuwichàidapiná níawa. ¡Pía, Wáiwacali, píawa sísaara caquialéta!

²³ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinácué imàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú. ²⁴ Nuwàwalicué pía manuísíwata cáinináiná nuicácuéca pía Cristo Jesús ìwalíise.

2 CORINTIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, Jesucristo imáidéericaté yàasu apóstolcaténá núa ibànùacaténá núa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Núa Pablo, Timoteo yáapicha, yái wéenàsàiri yeebáidéerica Jesucristo itàacái, wawàwalicué pía. Nubànùacué pirí cuyàluta, píacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa Corinto iyacàlená irìcu, píacué nacái Dios yàasu wenàiwica iyéeyéica macái Acaya yàasu cáli ínata. ² Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápínácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú, namàcáanápínácué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Sufrimientos de Pablo

³ Wàacué cayábéeri Dios irí, yái Wáiwacali Jesucristo Icuèriná Diosca, Yáaniri nacái, yácáiná yái Diosca, yácata Wáaniri iiquéerica watúulécaná, ichàiniadéerica nacái wáiwitáise macái èerita achúmacaalí wawàwa. ⁴ Macái imanùbaca wàuwichàacaalíwa, yásí Dios ichàiniadaca wawàwa yéewacaténá wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa, cawinácaalí yùuwichèeyéicawa. Yá wachàiniadaca nawàwa càide iyúwa Dios ichàiniadáaná wawàwa. ⁵ Wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa yácáiná éwita iwàwacutácáaníta wàuwichàacawa manuísíwata Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, càicáaníta Cristo ichàiniadaca wawàwa manuísíwata nacái yéewacaténá wàidenìaca wàuwichàanáwa. ⁶ Siùcade wía apóstolca wàuwichàacawa wacàlidacáinácué pirí Jesucristo iináwaná ìwali yéewacaténácué ichàiniadaca piwàwa, iwasàacaténácué pía nacái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Quéwa Dios idéca ichàiniadaca wawàwa, wía apóstolca, yéewacaténá wachàiniadacuéca piwàwa, píalíacaténácué nacáiwa Dios iyúudáanápínácué pìidenìaca piùwichàanáwa piùwichàapínácaalíwa càide iyúwa wàuwichàanáwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái. ⁷ Manuíca wáináidacawa wawàwawa pìwalicué píalimáanápínácué pìidenìaca piùwichàanáwa Cristo irípiná, wáalíacáináwa càide iyúwa piùwichàanácuéwa wáapicha Cristo irípiná, càita nacái Dios ichàiniadacué piwàwa siùcade càide iyúwa ichàiniadáaná wawàwa.

⁸ Píacué wéenánáica, wawàwacuéca piwàwalica wàuwichàacatéwa manuísíwata Asia yàasu cáli ínata. Máinícaínaté càulenéerica yái wàuwichàanácawa, yáté càmita wáalimá wàidenìaca quirínamani wachàini iyúwa. Yáté wayúunáidaca wéetáanápínácatéwa néré. ⁹ Wía apóstolca waicácaté wíawawa càide iyúwa nacháawèyeyéi nanuýéyipínáca. Quéwa cayábacaté walíni yái wàuwichàanácawa, wéewáidacáinátéwa càminápiná wáibàa wawàwawa wachàini iwéréwa, néese Dios iwérépiná wáibàaca wawàwawa yái Dios icáucáidéerica wenàiwica yéetácáisi íicha. ¹⁰ Dios iwasàacaté wía íicha yái wéetáanápínácatéwa máiní báawéeri iyú, wía apóstolca. Iwasàaca nacái wía mamáalàacata siùcade. Manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali iwasàanápíná wíawa madécaná yàawiría. ¹¹ Quéwa iwàwacutácué piyúudàaca wía pisutácué Dios íicha walípiná. Manùbéeyéicaalí isutá Dios íicha walípiná, yásí manùbéeyéi nàapíná nacái Dios irí cayábéeri icùacáiná wía cayábéeri iyú.

Por qué no fue Pablo a Corinto

¹² Iyaca áiba wawàsi isíimáidéerica wawàwa, wía apóstolca, yái wáalíanácawa wawàwalícuísewa wadéca wàyaca masaquèeri wáiwitáise yáapichawa cháí èeri irìcu machìwéeri iyú nacái Dios iicá, yá máiní càì wàyacaté wàyacaalítécué píapicha. Càmitaté càì wàyaca wáalíacái iyúwa, néese Dios imànicaté walí

cayábéeri mawèníiri iyú iyúudàacaté wía wàyáanápínaté còi pèewibàa. ¹³⁻¹⁴ Macáí wàasu cuyàluta irícu watànèericuéca pírí, wacàlidacué píríni machacàníiri iyú, machìwéeri iyú nacái, piléecaténácué péemìawani màulenéeri iyú cànácaalí ímáaná. Nuwàwacué macáita manuíca pínáidaca piwàwawa nùwali, càide iyúwa batéwa macáitacué pínáidáanáwa nùwali siùcade. Càitacué nuwàwa pínáidacawa yéewanápiná casímáica wawàwa macáita. Yáalímápinácué casímáica piwàwa wàwali, wía apóstolca, ìwalíise yái wéewáidáanácátécué pía, càide iyúwa yáalímáanápíná casímáica wawàwa piwalícué néenialípiná Wáiwacali Jesús yàanàacaalí àniwa.

¹⁵ Manuícaté nuínáidacawa nuwàwawa piwalícué, casímáinácué pía núapicha, íná quéechatécáwa nuínáidacatéwa nupáchianápínácué pía pucháibàawiría nuyúudàacáténácué pía. ¹⁶ Quéechatécáwa nuwàwacátécué nupáchia pía nuèpunícaalítéwa Macedonia yàasu cáli nérépiná. Nuwàwacaté nacái nupáchiaacuéca pía àniwa nuèpùacaalítéwa Macedonia yàasu cáli néese. Càité nuwàwacátécué piyúudàaca núa nùanápínatéwa Judea yàasu cáli nérépiná. ¹⁷ Néese càmítaté núa pìatalécué càide iyúwaté nucàlidáanácué píríni. Quéwa picácué pínáidawa càmítaté nuínáidawa cáimíetacanéeri iyú. Picácué pínáidawa nutàaníca càide iyúwa èeri mìnali pucháibéeri íiwitáise, ímérica “báísíta” inuma iyúwa quéwa ínáidacáitawa iwàwalícuésewa “càmíta”. ¹⁸ ¡Càmíirita pucháiba íiwitáise núaqué! Dios yáalíacawa watànínácuéca pírí báisíiri iyú, càita nacái càmítacué wáima pírí “báísíta” wáináidacaalíwa wawàwalícuésewa “càmíta”. ¹⁹ Núa Pablo, yá nacái Silvano, áibaalí ípidenéeri Silas, yá nacái Timoteo, wadéca wacàlidacuéca pírí Cristo Jesús iináwaná ìwali, yái Dios lírica. Càmita pucháibéeri íiwitáise yái Cristo Jesúsca. Cristo càmíta íima “báísíta” ínáidacaalíwa iwàwalícuésewa “càmíta”, néese yái Cristo càicanide iyúwa Dios yàasu tàacáisi ímérica “báísíta”, Cristo icàlidacáiná macáita báisíiri iyú, imàni nacái càide iyúwa ímáaná. ²⁰ Cristo idéca imànica macáita càide iyúwaté Dios icàlidáanáté ìwali. Íná macái imanùbaca wàacaalí Dios irí cayábéeri, yá wáimaca “Amén”, Cristo Jesús ìwalíise, ímáanáca “báísíta”, weebáidacáiná Cristo Jesús itàacái. ²¹ Yái Diosca, yácata ichàiniadéerica wía apóstolca, píacué nacái ipíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Cristo íicha. Dios idéca ibàlùadaca wía yàasunápináwa, wáibaidáanápíná irí. ²² Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo wawàwalículé, íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyúcani Dios yàasunáica wía, wáalíaca nacáíwa Dios imànínápiná walí macáita yái cayábéerica icàlidéericaté walí ìwali.

²³ Quéwa éwítaté nucàlidacáanítacué pírí nùanàanápínaté piyacàle Corinto néré nupáchiaacáténácué pía, càicáaníta càmítaté nùawa néré. Siùcade nuwàwaca nucàlidacuéca píríni cáná yéewaná càmítaté nùawa néré. Nucàlidacué píríni Dios yéemìapíná: Càmítaté nuwàwa nùuwichàidacuéca pía cachàiníiri iyú pibáyawaná ìwalísewa ipíchanácué máini achúmaca piwàwa nùwalíise. Inaté nuínáidacawa cawàwanáta cayábáwanái pírícuéni càmicaalípinaté nùawa pìatalé ráunamáita. ²⁴ Wía apóstolca, wáalíacawa peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, íná càmíta wawàwa wachùulíacuéca pía cachàiníiri iyú peebáidáanápínácué càide iyúwa iwàwacutáanácué peebáidaca. Néese wawàwacáitacué wayúudàaca pía casímáicaténácué piwàwa.

2

¹ Inaté nuínáidacawa càmínápinátécué nupáchia pía caquialéta àniwa ipíchanácué máini achúmaca piwàwa báawanama. Nùacaalítéwa pìatalécué ipíchawáiseté piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná íchawatá, yá iwàwacutácaté nùuwichàidacuéca pía cachàiníiri iyútá. ² Máinícaalícué achúmaca numànica piwàwa, néese càmítacué yéewa wasímáidáyacacawa. ³ Inaté càmítacué

nupáchia pía, néseté nubànùacuéca pirí cuyàluta, pichùnìacaténácué wawàsi ipíchawáise nùanàaca pìatalécué, càmicáinaté nuwàwa nùacawa néré achúmacaténá nuwàwa pìwalicué, yácáiná nuwàwacué casímáica pimànica nuwàwa. Manuicaté nuínáidacawa nuwàwawa nacái pìwalicué casímáinápináté piicáca nùacawa pìatalé casímáiri iyú. ⁴ Bàaluité nutànàacuéca pirí yáara quéechéeri cuyàlutaca nùalàacaténácué pía cachàiníiri iyú, néseté máini achúmaca nuínáidáanicawa nuwàwawa. Catúulécanáca numànicaté nuwàwawa manuísiwata àta nuícháanicataléta. Quéwa càmitaté nutànàacué pirí cuyàluta achúmáanápínácué piwàwa, néese nutànàacatécué pirí yáara cuyàluta pialíacaténácuéwa máini cáinináca nuicácuéca pía manuísiwata.

Perdón para el que había ofendido a Pablo

⁵ Yái imàníricaté ibáyawanáwa pìatalécué, achúmacaté imànicuéca piwàwa canánama. Càita nacái achúmacaté imànica nuwàwa. Quéwa siúcade càmita nuwàwa nucháawàaca iináwaná ìwali mamáalàacata cachàiníiri iyú, néese nuwàwaca numàacaca nuwàwawa ibáyawaná ícha, yùuwichàacáinatéwa manuísiwata. ⁶ Batéwa macáitacué pidéca piúcaca píchawani, íná idéca yùuwichàacawa ibáyawaná ichùulliacawa. Càmitacué iwàwacutá piùwichàidaca mamáalàacatani. ⁷ Iná siúcade iwàwacutácué pimàacaca piwàwawa ibáyawaná ícha. Pichàiniadacué iwàwa nacái ipíchaná máini achúmaca iwàwa àta yúucatalétawa píchacué càiripináta. ⁸ Iná nusutácué pícha manuísiwata píasáidáanápínácué cáinináca piicácani, peedácué pèewiréwa àniwani. ⁹ Nutànàacatécué pirí ìwali yái wawàsica nùalimáidacaténácué nuicáwa pía nùalíacaténátéwa asáisi pimànicaalícué càide iyúwa nuéwáidáanácué pía. ¹⁰ Iná siúcade pimàacacaalícué piwàwawa áiba wenàiwica ibáyawaná ícha, yásí nacái numàacaca nuwàwawa ícha. Yá nudéca numàacaca nuwàwawa Cristo iicápiná péenásàiricué ibáyawaná ícha, yái báawéerica imàníricaté nulí, nuwàwacáinácué casímáica piwàwa macáita. ¹¹ Wamàacacué wawàwawa ibáyawaná ícha ipíchanácué Satanás imawèniadaca wía. Wáalíacáináwa báisíiri iyú Satanás yáalimáidaca wenàiwica namànínápiná nabáyawanáwa.

Intranquilidad de Pablo en Troas

¹² Nùanàacaté Troas ìyacàlená néré nucàlidacaténá nalí Cristo itàacái, yá Dios imàacacaté numànica cachàiníiri iyú nuíbaidacaténá Wáiwacali irípiná, nucàlidáanápíná iináwaná madécaná wenàiwica irí. ¹³ Quéwa achúmacaté nuwàwa nuínáidacawa càmicáiná nùanàa nùacawéerináwa Tito yái nuiquéerica iyúwa nuénásàiriwa, yeebáidacáiná Jesucristo itàacái. Néese càmicáinaté nùanàa Tito néré, ínaté nucàlidaca nuináwanáwa Troas ìyacàlená mìnanaí irí nùacaténáwa náicha, yá nùacatéwa Macedonia yàasu cáli nérépiná.

Victoriosos en Cristo

¹⁴ Quéwa nùaca Dios irí cayábéeri imawèniadacáiná wáicha wàuwidenái càiripináta, níara càmiyéica iwàwa wacàlidaca Cristo Jesús iináwaná, yái wáyéerica abédanamata yáapicha. Nùaca Dios irí cayábéeri nacái imàacacáiná wacàlidaca itàacái madécaná wenàiwica irí. Yá Wáiwacali iináwaná icàlállacawa macái cáli íinata càide iyúwa pumèníiri isàni icàlállanáwa. ¹⁵ Yá cayábaca Dios iicáca wacàlidáaná Cristo iináwaná. Càica wíade iyúwa pumèníiri incienso isàni Cristo yèerica Dios irí iyúwa ofrenda, Cristo ìyacáiná wawàwalícu. Yá Cristo iináwaná icàlállacawa macái wenàiwica íiwitáaná irí. Icàlállacawa wenàiwicanái irí Cristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha neebáidacáiná Cristo itàacái. Càita nacái Cristo iináwaná icàlállacawa wenàiwicanái irí yúuquéeyéipináca Dios ícha càmicáiná neebáida Cristo itàacái. ¹⁶ Yái Wáiwacali itàacáica càicanide abénaméeyéi iríni iyúwa chéecáisimi isàni inuérica wenàiwica, cawinácaalí yúuquéeyéipináca Dios ícha nàuwichàapínacáináwa

càiripináta. Néese yáí Wáiwacali itàacáica càicanide áibanái iríni iyúwa pumèníri isàni yèerica wenàiwica icáuca càmíri imáalàawa, cawinácaalí wenàiwica Cristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha nàypinácaíná Dios yáapicha càiripináta. Quéwa, canácata wenàiwica yáaliméeri icálidaca Wáiwacali itàacái ichàini iyúwa meedá. ¹⁷ Wacàlida wèepunícawa Dios itàacái quéwa càmita càì wamàni weedácaténá walíwa plata càide iyúwa madécaná áibanái imàníná. Néese wacàlidaca Dios itàacái machiwéeri iyú Dios iicápiná càide iyúwa wenàiwica Dios ibànuèyéica báisícáináta wawàwa wamànica càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, wàyacáiná nacái abédanamata Cristo yáapicha.

3

El mensaje del nuevo pacto

¹ Wadéca càì wacàlidaca waináwanáwa, wía apóstolca, íná cawàwanáta abénaméeyéi péenacué iyúunáidaca wadábaca watàanica wàwaliwa canùmaséeri iyú càide iyúwacué abénaméeyéi péená icháawàanáté wía quéechatécáwa. Quéwa càmita càì wamànica. Càita nacái càmita iwàwacutá wáasáidacuéca píri cuyàluta áibanái itànèerica waináwaná ìwali píalíacaténacuéwa Dios ibànuèyéica wía. Càmitacué nacái iwàwacutá wasutáca pícha cuyàluta picàlidáanacué waináwaná ìwali áibanái irí needácaténá nàataléwa wía. Madécaná áibanái yéewáidéeyéicué pía nadéca nasutáca pícha càiri cuyàluta, quéwa càmita càì wamànica. ² Canáca iwàwacutacué walí pícha cuyàlutaca píacáinacué càicuéca píade iyúwa cuyàluta icàlidéeripiná waináwaná ìwali áibanáicaalí iwàwa yáalíacawa wàwali asáisi Dios ibànùacaalí wía, bàaluitécáiná peebáidacatécué Jesucristo itàacái wacàlidacaalítécué píri iináwaná. Càicuéca píade iyúwa cuyàluta Dios itànèerica wawàwalicu wáalíacaténáwa Dios ibànùacaté wía, wía apóstolca. Macái wenàiwica náalíacawa peebáidacatécué Jesucristo itàacái wacàlidacaalítécué píri iináwaná. ³ Macáita náalíacawa amaléeri iyú càicuéca píade iyúwa cuyàluta Cristo itànèerica wáibaidacalé iyú peebáidacáinacué Cristo itàacái wacàlidéericuéca píri. Càmitacué càì píade iyúwa cuyàluta wenàiwica itànèerica tinta iyú. Càmitacué càì píade iyúwa tàacáisi natànèerica íba ìwali càide iyúwaté Dios itànàanáté itàacáíwa íba ìwali profeta Moisés irípiná. Néese cáuri Dios idéca ibànùacuéca Espíritu Santo piwàwa cáuri irículé yáasáidacaténá Cristo yàasunáicuéca pía. Iná yéewa macáita náalíacawa Dios ibànùacaté núa nucàlidacaténacué píri itàacái.

⁴ Cristo idéca imàacaca manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali, wía apóstolca, yá wáalíacawa báisíri iyú Dios ibànùacaté wía wacàlidacaténacué píri itàacái. ⁵ Càmita wáalimá wacàlidaca Dios itàacái wachàini iyúwa meedá, néese macáita yáí wamàníríca Dios idéca ichàiniadaca wía wamànicaténáni. ⁶ Dios idéca ichàiniadaca wía wáibaidacaténá irípiná, wacàlidáanápiná yáí tàacáisica icàlidéerica wàlisàì wawàsi ìwali, yáí wawàsi Dios imàníríca wenàiwicanái yáapicha icùanápiná nía iyúwa yàasunáíwa. Yáí wawàsi wàlisàì càmírita càide iyúwa wawàsi bàaluisàimica profeta Moisés itànèericaté iináwaná ìwali, yáí tàacáisi íméricaté Dios icùanápináté israelitanái namànicaalí càide iyúwa ichùullaná nía. Yáí bàaluisàimi tàacáisica Moisés itànèericaté icháawàca wía wéetáanápináwa càmíicáiná wáalimá wamànica macáita càide iyúwa ímáaná. Quéwa siúcade Dios ichàiniadaca wía wéewáidacaténacué pía wàlisàì wawàsi ìwali Dios imàníríca wáapicha wawàwalicúise, yàaca walí Espíritu Santo, yáí Espíritu yèerica wacáuca càmíri imáalàawa.

⁷ Bàaluité Dios itànàacaté itàacáíwa íba sàabadéeyéi ìwali, profeta Moisés yéewáidacaténá wàawirináimi israelitanái. Máinicáiná Dios icànaca mèlumèluíri iyú, íná yéewa idécanáamité Moisés ìyaca Dios yáapicha yeedácaténá Dios ícha yáí bàaluisàimi tàacáisica, yáté Moisés inàni icànaca nacái máini mèlumèluíri

iyú. Israelitanái càmítaté náalimá naicáidaca Moisés inàni irí máinicáiná inàni icànaca. Quéwaté yái camalásica ichacàcawa yàacawa Moisés inàni ícha. Ewita yái bàaluisàimi tàacásica yáasáidacáaníta iwàwacutáaná wéetácawa wabáyawaná ichùullacawa, càicáanítaté yàanàaca aléi èeri irìculé máini mèlumèluíri iyú yàanàacáinaté Dios néese. ⁸ ¡Iná yéewa wáaliacawa Dios imànínapiná walí cayábéeri cachàiníwanái, wía Dios imàniyéica yáapicha wàlisài wawàsi imàacáanápina Espíritu Santo iwàlùacawa wawàwalìculé! ⁹ Númacué pirí àniwa; éwita yái bàaluisàimi tàacásica icháawàcáaníta wía wéetáanápinatéwa wabáyawaná ichùullacawa, càicáanítaté Dios yáasáidaca wenàiwicanái irí ichàini manuíriwa icànéerica mèlumèluíri iyú imàacacaalíté itàacáíwa profeta Moisés irí. ¡Iná yéewa wáaliacawa máini cayábéericani cachàiníwanái yái wàlisài wawàsica Dios imànírica wáapicha iicácaténá wía iyúwa mabáyawanéeyéi, cayábaténá nacái imànica wáiwitáise! ¹⁰ Báisíta yái tàacási bàaluisàimica yàanàacaté mèlumèluíri iyú. Quéwa siúcade waicácani iyúwa càmírira máini cawènica yácáiná wàlisài wawàsi idéca yàanàaca, máiníri cayába cachàiníwanái quéechéerimi ícha. ¹¹ Càide iyúwaté tàacási bàaluisàimi yàanàanáté mèlumèluíri iyú éwitaté imàalàapinatéwa, càita nacái cayábéeri cachàiníwanái yái wàlisài wawàsica iyamáacáináwa càiripináta wáapicha.

¹² Wáaliacawa wàlisài wawàsi iyamáanápina wa càiripináta, iná wacàlidaca Dios itàacái macàaluínináta, càmita nacái wamáisanà Dios itàacái wenàiwica ícha. ¹³ Càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa profeta Moisés imànínaté. Idécanáamité Moisés icàlidaca Dios itàacái israelitanái irí, yá ibàllacaté inàniwa wáluma iyú ipíchaná israelitanái iicáca camalási ichacàca yàacawa inàni ícha, yái camalásica càmírira icàna càiripináta. ¹⁴ Quéwa càmítaté náalía néemíaca cainácaalí ímáaná yái Dios itàacáica, matuícáinaté náiwitáise. Siuca nacáide naléecaalí yái tàacásica bàaluisàimica Dios imàaquéericaté profetanái irí, yá mamáalàacata càmita náalía néemíacani cainácaalí ímáaná matuícáiná náiwitáise càide iyúwa cáucuíri wáluma idéca nacáicaalí ibàllaca náiwita. Càmita idé catuíca náiwitáise yácáiná abéerita Cristo yáalimá imàacaca náalía néemíacani, quéwa càmita neebáida itàacái. ¹⁵ Ata siuca nacáide naléecaalí macáita yái cuyàlutaca profeta Moisés itànèericaté, yá mamáalàacata càmita náalía néemíaca cainácaalí ímáaná, càide iyúwa cáucuíri wáluma idéca nacáicaalí ibàllaca náiwita. ¹⁶ Quéwa áibacaalí israelita iwènúada íiwitáisewa Wáiwacali irípiná, yásí Wáiwacali imàacaca yáalíaca yéemíaca Dios itàacái, càide iyúwa Wáiwacali idéca nacáicaalí yeedáca cáucuíri wáluma wenàiwica íiwita ícha, yéemíacaténá Dios itàacái. ¹⁷ Wáiwacali iyaca abédanamata Espíritu Santo yáapicha, iná wadèniacáiná Espíritu Santo, yásí Espíritu Santo iwàsàaca wía wacàlidacaténá Dios itàacái macàaluínináta, wáaliacaténá wéemíaca nacái cainácaalí ímáaná. ¹⁸ Péemíacué comparación: Càmita wabàlla wanàniwa cáucuíri wáluma iyú. Càita nacái macáita wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wabàa Wáiwacali íiwitáisewa áibanái wenàiwica ícha. Càide iyúwa chapúa íbàacaalí èeri icamaláná quírameníwaca, icànacaténá èeri icamaláná iyú, càita nacái Espíritu Santo imàacaca wáasáidaca áibanái irí máini cayábéerica Wáiwacali íiwitáise. Càide iyúwa waicáidaca nacáicaalí Wáiwacali yéenáiwana iríwa icànéerica mèlumèluíri iyú chapúa irícuíse, càita nacái wamàacaca wawàwawa Wáiwacali iwaliwa, weebáida nacái itàacái, iná yéewa Espíritu Santo imàacaca wáiwitáise iwènúaca yàacawa Wáiwacali íiwitáise iyúwa, wáyacaténá càide iyúwa Wáiwacali iyáaná. Macái yàawiría imanùbaca wadèniaca Wáiwacali íiwitáisewa cachàiníwanái. Càita Wacuèrinásàiri imànica wawàwalicu, yái Espíritu Santoca.

4

¹ Iná wía apóstolca, càmita cáalu wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Càmita nacái waméyáawa, Dios iicácáiná wapualé, imáidaca wía wáibaidacaténá irípiná. ² Càmita wamàni wawàsi báawéeri ibàacanéri iyú iwàwacutéerica báica wía ìwalíse. Càmita wéewáida wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. Càmita nacái wawènúada Dios itàacái wachìwáidacaténá áibanái. Néese wacàlidaca Dios itàacái abéerita, machacànìiri iyú, yái báisìiri tàacáisica. Càita wamànica macáita báisìiri iyú yéewacaténá macái wenàiwica nálíla watàaníca báisìiri iyú Dios iicápiná. ³ Wacàlidaca amaléeri iyúni yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Abénaméeyéi wenàiwica càmita nálíla néemíaca cayábani càinácaalí íimáaná, quéwa níawamita yúuquéeyéipinácawa méetàuculé Dios íicha càiripináta. ⁴ Càmicáiná neebáida íná yéewa Satanás idéca matuíca imànica náiwitáise, yái Satanás, nàasu cuwáisàiricani ichùulièrica èeri mìnaná íiwitáise. Càide iyúwa matuíyéimi càminá náalimá naicáca camalási icànéeri mèlumèluíri iyú, càita nacái Satanás matuíca imànica náiwitáise, níai càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, ipíchaná náalíacawa máini cayábéericani yái tàacáisi wacàlidéerica Cristo iináwaná ìwali, yái Cristo cachàiníríca íiwitáise icànéerica mèlumèluíri iyú, cáimiétacanéri náicha canánama, yáasáidéerica walí càinácaalí Dios íiwitáise iyaca, Dioscáináni yái Cristoca. ⁵ Wía apóstolca, càmita wacàlida tàacáisi wàwaliwa yéewacaténá cayábaca wenàiwica iicáca wía, néese wacàlidaca Jesucristo ìwali Wacuèriná Dioscani. Wáimacáita nacái wàwaliwa piasu wenàiwicacuéca wía wáibaidacaténácué pirí cáininácáiná waicáca Jesús. ⁶ Wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali, yácáiná Dios idéca imàacaca wáalíacawa ìwali. Bàalutésíwa canácaté camalási cháí èeri irícu. Néeseté Dios ichùulíacaté camalási icànánápináté catéeri irícuíse. Càita nacái Dios idéca imàacaca icamaláwa icànaca wawàwalículé amalácaténá wáiwitáise yéewanápiná wáalíacawa Dios íiwitáise ìwali máini cayábéericani. Jesucristo yáasáidaca walí amaléeri iyú càinácaalí Dios íiwitáise iyaca, Dioscáináni yái Jesucristoca.

El vivir por la fe

⁷ Yá wadèniaca Dios icamaláná wawàwalícuwa, íná wáalíacawa Dios ìwali. Wadèna nacái ichàini wàyacáiná abédanamata Jesucristo yáapícha. Yái camalásica, chàinisi nacái càicanide iyúwa wawàsi máinìiri cawènica, cayábéeri nacái iicacánáwa, iwàwacutéeri wacàlidaca ìwali áibanái irí. Quéwa wadèniaca yái cawènírica wawàsica wainá machawàaquéeri irícuwa càiride iyúwa catúa mawènícháa, bàcabàquéechúaca meedá, ibái icatùalenáca. Càita wáasáidaca Dios néeséericani yái chàinisi manúrica ìyéerica wawàwalícu. Càmita wáibaida wachàini iyúwa. ⁸ Iná éwita máinicáaníta càulenáca namànica walí macái watéesebàa, càicáaníta wáalimá wáibaidaca Dios irípiná. Ewita nacái achúmacáaníta wáináidáanícawa wawàwawa ìwalíse yái wàuwichàanácawa, càicáaníta càmita wawènúada wáiwitáisewa Dios íicha. ⁹ Napiadáidaca nàuwichàidáanápiná wía, quéwa Dios càmiírítica imàaca wía abéerita. Náucaca wía cáli ínatalé, quéwa càmitàacá namáalàida wía. ¹⁰ Ata alénácaalí wàacawa, yá abénaméeyéi iwàwaca inúaca wía, íná wàyaca càiripináta càide iyúwa Jesús iyáanáté, yái yáaliéricatéwa yéetáanápinátéwa cáiwíiri iyú. Càita wàuwichàacawa cháí èeri irícu wáasáidacaténá macái wenàiwica irí cáuca Jesús, yái ícuèrica wía báawéeri íicha. ¹¹ Idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu, yá macái èeri imanùbaca abénaméeyéi iwàwaca inúaca wía weebáidacáiná Jesús itàacái, wacàlidacáiná nacái iináwaná. Càita wáasáidaca áibanái irí wadènaná Jesús icáuca càmiíri ímáalàawa éwita wainá yéetácáanítawa áibaalípiná. ¹² Wacàlidacatécué pirí

Jesucristo iináwaná, íná áibanái iwàwaca inúaca wía, quéwa pidécuéca peedáca piriwa picáucawa cà míri imáalàawa peebáidacáinacué Jesucristo itàacái.

¹³ Bàaluité profetanái itànàaca tàacáisi Dios inùmalicuise ímérica: “Nuebáidaca Dios íná nucàlidaca wenàiwicanái irí manuica nuínáidacawa nuwàwawa Dios iwali”, càì ímaca yái tàacáisica. Càita nacái wía, wadéca weebáidaca Dios càide iyúwaté profetanái yeebáidáaná, íná wacàlidaca nacái áibanái irí Dios iináwaná. ¹⁴ Wacàlidaca Dios iináwaná wáaliacáináwa Dios imicháidacaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi ícha. Càita nacái wáaliacawa Dios imicháidáanápíná wía yéetácáisi ícha wàyacáiná abédanamata Jesús yáapicha. Yá Dios itépiná wía yàataléwa, píacáanítacué nacái. ¹⁵ Wía apóstolca, wàuwichàacawa wayúudàacaténacué píá. Yá manùbéeyéicalicué péená nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná, yásí manùbéeyéi nàapíná Dios irí cayábéeri iwali yái cayábéerica imànírica nalí, yéewacaténá manùbéeyéi yáwanái náalimá náaliacawa máiní cayábéerica Dios íiwitáise.

¹⁶ Iná càmita waméyáawa wacàlidaca Jesucristo iináwaná iwali. Ewita wainá máinicáaníta béeri yàacawa, càicáaníta Dios iwàlisàida yàacawa wáiwitáise èeri imanùbaca. ¹⁷ Ewita wàuwichàacáanítawa manuísíwata Cristo irípiná madécaná èeri, càicáaníta waicáca wàuwichàanáwa cháì èeri irìcu iyúwa achúméri wawàsi ichàbéeripínacawa wáicha ráunamáita máinicáiná manuísíwérica yái cawènírica wadènièripínaca càiripínata chènuniré íwalíise yái wàuwichàanácawa Cristo irípiná, yácáiná wàyapíná máiní cáimiétaquéri iyú Dios yáapicha chènuniré, icànéeyéi mèlumèluíri iyú càiripínata. ¹⁸ Iná càmita máiní wáináidáanácawa iwali yái wàuwichàanácawa, càmicáiná cawèni waicá yái wawàsi iyéerica cháì èeri irìcu, yácáiná macáita yái iyéerica cháì èeri irìcu imáalàapínacawa mesúnamáita. Néese wamàacaca wawàwawa iwali yái cawèníri chènuníséerica cà míricáwaca waicá, iyéerica néré wàyacatalépináca càiripínata, wáaliacáináwa yái chènuníséerica cà míricáwaca wadé waicáca siùcade iyéeripíná càiripínata èeri cà míri imáalàawa.

5

¹ Wáaliacawa wainá iyaca càide iyúwa capíi wadènièrica cháì èeri irìcu, càide iyúwa nacái capíima cà mírica íya càiripínata. Néese wéetácaalíwa càide iyúwa capíi imáalàacaalíwa, yá wadèniapíná waináwa chènuníséeri, Dioscáiná idéca ichùnìaca walípináni, càiride iyúwa wacapèepíná chènuníséerica cà mírica imáalàawa, cà mírica wenàiwica imànicalé icáapi iyúwa. ² Iná yéewa idècunitàacá wàyaca cháì èeri irìcu wainá èeri irìcuírca yáapichawa, yá máiní wawàwaca wàwalica wainá wàlisàíwa chènuníséerica. ³ Yá wàwalipíná wainá wàlisàíwa néré càide iyúwa wàwalicaalí wabàlewa. ⁴ Idècunitàacá wàyaca cháì èeri irìcu wainá irìcuwa, yá achúmaca wawàwa wáináidacawa wainá iwaliwa, wawàwacáiná wàwalica wainá wàlisàíwa, yéewanápiná wainá èeri irìcuírca iwènúacawa wàlisàí iyú íwalíise yái wacáuca cà mírica imáalàawa Dios yèeripínaca walí. ⁵ Dios idéca màulenáca imànica wía wàwalicaténá wacáuca wàlisàíwa. Dios idéca nacái imàacaca walí Espíritu Santo yàacawéeridacaténá wía yéewanápiná wáaliacawa báisíri iyúcani Dios yàanápiná walí wacáuca wàlisàí càide iyúwa ímáanáté walí.

⁶ Iná yéewa manuica wáináidacawa wawàwawa Dios iwali mamáalàacata. Wáaliacawa idècunitàacá wàyaca cháì èeri irìcu wainá irìcuwa, wàyaca càide iyúwa canéeyéi yàasu cáli, càmicáinácá wàya Wáiwacali yáapichawa. ⁷ Càmitàacá wáalimá waicáca Wáiwacaliwa, quéwa weebáidacani wáiwitáise iyúwa idècunitàacá wàyaca cháì èeri irìcu. ⁸ Manuica nacái wáináidacawa wawàwawa Wáiwacali iwaliwa. Wáaliaca nacáíwa cayábáanápíná cachàiníwanái walíni wéetácaalíwa wamusúacaténáwa wainá íchawa wàacaténá wàyaca

chènuniré Wáiwacali yáapichawa. Càita máini wawàwa wàyaca yáapicha. ⁹ Iná wáalimáida wamànica càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná càiripináta idècunitàacá wàyaca wainá irìcuwa cháí èri irìcu, càita nacái wéetácaalíwa wàcaténá wàyaca Wáiwacali yáapichawa. ¹⁰ Yácáiná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, iwàwacutápiná macáita wabàlùacawa Cristo ípunita áibaalípiná chènuniré, Cristo icàlidacaténá waináwaná ìwali, càinácaalíte wamànica wàyacaalíte cháí èri irìcu wainá irìcuwa. Wáibaidacaalí cayábéeri iyú Cristo irípiná, yásí yàaca wawèni. Quéwa càmicaalí wáibaida cayába irípiná, càita nacái canácaalí iwèni yái wáibaidacaléca, yá canáca wàasu cawèníri.

El mensaje de la paz

¹¹ Iná wáalíacáináwa iwàwacutáca wàaca Wáiwacali iyéinináwa, wía apóstolca, iná wáalimáidaca cachàiníri iyú wáasáidacaténá áibanái irí watàanica báisíri iyú, Dios idéca nacái ibànùaca wía. Dios yáalíacawa wàwali cayábéeri iyú, ìwali nacái yái wamàníríca. Yá nuwàwacué pialíacawa nacái Dios idéca ibànùaca wía. ¹² Picácué pínáidawa watàanicáita wàwaliwa cayábéeri iyú meedá càide iyúwaté abénaméeyéi péenácué icháawàaná waináwaná ìwali quéechatécáwa. Càmita cáimacái waicá wíawawa áibanái ícha, néese wawàwacáita pialíacuécawa càinácaalí wamànica, càinácaalí watàanica nacái wawènúadacaténá wenàiwica íiwitáise Dios irípiná. Càita wacàlidacuéca piríni casíimáicaténácué piicáca wía, wía yéewáidéeyéicatécué pía. Iná áibanái íimacaalícué pirí càmítasa Dios yàasu apóstol núa, íibaidéerica Dios irípiná, yásí pialímácué pimawèniadaca nàasu tàacáisi, níara cachàiníiyéica íicáca yáawawa iyúwa cayábéerica íicacánáwa, icàlidéeyéi nacái máini cayábéeri iyúni, quéwa càmita báisí nawàwa náibaidaca Dios irípiná náiwitáise cayábéeri yáapichawa. ¹³ Abénaméeyéi péenácué nadéca náimaca wàwali máiwitáise casa wía máinicáiná wáibaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú, wacàlidacáiná nacái itàacái macái wachàini iyúwa. Quéwa wadéca wamànica càì cáininácainá waicáca Dios, wawàwa nacái áibanái yàaca irí cayábéeri. Néese macáitacué pialíacawa wadéca wéewáidaca pía éeréeri iyú, cáimiétaquéeri iyú nacái càide iyúwa cáiwitáiseeyéi. Wadéca càì wamànica wayúudàacaténácué pía. ¹⁴ Wáalíacawa cáinináca Cristo íicáca wía manuísíwata, iná yéewa máini wawàwaca wáibaidaca irípiná macái wacáuca iyúwa wáalíacáináwa báisíri iyúcani abéeri wenàiwica, yái Cristoca, idéca yéetácawa macái wenàiwica íichawalíná. Iná yéewa Dios íicáca macái wenàiwica càide iyúwa nadéca nacáicaalí néetácawa nabáyawaná ichùulíacawa. ¹⁵ Cristo idéca yéetácawa macái wenàiwica íichawalíná, yéewanápiná cawínácaalí iyéeyéica cháí èri irìcu yeebáidéeyéica Cristo itàacái càmita nàya càide iyúwa nawàwáanáta meedá, néese iwàwacutá nàyaca càide iyúwa Cristo iwàwáaná, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, imichèericaté nacáíwa yéetácáisi íicha wàwalínápiná. ¹⁶ Iná siúcáisede càmita waicá áibanái càide iyúwa èri mìnánái íicáaná wenàiwica. Ewita bàaluité canácáanáta iwèni waicáca Cristo, càide iyúwa èri mìnali meedá, càicáanáta siúcade càmita quirínama wáináidacawa ìwali càì. ¹⁷ Iná cawínácaalí wenàiwicaca iyéerica abédanamata Cristo yáapicha, Dios idéca iwàlísàidaca íiwitáise. Yái iyúwaté iyáaná quéechatécáwa idéca ichàbacawa íicha, yá idéca idàbaca iyaca wàlísài iyú. ¹⁸ Dioscata yái imàníríca càiri cayábéeri wenàiwicanái irí. Cristo yéetácátéwa wáichawalíná, iná Dios idéca iwènúadaca wáiwitáise irípiná, yá siúcáisede cayábaca wáapicha Dios, idéca nacái Dios imáidaca wía wáibaidacaténá irípiná, wacàlidacaténá itàacái macái wenàiwica irí yéewanápiná neebáidacani, cayábacaténá náapicha Dios nacái. ¹⁹ Yái tàacáisi íimáanáca, Cristo yéetácátéwa èri mìnánái íichawalíná nabáyawaná ìwalíise, yéewanápiná cayábaca náapicha Dios, yá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha, cawínácaalí

yebáidéeyéica Cristo itàacái. Dios idéca ichùuliaca wacàlidáanápíná yái tàacáisi wenàiwicanái irí. ²⁰ Iná Cristo ibànuèyéica wía wacàlidacaténá itàacái wenàiwicanái irí. Wacàlidacuéca pirí Cristo itàacái Dios imáidacáinácué pía wàasu tàacáisi iyú. Yá wasutácué pícha wawàsi manuísíwata Cristo inùmalicuise piwènúadáanápínácué píiwitáisewa Dios irípiná yéewanápinácué cayábaca píapicha Dios. ²¹ Cristo càmítaté imàni ibáyawanáwa; quéwa Dios yùuwichàidacaténi wáichawalíná càide iyúwa cabáyawaná nacáiricani, yái Cristoca. Dios yùuwichàidacaté Cristo càide iyúwa idéca nacáicaalí macái èeri mìnánái ibáyawaná iyaca ìwali, yái Cristo mabáyawanéerica. Càité Dios imànica yéewanápiná mabáyawanáca iicáca wía, wía iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, Cristo yùuwichàacáinatéwa yùuwichàacáisi iyú yàanèeripínacatéwa wàwali wabáyawaná ìwalisewa.

6

¹ Iná siùcade wáibaidacáinácué Dios irípiná píapicha, yá wasutácué pícha wawàsi càmínápinácué piúca píchawa yái cayábéeri Dios imànírícuéca pirí mawèníri iyú iwasàacaténácué pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ² Bàaluitécáiná profeta itànàacaté Dios itàacái. Dios ímacaté:

“Nuémíacaté pisutáaná nuícha nuwàwacaalíte nuicáca pipualé; yáté nuwasàaca pía nùasu yùuwichàacáisi íchawa nuyúudàacaténá pía”,

cài ímaca yái Diosca. Siùcade wéénánái, idéca wéénáiwáná yàanàaca cayábéeri iyú Dios iicácaténá wapualé siùcade, íná iwàwacutá wenàiwica isutáca Dios ícha siùca. ¡Siùca Cristo iwàwaca iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha!

³ Wáalimáidaca macái wachàini iyúwa wàyacaténá machacàníri iyú càiripínáta ipíchaná áibanái báawaca naicáca Dios itàacái wacàlidéerica nalí, néese càmita nawàwa nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná. Wàyaca machacàníri iyú càmicáiná wawàwa áibanái itàníca báawéeri iyú ìwali yái wáibaidáanáca Dios irípiná. ⁴ Néese càinácaalí wawàsi wamàni, yá wáalimáidaca wáasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. Càita wáasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía: Wàidenlàca wàuwichàanáwa máini matuíbanáiri iyú, éwita canácaalí walí wawàsi wamápuèrica, càita nacái áibanáicaalí càulenáca namànica walíni. ⁵ Càita nacái wàidenlàca wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú éwita nacapèedáidacaalí wía, càita nacái náucacaalí wía presoíyéi ibànàliculé, càita nacái báawacaalí namànica yàcalé mìnánái íiwitáise àta naplàcatalétawa nàwacáidáyacacawa nanúacaténá wía. Càita nacái wàidenlàca wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú éwita iwàwacutácaalí wáibaidaca cachàiníri iyú àta máinícataléta chamàleca wía, càita nacái càmicaalí waimá cayába táiyápinama wáibaidacaténá Dios irípiná, wasutácaténá ícha nacái, càita nacái máapicaalí wía canácáiná wayáapíná. ⁶ Càita wamànica wáasáidacaténá Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. Wàyaca masaquèeri iyú; wáalíaca báisíri tàacáisi; càmita calúa wía ráunamáita áibanái yáapicha, wamàni nacái nalí cayábéeri; Espíritu Santo iyaca wawàwalicu; cáinináca waicáca wenàiwica báisíri iyú yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita wáasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. ⁷ Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi báisíríca, wamànica nacái Dios ichàini iyú yái càmíríca wenàiwica idé imànica. Yái wàyáanáca machacàníri iyú, càicanide iyúwa wacáapisài chènuníiséerica wapéliéripíná iyú Dios irípiná. Càita wamànica ùwicái Dios irípiná: Wamànica ùwicái Satanás ípunita wawènúadacaalí wenàiwica íiwitáise Dios irípiná. Wàyacaalí nacái machacàníri iyú, yásí wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. ⁸ Abénaméeyéi wenàiwica nàaca wáimiétacaná. Aibanái nacái caná wawèni naicáca wía. Abénaméeyéi natàaníca wàwali cayábéeri iyú; áibanái nacái natàaníca wàwali báawéeri iyú. Naicáca wía càide

iyúwa cachìwéeyéi éwita wacàlidacáaníta yáí báisíri tàacáisica. ⁹ Namànica walí báawéeri càide iyúwa càmiccaalí náalíá naicáca wía, éwita náalíacáaníta naicáca wía cayába. Naicáca wía iyúwa yéetéeyéipináwa, quéwa cáuca wía. Nàuwichàidaca wía manuísíwata quéwacá càmita nanúa wía. ¹⁰ Naicáca wía iyúwa achúméeyéi iwàwa, yá báisícata áibaalí achúmaca wawàwa, quéwa wayanídacawa mamáalàacata wawàwalícuísewa. Ewita catúulécanácáaníta wía, càicáaníta wadéca wawacùaca yáí báisíri cawènírica madécaná wenàiwica írí, yáí tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wàyaca càide iyúwa canásíwéeyéi yàasu, quéwa Dios yáapicha wadèniaca macáita.

¹¹ Píacué wéenánáica Corinto iyacàlená mìnánáica, wadéca wacàlidacuéca pirí macáita iyúwa wáináidáanáwa. Càmitacué wabàa pícha wáiwitáisewa. ¹² Càmita wawènúada pícha wáiwitáisewa, néese cáinináca waicácuéca pía mamáalàacata. Quéwa càmitacué máini cáininá piicáca wía. ¹³ Iná nusutacué pícha wawàsi càide iyúwa abéeri náaniri isutáaná yéenibe íichawa wawàsi: Cáininácué piicáca wía báisíri iyú càide iyúwa cáinináanácué waicáca pía.

Somos templo del Dios viviente

¹⁴ Picácué picásàawa náapicha níara càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, càita nacái picácué pimàni wawàsi náapicha, càmicáiná yéewa abédanamacué píiwitáise náapicha; yácáiná cawinácaalí iwàwéerica iyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná càmita yéewa abédanama íiwitáise áiba wenàiwica yáapicha càmirica iwàwa iyaca machacàníri iyú. Càide iyúwa càmíná yéewa camalási yàacawéeridaca catéeri, càita nacái càmita yéewa abédanama amaléeri íiwitáise catéeri íiwitáise yáapicha. ¹⁵ Càide iyúwa càmíná yéewa abédanamata Cristo íiwitáise Satanás yáapicha, càita nacái cawinácaalí yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmita nacái yéewa abédanamata íiwitáise yáapicha abéeri càmirica yeebáida Jesucristo itàacái. ¹⁶ Péemíacué comparación: Canáca yéewaná wenàiwica itéca ídolonái, níai cuwáiná yéenáiwana, Dios yàasu templo irìculé, yáí capli wenàiwica isutàcaaluca Dios íicha, càmicáinácué yéewa wàaca cuwáiná ícàaluíniná wàacaalí Dios ícàaluíniná. Píacué, càicuéca píade iyúwa cáuri Dios yàasu templo, cáuri Dios iyacáinácué piwàwalícu. Dios iyacáinácué píapicha, íná canáca yéewaná píyaca abédanamata áibanái yáapicha càmiyéica yeebáida Dios. Dios idéca càì íimaca wàwali, wía yàasu wenàiwicaca:

“Nùyapiná nèewibàa, nuèpunípiná nacáwa náapicha; núatapiná Nacuèriná Dios, níatapiná nacái nùasu wenàiwica”,

càì íimaca yáí Diosca. ¹⁷ Iná Wáiwacali íimaca walí nacái:

“Pimusúacuéwa nèewíise, píacué nacáwa náicha; picácué pimàni pibáyawanáwa náapicha, níara casaquèeyéica íiwitáise. Néese nuedápinácué píawa nùasu wenàiwicapináwa.

¹⁸ Núatapiná Píaniricué, píatapinácué nacái nuénibewa”, íimaca yáí Wáiwacalica, yáí cachàinírica náicha canánama.

7

¹ Iná péemíacué cayába, píacué wéenánái cáininéeyéica waicáca, nudéca nucàlidacuéca piríni càide iyúwa Dios ímáanáte cáimíetacanéeri iyú imàníinápiná walí. Iná iwàwacutá wacùaca wíawawa masaquèeri iyú méetàuculé báawéeri íicha ipíchaná wamànica wabáyawanáwa wainá iyúwa, wáiwitáise iyú nacáwa. Iwàwacutácué wàaca Dios iyéininá, wamàaca írí nacái wíawawa wáalimáidacaténá wàyaca mabáyawanéeri iyú.

La conversión de los corintios

² Píacué wéenanáica, wasutácué píicha wawàsi cáinináanápínácué piicáca wía àniwa. Canácatacué báawéeri wamàníirité pirí. Càmitaté nacái wawènúadacué píiwitáise cayábéeri íicha. Canátaté wachìwáidáanácué pía. ³ Càmita càì núuma nucháawàacaténácué pía. Càide iyúwaté núumáanácué pirí quéechatécáwa: Cáininácuéca nuicáca pía manuísíwata, idècunitàacá nùyaca cháì èeri irìcu, càita nacái wéetácaalíwa. ⁴ Manuíca nuínáidacawa nuwàwawa píwalicué pimànínápínácué machacàníri iyú càide iyúwa núumáaná. Máini casímáica nuicácuéca pía nacái pimànicáinácué cayábéeri. Ewita wàuwichàacáanítawa manuísíwata, wía apóstolca, càicáaníta nuchàiniadaca nuwàwawa casímáiri iyú manuísíwata nuémíacáinácué piináwaná ìwali.

⁵ Wàanàcatáiseté aléi Macedonia yàasu cáli ínatalé, càmita wadé wayamáidacawa matuíbanáiri iyú, néese namànica walí máini càulenéri iyú àta alénácaalí wàacawa. Abénaméeyéi nawàwaca napéliaca wía. Yá nacái achúmaca wáináidacawa wawàwawa wacalùniwa wawàwalìcuésewa. ⁶ Quéwa Dios, yái ichàiniadéerica nawàwa, cawínácaalí achúméeyéica iwàwa, ichàiniadacaté wawàwa nacái Tito yàanàcaalíté wàatalé. ⁷ Càmirítaté abéta Tito ìwali casímáica wawàwa yàanàanáca, néese casímáicaté wawàwa pichàiniadacáinácué Tito iwàwa iyacaalítécué píapicha. Tito icàlidacaté walí máinicúé piwàwa piicáca wía. Icàlidacaté nacái walí achúmáanácué piwàwa nùwalíná, máinicúé nacái piwàwaca pimànica càide iyúwa nùalàanácué pía. Inaté nuémíacáinaté càiri tàacáisi, íná casímáicaté nuwàwa máini cachàiníwanái.

⁸ Ewitaté nùasu quéechéeri cuyàluta nutànèericatécúé pirí achúmacaté imànicuéca piwàwa, càicáaníta siùca càmita achúma nuwàwa ìwali. Quéechatécáwa achúmaca nuwàwa nùalíacáinatéwa achúmaca nùasu quéechéeri cuyàluta imànicuéca piwàwa achúma èeripinataté. ⁹ Siùca quéwa casímáica nuwàwa. Càmita casímái nuwàwa ìwali yái achúmáanácuéca piwàwa, néese casímáica nuwàwa piwènúadacáinatécúé píiwitáisewa Dios irípiná àniwa achúmacáinácué piwàwa ìwalíse yái báawéerica pimàníricatécúé. Achúmacatécúé piwàwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná yéewa yáara quéechéeri cuyàlutaca nutànèericatécúé pirí idéca iyúudáacuéca pía. ¹⁰ Achúmacaalí wawàwa wabáyawaná ìwaliwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí wawènúadaca wáiwitáisewa báawéeri íicha Jesucristo iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néese càmita quirínama iwàwacutá achúmaca wawàwa ìwalíse. Quéwa áibanái èeri mìnánái càmiyéica yeebáida Jesucristo itàcái, achúmacaalí nawàwa iwàwacutácáiná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa cháì èeri irìcu, càmita nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Iná néetápinácawa nabáyawaná yáapichawa méetàuculé Dios íicha càiripináta. ¹¹ Idéca achúmacuéca piwàwa píbayawaná ìwalicuéwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, jíná Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata! Dios idéca imàacacué píináidacawa cáalíacáiri iyú ìwali yái báawéeri wawàsica, ínaté pidécúéca pichùnìacani ipíchanácué cabáyawanáca pía ìwalíse mamáalàacata. Yá máini calúacatécúé piicáca yái báawéeri wawàsica namàníricaté pèewi. Cáalucatécúé nacái pía càmicáinácué piwàwa Dios yùuwichàidacuéca pía. Néeseté piwàwacuéca piicáca núa. Piwàwacatécúé nacái piùwichàidaca péenásàiri imàníricaté ibáyawanáwa. Iná pidécúéca píasáidaca càmita quirínama cabáyawanáca pía ìwalíse yái wawàsi báawéerica. ¹² Iná nutànàcaalícué pirí yáara quéechéeri cuyàlutaca, báisícata nuínáidacatéwa nùyaca ìwali yái wenàiwica imàníricaté ibáyawanáwa, nuyúudácaténá nacái yái yùuwichèericawa báawéeri ìwalíse. Quéwa máini cachàiníwanái nuínáidacatéwa nùyaca píwalicué canánama yéewanápinaté píasáidacuéca Dios iicápiná cáinináanácuéca piicáca wía. ¹³ Càita Dios idéca ichàiniadaca wawàwa yéewacaténá casímáica wía àniwa.

Quéwa máini casíimáica cachàiniwanái wawàwa waicáca casíimáiná Tito iwàwa, yácáiná macáitacué pidéca pichàiniadaca iwàwa manuísíwata. ¹⁴ Ipíchawáiseté Tito yàaca ipáchiacuéca pía, yáté nucàlidaca iríni cayábaca nuicácuéca píiwitáise, càmitaté nacái báí núa pìwalísecué. Néese càide iyúwa wacàlidáanácué píri abéerita yái báisíiri tàacásica, càita nacái báisírira macáita yái wáimáanacaté Tito irí wáimacaalíté irí casíimáicué waicáca píiwitáise. ¹⁵ Yá cáinináca Tito iicácuéca pía cachàiniwanái mamáalàacata iwàwalicáiná peebáidacatécué itàacái, pitàidacatécué nacái cayábéeri iyúni, cáimiétaquéri iyú nacái. ¹⁶ ¡Yá casíimáica nuwàwa núalimácáiná manuíca nuínáidacawa nuwàwawa pìwalícué núalíacáináwa báisíiri iyúcani casíimáináca waicáyacacawa àniwa!

8

Generosidad en las ofrendas

¹ Píacué wéenanáica wawàwacué wacàlidaca píriini siùcade càinácaalí iyú Dios idéca imànica cayábéeri nalí níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa cháí Macedonia yàasu cáli ínata. ² Ewita nàuwichàacáanítawa manuísíwata Jesucristo irípiná neebáidacáiná itàacái, càicáaníta máini casíimáica nawàwa. Máini catúulécanáca nía quéwa nadéca namàacaca manùba plata Dios irípiná manuíri ofrenda iyú càide iyúwa càasuíyéi. ³ Nudéca nuicáca nutuí iyúwani namàacaca plata Dios irípiná iyúwata nadèlaná. Núalíacawa nacái nadéca namàacaca ofrenda casíimáiri iyú manuísíwata cachàiniwanái ícha yái náalimáanáca namàacaca plata Dios irí ofrenda iyú, càide iyúwaté nawàwáaná nawàwalícuísewa. ⁴ Nasutácaté wáicha wawàsi manuísíwata wamàacáanápínaté namàacaca plata Dios irí ofrenda iyú càide iyúwaté áibanái imàacáanaté ofrenda nayúudàacaténá wéenanái catúulécanéeyéi, yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái. ⁵ Níái Macedonia yàasu cáli néeséeyéica nadéca namàacaca manùba plata manuíri ofrenda iyú cachàiniwanái ícha yái watuíyèericaté. Quéchatécáwa namàacaca níawawa Wáiwacali irí namànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, neebáidacaté nacái walí namànicaténaté càide iyúwa wàalàaná nía Dios inùmalícuíse, néese namàacacaté plata ofrenda iyú Dios irípiná. ⁶ Iná wadéca wasutáca Tito ícha wawàsi yàanápínacawa pìatalécué àniwa yeedácaténácué pícha yái manuíri ofrenda pidábéericuécáwaca píaca irí bàaluité. ⁷ Pidécuéca pimànica cayábéeri iyú manuísíwata. Pidécuéca peebáidaca Jesucristo itàacái tàí íméeri iyú. Pidécuéca nacái picàlidaca Dios itàacái cayábéeri iyú. Pidécuéca píalíacawa Dios itàacái ìwali, pidécuéca píibaidaca cayába Dios irípiná. Pidécuéca nacái cáinináca píicáca áibanái manuísíwata càide iyúwa wéewáidáanácué pía, íná iwàwacutácué pimàacaca manuísíwéeri ofrenda nacái Dios irípiná casíimáiri iyú, píyúudàacaténácué catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁸ Càmitacué càí núumaca píri nuchùulíacaténácué pía cachàiníiri iyú pimàacáanápínácué plata ofrenda iyú Dios irípiná. Néese nuwàwacáitacué píalíacawa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca namàacaca ofrenda casíimáiri iyú, nuwàwacáinácué numichàidaca píiwitáise píasáidacaténácué cáinináca píicáca áibanái báisíiri iyú. ⁹ Yácáiná píalíacuéwa Wáiwacali Jesucristo imànicaté walí cayábéeri mawèníiri iyú. Ewitaté máinicáaníta càasucani Dios yáapícha icùacáinaté macáita chènuníise, càicáaníta imàacaca íchawa yàasu cawèníriwa macáita, yá ìyacaté cháí èeri irícu iyúwa canéeri yàasu cáininácainá iicácuéca pía. Iná yéewa càasucéca pía siùcáisede cawèníiri chènuníiséeri iyú Wáiwacali itúulécaná ìwalíise.

¹⁰ Nuwàwaca nuyúudàacuéca pía, íná nucàlidacué pírí siùcade càinácaalí nuínáidacawa piasu ofrendapíná ìwali: Aiba camuúmité pidàbacatécué pìwacáidaca piasu ofrendawa, pimàacacatécué plata Dios irípiná casímáiri iyú. ¹¹ Siùca nùalàacué pía pìwacáidáanápíná mamáalàacatani càide iyúwacué pìalimáanáta àta pimáalàidacatalétacué pìwacáidaca yái plata picàlidéericatécué nulí ìwali. Pimànicué nacái casímáiri iyúni càide iyúwaté pidàbáanaté pimànicani. ¹² Báisícaalí wenàiwica iwàwa imàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú, yásí cayábaca Dios iicáca yàasu ofrenda. Dios càmita isutá wáicha wawàsi càmíirica wadènià.

¹³ Càmita nuchùulia pía pìanápínácué piasuwa macáita piyúudàacaténácué áibanái àta canáacatalétacué pírí yái pimáapuèrica. ¹⁴ Néese núumacué pírí cayábaca piyúudàacaalícué nía nàyacaténá càide iyúwacué pìyáaná, càmiíyéica máini càasu píicha, càita nacái càmiíyéicué máini catúulécaná píicha. Siùcade pidèniacué piasuwa cayába piyúudàacaténácué catúulécanéeyéi wenàiwica. Néese áibaalípiná nadèniaca nàasuwa cayába, yásí náalimá nayúudàacuéca pía, càmicaalícué pidènià yái pimáapuèrica. Càitacué pìalimápiná pìyaca abédanamata. ¹⁵ Cayábaca iyacaalí càide iyúwaté Dios imàníná israelitanái irí bàaluité. Dios imàacacaté pan nacáiri yúuwàacawa chènuníse israelitanái nàwacáidacaténáni nayáapínáwa. Yá Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái íiméerica: “Abénaméeyéi ìwacáidacaté manùba maná quéwa càmitaté nadènià manùba íicha yái namáapuèrica. Càita nacái abénaméeyéi ìwacáidacaté achúmáanata maná quéwa nadèniacaté macáita namáapuèrica”, càì íimaca. Iná iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái.

Tito y sus compañeros

¹⁶ Nùaca Dios irí cayábéeri imàacacáináté Tito cáininácuéca iicáca pía càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía nacái. Iná yéewa Tito iwàwaca iyúudàacuéca pía. ¹⁷ Iná nusutácaalíté Tito yàanápínácué pìatalé, yaté yeebáca nulí casímáiri iyú. Iwàwacáinácué nacái iyúudàaca pía, íná idéca íináidacawa yàanápínácué iicáca pía siùcade.

¹⁸ Iyaca cháí áiba wéenasàiri cayábéeri iináwaná, yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yánica wabànùacani Tito yáapicha. Macái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca nacàlidaca iináwaná ìwali cayábéeri iyú yái wéenasàirica, íibaidacáiná cayába Dios irípiná icàlidacaténá yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ¹⁹ Yá nacái níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca needácani yái wéenasàirica yàacawéeridacaténá wía, iyúudàaca nacái watéca ofrenda, yéewacaténá wàaca Wáiwacali íimiétacanáwa, wáasáidacaténá nacái wawàwaca wayúudàaca wenàiwica catúulécanéeyéi, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁰ Wawàwa watéca wáapichawani yái wéenasàirica cayábéeri iináwaná ipíchaná áibanái itàaníca báawéeri iyú wàwali ofrenda ìwalíse, yái wàwacáidéerica wàyaca, manuícáináni, yái ofrendaca. ²¹ Wawàwa càì wamànica wáalimáidacáiná wamànica machacàníiri iyú macáitani, càmiíricata abéta Wáiwacali iicápiná, néese macái wenàiwica iicápiná nacái.

²² Wabànùaca nacái náapicha áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, yái yáasáidéerica walí madécaná yàawiría íibaidáaná Dios irípiná cachàiníiri iyú. Siùca nacái máini cachàiníwanái iwàwaca iyúudàacuéca pía manuícáiná íináidacawa iwàwawa pìwalícué manuísíwata, yéemìacáinácué piináwaná piwàwáanácué piyúudàaca áibanái. ²³ Aibacaalícué isutá yéemíwawa pía Tito ìwali, yá picàlidacuéni nalí nùacawéerínacani, íibaidéerica nacái núapicha Dios irípiná wayúudàacaténácué pía. Nasutácaalícué nacái néemíwawa pía nàwali níai áibanái wéenanáica Tito yáapichéeyéica, yá picàlidacué nalí càì, níai

yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái níaca ibànùà nía, náibaida nacái Cristo irípiná yéewacaténá áibanái yàaca Cristo icàaluíná. ²⁴ Iná nàanàapinácaalícué pìatalé, yá píasáidacué nalí cáininácuéca piicáca nía báisíri iyú, yéewanápiná macáita wenàiwica áiba cáli néeséeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalíacawa pimànicuéca cayábéeri, náalíacaténá nacáywa wacàlidacatécué piináwaná ìwali machacàníri iyú, watàanícaalíté cayábéeri iyú pìwalícué.

9

La colecta para los hermanos

¹ Càmita iwàwacutá nutànàacuéca pírí àniwa ìwali yái pìasu ofrendapínáca, pìwacáidéeripínácuéca piyúudàcaténácué catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ² Núalíacáináwa cayábacuéca píiwitáise, núalíaca nacáywa piwàwacué pìwacáidaca plata pimàacacaténáni Dios irípiná ofrenda iyú. Càita nucàlidacué casímáiri iyú piináwaná ìwali càiripináta nalí níai Macedonia yàasu cáli néeséeyéica. Nudéca nucàlidacuéca nalí piináwaná ìwali, piacué iyéeyéica Acaya yàasu cáli ínata, piináidáanátécué pìwacáidaca ofrenda idé abéeri camuíca néese. Iná yéewa batéwa macáita iyéeyéica cháí Macedonia yàasu cáli ínata nadéca namichàidaca náiwitáisewa néemíacáinácué piináwaná ìwali pimàacáanápínácué plata Dios irí ofrenda iyú, iná nawàwaca namàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú nacái. ³ Quéwa nubànùacuéca pìatalé níai wéenanáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ipíchanácué càmítàacáwa pimàni càide iyúwa nucàlidáanátécué piináwaná ìwali cayábéeri iyú pìasu ofrenda ìwalipíná. Nuwàwaca báisíta pimáalàidacuéca pìwacáidacani ipíchawáise nùanàacuéca pìatalé càide iyúwaté nucàlidáaná áibanái irí piináwaná ìwalícué. ⁴ Aibanái Macedonia yàasu cáli néeséeyéi nàanàacaalí núapicha pìatalécué, càmíta nuwàwa nàanàacuéca pía càmínácáwa pìwacáida ofrenda, ipíchaná báica wía ìwalíse yái wacàlidáanáca manuíca wáináidacawa wawàwawa pìwalícué pìwacáidáanápínácué ofrenda. Yá nacái báipínácué píawa canácaalícué pìasu ofrenda piyúudàcaténácué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Iná nudéca nuínáidacawa nusutáanápíná náicha wawàsi níai wéenanáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàanápínácué napáchiaca pía quéecha nupíchalécáwa, nayúudàcaténácué pimáalàidaca pìwacáidaca pìasu ofrendawa càide iyúwaté picàlidáaná bàaluité. Iná pimáalàidacanámícué pìwacáidaca pìasu ofrendawa cayába, yásí náalíacawa pimàacacué plata Dios irípiná casímáiri iyú piwàwacáinácué piyúudàaca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeni càmícaalícuécáwa pimáalàida pìwacáidaca ofrenda, yásí áibanái náináidacawa càmítacué báisí piwàwa pimàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú, nayúunáidapíná nacái weedácuéca píichani cachàiníri iyú.

⁶ Péemíacué cayába comparación: Aibacaalí wenàiwica ibàna achúmáana, yásí yeedáca yàacàsi achúmanamata; quéwa ibànacaalí manuí, yásí yeedáca manùba yàacàsi. Càita nacái pimàacacaalícué achúméeri ofrenda, yásí Dios imànicuéca pírí achúméerína cayábéeri; quéwa pimàacacaalícué manuíri ofrenda, yásí Dios imànicuéca pírí cayábéeri àniwa manuísíwata. ⁷ Iwàwacutá macái wenàiwica imanùbaca imàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú càide iyúwa ínáidáanáwa iwàwalícuésewa. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica imàaquéeyéica ofrenda casímáiri iyú. Càmita Dios iwàwa wamàacaca plata ofrenda iyú báawacaalí wawàwa ìwalíse, càide iyúwa áibanái idéca nacáicaalí ichùulíaca wía cachàiníri iyú. ⁸ Dios yáalimá imànicuéca pírí macái cayábéeri íiwitáaná manuísíwata càiripináta pidèncaténácué macáita pimáapuèricuéca, pidèncaténácué nacái pìasuwa cayába piyúudàcaténácué macái íibaidacalési íiwitáaná cayábéeri. ⁹ Càité profeta itànàacaté Dios itàacái bàaluité:

“Yái wenàiwica cayábéerica íiwitáise idéca yàaca catúulécanéeyéi yàasupiná manuísíwata. Imànipiná áibanái iríwa machacàníri iyú càiripináta”, càì íimaca. ¹⁰ Dios yàacuéca walí bànacalé íimi wabànacaténácué wabànacalewa. Yàacué nacái walí yàacàsi wayáapiná. Càita nacái Dios yàapinácué pírí macáita yái pimáapuèrica. Dios imàacapinácué pidèniaca plasuwa cayába piàcaténácué catúulécanéeyéi yàasupiná. Néese Dios imàacapinácué plasu ofrenda iyúudàaca nía manuísíwata. Yásí Dios imànicuéca píríwa cayábéeri manuísíwata, yéewanápinácué piyúudàaca áibanái àniwa. ¹¹ Càipinácué pidèniapinácué macái cawèníri íiwitáana yéewanápinácué piaca catúulécanéeyéi yàasupiná manùba. Pibànùacaalícué plasu ofrendawa núapicha catúulécanéeyéi irípiná, yásí níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàapiná Dios irí cayábéeri plasu manuiri ofrenda ìwalíse. ¹² Yácáiná watépinácué plasu ofrenda catúulécanéeyéi irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa càmiricata abéta wàa nalí yái wawàsica namáapuèrica, néese wachàiniadapiná nawàwawa nacái nàacaténá Dios irí cayábéeri manuísíwata. ¹³ Nàapiná Dios irí cayábéeri, yácáinácué plasu ofrenda yáasáidapiná nalíwa peebáidacuéca Cristo itàacái cayábéeri pimànicaténá càide iyúwa Cristo ichùullanácué pía. Nàapiná nacái Dios icàaluíniná ìwalíse yái manuiri ofrenda pimàaquéricuéca piyúudàacaténá nía, áibanái nacái. ¹⁴ Yá nacái nasutápinácué Dios íicha pírípinácué manuísíwata, máiní cáininéeri iyú, Dios imànicáinácué pírí cayábéeri mawèníri iyú. ¹⁵ ¡Wàacué Dios irí cayábéeri imànicáiná walí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, quéwa máiní manuí cachàiníwanái íicha yái wáaliméeripináca wacàlidaca èeri mìnanaí itàacái iyú!

10

La autoridad de Pablo como apóstol

¹ Núa Pablo, nùalàacué pía manuísíwata, quéwa éeréeri iyúta nacái càide iyúwa Cristo yàalàana wenàiwica éeréeri iyú, imàni nacái cayábéeri wenàiwica irí. Abénaméeyéi péenácué náimaca nùwali cáalucasa nuicácuéca pía, náimaca nacái nùalàacasa wenàiwica éeréeri iyú idècunitàacá nùyaca piápicha, quéwa náimaca nùyacaalícué déeculé píicha, yá nùalàacuécasa pía cachàiníri iyú, náimaca. ² Uwé, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata, picácué píalimáida piicáwa núa nùacaalípiná nupáchiacuéca pía, ipíchaná iwàwacutáca nùalàaca nía cachàiníri iyú níara péenácuéca icháawèeyéica nuináwaná ìwali náimacáiná numànicasa càide iyúwa èeri mìnanaí imàníná càimíyéica yeebáida Dios. Nudéca nuínáidacawa nùalàanápiná nía cachàiníri iyú nùyacaalípinácué piápicha càmicaalícwá nawènúada náiwitáisewa báawéeri íicha. ³ Báisícata iwàwacutá wàyaca cháí èeri írìcu càide iyúwa macái èeri mìnanaí, quéwa càmita wamàni ùwicái Dios irípiná càide iyúwa èeri mìnanaí imàníná ùwicái nàuwidenái íipunitawa nacáapisàì iyúwa èeri írìcuírìca. ⁴ Yái wacáapisàì càmiríca càide iyúwa èeri mìnanaí icáapisàì, néese yái Dios ichànica, yácata wacáapisàì yáaliméerica imáalàidaca Satanás imànicalé cachàinírìca, yái Satanás idacúanáca wenàiwica íiwitáise. ⁵ Iná yéewa Dios ichàini iyú wáasáidaca cachìwéerica nàasu tàacáisi cawinácaalí ichìwáidéeyéica áibanái ipíchaná neebáidaca Jesucristo itàacái. Wáasáidaca nacái cachìwéeyéica nía, cawinácaalí cáimacáiyéica iicáca yáawawa, icàlidéeyéica cachìwéeri tàacáisi ipíchaná wenàiwica yeebáidaca Dios. Wadèniacáiná yái wacáapisàicawa, yái Dios ichànica, íná yéewa wáalimá wawènúadaca wenàiwica íiwitáise Cristo irípiná neebáidacaténá itàacái. ⁶ Càita nacái Dios ichàini iyú wáalimá wàuwichàidaca níara abénaméeyéi péenácuéca càimíyéica iwàwa imànica càide iyúwa wàalàana nía, pidécanáamicué pimànica machacàníri iyú càide iyúwa wáimáana.

⁷ Càmitacué pialimá pínáidacawa machacàniri iyú piicácáinacué wenàiwica iicacánáwa meedá, ínacué piicáca núa càide iyúwa machawàaquéri. Aibanácaalí pèwi icàlida iináwanáwa Cristo yàasunáicasa nía, iwàwacutá nawàwalica Cristo yàasunáica nacái wía, wía apóstolca. ⁸ Cawàwanáta piyúunáidacuéca canùmaséeca núa nucàlidacáiná madécaná iwali yái wachùullanápinácuéca pía, quéwa càmita báipiná núa nutàacái ìwalisewa yácáiná núsáidapínacué piríwa amaléeri iyú Wáiwacali idéca imàacaca wàalàacuéca pía wayúudàacaténacué pidàwinàidaca píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú cachànicaténacué píiwitáise Dios iwali. Càmitaté imàaca walí ichàiniwa wamàalàidacaténacué pía. ⁹ Càmitacué nuwàwa piyúunáidaca nuwàwaca nucalùadaca pía nùasu cuyàluta iyúwa. ¹⁰ Aibanái íimaca nutànàacasa cachàiníri tàacáisi cuyàluta irícu, nùalàacaténá wenàiwica cachàiníri iyú, quéwa náimaca càmitasa nùalimápiná nutàanica cayába nùyacaalípinácué píapicha, náimaca nacái càmitasa cachàini nuíwitáise nuchùullanápiná wenàiwica, náimaca. ¹¹ Quéwa níara icàlidéeyéica càì iwàwacutá náalíacawa cachàinínápiná wáiwitáise wamànicaténá cachàiníri iyú wàyacaalípinácué píapicha càide iyúwa wabànùanacuéca pirí cachàiníri tàacáisi cuyàluta iyú.

¹² Nàyaca abénaméeyéi pèwi icàlidéeyéica iwaliwa máiníyéicasa cayábaca nía. Quéwa péemiacué cayábani, càmita báisi cáalíacáica nía. Náimaca cawinácaalí wenàiwica iyéerica càide iyúwa nàyaná, máinícasá cayábaca íiwitáise, náimaca. Iná cáimacáica naicáca níawawa áibanái íicha máiníicáinása cayábéerica náiwitáise, náimaca. Càmita numàni càì, báawacáináni. ¹³ Càmita watàaní wàwaliwa canùmaséeri iyú. Wacàlidacáita wáibaidacalé iináwanáwa, yái íibaidacalési Dios imàaquéerica walí wamàinínápiná irí. Dioscata yái yásáidéerica walí alénácaalí iwàwa wáibaidaca irípiná. Imàacacaté wàanàaca pìatalécué Corinto iyacàlená néré. ¹⁴ Inaté càmita wachàbawa íicha yái Dios imàacacataléca wáibaidaca irípiná wàalàacaténacué pía, wàyacaalítécué píapicha. Wíaté idàbàanéeyéi yàanàaca pìatalécué icàlidéeyéica yái cayábéeri tàacáisica Cristo iináwaná iwali. ¹⁵ Aibacaalí íibaidaté Dios irípiná pèwi icàlidacaténacué pirí Jesucristo itàacái, yá cayábaca. Càmita watàaní áibanái íibaidacalé iwali càide iyúwa wadéca nacáicaalí wamànicani. Càmita nacái wamàni áiba wawàsi íicha yái wáibaidacaléca Dios imàaquéerica wamànica irípiná. Néese wawàwacué wáibaidaca àniwa Dios irípiná pèwi wayúudàacaténacué peebáidaca Jesucristo itàacái cachàiníwanái. Yásí pialimácué piyúudàaca wàanápináwa áibalé wáibaidacaténá Dios irípiná càide iyúwa imàacáaná walí wáibaidacalépiná. ¹⁶ Wawàwa nacái wàacawa déeculé yáwanái pìasu cáli íichacué wacàlidacaténá Jesucristo iináwaná iwali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càmita quéwa wawàwa wéewáidaca wenàiwica áiba yàcalé irícu áibanái yéewáidacatalécaté nía Jesucristo iwali, càmicáiná wawàwa watàanica canùmaséeri iyú càide iyúwa wadéca nacáicaalí wéewáidaca wenàiwica néré ipíchawáiseté áibanái yàanàaca néré néewáidacaténá nía.

¹⁷ Picácué canùmaséé pía pìwaliwa, néese pitàanicué cayábéeri iyú Wáiwacali iwali. Picàlidacué Wáiwacali idéca imànicuéca pirí cayábéeri. Iwàwacutácué cawènica piicáca yái Wáiwacali icàlidáanáca piináwaná iwali pidécuéca pimànica cayábéeri. ¹⁸ Wawàwacaalí áibanái iicáca wía cáimiétaquéri iyú, iwàwacutá càmita wáima wàwaliwa máinícasá cayábaca wía. Néese iwàwacutácué wamànica càide iyúwa Wáiwacali ichùulláná yéewacaténá Wáiwacali icàlidaca waináwaná iwali cayábéeri iyú.

11

Pablo y los falsos apóstoles

¹ Cawàwanátacué pialimá pìidenìaca nutàanínáca nùwaliwa achúmáana iyúwa máiwitáiséeri, càide iyúwa canùmaséeri. Pìidenìacué achúmáanata. Càmita báisi nuwàwa nutàaníca càì quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca piríni, máinicáinacué ráunamáita piwènúadaca píiwitáisewa báisíri tàacáisi ícha. ² Máinicué cáinináca nuicáca pía càide iyúwa cáinináaná Dios iicácuéca pía. Dios, núa nacái càmita wawàwa piwènúadacué píiwitáisewa Cristo ícha. Péemìacué comparaciòn: Cayábacaalí mànacàu íiwitáise, càmita uimá ùuculliri yáapicha. Néese ucùaca úawawa masaquèeri iyú asìaná ícha àta uedácataléta ulíwa unìriwa cáininácaténá uicáca abéerita yái unìrisíwaca. Càitacué nacái pía: Nuwàwacué picùaca píawawa masaquèeri iyú cachìwéeri tàacáisi ícha yéewanápinacué cáinináca piicáca abéerita Cristo. ³ Quéwa achúmaca nuwàwa nuínáidacawa píwalicué cawàwanáta pimàacáanápínacué Satanás ichìwáidaca pía. Bàaluité Satanás ichacamàanícawa cáalíacáiri àapi iyú. Satanás icàlidacaté cachìwéeri tàacáisi Eva irí, úái idàbàanéechúaté inanáca. Yáté Satanás yáalimáidacaté úa uyáanápináté abéeri íiwitáaná àicu ìyacaná, yái íiwitáaná càmirícaté Dios ibatàa wenàiwica iyáaca. Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa píwalicué cawàwanáta Satanás yàasu wenàiwica ichìwáidacuéca pía piwènúadáanápínacué píiwitáisewa Cristo ícha, piméyáacaténacué cáinináca piicáca abéerita Cristo mabáyawanéeri iyú. ⁴ Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa píwalicué, casímáicáinacué péemìaca natàacái cachìwéeri níara yèepuníyécawa icàlidaca áiba tàacáisi Jesús ìwali áibalé ícha yái tàacáisica wacàlidéerica. Piwàwacuéca peebáidaca áiba tàacáisi ícha yái tàacáisi wacàlidéerica Espíritu Santo ìwali càide iyúwacué peebáidaca nacáicaalí áiba yàacawéeridéericuéca pía Espíritu Santo ícha. Casímáica nacái peebáidacuéca áiba tàacáisi méetàuculéeri ícha yái peebáidéericatécué Jesucristo ìwali iwasàanáca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁵ Uwé, nuínáidacawa càmita caná nuwèni náicha níara cachìwéeyéica icàlidéeyéica ìwaliwa apóstolcasa nía, níara peebáidéeyéicuéca irí, piiquéeyéicuéca iyúwa máiníyéi cayábaca íiwitáise yéewáidaca. ⁶ Báisícata càmita nucàlida tàacáisi èeri mìnánái yáalíacái iyú íná pínáidacuécawa càmita núalimá nutàaníca ibaniéri tàacáisi iyú. Quéwa núalíacawa cayábéeri iyú ìwali yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí. Madécaná yàawiríaté wásáidacuéca pirí Dios idéca imàacaca wáalíacawa cayába, piicácaalítécué càinácaalí wamàni pèewibàa.

⁷ Bàaluité nucàlidacatécué pirí yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yáté càmita nuchùulla pipáyaidáanápínacué núa. Néese nuíbaidacaté nucáapi iyúwa nuwèniacaténáté nuyáapínáwa. Quéwa siùcade pímacuéca canácase iwèni yái tàacáisi nucàlidéericatécué pirí càmicáináté nucobracué pía, nùyacáináté nacái iyúwa càmiríca cachàini píichacué. Iná calúacuéca pía núapicha siùcade càide iyúwa nudéca nacáicaalí numànicuéca pirí báawéeri manuísíwata. Quéwa càmitaté nucobracué pía nuwàwacáináté nuyúudàacuéca pía yéewanápinacué píyaca cáimiétaquéri iyú Dios yáapicha. ⁸ Aibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda nuwèniacaténáté nuyáawa iyú idècunitàacá nuéwáidacatécué pía. ⁹ Néeseté imáalàacatéwa nuícha yái plata idècunitàacá nùyaca píapichacué, quéwa càmitaté nusutacué píicha plata éwitaté canácáaníta nulí yái numáapuèrica, yá canácaté wenàiwica nusàiwiquéeri irí wawàsi yàanápináté nuyáapíná, ibatàa abéeri piná. Néeseté áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàanàacaté Macedonia yàasu cáli néese, yá nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda, ínáté yéewa nudèniaca yái numáapuèrica. Càité nuwàwaca numànica ipíchanáté nusàiwicacué pirí wawàsi piacaténacué nuyáapíná, ipíchanáté càulenácuéca píichani. Siùca nacáide nuwàwa numànica càì mamáalàacata. ¹⁰ Càide iyúwa núalíanáwa báisíri tàacáisi

ìwali, yáì icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali, càita nacáì nudéca nuínáidacawa nucàlidáanápíná mamáalàacata Cristo iináwaná ìwali mawèníri iyú aléera pìasu cálicué imanuíca, yáì Acaya yàasu cálica, yéewanápiná casímáica nuwàwa ìwalíse càiripináta yáì càmináca nusàiwicacué pirí wawàsi nuedáanápínacué pícha plata nulípináwa. ¹¹ Néeni, ¿cánásica nutàaní càì? ¿Càmicáinásica cáininá nuicácuéca pía? Càmirita. ¡Dios yáalíacawa cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata!

¹² Quéwa nuwàwa nucàlidaca nuèpunicawa mamáalàacata Cristo iináwaná ìwali mawèníri iyú numawèniadacaténá níara cachìwéeyéica icàlidéeyéica ìwaliwa náibaidacasa Dios irípiná càide iyúwa núa. Quéwa nasutácué pícha nawènipináwa, íná càmita báisí náibaida Dios irípiná càide iyúwa núa. ¹³ Níacáináta meedá cachìwéeyéi icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa Cristo yàasu apóstolcasa nía, quéwa nachìwáidacáita wenàiwica meedá. ¹⁴ Núalíacatéwa namàninápináté càì, namànicáiná càide iyúwa náiwacali Satanás imàniná. Satanás yáalimácáiná imàacaca yáawawa cacamalánéeri iyú wenàiwica iicácaténáni càide iyúwa mèlumèluíri ángel Dios néeséeri ichìwáidacaténá wenàiwica namàninápiná nabáyawanáwa. ¹⁵ Iná yéewa wáalíacawa Satanás yàasu wenàiwica íbaidéeyéica irí namànica càide iyúwa Satanás imàniná. Yá náimaca nàwaliwa cayábanaméeyéicasa íiwitáise nía, íbaidéeyéicasa Dios irípiná, quéwa nachìwáidacáita wenàiwica meedá. ¡Iná nàuwichàapínacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú càiripináta namànicáiná nabáyawanáwa!

Sufrimientos de Pablo como apóstol

¹⁶ Nusutácué pícha wawàsi àniwa, picácué pínáidawa máiwitáiseca núa. Càmita báisí nuwàwa nutàanica càì nucàlidacaténá máiní nùwaliwa, quéwa iwàwacutá nutàanicuéca pirí iyúwa máiwitáiseeri máinicáinácué piwàwaca piwènúadaca píiwitáiseewa Jesucristo ícha. Iná iwàwacutá canùmaséeca núa nacáì achúmáanata, càide iyúwa níara áibanái cáimacáiyéica iicá yáawawa. Quéwa càmita báisí nuwàwa nutàanica iyúwa nía. ¹⁷ Wáiwacali càmita iwàwa wacàlidaca wàwaliwa máinicasa cayábaca wía. Quéwa iwàwacutá canùmaséeca núa achúmáanata càide iyúwa máiwitáiseeri piwàwacáinácué péemíaca máiwitáiseeyéi itàacái meedá, níara canùmaséeyéica iicáca yáawawa. ¹⁸ ¡Iwàwacutá canùmaséeca núa nacáì, nucàlidacaténá nuínáwanáwa máiwitáiseeri iyú càide iyúwa wenàiwica cachàiníri iicáca yáawawa áibanái ícha! Càita iwàwacutá nutàanicuéca pirí nuyúudàacaténácué pía, máinicáinácué piwàwaca péemíaca yáawamita máiwitáiseeyéi itàacái. ¹⁹ Càmitacué máiní cáalíacáicuéca pía càide iyúwa pínáidáanáwa, quéwa piicácuéca píawawa iyúwa máiníyéica cáalíacáica áibanái ícha, íná yéewa pìideníacuéca nía casímáiri iyú níara máiwitáiseeyéica. ²⁰ Iná yéewa casímáica piicáca níara cachìwéeyéica yéewáidéeyéicuéca pía, éwita nachùulíacáanítacué píibaidaca nalí, éwita nacáì nayáacáanítacué macáita pìasu yàacàsi, éwita nacáì nachìwáidacáanítacué pía, éwita nacáì nanúacáanítacué pinàni ìwali. ²¹ Càmita wamànicué pirí càiri wawàsi, íná piicácuéca wía iyúwa machawàaqueeyéi càmicáináté wamànicué pirí báawéeri. Yá nacáì piwàwacuéca píbáiniadaca wía ìwalíse yáì càminácuéca wamàni pirí cachàiníri iyú.

Quéwa càmicáiná cáalu níara cachìwéeyéica nacàlidáanápíná nàwaliwa máiní canùmaséeri iyú, íná iwàwacutá canùmaséeca núa macàaluínináta nacáì iyúwa máiwitáiseeri éwita càmicáaníta nuwàwa nutàanica càì báawacáináni. Quéwa iwàwacutá núsáidacuéca pirí apóstolca núa, Dios ibànuèrica yéewáidéeripínacué pía. ²² Níara cachìwéeyéica nacàlidaca hebreoca nía. Núa nacáì hebreosàirita, itàanírira hebreo itàacái iyú. Nacàlidaca nacáì israelitaca nía. Núacáanítani israelitasàirita, Israel itaquérinámicáiná núa. Nacàlida nacáì

Abraham itaquénáinámica nía. Núacáanítani Abraham itaquérinámita nacái. ²³ Náimaca náibaidáanása Cristo irípiná. Núacáaníta nacái máini cachàiniwanái náicha, quéwa càmita báisi nuwàwa nucàlidaca càiri wawàsica nùwaliwa, níacáiná abéta máiwitáiséeyéi natàanica càì canùmaséeri iyú nàwaliwa. Quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca pírì càì píalíacaténacuéwa básícata apóstolca núa, Dios ibànuèrica. Yá nudéca nuíbaidaca Cristo irípiná cachàiníri iyú náicha. Nudéca nùuwichàacawa cachàiniwanái náicha. Nùuwidenái yúucaca núa pre-soíyéi ibànaliculé manùba yàawiría náicha. Aibanái máini nacapèedáidacaté núa cachàiniwanái náicha. Manùba yàawiría áibanái iwàwacaté inúaca núa. ²⁴ Cinco yàawiriaté judíonái nàuwichàidaca núa. Cinco yàawiriaté nacapèedáidaca núa cabèesi iyú treinta y nueve yàawiría. ²⁵ Máisibàawiría nacapèedáidacaté núa àicu iyú. Abé yàawiriaté nanúadáida núa íba iyú nanúacaténaté núa. Máisibàawiriaté nùacawa manuírì úni yáacubàa nave irìcu, yáté nave nasawíacawa wáicha. Abé yàawiriaté batéwa nuisicùmawacawa nùyaté táiyápinama, abé èeri nacái manuírì úni yáaculé, nuwatácawa àicu ínata. ²⁶ Nudéca nuèpunícawa madécaná yàawiría, déeculé nacái nucàlidacaténá Dios itàacái. Nudéca nuchàbacawa caiyéininéeri inanába yáacubàa; iwàwacutácaté nuèpunícawa cayéedéeyéi yèewibàa nacái. Nuicácaté nacái cáalunáiri nùasu cáli néeséeyéi yèewiwa, càmiíyéi nacái nùasu cáli néeséeyéi yèewi. Nuicácaté nacái cayéininéeri yàcalé irìcu, nawàwacataléca nanúaca núa, càita nacái manacúaliré, manuírì úni yáacubàa nacái. Nudéca nuicáca cáalunáiri nèewi nacái abénaméeyéi cachìwéeyéi icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa neebáidacasa Jesucristo itàacái. ²⁷ Nudéca nuíbaidaca cachàiníri iyú. Nudéca nacái nùuwichàacawa càulenéeri wawàsi iyú, nuíbaidacaténá Dios irípiná, íná madécaná yàawiría càmita núalimá nuimáca cayába. Nudéca nùuwichàacawa máapicái iyú macàláaná nacái nuwàwa. Madécaná yàawiría càmita nudé nuyáaca nuyáacaléwa. Nudéca nacái nùuwichàacawa casaliníri iyú, canácaté nacái nubàle cayába.

²⁸ Nàyaca nacái manùba áiba wawàsi càulenéeri nuícha. Càita nacái macái èeri imanùbaca catúulécanáca numànica nuwàwawa nàwali macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa macái cáli imanùbaca. ²⁹ Aibacaalí càmiri yeebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, yá achúmaca nuwàwa máincáiná nuwàwaca nuyúudàaca nía. Aibacaalí icaláawa Dios íicha imànicaténá ibáyawanáwa ìwalíse yái nachìwáidáanácani, yá achúmaca nuwàwa báawanama, báawa nacái nuínáidacawa. ³⁰ Iwàwacutácaalí canùmaséeca núa péemiácaténacué nulí, yá cayába cachàiniwanái canùmaséecaalí núa ìwali yái wawàsi yáasáidéerica machawàacaca núatá, yéewacaténá macáita náalíacawa abéericata Diosca yái ichàiniadéerica núa. ³¹ Wáiwacali Jesucristo Yáaniri, yái Icuèriná Diosca, yái wèeripináca irí cayábéeri càiripináta, yáalíacawa nucàlidáaná nuináwanáwa báisíri iyú. ³² Nùyacaalíté Damasco iyacàlená irìcu, yái gobernador íbaidéericaté rey Aretas irí ichùulíacaté yàasu úwináwa nacùanápinaté macái iwáiná inùmaca, yái yàcalé itéeséerica iwáináca, náibàanápinaté núa. ³³ Quéwa áibanái nayúudàacaté núa, yá nalicùadacaté núa manuírì mapíri irìcu yéenúlusi ìwali chènuníiséeri ventana irìcubàa yàcalé iwáiná ínatáise nùanàacaténá cáli iwéré méetàucuta yàcalé íicha. Càité numusúacawa náicha.

12

Visiones y revelaciones

¹ Canápináta meedáni wacàlidacaalícué waináwaná ìwaliwa canùmaséeri iyú, quéwa níara cachìwéeyéica nacàlidaca canùmaséeri iyú nàwaliwa, náimaca nadéca nacíca yéenáiwánási nacáiri Dios néeséeri, íná iwàwacutá

nacái núcàlidaca Wáiwacali idéca imàacaca nuicáca yéenáiwánási nacáiri yáasáidacaténá nulí wawàsi ibàacanéeri iyú. ² Catorce camuí néese siùcade, núa, yái yeebáidéerica Cristo itàacái, nùacatéwa chènuniré Dios itécáinaté núa aquialénamata àta nùanàacataléta máisibáaná cáli chènuníiséeri néré, yái Dios iyacàle chènuníiséerica. Càmita núalíawa asáisi nùacaalítéwa néré nuiná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú. Diosta yáalíawa. ³ Núalíacawa Dios itécaté núa aquialénamata paraíso néré, quéwa càmita núalíawa asáisi nùacaalítéwa nuiná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú nùawa. Abéerita Dios yáalíawa. ⁴ Nùacatéwa paraíso néré, yá nuémíacaté tàacáisi máinírira ibàacanáca íná Dios càmita ibatàa wenàiwica icàlidaca áibanái iríni. ⁵ Ewita máinicáaníta cayábéericaní yái nuchábáanácawa paraíso néré, càicáaníta càmita nuwàwa nutàanica nùwaliwa canùmaséeri iyú, néese núcàlidacáita machawàacáanáca núa cháí èeriquéi. ⁶ Nuínáidacaalíwa núcàlidáanápíná cayába nuináwaná ìwaliwatá, yá càmita nutàaní máiwitáiséeri iyútá, néese núcàlida cáimiétaquéeri iyútáni, báisícáinatáni, yái núuméeripínacatá. Quéwa càmita numànipíná càì ipíchaná áibanái iyúunáidaca máiní yáwanáica cachàini núa ícha yái naicáanáca núa, ícha nacái yái néemianáca núcàlidaca Dios itàacái. ⁷ Yáara yéenáiwánási nacáiri nuíquéricaté, máiní yáwanáiri ichúnica, máiní nacái Dios yáasáidaca nulí wawàsi ibàacanéeri iyú, íná ipíchaná máiní cachàinica nuicáca núawawa áibanái ícha, yáté Dios imàacaca nulí uláicái. Yái uláicáica cáiwica nulíni càide iyúwa manuúri tuúri ìyacaalí wainálicu cáiwíiri iyú. Siùcade Satanás yùuwichàidaca núa mamáalàacata iyú yái uláicáica. Càita Dios imàacaca nùuwichàacawa ipíchaná máiní cáimacáica nuicáca núawawa càide iyúwa wenàiwica cachàinírira íicáca yáawawa áibanái ícha. ⁸ Máisiba yàawiriaté nusutáca Wáiwacali ícha yeedáanápínaté nuícha yái uláicáica. ⁹ Quéwa Wáiwacali íimaca nulí: “Càmíiri. Quéwa núata píapicha. Càmita pimáapúa áiba wawàsi ícha yái cáinináanáca nuicáca pía. Machawàacacaalí pía, yásí wenàiwica naicápiná nuchàini amaléeri iyú cachàiniwanái. Naicácaalí pimànica cachàiníiri iyú éwita machawàacacáaníta pía, yásí náalíacawa pimànicani nuchàini iyú”, càì íimaca nulí yái Wáiwacalica. Íná casímáica núa machawàacáanáca núa, yéewanápiná Cristo ichàini iyamáacawa nùwali, nùasáidacaténá áibanái irí cachàinírira Cristo íiwitáise. ¹⁰ Íná yéewa cayábaca nuwàwa machawàacáanáca núa, namàniná nacái nulí báawéeri nabáiniadacaténá núa; cayába nacái nuwàwa éwita catúulécanaalí núa, nàuwichàidacaalí nacái núa Cristo ìwalíise nuebáidacáiná Cristo itàacái, càulenácaalí nacái namànica nulíni. Máinícaalí machawàacaca núa, yásí máiní cachàiniwanái Cristo ichàini iyamáacawa nùwali.

Preocupación de Pablo por la iglesia de Corinto

¹¹ Nudéca núcàlidaca nuináwaná ìwaliwa canùmaséeri iyú càide iyúwa máiwitáiséeri. Càmita báisí nuwàwa nutàanica càì, quéwa iwàwacutá numànicani càmicáinácué picàlida nuináwaná ìwali cayábéeri iyú. Cayába cachàinitésicatáni picàlidacaalítécué nuináwaná cayábéeri iyútá, càmicáiná caná nuwèni náicha níara cachìwéeyéica peebáidéeyéicuéca irí icàlidéeyéica ìwaliwa apóstolcasa nía Dios ibànuèyéicasa máiníyéicasa cayábaca áibanái apóstol ícha. Ewita canéeri iwènicáaníta núa, càicáaníta Dios imàacaca cachàinica núa náicha. ¹² Bàaluité nùyacaalícué píapicha, yá numànicaté mamáalàacata báisíiri apóstol íbaidacalé, yái càmirica wenàiwica idé imànica, ínaté yéewa píalíacuéwa báisíiri iyúcani Dios ibànuèrica núa. ¹³ Iyacaté abéeri wawàsi càmiricaté numànicué píri numàníricaté áibanái irí canánama, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái áiba cáli imanùbaca: Yái nusutáanáca náicha nuyáapínáwa, nuimácatáipíná nacái. Ínácué cawàwanáta báawacuéca piicáca núa meedá càide iyúwa nudéca nacáicaalí numànicuéca

pirí báawéeri càmicáináté nusàiwicacué pirí wawàsi ipíchanácué nuínataléca piríni. Báawacaalícué piicáca núa, nusutácué pícha wawàsi pimàacáanápínacué piwàwawa ícha.

¹⁴ Siùcade màulenáca núa nupáchiacáténacué pía àniwa máisibàawiríanápiná. Yá mamáalàacata càmitacué nusutápiná nuyáapínáwa pícha, ipíchanácué nusàiwicaca pirí wawàsi. Yácáiná càmita cáininá nuicácuéca pìasu plata, néese cáinináca nuicácuéca pía. Càmitacué nucutá pìwacáidáanápíná plata nulípiná, yácáiná nuicácuéca pía càide iyúwa nuénibewa, yá píalíacuéwa sùmanái càmita nàwacáida plata naséenái irípináwa. ¹⁵ Càita nacái núucapíná macáita nùasuwa casímáiri iyú, nuyúudàacáténacué pía. Yá nacái iwàwacutácaalí numàacaca nucáucawa numànicaténacué pirí cayábéeri, yá cayábaca. Càita nuwàwacué nuyúudàaca pía éwitacué pimànicáaníta nulí càide iyúwa càmiyeyí máini cáinináca iicáca núa, éwita máinicáanítacué cáinináca nuicáca pía.

¹⁶ Báisíta, càmitatécué nusutá pícha nuyáapínáwa, quéwa abénaméeyéi péenacué nacàlidaca nùwali nudécasa nuchìwáidacuéca pía nuchìwa iyúwa, náimaca nacái nudécasa nuedácuéca pícha plata máalíacanéeri iyú. ¹⁷ Quéwa, píalíacuéwa cayába càmitaté nachìwáidacué pía needácatená pícha plata nulípiná níai nubànuyéicatécué pìatalé. ¹⁸ Nusutácaté wawàsi Tito ícha ipáchanápínátécué pía. Nubànúacaté nacái áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái yàacáténátéwa Tito yáapícha. Píalíacuéwa Tito càmitaté ichìwáidacué pía yeedácaténacué pícha plata nulípiná. Píalíacuéwa báisiiri iyúcani wía pucháibaca, núa Pabloca, Tito nacái wadéca wamànicuéca pirí abédanamata abédanamacáiná wáiwitáise wáapichawáaca.

¹⁹ Cawàwanátacué píináidacawa wacàlidacáitacué pirí waináwanáwa càide iyúwa wawàwaca nacáicaalí wásáidacuéca pirí mabáyawanáca wía. Quéwa càmita wawàwa wamànica cà, néese watàaníca Dios iicápiná Cristo yàasu wenàiwicacáiná wía. Yá macáita yái wacàlidéericuéca pirí cháí cuyàluta irícu, wadéca wacàlidacuéca piríni yéewanápínacué pidàwinàidaca píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú peebáidacáténacué itàacái tàí íméeri iyú, píacué wéenanái cáininéeyéica waicáca. ²⁰ Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanáta càmita nùanàapínacué pìyaca càide iyúwa nuwàwáaná nùanàacaalípinácué nuicáca pía. Càita nacái achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanátacué càmita pìanàapíná núa casímáiri núa píapichacuéwa. Nuínáidacawa cawàwanáta nàyacué abénaméeyéi péená icuísáyaquéeyéiwa, abénaméeyéi nacái báawéeyéica iicáca áibanái wenàiwica nàasu cawèniiri ìwalíise, abénaméeyéi nacái caluéyéica, abénaméeyéi nacái cachàiniyéica iicáca yáawawa, abénaméeyéi nacái itàaniyéica báawéeri iyú áibanái ìwali, abénaméeyéi nacái icuíséeyéica íchawa áibanái, abénaméeyéi nacái cáimacáiyéica iicáca yáawawa áibanái ícha, abénaméeyéi nacái càmiyéica iwàwa abédanaméeri íiwitáise áibanái yáapícha. ²¹ Achúmaca nuwàwa nuínáida nacáiwa cawàwanáta Nucueríná Dios imàacapíná báica núa pìwalíisecué, nùanàacaalípinácué pìatalé àniwa, yá nacái cawàwanáta iwàwacutápiná nuícháanícuéca pìwali, manùbéeyéicaalí péenacué nadéca nèepùaca namànica nabáyawanáwa àniwa bàaluitéericuise àta siuca nacáide, càmiyécáwa nacái iyamáida iimáca áiba yáapícha càmiíchúaca náinusíwa, càmíríca nacái nanìrisíwa.

13

Advertencias y saludos finales

¹ Yácata máisibéeri yàawiríaná nupáchanápínacué pía. Profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái íméerica: Áibanáicaalí iwàwa ícháawàaca wenàiwica íbáyawaná nàuwichàidacáténáni, iwàwacutá natéca nàapíchawa pucháiba

wenàiwica nacàlidacaténá iináwaná càmicaalí máisiba nacái. Uwé, nùapinácuéwa pìataléwa máisibàawiríanápiná nùalàacaténácué pía báawéeri íchaná. Càmicaalícué peebáida, yásí nùuwichàidacué píawa. ² Píacué imàníyéicaté ibáyawanáwa manuísíwata bàaluité, canánamacué nacái pía. Nùalàacué pía macáita àniwa idècunitàacá nùyaca déeculécué pícha càide iyúwaté nùalàanácué pía bàaluité nùyacaalítécué píapicha yái pucháibáaná yàawiríanáca. Néeni nupáchiacaalícué pìatalé àniwa, yá càmita quirínama numàni nalí cayábéeri iyú, níara imàníyéica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata. ³ Cachàinipiná numànicuéca piríwa picàlidacáinácué piwàwacasa píalíacawa asáisi nutàanícaalí Cristo inùmalícué. Cristo càmita yùuwichàidapinácué píawa machawàaquéeri iyú, néese cachàiníri iyúpinácué yùuwichàida píawa. ⁴ Báisíta natàacaté Cristo cruz íwali idècunitàacá iyaca cháí èeri irìcu iyúwa machawàaquéeri. Quéwa siùcáisede iyaca Dios yáapicha, idèniaca nacái macáita Dios íiwitáise cachàiníri. Càita nacái machawàacaca wía cháí èeri irìcu càide iyúwaté Cristo iyáanaté quéwa wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, iná yéewanápiná wàyaca Dios ichàini iyú, wayúudàacaténácué pía.

⁵ Picácué píalimáida piicáwa wía, néese píináidacuéwa piwàwalícuésewa asáisi báisícaalícué peebáidacaté Cristo itàacái. Nuínáidacawa píalíacuéwa Cristo iyacué piwàwalícu. Quéwa, canácaalíni, ¡néese cué càmitàacá peebáida Cristo báisíri iyú! ⁶ Nutuíyàaca píalimáanápínácué píalíacawa báisíri iyúcani wadéca weebáidaca Cristo báisíri iyú, Cristo idéca ibànùaca wía nacái wáibaidacaténá irípiná iyúwa yàasu apóstolnái. ⁷ Wasutáca Dios íicha pirípinácué nacái ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Càmita wasutá Dios càì píasáidacaténácué wadéca wéewáidacuéca pía cayába, néese wawàwacáitacué pimànica cayábéeri, éwitasica áibanái línáidacawa càmita apóstol wía, càmicáiná wàuwichàidacué pía wáasáidacaténá báisíríca apóstolca wía idèniyéica Dios ichàini wàuwichàidacaténá báawéeyéi. ⁸ Yácáiná iwàwacutá wamichàidaca wenàiwica íiwitáise namàníinápíná cayábéeri, càide iyúwa Dios itàacái báisíri ímáaná. Canáca yéewaná watuíyàaca namànica nabáyawanáwa yéewanápiná wàuwichàidaca nía. ⁹ Iná wàanàacaalípinácué pìatalé, yá wàanàacaalícué pía yeebáidéeyéi iyaca tàì íiméeri iyú, càmicaalí nacái iwàwacutá wàuwichàidacuéca pía pibáyawaná íwalísewa, yásí cayábaca wawàwa éwitasica áibanái iicáca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmicáiná wáasáida Dios ichàini wàuwichàidacaténácué pía. Wawàwacáita peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, cachàinícaténácué píiwitáise íwali. Yá wasutácué Dios íicha pirípinácué mamáalàacata ichùnlanápínácué píiwitáise cayábéeri iyú. ¹⁰ Nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca ipíchawáise nùacué nuicáca pía. Nùanàacaalícué pía imàníyéi yàacawa ibáyawanáwa nùanàacaalípinácué pìatalé, yásí iwàwacutá numànicuéca pirí cachàiníri iyú, nudèniacáiná Wáiwacali ichàini nucùacaténácué pía. Iná nutànàacué pirí yái cuyàlutaca quéechacáwa piwènúadacaténácué píiwitáisewa báawéeri íicha. Wáiwacali càmita imàaca nulí ichàiniwa nuwènúadánápínácué píiwitáise Dios íicha, néese imàacaca nulí ichàiniwa nuyúudàacaténácué pía yéewanápinácué cachàinica píiwitáise Dios íwali.

¹¹ Yáta imanùbaca, píacué nuénánáica. Nuwàwacué pìyaca casímáiri iyú. Pícutácué pìyacaténá machacàníri iyú Dios iicápiná. Pimichàidacué píiwitáisewa peebáidacaténácué iyúwa nùalàaná pía. Abédanamacué pimàni píiwitáisewa píapichawáaca. Pìyacué nacái matuíbanáiri iyú píapichawáaca. Yásí yéewapínácué Dios iyaca píapicha, yái Dios imàaquéerica wàyaca matuíbanáiri iyú, imàaquéerica nacái cáinináca waicáyacacawa. ¹² Pitàidáyacuéca cayábéeri iyú. ¹³ Macáita níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica cháí nawàwalícué pía.

14 Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha imàninápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú; càita nacái nusutáca Dios ícha imàacáanápinácué píalíacawa piwàwalìcuísewa cáininácuéca Dios iicáca pía; càitacué nacái abédanamáanápiná píiwitáise Espíritu Santo yáapicha càiripináta.

GÁLATAS

Saludo

¹ Núa Pablo nubànùacué pirí cuyàluta. Apóstolca núa, Dios ibànùèrica nuçàlidacaténá itàacái wenàiwicanái irí. Càmitaté wenàiwica níái càì imàaca núa apóstolpiná càmitaté nacái wenàiwica níái càì ibànùa núa nuçàlidacaténá Dios itàacái. Néese yái Jesucristoca yácata ibànùèrica núa. Idéca nacái Dios ibànùaca núa, yái Wáaniri Dios imichàidéericaté Jesucristo yéetácáisi ícha. ² Macáita níái wéenánáica núapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalicuéca pía. Nubànùacué pirí cuyàluta píacué macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ínatéeyéica iyaca. ³ Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínapínácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú namàacáanápínácué nacái píyaca matuíbanáiri iyú. ⁴ Yái Jesucristo imàacacaté icáucawa yéetacaténáwa wáichawalíná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalíséwa. Càité Jesucristo imànica iwasàacaténá wía ícha yái báawéeri èrica càide iyúwaté Wáaniri Dios iwàwáaná imànica walí, yái Wacuèriná Diosca. ⁵ ¡Iná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta, yái cachàiníiri íiwitáiseca ìyéerica chènuniré cáimiétaquéeri iyú, icanéeri nacái icamaláná mèlumèluíri irícuwa! Báisíta, amén.

No hay otro mensaje de salvación

⁶ Máinícué achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuémíaca piináwaná ìwali, càulenáca nacái nuebáidaca yái náimáanáca píwalicué piwènúadacasacué píiwitáisewa caquialéta Dios ícha. Dios idéca imáidacuéca pía yéewanápínácué Cristo imànica pirí cayábéeri mawèníiri iyú quéwa pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa peebáidacaténácué cachìwéeri tàacáisi áibanái íméerica ìwali iwasàanápínásacué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁷ Quéwa canáca áiba tàacáisi báisíiri iwasèeripináca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Néese nàyaca meedá áibanái píatalécué imèniadéeyéicuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú íná báawaca píiwitáise píapichawáaca. Nawàwa nacái nawènúadaca Dios itàacái báawacaténá namànicani, yái tàacáisi icàlidéerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁸ Quéwa, péemíacué cayába, áibanáicaalí icàlidacué pirí áiba tàacáisi méetàuculéeri ícha yái wacàlidéericatécué pirí, yásí Dios yùuwichàidacani càiripináta. Càita nacái nuçàlidacaalícué pirí áiba tàacáisi, yásí Dios yùuwichàidaca núa càiripináta. Càita nacái chènuníiséeri ángel icàlidacaalícué pirí áiba tàacáisi, yásí Dios yùuwichàidacani càiripináta. ⁹ Nudéca nuçàlidacuéca piríni quéwa siùcade nuçàlidacuéca pirí àniwani: Aibacaalí icàlidacué pirí áiba tàacáisi méetàuculéeri ícha yái wacàlidéericatécué pirí, yá Dios yùuwichàidéeripiná càiripináta.

¹⁰ Càmita quirínama nucutá cayábacaténá meedá wenàiwicanái iicáca núa, néese nucutáca cayábacaténá Dios iicáca yái numàníirica. ¡Núalimáidacaalí mamáalàacata numànica meedá càide iyúwa casímáiná wenàiwicanái iicácatá, néese càmita Cristo yàasu wenàiwica núatá!

Cómo llegó Pablo a ser apóstol

¹¹ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa ìwali yái tàacáisi nuçàlidéericuéca pirí Jesucristo ìwali, yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càmitaté èeri mìnánái níái càì ichùnìaca yái tàacáisi náalíacái iyúwa. ¹² Càmitaté wenàiwicanái níái càì imàaca nulí yái tàacáisica. Càmita nacái néewáida núa càì. Néese Jesucristocata yái imàaquéerica núalíacawa nuçàlidacaténá wenàiwicanái iríni.

¹³ Pidécuéca péemiaca nuináwaná ìwali càinácaalíté numànica bàaluité nuèpunícaalítéwa càide iyúwa judiónái yéewáidáaná. Píalíacuéwa nuuwichàidacaté Dios yàasu wenàiwica mamáalàacata, máini báawéeri iyú, níara yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Nunúacaté manùbéeyéi numáalàidacaténá nía. ¹⁴ Nuèpunícáinátéwa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, yáté máini numànica cachàiníiri iyú náicha madécaná nunacáiyéicawa nuénánái judíoca máinicáináté cachàiníwanái náicha numànicaté macáita machacàniiri iyú càide iyúwa wàawirináimi judío íiwitáise íimáaná. ¹⁵ Quéwa ipíchawáiseté numusúaca nuicáca èeri, Dios yeedácaté núa nuíbaidacaténá irípiná. Yá cáininácáiná Dios iicáca núa, íná imànica nulí cayábéeri mawèniiri iyú imáidáanápináté núa nuíbaidacaténá irípiná. Néese Dios íináidacatéwa imàacáanápináté nuicáca Jesucristo. Yáté nuicácani. ¹⁶ Dios imàacacaté núalíacawa Dios Iiricani yái Jesucristoca, yéewanápiná nucàlidaca yái tàacáisi Jesucristo ìwali càmiyéi judío irí. Idécanáamité Dios imàacaca nuicáca Iiri, yá càmitaté nuwàwacutá áibanái wenàiwica yéewáidáanápináté núa. ¹⁷ Càmitaté nacái nùawa Jerusalén iyacàlená néré nuicácaténá níara apóstolca, Dios imáidéeyéicaté nupíchawáise. Càmitaté nusutá nuémíawa nía nùasu tàacáisi ìwali Dios imàaquéericaté nulí. Néeseté nùacatéwa machacànita Arabia yàasu cáli néré. Néesetécawa nuèpùacawa Damasco iyacàlená néré.

¹⁸ Néeseté máisiba camuí idénáami, yá nùacatéwa átata Jerusalén iyacàlená néré, nupáchiacaténaté Pedro néré, idàbáanáaté nùacawa yéewanápiná núalía nuicáca Pedro. Yáté nuyamáacawa Pedro yáapicha quince èeri. ¹⁹ Quéwa canácata nuiquéeri áibanái apóstol, abéerita Santiagoquéi nuicá, yái Wáiwacali iméeréerica. ²⁰ Núumacué pirí báisíiri iyú, abéerita Jesucristo yái càì imàaquéericaté núalíacawa itàacái. Dios yáalíacawa nucàlidacuéca pirí báisíiri iyúni.

²¹ Néese idécanáamité nupáchiaca néré, yáté nùacawa Siria yàasu cáli néré, Cilicia yàasu cáli néré nacái. ²² Níara wéenanái yeebáidéeyéicaté Cristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicatéwa yàcalé imanùbaca Judea yàasu cáli íinata, càmiyéicáwaté yáalía iicáca núa. ²³ Néemiàcáitaté nuináwaná ìwali. Càì náimacaté nùwali: “Yáta yùuwichàidéericaté wía bàaluité, yái iwàwéericaté imáalàidaca wía ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo itàacái, siùcade yàaca yàalàaca wenàiwica neebáidáanápiná Jesucristo itàacái”, càì náimacaté nùwali. ²⁴ Yá nàacaté Dios irí cayábéeri nùwali Dios iwènúadacáinaté irípináwa nuíwitáise.

2

Los otros apóstoles aceptan a Pablo

¹ Néeseté catorce camuí idénáami, yáté nuèpùà nùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa Bernabé yáapicha, yá nutécaté Tito núapichawa. ² Nùacatéwa néré Dios ichùuliacáinaté nùanápináwa néré. Néeseté Jerusalén iyacàlená néenibàa nùacawa nàatalé níara nacuèrinánái cáimiétacanéeyéica, wataánicaténá wáapichawáaca méetàucuta áibanái íicha. Yá nucàlidacaté nacuèrinánái irí yái tàacáisica nucàlidéerica càmiyéi judío irí, íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nuwàwacaté cayábaca néemiaca nùasu tàacáisi ipíchánaté canáca iwèni yái íibaidacalésica numàníríicaté Dios irípiná, càita nacái yái íibaidacalési numànírírica siùcade. ³ Néenialíté abénaméeyéi cachìwéeyéica nacàlidacaté iwàwacutáanása namànica circuncisión Tito irí, yái núapichéerica griegosàiri, càmirírica judío. Quéwa níái nacuèrinánáica càmitaté nachùulla Tito namànínápiná irí circuncisión. ⁴ Níara ichùuliéeyéicaté namànínápiná circuncisión Tito irí, cachìwéeyéica

nía meedá icàlidéeyéicaté iináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái. Nawàlùacatéwa wèewiré ibàacanéeri iyú. Yá nawàwacaté nacháawàaca waináwaná ìwali càmicáináté wamàni macáì càulenéeri wawàsi profeta Moisés ichùulìericaté israelitanái imànica nàacaténáté Dios icàaluíná. Quéwa Cristo Jesús iwasàacaté wía Moisés yàasu tàacáisi ícha. Càité cachìwéeyéi namànica nawàwacáináté nadacùaca wía wamàníinápínáté àniwa càide iyúwa Moisés ichùulianá israelitanái bàaluité. ⁵ Quéwa càmitaté weebá natàacái ibatàa abéeri momentopináta, wawàwacáináté wacùacuéca pirípináni yái tàacáisi báisírìca ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha mawèníri iyú.

⁶ Níái nacuerinánái áibanái iiquéeyéica cáimiétaquéeri iyú, càmitaté nachùulla nucàlidáanápíná áiba wawàsi wàlisài càmiyéi judío irí, néese cayábacaté naicáca nucàlidáanáté Jesucristo iináwaná. Quéwa càmitaté nucutá cayábaanápíná naicáca núa éwita cáimietacanéeyéicáníta nacuerinánáica nía, càmicáiná Dios iicá abéeri wenàiwica iyúwa cayábéeri áibanái ícha. ⁷ Càmitaté nachùulla nucàlidáanápínáté áiba wawàsi wàlisài, néese náimacaté nùwali báisícata Dios ichùullacaté nucàlidáanápíná itàacái càmiyéi judío irí, yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha; càité nacái Dios ichùullacaté Pedro icàlidáanápíná yái tàacáisi judíonái irí. ⁸ Dios ibànùacáináté Pedro iyúwa apóstol icàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali judíonái irí. Càita nacái Dios ibànùaca núa iyúwa apóstol nucàlidacaténáni càmiyéi judío irí.

⁹ Ináté Santiago, Pedro nacái, Juan nacái, níái áibanái iiquéeyéicaté iyúwa nacuerinánáiwá, níata yáalíacatéwa Dios imànicaté nulí yái cayábéerica mawèníri iyú, imàacacaténáté nucàlidaca itàacái càmiyéi judío irí. Néeseté náibàaca nacáapiwáaca wáapicha, núa, Bernabé nacái náasáidacaténá casíimáica naicáca wía iyúwa nàacawéeyéináwa iyúudéeyéica nía. Yáté abédanamata náiwitáise nacái wáapicha wacàlidáanápínáté Jesucristo iináwaná ìwali càmiyéi judío irí idècunitàacá áibanái apóstol íbaidaca Dios irípiná nacàlidacaténá itàacái judíonái irí. ¹⁰ Nasutácaté wáicha abéeri wawàsi meedá wayúudáanápínáté catúulécanéeyéi wenàiwica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita nùalimáidaca numànica cáalíacáiri iyú càiripináta.

Pablo reprende a Pedro en Antioquía

¹¹ Quéwa Pedro idécanáamité yàanàaca Antioquía iyacàlená néré, néese nùalàacani cachàiníri iyú imànicáináté yàacawa áiba wawàsi báawéeri. Càité imànica: ¹² Quéchatécáwa Pedro imànicaté cayábéeri, yáté iyáaca iyáacaléwa wéenanái yáapicha, níara càmiyéica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeseté abénaméeyéi judío yàanàaca néré nacái, níái judío Santiago ibànùeyéicaté néré, Jerusalén iyacàlená néeséeyéi. Idécanáamité nàanàaca, yá báawacaté naicáca Pedro, yàacawéeridacáináté càmiyéi judío. Ináté Pedro iwènúacawa càmiyéi judío ícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitaté iyáa iyáacaléwa náapicha càì quirínama cáalucáináté Pedro iicáca níái judío yàanèyéicaté Jerusalén néese, casacàacáiná judíonái iicáca càmiyéi judío. ¹³ Néeseté áibanái judío iyéeyéicaté yàcalé irìcu yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, abédanamata namànica náiwitáisewa Pedro yáapicha, namànicaténá càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise. Yáté càmita quirínama Bernabé yàacawéeridaca wéenanái càmiyéi judío. ¹⁴ Nuicácaté càmita namàníná càide iyúwa báisírì tàacáisi yéewáidáaná wía, yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha mawèníri iyú, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. Ináté nùalàaca Pedro cachàiníri iyú nàacuésesemi macáita níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái

ìwacáidáyaquéeyéicatéwa néré. Núumacaté Pedro irí: “Pía judíosàirica, quéechatécáwa pìacawéeridacaté wéénánái càmíiyéica judío càide iyúwa càmíiri judío, píalíacáinátéwa cáinináca Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, íná ¿cáná pichùulla càì nàyaca càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná, níái wéénánái càmíiyéica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái?” càité núumaca Pedro irí.

Los judíos y los no judíos alcanzan la salvación por la fe

¹⁵ Néeseté núumaca Pedro irí: “Pía, núa nacái, wíata asáiyéi iyúwa judiónái, càmítaté wamàni iyúwa càmíiyéi judío imàníná, càmíiyéica yeebáida Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. ¹⁶ Quéwa éwita judíocáaníta wía, càicáaníta wáalíacawa càmíta mabáyawaná Dios iicáca wía ìwalíse yái wamànínáca càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta Moisés itànèericaté. Néese mabáyawanáca Dios iicáca wía abéerita ìwalíse yái weebáidáanáca Jesucristo. Iná wía nacái judíoca wadéca weebáidaca Jesucristo yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíse yái weebáidáanáca Jesucristo, càmíta ìwalíse yái wamànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Canácáiná wenàiwica Dios iiquéri mabáyawanéeri iyú ìwalíse yái imànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná”, núumacaté Pedro irí.

¹⁷ Uwé, càita weebáidaca: Mabáyawanáca Dios iicáca wía wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. Iná áibanái judío càmíiyéi yeebáida Cristo náimaca wàwali càicasa wíade iyúwa càmíiyéi judío cabáyawanéeyéica, càmícáiná wachùulla wenàiwica namànica macáita càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Iná náimaca Cristo idécasa cabáyawanáca imànica wía. ¡Càmíirita!

¹⁸ Néese cabáyawanáca wía báisíiri iyú wèepùacaalí wéewáidaca wenàiwica iwàwacutáanápináca namànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ichùullaná yéewacáténáca cayábaca Dios iicáca wía. Wadéca wáasáidaca càmíta Dios iicáca wía mabáyawanéeri iyú ìwalíse yái cayábéerica wamànírica.

¹⁹ Yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí yáasáidacaté nulí iwàwacutáanáaté nuétácawa nubáyawaná ichùullacawa càmícáináaté nudé numànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía. Quéwa Cristo yéetácatéwa cruz ìwali nuíchawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidaca núa nubáyawaná ìwalísewa. Siùcade nùyaca abédanamata Cristo yáapicha. Iná yái tàacáisi Dios imàaquéericaté Moisés irí càmíta quirínama icháawàaca nubáyawaná. Càmíta nacái nucutá Dios iwasàaca núa yàasu yùuwichàacáisi íichawa ìwalíse yái numànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Càité Dios imànica nulí nùyacáténá machacàníiri iyú siùcade càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Siùcáisede càmíta nùya nucáuca iyúwa, néese Cristo icáuca iyúcata càì nùyaca. Iná yéewa idècunitàacá nùyaca cháì èeri irìcu, yá nuebáidaca Dios Iiri itàacái, yái cáininéericaté iicáca núa, imàaquéericaté nacái icáuca yéetácaténáca nuíchawalíná. ²¹ Càmíta caná iwèni nuicáca yái Dios imànínáca walí cayábéeri mawèníiri iyú, néese núalíacawa Cristo yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. Néeni, mabáyawanácaalíte Dios iicáca wía ìwalíse yái wamànínáca càide iyúwa itàacái bàalusàimi ichùullaná wamànicá, yá canáca iwèni meedá yái Cristo yéetáanácawatá.

3

La ley o la fe

¹ ¡Píacué Galacia yàasu cáli néeséeyéica, càmítacué pínáidawa cáalíacáiri iyú! Aiba wenàiwica idéca ichìwáidacuéca pía, íná pínáidacuécawa máiwitáiséeri iyú, yá pidécuéca peebáidaca cachìwéeri tàacáisi. Nucàlidacatécué pirí

Jesucristo iináwaná ìwali máini machacàniri iyú. Nucàlidacatécué pirí Cristo yéetánatéwa cruz ìwali wáichawalíná. Yaté pialíacuéwa cayába amaléeri iyúni cáná yéewaná Jesucristo yéetacatéwa, càide iyúwa nudéca nacáicalícué numàacaca piicàcani pituí iyúwa. ² Péemiàcué cayábani: Pialíacuéwa Espíritu Santo càmítatè iwàlùawa piwàwaliculé ìwalíse yái pimànínacuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. ¡Càmíirita! Néese Espíritu Santo iwàlùacatécué piwàwaliculé peebáidacáinaté yái tàacáisi péemièricatécué, yái Jesucristo iináwanáca, iwasàa wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná pialíacatécué amaléeri iyúni Espíritu Santo càmítacué iwàlùawa piwàwaliculé ìwalíse yái pimànínacá iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. ³ ¿Cánásicué yéewaná máini máiwitáiseca pía? Pidàbacatécué pèepunícawa Cristo yáapicha Espíritu Santo ichàini iyú, íná siùcade, ¿cánácué piwàwa pialimáidaca pìyaca machacàniri iyú pichàini iyúcuéwa meedá? ⁴ Yái Espíritu Santo idéca imànicuéca pirí madécaná cayábéeri. ¿Cánácué piwàwa piúcaca píchawa siùcade meedá macáita yái cayábéerica? ¡Nutuíyàaca càmínápinácué pimàni cà! ⁵ Dios idéca imàacacuéca pirí Espíritu Santo, yá siùcade Dios imànica ìyaca pèewi yái canáca áiba yáaliméeri imànica. Dios càmítacué imàni pirí càiri cayábéeri ìwalíse yái pimànínacuéca càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ímáaná, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Néese Dios imànicuéca pirí yái cayábéerica ìwalíse yái peebáidáanacuéca tàacáisi péemièricatécué Cristo ìwali.

⁶ Abraham yeebáidacaté Dios, yaté mabáyawanáca Dios iicàcani. ⁷ Iná iwàwacutácué pialíacawa cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná, Dios iicáca nía iyúwa báisiyeyéi Abraham itaquénáinami. ⁸ Dios itàacái yáasáidaca walí Dios ínáidacatéwa bàaluité iwasàanápinaté càmíiyeyéi judío nabáyawaná íchawa, yéewacaténa mabáyawanáca iicáca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéipinacaté Dios. Càité Dios icàlidaca Abraham iríni bàaluité, yái tàacáisi cayábéerica. Dios ímacaté Abraham irí: “Numànipiná cayábéeriwa macái èeri mìnáná irí yeebáidéeyéica núa càide iyúwa peebáidáaná”, ímacaté yái Diosca. ⁹ Iná yéewa macáita wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica, Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwaté imàníná Abraham iríni, yái yeebáidéericaté Dios nacái.

¹⁰ Abénaméeyeyéi wenàiwica iwàwaca mabáyawanáca Dios iicáca nía ìwalíse yái namànínacá càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Quéwa càmíta náalimá namànica machacàniri iyú macáita càide iyúwa yái tàacáisi ichùulláná namànica. Iná cabáyawanáca nía, iwàwacutá nacái néetácawa nabáyawaná ichùullacawa, yácáiná áiba profeta itànàacaté Dios itàacái íméerica: “Iwàwacutá yéetácawa ibáyawaná ichùullacawa cawinácaalí càmíirica imàni mamáalàcata macáita càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ichùulláná”, ímaca. ¹¹ Iná wáalíacawa amaléeri iyúni canácata wenàiwica mabáyawanéeripiná Dios iicáca ìwalíse yái imànínacá càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Yácáiná áiba profeta itànàacaté Dios itàacái íméerica: “Mabáyawanáca Dios iicáca níawamita yeebáidéeyéica Dios. Nàyapiná Dios yáapicha càiripináta”, ímaca yái Dios itàacáica. ¹² Quéwa yái tàacáisi Moisés itànèericaté càmíirita ichùulla wenàiwica yeebáidáanápiná Dios, néese yái tàacáisi ímacáita meedá: “Cawinácaalí imànírica càide iyúwa yái tàacáisi ímáaná, yáta mabáyawanéeripiná Dios iicáca”, ímaca. Quéwa canácata èeri mìnali yáaliméeri imànica càide iyúwa yái tàacáisi ímáaná, ínaté iwàwacutá macáita wéetácawa wabáyawaná ichùullacawa.

¹³ Cristo idéca iwasàaca wía ícha yái yùuwichàacáisi yàanèeripináca wàwali ìwalíse yái càmínáca wamàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yái tàacáisi Moisés itànèericaté. Dios imàacacaté yàasu yùuwichàacáisi yàanàca Cristo

ìwali yéetácaténátéwa wáichawalíná. Wáalíacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàacaté Cristo ìwali yácáináté áiba profeta itànàacaté Dios itàacái ímérica: “Cawinácaalí nachanàidéerica àicu ìwali yéetácaténáwa, náimapiná ìwali Dios idéca yùuwichàidacani manuísíwata”, ímaca. ¹⁴ Càité Cristo Jesús yéetácatéwa píchawalínacué yéewanápiná Dios imànicuéca nacái pirí yái cayábéerica icàlidéericaté ìwali Abraham irí, píacué càmíiyéica judío yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, yéewanápiná nacái macáita wía weedáca Espíritu Santo wawàwalìculéwa càide iyúwa Dios ímáaná weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

La ley y la promesa

¹⁵ Píacué nuénánáica, siùcade nucàlidacué pirí comparación nàwali níai cháí èeri irìcuíyéica: Asìali imànicaalí wawàsi áiba wenàiwica yáapicha, yá natànàaca nàasu wawàsi iináwaná ìwaliwa cuyàluta irìcu. Néese natànàaca náipidenáwa cuyàluta irìcu náasáidacaténá cawèníricani, yái wawàsi namàníirica náapichawáaca. Yá canáca yéewaná áiba wenàiwica yúucaca yái wawàsica, càmita nacái yéewa áiba wenàiwica itùculladaca tàacáisi quiríta. ¹⁶ Càité nacái Dios icàlidaca Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imàníinápínaté Abraham irí cayábéeri, itaquérinámi irí nacái. Yái tàacáisi càmita íma “itaquénáinámi”, ímáanáca manùbéeyéi, néese íma “itaquérinámi”, ímáanáca abéeri wenàiwica. Yái Abraham itaquérinámi yácata yái Cristoca. ¹⁷ Yácata nuwàwéericuéca núumaca pirí: Dios imànicaté wawàsi Abraham yáapicha, néese cawèníirica Dios imànica yái wawàsi ípidená ìwaliwa máini cáimiétacanéeri iyú. Néeseté cuatrocientos treinta camuí Abraham yàasu èeri idénáamité àniwa, yá Dios imàacacaté itàacáiwa profeta Moisés irí, nalípiná níara israelitaca. Moisés yàasu tàacáisi càmita yéewa canéerica iwèni imànica yái idàbáanéeri wawàsica Dios imàníiricaté Abraham yáapicha. Càmita nacái yéewa Moisés yàasu tàacáisi canéerica iwèni imànica Dios itàacái bàaluitéeri cachàiníwanái Moisés yàasu tàacáisi íicha, Dios icàlidacáináté Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú madécaná camuí Moisés yàasu tàacáisi ipíchawáiseté. ¹⁸ Càmita Dios imàni walí cayábéeri ìwalíise yái wamàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Néese Dios icàlidacaté Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imàníinápínaté nalí cayábéeri mawèníiri iyú, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Iná wáalíacawa càmita yéewa weedáca walíwa yái cayábéerica ìwalíise yái wamàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná.

¹⁹ Siùcade cawàwanáta áibanái iwàwa isutáca yéemlawa núa cánaté yéewaná Dios imàacaca itàacáiwa profeta Moisés irí ichùuliacaténaté israelitanái. Uwé, Dios imàacacaté nalí itàacáiwa yéewanápiná wáalíacawa cabáyawanáca macái èeri mìnánái, càmita nacái wamàni càide iyúwa Dios ímáaná. Iwàwacutácaté namànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná àta Abraham itaquérinámi yàanàacatalétaté aléi èeri irìculé, yái Cristoca, Dios icàlidéericaté irí cáimiétacanéeri iyú imàacáanápínaté Cristo imànica cayábéeri èeri mìnánái irí. Dios imàacacaté tàacáisi yàasu ángelnái iríwa nacàlidacaténaté itàacái Moisés irí, néese Moisés ichùuliacaté israelitanái namàníinápínaté càide iyúwa Dios ímáaná. ²⁰ Quéwa abéerita yái Dios itàaníricaté Abraham irí, càmítaté Dios ibànua ángelnái nacàlidacaténaté Abraham irí Dios imàníinápínaté irí cayábéeri mawèníiri iyú. Iná yái wawàsi Dios imàníiricaté cáimiétacanéeri iyú Abraham yáapicha, cachàiníiricani Moisés yàasu tàacáisi íicha.

El propósito de la ley

²¹ Yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí càmita ímáaná profeta Moisés yàasu tàacáisi yùuwide imànica Dios itàacái, yáara wawàsi Dios imàníiricaté cáimiétacanéeri iyú Abraham yáapicha. ¡Càmíirita! Néese Dios càmita

mabáyawaná iicáca wía ìwalíise yái wamàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ichùulláná wía. Iná Moisés yàasu tàacáisi càmita yáalimá yàaca wacáuca cà míri imáalàawa. ²² Càita nacái Dios itàacái icàlidaca walíni: Wabáyawaná ichàini idacùaca wía iyúwa presoíyéi, macáita wía èeri mìnánáica. Càica Dios itàacái íimaca yéewanápiná cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo náalimáanápiná needáca nalíwa yái cayábéerica Dios íiméericaté cáimiétacanéri iyú imàníinápináté nalí.

²³ Ipíchawáiseté Jesucristo yàanàaca aléi èeri irìculé, wía judíoca càmitaté yéewa weebáidacani iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse ichùullacaté wía cachàiníiri iyú, idacùacaté wía nacái iyúwa presoíyéi, cabáyawanácáinaté wía. Càité wàyaca, wía judíoca, àta Dios imàacacatalétaté wáalíacawa iwàwacutáanaté weebáidaca Jesucristo. ²⁴ Péemlacué comparación: Càasuíri aslali idèniaca yàasu wenàiwicawa icuèrica íiwacali yéenibewa. Càita nacái yái Moisés yàasu tàacáisica, càicaténide iyúwa Dios yàasu wenàiwica icuèricaté wía judíoca àta Cristo yàanàacatalétaté yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíise yái weebáidáanáca Cristo. ²⁵ Quéwa Cristo idéca yàanàaca, íná weebáidaca itàacái. Càmita quirínama profeta Moisés yàasu tàacáisi icùaca wía, càide iyúwa càasuíri yàasu wenàiwica càmita icùca íiwacali yéenibewa, béeyéicalí nía. Néese Cristo icùaca wía siùcáisede. ²⁶ Yá nacái Dios yéenibecuéca pía macáita, píacué cà míiyéica judío peebáidacáinácué Cristo Jesús itàacái. Yá píyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ²⁷ Bàaluité pibautizácuéca píasáidacaténácué peebáidaca Cristo Jesús, yá pidàbacatécué píyaca abédanamata Cristo yáapicha, píyacuéca nacái siùcade càide iyúwa Cristo íiwitáise iyáaná. ²⁸ Cáinináca Dios iicáca wía macáita abédanamata. Canácata wenàiwica Dios iiquéerica iyúwa áiba íiwitáaná judíonái íicha, judíocaalí wía, càita nacái cà míiyéicalí judío wía, càita nacái áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía, càita nacái yèepunícaalíwa máiwacalináwaca wía, càita nacái aslanáicaalí wía, càita nacái inanáicaalí wía, néese wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá cayábaca Dios iicáca wía macáita abédanamata. ²⁹ Yá nacái Cristo yàasunáicaalícué pía, yásí Dios iicácuéca pía iyúwa Abraham itaquénáinámi nacái. Càipiná nacái Dios imànicuéca píriwa yái cayábéerica càide iyúwaté icàlidáanaté Abraham íríni cáimiétacanéri iyú.

4

¹⁻² Siùcade nucàlidacué píri comparación píalíacaténácuéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ìwali, yái áiba íiwitáanáca tàacáisi Jesucristo itàacái íicha. Cawinácaalí wenàiwica imàníiyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía, càica níade iyúwa càasuíri líri idècunitàacá sùmàicani. Càmitàacá yéewa idèniaca yáaniri yàasu cawèníriwa. Iwàwacutá imànica càide iyúwa icuèrinánái íimáaná. Iná càicanide iyúwa nàasu wenàiwica íibaidéerica mawèníri iyú càiripináta. Quéwa yái sùmài yáanirica idéca imàacaca abé èeripiná, béericatalépináta yái lírica. Iná yéewa yàanàacaalí ùuculliri yàasu èeri, yásí namàacaca idèniaca yáaniri yàasu cawèníriwa. Yái ùucullirica, càicanide iyúwa wía iyéeyéica abédanamata Jesucristo yáapicha. Wáaniri Dios idéca yàaca walí yái cawènírica: Idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo. ³ Bàaluité càicuéca wíade iyúwa yái sùmài nachùulièricaté. Wàyacaté càide iyúwa nàasu wenàiwica íibaidéeyéica mawèníri iyú càiripináta, demonionái idacùacáinaté wáiwitáise bàaluité, níara báawéeyéica ángelca icuèyéica yàasu cáli chènuníiséeyéiwa, ichùulièyéica nacái èeri mìnánái íiwitáise cà míiyéica yáalía Dios ìwali. ⁴ Quéwa Dios íináidacatéwa ibànùanápinaté líriwa aléi èeri irìculé, íná yéenáiwaná

yàanàacaalíté, yáté Dios ibànùaca Iiriwa imusúacaténáwa abéechúa inanái ícha. Judíosàiricaténi, íná imànicaté càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, iyúwa nacái Dios itàacái ímáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùullacaténá judíonái. ⁵ Dios ibànùacaté Iiriwa iwasàacaténá wía ícha yái càulenéri tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise, wía judíoca. Càité Dios Iiri iwasàaca wía, iwasàacué nacái pía, Dios yeedácaténá wía macáita yéenibepináwa. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná cayábáanápíná Dios iicáca wíatá. ⁶ Néese yásáidacaténá Dios yéenibeca wía, yá Dios ibànùaca walí Espíritu Santo wawàwaliculé, yái Espíritu Dios Iiri ibànùerica. Iná yéewa wáimaca Dios irí Espíritu Santo íiwitáise iyú: “¡Pía, Wáaniri, cáininéerica waicáca!” Iná yéewa wáimaca. ⁷ Càita Dios isùmàireca pía, càmita quirínama demonio idacùca píiwitáise càmicáiná nàasu wenàiwica pía quirínama, néese Dios Iiri idéca iwasàaca pía náicha. Siùcáisede Dios isùmàireca pía, íná Dios idéca nacái iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

Pablo se preocupa por los creyentes

⁸ Píacué càmíiyéica judío, bàaluité càmítacué píalíawa Dios ìwali, yáté càicuéca píade iyúwa demonio yàasu wenàiwica, demonionái idacùacáinácué píiwitáise, píacaténaté nacàaluíniná, níara cuwáináica, ípidenéeyéica diosná, bàaluitécáiná piyúunáidacuéca báisiri Diosca nía. ⁹ Quéwacué siùcade píalíacuécawa Dios ìwali. Cayába cachàini núumaca Dios idéca iicácuéca pipualé quéechatécáwa imànicaténácué pirí cayábéeri. Iná ¿cánácué piwàwa pèepùacawa Dios ícha peebáidacaténá demonio itàacái àniwa, níái canápinéeyéica càmíiyéicué yáalimá iyúudàaca pía? ¿Cánácué piwàwa pimàacaca nadacùaca píiwitáise àniwa? Pidàbacaalícué pimànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná cayábáanápíná Dios iicácuéca pía, yásí càicuéca píade iyúwa wenàiwica iwàwéeyéica demonio nadacùaca íiwitáise. ¹⁰ Aibanái idéca ichìwáidacuéca pía, íná pidécuéca pidàbaca pimànica macái culto íiwitáaná càide iyúwa judíonái imàníná sábadò irìcu, áiba èeri nacái, quéri imanùbaca nacái, camuí imanùbaca nacái. Càitacué pimànica madécaná culto cayábáanápínácué máadainí Dios iicáca pía, piyúunáidacáinácué piwasàanápíná píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha ìwalíse yái pimànínáca culto. ¹¹ Iná máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa pìwalicué cawàwanáta canáca iwèni yái nuéwáidáanátécuéca pía. Peebáidacaalícué cachìwéeyéi yàasu tàacáisi, yásí canáca iwèni meedá yái nuéwáidáanátécuéca pía.

¹² Píacué nuénánáica, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata. Píyacué càide iyúwa nùyáaná. Càmita numàni mamáalàacata càulenéri wawàsi judíonái imàníríca cayábáanápíná náapícha Dios. Néese nuíbàaca nuwàwawa abéerita Jesucristo iwéré iwasàacaténá núa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càide iyúwacué píibàanáté piwàwawa Jesucristo iwéré peebáidacaalítécué itàacái quéechatécáwa. Bàaluité nùyacaalítécué píapícha, càmítaté pimàni nulí báawéeri. ¹³ Píalíacuéwa nùuwichàacatéwa uláicái iyú quéechatécáwa nucàlidacaalítécué pirí yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁴ Yái nùuwichàanácawa uláicái iyú yáalimáidacatécué iicáwa pía báawáanápínaté piicáca núa, nùasu tàacáisi nacái, máinícáiná báawaca yái uláicáica. Quéwacué càmítaté báawa piicáca núa uláicái ìwalíse. Càmitaté nacái píuca píichawa núa, néese pitàidacatécué núa cayábéeri iyú, peedácatécué núa píataléwa càide iyúwa idéca nacáicaalí Dios yàasu ángel yàanàaca píatalécué; ¡pimànicatécué nulí cayábéeri càide iyúwa idéca nacáicaalí Jesucristo yàanàaca píatalécué! ¹⁵ ¿Cánácué càmita casímái piwàwa núapícha càide iyúwaté quéechatécáwa? Núalimácué nucàlidaca piináwaná ìwali cayábéeri iyú máinícuéca piwàwacaté piyúudàaca núa, ínaté píalimácaalícué pimusúadaca

pituíwa pimàacacaténácué nutuúpinátáni, yá pimànicatécué càiritá. ¹⁶ Quéwa siùcade nuínáidacawa cawàwanátacué piicáca núa càide iyúwa piùwidewa, ìwalíise yái nucàlidáanátécué pirí báisíri tàacáisi.

¹⁷ Níara cachìwéeyéica nàacué picàaluíniná, namànicuéca pirí máini cayábéeri iyú nacái cáininátécué piicáca nía, quéwa càmítacué nawàwa pirí cayábéeri. Nawàwacué báawaca piicáca wía piicátécué níata cáimiétaquéri iyú. ¹⁸ Cayábaca nuémíaca áibanái ìináwaná ìwali namànicaalícué pirí cayábéeri nawàwacáiná nayúudàacuéca pía. Cayábaca nacái namànicaalícué pirí cayábéeri càiripináta, càmíirita abéta nùyacatáitacué píapicha. ¹⁹ Píacué cáininéeyéica nuicáca càide iyúwa nuénibewa, máinícué achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa píwalícué àniwa càide iyúwa achúmáaná inanái iwàwa ùuwichàacaalíwa cáiwíri iyú umusúadacaténá iicá èeri. Yá nuuwichàapináwa nuwàwalícué māmáalàacata àta peebáidacataléta Cristo itàacái tàì íméeri iyú pidèniacaténácué Cristo íiwitáise manuísíwata. ²⁰ ¡Máinícué nuwàwaca nùyaca píapicha siùcade nutàanicaténácué píapicha éeréeri iyúta, càmíicáiná nualía cayába càinácaalícué iwàwacutáaná núumaca pirí!

El ejemplo de Agar y Sara

²¹ Picàlidacué nulí abéeri wawàsi, píacué càmíiyéica judío iwàwéeyéica idacùaca íiwitáisewa pimànicaténácué càide iyúwa càulenéri tàacáisi íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùullacaténaté judionái. Báisícaalícué piwàwa pimànica càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná Dios iwasàanápínácué pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, néese ¿cánácué càmítacá péewáidawa ìwali cayábéeri iyú píalíacaténácuéwa càinácaalí íimáaná? ²² Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté íimaca: Abraham idèniacaté íinuwa idàbáanéechúa íipidenéechúaca Sara, càmíichúaca yàasu wenàiwica. Idèniacaté nacái íinuwa íipidenéechúa Agar, úái Sara yàasu wenàiwicaca íibaidéechúaca nalí mawèníri iyú càiripináta. Abraham idèniacaté ìiriwa Ismael Agar yáapicha. Idèniacaté nacái ìiriwa Isaac Sara yáapicha. ²³ Uái Agarca, nàasu wenàiwica íibaidéechúaca nalí, udéericucaté, néese umusúadaca iicá èeri càide iyúwa macái èeri mìnánái imàníná. Quéwa úái Saraca, càmíichúataté nàasu wenàiwica, umusúadacaté iicá èeri Dios imànicáinaté yái càmíirica wenàiwica idé imànica, càmíicáinaté yáalimá Sara udéericu, quéwa Dios ichàiniadacaté úa udèniacaténá uèriwa Abraham yáapicha càide iyúwaté Dios icàlidáaná Abraham iríni quèechatécáwa, cáimiétacanéri iyú. ²⁴ Yái tàacáisi pucháiba inanái ìwalírica yáasáidaca walí comparación. Níái pucháiba inanáica íimáanáca càicanide iyúwa pucháiba wawàsi Dios imàníiricaté wenàiwicanái yáapicha yàasu wenàiwicacaténaté nía. Abéeri wawàsi yácata yái Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté ichùullacaténá israelitanái nàyamáacaalítéwa mawíénita manuíri dúli irí íipidenéri Sinaí, Dios imànicatáicaté náapicha wawàsi icùanaté nía. Yái Moisés yàasu tàacáisica, càicanide iyúwa Agar, úái nàasu wenàiwica íibaidéechúacaté mawèníri iyú càiripináta. Péemiácué comparación: Macái sùmài imusuéricatéwa nàasu wenàiwica íicha iwàwacutácaté íibaidaca yáatúa íiwacali iríwa mawèníri iyú càiripináta. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica ísimáidaca Dios ìwalíise yái namànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná, càica níade iyúwa áibanái yàasu wenàiwica íibaidéeyéica mawèníri iyú càiripináta. ²⁵ Iná Agar íimáanáca càicanide iyúwa Sinaí yàasu manuíri dúli, íyéerica Arabia yàasu cáli íinata. Siùcade Jerusalén iyacàlená mìnánái càmíiyéi yeebáida Jesucristo itàacái càica níade iyúwa Agar yéenibe, úái nàasu wenàiwica íibaidéechúacaté mawèníri iyú càiripináta, níacáiná judionái namànica māmáalàacata càide iyúwa bàaluisàimi tàacáisi íimáaná Moisés itànèericaté ichùullacaténá israelitanái, quéwa canácatáita náalimá càì nawasàaca níawawa Dios yàasu

yùuwichàacáisi íicha. ²⁶ Quéwa úái Saraca, cà míchúataté nàasu wenàiwica, ímáanáca càicanide iyúwa wàyacàlepiná chènuníseeri ípidenácataléca wàlisài Jerusalén, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Canácata idacuèri wía iyúwa nàasu wenàiwica íbaidéeyéica mawèníri iyú càiripináta, Jesucristocáiná idéca iwasàaca wía íicha yái càulenéeri tàacáisica Moisés ichùulièricaté iyú israelitanái. ²⁷ Wáaliacawa wadènlaca wàyacàlepináwa yái Jerusalén iyacàlená chènuníseerica, yácáiná áiba profeta itànàacaté comparación Jerusalén ìwali Dios inùmalcuíse. Càica ímáanáca yái comparaciónca: Píacué Jerusalén iyacàlená chènuníseeri mìnánáca. Aibanái iicácuéca pía iyúwa máisibáanata meedá càide iyúwa abéechúa inanái cà míchúa yáalimá idènlaca yéenibewa. Quéwa, siúcade casímáicué piwàwa manuísíwata, pimáidacué casímáiri iyú nacái. Manùbapinácué pía náicha níara imàníyéica mamáalàacata càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ímáaná cayábáanápíná Dios iicáca nía, càica ímáanáca yái comparaciónca. ²⁸ Píacué nuénánáca, càicuéca píade iyúwa Abraham ìiri ípidenéericaté Isaac. Píatacué Dios iiquéeyéica iyúwa Abraham itaquénáinámi. Píatacué Dios icàlidéeyéicaté ìwali Abraham irí itaquénáinápinaté nía, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁹ Quéwa siúcade áibanái judío cà míyéica yeebáida Jesucristo itàacái namànica walí báawéeri càide iyúwa Agar ìiri Ismael imànínaté báawéeri Sara ìiri irí, ípidenéericaté Isaac. Yái Ismael imusúacaté iicá èeri càide iyúwa macái èeri mìnánái iyáaná, quéwa Espíritu Santo imànicaté yái cà mírica wenàiwica idé imànica yéewacáténaté Isaac imusúa iicá èeri. Càita nacái Espíritu Santo idéca imàacaca Dios yéenibeca wía. Yá nacái judiónái imàníyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ímáaná nàuwichàidaca wía. ³⁰ Dios ímacaté Abraham irí bàaluité: “Pichùulla píchawa úái Agarca, píasu wenàiwicaca íbaidéechúaca pirí mawèníri iyú; píbanùa úapicha uiri nacái, nàacáténáwa déeculé pícha; canácáiná yéewanápíná íbaidéechúa pirí uiri yeedáca píasumi yáapicha yái píiri Isaac, pídenièrica píinu Sara yáapichawa, úái cà míchúaca íbaida mawèníri iyú càiripináta”, càité ímaca. ³¹ Iná píacué nuénánáca, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita cà wíade iyúwa Agar yéenibe, íbaidéeyéipínaté mawèníri iyú càiripináta càide iyúwa áibanái yàasu wenàiwica meedá. Càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ímáaná. Néese càica wíade iyúwa Sara yéenibe, úái cà míchúacaté áibanái yàasu wenàiwica, Jesucristocáiná idéca iwasàaca wía, yéewacáténá Dios yéenibeca wía.

5

Firmes en la libertad

¹ Cristo idéca iwasàaca wía íicha yái càulenéeri tàacáisica profeta Moisés ichùulièricaté iyú israelitanái. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná cayábáanápíná wáapicha Dios Cristo yéetácáinatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse iwasàacáténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná cachànicué píiwitáise pèepunícáténácuéwa macàaluínínawaca. Aibanái iwàwa idacùacuéca píiwitáise àniwa iyúwa nàasu wenàiwica iwàwacutéeyéica íbaidaca cachàini mawèníri iyú càiripináta. Náimaca iwàwacutáanásacué pimànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ímáaná cayábáanápíná Dios iicácuéca pía. Picácué peebá nachíwa.

² Péemiacué nulí cayába. Núa Pablo núumacué pirí, píacué cà míyéica judío, pimàacacaalícué cachìwéeyéi namànicuéca pirí circuncisión píwasàanápínácué píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese càmitanica Cristo iwasàacué píawa. ³ Nuwàwa nucàlidacuéca pirí àniwani: áibacaalí aslali imàacacaalí

namànica irí circuncisión cayábáanápíná Dios iicácani, yásí iwàwacutáca imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Moisés ichùulianáté israelitanái. ⁴ Píacué iwàwéeyéica mabáyawanáca Dios iicáca pía ìwalíse yái pimànínacuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Péemíacué cayába: Pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa Cristo ícha, piúcacáinacué píichawani, yái cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pirí. ⁵ Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Espíritu Santo imàacaca wáalíacawa, imàaca nacái weebáidaca mabáyawanáanáca Dios iicáca wía. ⁶ Wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, canáta iwèni Dios irí áibanái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namàni walí circuncisión. Abéerita iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái. Báisícaalí weebáidaca, yásí wamànipiná áibanái irí cayábéeri cáininéeri iyú.

⁷ Quéechatécáwa peebáidacatécué cayába. ¿Cánacué pimàaca áibanái cachìwéeyéi iwènúadaca píiwitáise ícha yái báisíri tàacáisca? ⁸ Càmirita Dios yái imèniadéericuéca pía; néese Dios idéca imáidacuéca pía iwasàcaténacué pía ícha yái càulenéri wawàsica. ⁹ Aiba comparación ímaca: “Nèewìadacaalí achúmanamata levadura íbesi yèewi, yásí levadura imàacaca macáita íbesi iníàsacawa”, càì ímaca. Càita nacái pimàacacaalícué áiba wenàiwica yéewáidacuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú, yásí mesúnamáita macáita piméeràapínacuécawa báisíri tàacáisi ícha. ¹⁰ Quéwa manuíca nuínáidacawa nuwàwawa Wáiwacali ìwali càminápinacué pínáidawa áibalé ícha yái nuínáidáanácawa. Núalía nacáwa Dios yùuwichàidáanápíná abédanama macáita cawínacaalí imèniadéericuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú.

¹¹ Píacué nuénánáica píalíacuéwa cayába càmita nuchùulla wenàiwica namànínapíná naliwa circuncisión cayábáanápíná Dios iicáca nía. Nucàlidacaalí mamáalàacata nalítani, yásí judiónái càmita nàuwichàida mamáalàacata núatá nùasu tàacáisi ìwalísewa, níacáiná judíoca nawàwaca macáita namànica circuncisión, náimacáiná càmitasa cayába Dios iicáca wenàiwica càmiyéica imàni circuncisión. Quéwa báawaca meedá judiónái iicáca nucàlidáaná Cristo ìwali yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíná iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹² Quéwa níara imèniadéeyéicuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú pimàacacaténacué namànica pirí circuncisión cayábáanápíná Dios iicáca pía, néese ¿cáná càmita nèepùawa píichacué náiríadacaténá naináwatá? Báawacáiná Dios iicáca yái nachùulínanacuéca pimànica circuncisión, píacué càmiyéica judío.

¹³ Néeni píacué nuénánáica, Dios idéca imáidacuéca pía iwasàcaténacué pía yéewanápinacué pèepunícawa matuíbanáiri iyú. Càmitacué iwàwacutá pimànica càide iyúwa càulenéri tàacáisi ímáaná Moisés itànèericaté, quéwa picácué pimàni máiwitáiseeri iyú meedá càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná imànica mamáalàacata. Néese piyúdàayacacuéwa píasáidacaténacué cáinináca piicáyacacawa. ¹⁴ Macáita tàacáisi Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse ímáanáca abéerita wawàsi. Càì ímaca yái abéerita ichùulíacanásica máiníri iwàwacutáca weebáidaca: “Cáininá piicáca áibanái wenàiwica, càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, càì ímaca. ¹⁵ Picácué picuísáyacawa, càita nacái picácué pitàani báawéeri iyú piríwáaca càide iyúwa cuwèesiná yaamíayacacaalíwa, nayáayacaca nacáwa. Pimànicaalícué càiri báawéeri, néese càmitacué quirínama cáinináca piicáyacacawa, yá nacái càmitacué quirínama peebáida Cristo itàacái.

Los deseos humanos y la vida por el Espíritu

¹⁶ Iná núumacué pirí: Píyacué càide iyúwa Espíritu Santo ichùulínanacué pía. Picácué pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáanacué

pimànica pibáyawanáwa. ¹⁷ Yácáiná wáiwitáise bàaluisàimi yùuwideca imànica Espíritu Santo. Càita nacái Espíritu Santo yùuwideca imànica wáiwitáise bàaluisàimi iwàwéerica wamànica wabáyawanáwa. Yá máini nàuwidéyacacawa náipunitawáaca íná càulenácuéca pimànica cayábéeri càide iyúwa piwàwáaná. ¹⁸ Quéwa Espíritu Santo icùacaalícué píiwitáise, néese càmita yéewa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi icháawàacuéca pibáyawaná, pimànicáinácué cayábéeri càide iyúwa Dios ichùullianá.

¹⁹ Macáita wáaliacawa càinácaalí iyú namànica níara yèepuníyécawa càide iyúwa náiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullianá nía: Naimáca áiba yáapicha cà míichúaca náinusíwa, cà míirica nacái nanirisíwa; namàni nacái nainá iyúwa casaquèeri wawàsi cà míirica Dios ibatàa wenàiwica imànica; namànica macái báawéeri íiwitáaná máaléquéeri iyú, mabáiníiri iyú áibanái yàacuésemi. ²⁰ Nàaca cuwáiná yéenáiwana ícàaluíniná, níai ídologa; namàni nacái namàliyédewa namáidacaténá demonionái iyúudàanápina nía; nàuwidéyacacawa náipunitawáaca. Nacuísáyacacawa; báawaca naicáyacacawa nàasu cawèníiri ìwalísewáaca. Ráunamáita calúaca nía. Namànica macái wawàsi nalípináwa meedá; càmita nawàwa abédanaméeri náiwitáise áibanái yáapicha; naseríaca náichawáaca. ²¹ Nawàwa needáca nàasupináwa áibanái wenàiwica yàasu; nanúaca wenàiwica; icàméeyéi nacái; camùnica nía, iyéeyéica máini manuí iyáacaléwa; yá namànica macái báawéeri íiwitáaná. Càita nùalàacuéca pía siuca àniwade càide iyúwaté nucàlidáanácué píri bàaluité: Macái wenàiwica imàníyéica iyaca íbáyawanáwa càì mamáalàacata, canáca yéewanápiná nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²² Quéwa Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yásí cáinináca waicáca áibanái; cayábaca nacái wawàwa; matuíbanáica nacái wáiwitáise; wàideníaca nacái wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalí walí báawéeri; cayábaca nacái wáiwitáise; wamàni nacái áibanái irí cayábéeri; wamànica macáita machacàníiri iyú yéewanápiná manuica áibanái íináidacawa iwàwawa wàwali. ²³ Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yá càmita cáimacái waicá wíawawa áibanái ícha; wacua nacái wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Íná wamàacacaalí Espíritu Santo icùaca wáiwitáise, yásí wamànica wàyaca càide iyúwa Dios itàacái ichùullianá wía. ²⁴ Càide iyúwaté natàtàná Jesucristo cruz ìwali, càita nacái wía Jesucristo yàasunáica, wadéca wawènúacawa wáiwitáise bàaluisàimi íchawa, càide iyúwa wadéca nacáicaalí watàtàaca wáiwitáise bàaluisàimiwa cruz ìwali yéetácaténáwa, macáita yái wabáyawanáca wawàwéerica wamànica. Càita iwàwacutá waicáca wíawawa iyúwa yéetéeyéimiwa cà míiyéica yáalimá imànica íbáyawanáwa, ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. ²⁵ Espíritu Santo idéca yàaca wacáuca wàlisài cà míirica imáalàawa, íná iwàwacutá wamàacaca Espíritu Santo icùaca wáiwitáise wamànicaténá càide iyúwa ichùullianá wía.

²⁶ Picácué cáimacái waicáca wíawawa áibanái ícha. Picácué nacái wáalimáidaca waicá wíawáaca calúanápiná wamànyacacawa. Picácué nacái báawa waicáyacacawa wàasu cawèníiri ìwalísewáaca.

6

Ayúdense unos a otros

¹ Píacué nuénánáica, píalíacaalíwa abéeri péená idéca imànica isicúata íbáyawanáwa, néese abénaméeyéi pèewi Espíritu Santo icuèyéica íiwitáise níata iwàwacutá iyúudàacani iwènúadacaténá íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, nàalàacani nacái imàcáanápiná íchawa íbáyawanáwa. Quéwa iwàwacutácué píalàacani éeréeri iyú. Píicácué píichawa cayába nacái ipíchaná

Satanás yáalimáidacuéca pía nacái pimànlínápinácuéca pibáyawanáwa.
² Piyúudàayacacuéwa piwènúadánápiná piwitáisewa Dios irípiná àniwa pibáyawaná íchacuéwa. Càipinácué pimànica càide iyúwaté Cristo ichùulianá wía, wía yeebáidéeyéica itàacái.

³ Picácué cachàini waicáca wíawawa áibanái ícha, wíacáiná èeri m̀nanái, càmita báisi cachàinica wía. Cáimacáicaalí waicáca wíawawa áibanái ícha, yásí wachìwáidacáita wíawawa meedá. ⁴ Macáitacué iwàwacutá píináidacawa piwàwalicuísewa ìwali yái pimàníricuéca asáisi cayábacaalíni. Néese cayábacaalíni, yásí yáalimácué casímáica pía piwàwalicuísewa ìwali yái pimànírica. Iwàwacutácué càmita cáimacái piicáca píawawa áibanái ícha. ⁵ Macáicáináta wía èeri m̀nanáica áibaalí wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, canácáiná mabáyawanéeri cháí èeri irícu.

⁶ Cawinácaalícué yéewáida pía iyú yái Dios itàacái ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, piacué yàasupiná macái piasu yéenáwa cayábéeri íiwitáaná imanùbaca piacaténácué iwèni.

⁷ Abénaméeyéi cachìwéeyéi náimaca càmitasa yéewa Dios iicáca yái pimàníricuéca, càmitasa nacái yùuwichàidapinácué píawa pibáyawaná ìwaliwa. Quéwa nachìwa meedá. Picácué peebá nalí. Càmitacué yéewa pichìwáidaca Dios, piicáicaténácáita iquíniná meedá. Péemiacué comparación: Aiba ibànacaalí bànacalé ìmi, yásí yeedáca yái bànacalé íiwitáaná iyacanáca yàasu èeri irícu. Càita nacái, càinácaalícué pimànica, yásí Dios yàapinácué piwèni.

⁸ Cawinácaalí imànírica ibáyawanáwa càide iyúwa íiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yéetápináca yùuwichàacaténáwa càiripináta. Quéwa cawinácaalí imànírica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yeedápináca iríwa icáucawa càmíiri imáalàawa Espíritu Santo yèeripináca irí. ⁹ Iná iwàwacutá càmita waméyáawa wamànica cayábéeri, yácáiná càmicaalí waméyáawa wamànica cayábéeri, yásí Dios yàapiná walí wàasu cawèníriwa áibaalípiná yéenáiwana yàanàacatalépináca. ¹⁰ Iná chácátáinápinácaalí wáalimáca wamànica cayábéeri, iwàwacutá wamànica cayábéeri macái iríta, cachàiníwanái nacái nalí waiquéeyéica iyúwa wéenánáisiwawa neebáidacáiná Jesucristo itàacái.

Advertencias y saludos finales

¹¹ ¡Piicácué yái manuíri letra nutànèericuéca pirí siùcade nutànàacaténácué pirí yái achúméerína tàacáisica nucáapi iyúwa! ¹² Níara ichùulièyéica pimànlínápinácué piríwa circuncisión nacàlidaca càiri cachìwéeri tàacáisi cayábacaténácáita áibanái judíonái iicáca nía meedá. Càmita nawàwa judíonái yùuwichàidaca nía ìwalíse yái nacàlidáanáca tàacáisi ímérica Jesucristo yéetánátéwa cruz ìwali wáichawalíná iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹³ Níara judíoca càmita namàni macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ichùulianá judíonái imànica. Canácata yáaliméerica imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Nawàwacáita nacàlidaca naináwanáwa piwalicué canùmaséeri iyú meedá; nawàwa nacàlidaca nachùuliacuécasa pía pimànicaténácué circuncisión áibanáicaténá yáalíacawa néewáidacalécuéca pía, níai cachìwéeyéica. ¹⁴ Quéwa càmita nuwàwa nucàlidaca nuináwanáwa canùmaséeri iyú. Néese nuwàwa nucàlidaca abéerita Wáiwacali Jesucristo iináwaná ìwali, yéetácatéwa cruz ìwali iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Cristo yéetácatéwa cruz ìwali nuíchawalíná, íná nuicáca núawawa nacái càide iyúwa wenàiwica yéetéericatéwa ícha macái wawàsi báawéerica èeri m̀nanái iwàwéerica numànica. Canéeri nulí iwèni macáita yái báawéerica, càmita quirínama nuwàwa numàni cà. ¹⁵ Néese, wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá canéeri walí iwèni wasèenái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namànité walí

circuncisión. Abéerita cawènírica walí yái Dios iwàlisàidáanáca wáiwitáise, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁶ Nusutácué Dios ícha pirípinácué imàacáanápíná pìyaca matuúbanáiri iyú, iicáanápínácué pipualé nacái, macáitacué pía yeebáidéeyéica càide iyúwa nucàlidáanácué piríni, macáitacué pía nacái Dios yàasu wenàiwicaca báisíiri iyú.

¹⁷ Siúcáisede càmita nuwàwa áibanái ímaca càmitasa Jesús ibànùu núa, nasàiwicacaténá nulí wawàsi. Yái cabèesi yáaminá nùwalíiséerica yásáidaca amaléeri iyú nudéca nùuwichàacawa Jesús irípiná yàasu wenàiwicacáiná núa.

¹⁸ Píacué nuénánáica, nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinácué imànínápíná pirí cayábéeri mawèníiri iyú, macáitacué pía. Báisíta, amén.

EFESIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, nubànùacué pirí cuyàluta, núa abéeri Jesucristo yàasu apóstol. Jesucristo ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanáí irí tàacáisi càide iyúwa Dios iwàwáaná, Dios imáidacáiná núa. Nubànùacué pirí cuyàluta, píacué Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacáí ìyéeyéica Efeso ìyacàlená irìcu. ² Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacáí namàínínápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, namàacáanápinácué nacáí piyaca matuíbanáita.

Bendiciones espirituales en Cristo

³ Wàacué Dios irí cayábéeri, yáí Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, Dioscáiná idéca imànica walí cayábéeri Cristo ìwalíise, yáí wàyéerica abédanamata yáapicha, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacáí. Dios idéca imànica walí macáí cayábéeri íiwitáaná chènuníiséeri iyúudèeripiná wáiwitáise, wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ⁴ Dios yeedácaté wía yàasu wenàiwicacaténá wía, ipíchawáiseté idàbaca èeri yáaliácáinátéwa Cristo yéetáanápinátéwa wáichawalíná. Dios yeedácaté wía imàacacaténá wàyaca yáapicha chènuniré, wáibaidacaténá nacáí abéerita Dios irípiná mabáyawanéeri iyú Dios iicápiná. ⁵ Cáininácáináté Dios iicáca wía èeri ipíchawáiseté, ínáté ínáidawa yeedáanápináté wía iicácaténá wía iyúwa yéenibewa. Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná càide iyúwaté Dios ínáidáanátéwa. Iná Dios iicáca wía iyúwa yéenibewa. ⁶ Iná wàaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata imànicáiná walí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú. Càité Dios imànica walí cayábéeri, imàacacaté Iiri yéetácawa wáichawalíná, yáí Iirica cáininéerica Dios iicáca. ⁷ Cáininácáiná Dios iicáca wía, íná ibànùacaté Iiriwa yéetácaténátéwa wáichawalíná. Dios Iiri íiraná imusúacatéwa ícha cruz ìwali yéetácaalítéwa wáichawalíná, íná Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, imàaca nacáí iwàwawa wabáyawaná ícha, bàaluitécáiná Dios iwàwacaté imànica walí cayábéeri mawèníri iyú. Dios imànicáiná wenàiwicanáí irí cayábéeri manuísíwata càmlíri imáalàawa. ⁸ Dios idéca yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía. Wáaliácawa cáinináca iicáca wía imàacacáiná cáaliácáica wía wáaliácacaténáwa macáí wawàsi ìwali, yáí iwàwacutéerica wáaliácawa ìwali wàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁹ Dios imàaca nacáí wáaliácawa yàasu cayábéeri ìwali, yáí cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica walí, càmlírité wenàiwicanáí yáaliáwa ìwali quéechatécáwa. Dios ínáidacáináté ibànùanápináté Cristo aléi èeri irìculé imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁰ Aibaalípiná Dios imànipiná càide iyúwaté ínáidáanáwa imàínínápiná alétade yéenáiwana yàanàacatalépináta. Càipiná Dios imànica: Imàacapiná Cristo icùaca macáita ìyéerica chènuniré, chá nacáí èeri irìcu.

¹¹ Dios yeedácaté wía èeri ipíchawáiseté imàacacaténá wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, wía yeebáidéeyéica itàacáí, yéewanápiná weedáca walíwa yáí cawènírica càide iyúwaté Dios ínáidáanáwa imàacáanápináté walíni, yáí Dios imànírica macáí wawàsi machacàníri iyú, cayábéeri iyú nacáí càide iyúwa iwàwáaná imànicani. ¹² Dios idéca càì imànica walí, wía judíoca, níái idàbáanéeyéicáwaca yeebáidaca Cristo ìwali yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú cháì èeri irìcu, yéewacaténá áibanáí canánama yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yáí manuírì cayábéerica Dios imànírica mawèníri iyú wenàiwicanáí irí. ¹³ Píacué nacáí càmlíyéica judío, bàaluité péemìacuéca yáí báisíri tàacáisi

icàlidéerica Cristo iwàwaca iwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yá peebáidacatécué Cristo itàacái. Inaté Dios imàacacué pìyaca abédanamata Cristo yáapicha, Dios imàacacué nacái Espíritu Santo iwàlùacawa piwàwalìculé càide iyúwaté Dios ímáaná, pialíacaténácuéwa Dios yàasunáica pía. ¹⁴ Espíritu Santo iyacáiná wawàwalìcu íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyú Dios imàacáanápíná walí macáita yái cawènírica càide iyúwa icàlidáaná walíni, áiba èriwa idécanáami imáalàidaca iwasàaca wía, wía yàasunáica, yéewacaténá áibanái canánama yàapínaca Dios irí cayábéeri ìwali yái cayábéeri manuírìca Dios imànírica mawèníri iyú wenàiwicanái irí.

Pablo pide a Dios que dé sabiduría a los creyentes

¹⁵ Nudéca nuémìacuéca piináwaná ìwali íná yéewa núalíacawa peebáidacuéca Wáiwacali Jesús itàacái. Nudéca nuémìaca nacái cáininácuéca piicáca macái Dios yàasu wenàiwicanái. ¹⁶ Iná nùaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata pìwalìcué. Yá nusutácué Dios ícha pirípinácué. ¹⁷ Nusutácué Dios ícha pirípinácué, yái Wáiwacali Jesucristo Icuèrináca, yái Wáaniri Dios cachàinírìca íiwitáise, icànéerica mèlumèlúri iyú. Nusutácué Dios ícha pirípinácué imàacáanápíná cáalíacáica pía Espíritu Santo yáalíacái iyú, pialíacaténácué péemìaca cayába càinácaalí ímáaná yái tàacáisica, pialíacaténácué nacái Dios ìwali cayábéeri iyú cachàiníwanái mamáalàacata. ¹⁸ Nusutácué Dios ícha pirípinácué amalácaténá imànica píiwitáise pialíacaténácuéwa ìwali yái cawènírica Dios imàaquéeripínácuéca pirí. Dios idéca imáidacuéca pía picúanápínácué imàacaca piríni, cawèníricáináni yái cayábéerica, manuísíwata nacái, áibaalícaíná Dios imàacapínácué pìyaca yáapicha chènuniré cáimiétacanéri iyú manuísíwata, máini mèlumèlúri iyú nacái, piacué Dios yàasu wenàiwicaca. ¹⁹ Nusutácué nacái Dios ícha pirípinácué pialíacaténácuéwa Dios ichàini ìwali máini manuírì camírì imáalàawa nacái, camírì nacái yéewa wáalímáidacani, càinácaalí imanuíca, yái ichàini manuírìca iyéerica wawàwalìcu, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Yái ichàinica iyéerica wawàwalìcu, yácata Dios ichàini manuírìca Dios yáasáidéericaté cachàinírìca iyú, manuísíwata nacái imichàidacaalíté Cristo yéetácáisi ícha. ²⁰ Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi ícha cachàinírìca íiwitáise iyúwa, néeseté Dios imàacaca ichàini iyúwa Cristo yáawinacaténátéwa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapicha. Yácata Dios ichàini manuírìca iyéerica wawàwalìcu. ²¹ Dios imichàidacaté Cristo chènuniré, yá imàacacaté Cristo icùaca macái chàinisi íiwitáaná, macái íiwitáisesi íiwitáaná nacái, macái nacuèrinánái íiwitáaná nacái, macái náiwacanánái íiwitáaná nacái, macái wawàsi iyéerica nacái. Siúcáisede Cristo icùaca macáita, icùapíná macáita nacái áibaalí iwàlisàidacaalípiná macáita. ²² Dios idéca imàacaca Cristo irí macái íiwitáisewa, Cristo icùacaténá macáita. Dios idéca nacái ibàlùadaca Cristo wáiwitápupíná icùacaténá wía macáita, wía yeebáidéeyéica itàacái. ²³ Wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná cháí èri irìcu, wáiwitápucáináni yái Cristoca, yái icuèrica macáita, iyaca macáita nacái, yáaliméeri nacái imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná.

2

Salvos por el amor de Dios

¹ Bàaluté pìyacatécué iyúwa yéetéeyéimiwa pibáyawaná ìwalíisewa piúcacáinácuéwa Dios ícha. ² Pèepunicatécuéwa pibáyawaná yáapichawa, pimànicáinatécué càide iyúwa èri mìnánái imàníná, iyúwa nacái Satanás iwàwáaná, yái ichùulìerica demonionái iyéeyéica cáuli irìcu, ichùulìerica nacái èri mìnánái íiwitáise camíiyéica yeebáida Dios itàacái. ³ Càité wàyaca nacái macáita bàaluté, wía judíoca. Yá wamànicaté macáita càide iyúwaté

wawàwáaná wamànica meedá macáita wawàsi Dios imáisanieràica wamànica. Wamànicaté wabáyawanáwa càide iyúwaté wáiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, iyúwaté nacái wáináidáaná wamànínápiná. Báawacáináté wáiwitáise, ínáté iwàwacutáca Dios yùuwichàidaca wía manuísíwata, iyúwa áibanái èeri mìnánái canánama càmiyéica judío. ⁴ Quéwa Dios iicácaté wapualé manuísíwata, yáté máini cáinináca iicáca wía. ⁵ Ewitaté wàyacáaníta càide iyúwa yéetéyeyéimiwa, wáucacáinácuéwa Dios ícha wabáyawaná ìwalísewa, càicáaníta cáininácaté Dios iicáca wía. Ináté imàacacué wàyaca abédanamata Cristo yáapicha. Càité Dios yàaca wacáuca càmiiri imáalàawa. Pidécuéca pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha Dioscáiná imànicatécué pirí yái cayábéerica mawèníri iyú. ⁶ Wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái imichèericatéwa yéetácáisi ícha, íná Dios iicáca wía càide iyúwa idéca nacáicaalí Dios imichàidaca wía yéetácáisi ícha, Dioscáiná idéca yàaca wacáuca wàlisài wàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Dios iicáca wía nacái càide iyúwa wadéca nacáicaalí wáawinacawa Cristo Jesús yáapicha chènuniré wacùacaténá macáita Cristo yáapicha, yái yáawinéericatéwa néré icùacaténá macáita. ⁷ Càita Dios idéca imànica walí yéewacaténá yáasáidaca càiripináta cáinináca iicáca wía manuísíwata èeri càmiiri imáalàawa, yáasáidacaténá nacái imànínáca walí cayábéeri mawèníri iyú Cristo Jesús yéetácáinatéwa wáichawalíná, yái wàyéerica abédanamata yáapicha. ⁸ Dios idéca iwasàacuéca pía yàasu yùuwichàacáisi ícha, Dioscáiná imànicatécué pirí yái cayábéerica mawèníri iyú peebáidacáinatécué Cristo Jesús. Càmitacué píalimá píbaidaca ìwalínápiná peedácaténácué piríwani yái iwasàanácuéca pía. Néese Dioscata yái yèericuéca piríni mawèníri iyú. ⁹ Canáca wáaliméeri wamànica Dios iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, íná càmita yéewa canùmaséca wía ìwali, cachànicaténá waicáca wíawawa áibanái ícha. ¹⁰ Yácáiná Dioscata yái idábéerica wía wàlisài iyú wàyacaténá abédanamata Cristo Jesús yáapicha yéewanápiná wamànica cayábéeri càide iyúwaté Dios ínáidáanáwa bàaluité wàwali wamànínápináté cayábéeri.

La paz que tenemos por medio de Cristo

¹¹ Iná piwàwalicué càinácaalíté piyáaná bàaluité. Càmitacué judío pía íná judíonái náimacuéca pìwali “càmíyeyéi imàni circuncisión”, níacáiná judíonái namànica circuncisión aslanái ímami ìwali. Yá náimaca nalíwáaca “wía imàníyeyéica circuncisión”, náimaca. Iná báawaca judíonái iicáca càmiyéi judío iyúwa casaquèyeyéi Dios ícha. ¹² Piwàwalicué càinácaalíté piyáaná: Bàaluité càmitacué píalíawa Cristo ìwali. Càmitacué Israel itaquénáinámi yéená pía. Càmitacué Dios imànité píapicha wawàsi imànicaténáté pirí cayábéeri càide iyúwaté imàníná wawàsi israelitanái yáapicha. Piyacatécué cháí èeri irìcu canéeyéitaté icuèriná Dios, càmitaté nacái píalíawa Dios ìwali. Canátatécué pirí abéeri iyúudèeripinácué pía. ¹³ Quéwa Cristo Jesús íraná imusúacatéwa ícha cruz ìwali, yáté yéetácawa wáichawalíná. Inácué siúcáisede piyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Píacué càmiyéica judío, iyéeyéicaté iyúwa yúuquéeyéiwa Dios ícha, Dios idéca imawiénidacuéca iríwa pía, Cristo Jesús yéetácáinatéwa píichawalínácué. ¹⁴ Cristo imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, wía yeebáidéeyéica itàacái. Abéerita wenáiwica íwítáaná imànica wía, wía judíoca, píacué nacái càmiyéica judío. Cristo imáalàidacaté wáicha nacái canánamani yái wàuwidéyacáanácawa càide iyúwa idéca nacáicaalí imáalàidaca manuíri iwáiná iyéericaté bamuchúamibàa wáicha. ¹⁵ Cristo imáalàidacaté iiná iyúwani, yái wàuwidéyacáanácawa yéetácáinatéwa cruz ìwali. Bàaluitécáiná Dios ichùullaca israelitanái imànínápiná madécaná càulenéeri wawàsi masacàacaténáté Dios iicáca náiwitáise. Quéwa Cristo yéetácatéwa imáalàidacaténá ichàini, yái tàacáisi

bàaluisàimica, íná Cristo idéca iwasàaca macái wenàiwicanái. Yá imàacaca wàyaca càide iyúwa abéerita wenàiwica íiwitáaná wàlisàna, wía judíoca, píacué nacái càmiyéica judío, wàyacaténá abédanamata Cristo yáapicha. Càité imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca. ¹⁶ Cristo yéetácáinátéwa cruz ìwali, yá imáalàidacaté wàuwidéyacáanáwa, wía pucháiba íiwitáaná wenàiwicaca. Yá Cristo imàacaca cayábaca wáapicha Dios, yá idéca imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica.

¹⁷ Cristo yàanàacaté chènuníise icàlidacaténá walí macáita yái cayábéeri tàacáisica wáalíacaténáwa càinácaalí yéewa cayábaca wáapicha Dios, píacué càmiyéica judío òyéeyéicaté iyúwa yúuquéeyéiwa Dios íicha, wía nacái judíoca, yáaliyéicatéwa Dios iináwaná ìwali. ¹⁸ Cristo yéetacatéwa wáichawalíná, íná cayábaca wáapicha Wáaniri Dios, macáita wía, píacué nacái, Espíritu Santo iyúudacáiná wía macáita. ¹⁹ Iná càmitacué pìya iyúwa canéeyéi yàasu cáli, iyúwa nacái càmiyéi wéénánái, píacué càmiyéica judío, néese pìyacuéca wáapicha iyúwa wàasu cáli néeséeyéi, wía Dios yàasu wenàiwicaca, yá Dios yéenibecuéca pía wáapicha. ²⁰ Càicué pía wáapicha iyúwa capíi ibàluèricawa cachàiníiri íba íinata. Níara apóstolca, profetanái nacái, càica níade iyúwa cachàiníiri íba capíi ibàluèricawa íinata, nacàlidacáináté tàacáisi Dios inùmalicuise quéechatécáwa, yéewacaténá wenàiwicanái yeebáidaca Jesucristo itàacái. Yái Jesucristoca, càicanide iyúwa capíi yàasu íba cachàiníiri náicha canánama, máiníiri iwàwacutácawa capíi irípiná, Wáiwacalícáináni, yái Jesucristo wáyéerica abédanamata yáapicha. ²¹ Càide iyúwa wenàiwicanái ibàlùadacaalí íba icapèená, càita nacái macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái iwàwacutá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca macáita càide iyúwa wamànica nacáicaalí templo abéta Wáiwacali irípináwa, wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ²² Iná píacué òyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, abédanamacué píiwitáise píapichawáaca yéewanápinácué pìyaca càide iyúwa templo Dios òyéerica írìcu, Espíritu Santo òyacáinácué píwàwalìcu.

3

Pablo encargado de llevar el evangelio a los no judíos

¹ Dios idéca imànicuéca pìrí cayábéeri mawèníiri iyú, píacué càmiyéica judío, íná yéewa presoca núa, núa Pablo, nucàlidacáiná Cristo Jesús itàacái càmiyéi judío irí. ² Núalíacawa pidécuéca péemìaca nuináwaná ìwali Dios imànínaté nulí cayábéeri mawèníiri iyú ichùulianáté nucàlidáanápínácué pìrí itàacái, píacué càmiyéica judío. ³ Dios idéca imàacaca núalíacawa càinácaalíté íináidacawa imàníinápiná, càmiírité imàaca áibanái yáalía ìwali. Dios idéca imàacaca núalíacawa, yá nudéca nucàlidacuéca pìríni maléenéeri cuyàluta írìcu. ⁴ Pilécaalícuéni, yásí píalíacuéwa núalíacawa ìwali yái tàacáisi Dios ibèericaté áibanái íicha, Cristo yáasáidéerica nulí. ⁵ Bàaluité Dios càmita imàaca wenàiwicanái yáalíacawa yái tàacáisi ìwali, quéwa Dios idéca imàacaca Espíritu Santo yáasáidaca nalíni, níái Dios yàasu apóstolca, profetanái nacái, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuise siúcade. ⁶ Yácata tàacáisi ibàacanéeri: Níái càmiyéica judío, neebáidacaalí yái tàacáisi cayábéeri íiméerica Cristo Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá Dios imànipináca nalíwa cayábéeri manuísíwata abédanamata càide iyúwa imàníiná cayábéeri judíonái irí, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, nàyacáiná iyúwa abéeri wenàiwica iiná, yái Cristo iináca, judíonái yáapicha, Dioscáiná idéca imànica wawàsi nacái càmiyéi judío yáapicha imàníinápiná nalí cayábéeri nàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, càide iyúwa Dios imàníiná cayábéeri judíonái irí.

⁷ Dios idéca imànica nulí càiri cayábéeri mawèníri iyú: Imàacaca nuíbaidaca irípiná nucàlidacaténá yái tàacáisica. Càité Dios imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú, ichàiniadaca nacái núa íiwitáise cachàiníri iyúwa. ⁸ Núacata yái càmirica cachàini náicha canánama Dios yàasu wenàiwicaca, quéwa Dios idéca imànica nulí càiri cayábéeri mawèníri iyú: Imàacaca nucàlidaca cayábéeri tàacáisi càmiyéi judío irí, yái tàacáisi icàlidéerica walí máini cayábéerica Cristo íiwitáise, imàni nacái wenàiwica irí cayábéeri manuísíwata. Canácata wenàiwica yáaliméeri iputàaca yái cawènírica Cristo idènièrica, yá nacái cayábéeri manuírica Cristo imànírica wenàiwicanái irí. ⁹ Yácata Dios, yái idàbéericaté macáita, idéca ichùullaca nucàlidáanápíná macái wenàiwica irí càinácaalíté Dios íináidacawa ibàacanéeri iyú bàaluitésíwa, yái tàacáisi Dios ibèericaté bàaluitésíwa. ¹⁰ Càité Dios imànica yéewanápíná macái ángel íiwacanánái iyéeyéica chènuniré, demonio íiwacanánái nacái icuèyéica yàasu cáliwa cáuli irícu, náaliacawa átata cayábéeri iyú máini cáaliacáica Dios áibanái íicha canánama imànicaténá macái íiwitáanata càulenéri wawàsi. Càì nadéca náaliacawa naicácáiná Dios imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, macáita wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹¹ Dios idéca imànica càide iyúwaté íináidáanáwa bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté. Yá Wáiwacali Jesucristo idéca imànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná Wáiwacali imànica. ¹² Néese wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, yá macàaluínináta wasutáca wíawawa Dios íicha wamawiénidacaténáni. Yá manuica wáináidaca wawàwawa Dios ìwali wasutácaténá íicha weebáidacáiná Cristo itàacái. ¹³ Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata càminápinácué píináidáaníwa ìwalíse yái nùuwichàanácuécawa pìwalíse nucàlidacáináaté píricué Dios itàacái. Néese pichàiniadacué piwàwawa, yácáiná yái nùuwichàanácawa imàacaca áibanái iicácuéca pía cáimiétaquéeri iyú.

El amor de Cristo

¹⁴ Iná nubàlùacawa nùulù ipùata iyúwa Wáaniri Dios irí nùacaténá icàaluíniná. ¹⁵ Macáita Dios yàasunái iyéeyéica cháì èeri irícu, nía nacái iyéeyéica chènuniré, Dios idéca idàbaca nía. ¹⁶ Yái Wáaniri Dios, máini cachàinica íiwitáise náicha canánama, icànéeri nacái mèlumèlúri iyú mamáalàacata, imàníriri nacái walí cayábéeri mawèníri iyú càiripináta càmiri imáalàawa. Nusutácué Wáaniri Dios íicha píripínácué ichàiniadáanápíná píiwitáise manuísíwata Espíritu Santo ichàini manuíriri iyú. ¹⁷ Nusutácué Dios íicha píripínácué imàacáanápíná peebáidaca Cristo itàacái yéewanápínácué Cristo iyaca piwàwalícu. Càipínácué cachàinica píiwitáise Cristo ìwali càide iyúwa manuíriri àicu idènàcaalí ipíchuwa depuíwalé cáli irículé, cáininácaténácué píicáca Dios, áibanái nacái. ¹⁸ Yásí píalímácué píaliacawa náapicha macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo itàacái cáinináca Cristo iicáca wía manuísíwata, bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté, àta siùca nacáide, càiripínátawa, càmiri imáalàawa, yácáiná àta alénacaalí wàacawa, néréta nacái cáinináca Cristo iicáca wía. ¹⁹ Iná nusutácué Dios íicha píripíná píaliacaténáwa cáinináca Cristo iicáca wía manuísíwata, máini manuíriri íicha yái wáaliméerica wáaliacawa càinácaalí imanuíca. Càicué nusutáca píri Dios iyáanápínácué piwàwalícu manuísíwata icùacaténácué píiwitáise macáita, yái Dios máinírira cayábaca náicha canánama.

²⁰ Siùcade, wàacué Dios irí cayábéeri, yái cachàinírira íiwitáise náicha canánama, yáaliméerica imànica walí cayábéeri máinisíwata manuíriri cachàiníwanái íicha yái wasutéerica, manuísíwata íicha nacái yái wáináidéericawa, yái Dios ichàiniadéerica wía ichàini iyúwa iyéerica wawàwalícu. ²¹ ;Wàacué Dios irí cayábéeri wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, iyéeyéica

abédanamata yáapicha! ¡Wàacué irí cayábéeri càiripináta èeri càmliri imáalàawa! Báisíta, amén.

4

Unidos por el Espíritu

¹ Iná núaquéi presoíri nucàlidacáiná Wáiwacali itàacái, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pìyáanápínacué machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná nàyaca cawinácaalí Dios imáidéeyéica yàasunáipínáwa, Dioscáiná idéca imáidacuéca pía. ² Picácué cáimacái piicáca píawawa áibanái íicha. Picácué calúa píiwitáise, néese iwàwacutácué casíimáica píiwitáise áibanái yáapicha. Cáinínacué piicáyacacawa píidenlàcaténacué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalícué pírí báawéeri. ³ Píalimáidacué macái pichàini iyúwa yéewanápinácué abédanamata píiwitáise píapichawáaca, càide iyúwacué Espíritu Santo iyúudàaná pía, yéewanápinácué píyaca matuíbanáiri iyú píapichawáaca iyúwa abéeri wenàiwica. ⁴ Weebáidacáiná Cristo Jesús itàacái, ínà càica wíade iyúwa Cristo iiná, yái abéerita iináca iyéerica cháí èeri irícu. Abéericata nacái yái Espíritu Santoca. Càita nacái Dios idéca imáidaca wía abédanamacaténá wáiwitáise wacùanápíná abéerita yái iwasàanápínáca wíawa yàasu yùuwichàacáisi íichawa. ⁵ Iyaca walí abéerita Wáiwacali. Weebáidaca abéerita tàacáisi. Iyaca abéerita wabautizáanáwa. ⁶ Iyaca abéerita Dios, yái Wáanirica macáita, yái icuèrica wía macáita, iyúudèerica nacái wía macáita, iyéerica nacái wawàwalícu macáita. ⁷ Quéwa Cristo idéca imàacaca walí wáalimáwanama cayábéeri chàinisi wamanùbaca nacáitawa, càide iyúwa iwàwáaná imàacaca walíni, wáibaidacaténá irípiná, wamànicaténá irí wáibaidacaléwa wáalimáwanama. ⁸ Iná càì íimaca yái Dios itàacáica áiba profeta itànèericaté Cristo ìwali: “Imichàacatéwa chènuniré, itéeri yáamiwáisewa yùuwidenáíwa, manùbéeyéi presoíyéica idacuèyéicawa. Idéca yàaca cayábéeri chàinisi wenàiwicanái irí náibaidacaténá irípiná”, íimaca yái tàacáisica.

⁹ Néeni, ¿píalásicué càinácaalí íimáanáquéi tàacáisi íiméerica “Cristo imichàacatéwa”? Yá íimáanáca Cristo iwàlùacatéwa quéechatécáwa càliculli irículé, infierno irículé nacái. ¹⁰ Yái Cristo irícuèricatéwa, yácata imichèericaté nacáíwa chènuniré Dios yàatalé, yái cáli chènuníiséerica náicha canánama, icùacaténá macáita Dios yáapicha, cáimiétacanéeri iyú, mèlumèlúri iyú nacái. Càité Cristo imànica ipuníadacaténáté macáita íiwitáise iyúwa. Iná yéewa iyaca macáita, icùaca nacái macáita depuíwalé náicha canánama àta chènuníise náicha canánama nacái, yácáiná Dioscani yái Cristoca. ¹¹ Cristo imàacacaté walí cayábéeri chàinisi wáalimáwanama wáibaidacaténá irípiná. Idéca imàacaca abénaméeyéi wéená apóstolnápíná nía, ibànùacaténá nía madécaná yàcalé néré nacàlidacaténá iináwaná ìwali. Idéca imàacaca abénaméeyéi wéená profetanáipíná nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçúise; Cristo imàacaca abénaméeyéi wéená icàlidaca yái cayábéeri tàacáisica íiméerica Cristo iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha; Cristo idéca imàacaca abénaméeyéi wéená pastornáipíná nía nacùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo itàacái abéeri yàcalé mìnánái. Imàaca abénaméeyéi yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. ¹² Càita Cristo idéca ichàiniadaca wía, wía yàasu wenàiwicaca wáibaidacaténá irípiná, wayúudàacaténá áibanái, wamichàidacaténá nacái náiwitáise níái yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná cháí èeri irícu. ¹³ Iwàwacutácué càì wamichàidaca wáiwitáisewáaca àta weebáidacataléta abédanama Dios Iiri itàacái tàì íiméeri iyú, àta nacái wáaliacatalétawa Dios

Iiri ìwali báisìiri iyú càide iyúwa ìiwitáise iyáaná. Càipiná cachàini yàacawa wáiwitáise Cristo ìiwitáise iyú iyúwa béeyéi wenàiwica àta wáalimácataléta wàyaca machacànìiri iyú, cáaliacáiri iyú nacái càide iyúwa Cristo iwàwáaná wàyaca. ¹⁴ Càicaalí wàyaca, néese càmita wèepunípináwa càide iyúwa sùmanái iwènúadéeyéica ráunamáita ìiwitáisewa madécaná yàawiría, càiyéide iyúwa ída cachàinìiri cáuli, màladàca nacái iwatèeyéica. Càmita wamàacapiná macái wàlisài tàacáisi iméeràidaca wía Dios ícha càide iyúwa cáuli itécaalí cáli ichùmalé déeculé. Càmita wabataàpiná nachìwáidaca wía níara cachìwéeyéica imàniyéica càide iyúwa cachìwéeri tàacáisi ìimáaná. ¹⁵ Néese iwàwacutá cáinináca waicáca áibanái wataánicaténá nalí éeréeri iyú wacàlidáanápíná nalí yái báisìiri tàacáisica yéewanápíná wadàwinàidaca wáiwitáisewa Cristo ìiwitáise iyú càide iyúwa béeyéi wamànicaténá càide iyúwa Cristo iwàwáaná, wáiwitápucáináni, wía yeebáidéeyéica itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri irìcu. ¹⁶ Iná macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái càiyéide iyúwa Cristo iiná, wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, wáiwitápucáináni. Abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Yá nacái cachàinicaalí macái wééná ìiwitáise Cristo ìwali, wáibaidacaalí cayába Cristo irípiná nacái, yásí cachàinica wáiwitáise yàacawa macáita, wamichàida nacái wáiwitáisewáaca cáininácaténá waicáyacacawa.

La nueva vida en Cristo

¹⁷ Yácata tàacáisi núuméricuéca pirí, nuchùlièricuéca iyú pía nacái Wáiwacali ìipidená ìwali Wáiwacali ichùulicáináté nucàlidáanápínacué piríni: Picácué píya quirínama càide iyúwa áibanái iyáaná càimíyéica yeebáida Dios itàacái, imàniyéi nacái càide iyúwa ìimáaná áiba ìiwitáisesi canéerica iwèni. ¹⁸ Catáca meedá náiwitáise nabáyawaná ìwalísewa. Canáca nacáuca wàlisài càimíiri imáalàawa Dios yèerica wenàiwica irí, càmicáiná náalía Dios ìwali. Càmita náalía Dios ìwali matuícáiná náiwitáise. ¹⁹ Dàalaca náiwitáise ichàbanamawa, càmita quirínama báica nía nabáyawaná ìwalísewa, càmita nacái achúma nawàwa ìwali. Càmita quirínama nánáidacawa napíchaléwa nabáyawaná ìwaliwa, nadéca namàacaca níawawa namànicaténá náapichawáaca máini báawéeri wawàsi nainá iyúwa áibanái yàacuésemi, yá namànica casaquèeri wawàsi macái ìiwitáanáta máiwitáiséeri iyú nasímáidáanápíná níawawa. ²⁰ Quéwa càmitatécué píalía Cristo ìwali pìyáanápínacué meedá iyúwa nàyaná, níai càimíyéica yáalíawa. ²¹ Núaliacawa pidécuéca péemíaca Cristo iináwaná ìwali, idéca nacái Cristo yéewáidacuéca pía píaliacaténacuéca càirínacaalí yái báisìiri tàacáisica. ²² Píucacué píichawa píiwitáise bàaluisàimiwa yái iyúwaté pìyáaná bàaluité, yái píiwitáise yáaséerimica. Bàaluité piwàwacatécué pimànica yái càimírca Dios íbatàa wenàiwica imànica, ínáté píiwitáise bàaluisàimi ichìwáidacatécué pía. ²³ Pimàacacué Dios iwàlisàidaca píiwitáise piwàwalìcu. ²⁴ Piyacué píiwitáise wàlisài yáapichawa, yái píiwitáisecuéca Dios idàbéericaté, Dios ìiwitáise in-acáiripíná pìyacaténacué machacànìiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái càide iyúwa báisìiri tàacáisi ìimáaná.

²⁵ Iná picácué pitàaní pichìwawa áibanái irí. Néese pitàanicué báisìiri iyúta piríwáaca iwàwacutácáiná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wíacáiná canánama wáalimáwanama, abéeri Cristo iiná ìwalíiséerica wía, yái Cristo iiná iyéerica cháí èeri irìcu.

²⁶ Calúacaalícué pía, picácué pimàni pibáyawanáwa, néese piúcacué píichawa pilúawa ipíchawáise èeri iwàlùacawa; pimàacacué caquialéta nacái piwàwawa ícha càirínacaalí báawéeri áibanái imànìiri pirí. ²⁷ Calúacaalícué pía déecuiri iyú, yásí màulenáca Satanás yáalimáidacuéca pía, pimàninápínacué pibáyawanáwa.

28 Cawinácaalí péenácué cayéedéeri, iwàwacutá iyamáidaca iyéedùaca ìibaidacaténá machacànìiri iyú icáapi iyúwa yéewanápiná idènlaca yàasuwa cayába iyúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica.

29 Picácué pitàaní báawéeri wawàsi ìwali, néese pitàanicué cayábéeri wawàsi ìwali, càirlínácaalí wawàsi iwàwacutéerica wenàiwicanái yéemlaca, abéerita yái wawàsi iyúudèeripináca wenàiwica yéemièyécuéca picàlidáaná, pimichàidacaténácué náiwitáise, yéewanápiná Dios imànica nalí cayábéeri mawèníiri iyú ìwalíse yái picàlidéericuéca nalí. 30 Picácué pitàaní báawéeri wawàsi ìwali ipíchanácué achúmaca pimànica Espíritu Santo iwàwa, yái Dios mabáyawanéerica. Yái Espíritu Santoca idéca iwàlùacuécawa piwàwaliculé yàasáidacaténácué Dios yàasunáica pía. Càipiná Espíritu Santo imànica èeri imáalàacaalípináwa, Dios iwasàacaalípinácué píawa macái yùuwichàacáisi íicha.

31 Piúcacué píchawa yái báawáanáca piicáyacacuécawa. Piúcacué píchawa pilúawa. Picácué picuísáyacacawa, càita nacái picácué pitàaní áibanái ìwali báawéeri iyú; càita nacái piúcacué píchawa macáita píiwitáise báawéeriwa.

32 Néese cayábacué píiwitáise píapichawáaca, càita nacái catúulécanácué piicáyacacawa, pimàacacué piwàwawa íicha càirlínácaalí báawéeri péenásàiri imànírira píri, càide iyúwa Dios imàacáanáté iwàwawa wabáyawaná íicha Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná.

5

Como deben vivir los hijos de Dios

1 Píacué Dios yéenibeca, cáininéeyéica Dios iicáca, pìyacué càide iyúwa Dios iyáaná. 2 Cáininácué piicáyacawa, càita nacái cáininácué piicáca Dios, áibanái nacái, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, yá imàacacaté icáucawa yéetácaténátéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio. Yá casímáicaté Dios iicáca Cristo cáininácaínáté Cristo iicáca wía imàacáanápináté icáucawa wáichawalíná. Dios iicáca Cristo yéetáanáwa iyúwa cayábéeri ofrenda, sacrificio nacái neeméerica pumèníiri isàni yáapicha.

3 Píacué nuénánáica, Dios yàasunáicáinácué pía, íná iwàwacutácué canácatáita piimá áiba wenàiwica yáapicha càmlírira pinírisíwa, càmlíchúaca nacái píinusíwa. Càita nacái iwàwacutácué canácatáita pimàni casaquèeri wawàsi piiná iyúwa, càita nacái picácué piwàwa pìasupináwa áibanái yàasu. 4 Picácué picàlida casaquèeri tàacáisi. Càita nacái picácué picàlida tàacáisi canéeri iwèni càide iyúwa máiwitáiséeyéi. Càita nacái picácué piicáaní casaquèeri tàacáisi ìwali. Macái tàacáisi casaquèeri, càmita iyúudàa wenàiwica. Néese, cayába cachàiníwanái píacaalícué Dios irí cayábéeri. 5 Dios imàacapiná walí cayábéeri cawènírica, wía Dios yéenibeca áiba èeriwa wawàlùacaalípináwa chènuniré, yái yàcalé Cristo icùacataléca macáita Dios yáapicha. Quéwa píalíacuéwa canácata néená iwàlùèeripináca néré, ibatàa abéeri néená piná, cawinácaalí càmlíyéica yeebáida Cristo itàacái, nía nacái iiméeyéica áiba yáapicha càmlírira nanírisíwa, càmlíchúaca nacái náinusíwa, nía nacái imàníyéica casaquèeri wawàsi iiná iyúwa, nía nacái iwàwéeyéica yàasupináwa áibanái yàasu, Dios iicácaíná nía iyúwa wenàiwica yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáiwana ícàaluíniná cáininácaíná naicáca cawèníiri wawàsi Dios íicha. 6 Picácué pibatàa áibanái ichiwáidaca pía cachíwéeri tàacáisi iyú pimànicáichacué càiri báawéeri máinicáiná báawaca Dios iicáca yái namànírira, yásí yùuwicháida níawa manuísíwata, cawinácaalí càmlíyéica imàni càide iyúwa Dios ichùullaná. 7 Iná picácué piacawéerida wenàiwica imàníyéica càiri báawéeri.

8 Bàaluité pìyacatécué catéeri píiwitáise yáapichawa, pimànicáinátécué píbayawanáwa, quéwa siúcáisede pìyacuéca amaléeri píiwitáise yáapichawa,

pìyacuéca nacái iyúwa camalási cháí èeri irìcu, pìyacáinácué abédanamata Wáiwacali yáapicha, píasáidacáinácué nacái áibanái irí càinácaalí Dios íiwitáise iyaca. Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa wenàiwica amaléeyéi íiwitáise, iyéeyéica mabáyawanéeri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná. ⁹ Wèepunícaalíwa amaléeri wáiwitáise yáapichawa càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca mabáyawanéeri iyú, yásí cayábéeri wáiwitáise, wàyaca nacái machacàníiri iyú, wèepuní nacáíwa càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná. ¹⁰ Píalimáidacué pimànica yái casímáirica Wáiwacali iicáca. ¹¹ Picácué pimàni pibáyawanáwa canéerica iwèni náapicha níara áibanái yèepuníiyéicawa catéeri íiwitáise yáapichawa, càmiyéica yáalíawa Dios ìwali, néese píalàacué nía náalíacaténáwa báawaca Dios iicáca yái namànírira. ¹² Iwàwacutácué píalàaca nía namàacáanápíná náichawa yái báawéerica namànírira, máinícáiná báawacani yái namànírira nainá iyúwa ibàacanéeri iyú áibanái íicha, íná báica natàanica ìwali. ¹³ Quéwa píalàacaalícué nía Dios itàacái iyú, yásí náalíacawa namànica nàacawa nabáyawanáwa. ¹⁴ Iná càí íimaca áiba tàacáisi:

“Pía yèepuníiricawa íiwitáise catéeri yáapichawa, pimànicáiná pibáyawanáwa matuíbanáiri iyú Dios íicha, càica píade iyúwa wenàiwica íiméerica iyaca, iyúwa nacái yéetéerimiwa; íná iwàwacutá piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná íichawa càide iyúwa wenàiwica icawàacaalíwa idapùle íichawa, iyúwa nacái yéetéerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi íicha, yásí amaláca Cristo imànica píiwitáise pìyacaténá machacàníiri iyú Cristo icamaláná irìcu”,

íimaca yái tàacáisica.

¹⁵ Iná piicácué píichawa cayába, picùacué píawawa pìyacaténácué machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué píya càide iyúwa máiwitáiseeyéi wenàiwica, néese pìyacué cáallacáiri iyú. ¹⁶ Picácué piúca èeri máiwitáiseeri iyú, néese píalimáidacué pimànica cayábéeri èeri imanùbaca, idècunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu ipíchawáise èeri imáalàacawa, máinícáiná èeri mìnáná imànica ibáyawanáwa siúcade. ¹⁷ Picácué máiwitáise pía, néese péewáidacuéwa píalíacaténácuéwa càinácaalí Dios iwàwáanácué pimànica. ¹⁸ Picácué picàma ipíchanácué pimáalàidaca píawawa máiwitáiseeri iyú, néese pimàacacué Espíritu Santo icùaca píiwitáise manuísíwata pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁹ Pitàanicué píacawa piríwáaca Wáiwacali iináwaná ìwali. Pimichàidacué píiwitáisewáaca salmos iyú, himnos iyú nacái, cantos iyú nacái ichàiniadéeyéica wáiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú. Picántàacué manuísíwata casímáiri iyú Wáiwacali irí, píacué nacái irí cayábéeri. ²⁰ Píacué mamáalàacata Wáaniri Dios irí cayábéeri ìwali yái macáita imàaquéericuécá pirí. Píacué Dios irí cayábéeri Wáiwacali Jesucristo íipidená ìwali, pìyacáinácué abédanamata Jesucristo yáapicha.

La vida familiar del cristiano

²¹ Cáimiétaquéri iyúcué piicáyacawa, péemiàcué piríwáaca nacái píacaténácué Cristo icàaluíniná.

²² Píacué inanái caníriyéica, pimànicué càide iyúwa piníri ichùulláná pía, pimànicaténácué càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. ²³ Iwàwacutácué peebáidaca piníri itàacáíwa Dioscáiná idéca imàacaca píiwitápupínáni, yái pinírira, càide iyúwa Dios imàacáaná wáiwitápupíná yái Cristoca, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Cristo idéca nacái iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, wía càiyéide iyúwa Cristo iiná cháí èeri irìcu. Càica wíade iyúwa Cristo iiná wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ²⁴ Néese càide iyúwa iwàwacutáaná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái wamànica càide iyúwa Cristo ichùulláná wía, càita

nacái piácué inanái canríiyéica iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwa pinìri ichùulianá pía.

²⁵ Piácué asìanái cáinuíyéica, iwàwacutácué cáinináca piicáca pínuwa, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, wía yeebáidéeyéica itàacái. Yá Cristo imàacacaté icáucawa yéetáanápínátéwa wáichawalíná. ²⁶ Cristo imànicaté càì yeedácaténá wía yàasunápináwa idécanáamité masacàaca imànica wáiwitáise báawéeri ícha itàacái iyúwa wabautizácaalítéwa wáasáidacaténaté weebáidaca itàacái. ²⁷ Cristo imànicaté càì yéewanápiná imàacaca wabàlùacawa ípunita chènuniré icànéeyéipiná mèlumèlúri iyú, cayábéeyéi iicácanáwa, canéeyéi ibáyawaná ibatàa achúméerína piná, néese mabáyawanéeyéi Cristo irípiná, wía yeebáidéeyéica itàacái. ²⁸ Asìali idènlacaalí ínuwa, yá iwàwacutá cáinináca iicáca úa càide iyúwa cáinináaná iicáca yáawawa. Cawinácaalí cáininéerica iicáca ínuwa, imànica ìyaca iríwa cayábéeri, Dios iicácaíná níai pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica. ²⁹ Canáca asìali báawéeri iicáca iináwa, néese icùaca iináwa yàacási iyú, bàlesi iyú nacái. Càita nacái iwàwacutá asìali iicáca ínuwa càide iyúwa iicáaná iináwa, icùacaténá úa cáininéeri iyú, càide iyúwa Cristo icùaná wía cáininéeri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacái. ³⁰ Cristo icùaca wía wàyacáiná iyúwa iiná chái èeri irícu. Wía nacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná ìwalíiséeyéi, wía yeebáidéeyéica itàacái wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha càide iyúwa inanái ùyáaná abédanamata unìri yáapichawa. ³¹ Dios itàacái icàlidacaté walíni, yái tàacáisi profeta Moisés itànèricaté Dios inùmalícuíse. Íimaca: “Iná asìali yàacawa yáaniri íchawa, yáatúa ícha nacáwa, ìyacaténá abédanamata ínu yáapichawa. Néese idécanáami asìali iimáca úapicha, yásí Dios iicáca níai pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica”, càì íimaca. ³² Máini iwàwacutá wawàwalica yái cayábéeri tàacáisica Dios yáasáidéerica walí asìali ìwali ínu yáapichawa, quéwa nuwàwa nuéwáidacuéca pía comparación iyú, Cristo ìwali, yàasu wenàiwicanái yáapichawa nacái, wía yeebáidéeyéica itàacái. ³³ Iná nucàlidacuéca pirí àniwani, iwàwacutácué macáita péená cáinináca iicáca ínuwa càide iyúwa cáinináaná iicáca yáawawa. Càita nacái piácué canríiyéica, iwàwacutácué piicáca pinìriwa cáimiétaquéri iyú, pimànicué nacái càide iyúwa ichùulianá pía.

6

¹ Piácué sùmanái, peebáidacué càide iyúwa pisèenái ichùulianácué pía piásáidacaténácué cáinináca piicáca Wáiwacali, cayábacáiná pimànicaalícué càì. ²⁻³ Iyaca abéeri ichùuliacanási máiniiricué iwàwacutá piwàwalica, icàlidéericuéca pirí càinácaalí Dios ichùulianá pimànica. Dios íimacaté cáimiétacanéri iyú imànínápiná cayábéeri nalí cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica ímérica: “Piácué nacái píaniri ímiétacanáwa, píatúa ímiétacaná nacáwa, casíimáicaténácué piwàwa, piyacaténácué nacái madécaná èeri chái èeri irícu”, càité íimaca yái Diosca.

⁴ Néenicué pía quéenibéeyéica, picácué pichùulla péenibewa lúasi iyú mamáalàacata ipíchanácué píalimáidaca piicáwa nía àta calúacataléta náiwitáise. Néese pidàwinàa nía neebácaténá pitàacái. Péewáidacué nía nacái, píalàacué nía, pimichàidacué nacái náiwitáise neebáidacaténá Wáiwacali itàacái, cáininácaténá nacái naicáca Wáiwacali.

⁵ Piácué áibanái yàasu wenàiwicaca íbaidéeyéica mawèníri iyú, peebáidacué piwacanánái itàacáwa ichùulièyéicuéca pía chái èeri irícu. Piácué náimiétacaná, nacàaluíniná nacái, báisiiri iyú. Píibaidacué nalí cachàiniiri iyú càide iyúwa píibaidaca nacácaalí Cristo irípiná. ⁶ Píibaidacué nalí cayábéeri iyú càiripináta, càmirica abéta naicáidacaalícué pirí cayábacaténácáita naicácué pía meedá, néese píibaidacué iyúwa Cristo yàasu wenàiwica íbaidéeyéica

irípiná, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná macái pichàini iyúwa báisíri iyú. ⁷ Pimànicué píibaidacaléwa casímáiri iyú càide iyúwa píibaidaca nacáicaalí Wáiwacali irípiná, càmirica èeri mìnánái irí meedá. ⁸ Càicué píibaida píaliacáinácuéwa Wáiwacali yàanápiná walí cawèniyéi wamanùbaca nacáitawa ìwalíse yái cayábéerica wamànírira, áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía íibaidéeyéica mawèníri iyú, càita nacái wèepunícaalíwa máiwacalináwaca.

⁹ Píacué wenàiwica íiwacanánáica, pimànicué cayábéeri píasu wenàiwicanái iríwa càide iyúwa nuchùllaná nía náibaidáanápinácué pirí cayába. Picácué píbáulia picapèedáidáanápiná nía náibaidacaténácué pirí cachàiníri iyú. Píwàwalicué Wáiwacali chènuníseeri ichùullacuéca pía, càita nacái ichùullacué píasu wenàiwica, cáininácáiná Wáiwacali iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, càmita nacái iicá abéeri wenàiwica iyúwa cayábéeri áibanái íicha.

Las armas espirituales del cristiano

¹⁰ Néese nuénánái, cachànicué píiwitáise Wáiwacali ìwali, íiwitáise manuírí iyú. ¹¹ Càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí ibàlewa dàaléeri hierro nacáiri ipíchaná yùuwidenái isutàacani, càita nacái picùacué píawawa Dios ichàini iyú macáita. Peedácué piríwa Dios íicha píiwitáise ibàllanápináwa hierro nacáiri cachànicaténácué píiwitáise macàaluínináta Satanás íipunita, càide iyúwa úwisàiri ibàlùacaalíwa tàì íiméeri iyú yùuwidenái íipunitawa. Iwàwacutácué cachànica píiwitáise Dios ichàini iyú ipíchaná yái icháawàidéerica wía íipidenéeri Satanás imawèniadacuéca pía, yái cachìwéerica yáalimáidéerica wenàiwica namàinínápiná nabáyawanáwa. ¹² Càmicáiná wamàni úwi èeri mìnánái íipunita, néese wamànica wàacawa úwi náipunita níara canéeyéica iiná, canéeyéica yáapi, demonio íiwacanánáica cáuli irìcuíyéica, níái báawéeyéica ángel ichùuliyéica èeri mìnánái catéeyéi íiwitáise. ¹³ Iná peedácué piríwa píiwitáise ibàllanápináwa hierro nacáiri, Dios imàaquéericuéca pirí cachànicaténácué píiwitáise càinácaalí báawéeri èeri náalimáidacatáitacué pía. Màulenácaalícué pimànica píiwitáisewa ùwicái piná, yásí píalimácué píbàlùacawa tàì íiméeri iyú Satanásnáí íipunita yéewanápinácué càmita pimàni píbáyawanáwa.

¹⁴ Càide iyúwa úwisàiri ibàlùacaalíwa tàì íiméeri iyú yùuwidenái íipunitawa, càita nacái cachànica píiwitáise Wáiwacali ìwali mamáalàacata ipíchanácué Satanás imawèniadaca pía. Càide iyúwa úwisàiri idacùacaalí ìwallabàawa yàasu cinturónwa ipíchaná ibàle hierro nacáiri icaláacawa íicha, càita nacái picùacué cayába píawawa báisíri tàacáisi iyú. Yái úwisàiri ìwalica ìwallabàawa dàaléeri ibàlewa yùucutalícubàawa ipíchaná yùuwidenái isutàacani. Càita nacái iwàwacutácué píyaca machacàníri iyú mabáyawanéeri iyú nacái picùacaténácué píawawa ipíchanácué Satanás imawèniadaca pía. ¹⁵ Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí izapatoníwa yéewanápiná imusúacawa caquialéta imànicaténá ùwicái, càita nacái péewáidacuéwa cayába picàlidacaténácué áibanái irí yái tàacáisi cayábéerica íiméerica Cristo imàacaca wenàiwica nàyaca matuíbanáiri iyú Dios yáapicha. ¹⁶ Máiní iwàwacutá úwisàiri icáapica yàasu manuírí escudowa, yái wawàsi dàaléerica, cáucuírí nacái úwisàiri itéerica icáapi irìcuwa ichacàidacaténá íichawa ipièerica ipualé chucùlu yeeméerica ipiàcawa ipualé. Càita nacái peebáidacué Cristo itàacái tàì íiméeri iyú picùacaténácué píawawa Satanás íicha, yái báawéerica yáalimáidéerica wía cachàiníri iyú càide iyúwacué ichàwidàaca nacáicaalí wía chucùlu yeeméeri iyúwa, wamànicaténá wabáyawanáwa, waméyáacaténáwa weebáidaca Cristo itàacái. ¹⁷ Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri ibàllacaalí íiwitawa dàaléeri càyuwa nacáiri iyú ipíchaná nanúaca íiwita, càita nacái iwàwacutácué píwàwalica Cristo idéca íwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, íná éwitacué Satanás icháawàacáaníta piináwaná ìwali Dios irí, càicáaníta càmitacué

iwàwacutá pimànica pibáyawanáwa. Néese càide iyúwa úwisàiri yeedácaalí espada machete nacáiri ipéliacaténá yùuwidenáiwá, càita nacái iwàwacutácué peedáca piríwa Dios itàacái, yái wacáapisàì Espíritu Santo imàaquéerica walí, péewáidacué nacáiwá Dios itàacái ìwali, píalíacaténácuéwa ìwali piwàwalìcuísewa, yéewanápinácué picàlidaca áibanái iríni. Càita píalimácué pimànica ùwicái Satanás ípunita. ¹⁸ Píacué pimànica ùwicái Satanás ípunita èeri imanùbaca: Picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios ícha. Pisutácué Dios ícha manuísíwata càiripináta, càide iyúwa Espíritu Santo iyúudàanácué pisutáca Dios ícha. Piicácué píichawa cayába, pichàiniadacué píiwitáisewa, picácué piúca piwàwawa, néese pisutácué Dios ícha nalípiná, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. ¹⁹ Pisutácué nacái Dios ícha nulípiná imàacáanápiná núaliacawa càinácaalí iwàwacutáaná núumaca nucàlidacaténá cayába yái tàacáisi cayábéerica íméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, nucàlidacaténáni macàaluínináta áibanái irí, yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha bàaluité quéwa yái imàaquéerica wáaliacawa ìwali siùcade. ²⁰ Dios idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá inùmalicuíse yái tàacáisi cayábéerica. Siùcade nùyaca presoíri iyú nucàlidacáiná áibanái iríni càide iyúwa Dios ibànùaná núa nucàlidáanápináni. Iná pisutácué Dios ícha nulípiná nucàlidáanápiná itàacái macàaluínináta.

Saludos finales

²¹ Yá nubànùacué pìatalé yái Tíquicoca, wéenasàiri cáininéerica waicáca iyúudèeri cayába nacái wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Yá Tíquico icàlidapínácué pirí nuináwaná ìwali, ìwali nacái yái numànírica. ²² Iná nubànùacué pìataléni icàlidacaténácué pirí waináwaná ìwali. Càipiná ichàiniadacué piwàwawa.

²³ Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué Wáiwacali Jesucristo nacái namàacáanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú, píacué macáita wéenanáica, cáininácaténácué piicáyacacawa nacái, peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. ²⁴ Nusutácué Dios ícha nacái pirípiná imànínápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú macáitacué píá cáininéeyéica iicáca Wáiwacali Jesucristo mamáalàacata báisíiri iyú càiripináta.

FILIPENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Timoteo yáapicha, Jesucristo yàasu wenàiwicaca wía, íbaidéeyéica irípiná. Watànàacué pirí cuyàluta píacué Filipos iyacàlená mìnánáica, píacué Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, macáitacué pía yeebáidéeyéica itàacái, píacué nacái ancianonáica, diácononái nacái canánama. ² Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàninápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú, namàacáanápinácué piyaca matuíbanáiri iyú.

Oración de Pablo por los creyentes

³ Nùaca Nucuèriná Dios iríwa cayábéeri macái imanùbaca nusutácaalí ícha pirípinácué. ⁴ Nusutáca Dios ícha pirípinácué, yá macái yàawiríata mamáalàacata nusutácué Dios ícha pirípiná canánama casímáiri iyú. ⁵ Casímáicué nuwàwa piwali piyúudàacáinácué núa nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali áibanái irí náalíacaténáwa iwàwa iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Piyúudàacatécúé núa bàaluité idàbacatáisetacué péemiaca Jesucristo iináwaná ìwali àta siùca nacáide. ⁶ Bàaluité peebáidacuéca Jesucristo itàacái, yáté Dios idàbacatécúé imànica íbaidacalé cayábéeriwa piwàwallcuíse, yáté imàacacué pirí píiwitáise wàlisài pimànicaténácué cayábéeri. Càita nacái núalíacawa báisíiri iyú Dios imànipinácué yái íbaidacalé cayábéeriwa piwàwallcuíse mamáalàacata àta imáalàidacataléta ichùnìacuéca píiwitáise cayábéeri iyú néenialípiná Jesucristo yàanàpinácaalí àniwa. ⁷ Cayábéeriquéi nuínáidáanácawa càì pìwalicué casímáiri iyú cáininácáinácué nuicáca pía, Dios imànicáinácué pirí cayábéeri nacái càide iyúwa imàniná nulí cayábéeri siùca idècunitàacá nùyaca cháì presoíyéi ibànalìcu, càita nacái macái yàawiríata nubàlùacaalíwa náipunita nacái níai nacuèrinánáica nucàlidacaténá nalí nuináwanáwa nuebáidáaná Jesucristo itàacái, núsáidacaténá nacái báisírìcani yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁸ Dios yáalíacawa máini cáinináca nuicácuéca pía macáita Jesucristo imàacacáiná cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata. ⁹ Nusutácué Dios ícha pirípinácué iyúudàanápinácué pía cáininácaténá piicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, imàacáanápinácué nacái cáalíacáica pía manuísíwata píalíacaténácuéwa càinácaalí Dios iwàwáaná pimànica, píalíacaténácué piicáca cayábéeri báawéeri íchaná. ¹⁰ Càita nusutácué Dios ícha pirípinácué píalíacaténácuéwa piicáca cayábéeri báawéeri íchaná, pimànicaténácué nacái cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata. Càicaalícué pimànica, yásí píalimácué piyaca masaquèeri iyú, canácata yáaliméeripiná icháawàacuéca piináwaná ìwali Cristo yàanàpinácaalí àniwa. ¹¹ Pimànicué cayábéeri manuísíwata Jesucristo ichàini iyú yéewacaténá áibanái wenàiwica náináidacawa cayába Dios ìwali, natàanicaténá nalíwáaca cayábéeri iyú Dios ìwali nacái.

Para mi la vida es Cristo

¹² Píacué nuénánáica, nadéca náucaca núa presoíyéi ibànalìculé báawacáiná naicáca yái nucàlidáanáca Jesucristo iináwaná ìwali. Quéwa nuwàwacué píalíacawa macáita yái nuchàbáanáca iyúudàaca áibanái wenàiwica nacàlidacaténá yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹³ Iná yéewa macáita wenàiwica, nía nacái úwi iyéeyéica nacuèriná icapèè manuíri irìcuwa, càita nacái macáita áibanái wenàiwica iyéeyéica cháì yàcalé, náalíacawa nuináwaná ìwali presoca núa nuebáidacáiná

Cristo itàacái. ¹⁴ Nía nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica cháí yàcalé, batéwa macáita nachàiniadaca náiwitáisewa idécanáami naicáca núa presoíyéi ibànallcu. Naicácáiná nuìdenàca nùuwichàanáwa matuìbanáiri iyú, íná cachàinica náiwitáise manuísíwata cachàiniwanái. Càmita cáalu nacàlidaca Dios itàacái, néese náibàaca nawàwawa Wáiwacali iwéré iyúudàanápíná nía nacái.

¹⁵ Báisíta abénaméeyéi nèewi nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali báawacáiná naicáca caináwanáca náicha núa. Nawàwaca namawèniadaca núa meedá. Quéwa áibanái nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali cayábéeri náiwitáise yáapichawa.

¹⁶ Nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali cáininácáiná naicáca núa, náaliacáináwa Dios idéca imàacaca presoca núa nucàlidacaténá madécaná wenàiwica írí cànácaalí ímáaná yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁷ Quéwa níara báawéeyéica iicáca núa nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali caináwanácaténá nuícha nía. Càmita báisí nawàwa nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali, néese nawàwa meedá càulenáca cachàiniwanái namànica nulíni presocáiná núa. ¹⁸ Quéwa éwita nacàlidacáanáta Cristo iináwaná ìwali báawacáiná naicáca núa, càicáanáta càmita achúma nuwàwa ìwali. Néese casímáica nuwàwa, càide iyúwa casímáiná nuwàwa nacàlidacaalí Cristo iináwaná ìwali cáininácáiná naicáca núa.

¹⁹ Yá mesúnamáita casímáica cachàiniwanái nuwàwa núaliacáináwa macáita yái namànírira iyúudàanápíná numusúacawa cayába, pisutácáinácué Dios íicha nulípiná, Espíritu Santo nacái iyúudàaca núa, yái Espíritu Jesucristo ibànuèrica yàacawéeridacaténá wía. ²⁰ Núaliacáináwa báisíiri iyú nuwàwalicuísewa Dios càminápiná íbáiniada núa ìwalíise yái nuebáidáanáca itàacái nucùacaténá iyúudàaca nutàanica nalí; néese núaliacawa iyúudàanápíná núa nutàanícáténá macàaluínináta nàacuéseme macáita. Manuíca nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali iyúudàanápíná núa càide iyúwa iyúudàaná núa càiripináta núsáidacaténá cayábéeri iyú cachàiniwanái máini cayábéericani, yái Cristoca, cachàiníri nacái íiwitáise. Càipíná Dios iyúudàaca núsáidaca cáimiétacanéericani yái Cristoca, idècunitàacá nùyaca cháí èeri írìcu, càita nacái nuétácaalíwa. ²¹ Nuwàwa núsáidaca cachàinírira íiwitáise yái Cristoca, núacáiná nudéca numàacaca núawawa Cristo írí numànicaténá abéerita càide iyúwa iwàwáaná idècunitàacá nùyaca cháí èeri írìcu; néese nanúacaalí núa Cristo ìwali nuebáidacáiná itàacái, yá cayába cachàini nulíni íichéi nùyáanáca cháí èeri írìcu níacáiná madécaná yáwanái wenàiwica néemìapíná Cristo iináwaná ìwali nuétáaná ìwalíise, yá nacái nùyapínáca yáapicha chènuniré. ²² Quéwa núaliacawa núalimá nuíbaidaca mamáalàacata Cristo írípíná nuyamáacaalícáwa cháí èeri írìcu. Íná càmita núalíawa càirínácaalí nuwàwéeri náicha, yái nucáuca cháí èeri írìcuírira, càmicaalí nucáuca chènuníiséri. ²³ Máini càulenáca núaliacaténáwa càirínácaalí náicha nuwàwéeri numànica. Nuínáidacaalíwa abéerita nùwaliwa, yá nuwàwa nuétácawa yéewanápíná nùyaca Cristo yáapicha chènuniré cayábacáiná cachàinica nulíni nùyáanáca néeni íicha èeriquéi. ²⁴ Quéwa, nuwàwalicaalícué pía, yá núaliacawa iwàwacutácué nùyaca píapicha cháí èeri írìcu, nuyúudàacaténácué pía. ²⁵ Núaliacáináwa iwàwacutáanácué nuyúudàaca pía quiríta, íná yéewa nuebáidaca nuwàwalicuísewa nùyáanápínácué mamáalàacata píapicha cháí èeri írìcu nuchàiniadacaténácué píiwitáise peebáidacaténácué Jesucristo itàacái manuísíwata cachàiniwanái mamáalàacata, casímáiri iyú nacái. ²⁶ Íná nùyapínácaalícué píapicha àniwa, yásí cáimiétaquéri iyúpiná piicáca Cristo Jesús nùwalíisená, icùacáiná núa cayába.

²⁷ Péemìacué abéeri wawàsi: Máinícué iwàwacutáca pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Cristo iyáanáte, yéewanápíná áibanái iwàwaca yéemìaca Cristo iináwaná ìwali. Càita nùacaalí nupáchiacuéca pía, càmicaalícué nacái nùawa píatalé, yá nuwàwacué nuémìaca piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo

itàacái tòi íiméeri iyú, abédanamacacué nacái píiwitáise píapichawáaca Espíritu Santo ichàini iyú. Càita iwàwacutácué pimànica ùwicái Dios irípiná: Píibaidacué Dios irípiná cachàiníri iyú píapichawáaca picàlidacaténácué macàaluínináta yái tàacáisica, yéewanápiná áibanái yeebáidaca Jesucristo itàacái, yéewacaténá iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁸ Picácué máiwitáise pía pí-calùniwa piùwidenái ìwalísewa, ibatàa abé yàawiríapiná. Piùwidenái iicácalícué pìidenlaca piùwichàanáwa Cristo irípiná matuíbanáiri iyú, yásí náalíacawa amaléeri iyú nàuwichàanápinácawa càiripináta nabáyawaná ìwalísewa. Càipiná nacái Dios imàacacué píalíacawa Jesucristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁹ Dios idéca imànicuéca pirí yái cayábéerica Cristo ìwalísená: Dios imàacacué peebáidaca Cristo itàacái, càita nacái Dios imàacacué piùwichàacawa Cristo irípiná cháí èeri irìcu, peebáidacáinácué itàacái. ³⁰ Píacué, núa nacái abédanamata wamànica wàacawa ùwicái Dios irípiná. Càita wamànica ùwicái: Wàuwichàacawa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái. Bàalutí piicácuéca namànica nulí báawéeri nùyacaalítécué píapicha. Pidécuéca péemíaca nuináwaná ìwali àniwa namànica nulí báawéeri mamáalàacata cháí. Càita numànica nùacawa ùwicái Dios irípiná.

2

La humillación y la grandeza de Cristo

¹ Píacué nuénánáica, núalíacawa Cristo idéca imichàidacuéca píiwitáise, pidécuéca pichàiniadaca piwàwawa nacái cáininácáinácué Cristo iicáca pía. Núalíacawa nacái Espíritu Santo yàacawéeridacuéca pía. Càita nacái núalíacawa piicáanácué áibanái ipualé, cáinináca piicácuéca nía nacái.

² Iná yéewa píalimácué casímáica pimànica nuwàwa pimànicaalícué cà: Abédanamacué píiwitáise píapichawáaca, píacué macáita. Cáininácué piicáyacawa. Abédanamacué piwàwa píináidacawa, píibaidacué cachàiníri iyú Dios irípiná macáita pimanúbaca iyúwa. ³ Picácué pimàni piríwata cayábéeri yéewanápiná meedá caináwanácuéca pía áibanái íicha; càita nacái picácué cáimacái piicáca píawawa. Néese iwàwacutácué piicáca píawawa iyúwa cà míri cachàini áibanái íicha. Picácué picutá cachàinícaténá pimànica píawawa áibanái íicha, néese piicá áibanái iyúwa cayábéeyéi íiwitáise píicha. ⁴ Picácué pimàni abéerita piríwata cayábéeri, néese picutácué piyúudàcaténá áibanái, pimànicaténácué nalí cayábéeri.

⁵ Píináidacuéwa càide iyúwaté Cristo Jesús íináidáanáwa.

⁶ Càité Cristo Jesús imànica: Ewitaté Dioscáanítani, yái Cristo Jesúsca, càicáaníta càmitaté cachàini imànica yáawawa áibanái íicha macáicaténaté yàaca icàaluíniná càiride iyúwa abéeri Dios inacáiri.

⁷ Néese iwàwacáinaté imànica càide iyúwaté Dios iwàwáaná, ínáté Cristo Jesús imàacaca íichawa ichàini manuíríwa, yá nacái icamalánáwa icànéerica mèlumèluíri iyú chènuniré Dios yáapicha. Yáté Cristo Jesús imànica yáawawa iyúwa Dios yàasu wenàiwica íibaidacaténá Dios irí, yá imusúacaté iicá èeri iyúwa wenàiwica.

⁸ Yèepunícatéwa iiná èeri irícuíri yáapichawa, yá iyacaté càide iyúwa cà míri cachàini náicha canánama. Dios ichùulíacaté Cristo Jesús yéetáanápinátéwa, yá Cristo Jesús imànicaté càide iyúwaté Dios ichùullánani. Càmitaté yéetáwa càide iyúwa macái èeri mìnánai yéetáanáwa, néese yùuwichàacaté yéetácáisi máiníri báawaca, báiri nacái wenàiwica iicáca nanúacáinaténi cruz ìwali càide iyúwa nanúaná wenàiwica imàníríca íbáyawanáwa manuísíwata.

- ⁹ Ináté idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha, yá Dios imàacacaté Jesús ìyaca cáimiétacanéri iyú áibanái íicha canánama, yéewacaténá macáita yàaca Jesús iyéininá iyúwa Dios.
- ¹⁰ Càité Dios imànica Jesús irí yéewanápiná macáita nàaca Jesús icàaluíniná, macáita níara ìyéeyéica chènuniré, nía nacái èri irìcuíyéica, nía nacái yéetéyémicawa. Càipiná nàaca Jesús iyéininá Dioscáiná idéca imàacaca cachàinicaní náicha canánama.
- ¹¹ Yá macáita nacàlidapiná Jesucristo ìwali Wáiwacalicaní, cachàiníríca náicha canánama icuèrica macáita. Càipiná nàaca Wáaniri Dios irí cayábéeri Jesucristo ìwali.

Los cristianos son como luces en el mundo

¹² Iná píacué nuénánáica cáininéyéica nuicáca, càide iyúwacué peebáidáanáté nutàacái nùyacaalícué píapícha bàaluité, càita nacái nuwàwacué peebáidaca nutàacái tàì íiméeri iyú cachàiníwanái mamáalàacata idècunitàacá nùyaca déeculé píchacué. Jesucristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, iná píalimáidacué macái pichàini iyúwa pimàninápinácué càide iyúwa Dios iwàwáaná píacaténácué iyéininá cáimiétaquéri iyú, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. ¹³ Píalimápinácué càì pimànica Dioscáiná idéca imàacacué pírí píiwitáise cayábéeri yéewacaténácué píwàwaca pimànica cayábéeri, Dios nacái iyúudàacuéca pía pimànicaténácué càide iyúwa iwàwáaná.

¹⁴ Picácué pitàaní lúasi iyú, picácué nacái pitàaní píríwáaca chàinisíri iyú, ìwalíse yái iwàwacutéericuéca pimànica, néese píibaidacué Dios irípiná píapichawáaca. ¹⁵ Pimànicué càì, yéewanápinácué canácata áibanái yáaliméeri icháawàaca pibáyawaná, càmitacué nacái pucháiba píiwitáise. Dios yéenibecáinácué pía, iná píyacué mabáyawanéri iyú nèewi níai èri mìnánái báawéyéica íiwitáise, iméerèyécawa. Càicuéca píade cháì èri irìcu iyúwa dùlupùta ipucuyéicawa catéeri irìcu, píalíacáinácué Dios ìwali. ¹⁶ Picàlidacué nalí yái báisíri tàacáisica yéewanápiná nadèniaca nacáucawa càimíri imáalàawa. Iná pimànicaalícué càide iyúwa nuéwáidáanácué pía, yá casíimáipináca nuwàwa píwalísecué Cristo yàanàacaalípiná nùalíacáináwa cawèníricani yái nuéwáidáanácuéca pía. Cawènírica nacái yái nuíbaidacaléca Dios irípiná. ¹⁷ Péemíacué comparación: Judiónái imàacacaalí pírái ofrenda iyú Dios irípiná nàacaténá irí cayábéeri, yá nàucùaca quíiréeri uva ituní cáli íinatabàa iyúwa sacrificio yéewacaténá cawèníri cachàiníwanái namànica nàasu ofrendawa Dios irípiná. Càita nacái peebáidacuéca Jesucristo itàacái, píuwichàacuéca irípiná nacái. Yácatacué píasu ofrenda Dios irípiná. Uwé, cawàwanáta Dios iwàwaca nuétácawa Cristo ìwali càide iyúwa sacrificio íiranámi imusúacaalíwa íicha cáli íinatabàa. Càita nùalimácué cawènica cachàiníwanái numànica píasu ofrendawa Dios irípiná, yái peebáidáanácuéca Jesucristo itàacái, píuwichàanácuéwa irípiná nacái. Quéwa éwita nanúacaalí núa, càicáaníta casíimáica núa, nuyanídacawa píapíchacué nacái. ¹⁸ Casíimáicué píwàwa, píyanídacuéwa nacái núapícha.

Timoteo y Epafrodito

¹⁹ Wáiwacalí Jesús iwàwacaalí càì, yá nuwàwaca nubànùacuéca píatalé Timoteo mesúnamáita ipáchiacaténácué pía, nuwàwacáinácué icàlidaca nulí píináwaná ìwali casíimáicaténá nuwàwa. ²⁰ Yá nubànùacué píatalé Timoteo canácáiná núapícha áiba wenàiwica íináidéeriwa abédanamata núapícha, iyúudàacaténácué pía càide iyúwa nuwàwáaná. ²¹ Macáita níara áibanáica nánáidacáitawa nàasu wawási ìwaliwa. Càmita máini nawàwa namànica càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná. ²² Quéwa píalíacuéca Timoteo íináwaná ìwali ìyaca machacàníri iyú, íibaida nacái Dios irípiná núapícha, wacàlidacaténá Dios

itàacái, yá Timoteo iyúudàaca núa càide iyúwa asìali iyúudàacaalí yáaniriwa. ²³ Iná nuwàwaca nubànùacani iicáténácué pía, idécanacáita núallacawa càinácaalí namàninápiná nulí cháí presonái ibànaná irìcu. ²⁴ Quéwa manuíca nuínáidaca nuwàwawa Wáiwacali ìwali nùanápiná nuicácuéca pía caquialéta, Wáiwacali iwàwacaalí numànica càì.

²⁵ Càita nacái nuínáidacawa iwàwacutáaná nubànùacuéca pìatalé wéenasàiri Epafrodito, yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, íbaidéerica núapicha Dios irípiná, wamànicaténá ùwicái Satanás ípunita Jesucristo irípiná. Bàaluité pibànùacatécué nùatalé yái Epafroditoca iyúudàanápináté núa. ²⁶ Máiní Epafrodito iwàwaca iicácuéca pía macáita. Achúmaca iwàwa manuísíwata pìwalicué péemiacáináté iináwaná ìwali iculúanátéwa. ²⁷ Báisíta iculúacatéwa, batéwa nacái yéetácawa, quéwa Dios iicátaté ipualé. Dios iicátaté nacái nupualé, íná càmítaté imàaca Epafrodito yéetácawa máinicáicha achúmaca nuwàwa cachàiniwanái náicha macáita yái wawàsica imàaquéerica achúmaca nuwàwa. ²⁸ Iná máiní cachàiniwanái nuwàwaca nubànùacuéca pìataléni caquialéta casímáicaténácué piwàwa piicáca àniwani. Piicácaalípinácué Epafrodito iyaca cayába siùca, yásí matuìbanáica nuwàwa. ²⁹ Pitàidacué Epafrodito casímáiri iyú càiride iyúwa péenasàiri yeebáidacáiná Wáiwacali itàacái; pìacué nacái náimiétacaná càiripináta, cawinácaalí cayábéeyéica íiwitáise càide iyúwa Epafrodito iyáaná. ³⁰ Batéwaté yéetácawa íbaidacáináté cachàiníri iyú Cristo irípiná. Yúuwichàacatéwa cáalunáiri iyú iyúudàacaténáté núa, imànicaténáté nulí cayábéeri píchawalínácué, yái cayábéerica càmíricuécá píalimá pimànica nulí déculécáinácué pía nuícha.

3

Lo verdaderamente valioso

¹ Siùcade nuénánái casímáicué piwàwa Wáiwacali ìwali, yàasu wenàiwicacáinácué pía. Yá casímáica nuwàwa nutànàacuéca pírí àniwani càide iyúwa nudéénácué nutànàacáwa píríni iwàwacutácáinácué píallacawa péemíaca cayábani. ² Iná péemíacué cayábani: Piicácué píchawa cayába níara báawéeyéica íiwitáise, yèepuníyécawa càide iyúwa íbaidacanacáiyéi Dios irí, quéwa namànicáita nabáyawanáwa meedá. Nachùullaca càmíiyéi judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadalúanápiná naináwa circuncisión iyú càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ³ Picácué péemíaca nalí, wíacáiná Dios yàasunáisiwaca wía, wía yèeyéica Dios icàaluíniná báisíri iyú càide iyúwa Espíritu Santo imichàidáaná wáiwitáise. Yá casímáica wáyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Càmita nacái cáimacái waicáca wíawawa ìwalíise yái wáaliméerica wamànica wachàini iyúwa. ⁴ Idécaalí Dios yàasu wenàiwicaca wía ìwalíise yái wamàníricatá, yáté Dios yàasu wenàiwicaca núa ráunamáita áibanái íicha canánamatá, máinicáiná judíosíwaca núa. ⁵ Namànicaté nulí circuncisión nudèniacaalíte ocho èeri, càide iyúwaté Dios ichùullaná judionái imànica nawàwalicaténáté Dios yàasu wenàiwicaca nía. Israelitaca núa, Israel itaquérinámicáiná núa, Benjamín itaquénáinámi yéénaca núa, yái Israel ìrimicaté ípidenéericaté Benjamín. Núcata hebreosíwa, hebreosíwacáiná macáita nùawirinámica, càmíiyéité icásàawa càmíiyéi israelita yáapicha. Nutàanica nacái hebreo itàacái iyú, càmítaté nacái núuca nuíchawa israelita íiwitáise nùyacaténáté iyúwa càmíri israelita. Yá nuéwáidacatéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, yá fariseocaté núa yeebáidéericaté manuísíwata càide iyúwa fariseonái yéewáidáaná, níái yeebáidéeyéica cachàiníri iyúni náicha canánama. ⁶ Máinicáináté nuebáidacaté cachàiníri iyú fariseonái yàasu tàacáisi, ínáté nùuwichàidaca nùacawa níara yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Nùyacaté

machacànìiri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùullianaté wàawirináimi, ínáté canácata yáaliméeri icháawàaca núa Moisés yàasu tàacáisi ìwallìse. ⁷ Bàaluité cawèníricaté nulí nuicáca macáita yái wawàsica quéwa siùcáisede caná iwèni nulí nuicácani, núalíacáináwa càmita yéewa iwasàaca núa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese nuwàwaca Cristo icùaca núa. ⁸ Càita nacái nuicáca macái wawàsi càiride iyúwa canéeri iwèni íicha yái Nuíwacali Cristo Jesúsca, máiníacáiná cawènica nuicácani, nuwàwa nacái núalíaca ìwali manuísíwata. Nuebáidacáinaté Cristo, yáté yúucacawa nuícha macáita yái wawàsi judío íiwitáise ìwallírica. Siùcáisede nuicáca yái wawàsica iyúwa náuquéerimi wawàsi báawéeri nuwàwacáiná nudèniaca Cristo Jesús Nuíwacalipináwa, nuwàwacáiná nacái núalíaca nùacawa ìwali manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata àta nùanàacataléta yàatalé chènuniré. ⁹ Nuwàwa nacái nùyaca abédanamata Cristo yáapicha càiripináta. Núalíacawa càmiripiná mabáyawaná Dios íicáca núa ìwallìse yái numànínáca càide iyúwa itàacái íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise; néese manuíca nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali mabáyawanáanápíná íicáca núa ìwallìse yái nuebáidáanáca Cristo. ¹⁰ Máiní nuwàwaca núalíaca Cristo ìwali, nudèniacaténá ichàini nuwàwalìcu, yái chàinisi Cristo idènièrica imichàacáinatéwa yéetácáisi íicha, nùuwichàacaténáwa írípíná nacái nuebáidacáináni, àta nuíwitáise ìyacataléta càide iyúwaté Cristo íiwitáise ìyáanaté yéetácaalítéwa. ¹¹ Càita nuwàwaca nùyaca càide iyúwa Cristo ìyáanaté numichàacaténáwa yéetácáisi íicha càide iyúwaté Cristo icáucàanátéwa.

La lucha por llegar a la meta

¹² Càmitàacá macáita nuíwitáise ìya càide iyúwa Cristo Jesús íiwitáise ìyáaná. Càmitàacá nacái mabáyawaná núa càide iyúwa Cristo ìyáaná. Quéwa núalimáida nùacawa mamáalàacata nùyacaténá càide iyúwa Cristo ìyáaná, yácáiná Cristo Jesús idéca yeedáca núa yàasu wenàiwicapináwa. ¹³ Píacué nuénánáica, núumacué pirí àniwa, càmitàacá núalimá nùyaca càide iyúwa Cristo ìyáaná. Néese càì numànica: Numàacaca nuwàwawa íicha macáita yái numàníricaté bàaluité. Yá càmita quirínama nuínáidacawa ìwali, néese nuchàiniadaca nuíwitáisewa numànicaténá yái ìyéerica nupíchalé núalimáidáanápíná macái nuchàini iyúwa nùyacaténá càide iyúwa Cristo ìyáaná. ¹⁴ Nuchàiniadaca nuíwitáisewa, yá núalimáidaca nùacawa mamáalàacata macái nuchàini iyúwa nùyacaténá iyúwa Cristo ìyáaná càide iyúwa wenàiwica ipianíricawa carrera ìwali ipiacaalíwa cachàiníiri iyú àta yàanàacataléta carrera yàasu imáalàacataléwa néré yeedácaténá íríwa cawèníiri premio. Càita nacái nùapínacaalíwa chènuniré, yá Dios imàacapíná nulí yái cawènírica Dios imáidéerica wía weedáanápíná walíwa Cristo Jesús ìwallìse, weebáidacáiná itàacái.

¹⁵ Báisícaalícué cachàinica píiwitáise Jesucristo ìwali peebáidacaténácué itàacái tàì íiméeri iyú, néese iwàwacutácué píináidacawa càide iyúwa núumáanácué pirí. Iyacaalí abéeri wawàsi píináidéericuécawa ìwali méetauculé nuícha, yásí Dios imàacacué píalíacawa nacái càide iyúwa iwàwacutáanácué píalíacawa. ¹⁶ Quéwa iwàwacutá wàyaca machacànìiri iyú báisíiri tàacáisi ìwali càide iyúwa Dios imàacáaná wáalíacawa.

¹⁷ Píacué nuénánáica, pimànicué càide iyúwa nùyáaná. Piicáidacué nalí níara wenàiwicaca ìyéeyéica càide iyúwaté wàyáanácué pèewibàa, wía apóstolca, píalíacaténácuéwa càinácaalí iwàwacutáaná píyaca. ¹⁸ Nudéca nucàlidacuéca píríni madécaná yàawíría, quéwa siùca nucàlidacué pírí àniwani nutuíyáa yáapichawa: Madécaná wenàiwica nacàlidaca naináwanáwa neebáidáanása Cristo itàacái báisíiri iyú, quéwa nàuwideca namànica Cristo, canácáiná iwèni naicáca Cristo yéetáanácawa cruz ìwali wáichawalíná. ¹⁹ Quéwa èeri imáalàacaalípináwa, yásí nàuwichàacawa càiripináta, níara báawéeyéica íiwitáise.

Camùnica nía, nayáaca nayáacaléwa máini cadénama, namànicaténá càide iyúwa natúra iwàwáaná meedá. Yá cáimacáica naicáca níawawa nabáyawaná ìwaliwa, yái báawéerica namànírica, yái wawàsi iwàwacutéericuéca báica wamànica. Náináidacawa mamáalàacata èeri irícuiri wawàsi ìwali. ²⁰ Wía quéwa wadèniaca wàasu cáliwa chènuniré. Wacùaca nacái Wáiwacali Jesucristo yàanàaca chènuníise, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²¹ Néese Wáiwacali Jesucristo iwàlisàidapiná wainá machawàaquéerica cayábéeri iyú iyacaténá càide iyúwa iiná chènuníiséeri iyáaná, icànéerica mèlumèluiri iyú. Càipiná imànica ichàini iyúwa, idèniacáiná ichàiniwa icùacaténá macáita.

4

Alégrese siempre en el Señor

¹ Iná peebáidacué Wáiwacali tàì íiméeri iyú, píacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca. Máini nuwàwaca nuicácuéca pía àniwa. Píacué cáininéeyéica nuicáca, píatacué isímáidéeyéica nuwàwa. Càicuéca píade iyúwa yái cawènírica Dios yèeripináca nulí píasáidacáinácué cawènica Dios iicáca yái nuíbaidacaléca irípiná.

² Nusutáca wawàsi uícha úara Evodiaca, uícha nacái úara Síntiqueca abédanamáanápiná náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abémisana neebáidacáiná Wáiwacali itàacái. ³ Pía nacái íibaidéerica Dios irípiná núapicha cayábéeri iyú, nusutáca píicha wawàsi piwènúadánápiná náiwitáise nalíwáaca, níara pucháiba inanáica abédanamacaténá náiwitáise, nayúudàacáinaté wamànica úwi Dios irípiná wacàlidacaténaté yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, wáibaidacaalíté Dios irípiná Clemente yáapicha, áibanái yáapicha nacái idènièyéica íipidenáwa cuyàluta irícu chènuniré, yái cuyàluta idènièrica náipidená canánama wenàiwica Dios yèeyéica icáuca camíiri imáalàawa.

⁴ Casíimáicué piwàwa càiripináta Wáiwacali ìwali. Yá núumacué pírí àniwani: ¡Casíimáicué piwàwa! ⁵ Pimànicué áibanái irí éeréeri iyú yéewacaténácué macái wenàiwica náalíacawa cayábéericuéca píiwitáise. Mawiénica Wáiwacali yéenáiwana yàanàacaténá àniwa.

⁶ Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa áiba wawàsi ìwali càinácaalícué pichàbáanáwa, néese picàlidacué Dios irí macáita, macái imanùbaca pisutácaalícué píawawa Dios íicha. Pisutácué nacái íicha wawàsi. Píacué nacái irí cayábéeri. ⁷ Yásí Dios imàacacué matuíbanáica píiwitáise manuísíwata, manuísíwéeri cachàiniwánái mamáalàacata íicha yái èeri mìnánái yáaliméerica yáalíacawa ìwali. Yá nacái Dios icùapinácué piwàwa, píiwitáise nacái, piyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha.

Piensen en todo lo que es bueno

⁸ Néese, iyaca abéeri wawàsi quiríta nucàlidéeripinácué pírí nuénánái: Píináidacuéwa macái báisíiri tàacáisi ìwali. Píináidacué nacáiwa macái cáimiétacanéeri wawàsi ìwali, píináidacuéwa ìwali nacái macáita yái iwàwacutéerica wamànica wàyacaténá machacàníiri iyú. Píináidacué nacáiwa macái wawàsi ìwali camíirica yáalimáida wenàiwica imànínapiná íbáyawanáwa, càita nacái macái wawàsi cayábéeri iicácanáwa, càita nacái macái wawàsi cayábéeri iináwaná. Píináidacué nacáiwa ìwali macái cayábéeri íiwitáaná, ìwali nacái macáita wacàlidéerica iináwaná cayábéericani.

⁹ Pimànicué càide iyúwaté nuéwáidáanácué pía, càide iyúwa nacái nùaláanácué pía. Pimànicué nacái càide iyúwaté nucàlidáanácué pírí, càide iyúwaté nacái piicáanácué numànica. Pimànicué càì, yásí Dios yàacawéeridacuéca píawa, yái imàaquéerica matuíbanáica wáiwitáise.

Ofrendas de los filipenses para Pablo

¹⁰ Casímáica nuwàwa manuísíwata Wáiwacali ìwali piwàwalicáinácué núa àniwa. Núalíacawa càmitacué piimáichaté núa, néese càmitaté píalimácué piyúudàaca núa. ¹¹ Nudèniaca siùcade yái numáapuèrica, íná càmita nutànaa pirí cuyàluta pibànùanápínácué nulí ofrenda àniwa, núacáiná nudéca nuéwáidacawa casímáinápiná nùyaca iyú càinácaalí nudènièrica. ¹² Aibaalí nùyaca catúulécanéeri iyú. Aibaalí nacái nùyaca càasuíri iyú. Nudéca nuéwáidacawa matuíbanáicaténá nùyaca cháí èeri irìcu càinácaalí nùyáaná, éwita máapicaalí núa, càita nacái nudèniacaalí cayába nuyáacaléwa, càita nacái nudèniacaalí madécaná nùasuwa, càita nacái canácaalí nulí yái numáapuèrica. ¹³ Càinácaalí iyú iwàwacutá nùyaca, núalimá nuideniaca macáita yácáiná Cristo ichàiniadaca núa. ¹⁴ Quéwa, pidécuéca pimànica nulí cayábéeri manuísíwata pibànùacaalíté nulí plata, áiba wawàsi nacái numáapuèricaté.

¹⁵ Bàaluité nucàlidacatécué pirí yái tàacáisica ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Néseté nuèpùacawa pìasu cáli íchacué, yáara Macedonia yàasu cálica, nùacaténaté nucàlidaca yái tàacáisica áibanái irí. Píalíacuéwa nuèpùacaalítéwa píchacué, píacué Filipos iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yáté abétacué pía ibànuèricaté nulí plata, áiba yàasusi nacái iyúwa ofrenda piyúudàacaténácué núa, piwàwacáinácué píaca Dios irí cayábéeri ìwali yái nucàlidáanácuéca pirí itàacái. ¹⁶ Càita nacái ipíchawáiseté nùacawa Macedonia yàasu cáli ícha, idècunitàacá nùyaca Tesalónica iyacàlená néré, yáté pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacái iyúwa ofrenda máisibáwanái yàawiría nudèniacaténaté yái numáapuèrica. ¹⁷ Càmita nuínáidawa nùasu ìwaliwa meedá nuedácaténá nulíwa nùasupínáwa, néese nuwàwaca Dios imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata piyúudàacáinácué núa. ¹⁸ Nudéca nuedáca macáita yái pibànùericatécué nulí, yá nudèniaca cayábáwanái ícha yái numáapuèrica. Pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacái Epafrodito yáapicha, íná yéewa nudèniaca cayábáwanái ícha yái numáapuèrica. Yái píasu ofrenda pibànùericuéca nulí, càicanide iyúwa pumèníri isàni neemèerica nàacaténá Dios irí cayábéeri, yá casímáica Dios iicácuéca yái pimàníríca piyúudàacaténácué núa. ¹⁹ Iná Nucueríná Dios imàacapínácué pirí manuísíwata macáita pimáapuèricuéca cháí èeri irìcu, píacué iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, Dios idèniacáiná máiní manuísíwata cawèníri chènuniré. ²⁰ ¡Wàacué Wáaniri Dios iríwa cayábéeri càiripináta! Báisíta, amén.

Saludos finales

²¹ Nuwàwali macáita níara Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica néeni yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Níái wéenanái iyéeyéica cháí núapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nawàwalicué pía nacái. ²² Macáita níái Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica cháí yàcalé, nía nacái íbaidéeyéica emperador romanosàiri icapèèricu nawàwalicué pía nacái.

²³ Yá nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinácué imànínápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú macáita.

COLOSENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, abéeri Jesucristo yàasu apóstol, Jesucristo ibànuèrica nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali wenàiwicanáí irí càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nubànùacué pirí cuyàluta. Yái wéenasàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái ìyaca núapicha, iwàwalicuéca pía nacái. ² Nutànàacué pirí cuyàluta piacué wéenanáica, Dios yàasu wenàiwicaca ìyéeyéica Colosas ìyacàlená irìcu yeebáidéeyéica Cristo itàacái tàì ìiméeri iyú. Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué imànínápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú, imàacáanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú nacái.

La oración de Pablo por los creyentes

³ Macái imanùbaca wasutácaalí Wáaniri Dios ícha pirípinácué, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, yá wàaca irí cayábéeri pìwalicué. ⁴ Wadéca wéemiacuécá piináwaná ìwali peebáidacuécá Cristo Jesús itàacái, cáininácué nacái pi-icáca macáita Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái. ⁵ Píalimácuéca cáinináca piicáca nía píalíacáinácuéwa pìyáanápiná chènuniré Dios yáapicha casíimáiri iyú. Pidécúéca pidábaca picùaca pìyáanápinácué néré péemiacáinaté yái báisíiri tàacáisi cayábéerica icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwasàacuécá pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yaté peebáidacuécani. ⁶ Yái báisíiri tàacáisica áibanáí icàlidéericatécúé pirí, idéca manùbéeyéi yéemiacani, yá neebáidacani macái cáli ínata. Yá macái wenàiwica íwitáaná nèewi náyaca abénaméeyéi yeebáidéeyéica yái tàacáisi càide iyúwacué peebáidáaná, bàaluitécáiná péemiacuécá cáinináca Dios iicácuéca pía báisíiri iyú. ⁷ Wéenasàiri cáininéerica waicáca ípidenéerica Epafras, yéewáidacatécúé pía báisíiri tàacáisi iyú. Yái Epafras íbaidaca Dios irípiná wáapicha. Yá siùcade Epafras íbaidaca mamáalàacata Cristo irípiná cachàiníiri iyú. ⁸ Epafras idéca icàlidacuécá walí piináwaná ìwali. Icàlidaca walí Espíritu Santo idéca ichàiniadacuécá pía cáininácaténácué piicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁹ Inaté wéemiacanacáitacué piináwaná ìwali, yá càmita wayamáida wasutáca Dios ícha pirípinácué imàacáanápinácué píalíacawa càinácaalícué iwàwáaná pimànica, imàacáanápiná nacái cáalíacáicuécá pía, cáiwitáisecaténá nacái píalíacaténácuéwa cayábéeri ìwali báawéeri íchaná. ¹⁰ Dios imànicaalícué pirí càì, yásí píalimácué pìyaca càide iyúwa iwàwacutáaná Wáiwacali yàasu wenàiwica imànica, pimànicaténácué mamáalàacata cayábéeri càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná wamànica, pimànicaténácué píibaidacaléwa macái cayábéeri íwitáaná Dios irípiná idècunitàacá píalíacuécawa Dios ìwali cayábéeri iyú cachàiníwanáí mamáalàacata. ¹¹ Wasutácué Dios ícha nacái pirípinácué ichàiniadánápinácué pía íwitáise chènuníséeri iyúwa, yái icànéerica mèlumèluíri iyú. Càitacué píalimá píidenìaca macái wawàsi matuíbanáita, tàì ìiméeri iyú nacái. ¹² Càita nacái píalimácué píaca Wáaniri Dios irí cayábéeri casíimáiri iyú, yái màulenéericuécá imànica pía cayábéeri iyú, piacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, peedácaténácué piríwa yái cawènírica Dios yèeripináca yàasu wenàiwicanáí iríwa Dios ìyacàle cacamaléeri irìcu. ¹³ Dios idéca iwasàaca wía Satanás íwitáise catéeri ícha, íná càmita quirínama Satanás idacùa wáiwitáise; Dios idéca imàacaca Iiriwa icùanápiná wía, yái Iirica cáininéerica Dios iicáca. ¹⁴ Yái Dios Iirica yéetácatéwa wáichawalíná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Càita Dios Iiri idéca iwasàaca wía íiraná iyúwa Dios

yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, wía yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái.

La paz con Dios por medio de la muerte de Cristo

¹⁵ Càmita wáalimá waicáca Dios watuí iyúwa, quéwa yái Cristo, yácata Dios yéenáiwana wáaliméerica waicáca. Yácata Dios Iírca, òyéericaté ipíchawáiseté idàbacawa macáita yái òyéerica. ¹⁶ Dios imàacacaté Iiri idàbaca macáita yái òyéerica, macáita òyéerica capìraléeri cáli ínata, cháí èeri irìcu nacái. Idàbacaté macáita yái waiquéerica, yá nacái càmiricáwa wáalimá waicáca. Dios Iiri idàbacaté macáita àngelnái icuèyéica yàasu cáliwa chènuníséeyéi. Dios Iiri idàbacaté irípináwa macáita yái òyéerica. ¹⁷ Cristo òyacaté macái wawàsi ipíchawáise, yá siùca Cristo icùaca macáita namànicaténá càide iyúwa iwàwacutáaná namànica. ¹⁸ Cristo nacái icùaca wía, ichùullaca wía nacái, wía yeebáidéeyéica itàacái. Càide iyúwa wenàiwica íiwitáise ichùullaná iináwa, càita nacái wáiwitaca yái Cristoca, wíacáiná càica wíade iyúwa Cristo iiná cháí èeri irìcu. Cristoca yái yèerica macái wawàsi icáuca, imàacacaté nacái weebáidaca itàacái. Yácata yái idàbáanéericaté imichàacawa yéetácáisi ícha. Iná Cristo icùaca macái wawàsi, cachànicáiná íiwitáise, manuúri íiwitáise nacái náicha macáita yái wawàsica Cristo imànicaté. ¹⁹ Dios íináidacatéwa iwàwáaná íiwitáise manuúri òyaca Cristo iwàwalicu máini manuúsiwata. ²⁰ Dios iwàwacaté nacái Cristo yéetácawa wáichawalíná cruz òwali, ipíchaná wàuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wabáyawaná òwalísewa. Yáté Cristo íiraná imusúacatéwa ícha cruz òwali. Càité Dios iwàwaca imànica yéewacaténá cayábaca iicáca macái wawàsi, níái macáita òyéeyéica cháí èeri irìcu, nía nacái òyéeyéica chènuníséeri cáli ínata.

²¹ Quéchatécáwa càmitacué Dios yàasu wenàiwica pía, iyúwa canéeyéi yàasu cáli. Bàaluté Dios yùuwidecuéca pía manuúsiwata, pimànicáinatécué píbáyawanáwa. ²² Quéwacué Dios idéca cayábaca iicácuéca píiwitáise imàacacáinaté iwàwawa píbáyawaná ícha, Cristo yùuwichàacáinaté yéetácáisi iiná yáapichawa, yái iiná èeri irìcuírca. Dios idéca càì imànicuéca píri itécaténácué pía ibàlùadánápinácué pía ípunitawa, masaquèeyéipiná íiwitáise, mabáyawanéeri iyú nacái. ²³ Quéwa píwàwacaalícué píyaca Dios yáapicha, iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata. Píacácué píméyáa picùaca Jesucristo iwasàanápiná píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, néese peebáidacué mamáalàacata càide iyúwa nacàlidáanátécué píri cayábéeri tàacáisi. Yácata tàacáisi madécaná wenàiwica íiwitáaná yéemièrica macái cáli ínata. Núa nacái Pablo, nudéca nucàlidaca wenàiwicanái iríni.

Pablo encargado de servir a la iglesia

²⁴ Siùca casímáica nuwàwa nùuwichàacawa cháì presoíyéi ibànalìcu òwalíse yái nucàlidáanácuéca píri Jesucristo iináwaná, madécaná áibanái wenàiwica irí nacái, nuwàwacáiná núsáidaca áibanái irí càinácaalíté Cristo yùuwichàanáwa náichawalíná imàacacaténá yàasu wenàiwicaca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái, òyéeyéipiná càiwade iyúwa Cristo iiná òyéerica cháí èeri irìcu. ²⁵ Dios idéca ichùullaca nuíbaidáanápinácué píri, píacácué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuyúudàacaténácué pía. Dios ichùullacaté núa nucàlidáanápiná itàacái wenàiwicanái irí, quéwa iwàwacutáca nucàlidaca itàacái macáita, àta yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha. ²⁶ Bàalutésíwa, èeri ipíchawáiseté, néenialíté Dios ibàacaté yái tàacáisi macái àngelnái ícha. Néeseté idécanámi idàbaca wenàiwicanái, yáté ibàaca náichani nacái, yái tàacáisica. Iná madécaná mìl camuí Dios idàbacatáiseté èeri àta siùca nacáide, idéca ibàaca yái tàacáisica wenàiwicanái ícha. Quéwa siùca Dios imàacaca yàasu wenàiwicanái yáalíacawa

ìwali. ²⁷ Píacué càmiyéica judío, Dios iwàwacatécué imàacaca pialíacawa ìwali yái tàacáisi máiníri cayábaca, máiníri nacái cawènica, Dios ibèericaté áibanái ícha. Yácata yái tàacáisica: Dios idéca imàacacué Cristo ìyaca piwàwalicu, pialíacaténacuéwa piyáanápíná chènuniré Dios yáapicha, cámiétacanéri iyú, mèlumèluíripíná picamalá yáapichawa.

²⁸ Wía apóstolca, wacàlidaca Cristo itàacái wenàiwicanái irí. Wàalàaca nía éeréeri iyú macái wenàiwica íwitáaná. Wéewáida nacái macái wenàiwicanái macáita Dios yáaliacái iyú náaliacaténá néemíaca cayábani, càinácaalí ímáaná wawàwacáiná wabàlùadaca nía Dios ípunita cachàiníyéi íwitáise Cristo ìwali. ²⁹ Iná nuíbaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú macái nuchàini iyúwa, yái chàinisi Cristo imàaquérica nulí.

2

¹ Nuwàwacué pialíacawa nusutacué Dios ícha pirípiná manuísíwata, píacué Colosas iyacàlená mìnánáica. Càita nacái nusutáca Dios ícha nalípiná níara Laodicea iyacàlená mìnánáica, macáita nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmiyéicáwa iicá núa. ² Nusutacué Dios ícha pirípiná canánama Dios ichàiniadánápinacué piwàwa, yéewanápiná nacái cáinináca piicáyacacawa abédanamata. Nusutacué Dios ícha nacái imàacáanápínacué pialíacawa manuísíwata Cristo ìwali. Yái Jesucristoca, yácata tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha, quéwa siùca Dios imàacaca wáaliacawa Jesucristo ìwali. ³ Dios iwàwa wáaliacawa Cristo ìwali, yácáiná Cristo idènàca macáisiwata Dios yáaliacái, máini cayábérica. Iná wáaliacaalíwa Cristo ìwali, yásí imàaca wáaliacawa macái wawàsi ìwali Dios iwàwéerica wáaliacawa ìwali. ⁴ Núumacué piri cã ipichanacué nachìwáidaca pía cachìwéeri tàacáisi iyú casímáirica wenàiwicanái yéemíaca, níai càmiyéica yáaliá Dios ìwali. ⁵ Ewitacué canácáníta núa píapicha siùca, càicáanítacué nuwàwali pía mamáalàacata càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha. Yá casímáica nuwàwa nuémíacué piináwaná ìwali abédanamacué píiwitáise píapichawáaca piyacaténacué machacàníri iyú Dios iicápiná, peebáidánacué nacái Cristo itàacái tàì íméri iyú.

La nueva vida en Cristo

⁶ Pidécuéca peebáidaca Wáiwacali Jesucristo iwasàanápínacué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, íná iwàwacutacué piyaca abédanamata Wáiwacali yáapicha. ⁷ Càide iyúwa manuíri àicu ipìchu ibàlùacaalíwa depuìwalé cáli irícu, yá canácata yáaliméri iwatàacani, càita nacái iwàwacutacué peebáidaca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íméri iyú càide iyúwatécué néewáidáaná pía. Píacué nacái cayábéeri Dios irí mamáalàacata.

⁸ Piicacué píchawa cayába ipíchanacué áibanái iwènúadacuéca píiwitáise báisiiri tàacáisi ícha nawàwacáiná nachìwáidacuéca pía nàasu cachìwéeri tàacáisi iyúwa. Càmita nacàlida Cristo itàacái, càmita nacái Cristo iyúudàa nía. Néese nacàlidacáita meedá càide iyúwa èeri mìnánái íwitáise ímáaná, yá nacái nàawirináimi yàasu tàacáisica. Nacàlida nacái demonionái yàasu tàacáisi, níara demonio ichùulièyéica èeri mìnánái íwitáise namànicaténá nabáyawanáwa.

⁹ Picacué péemíaca cachìwéeyéi irí yácáiná yái Cristoca, yácata abéerita wenàiwica idènièrica macáita Dios íwitáise cachàiníri manuísíwata. ¹⁰ Dios íwitáise cachàiníri idéca ipuniadacuéca piwàwa piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái Cristo ichùulièrica macái ángelnái íwitáaná, demonionái nacái, macáita icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiséeyéi, cháì èeri irícu nacái. Iná cachàiníríca náicha canánama yái Cristoca. ¹¹ Péemíacué comparación: Dios ichùullacaté judiónái namànínapínaté circuncisión néenibe asíanái iríwa nawàwalicaténaté Dios yàasunáica nía. Yái circuncisión ímáanáca càicanide iyúwa Dios idéca nacáicaalí idalúaca náicha náiwitáise cabáyawanéeri. Càité

Dios iwàwaca judíonái imànica àta Cristo yàanàacatalétaté. Siùca pìyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, íná Cristo idéca ichuìdacuéca pícha píiwitáise cabáyawanéri càide iyúwa idéca nacáicaalí idalúacuéca pícha báawéri. Càitacué Cristo yáasáidaca yàasu wenàiwicaca pía. ¹² Càita nacái ímáaná yái pibautizáanácucawa: Quéechatécué piricùacaalítéwa úni yáaculé, yá píasáidacatécué Cristo idéca ichuìdacuéca pibáyawaná machawàacacaténácué pibáyawaná iyúwa yéetéerimiwa. Iná càicatécué píade iyúwa yéetéeyéimiwa Cristo yáapicha càliculli irìcu, piricùacaalítécuéwa úni yáaculé. Néese pimichàacaalítécuéwa úni yáacuíse, yaté píasáidacuéca pidàbacaté pìyaca picáuca wàlisài yáapichawa càide iyúwa pidéca nacáicaalícué pimichàacawa yéetácáisi ícha Cristo yáapicha, peebáidacáinaté cachàiníríca Dios íiwitáise, yái imichàidéericaté Cristo yéetácáisi ícha. ¹³ Bàaluité càicuéca píiwitáise iyúwa yéetéeyéimiwa, pimànicáinatécué pibáyawanáwa. Inaté càmitacué píalímá pimànica cayábéeri càide iyúwa yéetéerimiwa càminá yáalímá imànica cayábéeri, píiwitáise cabáyawanéri idacùacáinatécué pía. Quéwa Dios idéca cáuca imànicuéca píiwitáise pìyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha. Dios idéca imàacaca iwàwawa macáita wabáyawaná ícha, ìwalíse yái Cristo yéetáanácawa wáichawalíná. ¹⁴ Bàaluité càmita wamàni càide iyúwaté Dios ichùulláná wamànica imàacacaalíté itàacáywa profeta Moisés irí. Inaté yái tàacáisi icháawàcaté waináwaná ìwali. Dios itàacái ímacaté iwàwacutáanaté wàuwichàacawa wabáyawaná ichùullacawa. Yái yùuwichàacáisica càicanide iyúwa wamawèniacále manuírí iwàwacutéerica wapáyaidaca wáichawa càiripináta càmicáinaté wáalímá wamànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. Quéwa Dios idéca imáalàidaca wáicha yái wamawèniacáleca imàacacáinaté iwàwawa wabáyawaná ícha Cristo yéetácáinatéwa cruz ìwali wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá wàuwichàacawa càiripináta wabáyawaná ichùullacawa. Dios idéca iwasàaca wía ícha. ¹⁵ Cristo yéetácáinatéwa cruz ìwali wáichawalíná, yaté Dios imawèniadaca demonionái ichàini, níara demonio íiwacanánáica ichùulièyéica èeri mìnáná íiwitáise. Yá Dios íbáiniadaca nía macàaluínináta macái chènuníiséeyéi íicápiná. Yá nacái Dios imàacaca Cristo itéca yáamísewa demonio íiwacanánái presoíri iyú, càide iyúwa cachàinírí úwi íiwacalíná itécaalí yáamísewa yùuwidenáywa idécanáami úwi íiwacalíná imawèniadaca nía.

Busquen las cosas que son del cielo

¹⁶ Iná càmitacué iwàwacutá péemíaca nalí níara áibanái icháawèyéica piináwaná ìwali piyáacalé ìwalísewa, ìwalíse nacái yái càminácuéca pimàni judíonái yàasu manuírí culto macái camuí imanùbaca, macái quéeri imanùbaca nacái, macái semana imanùbaca nacái, sábado irìcu, judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁷ Bàaluité Dios ichùullacaté israelitanái namànínapínaté macáita yái wawàsica nánáidacaténátéwa ìwali nacuèrinápináca Dios íbanuèripínaté nalí, yái Cristoca. Quéwa Cristo yàanàacaté aléi èeri irìculé, íná càmita iwàwacutá wamànica wàacawa quirínama yái wawàsica iyúwa áibanái cachìwéeyéi náimáanácué pirí siùca. ¹⁸ Péemíacaalícué cachìwéeyéi irí, yásí nachìwáidacué píawa; picácué péemíaca nacháawàaná piináwaná ìwali. Càita nacàlidaca nèepunícawa nàasu tàacáisi cachìwéeriwa: Náimaca iwàwacutáanása wáyaca máini catúulécaneéri iyú, wamàacáanása nacái wáichawa wayáacaléwa cayábáanápínáca Dios íicáca wía. Náimaca nacái iwàwacutáanása wàaca ángelnái icàaluíniná, wasutáanása náicha wawàsi nataánínápiná wawicáu Dios yáapicha, cachìwéeyéi íimacáiná càmitasa Dios iwàwa yéemíaca wasutáaná ícha. Nacàlidaca nachìwawa nacái naicácasa yéenáwanási nacáiri Dios néeséri. Yá nacái máini cáimacáica naicáca níawawa manuísíwata náiwitáise èeri irìcuírí

ìwalísewa. ¹⁹ Càmita nàya abédanamata Cristo yáapicha, yái icuèrica wía, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Cristo ichùullàca wía càide iyúwa wenàiwica íiwitáise ichùulláná iináwa, wíacáiná càica wíade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháí èeri irìcu. Cristo ichàiniadaca wawàwa, imàacacué nacái abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

²⁰ Piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái yéetéericatéwa píichawalínacué, íná yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéericatéwa Cristo yáapicha demonionái íicha, níara demonio ichùulièyéica èeri mìnánái íiwitáise. Iná càmítacué quirínama iwàwacutá piyaca càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise iyáaná. Càmítacué iwàwacutá peebáidaca iyúwa cachìwéeyéi ichùullánacué pía. ²¹ Càita nacàlidaca nachìwawa cayábáanápínasacué Dios iicáca pía. Náimaca: “Picácué pidunùu yái wawàsi ìwali; picácué piyáa yái yàacàsica; picácué peedáni picáapi irìculéwa”, náimaca. ²² Macáita yái tàacásica nacàlidacáita wawàsi ìwali imáalèeripínacawa, íná càmíta iwàwacutá wéemìaca nàasu tàacási irí, Dios imànicáinaté yàacási wayáapíná. Níara cachìwéeyéica nachùullàca wenàiwica, néewáidaca nacái nía èeri mìnánái yàasu tàacási iyú. ²³ Báisíta madécaná wenàiwica iyúunáidaca cáalíacáica nía cawinácaalí yeebáidéeyéica cachìwéeyéi itàacái, áibanáicáiná nayúunáidaca náalimáaná nàaca Dios icàaluíná cayábéeri iyú cachàiniwanái náicha canánama namànicaalícáita càulenéeri wawàsi, nàyacaalí nacái máini catúulécanéeri iyú, namàacacaalí náichawa nayáacaléwa, nàuwichàidacaalí nacái naináwa báawanama. Quéwa macáita yái canéeri iwèni wawàsica càmíta iyúudàa wía wadacùacaténá wáichawa wáiwitáise báawéerica, yái ichùulièrica wamànínapíná wabáyawanáwa.

3

¹ Iná piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái imichèericatéwa yéetácáisi íicha, íná siùca piyacuéca picáuca wàlisài yáapichawa, càide iyúwa pidéca nacáicaalícué pimichàacawa Cristo yáapicha yéetácáisi íicha. Iná iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Cristo ichùulláná pía peedácaténacué piríwa yái cayábéeri cawènírica ìyéerica chènuniré, Cristo iyacataléca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. ² Píináidacuéwa ìwali yái cawèníri ìyéerica chènuniré peedéeripínacuéca piríwa áibaalípiná. Picácué píináidawa mamáalàacata ìwali yái èeri irìcuíríca. ³ Càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa Cristo yáapicha. Càide iyúwa yéetéerimiwa càmíiná íináidawa quirínama èeri irìcuírí ìwali, càita nacái picácué píináidawa mamáalàacata èeri yàasu wawàsi ìwali. Cristo, yái ìyéerica abédanamata Dios yáapicha, icùaca iyaca picáuca càmíri imáalàawa Dios irípiná ibàacanéeri iyú áibanái èeri mìnánái íicha. ⁴ Piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, íná abéericata Cristo yái yèericuéca picáuca càmíri imáalàawa. Aibaalípiná Cristo yàanàpiná àniwa, yásí piyapínacué icamaláná mèlumèlúri irìcu Cristo yáapicha, picùapíná macáita Cristo yáapicha, yái ìyéerica chènuniré máiniíri cáimiétaquéeri iyú naicáca, icùacáiná macáita.

La vida antigua y la vida nueva

⁵ Aibaalípiná piyapínacué Cristo yáapicha chènuniré, íná siùca cháí èeri irìcu pimànicué ùwicái cachàiniíri iyú ípunita yái píiwitáise bàaluisàimica, yái ichùulièricuéca pimànica píbayawanáwa mamáalàacata: Picácué píimá áiba yáapicha càmíríca píinírísiwa, càmíchúuca nacái píinusíwa. Picácué píimáni báawéeri píiná iyúwa, yái wawàsi càmíríca Dios ibatàa wenàiwica imànica. Picácué nacái píimáni càide iyúwa píiwitáise báawéeri iwàwáaná píimànica. Picácué píwàwa peedáca piríwa mamáalàacata macái wawàsi cawèníri. Cáininácaalícué píicáca cawèníri wawàsi, yá píacuéca èeri irìcuírí

wawàsi icàaluíniná Dios ícha, íná pimànicuéca càide iyúwa wenàiwica yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáiwana ícàaluíniná Dios ícha. ⁶ Cawinácaalí imàniyéica càì nàuwichàapinácawa manuísíwata áibaalípiná Dios yàasu yùuwichàacáisi caiyéininéeri yàanàpinácaalí nàwali, càmicáiná neebáida Dios itàacái. ⁷ Càitécué pimànica bàaluité pínáidacáinatécuéwa ìwali yái èeri irícuírca. ⁸ Quéwa siùca pimàacacué píichawa macáita yái báawéerica. Picácué calúa píiwitáise, càita nacái picácué calúa pía ráunamáita. Picácué báawa piicáca áibanái. Picácué picuísa píichawa áibanái, càita nacái picácué pitàaní nàwali báawéeri iyú. Picácué pitàaní casaquèeri tàacáisi iyú. ⁹ Piwènúacatécuéwa píiwitáise bàaluisàimi íchawa, ícha nacái yái báawéerica pimàníricatécué ipíchawáiseté peebáidaca Jesucristo itàacái, íná picácué picàlida pichìwawa piríwáaca. ¹⁰ Siùcade pidènacuéca wàlisài píiwitáisewa iyéerica càide iyúwa wàlisài wenàiwica. Yá píiwitáisecué wàlisài idàwinàacawa yàacawa Dios íiwitáise inacáiripiná, yéewanápinácué píaliacawa cayába Dios ìwali, yái Dios idàbéericatécué pía. ¹¹ Weebáidacaalí Cristo itàacái, yá cayábaca Dios iicáca wía macáita abédanamata, Cristo ìwalíse, judíocaalí wía, càmiyéicaalí judío wía nacái, imàniyéicaalí circuncisión wía nacái, càmiyéicaalí imàni circuncisión nacái wía, yàanèeyéicaalí áiba cáli néese wía nacái, càmiyéicaalí yáalía wía nacái, áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía nacái, íbaidéeyéica mawèníri iyú, náiwacanánáicaalí wía nacái. Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeri macáita wamànica: Iwàwacutá wadènacá Wáiwacaliwa abéerita macáita, yái Cristoca. Yá nacái Cristo iyaca wawàwalícu macáita.

¹² Cáinináca Dios iicácuéca pía. Dios idéca yeedáca pía yàasu wenàiwicacatenácué pía. Iná pìyacué machacàníri iyú. Piicácué áibanái itúulécaná báisíri iyú. Pimànicué áibanái irí cayábéeri. Picácué cachàini piicá píawawa áibanái ícha, néese iwàwacutácué piicáca áibanái iyúwa cachàiniyéica píicha. Pìidenacué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalícué pirí báawéeri. ¹³ Aibacaalí péenácué imàni pirí báawéeri, yá pìidenacuéni, néese pimàacacué piwàwawa ícha, yái báawéerica imàníricuéca pirí. Càide iyúwa Wáiwacali imàcáanátécué iwàwawa píbayawaná ícha, càita nacái pimàacacué piwàwawa ícha yái báawéerica áiba péená imàníricuéca pirí. ¹⁴ Iyaca abéeri wawàsi cachàiníri náicha canánama, yái cáinináanáca waicáyacacawa. Cáininácaalí waicáyacacawa, yásí abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca manuísíwata. ¹⁵ Pimàacacué Cristo iyúudàaca pía pìyacatenácué matuíbanáiri iyú píapichawáaca yácáiná Dios imáidacatécué pía abédanamacatenácué píiwitáise píapichawáaca càide iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri irícu. Píacué Dios irí cayábéeri ìwali macáita yái cayábéerica Dios imàníricuéca pirí.

¹⁶ Pínáidacuéwa mamáalàacata Cristo itàacái ìwali piwàwalícuísewa píaliacatenácué péemíaca manuísíwatani. Péewáidáyacacuéwa Dios yáaliacái iyú. Pichàiniadacué piwàwawáaca nacái cáaliacáiri iyú. Picántàacué cachàiníri iyú píacatenácué Dios irí cayábéeri. Picántàacué Dios irí salmos iyú, himnos iyú nacái, canciones iyú nacái, iyúwa Espíritu Santo iyúudàanácué picántàaca. ¹⁷ Càinácaalícué wawàsi pimàni, càinácaalícué nacái picàlida, pimànicué macáita Wáiwacali Jesús ípidená ìwali, píasáidacatenácué íiwitáise áibanái irí. Píacué Wáaniri Dios irí cayábéeri nacái Wáiwacali Jesús ípidená ìwali.

Deberes sociales del cristiano

¹⁸ Píacué inanái caníriyéica, peebáidacué piníri itàacáiwa, yácáiná caw-inácaalí inanái yeebáidéchúaca Wáiwacali itàacái iwàwacutá umànica càide iyúwa ùacawéeri ichùuláná úa. ¹⁹ Píacué aslanái cáinuýyéica, cáininácué piicáca píinuwa, pimànicué ulí cayábéeri. Picácué piùwichàida úa. Picácué nacái pitàaní ulí ipisíri tàacáisi iyú.

²⁰ Píacué sùmanáica, pëebáidacué pisèenái itàacáíwa macáita casíimáicáiná Wáiwacali iicácué pimàni càì. ²¹ Píacué aslanái quéenibéeyéica, picácué pialimáida piicáwa péenibenáíwa àta calúacataléta náiwitáise, ipíchaná achúmaca nawàwa manuísíwata, yá càmìta quirínama neebáidacué pitàacái.

²² Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca, íbaidéeyéica mawèníri iyú píiwacali iríwa, pimànicué macáita càide iyúwa píiwacali ichùullaná pía cháì èeri irìcu. Pimànicué cayábani yái píibaidacalécawa, càmírica abéta píiwacali iicáidacaalícué pirí, cayábacaténácáita iicácué pía meedá, néese píibaidacué cayába càiripináta píiwitáise cayábèeri yáapichawa báisíri iyú, píasáidacaténácué píaca Dios icàaluíniná. ²³ Cawinácaalícué pimàni, pimànicué cayábani casíimáiri iyú càide iyúwacué píibaidaca nacáicaalí Wáiwacali irí, càmírica wenàiwica irí meedá. ²⁴ Càicué pimàni pialíacáinácuéwa Wáiwacali yàanápínácué pirí yàasu cawèníri yéenáwa yàacaténácué píwèni áibaalípiná pìanàacaalícué chènuniré, píibaidacáinácué Cristo irípiná, yái Píiwacalisíwacué abéerita. ²⁵ Quéwa cawinácaalí imàníríca íbáyawanáwa, Dios ípáyaidapínáni yùuwichàacáisi iyú, ìwalíse yái báawéerica imàníríca, càmíicáiná Dios iicá áiba wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábèeri áibanái íicha, néese iicáca macái wenàiwica abédanamata.

4

¹ Píacué náiwacanánái iwàwacutácué picùaca píasu wenàiwicawa machacàníri iyú. Picácué píuwichàida nía máiwitáiséeri iyú, néese pimànicué nalí cáalíacáiri iyú. Píwàwalícué pidèniaca Píiwacaliwa chènuníiséeri. Yá áibaalípiná iwàwacutácué picàlidaca píináwanáwa irí càinácaalícué cayábèeri, báawèeri nacái pimàníríca cháì èeri irìcu.

² Píacué wéenanáica, picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios íicha. Néese pisutácué píawawa Dios íicha manuísíwata. Yá píacué Dios irí cayábèeri. ³ Pisutácué nacái Wáiwacali íicha walípiná imàacáanápíná wacàlidaca yái cayábèeri tàacáisica áibanái irí mamáalàacata, wacàlidacaténá nacái nalí yái tàacáisi càmíricaté wenàiwica yáalía ìwali, yái tàacáisi íiméerica Cristo iwàsàaca càmíiyéi judío Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná pisutácué Dios íicha nulípiná ipíchaná cáaluca núa, nùyacáiná siùca cháì presoíyéi ibànalícu nucàlidacáiná yái tàacáisica wenàiwicanái irí. ⁴ Pisutácué nulí Dios amalácaténá numànica nalí yái tàacáisica yéewanápiná náalíaca nēemlacani, cainácaalí íimāaná.

⁵ Piicácué píichawa cayába, pimànicué cáalíacáiri iyú, iwàwacutácaalícué pimànica wawàsi nèewi níara áibanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Càicaalínácaalícué pialimá picàlidaca nalí Wáiwacali iináwaná ìwali, yá picàlidacué nalíni. ⁶ Iwàwacutácué pitàanica éeréeri iyú càiripináta, cáiwitáiséeri iyú nacái. Iwàwacutácué pialíaca picàlidaca machacàníri iyú nalíni, macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yéemlawa pía.

Saludos finales

⁷ Wéenasàiri cáininéerica waicáca ípidenéerica Tíquico icàlidapínácué piríwa macáita nuináwaná. Tíquico yàacawéeridaca wía cayába, íbaidaca nacái Wáiwacali irípiná núapicha. ⁸ Iná nubànùacué píataléni icàlidacaténácué pirí waináwaná ichàiniadacaténácué píiwitáise Wáiwacali ìwali. ⁹ Onésimo yái wéenasàiri cáininéerica waicáca, píyacàle néeséericué nacái, yàapínacawa Tíquico yáapicha. Yásí nacàlidacué piríwa macáita ìwali càinácaalí iyáaná cháì.

¹⁰ Aristarco yái iyéerica presoíri iyú núapicha presoíyéi ibànalícu, iwàwalícuéca pía. Càita nacái Marcos, yái Bernabé yéenasàirináca, iwàwalícuéca pía nacái. Nudéca nucàlidacuéca pirí Marcos ìwali, ipáchiaacaalícué pía, yá pitàidacué cayábèeri iyúni. ¹¹ Aiba wenàiwica ípidenéeri Jesús, áibaalí ípidenéeri Justo, iwàwalícuéca pía nacái. Níacata abéta judío yeebáidéeyéica Jesucristo

itàacái íbaidéeyéica núapicha, wacàlidacaténá cànínacaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Càita nachàiniadaca nuwàwa. ¹² Epafra abéericué pìyacàle néeséeri íbaidéerica Cristo irípiná iwàwalicuéca nacái pía. Yá mamáalàacata isutácuéca Dios ícha pirípinácué manuísíwata cachàinacaténácué píiwitáise Jesucristo ìwali, pimàacáanápínácué píawawa nacái Dios irí pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹³ Núalíacawa Epafra isutácué Dios ícha pirípinácué manuísíwata, càita nacái Epafra isutáca Dios ícha nalípiná níara Laodicea ìyacàlená mìnánáica, Hierápolis ìyacàlená mìnánáica nacái. ¹⁴ Lucas nacái yái cadepiacáirica cáininéerica waicáca, iwàwalicuéca pía nacái. Càita nacái Demas iwàwalicuéca pía.

¹⁵ Nuwàwali níara wéénánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Laodicea ìyacàlená mìnánái. Nuwàwali nacái Ninfa, nía nacái ìwacáidáyaquéeyéicawa ucapèericulé namànicaténá culto. ¹⁶ Pidécánáamicué piléeca yái cuyàluta piríwáaca, yá pibànùacuéni naléecaténáni, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Laodicea ìyacàlená mìnánáica. Píacué nacái, piléecué nacái yáara cuyàlutaca nubànuèrica nalí Laodicea néré. ¹⁷ Píimacué càì Arquipo irí: “Píibaida cayába pimànicaténá píibaidacaléwa càide iyúwa Wáiwacali ichùuláná pimànica irípináni”, càì núumaca Arquipo irí.

¹⁸ Núa Pablo nutànàacué pirí yái tàacáisi achúméerínaca nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía. Pisutácué Dios ícha nulípiná presocáiná núa. Nusutácué nacái Dios ícha pirípinácué imánínápínácué pirí cayábéeri mawèníri iyú.

1 TESALONICENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaalí ípidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái nutànàacué pirí cuyàluta, píacué wéenánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica ìyacàlená mìnánái, píacué ìyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawàwalicué pía. Wía apóstolca, wasutáca Dios ícha pirípinácué imàninápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, imàcáanápinácué piyaca matuíbanáiri iyú nacái.

El ejemplo de fe que daban los de Tesalónica

² Macái imanùbaca wasutácaalí Dios ícha pirípinácué, wàaca irí cayábéeri píwalicué macáita. ³ Wàaca Wáaniri Dios iríwa cayábéeri mamáalàacata píibaidacáinácué Dios irípiná cachàiníri iyú peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. Wáalía nacáiwa piyúudàacuéca áibanái manuísíwata cáininácuéca piicáca Dios. Wáalía nacáiwa picùacuéca manuísíwata Wáiwacali Jesucristo yàanàanápiná àniwa, íná yéewa píideniácuéca piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú idècunitàacá namànicuéca pirí báawéeri ìwalíse yái peebáidáanácuéca Jesucristo itàacái. ⁴ Píacué wéenánáica, cáininácuéca Dios iicáca pía. Wáalíaca nacáiwa Dios idéca yeedácuéca pía yàasu wenàiwicacaténácué pía. ⁵ Wacàlidacaalítécué pirí Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, càmítaté wacàlidacáitacué piríni yáawami tàacáisi iyú meedá, néese wacàlidacatécué piríni Espíritu Santo ichàini iyú, wáalíacaté nacáiwa báisíiri iyú báisícani yái tàacáisi wacàlidéerica. Píalíacué nacáiwa amaléeri iyú wàyacaté machacàníri iyú pèewibàa, wayúudàacaténácué pía, íná píalíacuéwa wacàlidacaté pirí Dios itàacái báisíiri iyú.

⁶ Wía apóstolca, wáalíacawa Dios yàasunáica píacué, bàaluitécáiná pidàbacué piyaca machacàníri iyú càide iyúwa wáasáidáanátécué pirí, càide iyúwaté nacái Wáiwacali ìyáaná. Yá peebáidacatécué Jesucristo itàacái casímáiri iyú, càide iyúwaté Espíritu Santo imàcáanácué casímáica pía, éwítaté áibanái càmíiyéi yeebáida nàuwichàidacáanítacué pía báawanama peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. ⁷ Càita píasáidacuéca áibanái irí cànícaalí iwàwacutáaná neebáidaca, macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, ìyéeyéica Macedonia yàasu cáli ínata, Acaya yàasu cáli ínata nacái. ⁸ Wáalíacawa pimàacacué madécaná áibanái náalíacawa Wáiwacali itàacái ìwali, càmíríca abéta níara ìyéeyéica Macedonia yàasu cáli ínata, níara nacái ìyéeyéica Acaya yàasu cáli ínata, néese macái cáli imanùbaca manùbéeyéi wenàiwica náalíacué píináwaná ìwali. Náalíacawa peebáidáanácué Dios itàacái, íná càmíta iwàwacutá wacàlidacuéca nalí píináwaná ìwali. ⁹ Néese, níara icàlidaca ìyaca walí píináwanácué ìwali, íná náalíacawa wapáchíánácué pía bàaluité, pitàidacatécué wía cayába, péemíacatécué nacái wàasu tàacáisi. Piyamáidacatécué píaca ídolo icàaluíniná, níara cuwáinái yéenáiwanáca, yá pimàacacatécué píawawa cáuri Dios irí, yái báisíríca, peebáidacaténácué itàacái, píibaidacaténácué irípiná nacái. ¹⁰ Nacàlidaca nacái walí picùacuéca Jesús yàanàaca chènuníise àniwa, yái Dios lírica, Dios imichàidéericaté yéetácáisi ícha. Yácata Jesús iwasèerica wía Dios yàasu manuírí yùuwichàacáisi ícha, yái yùuwichàacáisi yàanèeripináca èeri imáalàacaalípináwa.

2

El trabajo de Pablo en Tesalónica

1 Iná piacué wéenánáica píaliacuéwa Dios imànicatécué pirí cayábéeri wapáchiacaalícué píà bàaluité. 2 Péemiàcatécué waináwaná ìwali, wía apóstolca, ipíchawáiseté wàanàacué pìatalé, yáté Filipos iyacàlená mìnánái namànicaté walí máini báawéeri, natàanicaté nacái wàwali báawéeri iyú idècunitàacá nàuwichàidaca wía ìwalíse yái wacàlidáanáca Jesucristo itàacái. Quéwa Dios iyúudàacaté wía wàanàacaténáté pìyacàle nérécué wacàlidáanápínácué piríni macàaluínináta, yái tàacáisca íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, éwitaté áibanái nàuwidecáaníta namànica wía manuísíwata. 3 Càmitaté wacàlidacué pirí cachìwéeri tàacáisi, càmita nacái watàanicué pirí wachìwáidacaténácué píà meedá, weedácaténácué píicha plata. 4 Néese Dios yáalimáidacaté iicáwa wía asáisi wáibaidacaalí irípiná machacàníri iyú, wía apóstolca. Néese idécanáamité cayábaca Dios iicáca iyúwaté wáibaidáaná irí, yá ibànùacaté wía wacàlidáanápínáté yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná yéewa wacàlidaca wenàiwicanái iríni. Càmita wáalimáida wasíimáidacáita wenàiwica meedá wàasu tàacáisi iyúwa, néese wacàlidaca Dios itàacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái Dios yáaliéerica wawàwa. 5 Píaliacué nacáwa càmitaté wachìwáidacué píà cachìwéeri tàacáisi iyú càide iyúwa èeri mìnánái iwàwáaná yéemíaca. Càmitaté wamàni càì weedáanápínácué píicha cawèníri. Càmitaté nacái wamàni wawàsi ibàacanéeri iyú weedácaténácué píicha plata. Càité wàyacué pèewibàa machacàníri iyú Dios iicá. 6 Càmitaté wawàwa wenàiwica naicáca wía iyúwa máiniyéica cayába áibanái íicha. Càmitacué wacutá píicha càiri, áibanái íicha nacái, ibatàa abéeri piná, éwita Dios imàacacáaníta walí cáimiétacanéeri íibaidacalési, wía apóstolca. Càité nacái, éwita Dios imàacacáaníta walí íiwitáisewa wachùullacaténácué píà cachàiníri iyú, càicáaníta càmitaté wamàni càì. 7 Càmitaté wachùullacué píà cachàiníri iyú, éwita Cristo yàasu apóstolcáaníta wía. Néese watàanicatécué pirí éeréeri iyú. Wamànicatécué pirí càide iyúwa inanái udàwinàacaalí uénibewa, ucùa nacái nía cáininéeri iyú. 8 Càité nacái cáinináca waicácuéca píà Iná wawàwacaté wacàlidacuéca pirí Dios itàacái cayábéeri, yá wáibaidacaté macái wachàini iyúwa wayúudàacaténácué píà. ¡Yá wacàlidacatécué pirí Dios itàacái mamáalàacata cáininácáiná waicácuéca píà! 9 Píacué wéenánáica, píaliacuéwa wáibaidacaté wacáapi iyúwa mamáalàacata cachàiníri iyú wawèniacaténáté wayáapínáwa, wàyacaalíte pèewibàa. Càmitaté wawàwa wáinaléca pirícuéni, Iná wáibaidacaté èeríapinama, táiyápinama nacái ipíchánácué wacutáca píicha wayáapínáwa idècunitàacá wacàlidacatécué pirí Dios itàacái.

10 Píaliacuéwa amaléeri iyúni wàyacatécué pèewibàa machacàníri iyú piicápinácué, mabáyawanéeri iyú nacái Dios iicá. 11 Píaliacué nacáwa wàalàacatécué píà, wamichàidacatécué píiwitáise, wachàiniadacatécué piwàwa, piacué abéechúanaméeyéica càide iyúwa nániri cayábéeri íiwitáise imàníná yéenibe iríwa. 12 Wàalàacatécué píà pimànínapínácué càide iyúwa iwàwacutáaná Dios yàasu wenàiwica imànica, yái Dios imáidéericuéca píà icùacaténácué píà iyúwa Picuèriná, pìyacaténácué nacái Dios icamaláná mèlumèlúri irìcu chènuniré.

13 Iyaca áiba wawàsi nacái wèerica Dios irí cayábéeri ìwalíse mamáalàacata: Bàaluité péemiàcanáamicué wacàlidaca pirí Dios itàacái, yáté peebáidacuécani píaliacáinátéwa Dios itàacáicani báisíri iyú, càmita càide iyúwa wenàiwica itàacái meedá. Báisíta Dios itàacáicani, iwàlisàidéericuéca píiwitáise piwàwalícuísewa, piacué yeebáidéeyéicani. 14 Iná piacué wéenánáica, peebáidacáinácué Jesucristo itàacái, Ináté ìwalíse píasu cáli néeséeyéi nàuwichàidacatécué píà, níái càmiyéica yeebáida. Yá piùwìchàacatécuéwa càide iyúwa Dios yàasu wenàiwica nàuwichàanátéwa, níara yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái Judea yàasu cáli

iinata, bàaluitécáiná néenánái nacái judíonái nàuwichàidacaté nía ìwalíise yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái. ¹⁵ Níara judíoca nanúacaté Wáiwacali Jesús, càide iyúwaté nàawirináimi inúanáté Dios yàasu wenàiwica profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçuise. Judíonái yùuwichàidacaté wía nacái, náucaca wía nacái nàasu cáli íichawa. Càmita namàni càide iyúwa casímáiná Dios iicáca. Nàuwideca namànica macái wenàiwica. ¹⁶ Macái imanùbaca wawàwacaalí wacàlidaca Dios itàacái càmiyéi judío irí, yéewacaténa Jesucristo iwasàaca nía nacái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, judíonái càmita namàaca wacàlidaca Dios itàacái càmiyéi judío irí. Càita máini namànica nabáyawanáwa, níai judíoca. Quéwa átata Dios yàasu yùuwichàacáisi máiníri manuúca idéca yàanàaca mawiéniré nalí, yàanàacaténa nàwali mesúnamáita.

Pablo desea visitar otra vez a los de Tesalónica

¹⁷ Píacué wéenánáica, achúmacaté wawàwa iwàwacutácáinaté wàacawa píichacué, achúma èeripináté, yáté éwita càmicáaníta waicácué pía, càicáaníta wawàwalicué pía mamáalàacata wawàwalicúisewa. Iná wawàwacaté wàacawa pìatalécué máinicáinaté wawàwaca wapáchiacuéca pía. ¹⁸ Yáté wáináidacawa wapáchíanápinaté píacué. Núa, Pablo nuwàwacaté nupáchiacuéca pía madécaná yàawiría quéwa càulenacaté Satanás imànica nuíchani, iná càmitaté nùalimá nùanàaca néré. ¹⁹ Wía apóstolca, máinité wawàwaca waicácuéca pía casímáicáinácué pimànica wawàwa wacùacáinácué wabàlùanápináwa píapicha Wáiwacali Jesucristo íipunita áiba èeriwa Wáiwacali yàanàacaalípiná àniwa. Néenialípiná, ìmáini casímáipináca wawàwa pìwalicué peebáidacáinácué Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú! ²⁰ Báisíta, wacàlidapinácué piináwaná ìwali casímáiri iyú, pimànicáinácué máini cayábéeri.

3

¹ Néeseté máini nuwàwacaté nuèmiaca piináwaná ìwalicué, quéwa càmitaté nùalimá nùaca nupáchiacuéca pía. Càmicáinaté nùalimá nuèniaca mamáalàacata yái càmináca nùalíawa, ínáté nuínáidacawa nuyamáanápinátéwa abéerita Atenas iyacàlená néré. ² Yáté nubànùaca wéenasàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái, ipáchiacaténa cué pía. Yái Timoteo abéeri wéena wía íibaidéeyéica Dios irípiná, wía icàlidéeyéica yái cayábéeri tàacáisica Cristo iináwaná ìwali. Yáté nubànùacué pìatalé Timoteo imichàidacaténa cué píiwitáise, ichàiniadacaténa cué piwàwa nacái, yéewanápinácué peebáidaca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú. ³ Nubànùacaté Timoteo pìatalécué yàalàacaténa cué pía, báawacáichacué piwàwa piùwichàacái ìwalíisewa, ipíchanácué piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo íicha. Píalíacuéwa iwàwacutáaná wàuwichàacawa càì, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁴ Càita nacái bàaluité wàyacaalítécué píapicha, yáté wacàlidacué pirí áibanái nàuwichàidáanápiná wía, weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Siùca píalíacuéwa wadéca wadàbaca wàuwichàacawa càide iyúwaté wacàlidáanácué piríni. ⁵ Iná càmicáinaté nùalimá nuèniaca quirínamani, yái càminácuéca nùalí piináwaná ìwali, yáté nubànùaca Timoteo isutácaténa cué yéemiawa pía yéewanápiná nùalíacuéca piináwaná ìwali asáisi peebáidacaalícué Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú. Nubànùacatécué pìataléni achúmacáinaté nuwàwa nuínáidacawa pìwalicué cawàwanáta Satanás yáalimáidacatécué pía piwènúadáanápinácué píiwitáisewa Jesucristo íicha. Càita Satanás iwàwa imànica yéewanápiná canáca iwèni, yái wacàlidéericuéca pirí Dios itàacái bàaluité.

⁶ Quéwa siùcade Timoteo idéca yèepùacawa pìyacàle néesecué, yáara Tesalónica iyacàlenáca. Yá idéca icàlidaca walí cayábáanácué piináwaná peebáidacáinácué Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú, cáinacáinácué nacái

piicáyacacawa. Idéca icàlidaca walí piwàwalínacué wía cáininéeri iyú mamáalàacata, máini nacái piwàwacué piicáca wía càide iyúwa wawàwánacué waicáca pía. ⁷ Iná piacué wéenanáica, éwita wàuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta wadéca wachàiniadaca wawàwawa, wía apóstolca, wéemiacáinacué piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íméri iyú. ⁸ Yá wáalimá wàidenìaca yùuwichàacáisi wéemiacáinacué piináwaná ìwali càminácué piméyáawa peebáidaca Wáiwacali itàacái tàì íméri iyú. ⁹ Càmiripináta wayamáida wàaca Dios irí cayábéeri piináwaná ìwalísecué, yá nacái pimàninácuéca cayábéeri. Iná yéewa casímáica wía Dios iicápiná pìwalínacué. ¹⁰ Eeríapinama, táiyápinama nacái wasutáca Dios ícha manuísíwata imàacáanápiná waicácuéca pía watuí iyúwa wéewáidacaténacué pía mamáalàacata iwàwacutácáinacué pialíacawa áiba wawàsi ìwali peebáidacaténacué Jesucristo itàacái tàì íméri iyú.

¹¹ Wía apóstolca, wawàwaca Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái nayúudàaca wía yéewanápiná wáalimáca wapáchiacuéca pía mesúnamáita. ¹² Wasutá Wáiwacali ícha pirípinácué, imàacáanápinácué cáinináca piicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, càita nacái cáinináanápinácué piicáca áibanái wenàiwica canánama, càide iyúwa cáinináaná waicácuéca pía. ¹³ Càita nusutáca Wáiwacali ícha pirípinácué ichàiniadáanápinácué píiwitáise, yéewanápinácué mabáyawanáca Dios iicáca pía Wáiwacali Jesús yàanàacaalípiná macáita yàasunái mabáyawanéeyéi yáapichawa èeri imáalàapinácaalíwa. Báisíta, amén.

4

La vida que agrada a Dios

¹ Siúcade piacué wéenanáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wasutácué píicha wawàsi manuísíwata, wàalàacué pía nacái Wáiwacali Jesús inùmalícuise. Piyacué machacàníri iyú cachàiníwanái mamáalàacata casímáicaténacué Dios iicáca píiwitáise càide iyúwacué pidàbáanáté pìyaca péemiacanacáitacué wéewáidaca pía.

² Péemiacatécué cayába yái tàacáisi wacàlidéericatécué pirí Wáiwacali Jesús inùmalícuise. ³ Dios iwàwacué pìyaca mabáyawanéeri iyú píibaidacaténacué abéerita irípiná. Càmita iwàwacué piimáca áiba yáapicha càmiríca pinìrisíwa, càmíchúa nacái píinusíwa. ⁴ Càita Dios iwàwacué pìyaca, yéewanápiná cawinácaalí asiali iwàwéerica icásàacawa yáalimá yeedáca iríwa ínupináwa mabáyawanáwaca, iyacaténá úapicha cáimiétaquéri iyú. ⁵ Aibanái wenàiwica càmiyéica yáalíawa Dios ìwali needáca inanái máinícáiná nawàwacáita naimáca náapicha meedá. Càmita báisi naicáyacacawa cáimiétaquéri iyú. Picácué pimàni càì. ⁶ Picácué nacái piimá áiba asiali ínù yáapicha, càita nacái áiba inanái inìri yáapicha. Pimànicaalícué càiri báawéeri áiba wenàiwica irí, yásí Wáiwacali yùuwichàidacué píawa manuísíwata, càide iyúwacué wàalàanáté pía cáimiétaquéri iyú. ⁷ Dios càmita imáida wía wamàninápiná wabáyawanáwa casaquèeri iyú, néese imáidaca wía wàyacaténá mabáyawanéeri iyú, yéewanápiná wáibaidaca abéerita irípiná. ⁸ Yái tàacáisi nùalèericuéca iyú pía, càmiríca meedá wenàiwica yàasu tàacáisi, néese Dios itàacáicani, iná cawinácaalí càmiríca yeebáida yái tàacáisi, idéca yúucaca íchawa Dios, yái Dios ibànuèricuéca Espíritu Santo piwàwalículé. Yái Espíritu Santo lípidená ímáanáquéi “Yái Mabáyawanéerica” ímáanáca, Espíritu yàanàacáinaté mabáyawanácaténá imànica wía.

⁹ Quéwa càmita iwàwacutá nùalàacuéca pía cáinináanápinácué piicáyacacawa Dioscáiná idéca yéewáidacuéca pía càì, iná nùalíacawa cáininácuéca piicáca

áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁰ Wáaliacawa cáininácuéca pi-icáca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìyéeyéica Macedo-
nia yàasu cáli ínata. Quéwa wasutácué pícha wawàsi manuísíwata, píacué
wéenánáica, cáinináanápínacué cachàiníwanái mamáalàacata piicáca macáita
yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹¹ Píalimáidacué piyacaténá matuíbanáiri iyú
áibanái yáapícha. Picácué máini písutáida péemíawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali,
néese píibaidacué picáapi iyúwa càide iyúwaté wàalàanácué pía. ¹² Píibaidacué
cachàiníiri iyú yéewanápiná áibanái càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái
naicácuéca pía cáimiétaquéri iyú, pidèncaténácué nacái yái pimáapuèrica,
ipíchanácué picutáca piyáapínáwa áibanái ícha.

El regreso del Señor

¹³ Píacué wéenánáica, wawàwacué píaliacawa càinácaalí nàyanápiná
níara yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái achúmacáichacué
piwàwa manuísíwata càide iyúwa achúmáaná èeri mìnánái iwàwa càmiyéica
yeebáida Jesucristo itàacái. Achúmaca nawàwa manuísíwata càmicáiná
nacua néenánáimi imichàacawa yéetácáisi ícha. ¹⁴ Wadéca weebáidaca Jesús
iináwaná ìwali yéetácátéwa, néese imichàacaté nacáwa yéetácáisi ícha. Càita
nacái weebáidaca Dios imichàidáanápiná yéetéeyéimiwa yéetácáisi ícha, níái
yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Nacáucami yàanàpiná Jesús
yáapícha namichàacaténáwa yéetácáisi ícha Jesús yàanàpinácaalí àniwa.

¹⁵ Iná wacàlidacué pírí yái tàacáisi càide iyúwa Wáiwacali yéewáidáaná wía:
Wía cáuyéicáwaca mamáalàacata cháí èeri írìcu Wáiwacali yàanàacaalípiná,
càmíta wàawa napíchalé chènuniré níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesu-
cristo itàacái. ¹⁶ Wéemíapíná chènuníséeri tàacáisi imáidéerica wía cachàiníiri
iyú, yá ángel íiwacalíná imáidapíná nacái wíawa, yá nacái Dios yàasu trompeta
casànapíná wéemíawa napulíacaalíni. Yásí Wáiwacali iricùapínáwa chènunibáata.
Néese níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Cristo itàacái, níata idàbapíná
icáucàacawa quéechacáwa. ¹⁷ Néese wía cáuyéicáwaca wamichàapínácaawa
nápíchawa cáuli írìculé, wawàlucaténáwa acalée yèewiré wáipunitáidacaténá
Wáiwacaliwa capíraléeri cáli ínatalé. Càipíná wáyaca Wáiwacali yáapíchawa
càiripínáta. ¹⁸ Iná pichàiniadacué piwàwawáaca iyú yái tàacáisi cayábéerica
ipíchanácué máini achúmaca piwàwa péenánái yéetácaalíwa pícha.

5

¹ Píacué nuénánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá
nutànàaca pírí tàacáisi ìwali yái Wáiwacali yéenáiwánáca yàanàcatáipínáta,
càisimalénácaalí camuí ìya wapíchalé. ² Píaliacuéwa cayába canáca èeri
mìnánái yáaliériwa càicaalínápinácaalí Wáiwacali yàanàaca àniwa. Càide iyúwa
cayéedéeri yàanàacaalí táiyápi càmicatáita wenàiwicanái ínáidawa ìwali, càita
nacái Wáiwacali yàapínáwa néese àniwa càmicatáita èeri mìnánái icua yàanàaca.
³ Néenialípiná wenàiwica nacàlidapíná cà: “Cayába macáita. Canáca ùwicái.
Wáyaca matuíbanáita”, càipíná náimaca. Néese ráunamáita yúuwichàacáisi
yàanàapínácaawa nàwali cáiwíiri iyú imáalàidacaténá nía, càide iyúwa inanái
idàbacaalí yúuwichàacawa isicúasíwata umusúadacaténá iicá èeri. Yásí càmita
nàalimá napíacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ⁴ Quéwa píacué wéenánáica
càmítacué catá píiwitáise, píaliacáinácuéwa Dios ìwali. Iná càmitacué Wáiwacali
yéenáiwáná icalùada píawa, yàanàapínácaalí càide iyúwa cayéedéeri icalùadacaalí
wenàiwica. ⁵ Amalácáinácué píiwitáise macáita, píaliacáinácuéwa Dios ìwali,
picùacáinácué nacái Wáiwacali yàanàaca. Càmita wàya càide iyúwa catéeyéi
íiwitáise ìyáaná, càmiyéica yáalía Dios ìwali. ⁶ Iná iwàwacutá wamichàidaca
wáiwitáisewa wacùanápiná Wáiwacali yàanàaca. Picácué wàya iyúwa iiméeyéi

meedá, càmiíyéica icùa Jesús yàanàanápíná. Yá waicáidacué Wáiwacali ípunitawa cáalíacáiri iyú, wacùacaténá wíawawa ipíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Wáiwacali íchawa. ⁷ Aibanái catéeyéica íiwitáise càmita náalíawa Dios ìwali. Càica níade iyúwa wenàiwica iiméeyéica meedá táiyápinama, iyúwa nacái wenàiwica icáméeyéica catéeri irícu. ⁸ Quéwa wía amaléeyéica íiwitáise, icuèyéica nacái Wáiwacali yàanàanápíná, iwàwacutá wacùaca wíawawa cayába ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái, càita nacái cáininácué waicáyacacawa, càita nacái manuícué wáináida wawàwawa Jesucristo ìwali iwasàanápíná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wamànicaalí càì, yásí wacùapíná wíawawa cayába Satanás íicha ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí icàyuwaniwa, ibàle nacáwa dàaléeri hierro nacáiri icùacaténá yáawawa yùuwidenái íchawa. ⁹ Dioscáiná càmitaté yeedá wía yàasunáipínáwa imàacáanápíná yàasu manuírì yùuwichàacáisi yàanàaca wàwali, néese idéca yeedáca wía iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa ìwalíse yái Wáiwacali Jesucristo yéetáanácawa wáichawalíná. ¹⁰ Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná wàyacaténá yáapicha càiripínáta, éwita nacái wéetácaalíwa, càita nacái cáucaalícáwa wía áiba èeriwa Jesucristo yàapínacaalíwa néese àniwa. ¹¹ Iná pimichàidacué píiwitáisewáaca mamáalàacata, pichàiniadacué nacái piwàwawáaca càide iyúwa pimànínacué piacawa siùcade.

Pablo aconseja a los hermanos

¹² Píacué wéenánáica wasutácué píicha wawàsi manuísíwata, piacué ancianonái íimiétacaná, níái íibaidéeyéica Dios irípiná pèewibàa, nacùacaténácué pía, nàalàacaténácué pía Wáiwacali itàacái iyú, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹³ Iwàwacutácué piaca ancianonái íimiétacaná, cáininácué nacái píicáca nía manuísíwata ìwalíse yái íibaidacalésica namànírìca Dios irípiná, yái nacùanáuécá pía. Piyacué matuíbanáita piapichawáaca.

¹⁴ Wachùullacué pía, píacué wéenánáica, piàlàacué cachàinírì iyú níara péená càmiíyéica iwàwa íibaidaca. Pichàiniadacué nawàwa nacái cawínacaalí achúméeyéica ínáida iwàwawa, nàuwichàacái ìwalísewa. Piyúudàacué nacái níara machawàaquéeyéica íiwitáise, càmiíyéicáwaca yeebáida tàì íiméeri iyú. Pimànicué macáita irí éeréeri iyú mamáalàacata.

¹⁵ Aibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pimàni irí báawéeri nacái píipuináwa, néese píalímáidacué pimànica cayábéeri piríwáaca càiripínáta, macái wenàiwica irí nacái.

¹⁶ Cayábacué piwàwa càiripínáta. ¹⁷ Pisutácué píawawa Dios íicha mamáalàacata. ¹⁸ Píacué Dios irí cayábéeri càinácaalícué pìyáaná, càicáinácué Dios iwàwa pimànica, píacué yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái.

¹⁹ Càide iyúwa càmicaalí wachacàida cayábéeri quichái iyúudèerica wía, càita nacái picácué pimáalàida píichawa yái cayábéerica Espíritu Santo imànírìcuéca piwàwalícuíse. ²⁰ Picácué caná iwèni píicáca natàacái níái wenàiwica Espíritu Santo ichàiniadéeyéica nacàlidacaténá tàacáisi Dios inumalícuíse. ²¹ Quéwa píináidacuéwa cáalíacáiri iyú ìwali macái tàacáisi péemièricuéca píalíacaténácuéwa asásí báisícaalí Dios itàacáicani, néese peebáidacué abéerita yái cayábéeri tàacásica. ²² Piwènúacuéwa macái báawéeri íiwitáaná íicha.

²³ Wasutáca Dios íicha pirípinácué, yái Dios matuíbanáirica imànica wáiwitáise, masacàanápínácué imànica píiwitáise píibaidacaténácué abéerita Dios irípiná, icùanápínácué nacái píiwitáise manuísíwata, piwàwa nacái, piiná nacái mabáyawanéeri iyú àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacataléta àniwa. ²⁴ Càipíná Dios imànicuécá piríni. Yái Dios imáidéericatécué pía

yàasunáicaténácué pía, imànipinácué pirí macáita càide iyúwa icàlidáanácué piríni.

Saludos y bendición final

²⁵ Píacué wéenánáica, pisutácué Dios ícha walípiná nacái. ²⁶ Pitàidacué cayábéeri iyú macáita wenàiwica yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁷ Nuchùullacué pía Wáiwacali inùmalicuíse, piléecué yái nùasu cuyàlutaca nalí macáita níara yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁸ Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinácué, imàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú.

2 TESALONICENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaalí ípidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái, nutànàacué pirí cuyàluta, píacué wéenánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica iyacàlená irícu, píacué iyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawàwalicué pía. ² Wasutáca Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, namàacáanápinácué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Dios juzgará a los pecadores cuando Cristo vuelva

³ Píacué wéenánáica, casímáica wàaca Dios irí cayábéeri càiripináta pìwalicué. Yá cayábaca càì wamànica peebáidacáinácué piacawa Jesucristo itàacái manuísíwata cachàiníwanái, yá nacái wáaliacawa cáinináanácué yáwanái piicáyacacawa mamáalàacata. ⁴ Iná wacàlidacuéca piináwaná ìwali casímáiri iyú áibanái irí Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái yàcalé wapáchiacatabàa. Wacàlidaca nalíni pìideníanácuéca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidáanácué nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái éwitacué áibanái nàuwichàidacáanítacué pía madécaná yàawiría, éwitacué nacái piùwichàacáanítawa madécaná càulenéri wawàsi iyú. ⁵ Iná yéewa wáaliacawa amaléeri iyú Dios yàanápiná macái wenàiwica iwèni machacàníri iyú, namànicaalí cayábéeri, càita nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Siùcade piùwichàacuécawa pìyaca ìwalíse yái peebáidáanácuéca iyúwa Dios ichùullianácué pía, quéwa càmitacué piméyáawa peebáidaca. Iná Dios icàlidapinácué piináwaná ìwali pimàníinácuéca cayábéeri, yá imàacapinácué piwàlùacawa Dios iyacàle irículé Dios icùacataléca yàasu wenàiwicanáwa càiripináta chènuniré.

⁶ Dios yàapiná macái wenàiwica iwèni machacàníri iyú, yùuwichàidapiná nacái níara wenàiwica nabáyawaná ìwalísewa, níai yùuwichàidéeyéicuéca pía siùcade. ⁷ Dios yàapiná macái wenàiwica iwèni machacàníri iyú, imàacapinácué nacái piyamáidacawa piùwichàacái íchawa càide iyúwa imàacáanápiná wayamáidaca nacáwa. Càipiná Dios imànica walí macáita néenialípiná Wáiwacali Jesús yàanàacaalípiná chènuníise mèlumèluíri iyú, quichái ipèrùca yèewíse yàasu cachàiníyéi ángel yáapichawa. ⁸ Yá Wáiwacali Jesús yàanàapiná yùuwichàidacaténá wenàiwica nabáyawaná ìwalísewa, níai càmiyéica iwàwa yáalíaca Dios ìwali, macáita nacái càmiyéica yeebáida yái tàacáisi ímérica Wáiwacali Jesucristo iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁹ Yá Wáiwacali yúucapiná íchawa nía déeculé, nàuwichàacaténáwa nabáyawaná ìwalísewa càiripináta, èeri càmiíri imáalàawa, yá càmita quirínama naicáca Wáiwacali, yái mèlumèluírca iicácanáwa, icuèrica macáita cáimiétacanéri iyú, máinicáiná cachàinica íiwitáise manuírca. ¹⁰ Càipiná Wáiwacali imànica nalíwa néenialípiná yàanàacaalípiná àniwa. Yàapinácawa néese àniwa yéewacaténá macáita yàasunái, wía yeebáidéeyéica itàacái, wàaca irí cayábéeri manuísíwata cáimiétaquéeri iyú casímáiwaca. Núalía nacáwa piicáanápinácué Wáiwacali yàanàaca, piapinácué nacái irí cayábéeri, peebáidacáinácué iyúwaté wacàlidáaná pirí Wáiwacali iináwaná.

¹¹ Wáaliacawa piánápinácué Wáiwacali irí cayábéeri néenialípiná, íná wasutáca Wacuèriná Dios ícha pirípinácué mamáalàacata. Wasutáca Dios ícha iyúudàanápinácué pía pìyacaténácué càide iyúwa wenàiwica Dios imáidéeyéica

nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita nacái wasutáca Dios ícha pirípinácué ichàiniadáanápínácué pía íiwitáise cachàiníiri iyúwa, pimànicaténácué macái cayábéeri wawàsi piwàwéericuéca pimànica, yá nacái píibaidacalécuéca pimànírira peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. ¹² Càita wasutáca Dios ícha pirípinácué yéewanápiná áibanái nacái nàapínáca Wáiwacali Jesús irí cayábéeri naicácaalípiná ichàiniadacuéca pía pimànicaténá cayábéeri, yéewanápiná nacái piácué iyéeyéica abédanamata Wáiwacali Jesús yáapicha piásáidacuéca áibanái irí cayábéeri íiwitáise cani, yái Wáiwacalica. Píalímápinácué pimànica càì yácáiná Wacuèriná Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái nayúudàacuéca pía mawèníiri iyú.

2

Aclaraciones sobre el regreso del Señor

¹ Siùcade piácué wéenanáica, píalíacuéwa Wáiwacali Jesucristo yàanàanápíná àniwa. Píalíacué nacáiwa Dios iwacáidáanápíná wáwa Wáiwacali Jesucristo yàatalé. Siùcade wawàwaca wéewáidacuéca pía ìwali quiríta. ² Cawàwanáta abénaméeyéi cachìwéeyéi nacàlidapínácué piríni idéca ichàbacawéi Wáiwacali yéenáiwana yàacaténáwa néese àniwa. Wasutácué pícha wawàsi manuísíwata ipíchaná piúcáida piwàwawa picalúniwa caquialéta iyúwa sícusícuíyéi iwàwa. Picácué cáalu pía áibanái cachìwéeyéi náimacaalícué pirí nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmálicuise íiméerica idéca ichàbacawéi Wáiwacali yéenáiwana, càita nacái néewáidacaalícué pía iyú càiri cachìwéeri tàacáisica. Cawàwanáta náasáidapínácué pirí cuyàluta náiméerica ìwali nutànàacasacué piríni, quéwa picácué peebáida nachíwa, picácué nacái cáalu pía. ³ Picácué pimàaca áibanái ichìwáidacuéca pía áiba tàacáisi cachìwéeri iyú, ibatàa abéeri tàacáisi iyúpináta. Ipíchawáise Wáiwacali yéenáiwana yàanàaca yàacaténáwa néese, yá madécaná wenàiwica nawènúadapíná náiwitáisewa Dios ícha manuísíwata, yá càmita nawàwapíná Dios icùaca nía. Abéeri asìali nacái yàanàapíná, máiníiri cabáyawanáca, Satanás inacáiri íiwitáise, yáalimáidéeripíná èeri mìnanaí namànínápiná nabáyawanáwa. Máinípiná báawacani, yái asìalica, íná Dios idéca íináidacawa imáaláidáanápínáni báisíiri iyú. ⁴ Yái asìali yàanèeripínáca, yácata Dios yúuwidesíwaca báawéerica náicha canánama. Yá máinípiná cáimacáica iicáca yáawawa. Icàlidapíná ìwaliwa cachàinicasani Dios ícha, cachàinisa nacáicani macái cuwáiná ícha áibanái yéeyéica icàaluíná, íná ichùullápiná èeri mìnanaí yàaca icàaluíná Dios ícha. Néese imànipíná càiri báawasíwéeri: Ibàlùadapíná yàasu manuíri yàalubáisiwa Dios yàasu templo irícu, yá yáawinacawa néré icùacaténá macáita, Dioscáinásani, càipíná íimaca yéewacaténá èeri mìnanaí yàaca icàaluíná. Yá icàlidapínáca iináwanáwa Dioscani.

⁵ Núalíacawa piwàwalícuéca cayábani yái tàacáisi nucàlidéericatécúé pirí. Bàaluité nùyacaalítécúé píapícha, yaté nucàlidacuéca pirí iináwaná ìwali yáara máiníiri cabáyawanáca yàanèeripínáca áibaalípiná. ⁶ Siùcade píalíacuéwa càirínácaalí chàinisi camíiritàacá ibatàa yáasáidacawa yáara máiníiri cabáyawanáca, àta idécatalépináta yéenáiwana yàanàaca, Dios imàaquéerica irí yàanàacatáipíná. ⁷ Dios imàacaca wáalíacawa Satanás idéca idàbaca iwènúadaca wenàiwicaná íiwitáise Dios ícha. Quéwa càmitàacá idé Satanás yáalimá imànica macáita yái báawéerica iwàwéerica imànica, iyacáiná siùcade abéeri imáisanierica Satanás imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná imànica. Aibaalípiná yàapínácawa èeri ícha yái camíiricáwaca ibatàa Satanás imànica macáita yái iwàwéerica imànica. Idécanáami yàacawa èeri ícha, yásí Satanás yáalimápiná imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná cháí èeri irícu. ⁸ Néese yáara máiníiri cabáyawanáca wenàiwica yáasáidapínácawa cháí èeri irícu,

yái asìali Wáiwacali Jesús inuérìpináca caquialéta itàacái iyúwa. Wáiwacali yàanàapíná cachàiníri líwitáise yáapichawa, icamalá mèlumèluíri irìcu nacáíwa, yá Wáiwacali imáalàidapínácani yáara máiníri cabáyawanáca. ⁹ Quéwa néenialípiná, idècunitàacá ìyaca cháí èeri irìcu, yáara máiníri cabáyawanáca, yásí Satanás ichàiniadapínácani manuísíwata idèniàcaténá ichàini manuírìwa. Yásí yáara máiníri cabáyawanáca imànìpiná madécaná wawàsi cachàiníri iyú càmíri wenàiwica idé imànica ichìwáidacaténá wenàiwica. ¹⁰ Imànìpiná nacái macái báawéeri líwitáanà ichìwáidacaténá wenàiwica Dios yùuwichàidéeyéipíná nabáyawaná ìwalíse càirìpináta càmìcáiná cáininá naicáca báisíri tàacáisi neebáidacaténáni. Dios yùuwichàidapíná nía càmìcáiná neebáida báisíri tàacáisi yéewanápiná Jesucristo iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹¹ Càmìcáiná nawàwa neebáidaca báisíri tàacáisi, íná Dios imàacapíná cachìwéeri tàacáisi ichìwáidaca nía, neebáidacaténáni cachàiníri iyú. ¹² Càipíná Dios imànica yásáidacaténá yùuwichàidáanápíná càirìpináta macáita wenàiwica càmíiyéica iwàwa yeebáidaca yái báisíri tàacásica, néese casímáica meedá namànica nabáyawanáwa.

Escogidos para ser salvados

¹³ Quéwa wía apóstolca, iwàwacutá wàaca Dios irí cayábéeri càirìpináta pìwalicué, píacué wéenanáica cáininéeyéica Wáiwacali iicáca. Wàaca Dios irí cayábéeri bàaluitécáiná Dios yeedácuéca pía èeri ipíchawáise iwasàacaténácué pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, Espíritu Santo imàacacáinácué Dios yàasu wenàiwicaca pía, peebáidacáinácué nacái yái báisíri tàacásica. ¹⁴ Dios iwàwacáináte iwasàacuéca pía, íná Dios ibànùacaté wía wacàlidacaténácué pirí yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càita Dios imáidacatécué pía yàasunáicaténácué pía, yéewanápinácué pìyaca Wáiwacali Jesucristo yáapicha cáimiétacanéri iyú, icamaláná mèlumèluíri irìcu nacái càide iyúwa Wáiwacali ìyáaná.

¹⁵ Íná píacué wéenanáica, cachàinicué píiwitáise Jesucristo ìwali, peebáidacué itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú. Picácué píimáicha yái wacàlidéericatécué pirí wàyacaalícué píapicha bàaluité. Picácué nacái píimáicha yái tàacáisi wacàlidéericuéca pirí cuyàluta irìcu watànèericuéca pirí. ¹⁶ Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinácué, Wáaniri Dios íicha nacái, yái cáininéerica iicáca wía, imànírìca nacái walí cayábéeri mawèníri iyú. Càita idéca ichàiniadaca wawàwa càirìpináta, imàaca nacái manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali imànínápiná walí cayábéeri càide iyúwa icàlidáanáté walíni. ¹⁷ Yá wasutáca Dios íicha pirípinácué ichàiniadáanápínácué pìwàwa, imàacáanápínácué nacái pímanica cayábéeri mamáalàacata macái líwitáanáta, pítàanícaténácué nacái yáawamita cayábéeri wawàsi ìwali.

3

Oren por nosotros

¹ Píacué wéenanáica, ìyaca nacái áiba wawàsi quiríta wawàwéericuéca wacàlidaca pirí: Pisutácué Dios íicha walípiná imàacáanápíná wacàlidaca Wáiwacali itàacáíwa áibanái irí caquialéta macái cáli imanùbaca. Pisutácué Dios íicha imàacáanápíná madécaná wenàiwica neebáidaca Wáiwacali itàacái cáimiétaquéri iyú càide iyúwacué peebáidáaná. ² Pisutácué Dios íicha nacái icùanápiná wía báawéeri íicha, nàyacáiná abenaméeyéi wenàiwica máiníiyéica báawaca líwitáise, iwàwéeyéica imànica walí báawéeri càmìcáiná macái wenàiwica yeebáida Wáiwacali itàacái. ³ Quéwa Wáiwacali imànica macáita càirìpináta càide iyúwa íimáaná, íná yéewa wáalíacawa ichàiniadáanápínácué píiwitáise peebáidacaténácué itàacái mamáalàacata, tàì íiméeri iyú,

icùanápinácué pía nacái Satanás ícha, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. ⁴ Manuíca wáináidaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa iyúudàanápínácué pía pimànicaténácué piacawa mamáalàacata càide iyúwa wachùullánácué pía. ⁵ Wasutáca Wáiwacali ícha pirípinácué iyúudàanápínácué cáinináca piicáca Dios càide iyúwa cáinináanácué Dios iicáca pía. Càita nacái wasutáca Wáiwacali ícha ichàiniadáanápínácué píiwitáise pìidenlàcaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú càide iyúwaté Cristo ìidenlaná yùuwichàanáwa.

El deber de trabajar

⁶ Píacué wéénánáica, wachùullácué pía Wáiwacali Jesucristo íiwitáise iyúwa, picácué piacawéerida cawinácaalí péenácué camíríca iwàwa íbaidaca, camíríca nacái ìya càide iyúwa wéewáidáanácué pía. ⁷ Píalíacuéwa càinácaalí iwàwacutáanácué piyaca pimànicaténácué càide iyúwaté wáasáidáanácué pirí wàyacaalítécué piápicha. Néenialí wàyacaalítécué piápicha, wía apóstolca, wáibaidacaté wawènlacaténá wayáapínáwa. ⁸ Càmitaté nacái wayáacué pícha yàacàsi mawèníri iyú. Néese wía apóstolca wáibaidacaté cachàiníri iyú èeríapi, táiyápi nacái wapáyaidacaténá wayáapínáwa, ipíchanácué piùwichàacawa wawállise, càmicáinaté wawàwa wáinatalécuéca piríni, ibatàa abéeri péená irí. ⁹ Ewita Dios imàacacáaníta wasutácuéca pícha wayáapínáwa mawèníri iyú wéewáidacáinácué pía, càicáaníta càmitaté wamàni cà. Néese wáibaidacaté cachàiníri iyú wáasáidacaténácué pirí càinácaalí iwàwacutáanácué píbaidaca cachàiníri iyú. ¹⁰ Wàyacaalítécué piápicha, yáté wachùullácuéca pía càiri tàacáisi iyú íméerica: Aibacaalí péenácué càmita iwàwa íbaidaca, picácué pía iyáapíná. ¹¹ Quéwa wadéca wéemíacuéca piináwaná ìwali ínucúé pèewibàa abénaméeyéi péená, càmiyéica íbaida ibatàa achúméerína íbaidacalési piná. Càmita nabatàa áibanái íbaidaca, néese nasàiwicaca nalí wawàsi meedá. ¹² Níara ínuyéica, càmiyéica íbaida, wachùullá nía, wasutáca náicha wawàsi manuísíwata nacái Wáiwacali Jesucristo íiwitáise iyúwa, náibaidáanápíná matuíbanáiri iyú needácaténá nayáapínáwa.

¹³ Píacué wéénánáica, picácué chamàle pimànica cayábéeri ipíchaná piméyáacawa, néese pimànicúé piacawa cayábéeri mamáalàacata. ¹⁴ Aibacaalí péenácué càmita imàni càide iyúwa wachùullánáni cháí cuyàluta irícu, picàlidácué iináwaná ìwali macái wenàiwicanái yàacuésemi, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picácué piacawéeridani, yéewacaténá báicani ibáyawaná ìwaliwa. ¹⁵ Quéwa picácué piùwide pimànica yái wenàiwicaca, néese píaláacué éeréeri iyútani, càide iyúwacué píalàaca nacáicaalí péenásàiriwa.

Bendición final

¹⁶ Wasutáca Wáiwacali ícha pirípinácué, yái imàaquéerica matuíbanáica yàasu wenàiwica iwàwa, imàacáanápíná matuíbanáicuéca piwàwa càiripínáta càinácaalícué piyáaná. Wasutáca Wáiwacali ícha pirípinácué yàacawéeridáanápínácué pía manuísíwata.

¹⁷ Núa Pablo nutànàacué pirí yái achúméerína tàacáisica nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía. Càita nutànàacani macái nùasu cuyàluta irícuwa. Càni nutànàacani píalíacaténácuéwa càinácaalí iicácanáwa, ipíchanácué áibanái ichìwáidaca pía. ¹⁸ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinácué, imànínápínácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, píacué canánama.

1 TIMOTEO

Saludo

¹ Núa Pablo nubànùaca pirí cuyàluta. Núa Pablo Jesucristo yàasu apóstol, Dioscáiná ibànùaca núa nuíbaidáanápíná irí. Yái Diosca, yácata iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Wáiwacali Jesucristo nacái ibànùaca núa, yái Jesucristo imàaquéerica manuíca wáináidaca wawàwawa ìwali imànínápíná walí macáita càide iyúwaté ímáaná walí. ² Nutànàaca pirí cuyàluta Timoteo, píacata nuiquéerica càiride iyúwa nuìriwa báisíta peebáidacáiná Jesucristo itàacái, càide iyúwa nuebáidáaná nacái. Yá nusutáca Wáaniri Dios ícha pirípiná, Wáiwacali Cristo Jesús nacái, namànínápíná pirí cayábéeri mawèníri iyú, naicáanápíná nacái pipualé namàacáanápíná nacái matuìbanáica piwàwa.

Advertencia contra enseñanzas falsas

³ Pimàni càide iyúwaté nùalàaná pía ipíchawáiseté nùacawa pícha Macedonia yàasu cáli nérépiná. Nuwàwaca piyamáacawa aléera Efeso iyacàlená irícu plalàacaténá cachàiníri iyú áibanái wenàiwica néeníiyéica iyaca nayamáidáanápíná néewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. ⁴ Píalà nía nacái cachàiníri iyú ipíchaná neebáidaca nàawirináimi yàasu cachìwéeri tàacáisiwa, ipíchaná nacái néewáidacawa mamáalàacata áiba tàacáisi cachìwéeri ìwali náiméerica ìwali icàlidacasa càinácaalí nàawirináimi imànínápíná bàaluité, ipíchaná nacái nacàlidaca mamáalàacata macáita nàawirináimi ípidenáwa madécaná. Wenàiwicanái yéewáidacaalíwa nàwali, yá nasutáca néemíawa níawáaca mamáalàacata, natàaníca náapichawáaca chàinisíri iyú nacái. Yái tàacáisi cachìwéerica càmita iyúudàa wenàiwica neebáidáanápíná Dios itàacái nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Dios idéca ichùullaca wía cáinináanápíná waicáyacacawa. Wáalimá càì wamànica masacàacaalí wáiwitáise macái báawéeri ícha, wawènúadacaalí nacái wáiwitáisewa Dios irípiná imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná ícha, weebáidacaalí nacái Jesucristo itàacái báisíri iyú. ⁶ Abénaméeyéi càmita càì nàyaca nawènúacáinatéwa Dios itàacái ícha, yá naméeràacawa déeculé báisíri tàacáisi ícha. Siùcade natàaníca náapichawáaca chàinisíri iyú canéeri iwèni wawàsi ìwalíse meedá. ⁷ Náimaca nawàwacasa néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise, quéwa càmita náalía néemíaca càinácaalí ímáaná Moisés yàasu tàacáisi. Nayúunáidaca náalía néemíaca yái tàacáisica, íná manuíca náináidaca nawàwawa nàwaliwa néewáidáanápíná wenàiwica, quéwa càmita náalía néemíaca tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica.

⁸ Wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wáalíacawa cayábéericani, yái profeta Moisés yàasu tàacáisica, cayábaca nacái wéewáidacaalí iyú wenàiwica yái tàacáisica, quéwa iwàwacutá wéewáidaca nía càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁹ Iwàwacutá wawàwalica Dios itàacái càmita imáisanlà wamànica cayábéeri, néese icháawàaca naináwaná ìwali cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa, càníiyéica nacái iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. Càì namànica: Nàuwideca namànica Dios, namànica nabáyawanáwa; càmita nàa Dios iyéininá, caná iwèni naicáca áibanái yàanáca Dios icàaluíniná; nanúaca náaniriwa, náatúa nacáiwa, nanúa nacái áibanái wenàiwica. ¹⁰ Naimáca áiba yáapicha càníichúaca náinusíwa, càníirica nanìrisíwa nacái, aslanái naimáca nanacáiri yáapichawa, inanái naimáca nanacáichúaca yáapichawa nacái; náibàaca wenàiwica plata ìwalínápíná; nacàlidaca nachìwawa, nachìwáida nacái áibanái, nacháawàaca

áibanái iináwaná ìwali nachìwa iyúwa. Càita áibanái wenàiwica nàyaca imàníyéica macái báawéeri íiwitáaná méetàuculé ícha yái yéewáidacalésica machacànírica. Iná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté icháawàaca naináwaná ìwali, íimaca iwàwacutáanápíná nàuwichàacawa nabáyawaná ìwalísewa. ¹¹ Moisés yàasu tàacáisi báisíríca iyaca abédanamata yáapicha yái tàacáisi Dios imàaquéerica nulí, nucàlidacaténá áibanái írini yéewanápiná náalíacawa Jesucristo iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yái Dios mèlumèluíríca iicácanáwa; iwàwacutá wàaca Dios icàaluíná.

Gratitud por la misericordia de Dios

¹² Yá nùaca Wáiwacali Jesucristo irí cayábéeri, yái ichàiniadéerica núa. Nùaca irí cayábéeri bàaluitécáiná iicáca núa càiride iyúwa abéeri imàníripináté càide iyúwa ichùulíaná núa, yáté imàacaca nuíbaidaca írípíná. ¹³ Càita idéca imànica nulí yái cayábéerica éwitaté nutàanicáaníta báawéeri iyú Jesús ìwali quéechatécáwa, nùuwichàidacaté nacái wenàiwica yeebáidéeyéicaté itàacái, numànicaté nacái nalí báawéeri manuísíwata iyúwa wenàiwica cáimacáiri iicáca yáawawa áibanái ícha. Quéwa Dios iicácaté nupualé càmicáináté nualíawa nùuwichàidáanáté nùacawa yàasu wenàiwicanái ipíchawáiseté nuebáidaca Jesucristo itàacái. ¹⁴ Yá Wáiwacali idéca imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata. Yá imàacaca nuebáidaca itàacái, cáinináca nacái iicáca núa. Càita wáyaca, wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yeebáidéeyéica itàacái.

¹⁵ Nucàlidacué pírí báisísíwéeri tàacáisi. Iwàwacutá macáita yeebáidacani: Cristo Jesús yàanàacaté aléi èeri írículé iwasàacaténá cabáyawanéeyéi wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Núcata yái cabáyawanéerica náicha canánama èeri írícúiyéica cabáyawanéeyéica. ¹⁶ Dios iicácaté nupualé, núa cabáyawanéerica náicha canánama, yéewacaténá Jesucristo yáasáidaca macáita wenàiwica irí máini cayábéerica íiwitáise, náalíacaténáwa nacái càmita yùuwichàida wenàiwica ráunamáita, néese icùaca déecuiri iyú yéewanápiná wenàiwica nawènúadaca írípíná náiwitáisewa. Càipíná náalíacawa néemìapínácaalí nuináwaná ìwali, náalíacaténáwa Dios iicáanápíná napualé nacái neebáidacaalí Jesucristo itàacái needácaténá nalíwa nacáucapínáwa càníri imáalàawa. ¹⁷ ¡Wàacué Dios irí cayábéeri manuísíwata càiripínáta, wàacué iyéininá nacái cáimiétaquéeri iyú, yái Wacuèriná Dios cànírica imáalàawa, càníri nacái yéetáwa, càníri nacái yéewa èeri mìnánái iicáca, yái abéericata Dios! Báisíta, amén.

¹⁸⁻¹⁹ Néeni, Timoteo, nuiquéeri càiride iyúwa nuíríwa, nuchùulíacaté pía píalàanápíná cachàiníri iyú níara yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. Càì nuchùulíaca pía pímanícaténá cayábéeri ùwicái cachìwéeyéi ípunita, píawènìadacaténá nía báisíríca tàacáisi iyú. Píalimápiná píawènìadaca nía peebáidacaalí mamáalàacata yái tàacáisi báisíríca, píwènìadacaalí nacái píiwitáisewa càiripínáta píbáyawaná íchawa. Iwàwacutá pímaníca càide iyúwaté abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nacàlidáanáté tàacáisi píwali Dios inùmalícuíse. Náimacaté píbaidáanápínáté Dios irí cáalíacáiri iyú. Áibanái càmitaté nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íchawa báisíríca iyú, íná nadéca naméyàaca neebáidaca yái báisíríca tàacáisica. ²⁰ Càita nadéca namànica níara Himeneo, Alejandro nacái. Iná nudéca numàacaca nía yéewanápiná Satanás yùuwichàidaca nía namàacacaténá náichawa yái natàanínáca báawéeri iyú Dios ìwali.

2

Instrucciones sobre la oración

¹ Quéechacáwa nuwàwa píalàaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nasutáanápíná Dios ícha macái èeri mìnánái írípíná. Iwàwacutá wasutáca Dios

ícha nalípiná, wàaca nacái Dios irí cayábéeri nàwali macáita. ² Iwàwacutá wasutáca Dios ícha nalípiná níai icuèyéica cáli, nalí nacái macáita icuèyéica wenàiwicanái, yéewacaténá wàyaca matuíbanáita, yéewanápiná nacái wàaca Dios icàaluíniná matuíbanáiri iyú, yéewanápiná nacái wàyaca cáimiétaquéri iyú macái wenàiwicanái iicápiná. ³ Cayábéeriquéi wasutáanaca Dios ícha nalípiná, casímái nacái Dios yéemlaca yái wasutáanaca ícha nalípiná, yái Dios iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ⁴ Cayábaca Dios yéemlaca wasutáaná ícha nalípiná Dioscáiná iwàwaca Jesucristo iwasàaca macái wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha; Dios iwàwa nacái náalíacawa ìwali yái báisíiri tàacásica. ⁵ Iyacáiná abéerita Dios. Iyaca nacái abéerita wenàiwica yáaliméerica itàaníca Dios yáapicha èeri mìnánai iwicáu, yái wenàiwica íipidenéerica Jesucristo. Canácata áiba Jesucristo ícha yáaliméerica imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁶ Jesucristo imàacacaté icáucawa macái èeri mìnánai íchawalíná iwasàacaténá níai Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, càide iyúwaté Dios yáasáidáaná walí iwàwacáinaté wáalíacawa. ⁷ Dios imàacacaté apóstolca núa ibànùacaténá núa nucàlidáanápiná càiri tàacáisi inùmalícuíse Jesucristo iináwaná ìwali. Núumaca pirí báisíiri iyú, càmita nuchíwa: Dios ibànùaca núa nuéwáidacaténá càmíiyéi judío báisíiri tàacáisi iyú, neebáidacaténá Jesucristo itàacái.

⁸ Iná àta alénácaalí nàwacáidáyacacawa, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuwàwaca asíanai isutáca Dios ícha. Namichàidacaalí nacáapiwa nasutácaténá Dios ícha, iwàwacutá masacàaca nawàwa mabáyawanéeri iyú càide iyúwa cayábáaná Dios iicáca. Iwàwacutá càmita calúa níai, càmita nacái natàaní náapichawáaca chàinisíiri iyú. ⁹ Cayábaca nacái inanái nadèniacaalí nabàlewa iyúwa cáimiétacanéeyéi inanái, ipíchaná asíanai naicáidaca nalí, néese náináidacawa inanái ìwali báawanama. Cayábaca càmicaalí nachùnà náiwita ibáináwa máiní cawèníiri iyú, oro yáapicha, cawèníiyéi tùliquìchi yáapicha nacái, cawèníchúa íba perla yáapicha nacái. Cayábaca nacái càmicaalí nàwalica máiníiri cawènica bàlesica. ¹⁰ Càmita cayába inanái náasáidaca meedá nadèniaca madécaná cawèníiri, néese cayábaca inanái náasáidacaalí nadéca namàacaca níawawa Dios irí nàacaténá iyéininá báisíiri iyú. Càì náalimá náasáidaca náiwitáisewa: Iwàwacutá namànica cayábéeri áibanái irí. ¹¹ Iwàwacutá masànaca inanái culto irícu, néemlacaaténá asíanai yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. Iwàwacutá nacái inanái nàaca náimiétacaná, cawinácaalí asíanai yéewáidéeyéica wenàiwicanái. ¹² Càmita numàaca inanái yéewáidaca asíanai Dios itàacái iyú culto irícu macái wenàiwica yàacuésemi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càmita nacái numàaca inanái ichùullaca asíanai, néese iwàwacutá masànaca inanái néemlacaaténá asíanai yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. ¹³ Canáca yéewaná inanái ichùullaca asíanai, Dios idàbacáinaté Adán quéecha, néeseté idàbaca Eva, níara idàbáanéeyéicaté wenàiwicaca, wàawirináimica níai, wía èeri mìnánáica canánama. ¹⁴ Yái Adán càmítaté Satanás ichìwáidani, néese Satanás icàlidacaté ichìwawa inanái irí, yá uebáidacani, uyáacaté abéeri àicu iyacaná càmíiricaté Dios ibatàa nayáaca. Càité umànica ubáyawanáwa quéechaté. Iná yéewa wáalíacawa canáca yéewaná inanái ichùullaca asíanai. ¹⁵ Quéwa níai inanáica namusúapínacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha namànicaalí càide iyúwa iwàwacutáaná namànica néenibe iríwa, neebáidacaalí nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái cáalíacáiri iyú càide iyúwa cáimiétacanéeyéi, cáininácaalí nacái naicáca áibanái. Iwàwacutá nacái masacàaca náiwitáise macái báawéeri ícha, náibaidacaténá Dios irí mabáyawanéeri iyú.

Cómo deben ser los dirigentes

¹ Báisíta cayábaca máinícaalí abéeri iwàwaca íbaidaca Dios irípiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Báisíta máiní cayábéeri, cáimiétacanéerica nacái yái anciano íbaidacaléca Dios irípiná. ² Iná cawinácaalí íbaidéerica Dios irípiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá ìyaca machacàníiri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàaca ìináwaná ìwali, ipíchaná náimaca anciano imànica íbáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idènìaca abéechúata ìnuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yáawawa cáimiétaquéri iyú ipíchaná imànica íbáyawanáwa. Iwàwacutá nacái casímáica yeedáca yàataléwa áibanái nayamáacaténáwa icapèe irìcu, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yèepuníyécawa déeculé icapèe íchawa. Iwàwacutá nacái anciano yáalimá yéewáidaca wenàiwica cayába. ³ Càmita nacái anciano icàma. Càmita nacái ipélicia, néese càmíiri calúa iwàwa, càmita nacái iwàwa itàaníca chàinisíiri tàacáisi iyú. Càmita icutá mamáalàacata yeedácaténá iríwa manùba plata. ⁴ Iwàwacutá anciano icùaca icapèerìcuíyéiwa cayába. Iwàwacutá yéenibe neebáidaca itàacái, nàa nacái íimiétacaná manuísíwata. ⁵ Iwàwacutá còi anciano icùaca icapèerìcuíyéiwa, yácáiná càmicaalí yáalimá icùaca cayába icapèerìcuíyéiwa, néese càmita nacái yáalimá icùaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁶ Iná iwàwacutá anciano càmíirica wàlisài yeebáidaca Jesucristo itàacái, ipíchaná cachàinica íicáca yáawawa áibanái íicha, yá imànica íbáyawanáwa, néese Dios yùuwichàidacani càide iyúwaté Satanás cachàinínáté íicáca yáawawa Dios íicha, yáté imànica íbáyawanáwa, íná Dios yùuwichàidapínacani báawanama càiripináta. ⁷ Iwàwacutá nacái anciano ìyaca machacàníiri iyú yéewanápiná áibanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, naicáca cáimiétaquéri iyúni, yái ancianoca. Càmicaalí còi anciano ìyaca, yá cawàwanáta áibanái itàaníca ìwali báawéeri iyú, néese Satanás yáalimáidacani imànínápiná íbáyawanáwa.

Cómo deben ser los diáconos

⁸ Càita nacái diácononái: Iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéri iyú, càmíiyéita cachiwa, néese namànica càide iyúwa náimáaná; càmíiyéita nacái icàma, càmíiyéita nacái iwàwa imànica yàasu wawàsi báawéeriwa needácaténá nalíwa plata. ⁹ Iwàwacutá diácononái yeebáidaca tàì íiméeri iyú yái tàacáisi báisíirica weebáidéerica, Dios imàaquéerica wáalíacawa ìwali. Iwàwacutá nacái masacàaca diácononái íiwitáise. ¹⁰ Yá iwàwacutá piicáca náiwitáise quéecha asásí náibaidacaalí cayába Dios irípiná, nàyacaalí nacái machacàníiri iyú. Néese càmicaalí namàni nabáyawanáwa, yásí náalimáca náibaidaca Dios irípiná iyúwa diácono. ¹¹ Càita nacái inanái íbaidéeyéica Dios irípiná iyúwa diácono. Iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéri iyú, càmíiyéica itàaní áibanái ìwali báawéeri iyú, càmíiyéita nacái icàma, namànica nacái macáita náibaidacaléwa machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná namànicani. ¹² Iwàwacutá diácono idènìaca abéechúata ìnuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yéenibewa cayába, icapèerìcuíyéi nacáíwa. ¹³ Iwàwacutá còi nàyaca níái diáconoca, níacáiná, náibaidacaalí cayába Dios irí, yásí áibanái íicáca nía cáimiétaquéri iyú, yá nacái manuípínaca diácononái íináidaca iwàwawa, cachàiníiri yáwanái náiwitáise nacàlidacaténá naináwanáwa macàaluínináta neebáidáaná Cristo Jesús itàacái.

La verdad revelada de nuestra religión

¹⁴ Nutuíyàaca núalimáanápiná nùaca nupáchiaca pía mesúnamáita, quéwa siúcade nutànàaca pirí cuyàluta. ¹⁵ Iná càmicaalí núalimá nùacawa píatalé mesúnamáita, càicáaníta píalíapínacawa cànínacaalí iwàwacutáaná wàyaca, wía Dios yéenibeca, cáuri Dios yàasunáica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

Iwàwacutá wéewáidaca wenàiwica càiripináta báisíiri tàacáisi iyú. ¹⁶ Macáita wáaliacawa báisíiri iyú, máini cachàinírira yáì tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwica ícha bàaluté quéwa siùca Dios idéca imàacaca wáaliacawa ìwali. Yácata tàacáisi icàlidéerica walí càinácaalí iwàwacutáaná weebáidaca:

Cristo yàanàacaté aléi èeri irìculé càide iyúwa wenàiwica. Néese Espíritu Santo icàlidacaté Cristo ìwali mabáyawanéericaní, ángelnáì nacáì naicácaní. Aibanáì nadéca nacàlidaca iináwaná wenàiwicanáì irí; abénaméeyéì èeri mìnánáì neebáidaca itàacáì; néeseté Cristo imichàacawa chènuniré àniwa, iyacaténá cáimiétacanéeri iyú, icamaláná mèlumèluíri irìcu nacáìwa.

4

Los que se apartarán de la fe

¹ Quéwa Espíritu Santo icàlidaca yáì tàacáisi amaléeri iyú: Aibaalípiná malééná èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yásì abénaméeyéì nawènúadaca náìwitáisewa Jesucristo ícha, càmita quirínama neebáidapiná itàacáì. Néese neebáidapiná demonionáì itàacáì cachìwéeri, demonionáì yàasu yéewáidacalési cachìwéeri nacáì. ² Néenialípiná wenàiwica néemìapiná pucháibéeyéì íìwitáise irí, cachìwéeyéì nacáì. Níara cachìwéeyéica náalíapínacawa cabáyawanáca nía, quéwa càmita quirínama báipiná nía nabáyawaná ìwaliwa, càmita nacáì achúma nawàwa ìwali, néese namànipiná mamáalàacata nabáyawanáwa. ³ Níara cachìwéeyéica càmita nabatàa wenàiwica nacásàacawa. Namáisanàca wenàiwica iyáaca abénaméeyéì yàacàsi íìwitáaná, quéwa Dios idéca imàacaca wenàiwicanáì icásàacawa; Dios iwàwaca nacáì nàaca irí cayábéeri náinu ìwaliwa, nanìri ìwali nacáìwa. Dios idéca nacáì idàbaca macáì yàacàsi íìwitáaná wayáapiná idécanáami wàaca irí cayábéeri ìwali, yáì yàacàsica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì, yáaliyéicawa báisíiri tàacáisi ìwali nacáì. ⁴ Cayábaca wayáacaalí macáì yàacàsi íìwitáaná, cayábacáiná macáita yáì Dios idàbacaléca íná càmita iwàwacutá wáucaca wáichawa áiba yàacàsi, néese weedácani casímáiri iyú idécanáami wàaca Dios irí cayábéeri ìwali. ⁵ Cayábaca wayáacaalíni Dios itàacáì ímacáiná walí cayábacani, yá nacáì wasutáaná Dios ícha masacàaca imànica walí macáita yàacàsi.

Un buen siervo de Jesucristo

⁶ Iwàwacutá péewáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì. Péewáida nía iyú yáì tàacáisi yàacàsi ìwalírira, pìalàa nía nacáì ipíchaná neebáidaca cachìwéeyéì yàasu tàacáisi. Péewáidawa mamáalàacata nacáì ìwali yáì tàacáisi icàlidéerica walí càinácaalí iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo itàacáì. Peebáida nacáì mamáalàacata yáì cayábéeri yéewáidacalésica càide iyúwa pidàbáanaté peebáidacani àta siùca nacáide. Càicaalí pimànica, yásì píibaidapiná pìacawa Jesucristo irípiná cayábéeri iyú.

⁷ Eeri mìnánáì càmiíyéì yáalía Dios ìwali nacàlidaca nàasu tàacáisiwa canéerica iwèni, máiwitáiséerica, cachìwéerica nacáì, càide iyúwa abénaméeyéì béeyéì inanáì icàlidáaná wenàiwica irí. Piúca píichawa macáita càiri tàacáisi. Picá péemìla nalí. Néese péewáidawa cachàinírira iyú pìyacaténá machacànírira iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁸ Cayábaca walíni cachàinicaalí wainá cháì èeri irìcu idècunitàacá wàyaca cháì malééná èeri. Quéwa cayába cachàini walíni càiripináta wàyacaalí machacànírira iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácáiná càicaalí wàyaca, yá cayábaca Dios iicáca wáiwitáise siùcade. Néese áiba èeriwa wàyapínaca yáapicha càiripináta. ⁹ Báisícata yáì tàacáisica. Iwàwacutá macáì wenàiwica yeebáidacani. ¹⁰ Iná wáibaidaca cachàinírira iyú, weebáidacáiná cáuri Dios, manuícáténá wáináidaca wawàwawa ìwali càiripináta, yáì iwasèerica macáì

wenàiwicanáí Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹¹ Càita iwàwacutá pichùullaca nàyaca, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, péewáida nacái nía, iyú yái tàacáisica nucàlidéerica pirí. ¹² Timoteo, picá pimàaca caná piwèni naicáca pía, éwita ùuculliricáaníta pía. Néese píasáida nalí cainácaalí iwàwacutáaná nàyaca machacàníiri iyú níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pitàaní abéerita cayábéeri wawàsi ìwali. Píya machacàníiri iyú wenàiwicanáí iicápiná. Cáininá piicáca áibanáí, piyúudàanápíná nía. Peebáida Dios. Iwàwacutá masacàaca piíwitáise macái báawéeri ícha. ¹³ Pilée nalí Dios itàacái macái imanùbaca nàwacáidáyacacaalíwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Pimichàida náiwitáise mamáalàacata neebáidáanápíná cachàiníwanáí; péewáida nía nacái Dios itàacái iyú àta nùanàacataléta platalé. ¹⁴ Picá pibatàa imáalàacawa pícha yái chàinisi Dios imàaquéricaté pirí píibaidáanápíná irí, bàaluité ancianonáí imàacacaalíte icáapiwa píwali, nacàlidacaté nacái tàacáisi píwali Dios inùmalìcuíse ímérica píibaidáanápínaté Dios irípiná.

¹⁵ Pimàni mamáalàacatani macái pichàini iyúwa càide iyúwa núumáaná pirí, yéewacaténá macáita wenàiwica náalimá naicáca pimànica píacawa cayábéeri cachàiníwanáí mamáalàacata. ¹⁶ Picúa píawawa wenàiwica íbáyawaná ícha. Péewáidawa mamáalàacata Dios itàacái ìwali, néese péewáida wenàiwica cáalíacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pimànicaalí càì, yásí piwasàaca píawawa cachìwéeyéi yàasu tàacáisi ícha. Càita nacái piwasàapíná nía cachìwéeri tàacáisi ícha, níara yéemièyéica pirí.

5

Cómo portarse con los creyentes

¹ Picá píalàa nía cachàiníiri iyú, níara béeyéica asíanáica, néese píalàa nía éeréeri iyú càide iyúwa píalàaca nacáicaalí píaniriwa éeréta. Píalàa nacái ùuculliyéi càide iyúwa píalàaca nacáicaalí péenásàiriwa. ² Píalàa béeyéi inanái càide iyúwa píalàaca nacáicaalí píatúawa éeréta. Pía ùucullirica, péewáidacaalí mánacanái, piicá nía càiyéide iyúwa péenásàatúanái, picúa nacái píawawa càiripínáta ipíchaná pimànica píbáyawanáwa.

³ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàyacuéca pèewi abénaméeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa ícha. Piyúudàacué níara manìriyémica canéeyéica yéenibe, canéeyéica nacái yéenanái iyúudèeyéipíná nía. ⁴ Quéwa manìríchúami idèniacaalí yéenibewa, càita nacái udèniacaalí utaquéenáíwa, yásí iwàwacutá nayúudàaca úa quéecha nàacaténá uímiétacaná càide iyúwa Dios ichùullaná. Iwàwacutá nayúudàaca úa nèepùadacaténá yái cayábéerica nasèenáimi imàniricaté nalí, casímáicáiná Dios iicáca namànica ulí cayábéeri.

⁵ Nàyaca abénaméeyéi inanái manìriyéimi catúulécanásíwéeyéi, canácáiná néenanái iyúudèeyéipíná nía. Níara manìriyémica náibàaca nawàwawa Dios iwéré iyúudàanápíná nía, yá nasutáca níawawa Dios ícha èeríapinama, táiyápinama nacái. Iná iwàwacutácué piyúudàaca nía, píacué Dios yàasu wenàiwicaca. ⁶ Quéwa càmítacué iwàwacutá piyúudàaca áiba manìríchúami ùyacaalí meedá càasuíri iyú usímáidacaténá úawawa. Càmita uínáidawa Dios ìwali, íná ùyaca càide iyúwa yéetéechúamiwa. ⁷ Càita iwàwacutá pichùullaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàyáanápíná machacàníiri iyú ipíchaná áibanáí nacháawàaca naináwaná ìwali. ⁸ Aiba icàlidacaalí iináwanáwa yeebáidacasa Jesucristo itàacái, quéwa càmita iyúudàa yéenanáíwa, icapèerìcuíyéi nacáíwa, idéca iyamáidaca yeebáidaca Jesucristo itàacái. Báawéerica íiwitáise áibanáí ícha càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

⁹ Aiba manìríchúami iwàwacaalí íbaidaca abéerita Dios irípiná mamáalàacata uyúudàacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá iwàwacutá udènìaca sesenta camuí. Iwàwacutá nacái abéeríichúamica inìri. ¹⁰ Iwàwacutá nacái caináwanáca úa ìwalíse yái umànínáca áibanái irí cayábéeri; idàwinèechúa yéenibewa cayába nàyacaténá machacànìiri iyú; yeedéechúa wenàiwica ucapèericuléwa casímáiri iyú, ùacaténá nayáapíná; iyúudèechúa cayába áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái uíbaidáanápíná nalí càide iyúwa nàasu wenàiwica íbéerica wenàiwicanái yàabàli; iyúudèechúa nacái cawinácaalí yúuwichèeyéicawa; ímáanáca uwàwacaalí umànica macái cayábéeri íiwitáaná áibanái irí.

¹¹ Pitànàacaalí inanái ípidená cuyàluta irìcu, náibaidacaténá abéerita Dios irípiná càiripináta, picá pitànàa náipidená cawinácaalí manìríyémica càmíiyéitàacáwa idènìaca sesenta camuí; níacáiná abénaméeyéi manìríyémimi nawènúadapíná náiwitáisewa náibaidacalé íchawa náiméericaté ìwali namànínápinása Cristo irípiná nawàwacáiná needáca nalíwa nanìripínáwa àniwa. ¹² Néese namànicaalí càì, yá cabáyawanáca nía càmíicáiná namàni càide iyúwaté nacàlidáaná quéecha náibaidáanápínása abéerita Dios irípiná mamáalàacata nayúudàacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹³ Abénaméeyéi inanái nacái napáchiaca nàacawa meedá capìi imanùbaca, yá ínuca náibaidaca meedá; càmìta ínucáita nía meedá, néese nadàbaca natàaníca áibanái ìwali báawéeri iyú; máini nawàwaca náalíacawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali; néese nacàlidaca áibanái irí tàacáisi càmíirica cayába nacàlidaca nalí. ¹⁴ Iná nuwàwaca nacásàacawa àniwa níara manìríyémica, inìrimi yéetéeyémicawa ícha, cawinácaalí inanái càmíiyéitàacáwa idènìaca sesenta camuí, nadàwinàacaténá nacái néenibewa, nacúa nacái nacapèewa àniwa, ipíchaná wàuwidenái itàaníca báawéeri iyú wàwali, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵ Níacáiná abénaméeyéi manìríyémimi nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo ícha namànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná.

¹⁶ Abéechúa inanáicaalí yeebáidéechúa Jesucristo itàacái, udènìacaalí uénáníwa inanáíwa inìrimi yéetéeyémicawa ícha, yá iwàwacutá uyúudàaca nía, ipíchaná níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nayúudàaca nía. Yásí níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalimá nayúudàaca inanái manìríyémimi canéeyéica yéénánái iyúudèeyéipíná nía.

¹⁷ Iwàwacutá níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú napáyaidacaténá ancianoái íbaidéeyéica mamáalàacata Dios irípiná, icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica. Anciano icuàcaalí nía cayába, íbaidacaalí cachàinìiri iyú Dios irípiná mamáalàacata icàlidacaténá nalí Dios itàacái, yéewáidacaténá nía mamáalàacata nacái, yá iwàwacutá namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú pucháiba yàawiriéicatái ícha yái ofrenda namàaquéerica áiba anciano irí, nàacaténá iwèni yéewanápiná anciano idènìaca cayába iyáapínáwa, yéenibe yáapichawa. ¹⁸ Cayábaca Dios iicáca namànica càì bàaluitécáiná profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios ímacaté: “Picácué pidacúa pacá inuma ituínási ícha, idècunitàacá uíbaidaca pirí ubawàidaca ituínási ùlùacaténá iwìralè, néese pimàacacué uyáacani idècunitàacá uíbaidaca uèpunícawa”, ímacaté yái Diosca. Càité nacái Wáiwacali ímaca: “Iwàwacutácué pìaca iwèni yái íbaidéericuécá pirí”, ímaca.

¹⁹ Picá péemìa irí cawinácaalí icháawàaca anciano iináwaná ìwali canácaalí pucháiba, càmicaalí nacái másiba icháawèyéica anciano iináwaná ìwali.

²⁰ Quéwa cawinácaalí imàníyéica íbáyawanáwa mamáalàacata, iwàwacutá pialàaca nía cachàinìiri iyú macái wenàiwica yàacuésemi cáalucaténá áibanái namànica nabáyawanáwa, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²¹ Nuchùuliaca pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, mabáyawanéeyéi ángel iicápiná nacái, pimànínapíná macáita càide iyúwa núumáaná pirí siùcatàacáwa. Cawinácaalí imàníyeyéica ibáyawanáwa, pìalàa nía cachàiníiri iyú, níái yeebáidéeyeyéica Jesucristo itàacái. Pìalàa nía, iwàwacutá nacái càmita cayába piicáca abéeri wenàiwica áibanái ícha, néese pìalàa nía macáita abédanamata, cawinácaalí imàníyeyéica ibáyawanáwa. ²² Picá pimàaca picáapiwa mesúnamáita asàli ìwali pibàlùadacaténáni iyúwa anciano icuèrinápiná wenàiwica yeebáidéeyeyéica Jesucristo itàacái. Picùa piicáwani asáisi yèepunícaalíwa machacàníiri iyú, isicúacáicha cabáyawanéericani yái asàlica idécanáami pibàlùadacani iyúwa anciano. Pibàlùadacaalí càiri anciano, néese imànicaalí ibáyawanáwa, yásí cabáyawanáca pía nacái, càide iyúwa pidéca nacáicaalí piyúudàaca imànica ibáyawanáwa. Picùa píawawa masacàawaca macái báawéeri ícha.

²³ Núaliacawa pidéca piyamáidaca pìiraca uva ituní píasáidacaténá càmita piwàwa picàmaca iyúwa áibanái báawéeyéi. Quéwa cáuláicaca pidèerìcubàa madécaná yàawiría, íná nùalàaca pía ipíchana pìiraca yáawami únta, néese pèewiada achúmanamata uva ituní úni yèewi pìiracaténáni iyúwa dabé.

²⁴ Píináidawa cáaliacáiri iyú ipíchawáise pibàlùadaca áiba anciano nacuèrinápiná. Abénaméeyéi namànica nabáyawanáwa amalánama wenàiwicanái yáaliéricawa ìwali ipíchawáise áibanái icháawàaca naináwaná ìwali, quéwa áibanái namànica nabáyawanáwa ibàacanéeri iyú, càmita nacái wáaliawa ìwali madécaná èeripiná. ²⁵ Càita nacái waicáca amalánamata yái cayábéerica abénaméeyéi imànírira. Aibanái nacái namànica cayábéeri ibàacanéeri iyú quéwa càmita yéewa ibàacawa càiripináta, yái cayábéerica namànírira.

6

¹ Níara áibanái yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá nàaca náiwacali icàaluínináwa cáimiétaquéeri iyú náibaidacáiná irí, ipíchana áibanái càmíyeyéica yeebáida Jesucristo itàacái natàanica báawéeri iyú Dios ìwali, ìwali nacái yái tàacáisi wéewáidéerica iyú wenàiwica. ² Náiwacalicaalí yeebáida Jesucristo itàacái, iwàwacutá càmita nayamáida nàaca icàaluíniná cáimiétaquéeri iyú mamáalàacata, éwita néenasàiricáanítani Jesucristo ìwalíisená. Néese iwàwacutá náibaidaca irí cachàiníwanái mamáalàacata nayúudàacaténáni, náiwacalícáiná yeebáidaca Jesucristo itàacái, iwàwacutá nacái cáinináca naicácani, néenasàiricáináni, Jesucristo ìwalíisená.

La verdadera riqueza

³ Aibacaalí yéewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, càmicaalí nacái abédanama íiwitáise yeebáidacaténá yái báisíiri tàacáisi Wáiwacali Jesucristo yéewáidéericaté iyú wenàiwica, càmicaalí nacái yeebáida yái tàacáisi icàlidéerica cainácaalí iwàwacutáaná wàyaca, yá cáimacáica iicácawa. ⁴ Máini cachàinica iicáca yáawawa meedá áibanái ícha, quéwa càmita báisi yáaliawa, ibatàa abéeri wawàsipiná, càmita yáaliawa. Cáuláicaca íiwitáise máinicáiná iwàwa icuísaca íchawa áibanái canéeri iwèni tàacáisi ìwalíise; yá idécanáami natàanica náapichawáaca chàinisíiri iyú, yá báawaca áibanái iicáca nía náimacáiná náaliacasa nacàlidaca máini cáaliacáiri iyúni. Néese càmita yáalimá abédanamata náiwitáise náapichawáaca, yá nadàbaca nacuíáyacacawa máini báawéeri iyú. Néese nadàbaca nayúunáidaca báawaca áibanái íiwitáise canánama. Càmita náalimá manuíca náináidaca nawàwawa áibanái ìwali. ⁵ Néese napéliayacacawa mamáalàacata níái báawéeyéica íiwitáise, càmíyeyéica yáalía báisíiri tàacáisi ìwali. Nacàlidaca naináwanáwa meedá neebáidánasa Jesucristo itàacái, quéwa càmita neebáida báisíiri iyúni. Nacàlidacáita naináwanáwa càì needácaténá

nalíwa plata. ⁶ Báisíta weedáca walíwa cawèníiri wàyacaalí càide iyúwa Dios iwàwáaná, quéwa yái cawènírica iyaca wawàwalicu Dios imàacacáiná casímáica wía cayábacaalí waicáca wàasuwa Dios imàaquéerica walí, matuíbanáicaalí nacái wía cawèníiri wawàsi ícha. ⁷ Canápináta meedá cáinináaná waicáca cawèníiri wawàsi, bàaluitécáiná canáca watéeri wáapichawa wamusúacaalíte waicá èeri; càita nacái canácata watéeripiná wáapichawa wàacaalíwa èeri ícha. ⁸ Néese wadèniacaalí wayáapináwa, wabàlepiná nacáiwa, yásí yéewa casímáica wawàwa. ⁹ Quéwa cawinácaalí iwàwéeyéica càasuca, neebáidaca Satanás itàacái, yáalimáidacáiná nía namànínapiná nabáyawanáwa, yá nacaláacawa Dios ícha, yá nabáyawaná íbàaca nía càide iyúwa trampa íbàacaalí cuwèesi ráunamáita. Néese máini nawàwa namànica madécaná báawéeri wawàsi máiwitáiseeri iyú, yái báawéerica cànírica iyúudàa wenàiwica, néese iwataidéerica nía yéetácáisi irìculé, càide iyúwa wenàiwica isicùmacaalíwa depuúwéeri úni yáaculé. ¹⁰ Cawinácaalí wenàiwica cáininéerica iicáca plata, imànica macái báawéeri íiwitáaná yeedácaténá iríwa mamáalàacata plata. Abénaméeyéi nacái cáininéeyéica iicáca plata nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo ícha nacutácaténá mamáalàacata plata, néese nadéca needáca nalíwa manuísíwéeri yúuwichàacáisi, íná achúmaca nawàwa siuca nàuwichàacáináwa.

La buena lucha de la fe

¹¹ Quéwa pía, Timoteo, píacata Dios yàasu wenàiwicaca íbaidéerica Dios irípiná, íná piúca píchawa macáita yái báawéerica namànírica. Píalimáida macái pichàini iyúwa pìyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pía Dios icàaluíniná, peebáida itàacái, cáininá nacái piicácani, pídenia píuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú. ¹² Píalimáida macái pichàini iyúwa pimànicaténá cayábéeri ùwicái Dios irípiná. Yácata cayábéeri ùwicáica: yái picàlidáanáca báisíiri tàacáisi íméerica iwàwacutá wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái. Càì iwàwacutá pimànica, yásí peedápiná píriwa picáucawa càníiri imáalàawa. Dioscáiná imáidacaté pía pimànicaténá càì. Dios imáidacáinaté pía, íná yéewa picàlidacaté cayába piináwanáwa madécaná wenàiwicanái yàacuésemi peebáidáaná Jesucristo itàacái. ¹³ Siúcade Dios, yái yéerica nacáuca, macáita yái iyéerica, yéemìaca yái nuchùullanáca pía. Jesucristo nacái yéemìaca yái nuchùullanáca pía, yái Jesucristo icàlidéericaté cayábéeri tàacáisi, icàlidacaté nacái iináwanáwa machacàníri iyú Poncio Pilato irí. ¹⁴ Iná nuchùulia pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, pimàni macáita càide iyúwa nuchùullanáca pía. Picá piwènúada yái tàacáisica, íbatàa abéeri tàacáisi piná, ipíchaná iwàwacutá nùalàaca pía cachàiníiri iyú. Pimàni mamáalàacata càiripináta càide iyúwa nuchùullanáca pía àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacataléta àniwa. ¹⁵ Dios imàacapiná Wáiwacali Jesucristo yàacawa néese àniwa yéenáiwaná yàanàacaalíwa càide iyúwa abéerita Dios yáalíanáwa, chácaalínápiná èeri irìcucaalí. Càipiná Dios imànica abéericáináta Dios máiníiri cayábaca, cachàiníirica nacái náicha canánama; yácata Wacuèriná nacái cachàiníirica áibanái nacuèrinánái ícha canánama; yácata Wáiwacali nacái cachàiníirica áibanái íiwacanánái ícha canánama. ¹⁶ Yái Diosca, yácata abéerita cànírica imáalàawa, iyéerica icamaláná irìcuwa canácatalé áiba yáaliméeri yàanàaca mawiéniré irí, máinicáiná mèlumèluíricani. Canácata èeri mìnali iiquéericaté Dios. Canácata nacái èeri mìnali yáaliméeri iicácani. ¡Macáita nàapiná abéerita Dios iyéininá càiripináta, yái Dios cachàiníirica náicha canánama èeri càníiri imáalàawa! Báisíta, amén.

¹⁷ Píalàa níara càasuýéica idènièyéica cháì èeri yàasu cawèníiri. Píalàa nía ipíchaná cáimacái naicáca níawawa áibanái ícha. Iwàwacutá nacái càmita manuí nánáidaca nawàwawa nàasu cawèníiri ìwaliwa, càmicáiná yéewa nàasu cawèníiri

icùaca nía báawéeri ícha, yá nacái nàasu cawèníiri imáalàapínácawa áibaalípiná. Néese iwàwacutá manuíca náináidaca nawàwawa Dios ìwali icùanápíná nía, yái Dios imàaquéerica walí madécaná wawàsi casímáicaténá wawàwa. ¹⁸ Pichùulla càasuíyéi namànica cayábéeri áibanái irí nayúudàacaténá nía. Cayába namànicaalí áibanái irí cayábéeri manuísíwata nadèniacáiná manùba cawèníiri. Iwàwacutá casímáica nàaca catúulécanéeyéi irí càinácaalí wawàsi catúulécanéeyéi imáapuèrica. ¹⁹ Càasuíyéi imànicaalí càì, yásí nadèniapínáca cawènisíwéeri nàasuwa áiba èeriwa, yái nacáuca báisíríca càmíríca imáalàawa.

Encargo final a Timoteo

²⁰ Timoteo, pimàni cayába píibaidacaléwa Dios imàaquéericaté pirí picàlidáanápíná yái báisírí tàacáisica. Picá peebá èeri mìnanaí yàasu tàacáisi canéeri iwèni, casaquèeri nacái. Aibanái nacái nawàwa natàaníca náapichawáaca chàinisírí wawàsi iyú nàasu tàacáisi cachìwéeri ìwaliwa. Náimaca cáalíacáicasa nía quéwa càmita báisí náalíacawa. Picá peebá nalí. ²¹ Abénaméeyéi nadéca neebáidaca nàasu yéewáidacalési cachìwéeri, yá nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo ícha.

Nusutácué Dios ícha pirípinácué imànínápínácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú.

2 TIMOTEO

Saludo

¹ Núa Pablo nubànùà pirí cuyàluta. Núcata abéeri apóstol Jesucristo ibànùèrica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Jesucristo ibànùàca núa Dios íimacáináté imàacáanápíná wenàiwica nadènìaca nacáucawa càmíri imáalàawa cawinácaalí iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ² Nubànùà pirí cuyàluta, Timoteo cáininéerica nuicáca càiride iyúwa nuèriwa. Nusutáca Wáaniri Dios íicha pirípiná, Wáiwacali Jesucristo nacái namàninápiná pirí cayábéeri mawèníri iyú, naicáanápíná nacái pipualé, namàacáanápíná nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Dar testimonio de Cristo

³ Nusutáca Dios íicha pirípiná èeríapi, táiyápi nacái, yá nùaca Dios irí cayábéeri pìwali, yái Dios nuíbaidéerica irípiná, nuèrica nacái icàaluíniná matuíbanáiri iyú nùyacáiná machacàníri iyú càide iyúwaté nùawirináimi yàaná Dios icàaluíniná.

⁴ Macái yàawiría nusutácatáita Dios íicha pirípiná, máini nuwàwa nùaca nuicáca pía, nuwàwalicáiná achúmacaté piwàwa manuísíwata nuèpùacaalítéwa píicha. Íná nuwàwa nuicáca pía àniwa casímáicaténá nuwàwa manuísíwata. ⁵ Yá nùaca Dios irí cayábéeri pìwali núalíacáináwa peebáidaca Jesucristo itàacái báisíri iyú macái piwàwalícuísewa. Quéechatécáwa pírumi Loida uípidená, píatúami nacái Eunice uípidená, neebáidacaté Jesucristo itàacái, yá núalíacawa báisíri iyú peebáidáaná nacái.

⁶ Íná càì nùalàaca pía: Càide iyúwa wapucúadacaalí quichái capèrùacaténáni, càita nacái iwàwacutá picáucàidaca chàinisi Dios imàaquéericaté pirí numàacacaalíté nucáapiwa pìwali; yá pimàni píibaidacaléwa cachàiníri iyú, yái íibaidacalésica Dios imàaquéericaté pirí, ichùulièrica nacái pimànica. ⁷ Píalimá pimànica píibaidacaléwa cachàiníri iyú yái íibaidacalésica Dios imàaquéericaté pirí, Dioscáiná idéca yàaca walí Espíritu Santo. Yái Espíritu Santo càmírita cáalu imànica wía, néese ichàiniadaca wía wáibaidacaténá Dios irípiná, imàaca nacái cáinináca waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái, iyúudàaca nacái wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, yéewacaténá nacái wamànica macáita cáalíacáiri iyú. ⁸ Picá báì picàlidaca áibanái irí Wáiwacali iináwaná. Picá nacái báì pía nùwalíse, yái nùuwichàanácawa presoíri iyú Wáiwacali irípiná nucàlidacáiná iináwaná. Néese pìidenà yùuwichàacáisi núapicha wacàlidacáiná tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Píalimá pìidenàca piùwichàanápínáwa yácáiná Dios yàaca pichàini.

⁹ Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Ichùulìaca wàyaca mabáyawanéeri iyú nacái. Càmitaté iwasàa wía, imáida wía nacái ìwalíse yái wamànírìca wachàini iyúwa. Néese iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, imáida wía nacái íináidacáinátéwa imàninápináté walí cayábéeri mawèníri iyú, cáinináacáináté nacái iicáca wía ìwalíse yái cayábéerica Cristo Jesús imànírìpinácaté walí. Bàaluitécáiná èeri ipíchawáiseté, néenialíté cáinináca Dios iicáca wía. ¹⁰ Siùcade Dios imàacaca wáalíacawa cáinináca iicáca wía, iwàwa nacái imànica walí cayábéeri mawèníri iyú. Càì yásáidaca walíni: Ibànùacaté Jesucristo, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Jesucristo idéca imáalàidaca wáicha yái yéetácáisica imàaquéeripíná wéetácawa méetàuculé Dios íicha càiripínáta, íná càmita quirínama iwàwacutá cáaluca waicáca wéetáanápínáwa. Wéetácaalíwa, yá wéetápinácawa Dios icáapirìcuta, íná càmita cáalu wía. Jesucristo idéca nacái imàacaca wáalíacawa wàyáanápínacué

càiripináta wacáuca cà míri imáalàawa yáapichawa weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

¹¹ Dios idéca ichùulíaca nucàlidáanápíná yái tàacáisica. Yá ibànùaca núa iyúwa apóstol nuéwáidacaténá wenàiwicanái iyú yái tàacáisica. ¹² Iná siùcade nùuwichàacawa presoíri iyú. Quéwa càmita báí núa ìwalíse yái nùuwichàanácawa Jesucristo irípiná, nualíacáiná ìwali yái nuebáidéerica, yái Jesucristoca, nualíaca nacáíwa báisíiri iyú cachàinírìcani icùacaténá núa yéewanápiná nuebáidaca itàacái mamáalàacata àta yàanàacataléta àniwa.

¹³ Píà picàlidaca machacàníri iyúni yái tàacáisi càide iyúwaté péemlaná nucàlidaca piríni. Peebáida mamáalàacata Cristo Jesús itàacái, cáininá píicáca Dios, wenàiwicanái nacái càide iyúwa Cristo Jesús ichàiniadáná píà. ¹⁴ Picùà cayába yái tàacáisi cayábéerica Dios imàaquéericaté pirí, ipíchaná áibanái iwènúadacani. Picùà cayábani Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu iyéerica wawàwalícu, ichàiniadéerica nacái wía.

¹⁵ Píalíacawa macáita Asia yàasu cáli néeséeyéi nadéca namàacaca núa abéerita. Càita nacái nawènúacatéwa nuícha níara Figelo, Hermógenes nacái, yáté càmita nayúudàa núa quirínama idécanáamité romanonái yúucaca núa presoíyéi ibànaliculé. ¹⁶ Quéwa Onesíforo idéca iyúudàaca núa, íná nusutáca Dios íicha iicáanápíná napualé, níai Onesíforo icapèerícúiséeyéica, yacáiná Onesíforo idéca iyúudàaca núa madécaná yàawiría, yá ichàiniadacaté nuwàwa. Càmitaté báí ipáchiaca núa éwita presocáaníta núa presoíyéi ibànalicu. ¹⁷ Néese idécanáamité Onesíforo yàanàaca aléi Roma ìyacàlená irìculé, yáté icutáca núa mamáalàacata àta yàanàacataléta núa cháí presoíyéi ibànalicu. ¹⁸ Yá nusutáca Dios íicha iicáanápíná Onesíforo ipualé, imàni nacái irí cayábéeri néenialípiná Jesucristo yàanàacaalípiná àniwa. Píalíaca nacáíwa Onesíforo iyúudàacaté wía nacái wàyacaalíté néeni Efeso ìyacàlená irìcu.

2

Un buen soldado de Jesucristo

¹ Iná Timoteo, nuiquéerica càiride iyúwa nuíriwa, pimàaca Dios ichàiniadaca píiwitáise Cristo Jesús ichàini iyú, yái imànírìca pirí cayábéeri mawèníri iyú píyacáiná abédanamata yáapicha. ² Bàalutité péemíaca nucàlidaca yái tàacáisica madécaná wenàiwica yàacuésemi. Siùcade iwàwacutá péewáidaca áiba aslanái, pichùulia nacái nacàlidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá cayábéeyéica íiwitáise, yeebáidéeyéica tàì íiméeri iyú, imàníiyéica nacái machacàníri iyú càide iyúwa náimáaná. Iwàwacutá nacái náalíaca néewáidaca áibanái wenàiwica iyú yái tàacáisica.

³ Píidenà piùwichàanáwa Jesucristo irípiná wáapicha wía yéewáidéeyéica wenàiwica Jesucristo itàacái iyú càide iyúwa cayábéeri úwisàiri lidenlaná yùuwichàanáwa imànicaténá càide iyúwa íiwacali iwàwáaná. ⁴ Péemíaca comparación: Uwisàiri càmita ìya càide iyúwa cà míiyéi úwi, néese yeebáidaca íiwacali iríwa iwàwacáiná isíimáidaca íiwacaliwa, yái imáidéericani. Càita nacái iwàwacutá pimàacaca píawawa Cristo Jesús irí píibaidacaténá irí cachàiníri iyú. ⁵ Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica isàiwicacaalí deporte imawènìadacaténá áibanái. Canáca yéewaná yeedáca iríwa cawèníri premio yái coronaca, càmicaalí isàiwica machacàníri iyú càide iyúwa nachùnlaná deporte. Càita nacái iwàwacutá péewáidacawa cachàiníri iyú, píibaida nacái machacàníri iyú pimànicaténá macáita càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná; yásí yàaca piríwa cawèníri píapínacaalíwa chènuniré. ⁶ Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica íibaidacaalí ibànacalewa cachàiníri iyú, yá yáalimá iyáaca idàbáanéeri ibànacale ìyacanáwa. Càita nacái iwàwacutá píibaidaca cachàiníri iyú

Jesucristo irí, néese yàapínáca piríwa cawèníri chènuníiséerica. ⁷ Píináidacawa cayába ìwali yái tàacáisi siùquéerica tàacáwa nucàlidaca pirí, yásí Wáiwacali imàacaca píalíacawa macáita piwàwacutéerica píalíacawa ìwali.

⁸ Píalimápiná pìideniaca piùwichàanáwa piwàwalicaalí Jesucristo, yái wenàiwica Dios imichàidéericaté yéetácáisi íicha. Yácata rey David itaquérinámi nacái, yái Jesucristoca. Càì nucàlidaca yái tàacáisica íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁹ Yá nàuwichàidaca núa nucàlidacáiná yái tàacáisica. Yá nadéca nadacùaca núa cadena iyú cháì presoíyéi ibànalícu, càide iyúwa cabáyawanéeri. Quéwa yái Dios itàacáica, càmita náalimá nadacùacani, néese áibanái icàlidaca yàacawa mamáalàacatani. ¹⁰ Iná nuídeniaca macáisi yùuwichàacáisi nalípiná níái wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. Càì nùuwichàacawa yéewanápiná neebáidaca Cristo Jesús itàacái iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewanápiná nàyaca yáapicha cáimiétacanéeri iyú, nacamaláná mèlumèluíri irícu nacáíwa càiripináta.

¹¹ Báisíricata yái tàacáisica íiméerica:

Weebáidaca Jesucristo itàacái, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, íná càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawanámi íichawa. Yá wàyapíná nacái Jesucristo yáapicha càiripináta;

¹² wàideniacaalí yùuwichàacáisi Jesucristo irípiná, yá wacùapínáca macáita yáapicha áiba èeriwa; quéwa wáimacaalí càmitasa yàasunái wía, càita nacái íimápináca càmita yàasunái wía;

¹³ cawàwanáta wawènúadapíná wáiwitáisewa íicha, quéwa Jesucristo imànipíná macáita càide iyúwa íimáaná càmicáiná yéewa iwènúadaca íiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali.

Un trabajador aprobado

¹⁴ Picàlida nalí àniwani, yái tàacáisi nucàlidéericaté pirí ìwali, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Píalàa nía Dios iicápiná ipíchaná natàaníca náapichawáaca chàinisíri iyú canéeri iwèni wawàsi ìwali. Canéerica iwèni yá tàacáisi natàanírica ìwali. Natàanícaalí càiri canéeri iwèni wawàsi ìwali, càmita nayúudàa wenàiwica, néese báawaca namànica wenàiwicanái íiwitáise cawínácaalí yéemièyéica nàasu tàacáisi, íná càmita neebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú. ¹⁵ Píalimáida macáisi pichàini iyúwa píibaidacaténá cayábéeri iyú Dios irípiná, casíimáicaténá Dios iicáca yái pimànírica, càide iyúwa abéeri yàasu wenàiwica íibaidacaalí cayába, yá càmita iwàwacutá báicani ìwalíise yái imànírica. Yá picàlidaca machacàníri iyú nalíni, yái tàacáisi báisírica Dios itàacáica. ¹⁶ Picá pitàaní wenàiwica yáapicha natàanícaalí máiwitáiséeri iyú cháì èeriquéi yàasu tàacáisi cachìwéeri ìwali, méetàuculéeri tàacáisi nacái, níacáiná itàaníyéica máiwitáiséeri iyú càiri wawàsi ìwali naméeràidaca wenàiwica déeculé Dios íicha, nàyacaténá iyúwa càmíiná Dios iwàwa. ¹⁷ Yái nàasu tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica máini báawaca imànica wenàiwicanái íiwitáise. Nàasu tàacáisi idàwinàacawa wenàiwicanái iwàwalícu càide iyúwa cháunási ibadéericawa iyáacaalí yàacawa wainá máuláiquéerica. Càita néewáidaca wenàiwica níara Himeneo, Fileto nacái. ¹⁸ Nadéca naméeràacawa báisíri tàacáisi íicha. Nadéca nawènúadacani. Nacàlidaca nachìwawa meedá càì: Náimaca idécasa ichàbacawa wáicha yái namichàanáca yéetácáisi íicha. Càita nadéca báawaca namànica abénaméeyéi íiwitáise íná càmita neebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú. ¹⁹ Quéwa cachàinírica càiripínátani, yái Dios itàacái báisírica, càide iyúwa manuíri íba wabàlùadéeripínáca íinata manuíwéeri capíi. Iyaca nacái tàacáisi íba ìwali, yái tàacáisi íiméerica: “Wáiwacali yáalíacawa cawínácaalí níái yàasu wenàiwicaca”, càì íimaca. Yá íimaca àniwa: “Cawínácaalí icàlidéeyéica íináwanáwa

Wáiwacali yàasu wenàiwicaca nía, neebáidaca nacái itàacái, iwàwacutáca namàacaca náichawa macái nabáyawanáwa namànírica”, íimaca.

²⁰ Péemla comparación: Càasuíri icapèe manuúri irìcu nàyaca madécaná quírapieli íiwitáaná. Nadèniaca abénaméeyéi cawèniyéi quírapieli oro imànicaná, quírameníri plata imànicaná nacái. Iyaca nacái abénaméeyéi quírapieli càmiyéica cawèni, cáli imànicaná, àicu imànicaná nacái. Yá capíi íiwacali icùaca càiripináta níai cawèniyéica quírapielica, quéwa áibaalípiná yúucaca meedá íichawa quírapieli canéeyéica iwèni. Càita nacái àta alénacaalí nàyaca Wáiwacali yàasunái, yá iyaca nèewi abénaméeyéi càmiyéica yàasu. ²¹ Iná abéeri Wáiwacali yàasu wenàiwica icùacaalí cayába yáawawa masaquèeri iyú ipíchaná imànica íbáyawanáwa, yásí yáalimá íbaidaca cayába Wáiwacali irípiná, imànicaténá àta càinácaalí cayábéeri íbaidacalési Wáiwacali ichùulìerica imànica, càide iyúwa nacùacaalí cawèníri quírapieli abéerita capíi íiwacali irípiná.

²² Iná picá pimàni càide iyúwa abénaméeyéi ùuculiyéi iwàwáaná imànica meedá, néese pimàni cayábéeri macái pichàini iyúwa. Peebáida Jesucristo itàacái. Cáininá piicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái. Píya matuíbanáiri iyú náapicha cawinácaalí masaquèeyéica íiwitáise isutéeyéica yáawawa Wáiwacali Jesucristo íicha. ²³ Picá pitàaní náapicha cawinácaalí iwàwéeyéica itàanica canéeri iwèni wawàsi ìwali càide iyúwa máiwitáiseeyéi càmiyéica yáalíawa. Píalíacawa natàanicaalí càiri wawàsi ìwali, yá nadàbaca natàanica náapichawáaca chàinisíiri iyú, tàacáisi ùuléeri iyú nacái. ²⁴ Pía íbaidéerica Wáiwacali irípiná iwàwacutá càmita pipélicia placawa, néese iwàwacutá càmiírica calúa píiwitáise macái wenàiwica yáapicha. Iwàwacutá nacái píalíaca péewáidaca wenàiwica cayába. Iwàwacutá nacái píideniaca piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalí píri báawéeri, càmicaalí nacái nawàwa néewáidacawa. ²⁵ Abénaméeyéi nàuwideca namànica báisíiri tàacáisi. Píalàa nía éeréeri iyú. Iwàwacutá càmita cáimacái piicáca píawawa náicha. Càì iwàwacutá pimànica yéewacaténá cawàwanáta Dios imàacaca nawènúadaca náiwitáiseewa neebáidacaténá yái báisíiri tàacásica, ²⁶ yéewacaténá nacái Dios iwasàaca nía Satanás ichàini íicha. Satanás idéca íbàaca nía càide iyúwa trampa íbàacaalí cuwèesi. Dios iwasàacaalí nía, yásí náalimá namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná.

3

Cómo será la gente en los tiempos últimos

¹ Iwàwacutá píalíacawa abéeri wawàsi: Aibaalípiná maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá máinípiná càulenáca wenàiwica nàyaca cháì èeri irìcu. ² Máinípiná cáinináca wenàiwica naicáca níawawa áibanái íicha, cáininápiná nacái naicáca plata, máiní cáimacáca naicápiná níawawa áibanái íicha. Cachàinipiná nacái naicáca níawawa. Natàanípiná báawéeri iyú Dios ìwali. Càmita neebápiná nasèenáí ichùullacawa. Càmita nàapiná cayábéeri tàacáisi quirínama áibanái irí, Dios irí nacái. Caná iwèni naicápiná áibanái yàanáca Dios icàaluíniná. ³ Càmita cáininá naicápiná néenánáíwa. Càmita abédanamata náiwitáise áibanái yáapicha matuíbanáiri iyú. Nacàlidapiná nachìwawa báawéeri iyú áibanái ìwali. Càmita nacùapiná níawawa cayába íná namànipiná macái íiwitáaná báawéeri namàlìwalé iyúwa. Caluéyéipiná íiwitáise iyúwa cuwèesináí. Nàuwidèpiná namànica macái íiwitáaná cayábéeri. ⁴ Yá nacháawàpiná nanacáiyéiwa nàuwidenái iríwa. Ráunamáita namàni nàacawa nabáyawanáwa máiwitáiseeri iyú ipíchawáise náináidacawa ìwali yái namàníripináca. Yá máiní cayáapiná naicáca níawawa áibanái íicha. Nawàwapiná namànica meedá càinácaalí wawàsi ísímáidéeripiná nawàwa. Càmita nacutápiná náalíacaténá Dios ìwali namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵ Pucháibéeyéipiná íiwitáise,

namànipiná càide iyúwa wenàiwica yèeyéica Dios icàaluíniná báisíri iyú, quéwa nachìwa iyúwa meedá. Càmita namàacapiná Dios icùaca náiwitáise nàyacaténá machacàníri iyú. Pìawa náicha cawinácaalí imàníyéica càì.

⁶ Picá pìacawéerida wenàiwica imàníyéica càì nàyacáiná nèewi abénaméeyéi asianái ichìwáidéeyéica wenàiwica namàacáanápíná nawàlùacawa nacapèe iriculé. Néese nachìwáidaca máallawáiséeyéi inanái, bàsabàséeyéi íwita, máiníyéi cabáyawanáca, imàníyéica madécaná báawéeri namàliawalé iyúwa càide iyúwa máiníná nawàwa namànica. ⁷ Ewita níara inanáica néewáidacáanítawa mamáalàacata áiba tàacáisi wàlisài ìwali, càicáaníta canátáita náalimá náalíaca néemíaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi báisírira. ⁸ Níái cachìwéeyéica nàuwideca namànica báisíri tàacáisi, càide iyúwaté pucháiba camàliquéeyéi ípidenéeyéicaté Janes, Jambres nacái. Bàluite nàuwideca namànicaté profeta Moisés, icàlidéericaté Dios itàacái. Siùca nacáide, níái báawéeyéica máiní éruca náiwitáise, nánáidacawa abéerita báawéeri ìwali. Caná nawèni Dios iicáca nía càmicáiná neebáida Jesucristo itàacái báisíri iyú. ⁹ Quéwa càmita náalimápiná nawènúadaca wenàiwicanái íiwitáise mamáalàacata macáicáiná wenàiwica náalimápiná náalíacawa máiwitáiseca nía. Néese nachàbapínacawa càide iyúwaté nachàbáanáwa, níara pucháiba yùuwidéeyéicaté imànica profeta Moisés.

El último encargo de Pablo a Timoteo

¹⁰ Quéwa Timoteo, pidéca peebáidaca cayába càide iyúwaté nuéwáidáaná wenàiwica báisíri tàacáisi iyú. Píalía nacáíwa càinácaalí nùyaca, càinácaalí nacái nuínáidaca numànica. Píalíacawa càinácaalí nuebáidaca Dios, càinácaalí nacái núalimáidaca mamáalàacata nuéwáidacaténá wenàiwica éeréeri iyú. Píalíacawa cáinináca nacái nuicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái. Píalíacawa càinácaalí nuèdeníaca nùuwichàanácaawa Wáiwacali irípiná. ¹¹ Píalía nacáíwa càinácaalíté nàuwichàidaca núa, yá nùuwichàacawa Wáiwacali irípiná nuíbaidacáiná irí. Píalíacawa macáita ìwali yái nuchàbáanácatéwa nàuwichàidacaalíté núa Antioquía ìyacàlená irìcu, Iconio ìyacàlená irìcu nacái, Listra ìyacàlená irìcu nacái. Píalíacawa ìwali yái nùuwichàanácatéwa quéwa Wáiwacali iwasàacaté núa náicha canánama. ¹² Báisíta macáita cawinácaalí iwàwéeyéica ìyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná nàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá áibanái yùuwichàidapíná níawa Cristo Jesús ìwali. ¹³ Quéwa níái báawéeyéica, nía nacái ichìwáidéeyéica wenàiwica namànipiná nàacawa mamáalàacata nabáyawanáwa cachàiníwanái, yá nachìwáidapíná wenàiwica mamáalàacata, nachìwáidaca nacái níawawa.

¹⁴ Quéwa pía Timoteo, iwàwacutá peebáidaca yái tàacáisica mamáalàacata, pimàni nacái càide iyúwa péewáidáanáatéwa, iyúwa nacái píalíanáwa báisírícata yái tàacáisi péewáidéericawa ìwali, píalíacáináwa néewáidacaté pía báisíri tàacáisi iyú, níara yéewáidéeyéicaté pía. ¹⁵ Piwàwali píalíacatéwa Dios itàacái ìwali sùmàicatáiseta pía àta siùca nacáide, yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalícuíse. Píalíacawa Dios itàacái ìwali íná yéewa cáalíacáica pía. Píalía nacáíwa peebáidacaalí Cristo Jesús itàacái, yá iwasàapíná píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁶ Macáita yái Dios itàacáica Dios imàacacaté wenàiwica náalíacawa càinácaalíté iwàwacutáaná natànàaca itàacái inùmalícuíse. Íná cayábaca wéewáidaca wenàiwicanái Dios itàacái iyú, wàalàaca nía nacái cachàiníri iyú namànicaalí nabáyawanáwa. Yá cayábéerica Dios itàacái wéewáidacaténá iyú wenàiwica, wawènúadacaténá náiwitáise Dios irípiná, wáasáidacaténá nacái càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníri iyú Dios iicá. ¹⁷ Íná iwàwacutá wía Dios yàasu wenàiwicaca

wéewáidacawa Dios itàacái ìwali yéewacaténá wáaliacawa, yéewacaténá nacái wáalimá wamànica cainácaalí cayábéeri wawàsi Dios ichùulièrica wamànica.

4

¹ Nuchùulìa pía manuísíwata Dios iicápiná, Cristo Jesús iicápiná nacái, yái yàanèripináca icàlidacaténá macái èeri mìnanaí iináwaná ìwali, cainácaalí báawéerica namànica, yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalisewa, níai cáuyéica, nía nacái yéetéeyéimicawa. Nuchùulìaca pía manuísíwata Cristo Jesús yàacáináwa néese àniwa icùacaténá macáita. ² Nuchùulìaca pía manuísíwata picàlidáanápíná báisíiri tàacáisi wenàiwicanáí irí. Picàlida nalíni mamáalàacata éwita càmicaalí nawàwa néemìaca piríni. Pìalàa nía cachàiníiri iyú cawinácaalí imànliyéica ibáyawanáwa, piwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íchawa. Pimichàida náiwitáise namànínápíná cayábéeri. Picá piméyáa péewáidaca nía càmicaalí neebáida caquialéta, néese péewáida nía éeréeri iyú mamáalàacata. ³ Picàlida nalíni siùcade, mesúnamáicáináta càmita wenàiwica nawàwa néemìaca irí yái tàacáisi báisírira. Néese nacutápiná nalíwa meedá máini madécaná yéewáidéeyéipináca níawa, icàlidéeyéipináca nalí abéerita tàacáisi nawàwéerica néemìaca, cainácaalí wàlisàì tàacáisi itiquilíadáidéeripiná nàuwí. Nàwacáidapíná nalíwa càyéi yéewáidéeyéica wenàiwica nawàwacáiná namànica nabáyawanáwa nasímáidacaténá níawawa. ⁴ Nawènúapínacawa báisíiri tàacáisi ícha, yá càmita quirínama nawàwapíná néemìacani, néese naméeràacawa meedá neebáidaca èeri mìnanaí yàasu tàacáisi cachìwéeri càide iyúwa abénaméeyéi béeyéi inanái icàlidáaná. ⁵ Quéwa pía Timoteo, pínáidawa mamáalàacata machacàníiri iyú. Piidenla yái piùwichàanáca. Picàlida mamáalàacata yái tàacáisi íméerica Cristo Jesús iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Pimàni cayába macáita píibaidacalécawa càide iyúwa Dios ichùullaná pimànica.

⁶ Iwàwacutá píibaidaca cachàiníiri iyú Dios irípiná núamiricubàami, yácáiná nuenáiwanaí idéca yàanàaca nuétácatáipínáwa Wáiwacali ìwali, íná nuétápináwa càide iyúwa sacrificio Wáiwacali ìwali. ⁷ Nudéca nuíbaidaca Jesucristo irípiná cachàiníiri iyú càide iyúwa úwisàiri imànicaalí cayábéeri ùwicái. Nudéca numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa Jesucristo irípiná càide iyúwa wenàiwica imáalàidacaalí ipianícawa carrera ìwali. Càmitaté nuwènúawa Dios ícha, néese nuebáidaca yái tàacáisi báisírira mamáalàacata. ⁸ Càide iyúwa nàacaalí corona wenàiwica irí, yái wenàiwica ipianíricatéwa carrera ìwali imawèniadaca nacái áibanái, càita nacái siùcade ìyaca nulí nùasu cawèníiri chènuniré, Wáiwacali yèeripináca nulí yàacaalíwa néese àniwa, numànicáiná cayábéeri machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwáaná. Yái Wáiwacali, cayábéerica íiwitáise, icùaca wenàiwica machacàníiri iyú, yùuwichàidapíná nacái báawéeyéi. Càmita nulípiná abéerita yàacani, yái cawènírica, néese yàapíná cawèníiri macái wenàiwica irí cawinácaalí máini iwàwéeyéica iicáca Wáiwacali yàacawa néese àniwa cáininácainá naicàcani.

Instrucciones personales

⁹ Pimàni macáita càide iyúwa iwàwacutáaná pimànica piacaténáwa nùatalé mesúnamáita. ¹⁰ Nuwàwacutáca pía, Demascáiná idéca imàacaca núa abéerita cáininácainá iicáca èeri mìnanaí íiwitáise. Idéca yàacawa Tesalónica ìyacàlená néré. Crescente idéca yàacawa Galacia yàasu cáli néré. Tito nacái idéca yàacawa Dalmacia yàasu cáli néré. ¹¹ Abéerita Lucasquéi ìya núapicha. Pía picutáca Marcos pitécaténáni piápichawa iyúudàacáiná núa cayábéeri iyú nuíbaidacaténá Dios irípiná. ¹² Nuwàwacutáca Marcos iyúudàaca núa nubànùacáiná Tíquico yàacaténáwa Efeso ìyacàlená néré. ¹³ Idècunitàacá pianàaca nùatalépiná, peedá nulí nùasu ruana nacáiri núuquéeri nùwalisewa, numàaquéericaté Carpo

icapèe irìcu, Troas iyacàlená néeni. Peedá nacái nùasu cuyàluta imanùbaca iwawanèericawa. Máini nuwàwacutáca nacái nùasu cuyàluta iwawanèericawa canánama, níái pìrái íimamimica namànírica cuyàluta piná.

¹⁴ Alejandro yái íbaidéerica hierro idéca imànica nulí báawéeri manuísíwata. Wáiwacali yùuwichàidapinàcani ìwalíse yái báawéerica imànírica. ¹⁵ Piicá píichawa cayábani yái asìalica ipíchaná imànica pirí báawéeri nacái máinicáina yùuwideca imànica yái tàacáisi wacàlidéerica.

¹⁶ Quéechatécáwa nubàlùacaalítéwa nàacuésemi níái yàcalé íiwacanánáica, yá nucàlidacaté nalí nuináwaná ìwaliwa yái nùuwidenái icháawàanáca nuináwaná ìwali. Yáté canáca áibaquéi yàacawéeridéeripinàcaté núa. Macáicata namàacacaté núa abéerita. Nusutáca Dios íicha nalípiná, ipíchaná yùuwichàidaca nía ìwalíse yái namàacáanacaté núa abéerita. ¹⁷ Quéwa Wáiwacali idéca yàacawéeridaca núa, ichàiniadaca nacái nuíwitáise, íná yéewa nudéca numàalàidaca nucàlidaca yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewacaténáté macáita càmiyéi judío néemiaca Jesucristo iináwaná ìwali. Wáiwacali iwasàacaté núa cáalunáiri íicha càide iyúwa idéca nacáicaalí iwasàaca núa león inùma íicha, cháwi quíiréeri nacáirica. ¹⁸ Yá núalíacawa Wáiwacali iwasàanápíná núawa macái báawéeri íiwitáaná íicha, yá itépiná núawa cayábacatalé chènuniré Wáiwacali icùacataléca macáita. ¡Néese macáita nàapíná irí cayábéeri càiripináta, yái icuèripináca macáita cáimiétacanéeri iyú, icamaláná mèlumèluíri irìcuwa càiripináta! Báisíta, amén.

Saludos y bendición final

¹⁹ Nuwàwali níara Prisca, Aquila nacái, nía nacái Onesíforonáica. ²⁰ Erasto iyamáacatéwa Corinto iyacàlená irìcu. Numàacacaté Trófimo iculuéricawa Mileto iyacàlená irìcu. ²¹ Pimàni macáita iyúwata píalimáanáta, píacaténáwa mesúnamáita nùatalé ipíchawáise unìabéca. Nawàwali pía macáita níái iyéeyéica cháí yàcalé, níái Eúbulo, Pudente nacái, Lino nacái, úa nacái Claudia, macáita nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²² Pía Timoteo, nusutáca Wáiwacali Jesucristo íicha pirípiná ichàiniadáanápíná píiwitáise. Píacué canánama, nusutácué Dios íicha nacái pirípinácué imànínápínácué pirí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

TITO

Saludo

¹ Núa, Pablo, nubànù pirí cuyàluta, pía Tito. Núa íbaidéerica Dios irípiná. Nucàlida tàacáisi nacái Jesucristo inùmalìcuise. Numàni càì yéewanápiná macáita wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa neebáidaca Dios itàacái tàì ímèeri iyú, yéewanápiná nacái náalíacawa macáita yái tàacáisi yéewáidéerica wía wáalíacaténáwa càinácaalí Dios iwàwa wàyaca cháì èeri irìcu.

² Nuíbaida Dios irípiná, nutàani nacái Jesucristo inùmalìcuise núalíacáináwa báisíiri iyúcani Dios yáalimá imàacaca wàyaca yáapicha càiripináta. Yái Diosca, yái càmirica cachìwa, icàlidacaté tàacáisi bàaluitésíwa èeri ipíchawáise. Dios icàlidacaté cáimiétacanèeri iyúni, yàanápiná wacáuca càmiri imàalàawa. Wáalía nacáwa imàinínápiná càì.

³ Siúcáise Dios imàacaca wáalíacawa tàacáisi ìwali Dios icàlidéericaté. Yá wáalíacawa ìwali yái tàacáisica, Dios ibànùacáinaté wenàiwica néewáidacaténá wía. Yácata yái tàacáisica Dios ichùulíerica nucàlidaca wenàiwicanái irí, yái Dios iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

⁴ Nubànù pirí cuyàluta, Tito. Báisíta, nuicáca pía càiride iyúwa nuìriwa weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Nusutáca Wáaniri Dios ícha pirípiná, Jesucristo nacái, yái iwasèericaté wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, namàinínápiná pirí cayábèeri, namàacáanápiná nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

El trabajo de Tito en Creta

⁵ Numàacacaté pía Creta yàasu iwàwata ínata pimànicaténá yái íbaidacalési càmiricáwaca numàalàida numànica nèewi níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Nuwàwa nacái pibàlùadaca ancianonáipiná macái yàcalé imanùbaca nacuerinánáipináca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá nacái ancianonái nàyaca càide iyúwaté núumáaná pirí.

⁶ Càita iwàwacutá ancianonái nàyaca: Iwàwacutá anciano ìyaca mabáyawanèeri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàaca iináwaná ìwali, ipíchaná náimaca imànica ibáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idènìaca abéechúata ínuwa. Yéenibe nacái iwàwacutá neebáidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá anciano yéenibe nàyaca machacànìiri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàaca naináwaná ìwali, ipíchaná áibanái náimaca anciano yéenibe nawàwáanása namànica meedá macái báawèeri íwitáaná, càmitasa nacái neebáida náaniri itàacáwa.

⁷ Yácáiná anciano íbaidaca Dios irípiná, icùacaténá Dios irípiná yàasu wenàiwica, íná iwàwacutá anciano ìyaca mabáyawanèeri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàaca iináwaná ìwali. Iwàwacutá càmirita canùmasée yái ancianoca, càmiri cachàini iicáca yáawawa. Càmita nacái calúa. Càmita nacái icàma. Càmita nacái icuísá íchawa wenàiwica. Càmita ínáidawa mamàalàacata yeedácaténá iríwa plata.

⁸ Néese, iwàwacutá anciano itàidaca wenàiwica cayába, cawinácaalí yèpuníyécawa déeculé icapèe íchawa, anciano yeedáanápiná yàataléwa nía, nayamáacaténáwa icapèerìcu. Iwàwacutá casímáica nacái anciano imànica yáawamita cayábèeri áibanái irí. Iwàwacutá cáimiétacanèeri, cáalíacáiri nacái, yái ancianoca. Iwàwacutá ìyaca machacànìiri iyú. Iwàwacutá anciano yàaca Dios icàaluíniná. Iwàwacutá anciano icùaca yáawawa ipíchaná imànica ibáyawanáwa.

⁹ Iwàwacutá nacái anciano yeebáidaca tàì ímèeri iyúni yái tàacáisi báisírira wéewáidéerica iyú wenàiwica yéewanápiná anciano yáalimá yàalàaca wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú, yéewanápiná nacái anciano yáalimá imawènìadaca cachìwéeyéi wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú cawinácaalí cachìwéeyéica yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwèeri tàacáisi iyú.

¹⁰ Pibàlùada ancianonápiná càide iyúwa núumáaná pirí, manùbacáiná wenàiwica càmita neebáida nacuèrinánái itàacáíwa. Manùba wenàiwica natàanica máiwitáiséeri iyú meedá. Nachìwáidaca nacái áibanái wenàiwica. Abénaméeyéi judío yéewáidéeyéica wenàiwica, máini cachìwéeyéica nía cachàiníwanái áibanái ícha, náimacáiná iwàwacutáanása càmiyéi judío imànica circuncisión idécanáami neebáidaca Jesucristo itàacái. Nachìwacáita meedá, níai judío icàlidéeyéica càiri tàacáisica. ¹¹ Cawinácaalí ancianonái pibàlùadéeyéica iwàwacutá nachùuliaca masànanápiná níara icàlidéeyéica càiri cachìwéeri tàacáisica, níacáiná cachìwéeyéica nadéca nawàlùacawa abénaméeyéi icapèèrìculé, néese cachìwéeyéi iméeráidaca wenàiwica báisíiri tàacáisi ícha, canánama níai capìrìrcuìyéica. Naméeráidaca áibanái néewáidacáiná nía meedá chìwái iyú, càmirica báisi tàacáisica, yéewanápiná needáca nalíwa plata nachìwa iyúwa meedá.

¹² Iwàwacutá ancianonái ichùuliaca masànanápiná níara cachìwéeyéica, bàaluitécáiná iyacaté áiba cáaliacáiri Creta yàasu cáli néeséeri. Yá ímacaté yàasu cáli néeséeyéi ìwaliwa: “Níai Creta yàasu cáli néeséeyéi nachìwáidaca áibanái wenàiwica mamáalàacata. Càica níade iyúwa caluéyéi cuwèesi. Inuca nacái nía, càita nacái camùnica nía. Nawàwaca nayáaca nayáacaléwa cadénama meedá, napuníadacaténá natúrawa”, ímacaté yái cáaliacáirica. ¹³ Yái cáaliacáirica Creta yàasu cáli néeséeri itàanicaté báisíiri iyú yàasu cáli néeséeyéi ìwaliwa. Iná pialàa nía cachàiníiri iyú, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái neebáidáanápiná tàì íméeri iyú abéericata yái tàacáisi báisíirica. ¹⁴ Pialàa nía nacái ipíchaná neebáidaca cachìwéeri tàacáisi áibanái icàlidéerica ichìwa iyúwa, judíonái yàawirináimi yàasu tàacáisimica. Pialàa nacái nía ipíchaná neebáidaca iyúwa cachìwéeyéi ichùulianá namànica, níai càmiyéica yeebáida báisíiri tàacáisi.

¹⁵ Pialàa nacái nía cachàiníiri iyú. Cayábacaalí wenàiwicanái íiwitáise, yásí cayábacani macáita yái namàníirica. Néese, báawacaalí wenàiwicanái íiwitáise, yá càmicaalí neebáida Dios itàacái, yásí báawacani macáita yái namàníirica. Càita nàyaca: Náináidacawa báawéeri ìwali, càmita báí nía nabáyawaná ìwaliwa. ¹⁶ Pialàa nía cachàiníiri iyú, níara cachìwéeyéica. Ewita nacàlidacáaníta naináwaná ìwaliwa Dios yàasu wenàiwicacasa nía, càicáaníta náasáidaca càmita Dios yàasu wenàiwica nía. Náasáidaca càmita Dios yàasunáica nía, namànicáiná wawàsi báawéerica Dios iicá, càmicáiná nacái neebáida càide iyúwa Dios iwàwáaná namànica. Canácatáita namàni cayábéeri.

2

La sana enseñanza

¹ Tito, iwàwacutá péewáidaca wenàiwica nàyanápiná machacàníiri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi ímáaná. ² Péewáida béeyéi aslanái ipíchaná nacàmaca, iwàwacutá cáimiétacanáca nía, iwàwacutá nacái nacùaca níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá neebáidaca Dios itàacái tàì íméeri iyú. Iwàwacutá cáinináca naicáca Dios báisíiri iyú. Iwàwacutá nacái nàidenìaca nàuwichàanáwa matuìbanáiri iyú áibanáicaalí imàacaca nàuwichàacawa neebáidacáiná Jesucristo itàacái. ³ Càita nacái péewáida béeyéi inanái. Iwàwacutá nàyaca càide iyúwa inanái iyáaná yeebáidéeyéica Dios itàacái. Iwàwacutá càmita natàaní báawéeri iyú áibanái ìwali. Iwàwacutá càmita nàira mamáalàacata ìracalési ipuiri. Iwàwacutá béeyéi inanái néewáidaca áibanái namàníinápiná cayábéeri. ⁴ Iwàwacutá nacái béeyéi inanái nàyaca machacàníiri iyú néewáidacaténá mànacanáni canìríiyéica cáinináanápiná naicáca nanìriwa, néenibe nacáíwa. ⁵ Iwàwacutá nacái béeyéi inanái néewáidaca mànacanáni canìríiyéi nacùanápiná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá

nacái càmíta náináidawa áiba asiáli ìwali càmírica nanìrisíwa. Iwàwacutá nacái béeyéi inanái néewáidaca mànacanái canìriiyéi náibaidáanápíná néenánái irípináwa nacapèericuwa, namànínapíná nacái cayábéeri áibanái irí, namànínapíná nacái càide iyúwa unìri ímáaná ulí. Iwàwacutá mànacanái namànica càì ipíchaná áibanái itàanica báawéeri iyú Dios itàacái ìwali.

⁶ Càita nacái pìalàaca ùuculiyéi nacùanápíná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. ⁷ Pimàni abéerita yái cayábéerica yéewanápíná pinacáiyéi ùuculiyéica náalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná nàyaca. Péewáida nía cáimiétacanéeri iyú abéta báisíri tàacáisi iyú. ⁸ Pitàaní nacái báisíri iyú yéewanápíná áibanái càmíta náalimá nacháawàaca pía ìwalíise, yái pitàaníináca. Pitàaní báisíri iyú càiripínáta, báicaténá piùwidenái càmicáiná nàanàa piwali wawàsi nacháawàanápíná pía ìwalíise.

⁹ Néese, pìalàa nacái níara áibanái yàasu wenàiwica íbaidéeyéica mawèníri iyú áiba wenàiwica irí neebáidáanápíná càiripínáta náiwacali itàacáiwa, càide iyúwa ichùulláná nía. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacali iwàwáaná. Pìalàa nía nacái ipíchaná natàanica lúasi iyú náiwacali yáapichawa, náiwacali ichùullacaalípiná náibaidaca. ¹⁰ Pìalàa níara íbaidéeyéica mawèníri iyú áibanái irí ipíchaná nayéedùaca náiwacali yàasuwa. Iwàwacutá namànica cayábéeri náiwacali iríwa mamáalàacata, matuíbanáicaténá náapichani, yái náiwacalica. Iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata yéewanápíná áibanái nacái neebáidaca walí yái tàacáisi wacálidéerica Dios ìwali, yái iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

¹¹ Cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nàyaca machacàníri iyú, càide iyúwaté núumáaná pirí, Dioscáiná idéca yáasáidaca amaléeri iyú èeri mìnánái iríni náalíacaténáwa iwàwaca iyúudàaca wenàiwica càì: Iwàwaca iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ¹² Dios idéca imànica walí yái cayábéerica, íná yéewa wáalíacawa iwàwacutáaná wayamáidaca wamànica macái wawàsi càmírica Dios iwàwa. Iwàwacutá nacái càmíta wawàwa quirínama wamànica càide iyúwa èeri mìnánái nawàwáaná namànica, níái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Néese, idècunitàacá wàyaca cháì èeri irícu, iwàwacutá wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá wamànica cayábéeri, iwàwacutá nacái wàyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca. ¹³ Càita iwàwacutá wàyaca idècunitàacá wacùaca yàanàaca yái wáaliéricawa yàanàanápíná àniwa, yái Jesucristoca. Dios imànica walí cayábéeri Jesucristo ìwalíise. Yái Jesucristo, yácata Wacuèriná cachàinírica íiwitáise, iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Wacùaca Jesucristo yàanàanápíná àniwa icamalá cachàiníri irícuwa, cáimiétacanéeri iyú nacái, máiní nacái cachàinírica íiwitáise icùacaténá macái èeri mìnánái. ¹⁴ Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetácaténátéwa wáichawalíná, yéewanápíná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha macáita. Jesucristo imàacacaté yáawawa wáichawalíná masacàacaténá imànica wáiwitáise, yéewacaténá nacái yàasu wenàiwicaca wía, yéewanápíná nacái casímáica wamànica cayábéeri càiripínáta.

¹⁵ Iná pía Tito, péewáida wenàiwica iyú yái tàacáisi nutànèerica pirí. Pìalàa níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namànínapíná càide iyúwa nutànàaná pirí cháì cuyàluta irícu. Pìalàa cachàiníri iyú cawinácaalí càmíiyéica yeebáida càide iyúwa nuéwáidáaná wenàiwica. Péewáida nía, pìalàa nía cachàiníri iyú, Dioscáiná idéca ibànùaca pía, pìalàacaténá nía. Picá pimàaca caná iwèni naicáca piasu tàacáisi.

3

Deberes de los creyentes

¹ Tito, iyaca áiba wawàsi pimànrìripiná: Piwàwali nía, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, neebáidáanápíná nacuèrinánái itàacáywa, nía nacái náiwacanánái áibanái. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacanánái ímáaná nali. Iwàwacutá casímáica namànica cayábéeri càiripináta. ² Iwàwacutá càmita quirínama natàaní báawéeri iyú áibanái ìwali. Iwàwacutá càmita nacái natàaní náapichawáaca chàinisíri iyú. Iwàwacutá nacái naicáca áibanái ipualé. Iwàwacutá nacái cáimiétaquéeri iyú naicáca macái wenàiwica càiripináta.

³ Tito, picàlida nali àniwani, namànrìnapíná càide iyúwa nutànàaná pirí, bàaluitécáiná wía macáita wamànicaté wabáyawanáwa. Bàaluité máiwitáiscaté wía meedá, càmítaté nacái weebáida Dios itàacái. Bàaluité weebáidaca cachìwéeri tàacáisi. Bàaluité wawàwaca wamànica mamáalàacata macái báawéeri íwítáaná càide iyúwa èeri mìnánái nawàwáaná namànica càmliyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Mamáalàacataté wáináidacawa wamànrìnapíná wabáyawanáwa. Wawàwacaté wàsupináwa áibanái yàasu. Aibanái báawacaté naicáca nacái wía. Wía nacái báawacaté waicáyacacawa. ⁴ Quéwa, éwítaté wamànicáanáta cà, càicáanítaté Dios yáasáidaca walí iicáca wenàiwica ipualé, cáinináca nacái Dios iicáca wenàiwica, yái Diosca iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ⁵ Yásí Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Càmítaté iwasàa wía ìwalíise yái cayábéerica wamànrìricaté. Néese iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, iicácináté wapualé, imàacacáinaté nacái iwàwawa ícha yái báawéerica wamànrìricaté. Espíritu Santo ichàini iyú, Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, imàacaca nacái wàyaca wáiwitáise wàlisài yáapichawa, wàyacaténá wàlisài iyú. ⁶ Dios idéca ibànùaca walí Espíritu Santo iyúudàacaténá wía manuísíwata. Dios yáalimá imànica cà yácáiná Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁷ Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, yéewanápiná weedáca walíwa Dios ícha wacáuca wàlisài càmíiri imáalàawa, wía Dios yéenibeca. Manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali yàanápíná walíni, yái wacáuca càmíiri imáalàawa, Dioscáiná iicácaté wapualé, mabáyawanácaté nacái iicáca wía.

⁸ Iná báisicáiná nutàacái nutànèerica pirí, íná iwàwacutá péewáidaca nía cachàiníri iyú nùasu tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Dios itàacái. Péewáida nía yéewanápiná náalimáidaca cachàiníri iyú namànicaténá cayábéeri càiripináta. Yái tàacáisi nuéwáidéerica iyú pía, cayábéeri tàacáisica, iyúudàa nacái wenàiwica. ⁹ Iwàwacutá nacái càmita pitàaní mamáalàacata áibanái yáapicha canéeri iwèni wawàsi ìwali. Picá péemà cachìwéeri tàacáisi irí wàawirináimi judío icàlidéericaté nachìwa iyúwa. Picá nacái pitàaní chàinisíri iyú áibanái yáapicha càinácaalí ímáaná tàacáisi profeta Moisés itànèericaté. Picá picuísáyacawa áibanái yáapicha ìwali, yái wawàsica. Pitàanícaalí cà chàinisíri iyú, càmita piyúudàa wenàiwica. Canéeri iwèni meedá walítáni wacuísáyacacaalíwa mamáalàacata ìwali yái tàacáisica.

¹⁰ Néese áibacaalí yéewáida wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese pichùulia iyamáidáanápíná yéewáidaca nía cà. Néese, càmicaalí iyamáida yéewáidaca nía cà, yá pílàani abé yàawiría quiríta imàacáanápíná íchawani. Néese, càmicaalí imàaca íchawani, yá picá pibatàa iyaca náapicha níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹¹ Píalíacáináwa cawinácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàicáisi iyú, nadéca naméeràacawa báisíri tàacáisi ícha, íná namànica nabáyawanáwa meedá. Càita náasáidaca cabáyawanáca nía.

Instrucciones personales

¹² Uwé, Tito, iyaca abéeri wawàsi quiríta: Nubànùapíná pìatalé Artemas, càmicaalí Tíquico. Yàanàacaalípiná pìatalé, pìacàatétawa pìipunitáidacaténá núa Nicópolis iyacàlená néré, nuínáidacáináwa nuyamáanápínáwa néenibàa unìabépinama. ¹³ Piyúudàa nacái yáara abogado ípidenéerica Zenas, Apolos nacái nachùniacaténá nàasuwa nèepùanápínáwa Creta yàasu cáli íicha. Pimàni nalí iyúwa píalimáanáta pimànica, yéewanápíná nadènìaca macáita càinácaalí namáapuèrica nàacaténáwa. ¹⁴ Càita nacái macái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá casímáica nayúudàaca áibanái nadènìacaténá yái namáapuèrica. Namànicaalí càì, yásí cawènica Dios iicáca náibaidacalé namànírìca irípiná.

Saludos y bendición final

¹⁵ Yáta imanùbaca nutànàaca pirí, Tito. Macáita níai núapichéeyéica cháì yeebáidéeyéica Jesucristo, nawàwalica pía. Wawàwali nacái macáita níara píapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, cáininéeyéica iicáca wía. Wasutácué Dios íicha pirípinácué imànínápínácué pirí cayábéeri, macáitacué pía.

FILEMÓN

Saludo

¹ Núa Pablo iyéerica presoíri iyú Cristo Jesús irípiná, nucàlidacáiná iináwaná ìwali, nubànù pirí cuyàluta. Wéenasàiri nacái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yái Timoteoca, iwàwalica pía. Wabànù pirí cuyàluta, pía Filemón, wàacawéeriná cáininéerica waicáca íbaidéerica Dios irípiná wáapicha. ² Wawàwali nía nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto picapèe irìcu, úa nacái wéenasàatúa Apphíaca, yá nacái Arquipo, wàacawéeriná yàacawéeridéerica wía wamànicaténá ùwicái wàuwide Satanás ípunitawa. ³ Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué canánama, Wáiwacali Jesucristo nacái, namànínapínácué pirí cayábéeri manuísíwata, namàacáanápínácué nacái matuíbanáica pía.

El amor y la fe de Filemón

⁴⁻⁵ Nùaca Nucuèriná Dios iríwa cayábéeri pìwali macái imanùbaca nusutácaalí Dios ícha pirípiná, pía Filemón, nuémàcáiná piináwaná ìwali, cáinináca piicáca Wáiwacali Jesús, peebáidaca nacái Wáiwacali itàacái tàì íméeri iyú, cáinináca nacái piicáca macáita Dios yàasu wenàiwica. ⁶ Nusutáca Dios ícha pirípiná, pía Filemón, yeebáidéerica abédanamata wáapicha, yéewanápiná píalíacawa machacànìiri iyú ìwali macáita yái cayábéerica wadènièrica weebáidacáiná Cristo itàacái. ⁷ Cayábaca nuwàwa manuísíwata píapicha, pía nuénásàirica, cáininácainá piicáca núa, íná yéewa manuíca nuínáidaca nuwàwawa; casímáica nuwàwa nacái pichàiniadacáiná nawàwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

Pablo pide un favor para el esclavo Onésimo

⁸⁻¹⁰ Iná éwita Dios imàacacáaníta nuchùullaca pía Cristo yàasu apóstolcáiná núa nuchùullacaténá pía ìwali, yái iwàwacutéeripináca pimànica, càicáaníta nuwàwa nusutáca píicha wawàsi manuísíwata cáininácainá nuicáca pía. Núa Pablo, máiní béerica, presoca nacái núa Cristo Jesús irípiná, nusutáca píicha wawàsi Onésimo íwicáu, yái nuiquéerica càiride iyúwa nuìriwa, nuwènúadacáinaté íiwitáise cháì preso ibànalìcu yeebáidáanápíná Jesucristo itàacái.

¹¹ Aibaalíté yái Onésimo ìyacaté pirí canéeri iwèni pìasu wenàiwicaca. Quéwa siúcáisede Onésimo yáalimá iyúudàaca pía cayába, càide iyúwa iyúudàaná núa. ¹² Yási nubànùaca Onésimo píatalépiná àniwa, yái Onésimo cáininéerica nuicáca manuísíwata. Pimàni irí cayábéeri càide iyúwa pimàníná nulí. ¹³ Iyamáacaalíwa núapichatá, yá cayábaca nuwàwatá, yéewanápiná yáalimá iyúudàaca núa mamáalàacata píamirìcubàata, idècunitàacá presoca núa nucàlidacáiná wenàiwicanái irí Wáiwacali Jesucristo itàacái. ¹⁴ Càmita quéwa nuwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha càmicaalí piwàwa numànica càì. Càmicaalí nacái piwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha, yá canáca yéewanáwa iyamáacawa núapicha. Càmita nuwàwa nuchùullaca pía cachàinìiri iyú pimàacáanápíná Onésimo iyamáacawa núapicha. Néese nuwàwaca pimàaca iyamáacawa núapicha càicaalíta piwàwa. ¹⁵ Cawàwanáta Dios imàacacaté Onésimo yàacawa píicha achúma èerínata, yéewacaténá Dios yèepùadaca pirí càiripinátani. ¹⁶ Càmita quéwa Dios yèepùada pirí Onésimo pìasu wenàiwicapináníwatá meedá. Siúcáisede Onésimo ìyaca pirí cayábéeri ícha pìasu wenàiwica meedá: Iyaca pirí siúcáisede péenasàirisíwa Wáiwacali ìwalíisená. Máiní cáinináca nuicácani, quéwa iwàwacutá cáinináca piicácani cachàiníwanái, càmita iyúwa piicáaná

áiba wenàiwica meedátá, néese iyúwa piicáaná péenásàirisíwawa Wáiwacali ìwalísená.

¹⁷ Piicácaalí núa iyúwa péenásàiriwa Wáiwacali ìwalísená, yá nusutáca pícha wawàsi pitàidáanápíná Onésimo cayábéeri iyú càide iyúwa pitàidáaná núa. ¹⁸ Imànicaalítésica pirí báawéeri, imawèniacaalí pícha plata nacái iyéedùacáináaté pìasu, yásí nuíchata peedá yái imawènièrica pícha. ¹⁹ Núa Pablo nutànàaca piríni nucáapi iyúwani nuípidená yáapichawa nupáyaidapíná píawa Onésimo imawèniacále. Picá piimáicha nucàlidacaté pirí Wáiwacali itàacái, pidèniacaténá picáucawa càmliri imáalàawa. Numànicáináaté pirí cayábéeri manuí, íná iwàwacutá pimànica nulí cayábéeri peebá nusutáaná pícha. ²⁰ Báisíta, nuénásàiri, nuwàwaca pimànica nulí cayábéeri peebáidacáiná Wáiwacali itàacái. Pisímáida nuwàwa, pía nuénásàirica yeebáidéerica Cristo itàacái.

²¹ Nutànàa piríni nualíacáináwa báisíiri iyú pimàníinápiná càide iyúwa nuwàwáaná. Nualía nacáíwa pimàníinápiná cachàiniwanái ícha yái nusutéerica pícha. ²² Aiba wawàsi quiríta, pimàni nulí cayábéeri, pichùnla nulí nùyacatáipínáwa, nucùacáiná Dios imàacáanápíná nùacawa pìatalécué nùyacaténácué píapicha, càide iyúwacué pisutáaná Dios ícha nulípiná.

Saludos y bendición final

²³⁻²⁴ Yái Epafraas iwàwalica pía, yáca nùacawéeriná presoírca cháí presoíyéi ibànalìcu icàlidacáiná Cristo Jesús iináwaná ìwali. Nía nacái áibanái iyúudèeyéica nuíbaidáanápíná Dios irípiná, yái Marcos, Aristarco nacái, Demas nacái, Lucas nacái, nawàwalica pía.

²⁵ Nusutáca Wáiwacali Jesucristo ícha imàníinápinácué pirí cayábéeri ichàiniadacaténácué piwàwa.

HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

¹ Bàaluité Dios imàacacaté yàasunáí wenàiwica profetanáí icàlidaca tàacáisi inùmaliçuise judíonáí yàawirináimi irí. Profetanáí icàlidacaté Dios itàacáí madécaná yàawiría idécanáamité néemlaca itàacáí náamacani iríçuisewa, yéenáíwanási nacáiri iríçuise nacáí. Néeseté nacàlidaca Dios itàacáí wàawirináimi irí, wía judíoca. Càité Dios itàanícaté wàawirináimi yáapicha icàlidacaténá nalí máisibáawanáita wawàsi ìwali Dios imàníiripinácaté. ² Quéwa siùca ipíchawáise èeri imáalàacawa, Dios idéca ichùullaca Iiriwa icàlidáanápíná walí tàacáisi Dios inùmaliçuise, yáasáidacaténá walí Dios íiwitáise càinácaalíté Dios ínáidáaná imànínápíná walí. Bàaluité Dios ichùullaca Iiriwa idàbáanápínaté macáí wawàsi. Néese Dios imàacaca Iiri icùanápíná macáita. ³ Dios Iiri icànaca Dios icamaláná mèlumèluíri iyú, cachàiníiri íiwitáise nacáí càide iyúwa Dios iyáaná. Macáita yáí Dios Iiri íiwitáise, yá nacáí macáita yáí Dios Iiri imànírira yáasáidaca walí Dios íiwitáise. Iná yéewa wáalíacawa báisíiri iyú, Dioscani, yáí Dios Iirica, yáí icuèrica, ichùullèrica nacáí macáí wawàsi itàacáí máiníiri cachàini iyúwa, macáita yáí iyéerica cháí èeri irícu, chènuniré nacáí. Dios Iiri yéetácatéwa wáichawalíná masacàacaténá imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa, yéewanápíná cayábaca wáapicha Dios nacáí. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha.

El Hijo de Dios es superior a los ángeles

⁴ Yáí Dios Iiri máini cachàinírira íiwitáise náicha macáí ángelnáí. Càí wáalíacawa Dioscáiná idéca imàacaca Iiri icùaca macáita, icùaca nacáí ángelnáí. Néese càmita Dios imàaca ángelnáí icùaca macáita. ⁵ Canácáiná Dios icàlidáaná ángel irí “Nuírca pía”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús irí: “Nuírca pía, siùca èeri nudéca numàacaca macáita náalíacawa Nuírca pía”, íimaca yáí Diosca. Càita nacáí canáca Dios icàlidáaná ángel ìwali “Nuírcani”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús ìwali càiri tàacáisi. Dios íimacaté: “Núacata Yáaniri, yácata nacáí Nuíri”, íimaca yáí Diosca. ⁶ Quéwa Dios ibànùacaalíté yáí idàbáanéeri Iiricawa aléi èeri irículé, yaté Dios íimaca yàasu ángelnáí iríwa: “Píacué Nuíri icàaluíná, macáita píacué nùasu ángelca”, íimaca yáí Diosca. ⁷ Càí Dios íimaca yàasu ángelnáí íináwaná ìwaliwa: “Nudàbaca nùasu wenàiwicawa ángelnáíwa náibaidacaténá nulí, natécaténá tàacáisi caquialénamata càide iyúwa cáuli ipianáwa; nùasu ángelnáí íibaidéeyéica nulí, càica níade iyúwa quichái ipèrù”, íimaca yáí Diosca. ⁸ Quéwa Dios íimaca Iiri iríwa: “Pía Dios, picùapíná macáita càiripínáta, picùapíná nía cayába, machacàníiri iyú nacáí. ⁹ Casímáica pimànica abéerita cayábéeri. Báawa nacáí piicáca báawéeri. Iná núa Picuèriná Dios numàacapíná picùaca macáita casímáiri iyú náicha canánama píapichéeyéica”, íimaca yáí Diosca. ¹⁰ Dios íimaca nacáí Iiri iríwa: “Pía, Nuíwacali, bàaluité pidàbacaté yáí èeriquéi; píacata imàníricaté macáita iyéerica chènuniré.

11 Yá macáita yái wawàsica namáalàapinácawa macáita, quéwa pìyapiná càiripináta. Macáita isíamipináca nía càide iyúwa bàlesi.

12 ;Càide iyúwa wenàiwica ituwìacaalí ibàlewa, yá pituwìapiná yái pidàbacaléca, cháí èeriquéi, chènuníse nacái, pimànínapiná áiba àniwa wàlisài iyú! Quéwa pía, canácatáita piwènúadapiná píiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. Néese pìyapiná càiripinátawa, càmiripináta imáalàawa”,

íimaca yái Diosca. 13 Canácatáita Dios imàacaté ángel icùaca yáapicha macáita, ibatàa abéeri piná. Quéwa Dios idéca íimaca Iiri iríwa: “Píawinawa núapicha nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita idècunitàacá numawènìadaca píicha macái piùwidenái”,

íimaca yái Diosca. 14 Iná cachàinica Dios Iiri íiwitáise náicha ángelnái canánama, níacáiná ángelca, Dios yàasu wenàiwicaca nía meedá, íibaidéyéica irí. Cáuli nacáiyéica nía macáita, càmiyéica yéewa waicáca watuí iyúwa. Dios ibànùaca nía aléi èeri iriculé nayúudàacaténá wía, wía Jesucristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

2

No hay que descuidar la salvación

1 Dios idéca itàaníca walí Iiri itàacái irìcubàawa, yái cachàiníiri íiwitáiseca náicha ángelnái canánama, íná iwàwacutá weebáidaca cayábani, cáalíacáiri iyú nacái yái tàacáisi Dios Iiri icàlidéerica walí ipíchaná wawènúadaca íicha wáiwitáisewa. 2 Bàaluité Dios ibànùaca itàacáwa ángelnái yáapicha, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí icàlidacaténaté wàawirináimi israelitanái irí càinácaalíté iwàwacutáaná nàyaca machacàníiri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Cawinácaalíté imàníríca íbáyawanáwa, càmiríca nacái yeebáida yái tàacáisica, yaté nàuwichàidacani ráunamáita càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná. 3 Càmicáinaté náalimá namusúacawa yùuwichàacáisi íicha, íná yéewa wáalíacawa càmita wáalimá wachúuliacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha wawènúadacaalí wáiwitáisewa Jesucristo íicha, yái imàníríca walí càiri cayábéeri manuísíwata iwasàanápiná wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yái Wáiwacali, yácata idàbéericaté icàlidaca yái tàacáisica íiméerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néese níái yéemièyécaté icàlidaca nalíni, nacàlidacaté walíni. 4 Càita nacái Dios idéca yáasáidaca walí báisírícani yái tàacáisica imàacacáinaté ichàiniwa yàasu wenàiwicanái iríwa namànicaténá macái íiwitáanáta cachàiníiri wawàsi càmiríca áibanái idé imànica. Wáalíacawa báisírícani yái tàacáisica Dioscáiná idéca ibànùaca Espíritu Santo wawàwalículé, yái imàaquéerica walí chàinisi wáalimáwanama càide iyúwa iwàwáaná, wáibaidacaténá Dios irípiná.

Jesucristo, hecho como sus hermanos

5 Dios càmita imàacapiná ángelnái icùaca wàlisài èeri wacàlidéerica iináwaná ìwali, yái wàlisài èeri Dios imànírípináca wàlisài iyú. Néese imàacapiná wenàiwicanái icùaca yái èerica. 6 Càita íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté: “Pía Dios, éwita máinícaanáta cachàinica píiwitáise, càicáanáta pidéca picùaca wenàiwicanái, pidéca nacái piicáca wapualé, wía càmiyéica cachàini.

7 Pidéca pidàbaca wía, yá siùcade machawàacaca wía ángelnái íicha achúma èerínapináta; quéwa áiba èeriwa pimàacapiná máiníyéi cachàinica wía wacamaláná mèlumèluiri irícuwa, wacùacaténá macáita yái pidàbacaléca;

8 yá pimàacapiná wachùulíaca macáita”,

íimacaté yái profetaca, nàwali níái yeebáidéyéica Dios. Càita Dios idéca íináidacawa imàacáanápiná wacùaca macáita. Canácata áiba wawàsi càmirípiná

wacù, wía yeebáidéeyéica itàacái. Quéwa càmitàacáwa wacù macáita siùcade. ⁹ Néese wadéca wáaliacawa Jesús iináwaná ìwali idéca yàanàaca aléi èeri irìculé, yái Dios imàaquéricaté ìyaca iyúwa machawàaquéri ángelnái ícha achúma èerínaté. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica ínáté iwàwaca Jesús yéetácawa macái wenàiwica íchawalíná. Jesús yùuwichàacaté yái yéetácáisica, íná Dios idéca imàacaca máiníri cachàinica Jesús, mèlumèluíri icamaláná yáapichawa icùacaténá macáita chènuníse.

¹⁰ Macáita yái wawàsi ìyérica ìyaca Dios irípiná, bàaluité nacái Dios idàbacaté macáita. Dios iwàwaca yéenibe macáita nàyaca cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha chènuniré, icamaláná mèlumèluíri irìcu. Ináté iwàwacutá Dios imàacaca Jesucristo yùuwichàacawa cruz ìwali, yéewacaténaté Jesucristo imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwaté Dios ínáidáanáwa. Iná Jesucristo idéca imànica macáita yéewanápiná Wáiwitápuca yàacawa, iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, wía Dios yéenibeca. ¹¹ Jesucristoquéi masaquèerica imànica wáiwitáise wabáyawaná íchawa, imàacacaténá Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéipiná Dios irípiná. Iná yéewa Dios Iiri, wía nacái Dios yéenibeca wadèniaca Wáaniriwa abéerita, yái Diosca. Iná càmita báí Dios Iiri icàlidaca waináwaná ìwali, yéenanáica wía. ¹² Càité Dios Iiri ímaca Yáaniri Dios iríwa. Abéeri profeta itànàacaté yái tàacáisica Dios Iiri inùmalìcuíse. Dios Iiri ímacaté: “Nucàlidapiná piináwaná ìwali nuénánái iríwa, nucántàapiná nacái himnos nàacuésemi níái yeebáidéeyéica pitàacái”, ímacaté yái Dios Iirica. ¹³ Ímacaté nacái:

“Nuebáidapiná Dios itàacái”,
ímacaté yái Dios Iirica. Ímacaté nacái àniwa:

“Cháta nùyaca, náapicha níái nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, níái wenàiwicaca Dios yéeyéica nulí nucuéyéipiná”,
ímacaté yái Dios Iirica.

¹⁴ Wía Dios yéenibeca, èeri mìnanáica wía, idènièyéica iináwa, íraná nacáíwa. Càita nacái Jesús yàanàacaalíté aléi èeri irìculé, imusúaca iicá èeri, idèniacaté iináwa, íraná nacáíwa càide iyúwa macái èeri mìnanáí. Jesús ìyacaté cháí èeri irìcu iyúwa èeri mìnali, néeseté nanúacani. Càité Jesús yéetácawa wáichawalíná imawènàadacaténaté yái icháawàidèerica waináwaná ìwali, yái Satanásca, idènièricaté ichàiniwa inúacaténaté wenàiwica. ¹⁵ Jesús yéetacatéwa wáichawalíná, íná idéca iwasàaca wía wacalùni íchawa, wía ìyeyéicaté mamáalàacata iyúwa presoíyéi wacalùni iyúwa idacuèricaté wía, máinícáiná cáalucaté waicáca wéetáanápínatéwa. Siúcáisede càmita iwàwacutá cáaluca waicáca yéetácáisi. ¹⁶ Jesús càmitaté yàanàa aléi èeri irìculé iyúudàacaténaté ángelnáita, néese yàanàacaté chènuníse iyúudàacaténá wía yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iiquéeyéica càiyéide iyúwa Abraham itaquénáinámi. ¹⁷ Ináté iwàwacutá Jesús ìyaca cháí èeri irìcu càide iyúwa èeri mìnalisíwa, yéewanápiná íbàlùacawa Dios ípunita íbaidacaténá Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacalíná, itàaníríca wawicáu Dios yáapicha, imàníríca macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, iiquèerica wía nacái catúulécanéeri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacái. Jesús íbaidaca ìyaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacalíná imànicaténá walí yái cayábèerica: Itàaníca wawicáu Dios yáapicha isutacaténá Dios ícha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa wabáyawaná ícha. Jesús yáalimá càí isutáca Dios ícha wawàsi Jesús yéetácáináitéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalíise, yùuwichàacaténatéwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wáichawalíná. ¹⁸ Jesús yùuwichàacatéwa manuísíwata càide iyúwa èeri mìnali, Satanás nacái yáalimáidacaté Jesús cachàiníri iyú imànínápínaté íbáyawanáwa

càide iyúwa Satanás yáalimáidáaná macái èeri m̀nanái, íná siùcáisede Jesús yáalimá iyúudàaca wía, macái imanùbaca Satanás yáalimáidacaalí wía.

3

Jesús es superior a Moisés

¹ Iná píacué nuénánáica, Dios yàasu wenàiwicanái, Dios idéca imáidacuéca pía yàasunáicaténá pía. Iná iwàwacutácué píináidacawa cáalíacáiri iyú Cristo Jesús iwali. Yái Cristo Jesús, yácata Dios yàasu apóstol cayábéeri náicha canánama, Dios ibànùérica chènuníse icàlidacaténá walí Dios itàacái. Yácata nacái Dios yàasu sacerdote íiwacaliná itàanírira wawicáu Dios yáapicha isutácaténá Dios íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa wabáyawaná íicha, yái Cristo Jesús weebáidéérica itàacái. ² Jesús idéca imànica macáita cayábéeri iyú, machacàníiri iyú nacái càide iyúwa Dios ichùulíaná imànica, càide iyúwaté profeta Moisés íibaidáanáté cayába Dios irí icùacaténáté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái, càide iyúwa wenàiwica icùacaalí áiba wenàiwica icapèe. ³ Quéwa iwàwacutá waicáca Jesús cáimiétaquéri iyú Moisés íicha, càide iyúwa cawinácaalí imànírira capíi, cáimiétacanéericani capíi íicha. ⁴ Macái capíi iyéérica, idéca áiba wenàiwica imànicaní, quéwa Dios idàbacaté macái wawàsi iyéérica cháí èeri írìcu, chènuniré nacái. ⁵ Càité nacái Moisés, yái Dios yàasu wenàiwicaca, íibaidacaté cayába Dios irípiná icùacaténáté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái. Iwàwacutácaté Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise israelitanái irí càinácaalíté Dios íimáanápínáté wenàiwicanái irí Moisés idénáami. ⁶ Quéwa Cristo, yái Dios írira, icùaca Dios icapèe cayábéeri iyú, càide iyúwa iwàwacutáaná capíi íiwacali ìiri icùaca yáaniri icapèewa. Càica wíade iyúwa yái Dios icapèeca, wíacáiná yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iicáca wía càiride iyúwa icapèewa, weebáidacaalí itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú, casíimáiri iyú nacái àta wéetacatalétawa, wacùacaténá Dios imànica walí cayábéeri càide iyúwa íimáaná walí.

Reposo del pueblo de Dios

⁷ Iná iwàwacutá weebáidaca Cristo itàacái, càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái Espíritu Santo inùmaliçuise. Íimacaté:

“Siùcade péemiacaalícué yái tàacáisi Dios íiméerica píri,

⁸ píacácué píwènúada píiwitáisewa Dios íicha càide iyúwaté píawirináimi israelitanái imàníná nàuwidecaalíté namànica Dios bàaluité, iyúwa nacái náalimáidáanáté naicáwa Dios nèepunícaalítéwa manacúali yùucubàa càináwàiri.

⁹ Píawirináimicué yáalimáidacaté iicáwa núa, éwitaté naicácaáníta madécaná cayábéeri numànírira nalí nuíwitáise cachàiníiri iyúwa cuarenta camuí bàaluité.

¹⁰ Ináté máini báawaca nuicácaté náiwitáise níara wenàiwicaca, yáté núumaca nàwali: ‘Máini nawàwa naméeràacawa nuícha càiripínáta, càmita nawàwa nucùaca nía, càmita nacái nawàwa náalíacawa nutàacái iwali nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa nuchùulíaná nía’, càité núumaca.

¹¹ Máiníicáinaté báawaca nuicáca náiwitáise, ínáté núumaca nàwali cáimiétacanéeri iyú, càminápináté nawàlùawa ínatalé yái cálica nuchùnìérica nùasunái irípináwa”,

íimacaté yái Espíritu Santoca.

¹² Píacué nuénánáica, píicácué píichawa cayába báawacáichacué píwàwa cáuri Dios íicha, píùwidecáichacué pímaníca Dios càmicáinácué peebáida itàacái cayába. ¹³ Néese píimicháidacué píiwitáisewáaca èeri imanùbaca, cachàiníicaténácué píiwitáise peebáidáanápínácué Jesucristo itàacái

idècunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu siùcade càide iyúwa tàacáisi íimáaná profeta itànèericaté Dios inùmaliçuise. Pimichàidacué píiwitáisewáaca ipíchanácué pibáyawaná ichìwáidaca pía, ipíchaná nacái piùwide pimànica Dios. ¹⁴ Weebáidacaalí Cristo itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata àta wéetáacatalétawa càide iyúwa weebáidáanáté quèe chatécáwa, yásí wadèniaca nacái cayábéeri Cristo yáapichawa, yái cawènírica Dios imàaquéeripináca Cristo irí.

¹⁵ Iná càì Dios itàacái yàalàaca wía:

“Siùcade, péemìacaalícué yái tàacáisica Dios íiméerica pirí, picácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha càide iyúwaté plawirináimi israelitanái imàníná nàuwidecaalíté namànica Dios bàaluité”,

cài íimaca. ¹⁶ Píaliácuéwa profeta Moisés itécaté israelitanái yàawirináimi Egipto yáasu cáli íicha. Néeseté macáita néemìaca Dios itàacái icàlidacáinaté nalí itàacáiwa càinácaalíté iwàwáaná nàyaca machacànìiri iyú, quéwa nàuwidecaté namànica Dios, níara manùbéeyéica, càmitaté nawàwa namànica càide iyúwa Dios ichùullaná nía. ¹⁷ Ináté máini báawaca Dios iicáca náiwitáise cuarenta camuí bàaluité, níái imàniyéicaté yàacawa íbáyawanáwa. Yáté néetáacawa manacúali yùucubàa càináwàiri. ¹⁸ Níái càmiyéicaté imàni càide iyúwaté Dios ichùullaná, Dios icàlidacaté nàwali cáimiétacanéeri iyú càminápinaté nawàlùawa ínatalé yái cáli íipidenáacataléca Canaán Dios ichùnèericaté yàasunái irípináwa. ¹⁹ Iná wáaliacawa naináwaná ìwali càmitaté nawàlùawa càmicáinaté neebáida Dios itàacái.

4

¹ Dios idéca icàlidaca walíni wáaliacaténáwa báisíiri iyú imàacáanápiná wawàlùacawa irìculé yái wayamáidacatalécawa wàyacaténá Dios yáapicha chènuniré, quéwa iwàwacutá waicáca wáichawa cayába ipíchanácué abénameeyéi péená càmita náalimápiná nawàlùacawa néré ìwalíise yái càmináca neebáida. ² Iwàwacutá weebáidaca wéemìacáinaté nacái yái tàacáisi cayábéerica íiméerica Dios iwasàaca wenàiwica yáasu yùuwichàacáisi íichawa, càide iyúwaté israelitanái yéemianáté, níara wenàiwicaca profeta Moisés yáapichéeyéicaté. Quéwaté yái tàacáisica, càmitaté iyúudàa nía, càmicáinaté neebáida càide iyúwa áibanái yeebáidáanáté. ³ Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wawàlùapínacawa irìculé yái wayamáidacatalépináacawa, wàyacaténá Dios yáapicha chènuniré. Càité Dios íimaca ìwali yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa Dios yáapicha. Dios íimacaté:

“Máinicáinaté báawaca nuicáca náiwitáise, ínáté núumaca nàwali cáimiétacanéeri iyú càminápinaté nawàlùawa irìculé yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa núapicha chènuniré”,

càité íimaca yái Diosca, éwitaté ichùnìacáaníta yái nayamáidacatalépinácatéwa. Wáaliacawa Dios imáalàidacaté imànica macáita íibaidacaléwa idécanámité idàbaca yái èeriquéi, chènuníise nacái. ⁴ Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmaliçuise sietená èeri ìwali. Íimacaté:

“Dios iyamáidacatéwa macái íibaidacalé íichawa sietená èeri irìcu”,

íimaca. ⁵ Quéwa, càmitaté nawàlùawa, càmicáinaté neebáida Dios itàacái, càide iyúwaté áiba profeta itànàaná tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios íimacaté:

“Càmìta nawàlùapínáwa irìculé yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa núapicha chènuniré”,

íimacaté yái Diosca. ⁶ Néese áibanái iwàlùapínacawa irìculé yái nayamáidacatalécawa Dios yáapicha chènuniré quéwa càmita níái idàbáanéeyéicaté yéemìaca yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yáasu yùuwichàacáisi íicha càmicáinaté neebáida Dios itàacái.

⁷ Iná Dios idéca imàacaca áiba wéenáiwánápiná, yácata siùca èeri yéewacaténá wenàiwicanái iwàlùacawa. Dios imàacacaté rey David icàlidaca tàacáisi

inùmalicuise wáalíacaténáwa wéenáiwana íwaliwa. Rey David itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuise madécaná camuí idécanáamité profeta Moisés yáapichéeyéi yéetácawa. Càité David itànàacaté Dios itàacái càide iyúwa númáanácué pirí siuca tàacáwa cháí cuyàluta irìcu. David ímacaté:

“Siùcade péemiacaalícué yái tàacásica Dios íméerica pirí, picácué piwènúada píiwitáisewa Dios ícha”,

ímacaté. ⁸ Idécanáamité profeta Moisés yéetácawa, yáté Josué icùacaté israelitanái Moisés yáamirìcubàami. Yá Josué itécaté israelitanái Canaán yàasu cáli ínatalé. Quéwa madécaná camuí Josué idénáami, yáté Dios yèepùacaté itàaníca áiba néenáiwana íwali yàasu wenàiwicanái iwàlùacatalépinácátéwa irìculé yái nayamáidacatalécawa Dios yáapicha. Càita wáalíacawa càmirita wayamáidacatalépináwa yái cáli Canaán. ⁹ Néese Dios icùaca iyaca mamáalàacatani, yái wayamáidacatalépinácawa chènuniré wàyacaténá Dios yáapicha, wía yàasu wenàiwicaca. ¹⁰ Níacáiná iwàluèyéipinácawa néré nàyacaténá Dios yáapicha, nayamáidapinácawa náibaidacalé íchawa, nàuwichàacái ícha nacáíwa càide iyúwaté Dios iyamáidáanáwa íbaidacalé íchawa, idécanáamité idàbaca macáita yái èeriquéi, chènuníse nacái. ¹¹ Iná iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái mamáalàacata macái wachàini iyúwa yéewacaténá wawàlùacawa irìculé yái wayamáidacatalépinácawa Dios yáapicha chènuniré ipíchaná wamànica càide iyúwaté níái Moisés yáapichéeyéimica càmlínaté neebáida Dios.

¹² Dios itàacái idèniacáiná cáuri Dios ichàini. Máini cachàinírira yái Dios itàacáica, càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica. Quéwa espada yáalimácáita írriadaca iinási, yáapi nacái, néese cachàinírira Dios itàacái macái espada ícha yáalimácáiná iwàlùacawa depuúwalé wawàwalìculé, yáalimá nacái iwàlùacawa irìculé yái wáiwitáise wabèerica áibanái ícha, yá Dios itàacái yáasáidaca asáisi cayábacaalí wáiwitáise, càita nacái báawacaalí wáiwitáise, yái wáináidáanáca wawàwalìcuísewa càmirica áibanái yáalíawa íwali. ¹³ Canácata wéená yáaliméeri ibàacawa Dios ícha, wía Dios idàbéeyéicaté, macái wawàsi nacái Dios idàbéericaté. Dios yáalíaca iicáca wáiwitáise macáita amaláwaca. Néese áibaalípiná iwàwacutápiná wabàlùacawa Dios ípunita wacàlidáanápíná irí waináwanáwa.

Jesús es el gran sumo sacerdote

¹⁴ Yái Jesús, yái Dios Iirica, yácata sacerdote íiwacaliná cachàinírira íiwitáise. Jesús ichàbacatéwa macái cáli iyéeyéica chènuniré àta iwàlùacatalétawa aléera Dios yàatalé chènuníseerica. Dios Iiri iwàlùacatéwa néré iyúudàacaténá wía, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. Iná weebáidacué Jesús itàacái tàí íméeri iyú mamáalàacata. ¹⁵ Yái Jesús, yácata sacerdote íiwacaliná itàanírira wawicáu Dios yáapicha, yáaliméerica iicáca watúulécaná, wía càmlíyéica cachàini, Jesús yùuwichàacáinatéwa càide iyúwa wàuwichàanáwa. Jesús yùuwichàacatéwa Satanás yáalimáidacaalíténi quéwa càmitaté Jesús imàni ibáyawanáwa. ¹⁶ Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa macàaluínináwaca wasutácaténá Wacuèriná Dios íchawa, yái cáininéerica iicáca wía. Wasutácué Dios ícha iicáanápíná wapualé, imàninápíná nacái walí cayábéeri mawèníri iyú iyúudàacaténá wía chácaalínácaalí wawàwacutá iyúudàaca wía.

5

¹ Píalíacuéwa judiónái needácaté nèewísewa abéeri néenáwa sacerdote íiwacalinápíná íbaidacaténaté Dios irípiná. Yáté sacerdote íiwacaliná itàanícaté nawicáu Dios yáapicha, imàacacaté nacái ofrenda, inúacaté nacái pirái iyúwa sacrificio judiónái ibáyawaná íwalíse, isutácaténaté Dios ícha wawàsi

imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná ícha. ² Aibaalíté sacerdote íwacaliná imànicaté íbáyawanáwa, wenàiwicacáiná meedáni càide iyúwa wía macáita. Ináté yéewa yàalàaca wenàiwicanái éeréeri iyú namànicaalíté nabáyawanáwa níái càmíiyéica yáalíawa. ³ Sacerdote íwacaliná imànicáinaté íbáyawaná nacáíwa, ináté iwàwacutáca inúaca píraí iyúwa sacrificio íbáyawaná ìwalísewa, càide iyúwaté iwàwacutáaná nacái imànica sacrificio Dios irí macái judíonái íbáyawaná ìwalíse, isutácaténaté Dios ícha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná ícha macáita. ⁴ Canácaté yáaliméeri íbàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íwacaliná, wenàiwicanái íicácaténáni cáimiétaquéri iyú, néeseté iwàwacutá Dios imáidacani íbaidacaténaté Dios irí càide iyúwaté Dios imáidáanaté Aarón, yái idàbáanéerité sacerdote íwacalináca. ⁵ Càita nacái Cristo. Càmitaté Cristo idé íbàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íwacaliná itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha, néese Dioscata yái càì imàaquéericaté Cristo sacerdote íwacalinásíwapíná, itàanírica wawicáu Dios yáapicha, yái Cristo waiquérica cáimiétaquéri iyú. Wáalíacawa Dios idéca imànica càì, Dios ímacáinaté Cristo ìwali:

“Nuìrica pía, siùca èeri nudéca numàacaca macáita náalíacawa Nuìrica pía”, ímacaté yái Diosca. ⁶ Càité nacái profeta itànàacaté áiba tàacáisi Dios íméricaté Cristo irí. Dios ímacaté:

“Sacerdoteca pía càiripínata, íbaidéerica nulípiná, itàanírica núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íbaidáanaté nulípiná”,

ímaca yái Diosca. ⁷ Idècunitàacá Cristo ìyacaté cháì èeri irìcu, yaté isutáca yáawawa Dios ícha manuísíwata àta ituíyáa ímusúacatalétatéwa ituí ícha. Càité Jesús isutáca yáawawa Dios ícha, yái Dios yáaliméericaté íwasàacani yéetácáisi ícha, ipíchanaté Jesús yéetácawa ipíchawáiseté natàtàacani cruz ìwali. Yaté Dios yéemíaca Cristo isutáaná, Cristo yáacáinaté Dios iyéininá, yeebáidaté nacái Dios itàacái. ⁸ Càité Cristo, éwitaté Dios íiricáanítani, càicáaníta yùuwichàacatéwa yéewáidacaténatéwa yeebáidaca Dios itàacái. ⁹ Cristo imànicáinaté macáita càide iyúwaté Dios ichùulianáni, íná yéewa Cristo yáalimá íwasàaca wenàiwicanái Dios yáasu yùuwichàacáisi ícha càiripínata, macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái. ¹⁰ Yaté Dios imàacaca Cristo sacerdote íwacalinápínáca, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha càide iyúwa sacerdote Melquisedec imàínáté bàaluité.

Peligro de renunciar a la fe

¹¹ Nuwàwaca nucàlidacuéca píri madécaná tàacáisi Cristo ìwali yái itàanírica wawicáu Dios yáapicha. Quéwa máinícué càulenáca nucàlidaca píriini càmicáinácué piwàwa píalíaca péemíacani, càinácaalí ímáaná. ¹² Pidécuéca peebáidaca Jesucristo itàacái madécaná camuí, íná iwàwacutácué péewáidaca áibanái wenàiwica quéechacáwatá. Quéwa càmitàacá péewáidacué áibanái. Néese iwàwacutá mamáalàacata wéewáidacuéca pía iyú yái wawàsi màulenéerica yáwanáca Dios itàacái yéewáidéerica iyú wía. Pidécuéca pèepùacawa machawàacaca píináidacawa iyúwa sùmài. Iwàwacutá wéewáidacuéca pía màulenéri tàacáisi iyú càide iyúwa quìrasì ìiracaalí ìinisi càmicáiná idé iyáaca dàaléeri ìinási. Càicuéca píade càmicáiná píalía péemíaca càinácaalí ímáaná yái càulenéri tàacáisica. ¹³ Cawinácaalí càmíiyéica yáalía yéemíaca càinácaalí ímáaná yái càulenéri tàacáisica, càica níade iyúwa quìrasì ìiréeyéi ìinisi. Càmita náalía cayába macái càulenéri tàacáisi ìwali Dios ímérica walí, càmita nacái náalía cayábéeri ìwali báawéeri íchaná, càide iyúwa quìrasì càmlíná idé iyáaca ìinási. ¹⁴ Quéwa cawinácaalí yáalíerica yéemíaca càinácaalí ímáaná yái càulenéri tàacáisica Dios ímérica walí, càica níade iyúwa béeyéi yáalíeyéica iyáaca dàaléeri

yàacàsi. Nadéca namànica cayábéeri madécaná yàawiría, íná náináidacawa cayába, náalía nacái cayábéeri ìwali báawéeri íchaná.

6

¹⁻² Iwàwacutá wéewáidacawa wáináidacaténáwa Dios itàacái ìwali iyúwa béeyéi íiwitáise. Bàaluité wadàbacaté weebáidaca Cristo itàacái, yá wéewáidacatéwa idàbáanéeri tàacáisi ìwali, yái tàacáisi wéemièricaté nacàlidáaná walí. Nacàlidacaté walí iwàwacutáaná wawènúadaca wáiwitáisewa Dios irípiná, iwàwacutá nacái wayamáidaca wamànica wabáyawanáwa, itéericaté yàacawa wía yéetácáisi iriculé, iwàwacutá nacái weebáidaca Dios itàacái. Nacàlidacaté walí nacái cáná yéewaná iwàwacutáca wabautizácawa. Nacàlidacaté walí nacái ancianonái namàacaca nacáapiwa wáiwita ìwali wadàbacaalíté weebáidaca Jesucristo itàacái nasutácaténá walí Dios áibanái yàacuésemi. Bàaluité nacái nacàlidacaté walí Dios imichàidáanápíná yéetéeyéimiwa, yùuwichàidapíná nacái macái báawéeyéi wenàiwica càiripínáta. Bàaluité wéemiaca cayába yái idàbáanéeri tàacáisica. Iwàwacutá càmita waimáicha yái tàacáisi màulenéerica wéemièricaté quéechatécáwa, quéwa iwàwacutá wachàbacani siùcade wéewáidacaténáwa quiríta càulenéeri tàacáisi ìwali. ³ Siùcade wéewáidacuéwa càulenéeri tàacáisi ìwali wadàwinàidacaténá wáiwitáisewa cáaliácáiri iyú Dios imàacacaalí wamànica càì.

⁴ Aibanáicáiná abénaméeyéi wenàiwica nadéca néemiaca báisíiri tàacáisi. Náaliácawa Dios imànica cayábéeri mawèníiri iyú imàacáaná iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha. Nadéca naicáca càinácaalí iyú Espíritu Santo icùaca wenàiwica íiwitáise namànicaténá cayábéeri. ⁵ Náaliaca nacáíwa cayábéericani yái Dios itàacáica, náaliaca nacáíwa Dios yáasáidáanápíná ichàiniwa áibaalípiná iwàlisàidacaalí yái èeriquéi. ⁶ Néese nawènúadacaalí náiwitáisewa Jesucristo ícha nèepùacaténá nacaláacawa Dios ícha, yá càmita náalimá nèepùacawa nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná àniwa, namànicáiná báawéeri Dios Iiri irí àniwa náucacaténá náichawani, càide iyúwa nadéca nacáicaalí natàtàacani cruz ìwali àniwa, namàacacaténá áibanái iicáaníca Dios Iiri iquíníná àniwa. Abédanamata namànica náiwitáisewa báawéeyéi yáapicha inuéyecaté Dios Iiri. ⁷ Càica níade iyúwa waicáaná cáli ìiracaalí unía yúuwàacaalíwa cáli ìwali, Dios imànicáiná cáli irí yái cayábéerica, quéwa cáli idàwinàida báawéeri bànacalé meedá. Péemiacué comparación: Cáli idàwinàidacaalí bànacalé cayába nalí níái ibànéyéciani, yásí nacùaca cayábani, yái cálica. Càita nacái Dios imànica cayábéeri mawèníiri iyú wenàiwicanái irí. Neebáidacaalí itàacái, namànicaalí cayábéeri càide iyúwa iwàwáaná, yásí Dios imàaca nalí cayábéeri manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata. ⁸ Quéwa áiba cáli idàwinàidacaalí báawéeri tuíri canéerica iwèni meedá, áwa yúuba nacái, yásí caná iwèni cáli íiwacali iicáca yái cálica, yá yeemáca meedá yái báawéerimica. Càita nacái wenàiwica càmíiyéica yeebáida Dios itàacái: Dios íináidapínácawa imáalàidáanápíná nía, yásí mesúnamáita neemápinácawa quichái iyú.

La esperanza que nos mantiene firmes

⁹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, éwitacué càì nùalàaca pía, càicáaníta càmítacué càì nuínáidacawa píwali, néese núaliácawa peebáidáanáciuca Jesucristo itàacái iwasàacaténáciuca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁰ Dios icùacáiná wenàiwica machacàníiri iyú, íná càmita iimáichapíná yái cayábéerica pimàníiricuéca. Càmita iimáicha nacái yái piyúudàanáciuca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái píasáidacaténá cáinináca piicáca Dios, càide iyúwacué piyúudàaná píacawa nía mamáalàacata nacái. ¹¹ Quéwa máini nuwàwaca macáita cáinináciuca piicáca áibanái mamáalàacata

àta imáalàacatalétawa yái èriquéi, yéewacaténcuè peedáca piríwa pìasu cawèníriwa macáita, yái cayábéerica Dios imàaquéeripinácuéca piríwa. ¹² Càmitacuè nuwàwa pèepùà ínucuéca píà àniwa, néese nuwàwa pìyacuéca càide iyúwa níara iyéeyéica siùca Dios yáapicha chènuniré yeedéeyéica iríwa yái cawènírica Dios icàlidéericaté nalí ìwali cáimiétacanéeri iyú imàacáanápínaté nalíni neebáidacáinaté itàacái mamáalàacata tàì íméri iyú.

¹³ Bàaluité Dios icàlidacaté Abraham irí ìwali yái imàníinápínacaté Abraham irí cayábéeri, yásí Dios icàlidacaténi ípidená yáapichawa, cáimiétacanéeri iyú nacái, yéewacaténcaté Abraham yáalíacawa Dioscata yái imàníiripinacaté irí yái cayábéerica. Càita Dios icàlidacaté Abraham iríni ípidená yáapichawa canácáiná áiba cachàiníiri Dios ícha, canáca nacái áiba yáaliméri imànica càide iyúwa Dios imàníná. ¹⁴ Yáté Dios ímaca Abraham irí: “Báisiricata núuma pirí, numànipiná piríwa cayábéeri manuísíwata. Numàcapiná nacái manúbéeyéipiná níara pitaquénáiná”, ímacaté yái Diosca. ¹⁵ Dios icàlidacáinaté càì Abraham iríni, íná Abraham icúacaté mamáalàacata matuíbanáiri iyú. Néese càité Dios imànica iríni, imàacacaté quéenibeca yái Abrahamca; yá Abraham idèniacaté ìriwa ípidenéericaté Isaac, càide iyúwaté Dios ímáaná Abraham irí cáimiétacanéeri iyú. ¹⁶ Péemiacuè comparación: Aiba wenàiwica báawéeri íwitáise iwàwacaalí áibanái yeebáidaca itàacái, yá icàlidaca nalíni Dios ípidená yáapicha, cachàinicáiná wenàiwica íchani, yái Diosca. Néese idécanáami càì icàlidacani, yásí áibanái càmita nawàwa náimaca càimínápiná báisí itàacái náimacáiná Dios yùuwichàidapínacasa nía. ¹⁷ Quéwa Dios càmita imàni càide iyúwa wenàiwica imàníná. Néese Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyúni yéenibe iríwa báisiricani yái itàacáica, wía yàasu wenàiwicaca Dios imàaquéeyéipináca irí yái cawènírica càide iyúwaté icàlidáaná walí cáimiétacanéeri iyúni. Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyú walíni, imàníinápíná walí macáita machacàníiri iyú, càide iyúwaté ímáaná wáalíacaténcáwa càmiripiná iwènúada íwitáisewa ícha yái wawàsi imàníricaté wáapicha. Inaté Dios icàlidacaténi ípidená yáapichawa Abraham irí cáimiétacanéeri iyú, Abraham yáalíacaténcatéwa báisíiri iyúcani Dioscata yái imàníiripinacaté irí cayábéeri. ¹⁸ Iná Dios idéca yáasáidaca walíni pucháiba wawàsi iyú, níái pucháiba wawàsi càimíyéica idé iwènúacawa, yái Dios itàacáica, yá nacái Dios ípidenáca. Wáalíaca nacái Dios, yái cachàinírica íwitáise, càimíiri yéewa cachíwa itàacái ìwaliwa, ípidená ìwali nacáiwa. Iná yéewa wáalimá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali tàì íméri iyú, yái ichàiniadéerica wawàwa, wía isutéeyéica yáawawa Dios ícha icùanápíná wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Yá wadéca weebáidaca itàacái, wáalíaca nacáiwa báisíiri iyú iwasàanápíná wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ¹⁹ Néese wáalíacáináwa báisíiri iyú Dios iwasàanápíná wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, íná yéewa cachàinica wáiwitáise weebáidáanápíná Jesucristo itàacái mamáalàacata. Péemiacuè comparación: Càica wíade iyúwa nave lancha nacáiri yéericawa manuíri úni yáacubáa. Yái naveca idèniaca yàasu ancla imíeriwa yéenúlusi ìwalíiri úni yáaculé ipíchaná nave iméeràacawa cáuli iyú, màladàca ichàini iyú nacái. Càita wía nacái. Càmita waméeràawa Dios ícha, wàyacáiná abédanamata Jesús yáapicha, yái iwàluèricatéwa Dios yàatalé, aléera yáawàaná íinatawáise iyéerica templo irícu chènuníiséerica. ²⁰ Jesús iwàluèacatéwa néré yàacùacaténcá walí wawàlúanápínáwa néré Dios yàatalé, Dios imàacacáinaté Jesús sacerdote íwacalíná càiripínáta itàaníiri wawicáu Dios yáapicha càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íbaidáanaté Dios irí bàaluité.

Jesús, sacerdote de la misma clase que Melquisedec

¹ Bàaluité Melquisedec, yácata Salem ìyacàlená icuèrináca, sacerdote nacáicani ìbaidéericaté Dios irípiná, yái Dios chènuníiséerica, itàanicaténáté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Néenialité Abraham imànica ùwicái áiba yàcalé icuèrinánái ìpunita iwasàacaténá náicha ìirináwa ìpidenéericaté Lot. Néeseté idécanáamité Abraham imawèniadaca nacuèrinánái, yásí Abraham yèepùacawa ùwicái ìicha. Yáté Melquisedec yàaca ìpunitáidaca Abraham, itàidacaténáténi. Melquisedec isutácaté Dios ìicha imànínápiná cayábéeri Abraham irí. ² Dios iyúudàacaté Abraham, ínáté Abraham imàacaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí. Abraham yèepùadacaté madécaná cawèníri nacuèrinánái ìicha, níái nacuèrinánái ìbèeyéicaté Abraham ìiriná imanùbancanái yáapicha. Néese macái néená níái diéyéica cawèniyéi yàasusica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí ofrenda iyú, Dios iyúudàacáináté Abraham. Melquisedec ìpidená ìmáanáca “Yái Wacuèriná mabáyawanéerica, icuèrica wía machacàníri iyú”, ìmáanáca. Salem ìyacàlená ìpidená ìmáanáquéi “Matuíbanái”; ìná Melquisedec icuèricáináté Salem ìyacàlená, ìná yéewa ìmáanáquéi nacái “Yái Wacuèrináca, wía ìyèeyéica matuíbanáiri iyú, cayábacáiná wáapicha Dios”, ìmáanáquéi. ³ Profetanái càmitaté nacàlida walí Melquisedec yáanirimi ìwali, yáatúami nacái, yàawirináimi nacái. Càmitaté nacàlida walí càicaalínácaalíté Melquisedec imusúa ìicá èeri, càita nacái càicaalínácaalíté yéetáwa. ìná yéewa yái Melquisedec càicanide iyúwa Dios ìiri, abéeri sacerdote ìyéerica càiripináta, itàanírica Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu.

⁴ ìná píináidacuéwa cayába ìwali yái Melquisedec, cachàinírìcani macái wenàiwica ìicha bàaluité. Cachàinícaté Melquisedec wàawirimi Abraham ìicha, ínáté Abraham imàacaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí. Macái néená níái diéyéica yàasusica cawèniyéica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí, yái cawèníri yàasusi Abraham yèepùadéericaté náicha níái nacuèrinánáica Abraham imàniyéicaté ìpunita ùwicái. ⁵ Píalíacuéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté. Yái tàacáisi icàlidaca Leví itaquénáinámi ìwali níacata iwàwacutéeyéicaté ìbaidaca Dios irí iyúwa sacerdotenái. Dios imàacacaté sacerdotenái yeedáca cawèníri yàasusi ofrenda piná néenánái ìichawa, níái israelitaca. Macái néená níái diéyéica yàasusica israelitanái yeedéeyéicaté iríwa, sacerdotenái yeedácaté náicha abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios irípiná. Càité sacerdotenái icobra nía, éwita néenánáicáaníta nía, nadèniacáanítaté nacái nàawirimiwa abéerita, yái Abrahamca. ⁶ Quéwa yái Melquisedec éwitaté càmicáaníta Leví itaquérinámini, càicáanítaté yeedáca ofrenda Abraham ìicha; macái néená níái diéyéica yàasusica Abraham idènièricaté, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí ofrenda iyú, cachàinícaté Melquisedec Abraham ìicha éwitaté Dios icàlidacáanítaté Abraham irí cáimiétacanéeri iyú imànínápináté Abraham irí cayábéeri. Melquisedec nacái icàlidacaté cayábéeri tàacáisi Abraham ìpidená ìwali yéewacaténáté Dios imànica Abraham irí cayábéeri, Melquisedec yáalimácáináté itàanica Dios inùmaliçuise. ⁷ ìná yéewa macáita wáalíacawa cachàinícaté Melquisedec Abraham ìicha, yáacáináté Melquisedec yáalimácaté icàlidaca cayábéeri tàacáisi Abraham ìpidená ìwali yéewacaténáté Dios imànica cayábéeri cachàiníwanái Abraham irí. ⁸ Chái èeri irícu israelitanái yèewi sacerdotenái yeedáca ofrenda néenánái israelita ìichawa; macái néená níái diéyéica yàasusica wenàiwica yeedéerica iríwa, sacerdotenái yeedáca abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios irípiná. Quéwa idécanáamité béeyéica níái sacerdoteca, yáté néetácawa, quéwa profetanái natànàacaté tàacáisi Dios

inùmalicuise Melquisedec ìwali càide iyúwa Melquisedec ìyaca nacáicaalí siùcáise de mamáalàacata càiripináta. Iná yéewa wáalíacawa cachàiníríca Melquisedec áibanái sacerdote ícha canánama. ⁹⁻¹⁰ Bàaluité Abraham imàacacaalíté cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí, néenialíté càmitàacá imusúa iicá èeri yái Abraham itaquérinápinácaté ípidenéericaté Leví, yái macái sacerdotenái yàawirimica. Siùca sacerdotenáica níai Leví itaquénáinámi, yá needáca ofrenda israelitanái ícha; macái néená níai diéyéica yàasusi israelitanái yeedéerica iríwa, Leví itaquénáinámi yeedáca abéerinama néená iyúwa ofrenda. Bàaluité Abraham idèniàtàacáwa nía iiná irícuwa, níara Leví itaquénáinámi, Leví nacái, Melquisedec yàacaalíté ípunitáidaca Abraham. Iná yéewa wáalimá wáimaca nàwali níai sacerdoteca, Leví itaquénáinámica, namàacacaté ofrenda Melquisedec irí, yácáinaté nàawirimi Abraham imàacacaté cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí madécaná camuí ipíchawáiseté namusúa naicá èeri. Càica wáalíacawa cachàiníríca Melquisedec macái sacerdotenái ícha canánama, níai Leví itaquénáinámica.

¹¹ Néeseté madécaná camuí Abraham idénáamité, Dios imàacacaté itàacáíwa Israel itaquénáinámi irí. Yáté Dios yeedáca Leví itaquérinámi ípidenéericaté Aarón, yéenibe yáapichawa náibaidacaténáté Dios irí iyúwa sacerdotenái, itàaníyéipinácaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Quéwa càmitaté yéewa Aarón itaquénáinámi iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càmicáinaté sacerdotenái yáalimá mabáyawanáca imànica wenàiwicanái. Ináté iwàwacutáca Dios ibànùaca Cristo, yái áiba íiwitáaná sacerdote Aarón itaquénáinámi ícha, yái Cristo ìyéerica càide iyúwaté Melquisedec ìyáanáté. ¹² Dios imàacacáiná walí wàlisài íiwitáaná sacerdote, yái Cristoca, iná iwàwacutá ìyaca áiba wàlisài tàacáisi sacerdote ìwali, áiba íiwitáaná tàacáisi profeta Moisés yàasu tàacáisi ícha, yái tàacáisi Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise. ¹³ Wáalíacawa iwàwacutáca ìyaca wàlisài tàacáisi càmicáiná Leví itaquérinámi yái Wáiwacalica, yái Dios itàacái icàlidéerica walí ìwali. Wáiwacali idèniaca áibata yàawiríawa náicha níai sacerdote yàawiríaca. Canácatáita Wáiwacali yàawiría yéená íbaidaté Dios irí iyúwa sacerdote. ¹⁴ Wáalíacawa Judá itaquérinámicaní yái Wáiwacalica. Bàaluité Dios íimacaté abéeri Judá itaquérinámi icùanápináté israelitanái. Càmitaté Dios ichùulla profeta Moisés yeedáanápináté Judá itaquénáinámi náibaidacaténáté Dios irí iyúwa sacerdotenái itàaníyéipináté Dios yáapicha wenàiwica iwicáu.

¹⁵ Iná wáalíacawa amaléeri iyú ìyaca áiba wàlisài sacerdote íiwitáaná, yácáiná Cristo, yácata wàlisài sacerdoteca íbaidéerica Dios irípiná càide iyúwaté Melquisedec ìyáanáté, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. ¹⁶ Bàaluité Dios yeedáca Leví itaquénáinámi sacerdotenáipináté nía íbaidéeyéipiná irí. Quéwa càmita Dios imàaca walí Cristo sacerdotepiná yàawiría ìwalísewa, néese Dios imàacaca sacerdotecani yái Cristoca, Cristo idèniacáiná icáuca cachàiníríwa yái càmíríca imáalàawa, càmíríca nacái áiba yáaliméeri imáalàidaca. ¹⁷ Wáalíacawa báisírícaní Dioscáiná idéca càì ímaca Wáiwacali irí:

“Sacerdoteca pía càiripináta, íbaidéerica nulípiná, itàaníríca núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íbaidáanáté nulípiná”,

íimaca yái Diosca. ¹⁸ Yái quéechéericaté tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí icàlidacaté nalíni càinácaalíté iyú sacerdotenái iwàwacutáaná íbaidaca Dios irí, àta Wáiwacali yàanàacatalétaté. Dios idéca iwènúacawa ícha yái quéechéeri tàacáisimica sacerdotenái ìwalíríca, machawàacacáinaté nía, níai sacerdoteca, càmíyéicaté yáalimá iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu

yùuwichàacáisi íicha. ¹⁹ Níái sacerdoteca náibaidacaté Dios irí càide iyúwaté Dios ichùullianá profeta Moisés icàlidáanápínaté nalíni. Quéwa càmítaté náalimá mabáyawanáca namànica wenàiwica Dios iicá. Néese siùcade wadèniaca Cristo, yái cayábéeri náicha canánama sacerdoteca, mabáyawanéerica imànica wía Dios iicápiná, imàaquéeri nacái wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa.

²⁰ Dios icàlidacaté tàacáisi íipidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáalíacaténáwa báisíiri iyú Dios idéca imàacaca sacerdotecani càiripináta yái Wáiwacalica, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. ²¹ Dios càmítaté icàlida càiri tàacáisi áibanái sacerdoté ìwali, níái Leví itaquénáinámica. Néese Dios icàlidacaté tàacáisi íipidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáalíacaténáwa báisíiri iyú idéca imàacaca sacerdotecani càiripináta yái Wáiwacalica. Iná càì Dios íimaca Cristo irí:

“Núa, Picuèriná Dios, nucàlidacaté tàacáisi nuípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú yéewacaténá macáita náalíacawa báisíiri iyúcani, yá canácatáita nuwènúadapíná nuíwítáisewa íicha. Núumacaté píri: ‘Sacerdoteca pía càiripináta, íibaidéerica nulípiná, itàaníríca núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdoté Melquisedec íibaidáanaté nulípiná’, càité núumaca píri”

íimacaté yái Diosca Wáiwacali irí. ²² Jesús ìyacáiná sacerdoté càiripináta itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha, íná wáalíacawa Jesús idéca imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha cayábéeri íicha yái bàaluisàimi wawàsica, Dios imànírícaté israelitanái yáapicha icùanaté nía iyúwa yàasu wenàiwicanáíwa. Yái wàlisài wawàsi Jesús imàníríca walípiná Dios yáapicha íimáanáca Dios icùanápíná wía càiripináta, Jesús ìyacáiná càiripináta. ²³ Manùbacaté níái sacerdoteca bàaluisàna, Leví itaquénáinámica, càmíicáinaté nadé náibaidaca Dios irípiná càiripináta néetácáinatéwa nàacawa, ínaté càmíita náalimá natàaníca Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu càiripináta. ²⁴ Quéwa Jesús càmíiripiná yéetáwa, íná yéewa íibaidaca Dios irípiná càiripináta iyúwa sacerdoté itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha; càmíiripiná Jesús imàaca íichawa íibaidacaléwa áiba sacerdoté irí, canásíwata. ²⁵ Iná yéewa Jesús yáalimá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha báisíiri iyú càiripináta, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái, wamawiénidacaténá Dios wáiwitáise iyúwa Jesús ìyacáiná càiripináta isutácaténá Dios íicha walípiná, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha nacái.

²⁶ Iná Jesús, yácata sacerdoté íiwacaliná báisíríca íibaidéerica Dios irípiná, yái wawàwacutéerica itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. Yá mabáyawanéericani, càmíríca nacái yáalimá imànica íbáyawanáwa. Yái Jesúsca, yácata áiba íiwítáaná wenàiwica cabáyawanéeyéi wenàiwica íicha, ìyéerica siùcáisede déeculé náicha, Dios imichàidéericaté chènuniré náicha canánama níái cáli chènuníiséeyéica, icùacaténá macáita Dios yáapicha. ²⁷ Càmita iwàwacutá Jesús íibaidaca càide iyúwa áibanái sacerdoté íiwacanánái. Iwàwacutácaté nanúaca pírái namànicaténá sacrificio Dios irí èeri imanùbaca. Quéechacáwa nanúacaté pírái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa nasutácaténaté Dios íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha. Néeseté nanúaca áiba pírái iyúwa sacrificio àniwa wenàiwicanái íbáyawaná ìwalíse cayábacaténá Dios iicáca náiwítáise. Càmita iwàwacutá Jesús imàni càì, néese Jesús imànicaté abéta sacrificio abé yàawiríata, cawènírica càiripináta, imàacacaté ícáucawa wáichawalíná, nanúacaténáténi cruz ìwali, yùuwichàacaténatéwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wabáyawaná ìwalíse. ²⁸ Dios ichùullíacaté profeta Moisés yeedáanápínaté Aarón itaquénái náibaidacaténaté Dios irí iyúwa sacerdoté íiwacanánái, itàaníyéipínacaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Quéwa èeri

mìnanáí meedá nía, cabáyawanéeyéica. Néeseté madécaná camuí Moisés idénáamité, Dios icàlidacaté tàacáisi lípidená yáapichawa cáimiétacanéri iyú wáalíacaténáwa báisíiri iyúcani idéca imàacaca sacerdote íwacalinácani, yái lírica mabáyawanéerica, imànírica macáita càide iyúwa Dios ichùullianá, yéewacaténá íbaidaca Dios irípiná càiripináta iyúwa sacerdote íwacaliná, itàanírira wawicáu Dios yáapicha.

8

Jesús, mediator de un nuevo pacto

¹ Péemíacué cayába, ìyaquéi walí sacerdote íwacaliná, yái Cristoca, itàanírira wawicáu Dios yáapicha. Cristo idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapicha. ² Yá Cristo íbaidaca ìyaca iyúwa sacerdote báisíiri templo irículé ìyéerica chènuniré, Wacuèriná Dios imàníricaté, cànírica wenàiwica imàni.

³ Iwàwacutácaté macái sacerdote íwacaliná imàaca cawèníiri yàasusi ofrenda iyú Dios irí, iwàwacutácaté nacái inúaca pìrái iyúwa sacrificio Dios irí wenàiwicanáí ibáyawaná ìwalíise yéewacaténáté Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanáí ibáyawaná ícha bàaluité. Iná iwàwacutácaté Jesucristo imàacaca cayábéeri wawàsi nacái Dios irí ofrenda piná. ⁴ Jesucristo ìyacaalícáwa siúca cháí èeri irícutá, càmita judíonáí ibatàa íbaidaca Dios irí templo irícu iyúwa sacerdotetá, càmicáiná Leví itaquérinámíni, yái Jesucristoca; yá nacái judíonáí nadèniaca mamáalàacata néenánáíwa sacerdote íbaidéeyéica templo irícu inuéyéica pìrái iyúwa sacrificio wenàiwicanáí ibáyawaná ìwalíise càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianáté nàawirináimi, manúbacáiná níai judíoca càníyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵ Quéwa canéerica iwèni meedáni yái náibaidacaléca siúcáisede, níai judíonáí yàasu sacerdoteca, náibaidacáiná cháí èeri irícu meedá. Nàasu templo, yácata báisíiri templo yéenáíwaná meedáni, yái báisíiri templo ìyéerica chènuniré, Dios ìyacàle báisírira. Càica wáalíacawa bàaluitécáiná ipíchawáiseté profeta Moisés ichùullaca israelitanáí imànica Dios yàasu caplíma mabáyawanéeri, yái caplíma ímamisírira, israelitanáí isutácatáipiná Dios ícha, yáté Dios ímaca Moisés irí: “Píibaida cáalíacáiri iyú. Pimàni macáita cayába càide iyúwa yái núsáidéerica pìrí caplíma yéenáíwanápiná manuírí dúli ínatale lípidenéerica Sinaí”, ímaca yái Díosca. Càité Dios yáasáidaca Moisés irí báisíiri templo chènuníséeri yéenáíwanápiná yéewacaténáté Moisés yáalíacawa càinácaalíté iyú iwàwacutáaná namànica Dios yàasu caplíma mabáyawanéeri israelitanáí isutácatáipináté Dios ícha cháí èeri irícu. ⁶ Quéwa siúcáisede Jesucristoca, yái íbaidéerica Dios irípiná iyúwa sacerdote íwacaliná itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha, yácata imànírica ìyaca culto máiníiri cayába cachàiníwanáí ícha yái culto sacerdotenáí imànírica cháí èeri irícu. Càita Jesucristo idéca imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha Jesucristocáiná idéca imànica walípiná wàlisàì wawàsi Dios yáapicha, Dios icùaná wía. Yái wàlisàì wawàsi, cayábéericani bàaluisàìmi wawàsi ícha Dios imàníricaté israelitanáí yáapicha, Díoscáiná idéca icàlidaca walíni cáimiétacanéri iyú imànínapiná walí cayábéeri cachàiníwanáí.

⁷ Yái quéechéericaté wawàsi càmita iyúudàa wenàiwicanáí cayába imàacacaténá mabáyawanáca nía Dios iicápiná, iná iwàwacutácaté Dios imànica wàlisàì wawàsi wenàiwicanáí yáapicha. ⁸ Quéwa cabáyawanácaté Dios iicáca níara israelitaca namànicáinaté nabáyawanáwa. Càì ímaca Dios itàacái profeta itànèericaté Dios inùmalícuíse:

- “Wacuèriná Dios íimaca: Aibaalípiná numànipiná wàlisài wawàsi náapicha níái Israel itaquénáinámica, Judá itaquénáinámi nacái, nucùanápiná nía cayábèeri iyú.
- 9 Yái wàlisài wawàsica càmiripiná càide iyúwa bàaluisàimi wawàsi numàníricaté nàawirináimi yáapicha bàaluité numusúadacaalíté nía Egipto yàasu cáli íicha càide iyúwa wenàiwica itécaalí ìriwa icáapi ìwali. Néese càmicáinaté namàni càide iyúwaté nuchùllaná nía, ínáté núucaca nuíchawa nía, íimaca yái Diosca.
- 10 Néese Dios íimaca àniwa: Aibaalípiná ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá numànipiná náapicha wawàsi àniwa, nucùanápiná nía, níái Israel itaquénáinámica. Càipiná numànica nalí, núa Nacuèriná Diosca: Numàacapiná nuíwitáise náiwitalicu, náalícaténáwa nutàacái ìwali nawàwalicuísewa, yéewanápiná neebáidaca machacàníri iyú càide iyúwa nuchùllaná nía. Yá núapinácata Nacuèriná Diosca, níapinácata nacái nùasu wenàiwica cáininéeyéica nuicáca.
- 11 Càmita iwàwacutápiná néewáidáyacacawa náalícaténá nùwali, níái náapichéeyéica, nía nacái néenánáica, macáicáiná náalíapináca nùwali, macáita púubéeyéi, béeyéi nacái.
- 12 Yá numàacapináca nuwàwawa nabáyawaná íicha, càmita quirínama nuèpùà nuwàwalica yái báawéerica namàníricaté, íimacaté yái Diosca”,
cài íimaca yái profetaca. ¹³ Dios idéca icàlidaca walí yái tàacáisica wàlisài wawàsi ìwalírca, yái wawàsi Dios imànírca wáapicha Jesucristo ìwalíise, íná yéewa wáalíacawa Dios idéca iicáca quéechéeri wawàsi càiride iyúwa éwisàimi, yái wawàsi Dios imàníricaté abéta israelitanái yáapicha, Leví itaquénáinámi íibaidacaténáté Dios irí iyúwa sacerdotenái. Yá idéca imáalàacawa yái éwisàimi wawàsica sacerdotenái ìwalírca, Dioscáiná idéca imàacaca íichawani.

9

El templo terrenal y el templo celestial

¹ Quéechatécáwa Dios imànicaté wawàsi israelitanái yáapicha, imàacacaténá Leví itaquénáinámi íibaidaca irí iyúwa sacerdotenái. Yáté Dios icàlidacaté profeta Moisés iríni, càinácaalíté iyú iwàwacutáaná sacerdotenái imànica culto cháí èeri irícu Dios yàasu capíima mabáyawanéeri irículé, yái manuírri capíima íimamisírca, israelitanái isutácatáipináca Dios íicha bàaluité. ² Namànicaté manuírri capíima idènièricaté imàdáanáwa pucháiba. Idèniacaté inùmawa abéeri yáawàaná. Ínatawáise yái capíima inùma wáluméerica iyacaté idàbáanéeri imàdáanáca íipidenéerité Mabáyawanéeri. Imàdáaná irícu iyacaté abéeri lámpara, àicu cáiwínáca nacáiri iicácanáwa, sietéericaté icamalá imanùbaca. Iyacaté néeni abéeri mesa nacái, naliadéericaté ínata pan namàaquéericaté Dios irí ofrenda iyú sacerdotenái iyáapiná. ³ Bamuchúamibàa capíima irícu iyacaté áiba yáawàaná, wáluma cáucuírri iyú. Ínatawáise yái pucháibáanáca yáawàaná, iyacaté áiba imàdáaná capíima imáalàanáwa. Yái imàdáaná, yácata Dios ichàini iyacataléca, yái Dios mabáyawanéerica náicha canánama, ínáté imàdáaná íipidenacaté Mabáyawanéeri náicha canánama. ⁴ Iyacaté oroírri altar mesa nacáiri iyéericaté mawiénita pucháibáanáca yáawàaná irí. Neemácaté pumèníri isàni altar ínata nàacaténá Dios icàaluíniná. Iyacaté nacái Dios yàasu yàalusi nacáiri mabáyawanéeri nachanàidéeri macáita ínatabàa oro iyú. Yàalusi nacáiri irículé náawináidacaté oroíchúa catùà ipuniéchúawa maná iyú, yái pan nacáirca Dios íbànuèricaté nalí chènuníise nayáapiná. Náawináidacaté nacái Aarón yàasu àicu yàalusi nacáiri irículé, yái Aarón yàasu àicu yèpuèricaté imusúadaca íiwínáwa àniwa. Nàyacaté nacái íba yàalusi

nacáiri irìcu, níái pucháiba sàabadéeyéica íba Dios itànèeyéicaté ìwali itàacáíwa diez namanùbaca tàacáisi israelitanái yeebáidacaténaté iyúwa Dios ichùullianá nía. ⁵ Pucháiba querubín yéenáiwana ángel càanabáiyéi náipunitawáaca nabàlùacawa nalíwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé ínata, naicáidaca yàalusi inùma irí. Dios ichàini icamaláná icànacaté mèlumèluíri iyú bamuchúamibàa náicha níái querubín yéenáiwana. Querubín yàanabái ipùata yàanàacaté iwéréwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé iwicáulé. Yái yàalusi nacáiri inùmabàalé ípidenéericaté “Dios imàacacatái iwàwawa wabáyawaná ícha”. Sacerdote íiwacaliná idàchìadacaté pìrái íiranámi yàalusi inùmabàalé ìwali yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa israelitanái ibáyawaná ícha. Quéwa canáca nulí èeri cayába siùcade nucàlidáanápíná macáitani ìwali yái wawàsica.

⁶ Càité nachùnìlaca capìima bàaluité. Sacerdotenái nawàlùacatéwa èeri imanùbaca irìculé yái capìima imàdàanáca idàbàanéerica namànicaténá culto Dios irí càide iyúwaté Dios ichùullianaté nía nàanápínaté Dios icàaluíniná. ⁷ Quéwa abéericata sacerdote íiwacaliná iwàlùacatéwa irìculé yái imàdàaná imàalàidàanáca abé yàawiríata camuí imanùbaca, aléera Dios ichàini icamaláná mèlumèluíri iyacatáica, yái Dios mabáyawanéerica náicha canánama. Sacerdote íiwacaliná iwàlùacaalítéwa néré, iwàwacutácaté itéca pìrái íiranámi. Itéca pìrái íiranámi yái inuéricaté iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, yéewacaténaté Dios imàacaca iwàwawa sacerdote íiwacaliná ibáyawaná ícha. Itécaté nacái áiba pìrái íiranámi sacerdote inuéricaté macái israelitanái ibáyawaná ìwalíse, Dios imàacacaténaté iwàwawa nabáyawaná ícha, yái báawéerica càmíiricaté nàalíawa namànicaté. ⁸ Quéwa sacerdotenái imànicaté culto èeri imanùbaca idàbàanéeri imàdàaná irìcu nàacaténá Dios icàaluíniná. Càita Espíritu Santo yáasáidaca walí wàalíacaténáwa idècunitàacá namànicaté culto idàbàanéerica capìima imàdàaná irìcu, yáté canáca yéewaná macái wenàiwica yàacawa mawiénita Dios irí, canácáinaté áiba yáaliméeri mabáyawanáca imànica nía Dios iicá. Càide iyúwa canáanaté yéewaná nawàlùacawa áiba imàdàaná irìculé naicácaténaté Dios ichàini icamaláná mèlumèluíri, càité nacái canácaté yéewaná wenàiwica nàacawa chènuniré nàyacaténá Dios yáapicha, càmítaté nacái yéewa nàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁹ Iná Espíritu Santo yéewáidaca wía siùca comparación iyú ìwali yái capìimami bàaluisàimica, capìima yàasu wawàsi ìwali nacái. Ewítaté namàacacáaníta ofrenda Dios irí, nanúacaté nacái pìrái iyúwa sacrificio Dios irí imàacacaténaté iwàwawa nabáyawaná ícha càide iyúwaté ichùullianá nía, càicáaníta càmítaté yáalimá pìrái íiranámi mabáyawanáca imànica nía Dios iicá, níái yèeyéicaté Dios icàaluíniná pìrái íiranámi iyú. ¹⁰ Yái bàaluisàimi tàacáisica càmítaté idé iwàlisàidaca wenàiwica íiwitáise nàyacaténaté machacàníiri iyú, néese yéewáidacáita nía meedá càirínácaalíté yàacàsi Dios imàaquéeri nayáaca, càirínácaalí wawàsi nacái Dios imàaquéeri nàiraca, càinácaalíté iyú nacái iwàwacutáaná nàapìdaca náichawa masacàacaténá Dios iicáca nía. Yái bàaluisàimi tàacáisica ichùullacaté wenàiwica nachùnìanápínaté nàinatabàawa; yéewáidacaté nía Dios ìwali nacái, àta yéenáiwana yàanàacatalétaté Dios ichùnìanápínaté cayába wàlisài wawàsi yàasu wenàiwicanái yáapichawa Cristo ìwalíse.

¹¹ Quéwa Cristo yàanàacaté. Siùcáisede Cristoca yái sacerdote íiwacaliná íbaidéerica Dios irípiná, itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha. Yá Cristo imànica iyaca walí cayábéeri càmíiricaté wenàiwica yáalíawa ìwali bàaluité. Imichàacatéwa chènuniré, déeculé capìraléeri cáli ícha, càide iyúwaté sacerdote íiwacaliná ichàbàanátéwa irìcubàa yái capìima imàdàanáca idàbàanéerica. Yá Cristo iwàlùacatéwa templo chènuníiséeri irìculé, yái báisíiri temploca, cayábéeri ícha, mabáyawanéeri ícha nacái yáara capìimami bàaluisàimica.

Yái templo chènuníiséerica, cà míirita wenàiwica imànicaléta, cà míirita nacái ìya cháí èeri irìcu. ¹² Cristo iwàlùacatéwa irìculé yái mabáyawanacataléca náicha canánama, Dios ìyacatái chènuníiséerica, quéwa càmitaté Cristo ité chivo íranámi, pacá yéenibe íranámi nacái; néese Cristo itécaté íranátawa iyúwa sacrificio yéetácáinatéwa macái wenàiwica íchawalíná. Càité iwàlùacawa abé yàawiríata imànicaténaté sacrificio; càmita quirínama iwàwacutá yèepùà imànica sacrificio àniwa. Cristo idéca iwàsàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càiripináta. ¹³ Bàaluité Dios ichùuliaca sacerdotenái nadàchìadaca toro íranámi, chivo íranámi nacái wenàiwica ìwali níái wenàiwicaca Dios iiquéeyéicaté iiná casaquèeri iyú. Nachùchùaca becerra imenínáami wenàiwica ìwali nacái Dios iicácaténá nainá masaquèeri iyú yéewacaténaté nasutáca níawawa Dios ícha àniwa. Macáita yái wawàsica namànicáitaté wenàiwica ínatabàa meedá. ¹⁴ Quéwa cawènicáinaté níara wawàsi bàaluisàimica masacàacaténaté Dios iicáca wenàiwica iiná, jíná yéewa wáalíacawa cawènica Cristo íraná cachàiniwanái náicha, masacàanápíná imànica wáiwitáise Dios iicápiná! Yácáiná Cristo imàacacaté icáucawa Espíritu Santo ichàini iyú, yái cà míirica imáalàawa. Càité Cristo yéetácawa imànicaténaté càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yéetácatéwa iyúwa mabáyawanéeri sacrificio wabáyawaná ìwalíise. Cristo yéetácatéwa wáichawalíná, íná yéewa íraná masacàaca imànica wáiwitáise canánama ícha yái báawéerica wamànírira itéericaté yàacawa wía yéetácáisi irìculé. Iná siùcáisede wáalimá wáibaidaca cáuri Dios irípiná.

¹⁵ Inaté cà Jesucristo iyúudàaca wía: Yéetácatéwa wáichawalíná yéewacaténá itàaníca wawicáu Dios yáapicha. Càita Jesucristo imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha cayábacaténá Dios iicáca wía. Cristo yéetácáinatéwa wáichawalíná, íná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, yái báawéerica wamànírira ité idècunitàacá wàyacaté càide iyúwa bàaluisàimi tàacáisi íimáaná. Càité Jesucristo imànica walí yéewanápiná wía Dios imáidéeyéica weedáca walíwa yái cawènírica cà míirica imáalàawa Dios icàlidéerica walí ìwali cáimiétacanéeri iyú yàanápíná walíni. ¹⁶ Péemíacué comparación romanonái íiwitáise ìwali: Ipíchawáise romanosàiri yéetácawa, yásí itànàaca cuyàluta icàlidacaténáni càide iyúwa iwàwáaná naseríaca yàasumi idècanáami yéetácawa. Quéwa canéeritàacá iwèni yái cuyàlutaca àta náalíacatalétawa báisíiri iyúcani yéetácatéwa, yái itànèericaté cuyàluta. ¹⁷ Iná cà míiritàacá cawèni yái cuyàlutaca idècunitàacá cáucani yái itànèericani, íná canáca yéewaná áiba wenàiwica yeedáca nalíwa yàasu cawèníri càide iyúwaté icàlidáaná nalíni. Quéwa yéetacánáamiwa yái itànèericaté cuyàluta, yásí cawènírica nalí cuyàluta, níái yeedéeyéipináca iríwa yàasumi. ¹⁸ Càité nacái Dios imànicaté quéechéeri wawàsi israelitanái yáapicha, yáté cà míiritàacá cawèni yái bàaluisàimi tàacáisica àta nanúacatalétaté pírái iyúwa sacrificio. Inaté israelitanái inúaca pírái iyúwa sacrificio cawènicaténaté namànica nalíwa yái wawàsi Dios imànírira ité náapicha. ¹⁹ Bàaluité profeta Moisés iléecaté Dios itàacái macái israelitanái irí, yái tàacáisi Dios ichùulièrica neebáidaca nàyacaténaté machacàníiri iyú Dios iicá. Néese Moisés yeedáca púubanaméeri hisopo yéetaná yàana idènièrica pumèníiri ibáináwa. Yá yéepùaca hisopo yéetaná yàana quiréeri lana iyú. Néese ísapíadacatèni pacá yéenibe íranámi iyú, chivo íranámi iyú nacái, yèewlàdéerica úni yèewi. Yá idàchìadacaté íranámi cuyàluta ìwali, yái cuyàluta idènièricaté Dios itàacái Dios ichùulièricaté israelitanái yeebáidaca. Néese Moisés idàchìadacaté nacái pírái íranámi macái wenàiwica ìwali, yái pírái íranámi yèewlàdéerimica úni yèewi, masacàacaténaté Dios iicáca nía. ²⁰ Néese Moisés ímacaté nalí: “Yácata íranámi, yái píráimica yéetéerimicawa pibáyawaná ìwalísecué masacàacaténacué Dios iicáca pía, yéewanápiná

cawènica yáí wawàsica Dios imàníricuéca píapicha, peebáidáanápíná iyúwa ichùulianácué píá”, ímacaté nalí yáí Moisésca. ²¹ Moisés idàchìadacaté nacáí pìráí íiranámi Dios yàasu manuírì capìima ìwali, yáí nasutácatáipínáca Dios íicha. Idàchìadaca pìráí íiranámi macáí yàalubáisi imanùbaca ìwali nacáí ìyéerica capìima irìcu, nía nacáí quirápieli nacáiyéica iwàwacutéeyéicawa nalí culto irípiná nàacaténáté Dios icàaluíniná. ²² Càide iyúwa ímáaná yáí bàaluisàimi tàacáisi Dios imàaquéericaté nalí, iwàwacutácaté namànica càiri culto pìráí íiranámi iyú batéwa macáí wawàsi ìwalíná masacàacaténáté namànicanì Dios iicá. Canácaté Dios imàacáaná iwàwawa nabáyawaná íicha càmicaalíté nanúa napìrawa yéewanápináté pìráí íiraná imusúacawa náicha wenàiwica ibáyawaná ìwalise. Iwàwacutácaté pìráí yéetácawa wenàiwica íichawalíná. Càita nacáí càmicaalíté Jesucristo yéetáwa wáichawalínátá íiranácaténá yàapìdàidaca wáiwitáisetá, yá canáca yéewaná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íichatá.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

²³ Càité iwàwacutáca nanúaca pìráí iyúwa sacrificio masacàacaténá namànica manuírì capìima pìráí íiranámi iyú, capìima yàasu wawàsi nacáí, yáí capìima íimamisiirica, nasutácatáipínáca Dios íicha bàaluité. Yáí capìimaca, yácata chènuníiséeri templo yéenáiwanáca. Quéwa yáí wawàsi chènuníiséericáwaca iwàwacutácaté cayábéeri íiranámi pìráí íiranámi íicha, yáí pìráí íiranámi masaquéericaté imànica bàaluisàimi capìima cháí èeri irìcu. ²⁴ Càmicáináté Cristo iwàlùawa irìculé yáí capìima wenàiwica imàníricaté. Yáí bàaluisàimi capìimaca yáasáidacáicata walí meedá càiride iyúwa báisiiri templocà chènuníiséeri iicácanáwa. Cristo quéwa iwàlùacatéwa Dios yàatalé chènuniré náicha macáí capìraléeri cáli chènuníiséeyéica. Siùca Cristo ibàlùacawa Dios íipunita itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha. ²⁵ Camuí imanùbaca bàaluité israelitanáí yàasu sacerdote íiwacalíná iwàlùacatéwa irìculé yáí mabáyawanácataléca náicha canánama Dios ichàini icamaláná icànacataléca capìima imàdáaná irìcu. Ináté sacerdote íiwacalíná iwàlùacawa néré madécaná yàawiríaté itécaténá pìráí íiranámi. Càmitaté sacerdote íiwacalíná ité íiranáwa. Quéwa Cristo iwàlùacatéwa chènuniré itécaténá néré íiranáwa, yá càmitaté Cristo imàni càide iyúwa judiónáí yàasu sacerdote íiwacalíná imàníná. ²⁶ Iwàwacutácaalíté Cristo iwàlùacawa néré camuí imanùbacatá, yásí iwàwacutá yéetácawa madécaná yàawiríatá èeri idàbacatáise bàaluité àta siùca nacáide. Quéwa siùca ipíchawáise èeri imáalàacawa Cristo idéca iwàlùacawa aléi èeri irìculé imàacacaténáté yáawawa yéetácaténátéwa iyúwa sacrificio abé yàawiríata càiripínáta. Càité ichuìdaca wáicha wabáyawaná. ²⁷ Dios icàlidacaté iwàwacutáanápíná macáí wenàiwica yéetácawa abé yàawiríata, néese idécanáami néetácawa, yá Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica. ²⁸ Càita nacáí Cristo imàacacaté yáawawa yéetácaténáwa iyúwa sacrificio abé yàawiríata yéewanápináté madécaná wenàiwica ibáyawaná iyaca ìwali. Néese yàanàpiná àniwa quéwa càmita quirínama yéetácawa wenàiwicanáí ibáyawaná ìwalise, néese yàanàpiná iwasàacaténá yàasu wenàiwicawa, wía icuèyéica yàanàca.

10

¹ Bàaluité Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés irí icàlidacaténáté israelitanáí iríni yéewanápináté náalíacawa Dios iwàwaca náyaca machacàníiri iyú. Quéwa yáí bàaluisàimi tàacáisi càmitaté yáasáida nalí amaléeri iyú macáita yáí cayábéerica Cristo imàníripínácaté walí. Iná yáí bàaluisàimi tàacáisica càmitaté idé mabáyawanáca imànica wenàiwica Dios iicá, níái inuèyéica pìráí iyúwa sacrificio Dios irí camuí imanùbaca nabáyawaná ìwalisewa nàacaténá Dios icàaluíniná. ² Yáí bàaluisàimi tàacáisi yáalimácaalíté mabáyawanáca imànica

wenàiwicatá, yá nayamáidacaté nanúaca pìrái iyúwa sacrificiotá bàaluitécáiná mabáyawanácaalíté níatá, yá càmitaté nèepùà achúmaca nàináidacawa nawàwawa nabáyawaná ìwaliwatá. ³ Quéwa nanúacáináaté pìrái iyúwa sacrificio, yáté nawàwalica nabáyawanáwa camuí imanùbaca. ⁴ Càmicáináaté yéewa toro íiranámi, chivo íiranámi nacái imáalàida wenàiwica ibáyawaná.

⁵ Iná Cristo iwàlùacatéwa aléi èeri irìculé, yáté íimaca Dios irí:

“Pía, Dios, càmita quirínama piwàwa wenàiwicanái inúaca pìrái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, càmicáiná yéewa pìrái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná, néese pidéca pibànùaca núa iyúwa wenàiwica nuétácaténáwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíse.

⁶ Càmita quirínama casímái piicáca wenàiwicanái inúaca ipìrawa iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, càmicáiná yéewa pìrái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná.

⁷ Iná núumacaté pirí: ‘Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé càide iyúwaté profetanái itànàanaté tàacáisi pinùmalìcuise numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios’ ”,

íimacaté yái Cristoca. ⁸ Quéchatécáwa Cristo íimaca càmita quirínama Dios iwàwa sacrificio, càmita quirínama nacái casímáica iicáca wenàiwica inúaca pìrái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, éwita Dios itàacái bàaluisàimi ichùuliacáanítaté namànica cà. Càmita quirínama cayába Dios iicáca nàasu sacrificio, càmicáiná yéewa pìrái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná.

⁹ Néese Cristo íimaca Dios irí àniwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios”, íimacaté yái Cristoca. Yái tàacáisica íimáanáca Cristo imáalàidáanápínaté macáita sacrificio bàaluisàna imàacacaténaté yáawawa iyúwa sacrificio náamirìcubàa, yéetáanápínatéwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíse. ¹⁰ Idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná, Jesucristo imànicáináaté càide iyúwaté Dios iwàwáaná imàacacáináaté yáawawa iyúwa sacrificio yéetáanápínáwa abé yàawiríata càiripínáta wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíse.

¹¹ Iyaca sacerdote judíosaìri inuérica pìrái iyúwa sacrificio Dios irí israelitanái ibáyawaná ìwalíse èeri imanùbaca. Namànica yái sacrificio bàaluisànamica madécaná yàawiría éwita càmicáanáta yéewa pìrái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná. ¹² Quéwa Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápínáwa iyúwa sacrificio wenàiwica ibáyawaná ìwalíse càiripínáta. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá yáawinacatéwa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. ¹³ Siùca Jesucristo iyamáacawa chènuniré idècunitàacá Dios imawènàdaca íicha yùuwidenái. Yásí áibaalípiná Dios imáalàidapíná imawènàdaca Jesucristo yùuwidenái. ¹⁴ Yácáiná Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápínáwa wáichawalíná abé yàawiríatá, yáté mabáyawanáca imànica wía Dios iicápiná càiripínáta, wía Dios yeedéeyéica yàasunápináwa wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná. ¹⁵ Espíritu Santo nacái icàlidaca walí tàacáisi wáalíacaténáwa báisíri iyúcani càmita iwàwacutá Jesucristo yèepùà yéetácawa wáichawalíná àniwa. Càité Espíritu Santo íimaca:

¹⁶ “Aibaalípiná ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá numànipíná náapicha wàlisài wawàsi àniwa nucùanápíná nía, núa Nacuèriná Diosca. Càipíná numànica nalí, núa, Nacuèriná Diosca. Numàacapíná nuíwítáisewa nawàwaliculé, náalíacaténáwa nutàacái ìwali náiwitalìcuwa, yéewanápíná neebáidaca machacàníri iyú càide iyúwa nuchùulianá nía,

¹⁷ càmita quirínama nuèpùà nuwàwalica nabáyawaná, yái báawéerica namàníricaté”,

íimacaté yái Espíritu Santoca. ¹⁸ Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, íná càmita quirínama iwàwacutá wanúaca pìrái iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalísewa.

Debemos acercarnos a Dios

¹⁹ Iná píacué nuénánáica, siùcáisede manuíca wáináidaca wawàwawa wáalimáanápíná wawàlùacawa macàaluínináta irìculé yái mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios ìyacàle chènuníisérica, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, itéenápináté néré íiranáwa, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná íicha. Càité Jesucristo yàacùaca wáapunápiná yéewanápiná wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa. ²⁰ Jesucristo idéca yàacùaca walí wàlìsàì àyapu cáuri wawàlùacaténáwa irìculé yái Dios ìyacàleca chènuníisérica. Yái Jesucristo yácata wáapuná cáurica imàaquéerica wamawiénidaca Dios, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, néese imichàacatéwa chènuniré déeculé macái chènuníiséeri cáli íicha. Péemíacué comparación: Bamuchúamibàa judíonái yàasu templo irìcu ìyacaté manuíri yáawàaná wáluma cáucúri iyú ibàlìericaté Dios ichàini wenàiwicanái ituí íicha. Inaté canáca yéewaná wenàiwica nàacawa Dios yàatalé. Quéwaté, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, yáté yái manuíri yáawàanáca icacanácatéwa bamuchúamibàa cáli iwérénama, pucháibawaca yèewi, wáalíacaténáwa wáalimá wàacawa Dios yàatalé siùcáisede Jesucristo yéetácái ìwalíse. Yá nacái Jesucristo iináca, càicanide iyúwa yái yáawàanáca, iwàwacutácáináté Jesucristo iiná icacanácawa cruz ìwali yéetácáténáwa wáichawalíná yéewanápináté yàacùaca walí wáapunápiná wàacaténáwa Dios yàatalé. ²¹ Iyaca walí Jesús yái sacerdote íiwacalíná cachàiníirica, íibaidaca Dios irípiná, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha. Jesúscata yái icuèrica Dios yàasu templo chènuníisérica, icuèrica nacái wía, wía Dios yéenibeca. ²² Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa, wàacaténá icàaluíniná báisiiri iyú. Wáibàacué wawàwa nacáwa Dios iwéré cachàiníiri iyú yeedáanápíná wía yàataléwa, yácáiná Jesús íiraná idéca yàapídadaca wáiwitáise wabáyawaná íichawa, Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá achúmaca wáináidacawa wawàwawa wabáyawanámi ìwaliwa, yácáiná Espíritu Santo masacàacaté imànica wáiwitáise wabautizácaalítéwa úni yáaculé. ²³ Cachàinicué wáiwitáise mamáalàacata Dios ìwali, picácué nacái wawènúada wáiwitáisewa Dios íicha, néese weebáidacué Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú càide iyúwa wacàlidáaná waináwanáwa weebáidáaná, yácáiná Dios imànipíná walíwa macáita yái cayábéerica càide iyúwaté icàlidáaná walíni cáimiétacanéeri iyú. ²⁴ Wamichàidacué wáiwitáisewáaca cáininácaténá waicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, wamànicaténá nacái cayábéeri. ²⁵ Picácué wayamáida wàwacáidáyacacawa wamànicaténá culto, wàaca nacái Dios icàaluíniná. Picácué wamàni càide iyúwa náiwitáise ìyáaná níara abénaméeyéi càimíyéica ìwacáidáyacacawa wáapicha, néese wachàiniadacué wawàwawáaca siùcade. Iwàwacutá càì wamànica cachàiníwanái mamáalàacata wáalíacáináwa mawiénica Wáiwacali yéenáwaná yàanàacatáipíná, èeri imáalàanápíná nacáwa. ²⁶ Wamànicaalí wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata wéemlacadénáami yái báisiiri tàacáisica Jesucristo ìwali, yá canáca walí quirínama áiba yéetéeripínáwa iyúwa sacrificio wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse, canácáiná áiba Jesucristo íicha Dios iiquéeri càiride iyúwa cawèníiri yéetáanápínáwa wáichawalíná. ²⁷ Iná wáucacaalí wáichawa Jesucristo, yá iyaca walí wapíchalépiná abéta Dios yàasu yùuwichàacáisi máiníiri caiyéinináca, cáaluíri waicáca, yá nacái manuíri quichái caluérica, ipucuéricawa ìyaca cachàiníiri iyú, yeeméeripínáca Dios yùuwidenái. ²⁸ Bàaluité áibacaalí wenàiwica càmita imàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, yái bàaluisàimi tàacáisica profeta Moisés icàlidéericaté nalí Dios inùmàlìcuíse, néese

iyacaalíté nacái pucháiba wenàiwica, càmicaalí másiba nacái icháawèyèicani, náallácáináté imànica ibáyawanáwa, yáté càmita nacuèrinánái iicá ipualé, néese nanúacani ráunamáita. ²⁹ Iná píalíacuéwa nàuwichàanápínacawa manuísíwata cachàiniwanái nayamáidacaalí neebáidaca Dios Iiri namànicaténá irí báawéeri, càide iyúwa nabawáidaca nacáicaalíni nàabàli iyúwa; càide iyúwa nacái casacàaca nacáicaalí naicáca Dios Iiri íiraná, caná iwèni naicácáiná Dios Iiri yéetáanáwa wáichawalíná; càide iyúwa nadéca nacáicaalí natàaníca nacái báawéeri iyú naquíniwa Espíritu Santo ìwali, yái cáininéerica iicáca wía. Yái Dios Iiri íiranáca, yácata cawènírica imànica wàlisà wawàsi Dios imànírica wáapicha iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Yái Jesucristo íiranáca masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa Dios iicápiná. ³⁰ Wáallíacawa Wacuèriná Dios idéca íimaca: “Núacata yái yùuwichàidéeripínáca wenàiwica imàníiyéica ibáyawanáwa. Núacata yái yèeripínáca nawèni”, íimaca yái Diosca. Idéca íimaca nacái: “Núa Dios, nùuwichàidapíná nùasu wenàiwicawa namànicaalí nabáyawanáwa”, íimaca yái Diosca. ³¹ ¡Máiníri caiyéinináca yùuwichàacáisiquéi cáuri Dios yùuwichàidacaalí wíawa!

³² Quéwa piwàwalicué càinácaalíté iyú pidàbaca péemiaca yái cayábéeri tàacáisica Jesucristo ìwali, piideníacatécué nacái piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalíté píipunita manuíri ùwicái peebáidacáiná Jesucristo itàacái. ³³ Abénaméeyéicué píapichéeyéi nàuwichàacatéwa manuísíwata Wáiwacali irípiná macái wenàiwica yàacuésemi. Aibanái càmiyéi yeebáida Wáiwacali natàanicaté máini báawéeri iyú nàwali, naicáani nacái naquíniná, nàuwichàidacaté nacái abénaméeyéi. Achúmacatécué piwàwa nàwali nàuwichàacáinátéwa. ³⁴ Pidécuéca piicáca napualé cáininéeri iyú pitécáténácué nayáapíná, níai píapichéeyéica yùuwichèyécátéwa presoíyéi ibànalícu, neebáidacáináté Jesucristo itàacái. Piideníacatécué nacái piùwichàanáwa casíimáiri iyú piùwidenái imelúdacaalítécué píasuwa píalíacáinácuéwa pidèniaca áiba píasuwa càmiíri imáalàawa chènuniré cayábéeri íicha yái píasumica cháí èeri írìcuírca. ³⁵ Picácué piméyáawa, néese manuícué píináidaca piwàwawa Dios ìwali; peebáidacaalícué Dios itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata, yásí yàacué píriíwa cawèníri manuísíwéeri chènuniré. ³⁶ Iwàwacutácué cachàinica píiwitáise mamáalàacata píideníacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, pímanícaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná yéewanápinácué peedáca píriíwa nacái yái cawènírica Dios icàlidéericatécué pírií ìwali cáimiétacanéeri iyú. ³⁷ Iwàwacutá wàideníaca wàuwichàanáwa quiríta wacùanápíná Cristo yàacawa néese, càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta itànèericaté. Càì íimacaté: “Caquialésíwata yàanàapínáca yái yèeripínáca néesé, càmiírita nacái idècuníawa càiripínáta.

³⁸ Nùasu wenàiwica nuíquérica mabáyawanéeri iyú yeebáidacáiná núa, iyapíná càiripínáta yeebáidacaalí mamáalàacata nutàacái, quéwa iwènúadacaalí nuícha íiwitáisewa icalùni ìwalíisewa, néese càmita cayába nuicá íiwitáise”, íimaca yái Diosca. ³⁹ Quéwacué càmiyéi néená wía, níara iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha icalùni ìwalíisewa, yásí namáalàacawa. Néese wíata yái yeebáidéeyéica Dios itàacái mamáalàacata, Jesucristo iwasèyèipínáca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

11

La fe

¹ Báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáallíacawa báisíri iyúcani wawàwalícuísewa Dios imànínápiná walí càide iyúwa icàlidáaná walíni; báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáallíacawa báisíri iyúcani ìyaca báisíri wawàsi càmiíricáwa wadé

waicáca watuí iyúwa. ² Cayábacaté Dios iicáca abénaméeyéi wàawirináimi israelitanái íiwitáise bàaluité neebáidacáinaté Dios.

³ Weebáidacáiná Dios íná yéewa wáalíacawa Dios idàbacaté macáita itàacái iyúwa, macái wawási iyéerica cháí èeri irícu, chènuníiséeyéi cáli íinata nacái macáita, íná yéewa wáalíacawa Dios iwènúadacaté wawási camíirica wadé waicáca imànicaténá macáita yái waiquéerica.

⁴ Bàaluité Abel yeebáidaca Dios ínaté imànica càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Abel inúacaté ipírawa iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, isutácaténá Dios íicha imàacáanápíná iwàwawa Abel ibáyawaná íicha. Cayábacaté Dios iicáca yái Abel imànínáca. Íná mabáyawanácaté Dios iicáca Abel. Quéwa Abel ibèeri ípidenéericaté Caín càmítaté imàni càide iyúwaté Dios ichùullaná. Néese Caín yàacáita Dios irí ibànacale iyacanáwa meedá, camíiricaté Dios ichùulia wenàiwicanái imàaca Dios irí nabáyawaná ìwalísewa. Ínaté cayábéeri Dios iicáca Abel íiwitáise Caín íicha. Íná éwita Abel yéetácaánítatéwa madécaná camuí néese siúcade, càicáaníta siúcade wéemíaca iináwaná ìwali, yásí wawàwalica càinácaalíté iyú yeebáidáaná Dios, yá wáalíacawa iwàwacutáaná weebáidaca Dios nacái.

⁵ Bàaluité Enoc nacái yeebáidaca Dios, yáté Dios itécani chènuniré méetáanánamata icáuca yáapichawa. Càmítaté quirínama nàanàaca Enoc cháí èeri irícu Dios itécáinaténi. Dios itàacái profeta itànèericaté icàlidaca walí Enoc iináwaná: Ipíchawáiseté Dios itéca Enoc chènuniré, Enoc iyacaté machacáníiri iyú ínaté cayábaca Dios iicáca íiwitáise. ⁶ Quéwa càmita wáalimá wàyaca iyúwa casímáiná Dios iicáca càmicaalí weebáidani. Wawàwacaalí wamawíenidaca Dios wáiwitáise iyúwa wáalíacaténá ìwali, iwàwacutáca weebáidaca iyaca cáuri Dios. Iwàwacutá weebáidaca nacái Dios iicáanápíná wapualé, imàaca nacái iwàwawa wabáyawaná íicha, wía icutéeyéicani manuísíwata wáalíacaténá ìwali.

⁷ Bàaluité Noé nacái yeebáidacaté Dios. Néese Dios yàalàacáinaté Noé yùuwichàacáisi íichaná, yái ichàbéeripínácatéwa ipíchalé, camíiritécáwaca idé Noé iicáca, ínaté Noé yeebáidaca Dios itàacái. Noé imànicaté manuíri arca lancha nacáiri iwasàanápínaté yéenanáíwa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái manuíri yéesacáica imáalàidéeripínácaté macái èeri mìnaná. Noé yeebáidacaté Dios, ínaté yái arca Noé imàníirica yásáidacaté cabáyawanáca macái èeri mìnánáca, iwàwacutáanáté nacái néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa. Quéwa Noé yeebáidacáinaté Dios, ínaté mabáyawanáca Dios iicácani iwasàanápínaté Noé Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

⁸ Bàaluité Abraham nacái yeebáidaca Dios, ínaté Dios imáidacaalíténi, yáté Abraham yeebáidaca irí, yá yàacawa yàasu cáli íichawa yàacaténátéwa áiba cáli nérépiná Dios yèeripínácaté irí. Abraham imusúacaalítéwa yàasu cáli íichawa, càmítaté yáalíawa alénacaalí yàawa. ⁹ Càmítaté Abraham iméyáawa, néese yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwitaté iwàwacutácaáníta yèepunícawa iyúwa canéeri yàasu cáli idécanáamité yàanàaca ínatalé yái cáli Dios icàlidéericaté irí iináwaná ìwali cáimiétacanéeri iyú, yàanápínaté Abraham iríni. Càmítaté Abraham imàni icapèewa néenibàa, néese yèepunícáitawa yàacawa, iyacaté mamáalàacata ímamisíiri capíima irícu. Càité nàyaca nacái níái Abraham ìiri ípidenéericaté Isaac, Isaac ìiri nacái ípidenéericaté Jacob. Ewitaté Dios càmícaánítàcá yàa nalí yái cálica càide iyúwa icàlidáanáté nalíni cáimiétacanéeri iyú, càicáanítaté neebáidaca Dios mamáalàacata yàanápínaté nalíni áibaalípináca. ¹⁰ Càité Abraham iyaca iyúwa canéeri yàasu cáli icùacáinaté yàanàanápíná áiba yàcalé íiwitáaná néré, yái cayábéeri yàcalé chènuníiséerica, ibàluèericawa cachàiníiri íba íinata camíirica imáalàawa, yái yàcalé Dios idàbéericaté.

11 Sara nacái, úái Abraham ínuca, yeebáidéechúa Dios itàacái. Éwitaté càmicáaníta yéewa quéenibeca úa máinicáinaté béeruca úa, Abraham nacái máinicaté béericani, càicáanítaté Dios ichàiniadaca Abraham idèñanápínaté ìriwa Sara yáapicha Abraham yeebáidacáinaté Dios imàñínápínaté macáita machacànìiri iyú càide iyúwaté icàlidáaná Abraham iríni cáimiétacanéri iyú.

12 Càité Abraham idèniaca ìriwa yái Isaac, éwitaté máinicáaníta béericani yái Abrahamca, nayúunáidéeri yéetápinácatéwa mesúnamáita. Néeseté Abraham ìiri ípidenéericaté Isaac idènicaté yéenibe nacáywa, itaquénái nacáywa madécaná. Iná yéewa siùca nàyaca manùbéeyéi Abraham itaquénáinámi càide iyúwa dùlupùta imanùbaca chènuníiséeyéica, iyúwa nacái imanùbaquéi manuiri úni yàasu càina imuluíca càmirica wáalimá waputàaca.

13 Macáita níai Abrahamnáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, neebáidacaté Dios mamáalàacata tàì íméeri iyú àta néetácatalétawa, éwitaté càmicáanítaté needá nalíwa cayábéeri wawási Dios icàlidéericaté nalí iináwaná ìwali cáimiétacanéri iyú yàanápínaté nalí nía. Quéwa neebáidacáiná Dios tàì íméeri iyú, ínáté yéewa naicáca yái cayábéerica náiwitáise iyúwa, càmiri natuí iyúwa, yái cayábéerica Dios imàñiripínacaté nataquénáinámi irí cháì èeri irícu, chènuniré nacái. Casímáicaté nawàwa naicácáinaténi náiwitáise iyúwa càide iyúwa waicácaalí wenàiwica déecuíséericáwaca wáicha, wamáidacani watáidacaténáni casímáiri iyú idècunitàacá wàacawa wáipunitáidacani. Càité nacái níai Abrahamnáica, casímáiri iyúca nèepunícáitawa nàacawa iyúwa canéeyéi yàasu cáli náaliacáinatéwa napáchiacáita nèepunícawa irícu yái èeriquéi, nadèniacáinaté nàasu cálipináwa chènuniré.

14 Cawinácaalí càì icàlidéeyéica iináwanáwa náasáidaca amaléeri iyú nacutáca nàacawa natuíyàaca nàasu cálipináwa càmirica cháì èeri irícuíri.

15 Càmitaté nánáidawa ìwali yáara cáli nàacatáiseocaté. Nánáidacaalítéwa ìwalitá, yáté náalimá nèepùacawa nérétá. 16 Quéwa nawàwacaté nàasu cálipináwa cayábáwanáiri, yái Dios yàasu cáli chènuníiséerica, Dios icùacataléca macáita. Iná càmirita báì nàwalíise yái Diosca, néese casímáica yéemìaca nacàlidáaná naináwanáwa nadèniaca Nacuèrináwa, yái Diosca. Càì wáaliacawa càmita báì Dios nàwalíise, Dioscáiná idéca ichùniaca nalípiná cayábéeri yàcalé chènuniré.

17 Abraham yeebáidaca Dios tàì íméeri iyú mamáalàacata éwitaté Dios yáalimáidacáaníta iicáwani asáisi báisícaalí Abraham yàaca Dios iyéininá. Càité Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham: Ichùullícaté Abraham inúanápínaté ìriwa Isaac iyúwa sacrificio yàacaténaté Dios icàaluíniná. Càmita báisi Dios iwàwaca wanúaca irí wenàiwica, néese càicáicaté Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham. Yá Abraham iwàwacaté yeebáidaca Dios itàacái, íná ínáidacatéwa inúanápíná Isaac iyúwa sacrificio Dios irí, yái abéerita ìrica, éwitaté Dios icàlidacáaníta Abraham iríni cáimiétacanéri iyú imàacáanápínaté Isaac idèniaca madécaná itaquénáywa, Abraham itaquénáinámipiná. 18 Càité Dios ímaca Abraham irí idècunitàacá sùmàicani yái Isaac: “Nuicápiná iyúwa nàusunáywa pliri Isaac itaquénáinámi”, ímacaté yái Diosca. 19 Quéwa Abraham ínáidacatéwa inúanápínaté ìriwa Dios irí Abraham yeebáidacáinaté Dios yáalimá imichàidacani yéetácáisi ícha, yái Isaac, Abraham yáaliacáináwa cachàiníirica yái Diosca. Achúmacaté Abraham inúa ìriwa, càmita imáisanà Dios íchani, yái Isaac. Quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ichùullícaténá Abraham ipíchanaté inúa ìriwa. Iná Abraham yeebáidacáinaté Dios, ínáté yéewa Abraham yeedáca ìriwa cáuritàacáwa, càide iyúwa Dios idéca nacáicaalí imichàidaca Isaac yéetácáisi ícha.

20 Càité nacái Isaac yeebáidaca Dios. Iná icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse ímérica Dios imàñínápínaté cayábéeri Jacob irí, Esaú irí nacái, níai Isaac

yéenibe asìanáica.

²¹ Jacob nacái yeebáidacaté Dios, ínáté maléénácaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, Jacob icàlidacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise itaquénái ípidená ìwaliwa, níái José yéenibe pucháiba ùuculliyéica. Yái tàacáisi ímacaté Dios imànínapínaté nali cayábéeri. Yá Jacob éwitaté machawàacacáanítani béecái iyú, càicáanítaté ínáidacawa cáaliacáiri iyú. Yáté imichàacawa quiríta yàasu cama íchawa, yá íbàaca ichaquèewa ìpináaníríca ìwali icùadánápiná íwítawa, yàacaténa Dios icàaluíniná. Càité Jacob yeebáidaca Dios éwitaté iwàwacutácáaníta itéca yéenibewa macáita Egipto yàasu cáli néré.

²² José nacái yeebáidacaté Dios, ínáté maléénácaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, yá José icàlidacaté yéenanái iríwani, níái israelitaca, namusúanápínatéwa Egipto yàasu cáli ícha áibaalípinaté. José yeebáidacaté Dios iyúudàanápínaté israelitanái, íná José ichùullacaté nía natéenanápínaté yáapimi chátáinápínácaalíté namusúawa Egipto yàasu cáli ícha, nabàliacatéenáté yáapimi áiba cáli néré, yái cáli Dios imàaquéericaté Abraham irí.

²³ Néeseté nacái Moisés isèenái neebáidacaté Dios iyúudàanápínaté nía, nía nacái néenanái israelitaca. Iná idécanáamité Moisés imusúaca iicá èeri, yá isèenái icùacaténi íbàacanéeri iyú máisiba quéeri cayábacáináté naicáca iicácanáwa yái sùmài yáanaca càiride iyúwa wenàiwica íbaidéeripínaté Dios irípiná. Egipto yàasu cáli icuèriná ichùullacaté israelitanái nanúanápínaté néenibewa asìanáica, quéwa càmita cáalu Moisés isèenái, ínáté càmita namàni càide iyúwaté egipciónái icuèriná ichùullaná nía.

²⁴ Moisés nacái yeebáidacaté Dios. Quéechatécáwa Egipto yàasu cáli icuèriná ídu udàwinàacaté Moisés càide iyúwa uíríwa. Quéwa idécanáamité béerica Moisés, càmitaté iwàwa náimaca ìwali itaquéricani, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli. ²⁵ Néese cayába cachàiníwanái iicácaté yùuwichàanápínáwa Dios yàasu wenàiwica yáapicha, níái israelitaca, ícha yái iyáanápínacaté càasuíri iyú achúma èerínata náapicha níái Egipto yàasu cáli íwacanánáica, imàníyéicaté íbáyawanáwa casímáiri iyú. ²⁶ Moisés yáalimápinacaté idènlaca macáita cawèníri iyéericaté Egipto yàasu cáli icuèriná irí, naicácaínaté Moisés càiride iyúwa faraón ìri, quéwa Moisés imàacacaté íchawa macáita, cawènicáiná cachàiníwanái iicácaté yái yùuwichàanápínacatéwa Dios irípiná càide iyúwa Cristo yùuwichàanápínatéwa áibaalípinaté. Càité Moisés ínáidacawa yeebáidacáináté Dios yáanápínaté cawèníri nali chènuniré cawinácaalí yùuwichèyéicawa Dios irípiná neebáidacáiná itàacái.

²⁷ Moisés yeebáidacaté Dios, ínáté yéewa itéca israelitanái Egipto yàasu cáli ícha, macàaluínináta rey ilúa ícha, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli. Yáté cachàinica Moisés íwítáise Dios ìwali imànicaténaté càide iyúwa Dios ichùullanáni. Moisés imànicaté cachàiníri iyú macàaluínináta càide iyúwa iicáidaca nacáicaalí mamáalàacata Dios irí, yái Dios càmirica yéewa waicáca. ²⁸ Moisés yeebáidacaté Dios itàacái, ínáté ichùullaca israelitanái namànica idàbàanéerité Pascua yàasuná culto càide iyúwaté Dios icàlidáaná Moisés iríni. Iná israelitanái nanúacaté napirawa oveja yéenibe. Macái capíi imanùbaca irícuíyéi iwàwacutácaté nanúaca abéeri oveja wàlisài. Néese napusúa oveja íiranámi nacapèe inùma ìwaliwa ipíchaná Dios yàasu ángel inuérica wenàiwica inúaca israelitanái idàbàanéyéica néenibe asìanáica.

²⁹ Càita nacái israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté nachàbacawa Mar Rojo yàasu manuírí únì ìwallàbàa. Dios yàacùaca yèewi yái única nachàbàanápínáwa abéemàalé. Yáté nàacawa chuírí cáli ínatabàa. Càité Dios imàacaca napíacawa nàuwidenái íchawa níái Egipto yàasu cáli néeséyéica. Néese egipciónái

nawàwacaté nachàbacawa nacái náibàacaténaté israelitanái, quéwa Dios imàacaca ibàlliacawa yái única, ínáté Egipto yàasu cáli néeséeyéi nàisicùmamacawa.

³⁰ Néese israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté Dios iyúudàaca nía namànicaténaté ùwicái nàuwidenái ípunitawa, áiba yàcalé mìnánái, ípidenácataléca Jericó. Nàipìnáníca Jericó itéesebàa siete èeri, yái yàcalé iwáiná itéesebàa càide iyúwaté Dios ímáaná nali, yáté iwáiná yúuwàacawa. ³¹ Ua nacái Rahab, Jericó iyacàlená mìnaluca. Quéchatécáwa uimácaté asíanái yáapicha plata íwalínápiná. Quéwa uwènúadacaté uíwítáisewa ubáyawaná íchawa, yá uebáidacaté Dios itàacái. Ináté pucháiba israelitanái yàanàacaalíté Jericó iyacàlená néré naicáanápínáténi ípíchawáiseté macái israelitanái imànica ùwicái Jericó ípunita, yáté Rahab ubàaca nía Jericó iyacàlená yàasu úwinái ícha. Uyúudàacáináté israelitanái, íná càmítaté nanúa úa namawèniadacaalíté Jericó iyacàlená. Yáté càmíta uétáwa náapicha níai Jericó iyacàlená mìnáníca càmíyèicaté yeebáida Dios itàacái.

³² Iyaca madécaná càiri tàacáisi nàwali áibanáica yeebáidéeyéicaté Dios. Canáca nulí cayába èeri nucàlidacaténá naináwaná ìwali macáita, níai Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, rey David, Samuel, áibanái profeta nacái. ³³ Israelitanái neebáidacáináté Dios, ínáté Dios iyúudàaca namànica ùwicái Canaán yàasu cáli mìnánái ípunita needácaténaté nàasu cáli. Dios iyúudàacaté israelita íiwacanánái nacùaca wenàiwicanái machacàníri iyú. Dios imànicaté nali madécaná cayábèeri càide iyúwaté ímáaná nali cáimiétacanèeri iyú. Dios icùacaté nacái áibanái ípíchaná león cháwi nacáiri iyáaca nía, íná yéewa nabàlliacaté cháwinái inùma Dios ichàini iyú. ³⁴ Dios icùacaté áibanái nacái manuíri quichái ícha. Aibanái neebáidacáináté Dios, íná Dios iwasàacaté nía nàuwidenái íchawa iwàwéeyéicaté inúaca nía espada machete nacáiri iyú. Aibanái canáca cayába nachàini, quéwa Dios yàacaté nachàinipíná neebáidacáináté itàacái, yá namànicaté ùwicái cachàiníri iyú, yá namawèniadaca nàuwidenái yàasu úwináwa. ³⁵ Inanái nacái neebáidacaté Dios, íná Dios icáucàidacaté nali néenibe yéetácáisi ícha.

Quéwa áibanái néetácátéwa cabèesi iyú càmíicáináté nawènúada náiwítáisewa Dios ícha nàuwidenái nacapèedáidacaalíté nía. Càmítaté nawènúada náiwítáisewa Dios ícha nawàwacáináté namichàacawa yéetácáisi ícha áiba èeripíná nàyanápiná cayába Dios yáapicha.

³⁶ Aibanái nàuwichàacátéwa nàuwidenái iicáanícaalíté naquíniná, nacapèedáida nacái nía, nadacùaca nía cadena iyú, náucacaté nía presoíyèi ibànàlìculé neebáidacáináté Dios itàacái. ³⁷ Aibanái nacái néetácawa nàuwidenái nanúacáináté nía íba iyú, nasiéráidacaté nía nacái, nanúacaté nía nacái espada machete nacáiri iyú. Níai yeebáidéeyéicaté Dios itàacái nèepunícatéwa macapèeta. Canáca nabàle cayába, nàwalica nabàlewa oveja ímami, cabra ímami nacái. Catúulécánacaté nía, naméeràacawa. Aibanái yùuwichàidacaté nía. Aibanái imànicaté nali báawèeri. ³⁸ Ewítaté canácáaníta nawèni èeri mìnánái iicáca nía, càicáaníta cawènica nía èeri mìnánái ícha, máinícáináté báawaca èeri mìnánái íwítáise. Nèepunícatéwa canácatalé wenàiwica manacúali yùucubàa càináwàiri, dúli yèewibàa nacái, nacutácaté utàwi nàyanápináté cáli irìculé, íba yéecalìcubàa nacái.

³⁹ Macáita nía neebáidacaté Dios, íná mabáyawanácaté Dios iicáca nía. Quéwa càmítaté needá nalíwa yái cayábèerica Dios icàlidéericaté nali ìwali cáimiétacanèeri iyú imàacáanápínáté nalíni. ⁴⁰ Yácáiná Dios ínàidacátéwa wàwali, àta wamusúacataléta waicá èeri, imànínápináté walí cayábèeri cachàiníwanái mamáalàacata náapicha, yéewanápiná Dios yàaca macáita wacáuca càmíiri imáalàawa náapicha, áibaalí èeri imáalàacaalípináwa.

12

Fijemos la mirada en Jesús

¹ Madécanacaté nía, níai wenàiwica iyéeyéicaté cháí èri irìcu yeebáidéeyéicaté Dios itàacái. Siùcáisede nàyaca chènuniré, iyúwa manuiri acalèe wawicáulé, iicáidéeyéica walí naicácaténá càinácaalí wàyáaná. Wadéca wéemìlaca naináwaná, íná wáallácawa iwàwacutá weebáidaca Dios tàì íiméeri iyú nacái. Péemìlacué comparación: Iwàwacutácaalí wenàiwica ipianícawa carrera iwali, yá imàacaca íchawa macái wawàsi imiéri, càmita nacái idacúa yàabàliwa, iwàwacáiná ipianícawa cayába cachàiníiri iyú. Càita nacái wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Wamàacacué wáichawa macái yái càulenérica imànica walíni, wamàacacué wáichawa nacái wabáyawanáwa idacuèrica wía. Néese wáibaidacué cachàiníiri iyú Dios irípiná; wàidenìlacué wàuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú; weebáidacué Dios nacái tàì íiméeri iyú yéewanápiná wàanàaca chènuniré. ² Manuícué wáináidaca wawàwawa mamáalàacata Jesús iwali. Jesús yeebáidacáinaté Dios tàì íiméeri iyú náicha canánama, íná nacái yáalimá iyúudàaca wía weebáidacaténá Dios mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. Jesús yùuwichàacatéwa cruz iwali, càide iyúwa báawéeyéi yùuwichàanáwa máini báiri iyú, cáiwíiri iyú nacái namànicáiná nabáyawanáwa manuiri cachàiníwanái náicha canánama. Quéwa éwitaté nawàwacáaníta nabáiniadaca Jesús nanúacaalíténi, máini nacái cáiwíiricani, càicáaníta Jesús iicácaté yùuwichàanáwa càiride iyúwa achúméeri wawàsi meedá yáallácáinatéwa casímáinápinaté iwàwa manuísíwata chènuniré yùuwichàacáisi idénáami. Néese idécanáamité icáucàacawa, yá imichàacatéwa chènuniré yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha.

³ Iná píináidacuéwa Jesús iwali, yái lidenièricaté manuiri yùuwichàacáisi cabáyawanéeyéi imànicáinaté irí máini báawéeri, nacuísáidacaté náichawani cachàiníiri iyú. Píináidacuéwa Jesús iwali cachàiníicaténacué píiwitáise iwali, ipíchaná chamàleca píibaidaca Dios irípiná, machawàacacáichacué nacái pía picalùniwa, Jesús yùuwichàacáinatéwa cachàiníwanáicué píicha. ⁴ Càmitàacáwa piùwichàacuéwa manuísíwata àta péetácatalétawa iyúwaté Jesús yéetáanáwa. Iná picácué ínu pía, néese pimànicué ùwicái manuísíwata cachàiníwanái píbáyawaná ípunitawa pimànicáichacué píbáyawanáwa. Piidenìlacué nacái piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú càinácaalí báawéeri áibanái imàníricuéca píri ìwalíise yái peebáidáanáca Jesús itàacái. ⁵ Picácué piimáicha càinácaalíté Dios yàalàanácué pía, Dios yéenibecáinácué pía. Càì íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté:

“Péemìla nulí nuìri, picá caná iwèni piicáca Wacuèriná Dios imàacáaná piùwichàacawa yéewáidacaténá pimànica cayábéeri; picá nacái máini achúmaca piwàwa yùuwichàidacaalí pía cachàiníiri iyú píbáyawaná ìwalísewa.

⁶ Yácáiná Wacuèriná Dios yéewáidaca wía yùuwichàacáisi iyú wía cáininéeyéica Dios iicáca; yùuwichàida nacái wía macáita wamànicaalí wabáyawanáwa, wía Dios yeedéeyéica yéenibepináwa”,

íimaca yái Dios itàacáica. ⁷ Piidenìlacué piùwichàanáwa Dios yùuwichàidacaalícué pía. Càicué imànica píri yéenibecáinácué pía. Macáita wenàiwica quéenibéeyéi néewáidaca néenibewa, nacapèedaca nía nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Càita nacái Dios imàacacué piùwichàacawa yéewáidacaténacué piidenìlaca mamáalàacatani, yùuwichàidacuéca pía nacái pimànicaalícué píbáyawanáwa.

⁸ Càmicaalícué Dios yùuwichàida pía càide iyúwa yùuwichàidáaná yéenibewa canánama, néese càmitacué Dios yéenibesíwa pía, néese canéeyéica yáaniricuéca pía meedá. ⁹ Càita nacái bàaluité sùmanáicaalíté wía, yáté wasèenáí cháí èri irìcu néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái

wamànicaalíté wabáyawanáwa, yáté wàaca náimiétacaná. Iná Wáaniri Dios chènuníiséeri yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi iyú, yá iwàwacutá weebáca cachàiníwanái, yùuwichàidacaalí wía nacái wabáyawaná ìwalísewa cháí èeri irìcu, wadènìanápíná yáapicha wacáucawa cà míri imáalàawa. ¹⁰ Bàaluité wasèenái cháí èeri irìcuíyéica néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái achúma èerita càide iyúwaté nawàwáaná. Quéwa Dios yéewáidaca wía yùuwichàacáisi iyú, yùuwichàidaca wía nacái wamànicaalí wabáyawanáwa. Dios yùuwichàidaca wía imànicaténá walí cayábéeri, iyúudàcaténá wía nacái, yéewanápiná wàyaca mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios iyáaná. ¹¹ Dios yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi iyú, yùuwichàidacaalí wía nacái wabáyawaná ìwalísewa, yá achúmaca wawàwa yátaca èericani cáiwicáiná walíni. Quéwa idécanáami yùuwichàacáisi ichàbacawa, yá wéewáidacaalíwa cayába, yásí wàyaca machacàníri iyú, matuíbanáiri iyú nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, cayábaca nacái wáapicha Dios.

El peligro de rechazar la voz de Dios

¹² Iná pimichàidacué píiwitáisewa wàlisài iyú píibaidacaténácué Dios irípiná cachàiníri iyú. Pichàiniadacué piwàwawa Dios ìwali pìidenàcaténácué piùwichàanáwa. ¹³ Piyacué machacàníri iyú càide iyúwa báisíri tàacáisi ímáaná yéewanápinácué píapichéeyéi cà míiyéi máini cachàinica íiwitáise Jesús ìwali càmita nacaláawa Dios ícha, ipíchaná nacái naméeràacawa ícha nabáyawaná ìwalísewa.

¹⁴ Picutácué píalimáanáta pìyacaténácué macái wenàiwicanái yáapicha matuíbanáiri iyú. Càita nacái píalimáidacué pìyaca mabáyawanéeri iyú, yácáiná cawinácaalí cà mírica ìya mabáyawanéeri iyú, càmita yáalimá iyaca Wáiwacali yáapicha. ¹⁵ Piicácué píichawa cayába ipíchaná abéeri péenácué iwènúadaca íiwitáisewa Dios ícha, yái imàníríca walí cayábéeri mawèníri iyú. Cawinácaalí iwènúadéerica íiwitáisewa Jesucristo ícha, càicanide iyúwa bànacalé idènièrica ìyacaná ipisíriwa, iculálecáináni, inuérica wenàiwica. Càita nacái cawinácaalí iwènúadéerica íiwitáisewa Jesucristo ícha, càmita iwasàpiná yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, néese báawaca meedá imànica áibanái íiwitáise Jesucristo ícha. ¹⁶ Piicácué píichawa ipíchaná abéeri péenácué iimáca áiba yáapicha cà mírica unírísíwa, càita nacái cà míchúaca íinusíwa. Cayábacué nacái ipíchanácué caná iwèni piicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericuécá imànica píri. Picácué píináidawa iyúwaté Esaú ínáidáanátéwa, yái Jacob ibèerica bàaluité. Caná iwèni Esaú íicácaté yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica irí, yái Isaac ìrica idàbáanéerica. Iná abé yàawiríaté, máinicáinaté máapica yái Esaúca, íná iwéndacaté íchawani yái cayábéerica Dios imànírípinácaté irí. Iwéndacani iméeréeri iríwani, yàacási ìwalíná. ¹⁷ Píalíacuéwa, Esaú yèepùacaalíté iwàwaca yáaniri icàlidaca cayábéeri tàacáisi Esaú ípidená ìwali Dios inùmalícuíse yéewacaténáté Dios imànica cayábéeri Esaú irí idécanáamité Isaac yéetácawa, càmitaté Isaac yeebá Esaú irí éwitaté Esaú ícháanicáanáta manuísíwata Dios imànínápináté irí cayábéeri. Càité Dios yùuwichàidaca Esaú canácáiná iwèni Esaú íicácaté Dios imànínápináté irí cayábéeri.

¹⁸ Dios idéca imànicuécá píri cayábéeri cachàiníwanái náicha níai israelitanái yàawirináimica. Bàaluité Dios ichùullaca nabàlùanápináwa manuírí dúli íipunita, ípidenéerica Sinaí, néemìacaténá Dios icàlidaca nalí itàacáíwa. Níai israelita naicáidacaté dúli irí ipucuéricawa manuírí quichái iyú, ibàlièrica nacáíwa catéeri iyú; cachàiníri cáuli nacái ipùaca manuírí dúli ìwali. ¹⁹ Néese israelitanái néemìacaté trompeta isàna máiníri cachàini; néemìa nacái Dios itàacáí idècunitàacá itàaníca nalí. Níai yéemièyécaté Dios itàacáí, nasutáca Dios ícha wawàsi manuísíwata ipíchanáté itàaníca nalí àniwa, máinicáinaté cáaluca

néemlaca itàacái. ²⁰ Càité nasutáca Dios ícha càmicáináté náalimá nàideniaca yái tàacáisi Dios ichùulièricaté iyú nía. Càí ímaquéi tàacáisca: “Cawinácaalí wenàiwica, pírái nacái yèericawa mawiénita manuiri dúli irí, iwàwacutácué pinúacani íba iyú, càmicaalí nacái ùlibàna iyú”, ímacaté yái Diosca. ²¹ Máinícáiná caiyéininéerica yái naiquéricaté néeni, ínáté profeta Moisés ímaca: “Nutatáca nucalùniwa”, ímaca yái Moisésca.

²² Quéwa píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái pidécuéca pìanàaca mawiéniré cáuri Dios iyacàle irí, áibaalí ípidenacatalé Sión yàasu manuiri dúli, yái Dios iyacàle ípidenéerica wàlisài Jerusalén chènuníséeri, alé madecaná mil namanùbaca ángelnái iwacáidáyacatalécawa nàcaténá Dios irí cayábéeri. ²³ Dios yéenibe nacái nadéca nàwacáidáyacacawa néenibàa idènièyéica ípidenáwa cuyàluta chènuníséeri irícu. Pidécuéca pìanàaca mawiéniré Dios irí yái icuèrica macáita machacàníiri iyú, yái yùuwichàidéeripináca báawéyeyéi wenàiwica. Pidécuéca pìanàaca mawiéniré nalí níara wenàiwica cayábanaméeyéica íiwitáise iyéyéica siúcáisede Dios yáapicha mabáyawanéeri iyú. ²⁴ Pidécuéca pìanàaca mawiéniré Jesús irí nacái, yái imànírica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha, Dios icùanápiná wía iyúwa yéenibewa. Jesús yéetácatéwa wáichawalíná, Iná yéewa íiraná idéca yàapíadacuéca píiwitáise pibáyawaná íchawa. Yái Jesús íiranáca yáasáidaca walí Dios iwàwa imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú, iwasàcaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Jesús íiraná càmita imàni càide iyúwa Abel íiranámi. Bàaluité Abel ibèeri ípidenéeri Caín inúacaté Abel. Caín iicácaalíté iméeréeri íiranámiwa cáli ínatabàa, yá cáluca Caín, íináidacawa cawàwanáta áiba inúaca ípuináni, Abel ìwalíse. Caín yáalíacaté nacáwa Dios yùuwichàidáanápínáténi. Quéwa Jesús íiraná yáasáidaca walí Dios iwàwa imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná ícha.

²⁵ Iná piicácué píchawa cayába ipíchanácué piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo ícha, yái icàlidéerica walí Dios itàacái. Càmicáináté israelitanái neebáida Dios itàacái iyúwa profeta Moisés icàlidáanáté nalíni cháí èri irícu, ínáté càmita náalimá naplacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná wáalíacawa máinípiná cachàiníwanái wàuwichàanápínáwa wawènúadacaalí wáiwitáisewa Jesús ícha, yái chènuníséerica icàlidéerica walí Dios itàacái siúcáisede. ²⁶ Bàaluité nàyacaté manuiri dúli itéesebàa, ípidenéeri Sináí, yaté Dios itàacái icusúacaté cáli cachàiníiri iyú. Quéwa Dios idéca ímaca walí: “Abé yàawiríata àniwa nucusúapíná cáli, macái capiraléeri cáli chènuníséeri nacái, numáalàidacaténa macáita”, ímaca yái Diosca. ²⁷ Yái tàacáisi íiméerica “abé yàawiríata àniwa” ímáanáca Dios imáalàidapíná idàbacaléwa macáita cháí èri irícu, chènuníise nacái, yéewanápiná yáawamita wawàsi càníirica imáalàawa iyamáapínáwa. ²⁸ Càníiripínáta imáalàawa yái wawàsi Dios imàníricaté wáapicha imàacáanápíná wacùaca macáita. Iná wàacué Dios irí cayábéeri, wàacué nacái Dios icàaluíniná báisíiri iyú càide iyúwa iwàwáaná wàaca iyéininá. ²⁹ Yácáiná Wáaniri Dios càicanide iyúwa caiyéininéeri quichái imáalàidéerica macáita, yùuwichàidapínácáiná manuísíwata macái báawéyeyéi wenàiwica càide iyúwa manuiri quichái yeemácaalí macái báawéeri.

13

Como agradar a Dios

¹ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, píacué piyamáida cáinináca piicáyacacawa mamáalàacata càide iyúwa abémisana. ² Picácué piimáicha pitàidaca wenàiwicanái cayábéeri iyú, peedacaténa cué pìataléwa nía, cawinácaalí áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yèepuníyécawa déecuise icapèe íchawa. Abénaméeyéi Dios yàasu wenàiwica nadéca càí namànica

cayábéeri, yá needácaté nàataléwa ángelnáí Dios ibànuèyéica càiyéide iyúwa wenàiwica iicácanáwa. Ináté Dios imànica nalí cayábéeri.

³ Catúulécanácué piicáca presoíyéi, piyúudàacué nía, ipíchaná nàuwichàacawa máini. Piwàwalicué nía càide iyúwa pìyaca nacáicaalí náapicha néeni, nàyacáiná presoíyéi ibànalícu neebáidacáiná Jesucristo itàacái. Piyúudàacué wenàiwica yúuwichèeyéicawa ìwalíse yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái. Piicácué piwènúawa náicha, áibaalícáiná cawàwanáta iwàwacutácué càì piùwichàacawa nacái.

⁴ Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéri iyú macáita cawinácaalí idènièyéica inìriwa, ínu nacáíwa. Picácué piimá áiba yáapicha càmlíchúaca pínusíwa, càmlíríca nacái pinìrisíwa. Yácáiná Dios yúuwichàidapíná macáita imàníiyéica yáalaniwa, cawinácaalí nacái iiméeyéica áiba wenàiwica yáapicha càmlíchúaca íinusíwa, càmlíríca nacái unìrisíwa.

⁵ Picácué cáininá piicáca plata. Casímáicué piicáca yái pidènièricuécá siùca. Picácué achúma pínáidáanícawa piwàwawa càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca wawàsi pimáapuèrica. Yácáiná Dios idéca ímaca: “Càmíripínáta numàaca pía, càmita nacái núuca nuíchawa píawa”, ímaca walí yái Diosca. ⁶ Iná yéewa wáalímá wáimaca macàaluínáta:

“Nuíwacali iyúudàapíná núawa; Iná càmita cáalupíná núa. Càmita cáalupíná nuicá càinácaalí báawéeri áibanáí imàníiripínáca nulí”,
càì wáimaca.

⁷ Piwàwalicué níara picuèrinánámi ancianonáí icàlidéeyéicatécué pirí Dios itàacái. Piwàwalicué càinácaalíté nàyáaná machacàníiri iyú, àta néetácatalétawa. Piwàwalicué neebáidáanáaté Jesucristo tàì íméeri iyú éwitaté áibanáí inúacáanáta nía. Néese pìyacué nacái càide iyúwaté nàyáaná, neebáidáanáaté nacái Jesucristo itàacái.

⁸ Jesucristo canácatáita iwènúada íiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. Càide iyúwaté íiwitáise ìyáaná bàaluité, càita nacái ìyaca siùcáisede, càiripínáta nacáíwa èri càmlíri imáalàawa. ⁹ Iná picácué pibatàa áibanáí iméeráidacué pía méetàuculé íicha yái tàacáisi peebáidéericuécá. Aibanáí nawàwacué peebáidaca madécaná tàacáisi yàacàsi ìwalíríca icàlidéeríca walí càirínácaalí yàacàsi wáalímá wayáaca. Macáita yái canéeríca iwèni tàacáisi yàacàsi ìwalíríca canácatáita idé iyúudàaca wenàiwica náalícaténáwa Dios ìwali. Néese macái wenàiwica yeebáidéeyéica càiri tàacáisi, càmita cachàini náíiwitáise Wáiwacali ìwali. Cayába cachàini walíni wamàacacaalí Dios imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú ichàiniadánápiná wawàwa.

¹⁰ Bàaluité sacerdotenáí inúacaalíté pìrái iyúwa sacrificio macái israelitanáí ibáyawaná ìwalíse, yáté càmita Dios íbatàa nayáaca yái iinásica. Càita nacái siùca, macáita inuèyéica pìrái Dios írì mamáalàacata nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca náíiwitáise, canáca yéewaná náalíacawa Dios ìwali. Yácáiná Dios idéca imàacaca walí áiba sacrificio íiwitáaná, cayábéeri macái pìrái íicha. Yái Jesucristo, yéetácatéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio cruz ìwali wabáyawaná ìwalíse yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha. ¹¹ Bàaluité sacerdote íiwacalíná itécaté pìrái íiranámi Dios yàasu manuíri capíima imàdáná irículé, yái israelitanáí isutácatáipínáca Dios íicha. Itéca írái imàdáná irículé, mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios ichàini ìyacatalécaté. Idàchìadacaté írái yàalusi nacáiri ìwali, imànicaténáté ofrenda nacáiri Dios írì, isutácaténáté Dios íicha wawàsi imàacáanápináté iwàwawa israelitanáí ibáyawaná íicha. Quéwa neemácaté pìrái iinámi méetàucuta nàyacàle íichawa. ¹² Càité nacái Jesús yúuwichàacawa, yéetáacawa méetàucuta yàcalé íicha. Yéetácatéwa wáichawalíná, wía yàasu wenàiwicaca, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, Dios yeedácaténá wía yàasunáipínáwa íbaidéeyéipínáca abéerita Dios

irípiná. Càita Jesús yàapìdáidaca wáiwitáise wabáyawaná íchawa íiraná iyúwa, yéetácáinátéwa wáichawalíná. ¹³ Càide iyúwa Jesús yàanátéwa méetàucuta yàcalé ícha yùuwichàacaténátéwa, càita nacái iwàwacutácué wàyaca méetàuculé èeri mìnánái íiwitáise ícha. Càide iyúwaté Jesús yùuwichàanáwa wáichawalíná, càita nacái iwàwacutá wèepunícawa yáapicha, wàuwichàaca nacáiwa irípiná weebáidacáiná itàacái. ¹⁴ Chái èeri irìcu canácata wàyacàle iyéerica càiripináta. Néese wèepunícawa wàacawa nérépiná yái yàcalé yàanèeripináca chènuníse áibaalípiná, yái Dios iyacàleca, wàlisài Jerusalén. ¹⁵ Jesucristo yéetacatéwa wáichawalíná, íná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta Jesucristo ìwali. Yái wàanáca cayábéeri Dios irí, yácata wàasu sacrificio wamàaquéerica Dios irí ofrenda iyú càide iyúwa iwàwacutáaná wamàacaca iríni wàacaténá icàaluíná. ¡Iná wacàlidacué áibanái irí Dios iináwaná ìwali cayábéeri íiwitáise! ¹⁶ Picácué piméyáawa pimànica cayábéeri áibanái irí. Piyúudàacué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái piasu iyúwa casímáicáiná Dios iicáca wamàníná irí càiri sacrificio, wàacaténá icàaluíná.

¹⁷ Peebáidacué nataacái níara picuèrinánáicuéca ancianonáica. Pimànicué nacái càide iyúwa náimáaná nacùacáinácué pía. Nawàwa nacùacuéca pía cayába náalíacáináwa iwàwacutá nacàlidaca naináwanáwa Dios irí càinácaalíté iyú nacùanácuéca pía. Peebáidacaalícué nataacái, yá casímáica náibaidaca Dios irí. Quéwa, càmicaalícué peebáida nataacái, yá achúmaca nawàwa náibaidacalé ìwalísewa, yá nacái Dios yùuwichàidapínácué píawa.

¹⁸ Pisutácué Dios ícha walípiná. Wáalíacawa wadéca wáalimáidaca wamànica cayábéeri càiripináta, íná càmita báí wía ìwalíse yái wamàníríca.

¹⁹ Nusutácué pícha wawàsi manuísíwata pisutáanápinácué Dios ícha nulípiná imàacáanápiná nuèpùacawa pìatalécué caquialéta.

Bendición y saludos finales

²⁰ Nusutácué Dios ícha pirípiná, yái imàaquéerica matuíbanáica wáiwitáise, yá nacái imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi ícha, yái Wacuèriná cachàiníríca icuèrica wía cayába càide iyúwa pastor icùacaalí ipìrawa ovejanái. Dios icáucàidacaté Jesús, imàacaca nacái Wacuèrinápinácani Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná, íná yéewa Wáiwacali Jesús íiraná cawènica imànica yái wàlisài wawàsica Dios imàníríca wáapicha icùanápiná wía càiripináta. ²¹ Yá nusutácué Dios ícha pirípinácué ichàiniadáanápinácué pía píalimácaténácué pimànica macái íiwitáaná cayábéerica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nusutáca Dios ícha nacái imàacáanápiná macáita wàyaca càide iyúwa iwàwáaná Jesucristo íiwitáise cachàinírí iyú. ¡Wàacué cayábéeri Cristo irí, yái iyéerica cáimiétacanéeri iyú, icànéeri nacái mèlumèluírí iyú, icuèripiná nacái macáita càiripináta! Báisíta, amén.

²² Píacué nuénánáica, nusutácué pícha píináidáanápinácuéwa cáalíacáiri iyú ìwali yái nùalàanácuéca pía cháí achúméerína cuyàluta irìcu, nutànàacáináni nuchàiniadacaténácué piwàwa mamáalàacata. ²³ Nuwàwaca nucàlidacuéca nacái pirí wéenasàiri Timoteo iináwaná nadéca namàacaca yèepunícawa presoíyéi ibànaná ícha. Yàanàacaalí caquialéta nùatalé, yásí nutéca núapichawani, nupáchiacaténácué píawa.

²⁴ Nuwàwalícué macáita picuèrinánái ancianonái, macáita nacái níara Dios yàasu wenàiwica canánama. Níái Italia yàasu cáli néeséeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalícué pía.

²⁵ Nusutácué Dios ícha pirípinácué macáita imànínápinácué pirí cayábéeri manuísíwata mawènírí iyú.

SANTIAGO

Saludo

¹ Núa, Santiago, yái Dios yàasu wenàiwica íbaidéerica irípiná, Wáiwacali Jesu-cristo yàasu wenàiwicaca nacái núa. Nuwàwalicué pía, píacué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi nàawiría icàlilàiyéicawa macái cáli ínata.

La sabiduría que viene de Dios

² Píacué nuénánáica, iwàwacutácué casímáica piicáca yái piùwichàanácawa macái yùuwichàacáisi íiwitáaná iyú. ³ Píalíacáinácúewa piùwichàacaalíwa Dios irípiná peebáidacáiná Dios, yásí péewáidacuéwa pìidenìacaténá yùuwichàacáisi matuíbanáiri iyú, cachàiníiri píiwitáise yáapichacuéwa. ⁴ Quéwa píalimáidacué pìidenìaca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú cachàiníwanái cachàinìcaténácué píiwitáise Dios ìwali. Yásí píalimácué pimànica macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Aibacaalí péenácué cà míri yáalíawa cayába càinácaalí iwàwacutáaná imànica ìyacaténá machacàníiri iyú, yá iwàwacutá isutáca yáawawa Dios ícha imàacáanápíná cáalíacáicani, yásí Dios imàaca cáalíacáicani. Càmicáiná Dios imáisanà wáicha wáalíacáica, néese imàacacué walí manuísíwatani, càmita nacái icuísa íchawa wía wasutácaalí ícha imàacáanápíná caalíacáica wía.

⁶ Quéwa iwàwacutá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali wasutácaalí ícha imàacáanápíná cáalíacáica wía. Cawinácaalí wenàiwica cà mírica manuí ínáidaca iwàwawa Dios ìwali, càmita yáalimá yeebáida Dios tàì íméeri iyú, néese iméeràacawa méetàuculé Dios ícha. Càicanide iyúwa màladàca manuíri úni ìwali, cáuli itéeri abéemàalé, néese yèepùacawa abéemàa iwéré àniwa. ⁷ Yái ínáidéericawa cà, càmita Wáiwacali imàacapíná cáalíacáicani. ⁸ Càmita Dios imànìpiná irí cayábéeri yácáiná yái wenàiwica éeruírca íiwitáise ínáidacawa abéeri wawàsi ìwali siùcatái, néese táwìchanáami ínáidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, yá càmita yáalimá iyaca machacàníiri iyú macái èeri imanùbaca.

⁹ Catúulécanaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá casímáica iwàwa Dioscáiná iicácani càiride iyúwa cáimiétacanéeri. ¹⁰ Càasucaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá nacái casímáica iwàwa càmicáiná cayába Dios iicácani yàasu cawèníri ìwalíise. Níacáiná macái càasuíyéi wenàiwicaca nadèniaca maléená èeri nàyacaténá cháì èeri irìcu, càide iyúwa macái wenàiwica. Càica níade iyúwa íiwínási íbàlùacaalíwa masicái yèewi manacúalibàa, cà mírica ìya càiripínáta. Càita nacái càmita càasuíyéi idècunìlawa cháì èeri irìcu càiripínáta. ¹¹ Eeri imusúacaalíwa, yá ùuleca máini. Yá chuíca yái masicáica, néese íiwíná nacái icaláacawa. Yá imáalàacawa cayábéeri iicácanáwa. Càita nacái càasuíri yéetápináwa, idècunitàacá imànica ìyaca yàasu wawàsiwa yeedácaténá iríwa plata mamáalàacata.

Pruebas y tentaciones

¹² Aibaalí wawàwacaalí wamànica wabáyawanáwa, quéwa càmicaalí cà wamàni, yásí casímáica wawàwa manuísíwata. Wadécanaami wásáidaca càmita wawènúada wáiwitáisewa Dios ícha, yásí Dios yàaca walí wacáuca cà míri imáalàawa càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimiétacanéeri iyúni yàanápíná nacáuca cà míri imáalàawa macáita cáininéeyéica iicáca Dios.

¹³ Piwàwacaalícué pimànica pibáyawanáwa, picácué píináidawa Dios yáalimáidáaná pía pimànínápínácué pibáyawanáwa. Canácatáita Dios iwàwa imànica íbáyawanáwa, càita nacái canácatáita yáalimáida wenàiwica namànínápíná nabáyawanáwa. ¹⁴ Néese píiwitáise báawéeri, yácata

imáidéerica pía, yáalimáida nacái pía, néese idacùaca pía àta máinícataléta piwàwaca pimànica pibáyawanáwa. ¹⁵ Néese máinícáiná piwàwaca pimànica pibáyawanáwa, íná pimànica pibáyawanáwa. Pimànicaalí piacawa pibáyawanáwa mamáalàacata àta péetacatalétawa, yásí piwàlùacawa iriculé yái yéetácáisi càmlírira imáalàawa méetàuculé Dios ícha càiripináta.

¹⁶ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca. Picácué píma Dios idécasa itàaníca pírí piwàwalicuése piwàwacaténásacué pimànica pibáyawanáwa. ¹⁷ Macáita yái cayábéerica wadènièrica, Dios yái ìyéerica chènuniré, idéca imàacaca walíni, yái Wáaniri Dios idàbéericaté camalási chènuníséeyéi, níái èeri, quéeri, dùlupùta nacái. Quéwa yái Wáaniri Dios càmlírira càide iyúwa èeri ìyáaná, yái èeri iwènuéricawa yàacawa, càmlíri nacái icàna cayába càiripináta. Néese Wáaniri Dios canácatáita iwènúada íiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. ¹⁸ Dios idéca yàaca wacáuca càmlíri imáalàawa weebáidacaalíté báisíri tàacáisi. Càité Dios imànica càide iyúwaté iwàwáaná, yéewanápiná Dios yéenibeca wía, cayábéeyéi áiba wawàsi ícha macáita Dios idàbéericaté cháí èeri irícu.

La verdadera religión

¹⁹ Iná piwàwalicué cayábani, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca: Macáitacué pía iwàwacutácué péemlaca cáaliacáiri iyúni áibanái itàanícaalícué píapicha, yéewáidacaalí nacáicué pía. Néese píináidacuéwa cayába ipíchawáise pitàaníca. Picácué nacái calúa pía ráunamáita. ²⁰ Cawinácaalí caluérica íiwitáise, càmita yáalimá imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²¹ Iná pimàacacué píichawa casaquèeri píiwitáisecewa, yá nacái pibáyawaná manuéricawa. Néese peebáidacué yái tàacáisi báisírira píiwitáise cayábéeri iyúwa, yái tàacáisi néewáidéericuécá iyú pía; peebáidacaalícué yái tàacáisica, yásí Jesucristo iwasàacué píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

²² Báisíta iwàwacutácué péemlaca yái tàacáisica, quéwa péemlacaalícáita meedáni, néese càmicaalícué pimàni càide iyúwa ímáaná, yá pichìwáidacáitacué píawawa meedá. Piyúunáidacuécá cayábaca Dios iicáca píiwitáise, quéwa báawaca iicácué píiwitáise. ²³ Aibacaalí yéemlacaíta Dios itàacái, néese càmita imàni càide iyúwa ímáaná, càicanide iyúwa wenàiwica iicacaalí inàniwa chapúalículé. ²⁴ Yá iicáca yáawawa chapúalículé. Néese iwènúacanacáitawa chapúa ícha, yá iimáichaca caquialéta càinácaalí iicacánáwa, íná càmita ichùnà yáawawa. ²⁵ Weebáidacaalí Dios itàacái cayábéeri, yásí Dios ichuidaca wáicha wabáyawaná yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùulianá wía, Dios itàacáicáiná imáisaníaca wamànica wabáyawanáwa, quéwa yàalàaca wía wamànicaténá cayábéeri. Iná yéewa càmicaalí waimáicha Dios itàacái, wamànicaalí nacái càide iyúwa ímáaná, yá casímáica Dios imànica wawàwa ìwali yái wamànírira.

²⁶ Picàlidacaalícué piináwanáwa peebáidáanása Dios itàacái, quéwa càmitacué píalimá picùaca pinùmawa ipíchaná pitàaníca báawéeri iyú, yá pichìwáidacáitacué píawawa, canáca iwèni nacái yái picàlidáanáca peebáidáanáscué Dios itàacái. Piyúunáidacuécá cayábaca Dios iicáca píiwitáise, quéwa báawaca meedá iicácué píiwitáise. ²⁷ Piwàwacaalícué píasáidaca Wáaniri Dios irí peebáidáaná itàacái báisíri iyú, yá pimànicuécá cà: Piyúudàacué sùmanái canéeyéica isèenái, nía nacái inanái inírimi yéetéeyéimicawa ícha ipíchaná nàuwichàacawa. Picácué nacái pimàni pibáyawanáwa càide iyúwa áibanái èeri mìnánái imàníná.

2

Advertencia contra la discriminación

¹ Píacué nuénánáica, yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacái, yái cachàiníríca íiwitáise, icànéérica mèlumèluíri iyú, yá nacái icuèrica macáita cáimiétacanéeri iyú Dios yáapícha. Picácué piicá abéeri wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese cáininácué piicáca macái wenàiwica abédanamata. ² Pìwacáidáyacatáicawa placaténácué Dios icàaluíniná, néese áiba càasuíri iwàlùacaalíwa pèewiré idènièrica anillo oro yáawamíiyéita, ibàlewa cawèníri nacái. Yáta nacái áiba catúulécanéeri iwàlùacaalíwa, idènièrica ibàlewa éewisàimi, báawéeri meedá. ³ Néese, càmítacué pimàni cayábéeri, pitàidacaalícué cayábani yái idènièrica ibàlewa cayábéeri, yá nacái pímacuéca irí: “Píawinawa cháí cayábéeri yàalubáisi íinata”, quéwa pímacuéca catúulécanéeri irí: “Pibàlùawa alé, càmicaalí nacái piwàwa pibàlùacawa alé, yá píawinawa alé cáli íinata”, càicuéca pidéca pímaca. ⁴ Pimànicaalícué càiri báawéeri, yá pucháibacuéca píiwitáise pìyaca, càmítacué cáininá piicáyacacawa abédanamata. Yá nacái píináidacuécawa báawéeri iyú meedá, piicáicáinácué càasuíri càiride iyúwa cayábéeri catúulécanéeri íicha.

⁵ Péemiácué cayábani, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca: Dios idéca yeedáca yàasunáipináwa níara iyéeyéica catúulécanéeri iyú cháí èri irícu neebáidacaténá itàacái tàì íiméeri iyú, yéewanápiná iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi íicha càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimiétacanéeri iyúni imànínapíná nalí cayábéeri, macáita cáininéeyéica iicácani. ⁶ Iná, ¿cánácué máiní báawaca piicáca catúulécanéeyéi wenàiwica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni? ¿Cánácué pibáiniada nía? ¿Càmítasicué píalíawa càasuíyéi nàuwichàidacuéca pía, namànicué nacái pirí báawéeri needácaténácué píicha píasu ipíchanácué nacái pidèniaca yái pimáapuèrica? Yá natécuéca pía yàcalé icuèrinánái yàatalé nacháawàacaténácué piináwaná iwali càmicaalícué píalimá pipáyaidaca píichawa pimawènacálecawa. ⁷ Níara càasuíyéica naicáaníca Jesucristo iquíniná, natàaníca nacái báawéeri iyú iwali, yái cayábéerica íiwitáise, cáimiétacanéeri nacái, yeedéericuéca pía yàasu wenàiwicanáipináwa.

⁸ Pimànipinácué cayábéeri pimànicaalícué machacàníri iyú càide iyúwa Dios ichùullianácué pía, yái ichùulliacanási cachàiníríca náicha canánama íiméerica: “Cáininá piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, càita iwàwacutácué pimànica áibanái irí cayábéeri. ⁹ Quéwa càmicaalícué cáininá piicáca macái wenàiwica abédanamata, yá pimànicuéca piacawa piibáyawanáwa, cabáyawanácuéca pía nacái càmicáinácué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùullianá wía. ¹⁰ Cabáyawanácuéca pía, éwitacué pimànicáaníta batéwa macáita iyúwa Dios ichùullianá, càicáaníta cabáyawanácuéca pía pimànicaalícué abéeri wawàsi càmírícué Dios iwàwa pimànica. Yá cabáyawanácuéca pía iyúwa wenàiwica imàníiyéica macái báawéeri íiwitáaná. ¹¹ Cabáyawanácuéca pía éwitacué pimànicáaníta abéeri wawàsi báawéeri, yácáiná abéericata yái Diosca ichùulíericaté wía càmínápiná wamàni wabáyawanáwa macái íiwitáanáta. Dios íimaca: “Píca píimá áiba wenàiwica yáapícha càmíchúaca píinusíwa, càmíríca nacái pinírísíwa”, íimaca yái Diosca. Càita nacái Dios íimaca: “Píca pinúwa wenàiwica”, íimaca. Iná éwita càmicáanítacué píimá áiba yáapícha càmíchúaca píinusíwa, càmíríca nacái pinírísíwa, càicáaníta cabáyawanácuéca pía pinúacaalícué wenàiwica. Càmítacué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùullianá wía. ¹² Weebáidacaalí Dios itàacái, yásí iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Dios icàlidapíná waináwaná iwali, asásí wamànicaalíté càide iyúwa itàacái íimáaná. Iná iwàwacutácué pitàaníca cáalíacáiri iyú, pìyacué nacái machacàníri iyú Dios iicápiná. ¹³ Níacáiná cawinácaalí càmíiyéica iicá áibanái ipualé, càmítapíná Dios iicá napualé áibaalípiná yùuwichàidacaalí níawa, quéwa cawinácaalí iiquéeyéica áibanái ipualé, yásí Dios iicápiná napualé. Yá

Dios iwàsàapináca níawa yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

Hechos y no palabras

¹⁴ Píacué nuénánáica, caná iwèni Dios iicáca yái picàlidáanáca peebáidánásacué Dios càmicaalícué pimàni cayábéeri píasáidacaténácué peebáidaca Dios báisíiri iyú. Dios càmita iwàsàapinácué píawa yàasu yùuwichàacáisi íchawa pisàna iyúwa meedá yái càì píimacuéca. ¹⁵ Iyacaalícué pèewi asìali càmicaalí nacái inanái, yeebáidéeyéi Dios itàacái, canácaalí nabàlepiná, canácaalí nacái nayáapiná namáapuèrica yáta èerica, yá iwàwacutácué piyúudàaca nía. ¹⁶ Néese abéeri péenácué ímacaalí nalí: “Píacuéwa cayába pìwalícué pibàlewa, píacué piyáaca nacái piyáacaléwa cadénama”, ímacaalí nalí quéwa càmita yàa nalí yái namáapuèrica, yá canéerica iwèni meedá itàacái, càmicáiná itàacái iyúudàa nía. ¹⁷ Càita nacáicué pía: Báisícaalícué peebáidaca Dios, yá pimànipinácué áibanái irí cayábéeri. Càmicaalícué pimàni áibanái irí cayábéeri, yá píasáidacuéca càmitacué peebáida Dios báisíiri iyú.

¹⁸ Quéwa cawàwanátacué piwàwaca píimaca nulí: “Abénaméeyéi yeebáidaca Dios báisíiri iyú, éwita càmicáanáita namàni áibanái irí cayábéeri. Aibanái càmita neebáida Dios quéwa namànica áibanái irí cayábéeri”, càicué piwàwaca píimaca nulí cawàwanáta. Quéwa pidécuéca piwènúacawa. Càmitacué píináidawa machacàníiri iyú. Càmicaalícué pimàni áibanái irí cayábéeri, yá pidécuéca píasáidaca càmita peebáida Dios báisíiri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios báisíiri iyú, yácata imànírira áibanái irí cayábéeri. ¹⁹ Pidécuéca peebáidaca iyaca abéerita Dios. Yá cayábéeriquéi peebáidáanácuéca càì, quéwa macái demonio neebáidaca nacái iyaca abéerita Dios, yá natatáca nacaalùniwa náalíacáináwa Dios yùuwichàidáanápiná níawa. Iná peebáidacaalícaita iyaca abéerita Dios, càmitacué pimàni máiníiri cayábaca wawàsi demonionái ícha. ²⁰ Picácué máiwitáise pía. Iwàwacutácué píalíacawa, càmicaalícué pimàni cayábéeri áibanái irí, yá píasáidacuéca càmitacué peebáida Dios báisíiri iyú. ²¹ Mabáyawanácaté Dios iicáca wàawirimi Abraham ìwalíise yái imànírira càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Dios isutácaté Abraham ícha inúanápiná ìriwa, yái Isaac, Dios iwàwacáináte yáalimáidaca iicáwa Abraham asáisi yeebáidacaalí Dios tàì íméeri iyú. Yáté achúmaca Abraham inúaca ìriwa iyúwa sacrificio Dios irípiná, quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ipíchanáté inúaca Isaac. Abraham yeebáidacaté Dios tàì íméeri iyú, iná mabáyawanáca Dios iicácani. ²² Abraham yeebáidacaté Dios, imànicaté nacái càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Càité nacái Abraham yásáidaca yeebáidacaté Dios tàì íméeri iyú. ²³ Càité ichàbacatéwa càide iyúwaté áiba profeta itànàanáté Dios itàacái íméerica: “Abraham yeebáidacaté Dios, ináté mabáyawanáca Dios iicácani”, càì ímaca. Néese náimacaté Abraham ìwali Dios yàacawéerinácani, imànicáináte càide iyúwa Dios ichùullanáni.

²⁴ Iná píalíacuéwa cawinácaalí yeebáidéerica Dios tàì íméeri iyú imànicaténá càide iyúwa Dios ichùullanáni, yácata Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú, ìwalíise yái cayábéerica imànírira, càmíirita abéta ìwalíise yái yeebáidáanáca Dios. ²⁵ Càité nacái úara Rahab, càmicáiná israelita. Quéechatécáwa uimácaté asianái yáapicha plata ìwalínápiná, quéwa uwènúadacaté úiwitáisewa Dios irípiná. Néese uyúudácaté pucháiba wenàiwica israelitanái ibànuèyéicaté. Ubàaca nía nàuwidenái íchawa. Uyúudàaca nía nacái namusúacaténáwa áiba àyapullicubàa báawéeyéi wenàiwica ícha. Ináté mabáyawanáca Dios iicáca úa. ²⁶ Péemíacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica iiná yéetánáwa idécanáami iwàwa cáuri yàacawa ícha, càita nacái cawinácaalí íméerica ìwaliwa yeebáidáanáca Dios, quéwa càmita imàni cayábéeri áibanái irí, yá canéerica iwèni meedá yái itàacáica iyúwa chéecáisimi, càmicáiná yeebáida Dios báisíiri iyú.

3

La lengua

¹ Píacué nuénánái, iwàwacutácué càmita manùbéeyéi péená nabàlùadaca níawawa néewáidacaténá wenàiwica. Cayábacué nuénánái ipíchanácué Dios yùuwichàidaca píawa. Píaliácuéwa Dios yùuwichàidáanápíná wíawa manuísíwata áibanái ícha, wía yéewáidéeyéica wenàiwica, càmicaalí wàya machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ² Madécaná yàawiría macáita wía watàaníca càmíiri máini cáaliacáiri iyú. Càulenáca wacùaca wanùmawa ipíchaná watàaníca báawéeri iyú. Cawinácaalí càmíirica imàni ibáyawanáwa itàacái iyúwa, yá béerica íiwitáise, yáaliéri nacái icùaca yáawawa macái cáaliacáiri iyú, ipíchaná imànica ibáyawanáwa. ³ Péemiácué comparación: Wachanàidaca achúméeri freno caballo inùmaliculé yéewanápiná caballo imànica càide iyúwa wawàwáaná. Càita wáalimá wawènúadáidaca manuiri caballo. ⁴ Càita nacái nave manuínaméeyéi, lancha nacáiyéi yèeyéicawa manuiri úni yáacubàa cáuli iyú. Ewita manuínaméeyéicáaníta nía, éwita nacái cachàiníiri cáuli iwatàidacáaníta nía nacái, càicáaníta yái itéerica nave yáalimá iwènúadáidaca manuiri nave càide iyúwa iwàwáaná achúméeri téna nacáiri iyú. ⁵ Càita nacái iyaca wanène; achúméeri wainá ìwalíséericani yái wanènega, quéwa yáaliméeri imànica madécaná wawàsi, wáalimácáiná wamànica wanène iyúwa cayábéeri manuí, báawéeri nacái manuíta. Yái wàasu tàacáisi imusuéricawa wanùma irìcuíse càicanide iyúwa achúméerína quichái idàbacaalí yeemáca manuiri ànalima. Càmicaalí áiba ichacàidani, yásí quichái yeemáca ànalima macáita. Càita nacái wía, éwita achúmacáaníta yái wanènega, càicáaníta yáalimá imànica áibanái irí báawéeri manuísíwata, càmicaalí wacùaca watàacáíwa ipíchaná watàaníca báawéeri iyú. ⁶ Càica wàasu tàacáisi iyacade iyúwa quichái wáalimácáiná wamànica máini báawéeri áibanái irí watàacái iyúwa, madécaná íiwitáaná báawéeri. Yái tàacáisi báawéerica imusuéricawa wanùma irìcuíse, casacàaca imànica wáiwitáise macái. Satanás, yáara demonio íiwacalínáca, yácata náiwacalica macáita wenàiwicaca itàaníyéica báawéeri iyú mamáalàcata. Watàanícaalí báawéeri iyú, yásí watàacái báawéeri máini báawaca imànica yáacawa macáita yái wamàníirica cháí èeri irìcu, càmita nacái wáalimá wàyaca casíimáiri iyú áibanái yáapicha. ⁷ Wía èeri mìnánáca, wáalimá macàalunica wamànica madécaná íiwitáaná pìrái, cuwèsinái nacái, cuipìranái nacái, àapínái nacái, áibanái cuwèesi nacái iyéeyéica manuiri úni yáaculé. Yá wáalimá wéewáidaca nía namànicaténá càide iyúwa wawàwáaná. ⁸ Quéwa canácata wenàiwica idéeri macàalunica imànica inènewa icùanápináni ipíchaná itàaníca báawéeri iyú. Yái watàacái báawéerica càmita quirínama iwàwa iyamáacawa. Càicanide iyúwa àapi iculále inuérica wenàiwica, wáalimácáiná wàuwichàidaca áibanái wenàiwica báawanama watàanícaalí báawéeri iyú nàwali. ⁹ Máini éeruiri wáiwitáise: Wàaca cayábéeri Wáaniri Dios iríwa wanène iyúwa. Néese wanène iyúwa nacái watàaníca báawéeri iyú áibanái wenàiwica ìwali, wacuísaca wáichawa nía nacái, níái wenàiwica Dios idàbéeyéica nàyacaténá càide iyúwa Dios inacáiyéi. ¹⁰ Abéerita wanùma irìcuíse imusúacawa cayábéeri tàacáisi Dios irí, báawéeri tàacáisi wenàiwicanái irí nacái. Píacué nuénánáca, càmita cayába wamàni cà. ¹¹ Péemiácué comparación: Canáca yéewaná ipisíiri úni imusúacawa dápu néenibàa yáapichéi úni cayábéerica. ¹² Càita nacái higuera yéetaná càmita yáalimá yàaca walí olivo iyacaná. Càmita yéewa uva yéetaná abéya nacáiri yàaca walí higo iyacaná. Càmita yéewa puìwéeri dápu yàaca walí cayábéeri úni wàiréeripíná. Càita nacái càmita wáalimá watàaníca báawéeri iyú báisícaalí cayábaca wáiwitáise wawàwalìcuísewa.

La verdadera sabiduría

¹³ Báisícaalícué cáalíacáica pía, cáiwitáise nacái càide iyúwa picàlidáanácúe piináwanáwa, néese piyacué machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué nacái cáimacái piicáca píawawa áibanái ícha. Càita píalimácué píasáidaca cáalíacáicuéca pía báisíri iyú. ¹⁴ Quéwa máinícaalícué báawaca piicáca áibanái nàasu cawèníri ìwalíse, piwàwacaalícué nacái pichùullaca áibanái canánama, iwàwacutácué càmíta piyúunáidaca cáalíacáica pía áibanái ícha, néese píasáidacuéca càmítacué píalía báisíri tàacáisi. ¹⁵ Pimànicaalícué càì, yásí wáalíacawa píiwitáise píiméericuéca ìwali cáalíacáicasani càmíríta yái náalíacáica Dios imàaquéerica wenàiwica irí. Néese cué cháì èeri irícuíríca meedá yái píiwitáiseca càide iyúwa èeri mìnánái ínáidáanáwa, Satanás ichùullacáiná náiwitáise. ¹⁶ Ata alénacaalí nàyaca wenàiwica báawéeyéica iicáca áibanái nàasu cawèníri ìwalíse, nía nacái iwàwéeyéica ichùullaca áibanái canánama, yásí napélicaca níawáaca, namànica nacái macái íiwitáaná nabáyawanáwa. ¹⁷ Quéwa cawinácaalí idènièyéica yáalíacáíwa Dios néeséerica, yá wáalíacawa ráunamáita cawinácaalí nía, nàyacáiná machacàníri iyú náiwitáise masaquèeri yáapichawa. Masacàacáiná náiwitáise, íná yéewa nàyaca nacái matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha. Càmíiyéi nacái calúa íiwitáise, yéemièyéica áibanái irí cáalíacáiri iyú. Naicáca áibanái ipualé, yá nayúudàaca catúulécanéeyéi. Cayábaca naicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, natàanica machacàníri iyú, càmíta nacái nachìwáida wenàiwica, néese namànica áibanái irí cayábéeri. ¹⁸ Wayúudàacaalí áibanái iyáanápiná matuíbanáiri iyú náapichawáaca, yásí wía nacái wàyapíná matuíbanáiri iyú. Néese áibanái iicápiná càinácaalí wàyaca, yá nawàwapíná namànica cayábéeri nacái.

4

La amistad con el mundo

¹ Píacué judíoca, ¿cánácué pimàni ùwicái píipunitawáaca? ¿Cánácué nacái pipélicaca píapichawáaca? Nucàlidacué píriwani. Máinícué piwàwaca peedáca píriwa cawèníri wawàsi casímáicaténácué piwàwa, íná pipélicacuéca píapichawáaca. ² Piwàwacuéca peedáca píriwa cawèníri wawàsi, néese càmíicáinácué pidé peedácani, yásí pinúacuéca wenàiwica peedácaténá yàasumi. Yá báawacuéca piicáca áibanái wenàiwica nàasu cawèníri ìwalíse, néese càmíicáinácué píalimá peedáca píriwani, íná pimànicuéca ùwicái píipunitawáaca, pipélicaca nacái píapichawáaca peedácaténácué áibanái yàasu. Càmítacué pidé peedáca píriwani yáara piwàwéerica càmíicáinácué pisutá Dios íchani. ³ Néese éwita pisutácanítacué Dios íchani, càmítacué yáa píriini, báawacáinácué píiwitáise pisutáca Dios íchani, písimáidacaténácué píawawa meedá báawéeri iyú. ⁴ ¡Píacué wenàiwicaca iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios ícha! ¿Càmítasicué píalíawaca pidécuéca piùwide pimànica Dios, cáininácinácué piicáca èeri irícuíyéi íiwitáise? Cawinácaalí iwàwéerica iyaca càide iyúwa èeri irícuíyéi íiwitáise íimáaná, idéca yùuwide imànica Dios. ⁵ Càmíríca caná iwèni yái tàacásica áiba profeta itànèericaté Dios inùmalícuíse. Íimaca: “Máini cáinináca Dios iicáca wía, íná càmíta iwàwa wawènúadaca ícha wáiwitáisewa ipíchaná cáinináca waicáca Dios ícha áiba”, íimaca. ⁶ Quéwa Dios iyúudàaca wía cachàiniwanái mamáalàacata imànicaténácué walí cayábéeri mawèníri iyú càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái bàaluté. Íimacaté: “Dios yùuwideca imànica wenàiwica icàlidéeyéica iináwanáwa càmítasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawèníri iyú nalí cawinácaali yáaliéyécawa nawàwacutáca Dios iyúudàaca nía”, íimaca. ⁷ Iná pimàacacué Dios icùaca píiwitáise, pimànicaténácué càide iyúwa íimáaná. Pibàlùacuéwa tàì íiméeri iyú Satanás íipunita, picácué peebá irí, yásí ipíacuécawa píicha. ⁸ Piwènúadacué píiwitáisewa

Dios irípiná, yá iicácuéca pipualé imànicaténácué pirí cayábéeri mawèníri iyú. ¡Píacué cabáyawanéeyéica, pimàacacué píchawa yái báawéerica pimàníricuécá! ¡Masacàacué pimànica piwàwawa pibáyawaná íchawa, yái pínáidéericuécawa báawéeri iyú piwàwalicuíséwa, píacué pucháibéeyéica íiwitáiseca! Càmitacué píalimá cáinináca piicáca Dios cáininácaalícué piicáca èeri irícuíyéi íiwitáise càmiyéica yáalía Dios ìwali. ⁹ ¡Pícháanícué ìwali yái báawéerica pimàníricuécá! ¡Picácué casímáica piicáaníca pibáyawaná ìwaliwa, néese pícháanícué ìwali! ¡Pimàacacué píchawa yái casímáiná piwàwawa pibáyawaná ìwaliwa, néese iwàwacutácué achúmaca piwàwawa pibáyawaná ìwaliwa! ¹⁰ Picàlidacué píchawa yái báawéerica pimànírica Wáiwacali imàacacaténácué iwàwawa pibáyawaná ícha. Yásí imànicuécá pirí cayábéeri.

No juzgar al hermano

¹¹ Píacué nuénánáica, picácué pitàaní báawéeri iyú pìwaliwáaca. Pitàanícaalícué báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali, càita nacái báawacaalícué piicácani ìwallíse yái imànírica, càmitacué pimàni iyúwa Dios ichùulíaná cáinináanápínácué piicáyacacawa. Càmitacué piicáca Dios itàacái cáimiétaquéri iyú, néese píasáidacuéca báawaca piicáca Dios itàacái càiride iyúwa wawàsi canéerica iwèni. Quéwa pimànicaalícué càì, yá píasáidacuéca piicáca píawawa càiride iyúwa cachàinírica Dios ícha, picàlidacáinácué càmitasa iwàwacutá pimànica càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ¹² Iyaca abéerita Dios, yái imàaquéerica walí itàacáiwa. Piwàwalicué nacái yái Dios imàaquéerica walí itàacáiwa, yácata nacái yùuwichàidéeripínáca báawéeyéi wenàiwica, íwasèeripíná nacái áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná canáca yéewanácué pitàaníca báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali, abéericáináta Diosquéi yáaliéricawa wenàiwica íiwitáise.

Inseguridad del día de mañana

¹³ Siùcade péemlacuécá cayába píacué icàlidéeyéica càì: “Siùcade wàacawa áiba yàcalé irículé, táwicha nacái. Yá wayamáapínáca nénéibàa abéeri camuí. Yá wamànipíná wàasu wawàsiwa weedácaténá walíwa plata mamáalàacata”, càicué píimaca. ¹⁴ ¡Picácué càì píimaca, càmicáinácué píalíawa càinápinácaalí pichàbàanápínáwa táwicha èeri! Canácata wéená iyéeri càiripínáta cháì èeri irícu. Càide iyúwa waicácaalí samànéeri achúmasíwata, néese yáta canácani, càita nacái wàyaca cháì achúma èerínata. Càmita wáalíawa càicaalínápiná wéetáwa. ¹⁵ Iwàwacutácué càì píimaca: “Wáiwacali iwàwacaalí wamànica càì, yásí wàyaca nénéibàawa, wamànica nacái wawàsi”, càicué iwàwacutá píimaca. ¹⁶ Quéwa máinícué piwàwaca pitàaníca canùmaséeri iyú, cachàinícaínácué píicáca píawawa. Báawaca meedá Dios iicáca yái cáimacáinácuéca piicáca píawawa. ¹⁷ Cawinácaalí yáaliérica càinácaalí iwàwacutáaná imànica cayábéeri, néese càmicaalí imàni càì, yá imànica iyaca íbáyawanáwa.

5

Advertencias a los ricos

¹ ¡Péemlacuécá cayábani, píacué judío càasuíyéica càmiyéica yeebáida Dios itàacái! ¡Pícháanícué, péemáníca nací ìwali yái báawéeri yùuwichàacáisi yàanèeripínácuécawa pìwali! ² Yá báawapínácuéca píchani macáita píasu cawènírica. Cuwée iyáapínácuéca pícha pibàle cayábéerica. ³ Yá cayàmipínácuéca píchani macáita yái píasu oroca, plata nacái. Cayàmicaalípinácué píchani, yásí macáita náalícuéca piináwaná ìwaliwa càmitacué piyúudàa catúulécanéeyéi píasu plata iyúwa, yái plata cáininéericuécá piicáca. Yácué píasu cawèníri imáalàapínácuécawa pícha, néese piùwichàapínácuécawa cáiwíri iyú. Pidécúca pìwacáidaca madécaná

cawèníiri piasupináwa malééná èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa. ⁴ Piasu plata yáasáidapiná cabáyawanácuéca píawa, yái plata càmiricuéca pía wenàiwica irí íbaidéeyéicatécué pirí needácaténácué pirí pibànacale iyacaná. Yái Wáiwacali cachàinírira náicha canánama, ichùulírira nacái chènuníiséeyéi úwi, idéca yéemiaca catúulécanéeyéi ícháaníca irí, níai íbaidéeyéicuéca pirí, nacháawàanácué piináwaná ìwali, yá Wáiwacali yùuwichàidapinácué píawa. ⁵ Chái èeri irícu pìyacuéca cayábéeri iyú, càasuíri iyú nacái. Pidènlacuéca macáita yái piwàwéerica casímáicaténácué piwàwa. Pidécuéca piyáaca cadénama, yá walíibàacuéca pía càide iyúwa pírái walíibèeyéi nawalíibàidéeyéica cayábéeri yàacàsi iyú ipíchawáise nanúaca nía. ¡Yá máinicué mawiénica piasu èeri Dios yùuwichàidacatáipinácué píawa càide iyúwa natécaalí pírái nanúacaténá nía! ⁶ Picàlidacuéca pichìwawa picháawàacaténá mabáyawanéeyéi iináwaná ìwali, néese pinúacuéca nía, éwita càmicáanítacué napélicá pía.

La paciencia y la oración

⁷ Quéwa, píacué nuénánáica yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái, pìidenlacué piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta Wáiwacali yàanàacataléta. Péemiacué comparación: Yái ibànéerica ibànacalewa iwàwacutá icùaca mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta idàbacataléta unía yúuwàacawa. Néese iwàwacutá icùaca quiríta àta unía imáalàacatalétawa àniwa yeedácaténá bànacalé iyacaná. ⁸ Càita nacái picùacué mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidacué tàì íiméeri iyú nacái mawiénicáiná Wáiwacali yéénáiwana yàanàanápina.

⁹ Píacué nuénánáica, picácué pitàaní piríwáaca lúasi iyú, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca píawa. Yá mawiénica Dios yàasu èeri yùuwichàidàanápina wenàiwica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capìi inùmaliçu ipíchawáise iwàlùacawa. ¹⁰ Píacué nuénánáica, iwàwacutácué piyaca càide iyúwa profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Wacuèriná Dios inùmaliçuise. Yáté nàuwichàacawa Dios irípiná neebáidacáinaté itàacái, quéwa nàidenlacaté nàuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú. ¹¹ Wáalíacawa casímáica nía siùcáisede bàaluitécáiná nàidenlaca nàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú Dios irípiná. Píalíacuécawa Job iináwaná ìwali. Satanás yáalimáidacaté iicáwani cachàiníri iyú. Ewitaté Job yùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta ìidenlacaté yùuwichàanáwa mamáalàacata; càmitaté iwènúada íiwitáisewa Dios íicha. Píalíacué nacáiwá idécanáamité Job yùuwichàacawa manuísíwata, néeseté Wacuèriná Dios imànicaté irí cayábéeri manuísíwata, máinicáiná Dios iicáca wapualé, catúulécaná nacái iicáca wía.

¹² Quéwa péemiacué cayábani nuénánái yái tàacáisi máinírira cachàini: Picácué píima “Báisi báisíwata, Dios yáaliéricawa”, picácué càì píima. Picácué nacái càì píima capíraléeri cáli íipidená ìwali, cáli íipidená ìwali nacái, càinácaalí áiba wawàsi íipidená ìwali nacái. Píimacaalícué “Báisíta”, iwàwacutácué báisírira pitàacáica. Píimacaalícué “Càmita”, iwàwacutácué báisírira pitàacáica. Picácué píima: “Báisi báisíwata, Dios yáaliéricawa”, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca píawa.

¹³ Aibanáicaalí péenácué yùuwichàacawa, iwàwacutá nasutáca níawawa Dios íicha. Aibanáicaalí casímái iwàwa, iwàwacutá nacántàaca casímáiri iyú Dios irí nàacaténá irí cayábéeri. ¹⁴ Aibacaalí cáuláica, iwàwacutá imáidaca ancianonái, níara icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá imáidaca nía nasutácaténá irí Dios, napusúacaténá nacái séenási ipùdàlicu idècunitàacá nasutáca irí Dios Wáiwacali íipidená ìwali. ¹⁵ Yá manuícáalí ancianonái íináidaca iwàwawa Dios ìwali ichùnìanápina cáuláiquéeri, náalíacáináwa Wáiwacali iwàwaca ichùnìaca cáuláiquéeri, yásí ichùnìacawa yái cáuláiquéerica, yá Wáiwacali yeedápináca íichani, yái uláicáica. Cáuláiquéeri imànicaalíté

ibáyawanáwa, yásí Wáiwacali imàacaca iwàwawa ibáyawaná ícha. ¹⁶ Iná picàlidacué píchawa yái báawéerica pimàníricuéca piríwáaca, pisutáyacacuéwa píchawáaca pimàacáanápínacué piwàwawa ícha yái pibáyawanácuéca. Néese pisutácué piwaliwáaca Dios ícha ichùnìanápínacué pía. Cayábacaalí wáiwitáise Dios iicápiná, wàyacaalí nacái machacànìiri iyú, néese wasutácaalí wíawawa Dios ícha, yásí Dios imànicué walí cayábéeri manuísíwata. ¹⁷ Piwàwalicué càinácaalíté iyáaná Dios yàasu profeta ípidenéericaté Elías. Yácata abéeri asìali wanacáiri, quéwa Elías isutácaté Dios manuísíwata ipíchanaté unía yúuwàacawa, yéewacáténáté báawéeyéi wenàiwica nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa. Yá máisiba camuí y medio canácaté unía; Dios imànicaté càide iyúwa Elías isutáaná ícha. ¹⁸ Néese Elías isutácaté Dios ícha àniwa unía yúuwàacáténáwa àniwa, yá yèepùaca unía yúuwàacawa àniwa cáli ìwali, yèepùa bànacalé yàaca ìyacanáwa.

¹⁹ Píacué nuénánáica, áiba péenácué iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios itàacái ícha, néese piyúudàacaalícué iwènúadaca íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, yá pimànicuéca piacawa cayábéeri manuísíwata. ²⁰ Péemíacué cayábani, cawinácaalí iwènúadéerica áiba wenàiwica ibáyawaná íchawa, idéca icùaca cabáyawanéeri ipíchaná yéetácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta. Yá nacái Dios imàacapíná iwàwawa ibáyawaná manuíri ícha.

1 SAN PEDRO

Saludo

¹ Núa Pedro abéeri apóstol Jesucristo ibànuèrica nucàlidacaténá itàacái. Nutànàacué pírí cuyàluta píacué càmiyéica ìya yàasu cáli íinatawa, ìyéeyéica Ponto yàasu cáli íinata, Galacia yàasu cáli íinata nacái, Capadocia yàasu cáli íinata nacái, Asia yàasu cáli íinata nacái, Bitinia yàasu cáli íinata nacái. ² Nutànàacué pírí cuyàluta, píacué Wáaniri Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicanáipináwa càide iyúwaté íináidáanáwa bàaluité. Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo piwàwalìculéué masacàacaténácué imànica píiwitáise, yéewanápinácué píibaidaca abéerita Dios irípiná, pimànicaténácué nacái càide iyúwa ichùulianá. Jesucristo íiraná imusúacatéwa íicha cruz ìwali yéetácaalítéwa píichawalínácué, píacué yeebáidéeyéica itàacái, íná Dios idéca imàacacué iwàwawa píbayawaná íicha. Nusutácué Dios íicha píripinácué imàínápinácué píripí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, imàacáanápinácué nacái píyaca matuíbanáiri iyú.

Una vida de esperanza

³ Wàacué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica. Dios idéca iicáca wapualé manuísíwata, íná idéca iwàlìsàidaca wáiwitáise wadèniacaténá wacáuca wàlìsàiwà chènuníseérica. Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri Jesucristo imichàacáinátéwa yéetácáisi íicha. Íná yéewa manuíca wáináidaca wawàwawa idècunitàacá wacùaca Dios imàínápiná walí càide iyúwaté íimáaná. ⁴ Dios idéca iwàlìsàidacuéca píiwitáise yàacaténácué píripí píasu cawèníripináwa chènuníseérica. Siúcáise Dios icùaca iyaca píripinácué píasu cawèníri cayábéeri, càmirica yéewa áiba imáalàidacani càiripináta. ⁵ Peebáidacáinácué Dios itàacái, íná icùacuéca pía ichàini iyúwa, iwasàacaténácué pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa èeri imáalàacaalípináwa, càide iyúwaté íináidáanáwa imàínápinácué píripí cayábéeri macáita naicápiná.

⁶ Íná yéewa casímáicuéca píwàwa siúcáise éwitacáwa cawàwanáta iwàwacutácué píuwichàacawa manuísíwata achúma èerínatàacá, manuíri yùuwichàacáisi iyú. ⁷ Péemiácué comparación: Nawasàaca oro ùuléeri quichái iyú needácaténá íicha macái wawàsi casaquèeri yéewanápiná masacàasíwaca yái oroca, cawènírica nacái, quírameníri nacái. Càita nacái yái píuwichàanáuécawa yáalimáidacué iicáwa pía píasáidacaténácué peebáidaca Jesucristo itàacái báisíri iyú. Píideniacaalícué píuwichàanáwa matuíbanáiri iyú, yásí Dios iicácuéca peebáidáaná càiride iyúwa máiníri cawènica macái oro íicha, orocáiná imáalàapinácáitawa meedá áiba èeriwa. Íná peebáidacaalícué Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, éwitacué píuwichàacáanítawa, yá Dios icàlidapinácué píináwaná cayábéeri iyúwa, imàacapinácué nacái píyaca cáimiétacanéeri iyú yáapicha, picamalaná mèlumèluíri irícuwa, Jesucristo yàacaalípináwa néese àniwa.

⁸ Cáinínácuéca píicáca Jesucristo éwitacué càmicáanítàacáwa pidé píicácani pituí iyúwa. Càita nacái peebáidacuéca itàacái siúca, yái càmiricuécáwaca píicá, íná yéewa píyanídacuécawa casímáiri iyú manuísíwata Dioscáiná idéca ísíimáidacuéca pía. Eeri mìnánáì càmita náalimá nacàlidacani natàacái iyúwa cánácué yéewaná casímáica pía. ⁹ Peebáidacáinácué Jesucristo, íná idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

¹⁰ Bàaluité Dios yàasu profetanáì icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse néewáidacatéwa Dios itàacái ìwali cachàiníri iyú náalíacaténáwa càinápinácaalíté

iyú wenàiwicanáí yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yaté nacàlidaca Dios itàacái ímérica Dios imàinínápinátécué pírí cayábéeri mawèníri iyú. ¹¹ Bàaluité Espíritu Santo, Cristo ibànuèrica, imàacacaté Dios yàasu profetanáí yáaliacawa Cristo yàanàanápináté, yùuwichàanápináté nacáíwa, iyáanápináté nacáí cáimiétacanéri iyú chènuniré icamaláná mèlumèluíri irìcuwa Dios yáapicha icùacaténá macáita. Néese profetanáí néewáidacatéwa cachàiníri iyú náaliacaténáwa cawinápinácaalí wenàiwicacani, yáí wenàiwica Dios imàaquéericaté nacàlidaca iináwaná ìwali ipíchawáiseté yàanàaca, càita nacáí càicaalínápinácaalíté yéenáiwana yàanàaca. Néese profetanáí nánáidacatéwa mamáalàacata ìwali náaliacaténáwa càinacaalíté íimáná yáí tàacáisi Espíritu Santo imàaquéericaté nalí. ¹² Quéwa Dios imàacacaté profetanáí náaliacawa càminápináté nàasu èeri pinátani yáí tàacáisi Espíritu Santo imàaquéericaté nacàlidaca Dios inùmalicúise; néese Dios imàacacaté náaliacawa yàacaté nalí tàacáisi pírípinácué iyéeyéipinacaté madécaná camuí náamiwáise. Pidécuéca péemíaca Dios yàasu apóstolnái icàlidáaná pírí Cristo itàacái, ímérica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Nacàlidacatécué píríni Espíritu Santo ichàini iyú, yáí Espíritu Cristo ibànuèrica chènuníise. ¡Máini Dios yàasu ángelnái chènuníiseyeyéi nawàwaca náaliaca néemíaca càinacaalí iyú Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha!

Dios nos llama a una vida santa

¹³ Iná pimichàidacué píiwitáisewa píináidacaténácuéwa cáaliacáiri iyú. Picácué picàma, néese pìyacué cáimiétaquéri iyú, piicacaténácué píichawa cayába. Manúicué píináidaca piwàwawa Dios ìwali picùacaténácué matuíbanáiri iyú Dios imàinínápinácué pírí cayábéeri mawèníri iyú Jesucristo yàanàacaalípiná àniwa. ¹⁴ Picácué pimàni pibáyawanáwa càide iyúwacué pimàniná bàaluité ipíchawáiseté píaliaca Dios ìwali. Néese peebáidacué Wáaniri Dios itàacái. ¹⁵ Pìyacué mabáyawanéri iyú, mabáyawanéericáiná yáí Diosca imáidéericuécá pía. ¹⁶ Càité nacáí profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité; Dios ímacaté: “Pìyacué mabáyawanéri iyú, mabáyawanéericáiná núa”, ímaca yáí Diosca.

¹⁷ Píaliacuéwa càmita Dios iicá abéeri wenàiwica íiwitáaná càiride iyúwa cayábéeri áibanáí ícha, néese yùuwichàidapiná canánama báawéeyéi, ìwalíise yáí báawéerica namànírica. Iná píimacaalícué Dios ìwali Wáaniricani, yá ìwàwacutácué píaca iyéininá mamáalàacata idècunitàacá pìyacuécá chái èeri irìcu. ¹⁸ Dioscáiná idéca iwasàacuécá pía ícha yáí píiwitáisemica canéerica iwèni, yáí píawirináimi íiwitáiseca. Píaliacuéwa máiníricaté cawénica Dios iríni yáí iwasàanacatécué pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Càmitaté ipáyaidani oro iyú, càmita nacáí quírameníri plata iyú, yáí wawàsi imáalèeripinácawa. ¹⁹ Néese Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa Cristo íiraná cawèníri iyú, Cristo yéetácáinatéwa iyúwa sacrificio wáichawalíná. Bàaluité Dios ichùullaca yàasu wenàiwica nanúanápináté cordero iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalíisewa, yáí oveja wàlisài cayábéeri, canéerita isacàa. Càita nacáí Cristo, yáí cayábéerica íiwitáise, mabáyawanéri nacáí yéetacatéwa wáichawalíná yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha. ²⁰ Bàaluitésíwata èeri ipíchawáiseté, yaté Dios ínáidacawa ibànúanápináté Cristo yéetáanápináwa èeri mìnánáí íchawalíná. Cristo idéca yàanàaca malééná èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, iyúudacaténácué pía. ²¹ Cristo idéca imàacacué peebáidaca Dios itàacái, yáí Dios imichàidéericaté Cristo yéetácáisi ícha. Néeseté Dios imàacaca Cristo iyaca yáapicha chènuniré cáimiétacanéri iyú, icamaláná mèlumèluíri irìcuwa icùacaténá macáita. Càita peebáidacuécá Dios, picùacuécá píyaca nacáí Dios imàinínápinácué pírí cayábéeri.

²² Peebáidacuéca càide iyúwa ímáaná yái tàacáisi báisírira, íná Dios idéca masacàaca imànicuécá píiwitáise cáininácaténácué piicáca áibanái báisírira iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, piicáanápínácué nía càiyéide iyúwa péenánáíwa Wáiwacali ìwalísená. Íná iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa mabáyawanéeri iyú, báisírira iyú nacái, macáitacué pichàini iyúwa. ²³ Dios idéca iwàlisàidacuéca píiwitáise pidèniacaténácué picáucawa chènuníiséerica. Càmitacué Dios yàa picáuca imáalèeriwa càide iyúwacué pisèenáimi imàníináté cháí èeri írìcu. Néese yái Dios cáurica, cànírica imáalàawa, idéca iwàlisàidacuéca píiwitáise itàacái iyúwa, yái tàacáisi peebáidéericuécá. ²⁴ Càité nacái profeta itànàacaté Dios itàacái íméerica:

“Càide iyúwa masicái idaluériwa imáalàacaalíwa ráunamáita, càide iyúwa nacái íiwichi yúuwàacaalíwa masicái íicha, càita nacái wía wenàiwicaca canánama: Ewita càasuíyéicaalí wía, cáalíacáiyéicaalí wía nacái, càicáaníta wàyacáita maléena èerita cháí èeri írìcu.

²⁵ Quéwa Wáiwacali itàacái iyaca càiripináta”, càité íimaca yái profetaca. Yái Wáiwacali itàacái, yácata tàacáisi nacalidéericatécúé píri píalíacaténácuéwa Jesucristo iwasàacuéca pía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha.

2

¹ Íná piúcacué píichawa píiwitáise báawéerimiwa macái íiwitáaná, macái chiwái nacái, macái nacái pucháibáanácué píiwitáiseca, yá nacái macái báawáanácué piicáca áibanái nàasu cawèníri ìwalíse, yá nacái macái báawéeri tàacáisi íiwitáaná picalidéericuécá áibanái ìwali. ² Péemíacué comparación: Máini quírasínái ícutáca ìnisi yáawamita nachàiniadacaténá naináwa. Càita nacái iwàwacutácué péewáidacawa Dios itàacái ìwali cachàinírira iyú, yái machiwéeri tàacásica, pichàiniadacaténácué píiwitáisewa Dios ìwali, àta Jesucristo yàanàacataléta iwasàacaténácué pía macái báawéeri íicha. ³ Càita iwàwacutácué péewáidacawa Dios itàacái ìwali píalíacáinácuéwa báisírira iyúcani Wáiwacali iicáca wapualé manuísíwata.

Cristo, la piedra viva

⁴ Abédanamacué pimànica píiwitáisewa Wáiwacali yáapicha mamáalàacata. Péemíacué comparación: Aibanái imàniyéicaté íba ícapèena, náucacaté náichawa abéeri íba canácáináté iwèni naicácani. Càita nacái abénaméeyéi èeri mìnánái caná iwèni naicáca Wáiwacali, quéwa Dios idéca ibàlùadacani iyúwa abéeri cachàinírira náicha canánama. Yái Wáiwacali, càicanide iyúwa manuírira íba cáuri Wáiwacali yàacáiná wacáuca càníri imáalàawa. ⁵ Píacatacué càiyéide iyúwa cáuyéi íba, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Dios idéca ìwacáidacuéca pía írípínáwa. Càicuéca píade iyúwa manuírira templo cayábéeri, Dios imànírica ícapèepínáwa, Espíritu Santo iyacaténá írìcu. Dios idéca masacàaca imànicuécá píiwitáise píibaidacaténácué abéerita írípíná càide iyúwa sacerdotenái mabáyawanéeyéi, isutéeyéica Dios íicha áibanái írípíná, pimànicaténácué nalí cayábéeri nacái, pimàacacaténácué nacái píawawa Dios írira, píacaténácué írira cayábéeri nacái. Yácata sacrificio Dios iwàwéericuécá pimànica írípíná píiwitáise cayábéeri yáapichawa. Yá casímáipínácué Dios iicáca píasu sacrificio píyacáinácué abédanamata Jesucristo yáapicha, yái yéetéericatécúé píichawalíná píbáyawaná ìwalíse. ⁶ Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi bàaluité Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri íba manuírira idàbacaténá imànica caplí dàalanama, càita nacái nubànùapíná israelitanái íríwa nacuèrinápiná, níái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená írìcu, áibaalí ípidenéri

Sión. Máini cayábéeri íiwitáise yái nacuèrinápináca nubànuèripináca nalíwa, máini nacái nùasu wenàiwicanái iwàwacutácani. Càicanide iyúwa cayábéeri íba manuíri, máiníri iwàwacutácawa nacái capli irípiná, yái íba wenàiwica needéerica nadàbacaténá namànica capli. Cawinácaalí yeebáidéeyéipináca itàacái, yái nacuèrináca, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, numànipinácáiná nalíwa macáita càide iyúwaté núumáaná nalí”,

càité íimaca yái Diosca.

⁷ Máinícué cawènica pirí yái íbaca, yái Jesucristoca, píacué yeebáidéeyéica itàacái, quéwa Dios imànipiná cachàiníri iyú áibanái irí cà míiyéica yeebáida Jesucristo itàacái càide iyúwa yàasu profetanái itànàaná Dios itàacái bàaluité.

Náimaca:

“Níái imàníyéicaté íba icapèená, náucacaté náichawa abéeri íba, canácáinaté iwèni naicácani. Quéwa siùcade máiníri iwàwacutácawa capli irípiná yái íba náuquéericaté”,

íimacaté yái profetaca icàlidacaténáté Jesucristo iináwaná. ⁸ Càita nacái áiba profeta itànàacaté Dios itàacái Jesucristo ìwali. Iimacaté:

“Aibanái càmitapiná neebáida itàacái, calúapiná nacái naicácani”,

cài íimaca yái tàacásica. Siùca báawaca naicáca Jesucristo càmicáiná neebáida Dios itàacái. Yá Dios yùuwichàidapiná níawa càide iyúwaté íináidáanáwa bàaluité.

⁹ Quéwa Dios idéca yeedácuéca pía yéenibepináwa, íná yéewa càicuéca píade iyúwa abéeri wenàiwica yàawiría. Wacuèriná Dios idéca imàacacué pía sacerdotenáipiná, píibaidacaténácué irípiná, pisutácaténá Dios ícha wenàiwicanái irípiná, pìacaténácué nacái cayábéeri Wacuèriná Dios iríwa. Càicuéca píade iyúwa abéeri cáli néeséeyéi mabáyawanéeyéica, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa íbaidéeyéipiná abéerita Dios irípiná. Càita Dios idéca imànicuéca pirí yéewanápinácué picàlidaca iináwaná ìwali idéca imànica madécaná cayábéeri ichàini manuíri iyúwa, yái Dios imáidéericatécué pía catéeri ícha, yái píbáyawanáca pimàníricatécué càmicaalíté píalía Dios ìwali. Dios idéca imáidacuéca pía amalácaténácué imànica píiwitáise yéewanápinácué pìyaca Dios icamalá irìcu, náapicha macáita yáaliyéyéica Dios ìwali. ¹⁰ Bàaluité pìyacuéca càide iyúwa canéeyéi yàawiría, quéwa siùcade Dios icuèyéicuéca pía. Bàaluité càmitacué píalíawa Dios iicáca pípualé, quéwa siùcáisede píalíacuéwa Dios iicáca pípualé manuísíwata.

Vivan para servir a Dios

¹¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata píicáanápinácué píawa iyúwa wenàiwica yèepuníiyéicawa déeculé yàasu cáli íchawa, idècunitàacá pìyacuéca cháí èeri irìcu, yácáinácué pìasu cáli iyaca chènuniré. Picácué pimàni báawéeri càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná, yái píiwitáise imàníricuéca ùwicái píipunita, ipíchanácué picaláacawa Dios ícha. ¹² Pìyacué machacàníri iyú cháí èeri irìcu yéewanápiná áibanái cà míiyéica yeebáida Dios naicáca yái cayábéerica pimàníricuéca. Siùca natàanicué pìwali báawéeri iyú càide iyúwacué pídéca nacáicaalícué pimànica píbáyawanáwatá. Quéwa pimànicaalícué cayábéeri siùcade, yásí áibaalípiná nàapináca Dios irí cayábéeriwa Dios yéemàacaalípiná èeri mìnánái iináwaná ìwali càinácaalíté namànírica, càinácaalíté nacái nàyaca.

¹³ Pimànicué càide iyúwa nachùulianácué pía, macáita icuèyéicuéca pìasu cáli, píasáidacaténácué cayábéeri íiwitáise yái Wáiwacalica. Peebácué itàacái yái náiwacalináca icuèricuéca pìasu cáli. ¹⁴ Pimànicué càide iyúwa nachùulianácué pía, níara gobernadoriná náiwacaliná íbànuèyéicuéca pìatalé nacapèedáidacaténá báawéeyéi íiwitáise, namànicaténá nacái áibanái irí

cáimiétaquéri iyú, cawinácaalí imàníiyéica cayábéeri. ¹⁵ Dios iwàwacáinácué pimànica cayábéeri, yéewanápinácué càmita náalimá nacháawàaca piináwaná ìwali, áibanái máiwitáiséeyéica càmiyéica iwàwa yáaliacawa.

¹⁶ Báisíta pidèniacué abéerita Píiwacaliwa chènuníserica, yái iwasèericatécué pía báawéeri íicha. Quéwa càmita Wáiwacali iwasàacué pía pimànicaténácué pibáyawanáwa meedá. Néese pimànicué abéerita càide iyúwa Dios ichùulianá, yàasu wenàiwicacáinácué pía. ¹⁷ Piicácué macái wenàiwica cáimiétaquéri iyú. Cáininácué piicáca macái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, níacáinácué péenánáica nía Wáiwacali ìwalísená. Píacué Dios icàaluíniná. Píacué nacái íimiétacaná yái wenàiwica icuèricuéca piasu cáli.

El ejemplo del sufrimiento de Cristo

¹⁸ Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca, íibaidéeyéica mawèníiri iyú. Peebáidacué píiwacali itàacáiwa cáimiétaquéri iyú, càmita abéta níai ichùulièyéicuéca pía éeréeri iyú, néese nía nacái báawéeyéica íiwitáise, imàníiyéicuéca píri báawéeri. ¹⁹ Cayábaca Dios iwàwa iicáca pìideniacuéca yùuwichàacáisi matuíbanáiri iyú mabáyawanácaalícué pía, piùwichàacaalícuéca càì písímáidacaténá Dios. ²⁰ Quéwa pimànicaalícué pibáyawanáwa, néese pìideniacaalícué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú nàuwichàidacaalícué pía, néese càmitacué cawèni Dios iicáca piùwichàanáwa, cabáyawanácáinácué pía meedá. Quéwa nàuwichàidacaalícué pía ìwalíse yái cayábéerica pimànírira, néese pìideniacaalícué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, yásí cawènica Dios iicácué piùwichàanáca. ²¹ Yácáiná Dios imáidacatécué pía pìideniacaalícué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú nàuwichàidacaalícué pía ìwalíse yái cayábéerica pimànírira. Cristo yùuwichàacáinatéwa píichawalínácué yáasáidacaténácué píri iwàwacutácué pimànica càide iyúwaté Cristo imàníiná. ²² Canácatáita Cristo imànité íbáyawanáwa, canásíwata. Càmitaté ichìwáida wenàiwica, íbatàa abéeripináta. ²³ Nacuísacaté náichawani báawéeri iyú, quéwa càmitaté itàaní báawéeri iyú nalí. Nàuwichàidacaté Cristo, quéwa canátaté íbáulianá nía. Néese imàacacaté yáawawa Dios irí mamáalàacata, yái yùuwichàidéeripináca báawéeyéi wenàiwica machacàníiri iyú. ²⁴ Cristocata yái itéericaté ìwaliwa wabáyawaná yùuwichàanápinátéwa wabáyawaná ìwalíse íiná iyúwa cruz ìwali. Yaté Cristo yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse, yéewanápiná wamàacaca wáichawa yái báawéerica wamànírira. Càité Cristo yéetáca wáewewanápiná wàyaca machacàníiri iyú Dios iicápiná. Nacapèedáidacaté Cristo cabèesi iyú báawanama ípíchawáiseté natàtàacani cruz ìwali. Inácué Cristo icháuná ìwalíse idéca píiwitáise ichùnìacawa pibáyawaná íchacuéwa. ²⁵ Quéechatécáwa piméeràacatécuéwa méetàuculé Dios íicha càide iyúwa ovejanái iméeràacaalíwa canéeyéica icuèriná. Quéwa pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa Cristo irípiná yái icuèricuéca píiwitáise cáininéeri iyú càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáwa.

3

Cómo deben vivir los casados

¹⁻² Càita nacái píacué inanái caníríiyéica, pimànicué càide iyúwa piníri iwàwáaná. Yásí níara abénaméeyéi càmiyéicatàacáwa yeebáida Jesucristo itàacái nawènúadapiná irí náiwitáisewa, éwitacué càmicáaníta píalàa nía báawanama, naicácáiná pimànicuéca cayábéeri, piyacaalícué machacàníiri iyú nacái piníri yáapichawa píacaténácué íimiétacaná càide iyúwa Dios ichùulianácué pía. ³ Píacué inanái caníríiyéica, picácué máiní píináidáanícawa ìwali càinácaalícué iicácanáwa. Picácué máiní pichùnìaca píiwita íbáináwa cawèníiri iyú. Càita nacái picácué máiní picùada píwaliwa oroíri tùliquichi

cawènírica. Picácué nacái máini picutáca pibàlepináwa máiníri cawènica. ⁴ Néese pichùnìacué cayába píiwitáisewa piwàwalicuésewa. Picácué cachàini piicáca píawawa áibanái ícha, néese pimànicué áibanái irí éeréeri iyú. Yásí casímáicué Dios iicáca píiwitáise càiride iyúwa wawàsi cayábéeri iicacánáwa, càmíri imáalàawa. ⁵ Càité nacái inanái namànica bàaluité, Dios yàasu wenàiwicaca. Nachùnìacaté náiwitáisewa cayábéeri iyú nawàwalicuésewa bàaluité, yáté cawènica Dios iicáca náiwitáise. Manuícaté nánáidaca nawàwawa Dios ìwali imànínapináté nalí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná nalí. Namànicaté nacái càide iyúwa nàacawéeri iwàwáaná. ⁶ Càité Sara imànica, úái Abraham ínuca. Umànicaté càide iyúwa Abraham iwàwáaná. Yáté úumaca ìwali “nuíwacali”. Yá càicuéca píade iyúwa Sara ídunái pimànicaalícué cayábéeri piacawéeri iríwa, càmicaalí nacái cáalu piácué.

⁷ Càita nacái piácué aslanái cáinuíyéica. Piyacué píinu yáapichawa cáalíacáiri iyú. Peedácué ùasupiná piacaténácué uímiétacaná. Pimànicué càì ulí cayábéeri cáalíacáiri iyú càmicáiná cachàini úa càide iyúwacué cachàiníná pía. Piácué uímiétacaná nacái Dioscáiná idéca imànica ulí cayábéeri mawèníri iyú yàacaténá ucáuca càmíri imáalàawa càide iyúwa imànínacué pirí. Piácué uímiétacaná yéewanápiná Dios yeebácuéca pirí pisutáanácué ícha.

Los que sufren por hacer el bien

⁸ Siúcade péemiácué cayába, macáitacué pía. Abédanamacué pimànica píiwitáisewa píapichawáaca, piicáyacacaténácuéwa catúulécanéeri iyú, cáininéeri iyú nacái, abémisanacáinácué pía Wáiwacali ìwalísená. Piicácué pipualéwáaca. Picácué cáimacái piicáca píawawa áibanái ícha. ⁹ Picácué pimàni irí báawéeri cawinácaalí imàníricuéca pirí báawéeri. Picácué nacái picúisani éwita icuísacaalícué pía. Néese pitàanicué irí cayábéeri iyú, pimànicué irí cayábéeri nacái, Dioscáiná imáidacatécué pía imànicaténácué pirí cayábéeri. ¹⁰ Càité áiba profeta idéca itànàaca Dios itàacái:

“Piwàwacaalí piyaca manùba èeri casímáiri iyú, yá iwàwacutá picùaca pinènewa pitàanicáicha báawéeri tàacáisi, picùaca nacái pinùmawa ipíchaná picàlidaca pichìwawa.

¹¹ Piwènúada píiwitáisewa báawéeri ícha, yá pimàni cayábéeri. Píalimáida macái pichàini iyúwa piyacaténá matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha; picácué pipélia nía.

¹² Yácáiná Wacuèriná Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica machacàníri iyú Dios iicápiná, yeebá nacái nasutáaná ícha; quéwa Dios yùuwideca imànica wenàiwica imàníiyéica ibáyawanáwa”,

íimaca yái Dios itàacáica.

¹³ Batéwa macái wenàiwica cayába naicápinácué píawa pimànicaalícué cayábéeri mamáalàacata, yá càmítacué nàuwichàida píawa. ¹⁴ Quéwa éwita nàuwichàidacaalí píawa ìwalíse yái cayábéerica pimàníricuéca, càicáaníta Dios imànipinácué pirí cayábéeri. Picácué cáalu pía piùwidenái íchawa. Picácué nacái achúma píináidacawa piwàwawa. ¹⁵ Néese piácué Píiwacali Cristo icàaluínáwa macái piwàwalicuésewa. Aibanáicaalícué isutá yéemíawa pía càinácaalí peebáidéerica, yá picàlidacué nalí Jesucristo iináwaná, yái peebáidéericuéca itàacái. Picàlidacué nalíni cáimiétaquéeri iyú, éeréeri iyú nacái.

¹⁶ Pimànicué cayábéeri, yéewanápiná áibanái itàanicaalícué piwali báawéeri iyú peebáidacáinácué Cristo itàacái, yásí báica nía natàacái báawéeri ìwaliwa, pimànicáinácué abéerita yái cayábéerica.

¹⁷ Pimànicaalícué pibáyawanáwa, yásí piùwichàapinácuéwa pibáyawaná ichùullacawa. Quéwa caná iwèni Dios iicá yái piùwichàanácuécawa cabáyawanácáinácué pía meedá. Quéwa Dios imàacacaalícué áibanái

yùuwichàidaca pía ìwalíise yái cayábéerica pimàníricuécá, yásí máiní cawènica Dios iicácuéca piùwichàanáwa, càmicáinácué cabáyawaná pía. ¹⁸ Yácáiná Cristo nacái yùuwichàacatéwa mabáyawanéeri iyú. Cristo yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, abé yàawiríata, néese càmita quirínama yéetácawa. Cayábéericaté íiwitáise yái Cristoca, quéwa càicáaníta yùuwichàacatéwa wáichawalíná, wía báawanaméeyéica itécaténá wía Dios yàatalé, yéewanápiná nacái cayábaca wáapicha Dios. Yéetácatéwa càide iyúwa wenàiwica, quéwa cáucaté iwàwa cáuri mamáalàacata. ¹⁹ Néese idécanaámíté Cristo yéetácawa, yáté yàacawa iwàwa cáuri iyú yàacaténáté iicáca infierno iriculé icàlidacaténáté nalí tàacáisi, níara yéetéeyéimicawa báawéeyéica íiwitáise nadacuèyéica presoíri iyú. ²⁰ Níacata càmiyéicaté yeebáida Dios itàacái bàaluité Noé yàasu èerimité. Idècunitàacá Noé imànicaté arca, yái manuírí lancha nacáirica, yáté Dios idècuniacawa quiríta nawènúadacaténáté náiwitáisewa báawéeri íicha, níara èeri mìnánáica. Ochocaté namanùbaca níái Noénáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái nawàlùacaténátéwa arca iriculé, yá cáucaté nía manuírí yéesacái íicha, inuéricaté áibanái èeri mìnánái canánama. ²¹ Yái yéesacái íimáanáca càicanide iyúwa wabautizáanáwa úni yáaculé, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càide iyúwaté arca iwasàanáté Noénái úni yéesacái íicha, càita nacái Jesucristo iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha weebáidacaalí Jesucristo itàacái wabautizácaténáwa úni yáaculé. Jesucristo yáalimá iwasàaca wía imichàacáináitéwa yéetácáisi íicha. Yái wabautizáanáca, càmita íimáaná wàapìdacáita wáichawa meedá, néese íimáanáca wasutáca Dios íicha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa wabáyawaná íicha, ichàiniadacaténá wía nacái yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú Dios iicápiná. ²² Jesucristo imichàacatéwa chènuniré, yá iyaca siùcáisede Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha, macáita ángelnái, macáita demonio íiwacanánái nacái icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiséeyéi, cháí èeri irícu nacái.

4

Servir según los dones recibidos de Dios

¹ Cristo yùuwichàacatéwa iiná iyúwa, íná càita nacái iwàwacutácué pichùnàca piíwítáisewa yéewanápinácué màulenáca pía piùwichàacaténáwa Cristo irípiná matuíbanáiri iyú. Wàuwichàacaalíwa wainá iyúwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, yásí chuìca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéerica. ² Néese idècunitàacá piyacuéca cháí èeri irícu, yá pimànipinácué càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmíiritacué càide iyúwa piíwítáise bàaluisàimi iwàwáaná. ³ Bàaluité piúcacatécué madécaná èeri pimànicaténácué càide iyúwa èeri mìnánái imàníiná càmiyéica yeebáida Dios itàacái. Pimànicatécué báawéeri macái íiwitáaná mamáalàacata mabáiníiri iyú áibanái yàacuésemi. Pimànicatécué nacái piiná iyúwa yái càmirica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Picàmacatécué nacái manuírí fiesta irícu, piyáacaalítécué piyáacaléwa manuí máiwitáiséeri iyú áibanái yáapicha icàméeyéicué píapicha báawanama, imàníyéicatécué píapicha nacái máiní báawéeri wawàsi nainá iyúwa piacaténácué ídolo icàaluíniná, níái cuwáiná yéenáiwánaca. ⁴ Siùcacué piacawéeyéiná bàaluisàna náináidacawa naicáidacuéca pirí, natàanicué nacái piwali báawéeri iyú càmicáinácué quirínama piacawéeridaca nía namànicaalí nabáyawanáwa manuísíwata máaléquéeri iyú. ⁵ Quéwa áiba èeriwa iwàwacutápiná nabàlùacawa Dios íipunita, yái Dios icàlidéeripináca iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa, macáita báawéeyéi, níái cáuyéicáwaca, nía nacái yéetéeyéimicawa. ⁶ Níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái cháí èeri irícu néemìacaté yái cayábéeri

tàacáisica yéewanápináté nadèniaca nacáucawa càmlíri imáalàawa Dios yáapicha, éwitaté iwàwacutácaáníta néetácawa càide iyúwa macái èeri m̀nanái.

⁷ Siùca mawiénicani yái èeri imáalàanápínácawa. Iná picùacué píawawa cayába pisutácáténácué píawawa Dios ícha cáimiétaquéri iyú iyúwa cáaliácáiyéi. ⁸ Máini iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa. Cáininácaalí waicáca áibanái, yásí wamàacaca wawàwawa nabáyawaná ícha, càinácaalí báawéerica namànírica walí, yéewanápiná nacái Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha. ⁹ Peedácué píataléwa áibanái wenàiwica casímáiri iyú, yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picácué calúa pía ìwalíise, néese piyúudàacué wenàiwica yebáidéeyéica Jesucristo itàacái nèepunícaalíwa déeculé nacapèe íchawa. ¹⁰ Dios idéca imàacacué pirí ch̀inisi abéechúanaméeri iyú pimànicaténácué píibaidacaléwa Dios irípiná. Dios imàacacué pirí p̀asu cawèníri nacái, càide iyúwa iwàwàanácué imàacaca piríni, yéewanápinácué piyúudàayacacawa. Iná pimànicué cayábéeri piríwáaca càide iyúwa Dios ich̀iniadánácué pía. ¹¹ Picàlidacaalícué Dios itàacái, picàlidacué nalíni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. Piyúudàacaalícué áibanái, piyúudàacué nía càide iyúwa Dios imàacáanácué pirí ch̀inisi. Càinácaalícué pimàni, pimànicué macáita machacàníri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái yéewanápiná áibanái wenàiwica neebáidaca Jesucristo itàacái nàacaténá Dios irí cayábéeri. Jesucristo icùapíná macáita càiripínáta íiwitáise cach̀iníri iyúwa, icànéerica mèlumèluíri iyú ch̀enuniré. Báisíta, amén.

Sufrir como cristianos

¹² Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca. Manuíri yùuwichàacáisi idéca yàanàaca p̀iwalicué. Picácué p̀ináidawa manuísíwata piicáca yái manuiri yùuwichàacáisica yáalimáidéericuécá iicáwa pía càide iyúwa quichái masacàacaalí imànica oro, yáasáidacaténá asásí básícaalícué peebáida Cristo. Picácué p̀ináidawa càmlínápinácué iwàwacutá piùwichàacawa. ¹³ Néese casímáicué piwàwa manuísíwata píalimácáinácué p̀ideniaca piùwichàanáwa Cristo irípiná càide iyúwa Cristo ìdenianáté yùuwichàanáwa, yéewanápinácué piyanídacawa cach̀iníwanái Cristo yàanàacaalípiná cach̀iníri iyú, icamaláná mèlumèluíri iricuwa, icùacaténá macáita íiwitáise cach̀iníri iyúwa. ¹⁴ Casímáipínácué piwàwa áibanái itàanícaalícué p̀iwali báawéeri iyú ìwalíise yái peebáidáanácuécá Cristo itàacái. Yá casímáipínácué piwàwa yácáiná Espíritu Santo yàacawéeridacuécá pía mamáalàacata icùacaténácué píiwitáise Dios ich̀ini manuiri iyú. ¹⁵ Càmita nutàaní yùuwichàacáisi ìwali yàanèerica èeri m̀nanái ìwali inuéyéica wenàiwica, nía nacái cayéedéeyéica, nía nacái imàníyéica báawéeri áibanái irí; nía nacái máiniyéica iwàwaca isutáca yéemíawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali. ¹⁶ Quéwa piùwichàacaalícuéwa ìwalíise yái peebáidáanácuécá Cristo itàacái, picácué báí pía ìwalíise, néese pía Dios irí cayábéeri náalíacáinácué p̀iwali Cristo yàasu wenàiwicaca pía.

¹⁷ Idéca yàanàaca nàasu èeri Dios idàbacatáipínáta yùuwichàidaca èeri m̀nanái nabáyawaná ìwalíise. Quéechacáwa Dios yùuwichàida wía siùca, wía Dios yéenibeca. Dios idéca idàbaca imàacaca wàuwichàacawa càide iyúwa wenàiwica icapèedáidacaalí yéenibewa, íná yéewa wáaliacawa máinípiná cach̀iníwanái Dios yùuwichàidaca èeri m̀nanái manuísíwata, cawinácaalí càmiyéica yebáida Dios itàacái. ¹⁸ Iwàwacutá wàuwichàacawa manuísíwata chái èeri irícu, éwita Dios yàasu wenàiwicacáaníta wía, Dios yéewáidacáiná wía yùuwichàacáisi iyú àta wàacatalétawa èeri ícha. Iná wáaliacawa Dios yùuwichàidáanápiná cabáyawanéeyéi wenàiwica càiripínáta, cawinácaalí nacái báawéeyéica iicá Dios. ¹⁹ Iná wía yebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Dios iwàwacaalí wàuwichàacawa Cristo irípiná, yá iwàwacutá wamànica cayábéeri mamáalàacata, wamàacacué

nacái wíawawa Dios icáapi irìculé icùacaténá wía, yái Dios idàbéericaté wía, imàníripináca nacái walí càide iyúwaté ímáaná.

5

Consejos para los creyentes

¹ Siùcade nuwàwaca nùalàacuéca pía piacué ancianoca icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. Ancianoca núa nacái càide iyúwacué pía. Nuicácaté Cristo yùuwichàacawa cruz ìwali, yá nucàlidaca ìináwaná ìwali. Néese Cristo yàanàapinácaalí àniwa icamaláná mèlumèluíri irìcuwa, yásí wàyapiná Cristo yáapicha cáimiétacanéeri iyú, wacùacaténá yáapicha macáita. ² Piacué ancianoca, picùacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, níara wenàiwica Dios imàaquéeyéicuéca picùaca. Péewáidacué nía, picùacué nía cáininéeri iyú càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáwa. Picùacué nía casímáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piacué ancianoca, picácué picutá madécaná plata. Néese píibaidacué Dios irípiná picùacaténácué yéenibe cayába macái pichàini iyúwa piwàwalicuésewa. ³ Picácué pichùulla nía cachàiníiri iyú; picácué piwàwa náiwacalicuéca pía, níái Dios imàaquéeyéicuéca picùaca. Néese picùacué nía cayábéeri iyú, piyacué nacái machacàníiri iyú Dios iicápiná, píasáidacaténácué nalí càinácaalí Dios iwàwáaná nàyaca. ⁴ Yá áibaalípiná Wáiwacali yàanàapiná, yái Wáiwacalisíwaca, wía ancianoca icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáwa cáininéeri iyú. Wacùacaalí nía cayábéeri iyú, yásí Wáiwacali yàapiná walí wàasu coronawa càníiri imáalàawa, wáiwita ìwalíripiná, yá wàyapiná Wáiwacali yáapichawa icamaláná mèlumèluíri irìcu càiripináta, cáimiétacanéeri iyú, wacùacaténá macáita yáapicha.

⁵ Càita nacái piacué càimíyéica máini béeyéi, placué ancianonái límiétacaná, níái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pimànicué nacái càide iyúwa nàalàanácué pía. Piacué píimiétacanáwáaca piyúudàayacacuéwa, picácué cáimacái piicáca piawawa, càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, abéeri Dios yàasu wenàiwica itànèericaté:

“Dios yùuwideca imànica wenàiwica icàlidéeyéica ìináwanáwa càmitasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawèníiri iyú nalí cawinácaalí yáaliyéicawa nawàwacutáca Dios iyúudàaca nía”,

ímaca yái Dios itàacáica. ⁶ Iná piacué Dios icàaluíniná, yái cachàiníríca náicha canánama; pimànicué nacái càide iyúwa ichùullianácué pía. Picácué máini cachàini piicáca piawawa Dios iicápiná, picácué máini cáimacái piicáca piawawa. Néese áibaalípiná yàanàacatáipinátaqué péenáiwaná, èeri imáalàapinácaalíwa, yásí Dios imànicué pirí cayábéeriwa wenàiwicanái iicápiná. ⁷ Picàlidacué Dios irí yái cáalúunácuéca pínáidacawa, néese manuícué pínáidaca Dios ìwali, píibàacué piwàwawa iwéré, Dioscáiná iwàwalicuéca pía mamáalàacata, icùacuéca nacái pía.

⁸ Picùacué cayába piawawa cáalíacáiri iyú ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Piicácué píichawa cayába ipíchanácué piùwide Satanás yáalimáidaca pía, piwènúadacáichacué píiwitáisewa Dios ícha. Satanás, yái icháawàidéerica waináwaná ìwali, yèepunícawa yáalimáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàacacaténá nacaláacawa Dios ícha càide iyúwa león cháwi nacáiri caluérica yèepunícaalíwa, ícháaníca, canàicáináni, icutáca iyáapináwa wenàiwica. ⁹ Peebáidacué Jesucristo itàacái cachàiníiri iyú, yéewacaténácué pibàlùacawa tàì íméeri iyú Satanás ípunita, ipíchanácué piwènúada píiwitáisewa Dios ícha. Càmitacué pía abéta yùuwichàawa Cristo

irípiná. Néese péenánáicué ìyéeyéica macáí cáli íinata imanùbaca, nàuwichàaca nacáíwa siùcata Cristo irípiná càide iyúwacué piùwichàanáwa, neebáidacáiná itàcái. ¹⁰ Quéwa idécanáamicué piùwichàacawa Cristo irípiná achúma èerita, yásí Dios ichàiniadacué píiwitáisewa cayábéeri iyú peebáidacaténáicué Jesucristo itàcái macàaluínináta tàì íiméeri iyú cachàiníwanái mamáalàacata. Yái Diosca, yácata yái cáininéerica iicáca wía manuísíwata, imáidacaté wía wàyáanápíná abédanamata Jesucristo yáapicha, wacànacaténá mèlumèluíri iyú yáapicha càiripináta Dios icamaláná irìcu chènuniré. ¹¹ Wàacué Dios irí cayábéeri icùapínacáiná macáita càiripináta ichàini manuírì iyúwa. Báisíta, amén.

Saludos finales

¹² Nubànùacué pirí yái achúméerína cuyàlutaca Silvano yáapicha, áibaalí íipidenéerica Silas, yái wéenasàirica yeebáidéerica Jesucristo itàcái. Manuíca nuínáidaca nuwàwawa Silvano ìwali imàníinápíná cayábéeri càide iyúwa nusutáaná íicha. Nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca nùalàacaténáicué pía éeréeri iyú, nucàlidacaténáicué pirí nacái Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri mawèníiri iyú yáasáidacaténá cáinináicuéca iicáca pía báisíiri iyú. ¡Peebáidacué itàcái mamáalàacata cachàiníiri iyú!

¹³ Níái ìyéeyéica cháì Babilonia ìyacàlená irìcu yeebáidéeyéica Jesucristo itàcái, Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa càide iyúwa yeedáanáicué pía, nawàwalicué pía. Càita nacái Marcos yái nuiquéerica càiride iyúwa nuìriwa iwàwalicué nacái pía. ¹⁴ Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú càide iyúwa abémisana. Nusutáicué Dios íicha pirípináicué imàacáanápínáicué pìyaca matuíbanáiri iyú, píacué Cristo yàasu wenàiwicaca.

2 SAN PEDRO

Saludo

¹ Núa Simón Pedro nubànùacué pirí cuyàluta. Núacata abéeri Jesucristo yàasu wenàiwica, yàasu apóstol nacái Jesucristo ibànùèrica nucàlidacaténá itàacái. Nubànùacué pirí yái cuyàlutaca, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cáimiétaquéeri iyú abédanama càide iyúwa weebáidáaná. Càita Wacuèriná Dios yái Jesucristoca, idéca imànica walí macáita abédanamata, icùacáiná wenàiwica machacàníri iyú, yái Jesucristo iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ² Nusutácué Dios ícha pirípinácué imàacáanápínácué pialíacawa Dios ìwali manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata, Wáiwacali Jesús ìwali nacái, yéewanápiná namànicuéca pirí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, namàacacaténácué nacái piyaca matuíbanáiri iyú.

Cualidades del cristiano

³ Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini iyúwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, íná wadèniaca macáita yái chàinisi wamáapuèrica wàyacaténá siùcade càide iyúwa Dios iwàwáaná wacáuca càníri imáalàawa yáapichawa, wàacaténá nacái Dios iyéininá machacàníri iyú. Càité Dios imànica walí imàacacaalíté wáalíacawa Jesucristo ìwali, yái imáidéericaté wía irípináwa, wàyacaténá yáapicha icamaláná mèlumèlúri irìcu, cáimiétacanéeri iyú nacái, yái Jesucristo cayábéerica náicha canánama. ⁴ Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini manuíri iyúwa càide iyúwa ímáanáté, yái cayábéerica manuísíwéeri cawèníri nacái, yéewanápinácué pidèniaca Dios íiwitáise mabáyawanéeri, yéewanápinácué nacái iwasàaca pía èeri mìnánái íiwitáise ícha imáalèeripínácuéca yáaséeri iyú nabáyawaná ìwalísewa, máinicáiná nawàwaca namànica nabáyawanáwa, níái èeri mìnánáica càníyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵ Dios idéca imànicuéca pirí yái cayábéerica, íná píacué yeebáidéeyéica Jesucristo, pialimáidacué macái pichàini iyúwa piyáanápíná mabáyawanéeri iyú. Néese, pialimáidacué pialíanápínáwa Dios ìwali cachàiníwanái mamáalàacata, pialíacaténácué cayábéeri ìwali báawéeri íchaná cáalíacáiri iyú. ⁶ Néese pialimáidacué picùanápíná píawawa báawéeri ícha ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Néese pialimáidacué pìdeníanápíná piùwìchàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyúta. Néese pialimáidacué pianápíná Dios iyéininá machacàníri iyú, pimànicaténácué cayábéeri áibanái irí. ⁷ Néese pialimáidacué cayábáanápíná piicáca áibanái yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái, càide iyúwa yéenayaquéeyéiwa. Néese pialimáidacué cáinináanápíná piicáca nacái macáita èeri mìnánái.

⁸ Pimànicaalícué manuísíwata macáita yái nucàlidéericuéca pirí, yásí máini cawènica Dios íicáca yái pimàníricuéca. Cawènírica yái pialíanácuéca Wáiwacali Jesucristo ìwali. ⁹ Quéwa cawínácaalí càmita imàni càide iyúwa nucàlidáanácué pirí, yá catáca íiwitáise càide iyúwa matuíri, càì nacáide iyúwa wenàiwica càníri yáalimá íicáca déeculé, iimáichacáiná Dios imàacacaté iwàwawa ícha yái báawéerica imàníricaté quéechacáwa. ¹⁰ Íná nuénánái, Dios idéca imáidacuéca pía, idéca nacái yeedácuéca pía yáasunápináwa, íná iwàwacutácué pialimáidaca pimànínápíná cayábéeri macái pichàini iyúwa cawènicaténácué pimànica yái imáidáanácuéca pía. Pimànicaalícué càì, yá canácatáita picaláacuéwa Dios ícha. ¹¹ Càita Dios itàidapínácué píawa máini cayábéeri iyú imàacáanápínácué pirí piasu cawèníripíná manuíri piwàlùacaténácuéwa yàcalé chènuníiséeri irìculé Wáiwacali Jesucristo

icùacataléca macáita càiripináta, yái Wáiwacali iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

¹² Iná nucàlidapínacué piríwani càì mamáalàacata éwitacué péemlàcáanítani bàaluité, píalíacué nacái ìwali cayába, éwitacué nacái peebáidacáaníta tàì íiméeri iyú yái báisíiri tàacáisi néewáidéericatécué iyú pía. ¹³ Idècunitàacá nùyaca cháì èeri irìcu, iwàwacutácué nùalàaca pía numichàidacaténacué píiwitáise ipíchanacué píimáichaca yái tàacáisica píalíericuécawa ìwali. ¹⁴ Wáiwacali Jesucristo idéca imàacaca núalíacawa nuétáanápínáwa mesúnamáita. ¹⁵ Quéwa numànipiná macáita núalimáanáta nucàlidacaténacué pirí yái tàacáisi báisíirica, yéewanápiná nuétácadénáamiwa, yá píalimápinacué píwàwalica yái tàacáisica nuéwáidéericuéca iyú pía.

Los que vieron la grandeza de Cristo

¹⁶ Bàaluité wéewáidacué pía Wáiwacali Jesucristo íiwitáise cachàiníiri ìwali. Càita nacái wacàlidacatécué pirí Wáiwacali yàanàanápíná aléi èeri irìculé àniwa. Càmitaté wéewáidacué pía iyú yái píawirináimi íiwitáise cachìwéerica, yái wawàsi namàníirica náalíacái iyúwa nachìwáidacaténá áibanái. Néeseté wéewáidacuéca pía báisíiri tàacáisi iyú waicácáinaté Wáiwacali watuí iyúwa, yái Wáiwacali cachàiníiri íiwitáise icànéerica mèlumèluíri iyú, yái icamaláná chènuníiséerica, wàyacaalíté yáapicha manuírì dúli íinata. ¹⁷ Waicácaté Wáiwacali néenialíté Wáaniri Dios imàacacaalíté Wáiwacali imàacaca yáawawa waicácani cáimiétacanéeri, mèlumèluíri nacái icamaláná chènuníiséeri yáapichawa. Yáté Dios itàaníca chènuníise, yá icàlidaca tàacáisi Wáiwacali ìwali íiméerica: “Yácata Nuíri nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani”, íimaca yái Diosca. ¹⁸ Wéemíacaté yái tàacáisi chènuníiséerica, wàyacáinaté Wáiwacali yáapichawa manuírì dúli íinatalé, chènuníiséeyéi imàacacaalíté yáawawa waicácanía.

¹⁹ Iná macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté Dios itàacái Cristo iináwaná ìwali. Càita wáalíacawa cachàiníwanái báisíiri iyúcani Cristo yàanàanápíná àniwa. Iwàwacutácué péewáidacawa ìwali yái tàacáisi Dios íiméericaté Cristo ìwali, peebáidacué nacái, yácáiná yái tàacáisi imàacaca wáalíacawa càinácaalí Dios iwàwa wàyaca. Yái Dios itàacái càicanide iyúwa lámpara icànacaalí catácatelé àta Jesucristo yèepùacataléta yàanàaca àniwa aléi èeri irìculé. ²⁰ Quéwa iwàwacutácué píwàwalica abéeri wawàsi càiripináta: Càmita yéewa wáalíacawa wéemíacani wachàini iyúwa meedá càinácaalí íimáaná yái tàacáisi Dios yàasu profetanái itànèericaté inùmálicuíse. Néese iwàwacutá Espíritu Santo iyúudàaca wía wáalíacaténá wéemíacani, càinácaalí íimáaná. ²¹ Níacáiná Dios yàasu profetanái càmitaté nacàlida tàacáisi náiwitáise iyúwa càide iyúwaté nawàwáaná meedá; néese Dios yàasu wenàiwicaca nía icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmálicuíse, càide iyúwaté Espíritu Santo imàacáanáté nacàlidacani.

2

Los que enseñan mentiras

¹ Bàaluité nacái israelitanái yèewi nàyacaté abénaméeyéi cachìwéeyéi iwicùlidéeyéica. Nacàlidacaté nachìwawa, náimacaté Dios yàasu profetanáicasa nía, icàlidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmálicuíse. Càita nacái abénaméeyéi cachìwéeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica nàanàapínacué péewiré. Yá néewáidapíná wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, quéwa namànipiná càì ibàacanéeri iyú yéewanápiná áibanái iyúunáidaca cachìwéeyéi néewáidaca wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú. Nàasu tàacáisi cachìwéeri itépiná wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi irìculé. Nacàlidapíná nachìwawa Wáiwacali

ìwali, náimapiná càmítasa Wacuèrináni, yái Jesucristoca yéetéericatéwa wáichawalíná iwasàacaténa wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Quéwa néetápinácaalíwa, yáta Dios idàbapiná yùuwichàidaca níawa manuísíwata. ² Madécaná icàlidéeyéica iináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái neebáidapiná cachìwéeyéi yàasu tàacáisi, yá namànipiná macái báawéeri íiwitáaná mabáiníiri iyú nainá iyúwa wenàiwicanái yàacuésemi. Iná nàwalíse áibanái natàanípiná báawéeri iyú báisíiri tàacáisi ìwali, wàwali nacái, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³ Níara cachìwéeyéica máini nawàwa needáca nalíwa manùba cawèníiri, íná nachìwáidapinácué píawa cachìwéeri tàacáisi iyú néewáidacáinácué pía piacaténcué nalí plata. Bàaluté quéwa Dios ínáidacawa yùuwichàidáanápiná cawinácaalí imàníyéica còi, idéca nacái ichùnìaca nalípiná nàuwichàanápinácawa càmíiri imáalàawa, yá canácata iwasèeripiná níawa nàuwichàacái íchawa.

⁴ Wáalíacawa Dios yùuwichàidáanápiná nía, càmícáináte Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná ícha níara báawéeyéica ángel iwènúadéeyéicaté íiwitáisewa Dios ícha. Néese yúucacaté nía infierno iriculé; yáté idacùaca nía cadena iyú icùacaténa nía iyúwa presoíyéi catéeri irìcu mamáalàacata àta áibaalípiná Dios icàlidacataléta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidáanápiná nía càiripináta. ⁵ Càité nacái càmíta Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná ícha níara bàaluisàna èeri mìnáníca. Néese ibànùacaté manuíri yéesacái imáalàidacaténcaté macáita báawéeyéi wenàiwica. Dios icùacaté ocho namanùbaca wenàiwica yéesacái ícha, yái Noé, yàalèericaté wenàiwica nawènúadáanápiná náiwitáisewa báawéeri ícha, yá nacái siete namanùbaca wenàiwica Noé yáapichéeyéica. ⁶ Càité nacái Dios ibànùaca manuíri yùuwichàacáisi imáalàidacaténcaté pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra. Dios yeemacaté nía àta imenínáamicataléta imàacacawa. Càité Dios imáalàidaca níái wenàiwicaca yásáidacaténcaté áibanái báawéeyéi irí, iyéeyéipinácaté náamiwáise, yùuwichàidáanápiná nía nacái cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa. ⁷ Quéwa Dios iwasàacaté Lot Sodoma iyacàlená ícha. Yái cayábéeri íiwitáiseca Lot máinité achúmaca iwàwa iicáca namànica nabáyawanáwa mabáinináwacata nainá iyúwa, níái Sodoma iyacàlená mìnáníca bàaluté.

⁸ Yái asìali cayábéerica íiwitáise ípidenéericaté Lot, iyacaté báawéeyéi wenàiwica yèewi. Yáté máini achúmaca iwàwa manuísíwata ìwalíse macáita yái báawéerica iiquéericaté namànica, natàaníca nacái macái èeri imanùbaca. ⁹ Wáiwacalíca yái yáaliméerica iwasàaca wía ícha yái wawàsi yáalimáidéerica wía ipíchaná wamànica wabayawanáwa, wía Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái. Siùcata Dios yùuwichàida iyaca níái báawéeyémica presoíri iyú àta néenáiwana yàanàacataléta Dios icàlidacatáipináta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidáanápiná nía càiripináta. ¹⁰ Máini cachàiníwanái mamáalàacata Dios yùuwichàidapiná wenàiwica imàníyéica yàacawa ibáyawanáwa iiná iyúwa, yái casaquèeri wawàsi càmíirica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Càita nacái Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí càmíiyéica iwàwa Jesucristo Náiwacalípináwa icùacaténcaté nía. Macáita níái yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, càmíta nàa áibanái ímiétacaná. Càmíta cáalu natàaní báawéeri iyú báawéeyéi ángel ìwali, níái cachàiníyéi demonio íiwacanáníca icuèyéica yàasu cáliwa chènuníséeyéi cáuli irìcuíyéi. ¹¹ Néese Dios yàasu ángelnái cachàiníca nía náicha macái demonio íiwacanánái, quéwa éwita cachàinícaáníta ángelnái demonionái ícha, càicáaníta càmíta ángelnái icúsa íchawa demonionái Wáiwacali yàacuésemi. Iná picácué wacúsa wáichawa demonionái.

¹² Quéwa níái cachìwéeyéica, yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, càica níade iyúwa cuwèsinái máiwitáiseeyéi. Càmíta nánáidawa cáalíacáiri iyú,

néese namànicáita meedá macáita càinácaalí nawàwéeri namànica càide iyúwa cuwèesíná imànlíná. Càide iyúwa wenàiwica náibàacaalí cuwèesi nanúacaténáni, càita nacái Dios idéca ínáidacawa íbàanápíná níai cachìwéeyéica yùuwichàidacaténá nía càiripínáta. Nacuísá náichawa demonionái máiní báawéeri iyú, éwita càmicáaníta náalía cayába demonionái iináwaná ìwali; quéwa Dios yùuwichàidapíná cachìwéeyéi càiripínáta càide iyúwa yùuwichàidáanápíná nacái demonionái. ¹³ Níai cachìwéeyéica nàuwichàapínácawa càide iyúwa nàuwichàidáanáté áibanái wenàiwica. Casímáica nàyaca càasuíri iyú, nayáaca nacái nayáacaléwa, cawèníiri yàacàsica, nánáidacáináwa abéerita ìwali yái siùquéeri wawàsica. ¡Càica níade iyúwa casaquèeri wawàsi, namànicáiná nabáyawanáwa mabáiníiri iyú pèewibàa pìwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténá piyáacaléwa! Camùnica nía, casímáiri iyúta nayáaca manuí nayáacaléwa cawèníiri yàacàsi, nàiraca nacái. Náimaca neebáidáanása báisíiri tàacáisi, quéwa nachìwa meedá.

¹⁴ Naicácanacáita inanái, yá nawàwaca naimáca úapicha. Canácatáita chamàle namànica nabáyawanáwa. Náalimáida nawènúadáanápíná inanái íiwitáise, asianái nacái namànlínápíná nabáyawanáwa náapichawáaca, níai wenàiwicaca càmlíyéica yeebáida Jesucristo itàacái tàì íméeri iyú. Nadéca néewáidaca níawawa nawàwacaténá nàasupínáwa áibanái yàasu cawèníiri. Níata wenàiwicaca Dios yùuwichàidéeyéipíná càiripínáta. ¹⁵ Nadéca naméeràacawa Dios íicha namàacacáiná níawawa namànicaténá nabáyawanáwa. Namàni càide iyúwaté Beor ìirimica Balaam imànlínáté. Bàaluité Balaam iwàwacaté icháawàaca israelitanái íipidená ìwali imapùacaténáté nía chàwicùli iyú, yéewanápínáté báawéeri yúuwàacawa nàwali níai Dios yàasu wenàiwicaca. Càité Balaam iwàwacaté imànica yeedácaténá íríwa cawèníiri wawàsi israelitanái yùuwidenái íicha. ¹⁶ Néeseté Dios yàalàaca Balaam cachàiníiri iyú ipíchanáté icháawàaca israelitanái íipidená ìwali chàwicùli iyú. Dios imàacaca Balaam ipìra burro utàaníca wenàiwica isàna iyú Balaam írí. Càité burro umáisaníaca Balaam imànica íbáyawanáwa, íná càmitaté yáalimá Balaam íbànùaca chàwicùli Dios yàasu wenàiwica ìwali, Dios icùacáinaté nía.

¹⁷ Cawinácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica siùcade cachìwéeri tàacáisi iyú, canéeyéica iwèni nía càide iyúwa dápu canéerica írí úni, càide iyúwa nacái cúulíiri acalèe cáuli itéerica quéwa canácatáita unía yúuwèeriwa wenàiwica íbànacale ìwali. Yá Dios yúucapíná íichawa níai cachìwéeyéica nàuwichàacaténáwa càiripínáta írìcu yái máinícataléca cúulica catá. ¹⁸ Níacáiná cachìwéeyéi nacàlidaca canéeri iwèni wawàsi canùmaséeri iyú. Idécanacáita wenàiwica yeebáidaca Jesucristo, nayamáidaca nacái namànica càide iyúwa cachìwéeri tàacáisi ímáaná, néese cachìwéeyéi idàbaca yáalimáidaca nía namànlínápíná macái báawéeri íiwitáaná mabáinináwacata nainá iyúwa áibanái wenàiwica yàacuésemi. ¹⁹ Níai cachìwéeyéica nacàlidaca wenàiwicanái írí cayábacasa wàyaca iyúwa canéeyéi íiwacali wamànicaténá càide iyúwa wawàwáaná meedá, náimacáiná càmitasa iwàwacutá weebáidaca iyúwa Dios ichùulianá. Quéwa níai cachìwéeyéica càmita nàya iyúwa canéeyéi íiwacali, néese càica níade iyúwa presoíyéi, nabáyawanácáiná idacùaca nía cachàiníiri iyú namànicaténá meedá nabáyawanáwa itéeripínáca nía yéetácáisi írìculé déeculé Dios íicha càiripínáta. Yácáiná cawinácaalí wawàsi idacuèrica wenàiwica íiwitáise, yácata yái wenàiwica íiwacalica. ²⁰ Cawinácaalí wenàiwicanái yáaliyéycawa Wáiwacali Jesucristo ìwali, yái íwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá Wáiwacali íwasàaca nía èeri mìnánái íiwitáise íicha, macái casaquèeri wawàsi èeri mìnánái imànlírica. Néese, níai yáaliyéycawa Wáiwacali ìwali, nawènúadacaalí náiwitáisewa cayábéeri íicha àniwa, yá namàacacaalí nabáyawanáwa idacùaca nía àta yái báawéerica icàbadàacataléta nía, yá máiní cachàiníwanái cabáyawanáca

nía ícha yái quéechéericatécáwa. ²¹ Quéechatécáwa náalíacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wàyaca machacàníri iyú, néese nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo itàacái ícha, yái tàacáisi mabáyawanéerica Dios imàaquéericaté walí; íná Dios yùuwichàidapíná níawa manuísíwata cachàiníwanái náicha caw-ínácaalí càmíiyéica yéemiácáwaca Jesucristo iináwaná ìwali. ²² Níái yèepuèyéica imànica íbáyawanáwa àniwa nadécanáami náalíacawa Jesucristo iináwaná ìwali, càica níade iyúwa áiba comparación ímáaná: “Auli yèepùacawa iyáacaténá yèeculèwa. Marrano nacái nadécanáami nàapìdáidaca úa, yá uèpùaca utalíacawa casacàaliriculé àniwa”, ímaca yái comparaciónca.

3

El regreso del Señor

¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, yáta pucháibáaná cuyàluta nutànèericuéca pirí. Iná nudéca nùalàacuéca pía pucháiba yàawiría nuwàwacáinácué numichàidaca píiwitáise masaquèeri píináidacaténácuéwa cáalíacáiri iyú. ² Píináidacuéwa ìwali yái tàacáisi Dios yàasu profetanái icàlidéericaté bàaluité. Píináidacué nacáiwá Wáiwacali Jesucristo itàacái ìwali, yái ichùulíerica wamànica, yái Wáiwacali iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Wía apóstolca Jesucristo ibànuèyéica wacàlidacaténá itàacái, wadéca wéewáidacuéca pía pímanícaténácué càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá.

³ Péemiácué cayába, iyaca abéeri wawàsi máinicué iwàwacutéeri píalíacawa. Ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá wenàiwicanái iyáanápiná iicáaníiyéica waquíniná, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Namànipiná nabáyawanáwa macái íiwitáaná càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná. ⁴ Nasutápiná néemíawá wía, namànica naquíniwa cà: “Pidécuéca píimaca walí Cristo ímacasa bàaluité yàanàanápínaté àniwa. ¿Néenicué, cáná càmitàacá yàanàa? Níara wàawirináimi iiquéeyéicaté Cristo nadéca néetácawa bàaluité, quéwa Cristo càmitàacá yàanàa. Yá macái wawàsi iyéerica cháí yèepunícawa iyaca mamáalàacata iyúwataté iyáaná Dios idàbacatáiseté èeri àta siùca nacáide”, càipiná náimaca càmícáiná neebáida Dios imáalàidáanápíná yái èeriquéi. ⁵ Cawínácaalí wenàiwica icàlidéeyéica càiri tàacáisi càmíta báisí nawàwa náalíacawa càinácaalíté Dios imànica. Càmíta nawàwa náalíacawa Dios idàbacaté chènuníseyéi cáli itàacái iyúwa bàaluité. Néese Dios ichùulíacaté chuèri cáli imusúacawa manuíri úni yáacuíse. Néese iseríacaté úni yéewacaténaté yéená iyaca chènuniré, áiba yéená nacái iyamáacatéwa cháí. ⁶ Néeseté àniwa Dios imàacacaté úni yéesacawa macái cáli ìwali àta idapúadacatalétaté macáita. Inaté Dios imáalàidacaté macáita cháí èeri irìcúrica úni iyú, yái manuíri yéesacáica bàaluité. ⁷ Quéwa siùca chènuníseyéi cáli, yá nacái cáliquéi iyéerica cháí èeri irìcu siùca, Dios icùaca iyaca nía yeemácaténá nía quichái iyú áibaalípiná. Yá quichái yeemápiná níawa néenialípiná Dios icàlidapínácaalí báawéeyéi íiwitáise íbáyawaná iináwaná yùuwichàidáanápíná níawa càiripínáta.

⁸ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, picácué píimáicha Dios iicáca abé èeri ichàbacawa càide iyúwa waicáaná mil camuí ichàbacawa. Càita nacái Dios iicáca mil camuí ichàbacawa càide iyúwa waicáaná abé èeri ichàbacawa. ⁹ Aibanái nayúunáidaca idéca ichàbacawa wáicha Wáiwacali yéenáíwaná yàanàanápíná àniwa càide iyúwa icàlidáanáté walíni. Quéwa càmitàacá ichàbawa yái Wáiwacali yéenáíwanáca, néese Wáiwacali idècunlacáicatawa icùacáiná iyaca áibanái nawènúadáanápíná náiwitáisewa irípiná. Càita icùaca éeréeri iyú càmícáiná iwàwa yúucacawa ícha íbatàa abéeripínáta, néese iwàwa macáita nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná.

¹⁰ Canácata yáaliériwa Wáiwacali yéenáwaná, càicaalínápinácaalí yàanàaca àniwa, càide iyúwa càmicaalí wenàiwica náalíawa càiná èeri irìcucaalí cayéedéeri yàanàapiná nacapèe néré. Néese Wáiwacali yàanàapinácaalí àniwa, yásí chènuníiséeyéi cáli namáalàapinácaawa máiníiri yáwanái tiríríiri isàna manuíri iyú, caiyéininéeri macái énu ícha. Yá macái wawàsi ìyéerica iwasàapináwa ùuléeri iyú neemácáináwa quichái irìcu, yá nachalíapinácaawa. Yásí macáita yái èeriquéi, yá nacái èeri irìcuíri wawàsica canánama neemápinácaawa Dios imáalàidacaalí níawa.

¹¹ Dios imáalàidapiná macáita quichái iyú, macáita yái ìyéerica. ¡Iná iwàwacutácué pìyaca mabáyawanéeri iyú, pìacué nacái Dios iyéininá!

¹² Picùacué Dios yéenáwaná yàanàaca. Pimànicué pìalimáanáta yéewanápiná yéenáwaná yàanàaca caquialéta cachàiniwanái. Néenialípiná chènuníiséeyéi cáli namáalàapinácaawa quichái iyú, yá macái wawàsi ìyéerica iwasàapinácaawa ùuléeri iyú quichái ipèrùa yèewi. ¹³ Quéwa wíata icùaca ìyaca Dios idàbáanápiná wàlisài capìraléeri cáli, wàlisài cáli nacái, càide iyúwa Dios icàlidáaná walí imàníinápiná. Yá macáita ìyéeripináca néré, cayábapiná náiwitáise, ìyéeyéipiná machacàníiri iyú càiripináta.

¹⁴ Iná nuénánái cáininéeyéica nuicáca, idècunitàacá picùaca Wáiwacali yéenáwaná yàanàanápiná, yá pimànicué macáita pìalimáanáta macái pìchàini iyúwa pìyacaténácué matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha, mabáyawanéeri iyú nacái Dios iicápiná. ¹⁵ Picácué piimáicha Wáiwacali idècuníacawa éeréeri iyú yéewacaténá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càita nacái wéenasàiri Pablo, yái cáininéerica waicáca, idéca itànàacuéca pìrí cuyàluta pìalíacaténácuéwa Wáiwacali yàanàanápiná, càide iyúwa Dios imàacáaná Pablo yáalíacawa. ¹⁶ Pablo idéca icàlidacuéca pìrí càì Wáiwacali yàanàanápiná àniwa macái yàasu cuyàluta irìcuwa. Pablo idéca icàlidaca áiba wawàsi ìwali càulenéeri wenàiwica yáalía yéemíaca càinácaalí ímáaná. Néese áibanái càníiyéicá yéewáidawa cayába, càníiyéi nacái yeebáida Jesucristo itàacái tàì íméeri iyú, nadéca nawènúadaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nacàlida machacàníiri iyúni càide iyúwa ímáaná. Càita nacái nadéca nawènúadaca Dios itàacái profetanái itànèericaté. Iná Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí càníiyéica icàlida Dios itàacái machacàníiri iyú.

¹⁷ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, pìalíacuéwa cachìwéeyéi yàanàanápiná. Iná piicácué pìichawa cayába ipíchanácué báawéeyéi íiwitáise ichìwáidacuéca pía nawatàidacaténácué pía nachìwa iyúwa déeculé báisíiri tàacáisi ícha àta piméyáacatalétacuéwa peebáidaca Jesucristo itàacái. Picácué peebá nalí. ¹⁸ Néese pìalimáidacué pìalíacaténáwa manuísíwata cachàiniwanái mamáalàacata Wáiwacali Jesucristo ìwali, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Pimàacacué nacái Wáiwacali ichàiniadaca pía íiwitáise cachàiníiri iyúwa, yái Wáiwacali cáininéerica iicácuéca pía. ¡Wàacué Wáiwacali iríwa cayábéeri siúcáisede, càiripináta nacái! Báisíta, amén.

1 SAN JUAN

La palabra de vida

¹ Wabànùacué pirí cuyàluta. Wacàlidacué pirí Jesucristo ìwali, yái ìyéericaté èeri ipíchawáise bàaluité. Wacàlidacué pirí Jesucristo ìwali, yái wéemièrica itàacái wàui iyúwa, yái waiquéerica watuí iyúwa, wíacáiná waicátaté Jesús, wamàaca nacái wacáapiwa ìwali. Yái Jesucristo, yácata Tàacáisi yèerica wacáuca càmíiri imáalàawa. ² Jesucristo imàacacaté yáawawa waicácani yèepunícaalítéwa cháí èeri irìcu, yáté waicácani. Iná yéewa wacàlidaca iináwaná ìwali, yá wacàlidacué pirí nacái yái tàacáisica Jesucristo ìwali, yái càmírica imáalàawa, ìyéericaté càiripiná Wáaniri Dios yáapicha, yái Jesucristo imàaquéericaté yáawawa waicácani. ³ Iná wacàlidacué pirí iináwaná ìwali yái Jesucristo waiquéericaté, wéemièrica nacái itàacái, yéewanápinácué abédanamata píiwitáise wáapicha, wàyacáiná abédanamata Wáaniri Dios yáapichawa, yáapicha nacái yái Dios Iirica, Jesucristoca. ⁴ Iná wabànùacué pirí cuyàluta, casímáicaténácué piwàwa wáapicha.

Dios es luz

⁵ Wacàlidacué pirí yái tàacáisica iyúwaté Jesucristo yéewáidáaná wía. Jesucristo yéewáidacaté wía wáalíacaténáwa mabáyawanáca Dios, imàaca nacái wáalíaca Dios ìwali, càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca cayába. Canéeri Dios ibáyawaná, canásiwata. ⁶ Wáimacaalí, “Wàyaca abédanamata Dios yáapicha”, quéwa wamànicaalí mamáalàacata wabáyawanáwa, yá cachìwéeyéi wía meedá, càmita nacái wàya machacàníiri iyú. ⁷ Quéwa, wàyacaalí mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios ìyáaná mabáyawanáwaca icamaláná irìcuwa, yásí abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca. Dios Iiri Jesús íraná imusúacatéwa icháuná irìcuísewa cruz ìwali, yá yéetacatéwa. Yùuwichàacatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, yái báawéerica wamàníirica.

⁸ Néese, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, càì wáimacaalí, yá ichìwáidéeyéi yáawawa meedá wía. Càmita nacái watàaní báisíiri iyú. ⁹ Wáalíacawa machìwéericaní, yái Diosca, imàni nacái macáita càide iyúwa ímáaná. Wáalía nacáiwa Dios icùaca wenàiwica machacàníiri iyú. Iná yéewa wacàlidacaalí wáichawa Dios irí yái báawéerica wamàníirica, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, masacàaca nacái imànipiná wáiwitáisewa macái báawéeri íiwitáaná ícha. ¹⁰ Quéwa, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, càì wáimacaalí, yá waicáca Dios càiride iyúwa cachìwéeri, càmita nacái weebáida Dios itàacái báisíiri iyú. Dios idéca icàlidaca waináwaná ìwali wamànica wabáyawanáwa.

2

Cristo, nuestro abogado

¹ Píacué, nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué pirí cuyàluta pimànicáichacué pibáyawanáwa. Quéwa, éwita wamànicaalí wabáyawanáwa, càicáanáta Jesucristo, yái mabáyawanéerica ìyéerica Wáaniri Dios yáapicha, yáacawéeridaca wía, itàanáca wawicáu Dios yáapicha, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná ícha. ² Jesucristo imàacacaté icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, yái báawéerica wamàníirica wàyaca. Càmíiritaté yéetáwa abéta wáichawalíná, néese yùuwichàacatéwa macái èeri mìnáná íchawalíná nabáyawaná ìwalíse.

³ Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, yásí wáalíacawa báisíiri iyú wáalíacawa Dios ìwali, wàyaca nacái abédanamata Dios yáapicha. ⁴ Aibacaalí càì íimaca “Núalíaca Dios ìwali”, càicaalí íima, càmicaalí quéwa imàni càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, cachìwéeri meedáni yái wenàiwicaca, càmita nacái yeebáida báisíiri tàacáisi. ⁵ Néese àniwa cawinácaalí imàníríca càide iyúwa Dios ichùullaná, yácata cáininéerica iicáca Dios báisíiri iyú. Iná yéewa wáalímá wáalíacawa báisíiri iyú wàyaca abédanamata Dios yáapicha wamànicaalí càide iyúwa Dios íimáaná. ⁶ Cawinácaalí càì íiméerica “Nùyaca abédanamata Dios yáapicha mamáalàacata”, càicaalí íima, iwàwacutá iyaca càide iyúwa Jesucristo iyáanáaté cháì èeri irìcu.

El nuevo mandamiento

⁷ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, càmita wàlisài yái tàacáisi nutànèericuéca pirí. Yái tàacáisi, yácata tàacáisi peebáidéericatécué piwènúadacaalítécué píiwitáisewa Jesucristo irípiná. Yái tàacáisi bàaluisàimica yácata tàacáisi péemièricuéca bàaluité. ⁸ Ewitacué péemiácánítani bàaluité, càicáaníta siùca àniwade nutànàacué piríni, càide iyúwa tàacáisi wàlisàita. Càide iyúwaté Jesucristo yeebáidáaná yái tàacáisica, càita nacáicué peebáidacani, píacué cáininéeyéica iicáyacacawa. Pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa báawéeri íicha peebáidacaténacué Jesucristo itàacái, càide iyúwa waicácaalí catéeri ichalíacawa cachàiníiri camalási icànacaalí catéeri irìculé.

⁹ Aibacaalí càì íimaca “Nuebáidaca Jesucristo itàacái, nuèpuníca nacáíwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná irìcu”, quéwa meedá báawaca iicáca áiba wenàiwica, yá meedá yèepuníriwa mamáalàacata ibáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenàiwica iméeràacaalíwa catácatalé, máiniiri catáca. ¹⁰ Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái, yácata yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yèepuníri nacáíwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná irìcu, yá canáca wawàsi yáaliméeri iwènúadaca íiwitáise imànínápiná ibáyawanáwa. ¹¹ Quéwa cawinácaalí báawa meedá iicá áibanái, càmita yeebáida Jesucristo itàacái báisíiri iyú, yá yèepuníri nacáíwa ibáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenàiwica iméeràacaalíwa catácatalé. Yá càmita yáalímá imànica cayábéeri, ilúacáiná matuí imànica íiwitáise, càide iyúwa wenàiwica yúuquériwa càminá yáalíawa alénacaalí yàawa.

¹² Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué pirí cuyàluta Dioscáiná idéca imàacaca iwàwawa pibáyawaná íicha, Jesucristo yéetácáinácuéwa píichawalíná. ¹³ Píacué, béeyéica, nutànàacué pirí cuyàluta píalíacáinácué Jesucristo ìwali, yái iyéericaté èeri ipíchawáise. Píacué nacái ùuculíyéica, nutànàacué nacái pirí cuyàluta núalíacáináwa pidécuéca pimawèniadaca báawéeri Satanás.

¹⁴ Nutànàacatécué nacái pirí cuyàluta, píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, píalíacáinácué Wániri Dios ìwali. Nutànàacatécué nacái pirí cuyàluta píacué béeyéica píalíacáinácué Jesucristo ìwali, yái iyéericaté èeri ipíchawáise. Nutànàacatécué nacái pirí cuyàluta, píacué ùuculíyéica cachàinicáinácué píiwitáise peebáidacáinácué Dios itàacái tàì íiméeri iyú, núalíacáiná nacáíwa pidécuéca pimawèniadaca báawéeri Satanás.

¹⁵ Picácué cáininá piicáca cháì èeriquéi. Picácué cáininá piicáca èeri mìnánái íiwitáise càmiíyéica cáininá iicáca Dios. Cawinácaalí cáininéerica iicáca èeri mìnánái íiwitáise, càmita yáalímá cáinináca iicáca Wániri Dios. ¹⁶ Aibanái èeri mìnánái càmiíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, canácata néená imàníiri càide iyúwa Wániri Dios ichùullaná, canásíwa. Namànicáita meedá càide iyúwa náiwitáise iwàwáaná. Càita namànica: Máini máalíawáiséeri iyú nawàwa namànica wawàsi càmíríca Dios ibatàa namànica, nasímáidacaténá níawawa meedá; máini nawàwa naicáca báawéeri wawàsi, càmíríca Dios iwàwa

wenàiwica iicáca, casíimáicaténá nawàwa báawéeri iyú meedá; namàaca nacái nawàwawa nàasu cawèníri ìwaliwa, yá cáimacáica naicáca níawawa áibanái íicha. ¹⁷ Yái chéerica èeri irìcuírìca, macáita imáalàapínáwa, nía nacái èeri mìnánáica iwàwéeyéica báawéeri meedá, namáalàapíná nacáwa. Quéwa, cawinácaalí imànírìca càide iyúwa Dios iwàwáaná, iyapíná Dios yáapicha càiripínáta.

La verdad y la mentira

¹⁸ Píacué, nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, yái èeriquéi imáalàapínácawa mesúnamáita. Pidécuéca péemíaca iináwaná ìwali abéeri asíali yàanèeripínáca ípídenéerica Cristo yúuwíde. Siúcásíwata madécaná Cristo yúuwídenái nadéca nàanàaca, íná yéewa wáalíacawa mawíénica yái èeriquéi imáalàapínácawa mesúnamáita. ¹⁹ Níái Cristo yúuwídenáica nàacatéwa wèewísewa. Níacaté quéwa càmiyeyéi wéenanáisiwa Wáiwacali ìwalísená. Wéenanáisiwacaalíte níatá, yá nayamáacatéwa wáapichatá. Dios imàacacaté nàacawa wèewíse yéewanápiná wáalíacawa abénaméeyéi iyéeyéica wèewibàa, càmita wéenanáisiwa nía Wáiwacali ìwalísená.

²⁰ Cristo idéca ibànùacuéca pírì Espíritu Santo íná cáiwitáisecuéca pía canánama. ²¹ Iná nutànàacué pírì cuyàluta píalíacáinacuéwa báisíri tàacáisi ìwali. Píalíacué nacáwa píicáca báisíri tàacáisi chìwái íichaná. ²² Siúcade nucàlidacué pírì cawinácaalí cachìwéerica. Cachìwéericani, cawinácaalí càì ímérica, “Càmíirité Mesías yáara Jesús mica”, càì ímíca imànica ichìwawa. Yácata nacái abéeri Cristo yúuwíde, càmicáiná yeebáida Wáaniri Dios itàacái, Dios Iiri itàacái nacái. ²³ Cawinácaalí càmirica yeebáida Mesíascani yái Dios Iirica, yái wenàiwica Dios ibànùericaté icùacaténá èeri mìnánái, càmita yáalía Wáaniri Dios ìwali. Quéwa cawinácaalí icàlidéerica Dios Iiri ìwali Mesíascani, yái Mesías Dios ibànùericaté walí, yácata yáalíerica nacái Wáaniri Dios ìwali.

²⁴ Iná peebáidacué cayábani mamáalàacata tàì íméeri iyú, yái tàacáisi nacàlidéericatécué pírì bàaluité. Peebáidacaalícué cayábani tàì íméeri iyú, yásí pìyacuéca abédanamata càiripínáta Dios Iiri yáapicha, yáapicha nacái yái Wáaniri Diosca. ²⁵ Jesucristo idéca icàlidaca walíni cáimíétacanéri iyú yàanápiná wacáuca càmiri imáalàawa, wáalíca nacáwa imànínápiná càide iyúwaté ímáaná.

²⁶ Siúca nubànùacué pírì cuyàluta nùalàacaténacué pía náichaná níara áibanái iwàwéeyéica ichìwáidacuéca pía. ²⁷ Quéwa, iyacué pírì Espíritu Santo, yái Espíritu Santo Jesucristo ibànùericatécué pírì. Càmita iwàwacutá áibanái yéewáidacuéca pía Espíritucáiná yácata yéewáidéericuécacá pía macái wawàsi ìwali. Espíritu yéewáidaca wía báisíri iyú. Canácatáita ichìwáida wía. Peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái, càide iyúwa Espíritu yéewáidáanacué pía.

²⁸ Siúcade píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái manuícáténá wáináidaca wawàwawa waicácaalípiná Jesucristo, yàanáapínácaalí, ípíchaná báica waicáca wíawawa iwéré wabáyawaná ìwalísewa yàanáapínácaalí àniwa. ²⁹ Píalíacuécawa Jesucristo ìwali mabáyawanácani. Iná iwàwacutácué píalíca nacáwa báisíri iyú cawinácaalí iyéeyéica mabáyawanéeri iyú, Dios yéenibeca nía.

3

Hijos de Dios

¹ Wáalíacawa cáinináca Wáaniri Dios iicáca wía, Dioscáiná idéca yáaca wáipídená “Dios yéenibe”. Báisíta, Dios yéenibeca wía. Iná áibanái èeri mìnánái càmiyeyéica Dios yéenibe càmita náalíawa Dios yéenibeca wía càmicáiná náalía Dios ìwali. ² Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, siúcáisede Dios yéenibeca wía. Ewita càmicáanáta wáalíawa càinápinácaalí wàyaca áiba èeriwa, càicáanáta

wáaliacawa Jesucristo yàanàpináca àniwa, yásí wàypináca càiwade iyúwa ìyáaná, asáiripinácáiná waiquéeripiná Jesús, càide iyúwa ìyáaná. ³ Macáita icuèyéica Jesucristo yàanàanápínáwa, masacàaca namànica náiwitáisewa báawéeri íicha, càide iyúwa Jesucristo ìyáaná mabáyawanéeri iyú.

⁴ Quéwa cawinácaalí imàniyéica yàacawa ibáyawanáwa, càmita neebáida Dios itàacái. Càmicaalí weebáida Dios itàacái, yá wamànica wàacawa wabáyawanáwa.

⁵ Píaliacuéwa Jesucristo yàanàacaté aléi èeri irìculé yúucacaténá wáicha wabáyawaná. Píaliacué nacáwa canácata Jesucristo ibáyawaná, canásíwata.

⁶ Cawinácaalí iyéyéica abédanamata Jesucristo yáapicha mamáalàacata, càmita namàni nàacawa nabáyawanáwa. Macáita quéwa imàniyéica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, càmitàacá nàináidawa Jesús ìwali, càmitàacá nàalía ìwali.

⁷ Píacué nuiquéyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, abénaméeyéi wenàiwica nawàwa nachìwáidacuéca pía, náimacáinacué pirí cayábacasa pimànicaalícué pibáyawanáwa mamáalàacata éwitacué Dios yéenibecáaníta pía. Nachìwacáita meedá. Picácué pimàaca áibanái ichìwáidaca pía cà. Cawinácaalí imàníirica yàacawa cayábéeri, yácata cayábéeri íiwitáise càide iyúwa Jesús ìyáaná mabáyawanéeri iyú.

⁸ Cawinácaalí quéwa imàníirica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, yácata Satanás yàasu wenàiwica, yái wàuwide Satanás, icháawàidéerica waináwaná ìwali, Satanás imànicáinaté ibáyawanáwa mamáalàacata èeri ipíchawáiseté àta siùca nacáide mamáalàacata àniwa. Inaté Dios Iri yàanàaca imáalàidacaténá macáita yái Satanás imàníirica.

⁹ Báisícaalí Dios yéenibeca wía, néese càmita wamànipiná wabáyawanáwa mamáalàacata, wadèniacáiná Dios íiwitáise. Càmita wáalimá wamànica wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata, báisícaalí Dios yéenibeca wía. ¹⁰ Càita wáaliacawa càiyéinácaalí níái Dios yéenibeca, càiyéinácaalí nacái Satanás yéenibeca. Cawinácaalí càmíyéica imàni cayábéeri, nía nacái báawéyéica iicáca áibanái wenàiwica, níacata càmíyéica Dios yéenibe. Quéwa cawinácaalí imàniyéica cayábéeri, nía nacái cayábéyéica iicáca áibanái wenàiwica, níacata Dios yéenibeca.

Amémonos unos a otros

¹¹ Yái idàbáanéeri tàacáisi péemièricatécúéca madécaná yàawiría íimaca walí: “Cáininácué piicáyacacawa”, íimaca. ¹² Picácué wamàni càide iyúwa Caín imànináté, yái báawéeri Satanás yàasu wenàiwicaca, inuéricaté meedá iméerériwa. ¿Píalásicuéwa cánaté yéewa Caín inúaca iméerériwa? Calúacáinaté Caín iicáca yéenasàiri íiwitáisewa, yéenasàiricáiná imànicaté cayábéeri, quéwa Caín imànicáita meedá ibáyawanáwa.

¹³ Píacué nuénánáica, iwàwacutácué piwàwalica báawáanápíná naicáca pía níái èeri mìnánái càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ¹⁴ Bàaluité wàyaca càide iyúwa yéetéyémíwa, canácáiná wacáuca càmíiri imáalàawa. Néeseté Dios yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa. Cáininácaalí waicáca áibanái, yásí wáaliacawa Dios idéca yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa. Cawinácaalí càmíirica cáininá iicáca áibanái, iyaca mamáalàacata càide iyúwa yéetéerimiwa canéerica icáuca càmíiri imáalàawa. ¹⁵ Cawinácaalí báawéerica iicáca áibanái, Dios iicáca càinide iyúwa inuérica wenàiwica. Píaliacué nacáwa cawinácaalí inuérica meedá wenàiwica, canáca icáuca càmíiri imáalàawa. ¹⁶ Jesucristo idéca yéewáidaca wía càinácaalí iwàwacutáaná cáinináca waicáca áibanái, Jesucristo imàacacáinaté icáucawa imànicaténá walí cayábéeri. Càita nacái iwàwacutá wamàacaca wíawawa áibanái irípináwa yeebáidéyéica Jesucristo itàacái. ¹⁷ Pidèniacaalí cayába píasuwa, píaliacaalí nacáwa áibanái càmita nadèniá yái namáapuèrica, néese càmicaalí piyúudàa nía, yásí wáaliacawa càmita cáininá piicáca Dios báisíiri iyú. ¹⁸ Píacué nuiquéyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, picácué wacàlidacáita

meedá waináwanáwa canéeri iwèni iyú. Picácué wacàlidacáita meedá cáininácasa waicáca áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese wayúudàacué nía wáasáidacaténá cáinináca waicáca nía báisíiri iyú.

Confianza delante de Dios

¹⁹ Wamànicaalí còi, yásí wáallíacawa weebáidaca báisíiri tàacáisi, wàyaca nacái Dios iicápiná mabáiníiri iyú, macàaluínináwaca nacái. ²⁰ Achúmacaalí wáináidaca wawàwawa wabáyawaná ìwaliwa, iwàwacutá wawàwalica cáaliacáica wáicha Dios, yáaliéri nacái macáita wawàsi ìwali. ²¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, càmicaalí Dios imàaca achúmaca wáináidaca wawàwawa wawàwalícuísewa, yásí manuíca wáináidaca wawàwawa mabáinináwaca Dios iicápiná. ²² Néese Dios yàapiná walí macáita wasutéerica ícha, wamànicáiná càide iyúwa ichùullaná wía, wamàni nacái yái casímáirica Dios iicáca. ²³ Dios ichùullá weebáidáanápíná Iiri itàacáíwa, yái Jesucristoca. Ichùullá nacái cáinináanápíná waicáyacacawa càide iyúwa ichùullaná wía. ²⁴ Cawinácaalí imàníiyéica càide iyúwa Dios ichùullaná, níacata iyéeyéica abédanamata Dios yáapicha. Dios ìyaca nacái náapicha. Espíritu Santo nacái imàacaca wáallíacawa Dios ìyaca wáapicha, yái Espíritu Dios ibànuèricaté walí yàacawéeridacaténá wía.

4

El Espíritu de Dios y el espíritu del enemigo de Cristo

¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, manùbéeyéi náimaca nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Picácué peebáida caquialéta natàacái macáita. Néese píináidacuéwa cáaliacáiri iyú nàasu tàacáisi ìwali quéechacáwa píaliacaténacuéwa asáisi báisícaalí natàaníca Dios inùmaliçuíse. Nàyacáiná cháí èeri irícu madécaná cachìwéeyéica icàlidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmaliçuíse. ² Píaliacuéwa càiyéinácaalí níái icàlidéeyéica tàacáisi báisíiri iyú Espíritu Santo inùmaliçuíse nacàlidacáiná Jesús iináwaná ìwali, Mesíascani, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànuèricaté walí iyúwa asíali. ³ Cawinácaalí càmíiri còi icàlidaca tàacáisi, canáca irí Espíritu Santo. Iyaca irí Cristo yùuwide íiwitáise. Pidécuéca péemíaca iináwaná ìwali, yàanàanápíná yáara Cristo yùuwideca íiwitáise. Siùca idéca yàanàaca wàatalé aléi èeri irículé, yái Cristo yùuwideca íiwitáise.

⁴ Píatacué quéwa nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, Dios yéenibecuéca pía. Pidécuéca pimawèniadaca píchawa níara cachìwéeyéica, càmíicáinácué peebáida nàasu tàacáisi cachìwéeri, iyacáinácué piwàwalícu Dios íiwitáise, máiníiri cachàiníca íiwitáise Satanás ícha, yái Satanás ichùulièrica èeri mìnánái íiwitáise, càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵ Níara cachìwéeyéica càmíita neebáida Jesucristo itàacái. Chái èeri irícuíri náiwitáise meedá, íná nacàlidaca tàacáisi èeri yàasu wawàsi ìwali meedá, íná yéewa èeri mìnánái yeebáca natàacái, níái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁶ Quéwa wíata Dios yéenibeca. Cawinácaalí yáaliérica Dios ìwali, yéemíaca wàasu tàacáisi. Aibanái quéwa càmíiyéica Dios yéenibe, càmíita néemíca walí. Càita wáallíacawa càiyéinácaalí níái icàlidéeyéica tàacáisi Espíritu Santo inùmaliçuíse báisíiri iyú, càiyéinácaalí nacái níái icàlidéeyéica ichìwawa Cristo yùuwide íiwitáise iyú.

Dios es amor

⁷ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa, cáininácáiná Dios iicáca wía. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenàiwica, yácata Dios isùmàireca, yáalía nacái Dios ìwali. ⁸ Cawinácaalí càmíirica cáininá iicáca áibanái, càmítacá yáalía Dios ìwali, cáininácáiná Dios iicáca wenàiwica. ⁹ Dios quéwa idéca yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía, ibànùacáináte Iiriwa, yái abéerita lírica aléi èeri irículé, yéewanápíná wadènlaca wacáucawa càmíiri

imáalàawa, Dios Iiri yéetácáinátéwa wáichawalíná. ¹⁰ Siùcata càmita nutànàacué nùyaca pirí ìwali, yáí cáinináanáca waicáca Dios. Néese nuwàwacué píalíacawa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata báisíiri iyú, íná ibànùacaté Iiriwa imàacacaténá icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha.

¹¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata, càide iyúwacué núumáaná pirí, íná nacái iwàwacutá macái cáinináca waicáyacacawa. ¹² Canácatáita áiba èeri mìnali iicácaté Dios. Quéwa, cáininácaalí waicáyacacawa, yásí Dios ìyaca wawàwalìcu, yàacawéerida nacái wía, yásí wadàbaca wàyaca càide iyúwa Dios ìyáaná, yáí cáininéerica iicáca wía. ¹³ Dios idéca ibànùaca walí Espíritu Santo. Espíritu imàacaca wáalíacawa báisíiri iyú wàyaca Dios yáapicha, wáalíaca nacáiwa Dios ìyaca wawàwalìcu, yàacawéeridaca nacái wía. ¹⁴ Wía nacái apóstolca wadéca waicáidaca Jesucristo irí watuí iyúwa íná yéewa wacàlidaca áibanái iríni Wáaniri Dios idéca ibànùaca Iiriwa Jesucristo iwasàacaténá èeri mìnánái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, macáita yeebáidéeyéica itàacái. ¹⁵ Cawinácaalí icàlidéerica Jesús ìwali Dios Iiricani, Dios ìyaca iwàwalìcu, yàacawéeridacani nacái. Yáí wenàiwicaca ìyaca nacái Dios yáapicha.

¹⁶ Íná wáalíacawa, weebáida nacái cáinináca Dios iicáca wía. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenàiwica, ìyaca Dios yáapicha. Dios ìyaca nacái iwàwalìcu, yàacawéeridacani nacái. ¹⁷ Càita nacái wadàbaca wàyaca càide iyúwa Dios ìyáaná, yáí cáininéerica iicáca áibanái, yéewanápiná manuíca wáináidaca wawàwawa mabáiníiri iyú áibaalípiná Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica, wàyacáiná cháí èeri irícu càide iyúwa Jesucristo ìyáaná. ¹⁸ Báisícaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, càmita iwàwacutá cáaluca wía Dios ícha, wenàiwicanái ícha nacái. Néese àniwa, manuísíwacaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, yá canácata cáaluíri waicáca, canásíwa. Quéwa, cáalucaalí wía, yásí yáí cáalucáica yùuwichàidaca wíawa. Íná, cáalucaalí wía, yásí wáalíacawa càmitàacá cáinináca waicáca Dios manuísíwata, áibanái nacái.

¹⁹ Cáinináca waicáca Dios, yácáiná Dios cáininácaté iicáca wía ipíchawáiseté cáinináca waicácani. ²⁰ Aibacaalí càì íimaca, “Cáinináca nuicáca Dios”, càì íimacaalí, quéwa meedá báawaca iicáca áibanái, yácata cachìwéeri meedá. Càmicaalí wáalimá cáinináca waicáca áibanái wenàiwica waiquéeyéica watuí iyúwa cháí èeri irícu, néese càmita wadé cáinináca waicáca Dios yáí càmiríicáwaca waicá watuí iyúwa. ²¹ Jesucristo idéca ichùullàca wía càì: Cawinácaalí icàlidéeyéica cáinináca naicáca Dios, iwàwacutá cáinináca naicáca áibanái wenàiwica nacái.

5

Nuestra victoria sobre el mundo

¹ Macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Mesíascani, yáí Jesúsca, yáí Wacuèrinásàiri Dios ibànùerica walí, Dios yéenibeca nía. Cawinácaalí cáininéeyéica iicáca Wáaniri Dios, cáinináca nacái naicáca Dios yéenibe. ² Cáininácaalí waicáca Dios, wamànicaalí nacái càide iyúwa ichùulláná wía, yásí wáalíacawa cáinináca waicáca Dios yéenibe nacái. ³ Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùulláná wía, yásí wáasáidaca cáinináca waicáca Dios. Càmirírita máiní càulenáca wáicha wamànínápiná càide iyúwa Dios ichùulláná wía. ⁴ Macáita wía Dios yéenibeca, wáalimá wamànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, wáalimá wamàacaca wáichawa wabáyawanáwa yáí báawéerica wamànírira cháí èeri irícu, weebáidacáiná Jesucristo itàacái. ⁵ Wía yeebáidéeyéica Dios Iiricani, yáí

Jesúsca, wíawamita yáaliméeyéica imàacaca íchawa ibáyawanáwa, yái báawéerica wamànírica cháí èeri irìcu.

El testimonio acerca del Hijo de Dios

⁶ Jesucristo yàanàcaté aléi èeri irìculé, yá imàacacaté wáalíacawa Dios Iiricani, ibautizácaalítéwa úni yáaculé, néese àniwa nacái íraná imusúcaalítéwa icháuná irìcuísewa cruz ìwali. Iná idéca imàacaca wáalíacawa Dios Iiricani úni iyú, íraná iyú nacáíwa. ⁷ Espíritu Santo icàlidaca nacái Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani, Espíritu icàlidacáiná báisíri iyúni. ⁸ Nàyaca máisiba chènuniré icàlidéeyéica walíni, yái Wáaniri Diosca, yá nacái Dios Írica, yá nacái Espíritu Santo. Ewita máisibacáaníta nía, càicáaníta abéericata nía, abédanama náiwitáise náapichawáaca. Máisiba nacái níai icàlidéeyéica Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani, cháí èeri irìcu, yái Espíritu Santoca, yái única nacái, yái íranáca nacái. Níai máisibaca abédanamata náiwitáise nacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani. ⁹ Aibaalí wéemíaca wenàiwica icàlidáanáca walí. Quéwa, yái Dios icàlidáanáca, cawèníri cachàini manuísíwatani, Dios icàlidacáiná walí Jesús iináwaná ìwali, Dios Iiricani. ¹⁰ Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yáalíacawa báisíri iyú iwàwalicuísewa Dios Iiricani. Dios idéca icàlidaca Iiri ìwaliwa Dios Iiricani. Cawinácaalí wenàiwica càmirica yeebáidani iicáca Dios càiride iyúwa cachìwéeri, càmicáiná yeebáida tàacáisi Dios icàlidéerica Iiri ìwaliwa. ¹¹ Yácata tàacáisi Dios icàlidéerica walí: Dios idéca yàaca wacáuca càmiri imáalàawa, wía yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái. ¹² Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yácata yáliérica Dios Iiri ìwali báisíri iyú, idènià nacái icáucawa càmiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí càmirica yeebáida Dios Iiri itàacái, càmita yáalía Dios Iiri ìwali báisíri iyú, yá canáca irí icáuca càmiri imáalàawa.

Conclusión y consejos finales

¹³ Nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca píacué yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái píalíacaténácuéwa pidèniaca picáucawa càmiri imáalàawa.

¹⁴ Manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali, wáalíacáináwa wasutácaalí ícha wawàsi Dios iwàwéerica wadèniaca, yásí yeebáidaca walí. ¹⁵ Càide iyúwa wáalíanáwa Dios yéemíaca wasutáaná ícha, càita nacái wáalía nacáíwa Dios yàapíná walí yái wasutéerica ícha.

¹⁶ Piicácaalícué wenàiwica yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànica iyaca ibáyawanáwa, quéwa càmirica Dios inúa wía ìwalíse, iwàwacutácué pisutáca Dios ícha irípiná. Yásí Dios icáucaídaca yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmicaalí imàni ibáyawanáwa Dios inuérica wía ìwalíse. Iyaca áiba wabáyawaná íiwitáaná Dios inuéricuéca wía ìwalíse. Càmita nuchùulíacué pisutáca Dios ícha nalípiná namànicaalí càì. ¹⁷ Macáita yái báawéerica wamànírica, yácata wabáyawanáca, quéwa, iyaca wabáyawaná íiwitáaná càmirica Dios inúa wía ìwalíse.

¹⁸ Wáalíacawa Dios yéenibe càmita namàni nàacawa nabáyawanáwa mamáalàacata, Dios Iiri icuacáiná nía, iná báawéeri Satanás càmita yáalimá íbàaca nía. ¹⁹ Wáalíacawa Dios yéenibeca wía. Wáalía nacáíwa Satanás ichùulíaca macáita èeri mìnánáí íiwitáise, càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ²⁰ Wáalía nacáíwa Dios Iiri idéca yàanàaca aléi èeri irìculé. Yá imàacaca cáalíacáica wía, wáalíacaténá Dios ìwali, yái báisíwéeri Diosca. Wàyaca yáapicha yái báisíwéerica, yáapicha nacái yái Írica, yái Jesúsca, Dios ibànuèricaté. Yácata abéerita báisíwéeri Dios, yéerica wacáuca càmiri imáalàawa. ²¹ Píacué nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, picácué pía cuwáináí icàaluíná.

2 SAN JUAN

La verdad y el amor

¹ Núa Juan, ancianoca núa, nubànùacué pirí cuyàluta. Nuwàwalicué pía manuísíwata, piacué ìwacáidáyaquéeyéicawa aléera, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa. Nuwàwalicué nacái níai piápichéeyéicuéca. Cáininácué nuicáca pía báisíiri iyú. Macáita nacái yáaliéyéica báisíiri tàacáisi, cáininácuéca naicáca pía. ² Cáininácué nuicáca pía weebáidacáiná báisíiri tàacáisi, yái tàacáisi ìyéerica walí càiripináta èeri càníiri imáalàawa. ³ Wáaniri Dios, Jesucristo nacái, yái Wáaniri Iirica, namànipinácué pirí cayábéeriwa, naicápinácué píawa catúulécanéeri iyú nacái, namàacápinácué matuíbanáica píiwitáise nacái, peebáidacáinácué mamáalàacata báisíiri tàacáisi, cáininácué nacái piicáyacacawa.

⁴ Casímáica nuwàwa manuísíwata nùanàcáiná abénaméeyéi péenácué piápichéeyéi ìyéeyéica machacàníiri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi ímáaná, càide iyúwa Wáaniri Dios ichùullaná wàyaca. ⁵ Siùcade, piacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué pícha wawàsi manuísíwata, cáininácué waicáyacacawa. Yái tàacáisi nutànèericuéca pirí càníirita wàlisàì ichùullacanási. Yácata idàbáanéeri tàacáisica Jesucristo ichùulìericaté weebáidáanápiná: Iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa. ⁶ Cáininácaalí waicáca Dios, yásí wamàni càide iyúwa ichùullaná wía. Bàaluité piwènúadacaalítécué píiwitáisewa Jesucristo irípiná, yáté péemiacatécué Dios ichùullaca cáinináanápinácué piicáyacacawa.

Los engañadores

⁷ Nàyacáiná manùbéeyéi iwàwéeyéica ichìwáidaca wía cháì èeri irìcu. Càmita nacàlida Jesús iináwaná ìwali Mesíascani, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànùericaté aléi iyúwa asìali. Cawinácaalí icàlidéeri càì ichìwawa, yácata ichìwáidéerica wía, Cristo yùuwidecani nacái. ⁸ Cayábacué, ipíchanácué piúcaca píibaidacaléwa, yái pimàníirica Dios irípiná. Píibaidacué cayába Dios irípiná, pimáaláidacué nacái pimànica yái pimàníirica Dios irípiná yéewanápinácué peedáca piríwa macáita píasu cawèníiriwa Dios iwàwéericuéca yàaca pirí ìwaliná, yái píibaidáanácuéca irípiná.

⁹ Aibacaalí yeebáidéeri áibanái yàasu tàacáisi méetàuculéeri Jesús itàacái ícha, yácata càníirica yáaliáwa Dios ìwali. Quéwa, cawinácaalí yeebáidéerica mamáalàacata Jesús itàacái, yácata yáaliériwa Wáaniri Dios ìwali, ìwali nacái yái Dios Iirica. ¹⁰⁻¹¹ Nàanàcaalícué pìatalé áibanái yéewáidéeyéipinácué pía cachìwéeri tàacáisi iyú Jesús itàacái ícha, picácué pimàaca nawàlùacawa picapèe irìculé. Picácué pitàida nía. Pitàidacaalícué nía, yásícué piacawéeyéináca pimànica níawa, níara imàníiyéica ibáyawanáwa meedá.

Palabras finales

¹² Nuwàwacué nucàlidaca pirí manùba tàacáisi mamáalàacata, quéwa càmita nuwàwa nutànàaca cuyàluta irìcuni. Nucùà àta núalimácatalépináta nùacawa nupáchiacuéca píawa, yéewanápiná casímáica wawàwa manuísíwata.

¹³ Níai piacawéeyéináca ìwacáidáyaquéeyéicawa chábàì, Dios yeedéeyéica nacái yàasu wenàiwicapináwa, nawàwalicuéca pía.

3 SAN JUAN

Alabanzas a Gayo

¹ Núa Juan, ancianoca núa, nubànua pirí cuyàluta, pía Gayo nùacawéerináca, cáininéerica nuicáca báisíiri iyú.

² Pía nuénàsàiri cáininéerica nuicáca, nusutáca Dios ícha imàníinápíná pirí cayábéeri ìwalíse, yái macáita pimàníirica. Nusutáca Dios ícha nacái imàacacaténá máuláicaca pía. Nualíacawa cachàinica píiwitáise Dios ìwali.

³ Casímáica nuwàwa manuísíwata nàanàacáiná nùatalé táquicha tàacáwa abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá nacàlidaca nulí piináwaná peebáidaca mamáalàacata báisíiri tàacáisi. ⁴ Canácata áiba tàacáisi càiri isímáidéeri núa càide iyúwa casímáiná nuwàwa nuémlacaalí nuéwáidacalénái iináwanáwa neebáidaca báisíiri tàacáisi machacàníiri iyú.

⁵ Pía nuénàsàiri cáininéerica nuicáca, cayábéericani yái píibaidacaléca pimàníirica Dios irípiná, yái cayábéerica pimàníirica áibanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, éwita déecuíséeyéicáaníta nía, càmiyéicáwaca pialía piicáca.

⁶ Táquicha tàacáwa wàwacáidáyacacaalíwa chábài, wamànicaténá culto, yá nacàlidacaté walí piináwaná ìwali, náimaca cáinináca piicáca nía. Siúcade, pimàni nulí cayábéeri, piyúudàa nía nàasu àyapu ìwalipiná, càide iyúwa casímáinápiná Dios iicáca wamànica. ⁷ Nadéca nadàbaca nèepunícawa náibaidacaténá Jesucristo irípiná, càmita nacái needá nalíwa wawàsi áibanái ícha càmiyéica yeebáida Jesús itàacái. ⁸ Iná iwàwacutá wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái weedáca wàataléwa nía, wàacawéeridacaténá nía, níái icàlidéeyéica yèepunícawa báisíiri tàacáisi.

La mala conducta de Diótrefes y el buen ejemplo de Demetrio

⁹ Nudéca nutànàaca nalí abéeri cuyàluta, níara ìwacáidáyaquéeyéicawa aléera. Quéwa, Diótrefes càmita iwàwa yeebáidaca nutàacái, máinicáiná iwàwa ichùullaca nía macáita. ¹⁰ Yá nùacaalípináwa néré, yásí nutàanica yáapichawa ìwali yái càmiínaca iwàwa yeebáidaca nutàacái, icháawàacáiná yèepunícawa wía máiwitáiséeri iyú, báawéeri iyú nacái. Néese, iwàwaca imànica áiba wawàsi mamáalàacata, íná càmita yeedá yàataléwa wenàiwica wabànuyéica néré yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese, áibanácaalí péenacué nawàwacaalí natàidaca nía, Diótrefes càmita ibatàa needáca nàataléwa nía, yúuca nacái nía pèewíise, píacué ìwacáidáyaquéeyéicawa néenibàa.

¹¹ Pía nuénàsàiri cáininéerica nuicáca, pimàni cayábéeri càide iyúwa cayábéeyéi líwitáise imàníiná. Picá pimàni pibáyawanáwa iyúwa báawéeyéi líwitáise imàníiná. Cawinácaalí imàníirica cayábéeri, yácata Dios isùmàireca. Quéwa, cawinácaalí imàníirica ibáyawanáwa, càmita yáalía Dios ìwali.

¹² Macáita wenàiwica, báisíiri tàacáisi nacái, nacàlidaca nàyaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Wía nacái wacàlidaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Pialía nacáiwa nutàanica báisíiri iyú.

Palabras finales

¹³⁻¹⁴ Nudènà bàwina madécaná tàacáisi nucàlidéeripináca pirí, càmita quéwa nuwàwa nutànàaca cuyàluta irìcuni, nuwàwacáiná nuicáca pía aquialéta, nutàanicaténá píapichawa.

¹⁵ Nusutáca Dios ícha imàacáanápiná matuíbanáica pía. Níái wàacawéeyéináca iyéeyéica cháí nawàwalica pía. Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nalíni nuwàwalica nía macáita iyéeyéica néenibàa, níara wàacawéeyéináca.

SAN JUDAS

Saludo

¹ Núa Judas, Jesucristo yàasu wenàiwica íbaidéerica irípiná, Santiago yéenásàirica nacái núa, nubànùacué pirí cuyàluta píacué cáininéeyéica Wáaniri Dios iicáca, Dios imáidéeyéica yàasunáipináwa, píatacué nacái Jesucristo icuèyéica. ² Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué iicáanápinácué pipualé manuísíwata, yéewanápinácué nacái matuíbanáica pía, yéewanápinácué nacái cáinináca piicáyacacawa macái piwàwalicuísewa.

Los que enseñan mentiras

³ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nuwàwacatécué máini nutànàaca pirí cuyàluta ìwali yái Jesucristo iwasàanáca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Siùcata quéwa iwàwacutácué nutànàaca pirí tàacáisi nusutácaténácué pícha wawási manuísíwata. Iwàwacutácué píalàaca nía cachàiníiri iyú, níara cachìwéeyéica, ipíchaná nawènúadaca yái báisíiri tàacáisica Dios imàaquéericaté abé yàawiriaté yàasu wenàiwicanái iríwa. ⁴ Péewáidacué wenàiwica macàaluínináta báisíiri tàacáisi iyú, níacáiná cachìwéeyéi nadéca nawàlùacawa ibàacanéri iyú pèewiré. Bàaluité Dios itàacái icàlidacaté naináwaná ìwali, níai cachìwéeyéica, càinácaalí iyú Dios yùuwichàidáanápiná níawa. Báawaca naicáca Dios. Nacàlidaca nachìwawa báawéri iyú, náimaca cayábacasa waimáca manùbéeyéi yáapicha báawéri iyú, Dioscáiná imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, càita nacàlidaca nachìwawa. Náasáidaca càmíta nawàwa Jesucristo Náiwacalipináwa, yái abéerita Wáiwacalica, Wacuèrinásàiri nacái.

⁵ Ewitacué píalíacáanítawa yái tàacáisi ìwali macáita, càicáaníta nuwàwa nucàlidacuéca pirí àniwani, piwàwalicaténácuéni. Bàaluité Dios imusúada israelitanái Egipto yàasu cáli ícha. Ewitaté Dios itécáaníta macáita nía Egipto yàasu cáli ícha, càicáanítaté imáalàidaca macáita néená càmíiyéicaté yeebáida itàacái. ⁶ Nía nacái ángelnái imàaquéeyéicaté íchawa íbaidacaléwa Dios imàaquéericaté nalí, níara imàaquéeyéicaté ìyacatáywa chènuniré, yá náiquéi Dios idacùacaté, presoíyéica imànica nía, catéeri irículé càiripinátawa, àta áibaalípiná Dios icàlidacatalépináta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidacaténá níawa. ⁷ Càide iyúwaté ángelnái iyáaná, càita nacái nàyacaté yàcalé mìnánáimi, pucháiba yàcalémi, Sodoma, Gomorra nacái, áiba nacái yàcalémi ìyèeyéicaté mawiénita nalí, máini naimácaté manùbéeyéi yáapicha mamáalàacata càmíiyéica nàacawéeyéi. Nía nacái aslanái naimácaté nanacáiri yáapichawa namànicaténá yái càmíríca Dios ibatàa wenàiwica imànica. Ináté Dios yùuwichàidaca nía quichái iyú, yái quichái càmíríca ichacàwa, càiripinéerita ìyaca. Càita Dios imàacaca wáalíacawa yùuwichàidáanápiná macáita imàníiyéica ibáyawanáwa.

⁸ Càita nacái níara yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, éwita náalíacáanítawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ìwali, càicáaníta namànica nacái báawéri. Néewáidaca wenàiwica cachìwéri tàacáisi iyú néemièricasa náamacani irícuísewa, namànicaténá nainá iyúwa yái càmíríca Dios ibatàa wenàiwica imànica; càmíta nacái neebáida Wáiwacali itàacái; nataaní nacái báawéri iyú ángelnái ìwali. ⁹ Quéwa ángelnái íiwacali ípidenéerica Miguel càmítaté itàaní báawéri iyú ángelnái ìwali. Miguel itàanicaté chàinisíiri iyú Satanás yáapicha càirínácaalí náicha yeedéeripinácaté Moisés ichéecami, yaté Miguel yáalíacawa canácaté yéewaná icuísaca íchawa Satanás báawéri iyú. Ináté Miguel ímacáita Satanás irí: “¡Nusutáca Wáiwacali ícha yàalàanápiná pía

cachàiníiri iyú!” íimaca yái Miguelca. ¹⁰ Níata quéwa cachìwéeyéica asianái natàaníca báawéeri iyú ángelnái ìwali, éwita càmicáaníta náalíawa cayába ángelnái iináwaná ìwali. Namànica meedá macáita càirínácaalí nawàwa namànica càide iyúwa cuwèesinái imàníná. Iná namáalàidaca nacáucawa Dios ícha.

¹¹ ¡Dios yùuwichàidapiná níawa!, nàyacáiná báawéeri iyú càide iyúwaté Caín iyáaná. Nawènúadaca náiwitáisewa néewáidacaténá wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, needácaténá nalíwa plata, càide iyúwaté Balaam imàníná. Namànica nacái ùwicái nacuèrinánái ípunitawa càide iyúwaté Coré imàníná. Iná néetápiná nacáwa méetàuculé Dios ícha càiripináta nabáyawaná ichùullacawa. ¹² Níái cachìwéeyéica nàyaca càide iyúwa casaquèeri wawàsi, níacáiná mabáiníiri iyú namànica nabáyawanáwa pèewi pìwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténácué piyáacaléwa Santa Cena ipíchawáise. Casímáiri iyúta nayáaca nayáacaléwa manuúri, nàiraca nacái macàaluínináta. Iiwacanánái báawéeyéica meedá níara, camùnica nía nacái iyéeyéica iríwa meedá yàacási cadénama. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa acalée canéerica irí unía yèepuníricawa cáuli iyú. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa àicu màyacanéerica yàasu èeri yàanàacaalí, iná wenàiwica iwatàaca àicu cáli yèewáise, yásí àicu yéetácawa báisíiri iyú. ¹³ Níái cachìwéeyéica imàníiyéica máiní yáaséeri nabáyawanáwa áibanái wenàiwica yàacuésemi, nàyaca càide iyúwa manuúri màladàca. Cachàiníiri cáuli ipùacaalí manuúri úni, yásí màladàca namichàidaca báawéeri úni icàli càina ínatalépiná. Níái cachìwéeyéica naméeràidaca áibanái, nàyacáiná càide iyúwa dùlupùta iméerèyeyéicawa, càmíiyéica icàna cayába wáapunálicubàa. Iná Dios ichùullapiná nàyáanápiná càiripináta catéeri irícu máiníataléca cúulica catá.

¹⁴ Bàaluté Enoc iyaca, yái sietéena Adán itaquérinámi waléerica iináwaná ìwali. Enoc icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse cachìwéeyéi ìwali càinácaalí iyú Dios yùuwichàidáanápiná níawa. Enoc íimacaté: “Péemíacué cayába, nudéca nuicáca Wáiwacali yàanèripináwa náapicha níái yàasu manùbéeyéi mil namanùbaca ángelnáica mabáyawanéeyéica. ¹⁵ Yàanàapiná yéemíacaténá naináwaná ìwali canánama, yáasáidacaténá nacái cabáyawanáca macáita báawéeyéica íiwitáise, ìwalíse macáita báawéerica namàníríca, ìwalíse nacái yái báawéeri tàacáisi náiméerica Dios ìwali, níái báawéeyéica íiwitáise imàníiyéica ibáyawanáwa”, íimacaté yái Enoc. ¹⁶ Níái cachìwéeyéica natàaníca ibàacanéeri iyú nacuèrinánái ìwaliwa. Báawaca naicáca macái wenàiwica. Máiní nawàwa namànica càinácaalí báawéeri isíimáidéeri níawawa. Máiníiyéi canùmaséeca nía, cachàiníiyéica iicáca yáawawa. Natàaníca cayábéeri iyú áibanái irí, needácaténá náicha wawàsi meedá.

Amonestaciones a los creyentes

¹⁷ Quéwa píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, piwàwalícué yái tàacáisi Wáiwacali Jesucristo yàasu apóstolnái icàlidéericatécué pirí, íiméerica càinácaalí ichàbáanápináwa wapíchalécáwa. ¹⁸ Náimacatécué pirí: “Aibaalípiná maléena èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yásí abénaméeyéi wenàiwica naicáanípinácué piquíniná peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. Namànipiná nabáyawanáwa càide iyúwa nawàwáaná”, náimacatécué pirí níái apóstolca. ¹⁹ Quéwa níara cachìwéeyéica, nawènúadaca áibanái íiwitáise báawáanápiná naicáyacacawa. Náináidacáita meedá irícu èeriquéi. Canáca nalí Espíritu Santo.

²⁰ Quéwacué pía nuénánái cáininéeyéica nuicáca, peebáidacué tàì íiméeri iyú Dios itàacái mabáyawanéerica, yéewanápínácué cachàiníca píiwitáise. Pimàacacué Espíritu Santo yéewáidaca pía, pisutáanápínácué píawawa Dios ícha.

²¹ Picácué piwènúada píiwitáisewa méetàuculé Dios ícha, yái cáininéerica iicáca

wía. Néese manuícué pínáidaca piwàwawa picùacaténá Wáiwacali Jesucristo yàaca wacáuca cà míri imáalàawa, iicácáiná wapualé.

²² Piicácué natúulécaná pìalàanápínacué níawa, cawinácaalí iwàwéeyéica iwènúadaca íiwitáisewa méetàuculé Dios ícha. ²³ Níái iwàwéeyéica iwènúadaca íiwitáisewa méetàuculé Dios ícha, càica níade iyúwa wenàiwica yúuwàacaalí yàacawa quichái irìculé, nawàwacáiná nacaláacawa Dios ícha namànicaténá nabáyawanáwa. Pìalàacué nía, peedácué nía ráunamáita Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, càide iyúwa weedácaalí wenàiwica quichái ícha. Aibanái wenàiwica namànica nàacawa nabáyawanáwa manuísíwata. Báawacué piicá yái báawéerica namàníríca, quéwa piicácué natúulécaná níái wenàiwicaca. Pìalàacué nía cachàinírí iyú, namàacáanápíná náichawa yái báawéerica namàníríca, quéwa piicácué píchawa cayába, ipíchanácué cayábaca piicáca yái báawéerica namàníríca nainá iyúwa. Picácué pìmàni náapicha pibáyawanáwa.

Alabanza final

²⁴⁻²⁵ Yái abéerita Diosca, iwasèerica wía yàasu yúuwichàacáisi íchawa, yáta yáalimácué icùaca pía ipíchanácué pìmànica pibáyawanáwa. Dios yáalimácué nacái itéca píawa chènuniré ibàlùadacaténácué pía ípunitawa mabáyawanéeyéica, máinícuéca nacái casímáica piwàwawa, Dios iyacàle chènuníiséeri irìcu, icànéerica mèlumèluwaca Dios icamaláná iyú. Wàacué Dios irí cayábéeri ìwalíise yái cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imàníríca walípiná, máinícáiná cachàiníríca Dios íiwitáise, máiní cáimiétacanéeri Wacuèriná nacáicani, icuèrica nacái macáita, cachàiníríca náicha canánama, bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté, siùca nacáide, càiripínáta nacáíwa, èeri cà míri imáalàawa. Báisíta, amén.

EL APOCALIPSIS

La revelación de Jesucristo

¹ Yáí cuyàlutaca icàlidaca walí tàacáisi ìwali Dios imàaquéericaté Jesucristo yáaliacawa ìwali ibàacanéri iyú áibanái íicha, yéewanápiná Jesucristo yáasáidacani Dios yàasu wenàiwicanái irí náalíacaténáwa cànínacaalí iwàwacutáanápiná ichàbacawa caquialéta. Jesucristo ibànùacaté yàasu ángelwa yáasáidacaténá yáí tàacáisica Juan irí, yáí Juan, Jesucristo yàasu wenàiwicaca.

² Juan itànàacaté báisiiri iyúni cuyàluta irìcu macáita yáí Dios itàacái Juan yeemièrica, yá nacái Jesucristo yàasu báisiiri tàacáisica, idécanáamité Juan iicáca macáita tàacáisi yéenáiwánási nacáiri irìcuíse.

³ Casímáica iwàwa cawinácaalí iléerica nalíni, yáí cuyàlutaca, culto irìcu, yáí tàacáisi icàlidéerica walí cànínacaalí ichàbáanápináwa. Casímáica nacái nawàwa cawinácaalí yeebéeyéica yáí tàacáisica Juan itànèrica cháí cuyàluta irìcu, mesúnamáipinácáináta iwàwacutá ichàbacawa.

Juan escribe a las siete iglesias

⁴ Núa Juan nutànàacuéca pirí cuyàluta, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yàasu cáli íinata. Nusutácué Dios íicha pirípinácué, Espíritu Santo nacái, Jesucristo nacái, namàníinápinácué pirí cayábéeri, namàacáanápiná nacái matuíbanáicuéca pía. Dios iyacaté bàaluité, siùca nacáide, iyéeripiná càiripináta, càníiri imáalàawa. Yáí Espíritu Santoca máiníiri cayábaca iyaca Dios yàasu yàalubáisi íipunita.

⁵ Jesucristo itàaníca báisiiri iyú, imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa íimáaná, icàlidacaté báisiiri tàacáisi éwitaté nanúacáanítani. Yáí Jesucristo, yácata idàbáanéerica wenàiwica imichèericatéwa yéetáními yèewíise, idènièri iináwa càníiri imáalàawa. Jesucristo ichùullaca macái cáli icuèrinánái. Cáinináca Jesucristo iicáca wía. Jesucristo íiraná imusúacatéwa icháuná irìcuíse cruz ìwali àta yéetácatalétawa wáichawalíná. Jesucristo yéetácáinatéwa wáichawalíná, íná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha. ⁶ Jesucristo idéca imàacaca yàasu wenàiwicaca wía. Imàacaca nacái wáibaidaca irípiná iyúwa sacerdotenái, wasutácaténá Dios íicha wenàiwicanái irípiná, yáí Dios Jesucristo Yáanirica. Máiní nuwàwaca macái wenàiwica yàaca cayábéeri Jesucristo irí, nuwàwa nacái Jesucristo icùaca wenàiwicanái canánama càiripináta èeri càníiri imáalàawa. Báisíta, amén.

⁷ ¡Jesucristo yàapínáwa néese acalèe yèewíisewa! Macáita wenàiwica naiquéeripináni, nía nacái inuéyéicaténi, naiquéeripínáwa. Macáita èeri mìnánái càníiyéica yeebáida itàacái náicháanípiná nacalùniwa naicápinácaalí yàanàaca, cáalucáiná naicácani. Báisíta, amén.

⁸ Wacuèriná Dios cachàiníiri náicha canánama, iyacaté bàaluité, siùca nacáide, iyapíná càiripináta, càníiri imáalàawa. Wacuèriná Dios íimaca walí: “Núacata yáí idàbéericaté macáita, núacata nacái yáí imáalàidéeripináca macáita. Iná núacata càiride iyúwa las letras alfa y omega”, càí íimaca walí yáí Wacuèriná Diosca.

Una visión del Cristo glorioso

⁹ Núa Juan, péenásàiricué, nùuwichàacawa píapichacué Jesús irípiná weebáidacáiná itàacái. Weebáidaca itàacái, íná wacùapíná macáita Jesús yáapichawa. Abédanamata nacái wáiwitáise Jesús yáapicha wàideníacaténá wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú. Yáté presocaté núa Patmos yàasu iwàwata íinata nucàlidacáinaté Dios itàacái áibanái irí, nucàlidacáinaté nacái Jesús iináwaná ìwali. ¹⁰ Néeseté áiba domingomi, Espíritu Santo icùacaté nuíwitáise.

Yá nuémíacaté tàacáisi nuínatawáise, yá cachàiníiri tàacáisi càiride iyúwa wéemianá trompeta isàna. ¹¹ Yá íimaca nulí: “Pitànàa cuyàluta, picàlidacaténá nalíni càinácaalí piicáaná. Néese pibànùna nalíni níara yeebáidéeyéica nutàacái iyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yàasu cáli ínata. Níái yàcaléca náipidená: Efeso iyacàlená, Esmirna iyacàlená nacái, Pérgamo iyacàlená nacái, Tiatira iyacàlená nacái, Sardis iyacàlená nacái, Filadelfia iyacàlená nacái, Laodicea iyacàlená nacái”, íimaca nulí.

¹² Yá nuwènúa nuicáidaca nuínataléwa nuicácaténá yá itàaníríca nulí. Yá nuicáca siete namanùbaca cáaléeyéi lámpara oroíyéi. ¹³ Néese nuicá nèewibàa níái siete namanùbaca lámparaca càì iicácanáwade iyúwa asiali. Idèniaca ináawaniwa cáaléeri àta yàabàli ipùata néré. Idèniaca nacái cáucuiri iwaalíbapi oroíri yùucutalìcubàawa. ¹⁴ Cabalèeri íiwita ibáiná càide iyúwa waicáaná cabalèeri lana, nieve nacáiri áiba. Ituí nacái nàya càide iyúwa waicáaná quichái ipèrù. ¹⁵ Yá mèlumèluíyéi yàabàli càide iyúwa waicáaná naquéesìerica bronce nacáirica nawasèerica ùulèeri iyú quéechacáwa manuiri quichái írìcu ipíchawáise naquéesìacani. Cachàiníca itàacái càide iyúwa wéemianá manuiri inanába isàna yúuwèericawa íba yèewibàa. ¹⁶ Idèniaca siete namanùbaca dùlupùta icáapi írìcuwa yéewápuwáiséeriwa. Itàacái iyaca càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica. Inàni nacái icànaca iyúwa èeri icànáná mèlumèluíri iyú cachàiniwaca machacànicaalí èeri.

¹⁷ Nuicácanacáitani, yá núuwàa nullacawa nunùmáawawa nucalùniwa yàabàli idaní càide iyúwa yéetèrimiwa. Quéwa imàacaca icáapiwa yéewápuwáise nùwali. Yá íimaca nulí: “Picá cáalu pía nuícha. Núacata yá idàbéericaté macáita. Núacata nacái yá imáalàidéeripináca macáita. ¹⁸ Núacata yá Cáurica. Nuétácatéwa quéwa, péemí cayába, siúcáise nùyaca càiripináta. Núacata imàaquéerica wenàiwica yéetácawa néenáiwana yàanàcatáita néetácatáipináta; nucà nacái infierno, yáara báawéeyéimi íiwitáise yúuwichàacatalécawa ípidenácataléca infierno. ¹⁹ Iná pitànàa macáita yá núsáidéeripináca piicá. Pitànàa nacái yá ichàbéericawa siúcade, yá nacái ichàbéeripináca áiba èeriwa wapíchalécáwa. ²⁰ Siúcade nucàlida píriini càinácaalí íimáaná níái siete namanùbaca dùlupùta piíquéeyéica nucáapi írìcu. Nucàlida nacái píri càinácaalí íimáaná níái siete namanùbaca cáaléeyéica lámpara oroíyéica. Níái siete namanùbaca dùlupùta, íimáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca nacuèrinánái icuèyéica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái siete namanùbaca yàcalé mìnaná. Níái siete namanùbaca lámpara cáaléeyéica, íimáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca náapichéeyéi ìwacáidáyaquéeyéicawa yáapichawáaca yeebáidéeyéica nutàacái”, íimaca nulí yá Cáurica, yá Wáiwacali Jesucristoca.

2

Mensajes a las siete iglesias

El mensaje a Efeso

¹ Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yá tàacáisica írì yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Efeso iyacàlená írìcu: ‘Càì núumacuéca píri, núa idènièrica siete namanùbaca dùlupùta nucáapi írìcuwa nuéwápuwáise, núa yèepuníricawa nèewibàa níái siete namanùbaca cáaléeyéi lámpara oroíyéica: ² Núalíacawa macáitacué píwali yá pimánírícuéca; núalíacawa píibaidacuéca nulípiná cachàiníiri iyú; núalíacawa píideníacuéca píuwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú; núalíacawa báawacuéca piicáca náiwitáise níara báawéeyéica wenàiwicaca. Núalíaca nacáiwá píalimáidacuéca piicáwa nàasu tàacáisi níara icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa apóstolcasa nía, quéwa

nachìwa meedá. Pidécúeca píasáidaca cachìwéeyéica meedá nía. ³ Núalíacawa piidenìacué piùwichàanáwa mamáalàacata. Núalíaca nacáíwa piùwichàacuécawa nulípiná manuísíwata nuípidená ìwali peebáidacáinacué nutàacái. Càmitacué nacái chamàle píiwitáise píibaidáanápínacué nulí. ⁴ Quéwa nuicácué píwali abéeri wawàsi báawéeri. Càmitacué cáininá piicáca áibanái càide iyúwaté cáinináaná piicáca nía quéechatécáwa. ⁵ Iná píináidacuéwa ìwali yái quéechéeri píiwitáise cayábéerica piùquéricatécúé píichawa. Píwènúadacué píiwitáisewa machacànìiri iyú, pímanícaténacué cayábéeri áibanái írì càide iyúwacué pímanínáté quéechatécáwa. Càmicaalícué càì pímaníca, yásí nùacawa caquialéta píatalécúé, yá nuedácué píicha píasu lámpara iyacatái íchawa, càmicaalícué píwènúada píiwitáisewa. ⁶ Quéwa iyacué píri yái cayábéerica. Báawacuéca piicáca yái báawéerica nicolaítaná imàníríca càide iyúwa nacái báawáaná nuicáca yái namàníríca. ⁷ Néese, càuwíyéicaalícué pía, péemíacué cayába yái tàacáisica Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái írì yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Macáita cawinácaalí imawèníadéeyéica báawéeri, numàacapíná nayáaca nayáacaléwa àicu iyacanáca yèerica nacáuca cà míri imáalàawa, yái àicu iyéerica paraíso néeni, Dios iyacàle írìcu', càì pitànàaca nalí cuyàluta", ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Esmirna

⁸ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisica írì yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Esmirna iyacàlená írìcu: 'Càì núumacuéca píri, núa idàbéericaté macáita, núa imáalàidéeripínaca macáita nacái, núa yéetéericatéwa, néeseté yèepùaca nucáucaacawa: ⁹ Núalíacawa piùwichàacuécawa píyaca. Núalíacawa catúulécanácuéca pía, quéwacué nuicáca pía càiyéide iyúwa càasuíyèi. Núalía nacáíwa càinácaalí iyú nacháawàanácué píináwaná ìwali báawéeri iyú, níara icàlidéeyéica íináwanáwa judíocasa nía, quéwa cà míyèi judío nía nawàwalícuésewa, càmicáiná neebáida nutàacái. Báawéeri Satanás yéewáidacaléca meedá nía. ¹⁰ Picácué cáalu piicáca yái piùwichàanápínacuécawa. Péemíacué cayába, mesúnamáita Satanás yúuca abenaméeyèi péenácué presoíyèi ibànaliculé yáalimáidacaténacué íicáwa pía macáita, píwènúadánápíná píiwitáisewa núícha. Yá piùwichàapínacuéwa díez èeri. Quéwa cachànicuè píiwitáise mamáalàacata, éwitacué nanúacaalí pía, yásí nùacué píriwa pícauca cà míri imáalàawa càide iyúwa nàacaalí corona wenàiwicanái írì imawèníadéeyéica áibanái. ¹¹ Càuwíyéicaalícué pía, péemíacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái írì yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Cawinácaalí imawèníadéeyéica báawéeri, canácatáita yéewanáwa pucháiba yàawíríeri yéetácáisi íbàaca níawa, canásíwa', càì pitànàaca nalí cuyàluta", ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Pérgamo

¹² Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisica írì yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Pérgamo iyacàlená írìcu: 'Càì nuchùllacuéca pía, núa idènièrica espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica: ¹³ Núalíacawa macáita ìwali yái pímanírícuéca. Núalía nacáíwa píyacuéca aláera yàcalé Satanás icùacataléca. Núalíacawa peebáidacuéca nutàacái mamáalàacata tàì íméeri iyú. Càmitacué píméeyáa peebáidaca nutàacái éwitaté nanúacáaníta Antipas, yái nanuéricaté yeebáidacáiná nutàacái pèewi, píacué iyéeyéica yàcalé Satanás icùacataléca. ¹⁴ Quéwa nuicácué píwali máisibáwanáita báawéeri wawàsi, yái cà mírica cayába nuicáca: Pidèníacué píapichawa abenaméeyèi yéewáidéeyéica wenàiwica càide

iyúwaté Balaam yéewáidáaná wenàiwica. Bàaluité Balaam yàalàacaté Balac yáalimáidáanápíná israelitanái namànicaténá nabáyawanáwa. Ichùuliacaté nayáanápíná iinási nanuérimica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo icàaluíniná, cuwáinái yéenáiwana. Ichùuliaté naimáca áibanái inanái yáapicha càmiyéica náinusíwa. ¹⁵ Càita nacái, iyacué pèewibàa abénaméeyéi yeebáidéeyéica nicolaítanái yàasu cachìwéeri tàacáisi. ¹⁶ Iná piwènúadacué píiwitáisewa báawéeri ícha. Càmicaalícué cà pimànica, yásí nùacuéwa pìatalé caquialéta. Yá numànipíná úwi náipunitawa nutàacái iyúwa, càide iyúwa wenàiwica namànicaalí úwi espada machete nacáiri iyú. ¹⁷ Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Cawinácaalí imawènìadéerica báawéeri, nùaca iyáapíná maná, yái pan nacáirica ibàacanáta áibanái wenàiwica ícha. Nùa nacái irí cabalèeri íba natànèerica ìwali wàlisài ìpidenápíná. Abéerita yái idènièrica yàasu íbawa, yáalía ìwali yái ìpidenápínáca wàlisài, canáca áibanái yáaliériwa ìwali”, cà pitànàaca nalí cuyàluta”, ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Tiatira

¹⁸ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Tiatira iyacàlená irícu: ‘Cài núumacuéca pirí, núa Dios Iirica, núa idènièrica ituíwa càide iyúwa quichái ipèrùa iyáaná, núa idènièrica nacái yàabàliwa càide iyúwa naquésièrica bronce nacáirica iicácanáwa. ¹⁹ Nùaliácawa ìwali yái pimànírícuéca. Nùaliácawa cáininácuéca piicáca áibanái, nùaliácawa peebáidacuéca nutàacái. Nùalía nacáirica piyúudàacuéca áibanái, pìidenàacuéca piùwichàanáwa nacái matuìbanáiri iyú. Nùaliácawa pimànicuéca cayábéeri cachàiniwanái ícha yái pimànírícatécué quéecha, pidàbacaalítécué peebáidaca nutàacái. ²⁰ Quéwa nuicácué piwali áiba wawàsi quiríta. Pidécuéca pimàacaca ùyaca matuìbanáita pèewibàa, úái inanáica Jezabelca. Nacàlidaca uináwaná utàanícasa Dios inùmalícuise, quéwa uéwáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú meedá uchìwáidacaténá nùasu wenàiwica naimáanápíná áiba yáapicha càmiíchúaca náinusíwa, càmirica nacái nanìrisíwa, nayáanápíná nayáacaléwa nacái iinási nanuérica ídolo irí nàacaténá cuwáinái yéenáiwana icàaluíniná. ²¹ Nudéca nùalàaca úa cachàiníiri iyú uwènúadàanápíná uíwítáisewa ubáyawaná íchawa, quéwa càmita uebá uwènúadàanápíná uíwítáisewa ícha, yái uimáanáca manùbéeyéi yáapicha. ²² Siùcade, péemiacué cayába, nùuwichàidapíná úa uláicái iyúwa, macáita nacái iiméeyéica úapicha, núucapíná níawa manuíri yùuwichàacáisi irículéwa, càmicaalí nawènúada náiwítáisewa nabáyawaná íchawa, yái báawéerica namàníríca úapicha. ²³ Nunúapíná nacái uénibe yéetácáisi iyú. Néese macáita yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca, néemiapínácaalí uináwaná ìwali, yásí náaliácawa núacata yái iiquéerica náiwítáise, nawàwa nacái. Yásí numànicuéca pirí cayábéeriwa, nùuwichàidapíná nacáirica píalimáwanama càide iyúwa imanuícana macué pimànica cayábéeri, báawéeri áibata. ²⁴ Néese píacué Tiatira iyacàlená mìnánái càmiyéica yeebáida Jezabel itàacái, càmiyéi nacái yéewáidawa tàacáisi ìwali yáara náiméerica ìwali Satanás yàasu íiwítáise ibàacanériwa. Núumacué pirí, ìyaca quiríta abéeri wawàsi iwàwacutéeri nuchùulíapínácué pimànica. ²⁵ Peebáidacué mamáalàacata nutàacái càide iyúwacué peebáidáaná siùca àta nùanàacatalépináta. ²⁶ Cawinácaalí imawènìadéeyéica báawéeri, imàníiyéi nacái mamáalàacata càide iyúwa nuwàwáaná àta néetácatalétawa, numàacaca nacùaca núapicha macái èeri mìnánái. ²⁷ Càide iyúwa Núaniri Dios imàacáaná nucùaca èeri mìnánái Dios íiwítáise iyúwa, càita nacái nùasu wenàiwica nacùapíná èeri mìnánái cachàiníiri

iyú, nàuwichàidapiná nacái macáita wenàiwica càmíiyéica yeebáida nutàacái, càide iyúwa hierro ibaquiadacaalí catùà achúmáanamata yéemáanamí. ²⁸ Numàaca nacái nàyaca nucamaláná irìcu, yái nucamaláná icànéerica càide iyúwa dùlupùta icànáaná waiquéerica mapisáisiwata. ²⁹ Càuwíiyéicalícué píá, péemiácué cayába yái tàacáisica Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

3

El mensaje a Sardis

¹ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Sardis iyacàlená irìcu: 'Cài núumacuéca pirí, núa iyéerica yáapicha yái Espíritu Santoca máiníri cayábaca, núa idènièrica nacái siete namanùbaca dùlupùta: Núalíacawa ìwali macáita píibaidacalécuéca. Nuémiácué piináwaná ìwali cáucasacué píá, quéwa nuicácuéca píá càyéide iyúwa yéetéeyéimiwa. ² Pimichàidacué píiwitáisewa, pichàiniadacué píiwitáise cayábéeriwa iyéericuéca pirí quiríta, iwàwéerica ichàbacawa píicha, nuicácáiná yái pimàníricuéca càmíirica cayába Nucuèriná Dios iicáca. ³ Iná píináidacuéwa ìwali yái tàacáisi péemièricatécué, peebáidéericatécué nacái quéechacáwa. Pimànicué mamáalàacata cayábéeri càide iyúwa yái tàacáisi ímáaná. Piwènúadacué píiwitáisewa píibáyawaná íchawa. Càmicaalícué pimichàida píiwitáisewa, yásí nùanàacué píatalé càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí càmícatáita wenàiwica icùà nùanàaca, càmítacué nacái píalíawa chácaalínacaalí nuénáiwana yàanàa nùanàacatáipínacué píatalé. ⁴ Quéwa abénaméeyéicué péená Sardis iyacàlená mìnanaí càmíta nàya cabáyawanéeri iyú. Càide iyúwa wenàiwica icùacaalí masacàata ibàlewa, càita nacái abénaméeyéi péenacué nacùaca níawawa masaquèeri iyú, báawéeri ícha. Yá áiba èripiná nèepunícawa núapichawa nabàle cabalèeri yáapichawa namànicáiná cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná cháí èeri irìcu. ⁵ Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, nadèniapiná nabàlewa cabalèeri. Càmita nacái nutunúa náipidená cuyàluta irìcuíse yái cuyàlutaca idènièrica náipidená macáita cáuyéica càmíiyéica imáalàawa. Yá nucàlidapiná naináwaná ìwaliwa nùasunáica nía Núaniri Dios iríwa, yàasu ángelnái irí nacái. ⁶ Càuwíiyéicalícué píá, péemiácué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Filadelfia

⁷ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Filadelfia iyacàlená irìcu: 'Cài núumacuéca pirí, núa Mabáyawanéerica, núa yái Báisíirica, núa rey David itaquéerinámica, imàaquéerica nacái wenàiwica iwàlùacawa Dios iyacàle irìculé, Dios icùacataléca macáita. Nùacùacaalí nalíni, yá canáta yáaliméeri ibàllaca náichani. Néese nubàliacaalí náichani, canácata nacái yáaliméeri yàacùaca nalíni. Péemiácué: ⁸ Cayábaca nuicáca yái pimàníricuéca. Péemiácué cayába, numàacacué picàlidaca nuináwaná ìwali áibanái irí, càmítacué nacái yéewa nasàiwicaca pirí wawàsi, peebáidacáinácué nutàacái, càmítacué nacái piwènúada píiwitáisewa nuícha, éwitacué càmícaníta máiní cachàinica píá. ⁹ Péemiácué cayába. Nàyaca píyacàle néeni abénaméeyéi judío icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa judíosíwacasa nía, quéwa nachíwa meedá, càmícanína neebáida nutàacái báisíiri iyú. Satanás yéewáidacaléca nía meedá. Mesúnamáita numàacapiná nabàlùacawa nàulul ipùata iyúwa píipunitacuéwa nàacaténacué

picàaluíniná. Yásí náalíacawa cáininácuéca nuicáca pía. ¹⁰ Pidécuéca peebáidaca nutàacái pìidenìacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, íná nucùapínácué píawa áibaalípiná yùuwichàacáisi yàanàapínácaalí macái cáli ìwali, yùuwichàidacaténá èeri mìnanaí. ¹¹ Nùacawa néese caquialéta. Peebáidacué tàì ímèeri iyú yái peebáidéericuéca; picácué pimàaca áibanái iwènúadacuéca nuícha píiwitáise ipíchanácué piúcaca píchawa píasu cawèníri coronawa Dios iwàwéericuéca yàaca pírí áiba èeriwa. ¹² Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numàacapíná nàyaca Nucueríná Dios yáapicha càiripináta, càide iyúwa àicu íricusi ibàluèriwa càiripináta Dios yàasu templo irìcuírca. Canácatáita nàawa Dios ícha. Nutànàapíná nacái Nucueríná Dios ípidenáwa nàwali yái Nucueríná Dios ìyacàle ípidenáwa nacái, yái yàcalé ípidenéerica Wàlisài Jerusalén, iricuèripínácaawa chènuníse Nucueríná Dios yàatanáise. Nutànàapíná nacái nuípidená wàlisàiwa nàwali. ¹³ Càuwíyéicaalícué pía, péemiácué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Laodicea

¹⁴ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuerínásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Laodicea ìyacàlená irìcu: ‘Cài núumacuéca pírí, núa ípidenéerica Báisíiri, càmirica ichìwáida wenàiwica, núa icàlidéerica báisíiri iyúni, núa idàbéericaté macáita Dios irípiná cháì èeri irìcu: ¹⁵ Nùalíacawa ìwali yái macáita pimànipínácuéca. Nùalíacawa càmitacué máini píwènúadaca nuícha píiwitáisewa, càmitacué nacái máini pimichàida píiwitáisewa peebáidacaténá cayába nutàacái. Iwàwacutácué píináidacawa càinácaalí pimànipíná. ¿Píwènúadapínásicué nuícha píiwitáisewa? ¿Néeni, pimichàidapínásicué píiwitáisewa? ¿Càinásicué pimànipíná? ¹⁶ Néese, càmicáinácué peebáida cayába nutàacái macái píwàwalícuéca, íná núucapínácué nuíchawa pía. ¹⁷ Picàlidacáinácué càì píwaliwa: “Càasuíyéica wía, máini nacái cayábaca wía. Wadéca weedáca walíwa manùba wàasupínáwa. Càmita wawàwacutá Dios iyúudàaca wía”, càicué píimaca píwaliwa. ¿Cánácué càmita píalíawa cáuláicaca píiwitáise píbáyawaná iyúwa? Dios íicácuéca pía càiyéide iyúwa catúulécaneyéi, màasuíyéi nacái. Matuíyéicué nacái píiwitáise, báica nacáicué pía píbáyawaná ìwaliwa iyúwa mabàléeri wenàiwica. ¹⁸ Iná nùalàacué pía pimàacáanápinácué numànica pírí cayábéeri manuísíwata càide iyúwa wenàiwica iwéndacaalí áiba wenàiwica irí cayábéeri oro masaquèericaté namànica quichái irìcu. Néese idécanáami numànicuéca pírí cayábéeri, yásí báisícata càasuíyéicuéca pía chènuníseeri cawèníri iyú. Peedácué nacái nuícha píiwitáisepiná mabáyawanéeri càide iyúwacué píbàlepiná cabalèeri, ipíchanácué báica pía píbáyawaná ìwaliwa. Pimàacacué nuchùnìaca píiwitáise matuírica càide iyúwa natuí idàbená ichùnìacaalí wenàiwica ituí, catuícaténácué píiwitáise, píalíacaténácuéwa nùwali. ¹⁹ Nùalàaca nùasunái cachàiníiri iyú, macáita wenàiwica cáininéeyéica nuicáca. Nùuwichàidaca nía nacái. Iná pimichàidacué píiwitáisewa càiripináta, píwènúadacué nacái píiwitáisewa píbáyawaná íchawa. ²⁰ Péemiácué cayába, mesúnamáita nùacawa néese, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capli ípunita imáidacaténá wenàiwica ìyeyéica caplirìcu. Cawinácaalí yéemièyéica nutàacái, nawàwacaalí neebáidaca nutàacái, yá càica níade iyúwa wenàiwica yàacùacaalí icapèe inùmawa áiba irí, yeedácaténá yàataléwani. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, yásí nùyaca náapicha, nàyaca nacái núapicha, càide iyúwa wenàiwica iwàlùacaalíwa caplirìculé iyáacaténá iyáacaléwa yéenanái yáapichawa.

21 Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numàacapiná náawinacawa núapicha nùalubái ínatalé, nacùacaténá macáita núapicha, càitatéde iyúwa numawèniadánaté báawéeri, néese núawinacatéwa Núaniri Dios yáapichawa, yàalubái ínatalé nucùacaténá macáita yáapicha. 22 Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

4

La adoración en el cielo

1 Néeseté idécanáami Wáiwacali càì ímaca nulí, yáté nuicáidaca chènuniré, yá péemiacué cayába, nuicáca abéeri capíi inùma yàcùacanéerica. Néese idàbáanéeri tàacáisi nuémièricaté itàaníca nulí iyúwa cachàiníiri trompeta isàna, yácata tàacáisi ímaca nulí àniwa: "Pimichàawa síisaara. Yá núasáidaca pírí càinácaalí ichàbáanápínacawa áibaalípiná", ímaca nulí. 2 Aquialénamata Espíritu Santo icùaca nuíwitáise manuísíwata, péemiacué cayába, Espíritu Santo imàacaca nuicáca cayábéeri yàalubáisi ibàluèricawa chènunibàa. Nuicáca abéeri yáawinéericawa yàalubáisi ínata icùacaténá macáita. 3 Yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata càiride iyúwa waicáaná cuniéri íba cabalèeri ípidenéeri jaspe, iyúwa nacái waicáaná íba ípidenéeri cornalina quíiréeri, cuniéri nacái. Yá mèlumèluwaca àrawàli icànaca yàalubáisi itéese càide iyúwa waicáaná cuniéri íba esmeralda ipuléeri. 4 Nàyaca yàalubáisi itéesebàa áiba veinticuatro namanùbaca yàalubáisi. Náawinacawa yàalubáisi ínata veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái. Idènièyéi cabalèeri ibàlewa. Nadènià nacái nàasu coronawa yáawami orota náiwita ìwaliwa. 5 Yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata icànaca mamáalàacata iyúwa énu icànáná, itàaníca nacái càide iyúwa wémianá cachàiníiri énu isàna tírírcaalí. Nàyaca yàalubáisi ípunita siete namanùbaca lámpara nacáiyéi idènièyéica icamaláwa, quichái ipèrùu nacáiri. Yái quicháica, yácata máiníiri cayábaca Espíritu Santoca. 6 Iyaca nacái calisa nacáiri yàalubáisi ípunita, abéeri calisa càiride iyúwa vidrio máiníiri cuniáca. Yàalubáisi itéesebàa nàyacaté báinúaca cáuyéi ángel madécanéeyéi ituí naicácaténá napíchaléwa, naicácaténá nacái náinataléwa. 7 Yái idàbáanéeri ángel cáurica càiride iyúwa león iicacánáwa. Pucháibáaná cáuri ángel àniwa càiride iyúwa toro iicacánáwa. Máisibáaná cáuri ángel àniwa càiri inànde iyúwa asíali. Báinúacáná cáuri ángel àniwa càiride iyúwa áwa iicacánáwa idècunitàacá yáalanícawa. 8 Níái báinúaca ángel cáuyéica nadèniaca seis namanùbaca nàanabáíwa náalimáwanama. Macái cáuyéi ipuniéyéiwa natuí iyúwa náinatabàawa, nalícuísewa nacái. Yá càì náimaca èeríapinama, táiyápinama mamáalàacata:

"¡Mabáyawanéericani, mabáyawanéericani, mabáyawanéericani, yái Wacuèriná Dios cachàinírca náicha canánama, yái ìyéericaté, ìyéerica nacái siùcade, ìyéeripiná nacái càiripináta, càimíiri imáalàawa!" càì náimaca.

9-10 Néese idècunitàacá cáuyéi ángel nàaca icàaluíniná, nàaca nacái iyéininá, nàaca nacái irí cayábéeri, yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata, ìyéerica càiripináta èeri càimíiri imáalàawa, yá veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái náuwàa naliacawa nanùmáawawa irí, yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata, nàacaténá icàaluíniná, yái ìyéerica càiripináta èeri càimíiri imáalàawa. Yá naliadaca nàasu coronawa yàalubáisi yàabàli idaní náasáidacaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía. Yá náimaca irí:

11 "Máiní cayábéeri píiwitáise, pía Wacuèriná Wáiwacali Dios, íná wàaca picàaluíniná, wàaca nacái píimiétacáná, wáalíaca nacáíwa máiní

cachàiníríca píá, pidàbacáináté macáita, yá nàyacaté píiwitáise iyú, pidàbacáináté nía”, càì nàimaca nacántàaca.

5

El rollo escrito y el Cordero

¹ Néeseté nuicáca cuyàluta iwawanèeriwa icáapirìcu yéewápuwáise, yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata. Yái cuyàluta iwawanèericawa idèniaca tàacáisi irìculéwa, ínatawáise nacáiwá. Yái cuyàluta nadacuèrica cayába siete namanùbaca nadacuèrica iyúni. ² Néese nuicáca áiba ángel cachàinírí. Yá isutáca yéemlawa nía macáita. Ímaca cachàinírí iyú: “¿Cawínásica wenàiwica Dios ibatèeripiná iwasàaca yái nadacùanácani, yàacùacaténá yái cuyàlutaca?” Ímaca yái ángelca. ³ Quéwa canáca náicha níái chènuníséeyéica, nía nacái iyéeyéica cháì èeri irìcu, nía nacái yéeteyéimicawa, canácata yáaliméeri yàacùaca cuyàluta, iléecaténátáni. ⁴ Yá nuícháníca manuísíwata canácáiná nàanèeri wenàiwica Dios ibatèeripiná yàacùaca cuyàluta, iléecaténáni. ⁵ Néese abéeri néená níái nacuerinánáica ímaca nulí: “Píca pícháaní quirínama. Piicáida irí cayába, yái israelita icuèrinásàiri, rey David itaquèrinámica, idéca imawèniadaca báawéeri, yéewacaténá iwasàaca siete namanùbaca nadacùanáca, yàacuèeripiná nacái cuyàluta”, ímaca nulí.

⁶ Néese nuicáca Cordero ibàluèericawa nèewi yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái nacuerinánáica. Yái Cordero idèniaca icháunáwa bàalutécáiná nanúacani iyúwa sacrificio. Idèniaca nacái siete namanùbaca ichàlewa, siete namanùbaca nacái ituíwa. Níái siete ituí ímáanáca càicanide iyúwa máinírí cayába Espíritu Santo Dios ibànuèrica macái cáli ínatalé. ⁷ Néese Cordero yàaca yeedáca cuyàluta icáapi yéewápuwáise ícha, yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata. ⁸ Néese Cordero idécanáami yeedáca cuyàluta, yá báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái veinticuatro namanùbaca nacuerinánáica náuwàa naliacawa nanùmáawawa Cordero irí nàacaténá icàaluíniná. Nacuèrinánái náalimáwanama nadèniaca arpa, nadèniaca nacái bacàa níawami orota ipuniyéyiwa pumèníri isàni iyú. Yái pumèníri isàni ímáanáca càicanide iyúwa nasutáaná Dios ícha, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. ⁹ Yá nacántàaca wàlisàì canción Cordero irí. Náima nacántàaca càì:

“Dios imàacaca peedáca yái cuyàlutaca, piwasàanápiná nadacùanácani, pimàacacáináté nanúaca píá iyúwa sacrificio, yá piwèniacaté wenàiwicanái píranámi iyúwa Dios irípiná nèewíise macái yàawírí, macái itàaníyéica áiba tàacáisi iyú nacái, macái wenàiwica nacái, macái cáli néeséeyéi nacái.

¹⁰ Pidéca pimàacaca Dios yàasu wenàiwicaca nía, icuèyéipiná macáita píapícha, isutéeyéipiná nacái Dios ícha wenàiwicanái irípiná, yá nacùapiná macái cáli”, nàimaca nacántàaca.

¹¹ Yáté nuicáidaca néré, yá nuémíaca madécaná ángel isàna ibàluèeyéicawa natéesebàa yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái nacuerinánáica. Nuicáca madécaná millones namanùbaca ángel, càmiyíeyi wenàiwica yáalimá iputàaca nía, càisimalénácaalí nía.

¹² Yá nàimaca cachàinírí iyú: “¡Wàacué Cordero icàaluíniná, yái Cordero imàaquèericaté nanúacani iyúwa sacrificio, yácaná Dios idéca imàacaca Cordero icùanápiná canánama, idéca imàacaca càasuírícani, yái Cordero! ¡Máiní cáalíacáirícani yái Cordero, cachàinírí nacái íiwitáise! ¡Cayábaca waicácani, wàacué nacái icàaluíniná, wàacué nacái irí cayábéeri!” càì nàimaca níái ángelca.

13 Nuémia nacái macáita Dios idàbéeyéica náimaca irí, macái iyéeyéica chènuniré, cáli ínatéeyéica nacái, nía nacái yéetéeyéimicawa, úni irícuíyéica nacái, macáisiwa canánama náimaca Dios irí. Càì náimaca:

“¡Wàaca cayábéeri irí yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata, irí nacái yái Corde-roca! ¡Cáimiétaquéeri iyú waicáca nía, wàaca nacái nacàaluíniná! ¡Máini cachàinica náiwitáise càiripináta, èeri càmiri imáalàawa!” náimaca.

14 Néese báinúaca ángel cáuyéica náimaca: “¡Báisiíta, amén, càita nacái wáimaca!” càì náimaca. Níái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái nabàlùacawa nàulù iyúwa nàcaténá icàaluíniná, yái iyéerica càiripináta, càmirica imáalàawa.

6

Los siete sellos

1 Néeseté nuicáca Cordero iwasàaca idàbáanéeri néená níái siete namanùbaca nadacùanáca cuyàluta iwawanéericawa. Yá nuémia abéeri néená níái ángel cáuyéica ímaca cachàiníri iyú càide iyúwa tiríricaalí: “¡Aqualé, pía piicáca!” càì ímaca. 2 Néeseté nuicáidaca néré. Yá, péemiacué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái aslali yáawinéericawa caballo ínata idèniaca demápu imàniripiná iyú ùwicái. Yá náawináidaca corona íwita ìwali. Néese imawèniadaca yàacawa imawèniadacaténá mamáalàacata áibanái.

3 Néese Cordero iwasàaca pucháibáaná nadacùanáca cuyàluta, yá nuémia pucháibáaná cáuri ángel ímaca: “¡Aqualé, pía piicáca!” càì ímaca. 4 Yá áiba caballo imusúacawa, máini quíiréeri quéwa, càide iyúwa waicáaná irái. Nuicáca wenàiwica yáawinéericawa caballo ínata. Yá namàacaca imànínápiná ùwicái cháì èeri irícu, ipíchaná wenàiwicanái nàyaca matuíbanáiri iyú, imàacáanápiná nacái wenàiwicanái inúayacacawa. Yá nàaca irí cáaléeri espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica.

5 Néese Cordero iwasàaca máisibáaná nadacùanáca cuyàluta, yá nuémia máisibáaná cáuri ángel ímaca: “¡Aqualé, pía piicáca!” càì ímaca. Yaté nuicáidaca néré. Yá, péemiacué cayába, nuicáca cúulíri caballo. Yái yáawinéericawa caballo ínata idèniaca abéeri wapésáidáaná imiéri. 6 Néese nuémia tàacáisi nacáiri cáuyéi ángel yèewibàa, yá ímaca: “Abéeri kilo trigo ituíná iwèníri abéeri denario, yái abé èeri iwènicatáica. Máisiba kilo nacái cebada ituíná iwèníri abéeri denario, picá quéwa pimàni báawéeri olivo inàlimaná irí, uva ibànacalená irí nacái”, càì ímaca.

7 Néese Cordero iwasàaca báinúacáaná nadacùanáca cuyàluta, yá nuémia báinúacáaná cáuri ángel ímaca: “¡Aqualé, pía piicáca!” càì ímaca. 8 Néese nuicáidaca néré, yá péemiacué cayába, nuicáca áiba caballo éewéeri nacáiri. Yái yáawinéericawa caballo ínata ípidená Yéetácáisi. Aiba ípidenéerica Infierno yàacawa Yéetácáisi yáapicha. Namàacaca Yéetácáisi, Infierno nacái nanúanápiná madécaná èeri mìnánái. Macái néená níái báinúaquéeyéica wenàiwicaca, abéeri néená yéetácawa. Yá nanúaca wenàiwicanái ùwicái iyú, máapicái iyú nacái, uláicái iyú nacái. Nachùulìa nacái caluéyéi cuwèesi nanúanápiná wenàiwica.

9 Néese Cordero iwasàaca cinconá imanùbaca nadacùanáca cuyàluta, yaté nuicáca nacáucami altar yáapiré, níái Dios yàasu wenàiwicaca nanuéyéicaté neebáidacáinaté Dios itàacái, ìwalíise nacái yái tàacáisi báisírira nacàlidéericaté wenàiwicanái irí. 10 Néese náimaca cachàiníri iyú: “Wacuèriná Dios mabáyawanéeri, wáalíacawa pimànica macáita càide iyúwa píimáaná machíwéeri iyú. ¿Chácaalínápinácaalí piùwichàidapiná èeri mìnánái ìwalíise yái nanúanáca wía?” càì náimaca. 11 Néese yàaca nalí cáaléeri nanáawanipiná cabalèeri. Yá ichùulíaca nacùanápiná achúmáanata èeri quiríta àta nanacáiyéi yéetacalétawa

íibaidéeyéica Náiwacali irípiná, nía nacái néenánáica iwàwacutéeyéica yéetácawa càide iyúwaté néetáanáwa.

¹² Néese Cordero iwasàaca seisná imanùbaca nadacùaná cuyàluta, yáté nuicáidaca néré, péemiacué cayába, nuicáca cáli icusúacawa cachàiníiri iyú, yá catáca èeri càide iyúwa waicáaná cúulíri wáluma. Yá nacái macàpucuícaalí quéerica, quíiraca úa càide iyúwa waicáaná iráí. ¹³ Dùlupùta nacái nacaláacawa cáli ínatalé càide iyúwa higuera yéetaná imàacacaalí icaláacawa iyacanáca éemírica cachàinicáiná cáuli ipùaca ìwali. ¹⁴ Yá capìraléeri cáli icacanácawa chènuníise càide iyúwa wáluma icacanácaalíwa. Néese iwawanàacawa abéemàalé, abéemàa néese nacái càide iyúwa cuyàluta íbáiná iwawanàacaalíwa. Yá canáca capìraléeri cálimica. Yá macái dúli manuínaméeyéi, macáita nacái iwàwata nachacàacawa nàyacatái íchawa. ¹⁵ Néese macáita èeri mìnánái nabàacawa íba yéecalìcubàa, íba isabàìcubàa nacái. Macáita nabàacawa, níái èeri mìnánái icuèrinánáica, nía nacái wenàiwica íiwacanánáica, nía nacái úwi íiwacanánáica, nía nacái càasuíyéica, nía nacái cachàiníiyéica úwica, macáita èeri mìnánái canánama, nía nacái íibaidéeyéica mawèníiri iyú áibanái irí, nía nacái yèepuníiyéica máiwacalináwaca. ¹⁶⁻¹⁷ Yá náimaca manuínaméeyéi dúli irí, manuínaméeyéi íba irí nacái: “¡Picaláacuéwa wáinatabàa, pibàacué wía ituí ícha, yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata, ícha nacái Cordero yàasu yùuwichàacáisi íbànùèripináca wàwali! Idéca yàanàaca wéenáiwaná nàuwichàidacatáipináta wía, yá canácata wéená yáaliméeri ídenìaca nàasu yùuwichàacáisica”, càì náimaca.

7

Los señalados de las tribus de Israel

¹ Idécanáamité nuicáca càì, yá nuicácaté áiba yéenáiwanási nacáiri, yá nuicáca báinúaca ángel íbàluèyéicawa chènuniré, iwicáubàa yái èeriquéi macáirica. Yá náibàaca macái cáuli ipíchaná cáuli ipùaca cáli ìwali, manuíri úni ìwali nacái, àicunái ìwali nacái canánama. ² Néeseté nuicáca áiba ángel imichàacawa cáli ínatáise èeri imusúacatáiseacawa. Yá ángel idèniaca cáuri Dios yàasu néenáiwanápiná. Angel icálidaca nalíni cachàiníiri iyú, níái báinúaca ángel Dios yèeyéicaté ichàinipiná nàuwichàidacaténá cáli, manuíri úni nacái. Yá íimaca nalí: ³ “¡Picácué piùwichàida cáli, manuíri úni nacái, àicunái nacái càmicaalíca wachanàida Dios yàasu néenáiwanápiná napùdàlicu, níái Wacuèriná Dios yàasu wenàiwica íibaidéeyéica irípiná!” càì íimaca yái ángelca.

⁴ Néese nuémíaca càisimalénácaalí nía idènièyéica Dios yàasu néenáiwanápiná napùdàlicu. Namanùbaca nàyaca ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca israelitanái, nèewíise macáita israelita yàawiríanáica. ⁵ Doce mil namanùbaca Judá itaquénáinámi idènièyéica Dios yàasu néenáiwanápiná napùdàlicu. Càita nacái doce mil namanùbaca Rubén itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Gad itaquénáinámi. ⁶ Càita nacái doce mil namanùbaca Aser itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Neftalí itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Manasés itaquénáinámi. ⁷ Càita nacái doce mil namanùbaca Simeón itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Leví itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Isacar itaquénáinámi. ⁸ Càita nacái doce mil namanùbaca Zabulón itaquénáinámi. Càita nacái doce mil José itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Benjamín itaquénáinámi.

La multitud vestida de blanco

⁹ Idécanáamité nuicáca càì, yá nuicáca áiba yéenáiwanási nacáiri, péemiacué cayába, yá nuicáca chínamái wenàiwica canáca yáaliméeri iputàaca nía, macái íiwitáaná cáli néeséeyéi yéenáca, macái yàawiría yéená nacái, macái wenàiwica íiwitáaná yéená nacái, macái itàaníiyéica áiba tàacáisi iyú íiwitáaná yéená

nacái. Yá nabàlùacawa yàalubáisi ípunita, Cordero ípunita nacái. Nadèniaca cáaléeri nanáawani cabalèeriwa. Nadèni wisìri nacáiri ibáiná nacáapi irìcuwa.

¹⁰ Macáita náimaca cachàiníri iyú:

“¡Wacuèriná Dios, yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata, Cordero nacái, nadéca nawasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha!” còi náimaca.

¹¹ Néese macáita ángel ibàluèyéicawa yàalubáisi itéese, nacuèrinánái itéese nacái, báiúnaca cáuyéi ángel itéese nacái, náuwàa nalìacawa nanùmáawawa yàalubáisi ípunita nàacaténá Dios icàaluíniná. ¹² Yá náimaca:

“¡Báisíta, amén! ¡Wacàlidacué Wacuèriná Dios iináwaná ìwaliwa cayábéericani, wàacué nacái icàaluíniná! ¡Máiní cáalíacáica Wacuèriná Dios, wàacué irí cayábéeri, cáimiétaquéri iyúcué waicácani, máiníri cachàinica íiwitáise càiripináta èeri càmíri imáalàawa! ¡Báisíta, amén!” còi náimaca.

¹³ Néeseté abéeri néená níái nacuèrinánáica isutáca yéemìawa núa. Yá íimaca nulí: “¿Píalásica cawinácaalí níái idènièyéica cáaléeri nanáawani cabalèeriwa, síisáanacaalí nacái nàanà?” còi íimaca nulí. ¹⁴ Néese núumaca irí: “Càmita núalíawa. Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni”, núumaca irí. Néese íimaca nulí: “Nadéca namusúacawa manuíri yùuwichàacáisi ícha. Dios idéca imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha, neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa nabáyawaná ìwalíise.

¹⁵ “Iná yéewa nàyaca Dios yàasu yàalubáisi ípunita. Náibaida irípiná táiyápinama, èeríapinama nacái yàasu templo chènuníiséeri irìcu. Yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata iyaca náapicha icùacaténá nía.

¹⁶ Càmita quirínama máapica nía, càmita quirínama macàla nawàwa nacái. Càmita èeri yeemá níawa. Uuléeri nacáywa càmita íisa nía quirínama.

¹⁷ Yái Cordero iyéerica yàalubáisi ípunita icùapiná níawa càide iyúwa pastor icùacaalí ipiranái ovejawa cáininéeri iyú. Yá Cordero imàacaca nàiraca úni yèerica nacáuca càmíri imáalàawa. Dios nacái itunúapiná náicha natuíyáa”, còi íimaca nulí.

8

El séptimo sello y el incensario de oro

¹ Néese nuicácaté Cordero iwasàaca cuyàluta íchani, yái sietená namanùbaca nadacúanacani, yá masànaca macáita chènuniré cawàwanáta media hora.

² Néese nuicáca siete namanùbaca ángel ibàluèyéicawa Dios ípunita. Yàaca nalí siete namanùbaca trompeta. ³ Néese áiba ángel yàanàaca. Idèniaca quichái yàalu oro yáawamíríca. Yá ángel ibàlùacawa altar ípunita. Nàaca irí manùba pumèníri isàni. Yèewìadaca pumèníri isàni nèewi níái nasutáanaca Dios ícha, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. Néese ángel yeemáca pumèníri isàni altar ínata, yái altar oro yáawamíríca ibàluèricawa yàalubáisi ípunita. ⁴ Càita pumèníri ísalená imichàacawa ángel icáapi ícha chènuniré Dios ípunita, yáapicha yái nasutáanaca Dios ícha, níái Dios yàasu wenàiwicaca. ⁵ Néese ángel yeedáca quichái yàaluca, yá ipuníadaca yàalu quichái iyú altar ínatáiséeri quicháica. Néese ángel yúucaca quichái yàalu chènuníise cáli ínatalépiná. Yá nuemìaca madécaná énu isàna, madécaná tàacáisi nacái. Nuicáca madécaná énu icànaca mèlumèluwaca. Cáli nacái icusúacawa.

Las trompetas

⁶ Néese níái siete namanùbaca ángel idènièyéica siete namanùbaca trompeta nabàlùacawa napùllacaténá nàasu trompetawa.

⁷ Yái idàbáanéerica ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá granizo íba nacáiyéi yúuwàacawa cáli ínatalé quichái yáapicha yèewièricawa irái iyú. Yá yeemáca madécaná cáli. Macái néená níái máisibéyéica cálica, abéeri néená yeemáca.

Yeemáca nacái manùbéeyéi àicu. Macái néená níái máisibéeyéica àicuca, abéeri néená yeemácawa. Yeemáca nacáwa macáita masicái ìyéerica cáli íinata.

⁸ Néese pucháibáaná ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá áiba wawàsi yúuwàacawa manuíri úni yáaculé, yái wawàsi manuírca dúli nacáiri iicacánáwa, yeeméericawa quichái iyú. ⁹ Néese madécaná manuíri úni nachacamàacawa irái iyú. Macái néená níái máisibéeyéica manuíri única, abéeri néená ichacamàacawa irái iyú. Manùbéeyéi néetácawa ìyéeyéica manuíri úni yáaculé. Ata alénacaalí manuíri úni ichacamàacawa irái iyú, yá macáita néetácawa ìyéeyéica úni yáaculé, càita nacái manùbéeyéi nave imáalàacawa, lancha nacáiyéica yèeyéicawa úni yáacubàa. Macái néená níái máisibéeyéica naveca, abéeri néená imáalàacawa náicha.

¹⁰ Néese máisibáaná ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá manuíri dùlupùta nacáiri yúuwàacawa chènuníise yeeméericawa cachàiníiri quichái iyú. Yá dùlupùta nacáiri yúuwàacawa madécaná inanába yáaculé, únibàa nacái, úni imusúacatáisecawa cáli irícuíse nacái. ¹¹ Yái dùlupùta ípidenéeri Ipisíiri. Yá macái néená níái máisibéeyéica única, abéeri néená ichacamàacawa ípisíiri iyú. Yá madécaná wenàiwica néetácawa úni iyú, ípisíiricáináni.

¹² Néese báinúacáaná ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá imáalàacawa máisibáaná néená èeri icamalánaca, máisibáaná yéená nacái quéeri icamalánaca, máisibáaná néená nacái níái dùlupùta nacamalánaca. Càita catáca máisibáaná néená nacamalánaca. Càmita nacái nacàna máisibáaná néená èerlapi, táiyápi nacái.

¹³ Néeseté nuémíaca néré, yá nuémíaca áiba ángel áwa nacáiri imáidaca cachàiníiri iyú idècunitàacá yáalanícawa cáli iwicáubàa machacànita. Yá íimaca: “¡Máinícué piùwichàapinácawa, píacué èeri mìnánáica báawéeyéica íiwitáise, casànapinácaalí áiba trompeta mamáalàacata, áiba máisiba ángel ipùlièyéipináca mesúnamáita!” càì íimaca.

9

¹ Néeseté nuémíaca cinconá imanùbaca ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá nuicáca áiba ángel dùlupùta nacáiri iicacánáwa irícuèricatéwa chènuníise cáli íinatalépiná. Nàaca irí llave yàacùacaténá utàwi inùma yái máiníirica depuúwaca. ² Néese ángel yàacùaca utàwi inùma máiníirica depuúwaca. Yá ísa imichàacawa utàwi inùma irícuíse càide iyúwa yùucanási íisalená. Yái ísa utàwi irícuíséerica catáca imànica èeri icamaláná, macái cáuli nacái. ³ Néese wiríichu nacáiyéi namusúacawa ísa yèewíise, yá nàacawa cáli íinatabàa. Níái wiríichu nacáiyéica nadèniaca náiwíwa náucacaténá wenàiwica càide iyúwa chália yúucáaná wía. ⁴ Iwàwacutápiná càmita nàuwichàida masicái idàwinèericawa cáli íinata, macái bànacalé nacái, macái àicu nacái canánama. Abéta iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica canéeyéica irí Dios ípidená napùdàlicu. ⁵ Iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica cinco imanùbaca quéeripiná, càmita quéwa ibatàa wiríichu inúaca wenàiwica. Yái icáicha cáiwica wenàiwica iríni càide iyúwa chália yúucáaná wía.

⁶ Néenialípiná wenàiwica nacutáca néetácacaténáwa quéwa càmita náalimápiná néetácawa. Máiní nawàwapiná néetácawa, quéwa yéetácáisi càmlíripiná ílibàa nía.

⁷ Níái wiríichu càica níade iyúwa caballonái úwinái ichùnìeyéica namànicaténá ùwicái. Nadèniaca corona oro yáawamíiri náiwita ìwaliwa. Wiríichunái càiyéi inànide iyúwa wenàiwica inàni. ⁸ Nadèniaca nacái náiwita íbáináwa càide iyúwa inanái íiwita íbáiná. Nadèniaca nacái nayéiwa càide iyúwa león cháwi nacáiri iyéi. ⁹ Nadèniaca náimamiwa càide iyúwa hierro nàucutalícuwa, ípíchaná áibanái isutàaca nía. Casànaca nàanabái idècunitàacá náalanícawa càide iyúwa wéemíaná manùbéeyéi caballo yàabàli isàna ipíacawa

itéeyéica madécaná carro ùwicái nérépiná. ¹⁰ Nadènlaca nacái nasìpiwa càide iyúwa chália íwi. Náiwi idènièrica icáichawa yùuwichàidacaténá wenàiwica cinco quéeripiná. ¹¹ Níái wirìichu nadènlaca náiwacaliwa, yái ángel icuèrica utàwi máinírca depuúwaca. Angel ípidená Abadón hebreo itàacái iyú, Apolión griego itàacái iyú, ímáanáca “Imáalàidéeri wía”.

¹² Yácata idàbáanéeri yùuwichàacáisi manúrica yàanèeripináca èeri mìnanáí ìwali. Péemíacué cayába, nàyaca pucháiba yùuwichàacáisi mamáalàacata yàanèeyéipiná mesúnamáita.

¹³ Néese seisná ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá nuémíacaté tàacáisi imusuéricawa nèewíise níái altar iculuwí báinúaca, yái altar oro yáawamírca, iyéerica Dios ípunita. ¹⁴ Yái tàacáisi ímaca seisná ángel irí ipùlièrica yàasu trompetawa: “Píwasàa báinúaca ángel idacuèyécawa manúri inanába néenibàa ípidenéeri Eufrates”, càì ímaca. ¹⁵ Yá iwasàaca báinúaca ángel nanúacaténá madécaná èeri mìnanáí. Macái néená níái máisibéyéica wenàiwicaca abéeri néená yéetápinácawa náicha. Níái báinúaca ángelca Dios idacúacaté nía iwasàacaténá nía áiba èeripiná. Abéerita Dios yáaliéricawa càinácaalí horapiná, èeripiná nacái, quéeripiná nacái. ¹⁶ Nuémíaca càisimalénácaalí úwinái níái yèeyéipinácawa caballo íinata. Nàacawa doscientos millones namanúbaca úwináica.

¹⁷ Nuicáca càì níái caballoca yéenáiwanási nacáiri irícuíse. Níái yèeyécawa caballo íinata nadènlaca nabàle dàaléeriwa nàucutabàawa, yái dàaléeri bàlesica quíréeri, capíraléeri nacái, éewéeri nacái. Caballonái nadènlaca náiwitawa càide iyúwa león cháwi nacáiri íwita. Imusúacawa caballonái inùmalícuíse: quichái, ísa nacái, azufre nacái, yái éewéeri íba yeeméricawa máiní ùuléeri iyú. ¹⁸ Yásí madécaná èeri mìnanáí néetápináwa, iyú yái imusuéricawa caballonái inùmalícuíse, yái quichái, ísa nacái, azufre nacái. ¹⁹ Níái caballoca nadènlaca nachàiniwa nanùma irícuísewa, nasìpi néeni nacáíwa. Nasìpi ipùata càiri iicácanáwade iyúwa àapi íwita. Nasìpi iyúwa nanúpiná wenàiwica.

²⁰ Quéwa níái wenàiwicaca iyéeyécáwaca mamáalàacata, càmiyécáwaca caballonái inúaca, càmita nawènúadapiná náiwitáisewa ícha yái báawéerica namànírica. Càmita nayamáida nàaca demonio icàaluíniná, ídolo icàaluíniná nacái, yái cuwáináí yéenáiwaná oroírca, platéeri nacái, broncéeri nacái, íbéeri nacái, àicuíri nacái. Níara ídoloca càmita náalimá naicáca, càmita nacái néemla, càmita nacái nèepuníwa. ²¹ Càmita èeri mìnanáí iwènúada íwitáisewa ícha yái nanúanáca wenàiwica, namànínáca nacái namàliyédewa, nayéedúaná nacái, naimáaná nacái áiba yáapicha càmicáhuaca náinusíwa, càmírca nacái nanírísíwa.

10

El ángel con el rollito escrito

¹ Néeseté nuicáca áiba cachàiníiri ángel iricuèricawa chènuníise. Yá yéepuèriwa acalèe iyú, idènlaca àrawàli íwita itéesebàawa. Inàni icànaca càide iyúwa èeri icànáaná. Càiri icàwade iyúwa waicáaná quichái. ² Idènlaca cuyàluta icáapi irícuwa, abéeri cuyàluta achúméerína yàacúacanéerica. Yá ángel ibàlùadaca yàabàli yéewápuwáisewa manúri úni yáaculé. Yá ibàlùadaca abéemàa yàabàli apáuwáisewa chuítaliré. ³ Néese imáidaca cachàiníiri iyú càide iyúwa león cháwi nacáiri íchacaalí. Idécanáami imáidaca, yá siete namanúbaca énu natàaníca nasàna iyúwa. ⁴ Idécanáami casànaca énunái, yá nuínáidacawa nutànàanápinaté énunái itàacái, quéwa nuémíaca tàacáisi chènuníiséeri. Yá ímaca nulí: “Pibàa tàacáisi áibanái ícha, yái tàacáisi siete namanúbaca énu náiméerica ìwali. Picá pitànàa yái náiméerica ìwali”, càì ímaca nulí.

⁵ Néese yái ángel nuiquéerica ibàluèricawa manuíri úni yáaculé, chuítaliré nacái, yá imichàidaca icáapi yéewápuwáisewa chènuniré. ⁶ Yá icàlidaca Dios yàasu tàacáisi cáimiétacanéri iyú, yái Dios ìyéerica càiripináta èri cà míri imáalàawa, yái idàbéericaté capiraléeri cáli, nía nacái chènuníiséeyéi cáli, nía nacái ìyéeyéica cháí èri irícu, manuíri úni nacái, nía nacái ìyéeyéica úni yáaculé. Yá íimaca: “Càmita quirínama Dios idècunìawa. ⁷ Yá yàanàpinácaalí sietená ángel yéenáiwana idàbacatáipináta ipùllaca yàasu trompetawa, yásí Dios imáalàidapiná imànìcani, yái ibèericaté wenàiwicanái íicha, càide iyúwa icàlidáanáté yàasu wenàiwicanái iríwa, níai profetaca”, càì íimaca.

⁸ Néeseté nuémìlaca àniwani yái tàacáisi chènuníiséerica. Itàníca núapicha àniwa, íimaca nulí: “Pìa peedáca cuyàluta yàacùacanéerica icápirícu yái ángel ibàluèricawa manuíri úni yáaculé, chuítaliré nacái”, càì íimaca nulí. ⁹ Néese nùacawa ángel yàatalé, yá nusutáca íichani yái cuyàluta achúméerínaca. Yá yàaca nulíni. Íimaca nulí: “Peedáni, piyáani. Idècunitàacá piyáacani, yá puchìchacani pinùma irícu càide iyúwa mába ituní, quéwa piyapícúca irícu, yásí ipisícani”, íimaca nulí.

¹⁰ Néese nuedáca achúméerína cuyàluta ángel icáapi irícuíse. Yá nuyáacani. Puchìchacani nunùma irícu, quéwa idécanáami nuwetúacani, yá ipisícani nudèerícuíse. ¹¹ Néese náimaca nulí: “Iwàwacutá picàlidaca tàacáisi àniwa Dios inùmalícuíse manùbéeyéi wenàiwica ìwali, manùbéeyéi cáli néeséeyéi ìwali nacái, nàwali nacái itàaníyéica áiba tàacáisi iyú, nacuèrinánái ìwali nacái”, náimaca nulí.

11

Los dos testigos

¹ Néeseté nàaca nulí cáaléeri metro sitúa nacáiri. Yá nuémìlcaté tàacáisi íiméerica nulí: “Aquialé, pialimáida Dios yàasu templo, nasutácàalu Dios íicha; pialimáida altar nacái, càisimaléná metrocaalí nadèniaca. Piputàa nacái càisimalénácaalí wenàiwica yèeyéica Dios icàaluíniná néenibàa. ² Picá quéwa pialimáida templo ibàacháwalená, néese pimàacani. Nadéca nàaca templo ibàacháwalená cà míyeyí judío irí. Yá nabawàidapináni nàabàli yáapiréwa yái yàcalé mabáyawanéerica Jerusalén iyacàlená, idècunitàacá nacùapinàcani cuarenta y dos quéeriwa. ³ Yá nubànùapiná pucháiba nùasu wenàiwicawa nacàlidacaténá nutàacái nunùmalícuíse mil doscientos sesenta èri. Nadèniapiná nabàlewa cúulíri wáluma cáucuíri, iyúwa nabàle iyáaná níai íicháaníyéica yéetéyeyéimiwa ìwali”, íimaca nulí.

⁴ Níai pucháiba icàlidéeyéipináca tàacáisi Dios inùmalícuíse, níacata pucháiba olivo yéetaná, níacata nacái pucháiba lámpara ibàluèyécawa Dios íipunita, yái icuèrica canánama. ⁵ Aibacaalí iwàwa imànica nalí báawéeri níai pucháibaca, yásí quichái imusúacawa nanùmalícuíse, níai pucháibaca, yá neemápináca macáita nàuwidenáwi. Càita iwàwacutá yéetáca cawinácaalí iwàwéerica imànica nalí báawéeri. ⁶ Níai pucháiba nadèniapiná nachàiniwa nabàllacaténá capiraléeri cáli ipíchaná unía yúuwàacawa néenialípiná idècunitàacá nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalícuíse. Nadèni nachàiniwa nacái nawènúadacaténá úni irái iyú. Yá náalimá nabànùaca macái íiwitáaná yúuwichàacáisica cáli ìwali iyúwata nawàwáaná.

⁷ Néese idécanáami namáalàidaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalícuíse, yásí caluéri cuwèesi imusuéripináca utàwi depuúwéeri irícuíse imànìpiná ùwicái náipunita. Imawènìladapiná níawa, yásí inúaca nía. ⁸ Yá nachéecami irìapináwa carretera irícubàa manuíri yàcalé irícu, Jerusalén iyacàlená, áibanáimi itààacatalécaté Náiwacali cruz ìwali. Espíritu Santo imàacaca wáallacawa Jerusalén iyacàlená mìnanaí nàyaca càide iyúwaté Sodoma iyacàlená mìnanaími

iyáanáté, iyúwa nacái Egipto yàasu cáli néeséeyéi iyáaná. ⁹ Néese máisiba èeri y mediopiná manùbéeyéi wenàiwica macái cáli néeséeyéi naicáidapiná nachéecami irí, níái icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càmita nabatàapiná áibanái ibàlìaca nía. ¹⁰ Casímáipináca èeri mìnánái iwàwa néetácanáamiwa níái icàlidéeyéimica. Casímáica èeri mìnánái iwàwa íná nàapiná nalíwáaca cawèníri, níacáiná pucháiba profetamica yùuwichàidaca èeri mìnánái.

¹¹ Quéwa máisiba èeri y medio idénáami, yásí Dios icáucàidapiná nía àniwa, yásí namichàapiná nabàlùacawa, yá máiní cáalupináca èeri mìnánái iicáca níái pucháibaca. ¹² Néese néemiapiná cachàiníri tàacáisi chènuníiséerica. Yá íimapiná pucháiba irí: “¡Pimichàacuéwa sísaara!” càipiná íimaca nalí. Yásí namichàapináca chènuniré acalèe yèewiré nàuwidenái yèewísewa. ¹³ Yáta cáli icusúapináwa máiní cachàiníri iyú Jerusalén iyacàlená néenibàa, yá manùbéeyéi caplí nàuwàapináwa. Macái néená níái diéyéica caplica, abéeri néená yúuwàapináwa. Yá siete mil namanùbaca Jerusalén iyacàlená mìnánái néetápináwa cáli icusúacái iyú. Yá máiní cáalupináca wenàiwica iyéeyéica mamáalàacata. Yá nàapiná Dios icàaluíniná yái iyéerica chènuniré.

¹⁴ Yácata pucháibáaná yùuwichàacáisi manuírí yàanèeripináca èeri mìnánái ìwali, quéwa yàanàapiná caquialéta yáara máisibáaná yùuwichàacáisica.

La séptima trompeta

¹⁵ Néese sietená ángel ipùlìaca yàasu trompetawa, yáté nuémìaca cachàiníri tàacáisi chènuniré. Yá náimaca:

“Wáiwacali Dios icùapiná macái èeri mìnánái Cristo yáapichawa, yái Cristo Dios imàaquéerica icùaca canánama. Yá icùaca macáita càiripináta, èeri càmiri imáalàawa”, càì náimaca.

¹⁶ Néese veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái yáawinéeyéicawa yàalubái íinatawa Dios ípunita nàuwàa naliacawa nanùmáawawa Dios irí nàacaténá icàaluíniná. ¹⁷ Yá náimaca:

“Wàaca pirí cayábéeri, pía Wáiwacali Dios cachàiníríca náicha canánama, pía iyéericaté bàaluité, iyéerica nacái siùcade, iyéeripiná càiripináta. Wàaca pirí cayábéeri cachàinicáiná píiwitáise. Pidéca pidàbaca picùaca macáita.

¹⁸ Calúaca píapicha níái èeri mìnánáica, quéwa báawaca piicáca yái namànírica. Idéca yàanàaca néenáiwaná piùwichàidacatáipináta yéetéeyéimiwa báawéeyéi íiwitáise, piacaténá nacái cawèníri nalí, níái íibaidéeyéica pirípiná, nía nacái profeta icàlidéeyéica tàacáisi pinùmaliçuise, nía nacái pìasu wenàiwicaca, nía nacái yèeyéica picàaluíniná, sùmanái nacái, béeyéi nacái. Idéca yàanàaca néenáiwaná pimáalàidacatáipináta macáita cawínácaalí báawéeyéica imànica èeri mìnánái íiwitáise”, càì náimaca.

¹⁹ Néeseté nuicáca Dios yàasu templo chènuníiséri yàacùacawa, yá naicáca Dios yàasu yàalusi nacáiri templo irìcuíríca, yái yàalusica imàaquéerica nawàwalica Dios imànicaté wawàsi israelita yàawirináimi yáapicha icùanápinaté nía. Néese manùba énu icànaca, néemiaca manùba tàacáisi, énu isàna manùba nacái, cáli icusúca nacáiwa, granizo manuínaméeyéi íba nacáiyéi yúuwàacawa cáli ínatalé nacái.

12

La mujer y el dragón

¹ Néeseté nuicáca manuírí yéenáiwanási nacáiri chènuniré, abéechúa inanái yéepuèchúawa èeri icamaláná iyú. Udènìaca quéeri ùabàli yáapíse. Udènìaca nacái corona uíwita ìwaliwa, abéeri corona doce namanùbaca dùlupùta iyaca ìwali. ² Idéerìcuíchúacáwa úái inanáica. Yá uícháaníca cáiwicáiná ulíni umusúadacaténá iicá èeri. ³ Néese nuicáca áiba wawàsi chènuniré,

péemlacué cayába, nuicáca manuírí màanu quíiréeri quéwa. Idèñaca siete namànùbaca íiwitawa, diez ichàle imanùbaca nacái. Idèñaca corona íiwita ìwaliwa yáalimáwanama. ⁴ Yái màanu íbàaca manùbéeyéi dùlupùta isìpi iyúwa. Yúucaca nía cáli ínatalépiná. Macái néená níái máisibéeyéica dùlupùtaca, abéeri néená icaláacawa cáli ínatalé. Yái màanuca íbàlùacawa inanái ípunita. Màanu icùaca iyáacaténá uìri idécanacáita imusúacawa. ⁵ Uái inanái umusúadaca iicá èeri yái aslali icuèripináca macái èeri mìnaná cachàiníri iyú. Néseta quéwa Dios yeedáca uìri chènuniré, ímáanáca Wáiwacali, yá Dios itéca yàataléwani yàalubái ínataléwa. ⁶ Uái inanái uplàcawa manacúali yùuculé, chuìri cáli nérépiná, canácatalé wenàiwica. Aléera iyaca ulí ùyacatalépiná, Dios ichùnìericaté ulípiná. Néré nàapiná uyáapináwa mil doscientos sesenta èeripiná.

⁷⁻⁸ Néese nuicáca namànica ùwicái chènuniré. Yái ángel íiwacaliná ípidenéri Miguel, yàasu ángelnái nacái namànica ùwicái màanu ípunita. Yái màanuca, nía nacái yàasu ángelnáica, namànica ùwicái Miguelnái ípunita, quéwa Miguelnái imawèniadaca nía, íná màanunái càmita quíirínama náalimá nàyaca chènuniré. ⁹ Càita náucacani chènuníise yái manuírí màanuca, yái bàaluitéeri àapica ípidenéri Diablo, ímáanáca “Icháawàidéeri waináwaná ìwali”, ípidenéri nacái Satanás, ímáanáca “Wàuwidesàiri”, yái ichíwàidéerica macái èeri mìnaná. Yácata náuquéeri chènuníise cáli ínatalépiná, yàasu ángelnái nacái náucacawa yáapicha chènuníise.

¹⁰ Néese nuémìaca cachàiníri tàacáisi chènuníise. Yá ímaca: “Wacuèriná Dios idéca iwasàaca wía. Dios idéca yáasáidaca íiwitáise cachàiníriwa icùacaténá macáita. Dios imàacapiná Cristo icùaca yáapicha macáita, yái Cristo Dios íbànuèricaté. Idéca Wàuwidesàiri yúucacawa chènuníise, yái icháawàidéerica wéenanái íináwaná ìwali, icháawàidéerica naináwaná ìwali Wacuèriná Dios irí èeríapinama, táiyápinama nacái, icháawàaca naináwaná ìwali.

¹¹ Wéenanái nadéca namawèniadaca Wàuwidesàiri neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa wáichawalíná, nacàlidacáiná nacái naináwaná ìwaliwa Jesucristo yàasunáica nía, càmicáiná nacái nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo íicha éwita áibanái inúacáanáta nía.

¹² ¡Casímáicué piwàwawa, píacué iyéeyéica chènuniré! ¡Quéwa píacué èeri mìnánáica, máinícué piùwichàpinácawa, yácáiná Diablo icháawàidéerica waináwaná ìwali, idéca iricùacawa chènuníise píatalécué máiníri calúaca íiwitáise, yáallacáináwa iyaca irí maléena èeri!” càí náimaca.

¹³ Néese yái màanuca yáallacáináwa náucacaténí chènuníise cáli ínatalé, yá iplàcawa úami úái inanái imusúadéechúaca iicá èeri. ¹⁴ Quéwa nàaca ulí pucháiba ùanabápiná manuínaméeyéi úái inanáica, càide iyúwa áwa yàanabái, yéewanápiná úalacawa màanu íicha chuìri cáli nérépiná, canácatalé wenàiwica alé ùyacatalépiná, nàacatalépiná uyáapiná máisiba camuí y medio piná. ¹⁵ Yá màanu imusúadaca úni inùmalicúisewa inanái yáamiwáisepiná, càide iyúwa inanába, isicùmáidacaténá úa yéesacái iyú, úái inanáica. ¹⁶ Cálita quéwa iyúudàaca úa, yá yàacùacawa inùmasi nacáiri cáli yèewiré iwetúacaténá inanába màanu imusúadéerica inùmalicúisewa. ¹⁷ Néese máiní calúaca yái màanuca inanái yáapicha. Yá yàacawa imànicaténá úwi náipunita níái uénibeca áibanái, yeebáidéeyéica càide iyúwa Dios ichùulianá nía, icàlidéeyéica nacái naináwaná ìwaliwa Jesús yàasunáica nía.

13

Los dos monstruos

¹ Néseté nuicáca màanu íbàlùacawa manuírí úni icàinalená íinata, yá nuicáca cachàiníri cuwèesi caluéri nacái imusúacawa manuírí úniácuise. Yái

cuwèesi idènìaca siete namanùbaca íiwitawa, diez namanùbaca nacái ichàle. Idènìaca corona ichàle ìwaliwa yáalimáwanama. Macái íiwita imanùbaca idènìaca ípidenáwa itàaníyéica casaquèeri iyú Dios ìwali, icàlidéeyéica Dioscasa yái cuwèesica. ² Yái cuwèesi càiride iyúwa cháwi iicacánáwa. Idènìaca yàabàliwa càide iyúwa sálu yàabàli. Idènìaca nacái inùmawa càide iyúwa león cháwi quíréeri nacáiri. Néese màanu imàacaca íiwitáise cachàiníriwa cuwèesi irí, yéewacaténá caluéri cuwèesi ichùullaca manùbéeyéi wenàiwica cachàiníri iyú. ³ Abéeri néená níai caluéri cuwèesi íiwitaca idènìaca icháuná báawéeriwa imàaquéricaté íiwita yéetácawa, quéwa cháunási ichùnìacawa, yá íiwita icáucàacawa àniwa. Yá macáita èeri mìnánái máiní náináidacawa naicáidaca caluéri cuwèesi irí, neebáida nacái càide iyúwa ichùullianá nía. ⁴ Yá wenàiwica nàaca màanu icàaluíniná yácáiná màanu imàacaca caluéri cuwèesi icùaca èeri mìnánái. Nàaca nacái cuwèesi icàaluíniná. Náimaca: “Máiní cachàiníri náicha canánama yái caluéri cuwèesica. ¡Canácata yáaliméerica ipéliacani!” còi náimaca.

⁵ Màanu imàaca nacái canùmaséecani, yái caluéri cuwèesica, itàanícáténá casaquèeri iyú Dios ìwali. Yá imàacaca cuwèesi ichùullaca èeri mìnánái cachàiníri iyú cuarenta y dos quéeri. ⁶ Cuwèesi itàaníca casaquèeri iyú Dios ìwali, itàaníca nacái báawéeri iyú Dios ípidená ìwali, itàaníca nacái báawéeri iyú Dios ìyacàle ìwali, nàwali nacái níai ìyéeyéica chènuniré. ⁷ Màanu imàaca nacái caluéri cuwèesi imànica úwi Dios yàasu wenàiwicanái íipunita. Yá cuwèesi imawèniadaca nía. Màanu imàacaca cuwèesi ichùullaca macái èeri mìnánái. ⁸ Macái èeri mìnánái nàapíná caluéri cuwèesi icàaluíniná, cawinácaalí càmíiyéica idènia ípidená ichanèericawa Cordero yàasu cuyàluta irícu èeri ipíchawáiseté, yái cuyàluta idènièrica náipidená macái wenàiwicaca Cordero yéeyéica icáuca càmíiri imáalàawa, yái Cordero nanuéricaté. ⁹ Càuwíiyéicaalícué pía, péemìlacué cayába yái tàacáisi núuméeripínacuéca pirí:

¹⁰ “Iwàwacutácaalícué náibàaca pía, yásí náibàacué píawa; iwàwacutácaalícué nanúaca pía espada machete nacáiri iyú, yásí nanúacué pía espada iyúwa”, cãicué núumaca pirí.

Iná iwàwacutácué pìidenìaca piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, peebáidacué mamáalàacata, píacué Dios yàasu wenàiwicaca.

¹¹ Néese nuicáca áiba caluéri cuwèesi imusúacawa cáli irícuíse. Idènìaca pucháiba ichàlewa càide iyúwa oveja ichàle, quéwa itàaníríca càide iyúwa màanu itàaníná. ¹² Idènìaca íiwitáise cachàiníriwa imànicaténá macáita càide iyúwa idàbáanéeri cuwèesi imàníná idècunitàacá ìyaca caluéri cuwèesi yáapicha. Yá ichùullaca macáita èeri mìnánái nàaca idàbáanéeri cuwèesi icàaluíniná, yái imichèericawa yéetácáisi íicha. ¹³ Imàni yàacawa nacái madécaná yái càmíríca áiba idé imànica, ichùullaca nacái quichái yúuwàacawa chènuníise wenàiwicanái iicápiná. ¹⁴ Yái idàbáanéeri caluéri cuwèesi imàacaca pucháibáaná cuwèesi imànica yáapicha yái càmíríca wenàiwica idé imànica, ichìwáidacáténá èeri mìnánái. Yá pucháibáaná cuwèesi ichùullaca namànica caluéri cuwèesi yéenáiwaná yái idàbáanéerica cuwèesica idènièrica icháunáwa espada machete nacáiri yáami quéwa ìyaca quiríta, cáucani. ¹⁵ Namàacaca pucháibáaná cuwèesi yàaca idàbáanéeri cuwèesi yéenáiwaná icáucapíná. Yá ichàiniadaca yéenáiwanási yéewanápiná itàaníca, ichùullacáténá nacái nanúaca macái wenàiwica càmíiyéica yáa icàaluíniná, yái idàbáanéerica cuwèesi yéenáiwanáca. ¹⁶ Ichùullaca nacái natànàanápiná cuwèesi yéenáiwaná macái wenàiwica icáapi yéewápuwáise ìwali, càmícaalí nacáapi, néese napùdàlicu áibata, macái sùmanái, béeyéi nacái, cãasuíyéi nacái, catúulécaneeyéi nacái, nía nacái yèepuníiyéicawa máiwacalínáwaca, nía nacái íbaidéeyéica mawèníri iyú áibanái irí. ¹⁷ Iná canáca yáaliméeri iwènìaca, iwéndáanápiná nacái canácaalí irí yái cuwèesi

yéenáiwánáca, yái cuwèesi ípidenáca, càmicaalí ípidená, néese ípidená yàasu número áibata.

¹⁸ Iná iwàwacutá cáaliacáica wía. Péemiacaalícué càinácaalí ímáaná, yá iwàwacutácué píaliacawa cuwèesi yàasu número ìwali, wenàiwica yàasu númerocáináni. Yácata yái númeroca, seiscientos sesenta y seis namanùbaca.

14

El canto de los 144,000

¹ Néeseté, péemiacué cayába, nuicáca Cordero ibàlùacawa Sión yàasu dúli ínata. Nàyaca yáapicha ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca wenàiwica catànèeyéi ipùdàlicu Cordero ípidená iyú, Yáaniri Dios ípidená iyú nacái. ² Néese nuémíaca manuíri tàacáisi chènuníseeri càide iyúwa wéemianá madécaná inanába isàna, càì nacáide iyúwa wéemianá cachàiníiri énu isàna tiríricaalí, càì nacáide iyúwa wéemianá madécaná inuényéica yàasu arpawa namànicaténá música. ³ Yá nacántàaca wàlisài canción yàalubáisi néenibàa, nàacuésesemi nacái níái báinúaca cáuyéi ángel, nacuèrinánái yàacuésesemi nacái. Canáca áibanái yáaliméeri yéewáidacawa nacántàanápínáquéi canciónca, níawamita ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca èeri mìnánái, Dios iwasèeyéica cháì èeri irìcuíse. ⁴ Níacata càimíyéica iimá inanái yáapicha. Nàacawa Cordero yáapicha àta alénácaalí yàawa. Níacata Dios iwasèeyéica irípináwa càide iyúwa idàbáanéeri ofrenda èeri mìnánái yèewíise, Cordero irípiná nacái. ⁵ Càimíyéita cachíwa masacàacáiná náiwitáise.

Los mensajes de los tres ángeles

⁶ Néese nuicáca áiba ángel yáalanícawa cáli iwicáubàa machacànita, idènièri cayábèeri tàacáisi càimíri imáalàawa icàlidacaténáni èeri mìnánái irí, macái cáli néeséeyéi irí nacái, macái yàawiría irí nacái, macái wenàiwica itàaníyéica áiba tàacáisi iyú, macái wenàiwica íiwitáaná irí nacái. ⁷ Yá ímaca cachàiníiri iyú: “Peebáidacué Dios itàacái. Píacué nacái irí cayábèeri, máinicáinácué mawiénica péenáiwaná Dios icàlidacatáipínáta èeri mìnánái iináwaná ìwali, yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalísewa. Iná píacué Dios icàaluíniná, yái idàbéericaté capíraléeri cáli, yái cálica nacái, puíwéeri úni nacái, úni càimíri puíwa nacái”, càì ímaca.

⁸ Néese áiba ángel yàacawa idàbáanéeri ángel yáamiwáise. Yá ímaca: “Idéca imáalàacawa yái manuíri yàcaléca, Babilonia ìyacàlená, idéca imáalàacawa. Babilonia ìyacàlená mìnánáimi náalimáidacaté macái cáli néeséeyéi namàníinápiná náapicha nabáyawanáwa máiní báawéeri”, càì ímaca.

⁹⁻¹⁰ Néese áiba ángel yàacawa náamiwáise. Yá ímaca cachàiníiri iyú: “Aibacaalí yàaca caluéri cuwèesi icàaluíniná, yéenáiwánási icàaluíniná nacái, áibanáicaalí imàaca natànàaca caluéri cuwèesi ípidená napùdàlicu, nacáapi ìwali áibata, yá Dios yùuwichàidapíná níawa báawanama máiní báawéeri yùuwichàacáisi iyú. Dios yùuwichàidapíná níawa quichái ùuléeri béecaná iyú, ípidenéeri azufre, Dios yàasu ángelnái yàacuésesemi, Cordero iicápiná nacáiwa. ¹¹ Yái quichái ísalená imichàacawa càiripínáta èeri càimíri imáalàawa, yái quichái yùuwichàidéerica nía. Canácatáita nayamáidawa nàuwichàacái íichawa, èeríapi, táiyápi nacái, cawínácaalí yèeyéica caluéri cuwèesi icàaluíniná, yéenáiwánási icàaluíniná nacái, nía nacái imàaquéeyéica natànàaca nàwali caluéri cuwèesi ípidená”, càì ímaca.

¹² Iná iwàwacutácué cachàiníca píiwitáise, píacué Dios yàasu wenàiwicaca, píidenlācaténácué píuwichàanáwa matuñbanáiri iyú, píacué yeebáidéeyéica càide iyúwa Dios ichùulianá, yeebáidéeyéica nacái Jesús itàacái.

¹³ Néese nuémíaca áiba tàacáisi chènuníseeri. Yá ímaca nulí: “Pitànàa yái tàacáisica: ‘Casímáica cawínácaalí yéetèeyéipínácawa siúcáisede yeebáidéeyéica

mamáalàacata Wáiwacali itàacái', còi pitànàaca", íimaca yái tàacáisica. Néese Espíritu Santo íimaca: "¡Báisícata, casímáica nía, nayamáidapináwa nàuwichàacái íichawa, yácáiná yái cayábéerica namàníricaté áibanái irí yàapinácawa náapicha!" còi íimaca yái Espíritu Santoca.

La cosecha de la tierra

¹⁴ Néeseté, péemiacué cayába, nuicácaté cabalèeri acalèe. Yá nuicáca abéeri yáawinéericawa acalèe íinata còiride iyúwa asíali iicacánáwa. Idènìaca oroíri corona íiwita ìwaliwa. Idènìaca nacái macàpucuíri wisuanási yéecuacanéeri. ¹⁵ Yá áiba ángel imusúacawa Dios yàasu templo chènuníiséeri íicha, yá imáidaca cachàiníiri iyú irí yái yáawinéericawa acalèe íinata. Íimaca irí: "Pìsiaca pìasu wisuanási macàpucuíri iyúwa, peedácaténá ituíná iyacaná. Idéca yàanàaca yàasu èeri weedácaténáni, mísicáináni, yái ituínásica ìyéerica cáli íinata", còi íimaca. ¹⁶ Néese yái yáawinéericawa acalèe íinata isìaca yàasu macàpucuíri wisuanási iyúwa cáli ìwalibàa, yá yeedáca ituínási cáli íicha.

¹⁷ Néese áiba ángel imusúacawa Dios yàasu templo irìcuíse chènuníiséeri, idènìerica nacái macàpucuíri wisuanási yéecuacanéeri. ¹⁸ Yá áiba ángel yàacawa altar íicha, yái ángel icuèrica quichái. Yá imáidaca cachàiníiri iyú irí yái ángel idènìerica macàpucuíri wisuanási yéecuacanéeri. Yá íimaca irí: "Pìwichùaca nía pìasu wisuanási macàpucuíri iyúwa, peedá uva ìyacaná abéyéeri uva yéetaná íicha ìyéerica cáli íinata, quíiracáiná níái ìyacanáca uvaca", còi íimaca. ¹⁹ Néese ángel iwichùaca nía yàasu macàpucuíri wisuanási iyúwa, yá yeedáca uva ìyacaná cáli íicha. Yá yúucaca uva ìyacaná manuíri yàalusì irìculé napisùacatalépiná uva ituní. Yái yàalusì íimáanáca càcanide iyúwa Dios yàasu yùuwichàacáisi, yùuwichàidacatalépináta báawéeyéi wenàiwica. ²⁰ Yá napisùaca uva ìyacaná méetàuculé yàcalé íicha. Yá madécaná irái imusúacawa yàalusì íicha. Yái irái yéesáidaca àta caballo yàasu freno néenibàa idepuíwaca. Trescientos namanùbaca kilómetros idècuni imusúacawa yàalusì íichawa yái iráica.

15

Los ángeles con las siete últimas calamidades

¹ Néeseté nuicáca chènuniré áiba manuíri yéenáiwánási nacáiri icalùadéerica nuicáca: siete namanùbaca ángelnái idènìeyéica siete namanùbaca yùuwichàacáisi manuíri. Níacata namáalàidáanáca macáita. Idécanáami siete namanùbaca yùuwichàacáisi yàanàaca èeri mìnánái ìwali, yásì imáalàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi cháì èeri irìcuírca.

² Nuicá nacái còiride iicacánáwa iyúwa manuíri úni asáiri yáaculé càide iyúwa waicáaná vidrio yèewlàdéeriwa quichái yèewi. Nuicáca wenàiwica imawèniadéeyéica caluéri cuwèesi, càmicáiná nàa icàaluíniná, yàasu yéenáiwánási nacái. Càmita nacái namàaca natànàaca nàwali caluéri cuwèesi ìipidená yàasu número. Yá nabàlùacawa idùlepi yái manuíri úni asáirica yáaculé, nadènìaca arpa Dios yèerica nalí. ³ Yá nacántàaca Moisés yàasu canción, yái Dios yàasu wenàiwica íibaidéericaté Dios irípiná. Nacántàa nacái Cordero yàasu canción. Yái canción íiméerica còi:

"¡Máiníiri cayábaca macáita yái pimànírca càmírca wadé wamànica, pía Wacuériná Dios, cachàiníiri náicha canánama! Píacata icuèri macáita machacàníiri iyú, báisíiri iyú nacái, pía icuèrica macái cáli néeséeyéi.

⁴ Macáita nàapiná píimiétacanáwa, cáalucáiná naicáca pía. Macáita nacái nàapiná píri cayábéeriwa, pía Wáiwacalica. Píacáiná abéerita mabáyawanéeri. Macái cáli néeséeyéi nàanàapiná pìataléwa, yá nàapináca picàaluínináwa naicácáiná picùaca macáita machacàníiri iyú", còi náimaca.

⁵ Néeseté nuicáca yàacùacawa yái templo ìyéerica chènuniré, yái templo mabáyawanéeri Dios ìyéerica irìcu. ⁶ Yá siete namanùbaca ángel namusúacawa templo irìcuise idènièyéica siete namanùbaca yùuwichàacáisi manuúri. Lino yáawamica nabàle masaquèeri mèlumèluúri nacái. Nadènià nacái nàwallabàawa cáucuúri cinturón oroíri nàucutalicubàawa. ⁷ Néese abéeri néená níái báinúaca cáuyéi ángel yàaca nàalimáwanama abéechúa bacàa yáawami oroíchúata, níái siete ángelca. Níái bacàa ipuniyéyiwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú, yái Dios ìyéerica càiripináta, èeri càmlíri imáalàawa. ⁸ Yái templo chènuníiséerica ipuniácawa ísa iyú, imusuéricawa Dios yàatanáise, yái Dios ìyéerica icamaláná mèlumèluúri irìcuwa, yái Dios máiníri cachàinica íiwitáise. Yá canáca yáaliméeripiná iwàlùacawa templo irìculé àta namáalàacatalétawa níái siete namanùbaca yùuwichàacáisica siete namanùbaca ángel idènièyéica.

16

Las copas del castigo

¹ Néese nuémìaca cachàiníri tàacáisi templo irìcuiséeri, yái templo ìyéerica chènuniré. Yá ímaca nalí níái siete namanùbaca ángelca: “Pìacuéwa, picasáaca yùuwichàacáisi cáli ínatalé, yái Dios yàasu yùuwichàacáisi ìyéerica siete namanùbaca bacàa irìcu”, càì ímaca nalí.

² Iná idàbáanéeri ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa cáli iwéré. Yá cacháunáca èeri mìnánái idènièyéica caluéri cuwèesi yéenáiwana napùdàlicu, macái wenàiwica yèeyéica cuwèesi yàasu yéenáiwana ícàaluíniná. Báawéeri cháunási imusúacawa nàwalíse, yáasaca imànica nasàni.

³ Néese pucháibáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa manuúri úni yáaculé. Yá macái manuúri úni ichacamàacawa yéetáními íiranámi iyú. Yá macáita néetácawa ìyéeyéica manuúri úni yáaculé.

⁴ Néese máisibáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa macái inanába yáaculé, macái úni yáaculé nacái, úni imusúcatáisecawa cáli irìcuise. Yá nachacamàacawa irái iyú. ⁵ Néese nuémìaca ángel yái icuèrica úni, ímaca Dios irí: “Pidéca piùwichàidaca nía machacàníri iyú, pía Dios mabáyawanéerica, ìyéerica siùcade, ìyéerica nacái bàaluité. Cayábacata piùwichàidaca nía.

⁶ Nadéca nanúaca pìasu wenàiwica, pìasu profetanái nacái. Siùca pidéca píaca nàirapiná irái. Cayábacata piùwichàidaca nía càì, néetácaténawa, nanúacáináté pìasu wenàiwica”, ímaca.

⁷ Néese nuémìaca nacái áiba tàacáisi altar irìcuiséeri, yá ímaca: “¡Báisícata, Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama! ¡Pidéca pímanica càide iyúwaté píimáaná! ¡Yácata nabáyawaná iwèni! ¡Pidéca piùwichàidaca nía machacàníri iyú!” càì ímaca.

⁸ Néese báinúacáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa èeri ìwali. Yá yèepùacawa máiní ùuléerica yái èeri icamalánáca. Yá èeri icamalánáca yeemáca wenàiwica càide iyúwa quichái yeemáaná wía. ⁹ Yá wenàiwicanái yeemácawa ùuléeri iyú báawanama, yá nacúisa náichawa Dios báawéeri iyú, yái Dios ibànuèrica nàwali yùuwichàacáisi, càmita nacái nawènúada náiwitáisewa neebáidáanápiná càide iyúwa Dios ichùulianá nía.

¹⁰ Néese cinconá ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa caluéri cuwèesi yáalubái ínatalé. Yá catáca èeri, caluéri cuwèesi yàasu cáli icùacataléca wenàiwica. Néese yàasu wenàiwica naamiádaca nanènewa yùuwichàacáisi iyú. ¹¹ Nacúisaca Dios báawéeri iyú, yái Dios chènuníiséerica yùuwichàidacáiná nía cáiwíri iyú, cháunási iyú nacái. Càmita nacái nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íchawa.

¹² Néese seisná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa manuíri inanába yáaculé ípidenéri Eufrates. Yá chuica yái inanába yéewacaténá nachàbacawa chuiri cáli ínatabàa, níara icuèyèica cáli iyéerica èeri imusúacatáisewa.

¹³ Néeseté nuicáca máisiba demonio casaquèeyéi íiwitáise. Abéeri demonio imusúacawa màanu inùmalicuise, áiba demonio imusúacawa caluéri cuwèesi inùmalicuise, áiba demonio nacái imusúacawa cachìwéeri iwicùlidéeri inùmalicuise. Níai demonio casaquèeyéi íiwitáise càyéide iyúwa balùta iicacánáwa. ¹⁴ Demoniocáiná nía yáaliméyèica imànica yái càmíirica wenàiwica yáalimá imànica. Néese demonionái nàacawa macái èeri mìnánai icuèrinánai yàatalé, nàwacáidacaténá nacuèrinánai namànínápiná ùwicái Dios ípunita áibaalípiná Dios yàasu èeripiná máiníri caiyéinináca, yái Dios cachàiníirica náicha canánama.

¹⁵ Wáiwacali íimaca walí: “Péemíacué cayába, nùapínacawa néese àniwa isicúasíwata càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí càmícatáipínata wenàiwicanái icua nùanàaca. Casímáica iwàwa cawínácaalí icuèrica nùanàanápiná, íbaidéeri nacái nulípiná àta nùanàacataléta, ipíchaná íbáiniacawa nuwéré íbáyawaná ìwalísewa”, càì íimaca Wáiwacali.

¹⁶ Néese demonio casaquèeyèica íiwitáise nàwacáidaca macái èeri mìnánai icuèrinánai alé ípidenacataléca Armagedón hebreo itàacái iyú.

¹⁷ Néese sietená ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa cáuli irìcubàa. Yá nuémíaca cachàiníri tàacáisi imusúacawa chènuníiséeri templo irìcuise yàalubáisi yèewíise. Yá íimaca: “¡Yácata imanùbaca!” càì íimaca. ¹⁸ Néese énu icànaca mèlumèlúri iyú, nuémíaca nacái manùba tàacáisi, casànaca nacái énu madécaná. Yá cáli icusúaca nacáiwa máini cachàiníri iyú, máini cachàiníri náicha macái cáli icusúacái waiquèerica cháì èeri irìcu. ¹⁹ Néese manuíri yàcalé iseríaca yèewiwa máisibawaca, cálicáiná yàacúacawa cáli icusúacái iyú. Yá namáalàacawa níai yàcaléca macái cáli ínatéyèica iyaca. Néese Dios iwàwalica manuíri yàcalé Babilonia, yùuwichàidacaténáni manuísíwata. ²⁰ Macái iwàwata nasawíacawa manuíri úni yáaculé. Manuínaméeyéi dúli nacái namáalàacawa canánama. ²¹ Granizo yúuwàa nacáiwa chènuníise wenàiwica ìwali, yái granizo manuínaméeyéi íba nacáiyéi cuarenta namanùbaca kilonaméeri cawàwaná imíaca, àta wenàiwicanái ícuísacataléta íichawa Dios báawéeri iyú, ìwalíise yái yùuwichàacáisica granizo yúuwèericawa nàwali, máinícáiná báawacani.

17

Condenación de la gran prostituta

¹ Néeseté nuicáca abéeri néená níai siete namanùbaca ángel idènièyèica siete namanùbaca bacàa. Yá íimaca nulí: “Aquialé, núasáidaca piicá yùuwichàacáisi yàanèeripínaca ùwali úai íiméechúaca manùbéeyéi asianái yáapicha plata ìwalínápiná yáawinéechúacawa manùbéeyéi úni inànìacubàa. ² Macái cáli icuèrinánai cháì èeri irìcuíyèica nadéca naimáca úapicha nàacawéeyéi íichawa. Nía nacái èeri mìnánai nadéca nacàmaca ùasu ìracalési ipuíri iyú, umàaquèerica nalí naimácaténá úapicha”, íimaca nulí.

³ Néese yái ángel itéca núa manacúali yùuculé, càinawàiri, canáacatalé wenàiwica. Yá nuicáca inanái yáawinéechúawa quíiréeri cuwèesi íinata. Cuwèesi ípidená madécaná ichanàacawa cuwèesi ìwalíise, yái ípidená íiméerica “Dioscata núa”. Idèniaca siete namanùbaca íiwitawa, diez nacái namanùbaca ichàle. ⁴ Uái inanáica udèniaca ubàlewa capíralesíwéeri iicacánáwa, quíiréeri nacái. Udèniaca nacái madécaná tùliquìchi, oroíri, cawèníchúa íba nacái, cawèníchúa perla nacái. Udèniaca nacái bacàa ucáapirìcuwa, abéechúa bacàa oro yáawamíchúa ipuniéechúawa iyú ubáyawaná umàníirica manuísíwata Dios iiquèerica máini báawéeri iyú, yái uimáanáca manùbéeyéi yáapicha casaquèeri

iyú ùacaténá cuwáiná yéenáiwaná icàaluíniná, níái ídoloca. ⁵ Udènia uípidenáwa ibàacanáta upùdàlicuwa: “Manuíri Babilonia ìyacàlená, úái náatúaca macái inanái iiméeyéica asianái yáapicha plata ìwalinápiná, náatúa nacái macái èeri mìnánáica imàníiyéica ibáyawanáwa nàacaténá cuwáiná icàaluíniná, níái ídoloca”, còi ímáanáca yái uípidenáca. ⁶ Yáté nuicáca ucámaca úái inanáica uìracáiná náiranámi, níái Dios yàasu wenàiwicamica, náiranámi nacái níái nanuéyéica neebáidacáiná Jesús itàacái. Nudécanáami nuicáca úa, yá máini nuínáidacawa manuísíwata nuicáidaca ulí, càmíicáinaté núalíawa cainácaalí iimáaná yái yéenáiwanási nacáirica.

⁷ Néese ángel ímaca nulí: “¿Cáná yéewa máini cáulenáca píchani? Yáca numàacapiná píalíacawéera cainácaalí ímáaná, úái inanáica, cainácaalí ímáaná nacái yái caluéri cuwèesi itéerica úa, idènièrica siete namanùbaca íiwitawa, diez namanùbaca nacái ichàle. ⁸ Yái caluéri cuwèesi piiquéerica ìyacaté, quéwa càmíiri ìya siùca. Néese imusúapináwa depuúwéeri utàwi irìcuise, nésecáwa imáalàapináwa. Eeri mìnánái yàapiná caluéri cuwèesi icàaluínináwa, macáita canéeyéica ípidená ichanàacawa cuyàluta irìcu èeri ipíchawáiseté, yái cuyàluta idènièrica náipidená macái wenàiwicaca Dios yèeyéica icáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa èeri mìnánái máiníiripiná cayábaca naicáca yái caluéri cuwèesi ìyèerica bàaluité, néese yéetácatéwa, quéwa yèepuèripináwa cáuca àniwa.

⁹ “Siùcade péemíacué cayába, píacué cáalíacáiyéica, píalíacaténácuéwa cainácaalí ímáaná: Níái siete namanùbaca íiwitaca ímáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca dúli, inanái yáawinéechúacawa ínata. ¹⁰ Ímáanáca càicanide iyúwa nacái siete namanùbaca nacuèrinánái icuèyéica wenàiwica néenibàa. Cinco namanùbaca nacuèrinánái nadéca nacaláacawa, yá nadéca néetáca. Abéeri néená icùaca wenàiwica siùca. Aiba yàanàapináwa icùacaténá wenàiwica. Quéwa yàanàapinácaalí, yá icùapiná wenàiwica maléená èeri. ¹¹ Yái caluéri cuwèesica ìyaca bàaluité, néese yéetácatéwa, yácata ochonáca nacuèrinásàiri, quéwa abéeri néenácani, níái siete namanùbacaca, yá nacái imáalàapináwa.

¹² “Níái diez namanùbaca ichàle piiquéeyéica ímáanáca càicanide iyúwa diez namanùbaca nacuèrinánái càmíiyéicáwa idàba icùaca wenàiwica. Quéwa nacùapiná níawa maléená èeriwa yáapicha yái caluéri cuwèesica. ¹³ Yá abédanamata náiwitáise níái diez namanùbaca nacuèrinánái náibaidáanápiná caluéri cuwèesi irí, namànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, namàacáanápiná nacái caluéri cuwèesi icùaca nàasu cáli néeséeyéi. ¹⁴ Yá namànipiná ùwicái Cordero ípunitawa quéwa Cordero imawèniadapiná níawa, cachàiníricáináni náicha canánama èeri mìnánái icuèrinánáica. Níacáiná nacái Cordero yáapichéeyéica, Cordero idéca imáidaca nía, idéca nacái yeedáca nía yàasu wenàiwicapináwa, nadéca nacái neebáidaca itàacái éwita nàuwichàacáanítawa”, còi ímaca nulí yái ángelca.

¹⁵ Yái ángel ímaca nulí àniwa: “Pidéca piicáca úái iiméechúaca manùbéeyéi asianái yáapicha plata ìwalinápiná, yáawinéechúawa manuínaméeyéi úni inàniacubàa. Níái manuínaméeyéi úni ímáanáca càicanide iyúwa macái íiwitáaná wenàiwica namanùbaca, macái cáli néeséeyéi nacái, macái wenàiwica itàaníiyéica áiba tàacáisi iyú nacái cháí èeri irìcuíyéica. ¹⁶ Níái diez namanùbaca ichàle piiquéeyéica, ímáanáca càicanide iyúwa nacuèrinánái ìyèeyéica caluéri cuwèesi yáapicha. Máini báawaca naicápiná úái iiméechúaca asianái yáapicha plata ìwalinápiná. Yá náucaca úa abéechúata, mabàleta. Néese nayáapiná uinámi, yá neemápiná uchéecami quichái iyú. ¹⁷ Dioscáiná idéca imàacaca náináidacawa namàníinápiná càide iyúwa iwàwáaná namànica, íná níái diez namanùbaca icuèyéica cáliquéi, abédanamapináta náiwitáise náapichawáaca neebáidáanápiná caluéri cuwèesi itàacái, namàacáanápiná nacái icùaca nàasu

cáli néeséeyéi, àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Dios icàlidáanáté.
 18 Uái inanái piiquéechúaca, yácata manuírí yàcaléca ichùulièrica macái cáli icuèrinánái”, càì ímaca nulí yái ángelca.

18

La caída de Babilonia

¹ Néeseté àniwa nuicáca áiba ángel iricùacawa chènuníse. Yá cachàiníríca íiwitáise. Cáli icànaca iyú yái ángel icamaláná cayábéerica. ² Yá ímaca máiní cachàinírí iyú:

“¡Idéca imáalàacawa yái manuírí yàcalémica Babilonia iyacàlená, idéca imáalàacawa! ¡Yá demonionái iyaca néenibàa! ¡Macái íiwitáaná báawéeyéi demonio icùacani yái yàcalémica! ¡Macái íiwitáaná báawéeyéi màsibèe, casaquèeyéi cuipira nacái nadéca namànica nabànawa néenibàa, namùlubè nacáíwa!

³ Níacáiná macái èeri mìnánái nadéca nacàmaca ùasu ìiracalési ipuírí iyú, imàaquéechúaca yáawawa nalí naimácaténá úapicha. Níái icuèyéica cáli canánama cháí èeri iricúiyéica nadéca naimáca úapicha, úái càmicúaca náinusíwa. Nía nacái cacharreroca cháí èeri iricúiyéica nadéca càasuca nía úapicha, ùyacáiná máiní càasuírí iyú umànicaténá ubáyawanáwa málaléqueri iyú”, càì ímaca.

⁴ Néese nuémíaca áiba tàacáisi chènuníiséeri. Yá ímaca:
 “Pimusúacuéwa yàcalé íicha, píacué cáininéeyéica nuicáca, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa úapicha, ipíchanácué nacái nùuwichàidaca pía úapicha.

⁵ Máinícáiná manuíríca ubáyawaná, íná iwàwacutá Dios yùuwichàidaca úa. Dios yáalíacawa ìwali, yái ubáyawanáca.

⁶ Piùwichàida úa ìwalíse yái báawéerica umàníríca áibanái irí, yá piùwichàida úa cachàinírí iyú pucháiba yàawiriéricatái yáwanái íicha yái báawéerica umàníríca áibanái irí.

⁷ Càide iyúwa cachàiníná uicáca úawawa, uedáaná nacái ulíwa macái cawèníri, càita nacái piùwichàida úa, pimàaca uícháánica. Uumacáiná uwàwalícuísewa: ‘Núacata icuèchúaca macái wenàiwica. Canácatáita nuícháaniwa càide iyúwa maníríichúami íicháaníná’, úumaca uínáidacawa ulíwa.

⁸ Iná yéewa abé èeri irícu yàanàpiná ùwali yái ùuwichàanápínacawa, yásí uícháanicawa umáapicawa, yá uetápiná nacáíwa. Néese uemápinácawa quichái iyú macáita, cachàinicáiná Wacuèriná Dios íiwitáise, yái yùuwichàidéeripínaca úa”, ímaca.

⁹ Néese níái icuèyéica cáliquéi, iiméeyéica úapicha càmicúaca náinusíwa, níái iyéeyéicaté càasuírí iyú úapicha, yá náicháaníná cáiwírí iyú ùwali, naicácáiná uemámicawa. ¹⁰ Yá nabàlùapínacawa déeculé uícha, cáalucáiná naicáca ùuwichàanácawa. Yá náimaca nalíwáaca:

“¡Catúulécanáca waicáca pía, pía yàcalé manuíríca Babilonia, yái yàcaléca cachàinírímicá! Aquialénamata abé hora irícu, Dios idéca yùuwichàidaca pía”, càipíná náimaca.

¹¹ Nía nacái cacharreroca cháí èeri iricúiyéica, náicháaníná nacái ùwali. Yá máiní achúmaca nawàwa nacái càmicáiná quirínama wenàiwica iwènà náicha nàasu natéerica. ¹² Natécaté néré oro, quírameníri plata nacái, cawèníyéi íba nacái, perla nacái, cayábéeri wáluma lino nacái, wáluma capíralesíwéeri iicacánáwa nacái, wáluma seda nacái, quíréeri nacái, macái íiwitáaná àicu pumèníri isàni nacái, macái wawàsi nacái namàníríca marfil imànicaná, macái wawàsi nacái namàníríca cawèníri àicu imànicaná, bronce imànicaná nacái, hierro imànicaná nacái, cawèníri íba mármol imànicaná

nacái. ¹³ Natécaté nacái canela, casàníiri nacái, incienso pumèníiri isàni nacái, pumèníiri mirra nacái, perfume nacái, uva ituní ipuíri nacái, séenási nacái, cayábéeri harina nacái, trigo ituíná nacái. Natécaté nawéndacaténá nacái napìranáíwa pacá, oveja nacái, caballo nacái, carro nacái, wenàiwicanái nacái nawéndacaténá nía yàcalé mìnánái irí. ¹⁴ Cacharrerónái náimapiná yàcalé irí:

“¡Canáca pírí ìyacanási cawènírica, caséericaté piyáaca! ¡Idéca yúucacawa píicha càiripináta pìasu cawèníiri yàcàsica, macái pìasu cayábéeri wáluma nacái! ¡Canácatáita pìanàa nía àniwa!” náimaca.

¹⁵ Níái iwéndéeyéicaté càiri wawàsi yàcalé mìnánái irí, yeedéeyéicaté nacái nalíwa plata yàcalé mìnánái íicha, nabàlùapináwa déeculé yàcalémi íicha, cáalucáiná naicáca yàcalémi yùuwichàanáwa. Yá náicháanípíná cachàiníiri iyú, máiní achúmaca nawàwa. ¹⁶ Yá náimapiná nalíwáaca:

“¡Catúulécanáca waicáca yái manuúri yàcalémica! Yàcalé mìnánáimi nadèniàcaté nabàlewa cayábéeri lino, wáluma capìralesíwéeri iicácanáwa nacái, quíréeri nacái. Cachìlanáca nía nacái oro iyú, cawèníiri íba iyú nacái, perla iyú nacái.

¹⁷ ¡Yá abéerìcuíseta, abéeri minuto irìcu, idéca imáalàacawa macáita nàasumi cawènírica!” náimaca.

Macáita idènièyéica nave lancha nacáiri, nía nacái cacharreroca yèeyéicawa nave irìcu, nía nacái íbaidéeyéica nave irìcu, yèeyéicawa manuúri úni yáacubàa, nabàlùapináwa déeculé yàcalémi íicha. ¹⁸ Naicápiná yàcalémi íisalená imichàacawa yàcalémi íicha, yásí náimaca náicháaníca cachàiníiri iyú: “¡Canácata áiba manuúri yàcalé càide iyúwa yái yàcalé cayábéeriquéi!” náimaca. ¹⁹ Yá namutúapíná cáli ichùmalé náiwita ínatabàawa, càide iyúwa náiwitáise ìyáaná máinícáiná achúmaca nawàwa. Yá náicháanípínáca cachàiníiri nasàna iyúwa. Yá náima:

“¡Catúulécanáca waicáca yái yàcalé manuúrimica! Yàcalé yàasu cawèníirimi iyú nadéca càasuca namànica níawawa, níái idènièyéica yàasu navewa lancha nacáiri manuúri úni yáacubàa. Aquialénamata abéeri hora irìcu idéca imáalàacawa macái yái yàcalémica”, náimaca.

²⁰ Quéwa casímáicué piwàwa yàcalémi ìwali, píacué ìyéeyéica chènuniré, píacué nacái Dios yàasu wenàiwicaca, píacué nacái apóstolca, píacué nacái profetaca, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Casímáicué piwàwa Dioscáiná idéca yùuwichàidaca yái yàcalémica ìwalíse macáita yái báawéerica umàníricatécué pírí.

²¹ Néese nuicáca áiba cachàníiri ángel imichàidaca manuúri íba macàpucuúri. Yá manuúca yái íbaca càide iyúwa manuúri íba nàulùanápíná iyú trigo ituíná. Néese ángel yúucaca yái manuúri íbaca manuúri úni yáaculé. Yá íimaca:

“Càita nacái piúcapínáca, pimáalàacawa ráunamáita, pía yàcalé manuúrica Babilonia ìyacàlená. Yá canáca náalimáaná nèepùa nàanàaca pía àniwa.

²² Càmita nacái néemìapíná nasàna pìasu calle irìcubàa, níái inuéyéica sànasi arpa iyú, nía nacái icántèeyéica, nía nacái ipùlièyéica íwa, trompeta nacái. Canáca nacái íbaidéeyéi néenibàa canácáiná náibaidéeripíná. Càmita nacái nàulùapíná ituínási.

²³ Càmita napucúadapíná lámpara néenibàawa. Càmita nacái namànipíná matrimonio, máinícáinaté cachàiníiri naicáca níawawa níái yàcalémi yàasu cacharreroca, nía nacái yàcalé mìnánáimi naméeràidacaté canánama èeri mìnánái Dios íicha nàasu màliacáisi iyúwa.

²⁴ Nanúacaté Dios yàasunái profetamica icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse, nía nacái Dios yàasu wenàiwicamica, nía nacái canánama nanuéyéicaté neebáidacáiná Dios itàacái, cháí èeri irìcu”, íimaca yái ángelca.

19

¹ Néseté àniwa nuémìlaca cachàiníri tàacáisi nacáiri, càide iyúwa wéemìaná manùbéeyéi wenàiwica itàacái ìyéeyéica chènuniré. Yá náimaca cachàiníri iyú: “¡Aleluya! Wàacué Wacuèriná Dios iríwa cayábéeri Dioscáiná idéca iwàsàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, wàacué icàaluíniná, máini cachàiníri íiwitáise Wacuèriná Diosca.

² Yácáiná Dios yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica machacàníri iyú. Idéca yùuwichàidaca úái inanái iiméechúacaté aslanái yáapicha plata ìwalínápiná, úái iwènúadéechúacaté macái èeri mìnánái íiwitáise namànicaténá báawéeri naimácáinaté úapicha càmíichúaca náinusíwa. Dios idéca imáalàidaca úa unúacáinaté wenàiwica íbaidéeyéica Dios irípiná”, náimaca.

³ Néese náimaca àniwa: “¡Aleluya! Wàacué Dios irí cayábéeri. Yái uísalená imichàacawa càiripináta, èeri càmíri imáalàawa”, náimaca.

⁴ Néese níái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánáica, nía nacái báinúaca cáuyéi ángel náuwàa naliacawa nanùmáawawa Dios ípunita nàacaténá icàaluíniná, yái yáawinéericawa yàalubái ínatawa. Yá náimaca: “¡Báisíta, amén! ¡Aleluya, wàacué Dios irí cayábéeri!” náimaca. ⁵ Néese nuémìlaca cachàiníri tàacáisi yàalubáisi néeséeri. Yá íimaca:

“¡Píacué irí cayábéeri, yái Wacuèriná Diosca, macáitacué pía íbaidéeyéica irípiná, píacué nacái yèeyéica Dios icàaluíniná, píacué sùmanái, béeyéi nacái canánama!” càì íimaca.

La fiesta de las bodas del Cordero

⁶ Néese nuémìlaca nacái áiba tàacáisi nacáiri càide iyúwa wéemìaná madécaná wenàiwica imáidáaná, càide iyúwa nacái wéemìaná manùbéeri màladàca isàna, càide iyúwa nacái wéemìaná casànéeyéi énu manuíyéi tirírcaalí. Yá náimaca:

“¡Aleluya, wàacué cayábéeri Wacuèriná Dios cachàiníri iríwa, yái cachàinírca náicha canánama, idàbacáiná icùaca macáita!

⁷ Yá casímáicué wía, wayanídacuéwa manuísíwata. Wàacué Dios irí cayábéeri. Idéca Cordero yéenáiwana yàanàaca yeedácatáipináta iríwa yàacawéetúapináwa. Uái yàacawéetúapiná udéca uchùnìlaca úawawa.

⁸ Idéca imàacaca ùwalica ubàlewa cayábéeri lino, masaquèeri nacái, mèlumèluíri nacái. Yái cayábéeri wáluma lino ímáanáca càicanide iyúwa yái cayábéerica Dios yàasu wenàiwicanái imànírca”, càì náimaca.

⁹ Néese ángel íimaca nulí: “Pitànàani: ‘Casímáica níái wenàiwicaca Dios imáidéeyéica Cordero yàasu matrimonio nérépiná, yeedápinácaalí iríwa yàacawéetúapináwa’, càì pitànàacani”, íimaca nulí. Néese íimaca nulí àniwa: “Yái tàacáisi nucàlidéerica pirí, báisíri tàacáisicani Dios inùmàlicúiséerica”, íimaca nulí.

¹⁰ Yá nubàlùacawa nùlulù ipùata iyúwa ángel irí nùacaténá icàaluíniná, quéwa ángel íimaca nulí: “Picá pimàni càì. Núacata íbaidéeri Dios irípiná càide iyúwa pía, nía nacái péenánái icàlidéeyéica mamáalàacata naináwaná ìwaliwa Jesús yàasunáica nía. Pía Dios icàaluíniná”, íimaca nulí. Yácáiná Espíritu Santo imàaquéericaté profetanái icàlidaca tàacáisi Dios inùmàlicúise, yácata Espíritu imàaquéerica Jesús yàasu wenàiwica icàlidaca iináwaná ìwali.

El jinete del caballo blanco

¹¹ Néseté nuicáca capíraléeri cáli yàacùacanéerica chènuníise, Dios iyacàle nacái, yá péemíacué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái wenàiwica yáawinéericawa caballo ínata, yácata Wáiwacali, íipidenéeri Cayábéeri íiwitáise, Machiwéeri nacái. Machacàníri iyú yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica,

imànica nacái náipunita ùwicái. ¹² Yá mèlumèluíri ituí càide iyúwa waicáaná quichái ipèrù. Idènìaca madécaná corona íwita ìwaliwa. Idènìaca ípidenáwa ìwaliwa, quéwa abéerita Wáiwacali yáalíawa càinácaalí ímáaná yái ípidenáca. ¹³ Wáiwacali ináawani idéca yáapúacawa irái yáaculé, yá idènìaca ípidenáwa, Dios itàacái. ¹⁴ Chènuníseyéi úwi nàacawa yáamiwáise. Nadènìaca nabàlewa cayábéeri wáluma lino cabalèri, masaquèeri nacái. Nàacawa náalimáwanama cabalèri caballo ínata. ¹⁵ Wáiwacali yùuwichàidapiná èri mìnanaí itàacái cachàiníri iyúwa, macái cáli néeséeyéi càmlíyéica yeebáida itàacái. Yùuwichàidapiná níawa cachàiníri iyú. Yá imáalàidapiná wenàiwica imàníyéica íbáyawanáwa máiníri báawaca Dios íicáca, yái Dios cachàiníríca náicha canánama. Imáalàidapiná níawa càide iyúwa wenàiwica íbawàidacaalí uva ìyacaná ípisùacaténá uva ituní. ¹⁶ Idènìaca ípidenáwa ináawani ìwaliwa, icuuchuí ìwaliwa nacái: “Nacuèrinásàiri, níai macái cáli icuèrinánáica. Náiwacali nacái níai macái èri mìnanaí íiwacanánáica”.

¹⁷⁻¹⁸ Néese nuicáca áiba ángel íbàluèricawa èri ituí irìcu. Yá ímaca cachàiníri iyú wáchulinái irí yáalaníyéicawa chènunibàa: “Caquialécué, píwacáidáyacacuéwa piyáacaténácué piyáacaléwa cadénama yái yàacàsi Dios íchùnièripinácué pirí. Piyáacaténácué piyáacaléwa nainámi níai íchùulièyéicaté wenàiwica, nía nacái úwi íiwacanánáimica, nía nacái wenàiwicanáimi cachàiníyéica, nía nacái caballomica, nía nacái yèeyéimicawa caballomi ínata, nía nacái macái wenàiwicamica, nía nacái íbaidéeyéimica mawèníri iyú áibanái irí, nía nacái yèepuníyéimicawa máiwacalíyéimica, nía nacái sùmanáimica, béeyéimica nacái”, càì ímaca yái ángelca wáchulinái irí.

¹⁹ Néese nuicáca yái caluéri cuwèsi, nía nacái íchùulièyéica èri mìnanaí. Nuicá nacái náapicha nàasu úwinái ìwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá ùwicái Wáiwacali ípunita yái yáawinéericawa cabalèri caballo ínata, náipunita nacái yàasu úwinái yèeyéicawa yáapicha chènuníse. ²⁰ Yá náibàaca caluéri cuwèsi. Náibàaca nacái cachìwéeri íwicùlidéerica, imàníríca yái càmlíríca wenàiwica idé imànica idècunitàacá ìyaca caluéri cuwèsi yáapicha, íchìwáidacaténá wenàiwica imàaquéeyéica nachanàidaca caluéri cuwèsi ípidená nàwali, nía nacái yèeyéica cuwèsi yéenáiwana ícàaluíniná. Yá náucaca caluéri cuwèsi quichái irículé ícáuca yáapichatawa, yàasu cachìwéeri íwicùlidéeri yáapichawa manuírí quichái irículé, yáara manuírí yàawa nacáiríca ípucuéericawa mamáalàacata cachàiníri azufre iyú, càiripinéerita ìyaca. ²¹ Néese yái Wáiwacali yáawinéericawa caballo ínata inúaca cuwèsi yàasu úwináimi macáita. Inúaca nía itàacái iyúwa imusuéericawa inùmalicuíse. Yá macáita wáchuli nayáaca nayáacaléwa cadénama úwinái íchéecami yéetéeyéimicawa àta cadécataléta níai wáchulica.

20

Los mil años

¹ Néeseté nuicáca ángel iricùacawa chènuníse. Idènìaca llave icáapi irìcuwa yàacuèripiná iyú depuìwéeri utàwi inùma. Idènìaca nacái manuírí cadena icáapi irìcuwa. ² Néese ángel íbàaca màanu, yái bàaluitéeri àapica, idènìeríca ípidenáwa càì: Diablo, ímáanáca “Icháwàidéeri waináwaná ìwali”, Satanás nacái, ímáanáca “Wàuwidesàiri”. Ángel idacùaca màanu cadena iyú mil camuí piná. ³ Néese ángel yúucaca màanu depuìwéeri utàwi irículé. Yá ángel íbàliaca utàwi inùma. Íbàliaca utàwi inùma cachàiníri iyú màanu íwicáu àta imáalàacatalétawa yái mil camuíca, ípíchaná màanu íchìwáidaca èri mìnanaí. Néese mil camuí idénámi, yá iwàwacutápiná nawasàaca màanu àniwa malééná èripináta.

⁴ Néese nuicáca madécaná yàalubáisi. Níai yáawinéeyéicawa yàalubáisi ínata nacùapiná wenàiwica nàuwichàidacaténá cawínácaalí imàníyéica

ibáyawanáwa. Nuicá nacái wenàiwica yéetéyémicawa nawichuèyéicaté ícha íiwita nacàlidacáinaté Jesús iináwaná ìwali, nacàlidaca nacái Dios itàacái áibanái irí. Cà míyécáté yàa caluéri cuwèesi icàaluíná, yàasu yéenáiwanási nacái. Càmitaté namàaca áibanái nachanàidaca caluéri cuwèesi ípidená napùdàlicu, nacáapi ìwali áiba. Yá nèepùapináwa cáuca àniwa, yá nacùapiná wenàiwicanái Cristo yáapicha mil camuípíná. ⁵⁻⁶ Yácata idàbáanéeri namichàanácawa. Casímáica nía, mabáyawanéeyéica nía nacái, níai imichèeyéipínácawa yéetácáisi ícha idàbáanéerica namichàanácawa. Yá machàinica náicha yàara pucháibáaná yéetácáisica. Sacerdotepináca níawa íbaidéyéica Dios irípiná, Cristo irí nacái. Yá nacùapiná wenàiwicanái Cristo yáapicha mil camuípíná. Quéwa áibanái yéetéyémicawa càmitàacá namichàapínáwa yéetácáisi ícha àta imáalàacatalétawa yái mil camuíca.

Derrota del diablo

⁷ Néese mil camuí idénáami, yásí ángelnái namusúadapiná Satanás irícuíse yái nadacùacatalécani. ⁸ Yá imusúapínáwa ichìwáidacáténá macái èeri mìnánái, nía nacái ípidenéeyéica Gog, Magog nacái. Yá ìwacáidapiná nía namànicaténá ùwicái. Chínamáipínáca níai úwica càide iyúwa càina ituíná.

⁹ Yá nàapínáwa namanùbaca iyúwa chínamáinama níai úwica, Israel yàasu cáli ínatalé, yá nabàlùapínáwa itéesebàa yái Dios yàasu wenàiwica ìyacàleca, yái yàcalé cáininéerica Dios iicáca. Néeseta quéwa Dios ibànùapíná quichái chènuníise, yásí yeemáca macáita níai úwináimica. ¹⁰ Néese Diabolo, yái Satanás icháwáidéerica waináwaná ìwali, yái ichìwáidéerica wenàiwica, Dios yúucapínái quichái irículé, yàara manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa ìyaca mamáalàacata cachàiníiri azufre iyú, alé ìyacatalépináca yái caluéri cuwèesica, yá nacái yàasu cachìwéeri iwicùlidéerica. Yá nàuwichàapínáwa càiripínáta èeríapinama, táiyápinama nacái, èeri cà míri imáalàawa.

El juicio ante el gran trono blanco

¹¹ Néeseté nuicáca manuíri yàalubáisi cabalèeri. Nuicá nacái yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata. Yá cáliquéi, yá nacái capìraléeri cáli chènuníiséerica nachalíacawa, yá canáca nía quirínama, Dios imáalàidacáiná nía, yái Dios yáawinéericawa yàalubáisi ínata. ¹² Néese nuicá níai yéetéyémicawa canánama, níai manuínáméeyéica, nía nacái púbéeyéica. Yá nabàlùacawa yàalubáisi ípunita. Néese cuyàluta nàacùacawa. Yàacùacawa nacái áiba cuyàluta idènièrica wenàiwicanái ípidená idènièyéica icáucawa cà míri imáalàawa. Néese icàlidaca naináwaná ìwali níai yéetéyémicawa, càide iyúwa nalééná cuyàluta irícuíse naináwaná, càinácaalíte namàníiná idècunitàacá cáuca nía. ¹³ Macái wenàiwica yéetéyécátéwa manuíri úni yáaculé namusúacawa úni yáacuíse, yá nabàlùacawa Dios ípunita. Macáita nacái yéetéyéimiwa nàanàca yéetácáisi ícha, càlicullí ícha nacái, síisáanácaalíte néetácawa. Yá icàlidapíná naináwaná ìwali canánama càinácaalíte namàníiná idècunitàacá cáuca nía. ¹⁴ Néese yúucaca yéetácáisi quichái irículé; yúucaca infierno quichái irículé nacái, yái infierno báawéeyéimi íwitáise yùuwichàacatalécawa. Yúucaca nía quichái irículé, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa ìyaca mamáalàacata quichái iyú. Yácata pucháibáaná yéetácáisica, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa quichái iyú càiripinéerita ìyaca. ¹⁵ Yá macáita wenàiwica canéeyéica ípidená ichanàacawa cuyàluta irícu, yásí yúucaca nía quichái irículé, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata quichái iyú, canácáiná náipidená cuyàluta irícu, yái cuyàluta idènièrica wenàiwicanái ípidená idènièyéica icáucawa cà míri imáalàawa.

21

El cielo nuevo y la tierra nueva

¹ Néeseté, núa Juan, nuicáca wàlisài capìraléeri cáli, nuicá nacái wàlisài cháí cáli, imáalàapinácáináwa yáara idàbáanéerimica capìraléeri cálica, cháí idàbáanéerimica cálica nacái. Canácata quéwa manuíri úni. ² Néese nuicáca mabáyawanéeri yàcalé, yái wàlisài Jerusalénca. Iricùacawa chènuníise Dios yàatanáise. Cayábéerica yái yàcaléca Dios ichùnièrica cayába. Cayábéeri iicacánáwa càiride iyúwa inanái iicacánáwa udécanáami ùwalica ubàle cawèníriwa ùcawéeri irípináwa, ipíchawáise umànica matrimonio yáapicha. ³⁻⁴ Néeseté nuémìlaca cachàiníri tàacáisi Dios yàalubái irìcuíséeri, yái yàalubáisi Dios yáawinacatáicawa, icùacaténá canánama. Yá càí íimaca: “Péemìlaca cayábani, siúcáise de Dios iyaca èeri mìnánái yáapicha. Yèepunípináwa náapicha, icùapíná nacái níawa. Dioscata yàacawéeridapíná nía, Nacuèrinápiná nacáicani. Dios itunúapíná náicha natuúyáa macáita. Canáca yéetácáisi néré. Càmiíyèipíná ícháani néenibàa. Càmita achúma nawàwa. Canáca cáiwíiri yácáiná idéca imáalàacawa càiripínáta canánama yáara quéechéerimicaté iyaca”, íimaca nulí.

⁵ Néese Dios, yái yáawinéericawa manuíri yàalubáisi íinata, icùacaténá canánama, íimaca: “Péemìlaca cayába, numànica nùyaca macáita wàlisàita àniwa”, íimaca. Néese íima nulí àniwa: “Pitànàacani, càide iyúwa núumáaná pirí, báisíricáiná nutàacáica íná píalimá peebáidacani”, íimaca nulí yái Diosca.

⁶ Yá íimaca nulí nutànàacaténá tàacáisi: “Nudéca numáalàidaca numànicani. Núacata yái iyéericatè èeri ipíchawáiseté, núacata nacái yái namáalàidáaná canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Cawinácaalí macaléerica iwàwa, nùaca ìirawa úni yèeri icáuca càmiíri imáalàawa, mawèníri iyú quéwa nùaca ìirani”, íimaca nulí nutànàacaténáni. ⁷ Yá íimaca nulí àniwa yái Diosca: “Cawinácaalí imawèniadéyèica báawéeri, nùaca nalí macáita yái cawènírica mawèníri iyú, níái nuénibeca. Núacata nacuèrinápináwa. Níacata nuénibepíná nacáywa”, íimaca nulí nutànàacaténáni. ⁸ Néese íimaca nulí àniwa yái Diosca: “Quéwa cawinácaalí níái càmiíyèica yeebáida nutàacái cáalucáiná nàuwichàacawa nulípiná, nía nacái iwènúadéyèica nuícha íiwitáise, nía nacái càmiíyèica yeebáida nutàacái, nía nacái casaquèyèica íiwitáise, nía nacái inuèyèica wenàiwica meedá, nía nacái iiméyèica áiba yáapicha càmiíchúaca náinusíwa, càmiírica nacái nanìrisíwa, nía nacái camàliquèyèica, nía nacái yèyèica ídolo cuwáiná yéenáiwaná icàaluíniná, nía nacái macáita cachìwéyèica, iwàwacutápiná nàacawa manuíri quichái irìculé yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata azufre iyú, máiniiri ùuleca, càiripinéerita iyaca. Yái quichái ípidenéeri ‘Pucháiba yàawiriéri yéetácáisica’”, íimaca nulí yái Diosca.

La nueva Jerusalén

⁹ Néeseté áiba ángel yàanàaca nùatalé, abéeri néená níái siete namanùbaca ángelca idènièyèicatè siete namanùbaca bacàa ipuniéyèicawa iyú yái siete namanùbaca yùuwichàacáisi Dios ibànuèripínáca namáalàidáaná canánama yùuwichàacáisica cháí èeri irìcuírca. Yái ángel íimaca nulí: “Aquialé, núsáidacaténá piicá úara Cordero yàacawéetúapínáca”, íimaca nulí yái ángelca. ¹⁰ Néese Espíritu Santo imàacaca nuicáca ángel itéca núa, yéenáiwánási nacáiri iyúta quéwa, alé chènuníiri dúli íinatalé. Néese ángel yáasáida nuicáca Cordero yàacawéetú, yái cayábéeri yàcalé mabáyawanéerica, ípidenéeri Jerusalén, iricuèricawa chènuníise Dios yàatanáise. ¹¹ Yái yàcaléca mèlumèluírca Dios icamaláná iyú. Mèlumèluíri càide iyúwa cawèníri íba cabalèeri ípidenéeri jaspe, cuniéri quéwa iyúwa cayábéeri vidrio. ¹² Yái yàcalé idèniaca itéesewa iwáináwa chènunírica, manuíri nacái. Yái iwáiná idèniaca doce namanùbaca

inùmawa. Macái inùmata abéeri ángel ibàlùaca icùacani. Macái inùmata náipidená ichanàacawa doce namanùbaca yàawiría Israel itaquénáinámica. ¹³ Nuicáca máisiba inùma iwáiná ìwali este iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca norte iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca sur iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca oeste iwércata. ¹⁴ Yái yàcalé iwáiná doce namanùbaca íba yáapíseeyéi náalimáwanama náipidená ichanàacawa níái doce namanùbaca apóstol yèepuníyécátéwa Cordero yáapicha.

¹⁵ Yái ángel itàaníríca núapícha idèniaca oroíri metro yáalimáidacaténá yàcalé, ibàlài néeseéri iwáiná nacái, inùma nacái. ¹⁶ Yái yàcaléca abédanaméerita ibàlài icáalaca. Néese ángel yáalimáidaca metro iyúni yái yàcaléca. Dos mil doscientos namanùbaca kilómetros icáalaca, càita nacái icáalaca ichènunica, càita nacái icàcumàa icáalaca. Abédanamata icáalaca yái yàcaléca. ¹⁷ Néese ángel yáalimáidaca iwáiná yàcalé itéeseérica. Sesenta y cinco namanùbaca metros ichènunica càide iyúwa èeri mìnanaí yáalimáidáana wawàsi.

¹⁸ Yái iwáináca yáawami cabalèeri íba cawèníri ípidenérica jaspe. Yái yàcaléca yáawami orota càide iyúwa masaquèeri vidrio. ¹⁹⁻²⁰ Doce namanùbaca manuínaméeyéi íba iwáiná yáapíse. Iba imanùbaca ichanèrica ìwali abéeri íiwitáana cawèníri íba: jaspe, cabalèeri íba; zafiro, capíraléeri, cuniéri íba; ágata, capíraléeri erúamàwaca, samànéeri íba; esmeralda, ipuléerisíwa, cuniéri íba; ónice, éewéeri, samànéeri íba; cornalina, quíiréeri, cuniéri íba; crisólito, éewéeri, cuniéri íba; berilo, ipuléeri, cuniéri íba; topacio, éewéeri, cuniéri íba; crisoprasa, éewaca nacáiri, samànéeri íba; jacinto, chubénaméeri, cuniéri íba; amatista, capíralesíwéeri, cuniéri íba; ²¹ Níái yàcalé inùmaca doce namanùbaca yáawami perlata, cabalèeri íba cawènírica. Inùma imanùbaca imàníri abéeri perla ícha, iwáiná inùmapiná. Yái yàcalé yàasu manuíri carretera yáawami orota, cuniéri vidrio nacáiri.

²² Canácata templo yàcalé irícu nasutácaalupináca Dios ícha. Yàcalé imanuícata nàaca Dios icàaluíniná, yái cachàiníríca náicha canánama, nàaca Cordero icàaluíniná nacái. ²³ Càmita iwàwacutá èeri icànaca yàcalé ìwali, quéeri nacái, icànacáiná ìwali yái Dios, Cordero nacái nacamalánáca. ²⁴ Macái cáli néeseeyéi yèepunícawa yàcalé icamalá irícu. Wenàiwica íiwacanánái natéca nàasu cawèníriwa yàcalé irículé. ²⁵ Yàcalé inùmaca canánama canátáita ibàlìawa èeríapi. Canáca catá néré. ²⁶ Natéeripiná nàasu cawèníriwa néré yàcaléirículé, níái macái èeri mìnanaí càasuíyéica. ²⁷ Quéwa báawéeyéi íiwitáise canátáita yéewaná nawàlùacawa néré. Cawinácaalí iiméeyéica áiba yáapícha cànírica nanírísíwa, càmíchúaca nacái náinusíwa, nía nacái cachìwéeyéica, canácata yéewanápiná nawàlùacawa néré. Níawamita idènièyéica ípidenáwa ichanàacawa Cordero yàasu cuyàluta irícu, yái cuyàlutaca idènièrica náipidená canánama níái Dios yèeyéica icáuca càníri imáalàawa.

22

¹ Néeseté ángel yáasáida nuicáca masaquèeri inanába, yèeri wacáuca càníri imáalàawa. Asáiri yáaculé manuísíwata càide iyúwa waicáana vidrio. Yái inanába imusúacawa Dios yàalubái yèewíise, yái yáawinacatáicawa Cordero yáapícha, nacùacaténá canánama. ² Yái inanába iwatácaawa bamuchúamibàa yàcalé yàasu manuíri carretera yèewibàa. Aicu nabàlùacawa carretera idùlepibàa, càita nacái abéemàawáise nabàlùata nacáiwa néenibàa. Yái àicuca, yácata yèerica wacáuca càníri imáalàawa. Idèniaca iyacanáwa, doce yàawiría yàaca iyacanáwa macái camuíta. Quéeri imanùbacata càyacanácani. Yái àicu ibáináca cayábéeri dabéca ichùnèrica macái èeri mìnanaí. ³ Yàcalé irícu, canátáita ìya wawàsi Dios iiquéerica iyúwa báawéeri. Dios, Cordero yáapícha, ípidenérica Jesucristo, nacùapiná èeri mìnanaí néenibàa. Nàasu wenàiwicanái

yàaca nacàaluíniná. ⁴ Naicáwa Dios inàni néréwa. Nadènlapiná Dios ípidená napùdàlicuwa. ⁵ Canáca néré catéeriwa. Níái iyéeyéipináca néenibàawa càmita iwàwacutá napucúadaca lámpara, càmita nacái iwàwacutá èeri icànaca nàwali. Wáiwacali Diosta icànapiná nàwali. Nacùapiná macáita Dios yáapicha càiripináta, èeri càmiri imáalàawa.

La venida de Jesucristo está cerca

⁶ Néeseté ángel ímaca nulí: “Báisiricata yái tàacáisica, íná yéewa píalimá peebáidacani macái piwàwalicuísewa. Yá nacái Wáiwacali Dios, yái imàaquérica profetanái icàlidaca tàacáisi inùmalicuíse, idéca ibànùaca yàasu ángelwa yáasáidacaténá yàasu wenàiwicanái irí cànínacaalí ichàbàanápínáwa mesúnamáita”, ímaca nulí yái ángelca.

⁷ Wáiwacali ímaca walí: “¡Péemiacué cayábani, nùanàapiná mesúnamáita! ¡Casímáica nawàwa cawínacaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica Juan itànèrica cuyàluta irícu, yái icàlidéerica cànínacaalí ichàbàanápínáwa!” càì ímaca yái Wáiwacalica.

⁸ Núa Juan, núacata yái yéemièrica, iiquérica nacái macáita yái tàacáisica. Idécánáami nuémìacani, nuicàcani nacái yái wawàsica, yá nubàlùacawa nùlulù ipùata iyúwa ángel irí nùacaténá icàaluíniná, yái yáasáidéerica nulí yái tàacáisica. ⁹ Quéwa ángel ímaca nulí: “Picá pimàni càì. Núacata piacawéeriná íbaidéerica Dios irípiná píapicha, péenánái yáapicha nacái níái profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuíse, náapicha nacái níái yeebáidéeyéica tàacáisi pitànèrica cháì cuyàluta irícu. Pìaca abéerita Dios icàaluíniná”, ímaca nulí.

¹⁰ Néese ímaca nulí àniwa: “Picá pibàani áibanái ícha yái tàacáisi pitànèrica cháì cuyàluta irícu, icàlidéerica cànínacaalí ichàbàanápínáwa, mawiénicáiná yái èerica”, ímaca. ¹¹ Cawínacaalí imàniyéica íbáyawanáwa, nía nacái casaquèeyéica íiwitáise, iwàwacutá nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná íchawa caquialéta. Cawínacaalí nacái cayábéeyéica íiwitáise iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata, nía nacái masaquèeyéica íiwitáise iwàwacutá nèepunícawa mamáalàacata mabáyawanéeri iyú”, ímaca.

¹²⁻¹³ Wáiwacali ímaca walí: “¡Péemiacué cayábani, nùanàapiná mesúnamáita! Yásí nutéca cawèníri, yá nacái yùuwichàacáisica numàaquéeripináca macáita wenàiwica irí náalimáwanama càide iyúwa imanuícanama nadéca namànica cayábéeri, báawéeri áibata. Núacata yái iyéericaté èeri ipíchawáiseté; núacata nacái yái namáalàidáaná canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Núacata yái idàbéericaté macáita, imáalàidéeripiná nacáwa macáita”, ímaca.

¹⁴ Casímáica cawínacaalí masaquèeyéica imànica íiwitáisewa báawéeri ícha yéewacaténá nayáaca nayáacaléwa yái àicu iyacaná yèerica nacáuca càmiri imáalàawa, yéewanápiná nacái nawàlùacawa iwáiná inùma irícubàa wàlisài Jerusalén iyacàlená irículé. ¹⁵ Déeculé yàcalé ícha nàyaca níara casaquèeyéica íiwitáise, nía nacái camàliquèeyéica, nía nacái iiméeyéica áiba yáapicha càmicáhuaca náinusíwa, càmirica nacái nanìrisíwa, nía nacái inuèeyéica wenàiwica meedá, nía nacái yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáwaná icàaluíniná, macáita nía nacái casímáiyéica ichìwáidaca áibanái wenàiwica.

¹⁶ “Núa, Jesús, nudéca nubànùaca nùasu ángelwa icàlidacaténacué pírí yái tàacáisica, nalípiná macáita yeebáidéeyéica nutàacái, iwacáidáyaquèeyéicawa yàcalé imanùbaca. Núacata yái rey David itaquéerinámica. Núacata nacái idàbéeripináca Dios yàasu èeri máiní cayábéeri càiride iyúwa mèlumèlúri dùlupùta ichanèericawa mèlumèluwaca mapisáisíwata èeri imanùbaca”, ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Yáí Espíritu Santo, úa nacáí Cordero yàacawéetúapíná náimaca Jesús irí: “¡Aquialé!” càì náimaca Jesús irí. Macáitacué pía yéemièyéica yáí tàacáisica, “¡Aquialé!” càì píimacué Jesús irí. Macáitacué pía nacáí iwàwéeyéica icáucawa cà míri imáalàawa, aquialécué, peedácué piríwani mawèníri iyú, càide iyúwa macaléeyéi iwàwa iwàwáaná ìiraca úni.

¹⁸ Yá nùalàacué pía cachàiníri iyú macáitacué pía yéemièyéica yáí tàacáisi Juan itànèerica cháí cuyàluta irìcu, icàlidéerica càinácaalí ichàbáanápínáwa. Aibacaalí itùculiada néeni áiba tàacáisi àniwa, Dios yùuwichàidapíná yáí wenàiwica yùuwichàacáisi iyú, yáí yùuwichàacáisi Juan itànèerica ìwali cháí cuyàluta irìcu. ¹⁹ Aibacaalí yúucaca tàacáisi cuyàluta irìcuíseta yáí icàlidéerica càinácaalí ichàbáanápínáwa, càmita Dios imàaca iyáaca iyáacaléwa àicu ìyacaná yèeri wacáuca cà míri imáalàawa, càmita nacáí Dios imàaca ìyaca mabáyawanéeri yàcalé irìcu, yáí àicuca, yáí yàcaléca nacáí waléeyéica ìwali cháí cuyàlutaca irìcu.

²⁰ Yáí Wáiwacali Jesús icàlidéerica walíni yáí tàacáisica íimaca: “Báisíta, nùanàapíná mesúnamáita”, càì íimaca yáí Wáiwacalica.

Néeseté núumaca: “Báisíta, amén. ¡Aquialé, Wáiwacali Jesús!” càì núumaca.

²¹ Nusutácué Wáiwacali Jesús íicha pirípinácué imànínapínácué pirí cayábéeri.